Bredov – Breier.
Breifneder

Halmy Ferenc (1904, Budapest, róm. kat.), magyar-francia
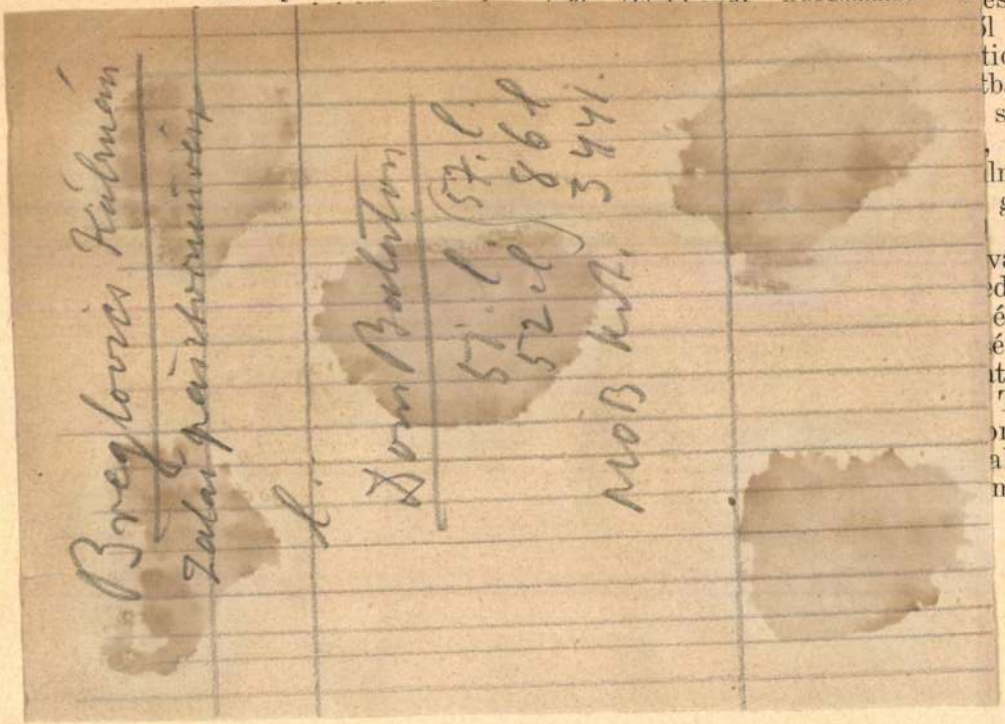

észéves
ól szóló
tionale-
tba és
század
, mely-
lmányt
grego-
nyolc
válóbb-
dhetett
értékes
éül az
ıt hall-
Tanul-
profesz-
alomról
magya-

problémával.

A premio-ösztöndíjasok közül *Imrédy Mária Magdolna* és *Meszlényi Perina* 2—2 ezer, *Lévai Adrienne* 3 ezer, a többi 4—4 ezer lírát kapott.

A paviai Collegio Borromeo csereösztöndíjasa:

Ecsődi János (1911, Tenke, Bihar m., róm. kat.), szakvizsgás tanárjelölt (Zambra professzor) folytatta az előző évben Bottiglioni professzor vezetése és ellenőrzése mellett a „Stratificazione del lessico còrso" című nagyobb dolgozatának keretében olasz nyelvészeti kutatásait, amely munka három nagy részre oszlik: 1. a korzikai nyelvjárás szókincsének preromán elemei, 2. a toszkán elemek és 3. a francia elemek. Hallgatta Sanesi professzor olasz irodalomtörténeti és Viscardi professzor romanisztikai és román filológiai előadásait. Könyvismertetései jelentek meg olasz folyóiratokban. A bölcsészeti karon mint a magyar nyelv megbízott lektora működött. Az év folyamán három előadást tartott, így a milánói Istituto Fascista di Col-

Breglovics Kálmán
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

ZALA, ZALAEGERSZEG

1956 FEB 26

KULTÚRA

470

A faragókés mesterénél

Viseltes, szürke kalapjával a fején, asztalosköténynyel a derekán, szerszámai között, munkapadja mellett találjuk Breglovics Kálmán faragóművészt, a népművészet mesterét. A hátratolt kalap alól előkívánciskodó hajfürtök sorában alig akad már sötét színű szál és dér üli meg tömött bajuszát is. Hiába, hatvan kerek esztendő nem múlik el nyomtalanul faluhelyen sem... Hanem az öregedő mester tekintetében, a szeme villanásában van még mindig valami játékos, ugráló mosoly, amit a fiatal évekből hozott magával élete őszére, alkotói tehetsége kibontakozásának nagyszerű idejére. Nevezetes, ismert ember Kálmán bácsi (mert csak így hívják Pölöskén, meg a fővárosban is) nemcsak Zalában, hanem az egész országban, sőt itt-ott a határainkon túl is.

A munkájáról, emlékeiről, terveiről, hétköznapjairól kérdezzük, de ahogy formálódnak a mondatok, kitárul bennük egész élete. Igaz, hogy ebben az életben a felszabadulás napjáig nem igen volt ünnepnap. Szürke, szomorodni való, nyomorúságos hétköznap volt valamennyi.

— Cselédember volt az apám, nem jutott más sors nekem sem — kezdi az ősz mester a legelején — A szükség diktált már hat éves koromban a birkanyáj mellé, s attól kezdve negyvenkét éven át „őrző ember" voltam. Gulyás, kanász, juhász, minden voltam én már, szolgáltam a gróf Teleki „méltóságost", meg más „nagyságos urakat". A korai munka miatt maradtam el az iskolából is.. csak kilencszáznegyvenhárom ban láttam először iskola belsejét.. A faragókés bizony mindig jobban illett a kezembe, mint a ceruza. Talán öt éves lehettem, amikor birskámmal az első ostornyelet kifaragtam. A második faragásomért, egy botért, már pénzt is kaptam, annyit, hogy egy pár csizma ára is kitelett belőle. És azután jöttek a többiek, sokszáz, talán többezer faragvány, főleg fából, de néha csontba is... Nem mondom, észrevették munkámat már a harmincas években. Ha jól emlékszem, először Tihanyban szerepeltem egy kiállításon, s a későbbi időkben is meghívtak a kiállításokra. De amikor a kiállítások kanui becsukódtak, úgy elfeledkeztek rólunk egy-egy évig, mintha a világon sem lettünk volna.

— Mennyiben változott meg a helyzet negyvenöt óta?

— Hát ha éppen erre kíváncsiak, — évődik velünk Kálmán bácsi — akkor maradjanak itt holnapig, mert ezt a kettőt egy napon említeni sem lehet.

De komoly már, ahogy folytatja:

— Elsőbbnek talán azt említem, hogy rendszeresen és állandóan ellátnak munkával. Tagja vagyok a Népművészek Házlipari Termelő Szövetkezetének, tőlük mindig kapok megrendelést. Úgy gondolom, meg vannak elégedve a késem járásával, mert éppen az elmúlt napokban értesítettek arról, hogy az alkotói pótdíj havi összegét ötszáz forintra emelték fel .. Tudják, ez olyan jutalomféle, nem kell érte dolgozni semmit, hiszen a faragást külön megfizetik... De, ami a pénznél is többet ér, az a megbecsülés, a szeretet, amellyel körülvesznek bennünket.

A gyalupad végében rögtönzött „irattár"-ból lapkivágást keres elő, a Művelt Nép egyik tavalyi számának riportját és szinte felmelegszik a hangja, ahogyan magyarázza:

— Én vagyok itt ezen a képen, a kaposszerdahelyi Papp Vendelnével, meg a mezőkomáromi Kálmán Gyulával. Balatonfüreden készült a felvétel, tanácskozásra gyűltünk ott össze a tavalyi nyáron. Összel meg Lillafüreden láttam őket viszont, oda is ingyenesen, az eredményes munka jutalmaként kerültem el...

A legemlékezetesebb, legkedvesebb napja eddigi munkásságomnak az 1954. évi alkotmányünnep volt: Darvas miniszter ekkor adta át a „népművészet mestere" kitüntető jelvényt és oklevelet.

A gondtalanabb, s az emberségesre változott élet eseményeiről vígabb a társalgás, s már a szakmai kérdéseknél tartunk, amikor Breglovics bácsi a közelmúlt történetével mosolyogtat meg bennünket:

— A faragások alap-mezejét ezzel a tömővel böködöm végig — mutatja a keskeny vésőhöz hasonló, három fogú, saját gyártmányú szerszámot — mert ez az eljárás jobban kiemeli a kifaragott ábrát, motívumot az alapból. Azt hiszem, én alkalmaztam először az országban . . . Nos, az egyik kiállításon láttam egy fából faragott szobrot, amely olyan fényesen csillogott, mint a tükör, pedig lakkozva sem volt. Kérdeztem az alkotóját, hogy mivel csinálta, de bizony nem árulta el. Bántott egy kicsit a zárkózottsága, de hamarosan visszaadhattam a kölcsönt. Alig egy félóra múlva a szobrász jött oda hozzám, hogy áruljam el neki, mivel »böködöm« úgy ki a faragásaim alapját? »Három varrótűt összekötök, azután azzal« — adtam meg viszonzásképpen a szándékosan téves felvilágosítást. Örömmel ment el ám az én szobrászom a könnyen szerzett tudománnyal, de annál komorabb volt az ábrázata, ahogy másnap visszajött. »Becsapott engem szaktárs — méltatlankodott — eltörött mind a három tű, annyira nyomtam a fára őket, mégsem maradt nyomuk benne.« Elnézést kértem tőle és felfedtem előtte azt a kívánságomat, hogy a fafényezés tudományáért cserébe adom az enyémet . . . de hiába: nem volt rá kapható sem akkor, sem a későbbi napokban.

Ahogy csokorba formálódnak a szavak, s az emlékek ladikiával a küzdelmes életút sok vihart látott tengerét ahogy végigjárjuk, hirtelen-váratlanul a legizgalmasabb kérdésnél kötünk ki: mi a titka Breglovics Kálmán egyéni, jeles művészetének?

— Nem titok ez — tiltakozik az ősz mester — nincs benne még rendkívüli sem. Csak jó szem kell hozzá, nyugodt, biztos kéz . . . és persze türelem, meg élesre fent bizsók. A többi már jön magától. . . Legszívesebben állatokat faragok, őzet, galambot, rókát, mókust, melyekkel annyi éven keresztül ismerkedtem az erdőn, őrzés közben. Köréjük azután persze fák és virágok kerülnek, meg a régi díszítő-motívumok. Az alakokat, vagy a díszítéseket nem rajzolom ki sohasem előre . . . ott vannak azok a fában, csak ki kell hámozni belőle. Persze kemény fa kell mindehhez, körte, jávor, juhar, vagy dió. Minél keményebb a fa, annál finomabb lehet a faragás.

Az elmondottak bizonyságául kis cigaretta-tartó dobozt, »dóznit« vesz a kezébe. Tetejéről a kis-bizsókkal eltávolítja a reszelő-okozta sérüléseket, utána üvegpapírral letisztázza, s már hozzá is kezd a szél-díszítés vonalazásához. A borotvaéles pengét egyenesen, úgy húzza végig a fában, hogy mozdulatnyi remegés sem fut át a kezén, s egyenes a metszés, akár vonalzó mentén született volna.

Nagy művész, az egyszerű paraszti élet nemes hajtása Breglovics Kálmán. Kibomló tehetsége, s a faragókés pengéje nyomán életrekelő minták, díszítőelemek nemcsak kezének páratlan ügyességéről, eszének és szívének gazdagságáról beszélnek már, hanem egyenesbe kanyarodott életének derűjéről, boldogságáról is.

Bánhidi Tibor

unió Kommunista Pártjának XX. kong

vekedtek a
y a központi
olult és fele-
elé a XIX.
helyesen ol-
építés meg-
z országot a

hogy a köz-
atatlanul ör-
esszus teljes
éseket, ame-
s bandája, a
esküvő üzel-
az imperia-
arcképessége.

a nagy mun-
ártelet lenini
rácia fejlesz-
ninista poli-
a pártmunka
A pártelet
z adminiszt-
llen, a bírá-
biztosította
nistáknak a
k újabb po-

sának foko-
széleskörű
ninizmus az
zus úgy véli,
ett fel a sze-
kkentette a
és szerepét a
vezetett a
izottságot, ne
ványai ellen,
új élet igazi

a párton be-
vének betar-
eként a köz-
laság fejlesz-
törvényesség
ket ezek ki-
és a közöny
náriusainkat,
sadalom fej-
anyagi jólé-

gett ezentúl
rtani a párt
kell egész
nti bizottsá-
si munkája-
építés terén
pártszerveze-
építés konkrét
parvállalatok,
nikájának és
rgyismerettel

rtékben függ
egszervezése,
kommunisták
nböző terüle-
kozottan rá-
emelésére, a
nának növe-

yes pártszer-
növekedésé-
s abból kiin-
hanem a mi-
eket, gondos-
on válasszák
nkások és a

zot, folytassa
eti felépítése
munkát a
t kell fordí-
esszus meg-

kájáért, amelyek a lakosság mindennapos szükségleteinek kielégítésére hivatottak.

A párt előtt álló feladatok sikeres teljesítésének legfontosabb feltétele az, hogy a párt egészben véve és külön-külön minden pártszervezet tovább erősítse kapcsolatait a dolgozók legszélesebb tömegeivel. A kongresszus felhívja a pártszervek figyelmét annak szükségességére, hogy felélénkítsék a szovjetek és a szakszervezeti szervezetek munkáját, hogy ezek lényegesen nagyobb szerepet töltsenek be a gazdasági és kulturális építőmunkában, a lakosság mindennapi szükségleteinek és igényeinek kielégítésében, a dolgozók kommunista nevelésének ügyében.

Az ország társadalmi életében fontos helyet tölt be a lenini Komszomol, amely tevékenyen kiveszi a részét a gazdasági és kulturális építőmunkából, segít a pártnak kommunista szellemben nevelni az ifjúságot. De a Komszomol-szervezetek tevékenységében, különösen ideológiai nevelőmunkájukban komoly hiányosságok vannak. A Komszomol-szervezetek — egyes esetekben nem tudják bevonni az ifjúságot a gyakorlati tevékenységbe, az eleven szervező munkát határozatokkal, parádézással, hangoskodással helyettesítik. E hiányosságok megszüntetése céljából meg kell javítani a Komszomol pártirányítását. A pártszervezetek gondoskodjanak jobban arról, hogy megteremtsék a szükséges feltételeket az ifjúság nevelő és kulturális tömegmunkához, s biztosítsák a Komszomol-tagság és az egész szovjet fiatalság még tevékenyebb részvételét az állami, gazdasági és kulturális építőmunkában, az ország egész társadalmi és politikai életében.

Az ideológiai munka terén a kongresszus az egyik legfontosabb feladatnak tartja, hogy megszűnjék a propaganda elszakadása a kommunista építés gyakorlatától. Propagandánkat és agitációinkat szorosabban kell összekapcsolni a kommunizmus anyagi-termelési bázisának, az anyagi és kulturális javak bőségének megteremtésével, az állampolgárok kommunista öntudatának emelésével összefüggő feladatokkal, végezve a marxizmus—leninizmus alkotó szellemétől idegen dogmatizmussal és betűrágással. A propagandának nemcsak az a feladata, hogy megmagyarázza a marxizmus—leninizmus elméletét, hanem az is, hogy elősegítse az elmélet gyakorlati valóraváltását.

A kongresszus megállapítja, hogy a központi bizottság időben lépett fel a párt főirányvonalától, a nehézipar elsődleges fejlesztésétől való eltérés kísérletei ellen, valamint a szocializmus országunkban való felépítése kérdésének és néhány elméleti kérdésnek az összezavarása ellen.

A kongresszus megbízza a központi bizottságot, hogy továbbra is úgy őrizze a marxi—lenini elmélet tisztaságát, mint a szeme világát, s alkotóan fejlessze azt a kommunizmusért vívott gyakorlati harc folyamatában, az új történelmi tapasztalatoknak és az élő valóság tényeinek általánosítása alapján. Egyúttal nem gyengülő harcot kell folytatni a burzsoá ideológia megnyilvánulásai ellen.

A kongresszus aláhúzza, hogy a dolgozók és elsősorban az ifjú nemzedék kommunista nevelése igen fontos feladat, s kötelezi a pártszervezeteket, hogy e célból teljesebben és tevékenyebben használják fel az ideológiai nevelés minden eszközét — a propagandát, az agitációt, a sajtót, a rádiót, a népművelési szervezeteket és intézményeket, a tudományt, az irodalmat és a művészetet.

A kongresszus azt a meggyőződését fejezi ki, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja, amely fel van vértezve a marxizmus—leninizmus nagy tanításával, még szorosabban tömöríti majd zászlaja alá az egész szovjet népet, s elvezeti a kommunizmus világtörténelmi jelentőségű új győzelmeihez.

Határozat a Szervezeti Szabályzat részleges módosításáról

(Egyhangúlag elfogadva 1956 február 24-én)

A Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. kongresszusa elhatározta, hogy az SZKP Szervezeti Szabályzatában az alábbi módosításokat kell eszközölni:

1. A területi pártbizottságok, a határterületi pártbizottságok és a szövetséges köztársaságok kommunista pártjai központi bizottságainak teljes ülését négyhónaponként legalább egyszer, a körzeti (kerületi) városi és kerületi pártbizottságok teljes ülését pedig hárohónaponként legalább egyszer össze kell hívni.

2. A helyi pártszervezetek kívánságait figyelembe véve, ki kell mondani, hogy a szövetséges köztársaságok kommunista pártjainak kongresszusait, a határterületi, területi, körzeti és — a kerületekre oszló városokban — városi pártkonferenciákat kétévenként egyszer össze kell hívni. A területekre oszló szövetséges köztársaságok (Ukrajna, Belorusszia, Kazahsztán, Üzbekisztán) kommunista pártjai négyévenként tartják kongresszusaikat.

3. Az SZKP Szervezeti Szabályzata 35. pontjának c) al-

láló nagyvállala séges köztársas nak, határterüle tározata alapján

5. Nem cél továbbra is meg vonatkozó útmu nyektől függően a pártbizottsági sága határozza

6. Abból ki kell befolyásuka latok, kolhozok, kell mondani, h a megfelelő polit 50 kommunista helypártszerveze

7. Az SZK törölni kell a kö tételt.

Vé XX

Moszkva (T
nak XX. kongr
munkáját.

A záróülése
jetunió mezőgaz
todik ötéves ter

A kongress
számláló bizotts
megválasztásán
tapssal fogadtá
tásáról szóló kö

N. Sz. Hrus
terjesztett a ko
zásáról. A kong
vaslatot.

Az ülésen
Kommunista Pá
és berekesztett
emelkedtek hel
párt himnuszát
éljenzés tört ki
Kommunista P
»Éljen a leniniz

A járási párt dol

Január 5-én v
pártszervezet ve
taggyűlése. A p
becsülését, bizal
amikor ismételt
lasztotta Aczél
a vezetőség t
Iván elvtársat,
társ megválaszt
tették fel a veze
ző elvtárs gaz
lett.

A vezetőségvá
lés több határoz
pártszervezet m
vábbi javítására
tok végrehajtá
most eredmény
pártszervezet. S
tot különleges
zött végzik a p
nisták. Párttitká
társ a járási pá
intézője. Magáb
nagy segítséget
szervezet munk
kor ezt vesszü

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Breglovics
1964 SZEP 19.
Kálmán

1021

A népművészet mestereinek kiállítása

A Népi Iparművészeti Tanács Régiposta utcai helyiségében megrendezett kiállítás csalódást okoz: úgy érezzük, a kiállított tárgyak nem képviselik méltóan népművészetünket. Mióta a népművészet bizonyos értelemben ipar is lett — s ez sokévtizedes folyamat —, természetes, hogy a faragók és hímzők, fazekasok és szövők elsősorban nem különleges egyedi darabokat készítenek, hanem a piacra „termelnek". De ha reprezentatív kiállításra gyűjtik össze műveiket, elvárnánk, hogy többet mutassanak a bármelyik népművészeti boltban megvásárolható tárgyaknál. Olyan alkotás viszont, mely méltón képviselné ezt a „többet", alig van a kiállításon. *Fazekas* István kakasos kannája, *Breglovics* Kálmán faragásai, *F. Szabó* Mihály zöld gyertyamártó edénye — körülbelül ez minden.

Különösen a faragók anyaga gyenge és kevés is. Breglovics munkáin kívül csak *Kapoly* Antal és *Kálmán* István egy-egy szép dobozát lehet dícsérni. Ez a népművészeti ág egyébként változatlanul „műfaji" problémákkal küzd: ahol eltérnek a hagyományos formáktól és díszítőelemektől — s ez igen sok mester munkáinál tapasztalható —, a hatás legtöbbször felemás lesz. Holott erre az eltérésre semmi szükség; Breglovics munkái is jól bizonyítják, hogy a népi formakincs kis változtatással ma is felhasználható, használati tárgyaknál is. Föltétlenül kár volt kiállítani *Kiss* Ernő hatalmas domborművét; ennek semmi köze a népművészethez.

A textíliák színvonala egyenletesebb, néhány szép hímzést (*Tapiner* Ilona, *Sára* Józsefné), szőttest (*Matícsanyec* Márkné, *Jakab* Sándorné), szűrrátétet (*Tóth* Lajos) láthattunk. A probléma itt is az, hogy az anyag alig különbözik a boltokban kapható tucatárutól. Külön nehézség megfelelő formát találni a meglehetősen drága hímzéseknek, hisz a terítőknek lassan nincs helyük a modern lakásban. Párnát viszont egyet sem láttunk a kiállításon.

A fazekasok munkáinál az a meglepő, hogy elsősorban nem a nemzetközi hírű mesterek, hanem a „második vonal" produkált néhány szép darabot. A karcagi *Kántor* Sándor és a hódmezővásárhelyi *Vékony* Sándor művei szépek, de nem adnak újat a mesterek életművéhez. A nádudvari feketecserepek mestere, *Fazekas* István is csupán egyetlen darabjával bizonyította be páratlan formagazdagságát. A dunántúliak ezúttal gyengén szerepeltek; sem *Tamás* László habán korsója, sem *Steig* István tányérjai nem különösebben sikerültek. Nagyon hiányoltuk egyik legeredetibb fazekasművészünk, *Tamás József* munkáit. Ezzel szemben F. Szabó már említett gyertyamártógatóján kívül, mely a kiállítás legszebb darabja, *Csizmadia* Jánostól és *Horváth* Jánostól is láttunk egy-egy olyan edényt, mely a leghíresebb mesterek művelvel vetekszik.

Nem tökéletes a kiállítás megrendezése sem; jónéhány tárgy mellett nem tüntették föl alkotója nevét. S jó lett volna, ha kírják a népművészek lakóhelyét, márcsak az érdeklődők alaposabb tájékoztatása miatt is.

(gyurkó)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Pesti Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Kelt adatokkal túlzsúfolt a tanulmány, de a szerző szociográfikus részekb jellegzetes képeket villa fel, és egyebütt is szám meggondolkoztató problém bogoz ki a statisztikai ad tokból.

Egy-egy adat, vallatás nélkül is sokat mond, szinte felér egy történelem könyvvel: az 1930-as népszámlálás éveiben csak minden 21 136-ik szegényparaszti családból származó lány tanult középiskolában, 0,0005 százalék. 0,5 *tízezrelék.*

Van mit pótolni.

Mi az oka mégis, hogy a társadalmi ösztönzés, az állami támogatás ellenére az utóbbi tíz év alatt 390 ezren iratkoztak be a dolgozók általános iskolájának esti tagozatára, és csak 240 ezren szereztek bizonyítványt?

Igen, javarészt a túlzott megterhelés. A munkahely első műszakja, a család, a háztartás második műszakja mellett még egy harmadik műszakot is végigcsinálni — legalábbis nem könnyű. A vállalkozásra jóval többnek telik az erejéből, mint a kitartó, szívós munkára, a sikerig. Mintha ezt bizonyítaná a statisztika is: a beiratkozott tanulók száma családtagjaik létszámával fordítottan arányos. Sokgyerekes anya fehér holló az iskolapadban, a többgyerekes szintén eléggé ritka. Leginkább a magánosok — újab- — afféle gyorstalpaló demokratikus műveletek, és az a rendeltetésük, hogy „a múlt csökevényeit számolják fel" — legalább formálisan. Évről évre nő a beiratkozó fiatalok aránya; *rendszerré* vált nálunk, a felnőttoktatás és minden téren egyenjogúságot kér országos gondjaink között. Csepelen már fölrajzolódik a jövő távlata — egyelőre csak a tervekben: — a kohók, műhelyek, irodák között egy iskola az üzem dolgozóinak, ahol — „mindent egy helyen" — otthont találna az általános iskola alsófokú tanfolyamaitól a Marxista—Leninista Egyetem és a Műszaki Egyetem kihelyezett tagozatáig minden szükséges iskolatípus.

Meg kell szoknunk a gondolatot, hogy túl a gyerekkoron és a serdülőkoron végigkíséri az életünket az iskola — az emberi, társadalmi fejlődés mai szintjén már ez lesz a *természetes.* Hihetetlen ütemben nő az ismeretanyag; mindenki talál magának elég tanulnivalót, elsajátításra érdemeset, aki keres, aki a teljesebb emberséget keresi.

f. gy.

---

isebb lettem szegény. A ott jó szavak magánossághull az apróondírozik, a kban megfo-

rad a legkisebb együttérzés, a bajok félorvoslója?

Egy kóbor kutya már barát lenne, ha tízen tévesztettük volna az utat, most mókáznánk, vagy énekelnénk, közös hangunkkal darabolnánk szét az est támadó közönyét.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

1956 JUL 31.

Szabadság

Breglovics Kálmán

470

A FARAGÁS MESTERE

Húsz esztendővel ezelőtt még úgy nevezték, hogy a »pölöskei őrző ember«. Mert pásztor volt, ötéves korától kisbojtár Göcsejben. Hallgatta a madarak énekét, a falevelek rezgését, a virágok finomságát, és egy szép napon elővette kisbicskáját és díszes ostornyelet faragott. A következő nyáron, hatéves korában, arra ment egy úr. Ő éppen pásztorbotot, farigcsált. Az úr meglátta és így szólt:

— Hogy hívnak téged fiam?

— Breglovics Kálmán — felelte.

— Ügyesen faragsz. Nem adnád el ezt a botot?

— Eladom én, ha kell az úrnak.

És az úr — rendes úr lehetett — adott a botért egy pár csizmára valót. Breglovics Kálmán ezután még nagyobb buzgalommal faragta a botokat, ostornyeleket, sőt már ládikákkal és csobolyókkal is próbálkozott. De évtizedeken át senki sem vette észre az »őrző ember« művészetét.

A harmincas évek közepén, meginf találkozott egy úrral, aki megcsodálta faragványait és el is vitte a tihanyi kiállításra.

Ettől kezdve évente egyszer felkeresték. Dicsérték, elvitték szebbnélszebb faragványait, de pénzt nem adtak érte. Már híre kelt az egész vidéken, a nép »varázskezű«-nek kezdte nevezni, ő meg negyvennyolcéves fejjel beiratkozott az elemi iskolába.

Felszabadulás után népművészeti kutatók keresték fel. Ötvenéves volt akkor és — végre! — elismerték csodálatos művészetét. 1954 augusztusában mesterré avatták, a Népművészet Mesterévé.

Ma már fehér a haja, mint a göcseji dombok, ha rájuk hull az első hó. Hatvanéves. De teljes erővel alkot. Tagja a Népművészeti Szövetkezetnek és alig győzi a munkát. Sok a megrendelés. Azt mondja: sietni kell, mert ha véget ér, senkinek sem kezdődik előlről az élete. Az övé véget sem ér. Megmarad belevésve csodálatos művészettel a kemény körte, jávor, juhar és diófába, s tovább élteti a göcseji népek ősi művészetét.

Szendrei József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

Breglovics Kálmán

1021

1966. június 19, vasárnap

A NÉPMŰVÉSZET MESTERE

Breglovics Kálmán a hetedik évtizedet tapossa. Tízéves korában vette kezébe először a bicskát, azóta több ezer művészi faragvány került ki kezéből. Figurái a juhászélet egyes mozzanatait örökítik meg. Művészi munkáját becsülte meg az állam, amikor A népművészet mestere címmel tüntette ki.

(Fehérváry Ferenc felvétele — MTI Foto.)

ÉVENTE 1800 KORSZERŰ LA

Felavatták az első budapes

(Tudósítónktól.)

Szombaton *dr. Trautmann Rezső* építésügyi miniszter *F. J. Tyitov* magyarországi szovjet nagykövet és *Sarlós István*, a Fővárosi Tanács vb elnöke jelenlétében ünnepélyesen felavatta a második ötéves tervben szovjet segítséggel létesült *első budapesti házgyárat*. A hónapok óta próbaüzemelő, s az építés technológiáját forradalmasító gyár mostantól kezdve már *a tervezett teljes kapacitással dolgozik:* automatizált gépi berendezésekkel naponta hat darab — évi 1800 — modern lakás szobafal nagyságú elemeit, födémeit ajtókkal, ablakokkal is ellátott, tipizált épületszerkezeteit készíti sorozatban.

Az üzem korszerű, üvegfalú csarnokában zúgó gépek közt dolgozó egykori kőművesek, ácsok, vasbetonszerelők most már mint új szakmát tanult gyári munkások fogadták az avatóünnepségre érkezett vendégeket. Tőlük a szállítók veszik át a gépsorokon elkészült panelokat, s a különleges tehergépkocsik Óbudáról pontos *menetrend szerint* indulnak el Kelenföldre, ahol a 43-as építővállalat tapasztalt brigádjai, precíz műszerek-

ÚJJÁÉLED EGY ŐSI VÁR

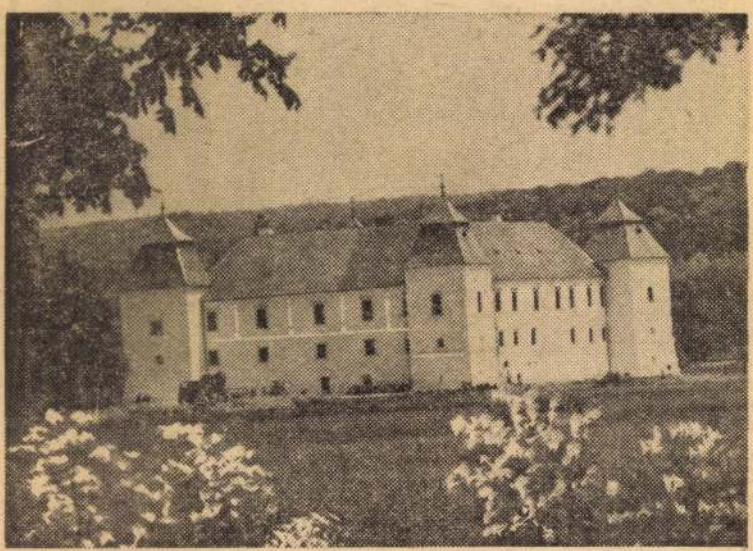

Az Országos Műemléki Felügyelőség és a Zala megyei Tanács helyreállította a történelmi nevezetességű várat Egervár községben. A vár északi oldaláról nézve barokk kastélyt idéz, déli

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍREK

1021

1958 JAN 27

Breglovics Kálmán

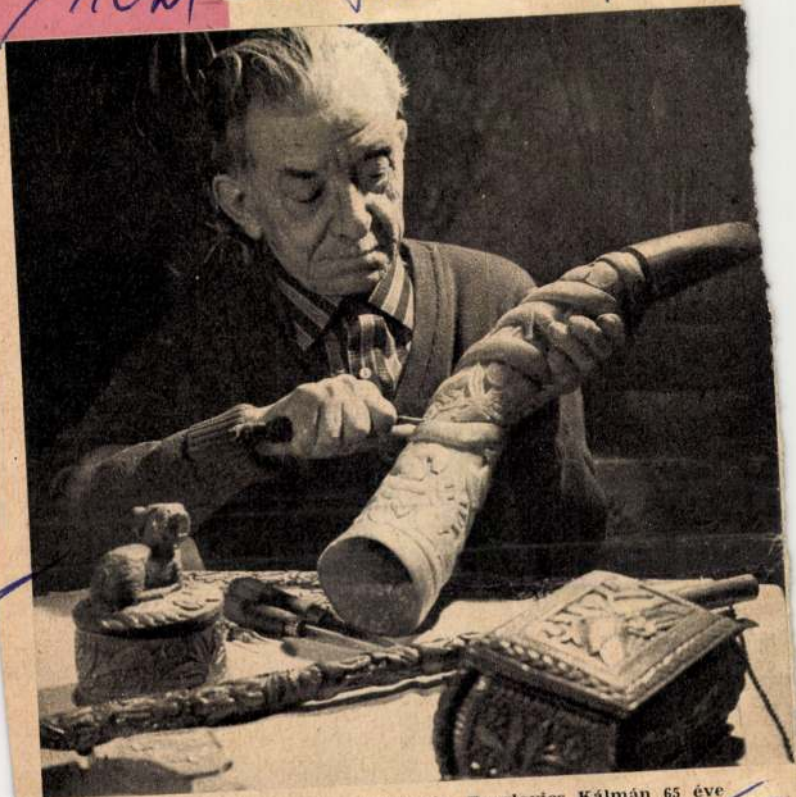

Göcsejben ma is nagy divat a fafaragás. Breglovics Kálmán 65 éve faragja a szebbnél szebb népművészeti tárgyait (MTI felv.)

t a válogatott de-
rnéjának eredmé-
a Vasas legutóbbi
őzésén a Catolika
es vezetés utáni
ség mutatja, a vé-
és hosszabb ideje
l, a csatársor len-
in probléma. Ha
játékosok a válo-
kőzéseken is úgy
najd, olyan lelke-
sen játszanak, mint a Fradi labdarúgói Liverpoolban, akkor nem lehet baj! *Én ezt a győzelmet, az eltávozott Mátrai és a sérült Albert nélkül kivívott sikert a magyar válogatott emlékezetes angliai 6:3-as diadalához tudom*

pitánn
— M
kispad
évekb
játszo
tattuk
— S
felelte elgondolkozva.
Furcsa érzés volt, amikor a mérkőzéseket bevezető két himnusz közül a „másik" szólt nekem. Igyekeztem mindig becsületesen felkészíteni a csapatot, nekem mint edzőnek ez volt a feladatom. S 90 perc alatt csak

204 labdarúgó került I-es csapathoz. Az átigazo cióját Mátrai Sándor, a 3 tott hátvéd szolgáltatta, csút véve az újonc Egyeté csapatához lépett át.

Ecser Károly sokszo Európa-bajnok és olimp emelő makacs térdsérül avatkozás után sem jött szívvel, de bejelentette

Két ismert sporter

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Breglovics Kálmán
NÓGRÁD
1968 FEB 1

1021

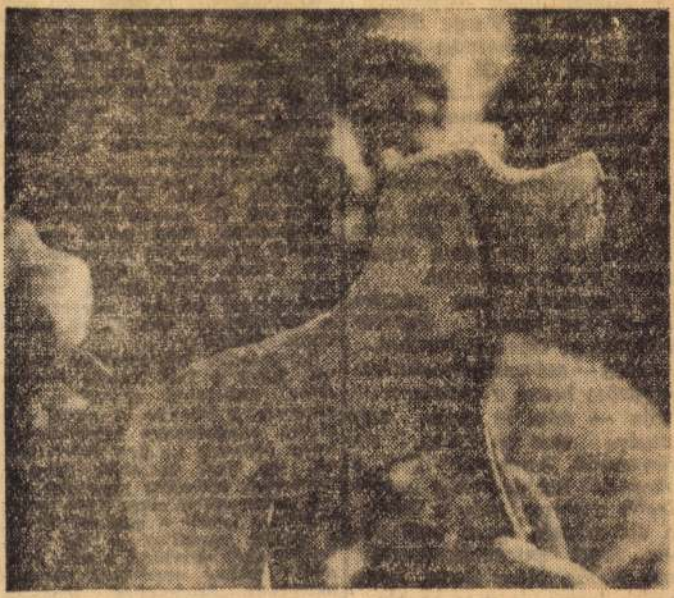

Breglovics Kálmán, göcseji népművész 65 éve faragja a hagyományos népi mintákkal díszített tárgyakat
(MTI foto — Kovács Sándor felvétele)

— *Állatbarát.*

— *Annak lehet mondani... Sörös János és Varga Sándor pedig hatvan—hatvan forinttal adózik... Ők vadászok voltak és a vadászkutya...*

— *Már kedvtelésnek számít — veszem át a szót.*

S honnan kerül az utánpótlás a szalmatercsi házakhoz? Ez a kérdés még nyitva maradt. A tanácstitkár azonban megérzi ezt, és máris fogalmazza a magyarázatot.

— *Idegenből nem nagyon hoznak ide kutyát. Helyből kielégítik az ilyen igényeket...*

Aztán — ezt már gondolatban én fűzöm hozzá a szalmatercsi utcán — nem is olyan sok kutyára van itt igény. Az igényesebb, korszerűbb élet, a fokozódó közbiztonság egyre kisebb szerepet szán a házőrző állatoknak. Igaza volt ebben öreg informátoromnak csak abban nincs igaza, hogy más a kutya és más az eb.

Csak az adó mértékében érvényesül a rangsorolás...

Lakos György

[redacted]

pásztói járásbíróság háromszáz soros ítélete. Hány órát vitázott rajta a büntető tanács, írásbafoglalásával hányat fecsérelt el a járásbíróság elnöke, ki tudná megmondani?

Az igazság teljességéhez tartozik, hogy a Tari László megvádolta embereket egyszálig felmentette a bíróság. A perlekedés elején mindannyian kijelentették, hogy elállnak az ügy folytatásától, ha Tari is eláll. Mint a fentiekből kiderült: nem állt el.

A veszendőbe ment időn kívül százakba került a sok útiköltség, a tanúk napidíja: — de mérhető-e akár ezrekkel a kár, amit annyi ember munkából kiesése, idegeinek értelmetlen tépázása okozott?

Minden embernek csak egy élete van. Otrombaság céltalanul értékes órákat, napokat elrabolni belőle.

— b. z. —

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KELET-MAGYARORSZÁG

Breglovics Kálmán

1500 FEB 2

1021

PLÓ

A népművészet mestere. Breglovics Kálmán, göcseji népművész 65 éve faragja a hagyományos népi mintákkal díszített tárgyakat.

Kovács Sándor felvétele

MŰSORA

ár 11-ig

Metropolitan nagy énekesei. VII. rész. — 12,45: A művelődéspolitikai rovat műsora. — 13,00: Magyar tájak muzsikájából. — 14,08: Könnyűzene Hawaiból. — 14,30: Tájnyelveink. 14,38: A Novi Sadi Rádió tamburazenekara játszik. — 14,51: Turisták ötperce. — 14,56: Két keringő zongorára. — 15,15: Fúvóspolkák. — 15,25: Fenntartott hely. Aktualitások. — 15,50: Verdi: Otello — Szerelmi kettős az I. felvonásból. — 16,05: Operettrészletek. — 16,22: Szántó Jenő műsora. — 16,32: Tengerentúli muzsika. — 16,55: Beszéljük meg! De hogyan? A gazdasági élet tolvajnyelvéről. Orbán Attila jegyzete. — 17,00: Ötórai tea. — 18,10: Párizsi vidámságok. — 18,30: Indonézia ma. Gellért Endre írása. — 18,53: Doráti Antal hangversenye. — 21,03: Verbunkosok, magyar nóták. — 21,40: Láttuk, hallottuk. — 22,00: Randevú. Könnyűzene és tánczene baráti rádiók műsorából. —

Ortutay

előadása N

Ortutay Zsuzsa, a Magyar Nők Országos Tanácsának titkára tartott előadást csütörtökön Nyíregyházán a családi tervezésről, a család és iskola kapcsolatáról azon a tanfolyamon, amelyet a megyei nőtanács rendezett a tsz nőbizottságok és községi nőtanácsok vezetői részére.

Az ötnapos, bentlakásos tanfolyamon, amelyen mintegy száz asszony vesz részt, a hallgatók részletes tájékoztatót kaptak a legidőszerűbb politikai és gazdasági kérdésekről. Hétfőn délelőtt Cs. Nagy István, a megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese az új gazdasági mechanizmus szükségességéről és lényegéről, délután Orosz Ferenc, a megyei pártbizottság első titkára a megye politikai, gazdasági helyzetéről és az idei tervekről, másnap dr. Kiss Lajos, a megyei párt-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Breglovics Kálmán

1021

ZALAI HÍRLAP

Nagy a közönségsikere a kanizsai Thúri György Múzeum „Göcsej faragóművészete" című kiállításának. Az iskolák csoportos látogatásokat szerveznek a kiállításra. Képünkön kiskanizsai gyerekek, a Nagyrác utcai iskola növendékei ismerkednek Breglovics Kálmán népművész remekbe szabott faragványaival.

(Buzek Dénes felvétele)

napra NAPRÓL

m három tavasza rádióban

tában „Talpra magyar" cím-mel emlékezik meg az 1848-as — 1849-es szabadságharc idő-szakáról.

A Magyar Tanácsköztársa-ság születésnapját, március 21-ét Stromfeld Aurélról szóló új rádiójáték bemutatásával is ünnepli az Ifjúsági Rádió.

Április 4-én a fiatalok rá-diója élőben közvetíti a KISZ-fogadalomtételt a budapesti Dózsa György térről és négy vidéki városból, körkapcso-lással. (MTI)

ai termelőszövetkezetek

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Breglovics Kálmán

SZÖVETKEZET

1968 FEB. 14

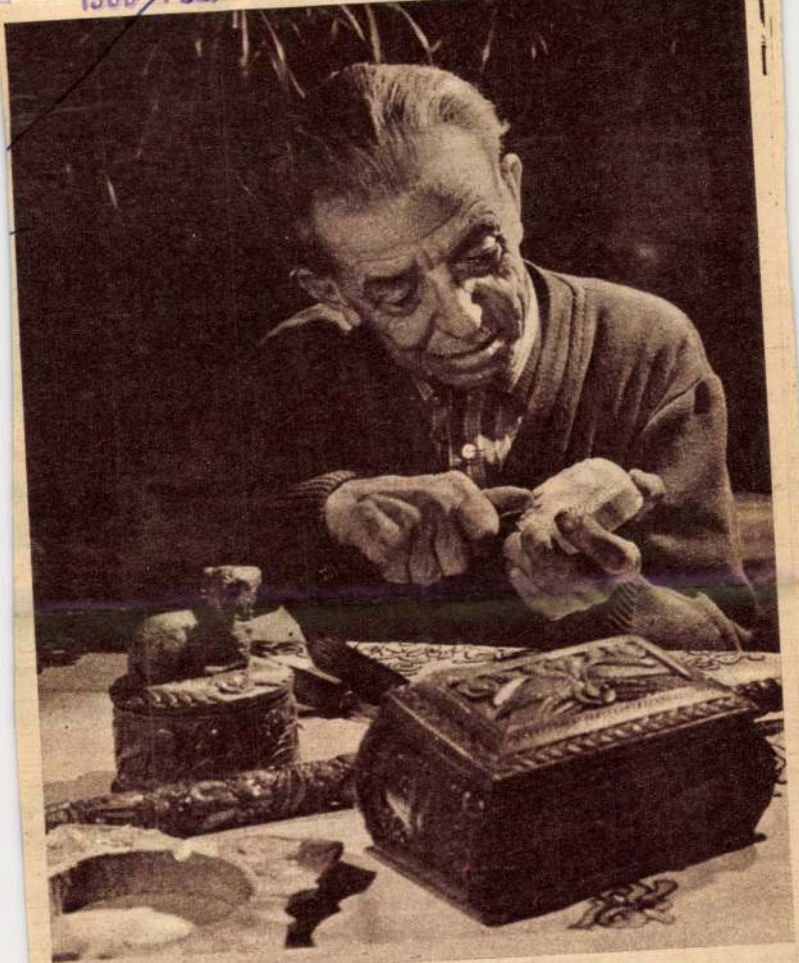

Breglovics Kálmán, az egyik leghíresebb ember Göcsejben. A 71 éves népművész 65 éve faragja a hagyományos népi mintákkal ellátott különböző használati tárgyait. 1954-ben kapta meg a „Népművészet mestere" kitüntető címet. Munkái eljutottak már a világ számos helyére, a legértékesebb faragásait a Néprajzi Múzeum, a Keszthelyi Múzeum és a Göcseji Múzeum vásárolta meg. Kép: Breglovics Kálmán munka közben.

XXI. évf. 7. szám

Szövetke

A SZÖVETKEZETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉ

Szövetkezeti tervek és üz

Rövidesen sor kerül az 1967. évi mérlegek, az 1968. évi tervek elkészítésére, majd a szövetkezeti küldöttgyűlésekre. E beszámolók és tervek általában a szövetkezeti tagok, vezetők érdeklődésének középpontjába kerülnek, de 1968-ban különösen a tervek felé fordulnak érdeklődéssel. Megszünt a tervek lebontása, a tervutasítást felváltja a közvetett, a gazdasági eszközökkel történő befolyásolás és az önálló szövetkezeti tervezés. A tervek készítése során a szövetkezeteknek át kell értékelniük saját helyzetüket.

A szövetkezetek gazdasági tevékenysége megítélésének a feladatok és a szövetk

azokat az egys
lesztik, amelyek
számítva a leg

A SZÖVOSZ
azt a szövetkeze
sorban a folyam
fejezésére fordít
jukat, s új, külö
sokba lehetőleg
fejlesztésre fordí
pok elkerülhetet
tós betétként he
nálás céljából.

IGEN, SOR

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 JAN 18
LUDOVE
NOVINY

1021 Breglovics Kálmán

Budapest, 18. jan. 1968. Ľudové noviny

100-ročné maľby o Békéscsabe

O dejinnom vývine jubilujúceho mesta sa pripravuje reprezentatívny výtlačok

V roku 1968 Békéscsaba slávi 250. výročie svojho znovuzaloženia. Organizačná komisia pripravila na tento rok bohatý a pestrý program. Rozličné významné podujatia budú prebiehať v meste, napríklad: na jar sa bude konať medzinárodný bábkársky festival, na ktorý sa očakávajú stovky našich i zahraničných hosťov. Jedna z významnejších udalostí bude i vydanie reprezentatívneho výtlačku, o ktorom sa nasledovne vyjadril riaditeľ Tlačiarne Kner, veterán Viharsarku Pál Botyánszki: — Dobre poznám Békéscsabu a ako jeden z jej lokálpatriotov môžem povedať, že tento nový výtlačok i miestnym obyvateľom prinesie veľa milých prekvapení. Vo farebných a bieločiernych fotografiách predstavíme Békéscsabu v minulosti, v prítomnosti a v budúcnosti. Získali sme 100—101-ročné maľby zo starej Békéscsaby, pomocou ktorých možeme podať verný prehľad starých ulíc, námestí a predmestí. Napríklad fotografia z jednej maľby nám predstavuje staré hlavné námestie, kde studňa bola zdrojom pitnej vody a prepychovým dopravným prostriedkom, voz s volím poťahom. V posledných rokoch i sám som sfotografoval niekoľko záberov zo starých častí ulíc a domov, odsúdených na zbúranie — dnes už zbúraných. Dnešná mládež i návštevníci mesta už ani netušia, aké bolo kedysi dnešné obytné sídlisko, aké bolo miesto, kde stojí naša najmodernejšia továreň na cestoviny, kde známa Konzerváreň a Mraziareň uskladňuje ročne 8—10 tisíc vagónov zeleniny a ovocia.

— Predstavíme i skryté krásy mesta v krásnych fotografických záberoch, nádhernú alej popri Kanále živej vody, ktorú v Békéscsabe prezývajú pobrežím Körösa. V priebehu roka odhalíme pamätníky „veľkých" ľudí nášho mesta: András L. Áchim, Gyula Kulich, Géza Gyóni a usporiadame výstavu, ktorá oboznámi so životom a prácou veľkého maliara Mihálya Munkácsyho v Békéscsabe.

Vo výtlačku dostali miesto i veteráni roľníckeho povstania Viharsarku a najlepší bojovníci starej gardy. Budeme sa snažiť, aby sa výtlačok dostal do rúk obyvateľov na veľký sviatok oslobodenia.

Kálmán Breglovics je jedným z najznámejších ľudí v Göeseji. 71-ročný ľudový umelec už 65 rokov vyrezáva rôzne predmety. V roku 1964 dostal vyznamenanie „Majster ľudového umenia". Jeho rezby sú známe po celom svete, ale jeho najcennejšie diela sú umiestené v keszthelyskom, göcsejskom a budapeštianskom etnografickom múzeu

Zima a kvety

Zimné mesiace sú pre rastliny — väčšinou — obdobím vegetačného pokoja. Keďže v bytoch máme prevažne rastliny cudzokrajného pôvodu, musíme sa snažiť vytvoriť im podmienky podobné prirodzeným životným podmienkam pásma, z ktorého pochádzajú.

V suchých a teplých miestnostiach v prítmí bytové kvetiny síce rastú, ale výhonky sú nedužné a rastlina degeneruje. Napádajú ju choroby a neraz odumiera. Teplota v izbe medzi 16—18 stupňami vyhovuje filodendrónom, listnatým begóniám, asparágusom i väčšine paliem. Nehodí sa napríklad pre fíkus, lipku, cyklámen, izbovú jedličku. Tieto majú mať v zime teplotu okolo 8—12 stupňov. Takisto tučnoliste rastliny a kaktusy. Celkom nízku teplotu vyžaduje oleander, fuchsia, myrta, rozmarín. Tieto kvety môžeme cez zimu uskladniť v chladnejšej miestnosti, ale suchej, s dostatočným vetraním bez prievanu.

Polievanie kvetov cez zimu je závislé od teploty miestnosti a od stupňa vlhkosti. V prekúrenom byte sa voda z listov viac vyparuje. Čím väčšia je plocha listov (napríklad begónie), tým viac vody rastlina spotrebuje. Palmy vyparujú vodu menej.

Kedy potrebujú kvetiny vodu, poznáme podľa vzhľadu zeminy. Sivý povrch a zvonivý ton pri poklepaní na kvetináč sú dôkazom toho, že hlina v kvetináči je suchá. Tmavá zemina a hlboký ton svedčia o nadbytku vody. Ak pestujeme bytové rastliny v miestnostiach s ústredným kúrením, nezabudajme omývať listy rastlín.

Francúzsku literárnu cenu „Femina"

prisúdili tohto roku vlani parížskej spisovateľke Claire Eleher za jej prvý román „Elize ou la vraie vie" (Eliza alebo skutočný život). Je to súčasne najúspešnejší román minulého roku. Autorka čerpala svoju tému z robotníckeho prostredia a opisuje lásku al-

O poľsko-sovietskych rokovaniach na najvyššej úrovni

Na pozvanie Ústredného výboru Poľskej zjednotenej robotníckej strany v dňoch 12. a 14. januára prvý tajomník Ústredného výboru Komunistickej strany Sovietskeho zväzu Leonid Brežnev, predseda Prezídia Najvyššieho sovietu Nikolaj Podgornyj a predseda Rady ministrov SSSR Alexej Kosygin sa zdržovali na neoficiálnej návšteve v Poľskej ľudovej republike.

Na priateľských rozhovoroch z príležitosti návštevy z poľskej strany boli prítomní prvý tajomník ÚV Poľskej zjednotenej robotníckej strany Gomulka, predseda Poľskej štátnej rady Edward Obach a predseda Rady ministrov Jozef Cyrankiewicz.

Vedúci predstavitelia dvoch strán prerokovali poľsko—sovietske skyty a s uspokojením konštatovali, že politické, hospodárske a kultúrne vzťahy medzi Sovietskym zväzom a Poľskou ľudovou republikou sa neustále rozširujú a prehlbujú v prospech ľudu dvoch krajín i v prospech upevnenia jednoty socialistických krajín.

Účastníci stretnutia mali výmeny názorov vo viac zahraničnopolitických otázkach, ako i o situácii medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia. Vyjadrili sa v tom zmysle, že i naďalej sa budú usilovať posilňovať bratskú spoluprácu v záujme akčnej jednoty medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia v boji vedenom proti imperializmu, za slobodu národov, za mier a za socializmus.

Prípravy na budapeštiansku konzultatívnu schôdzu komunistických a robotníckych strán

I naďalej v strede záujmu medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia je blížiaca sa konzultatívna schôdza komunistických a robotníckych strán, ktorá bude poriadaná 26. februára v Budapešti.

V Londýne koncom minulého týždňa Ústredný výbor Komunistickej strany Veľkej Británie mal zasadanie, na ktorom vyznačil anglickú delegáciu na budapeštiansku konzultatívnu schôdzu. Ostatne v ska komunistická strana vyšle svojich predstaviteľov do Budapešti. Prvý tajomník ÚV Chílskej komunistickej strany Luis Corvalan tiež vyhlásil, že Chílska komunistická strana sa zúčastní budapeštianskej schôdze. Medziiným povedal: „My cestujeme do Budapešti za tým účelom, aby sme prispeli k upevneniu akčnej jednoty medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia."

Ústredný výbor Komunistickej strany Sovietskeho zvä-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Breglovics Kálmán

Hajdú-Bihar megyei Napló

1980 FEB 4

1021

Breglovics Kálmán göcseji népművész 65 éve faragja a hagyományos népi mintákkal díszített tárgyakat

(MTI foto — Kovács Sándor felvétele)

...eg előtt szorongunk, s egymást váltva figyeljük a bűvös kisszoba felénk áradó hangulatát.

Kívül persze sokkal inkább villamossággal telített a levegő. Lélektani tulajdonság, hogy a bizonyosság után — tehát azáltal, hogyha a tétellel valóságosan is szembekerülünk — megnyugszunk. S ha megnyugodott, akkor a páciens összpontosít, minden lelki és fizikai energiáját megfeszíti, hogy az eredmény minél kedvezőbb legyen. S a vizsga haszna — legalábbis engem az eddigi gyakorlat erről győzött meg — a vizsga után óriási. Valami felszabadult könnyebbség árad végig a felnőttön is, s ugyanolyan örömmel tud lelkesedni, magyarázni, mint sieder- vagy éppen gyermekkorában. És akkor már biztat, nyugtat, csendesít, s szeretné mindazt a belső nyugalmat kölcsönadni, amit a bizonyítványba írt érdemjeggyel már biztosított önmaga számára.

sem közelsége nőne a tanulással. Haszna, eredménye? Legfeljebb a vizsgák ilyen vagy olyan kalkulusa, de nem az azonosulás. Persze még ebben az esetben sem mondanám, hogy a tanulás elfecsérelt idő; ellenkező előjellel — tehát kedv, igyekezet, hozzáállás — azonban jóval eredményesebb lenne. Mert tények, események, a tudásnak egy bizonyos százaléka így is megmarad, csak elvész vagy — így pontosabb — nem marad meg a lényege. Ezeknek a végzettségeknek, illetve vizsgáknak aztán el is száll az indulata, nem kapcsolódik bele a mindennapok gyakorlatába, nem azonosul, és nem is szívódhat fel bele.

A javítás lehetősége? A beiskolá-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

1966 APR 27

Április 24-től május 1-ig:

Göcseji Művészeti Napok

Vasárnaptól kezdődően egy héten át *Göcseji Művészeti Napok* címmel a megyei tanács vb. művelődésügyi osztálya rendezésében a göcseji népi kultúra ismertetése jegyében jelentős eseménysorozat zajlik le megyénk több helységében.

Ezek közül a legnagyobb szabásúnak az a *népművészeti találkozó* ígérkezik, amelyet április 24-én délután 3 órai kezdettel *Csesztregen*, az ottani művelődési otthonban tartanak. Ennek műsorában a zalaegerszegi Liszt Ferenc zenei általános iskola ének- és zenekara, a csesztregi művelődési otthon vegyeskara és a lenti járási művelődési ház leánykara, valamint a lenti fmsz zenekara *göcseji*, a zalaszentmihályi citerazenekar *zalai*, János Gyula cimbalmos és Fehér Ferenc citerás *hernyéki*, Béres Jenőné és Gombos Istvánné népi énekes *novai népdalokat*, Pörzse István hernyéki népi énekes *betyárdalokat* ad elő. Daru János novai és Kovács László bárszentmihályfai mesemondó egy-egy *népi történettel* szerepel, a megyeszerte ismert balatonmagyaródi népi együttes és a komárvárosi népi zenekar az *Este a fonóban* c. népi játékot adja elő, a csesztregi általános iskola *gyermekcsoportja zalai népi gyermekjátékokat* mutat be, a lenti járási művelődési ház táncscsoportja *Kustánszegi csapócsárdás* c. produkciójával lép fel, a leánykar pedig *Kósa Anna balladája* előadásával színesíti a műsort. A zárószám a Zalai Táncegyüttes *Zalai lakodalmas* c. kompozíciója lesz.

A *lenti* járási művelődési házban, valamint a *novai* és a *pölöskei* művelődési otthonban a *népi díszítőművészet* legismertebb göcseji-zalai művelőinek kiállítását rendezik meg. *Pölöskén* vasárnap délelőtt 10 órakor *Borda László*, a járási tanács vb. elnökhelyettese nyitja meg *Breglovics Kálmán fafaragónak, a népművészet mesterének kiállítását*, amelyet a környékbeli községek kézimunka szakkörei göcseji jellegű hímzéseik bemutatásával egészítenek ki. *Nován* Szalai József fafaragó és Tompos József festő munkáit mutatják be, *Lentiben* pedig népi faragásokból, hímzésekből és szőttesekből készült kiállítás. Mindezekhez hozzájárul még a zalaegerszegi *Göcseji Múzeum* állandó kiállítása, amely *Göcsej települési, építkezési és házberendezési viszonyairól* tájékoztatja a látogatókat, valamint göcseji és hetési szőttesekből és hímzésekből is ad ismertetést.

A Göcseji Művészeti Napok keretében *Nagylengyelben, Gellénházán, Milejszegen, Kustánszegen, Nován, Lentiben* és *Csesztregen* hangzanak el *ismeretterjesztő előadások* Göcsejről neves, megyei előadók részvételével.

Külföldi kiállítók

a műfaj legjobb hazai ké
selőin kívül neves külf
vendégművészeknek, együ
seknek és szólistáknak tap
hat a közönség.

— **Harmincezer fej sal
adott ebben a hónapban** a
gyeszékhely ellátására a z
egerszegi Városgazdálko
Vállalat kertészete. Május
40 ezer darab primőr paprikát,
2000 kiló paradicsomot és 1000
kiló uborkát juttatnak a lakos-
ságnak.

— A MAGYAR ÉPÍTŐMŰ-
VÉSZEK SZÖVETSÉGE a
Kulturális Kapcsolatok Inté-
zetének felkérésére részt vett
a múlt év végén megrendezett
Sao Paulo-i VIII. építészeti és
képzőművészeti biennálén. A
biennálé bíráló bizottsága most
értesítette a Magyar Építőmű-
vészek Szövetségét arról, hogy
kiemelkedő munkájukért dip-
lomát adományozott Molnár
Péter, Mülbacher István, Iván-
nyi László és Puskás Tamás
építészeknek, továbbá elismerő
oklevéllel jutalmazta Borven-
dég Béla és Schmidt Lajos épí-
tészt.

— **Előkészítő tanfolyamot in-
dít** a TIT és a Marxizmus—Le-
ninizmus Esti Egyetem igazga-
tósága az egyetemre jelentke-
zők részére, a felvételi vizsga
anyagából. Az első foglalkozás-
re Zalaegerszegen, ma délután
három órakor kerül sor a me-
gyei pártbizottságon. Dr. Piros
Sándor, a megyei bíróság el-
nöke tart előadást filozófiai
kérdésekről.

— PÉCSETT BODOR IST-
VÁN 30 ÉVES ÉS TÓTH AL-
BERT 27 ÉVES BÁNYÁSZOK,
pécsi lakosok kíváncsiságból
leereszkedtek a lakásuk köze-
lében levő, már régóta haszná-
laton kívüli bányatárnába. A
tárnában levő metángáztól
Tóth Albert olyan súlyos mér-
gezést szenvedett hogy a hely-
színen meghalt. Bodor István-
nak sikerült a tárnából kime-
nekülnie.

ZALAI HÍRLAP

A Magyar Szocialista Munkás-
párt Zala megyei Bizottsága és a
Zala megyei Tanács lapja.

Főszerkesztő: dr. Kerkay László.

volt a kismotor-kerékpár, me-
lyek egyes típusára április el-
sejétől kötelező a rendszám-
tábla. A kicsi, de erős kismo-

Különvo
a nagykanizsai K
a zalaegerszegi

Április 24-én rendezik a
megyeszékhelyen az Ifjúsági
Napot. Ezen a nagyszabású if-
júsági megmozduláson ötszáz
fős küldöttséggel képviseltetik
magukat a nagykanizsai KISZ-
fiatalok.

A küldöttség 24-én reggel 7
órakor különvonattal indul
Zalaegerszegre. A szerelvényt
zászlókkal, feliratokkal, virág-
gal díszítik. Ezt a munkát a
nagykanizsai vasúti csomó-
pont kiszesei vállalták. Ugyan-
csak KISZ-fiatalok viszik a
szerelvényt: a vonat személy-
zete csupa ifjú kommunistá-
ból áll majd. A fellobogózott
mozdonyt *Márkván Vince* fia-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-897
1965 JUL 24.
NŐK LAPJA
Breglovics Kálmán

1021

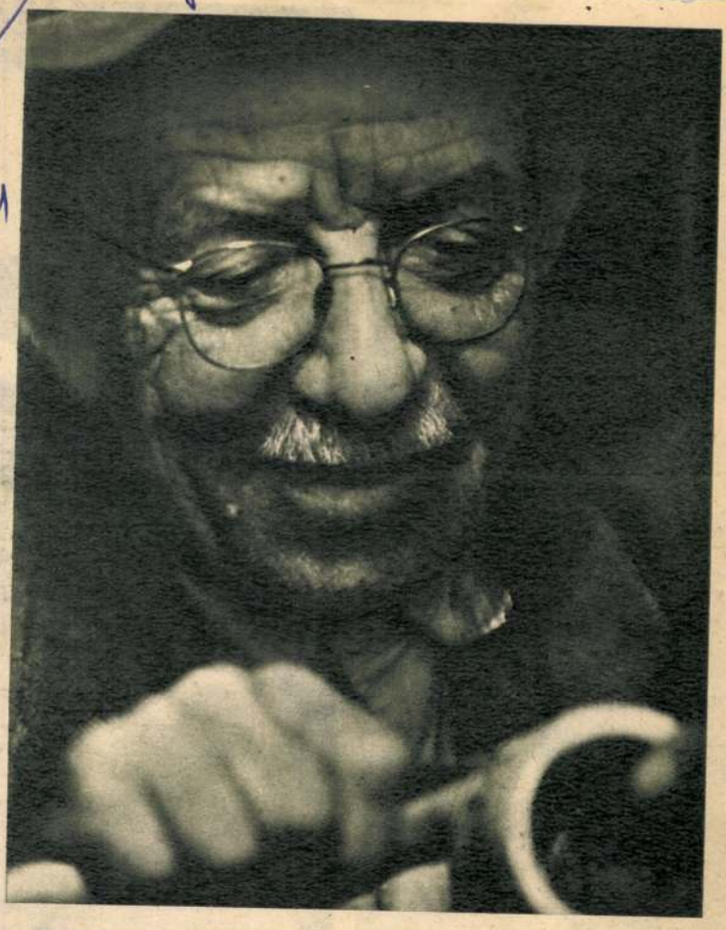

Már csak művészetének él

Kint vakít és perzsel a napfény: — Breglovics Kálmán bácsi pölöskei otthona ablakánál elmaradhatatlan kis kalapjával a fején, villanyfénynél dolgozik.

Már kisbojtár korában a faragás volt a legfőbb öröme. Iskolába nemigen járt, a faragásra sem tanította senki. Egyedül tanult meg írni-olvasni, a faragás tudománya pedig valahogy veleszületett. Nem tervezi, nem rajzolja meg előre a kompozíciót, sajátkészítésű szerszámai szinte maguktól tudják az utat az anyagban, úgy bontják ki belőle a formákat, amelyek a Teleki gróf nyája mellett töltött évtizedek alatt az egykori juhász szemébe ivódtak. Papírvágóin, cigarettadobozain, kis faszobor csoportozatain újra és újra megjelenik a cifraszűrű, mélységes nyugalmat árasztó juhász, kutyáival, legelésző juhaival, a bokrok, virágok közül kandikáló nyulak, özek.

Ma már csak a művészetének él. 1954 óta a »Népművészet Mestere« és ez nemcsak megtisztelő címet, hanem járadékot is jelent. A Népi Iparművészeti Szövetkezet állandóan ellátja megrendeléseivel. Csupa gyönyörű egyedi darabot készít. Igazi művész, sohasem ismétli meg magát. Szeretnénk ifjúkori munkáit is látni, de semmi sincs otthon. Mindent szétkapkodtak és most a múzeumok őrzik.

T. E.

Rédner Márta felvételei

A hang, az alak, a maszk és a mozdulat összhangja Fra Girolamo alakját

THOMAS MANN A KÖRSZÍN

A VÁLLALKOZÁ
dicsérni: a szakm
is tudomásul vet
színház van, s lét
ta az uborkaszeza
lenségként fogad
zönynek, a nyári
telenségének, és
esztrád-ihletésű b
illetve nyári szerz
tásában Kazimir
katársait évek óta
magasabb világir
zette (Szofokleszt
Aiszkhülosztól Bre
jes listát felsorol
mindig valamilyen
dék. Bebizonyítan
tatóval, hogy Bu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Breglovics Kálmán
ZALAI HIRLAP
+1
1964 AUG 25

1964. augusztus 25. 1021

Ujabb nagy lehetőségek nyílnak meg a megye múzeumi élete előtt

Beszélgetés a Göcseji Múzeum igazgatójával

Milyen új szerzeményekkel gyarapodott az idén a múzeum, s a közeljövőben milyen múzeális értékű tárgyak beszerzését tervezik — erről érdeklődtünk a zalaegerszegi Göcseji Múzeum igazgatójától, *dr. Szentmihályi Imrétől.*

A LELKES TÁRSADALMI MUNKA

sok segítséget nyújtott eddig is számunkra, s reméljük, hogy ezután sem marad el. *Anyagunk körülbelül nyolcezer darabból áll,* ez évben 134, túlnyomórészt néprajzi anyaggal gyarapodtunk. Ezek között a legértékesebbek a különböző pásztorfaragások, egy primitív, egyágú villás-létra és egy festett, faragott házoromzat *Bagodvitenyédről.* Sok értékes faragványt vásároltunk *Breglovics Kálmán* népművésztől is. *Rusznyi Józsefzsef* zalaegerszegi mézeskalácsos több művészi munkáját ajándékozta a múzeumnak. — *Kisszigetről* szőttest szereztünk. *Danca Lajos* tizenkilences veteránról megkaptuk a pózvai internálótábor makettjét, átvettük a keszthelyi múzeumtól *Deák Ferenc néhány bútordarabját.* A zalaistvándi érmeket is meg kell említeni, értékes anyaga múzeumunkban a 683 darabból álló, zömében a tizenhetedik századból származó éremlelet.

Sok segítséget nyújtanak a lelkes múzeumbarátok, így Salomváron *Tornyos József,* Kustánszegen *Kustán Ferenc,* Zalaszentmihályon *Hontváry Gyula,* s az ő segítségükkel a további munkánk is könnyebb lesz. A továbbiakban szeretnénk elvégezni Kustánszegen egy nagy arányú néprajzi tárgy-gyűjtést, tervbe vettük egy 1760 körül faragott szőlőprés megvásárlását, öltözködéssel, méhészettel kapcsolatos anyagokat is feltétlenül szeretnénk beszerezni.

— Milyen kiállításokat terveznek a „Sámánizmus", a „Modern iparművészet", a „Rembrandt rajzok„ és a „Rajzművészet mesterei" kiállítások után?

— A múzeumi hónapot október 4-én nyitjuk *Egri József festőművész anyagának* kiállításával. Ezután a Budapestről érkező vándorkiállítások anyagait fogjuk bemutatni. Itt kell megemlíteni, hogy ez évben is rendezünk kirándulást *Göcsejbe* és a *szeg-ek* vidékére, megalakítjuk a múzeumbarátok körét, s négy előadást rendezünk, többek között a *Zala megyei olajkutatás történetéről.* Tervezünk egy kiállítást *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* szobraiból is. A meglevő állandó kiállításunk helyett, sajnos, ez évben sem készítünk újat, mert várjuk az épületproblémánk megoldását.

ÚJ MÚZEUMÉPÜLET — SZABADTÉRI MÚZEUM

— Kevés a helyünk. Raktárnak, műhelynek, személyzeti helyiségeknek egyaránt szűkében vagyunk. A kiállítótermek is kicsik. Ebben az évben megkezdjük a Göcseji szabadtéri múzeum létrehozását, amely az első ilyen nagy méretű szabadtéri múzeum lesz az országban. Az olai malom mellett, amelynek műemléki helyreállítása most folyik, mintegy 15 házból álló kis göcseji falut építünk fel. A végleges tervek hamarosan elkészülnek, és a jövő évben megkezdjük a kiszemelt épületek ide szállítását, berendezését. A területet már az idén elkerítjük, és a Május 1 ligetben levő kávási házat is oda szállítjuk.

A MÚZEUMI EMLÉKKÖNYV

1970-ben jelenik meg. A munkát már elkezdték, Zala megye s ezen belül elsősorban Göcsej településtörténetének kutatása folyik. Tizenegy községben befejezték a népi építészet emlékeinek felkutatását, Kustánszeg múltjának, jelenének felmérése is befejeződött. Sok segítséget adtak a község lakói a munkához, s így a gazdálkodás, építkezés, lakberendezés, táplálkozás területén beállt változásokról pontos képet alakíthattak ki a kutatók, akik a megyében további hat községben végzik el ezt a felmérést.

— A továbbiakban milyen kutatómunkát végeznek?

— A településtörténet még évekig ellát bennünket munkával, ezen túl a régi térképanyag feldolgozása, az elpusztult települések felkutatása a legfőbb gondunk. Sajnos amíg helyiséggondokkal küszködünk, addig nem lehet megoldani a kutatóhiányt sem. Legalább három szakkutatóra lenne szüksége a múzeumnak, fontos lenne, ha régész is dolgozna itt. hiszen ásatásra kutató hiányában nincs módunk.

FALUMÚZEUMOK

létrehozásával is színesebbé akarjuk tenni a megye kulturális életét, azon túl természetesen, hogy a mi munkánk is könnyebb és teljesebb lesz ezek létrehozásával. *Zalaszentgróton* és *Novánban* van már falumúzeum és a közeljövőben szeretnénk *Zalalövőn, Bagodvitenyéden* és *Nagypáliban* is létrehozni hasonlót. Múzeumot rendezünk be az Állami Levéltárral közösen az *egervári* várban, amely a megye legértékesebb műemléke. A vár történetét akarjuk dokumentálni az ott kiállítandó anyaggal. Természetesen tovább folytatjuk a műemlékek felkutatását és más szervekkel együtt részt veszünk a régi, népi épületek megmentésében is.

Sz. G.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-207

ZALAI HIRLAP

HÍRLAP

NAPRÓL napra

tartott
i járási tanács

landó bizottság munkájáról szóló tájékoztatót, majd intézkedési tervet fogadott el a megyei tanács 7-es számú határozatának megvalósítására és bizottságot szervezett az „Építsük, szépítsük községeinket" mozgalom szervezésére és értékelésére.

Nyelvtanfolyamok Zalaegerszegen

Ez idén is szervez nyelvtanfolyamokat a zalaegerszegi városi művelődési ház nemzetközi klubja, amelynek az a célja, hogy a nyelvtanfolyamon a hallgatók elmélyítsék nyelvismereteiket.

Hársfalvi Dunántúl-bajnokságot nyert mechanikus modelljével

Szombaton és vasárnap rendezte meg az MHS Vas megyei modellező klubja a szabadonrepülő modellek ez évi Dunántúl bajnokságát a szombathelyi repülőtéren. A zalaiak kitűnően szerepeltek az első napi küzdelemben. Hársfalvi nagy fölénnyel, biztosan nyerte — ezzel harmadszor — a bajnokságot. Vasárnap a vitorlázó kategória küzdelmeit a viharos erősségű szél miatt nem lehetett megtartani.

Eredmények: Mechanikus kategória (18 induló): 1. Hársfalvi István (Zala) 827, 2. Kovács József (Komárom) 697, 3. Németh Károly (Zala) 670, 4. Molnár István (Győr) 651, 5. Pintér Henrik (Zala) 622 másodperc.

Gumimotoros kategória (21 indulói): Gaál Zoltán (Győr) 767, 2. Asbóth Miklós (Győr) 758, 3. Klinher László (Zala) 662 másodperc.

A csapatverseny állása a mechanikus és gumimotoros kategóriák eredményei után: 1. Győr-Sopron megye 2069, 2. Zala megye 2017, 3. Komárom megye 1049, 4. Somogy megye 876, 5. Baranya megye 373 pont.

Két tűzeset vasárnap

oltóknak nagy erőfeszítéssel sikerült a tüzet eloltani és a téli fűtésre tárolt szénmennyiséget átforgatni. Becslések szerint a tűz következtében mintegy 45 mázsa szén égett el. A kárérték közel kétezer forint. A vizsgálat megállapítása szerint a tüzet a szén öngyulladása okozta.

Vasárnap délután 3 óra 50 perckor a *nagykanizsai* MÁV fűtőházból riasztották a nagykanizsai tűzoltó alosztályt. A fűtőházban kigyulladt egy pakurával fűtött mozdony és égtek a vezetőfülke fa részei. A kár mintegy 500 forint. A tüzet a mozdony hamuládájába befolyt pakura idézte elő, amely meggyulladt és a lángok átcsaptak a mozdony vezetőfülke fa alkatrészeire is.

ág ítéleteiből

mi tulajdont károsító lopás kísérletéért és a két rendbeli tulajdon ellen elkövetett lopásért 1 évi szabadságvesztéssel sújtotta és a közügyek gyakorlásától 3 esztendőre eltiltotta. Büntársát, Molnár Józsefet 6 hónapi szabadságvesztéssel büntették.

Az ítélet jogerős.

Kétezer forintos pofon

1964. június 7-én, a zalaszabari sporttelepen bajnoki labdarugómérkőzést tartottak, Zalaszabar és Kiskomárom csapatai mérkőztek egymással. A mérkőzés második félidejében a zalaszabari csapat egyik játékosa, Lidvin Máté — 28 éves, kádársegéd, nagyradai lakos szabálytalanságot követett el, amiért őt Gáspár János játékvezető kiállította. Lidvin elhagyta a pályát, de az ítéletbe nem tudott belenyugodni. Indulatait ráadásul néhány elvakult és sportszerűtlen szurkoló is szította. Lidvin erre visszafutott a pályára, odaszaladt a játékvezetőhöz és pofonütötte.

A forrófejű labdarugó ügyét a nagykanizsai járásbíróság megtárgyalta és a nagyobb nyilvánosság előtt feltűnően durva módon elkövetett becsületsértésért Lidvin Mátét 2000 forint pénzbüntetéssel

NAPTÁR

1964. augusztus 25. Kedd. LAJOS napja. A Nap kél 4 óra 53 perckor, nyugszik 18 óra 38 perckor. A Hold kél 20 óra 04 perckor, nyugszik 6 óra 58 perckor.

Időjárás

Várható időjárás ma estig: Jobbára kevés felhő, valószínűleg eső nélkül. Mérsékelt, változó irányú szél. Hűvös éjszaka. A nappali felmelegedés 1—2 fokkal erősödik. Várható legalacsonyabb hőmérséklet 7—11, legmagasabb nappali hőmérséklet 22—25 fok között.

A Balaton vizének hőmérséklete Siófoknál 19 fok. (MTI).

A nemzetközi zenei konferencia résztvevői Kecskeméten

Vasárnap a Nemzetközi Népzenei Tanács XVII. konferenciájának külföldi résztvevői a kecskeméti városi tanács meghívására számos magyar szakember kíséretében Kodály Zoltán szülővárosába, Kecskemétre látogattak. A városháza tanácstermében Reile Géza, a városi tanács végrehajtó bizottságának elnöke, fogadást adott a vendégek tiszteletére, majd a világ minden tájáról összegyült zenetudósok megtekintették az ország első ének-zenei általános iskoláját, amely tavaly készült el 16 tantermes korszerű épületet.

MA...

A Rádió Kossuth-adóján: 8,15: A Gyermekrádió műsora. — 8,55: A KISZ központi művészegyüttes ének- és zenekarának műsorából. — 9,20: Schubert: Pisztrángötös. — 10,10: Annie Cordy énekel. — 10,30: Bartók Béláról szólva. — 10,52: Magyar fúvószene. — 11,22: Szemelmes ateisták. — 12,15: Tánczenei koktél. — 13,00: A kígyós kastély. Regényrészlet. — 13,15: Jolantha. Operettrészlet. — 13,45 Gazdaszemmel a nagyvilág mezőgazdaságáról. — 14,10: Zenekari muzsika. — 15,25: Az Ifjúsági Rádió műsora. — Könnyűzene nyugdíjasoknak. — 16,10: Az Ifjúsági Rádió műsora. — 16,37: Koloratúr-áriák. — 17,05: Kéz szülődés a KISZ kongresszusára. — 17,20: A Román Kultúra Hete. — 17,51: Villanófényben az anyagmozgatás. — 18,05: A hallgató falu... Orgoványi, 1919—1964. — 19,10: Operettmuzsika. — 19,25: A Szabó-család. — 20,25: Könnyűzenei híradó. — 21,15: Zenekari muzsika. — 22,15: Sporthírek. — 22,20: Könnyű muzsika. — 22,50: Mai szemmel. — 23,00: Simone Boccanegra. Opera-

BREGLOVICS KÁLMÁN - fafaragó

„Műterem" a domboldalon

Breglovics Kálmán, az elfeledett zalai pásztorművész centenáriumára

A somogyi *Tóth Mihály*, a baranyai *Hoffer János* vagy a szentgáli *Tóth József* emlékét csak a múzeumokba került faragásaik és néhány tanítvány őrzi éppúgy, mint a Zalából elindult *Kálmán István* és *id. Nagy István* vagy a radai *Perczel János*, a galamboki *Pápai Sándor*, s a mindannyiuk közül sokáig a legmegbecsültebb *Breglovics Kálmán* alakját. Utóbbi az idén száz éve született Kisbucsán és negyedszázada hunyt el Pölöskén; a két dátum között azonban egy világot járt be — látszólag eseménytelennek tűnő és néhány zalai faluhoz kötődő — élete során. Ösztönös faragótehetségként kezdett el „művészkedni" és végül iskolateremtő mesterként távozott majdnem elfeledve — önmaga vállalta száműzetésben. De mi is történt valójában 1896 és 1971 között Breglovics Kálmán életében?

Felmenői pásztorok voltak, nyilván tőlük örökölte érzékét a bizsók, a faragókés forgatásához: *„A nyáj mellett kezdett el faragni már gyermekkorában"* — említi indulásáról *Lengyel György* 35 éve kiadott Faragás című, népszerűsítő monográfiájában. *Madarassy László*, a Néprajzi Múzeum igazgatója a 20-30-as évek fordulóján Botfán találkozott a Breglovics famíliával; a családfő községi kanász és messzeföldön híres faragó. Felfedezője minden bizonnyal néhai *Izsák Gyula* zalaegerszegi tanár, aki publikációival felhívta a szakma figyelmét az ifjú faragótehetségre. Jó kedélyű, lelkes, szép tárgyakat alkotó pásztorfaragóként ábrázolja „Művészkedő magyar pásztorok" című, a 30-as években megjelent néprajzi riportkönyvében Madarassy Breglovics Kálmánt, akinek önálló fejezetet szentelt, megérezve: a pásztorművészet egyik nagy újítójával vetette össze szerencséje. *„A pásztorélet nagyszerű megfigyelője. Kivételes egyéni erővel formálja meg embereit, állatait és a növénydíszítményeket... Különböző tárgyakat készít; formai és technikai megoldásainak sokfélesége szinte egyedülállóvá teszi a faragók között"* — szögezi le Lengyel Györgyi is.

Breglovics mestereiről szinte mit sem tudunk, de a század első évtizedeiben jó pár olyan faragóspecialista élt Zalában, akinek a „műterme" épp az a domboldal volt, ahol a nyája legelészett. Sajnos, legtöbbjük nevét nem ismerjük, egy ilyen kivétel *Harmath Zsiga*, aki varkocsba font hajjal, vállára vetett szűrrel egy darab múlt század volt még jó fél évszázada is a Murarátkamenti domhátakon. Kígyós díszű, karcolt és faragott botjairól, szarvasos fűszertartóiról a századvégi népművészek naiv poézisének bája árad, ám technikailag tökéletes remek mindvalahány műve. De idézhetnénk a zalaapáti-vöröspusztai, majd Zalaegerszegre került *Tüttő Gyurit* — és tragikusan korán elhunyt unokafivérét, *Sándort* —, akiknek alakját *Malonyay Dezső* is megörökíti nagy összefoglaló műve — „A magyar nép művészete" — 3. kötetében. Ezt a hallatlanul gazdag, megtermékenyítő, százados hagyományokra épülő örökséget kapta a fél megyével odább, de hasonló színvonalú pásztorművész-miliőben élő Breglovics, aki megőrizte nagy elődei költői látásmódját, ugyanakkor egy szinte univerzális, mindenütt jól alkalmazkodó és alkalmazható, mutatós-látványos népi iparművészet eszközeivel és századunk jelképeivel feldúsult Breglovics alkotói eszköztára is — ez talán már az ő zsenijének titkai közé sorolható. Ám egy-egy alkotói állomás tudott, így az, hogy elsőként készített — a korábbi karcolozott és spanyolozott — szürkemarha-szarvak helyett domborfaragással díszített, a korabeli polgári lakásbelsőben mutatós kürtöket. (Aligha véletlen, hogy ezekért szívesen át-átruccant Zalába a vasi néprajzos, *Pável Ágoston* is, s mindmáig „a szomszédos megyében faragott remekként" őriz néhány példányt a Savaria Múzeum.)

Ismeretlen művészek járták Dunántúl pusztáit és börtöneit a reformkorban — írta negyedszázada egy revelációszámba menő tanulmányában *Szelestey László*, megismertetve a szakmai közvéleményt *Király Zsigával* és társaival, a magyar pásztorság legjelesebb faragóművészeivel. Századvégi utódaikról kevesebbet tudunk, s talán — az azt követő évtizedek két legnagyobb publicitást kapott alkotóját, *idősebb Kapoli Antalt* és hasonnevű fiát leszámítva — azokról az alkotókról még kevesebbet, akik nemrég még kortársaink voltak.

Állatalakos és pásztor-szobrocskákkal díszített dobozai, csanakjai, fűszertartói is faragógenerációk művészetét termékenyítették meg. Az 50-es években erre az új hullámra alapított népművészeti szövetkezetek sokáig nemcsak — a korabeli szinthez értendő — anyagi biztonságot jelentettek a Breglovics formátumú népművészek és épp ezért is sokasodó tanítványaik számára, hanem hozzájárultak a népi iparművészkedés kiteljesedéséhez is. Mind az idős mesterek, mind az őket követő új faragó — s persze fazekas, hímző, szőtteskészítő stb. — generációk sokáig szinte önvészkedés alapjait vetette meg néhány nagy kortársával együtt. Ennek az volt a jelentősége, hogy az 1. világháborút követően mindinkább vásári, emléktárgy iparággá váló népművészkedés számára a faragáson belül „kidolgozta" azokat a technikai-szemléletbeli kereteket, melyek révén az ősi magyar pásztorfaragás mintegy megújult és versenyképessé vált — szinte mindmáig.

Alvó juhász Breglovics egyik díszdobozán.

Persze, kevéssé ismerjük azt a folyamatot, melynek során a nagyműtották a tömegcikk keretei között is nívós, szép alkotásokat. A fiatal *Kovács József*, Pápai Sándor, Jancsikity János, *Fehér Lajos* vagy *Horváth Ernő* — és folytathatnánk a sort — rengeteget köszönhet egyéni stílusa kiteljesítésében Breglovicsnak, aki korosodva is sokáig lelkes, új formákat kereső és népszerű faragó. Azután valami nagyon gyorsan megváltozott. A népművészeti szövetkezetek vezetői a 60-as években — „az új gazdasági mechanizmus" előfutamában — a legrosszabb lóra tettek: a minőség helyett a mennyiséget kezdték ösztönözni. A Breglovicshoz hasonló és a joggal trónkövetelő mestereket éppúgy filléres díjazású tömegtermelésre kényszerítették, akárcsak a derékhadat. Olcsó és mind jellegtelenebb tucatárú kezdte elárasztani a népművészeti boltokat, de hát úgy vélték: ez az, ami gyorsan eladható mind itthon, mind külföldön. A kis pénzért kapható, fantáziátlan „díszdobozzal" és társaival azután hamar telítődött a piac, de még ekkor sem a minőség került előtérbe, hanem az alkotókon kívánták megspórolni a veszteséget. A 70-es években sok faragó hátat fordított a szövetkezeti „bedolgozásnak" — Breglovics ebben is az elsők között volt.

Breglovics-pásztorjelenet egy néprajzi gyűjteményben.

Halála előtt nem sokkal úgy nyilatkozott akkor még szebbnél szebb faragványokkal teli otthonában, hogy inkább nélkülözni fog, semmint alamizsnáért megváljon egyedi remekeitől. Megkeseredett és elfeledett emberként halt meg, maroknyi gyászoló állta csak körül az egyik legnagyobb magyar népművész sírját. Mindmáig csend van életműve körül, amint nagy pásztorművész-kortársai emlékét is csak el-elvétve idézik más tájakon.

Egyszer felvetettem egy korántsem az érzéketlen nagyságok közé tartozott megyénkbeli kulturális vezető előtt: tiszteljük meg emlékét azzal, hogy Breglovics-díjat alapít Zala az újra felvirágzó népi iparművészeti mozgalom jeleseit elismerendő. Tetszett az ötlet, ám folytatása nem lett az ügynek. Ma más szelek fújnak, korántsem a felsőbbség joga az efféle döntés. Tisztelje meg hát saját magát a zalai népművészek tábora azzal, hogy — értékteremtő tevékenységét így is elismerve — Breglovics Kálmán-díjjal méri a jelenbéli minőséget.

T. A.

1996.06.12 Zalai Hírlap

Ha kell, inkább álljunk félre

Az elkövetkező néhány hétben *Sziréna* oldalunkon a közelmúlt baleseteiről közlünk felvételeket.

A rendőrkapitányságok közlekedési helyszínelői által készített fotók közlésétől a szakemberek azt remélik, hogy némi okulásul szolgálnak másoknak is, nemcsak a balesetek elszenvedőinek és a nagy nyári forgalomban megfontoltabb vezetésre intenek minden közlekedőt.

A dohányzás káros az egészségre. E közkeletű mondás igazságával a képen látható Trabant vezetője már biztos nem vitatkozik. A baleset a 7-es főúton történt, és a látvány ellenére szerencsés véget ért.

Sajnos még a kevéssé szenvedélyes dohányosok sem állják meg, hogy rágyújtsanak volánforgatás közben. Jó esetben ezzel semmi hiba, ha az egészségrongálásról nem beszélünk, meg a kidobott csikkek miatti padkatüzekről. Ebben az esetben azonban az égő cigaretta a kocsiba hullott a vezető ujjai közül. Vélhetőleg látta a férfi, hová gurul a füstölnivaló, mert azon mód utánanyúlt. E mozdulattal egyidőben jobbra húzta kormányt, amitől az autó levágtatott a padkán át a rézsűbe, ahol egy fejen átfordulás után a kerekein állt meg. Bár a Trabi elvesztette eközben a tetejét, a vezető és utasa könnyebb sérüléseitől sajogva szállhatott ki az autóból.

Csak pár perc késedelembe került volna, ha lehajolás helyett a sofőr félrehúzódik, és az álló autóban kezd cigarettavadászatba — a többi autósra emiatt leselkedő veszélyről már nem is szólva.

Megyénk hivatásos tűzoltói Egerszegen, a Sport utcai pályán rendezték meg azt a versenyt, melyen eldőlt, mely város tűzoltósága képviseli szűkebb régiónkat az országos megmérettetésen. A négy résztvevő, a kanizsai, a keszthelyi, a lenti, valamint a helyi tűzoltó egységek megmérettetéséből Keszthely csapata került ki győztesen, így ők jutottak tovább a július 19—21. között, Kaposváron sorra kerülő hivatásos tűzoltók országos versenyére. *Mészáros T. László* felvétele a megyei vetélkedés egyik izgalmas pillanatát idézi.

Államkötvény 1998/I

MINDIG VOLTAK NAGY PILLANATOK

25% ELÉRHETŐ ÉVES HOZAM

A JELEN NAGY PILLANATAIBAN ÖN IS RÉSZT VEHET.

Az 1996. május 17-én kibocsátott 1998/I elnevezésű államkötvényt a Kibocsátó 1996. június 13-án újból felajánlja.
Az államkötvény kibocsátása aukció útján történik.
Az aukciót követően az államkötvény újabb mennyiségét jegyzés útján értékesíti a kibocsátó.

MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY 1998/I

2 év futamidő, évi fix 23,5% kamat. A kamatfizetésre félévente, a törlesztésre a futamidő végén egy összegben kerül sor.

Aukció időpontja: 1996. június 6.
Értékesítés módja: jegyzés, 1996. június 10-14.
Jegyzési árfolyam: 101,55%
Elérhető éves hozam: 25%

ELSŐDLEGES FORGALMAZÓK

1996. január 3-tól létrejött az állampapírok elsődleges forgalmazói hálózata. Ezen a széles forgalmazói hálózaton keresztül a befektetők bármikor hozzájuthatnak az éppen kibocsátott vagy a forgalomban lévő állampapírokhoz és az ország egész területén lehetővé válik az állampapírok lejárat előtti értékesítése. Az elsődleges forgalmazók a befektetőknek teljes körű letéti szolgáltatást nyújtanak és lejáratkor kifizetőhelyi feladatokat látnak el.

Befektetése mindig biztonságos – pénze mindig elérhető.

AZ ÁLLAM ELSŐDLEGES FORGALMAZÓI: **OTP Bank Rt.** 8900 Zalaegerszeg, Kisfaludy u. 15–17., Keszthely, Lenti, Letenye, Nagykanizsa • **Magyar Hitel Bank Rt.** 8900 Zalaegerszeg, Kossuth u. 56., Nagykanizsa, Letenye

AZ ELSŐDLEGES FORGALMAZÓKKAL SZERZŐDÉST KÖTŐ EGYÉB ÉRTÉKESÍTŐHELY: **Pakett Bróker Rt.** 8900 Zalaegerszeg, Kosztolányi út 14. • **ÉGSZI Börze Kft.** 8360 Keszthely, Kossuth Lajos u. 42.

VALAMINT: **MNB** Zala Megyei Igazgatósága Zalaegerszeg, Dísz tér 7.

MAGYAR ÁLLAMPAPÍR

A TÖBBSZÖRÖS BIZTONSÁG

Ogilvy&Mather

Breglovics Teréz, fafaragó

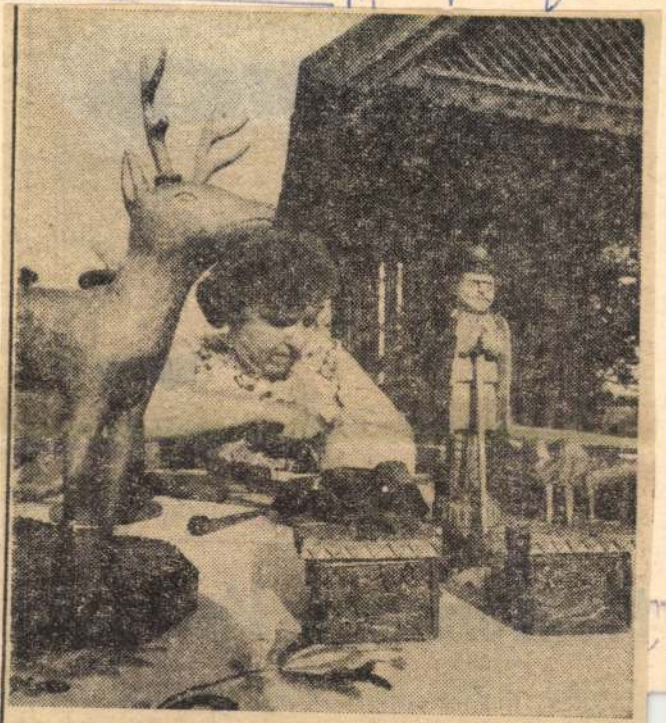

A pölöskei fafaragó. A Zala megyei Pölöske községben él a megye legjelesebb fafaragója, Breglovics Teréz, akinek munkái külföldre is eljutnak. Az apja nyomdokain haladó népművész dísztárgyakat, dobozokat és figurákat készít.

igócsapata *Enepetálban* legjobb játékával *11:0-ra nyerték a Vasas fiataljai a Paris SC ellen.*

NSZK) szerepelt nemzet-
özi tornán. Nyolc együttes
- 4 nyugatnémet, 2 fran-
a, 1 magyar és osztrák —
ersengett egymással.

Megállapodás az FTC-ről

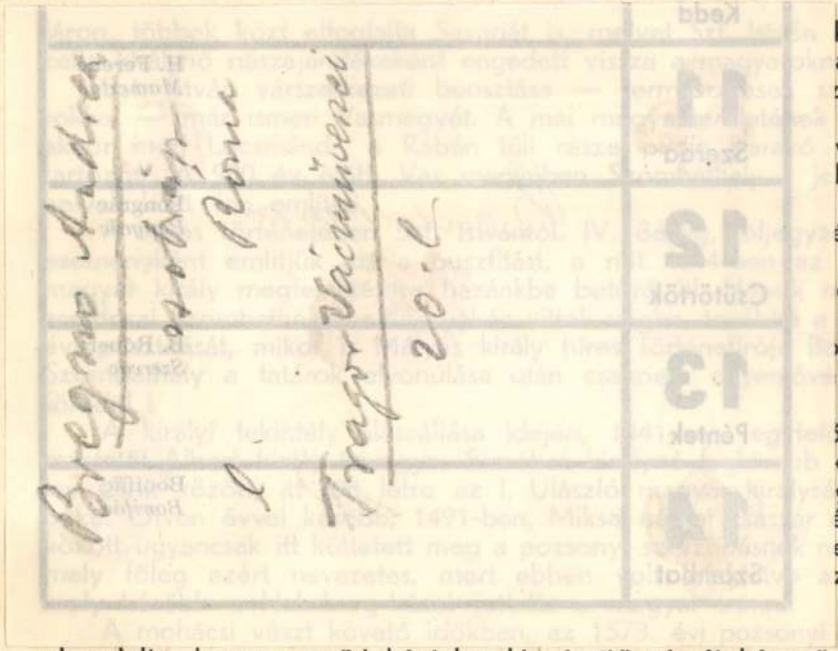

korában, Gi-
ak.
zűkebb hatá-
északi része
vármegyéhez
lentékenyebb

ésre méltóbb
Aba Sámuel
émet császár
tatárok 1242.
nfini szerint:
lett téve a

ől I. Ulászló,
embere: Cil-
gát elismerő
és II. Ulászló
evezett béke,
z a jogalap,

országgyűlés
elrendelte, hogy a győri káptalan kiegészítő részét képező vasvári káptalan levéltára, az egyre jobban terjeszkedő török hatalom elől, a könnyeb-

ben a város kétharmadrésze leégett, másfél évtized múlva pedig, 1831-ben lakosait a kolera tizedelte meg. Az 1848—1849-iki szabadságharc, valamint az azt követő nemzeti elnyomatás éveit nagyobb csapás nélkül élte át és megérte azt a dicsőséget, hogy az 1867-iki kiegyezés után, a második felelős kormány igazságügyminiszterévé a város képviselője: Horváth Boldizsár neveztessék ki.

*

Kétségtelen, hogy Szombathely egyik leggyorsabban és legszebben fejlődő városa az országnak.

Akár a remekül fásított és virágosított Széll Kálmán utcán-, vagy a Szily János-, Széchenyi-, Erzsébet királyné utcákon sétáljunk is végig, akár a Berzsenyi Dániel-, vagy Szentháromság téren álljunk meg, mindenütt egy ujjászülető, élénk életet élő, erőteljes fejlődésnek indult város benyomását érezzük.

És ugyanez a megállapításunk, ha a barokk idők ódon patinájától nemes püspöki palotája, székesegyháza, város és megyeháza mellett, a legújabb kor építési modorára valló szép magán és középületeit, nemkülönben gyönyörü parkjait nézzük.

Mint Dunántúl úgyszólván minden városának van valami jellegzetes építészeti alkotása, mely egyszersmind a város karakterének is hű kifejezője, például Esztergomban a bazilika, Győrött a püspökvár, Sopronban

Látogatás Mátyás királyunk dajkájánál

Ki volt a rejtélyes Elisabetta, akinek elhanyagolt sírjával senki sem törődik?

Róma, február hó.

(Az Uj Magyarság munkatársától.) Róma félezernél is több temploma közül semmi különös szépséggel vagy érdekességgel sem válik ki ez a *settecento*-homlokzatú *Chiesa di Santa Croce e S Bonaventura dei Lucchesi,* amely előtt most álldogálok a langyosodó déli napsütésben. Hosszú neve semmi Baedeker-nevezetességet nem ígér az átlag-turista számára, legfeljebb a környék őslakói tudják, hogy a délutáni litániát itt éneklik a barátok legszebben az egész negyedben s így ennek a szertartásnak, nyáron öt után, télen négy óra körül, mindig akad néhány sor buzgó hallgatója a homályos oszlopok között. Egyébként csend és elhagyatottság üli meg az egész vidéket, a híres Trevi-forráshoz ballagó szűk kis utcaközöket, ahol most mutatóba se bukkan fel idegen, hogy babonás soldóját bedobja az Acqua Vergine harsogó vizébe, a lyukas pléhskatulyákkal kihalászásra lesben álló utcakölykök örömére, ahogy ezt annyiszor láttam... A Trevitéren is áll egy kevéssé ismert templomocska, a barokk *Szent Vince* és *Anasztázius-chiesa,* de hát ez több nevezetességről is regélhet annak, aki érti ezeknek a vásott római köveknek a beszédét. *Mazzarin,* a híres bíbornok restauráltatta (a címer alatt rejlő nő-fej állítólag nem szenté, hanem a kardinális unokahugáé, Maria Mancinié, XIV. Lajos nagy szerelméé!) s egészen XIII. Leóig alsó kriptájában helyezték el a pápák bebalzsamozott szívét, mert a pápai Rómában ez a templom volt a Quirinál plébániája.

A *Chiesa dei Lucchesi* multja-értéke jóval szerényebb, szakértőknek se mond sokat, hogy tetőfestményei *Coli* és *Gherarditól,* restaurálása *Mattia de Rossitól* származik: a római barokknak ez utóbbi képviselője akár a corsói Napoleon-palotában, akár a *San Francesco a Ripa*-templom frontjában hasonlíthatatlanul különbet alkotott.

És mégis: minden magyar rómajárónak el kellene jönnie ebbe a *Via dei Lucchesi-i templomba, mert kriptájában Mátyás királyunk dajkája pihen, az a bizonyos Elisabetta, akinek olasz tejével együtt egész történelmünkre oly jellegzetes bélyeget nyomó olasz-rajongását is szívta magába a magyar reneszánszot megteremtő uralkodó* — így valahogy többről, nagyobbról van itt szó, mint egyszerű kuriózumról, vagy futó kegyelet-lerovásról, ha megállunk egy percre a sír s a misztérium felett: *ki is volt ez az itt alvó asszony, aki talán tudatán, akaratán kívül is befolyásolta históriánkat?*

Fehér márványlap a Szent Miklós freskó alatt

Régimódi húzós csengővel kell felvernem a templomhoz tartozó S. *Maria della Riparatrice* apácakolostor csöndjét, hogy a kriptába bejuthassak, mert magából a templomból nem vezet lejárat a síremlékhez. Kékfátylas apáca pillant ki a hörghurutos harangocska szavára a tenyérnyi ajtórésen s mint már bejelentett vendéget, bekísér a kolostorudvarra, ahol mindenen az elmulás és világból kirekesztettség mélabúja borong a megállott időtől sűrű zárda-fuvallat, ami ezekben az ódon római clausurás-házakban az utcáról jövőnek szinte a lélegzetét is elfojtja. Néhány leander zöldül a kopár cortile közepén s közöttük már fel is fedezem a felemelhető csapóajtót, a festetlen fadeszkát, amely a kriptalejáratot jelzi.

Eléggé nyaktörő vállalkozás a durva, magas kőlépcsőkön lebukdácsolni, koromsötétben, mert villany, persze, itt még felfedezetlen fogalom s a kísérő nővér kezében ide-oda repdes a légvonattól a gyufaszálnyi gyertya. Lent, a nyomasztón alacsony, bolthajtásos, jobbról-balról két-két oszlopos kápolnaüregben is nyirkos, jeges katakomba-hangulat fogad s a szem csak lassan agnoszkálja az ó-keresztény altemplomok szokásos freskónyomait köröskörül, szürkés-kék, vörhenyes sárgászöld foltokat-sávokat a gyérfényű falon. Egyik jobboldali pilléren bontakozik csak ki értelmesebb figura: Szent Miklós püspök szakállas alakja, jobbkezében könyvet, baljában püspökbotot tartva, mint a templom patrónusa, akiről az első, XII. századbeli chiesát is elnevezték, mert tudni kell, hogy ezt a mai *Santa Croce dei Lucchésit* védszentje után, eredetien *Chiesa San Nicola de Portiis*-nak hívták.

A síremlék a freskó alatt, a mészkőbe vájva rejlik.

A sárga gyertyalángnál sápadtfehéren rémlik elém a négyszögű márványlap, primitívvésésű hat betűsorával:

Elisabetae. Nutric. Ma.
Thiae. Reg. Ugro. Fil. Ob.
Fidem. Domest. Curae. An-
Drea. Statuarius. B. M. F.
V. A. LV. Heic. Subes I.
Habitura. Requitem.

Az elmosódott szöveg természetesen, rövidítés s szokatlan ortografiája mellett is azonnal ki tudom egészíteni, gimnáziumi latin tudományomat nemis túlságosan megerőltetve:

Elisabetae, nutrici Mathiae, regis Ungarorum, filius ob fidem domesticae curae Andreas statuarius benemerenti fecit. Vixit annos LV. Heic subest habitura requitem. (Erzsébetnek, Mátyás magyar király dajkájának, aki a családi otthon hű gondozásában érdemesült, készítette fia, András szobrász. Élt 55 évet. Itt találja nyugalmát.)

Megvédem Elisabettát...

Ennyi a látható valóság, amely alatt és mögött megindul a képzelet játéka: a találgatás.

A sír s a sírkő külsőségeiből nem nehéz a kripta multjára következtetni: hogy tudniillik az emléklap eredetien máshol lehetett s csak később falazták mai helyére, miután a boltot egyre inkább ellepte, betöltötte a föld, ahogy nézem, méternél is magasabban máig. Valószínű az is, hogy a mindössze vagy negyvenötször huszonkét centiméteres lap csak töredéke, maradványa valamilyen nagyobb, díszesebb síremléknek, hiszen abban a korban — a szarkofág-kultusz tetején — nem igen érte volna be ilyen szerény kompozícióval egy ennyire megbecsült anya szobrász-fia!

Ezeket a feltevéseket az a két-három Róma-buvár, aki a kérdéssel idáig foglalkozott *(Fraknói* Vilmos püspök, a római Magyar Történelmi Intézet megalapítója, aki a „Századok"-ban, 1908-ban, írt tanulmányt ittjártáról, mikor még a San Nicola nevű templomot restaurálás előtt siralmas állapotban találta; *Eduarde de Alencon,* egy félig spanyol, félig francia kapucinus-páter, aki Róma kapucinus-klastromjairól írandó művének anyaggyüjtése közben, véletlenül bukkant az érdekességre; végül egy ma is Rómában élő magyar levéltári kutató, *Florio Bánfi dr.,* aki vagy tizenöt éve, a pesti sajtóban is cikkezett, a fenti kapucinustól legelőször személyesen hallott régészeti történeti nevezetességről), egyhangúan elfogadja és megerősíti, a lényegben azonban már nem tudnak megegyezni.

Ki volt tulajdonképpen Elisabetta? Magyar nő, aki Itáliába jött meghalni, olasz nő, aki fiatalkorában Magyarországon járt?

Fraknói püspök és *Alencon* páter előbbire következtetnek, még pedig a magyaros Elisabetta névből kiindulva.

Én inkább Bánfi érvelését fogadom el, hogy t. i. a *név nem mond semmit,* mert tény, hogy Magyarországi Szent Erzsébet kultuszával együtt az Elisabetta elnevezés ekkor már annyira elterjedt, meghonosodott egész Itáliában, hogy akár két tucat római cinquecento-Elisabettát is lehetne hirtelen felsorolni. A magyar levéltári tudós abban is kételkedik, hogy a fiú, András szobrász, ugyancsak magyar lenne, ahogy ezt a két fenti pap állítja. Ezt a tételt is elfogadom, hiszen magam is mindig azt láttam, hogy a külföldi művészek, a kor szokása szerint, sosem mulasztják el nevük mellett származásukat is feltüntetni, *ez esetben Andreas d'Ungheriát írva,* már csak megkülönböztetésül és a XV. század végén Rómában működő számos Andreas szobrásztól.

Florio Bánfi regényes magyarázatát azonban arra nézve: hogy került az olasz nő a Hunyadi-családba, — nehéz lenne aláírni, *sőt az újabb adatok ezt a feltevést határozottan meg is cáfolják.*

Hunyadi János ő szerinte délceg nőhódító ifjú létére, az Örök Város májusában, mikor Zsigmond király kíséretében Rómában járt, szerelmi kalandba keveredett a persze szép és persze fiatal Elisabettával s egyszerűen lóra kapva a csábító leányzót: elszöktette őt Magyarországba! Mikor a római tüzek kiégtek, nem akarta őt a bizonytalan sorsnak kitenni s dajkául fogadta fel fiai mellé; így lett a szerelmi hősnőből Mátyás szoptatója.

De hogy talált vissza Elisabetta a végén mégis Rómába? A magyar polihisztort ez se hozza zavarba: egyszerűen úgy, hogy a Hunyadiak bukása után a szükség hazavitte őt...

Nem könnyű vagy ötszáz év után egy nő jóhírét és becsületét megvédeni, az igaz, de van egy történelmi tény, ami mégis megengedi ezt: *hogy tudniillik az Elisabetta-üggyel gyanusított Hunyadi János sose volt Rómában!*

Járt ugyan Itáliában a felsőolaszországi condottierektől tanulni a hadművészetet — sőt később sikerrel alkalmazta is ezt otthon! *Rómáig azonban sohasem jutott, ahogy Mátyás sem fordult meg itt soha,* amint ezt sokan — talán a *Via del Pellegrino* — sarokpalotán díszlett *Mathias Corvinus* lovasképről *Mantegna* nagy freskójáról — gondolják és állítják.

Zsigmond király — ahogy ezt a Szent Péter-templom középső bronzkapuján a görög *Filaretes* egy reliefje is megörökíti — valóban *1433 májusában koronáztatta meg magát a San Pietróban IV. Jenő pápa kezétől német-római császárrá, kíséretében azonban nem szerepelt Hunyadi János* s így nem is lovagolhatott a Via Flaminián, ahol a végzetes találkozás állítólag történt...

Olyan nehéz elképzelni, hogy a Hunyadiak egyszerűen elhozatták Rómából — talán ajánlás vagy követett ismeretség révén — Elisabettát, hiszen a római, rómakörnyéki dajkák ma is legendáshírűek s a magyar kapcsolatok már Mátyás születésekor is fennálltak Itáliával, annyira mindenesetre, hogy egy szoptatós dajkára fusson belőlük...

Mert a puritán sír mélyén a legszínesebb fantáziával sem sejthet szerelmi titkot, tilos kalandot az elgondolkozó. A *„Donna"* címzés se igen illetheti az alatta porló asszonyt, ahogy fentnevezett krónikása díszíti fel őt ezzel a csak nemeseknek kijáró megszólítással. Úgy érzem: csak Elisabetta volt ő, egyszerű, jóságos asszony, áldozatosan hű és gyermekimádó, amilyen száz és száz jár ma is sírja felett a római utcákon.

De Korvin Mátyást táplálta s ezért úgy hajlok meg búcsúzóul emlékköve felett, mintha királyné lett volna.

Megyery Ella

A szokatlan hosszú tél

már érezteti hatását a fájós lábakra. A fagyások kiújulnak, újak keletkeznek, a tyukszemek, bütykök, bőrkeményedések sokkal érzékenyebbek, nyilallanak, viszketnek. A feltörött lábak, úgyszintén a cipőtől szorítottak fagyásra hajlamosak. Egy jó meleg

Szent Rókus lábsósfürdő

megszabadítja fájdalmaitól. Mindenütt kapható, ára 28, 80, 140 és 220 fillér. **Készíti: SZENT RÓKUS LABORATÓRIUM,** Budapest, XII., Németvölgyi-út 17. szám.

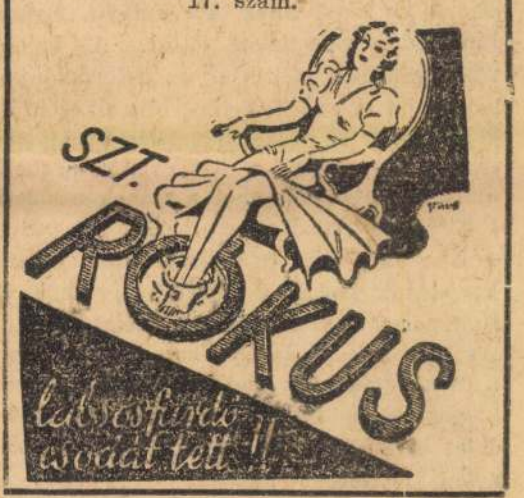

A tábori szakács lelőtt egy bombavetőgépet

Berlinből jelentik: A szakácsok általában békés emberek, még a tábori szakácsok is. Ezt a felfogást most alaposan megcáfolta a keleti arcvonalon egy német tábori szakács, aki sajátkezüleg lőtt le egy szovjetorosz bombavető repülőgépet. Éppen elkészült az ebéd és a szakács az ételhordókat várta a konyhasátorban, amikor az ételhordók helyett három szovjetbombavető jelent meg. Az ellenséges gépek bombáikkal a konyhát vették célba, de nem találtak. A harcias szakács sem maradt tétlen, hanem előkapta karabélyát és nyomjelző lövedékkel töltötte meg, amelyeknek megvan az a jó tulajdonságuk, hogy gyujtanak is, ha éghető anyagot találnak el. A szakács célbavette az egyik szovjetgépet és már első lövése talált, a két következő lövés pedig egyenesen a benzintartályba csapott be. A szovjet-repülőgép természetesen felrobbant és hosszú füstuszályt engedve zuhant alá. A szakács e közjáték után nyugodtan kiosztotta az ebédet, majd első dolga volt megtekinteni a lelőtt Martin-bombázót, jobban mondva azt, ami belőle még megmaradt. Valószínű, hogy az egész háborúban ez az első repülőgép, amelyet egy szakács lőtt le.

Az angol tisztek és katonák sokat fecsegnek

Londoni jelentések szerint *az angol hadügyminisztérium kénytelen volt a folyamatban levő fontos nagyobb hadgyakorlatokat megszakítani, mert egyes tisztek és katonák könnyelműen kifecsegték a rájuk bízott titkokat.* A hivatalos vizsgálat kideritette, hogy a katonák *nőismerőseiknek elbeszélték* a tudomásukra jutott katonai titkokat. A hadügyminisztérium e tapasztalatok alapján elhatározta, hogy *lényegesen megszigorítja a katonai titkok elárulása esetére előírt büntetéseket.*

Külföldi tiszta gyapjuszövetek

(férfi és női)

még kaphatók olcsó áron

Belvárosi szövetüzlet

IV., MÚZEUM-KÖRÚT 7. SZ. ALATT.
Cégtulajdonos: Millits Gyula

KERN ÉS TÁRSA OPTIKA-FOTO

Kossuth Lajos-u. 8. Tel.: 188—504. Honvédségi szállítók, Baross-szöv. és Nyukosz tagja.

Urak!

3 méter 140 cm széles divatos férfiöltönyszövet hozzávalóval együtt ..... p **69·80**

Kapható:

Szövet- és Textilraktár

32 KIRÁLY-UTCA **32**

az udvarban

sarokház

A kapu alatti kirakatainkat szíveskedjenek megtekinteni

Alapítva 1895-ben.

Kalevala-ünnep Helsinkiben

Helsinki, február 28

A finn főváros szombaton ülte meg ünnepélyes keretek között a Kalevala-éposz első teljes kiadásának évfordulóját. Egész Finnország lobogódíszt öltött. A lapok vezércikkekben méltatják az évforduló jelentőségét s emlékeztetik olvasóközönségüket, hogy egy esztendővel ezelőtt ugyanezen a napon még a bolsevisták uralma alatt állt Karjala, ahol a finnek nemzeti éposza fennmaradt a nép ajkán. Ma pedig a finn csapatok felszabadították Keletkarjalának azokat a vidékeit is, ahol a finn nemzeti hősköltemény megszületett. Az *Uusi Suomi* azt írja, hogy ma, amikor a finn csapatok sikerei folytán Keletkarjala belépett a finn állam és népi gondolat keretébe, a Kalevala időszerű történelmi jelentőséget kapott.

Imrédy Béla, Rajniss Ferenc és Incze Antal beszélt az „Egyedül Vagyunk" irodalmi estjén

Pénteken tartotta irodalmi estjét az „Egyedül Vagyunk" folyóirat a budai Vigadóban egybegyűlt hallgatóság előtt. Mindenekelőtt bejelentették, hogy a lap főszerkesztője, *Oláh* György országgyűlési képviselő betegsége miatt nem vehet részt az ünnepségen, majd az est műsorát *Incze* Antal országgyűlési képviselő vezette be „Az Egyedül Vagyunk szellemisége" című előadásával, amelyben a keresztény nacionalista sajtó háromévtizedes úttörő harcával foglalkozott. Ezután *Ölvedi* János tartott felolvasást „A magyar népi irodalom megújulása" címmel, majd *Rajniss* Ferenc felszólalása következett „Pánszláv-zsidó bolsevizmus" címmel. Hangoztatta többek között: életet csak az nyerhet, aki a halált is vállalni tudja. Az angolszász demokráciák győzelmének ára *szabad zsidó rablás volna és eltemetné az ezeréves Magyarországot.* A magyarság jövendőjének biztosítékát csak *új népi és világnézeti szövetségének keretében szerezheti meg.*

Vitéz *Imrédy* Béla szólalt fel ezután és „A magyarság a világok harcában" kérdéséről beszélt. Hangsúlyozta, hogy amíg a közelmúlt világháború arányai ellenére tulajdonképpen *két európai koalíció megütközését* jelentette Európa földjén, ma a harci cselekmények döntő fázisai *nem szorítkoznak Európa csatatereire* s a mai koalíciók harca és képe egészen másképp fest, *igazi világháborút jelent.* A játék nem kis tétre folyik, csakugyan világuralomról van, vagy szabatosabban: *a világ nagy részében érvényesülő irányító befolyások megtartásáról, illetve megszerzéséről.* Ha hatalompolitikai síkon nézzük a velünk szembenálló koalíciót, nyilvánvaló, hogy az angolszász megtartó, védekező magatartással és Kína defenzív önmagába zárkózásával szemben *egy erősen hódító imperialista-forradalmi törekvés húzódik meg a koalíció kebelében,* amely ellenségeit és barátait a vörös tan szolgáivá akarja átgyúrni. Különbözők a hatalompolitikai célok és a társadalom felépítéséről vallott felfogások a koalíción belül. A másik oldalon, amely a mi oldalunk, *egység, világos célkitűzések, határozott erkölcsi megfontolások és ezek megvalósítására irányuló céltudatos törekvések nyilvánulnak meg.* A természetes fejlődés irányában halad az egyik koalíciónak az útja, míg a másiké a mult konzerválásának és egy alvilági, felforgató, forradalmi láznak beteg viszonyából ered és csak a nihilbe vezethet. Bátran mondhatjuk, hogy a két koalícióban *a mult és a jövő ütközik meg egymással.* Nem vitás, hogy a magyarság helye *csak a jövő mellett lehet:* a sokrétű és mégis új Európának felépítésében nekünk is részt kell vennünk. Ha van magyar hivatás, akkor *ez most áll egyik legnagyobb próbatétele előtt.*

Amerika partjai a német és japán buvárhajók keresztüzében

„Nem jó az ördögöt a falra festeni!" — figyelmeztet a jóízű magyar közmondás. Hogy hogyan jár az, ki ezt mégis megteszi, azt most *Roosevelt* példájából láthatjuk!

Az Egyesült Államok elnöke számos beszédével és számtalan kijelentésével csupán egy célt kívánt elérni a multban s e cél az volt, hogy mindkét Amerika közvéleményét meggyőzze arról, hogy a német birodalom meg akarja támadni az amerikai szárazföldeket s ezért e támadás idejében való elhárítására az egyedüli mód az Anglia oldalán való azonnali hadbalépés. A falra festett ördög megjelenésében aligha hitt beszédei során Roosevelt elnök, de az se valószínű, hogy az Egyesült Államok túlnyomó többsége hitelt adott volna a közeli veszélyt súlykolásszerűen ismétlő szavaknak. Ez minden valószínűség szerint így lehetett, hisz az annakidején tervbevett newyorki nagyszabású elsötétítési gyakorlatok végrehajtására se került sor, mert azt nagy szótöbbséggel leszavazták!

Az amerikai partok közvetlen közelében zajló események többek között arra is alkalmasak, hogy bebizonyítsák a világ közvéleménye előtt a Roosevelt-féle tételnek épp ellenkezőjét, ugyanis azt, hogy az amerikai partok és a mögöttük elterülő szárazföld veszélyeztetése és esetleges megtámadása *csak egyetlen egy esetben volt elképzelhető s ez az egy eset bekövetkezett az Egyesült Államok hadbalépésével!*

Több mint egy hónappal ezelőtt, január 24-én hajnalban Hardegen sorhajóhadnagy tengeralattjárójának torpedói elsülyesztették az Egyesült Államok keleti partjainak közvetlen közelében, Newyork előtt a kikötőbe igyekvő tartályhajókat. Knox, az USA haditengerészeti minisztere a pánikhangulat eloszlatására sietve kijelentette, hogy csupán „egy egyedüli" német búvárhajó „bravuros felderítő útjáról" van szó s aggodalomra egyáltalában nincsen semmi ok. Knox hangsúlyozta azt is büszkén, hogy a vakmerő tengeralattjáró a hatásos elhárítás következtében „tértijegyét elvesztette": az üldözésére induló rombolók megsemmisítették! Kevéssel ezután meggyőződhetett a világ közvéleménye a haditengerészeti miniszter állításainak valódiságáról: *a honi vizekre visszatért Hardegen sorhajóhadnagy egyik legújabb viselője a vaskereszt lovagkeresztjének!*

Az amerikai partok mentén a német torpedók a január 24-iki bevezetés után sorozatosan sülyesztették a tenger fenekére a csillagos lobogó alatt hajózó kereskedelmi és tartályhajókat: Knox újabb blöffel igyekezett az amerikai közvéleményt megnyugtatni s kijelentette, hogy a 4—5000 tengeri mérföldről jövő ellenséges tengeralattjárók a rendelkezésükre álló szűkös üzemanyagkímélet miatt az amerikai partoknak csak bizonyos legközelebb eső pontjain tudnak fellépni. Az események erre a kijelentésre is azonnal rácáfoltak: támadás érte a Karibi-tenger szigeteit, Curacao, Aruba és Trinidad hatalmas olajfinomítóit ágytűz alá vették a német búvárhajók s nagyarányú károk keletkeztek!

Az Amerika keleti pártjai ellen megindított tengeralattjáró hadműveletek első négy hetének eredménye: *532.900 bruttóregisztertonnányi hajótér megsemmisítése.* A 80 elsülyesztett hajó közül 41 tartályhajó!

Még az első megdöbbenés hullámai se csitultak el, mikor most az elmúlt héten az amerikai szárazföld másik oldalán, a nyugati partokat is támadás érte. Kedden este 7 óra 10 perckor a Santa Barbara-i partoktól egy mérföldnyire japán tengeralattjáró tűnt fel s ez hosszabb időn át bombázta az elwoodi olajműveket. *A kaliforniai támadás Amerika izgalmát rémületté fokozta!*

Az események ismeretének birtokában vegyük szemügyre azokat a fegyvereket, melyekkel a német és japán haditengerészet nagysikerű támadásait végrehajtja, majd végül mérlegeljük az Amerika partjain folyó tengeri hadműveletek hadászati és gazdasági jelentőségét!

A tengeralattjáró fegyver az elmúlt világháború óta — tehát közel 25 év alatt — semmiféle lényeges technikai változáson nem ment át! Ezt a megállapítást osztják az összes tengeri hatalmak neves szakértői is. A nemzetközi sajtó a legutóbbi időkben élénken foglalkozik a német és japán tengeralattjárók „titkaival", azonban egyetlen olyan megállapítás se látott napvilágot, mely a felállított tételt cáfolná.

A német tengeralattjárók sikerének okait e kérdésben minden bizonnyal leghivatottabb H. altengernagy, a baltitengeri tengeralattjáró kiképzőiskolák parancsnoka, a következőkben összegezi:

1. A tengeralattjáró fegyver sikeres alkalmazásának legfényegesebb feltétele a *kiválóan kiképzett és önfeláldozó szellemű legénység és parancsnokok.* Előkészületeink e téren nem hagynak kívánnivalót maguk után!

2. *A német hadiipar megvalósította az úgynevezett, tengeralattjáró cirkálók tömeggyártását.* Az első világháború alkalmával csak igen kis számban állottak ilyen nagy hatósugarú búvárnaszádok haditengerészetünk rendelkezésére, míg most, a tömeggyártás következtében *megvalósult e fegyver nagy egységekben való bevetése!*

A japán tengeralattjárók sikereit már az adatok pontos világánál vehetjük szemügyre!

A „Ki védi meg Inidát?" című legutóbbi cikkünkben részletesen foglalkoztunk Japán haditengerészetével s különösen a tengeralattjárók hatósugarát beszéltük meg az említett helyen. A közölt adatokat most megismételjük.

Japán tengeralattjáró flottája 89 egységből áll s *ezeknek 90%-a 1000 tonnánál nagyobb.* A legújabb mintájú tengeralattjárók *2550—3000 tonnások és működési sugaruk 30.000 tengeri mérföld,* azaz kilométerben 56.000. Tehát e működési sugár oly nagy, hogy üzemanyag és egyéb utánpótlás nélkül másfélszer körülhajózhatnák az egész földtekét! Időben számítva e „tengeralattjáró cirkálók" hatósugarát, megállapíthatjuk, hogy *egyfolytában megszakítás nélkül 5—6 hónapig operálhatnak a nyílt tengeren, mindenféle külső segítség, vagy utánpótlás nélkül.* Japán közel 40 „tengeralattjáró cirkáló"-val rendelkezik. Amint feltételezhető volt, e nagy búvárhajók egy különleges fajtájú repülőgépet is hordoznak testükben, e gépek feladata a felderítés. Meg kell jegyeznünk, hogy e repülőgépek többszöri alkalmazásra csak kivételesen jöhetnek tekintetbe, két okból: a kis felderítő gépek nem szerelhetők fel a megfelelő számú fegyverrel ahhoz, hogy sikeresen vívhassák meg az esetleges légiharcot, másodszor *a visszatérés és leszállás feltétlenül clárulja a tengeralattjáró helyét és ezáltal azt súlyosan veszélyezteti.*

A japán tengeralattjárók hatalmas fölénye csak akkor válik igazán szembetűnővé, ha akciórádiusukat az Egyesült Államok búvárhajóinak hatósugarával hasonlítjuk össze.

Az USA 107 hajóból álló tengeralattjáró flottája *70%-a elavult és 800 tonnán aluli jármű!* Az 1500 tonna vízkiszorítást csak a legújabbak érik el s ezeknek a működési sugara is csak egyharmada a japán tengeralattjárókénak, összesen 10.000 tengeri mérföld!

Jó, ha a távolságok mérlegelésére egy támpontot megjegyzünk magunknak: Yokohama és a Panama szoros 14.000 kilométernyire, azaz körülbelül 7600 tengeri mérföldnyire vannak egymástól. *Ez a távolság még a legkorszerűbb USA tengeralattjárók számára is áthidalhatatlan* üzemanyagpótlás nélkül, míg Japán tengeralattjárói e távolsággal könnyen megbírkózhatnak és, mint a legutóbbi jelek mutatják, meg is bírkóznak!

Az eddig elért sikerek hadászati és az ezzel szorosan összefüggő gazdasági jelentőségét alábbiak szerint összegezhetjük:

A titoktartással mindig igen sok bajuk volt a multban is az Egyesült Államok vezetőinek s így egyáltalában nem csodálkozhatunk azon, hogy máris nyilvánosságra jutott az a legújabb terv, melyet az amerikai parti hajózás biztosítására az illetékes tényezők összeállítottak. E terv lényege az, hogy a belső tengeri kereskedelmi forgalmat bizonyos — sűrűn váltogatandó — övezetekben és időközönként *teljesen be fogják szüntetni!* Hogyha a tengeralattjáró támadásoknak e tervezett hajóforgalmi átszervezésén kívül semmi egyéb eredményt nem sikerült volna elérniök, egymagában is olyan eredményt jelent, mely igen nagymennyiségű hajótér elsülyesztésével ér fel!

De mivel nem valószínű, hogy e terv végrehajtása a kívánt célt elérné, azzal kell számolnunk, hogy *az USA kénytelen lesz a hajókiséretek bevezetéséhez folyamodni* a saját hadi- és anyagellátását lebonyolító partihajózás fenntartására! Csak nemrég vállalta az Egyesült Államok haditengerészete azt a feladatot, hogy a brit hadiflottát tehermentesíti az úgynevezett atlanti csatában és ennek a célnak az érdekében saját torpedórombolóival fogja Anglia atlantióceáni hajóforgalmát biztosítani, most már nemcsak Izlandig, hanem egészen az angol partokig. Az emlékezetes washingtoni találkozó alkalmával még ezenfelül azt is elhatározták Roosevelt és Churchill, hogy *az Egyiptom felé irányuló hajókaravánokat szintén az USA haditengerészete fogja biztosítani.*

Hogy e szép tervek megvalósítása körül nagy bajok vannak már most is, azt az angolszász hatalmak rohamosan növekvő hajótér-veszteségei élénken bizonyítják.

Az összes tekintetbejövő észak- és délamerikai kikötők belső forgalmi adatait vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a parti vizekre kiterjesztendő hajókíséreti rendszer *az Egyesült Államok összes torpedórombolóinak közel kétharmadát igényelné,* ha feltesszük, hogy a távolkeleti háború kitörésekor az USA 172-es létszámú torpedóromboló flottája eddig nem vesztett el többet, mint az összes egység egyötödét.

Ezenkívül tekintetbe kell vennünk azt is, hogy a parti őr- és figyelőszolgálat kiterjesztése és növelése *számos fegyvert és elsősorban igen sok kiképzett katonát igényel.* A kiképzés kára nélkül ezeket nem lehet elvonni előző szolgálati beosztásukból!

A Panama-csatorna veszélyeztetése esetleg azt jelentheti, hogy a Newyork és San Francisco közötti tengeri utat a hajók egyrésze kénytelen lesz 19.000 kilométeres kerülővel megtenni.

Mielőtt az Egyesült Államok elnöke hírszolgálati zárt rendel el a hadianyagtermelés adatainak közlését illetően, a következő számadatok kerültek nyilvánosságra az USA hajóépítési termelésére vonatkozóan: 1940 április és december hónapok között, tehát kilenc hónap alatt az Egyesült Államok hajógyáraiban összesen *65 hajó készült el 522.000 bruttóregisztertonna hajótérrel.* Ezt az adatot az USA hajóépítési kirendeltsége tette hivatalosan közzé.

A január 24. és február 22. között eltelt négyheti idő alatt *többet vesztett az Egyesült Államok kereskedelmi flottája, mint amennyit alig egy éve kilenc hónap alatt épített!*

Csaba

Tatekava helyett Szato lett Japán moszkvai nagykövete

Tokió, február 2[illegible]

Hivatalosan közölték, hogy *Tatekava* altábornagy, Japán eddigi moszkvai nagykövete *egészségi okokból lemondott.* Utódjává a külügyminisztérium eddigi tanácsadóját, Namtake *Szatot* nevezték ki. Szato nagykövet 60 éves és hosszú pályafutása során már számos külföldi államban képviselte Japánt. Igy 1906-ban a szentpétervári japán nagykövetségen működött, a világháború után követ volt Lengyelországban, 1933-tól 1937-ig párisi nagykövet volt, majd 1940-ben meghatalmazott miniszteri minőségben a japán gazdasági küldöttség elnökeként Olaszországba utazott.

Szato nagykövet mellé tanácsadóként beosztották Goro Morisima követségi tanácsost, akit ez alkalomból követté neveztek ki. Morisima eddig a nankingi japán nagykövetségen működött. A moszkvai japán nagykövetség első titkárává a külügyminisztérium kínai ügyosztályának eddigi vezetőjét nevezték ki.

A svéd hadsereg fejlesztését kívánja a főparancsnok

Stockholm, február 28.

Toernell tábornok, a svéd hadsereg főparancsnoka *a katonai hatóságok védelmi programját pótjavaslatokkal egészítette ki.* A tábornok mindenekelőtt szükségesnek tartja, hogy *Svédországban olyan szervezetet hívjanak életre, amely megfelel a külföldi háborús kormányoknak* és amelynek az lenne a feladata, hogy békében a katonai helyzetet és a katonai intézkedéseket összhangba hozza egymással, háborúban pedig megszabja a hadvezetés alapelveit. A tábornok továbbá *újabb vadászrepülőkötelék felállítását javasolja.* Ennek a hajóhaddal kellene együttműködnie. Thoernell nézete szerint *kívánatos lenne a svéd haderő létszámát is emelni.* Azonfelül nagyobbszámú kerékpáros-kötelékeket kellene szervezni és növelni kellene a hadsereg nehéztüzérségét. Végül azt javasolja a tábornok, hogy a tavasszal *gyártsanak anyag- és emberszállításra alkalmas repülőgépeket.*

Még alig néhány villatelek kapható **BALATONSZÉPLAKON**

Siófok közvetlen szomszédságában. — Villanyvilágítás! — Fövenyes fürdőpart!

Hagyaték! felszámolás gyors lebonyolíthatása miatt, kivételesen előnyös árak!

Kedvező fizetési feltételek!

Felvilágosítások: Balatonszéplak Fürdőtelep Központja, Budapest, VI., Teréz-körút 26. Telefon: 110-205.

megvíva Breidwiser Theodor
ontrák festő és grafikus

Petőfi Sándor:

Bucsuja a szülei háztól.

A elősérben az úton halad a költő, jobb kezében bottal s felemelt baljában kalappal, melylyel bucsút int a háttérben jobbra látható ház előtt utána könnyezve néző szülemek, kik körül amyja térdre ereszkedve zokog. Mellette csaholó kutya fut. Hátul balra, a fákon innen a bárányokat legelő fiú integet kalapjával. Feliratai a kép alatt két sorban:

„Petőfi Sándor Bucsuja A Szülöi Háztól"
„Alexander Petőfi's Abschied vom Elternhause"

alól balra: „Lith. Th. Breidwiser"
Középütt: „Eigenthum v. A. Plauck. Neubau, Kirchengasse No 12. Wien"
s jobbra: „Druck v. A. Plauck, Wien".

Könyomat, méretei a keretnek 28.7 : 21.3 cm.
Kőre rajzolta: Breidwiser T.

Ltha 7881.

112/93 No 130

Breidwiser, Th

Hadjárat 1848/9-ben:

A Piski-i csata 1849 febr. (már) 9-én.

A hidon, melynek egyik égő (és le eső) gerendája több osztrák gyalogost ránt magával, puskatussal küzdenek egymással az ellenfelek. ~~Az~~ Az ország czimerével díszített nemzeti szinű lobogó alatt ~~küzd~~ A honvédek kocúl ~~különösön a lóháton ülő~~ tízt válik ki. Balról Bemet, ~~[illegible]~~ Petőfit meg a vezér kiséretét látjuk. Közelőkben egy nehéz sebesültet visznek s mögöttük a huszárok várják a parancsot. Jobbról Puchner csapatai állítvák föl. ~~A háttérben a falú egyik háza ötlik szemünkbe~~ Az előtérben, hol nehány sebesült honvéd fekszik a földön, a tüzérek töltik az ágyut s gyalogosok lövöldöznek az osztrákokra, míg a fekve czélzó honvédnek társa golyótól találva épen most hanyatlik hátra. Felirata alól balra: „Th. Dreidwiser 1881. Wien."

Szinnyomat, méretei a lapnak 57.5 : 87 c/m

harczoló lovas

A háttérben a falú házai látszanak.

Ltfa 4882

107/95 400

Breidwiser Th.

Hadjárat 1848/9-ben:

Az issaszeghi csata 1849. ápr. 8-án.

Balról, a hol a kápolna és a ~~[illegible]~~ kálvária van, az osztrák csapatok ~~[illegible]~~ foglaltak állást, a melyek ellen nemzeti szinű lobogók alatt a ~~[illegible]~~ intéznek támadást daczára az ellenök irányzott erős ágyútűznek. Jobbról a ~~[illegible]~~ köszeg. Az előtérben az ecchós szekér mellett Damjanics ~~[illegible]~~ adja ki a mögötte álló parancsnokoknak a támadásra az utasítást, mire a honvédek minden irányban ujra megkezdik az előrenyomulást. ~~[illegible]~~ A háttérben pedig Tellačič csapatai ~~[illegible]~~ menekülnek Gödöllő felé. Felirata alól balra: „Th. Breidwiser 1881. Wien."

Szinnyomat, méretei 57.7 : 86.7 cm.

4883.

† Damjanich, Klapka, Aulich és Nagy Sándor parancsnoksága alatt álló honvédek Görgey Artúr utasításai értelmében.

107/95 N-vi

Hadjárat. T. 4882.

Az előtért elfoglaló piskii híd[on], a melynek egyik égő gerendája több osztrákot rántott magával, a honvédek és osztrákok küzdenek, balra Bemet látjuk Petőfivel és kiséretének többi tagjaival, jobbra pedig Puchner csapatai állitvák föl. Felirata alol balra: Th. Breidwiser 1881. Wien.

Szinnyomat, mér. 57.5: 87 cm.

107-95-400.

Hadjárat. T. 4883.

A középtérben a kálvária és a kápolna körül Damjanich, Klapka, Aulich és Nagy Sándor csapatai intéznek támadást az osztrákok ellen, jobbra míg a város ég. Az előtérben Damjanich adja ki parancsait a mögötte álló vezéreknek és a háttérben Jellacic serege menekülnek Gödöllő felé. Felirata balra: Th. Breidwiser 1881. Wien.

Szinny mat, mér. 57.5: 86.7 cm.

107-95-401.

Az «Ezernyolcszáznegyvennyolcz» czimű munkából

A PISKII CSATA 1849 FEBRUÁR 9-ÉN. — Breidwieser festménye a Szabadságharcz Emléktárgyainak Országos Múzeumában Aradon.

MI UJSÁG?

***Lapunk mai számához** posta-utalvány van mellékelve, az e hó végén lejáró előfizetések könnyebb teljesitése végett. — Az előfizetés megújitásánál szíveskedjenek olvasóink czimszalagjukból, mely alatt a lapot kapják, egyet a posta-utalvány szelvény hátulsó lapjára fölragasztani, és igy küldeni be kiadóhivatalunknak.

Az április 11-iki ünnep. A képviselőház megszavazta a törvényjavaslatot, hogy április 11-ike az 1848-iki törvények szentesítésének napja ezentúl munkaszünetes nemzeti ünnep legyen. Az első április 11-ike húsvét másodnapjára esik, s a fővárosban a hivatalos körök nagy fénynyel ülik meg. A király is megérkezik az ünnepre. Az országgyülés két háza együttes ülést tart, hódoló feliratot intéz a királyhoz, s ezt küldöttség viszi a trón elé. A főváros is ünnepi közgyülést tart, este pedig a főváros polgársága fáklyás menettel vonúl a királyi lak elé.

A fáklyásmenetben csakis azok a testületek, intézetek, stb., vehetnek részt, a melyeket a fővárosi hatóság erre felhiv. Részt vesznek a menetben a főpolgármester és a polgármester vezetése mellett a fővárosi tanács, a törvényhatósági bizottság és a kerületi választmányok tagjai, a fővárosi állami és magán-tisztviselők, egyesületek, körök, ipartestületek, az ügyvédi kamara, orvos-egyesület, hirlapirók és művészek körei, a fő- és a középiskolai tanulók, stb. A polgármester fölkérte a budai dalegyesületet, hogy fönn a várban, a királyi palota előtt szerenádot rendezzen. A menetben három katonai zenekar játszik, még pedig a honvéd-zenekar a menet elején, egy másik a közepén és egy a menet végén. A menet gyülekezése és a rendezkedés a városháztéren, a belvárosi plébánia előtti térségen és a Petőfi-téren történik.

Stefánia főherczegnő gyógyulása. Stefánia özvegy trónörökösné örvendetesen gyógyul sulyos betegségéből. Már el is hagyhatta az ágyat. Közelebb Bécsbe érkezik édes atyja, Lipót belga király is és a főherczegnő húga, Klementina belga királyi herczegnő.

A márczius 15-iki ünnepekből. A szabadságnap ötvenéves fordulóját az iskolák nagy részében is megülték, szavalatokkal, felolvasásokkal. A reformátusok budapesti főgimnáziumában a hazafias ünnepély *Szász* Károly ref. püspök elnöklete alatt ment végbe. *Szalay* Károly tanár hatással szavalta ez ünnepélyen ódáját, melyből közöljük a következő részeket:

Vak éj borult az elnyomott hazára,
Gyász ülte meg a honfi kebleket.
A gondolat merészröptű sasára
Önkény rakott sebző bilincseket;
S kit ezer év szilaj hullámverése
Megtépe csak, de meg nem ingatott:
Az árva hon s borongó nemzedéke
Némán viselte a gyalázatot.

De napnyugatról csillag fénye rezdül!
S nyomában kél szabadság szent napod;
Izzó tüzed a földgolyón keresztül
Söpör, mintha vetésbe láng csapott . . .

. . . Van-e elég virága száz tavasznak,
Babért körítni homloktok köré
Ti névtelen félistenek? S panasznak
Kel-é szava, mert dúsan öntözé
Szív-véretek e földet, hogy segítsen.
Nagygyá növelni hős erényeket?
Ily hősöket oly népnek ád csak Isten,
A kit nagyon, véghetlenül szeret!

A régi Pilvax-kávéház márcz. 15-iki ünnepe. Az egykori Pilvax-kávéház, a márcziusi fiatalság gyülekező helye, most is megvan a Koronaherczeg-utczában, csaknem olyan állapotban, mint ötven évvel ezelőtt. A közönsége azonban más, a pezsgő fiatalság helyett mérsékelt polgárok, szedátus ügyvédek, professzorok, tisztviselők, kik szabatos pontossággal jönnek, kiszámított ideig maradnak és programmszerűn távoznak. Nyugodtabb, zajtalanabb kávéháza talán nincs a városnak. Mióta mint Pilvax-kávéház megszerezte történeti nevét, azóta hivták Privorszky-kávéháznak, Sója-kávéháznak, most pedig Sovanecz-kávéház. A jelenlegi tulajdonosa, Sovanecz János a márczius 15-iki évfordulót szintén megünnepelte, Lefesteté Petőfi és Jókai arczképét, s a törzsvendégek jelenlétében leplezték le márczius 15-ikén délután. A két arczkép közt elhelyezték a hires «tizenkét pont» egy eredeti nyomtatványát szép rámában. *Herczegh* Mihály, az egyetem rektora mondott alkalmi beszédet, dr. *Kovács* Dénes hirlapiró, *Aradi* Antal ügyvéd, *Bartók* Lajos a Petőfi-társaság alelnöke beszéltek még, *Tóth* Ödön az egyetemi ifjuság nevében szólt, s *Ditrói* Nándor joghallgató elszavalta a «Talpra magyar»-t.

Kriegner-féle **Akáczia Arczcréme** 1 frtért. **Szappan** 50 krért kapható országszerte a gyógyszertárakban. Föraktár Budapest, Kalvintér, «Korona» gyógyszertár.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egész évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	8 frt — kr.	4 frt — kr.	2 frt — kr.
A Világkrónikával együtt	9 « 60 «	4 « 80 «	2 « 40 «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12 « — «	6 « — «	3 « — «
A Világkronikával együtt	13 « 60 «	6 « 80 «	3 « 40 «
Csupán a Politikai Ujdonságok	5 « — «	2 « 50 «	1 « 25 «
A Világkrónikával együtt	6 « 60 «	3 « 30 «	1 « 65 «

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Gróf Széchenyi Imre, volt berlini nagykövet, a magyar arisztokráczia egyik legtiszteltebb tagja, elhunyt Budapesten e hó 11-ikén, 73 éves korában. Életét a diplomácziai pályán töltötte és kivált berlini nagykövetségéhez fűződnek sikerek. 1825-ben született Bécsben, a hol édes apja, Széchenyi Lajos gróf, Zsófia főherczegnő főudvarmestere volt. Édes apja Rómában volt nagykövet, s diplomácziai pályáját mint attasé 1845-ben itt kezdte meg atyja mellett. 1848-ban követségi titkár lett Stockholm-

ban, majd a német követséghez került Frankfurtba, a hol Bismarckkal, az akkori porosz követtel barátságot kötött. A mikor a következő esztendőben Szentpétervárra rendelték ügyvivőnek, ott újra találkozott Bismarckkal. Széchenyi grófot aztán Nápolyba nevezték ki követnek s ott maradt, a mig össze nem dőlt a nápoli király trónja. A gróf visszavonult a magánéletbe s öcscsével Dénessel gazdálkodott. 1865-ben feleségül vette Sztáray-Szirmay Alexandra grófnőt. Az 1865—1868-diki években országgyülési képviselő volt s a konzervativekhez tartozott. Ez időben a főváros művészi mozgalmaiban is részt vett, különösen mint zenepártoló. Gróf Károlyi Alajos Berlinből Londonba neveztetvén ki nagykövetnek, 1878-ban Széchenyi Imrét nevezték ki Berlinbe. Nagy bizalommal teljesíté e diplomácziai tisztet, és sok kitüntetés érte. 1892-ben nyugalomra vágyván, elhagyta Berlint s haza költözött. Ideje egy részét horpácsi birtokán töltötte, hol az 1893-iki kőszegi hadgyakorlatok alkalmából Vilmos császár meglátogatta. Halála alkalmából ő felsége a király, valamint a német császár és az öreg Bismarck is kifejezték részvétöket. Holttestét Nagy-Czenkre, a családi sirboltba szállították.

Özv. Szívos Mihályné, szül. Várady Judit asszszony, Hajdu-Szoboszló néhai nagyérdemü ref. lelkipásztorának özvegye, elhunyt e hó 8-ikán, 77 éves korában, özvegységének 26-ik esztendejében, H.-Szoboszlón. A népes családi körben nagy szeretet közt és minden ismerője tiszteletében élt matrónát márczius 10-ikén közrészvét mellett temették el. Lapunk jeles tollú dolgozótársa, Szívos Béla édes anyját gyászolja az elhunytban. A gyászban osztoznak: Szívos Béláné, szül. Zsoldos Mária; Szívos Géza nejével, szül. Tóth Erzsébettel: Szívos Aranka férjével dr. Závory Sándor gleichenbergi fürdőorvossal és gyermekeivel, Bélával, Leonával, Arankával és Margittal.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Mester István, itebei cz. prépost, győri székesegyházi őrkanonok, szentszéki ülnök és aranymisés pap, életének 80-ik, papságának 54-ik évében, Győrben. — Pusztay János, nyug. cziróka-hosszumezői plébános, aranymisés pap, 80 éves korában. — Plaveczky József, somosi plebános, törvényhatósági bizottsági tag, 53 éves. — Deme János József, premontrei tanár, Jászón, 48 éves korában. — Benkő László, földbirtokos, Nyitramegye egyik legismertebb férfia, Nyitrán. — Séda Ernő, volt esztergomi pap, ki az egyházi rendből kilépvén, bankhivatalnok lett a fővárosban, s több történelmi és társadalmi munkát is irt. — Orbán Károly, földbirtokos, 1848—49-iki Mátyás-huszárfőhadnagy, 75 éves, Mező-Madarason. — Szentpéteri János, kereskedő, 90 éves, Marosujváron.

Özv. Miskolczy Lajosné, szül. Kölcsey Klára 81 éves korában Debreczenben, holttestét Álmosdra szállították. — Ifj. Wirthl Károlyné, szül. Veoress Etelka, 35-ik évében, Győrött. — Özv. Fleischer Lipótné, szül. Nicolsburger Rákhel, 90 éves korában, Budapesten. — Sirsch Alfrédné, szül. Milán Ida, a pozsonyi Nobel-féle dinamitgyár igazgatójának jótékonyságáról ismert hitvese, 51-ik évében. — Pitroff Rezsőné, a kassai kir. tábla birájának s most kinevezett kuriai birónak neje, Kassán. — Özv. Huszerl Árminné, szül. Deutsch Antónia, 59 éves, Budapesten. — Özv. Rozsnyai Pálné, szül. Kulcsár Mária, 60 éves, Szabadszálláson. Halálát a Rozsnyai, Szentpétery és Kulcsár családok és nagyszámu rokonság gyászolja.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 7-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Munka után édes a nyugalom.*

(A múlt számban közölt megfejtés a 8-ik számban megjelent képtalány megfejtése, s nem a 7-iké, mint ott tévesen jelezve volt.)

Szerkesztői mondanivalók.

Merengés. Elég hangzatos; de sok benne, mint a rosz színész szavalatában, a szinfalhasogató páthosz.

Egy csalódott élet. *(Költői elbeszélés.)* Gyönge kisérlet. Szerző még a verselés elemi szabályaival sincs tisztában; még kevésbbé van sejtelme a cselekmény kerek megalakításáról, a meseszövésről s a jellemfestésről.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Gummiáruk, betegápolási czikkek *sérvkötők (óvszerek* F. Bergueránd párisi gyárostól) legelőnyösebben beszerezhetők *Polgár Sándor* egyetemi kötszerésznél, Bpest, Erzsébet-körut 50. 7349

Vese, húgyhólyag, húgydara és **köszvény-bántalmak** ellen, továbbá a **légző** és **emésztési** szervek **huratos** bántalmainál, orvosi tekintélyek által
a Lithion-forrás
Salvator
kitünő sikerrel rendelve lesz.
Húgyhajtó hatású!
Kellemes izü! Könnyen emészthető!
Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.
A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

VAJDA PÁL
székes-főv. polgári iskolai rendes tanár
„Szépirásiskolá"-ja
VIII. ker., József-körút 31/b sz.
Biztos és alapos kiképzést nyujt
főrangú és előkelő családok
gyermekei részére (esetleg saját lakásukon)
a magyar, német szépirás és rondirásból.
Paedagógiai képzettségem és e téren általában ismert jó hirnevem — a n. é. szülőknek — biztositékot nyujtanak, hogy a legszigorubb követelményeknek is megfelelni képes vagyok. 7527

7585 A ki **Epilepsiában** (eskór-, görcsök- és más ideges állapotokban) szenved, kérjen arról szóló füzeteket. Kivanatra ingyen és bérmentve megküldi a *Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*

Minden nő, ki elegancziára és csinre valamit ád, ruha-aljának beszegésére kizárólag **«Ideal» szabadalmazott** bársony sujtást használ. Kapható a monarchia minden szabókellék-üzletében. 7308

A Magyar Asphalt részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30.
elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban**
asphalt-burkolatok
fektetését és 7634
nedves lakások,
pinczék, stb., gyökeres **szarazzátételét.**
Telefon.

Technikum Altenburg, S.A.
für Maschinenbau, Elektrotechnik u. Chemie.
7510

Billige Briefmarken. Preisliste gratis sendet August Marbes, Bremen. 7529

Érdekes tudnivaló
Hölgyek részére,
hogy
a Sihulszky arczkenőcs és mosdóvize
az arczbőr kóros elváltozásánál, különösen szeplő, májfolt, pörzsének ellen a **leghatásosabb** szer. Az **eredeti** vény a gyógyszertár egyedüli tulajdona.
Ára 70 kr. 7520
Sihulszky balzsámos növény-szappan
eltávolitja a bőrre lerakodó kórokozó anyagokat, melyek betegség folytán vagy a levegő porával a bőr légző mirigyeit a rendszeres működésben gátolják.
Ára 30 kr. — Kapható:
Szeloczky Géza gyógyszerésznél **Kassán.**

Bőr- és szépségápolás szakorvosa
med. univ. Dr. Révész Benő
Budapest, Kerepesi-ut 63. sz. I. em.
24 évi gyakorlat, a berlini és bécsi kórházakban szerzett tapasztalatai alapján, gyorsan és alaposan gyógyitja az összes 7506
bőr-, ideg és nemi bajokat. Szépségi hibákat, szeplő, anya- és májfolt, pattanás, szemölcs, rézorr, fagyos végtagok, hajkorpa, hajhullás, sebek; szakszerü tanácsesal szolgál az arcz és kéz ápolására.
Feltünő eredménynyel gyógyitja a titkos betegségek név alatt ismert összes férfi-, női bajokat s azok következményeit.
Rendel: délelőtt 8—12, d. u. 3—5 és este 7—8 óráig.
Levelekre azonnal válaszol. Kivánatra gyógyszerekről is gondoskodik. Mindenkor mély diskréczió.

Dr Leras VAS PHOSPHÁT 7616
Ezen vaskészitmény tartalmazza a vér és csontok legfontosabb elemeit. Kitünő gyógyszer **vérszegénység, sápkór, gyomorfájdalmak, vérvesztés** eseteiben, szabályozza a **hószámot,** könnyü emésztetü és kiváltképen **hölgyeknek, fejlődésben lévő fiatal leányoknak,** valamint **gyenge gyermekeknek** legmelegebben ajánlható. Egy üveg ára 1 frt 50 kr. Magyarországi főraktár
Budapest, Török József gyógyszertára király-uteza 12. sz.

HA BETEG A NŐ
sok esetben a rendellenes vérzés egyedül okozója. Biztos sikerü gyógyszer ellene a **„HYDRASTIS LABDACSOK"** ára 1 adag 2 frt 50 kr., féladag 1 frt 50 kr. **Vértisztátalanságnál** bujakóros s egyéb bajoknál páratlan hatásu a **«Szárcsakivonat»**; ára: 1 üveg 3 frt, félüveg 1 frt 60 kr. **Epilepszia** (rosszabbetegség) idegesség, ideges szív- és főfájásoknál **rendkivüli hatással** használtatik a **«Liquor contra epilepszia».** Számos elismerő level 1 üveg 3 frt, félüveg 1 frt 60 kr.
Egyedüli készitője: 7521
Váradi-féle gyógyszertár Szolyvahársfalva.

Szemölcs-irtó (Warzen-Entferner), a legjobb és legbiztosabb szer kézen levő szemölcsök eltávolitására, naponta 2—3-szor az üvegben foglalt üvegbot segélyével megnedvesitendő; nehány napi használat után a szemölcsök lehullanak. Egy szép fatokban foglalt üveg ára **1 frt 20 kr,**
Tyúkszem-irtó, a melynek segélyével 5—6 nap alatt minden tyúkszemet gyökerestől ki lehet venni. 1 üveg használati utasitással **50 kr.**
AMON GYULA, gyógyszerész
Pozsonyban 7576
Frigyes Főherczeg-utcza 19 sz. alatt.

Menyasszonyruha-selyem
65 krtól 7537
14 frt 65 krig méterenként — saját gyáraimból —
valamint **fekete, fehér és szines Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig** méterenként — sima, csikos, koczkázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin és árnyalatban stb.)
Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen és házhoz szállitva.
Minták póstafordultával.
Magyar levelezés. — Svájczba kétszeres levélybélyeg ragasztandó.
HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállitó).

BREDL August

GÁT Eszter: Pest-budai zongorakészitők. = Tanulmányok Budapest Multjából XXIII. Bp., 1990 167 p.

Brechler, Adalbert

(működött Pesten 1855 - 61 között)

„Mátyás király lőporimalma"

o.v. 69 x 94,5 cm J.l.b.: A. Brechler Pest. 1858.

(Restaurált)

Kikiáltási ár: 18000 ft.

BÁV 51. Képaukció katalógus Bp. 1980. május

Bredov

császári orosz festő
készítette részben az
1872-74-ben épült
aradi színház díszleteit
Elpusztultak 1882(?)
ben a színház égése
alkalmával.

Lakatos Arad

III. k. 223. l.

1689. Mihalik Dániel:

Tiszai ártér.

A Tisza vizétől elöntött re
magas füvet eszi, a ma
baloldalán, kissé hátrát
de erek körül csak a nelső (kett
dus lombozatú fák képez
„Mihalik D."

Vászon, méretei 1
Vetetett ⊥ a 90432
tatott 1899: IV. 6. án (14/99), az
29855 sz. levrat (277/99).
Az 1899. X. 14. ábi 7
kiállitásra engedsetett
Kerett visna (188/900)

⊥ 1898: XII. 31-én

MD K

Bredow orosz csász. udv.festö

az aradi szinház diszitése az ö és Colinszky bécsi szinházi diszitö müve.

Varga János: Az aradi szinház megnyitása.
Vas. Ujs. XXI évf. 39.sz. 617.-18.l.

Bredtschneider

Johann Conrad

rem

1689 – 1699

l.

Predtschneider

alatt is!

BREGESBAUER, Joseph, pozsonyi kőműves-
legény

J. B. Maurergesell, † 57 éves korában, Pozsony,
1766 április 15. (1766, 32. szám, 4l)

Preßburger Zeitung
(Gentner)

M.D.K.

Bregovics Kálmán
faparagó

1954 óta a „Népművészet Mestere" címet nyerte el. A faparagás művészetével foglalkozik.

T.E.: Már csak művészetének él.

Nők Lapja, 1965. ~~sept.~~ 24 - 9 lap

nélgyva

Breglovics Kálmán

pásztormüvész

életrajz, arckép

Laird

=

Madarassy László

Müvészkedő magyar

pásztorok. Bp 1934

- 140. és kv. l.

Breglovics Kálman
faragó

l

Andrássy Kurta János

A magyar nép
nobrászata. Bp. 1944
62. l 71. l.

LXX- LXXII. t.

Nemi. Szemelmetlen

(1868: π. 157. — 1870: v. 90. — 1871: v. 90.
— 1873: v. 90.

-- 1905. átv. jegyzék 576. -- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2203 és a leltárban 3143. -- A Jankovich gyüjteményből 111.

a képhátán pedig e szöveg: Τό παρόν ἱκονισμα
ἐδοριθη παρ' εμοῦ Εὐαγγελινοῦ τοῦ ἐκ κρίτης. 2
εἰς τόν σιὸς Ανδρεα Χούηλγκερ· το ὁποιον ἐξωγρα-
φήθη ἀπο τόν μαθητήν μου κονσταντινον δνό χρονόν
μαθητήν 1799 μαρτίου 26 Κυδωνίαις

Ar Kép. 134.
D. r. 34
vy 12
Ugelt 562

Dankovics III

Breglovics Kálmán

faragó művész

Életrajz

lásd ott

Vasi Szemle

1937. 343—349.

képpel

Breglovics Kálmán pásztor M.D.K.

Pölöske

Tükröst farag. repr.

Manga János: Pásztormüvészet Bp. 1963. 46. kép

Breglovics Kálmán

gödesi népművész 65 éve faragja
a hagyományos népi mintákkal díszített
tárgyakat
Fotók is.

A népművészet mestere
Pest megyei Hírlap 1968. febr. 4. 9. o.

Breglovics Kálmán

/Pölöske/

Asutali cigaretta tartók /repr/

Lengyel Györgyi: Népi faragás
Rajztanitás 1963 II-III. 57.1.

MDK

Breglovics Kálmán fafaragó

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz. 344.l.

Breglovits Kálmán. Pölöske
634-635. Tükrös, fafaragás

Ernst Muzeum. I. iparmüvészeti kiállitás. 1952.
2o 1.

pen hanvay Ferenc birtoka, maj

1684-ben Bossányi László kezén

a Bossányiaknak 47, a Huszár-c

~~1741-ben a Nyáry-család, a XIX.~~

~~gr. Draskóczy, Schneé, Reviczky~~

Forgalmi ut mellétti halma

dombon, előtte lépcsősorral.

R. kat. ~~Rk.~~ templom. (Szt. Mihály)

Története: 1.korszak. A háromka

vastagabb fala van és más görbü

teljes egészében kváderköves, a

közti külső pillérnek, illetve

zási módja eltér a templom több

2.korszak. Oldalkaréjok a diada

vegyes kőfalazással, gótikus, l

a déli előcsarnok, a mellette l

BREGLOVITS Kálmán

Lipták – Nákonyi: Fatorajó nép művészet

Művelt Nép 1955 II ért. 38. n. nept. 18. 5. l.

Breglovics Kálmán

Fényképfelvétel „Kálmán Breglovics: Liegender Akt" című művéről (szerző): „In Holz geschnitzte Geschichte" című cikke

Neueste Nachrichten, Budapest, 1967. sept. 23, 3-ik oldal

Breglovics Kálmán

Fényképfelvétel „Kálmán Breglovics: Pâtre couché" cimü alkotásáról; („Fekvő pásztor!)

„(serfőző)": „L'art populaire de la sculpture sur bois en Hongrie" cimmel

Daily News; Budapest, 1967 okt.

Expo '70 issue Montreal 22 l.

Boeglovics Kálmán, fafaragó
népművész

MDK

Sokszor faragványban örökítette meg a juhászélet mozzanatait.
(fényhép)

—: A népművészet mestere 12

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. jún. 19.

MDK

Breglovics Kálmán, népművész
Jaragó

Megemlítve: Kálmán István nal kapcsolatban.

Tüskés Tibor: Képzőművészeti Krónika
1115/1120.

JELENKOR, Pécs. 1970. december XIII/12

MDK

Breglovich Kálmán, népművész

Szerepel a Nagykanizsán megrendezett kiállításon.

—: Görzsej népi faragó művészete 13

Bp. 1968. márc.

Népszabadság 2. [Vidéki]

Breglóits Kálmán
néfmüvész

M.D.K

Fafaragásai hiresek

Gyurkó László: Néfmüvészet és iparmüvészet

Élet és Irodalom, 1961 szeptember 2 – 10.

Breglovits Kálmán faragó

Népmüvészet Mestere

III. Magyar Iparmüvészeti és Népmüvészeti Kiállitás Iparmüvészeti Muzeum, katalogusa Budapest 1955.

13 lap

MDK

Breglovics Kálmán faragó,

pölöskei

állatábrázolásai szerepelnek a Műcsarnok augusztus 20-a tiszteletére megnyílt népművészeti és iparművészeti kiállításán.

Dégh Linda: Népművészeti és iparművészeti kiállítás.

NDK Lapja, Bp. 1953. augusztus 27. [6. l.]

M. D. k.

Breglovics Kálmán

pántoldjaragó

emlétve

Domanovszky Gy: L'art pastoral hongrois.
Bp. 1948 36

mdk.

Breglovits Kálmán faragó népművész

botja és doboza szépen faragott."

" kép a 7. sz címlap belső oldalán

Lanicz Sándor: A Zalai Kiállítás

Népművelés 1956. 7. sz címlap belső old.

Breglovics Kálmán
a népművészet mestere, pölöskei faragó
a Népművészek Szövetkezete tagja

MNK

Szerepelt a HISZÖV és a Népi Iparművészeti Tanács által 1956 jul 29-től aug. 5-ig rendezett kiállításon.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népművészeti kiállítás Fonyódon.
SOMOGYI NÉPLAP. Kaposvár. 1956. jupl. 26.

M.D.K.

BREGLOVICS Kolmán fotorajó

Cigarettadobozt

Sakkot

Pudertartót is farag

- cs -t : Könyv a népmüvészeti faragásról

Magyar Nemzet 1962. január 31. 4.1.

MDK

Breglovits Kálmán faragó

S.M. ipm. és népmüv. kiáll. 1955. Ipm.Muz.

Breglovits Kálmán

MNK

fafaragó és népi iparművész

szerepelt a kaposvári kiállításon.

N.B. : Népi iparművészeti kiállítás.

Somogy Megyei Néplap. 1963. aug. 6.

MDK

Bregovics Kálmán
népművész

Faragásaival tűnt ki a
találaton.

(gyurkó): A népművészet mestereinek kiállítása
Élet és Irodalom, 1964. szeptember 19 – 8 lap

Breglovits Kálmán pölöskei mester M.D.K.

Résztvett a kiállitáson

Csnak

/f.r./ Megnyilt a népmüvészet mestereinek idei l

tása

magyar "emzet 1964. szeptember 8. 5.l.

-

M.D.

Breglovich Kálmán
népművész

Ökörszarv faragványa
szerepel a tárlaton:

Ómody György: Mohácsi kvasók, schlósi mázárednyek...
Dunántúli Napló, 1958. jun. 25. 2 lap

Breglovics Károly, népművész 17 Dk

Művészi írókészletet állított ki a Régiposta utcai bemutató teremben.

Szabadi Sándor: Szépség és hasznosság 8 l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. dec. 14.

Breglovics Kálmán népművész

A néhai művész korszakos, a maga idejében egyedülálló mestere volt a magyar pásztorfaragó népművészetnek.

T. A.: Meditáció nér-ügyben.

Zalai Hírlap, 1945. ápr. 27.

Breglovics Kálmán, népművész

Példaképet említve.

Lengyel György: Hagyomány és népi iparművészet M.T.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 15.

Breglovics Kálmán, Garagó
népművész

A cikkíró még személyesen találkozott
vele.

Tüskés Tibor: Képzőművészeti krónika
– Pásztor művészet... 920-926.

JELENKOR, Pécs, 1972 október XV/10.

Breglovics Kálmán, faragó népművész az országos hírnevű pölöskei faragó népművészt megörökítette P. Fára Janka festő egyik képén. (emlitve).

T. A.: Vallomások a régi Göcseiről.

Zalai Hírlap, 1977. márc. 27.

Breglovics Kálmán, fafaragó

L: Kapoli Antal

Tüskés Tibor: Pásztorfaragók üzenete 36-37

Új Tükör, Bp., 1986. okt. 12. XXIII/41

Breglovics Zigmond

Budapest - átlört szarvú cigaretta tartó
faragott szarvasláb

Breglovics Zsigmond faragó népművész, Budapest
Áttört szaru cigarettatartó
Faragott szaru váza

Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállítása
Ernst Múzeum, 1955. június, 32 l.

Esztergom, 1887., 239. l. — Maszlaghy II., 210. szám. — Esztergom vármegye ... Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich: PA, 248. l. — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l.

Hintázó olasz társaság Albanoban

Vászon, olaj, 70×85 cm.
Jelezve balra Carl v. Blaas 1878.
Maszlaghy II., 454. szám.

BRAND, CHRISTIAN HILFGOTT (német festő, 1695—1756)

Tájkép

Vászon, olaj, 48×65 cm.
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 773. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l.

Tájkép

Vászon, olaj, 48×65 cm.
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 773. l. — Maszlaghy II., 273. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l.

Tájkép

Bádog, olaj, 11·5×15 cm.

D Bregno, Andrea

mobrin Róma XV. sz.

l.

Gerevich Emlékkönyv

246. 247. l.

Literatura

1927-349.-351. l.

Florio Banfi cikke

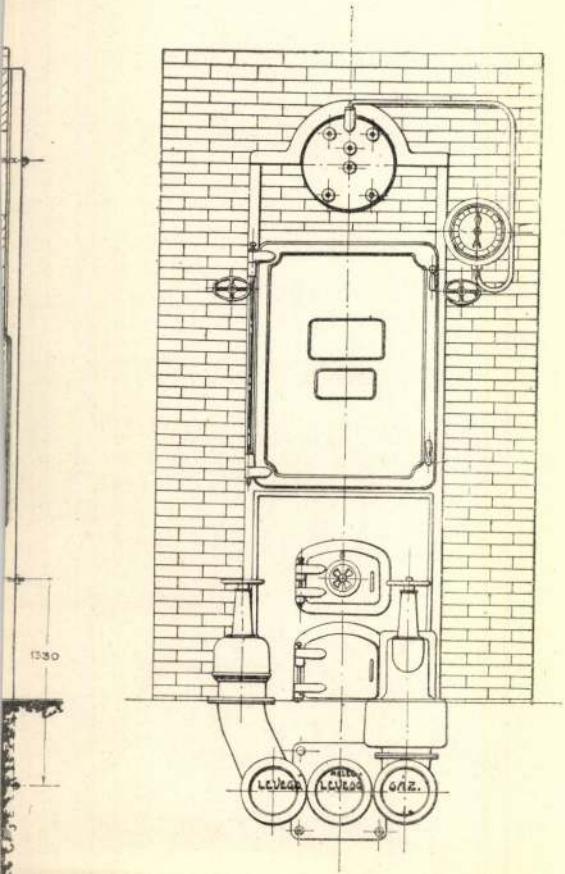
1330
LEVEGŐ
LEVEGŐ
GÁZ.

Bregno, Andrea

Dalmata Giovanni
munkatársa

XV. sz.

Lajd

Arch. Ért. 1918-1919
57. l.

Bregno, Andrea

(András szobrász, Andrea da Montecavallo)
a romai quattrocento legjelentékenyebb szobrásza. Fenti Ostenoban, a luganói tó mellett született. Olasz anyja Elisabetta Mátyás király dajkája volt. A felsőolasz származási asszony az ott járt Hunyadi János révén kerülhetett Magyarországra. Elisabettát Romában a S. Croce dei Lucchesi templomban ~~[illegible]~~ temették el. Fehérmárvány sírlapja ma is látható. A sírlapot, melynek bizonyára díszes kerete volt, ~~[illegible]~~ a felirat szerint fia András szobrász kérésbette.

Fraknói Vilmos: Mátyás, király dajkájának sírja Romában Századok 1908. 673–676. l.

Bánfi, Florio: Donna Elisabetta, Mátyás király dajkája. Literatura 1927. 349–351. l. Kép-

11.958 — Pesti Lloyd-nyomda. Igazgató: ifj. Kertész Árpád.
Felelős kiadó: Bende János

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁNAK
KÉPES KATALÓGUSA

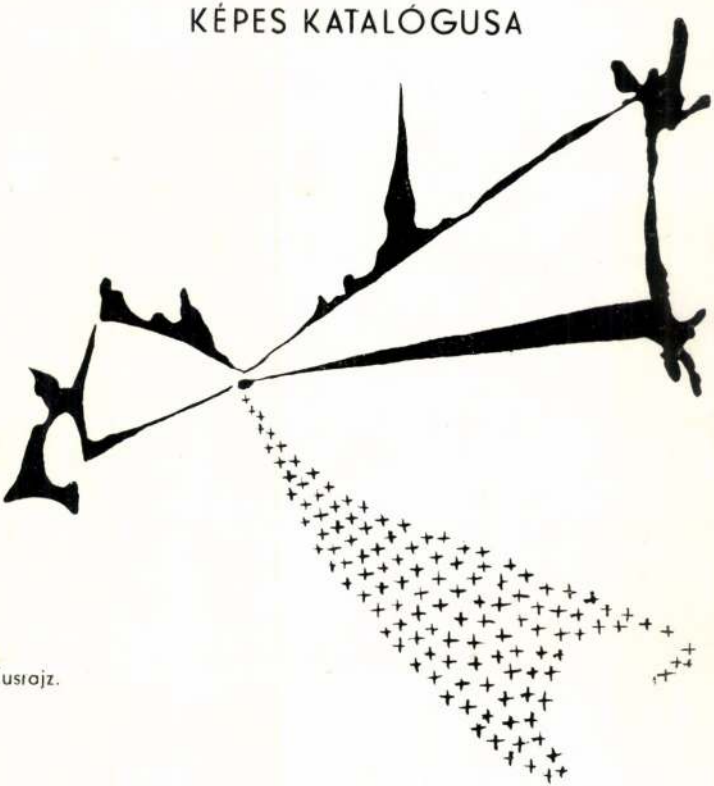

Tusrajz.

3 reprodukcióval és Kállai Ernő előszavával.

ALKOTÁS MŰVÉSZHÁZ
Ára 1 pengő.

Bregno, Andrea

nobrán

irodalma, folytatás

Bánfi, Florio: Egy sirkő rejtelmei. Pesti Hirlap Vasárnapja. 1928. máj. 20.

Bánfi, F. Ferenc: Egy magyar diplomata sírja Rómában. Századok. 1931. 105. l.

Meggery Ella: Látogatás Mátyás királynak dajkájánál. Uj Magyarság 1942. márc. 1.

Genthon István: Magyar műkincsek és emlékek Olaszországban. Kézirat 1942–43.

döklő tavaszi égboltozaton a felhőket bámulva, féle fantasztikus arcokat meg figurákat lásson ban gomolyogni és tovaszállni. Ennél sem t kevesebb az, amit Lossonczy a „Derűn" műv ihletett, költői lélek és egy átszellemült festő remek nyilvánulásaként — hasonlóan azokho mes, tiszta, festői harmóniákhoz, amikkel a „Rajzó színek" (3. sz.) és a lágyan áramló „V (4. sz.) vásznain ragadtat el bennünket.

Kál

deti, sokra hivatott, fiatal művész mellé állok.
ettem, mert jól tudom, hogy művészeti köz-
porodott légköre, szellemi restsége, kényel-
alkuvó tunyasága, no meg azután, de nem
ban, fürge és ravasz karriéristáinak közepette
vesen és elszigetelten akadnak a Lossonczy-
és bátor intenciójú tehetségek.
ívesebben minden egyes képét tüzetesen,
mezném, de akkor a katalógus könyvvé
Pedig milyen kár, jóformán szó nélkül el-
Zuhanva szállni" (21. sz.) világokon végig-
ndiózus lendülete vagy a „Fekete III" (17.
nes mélységű, imbolygó révülete és kecses
mellett. De nincs mit tennem: a továbbiakban
nézőre kell bíznom, hogy esetleges kezdeti
ését és tájékozatlanságát leküzdve, maga
Lossonczy képeinek a mélyére hatolni. Mind-
erű" (2. sz.) előtt álljunk meg még egy pilla-
allom: halvány égszínkék és rózsás messze-
nyfelhőkre emlékeztető, rajokban, vidám pil-
a szállongó, fehér színfoltjai láttán olyan ön-
ldog merengésbe szédültem, mint fiatal
a francia impresszionisták napsugaras táj-
őbb pedig és mindmáig, Egry József csodá-

Bregno Andrea
~~Andras, Nobau~~

Róma XV, 3

Viszonya Dalmata Giovanni-
lásd ~~[illegible]~~ kivel
együtt dolgozott
Romában

Bregno, Andrea-ról

lásd. Thieme-Becker
IV. kota ahol
nagy cikk van róla

Gerevich Emlek Könyv

245. l.

Giovanni D. Dunadonák mestere
volt Venturi [illegible]

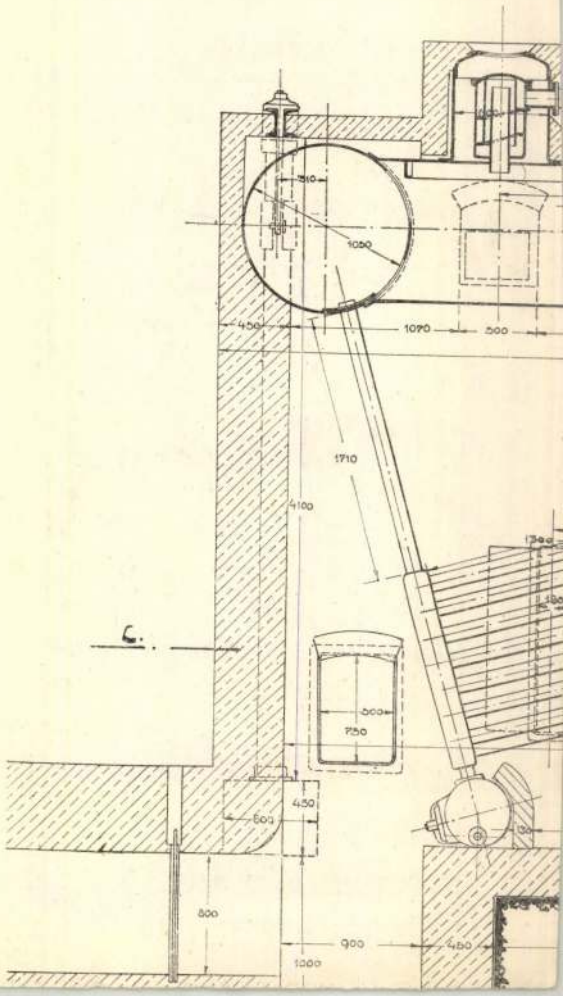
310
1050
450
1070
500
1710
4100
C.
800
750
450
600
800
900
1200
480

J Brehl Johann

Modellierer

XVIII. 22

l Schirek Holitsch

115. l.

20. März–20. April 1936

AUSSTELLUNG
DER UNGARISCHEN MALER

WILHELM ABA-NOVÁK
ROBERT BERÉNY
AUREL BERNÁTH

Breidenbach
Antonia

~~A Mübarát 1922.~~

Nagybanyai Kiali
Gat 1912
81 l

Nem Eulfoldi?

~~Bronzgombok VII-247~~

MDK

Breidenbach Antonia,

1906-ban az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 81.1.

M. D. R

BREIDENBACH Antónia festő

1906-ban Nagybányán a Szabad-
iskola növendéke

Réti Br. 1954. 324 l.

Breidwieser
festö

A piski nata 1849.
febr. 9 -
Aradi erkelyemu-
zeumban
repr. -

Jó Br Rá

189. l.

K I M U

a Müemlékek Országos Bizottság

igényt t

Gerevuch Tibor dr
Szentiványi Gyula dr.
Lux Kálmán dr.
Bolnai Gáborné

Breidwiser Th.

Jelenetek Ferenc József életéből
pametszetek
repr.

JóBrRá
282, 283. l.

Breidwiser, Theodor, osztrák festő és kőrajzoló; szül. 1847 júl. 16-án Bécsben. 1885 óta Amerikában él. Magyar tárgyú műve: Petőfi Sándor búcsúja a szülői háztól. Kőnyomat. Folio. Jelzése: Lith. Th. Breidwiser.

Tört. Képcsarnok grafikai gyűjteménye, Budapest. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1910. IV. 574. l.

Breifneder Michael

1802
máj 24.

Kolozsvári asztalosok

3. l.

Breier Frigyes pesti épitész MDK

1847-ben elkészitette a kecskeméti uj városháza tervét. Az épitkezés elmaradt.

Dr. Kismarty-Lechner Jenő: Lechner Ödön. Bp. 1961. 45-46. l.

Brein Ferenc - Brein Fülöp

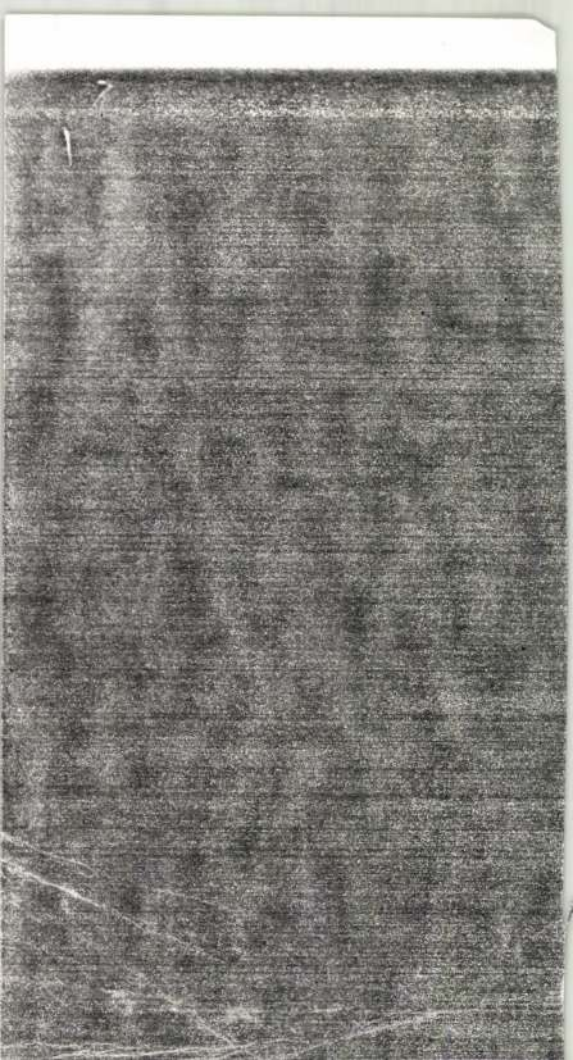

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPEST

1971 JAN -

Brein Ferenc
1021

a szerkesztő postája

T. Papp Melinda építészmérnök leveléből idézünk: „*Tisztelt Szerkesztő Bizottság! Érdekes véletlen folytán két folyóiratunk szinte egyszerre közölt ismertetést fővárosunk X. kerületének 1844-ből való, romantikus stílusú építészeti műemlékéről: a kőbányai csőszstoronyról. Az „Élet és Tudomány" f. évi 37. számában írtam az egykori kőbányai szőlőkultúráról, és felhívtam a figyelmet a pusztuló műemléképületre. Igen, műemlék — ellentétben a „Budapest" VIII. évf. 9. számában megjelent R. Rév Sándor megállapításával.*

A toronytest Gitár utcai homlokzatán van elhelyezve a Fővárosi Tanács Műemlékfelügyelősége által készített tábla, az alábbi szöveggel: MŰEMLÉK EGYKORI CSŐSZTORONY, ÉPÍTETTE BREIN FERENC 1844-ben. FŐVÁROSI TANÁCS VB. 1957. Egyébként az épület a legkorábbi műemlékjegyzék nyílvántartásában (Genthon István: Magyarország műemlékei Akadémiai Kiadó Bp. 1951. 83. old.) már ugyanúgy szerepel, mint az elmúlt években megjelent hivatalos műemlékjegyzékekben (1954, 1955, 1960, 1967). Ez a besorolás egyben az épület helyes értékelését is jelenti, hiszen egyik legkorábbi, és műfajában egyedülálló romantikus emlékünk. Úgy gondolom, ha fáradságot fordítunk az épület múltjának gondos kikutatására — jelenéről se feledkezzünk meg.

Ugyanennek a számnak egy másik cikkéhez is fűznék néhány szót. Császár Ottó: Budapesti díszkutak c. ismeretterjesztő összeállításában az Engels téren álló Danubius-kutat mint eredeti, restaurált alkotást ismerteti. Idézek néhány sort a „Műemlékvédelem" V. évf. 1. számának „Képzőművészetek alkalmazása a budapesti műemléképületek 1958. évi restaurálásánál" c. cikkéből: «A Kálvin tér 9. sz. műemlék-jellegű lakóépület udvarán — az épület klaszszicista hangulatú udvarát az 1958. évi tatarozás során nyerte vissza — került felállításra az Ybl—Feszler Danubius-kút egyik eredeti női figurája (meditáló nőalak eredeti felállításban a Ráday utca felé nézett), melyet Győry Dezső szobrászművész restaurált, illetőleg a hiányzó részeket műkővel kiegészítette. Ezzel a megoldással egyrészt a Danubius-kút eredeti helyének közvetlen közelében legalább emlékeztető szobor jelzi az egykori művet. A volt Kálvin téri kútnak így nemcsak az Engels téren rekonstruált művészeti értékei maradnak meg, de helytörténeti emlékei is.» Az ismertetést Pereházy Károly, a Fővárosi Tanács HKI Műemléki Osztályának vezetője írta, és rendelkezésemre bocsátotta saját felvételét az elhelyezett műalkotásról. Az Engels téri kút medencéjén az alábbi befaragott felirat látható: A sérült kutat 1955—1959 között helyreállította a Fővárosi Emlékműfelügyelőség. A szobrokat Győri Dezső szobrászművész tervei alapján újjonan faragták. *Így a díszkút nagyrészében — sajnos — csak művészi értékű másolat."*

Ybl—Fesser Danubius-kút meditáló nőalakja a Kálvin tér 9. sz. ház udvarán (Pereházy Károly felvétele)

Közlését köszönjük, levelének és a képnek örömmel adunk nyilvánosságot.

Jakab Miklós Bp. VII. kerület. Levelét nagyon köszönjük. Ami a lap rendszeres olvasását illeti, hadd adjunk egy bevált tanácsot. Vannak olyan, főként nyugdíjas olvasóink, akik a lapot kollektíven fizetik elő. Aki a BUDAPEST-et olvassa, nyilván olyan érdeklődésű ember, hogy egy sor más időszaki kiadványt is rendszeresen olvas. Bizony, ha nem jut hozzájuk hivatali megrendelés alapján, vagy valamelyik közkönyvtárban, az előfizetésük tekintélyes összegre nő. Mindenesetre olyan tétel, ami egy kis fizetésű értelmiséginek vagy nyugdíjasnak a költségvetését alaposan megterheli. De ha már négyen-öten: barátok, ismerősök összeállnak és közösen fizetnek elő (akár olyan formában is, hogy mindegyikük más-más fontos folyóiratot járat és azt cserélik), akkor elérhetik, hogy rendszeres tájékozódásuk sem szenved kárt és zsebük sem érzi meg túlságosan.

Volly László Bp. XIII., Kérésére közöljük, hogy lapunk régi példányait az Állami Könyvterjesztő Vállalat, Bp. VIII., József krt. 5., ún. remittenda-boltjában szerezheti be. Bármelyik, Budapesttel kapcsolatos témáról, így a Várnegyedről, teljes bibliográfiát talál a főváros most megjelent nagy bibliográfiájában. Amennyiben ehhez nem férne hozzá, szívesen ad tájékoztatást a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár bibliográfiai csoportja. (Bp. VIII. Szabó E. tér 1.)

Dr. Szilágyi János, az aquincumi múzeum tud. főmunkatársa leveléből: „A VIII. évf. 8. számban e sorok voltak olvashatók: «... Amikor még nem volt (óbudai) Kis-Duna ... Az aquincumi időkben a mai hajógyári sziget összefüggött a mai Óbudával ... A Kis-Dunaág ... csak kb. i.sz. 1000—1100 körül keletkezett.» A legújabb régészeti feltárások alapján azonban bebizonyosodott, hogy a hajógyári kissziget már el volt válva Óbudától (a római korban is!):

a) a római császári kormányzói palota szennyvízlevezető főcsatornája (a hajógyár közelében), kelet felől nyugati irányba lejtve, a mai Kis-Dunaág keleti partoldalába torkollik;

b) a Kis-Duna keleti partoldalában a csatorna torkolati helyén észak-déli irányba római kori kőfalazat vonul (alighanem kikötői támfal maradványa); ez még ma is látható;

c) az óbudai kontinensen az aquincumi táborváros és légiói vár szennyvízlevezető főcsatornái, nyugatról kelet felé lejtve, párhuzamosan haladnak (az egyik a mai Árpád-híd tengelyvonala alatt!) a Kis-Dunaágba.

Úgy vélem, hogy a római korban a két hajógyári sziget még összefüggött és ezek válhattak szét az említett időtájban!"

Nagyon köszönjük helyreigazítását, mert közlésével elég általános tévhitet oszlat el.

1

Ez évi első számunk rejtvényfotóit Zachár Ottó készítette. Két nagyon ismert szobor kezét fényképezte le. Melyik ez a két szobor? Megfejtéseikhez, kérjük, mellékeljék az oldalon található számot.

1970. 10. számú rejtvényünk helyes megfejtése:

1. Az V. ker. Roosevelt téri „Gresham" palota tetején található szobrok,

2. Margitszigeti sziklakert: Rákászfiú. Ligeti Miklós alkotása.

A megfejtők közül sorsolással az alábbiak nyertek könyvjutalmat:

Anda Erzsébet, Budapest XIV., Hungária krt. 110. — Holl Imréné, Budapest I., Tárnok u. 5. — Joó Gábor, Kalocsa, Csap u. 14. — Jedovszky Tibor, Budapest V., Roosevelt tér 5. — Kőnig Edit Budapest III., Sóvári u. 34.; — Lossinszky Tiborné, Budapest VIII., Mátyás tér 4. — Pintér Tamás, Budapest XIII., Radnóti u. 11. — Saághy Miklós, Budapest IX., Boráros tér 6. — Kiss Ferenc, Budapest V., Tanács krt. 10.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 OKT 19

DOLGOZÓK LAPJA

Brém Ferenc szobrászművész kiállítása

1021

Brém Ferenc kiállítása

Hétfőn délután Brém Ferenc szobrászművész alkotásaiból nyitottak kiállítást Tatabánya-Újvárosban, a KPVDSZ művelődési házában. Hat kisplasztikáját és nyolc lemezdomborítását mutatják be a kamarajellegű kiállításon.

APR 14

1021 Brém Ferenc

ÓK LAPJA

Alkotóműhelyben

Az első önálló kiállítás előtt

Látogatás Brém Ferenc szobrászművésznél

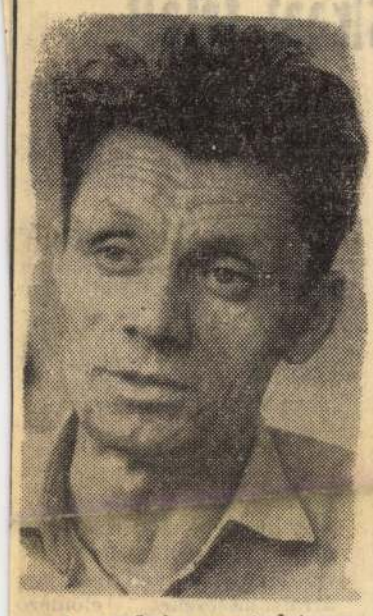

A művész — tudatosan vagy ösztönösen — korszakos élményeket sűrít alkotássá. Egyéni élete külső s belső eseményei természetesen meghatározóak, ám megértő közönségre csak akkor találhat, ha ennek az egyszeri életnek a tanulsága mindnyájunknak mond valamit. Művészi alkotótevékenységének első ilyen számbavételére készül most Brém Ferenc. Rövidesen megrendezik Tatabányán első önálló kiállítását. Ott majd az összhatásnak kell meggyőznie bennünket. Látogatásunk alkalmával tehát inkább a részletekről, a művészi pálya korai szakaszát meghatározó egyes tényezőkről tájékozódtunk.

Először is: hogyan lett szobrász? Hogy valakiben a festő-tehetség kibontakozzon, ahhoz gyermekkorától kezdve sokkal több impulzust nyerhet, mint a szobrászi alkotópálya indításához.

— Pedig hát magam is csak ilyen hatásra tudok visszautalni. Az elemi iskolában, kézimunka órán fafaragással és agyagozással is foglalkoztunk. Sikerülhettek a dolgaim, mert aztán egészségtan órára nekem kellett elkészítenem a szív, a tüdő mását, s arra is megbízást kaptam, hogy a többi gyerek munkájából én válogassam ki a jól sikerülteket. Pulai tanár úr be is hivatta édesanyámat, hogy érdemes lenne törődni feltűnő érdeklődésem tudatos irányításával. Attól az időtől fogva mindig mintázgatok — a mai napig. Hát így kezdődött...

1947-ben Luzsicza Lajos tatabányai képzőművészeti szakkörébe járt. Itt figyelt fel rá Mikus Sándor szobrászművész, s így került 1951-ben a Képzőművészeti Főiskolára. Mikus mellett tanára volt Beck András is. Főiskolai sikerélményei után kitüntető megbízatást kapott: a martonvásári kastélyra tervezett Beethoven emléktáblát. Ezt követően két évig önálló művészként dolgozott Tatabányán. Aztán iskolába került, ma is rajztanárként működik.

— A művészetből megélni, minden jóindulatú támogatás ellenére is, vidéken nagyon nehéz. Mert hazatérésem után a Képzőművészeti Alaptól nem kaptam újabb megbízatást, csak a megyei kiállításokon szerepelgettem. 1962-ben aztán a IX. nemzeti kiállításon mégiscsak ott volt a Szerelőmunkás című kis bronzfigurám. Abban az évben egy másik országos kiállításon is részt vettem, majd azt követően máskor is jelentkeztem a szélesebb körű nyilvánosság előtt.

A képzőművész a hivatalos megbízások révén érzi magát közvetlenül mérhetőnek. Nem is csak az anyagiak miatt, hanem mert számítanak rá. Brém Ferenc szerint vidéki művész számára ez az út lassabban járható be. 1963-ban kapta az első megbízást, s két év múlva helyezték el Tata egyik parkjában Ülő nő című figuráját. Ezután a tatabányai Turul mozi elé tervezett figurát, az idén valószínűleg már bronzba öntik, s ősszel helyére kerül a fiú-szobor.

— A megyében szíves támogatást tapasztalok. Ám úgy érzem, hogy az erőhöz illő feladatokat kellene szaporítani inkább: ezek az ember művészi fejlődését jobban segíthetik.

Itt él közöttünk, témáját is nyilván ez az életkörnyezet adja. A bányászélet ábrázolása mellett erősen vonzódik az intimebb, meghittebb témákhoz: egyéniségének megfelelően, líraian megszerkesztett-kidolgozott női figurák, anya és gyermeke kompozíciók vallanak arról az emberről, arról a művészről, aki e szikár külső mögött rejtezik. Sok mindent szeretne még kőbe faragva, lemezre domborítva, bronzba öntve elmondani az embereknek önmagáról és a világról. Reméljük, az első önálló kiállítás nemcsak az eddig megtett utat méri meg, hanem felvillantja a kiteljesedő holnapokba vezető jeleket is.

Jenkei János

Egy új lemezdomborítás

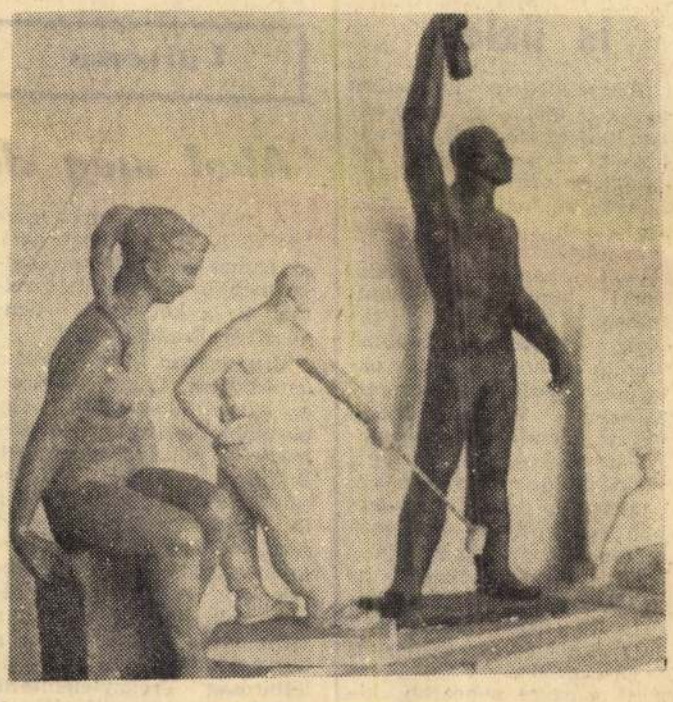

Szobrok a műteremben

Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kormányon m. Dolgozók
Lapja

Miről írnak

DIE ZEIT

Vietnam árnyéka a Wall Street fölött

A Wall Streeten elég reálisak ahhoz, hogy önmaguknak és másoknak bevallják: a vietnami háború hallatlan megterhelést jelent az országnak. Ugyanaz a háború, amely még két évvel ezelőtt a New York-i tőzsdén árfolyam-emelkedéseket előidéző tényező volt, időközben rémlátomássá változott, amely egyre jobban árnyékba borítja a Wall Streetet és elősegíti az árfolyameséseket.

Persze nyilvánvaló, hogy ez már nem a két évvel ezelőtti háború. Már régen megváltozott: kegyetlenebb, kölségesebb és nyilvánvalóan kilátástalanabb háború lett, amely bénítóan hat az érzelmekre és az államkasszát egyre fokozódó túlzott mértékben veszi igénybe. Ez olyan háború, amely valamennyi ipari nemzet közül a leghatalmasabbat a kétségbeesés mezsgyéjére sodorja és soha nem sejtett mértékben terheli az amerikai nemzetgazdaságot.

A Wall Street számára elsősorban az okoz gondot, hogy a vietnami háború és annak következményei a washingtoni kormányt árellenőrzésekre és más korlátozó intézkedésekre kényszerítheti, ami határozottan háborús jellegű gazdálkodást tenne szükségessé.

Amerika érezhetően megdrágult és a Wall Streeten felteszik a kérdést, meddig tűri még az elnök az általános áremelkedéseket. Pillanatnyilag azzal vigasztalódnak a Wall Streeten, hogy az Egyesült Államok nem üzent hivatalosan háborút és éppen ezért az általános árellenőrzésre (és éppen ezért nyereségellenőrzésre!) irányuló törvényes intézkedéseket a kongresszusban nehéz lenne, vagy talán nem is sikerülne keresztülhajszolni.

Egyébként nem csupán az áremelkedések határozzák meg a New York-i tőzsdei árfolyamok alakulását. Nem kevésbé komoly és az árfolyamesés irányában ható tényező a fizetési mérleg deficitje és ebből fakadóan az arany kiáramlása, s az arany-áremelkedésekkel kapcsolatos (értsd dollárleértékelés) újabb spekuláció. A Federal Reserve Bank korlátozó hitelpolitikája ugyancsak fejfájást okoz a tőzsdének.

S számolni kell még egy árfolyameséseket előidéző tényezővel: a Wall Streeten félelemmel és aggodalommal tekintenek a nyár elé, amely minden eddiginél „forróbbnak" ígérkezik — a faji villongásokra gondolnak, amelyek érzékenyen érinthetik az amerikai nemzetgazdaságot.

Annyi a komor aspektus e kérdésben hogy még a kívülálló is csak aggodalommal gondolhat az amerikai gazdaság jövőjére — s nemcsak a gazdaságéra.

Epoca

Alacsony az amerikai csapatok harci értéke

Más nemzetek szárazföldi egységei bizonyos szempontból mindig irigyelték az amerikaiakat. Az ellenséggel való kapcsolat esetén az amerikai haderő harci egységeitől nem azt várják, hogy önmagukról megfeledkezve, minden bátorságukkal, kitartásukkal, ügyességükkel, fegyelmezettségükkel és aktivitásukkal a győzelemre törekedjenek — hanem hogy fedezékbe húzódjanak, amíg a nehéz fegyverek megtették a magukét. A harci egységek katonája számára el sem képzelhető kellemesebb háborús vezetés, mint az amerikai. Egyébként ez a teljesen az „anyagra" támaszkodó hadvezetés minden inkább, mint az önbizalom jele.

Hogy milyen csekély ennek a haderőnek a belső tartása, az megmutatkozik, mihelyt valamilyen okból anyagi fölénye egy bizonyos szint alá süllyed, vagy pedig a harcok bizonyos szakaszaiban az anyag egymagában nem elegendő. A Nemzeti Felszabadítási Front tisztjei elmondották, ha az amerikai szárazföldi erők 5:1 arányban fölényben vannak, akkor sincs kilátásuk a győzelemre, ha nem részesülnek „fentről" támogatásban. Így azután repülés szempontjából kedvezőtlen napokon amerikai részről mindent elkövetnek, nehogy az ellenséggel találkozzanak.

Amennyiben csak a véráldozat megtakarítása miatt teremtenék meg az ellenség számára a napalm és a robbanóanyagok poklát — akkor szükség esetén a frontcsapatoknak e segítség nélkül is meg kell birkózniuk feladataikkal. Erre azonban képtelenek. E tény bizonyítására nem volt szükség a Nemzeti Felszabadítási Front holdújév utáni támadása során bekövetkezett leleplező eseményekre, amikor is az amerikaiak, akik kezdetben nem tudták megsemmisítő gépezetüket bevetni a városokban a fő munkát átengedték a dél-vietnami haderőnek. Már a korábbi események is szolgáltattak ehhez elég sok bizonyítékot.

Izvesztyija

A hipnózis is üzlet

Kényelmetlen helyzetben alszik a díványon. A szobában beszélgethetnek, énekelhetnek — nem ébred fel. Számára nem létezik más hang a hipnotizőrén kívül. Ez a hipnotikus kísérlet nem kórházban vagy poliklinikán, hanem a tokiói ipari hipnózis központjában folyik. Itt az ország nagyvállalatainak vezető munkatársait oktatják beosztottjaik hipnotizálására. — Néhány hónap múlva a tanfolyam bármelyik résztvevője elsajátítja a tömeghipnózis módszereit, s nehézség nélkül megnyerheti beosztottjait — dicsekszik a központ igazgatója.

Mivel magyarázható ez az újdonság? A titok megfejtése nem okoz nehézséget. Napjainkban osztálykűzdelmek rázkódtatják meg Japánt s egyre nehezebb „kijönni" a munkásokkal. Ezért a munkaadók a szalmaszálba is belekapaszkodnának. Tanácsot a hipnózisban látják a kivezető utat. Némely munkahelyeken hagyják hogy a főtol munkások a mesterek szobormásait ütlegeljék s így vezessék le haragjukat.

Universo

Ahol még di

A világon ma már csak két olyan ország van, ahol az ember párbajjal torolhatja meg a rajta esett sérelmet. Ez a két ország: Uruguay és Franciaország.

Uruguayban még sokan emlékeznek, hogy 1920-ban az akkori államelnök egy párbajban súlyosan megsebesítette politikai ellenfelét, Beltrand parlamenti képviselőt. Tavaly nyáron pedig O. Jestido, az azóta elhunyt elnök néhány napra otthagyta hivatását, hogy megverekedjék egyik miniszterével, aki megsértette őt a parlamentben. Szerencsére a képviselőkből alakult becsületbíróság érvénytelenítette a párbajt és megakadályozta a veszélyes vérontást.

Marseille polgármestere 1967 elején az egyik parlamenti képviselővel párbajozott, akit a kezén könnyebben megsebesített, s így elégtételt nyert. A párbaj után a polgármester „nevetséges és elavult barbár-

Volksstimme

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROM MEGYEI

1987 OKT. 3.

Bréda Ferenc

1021

1987 október 3. kedd

„Tiszta szívvel"

Ünnepség a megyei könyvtárban

Szombaton délután szép számú közönség előtt nyitotta meg Horváth Géza a megyei könyvtár igazgatója azt az ünnepséget, melynek keretében a könyvtár fennállásának tizenötödik évfordulójára emlékeztek. Bíró Vera, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője adta át a város közönségének József Attila domborművet, Bréda Ferenc szobrászművész alkotását, s meleg szavakkal emlékezett a könyvtár névadójára, a nagy proletárköltőre. Szólt az ő szellemében, munkálkodó intézmény tizenöt esztendős eredményes tevékenységéről is.

— Ki tudná természetesebben összekötni a munkásváros és a könyvtár életét, mint „az utca és a föld fia", József Attila — mondta. — Egyidőben ünnepeljük a várossá nyilvánítás huszadik évfordulóját a megyei könyvtár alapításának évfordulójával. Az eredmények sok mindenről vallanak: ebben az intézményben több mint ezer ipari munkás, másfél ezer gyerek és mások fordulnak meg rendszeresen.

— Tizenöt év egy intézmény életében nem nagy idő — mondta köszöntőjében többek között Nagy Lajos, a megyei tanács művelődésügyi osztályának vezetője. — Funkcióját azonban ez alatt az idő alatt is már sikeresen betöltötte, szervesen kapcsolódva a környező falvak és az egész megye szellemi életének vérkeringésébe. A jelen tapasztalataiból kiindulva a jövőben még elmélyültebb, még differenciáltabb, még inkább rétegekhez szóló munkára kell törekedni.

Ezután a Bányász Irodalmi Színpad tagjai léptek a pódiumra, s mutatták be a József Attila emlékét idéző „Tiszta szívvel" című műsorukat. Mányoki László, a műsor szerkesztője és rendezője arra törekedett, hogy a nagy proletárköltő emberi portréját rajzolja meg. Ez a vers- és dokumentumválogatásban egyaránt jól tükröződött. Azt a töprengő, lázadó, proletársorsokkal vívódó költőt mutatta be a műsor, akitől a gyöngédség, a mosoly sem volt idegen. A színpad tagjai mindezt erős intellektuális megformálásban fogalmazták meg. S ha a szépívű összeállítás meghallgatása után is maradt bennünk némi hiányérzet, az éppen ebből a túlzott intellektualitásból táplálkozhatott. József Attila életét és művészetét az a hittel teli belső lobogás jellemzi, mely minden — még legtárgyiasabb — műve mélyéről is tündökletesen ragyog fel.

A jól sikerült est végeztével a városi tanács művelődési osztálya baráti hangulatú fogadást rendezett a vendégek tiszteletére, melyen további sikereket kívántak a tizenöt esztendős megyei könyvtárnak.

A TÁVVEZETÉKEK ÉPÍTŐI

Nemrég még csak a kukoricaföldek szélén volt látható egy-egy, mázsás súlyú villamosvezeték-dob, ma már az álló oszlopokra feszíti az elektromos szerelvényeket az Országos Villamos Távvezeték Építő Vállalat 8. számú kirendeltségének egyik brigádja.

A 18 fős brigád az Oroszlány és Százhalombatta között húzódó 220 ezer voltos távvezeték oszlopain dolgozik. Az erőmű közelében lévő zagytér miatt 14 oszlop stabil helyzete veszélybe került. Ezeknek az oszlopoknak helyébe újakat raknak le, egy kis kerüllővel viszik a vezetéket.

A brigád néhány tagja éppen egy szigetelőlánc előkészítésén dolgozik. A lánc 32 darabból áll és 160 kiló súlyú. A földön szerelik össze, és csigákkal emelik a magasba.

Szabó Lajos, Gál István és I
ki a

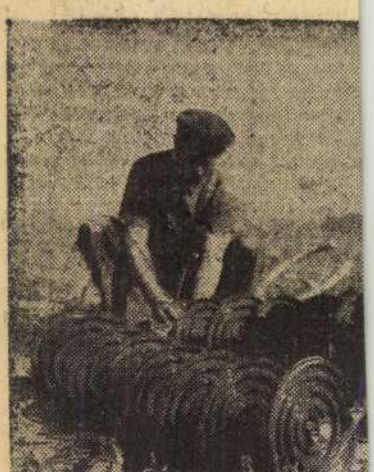

Zakály István és Kovács
dolgoz

Brein Ferenc

Brein

Bluesfesztivál a Fonóban

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Blues Patika kifejezést megtartani talán szerencsésebb lett volna, de végül is nem ez a lényeg – péntek és szombat este a Fonó Budai Zeneházban tartják az első nemzetközi Black Song Blues fesztivált. Az esemény központja a kelenföldi intézmény új Hangárja, de több más zugban és színpadon is szól majd a blues.

A tavasz sokak szerint legnagyobb és legjobbnak ígérkező bluesbulija a néhány hónappal ezelőtt alakult Blues Patika Közhasznú Alapítvány ténykedésének első komoly gyümölcse. A nemzetközi életet többek között olyan előadók képviselik, mint a nyolctagú amerikai gospel-együttes, a New Orleans-i Soulful Heavenly Stars, a szintén amerikai, de jó ideje Budapesten élő énekesnő, *Carol Cass* – akit például *Archie Shepp* koncertjén hallhattuk –, valamint a Magyarországra jószerivel hazajáró osztrák *Ripoff Raskolnikov,* aki ezúttal angol barátjával, *David Bell-lel* játszik duóban. Felvonul a hazai klubélet színe-java is. Csak néhány név ízelítőnek: Dr. Valter & the Lawbreakers, *Ferenczi György, Szabó Tamás,* Muddy Shoes. Utóbbi zenekar köré szerveződött az az alkalmi szupergroup, amely a péntek esti Muddy Waters-emlékest alapját jelenti, ahol vendégként fellép a műfaj hazai népszerűsítésében elévülhetetlen érdemeket szerzett *Hobo.*

Peepshow-mennyország

A magyar zenei élet egyfajta búvópatakja *Másik János*: tartósan igazán sosincs je-n, de mindig újra felbukkan, zömmel fi-elemre méltó szerzeményeket és gon-latokat hozva a felszínre. Pályája esszéről nézve csupa vargabetű, közel-l szemlélve logikus folyamat. Vérbő sessz, *Cseh Tamás,* underground rock rd roll, Városbujócska, Trance Balance legutóbbi albuma valahol a mélyen lyanaz. Nagyvárosi folklór, vastagon.

Szombat este a Bem rockparton a Hart ck Campanyval lép színpadra. 1997 rácsonyára megjelent albumát (A má-e – Peepshow-mennyország, Bouvard et uchet) koncertszerűen tavaly május-n mutatta be először az Új Színházban. A Hart Rock Campany különböző ny-ból érkezett emberek laza szövetsé-s. *Román Péterrel* (basszusgitár) még az terbrassból ismerik egymást, *Veszely nos* (dob) szintén a dzsessz felől közel-, míg *Kirschner Péter* (gitár) az under-oundból jött. Szöveg: *Bálint István,* szí-ész, rendező, költő, a hetvenes években merikába távozott, néhány éve újra itt-on. *Urbán Mariann* segít be vokállal.

„Jó találkozni olyan srácokkal és lányokkal, akik többszintesek – kommentálta anno Másik a fejleményeket. – Nem fixáltak egyetlen dologra, a pillanat szülte ötlet ugyanannyit ér, mint az évek alatt kiérlelt készlet. Semmi infantilis, az ugyanis csak a főáramok divatja. Az én szívemben a rock and roll ártatlan és súlyos, súlya is ártatlan, ártatlansága persze súlyosnak hat egy távirányított világban. A régieket úgy látom magam előtt, hogy nyugodtan (vagy nyugtalanul) figyelik saját vérkeringésüket, amely egyezik a világéval. Én sem tehetek másképp, bármibe kezdek. Most képeket éneklek (meg) a zene által, és ez újabb képeket hív elő."

Ez rockzene. Nem egészen olyan, ami a kereskedelmi rádiókból árad, de azért közismert nyelv. Tom Waits, Lou Reed, David Bowie, Nick Cave tagadhatatlanul az általa legkedveltebb rockszemélyiségek, ezek a dalok azonban nem utánérzések. New York, Solymár, Brüsszel, Budapest – jelölik ki ők maguk a zenei tengelyt. Amolyan közép-európai nagyvárosi sanzonok ezek – írtuk megjelenésükkor –, nem alibiből készültek, tényleg szólnak valamiről. Ma is könnyen befogadható zenei világ, mégha nem a legdivatosabb, legszokványosabb jelmezbe öltöztetve.

J. B. Sz.

Vissza

Szépfalvi Ágnes

Magára valamit is adó tanult ember számára nincs annál zavarba ejtőbb, mint ha azt érzi, hogy valamiféle giccs ejtette rabul. Fokozódik zavarodottsága, ha az általa giccsesnek vélt dolgokról (ezekről a képekről itt) végül bebizonyosodik, hogy nem is azok. Ezután következik az a szörnyű pillanat, amikor felfogja: elvarázsolták, átejtették, miközben már azt is sejti, hogy a bűvölet nemsokára elmúlik, s ő rövidesen magára marad sóvárgásával, amelyet a giccsnek indult igézet keltett benne.

Ez lenne a zanzásított változata annak a beszédnek, amelyet a Deák Erika Galériában vágott ki egy harmincöt éves férfi, miközben próbálta összbenyomássá formálni magában *Szépfalvi Ágnes* kilenc vásznának hatását.

– Ágnes festményei azért nyűgözik le a férfiakat, mert szokatlanul, hogy ne mondjam, már-már brutálisan nőiesek, miközben brutálisan emberiek is – állítja *Deák Erika* művészettörténész, a galéria vezetője. – Képeinek hőse mindig a nő, festményeinek tárgya pedig leginkább egy-egy olyan szituáció, amely a nőiségből fakad.

– Olyan helyzeteket visz vászonra, amelyek elsőre mindahányunk számára ismerősek: több százszor láthattuk őket hollywoodi filmekben, reklámplakátokon, magazinok fotóin, a médiában, ahol az alapérzések üzeneteit üzleti célokra használják fel. Ágnes mindennapi vizuális világunkban, filmekben, esetleg divatlapokban szörfözve talál rá azokra a helyzetekre, szereplőkre, akiknek történetét aztán újraértelmezi. De míg ott az alapsztori üzenete mindig egyértelmű – hogy mit ad el éppen az óriásplakát fotómodellje, hogy miért üti pofon filmbéli partnere szőke szerelmét –, az ő festményeit nehéz megfejteni. Zavarba ejtő képek ezek, hiszen a történetek ismerősek is meg nem is: ismerősek, mert tudjuk, mi a jelentésük saját közegükben, ugyanakkor ismeretlenek, mert most egy festő dolgozza fel újra őket, s természetesen nem azért,

HANGVERSENYEK

BARTÓK BÉLA EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) 9-e, 18 óra: Kusay H. Mahdi Kadduri (cselló) és Kovalszki Mária (zongora).

KONDOR BÉLA KÖZÖSSÉGI HÁZ (XVIII., Kondor Béla sétány 8.) 10-én 16 óra: zongorakoncert az árvízkárosultak megsegítésére.

MATÁV ZENEHÁZ (IX., Páva u. 10–12.) 9-e, 19 óra: Budapest Ragtime Band.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 9-e, 20 óra: Király Csaba (orgona). 10-e, 20 óra: Kozma Rózsa, Bodonyi Katalin, Drucker Péter, Jekl László (ének), Budapesti Bach Együttes. Vezényel: Ella István.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 9-e, 19 óra: Kertész István (hegedű), Péteri Judit (csembaló). 10-e 19 óra: Ötvös Csilla 25 éves jubileumi hangversenye. Km.: Berkes János, B. Nagy János, Ötvös Csaba, Rozsos István, Kővári Eszter Sára, Adela Milán Vela, Blaskovics László (ének), Deák Erika (zongora). 12-e, 19 óra: Parlando Kamarazenekar. Km.: Hlavacsek Tihamér (zongora).

PESTI VIGADÓ (V., Vigadó tér 2.) Hangversenyterem: 9-e, 19 óra: Kell a szerelem – Hoffmann Sándor dalai. Maros Gábor könnyűzenei CD-bemutató koncertje. 12-e, 18 óra: „Éneklő Ifjúság" – Fővárosi Gálahangverseny. Kamaraterem: 9-e, 19.30: Musica Profana együttes – Húsvéti koncert. 10-e, 20 óra: Battuta Együttes lemezbemutató koncertje.

RÉGI ZENEAKADÉMIA – LISZT FERENC KAMARATE-

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM, VÁRMÚZEUM (Budavári Palota, E épület) Gyermekek az épített és természeti környezet védelméért – gyerekrajz kiállítás.

CORVIN MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVI., Thököly út 13.) Lengyel művészek képzőművészeti kiállítása (15-ig).

ÉRI GALÉRIA (VII., Madách I. u. 3.) Herczeg Nándor Új képek című kiállítása (május 3-ig).

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) Párizs városa száz év fotóin. Juan Carlos Belon Lemoine Az idő tájképei című kiállítása (május 3-ig).

KÉK ISKOLA GALÉRIA (XXI., Szent László u. 84.) Engel Tevan István grafikusművész emlékkiállítása (29-ig).

KONDOR BÉLA KÖZÖSSÉGI HÁZ (XVIII., Kondor B. sétány 8.) Kerületi fotóművészek kiállítása.

MAGYAR FOTOGRÁFUSOK HÁZA (VI., Nagymező u. 20.) II. Országos Fotóhetek. Kortárs Kelet-európai fotográfiák – a bresciai Museo Ken Damy anyaga (25-ig). Habik Csaba Így fényképeztek ti című kiállítása (22-ig).

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa György út 37.) Fémjelzés című nemzetközi szobrászati kiállítás (május 9-ig).

PATAKY GALÉRIA (X., Szent László tér 7–14.) ARTŐR Csoport kiállítása (30-ig).

PESTSZENTIMRE 100 ÉVE (Podhorszki János Általános Iskola, XVIII., Nagykőrösi út 55–57.) Fotókiállítás Ilku János fotóművész képei és a Széky Társaság fotódokumentumai.

RÁTZ STŰDIÓ GALÉRIA (VII., Madách Imre u. 3.) Erdélyi Gábor festőművész kiállítása (28-ig).

SAN MARCO GALÉRIA (III., San Marco u. 81.)

és a My Cream együttes koncertje. 12-én 18 órától Az űrhajózás világnapja alkalmából dr. Horváth András a Planetárium igazgatója mesél a Mars-expedíciókról. 18.30-tól Zsidó hagyomány – egyetemes kultúra. Dr. Schöner Alfréd előadása.

FONÓ BUDAI ZENEKLUB (XI., Sztregova u. 3.) 11-én 19 órától Fokról Fokra – Erdélyi György Pilinszky estje a költészet napja alkalmából. Km.: Wittek Béla, bevezeti: Jelenits István. 12-én Belső monológ – Dévényi Ádám estje. A lány: Karsai Edina.

JÓKAI KLUB (XII., Hollós út 5.) 10-én 21 órától Életművészek klubja.

KISPESTI VIGADÓ (XIX., Fő út 42.) 9-én 17 órától Kanizsa József: Otthonra találva című kötetének költészet napi estje. Közreműködik: Keres Emil színművész, Sellei Zoltán előadóművész, Herczeg Zsanett tanuló és Jenei Szilveszter zeneszerző. Házigazda: Linka Ágnes szerkesztő, előadóművész.

KOSZTOLÁNYI SZIGET – PINCEKLUB (IX., Mátyás u. 7.) 12-én 18 órától Mitikus magyar történelem – Pap Gábor előadássorozata.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) 10-én 11.15-től Film: Népvándorlás naponta. Tárlatvezetés: Magyar teherautók és autóbuszok a XX. században. 11-én 11.15-től Film: Népvándorlás naponta. Előadás: Taxiközlekedés Magyarországon a második világháborúig.

MAGYAR NEMZETI MŰZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) 11-én 10.30-tól Honfoglaló eleink – históriás történeti játszóház.

Sárkányfő Szindbád idejéből

Olykor járom a Krúdy-helyszíneket: a még létezők szinte sohasem okoznak csalódást, felismerem őket. Olyanok, vagy csaknem olyanok, ahogyan az író annak idején, lila tintával, leírta őket. (Leszámítva a mester egyik valahavolt kedves vendéglőjét, amelyet a turistafogás eléggé nyilvánvaló szándékával azóta „krúdyassá" – értsd: ordítóan hamis kulisszává – alakítottak. Innét, miután tíz perc elteltével sem vett rólam tudomást az amúgy népes személyzet, kisétáltam.) Nemrég újraolvastam a Hét Bagolyt, majd két részlet nyomán megint felfedezőútra indultam. Az eredmény alább következik.

Először a Király utcai Pekáry-házhoz mentem el, amelyről Krúdy ezt írja: „Szemben a Pekáry-féle régi házon még ott volt a sárkányfő, amely hosszú nyakát az utcára és egy erkély fölé nyújtotta. Az erkélyen az ismert, kistermetű, barna írónő tartotta délutánonkint kihallgatásait öreg és fiatal gavallérok között. Míg egyszer a nagyotmondásairól ismert Déri Gyula szerkesztő egy előadása után leesett a sárkányfő a helyéről."

Áll a Pekáry-ház, a Király utca 47., a Teréz-templomnál, és ormán ott könyököl a fejetlen sárkány. Ez az a ház, és ez az az oromdísz. Kevés könyvtári bogarászásom megmutatta, hogy a barna írónő bizonyosan Krúdy első felesége, Spiegler Bella (írói nevén Satanella) székesfővárosi tanítónő volt, aki kinevezése után itt vett ki először lakást magának és szüleinek. Déri Gyula, az Egyetértés irodalmi szerkesztője elbírálás céljából annak idején neki adta át az ifjú és ismeretlen Krúdy Gyula Debrecenből küldött írásait: ez volt szerelmük, majd házasságuk origója. Itt élték első közös éveiket, ide járt fel hozzájuk Beksics Gusztáv, Makai Emil, Vértesi Arnold, és a Nemzeti Színház csillaga, Török Irma. Meg persze Déri, akit Krúdy utóbb párbajban megsebesített, mert engedélye nélkül közölte Bella egy novelláját. (Satanella később, férje üstökösszerű felemelkedése nyomán, felhagyott az írással.)

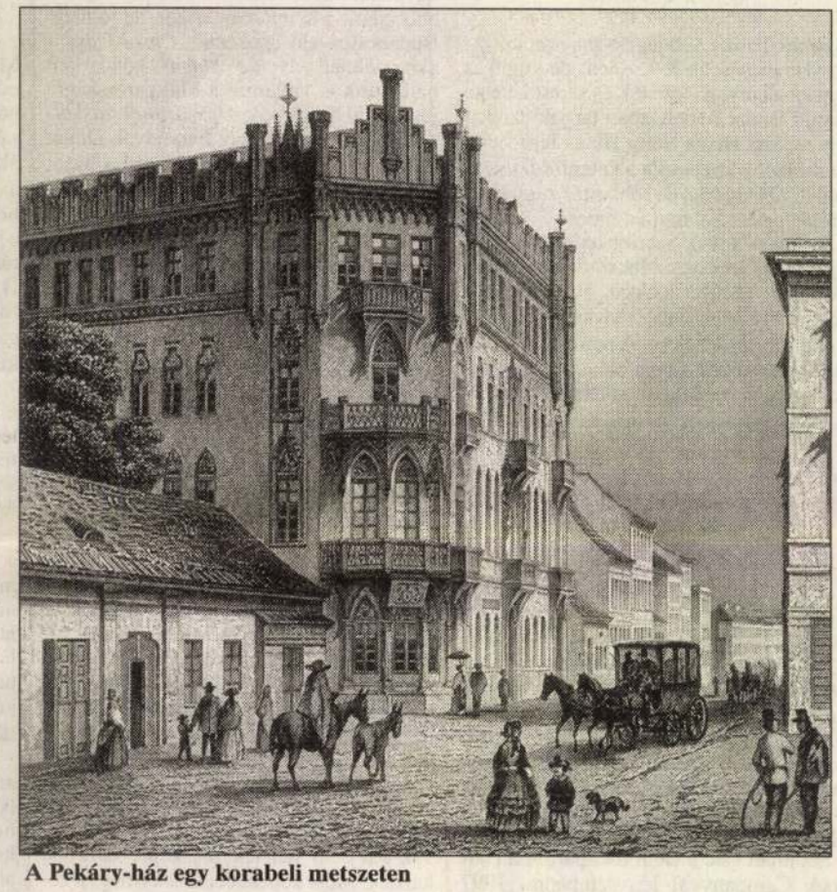

A Pekáry-ház egy korabeli metszeten

Lehetséges, hogy a sárkány, feje vesztéig, mindennek csakugyan néma tanúja volt, s minden így is történt. Lehetséges, biztosnak azonban nem biztos, mert a Budapest Lexikonból kiderül, hogy a Brein Ferenc által 1847–48-ban épített romantikus épületről már 1870-ben potyogni kezdtek a puha mészkőfaragványok. A baráti kör tagjai valamennyien régen meghaltak, lehet, hogy a sárkányt is elpusztítja majd a környezetszennyezés, a rövidke legenda azonban él.

Ahogyan állni fog a magyar Parnasszuson a regény címadója, az egykoron a Képíró utca 7.-ben állott Hét Bagoly fogadó is, amely legkésőbb 1905-re nyomtalanul eltűnt – ekkorra ugyanis felépült helyén Machek Gusztávné született Horváth Ilona és Horváth Tibor új emeletes háza. Ott van ma is.

A régi, földszintes fogadó udvarán azonban a történet idején még ott járkál „a Lisznyai úr hagyatékából való vén kakas", amely ekkorra már „elfelejtette..., hogy valamikor a hajnalt is jelentette..." Lisznyai Kálmán 1863-ban halt meg, s ha a kakasok veszélyes életének bizonytalan idejével kalkulálunk, Szomjas Guszti, Józsiás, Zsófia és Áldáska históriája valamivel ezután játszódik. Itt lakott a hatvanas években Lauka Gusztáv is (elvágván állítólag a csengőzsinórt, „hogy így megtréfálja későn hazajáró lakótársait").

A Machek–Horváth-ház hátsó homlokzata a Képíró utcára néz, és a hetes számot viseli, holott bejárat nincsen rajta: a kapu a párhuzamos Bástya utcában, a 22-es szám alatt nyílik.

Az első család című Krúdy Mária-kézirat (1976, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) szerint Krúdy szerette a Belvárost és vidékét, és megkockáztatom, hogy talán az új Képíró utcai épületet is. A 7-es szám homlokzatát ugyanis valaki – akár az építtetők, akár Hofhauser Elek építész, még inkább azonban egy későbbi renováló – hét bagollyal díszíttette vagy díszítette fel. A gipszmadarak sorát kétfelől egy-egy angyalfej zárta le. Ma az eresz alatt már csak egy angyal és két bagoly látható, a többieket a ház valamikor levedlette. Helyük jól látszik.

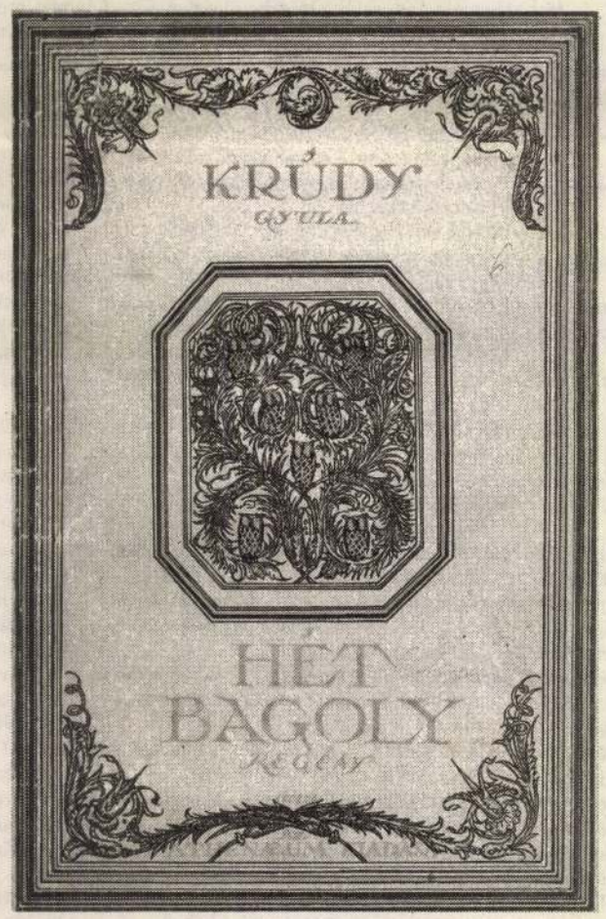

A Hét bagoly címlapja

Az eddigiekből kitűnik, hogy a Képíró utcai stukkódíszek aligha véletlenek, a Bástya utcai oldalon ugyanis ilyesminek még csak nyoma sem látszik. Ma már azonban nem állapítható meg, a házra valójában mikor is kerültek fel a sokatmondó dekórumok. Jó volna hinni, hogy 1922, vagyis a Hét Bagoly című regény megjelenése után, „hommage à Krúdy"-képpen. Csakhogy az épület városházi tervdokumentációjából, szerintem sokatmondó módon, hiányzik a hátsó homlokzat eredeti rajza, más szóval nem tudhatjuk meg, hogyan is festett 1905-ben. A tervtár ráadásul csak a nyolcvanas évektől őrzi az átalakítások iratait, annak sem lelni hát nyomát, hogy a díszekkel, valamikor később, nem Krúdynak akartak-e örömet szerezni.

Bár a közgyűjtemények megkárosítása viszolyogtató bűn, annak örülnék, ha az akkor még dísztelen hátsó front rajzát valaki 1922 után azért emelte volna ki a tervpaksamétából, hogy segítségével, az írót megtisztelendő, megtervezze a baglyokat-angyalokat. Eredeti dolog lett volna, kedves, okos, érzékeny ember gesztusa.

Kőrös László

„Sok ember barátsága kísér...”

Beszélgetés Kanada nagykövetével

Nem túl gyakran találkozhatunk női nagykövettel, de *Susan M. W. Cartwright*, Kanada Budapestre akkreditált nagykövete ezen ritka személyiségek egyike. Beszélgetésünk színhelye a zugligeti nagykövetség.

– Hogyan lett nagykövet?

– 1981-ben kezdtem dolgozni a Kanadai Kereskedelmi Diplomáciai Szolgálatnál, amely 1982-ben összeolvadt a Külügyi Szolgálattal. Első állomáshelyem Toronto volt 1981-ben, majd külföldre kerültem, Nairóbi, Melbourne, Lagos és Bombay következett, ahol a kanadai export és a kanadai beruházások előmozdítása volt a küldetésem. Természetesen egyéb feladataim is voltak, de a munkám alapvetően a kereskedelemhez kötődött. Ezt követően az ottawai központban dolgoztam, innen delegáltak 1996-ban Budapestre, ahol először kaptam nagyköveti kinevezést.

– Hogyan készült Magyarországra?

– Elkezdtem magyarul tanulni, és a kormánynál dolgozó, illetve magánemberekkel találkozni, tőlük tudakozódtam. Alkalmam volt olyan magyarokkal találkozni, akik Kanadában váltak híressé. Kanada szerencsés, hogy ott él ez a magyar közösség, amely sok más etnikai és kulturális közösséggel együtt nagy szolgálatot tesz országunknak, és nadai magyarok sikeresek az üzleti életben, a politikában, az államvezetésben és a tudomány terén egyaránt. Volt szerencsém *Sarlós Andrással* többször találkozni, aki nagyban hozzájárult a magyar-kanadai kapcsolatok fejlődéséhez.

– Különböző kultúrákkal, életvitellel, étkezési szokásokkal találkozott. Hogyan szokta meg ezeket?

– A legkönnyebb talán Ausztráliában volt. Akárcsak Kanadában, amely szintén a Commonwealth tagja, sok szokás brit eredetű, ezek ötvöződnek az őslakosok és a bevándorolt közösségek hagyományaival. Azonban sok intézmény, mint például a kormányzati intézmények, brit eredetűek. Én magam is brit származású vagyok, édesanyám angol, édesapám pedig walesi. Afrika nagyszerű élmény volt, kis és nagy országokkal, Benintől és Togotól Nigériáig, gazdag és kevéssé ismert kultúrákkal és gyönyörű tájakkal. Élveztük az afrikai konyhát, és ha sikerül beszereznem a hozzávalókat, még most is szívesen főzök tüzes egusi levest.

– India gyönyörű, egzotikus ország. Bombay mintha sohasem pihenne: nyüzsgő az élet. Itt tanultam meg az emberi türelmet és a toleranciát, és megtapasztaltam az ottaniak nyugalmát. Kétségtelenül feledhetetlen benyonos nem teszi lehetővé, hogy római és párizsi szalonokból öltözködjek! Próbálok akkor vásárolni, amikor Kanadában vagyok, már csak a kanadai tervezők és gyártók támogatása végett is.

– Van valami hobbija?

– Igen, több is, de hadd kezdjem azzal, ami kéznél van. Itt lakom a XII. kerületben, kocogok és kerékpározom. Nálunk nagyon fontos az egészséges életmód, és ezt környezetünk is lehetővé teszi. Férjemmel együtt mindketten repülünk. Kis egymotoros gépre van pilótavizsgám. Ezért különösen élveztem a kecskeméti légi bemutatót, amit a Magyar Honvédség szervezett. Kiváló volt. Szeretek rajzolni, varrni és főzni is. Bárcsak ne 24 órából, hanem a duplájából állna egy nap!

– Mit vinne magával Magyarországról?

– Még nem vagyok itt túl régen, még nincsenek olyan széles körű tapasztalataim, mint amilyenek akkor lesznek, amikor eljön a hazatérés ideje. Remélem, hogy ha elmegyek, magammal viszem majd sok ember barátságát, egy gyönyörű, lélekkel teli város emlékeit, és némi ismeretet egy figyelemre méltó országról. Talán egy festményt, kézimunkákat egész biztosan, és egy doboz paprikát.

– Köszönjük a beszélgetést excellenciás asszony! További sikereket kívánunk munkájában és

Segítséget kaptunk, hogy segíthessünk...

A Létminimum Alatt Élők Társaságának Érdekképviselete Budapesti Elnöksége az elmúlt év júliusában 200.000 forint vissza nem térítendő szociális támogatást kapott a Fővárosi Szociális Közalapítvány kuratóriumától.

Az Alapítvány célja: a jövedelem nélkülieket segítő szolgáltatások támogatása volt. Úgy érezzük, a LAÉT jól sáfárkodott ezzel a közpénzzel. Száztizenegy nagycsalád kapott szociális segélyt, huszonegy nagycsalád részesült egyszeri krízissegélyben. Tizenhat súlyosan rokkant állampolgár kapott karácsonyi segélyt és gyógyszerellátást. Összel huszonnyolc szegény gyermeknek megvásároltuk a tankönyveit. Karácsony előtt tíz mázsa élelmiszert vásároltunk és csomagoltunk nagycsaládoknak, alacsony nyugdíjban részesülőknek.

Ennyi... Egy csepp a lukacsos szociális háló tengerében. Mégis érdemes. Lehet, hogy kötelesség?

Boros Vince
LAÉT Budapesti Elnöke

Heverőt vegyenek...

Bútort vásárolni igen egyszerű. Bemegy az ember az üzletbe, kiválasztja a neki tetsző darabot, megrendeli, kifizeti, kiszállítják a lakására – és máris élvezheti az új kényelmet. Bútort vásárolni igen egyszerű – legalábbis látszólag.

Mert mi történik akkor, ha a szállító viszi ugyan a kívánt árut – de éjjel 11-kor?! És mi történik akkor, ha a vevő egyedül tartózkodik második emeleti lakásában, hölgy, ráadásul 75 éves nyugdíjas – és álmából verik fel? Két dolgot tehet: nyel egyet, megpróbál magához térni kábulatából, beengedi az éjszakai látogatókat, előkotorja valahonnan a pénzt és kifizeti őket – majd ha már nem álmos, elkezdi átrendezni a lakást... A másik lehetőség, hogy tiszteletet megkéri a „baglyokat”, jöjjenek másnap, és ha lehet, ne a sötétség leple alatt...

A megtörtént eset hőse (szenvedője) ez utóbbit választotta. Manapság sose lehet tudni, törtek már be hozzá, fél egyedül, nem is egészséges – meg amúgy se verjék fel az egész házat az éjszakai hurcolkodással. Ráadásul a bútort (egy heverőt) ellenőrizni is szeretné, s ezt könnyebb nappal, és kevésbé álmosan megtenni.

Tehát szállítók el, néni vissza az ágyba. Másnap telefon a bútorboltba. Megtudja, hogy természetesen kiviszik a bútort újból – ha kifizeti mindkét szállítás díját, összesen több mint 8 ezer forintot. („Kedvezményes házhoz szállítást biztosítunk!” – áll egyébként a cég szórólapján...) Az eredetileg 16 ezer forintos heverő így már a másfélszeresébe kerülne...

Az idős néni azonban dönt: elment a kedve a biznisztől (a kedvezményes szállítással együtt), kéri vissza az előre kifizetett 5 ezer forintot. Kérni kérheti... Mint megtudja, az összegből csak 2500 forint az előleg, a másik fele foglaló, s ez utóbbit egy rendelet szerint nem kötelesek visszaadni. Ja, hogy erről ő nem tudott? Pedig a boltban ki van függesztve egy táblára, miért nem olvasta el? Nyilván ha az ember elmegy egy bútorüzletbe vásárolni, első dolga, hogy megkeresi valamelyik falon a tájékoztatót és pontról pontra átböngészi...

Persze az illetékes nem tűr ellentmondást: egyedi darabról van szó, amit a hölgy kérésére gyártottak, a foglaló marad. Az előleget azt visszaadják. Ha kétszer szállítanak, kétszer kell fizetni a munkásoknak, tehát a vevő is kétszer fizessen. Hogy miért éjszaka fuvaroznak? Kérem, ők nem tudják tárolni a bútorokat, amikor elkészül, viszik. Ha éjfélkor, hát éjfélkor... Ráírták a számlára (igaz, szinte olvashatatlan): 16-24-ig szállítanak. Mi a probléma?

Tiszta ügy: senki nem hibázott, minden úgy történt, ahogy történnie kellett. A néni egyetlen kérdést tett fel nekem amikor elmesélte az esetet: megtörténhet ma ilyen Magyarországon? Ha nem is tőlem, de potom 2500 forintért már megkapta a választ.

(aba)

Kiáltás a könyvesboltból (4.)

Mire jó a könyv?

Tisztelet a vásárlónak, aki még ilyen emelkedő könyvárak és csökkenő jövedelmek közepette, a televízió, videó és az internetes személyi számítógépek csábításai ellenére is hajlandó pénzt áldozni a könyvre, és időt az olvasásra!

A *Krúdy* lényegében az igényes vásárlóknak igyekszik kedvezni. Van terület, ahol ez a minősítő jelző a drágaság szinonimája, itt inkább az értéké. *Feri* akkor örül, ha *Márait, Pilinszkyt, Hamvas Bélát, Spenglert* árulhat, ezért a piacot elárasztó könyvnek nem mindig nevezhető kiadvány-dömpingből csak mértékkel tart néhány színvonalasabb lektűrt. Csodás természettudományos, földrajzi, történelmi képeskönyvek, ismeretterjesztő munkák, képzőművészeti albumok is fájdítják a kispénzű betérő szívét, aki legtöbbször abban reménykedik: *talán majd megkapom ajándékba valakitől*!

Betérő pedig bőven van, ha nem is mindig vásárló. Akad, aki lopni jön. Ilyen árak mellett könnyű már egy-kétezer forintnyi értéket is a kabát alá dugni, táskába csúsztatni. Az eladók persze éberek. Van, akiről messziről lerí, hogy véletlenül sem vásárolni jött. Látszólag összesem tartozik például az a rosszarcú férfi, meg az a közömbösen kinéző pár, akik nem is egy időben jöttek, nem is egy polcnál nézelődnek.

Az eladók azonban mozgásukról, szemük járásáról már látják: mire készülnek! A pár megpróbál olyan kérdéseket feltenni, mintha keresnének valamit, de már maga a kérdés és a válaszra adott reagálás is elárulja dilettantizmusukat. A „takarásban” történő manipuláció sem sikerül, mert az eladók is mozgással helyezkednek, hogy meglegyen a rálátásuk. Közben persze a tisztességes vevőkkel is kell foglalkozniuk.

A lopás ezúttal meghiúsult, Feri – lelke megnyugtatására – még utánuk néz, miután eltávoztak. Hát persze, hogy összetartoznak! Pár lépéssel odébb már összedugják a fejüket, majd újra szétválnak, és külön-külön ismét bemennek a Magyar jakobinusok tere valamelyik másik üzletébe.

Sajnos van, hogy a csibészek ügyesebbek, főként a karácsonyi és más nagybevásárlások idején, ezért akad hiány is a boltban. A cég időnként hivatásos őröket küld az üzletbe, akik vérmérsékletük szerint merengenek vagy olvasgatnak, és nemigen tudni, kire vigyáznak inkább: a lopni szándékozó betérőkre, vagy arra, hogy a személyzet mit csinál? Mindenesetre tolvajt még nem fogtak, viszont sok pénzbe kerül a tartásuk. Persze ezt sem a dolgozók kérték…

A dolgozók célja a minél elégedettebb vásárló, akár háromszáz, akár tizenötezer forintos számlával megy el. Ők is a forgalom növekedésében érdekeltek, meg abban, hogy minél többen jöjjenek vissza. Ezt a boltot a gyerekek is szeretik, ők is találnak maguknak valót. Persze nem mindenki.

Jön egy kislány az apjával, határozott, de inkább akaratosnak tűnő léptekkel masíroz oda a gyerekpolchoz, de már térne is vissza. A férfi böngészget egy darabig, majd kezében egy szép *Fekete István* munkával megy a pénztárhoz. A kislány durcáskodik, hogy ő inkább videokazettát szeretne. Már-már toporzékol, hogy neki a könyv nem kell, az apja meg próbálja rábeszélni, hogy mennyivel jobb olvasni, mert az jobb, többet ad. A kislány még úgy hiszi: a videó „inkább örök”, de az apa hajthatatlan. Nem engedi, hogy gyermeke a manapság divatos félanalfabéták számát gyarapítsa, akiknek még egy *Rejtő*-mű elolvasása is komoly munkát jelent, főként felfogni az olvasottakat. Csöndesen drukkolok neki, hogy sikerüljön megszerettetni kislányával Fekete Istvánt meg az olvasást, hogy az rájöhessen: mennyivel színesebb az ő fantáziájában az olvasott történet, mint annak leképezett árnyéka, vagy más, gyermekbutító popblődli.

Nehéz nem a könnyebb ellenállás irányába menetelni.

M. A.

A bemutatón aztán – amelyre 1832. május 12-én került sor – a három Heinefetter nővér közül Sabina énekelte Adina szerepét, a mulya Nemorinót Henri-Bertert Genero, a minden hájjal megkrezzolini alakította.

t volt. A római Teatro della Valle Spigolatore így írt az eseményről: t végighallgatni. A szereplők riauralkodott, és a hangos elégedetami a nézőtéren forrongott, bábeli

négis a világsiker érlelődött már. ez az üdítő vígopera zajtalanul alamennyi dalszínházát. Pesten – mzeti Színházban került színre a lné Klein Rozáliával, Szerdahelyi el Józseffel a főbb szerepekben.

. Mármint a Hilton Dominikánus nyári szezonját „pergette le” az fiatal művészek legfőbb produkmi bájital című operájának négy és az évfordulós koncertek is jól zerelmi bájital is évfordulós pro-97-ben, tehát kereken kétszáz esz-

köszönet a megszállottságáért, Opera Viva Fesztivál az idén is unk neki több szponzort és friss peraelőadás Budán, ahol a magyar kettőszáznégy évvel ezelőtt, Ke- a Pikkó hertzeg és Jutka Perzsi

Baranyi Ferenc

sfém kisker.) ● Bp. XII., Kékgolyó u. 12. (Ingatlanközvetítés, értékbecslés) ● Bp. XII., Alkotás u. 27. (Bútor és erem és büfé) ● Bp. XII., György A. u. 35–39. (Étterem) ● Bp. XII., Apor V. téri buszvégállomás (Dohánybolt) ltató iroda) **MEGSZŰNT ÜZLETEK:** Bp. XII., Városmajor u. 54. (Élelmiszer vegyesüzlet) ● Bp. XII., Fodor

Magyar Parnasszus

Egy százötven éves ház a Béla király úton

Ha a Béla király úton sétálva megállunk a 20. sz. ház előtt, és betekintünk az ottani gyermekintézmény nagy parkjába, senkinek nem jutna az eszébe, hogy a ház és kert nem ennek, hanem valami másnak épült. Valahogy így is sugárzik belőle a hajdanvolt tulajdonos természet- és gyermekszeretete.

E tulajdonos neve *Frivaldszky Imre*. 1816-ban, elsőéves egyetemista korában szerette meg ezt a környéket. A szintén festői környékű „*Újhelen*" – Sátoraljaújhelyen nőtt fel, apja ott volt egy bárói nagybirtok jogtanácsosa, onnan küldték szülei a pesti egyetemre. Apja ugyan jobb szeretett volna jogászt nevelni belőle – hiszen ez illik egy szegény nemesi család gyerekéhez –, de anyja, Pest város tanácsnokának lánya orvosnak szánta. Ez találkozott a fiatalember tetszésével. Nagy természetkedvelő volt, márpedig abban az időben természettudományokat – állattant, növénytant – csak az orvosi karon tanítottak.

Frivaldszky János

Frivaldszky Imre minden szabadidejében menekült a nyomott levegőjű városból és a természetet járta. Pesten a Rákos mezejét, vagy a hajóhídon átkelve gyalogosan felkaptatott a Sváb-hegyre, amely akkor még be nem épített, erdősmezős vidék volt, némi szőlővel, egyéb mezőgazdasági területtel, amit svábok műveltek. Járta a hegyet és gyűjtötte a növényeket, megfigyelte a kígyókat, csigákat. Alapjában romantikus lélek volt, egyfajta megszállott, másképpen aligha adta volna fejét ilyen nevetséges foglalatosságra, egy olyan tudományra, amely hazánkban akkor még nem is létezett. Ugyanez a don quijotizmus tett kedvenc olvasmányává még gimnazista korában egy Tihamérről szóló lovagregényt is.

Tulajdonképpen természetjárásának köszönhette Frivaldszky Imre életét, hogy megérte hetvenedik évét. Mint fiatal medikus olyan vékonydongájú volt, hogy amikor évfolyamtársai – szakmai ártalom – prognózisokat állítottak föl egymásról, egyhangúlag úgy ítélték: ő nem éri meg az első év végét sem.

Nem így történt. 1821-ben ledoktorált egy kígyókról szóló disszertációval és sokak elképedésére nem kezdett orvosi praxist, hanem minden idejében az ország tájait járta gyűjtőutakon. 1822-ben ellátogat Trencsén megyébe, ahonnan családja ered, Frivald községbe. Megnézi Lietava várát, amely a család számára legendás hely, tekintve, hogy ennek volt provizora – gazdasági irányítója – az a Frivaldszky János, aki 1583-ban a család nemesi levelét a *kutyabőrt* szerezte.

Még az évben a Magyar Nemzeti Múzeum „segédőre" – osztályvezetője – lesz, a következő évben egy jómódú pesti polgár lányát veszi feleségül. Mindez lehetővé teszi számára, hogy hivatásának élhessen: egyre inkább az entomológia, a rovarászat felé fordul érdeklődése.

Apai örökségének terhére járja az országot, sőt expedíciókat szervez a tudományosan még teljesen feltáratlan Balkánra, Kis-Ázsiába. Az ott gyűjtött növényeket, preparált madarak, rovarok, egyebek fölös példányait elcseréli más, ritka fajokra. Egész Európa tudósaival, mintegy kétszázzal kezd levelezési és cserekapcsolatba. Rengeteg új fajt fedez fel. Expedíciói olyan sikeresek, hogy a cserepéldányokon felül annyit hoznak haza, hogy eladva őket, nemhogy az expedíciók költségei térülnek vissza, de Frivaldszky Imre, akit nemcsak a Magyar Tudományos Akadémia fogad be első tagjai közé, de Európa több mint egy tucat tudományos társasága, végül éhenkórász bogarászból gazdag emberré lesz.

Ezt a területet, ahol most állunk, 1838-ban vette meg, 14 holdat egyben, rajta egy kis tornácos, vadszőlővel befuttatott házzal. Ettől kezdve itt töltötte nyarait családjával – kora tavasztól késő őszig – ha éppen nem járt valahol a Kárpátokban, a Balkánon, Itáliában vagy másfelé. A vén bükkfák közti mezőn parkot alakított ki. A természeti környezet, benne a kilátás a Dunára, kielégítette természetszeretetét.

A természet szeretete a reformkor légkörében amúgy is benne volt. Frivaldszky Imre példáját sok ismerőse követte, elsősorban az írók. *Eötvös József* eleinte nála lakik, majd saját nyaralót vesz 1845-ben. *Bérczy Károly*, Petőfi és Madách barátja, Széchenyi titkára, költő és Puskin Anyeginjének első – s talán legjobb – fordítója, vadászati író, szintén gyakori vendége. Eleinte a természet, majd egyre inkább a házigazda kék szemű, szelíd, Beethovent és Chopint játszó *Anna* nevű lánya kedvéért, akit később feleségül is vesz. Frivaldszky Imre családszerető ember, de hét gyerekéből négy lánya ér felnőttkort. Három lánya szolgabíróhoz, főszolgabíróhoz, városi jegyzőhöz megy férjhez. Anna Bérczyhez, akinek minden vagyona a tehetsége volt, mint annak idején apósának is, ezért hozzá költözik. A Frivaldszky lányok, majd az unokák rajongtak a sváb-hegyi kertért. Bérczy fia, Géza, késő öregkorában is meghatottan emlékszik vissza az itt töltött időkre.

Frivaldszky 1847-ben – azaz százötven éve – meg tudja valósítani régi álmát. *Ybl Miklóssal* megrajzoltatja azt a kastélyt, amit ide, a hegy tetejére akar építeni. A terv túlságosan igényesnek bizonyul, ezért némileg egyszerűbb kivitelben *Brein Ferenc* pesti építőmesterrel építteti meg. Ez Brein élete főműve, egyetlen gótizáló-romantikus kastély a főváros területén, a romantika első műveinek egyike, hosszú ideig a Svábhegy legimpozánsabb épülete. Megvalósult gyerekkori álom, régi családi nosztalgia Lietava vára iránt, s legfőként a tudomány fellegvára: lovagtermét múzeumnak alakítja ki, kitömött állatokkal, főleg madarakkal, fizikai kísérleti eszközökkel rendezi be.

A Frivaldszky-villa környékén kezdtek nyaralni a pesti írók, *Csengeri* és *Szilágyi* történészek, *Szigligeti Ede, Kemény Zsigmond, Sükei Károly, Emich Gusztáv* a nyomdász. Itt épít magának nyári lakot *Jókai Mór* is, aki elragadtatva ír Frivaldszky „roppant lovagváráról", és a környéket lakóiról a magyar Parnasszusnak nevezi. A kastély gazdájával nemcsak romantikus lelkében rokon, de némileg természettudományos érdeklődésében is. Egyszer egy gyűjtőútjára a dunai Vaskapuhoz is elkíséri, ahol tudós barátja megmutatja neki azt a szigetet, amiről ő a Senki szigete c. regényt írja.

Frivaldszky szőlőt, gyümölcsöst telepít, polgári kezdeményezéssel rendbehozzák a hegyi utat, templomot építtetnek. Lassan túl népszerű is kezd lenni a Sváb-hegy. Lakói kicserélődnek. A szellemi arisztokráciát felváltja a pénzarisztokrácia. Húsz év elteltével Frivaldszky számára kezdi elveszíteni csaknem összes előnyeit. Ráadásul 1867-ben meghal veje, a hely egyszerre nyomasztóvá válik.

Eladják a kastélyt, a madárgyűjteményt a Nemzeti Múzeumnak és a debreceni református kollégiumnak adja. Ettől kezdve Jobbágyiban nyaralnak, ott vesz magának birtokot.

A csakis őrá szabott kastély több tulajdonos kezén fordul meg, egy se tudja igazán használni. Volt egy *Pálffy* grófné kezén is. A századfordulón teljesen átépítik jelenlegi formájára, a gót stílusnak nyoma sem marad. 1934-ben a gyerekvédő Fehér Kereszt Egyesület erdei gyógyintézete lesz. Azóta a gyerekeké.

dipl. ing. Frivaldszky János
statikus, üi. építész szakértő

Ismeretlen szerző: A Frivaldszky-villa a Svábhegyen (XII., Béla király út 26.) kőnyomat

1

2

3

1. Kaán Károly emléktábla fotója egykori lakóházán, a Szilágyi Erzsébet fasor 10. Szamos utcai oldalán. Létesítette az Országos Erdészeti Egyesület. Koszorúzták Kaán Károly születésének 130. évének emlékére, a család és az egyesület elnöksége.

2. Kaán Károly kilátó a Nagy-Hárshegy ormán. Ide zarándokolnak rendszeresen az erdészek, természetvédők, turisták, cserkészek és a család (leánya, unokái, déd- és ükunokái). Létesítette a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság.

3. Kaán Károly emléktábla (Költő u. 21.) a Természetvédelmi Hivatal homlokzatán. Létesítette az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal. Koszorút helyezett el Kaán Károly születésének 130. éve emlékére a család és a hivatal elnöksége.

Gyarapodik helytörténeti gyűjteményünk

Új kiadvány Kaán Károlyról

Többször méltattuk *Kaán Károly* erdőmérnök, akadémikus munkásságát. Kerületünk egykori lakója, a volt földművelésügyi államtitkárnak személyében a természetvédelem hazai elindítóját tiszteljük. 1987-ben, születésének 120. évfordulóján avattuk fel emléktábláját, melyet a Természetvédelmi Hivatal helyezett el Költő utca 21. számú székházának falán. Megemlékeztünk róla a Nagyhárshegy csúcsán emelt *Kaán Károly Kilátó* felavatásakor, halála 50. évfordulóján, melyet a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság állíttatott, valamint az Országos Erdészeti Egyesület által elhelyezett emléktáblánál, melyet a Szilágyi Erzsébet fasor 10. számú házon – egykori lakhelyén – lepleztek le.

Most kezünkbe került egy új kiadvány, mely életének és munkásságának ismertetésével foglalkozik. A gyűjtemény anyagát Farkas Lajos adta közre, aki Kaán Károly egyik unokájának férje, s így a dokumentumok nagy része a családi emlékekből került elő.

A könyv címe „*Az erdők szerelmese*". A jelző az Országos Erdészeti Egyesület 1922. évi közgyűlésére emlékeztet, ahol Kaán Károly ismertette az új erdőtörvényt, és annak indoklását. Itt hangzott el először róla, hogy „az erdők tudósa és szerelmese". A könyvet lektorálta és részben kiegészítette *dr. Madas András* erdőmérnök, aki Kaán munkásságának alapos ismerője.

A könyvhöz a felelős kiadó, *Dauner Márton* a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Hivatalának elnöke írt előszót. Ebben olvashatjuk, hogy a könyvet Kaán Károly születésének 130. évében adják ki és vezérfonalnak szánják a gazdag Kaán-i örökségben való eligazodáshoz.

A könyv első része részletes és pontos életpálya-leírást közöl, felsorolja állami és társadalmi címeit, valamint kitüntetéseit. A második rész szemelvényeket közöl Kaán Károly legfontosabb irodalmi munkáiból, így az „Erdészeti politika", a „Természetvédelem", „Az Alföld fejlesztésének alapvető kérdései", s a „Gazdaságpolitikai feladatok" című művekből.

A harmadik részben összeállítást olvashatunk beszédeiből, különféle közleményeiből, melyek általában ünnepi alkalmakhoz kötődtek.

A negyedik rész Kaán Károly irodalmi munkásságának jegyzéke, amely 92 ismert kiadványt, cikket jelöl meg.

Kaán Károly ha élne, bizonyára elégedetten állapítaná meg, hogy sok terve, gondolata épült be a napjainkban befejezett legújabb erdőtörvénybe. Ezzel is biztosítva erdészeti politikánk folytonosságát, az állandó fejlődésen belül a stabilitást, a jövő század követelményeihez igazítva azt.

Farkas Lajos

Tájékoztatjuk a Tisztelt Lakosságot, hogy **1997. augusztus 18-tól** a X
állomás kapcsolási száma módo

Korszerűsítik az erzsébetvárosi ingatlanokat

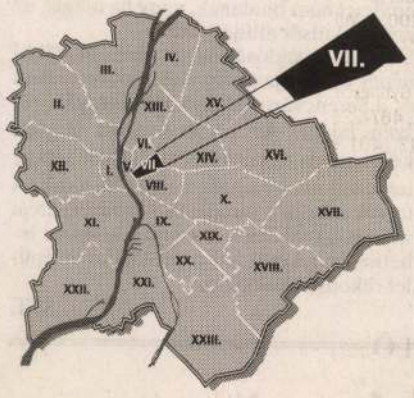

Erzsébetváros Budapest egyik legsűrűbben lakott belső kerülete. A mindössze 2,09 négyzetkilométeren tavaly 69 857-en éltek, ez a fővárosi kerületek közül a legnagyobb népsűrűséget jelzi – olvasható ki a Központi Statisztikai Hivatal adataiból. Az ipari tevékenység csekély, az idegenforgalmi vállalkozások száma viszont növekszik. Kevés lakóház épül, az öreg ingatlanok lepusztultak. Az önkormányzat idén kezdi meg rehabilitációjukat.

Erzsébetváros az egyik legsűrűbben lakott belső kerület. 2,09 négyzetkilométeren tavaly 69 857-en éltek, a népsűrűségre jellemző, hogy egy-egy négyzetkilométeren átlagosan 33 424-en laknak.

Száz lakásra tavaly 197 ember jutott, 1980-ban még 250. A kerület népessége egy évtized alatt tizenháromezerrel csökkent. 1990-ben még 82 864 ember állandó lakcíme volt a VII. kerületben, 1999-re már csak 69 857-nek. Munkavállalói korban volt a lakosság 64 százaléka. A népesség csökkenése a vándorlásnak és a természetes fogyásnak tulajdonítható: 1998-ban 551 csecsemő született, miközben 1639-en, vagyis háromszor annyian haltak meg. (Hasonló mértékű fogyás csak a XI. kerületben tapasztalható.)

A VII. KERÜLET NÉPESSÉGE

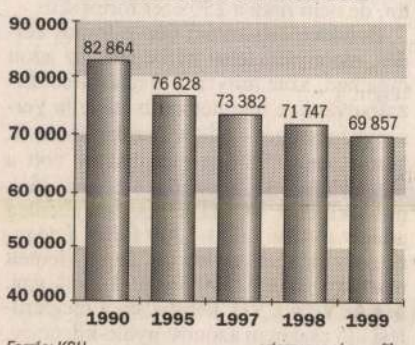

Forrás: KSH NÉPSZABADSÁG-grafika

Erzsébetvárosban viszonylag kevés lakást adtak át az elmúlt időszakban. 1995-ben például egyet sem, egy évvel később is csak egyet, majd 28-at, és 1998-ban hetet. Pedig 1986 és 1990 között évente átlagosan 122 lakás épült, 1991 és 1995 között évente már csak 21 új otthonban tarthattak lakásavatót. Az elmúlt két évtizedben a VII. kerület lakásállománya mintegy ezerötszázzal csökkent.

Az 1998-ban elkészült hét lakás magántulajdonban van. Az új ingatlanok között nem találunk nagy házakat, csak egy-, másfél és kétszobásakat. Átlagos alapterületük a többi kerület lakásaiéval összevetve a legkisebb, mindössze 46 négyzetméter.

Az épületek nagy része meglehetősen rossz állapotban van, 1998-ban több mint egymilliárd forintot költöttek felújításra és karbantartásra. (Lakóházjavításra a fővárosban csak a IX. kerület szánt ekkora összeget.) Az elavulás miatt évről évre több lakás szűnik meg Erzsébetvárosban: 1996-ban kettő, 1997-ben tizenhat, 1998-ban már harminc. A felszámolt ingatlanok jó részében fürdőszoba sem volt.

A *Népszabadság* már beszámolt róla, hogy többéves előkészület után Erzsébetvárosban idén indul az önkormányzati épületek rehabilitációja, amelyre mintegy másfél milliárd forint pályázati pénzt szán a kerület. Emellett hetvennégy társasház felújítását is támogatják. Az ingatlanok korszerűsítésére hatszázmilliót igényeltek a fővárostól, Erzsébetváros önkormányzata pedig nyolcszázmilliót ad. Bár az önkormányzat az elmúlt években nem épített lakásokat, a hiányt most igyekeznek pótolni: az erősen lepusztult városrészekben a kerület vezetői olcsó lakások építését tervezik, hiszen Erzsébetvárosnak az a terve, hogy a kerületbe csábítsa a fiatal, magasan képzett szakembereket.

Sztanyó Emese

Nem húzzák tovább a nadrágszíjat

A takarékosság gyümölcsözőnek bizonyulhat a VII. kerületiek számára

A nehezén már túl van Erzsébetváros. A tavalyi súlyos megszorítások után idén már van pénze a városrésznek, de nem másra, mint a jelenleginél olcsóbban működő rendszerek létrehozására. A most még népszerűtlen intézményi átszervezések jótékony hatását két éven belül érzékelik majd az érintettek, miként a Bokros-csomagot is megbocsátotta két év alatt a társadalom – véli a kerület polgármestere, Szabó Zoltán.

– Egy másfél éve megjelent interjúban azt mondta, reméli, majd megbocsátanak az erzsébetvárosiak a kerületi Bokros-csomagért. Biztos volt benne, haragudni fognak. Igaza lett. Most van a neheze?

– Félve mondom, hogy a legnehezebbjén már túl vagyunk. Ilyenkor mindenki indíttatva érzi magát, hogy hátradőljön, mondván, már mindenre van pénz. Pedig nincs, mert a takarékosságnak több szintje van. Az első, amikor a legszükségesebbre sem költ az ember, a második, amikor kifizet egy halom pénzt azért, hogy hosszú távon többet tudjon megtakarítani. Mi most érkeztünk el ehhez a szinthez. A tavalyi kíméletlen takarékosság után – amikor 130 százalékkal emeltük a lakbéreket, megkurtítottuk a szociális rendeletünket és még a pedagógusoknak sem fizettünk jutalmat – végre költhetünk az építésre, átalakításra, hogy a kerület lakói idővel jobban éljenek.

– Az iskola-összevonások, óvodabezárások jótékony hatását egyelőre nem akarják érezni, érteni az érintettek.

– Az oktatási-nevelési intézményhálózat átszervezése az olcsóbban működő rendszer létrehozásának egyik példája. A gyerekek jobb körülmények közé kerülnek, miközben az új, e célnak megfelelő épületeket olcsóbb fenntartani. Most van pénz óvodát építeni, bővíteni, de arra továbbra sincs, hogy szórjuk. A folyó kiadásokkal továbbra is takarékoskodni kell.

– Az óvodabővítés kapcsán miért nem ért egyet a Hűvösvölgyi úti fejlesztésével?

– A II. kerület azon részén nagyon alacsony a telkek maximális beépíthetősége, vagyis a jelenlegi épülethez egy kutyaólat sem toldhatnánk hozzá. Az egész épületet kellene lebontani, és újat felhúzni, ennek költségei pedig óvatos becslések szerint is meghaladnák a 160 millió forintot. Ráadásul ebben az esetben az odajáró gyerekeket máshol kellene elhelyezni, amire valószínűleg nem gondolnak a bővítés mellett kardoskodó szülők. Arról már nem is beszélve, hogy az óvoda jelenlegi kapacitása nincs kihasználva, holott évek óta minden jelentkezőt felveszünk. Én tehát amellett vagyok, hogy a jelenleg odajáró negyven-ötven gyereknek biztosítsunk ugyanilyen minőségű elhelyezést a Magyar Rádió közeli óvodájában, a rendkívül értékes Hűvösvölgyi úti telek hasznosításával pedig teremtsük elő a forrást a több száz erzsébetvárosi gyerek óvodai körülményeinek javításához.

– Úgy sejtem, államtitkárként már gyakorlatot szerzett a népszerűtlen intézkedésekben.

– Éppen két nappal a Bokros-csomag kihirdetése után léptem hivatalba. Újdonsült államtitkárként jó lélekkel védtem az igen népszerűtlen programot, ami nem esett nehezemre, mivel egyetértettem azzal, hogy tartósan nem lehet többet költeni, mint amennyi a bevételünk. Egyébként is: a Bokros-csomag a legkevésbé zsarnoki intézkedéseket a közoktatásban valósította meg, ahol a többi tárcával ellentétben legalább nominálisan nem csökkentette az előirányzatokat.

– Mit gondol: mennyi lesz az erzsébetvárosi népszerűtlen intézkedések lecsengési ideje?

– A tavalyi megszorítóintézkedéscsomag hatása már lecsengett; a választópolgárok megértették, hogy elkerülhetetlen volt, és mára már a pozitív hatása érvényesül. A közvélemény-kutatások visszaigazolják, a polgárok úgy érzik, tíz év alatt nem történt annyi minden a kerületben, mint az elmúlt másfél évben. A mostani intézményátszervezés nyomán mesterségesen felkorbácsolt indulatok is el fognak csitulni, amint a szülők meglátják, hogy gyerekeik legalább ugyanolyan, de általában jobb körülmények közé kerülnek.

DR. SZABÓ ZOLTÁN

1955. november 4-én született Budapesten.
1980-ban okleveles matematikus.
1983-ban természettudományi doktor.
1977-től az MSZMP-tagja.
1989-ben az MSZP alapító tagja.
1990–1994 között erzsébetvárosi önkormányzati képviselő.
1994-től országgyűlési képviselő.
1995-ben az MKM politikai államtitkára lett.
1998 óta az Országgyűlés külügyi és a kulturális bizottságának tagja, az MSZP parlamenti frakcióvezető-helyettese, Erzsébetváros polgármestere.

– Ha jól számolok, két év múlva választások lesznek, ami annyit jelent, hogy a VII. kerületben sem lesz több szigorítás?

– Koncentráltan biztosan nem, bár az élet mindig fölvethet váratlan problémákat. A szükségesnek tartott intézkedéseket már meghoztuk, a hátralévő időben minden bizonnyal beérik ezek gyümölcse is. A megindult változások pozitív hatását a kerületiek már jóval a 2002-ben esedékes választások előtt érezni fogják.

– Az évtizedek óta tervezgetett Madách sétány megépítése sokat nyomhat a latban. Lesz sétány e ciklusban?

– A dolog olyannyira előrehaladott állapotban van, hogy a napokban aláírjuk a szerződést a Gozsdu-udvar vevőjével, aki egyúttal megvásárolja a Holló utca 10., 12. és 14. számú ingatlanokat is. A megújult Gozsdu 2001 karácsonyán nyit, és rá egy fél évre elkészülhet a Madách téri mélygarázs. Ez utóbbira heteken belül kiírjuk a koncessziós pályázatot. Ha mindez megvan, azt jelenti, hogy elkészült a Madách sétány bevezető szakasza. A Táncművészeti Főiskola új tömbjével – aminek megépítésére érvényes ajánlatunk van – a sétány két éven belül eljut a Kazinczy utcáig.

– Erzsébetvárosban viszont még mindig nem kezdődött el a VIII. és a IX. kerületben már zajló városrehabilitáció.

– Tulajdonképpen már elkezdődött, hiszen pályáztunk és nyertünk, vagyis pillanatokon belül megindulnak a tényleges munkálatok. Megvan a pénz négy lakóház rekonstrukciójára a Klauzál utca – Nyár utcai tömbben, májusban pedig pályázunk a Klauzál utca Wesselényi és Dohány utca között sétálóutcává alakítandó szakaszán a két oldal rehabilitációjára. Ugyancsak elnyert pályázatunk van a Gozsdu-udvar melletti Dob utca 12. és 14. megújítására. A Rózsák tere és környéke, mint rehabilitációs akcióterület szintén közeli megszépülés elé néz. Nemrég kelt el öt üres Hutyra utcai telek, itt lakóházak épülnek. Két Dohány utcai és három Rózsa utcai telken pedig az önkormányzat és egy magáncég közös lakóházépítését javasolom majd a képviselő-testületnek.

– A tömbrehabilitációhoz hasonlóan a szomszédból vett példa: lesz-e a józsefvárosihoz hasonló térfigyelő rendszer Erzsébetvárosban?

– A közbiztonságon és a polgárok közbiztonságérzetén nálunk is van mit javítani. A térfigyelő rendszer terveire már elkülönítettünk némi pénzt a költségvetésben. A kiépítésére pályázni fogunk, elsőként a Klauzál tér, az Almássy tér és a Rózsák tere szerepel a tervekben.

Sándor Tünde

A Rózsák tere újra szép lesz?

A felújítás még öt évig is eltarthat

Hajdan nyolc év alatt épült fel az Árpád-házi Szent Erzsébet-templom, amelynek teljes felújításához most még legalább öt évre és félmilliárd forintra lenne szükség. Igaz, hogy akkor főúri adományból finanszírozták az építtetést, ma pedig minden fillérért kérvényeket és pályázatokat kell írni.

Az egykori Szegényház téren (a mai Rózsák terén) a második világháború előtt olyan épületek álltak, mint az árvaház, a szegények ispotálya és a kisdedóvó. Mára az iskolák és a kórház mellett lepusztult épületek csúfítják a jobb sorsra érdemes környéket. A tér 1931 óta viseli mai nevét, Erzsébet királyné halálának 750. évfordulója alkalmából került sor a névváltoztatásra.

A templom telkéért mintegy száz éve hétezer forintot fizetett a hercegprímás. Alapkövét 1895-ben I. Ferenc József tette le, majd 1900-ban így írt egy korabeli lap az építkezésről: „az építő művészeknek ismét diadala van". S bár a templomot valóban Steindl Imre tervezte, tornyait – anyaghiba miatt – már a harmincas években javítani kellett. Alighogy elkészült a helyreállítás, a világháborúban bombatalálatot kapott az épület. Évtizedekig csak kisebb javításokra volt lehetőség, de a nyolcvanas években, rossz állapota miatt haladéktalanul hozzá kellett volna kezdeni a renoválásához.

Húsz éve – amikor először tárgyaltak a felújításról – 200 ezer forintra becsülték a költségeket. Ehhez képest az elmúlt öt évben egymilliárd forintot használtak fel. A felújítás elindításában *Ráday Mihály* is sokat segített.

A Szent Erzsébet Plébániáért Alapítványt 1992-ben hozták létre, feladata a templom gondozása és a felújítás irányítása valamint a karitatív tevékenység. Fővédnöknek *Habsburg Györgyöt* kérték fel.

Az épületet 1994-ben műemlékké nyilvánították. 1996-tól pedig kiemelt támogatást kap, így – mint a Bazilika vagy a pannonhalmi főapátság – három évig évente ötvenmillió forintot kapott az alapítvány. 1999-ben felemelték az adomány összegét, a kapott százmillió forint azonban akkor már egyetlen torony renoválására sem volt elegendő. A kerületi önkormányzat 1995-ben és 1996-ban összesen 35 millió forint támogatást adott. 1999-ben a felajánlott egy százalékokból több mint egymillió forint jött össze. Nemcsak a pályázatokból és a magánadományokból befolyt összeget fordítják az Európai Unió által is támogatott építkezésre, hanem koncertek, kulturális rendezvények bevételét is.

Tavaly befejeződött a főhomlokzat felújítása, és elkészült mindkét torony is. Öt év alatt sikerült tehát megújítani a templomot – egyelőre csupán kívülről.

Három éve a teret is műemlékké nyilvánították. A tervezett városrehabilitáció során hamarosan felújítják a rossz állapotban lévő épületeket. A templombelső megfiatalítása azonban újabb öt évig is eltarthat. Jövő tavaszra például elkészül az összes ablak felújítása, néhány ablakról azonban még minta sincs, nem tudni, milyen volt annak idején. Javításra vár a fűtési rendszer, az elektromos hálózat és óriási munka lesz a belső tér renoválása is. Idén elkészül a harang, az orgona viszont annyira rossz állapotban van, hogy újat kell készíttetni.

Nagy probléma, hogy a szertartások idején kívül nem lehet nyitva hagyni a templomot, így a látogatók nem láthatják belülről is az egyre szépülő épületet.

K. A. M.

Szent Erzsébet szobra

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

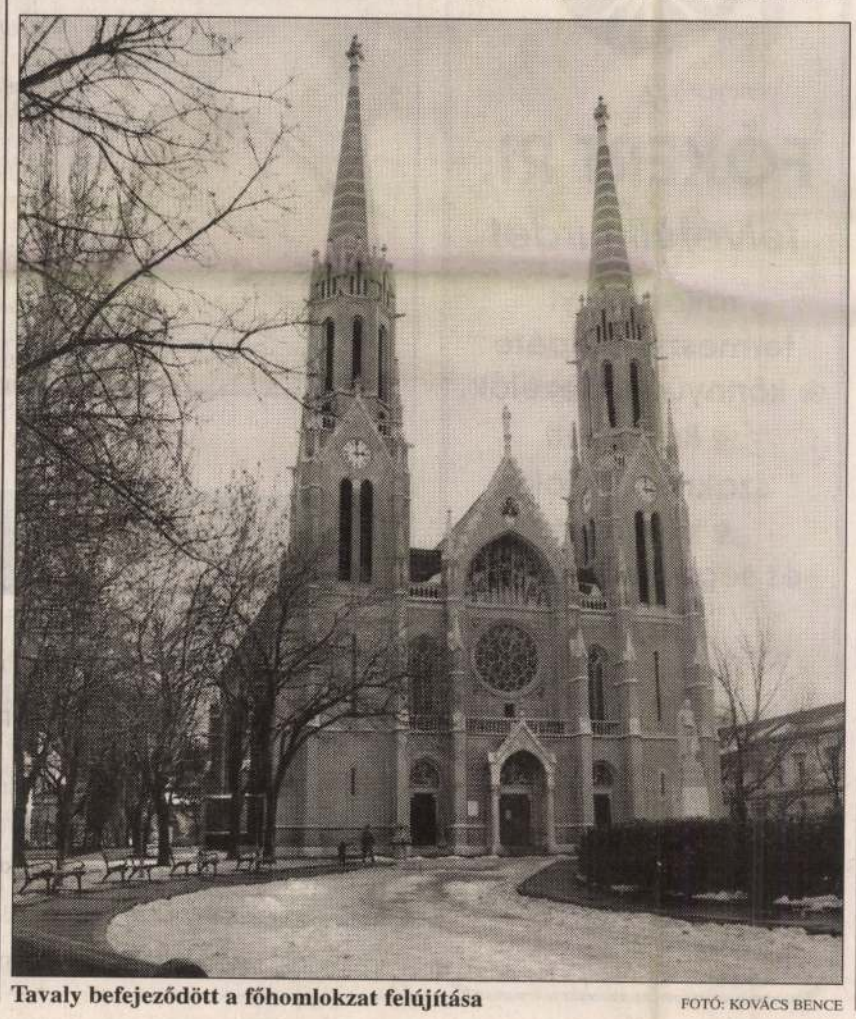

Tavaly befejeződött a főhomlokzat felújítása

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

KÉPZÉS! ÁTKÉPZÉS!

A VII. kerületben lévő Oktatási Központunkban májustól a következő, államilag elismert SZAKKÉPESÍTÉST ADÓ KÉPZÉSEKET INDÍTJUK:
ABC-eladó + presszó- és pénztárgépkezelő; ingatlanközvetítő (értékbecslő)*; marketing- és reklámmenedzser*; társasházkezelő*; varrómunkás; virágkötő
SZEPTEMBERBEN
ilngatlanközvetítő (értékbecslő)*; kereskedő-boltvezető*; kéz- és lábápoló, műkörömépítő + karbantartó masszőr; marketing- és reklámügyintéző + marketing- és reklámmenedzser*; mérlegképes könyvelő (vállalkozási szakon)* nőiruha-készítő + modellező-szerkesztő; szériázó + modellező-szerkesztő; társasházkezelő*; varrómunkás; virágkötő.
Önköltséges hallgatóink számára részletfizetési, a vizsgán jelest elérteknek pedig más kedvezményeket kínálunk.
Érdeklődés és személyes jelentkezés:
1074 Bp., Vörösmarty u. 12/B
RND Oktatási Stúdió, A Hasznos Tudás Háza
Tel.: 342-4353 (fax is), 342-8978, 342-9173
E-mail: rndstud@matavnet.hu
Regisztrált munkanélküliek a képzés(ek) támogatásáról a területileg illetékes munkaügyi központok kirendeltségein érdeklődhetnek.

A *-gal megjelöltek: a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara erkölcsi támogatásával!

Krúdy és a Pekáry-ház

A Király utcai épületre ráférne egy alapos felújítás

Nem tudni, melyik ablak mögött élt az író FOTÓ: SOPRONYI GYULA

Sokan tudják, hogy Krúdy Gyula néhány évig a Király utca 47. alatt található Pekáry-házban lakott – emléktábla is hirdeti ezt –, de senki nem tudja, hogy melyik emeleten, melyik lakásban. A házról sokan írtak már, kikutatható a története is: a Budapest Lexikonból például elolvashatjuk, hogy Brein Ferenc építette 1847-ben Pekáry Imre volt városi alkapitány számára.

Följegyezték, hogy a ház földszinti termeiben, ahol most OTP-fiók működik, valamikor a Rómaihoz címzett táncsarnok volt – egyszer, a múlt század végén nagy verekedés tört ki benne egy farsangi bálon. Írják, hogy már az 1870-es években hullani kezdtek a házról a szép neogótikus díszek, mert túl puha mészkőből készültek. Nyilván ilyen okból pottyant le a harmadik emeletről az a sárkányfő is, amelyet Krúdy több helyen megírt, például a Hét Bagoly című regényben: „...a Pekáry-féle régi házon még ott volt a sárkányfő, amely hosszú nyakát az utcára és egy erkély felé nyújtotta. Az erkélyen az ismert, kis termetű, barna írónő tartotta délutánonként kihallgatásait öreg és fiatal gavallérok között. Míg egyszer a nagyotmondásairól ismert Déri Gyula szerkesztő egy előadása után leesett a sárkányfő a helyéről."

Az író 1899 decemberétől 1901-ig lakott a házban ifjú feleségével Spiegler Bellával, aki Bogdán Bella és Satanella néven maga is tárcákat írt az Egyetértés című lapba, amelynek Krúdy 1897-től állandó szerzője. A Hét Bagolyban említett Satanella tehát Krúdy felesége, s az idézet szerint abban a lakásban élt, melynek erkélye fölött a fejetlen sárkány ül. Ez bizony a harmadik emeleti sarokerkély lesz, ma is jól látható, hogy ott kuporog fölötte a fejét vesztett sárkány. A balkon kissé szűkös ugyan, ám irodalmi kihallgatásokhoz elegendő nagyságú, két ember kényelmesen elfér rajta.

De mit mondanak vajon a mostani lakók? Lépjünk be! A kapubolton át tipikus pesti bérházudvarra jutunk, a három emeleten függőfolyosók szaladnak körbe, még a régi, neogót mintázatú vaskorláttal. A kapualjból induló, kopott, vörös márvány csigalépcsőt is ilyen szegélyezi, s a motívumokba minden emeletnél egy GP monogram (nyilván Pekáry generálisra utalva) illeszkedik. Fönn, a harmadik emeleten, abban a lakásban, amelyhez a sarokerkély tartozik, jelenleg a Kocsis család él. Huszonegy éve övék a lakás, de soha nem hallották, hogy Krúdy és felesége is éppen ebben lakott volna száz évvel ezelőtt. Megkérdezek mást is. A ház legidősebb lakója, *Erdős Sándor* hatvan éve él itt. Ő úgy tudja, a második emeleten, a Csányi utcai oldalon az egyik középső lakás volt Krúdyéké. És hogy végképp kétségbe ejtsem az olvasót, idézem az Adalékok a belső Erzsébetváros történetéhez című könyvet, e szerint „a nagy író lakása az első emeleten található".

A lakókat egyébként nem nagyon foglalkoztatja ez a kérdés, jobban izgatják őket a betörések – szinte minden lakásajtó be van rácsozva. A lépcsőházra ráférne a felújítás, utoljára 1958-ban volt teljes renoválás. Tavaly viszont végre kicserélték a tetőt. Így áll most kopottan, szegényesen, de új tetővel a híres Pekáry-ház.

Csordás Lajos

Gondokkal küzd a civil tanács

Az országban egyedülálló civil tanács működik az erzsébetvárosi önkormányzat mellett, mely a társadalmi ellenőrzést segíti. A mintegy negyven szervezetet tömörítő szövetséget egyelőre csak ígérettel támogatják, ám a civilek úgy érzik, nemcsak ezért lógnak a levegőben.

Már négy éve szervezkednek az erzsébetvárosi civilek, akiknek több mint hatvan szervezetük működik a kerületben. A nők érdekképviseletétől a polgárőrségig, a lakóközösségektől a cigányok jogainak érvényesítéséig felsorolni is hosszú lenne, mi mindennel foglalkoznak, bár akad olyan is köztük, mely bejegyzése óta szinte nyomtalanul eltűnt a közéletből. A működő szervezetek közül hatan már 1996-ban felvetették, létre kellene hozni egy közös tanácsot, hogy „a választóiktól gyakran elszakadó képviselőket információs visszajelzésekkel lássa el". Magyarán, mondja el a véleményét a kerületi tervekről, legyen afféle „nép hangja".

– Eleinte érdekegyeztető tanácsra gondoltunk, mely a civil szervezetek és az önkormányzat képviselői mellett a kamarák küldötteiből állt volna – meséli *Ignéczi Tibor,* Erzsébetváros Civil Tanácsának elnöke. – Az önkormányzat azonban kicsit megijedt attól, hogy a szervezetnek túl nagy jogosítványai lehetnének.

Ijedtsége múltával azonban tavaly az önkormányzat forradalmi lépésre szánta el magát: választást írt ki civil tanács felállítására. Hasonló kezdeményezés még nem volt az országban. Negyvenegy civil szervezet a tavaly szeptember végi választás után mindenesetre már másnap elnököt, alelnököt állított, és belevetette magát a munkába. Szakemberei azóta az önkormányzat nyolc bizottságának ülésén vesznek részt tanácskozási joggal, a civil tanács mindenkori elnöke pedig testületi üléseken is megjelenik.

Nem szükséges azonban a végsőkig idealizálni ezt az állapotot, mintha a civil tanács és a polgármesteri hivatal kéz a kézben menne a jövő aranyporral behintett országútján. Legutóbb a Hűvösvölgyi óvoda és két iskola tervezett bezárása ügyében került szembe az önkormányzat a civilekkel. Ráadásul a tanács működésének feltételei is megoldatlannak tűnnek. Az ígéretek ellenére – állításuk szerint – a civilek eddig még egy fillért sem láttak abból az évi tízmillió forintból, mely szerintük éves munkájukhoz kellene. Tevékenységüket pillanatnyilag a Lakóközösségi Szervezetek Szövetsége finanszírozza, melynek szintén Ignéczi úr az elnöke, hivatali helyiségük nincs. A ráadás ráadásául pedig még egy baja van a tanácsnak: mivel nem jogi személy, hanem csak sajátságos köztestület, nem perelhet, nem pályázhat, nincs saját költségvetése, egyszóval működik, mégis a levegőben lóg.

A többi rendben van.

F. Zs.

A világörökség várólistáján

Hatvanhárom megmenthető és megmentendő régi épület áll az erzsébetvárosi tradicionális zsidónegyed területén. A Kiskörút–Dohány utca–Nagydiófa utca–Király utca közötti rész a VII. kerület vezetőinek reményei szerint felkerülhet az UNESCO világörökségének listájára.

A történelmi zsidónegyed számos építészeti és kulturális emléket rejt. Az egykori gettó területén három nagy zsinagóga állt, s a térség a zsidó, tágabban pedig a keleti kereskedelem magyarországi központja volt. Görögök, örmények, románok kötöttek itt üzletet – a hajdani pezsgő kereskedelem nyomait még őrzik a majdnem minden kapualjban működő pici üzletek, kávéházak, cukrászdák. Az Európában egyedülállóan nagy terjedelemben, zömmel érintetlenül megmaradt erzsébetvárosi zsidónegyeddel kapcsolatban már többször felmerült, hogy érdemes a világörökség tagságára. Az UNESCO várólistájára felkerült területen épületet nem bontanak, vagy ha mégis, az eredeti külsőt állítják helyre.

A pesti zsidóság nagy része itt, többi népes csoportja pedig az Újlipótvárosban és a Ferencváros Nagykörút környéki részén lakott. Az erzsébetvárosi negyed kétharmada egyébként a Madách sétány tervezett nyomvonala mentén húzódik. A tervek szerint a Rumbach Sebestyén utcai zsinagógából zsidó kulturális központ lehetne, ha sikerül fedezetet találni az épület rekonstrukciójához.

S. T.

Őslakos–befektető csere

Kilenc év alatt megtérül az erzsébetvárosi lakás

Az V. kerület ingatlanpiaci felértékelődésének haszonélvezői elsősorban a szomszédos városrészek. Szakértők a VII. kerületben a következő egy évben harmincszázalékos áremelkedést várnak.

Budapesten az elmúlt két évben az V. kerületi lakások bizonyultak a legjobb befektetésnek: az ingatlanárak ez idő alatt körülbelül háromszorosukra nőttek. Mindez leginkább annak köszönhető, hogy Belváros csak egy van – mondja *Gémesi András,* a Kárpát Ingatlan Centrum Kft. ügyvezető igazgatója.

Az V. kerületből kiszorulók elsősorban a szomszédos VI., VII., VIII. és IX. kerületben kezdtek keresgélni. Ma már a Kárpát Ingatlan Centrum elsődlegesen az említett városrészeket ajánlja a befektetési céllal vásárlóknak, a city határvonala ugyanis arra látszik kitolódni, párhuzamosan a területek városképi, illetve közbiztonsági fejlődésével. Tipikus jelenség, hogy az őslakosok jó pénzért eladják lakásukat, amiből a külső kerületekben akár családi házat is vásárolhatnak. A változást követik a gazdaság szereplői is: egyre több irodaház, szálloda, panzió épül, és mind több intézmény, cég választja székhelyéül ezt a körzetet.

A Belváros felértékelődésének egyik haszonélvezője a VII. kerület, ahol az árak körülbelül a duplájára emelkedtek az elmúlt két évben. Karbantartott házban most jó állapotú, átlagos méretű utcai lakást 130-150 ezer forintos négyzetméteráron lehet venni. A kisebb lakások négyzetméteréért akár 200 ezer forintot is megadnak. A legolcsóbb a Garai piac és környéke, de a jobb házakban a négyzetméterár ott is 110 ezer forint körül alakul.

Fokozott érdeklődést mutatnak a befektetők a Károly körút és szomszédsága, például a Madách tér vagy a zsinagóga és környéke iránt. Kiemelt területnek számít az Erzsébet körút és a Városligeti fasor is. Ezeken a helyeken az átlagos lakások négyzetmétere elérheti a 200 ezer forintot, de nem ritka a 250 ezer forint sem.

ÁTLAGOS LAKÁSÁRAK ALAKULÁSA
(Ft/m²)

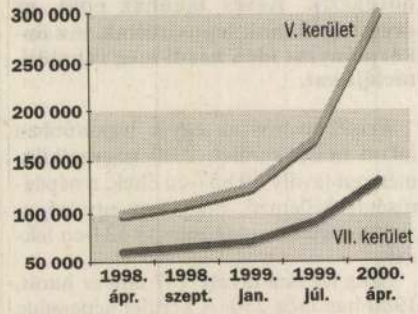

Forrás: Kárpát Ingatlan Centrum NÉPSZABADSÁG-grafika

Befektetői szemmel nézve fontos kérdés, mennyiért lehet bérbe adni az adott ingatlant, azaz milyen a megtérülése. Erzsébetváros e tekintetben is növelte versenyképességét – állítja a szakértő. Az V. kerületben 1998-ban még hat év volt a megtérülési idő, ám azóta a bérleti díjak mérséklődtek. A VII. kerületben jelenleg átlagosan havi 1000–1300 forint a négyzetméterenkénti bérleti díj, míg a kiemelt részeken 1800–2200 forint között van. Ma az V. és a VII. kerületben a megtérülési idő csaknem azonos: nyolc-kilenc év.

Gémesi András szerint Budapesten nem folytatódik tovább az utóbbi két esztendőben tapasztalt meredek áremelkedés. A következő egy évben a VII. kerületben harmincszázalékos növekedést prognosztizál, ami így is kétszerese annak, mint amit az V. kerületben vár.

F. H.

LOTTÓ Kft.

2000. április 14-e *nagy nap volt a Rákóczi úti kereskedők életében. 8 rendezetlen év után, ismételten magyar kézbe került a Lottó Áruház.*

A bérlők saját kezükbe vették az irányítást.

Az önkormányzat hathatós segítségével, április 14-én, felújítva ismét megnyitotta kapuit.

Aki ide betér,
csodát is láthat,
hiszen ebben
az áruházban
mindent egy helyen
megkaphat.

A régi Lottó Áruház
45 megújult üzlettel,
szeretettel várja
régi és új vevőit.

FRŐHLICH
ALAPÍTVA 1953-BAN
CUKRÁSZDA
H-1072 Budapest, VII. kerület, Dob utca 22.
KÓSER sütemények,
különlegességek,
házhoz szállítás!
Telefon: (00-361) 267-2851
Fax: (00-361) 320-3485
E-mail: fkosher@westel.900.net

Érdtől az óceánig a **HUNGUEST TRAVEL**-lel!
Szuper négyes akció Hajdúszoboszlón, a HUNGUEST Hotel Békében!
4 éjszakai szállás, büféreggelivel, 4 masszázs, korlátlan szauna- és fürdőhasználat, május 3–7. és május 27–31. között, **4444 Ft**/fő/éjszaka.
Millenniumi akció Sopronban, a HUNGUEST Hotel Sziesztában!* 3960 Ft/fő/éjszaka, reggelivel.**
Előszezoni akció tengerparti üdüléseknél!
Április 29.–május 27. között Olaszország, Bibione: 5000 Ft-tól /apartman/éj + takarítási ktg.
HUNGUEST TRAVEL – JÓ UTAT KÍNÁLUNK!
1074 Budapest, Dohány u. 27.
Telefon: 342-8307

Notebookkölcsönzés
Kedvező feltételekkel már napi 2000 Ft-tól!
R+R PERIFÉRIA
1071 Budapest, Peterdy u.35.
Tel.: 321-3588, 322-3034 fax: 342-3308,
e-mail: rrperi@mail.matav.hu
www.periferia.hu
A hordozható kényelem

A
FŐKERT Rt.
felvételt hirdet
rákosvölgyi
termesztőtelepére
❀ könnyűgépkezelők,
❀ kertészeti
szakmunkások,
❀ betanított
és segédmunkások
részére.
Jelentkezés:
Budapest X.,
Keresztúri út 130.
Információ
a következő
telefonszámokon kérhető:
262-3166,
06 (20) 925-5164

2000-ben is
MINDEN ÉJSZAKA ÉLMÉNY
billerbeck-kel
billerbeck
Slumberland Quality Group

A Billerbeck Budapest Kft. nem kevesebbet, mint a nyugodt és pihentető alvást kínálja vásárlóinak igen magas minőségű termékeivel immár több mint 10 éve a hazai piacon is. A legkülönbözőbb minőségi és méretigényeket kielégítve kínálja rugós és latexmatracait, ágyrácsait, valamint komplett ágyait. A kínálatot a különböző típusú fejvégek, ágytakarók, díszpárnák és éjjeliszekrények egészítik ki. A cég a fentieken túlmenően különféle töltetű (pehely, gyapjú, márkás alvószál) paplanokat és párnákat, takarókat, ágyneműhuzatokat, továbbá gyermekágyneműket is kínál kedves vásárlóinak, illetve szállodáknak, panzióknak is.

Az egészséges alvást biztosító termékek minden igényt kielégítő választéka található meg a Billerbeck szaküzletekben:

Bp. VII., Dob u. 49. Tel.: 322-3606
Bp. VIII., József krt. 71. Tel.: 318-7074
Bp. VII., Király u. 3. Tel.: 352-0420

Tisztelt olvasónk,
tisztelt hirdető partnerünk!

Ha a **Népszabadság Budapestben** szeretné hirdetését elhelyezni, ha reklámüzenetével az úgynevezett *Budapest-célcsoporthoz* szeretne fordulni, kérjük, keressen meg bennünket a **436-4431-es** telefonszámon vagy a **436-4437-es** telefaxon, illetve írjon e-mail címünkre: **losonczyj@nepszabadsag.hu**

NÉPSZABADSÁG
Magyarország legkedveltebb napilapja

Brein Fülöp
épitéz

Gen Zak Brest

Torvárt

39.l

Mária Valéria-u.7. Ház, klasszicizáló, háromemeletes, tizenöt ablakos. Kapu zárókövén Zeusfej. Épitette 1812-ben Pollack Mihály Kardetter Tamás ácsmester számára. Kétemeletes volt.

Molnár-u.9. Ház, klasszicizáló, egyemeletes, 7 ablakos. Helyreállitva 1949-ben.

Molnár-u.14. Ház, romantikus, kétemeletes, 4 ablakos, kerek, rozettás padlásszellőztetőnyilások. Szép kapualj, jobbra és balra 3-3 ives záródásu ülőfülkeszerü kiképzéssel.

Molnár-u.19. Ház, klasszicizáló, háromemeletes, 14 ablakkal, szép fogasdiszü fakapuval. Udvarán kut, oromdisszel.

Molnár-u.31. Ház, 1850 körüli, egyemeletes, 2-1-2 ablakkal, középablak diszecskével, udvaron függő folyosókkal.

Muzeum-krt.7. Unger-féle átjáróház. Romantikus, kétemeletes, diszes főpárkánnyal. Pártázatos kiképzésü oromfal, alatta rozettás padlás-szellőztetőnyilások. Az I.emeleten hét kis erkély, amelyet 2-2 szárnyas oroszlán tart. Szép árkádos udvar. Hátsó homlokzat Magyar-u.8-10. hasonló, csak erkély nélkül. Épitette Ybl Miklós 1852-ben.

Muzeum-krt.19. Lásd Magyar-u.26.

Muzeum-krt.27-29. Lásd Magyar-u.36,

Muzeum-krt.33. Lásd Magyar-u.42.

Nyáry Pál-u.7. Lásd Váci-u.50.

Nyáry Pál-u.8. Ház, klasszicizáló, egyemeletes, 5 ablakos, manzardablakos. Épitette: Brein Fülöp 1815-ben, Horák számára.

Brein Fülg

1809-22.
között készült
tervei kis-
méretü szerény
igenyü há-
zak rosszere
készültek

1811. készült
Unger ház
1812. terveztett
Soller-ház

Ládor 153. l.

Két évszázad néma tanúja

Ráférne a felújítás a Belváros egyik legkisebb házára

A falusias Belváros alacsony, többnyire földszintes házait a XIX. század elejére egy-két emeletes épületek váltották fel. Ennek a szép, harmonikus városképnek ma már sajnos csak a nyomaival találkozhatunk: egy-egy apró házacska őrzi mindössze a kétszáz évvel ezelőtti Pest hangulatát. Az egyik ilyen kicsiny épület az 1815-re elkészült Nyáry Pál utca 8. Korábbi vagy vele egyidős, épségben fennmaradt lakóház öt-hatnál több, ha akad még Pesten.

Az egykori Borz utcában álló kis épület Brein Fülöpnek, a korai klasszicizmus sokat foglalkoztatott pesti kismesterének egyetlen hiteles műve. A Brein család magyarországi tevékenységének kezdete Brein Pál nevéhez fűződik, aki 1730 körül kőművesleginényként érkezett és telepedett le. Bár mesterjogot nem szerzett, fiát, Fülöpöt (1742–1823) már mesterként jegyezték be 1786-ban Pesten, s az ezt követő két évtizedben évenként átlag 15-16 lakóházat épített Pest-Budán. Munkásságának jelentőségét elismerve nevét Hofrichter József, Kasselik Fidél, id. és ifj. Zitterbarth Mátyás mellé sorolják.

Az épület telekkönyvéből megtudhatjuk, hogy a XX. század első évtizedéig majdnem tucatnyi tulajdonosa volt: köztük 1873-tól 1889-ig gróf Batthyány Lajos özvegye, gr. Zichy Antónia is. A ház 185 évének történetéről ezenkívül bizony elég keveset tudhatunk meg. Csak feltételezhetjük, hogy a Nyáry Pál utca 8. az egyik helyszíne Krúdy Gyula Utazások a vörös postakocsin című regényének. Ebben ugyanis szó van egy bizonyos Borz utcai házacskáról, amelyet „valamikor egy erdélyi uraság építtetett, aki hetekig utazott ide hazájából forsponttal, postakocsival, hogy itt az esztendő bizonyos napján egy külföldi énekesnővel találkozzon. Az énekesnő néha egy messzi külföldi városban hagyta abba szereplését, hogy pontosan Pesten lehessen. Egy napot töltöttek az ódon kis házban, aztán az egyik utazott kelet felé, a másik nyugatra."

A városatyák sokáig nem érezték szükségét, hogy a belváros apró emeletes házaitól szabaduljanak, a dunai hidak szaporodásával azonban rövidesen rájuk irányították a bontócsákányokat. „A Kossuth-útczát (a volt Hatvani-útcza) egyik oldalán tehát lebontották, a palotákat beljebb építik, részben már építették. A mi aztán azontúl van a Belvárosban a Dunáig, azt mind bontják, épen a Belváros kellő közepét, a régi pesti törzspolgárok ódon emeletes házait, melyek közt újabb épület alig akad egy-kettő" – írta a Vasárnapi Ujság egyik 1897-es száma. A kisvárosias Pest így hát rövidesen eltűnt a föld színéről, hogy a fiatalos díszben pompázó, világvárosi ambíciókat tápláló Budapestnek engedjen helyet. Mintegy varázsszóra emelkedtek ki a földből a költséges középületek, a kis házacskák boltos szobácskái és sejtelmes udvarai helyébe otromba három-négy emeletes bérházak kerültek. A polgári építészet remekei szinte kivétel nélkül eltűntek a föld színéről, a régi pesti belváros legnagyobb része a századfordulón megsemmisült.

Ám a Nyáry Pál utca 8. csodával határos módon túlélte a Belváros lebontását, néma tanúként megélte társai elpusztítását. Ahogyan Ágai Adolf 1908-ban kiadott visszaemlékezésében írja: „Nem tudok fiatal várost, ahonnan oly gyorsan pusztulna ki az a néhány régi épület (amely nem is valami messze multba vezet vissza) – mint amily gyorsan tünt s tünedez el szemünk láttára az, amit a »régi Pest« néven ismerünk. Ha már Budán is csak ujabb keletü emlék-táblák jelölik azokat a nevezetes pontokat, melyekhez valamely történelmi esemény, vagy kiváló emberünk neve kapcsolódik: mennyivel kevesebb maradhatott fönn a kétegy városnak innenső részén, melyen bátrabban hajtott át a mulandóság szele s könnyebb szerrel kapta föl szárnyára azt, amit tán érdemes volt volna megőriznünk."

Bár nem központilag rendelték el, 1914-ben a földdel tették egyenlővé a 8. számúval szemben található fogadót, az Arany Borzot is. Ez a komor kétemeletes épület a kapuja fölé épített kőborzról kapta nevét. A borz Pest egyik régi nevezetessége volt, s ebből akkortájt tmég a 8. számú ház újdonsült tulajdonosának, Liptay Bélának is származott kellemetlensége. A Borz-házat ugyanis a Crouy grófi család lebontatta, s helyére modern bérpalotát emelt. Ám néhány hónap múlva a főváros tanácsurai döbbenten vették tudomásul, hogy a kőborz, a város egyik jeles történelmi műemléke hiányzik a ház faláról. Ekkor alapos nyomozás vette kezdetét: aprólékosan átvizsgálták az akkori Kaas Ivor utca összes házát padlástól a pincéig. A borz meglett, sokáig a Fővárosi Múzeumban őrizték, ám azóta megint nyoma veszett.

A Nyáry Pál utca 8. tehát közel két évszázad eseményeinek volt néma tanúja. Ezért is óriási értékű ma ez a kis szerény épület. Műemlékké nyilvánítására már a hatvanas évek végén születtek javaslatok, de csak 1994-ben került rá sor. A legutóbbi felújításának is már csaknem ötven éve. Ez látszik is a megrongálódott homlokzaton és a vakolat piszkosszürke színén. Pedig – megnövekedett értékét felismerve – talán több törődést is megérdemelne Pest egyik legrégibb lakóháza.

Prusinszki István

Az épület a század elején FORRÁS: KISCELLI MÚZEUM

Koreográfia nászajándékba

Doug Elkins társulata a Trafóban

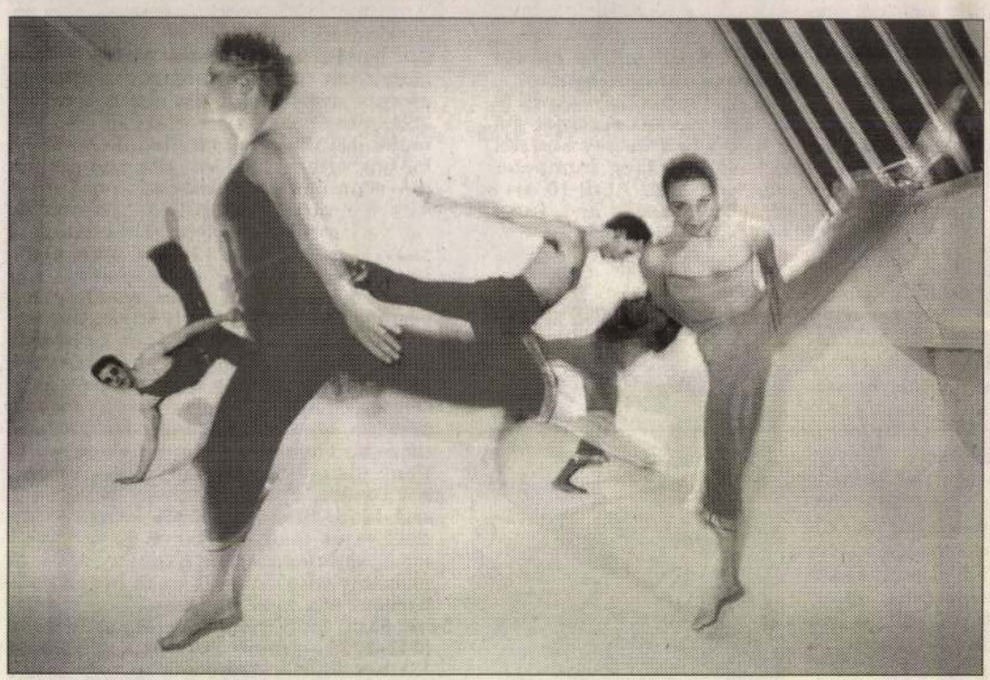

Ennél többet és ennél komolyabbat írni felesleges

Aki eddig netán elkerülte volna a Trafó Kortárs Művészetek Házát, mondván, hogy ott bizony tombol az érthetetlen lilaság, ma és holnap este nyugodtan elmehet megnézni az amerikai Doug Elkins társulatának előadását.

Doug Elkins, ez az örökké mosolygó és szüntelenül mókázó táncos-koreográfus ezúttal sem terheli a nézőt komor és súlyos igazságokat kutató művekkel. Ami persze nem jelenti azt, hogy ez a humoralapú műsor nem hordoz fontos tanulságokat.

Azt mondják, Elkins darabjai pontosan olyanok, mint ő maga. Könnyedek, játékosak, a világ örömteli pillanatait magukba olvasztva mesélnek nekünk. Az előadások mégsem felszínesek, a poénok nem olcsók. Csupán a tánc – olykor a humoros mozdulatsorok – nyelvére fordítják le a kitüntetett pillanatokat, megosztva így velünk a koreográfus

Éppúgy, mint a gyerekkorában elsajátított harci művészetek gyakorlatsorai, a Párizs fekete negyedeiben megtanult breaktánc vagy az Indiában megismert helyi folklór elemei.

Azt is mesélik, Elkins mindenkivel játszik, mindegy, hogy étteremben vagy hivatalos megbeszélésen van. Mozdulatokat, hangokat karikíroz, ám ezt sohasem bántóan teszi, inkább érzékeltetve, hogy menynyivel könnyebb a mindennapokat humorral megközelíteni.

A Trafó Kortárs Művészetek Házában ma és holnap este színre kerülő darabok között lesz egy, amelyet fél évvel ezelőtt kötött házassága idején nászajándékba készített saját feleségének, lesz, amelyben azokra a házibulikra emlékezik, amelyeket felnőtteket bámuló kisgyerekként élt át, és lesz, amelyben az indiai zenét szövi át a break és a kor-

TÁRLATOLGATÓ

ÁTRIUM GALÉRIA (XI., Petzvál J. u. 31–33.) Zöld Anikó festőművész kiállítása.

BRASSÓ UTCAI ÁLTALÁNOS ISKOLA (XVIII., Brassó u. 1.) Pestszentlőrinc története Nagy-Budapest kialakításáig című vándorkiállítás. (Megtekinthető tanítási időben.)

BUDAPESTI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA (I., Krisztina krt. 99.) Dr. Szeleczky József (1911–1998) festményeinek kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM, VÁRMÚZEUM (Budavári Palota, E épület) Buda középkori királyi várpalotája. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Ősi népek, antik kultúrák – Budapest története az őskortól az avar kor végéig. Gótikus szobrok a budai királyi palotából. A budavári királyi palota évszázadai.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabadsajtó út 5.) Jindřich Štreit fotóművész Fotóhomok című kiállítása.

CORVIN GALÉRIA (XVI., Thököly út 13.) A krakkói Minden Művészetek Zwierzynieci Baráti Körének Krakkó és környéke és A város templomai című kiállításai.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szent Imre tér 3.) Pál Mihály szobrászművész kiállítása.

DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) Baranyai Levente Élővilág című kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Haász Ágnes képzőművész Megsokszoroztam magam című elektrografikai kiállítása.

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) Alain Keler Keleti szelek: kisebbségi sorsok az exkommunista országokban. Isabelle Lévénez Rajzok című kiállítása.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) Katonák, várak, fegyverek. Hadifogság... – Magyar katonák hadifogságban a második világháború alatt és után. A Magyar Királyi Honvédség 1922–1945. Tizenhárom nap... 1956. október 23.–november 4. „Fényesebb a láncnál a kard" – 1848–49-es forradalom és szabadságharc emlékére „Hegyi-vadász vagyok a Kárpátokban fenn..." – a Magyar Királyi Honvédségnél 1939 és 1945 között fennállott hegyi csapatokról rendezett kiállítás. Magyar millennium re (1914–1986) és Korniss Dezső (1908–1984) kiállítása.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Szecesszió, a XX. század hajnala. Örökségünk őrzői – Tisztelet az adományozónak. Gresham – Gresco (fotókiállítás). Király József belsőépítész életmű-kiállítása.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Budai Tóth Gizella Belső hangok című kiállítása.

KÉVÉS STÚDIÓGALÉRIA (VIII., Baross u. 131.) 30 év múltán – nemzetközi építész- és képzőművész-kiállítás.

KIA AUTÓSZALON (XVI., Batsányi János u. 47.) Nagy Szilveszter festőművész és Világhy Árpád szobrászművész kiállítása.

LENGYEL INTÉZET (VI., Nagymező u. 15.) Film a lengyel plakátművészetben.

MAGYAR FOTOGRÁFUSOK HÁZA (VI., Nagymező u. 20.) Cseh avantgárd fotográfia 1918–1939. Egy palota megújulása – Gadányi György fotói az egykori Tiszti Kaszinó, mai MKB-székház épületéről. A fény ereje: Schadogrammok – válogatás Christian Schard (1894–1982) fotogramjaiból. Vetlényi Zsolt és Hapák Péter: Mentsük meg a gyerekkort. A miskolci egyetem Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszékének kiállítása.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) Büky Béla emlékkiállítása.

MÁRFFY ÉS TÁRSA AUKCIÓSHÁZ (V., Ferenczy I. u. 28.) Gábor Enikő fotóművész kiállítása.

MIRÓ FOTÓGALÉRIA (VI., Teréz krt. 11–13.) Szamódy Zsolt fotóművész Tisza című kiállítása.

NAGY BALOGH KIÁLLÍTÓTEREM (XIX., Templom tér) Jobbágyi-Homolya Jenő festőművész kiállítása.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics Mihály u. 1.) Az örökség hagyományozói – Könyöki József és Myskovszky Viktor műemlékfelmérései.

ÓBUDAI MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Játékkaleidoszkóp 2000 – Karlócai Mariann magángyűjteményéből rendezett kiállítás. Kőbe zárt múlt – Lapidárium a Zichy-kastélyban.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA (III., Kiskorona u. 7.) Várnai Gyula kiállítása.

PALLAS PÁHOLY (V., Alkotmány u. 15.) festőművész és Bárány Zsuzsánna keramikus kiállítása.

PESTSZENTIMRE TÖRTÉNETE (XVIII., Nemes u. 16.) Állandó kiállítás a Széky Társaság dokumentumaiból, Ilku János fotóművész képeiből.

PLATÁN GALÉRIA (VI., Andrássy út 32.) Marcin Maciejowski festőművész Mit vegyek fel a bulira című kiállítása.

POLITIKATÖRTÉNETI INTÉZET (V., Alkotmány u. 2.) Örök szimbólumok – Soltész Melinda ékszer- és tűzzománc-kiállítása.

SAN MARCO GALÉRIA (III., San Marco u. 81.) 25 éves az Óbudai Művelődési Központ.

STÚDIÓ 1900 GALÉRIA (XIII., Balzac u. 30.) Roskó Gábor: Tíz kicsi kép.

STÚDIÓGALÉRIA (V., Képíró u. 6.) Szacsvay Pál Talált képek című kiállítása.

SZINYEI SZALON (VI., Szinyei u. 2.) Karátson Gábor festőművész Bibliai akvarellek című kiállítása.

TÖLGYFA GALÉRIA (II., Henger u. 2.) Magyari Márton festőművész kiállítása.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) Minya Mária keramikusművész kiállítása. Kőmíves István grafikusművész kiállítása.

ÚJPESTI GYERMEKGALÉRIA (IV., István út 17–19.) Jermo Leppanen festőművész és Veijo Tikanmäki finn költő kiállítása.

XII. KERÜLETI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XII., Csörsz u. 18.) A Molnár C. Pál Baráti Kör kiállítása.

XO GALÉRIA (I., Várfok u. 11.) Szotyory László festőművész kiállítása.

V. A. M. RS GALÉRIA (V., Váci u. 62–64.) Párhuzamos életrajzok I. 1960–2000. – Bak Imre, Csernus Tibor, Gáyor Tibor, Haraszty István, Jovánovics György, Maurer Dóra, Nádler István.

VÁRFOK GALÉRIA (I., Várfok u. 14.) Szotyory László festőművész kiállítása.

VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) Magyar millennium – Kárpát-medencében élő művészek vándorkiállítása.

VÁRSZÍNHÁZ (I., Színház u. 1–3.) Senior fotósok az ezredfordulón.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Berhidi Mária Sarok című szoborkiállítása. Jovánovics György kiállítása. Bohus Zoltán üvegszobrai. Lovas Ilona

M. D. K.

BREIN

Pesti évtizen-csoládi

Magyar építészet. Bp. 1954. 26. l.

Brein Ferenc építén M.D.K.

Székesfehérvár, kollegium, volt cisztercí
gimnazium, 1860 körül

Genth. Müeml. 1959 I. 359.

MDK

Brein Ferenc

Rosenberg házaság u. 5.

Épitette Grünzweil Norbert rés zere. 1854-6.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
122.

M. D. K.

BREIN Ferenc építész

Bp. X. Harmat u. – Gibár u. 1. Csősz –

torony

Gerő László: Magyar építészet bola-

dó hagyományai Bp. 1951. 59. l.

R.D.K.

BREIN Ferenc építész

Bp. X., Harmat u. – Gitár-u 1. Csősz-

Forony

Magyar építészet. Bp. 1954. 103. l.

MDK.

Brein, Franz

1865. A KT feljegyzése szerint építő mester és „Architekt" Pesten, és alkalomszerűen kékesfehérváron.

MDK-A-I.-1/255.

M.D.K.

Brein Ferenc, épitőmester

1844-beli tervei szerint épült Kőbányán, a Gilér-u. 1.sz. alatt álló „főcsőszház", mely ma már csaknem romokban áll. Cikkíró: N. Sándor László, mint „Egy elfelejtett műemlék"-ről emlékezik meg róla.

BUDAPEST, Bp.1966. IV.évf. 5. sz. 31. old.

M.D.K.

Brein Ferenc

Romantikus álkotása Rosenberg házaspár u. 5.

hajdani Grünzweil-ház

Budapesti hirek

Müemlékvédelem 1964/3. 1 92. 1.

Brein Ferenc

Serverle a műemlék csöntonyot Kőbányán.
Említi T. Papp Melinda levele

Budapest, 1971. 1.sz. 48. 1.

Brein Ferenc

A Bp.I.Uri u.38.sz. házat Máltás Hugó terve szerint épitétték át romantikus stilusban 1855-56-ban. Kivitelező /és a terv aláirója/: Brein Ferenc, kőfaragó: Hofhauser Lajos, képfaragó: Dötsch I. - Az 1945-ben elpusztult Bástyasétányi szárny helyére új épület került Jánossy György terve szerint.

Czagány István: A budavári volt nőegyleti pal ota helyreállitása. - Épités-Épitészettudomány,1969. 3-4.sz.341-369.l.

343,346.l.

Brein Ferenc

Különböző müvésztelepeken hat hetet töltöttek a Képzőmüvészeti Főiskola hallgatói, akik ezalatt közel hatszáz képet és szobrot készitettek.
Müveiket bemutatták a Főiskolán, majd a Hidépitők Kulturtermében, s végül a Főv. Operettszinház előcsarnokában.
A legkiválóbb szobrászok nevét felsorolja a lap, s közöttük emliti meg a müvészt is.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. nov. 6.
V. évf. 34. sz. 7. lap.

M.D.K.

Brein épitőpallér

neve szerepel Hupf József kőfaragómester 1776-1789-körök veretett ürleti feljegyzéseiben.

Művészettörténeti Értesítő, 1968. XVII.évf. 3-4. sz.
Moess Alfréd: Egy 18.századi pesti kőfaragómester munkássága. Adalék a 18.századi magyar építészettörténethez.

246. old.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Brein Ferenc

életének és munkásságának időrendi adattára mesterfelvételi ügyével bezárólag.

Komárik Dénes: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX. században. Pesti mesterek és mesterjelöltek.

Építés- Építészettudomány, III. köt. 4. sz. 379-418. l.

392. l.

Brein Ferenc

pesti építőmester a pesti piar. gim-ban folytatott tanulmányaival párhuzamosan töltötte le az előírt három inasévet.

Komárik Dénes: Máltás Hugó.
Építés- Építészettudomány,
1970. /2.köt./
112-171.l.

115.l.

Brein Ferenc

és a pesti Brein család cimmel irt

tanulmányt Komárik D. Épitès-Épitészet-
tudomány IV./1972/1"3.sz.165-222

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Bibó István: A magyar épitészeti szakirodalom
kezdetei 27.o.

Brein Ferenc

épületei 1844-ben a X. Harmat utcai
csőszkormyot. Romantikus stílus.

Műemlékvédelem 1967/3. 189.o.

M.D.K.

Brein Ferenc épitész

Bp. I. Uri u. 1. Tóth Árpád sétány 14. sz házakra emeletráépités a mult sz.ban 1855.

eddig Máláts Hugónak tuló

Müemlékvédelem 1967/1. 60. 1.

Brein Ferenc MDK

Bp. X. Harmat u. 31.

Csősztorony. Brein Ferenc 1844.

Komárik Dénes állitotta helyre 1955. ben.

Repr. 270. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

174.

Brein Ferenc

MNK

VIII. Gyulai Pál u. 11.

Wagner János épitette az első emeletet egy régebbi házra Merényi Henrik részére.1850.
Brein Ferenc toldalékot épitett hozzá 1854-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

158.l.

MDK

Brein Ferenc, [építész?]

„A kőbányai csöntorony építője."

Veres Sándor: Kaltás mester rejtélye 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. júl! 22.

100

Brein Ferenc épitész M.D.K.

Rosenberg házaspár u. 5. sz. lakóházm 1865,

Petneházy Károly: Romantikus épületek restaurálása a pesti Belvárosban

Müemlékvédelem, 1964/2. 96. 1.

Brein Ferenc

Feszl Frigyes 1854.XII.12-én jelent csődöt, Brein Ferenc és felesége ellen 1855 XII.17-én nyitják meg a csődeljárást, s ez időben megy csődbe a Kauser-Gerster társulás is. Zitterbarth Mátyás ellen 1865 XYYy III.24-én nyitják meg a csődöt.

Komárik Dénes: Máltás Hugó- Építés- Építészettudomány. 1970. /2.köt./ 111-171.l.

122.1.

Brein Ferenc

tervei a múlt század 5o-6o-as éveiben ~~xxxx~~ idegen aláírással - rendszerint a kivitelező vállalkozéval - kerültek az engedélyező hatóság elé, mivel nem volt céhtag.

Komárik Dénes : Múltás Sugó. - Építés- Építésmettudomány. 197o. /2.köt./ 112-171.l.

Brein Ferenc (1817-1879)

Romantikus építészetünk egyik úttörő pesti kismestere nyerte el a X. Hannat u. 31. v. Kőbányai csőrtorony tervezési munláját, a kiviteli versenytárgyaláson 1843-ban.

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly
Műszaki Kiadó Bp. 1976.

Breiner Ferenc (1817-1879)

volt a Bp. I. Úri u. 38. sz. ház
1855-56-os átalakításának tervezője-
vállalkozója

Régi Házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly
Müszaki Kiadó Bp. 1976.

50. old.

Bródy Ferenc

„Szabadság" vörösréz 49 x 16 cm

Őszi Tárlat 1975, Tata, Vár, 1975 december-1976 január

Brein Ferenc

terveste a Majakovszkij u. 47. sz.

Pekáry-házat, annulyen egy ősmagyar

vitéz szobra látható

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Poroházy Károly
Műszaki Kiadó Bp. 1976.

75. old

Brein Ferenc

szobrász

Jel 1977 címmel kiállítás
nyílt Tatán a Kossuth
Megyei művelődési házban.
Erről a tárlatról részt vett
a művész.

—: Jel 1977.
Tatai, 1977. március 13 - 4. lap.

Brém Ferenc

A honvázomi Művelődési központ-
ban rendezett JEL képzőművészeti
csoport kiállításán szerepelt a mű-
vész.

Kiállitási naptár:

Müvészet, 1977. március - 48.oldal.

Brein Ferenc, [építén !]

L.: Ybl Miklós

— : Régi házak . . . . . 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 12.

Brein Ferenc

Pelcány ház, Kinsky u. 47., építette 1847-48 körül. (repro)

Gerle László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor 130p.

Brein Ferenc

1844-ben építette a

X. Harmat u. 31. sz. alatti Zöbányai

csöztornyot

Műemlékvédelem
1973/2
76. old.

Brein Ferenc

Brein Ferenc- mig céhmesteri jogot nem szerzett - terveit más céhmesterek aláírásával hagyatta jóvá; ezért tulajdonitották pl. a Pekáry-házat /Bp.VII.Majakovszki u.47./ Pollack Ágostonnak. - Később, céhmesterként Bre Brein irta alá a mesterjoggal nem rendelkező Máltás Hugó tervét az I.Uri u.38.sz. házhoz.

Komárik Dénes: Feszl Frigyes ismeretlen műve
Művtört.Ert. 1972.3.sz.245-248.l.

Brein Ferenc

épitette x X. Normal u. 43 – Gitár u. sorkán álló „Csöpstorony" elnevezésű műemléket.
(1844)

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

2311

Brein Ferenc

tervezte /tévesen Pollack Ágost helyett/ x

VI. Majakovszkij u. 47. p. házat.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335

7131

Brein Ferenc

Összefogás vagy Lüftöléglen cinnü szobra hulságosan leegyszerűsített szimbolumok. Részt vett a Patabánya város 25. évfordulójára rendezett képzőművészeti kiállitáson.

Havas Lujza: Kiállitásról kiállitásra.

Magyar Hirlap 1972/296 6 old

Brein Ferenc
munkái megmaradnak az igézet sikján
A Jel-csoport a tatai művelődési házban
állít ki.

Bojár Iván: Dunántúli körjárat.

Magyar Hírlap 1972/156 7old.

Brein Ferenc

A Bp. I. kerü n. 38. sz. épület
Kivitdező vállalkozójaként-neve
emlitve a 73. oldalon

Műemlékvédelem
1973/2

Brein Ferenc építőmester
(1817 - 1879)

zóla szóló cikk a 94-99.
oldalon

Műemlékvédelem
1972/2
94-old.

Brém Ferenc, szobrászművész

a Tatabányai Szénbányák megbízást adott négy tatabányai művésznek, intézményei belső tereinek díszítésére. Két szobrászművész: Brém Ferenc és Bondor István konkrét megbízást kapott. – A művész nagyméretű vörösréz-domborítása bányajelenetet ábrázol. [említve]

Győry Csaba: A mecénás és a művész felelőssége. Dolgozók Lapja, 1976. szept. 16.

Brein Ferenc

(1854-56-ban épitette az V. Rosenberg

házaspár n. 5. sz. a. épületet.

Berza László, Bernát György, Erdei

Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-

pest 1973. 1335 l

1004 l

Brein Ferenc

irodájában dolgozott Lohr Antal

Komárik Dénes: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX. században. Pesti mesterek és mesterjelöltek. Éptud, 1971 /III/, 4.sz.379-418.l.

405.l.

Boris Tasev

Indéjában dolgozó Imre Antal

Brein Ferenc

Bp. VII., Majakovszkij u. 47. Pekány ház romantikus homlokzata, építette 1847-48 között (rajz)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítésükre 123.

megivva

Brein Ferenc

az elhalt Brein Ignác pesti építőmester fia 1854. okt. 26. a pesti polgári építőmesteri testületbe mint mester bekebelezteteti.

Pkc. 216. l.

Schneider Róbert. A pesti kőmüves és kőfaragó-ech tagjai.

Bpesti építőmesterek Sfb. ipartestülete. VIII. évk. Bp. 1912, 216.

Forster Gyula vári II. 235.

Brein (Prein-
nek irva) Ferenc

pesti épitész az
1850-es években
Gerstner épitész ha-
tása alatt ő is az
akkor uj, neogotikus
stilusban tervezet.
Ő tervezte a hatalmas
Pékány-házat a Ki-
rály utcaban
irod

Haeufler 1854

I 154. l.

ben törtindás rozettás dísz. Kékalapú rozettás és levélindás szegéllyel.
Mérete 190×135 cm.
Perzsia, XIX. század.

FERAHÁN SZŐNYEG

Pirosalapú tükrében szimmetrikus elrendezésű, kis palmettákkal kapcsolt nagy sarlóleveles és virágpalmettás dísz. Fekete keretében kettős hullámos indadísz között virágrozetták.
Mérete 200×120 cm.
Perzsia, XIX. század második fele.

VIRÁGMUSTRÁS SZŐNYEG

Sötétkékalapú tükrében virágok és palmetták között négy madár. Pirosalapú keretében palmetták, oroszlánok és antilopok.
Mérete 102×144 cm.
India, XVII. század második fele.
Régi perzsaszőnyegek kiállítása. (Katalógus.) Bp. 1936., 24. l. 41. szám.

RÁKÓCZI ERZSÉBET SZŐNYEGE (218. kép)

Türkiszkék alapon drapp, zöld, kék és halványpiros indás nagy virágszálak között kerek medaillonban kardot tartó sas; kétoldalt 16—97-es évszámmal, alatta C(omitissa) E(lisabetha) R(ákóczi) D(e) F(első) V(adász) monogrammal.
Mérete 170×108 cm. (Egy nagyobb szőnyeg töredéke.) A címer II. Rákóczi Ferenc nővéréé, Erzsébeté. A kistapolcsányi kastélyból.
Francia (Savonnaire), XVII. száza vége.

Brein Ferencz, építész. Az 1860-as években Székesfehérvárt élt.

Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat évkönyve. 1865—1866. Pest, 1867. 240. l.

Buda-Pest.)

Haeuffler J.V.: Historisch-topographische Skizzen von Ofen u. Pest und deren Umgebungen.

Pest. 1854. 154. l.

BREIN FERENC (Pest, 1817 – Székesfehérvár, 1878)

Építőmester, Brein Ignác (1787–1830) építőmester fia, Brein Fülöp (1742–1823) építőmester unokája. Céhes képzésben részesült, s vándorlása során másfél évig Franz Beer mellett dolgozott az oroszvári kastély építésén. Pestre visszatérve anyja özvegyi mesterjogán működött, majd 1854-ben mester lett, később Székesfehérváron telepedett le. Pest romantikus építészetében szerényebb képességeivel is úttörő szerepet töltött be.

4. A Pekáry-ház terve, 1847

szinezett tus, p., 63x92,5 cm
Jelezve j.l.: Für die Wittwe Magd. Brein, Aug. Pollck Baumeister
Felirata: Keller Plan, zu ebener Erde, II. u. III. Stock. (Az engedélyezési záradék 1847. máj. 27.)
BFL SzB. 11866

A ma is álló Pekáry-házat (VII. Majakovszkij utca 47.) mind a kortársi megnyilatkozások, mind a későbbi szakirodalom a pesti romantika egyik legkorábbi és legjellegzetesebb műveként tartják számon. Romantikus műveiben Brein Ferenc a gótizálás hívének mutatkozik, a derűsebb félköríves-románós mintákhoz ritkán fordul. E törekvését kisebb alkotásaiban, mint például a kőbányai Csősztorony és a Király utcai Schücke-ház esetében, ízlésesen, harmonikusan valósítja meg. Nagyobb művein jobban érvényesül az északi gótika komor világa, a várkastély-romantika zaklatott regényessége. E tendenciákat a svábhegyi Frivaldszky-villánál (1847 körül) jobban egységbe tudta foglalni, erre a „lovagvár"-jelleg is nagyobb lehetőséget adott, de a Pekáry-ház esetében már kevésbé. A zártsorú városi lakóház középkorias elemeinek sokféleségét, zsúfoltságát a regényesség nyilvánvaló szándéka sem teszi megnyugtatóbbá.

Irod: Komárik D.: ÉÉT 1972. 189–200, 218.

K.D.

b. I. változat, alaprajz
szinezett tus, p., 85,2x58,7 cm
Jelezve: Giuseppe Cassano Architekt. u. Baumeister
Felirata: Generalplan Litt. A. von dem Kerker Gebäude sammt Wohnungen der Beamten.

c. I. változat, részletrajzok
szinezett tus, p., 85,3x57,5 cm
Jelezve: Giuseppe Cassano Architek. u. Baumeister
Felirata: Detail ad Litt. B.

d. II. változat, alaprajz
szinezett tus, p., 65x47,2 cm
Jelezve: Giuseppe Cassano Architekt u. Baumeister
Felirata: 3ter Entwurf zur Erbauung der Criminal Gefängnisse nach der Aufgabe wornach die Gefangene die Messe hören und sehen können, ohne einer den Anderen wahrzunehmen und ohne Aufopferung der Einzeln-Systems

e. III. változat, földszinti alaprajz
szinezett tus, p., 60x96 cm
Jelezve: Cassano Joseph Architect u. Baumeister
Felirata: Grundriss zur Ebener Erde des Kerker Gebäudes und den Wohnungen der Beamten

f. III. változat, I.emeleti alaprajz
szinezett tus, p., 62x96 cm
Jelezve: Cassano Joseph Architect u. Baumeister
Felirata: Grundriss zum 1ten Stock des Kerker Gebäudes und den Wohnungen der Beamten

g. III. változat, homlokzat és metszet
szinezett tus, p., 63x95 cm
Jelezve: Cassano Joseph Arcitect u. Baumeister
Felirata: Quer Durchschnitt nach der Linie AB des Genereal Planes Nro 1.

h. III. változat, metszet
szinezett tus, p., 62,5x95 cm
Jelezve: Cassano Joseph Architect u. Baumeister

Brein Ferenc

Építési alkotása a Rosenberger n. 5

Bp-i hírek

Műemlékvédelem 1964. 3. n. 192. l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányut

. . . . . .

~~[illegible]~~ Brein Ferenc

Építette a Rosenberg u. 5.-t
1865-ben

Perekázy Károly: Romantikus épületek
restaurálása a pesti belvárosban
Műemlékvédelem 1964. 2 n. 95. l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

. . . . . .

BREIN Ferenc építész

SISA, József: Imre Steindl and neo-gothic in Hungary in the late 19th century. In. Il neogotico nel XIX e XX secolo. Milano, 1989
140-141.p.

BREIN Ferenc építén

Oroszvár, kastél

Komárik 1975 434-451. és ill

BREIN Ferenc építész

Bp. Frivaldszky-villa

Frivaldszky János: Adalékok Lechner építéstörténetéhez. = MÚ 1994/4. 227. és ill

BREIN Ferenc

- Kecskemét, Város-háza, 1849-ben Mészült gótizáló terve
- Kőbánya, Csösztorony 1844
- Svábhegy, Frivaldszky-villa, 1847

Komárik 1982 296.
305.
307

- Bp. Pekány-ház, 1847/49, 315.
  Stuck-ház
  Gruszweil-ház

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992 [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991

19.p. - Bp.,XII:Béla király u.20/a. - tervezte, nem Ybl

BREIN Ferenc épített

1853-ban tervet készít a városházára, de nem valósult meg.

Sümegi Gy.: A kecskeméti városháza. 2. bőv. kiad. Kecskemét, 1996 1. a ill

Brein Ferenc

szobrász is részt vett az öt Komárom megyei művész munkáiból nyílt kiállításan pénteken a tatabányai Népházban

Magyar Hírlap 1973/178 8 old.

megírva

Brein Fülöp

épitész

l.

Gentmüeml

56. l.

Horák-ház Nyary Tál
u. 8.
1815-ben épült
klasszicizáló

Budapest, 1909. február 5.

A miniszter helyett:

államtitkár.

Brein Fülöp

építőmester

1803. Pest.

Adr. 1803 168 l.

~~Bronz lándzsa IV. 116.~~

— ~~Lövedéke IV. 117~~

Brein Fülöp

lásd

Bier Kass Ho 64. l.

Brein, Fülöp

l.

Benedekempire

25.1.

D

Brein Fülöp

épitett

l.

Bierbeptört

220. l.

BUDAPEST
936 OKT. 27. 22.

188 Brein Fülöp

univerzite a barokban
gyökeresik.

l.

Bp. 1932

Tanulmányok Bpest I.

98. l. 82. l. 84, 85. l

Bierbauer V.: Pesti
építőmesterek munkás-
sága 1809-1847. 5

1809-22. 188 házat épitett
Pesten

megh valószínűleg 1822.

Brein Fülöp

építőmester

1801-ben a pesti városi tanács felhívására tervet adott be a terézvárosi templom elé állítandó kútkútra vonatkozóan. Kasselik Fidél ajánlatát fogadták el.

Historia 1929. 6. sz. 192. l. (A terézvárosi kútkút.)

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
V. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Brein Fülöp

épitém

l.

Pollack Mihály
hatása

Zádor—Rados

153, 198. l.

talan ö tenente
a gyöngyösi Orczy-
kastély

La Rue

Brein Ferenc

épitéz

Genthon István:
Mország műemlékei.
l. Bp. 1951.

Gentmüeml

49, 83. l.

1854-55. épitette a
romantikus
Holdutca 5. n. a. eredetileg
Grünzweil-házat

Brein Ferenc

építőmester

l.

Tanulmányok Bp

multjából

VII. 31. l.

MAGY. KIR. OPERAHÁZ.

Budapest, szombaton, 1884. szeptember 27-én.

A magyar királyi operaház első megnyitási előadása.

I.

BÁNK BÁN

Eredeti opera 1-ső felvonása. Szerzette: Erkel Ferencz. — SZEMÉLYEK.

Gertrud, magyar királyné — — —	Bartolomi V.	1-ső }	— — — — Abrányiné
Otto, Berthold meraniai herczeg fia,		2-ik } királyi apród	— — — — Doppler J.
Gertrud testvérnoszése — — —	Pauli	3-ik }	— — — — Korbin M.
Bánk bán, Magyarország nagyura —	Hajdu	4-ik }	— — — — Spanyi I.
Melinda, felesége — — — —	Malecskyné	Egy meraniai hölgy — — — —	Rosner Gizella
Petur bán, tiburi Muszáz — — —	Ódry	Magyar és meraniai uraz és hölgyek, apródok, szolgálók, szolgálók	
Biberach, kalandos levag — — —	Láng		

Az előfordulót tánczokat szerzette és betanította Campilli Fr. balletmester, kiséretik a tánczokban szerepelnek.

I. BAGY KETTŐS TÁNCZ. Előadja: Coppini Zsuzsa és Pini Henrik.

II. MAGYAR TÁNCZ. Előadja: a tánczosnőnyom.

II.

Nyitany

Hunyadi László czimű eredeti operából.

Brein Ferenc

l.

Lykanemzromantika
82. l.

PAPFALUSI ERZSEBET
KÖNYV- ÉS PAPIRKERESKEDÉSE
HIRLAPTERJESZTŐ
BEREGSZÁSZ

T.

"EUROPA" lap és könyvterjesztö vállalat

Budapest

V., Visegrády u 36.IV.1

Brein Ferenc

Budapesti építész

irod

=

Ungár László: Magyarország pénzügyei 1848–1849-ben. Századok. 1936. 621. l.

Universität (Stadtseite)

Bildarchiv: BUB

Brein Ferenc

pesti szül. építész

Brein Ignác fia.
a bécsi akadémián
tanult. A szabad-
ságharc után jött
Pestre, hol 1854.
~~bet~~ vették fel a
pesti
könnyvés
és kőfaragócsá-
be. A Ki-
rály-utcai Pekáry-

l.

Zádor – Rados

266. l.

Zádor – Rados:

A klasszicizmusépí-
tészete Magyarország-
on. Pp. 1943. 266. l.

Lázat romantikus sklus-
ban tervezte.

KÖNYVESBOLTJA

BUDAPEST IV, KOSSUTH LAJOS-UTCA 18

POSTAFIÓK: 242 TELEFON: 1-895-40 POSTATAK. CSEKK: 37.473. ALAPÍTÁSI ÉV 1577

KIRÁLYI BUDAPEST

MEGTEKINTÉSI

636

SZÁMLA

Mellékelten van szerencsénk az alább felsorolt könyveket szíves megtekintésre megküldeni. Kérjük, hogy a könyveket legkésőbb 6 napon belül hozzánk visszajuttatni szíveskedjék, mert ezen idő letelte után a küldemény értékével b. számláját megterheljük. Telefonfölszólításra a könyveket készséggel visszahozatjuk.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Orsz Bizottsága

Bp.

MENYNYISÉG	FELSZÓLALÁSOKAT 14 NAPON BELÜL ÉS CSAK JELEN SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VESZÜNK FIGYELEMBE	EGYSÉGÁR AP	EGYSÉGÁR f.	ÖSSZES ÁR AP	ÖSSZES ÁR f.	ÖSSZES AP
1	Zádor-Rados: A klasszicizmus					
	[illegible] Magyarországon					2[illegible]

Brein

Ltäb. IV. 62, 64,
72, 81

Brein Ferenc

épitéz terverte

1844. X. Harmat u. 41.

csösztorony, vanan

tehus szilusk

Fényképe kiállítva

a Műszaki Egyetem

Építéstörténeti Tanszéké-

nek kiállításán

1950. nov.

Tételszám	
	11 drb. kép 18x24 cm. /Esztergom/
	azaz huszonkettőpengő

Fizetendő: számla vételével

Brein Fülöp
építész

Ausztriából telepedett át.

Radó: Magyar építészettört. 257.
Műszaki kiadó 1971

Brein Fülöp

Leverle a ma is fennálló Bp. V. Zrínyi u. 3. a. házat, 1812-ben.

Komárik Dénes: Rövid hirek

Müemlékvédelem, 1971.2.sz.

98-99.

Brein Fülöp, [építész] MDh

A Király utca [– jelenleg: Majakovszkij utca] – 9. sz. házat – műemléktábla jelöli – szépen tatarozták; az épületet 1810-ben Brein Fülöp építette.

Kristóf Károly: Megfiatalodik a macskák volt utcája 3. l.

ESTI HIRLAP bp. 1960. okt. 13.

Brein Fülöp, építész MDK

Vajakovszkij utca 9. sz. ház építő-
je - ahogy az 1953-as virsgálat során
kiderült. 1810 körül.

Horler Miklós: Műemlék helyreállítá-
sok Budapesten a lakóhártatano-
rások során.

Műemlékvédelem, 1957. I. évf. 2 sz.
119 l. repr. 118 l.

Brein Fülöp

MDK

A pesti épitészet terén Pollackon kivül Brein Fülöp /kb 170 pesti müve/ és id. Zitterbarth Mátyás /kb 65 pesti müve/ fejt ki jelentősebb tevékenységet, de müvészi jelentőségben nem vetekednek Pollackkal.

248.o.

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp.1960.

M. D. K.

Brein Fülöp építész

Nem több egyszerű pallérnál.

Benedekné Györi Lujza: A empire építészet
Pesten. Bp. é. n. 25.

MtK

Brein Fülöp
VII. Majakovszkij u. 9.
Valószinüleg Brein Fülöp müve 1805 körül.
Helyreállitotta 1953-ban Horler Miklós

Repr. 248 kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp.1961.

152-153. l.

BREIN Fülöp építész

XIX sz. működéséről kevés adatunk van

Radocsay Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 244.

MDK

Brein Fülöp építész

Bierbauer cikke. MMÉÉKözl 1927, 11-12.sz. 64-7o l.

Brein Fülöp

által épitett sarokhárat - a Zwei Adlergasse 2. sz. hár mellett - emlit

Pereházy Károly: A városrész-rekonstrukciók...
Müvtört. Ert. 1972. 3. sz. 213-223. l.

222. l.

Brein Fülöp építőmester
(1742–1823)

1786-ban nyerte el a pesti mesterjogot. – emlékére

Műemlékvédelem 1977/2
92. old

Breiu Fülöp

az általa épített Seiler-ház
(V. Irányi u. 3) eredeti terve
emlitve

Műemlékvédelem
77.4. 1973/2

Brein Fülöp

1812-ben tewette az V. Zrínyi u. 3

sz. épületet. - emlitve

Műemlékvédelem
1971/2
98. old.

Krein Fülöp

mellett dolgozott Zofahl Lőrinc

Komárik Dénes: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX. században. Pesti mesterek és mesterjelöltek. Éptud, 1971 /III/, 4.sz. 379-418.l.

418. l.

Brein Fülöp

valószínű tervezője a VI. Majakovszkij u.
9. sz. épületnek /1810 körül/.

Berza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973 13351

7121

Brein Fülöp

Neve szerepel az 1797-ben
Pesten tevékenykedő 10 építőmester
felsorolásában

Budapest története III. Akadémiai Kiadó 1975 Bp.
517.old

Breu Fülöp építész

1809-28 között 188 munkája ismert
a Építési Bizottmány tevékenysége fennmaradt és
ismert adatok vannak

Budapest története III. Akadémiai Kiadó Bp. 1975
518. old.

szint, az íves és egyenes ablakzáródások váltakozása, a felfelé fokozatosan egyszerűsödő nyíláskeretek általánosabb, más mestereknél is sűrűn előforduló motívumok.
Publikálatlan

319 A Szemerédy-ház terve 1811-ből

színezett tus, papír, 26,5 x 39 cm
Jelezve: Joseph Hofrichter Baumeister
BTM tervtára, ltsz. 14.060

88. TÁBLA

Brein Ignác - Brein Pál

HOW TO PREPARE FOR THE
TOEFL
TEST OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE
Fifth Edition

megrova // Brein Ignác

A Hár 1911. 6-7+
47, 48. l. (Kép ek+
kel.)

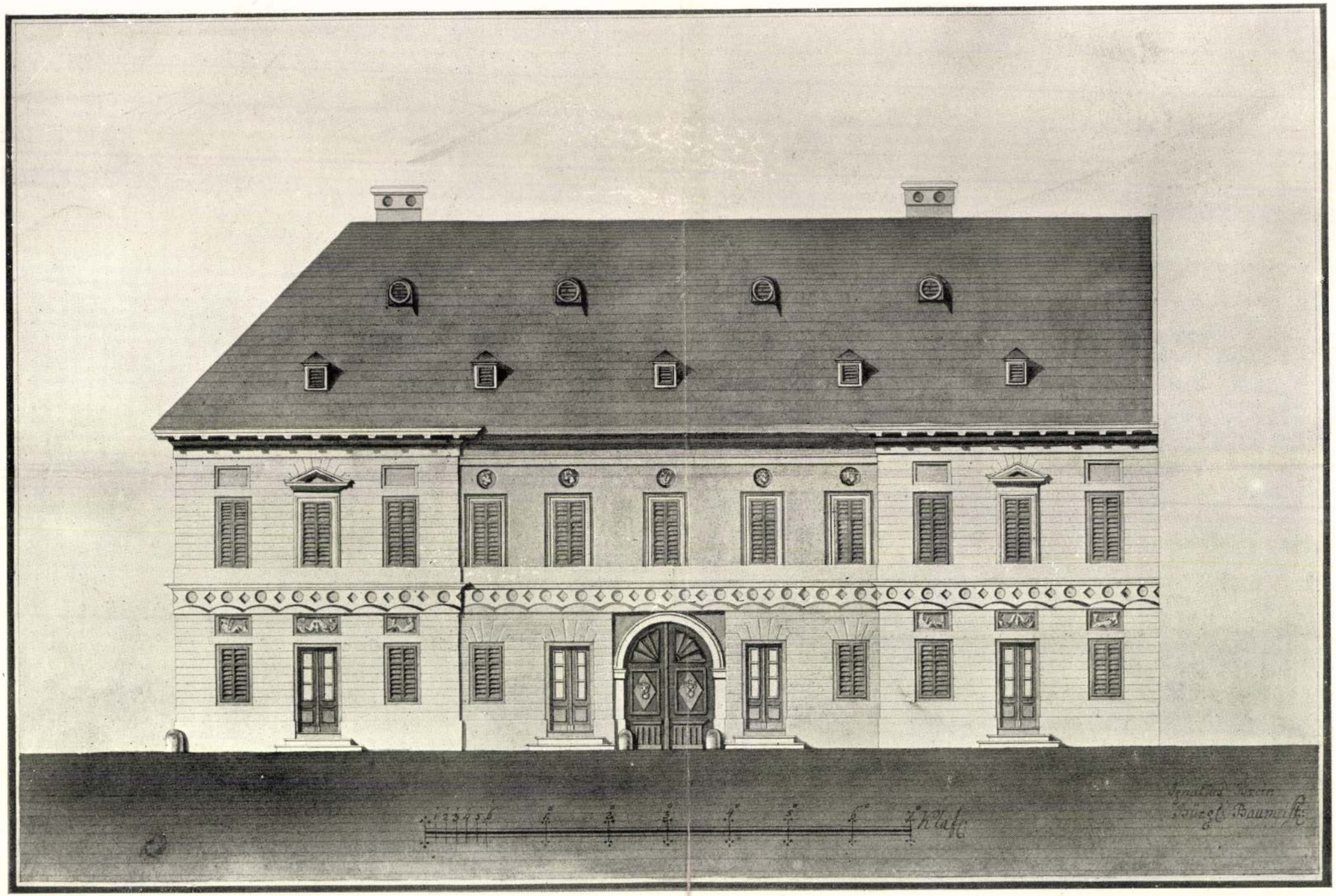

48

BREIN IGNÁCZ

1817

A Klár 1911. 6-7 sz.

Brem Ignác

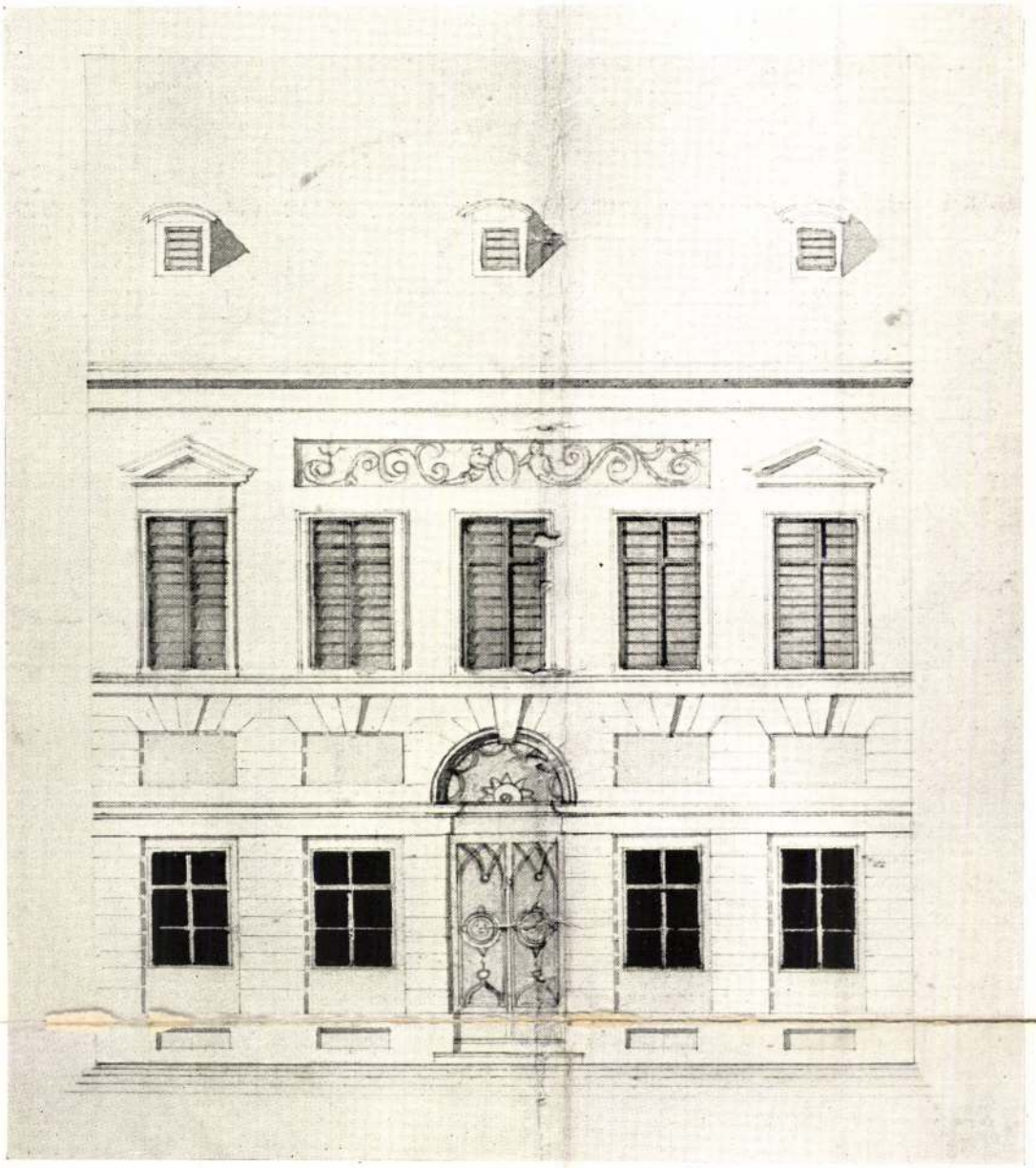

BREIN IGNÁC 1815.

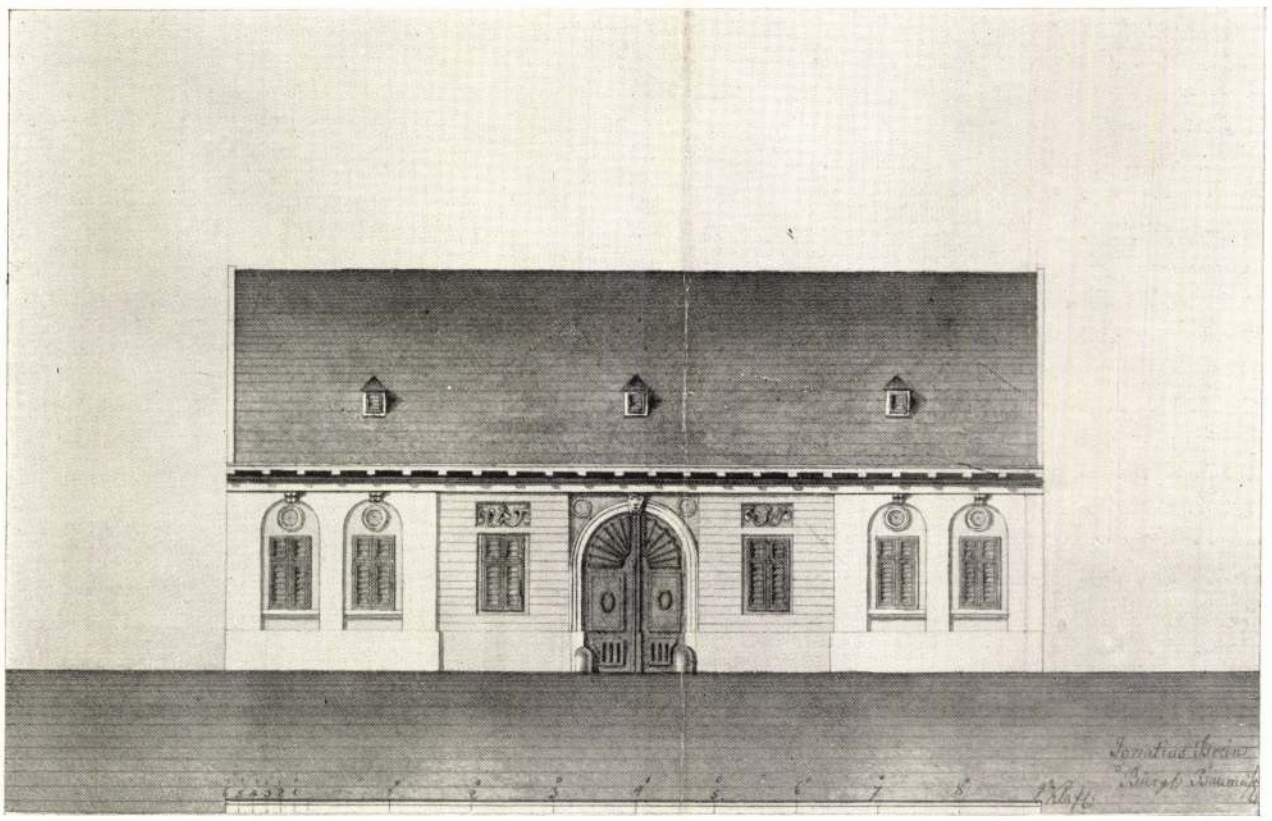

BREIN IGNÁC 1815.

A Hár 1911. IV. 6-7 sz.

Brein Ignác
épitett

Ger Zak Bpest

Semmelweis-u.23. Ház, klasszicizáló, háromemeletes, 7 ablakos. A földszintet és az első emeletet épitette Brein Ignác 1820-ban Unger Ferenc számára. 41 l.

Só-u.1. Lásd Tolbuchin-krt.2.

ergebenst zu übersenden und em-

Hochachtungsvoll

ERNST WASMUTH
CHITEKTURVERLAG, ARCHIT[illegible]BUCHHANDLUNG
UND KUNSTANSTALTEN A.-G.

A MŰGYÜJTŐ

A MAGYAR GYÜJTŐK ÉS MŰVÉSZETKEDVELŐK EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST IV., Mária Valéria-utca 7. Telefon: 813—60.

SZERKESZTI: SZILÁRD VILMOS

Előfizetési díj: Egy évre . . . 10 pengő Fél évre . . . . 5 pengő Egyes szám ára 1 pengő

IV. évf. Budapest, 1930 augusztus—szeptember 8—9. szám

Kővé merevült zene

Ezzel a plasztikus képpel irta körül a tömör gondolatok örök mestere, Goethe, az épitőművészet jelentőségét az emberi lélekre nézve. Gyönyörű hasonlatának legősibb formája ott gyökerezik az antik bölcseletben, mert hiszen szorgos kutatók kimutatták, hogy Goethe ezzel a tételével a görög Simonides egyik szavát variálta, aki szerint »a festészet néma költészet, a költészet pedig beszédes festészet«. Úgy a germán, mint a görög bölcselőnek axiómája — bárminő finoman és megejtően hangozzék is — súlyos szervi hibában szenved, mert elveti a minden művészetek öncélúságát és fajidegen hasonlattal iparkodik a művészet objektiv valóságán átsiklani. Pedig talán éppen elsősorban az épitészet az emberi alkotásvágynak az a megjelenési formája, amely a legkevésbé szorul idegen mankókra, amely leginkább önmagától való. Ha az Északról, naphiányos vidékekről került egy-dimenziós ornamentális grafika, vagy a mérsékelt égöveken született két-dimenziós festészet voltaképpen mindenkor absztrakciót jelent is az emberi agy számára, bizonyos kisebb-nagyobb elvonatkozást a lét tárgyilagos formáitól, ha mindig több-kevesebb illuziót követel ez a két művészet a szemlélőtől: az épitészet — a maga három-dimenziós, robusztus valóságával, anyagi dinamikájával letagadhatatlanul itt gyökerezik földi mivoltunk materiális létében, életünk elemi alkotórészévé lett. Lehet, hogy bizonyos műformáiban transzcendentális, kultikus célzatokat is szolgál: mint templom, mint szinház, mint disz-architektura talán megengedheti magának az illuzió fényüzését. De túlnyomó nagy tömegében mégis csak a drámai, mert dolgozó, gürcölő ember evilági koncepcióját hordja magában, — nem apollinikus, nem dionizikus, hanem tisztán a fausti ember örökszép eszményét hordja kimerithetetlen méhében.

Ennek az öncélú, tudatos művészetnek mesterei gyülnek a világ minden tájáról ezekben a napokban Budapesten össze: a Műgyüjtő szerény, de magabiztos köszöntéssel üdvözli őket a maga részéről is.

Die asiatischen Voraussetzungen der ungarischen Architektur

Von Hofrat Josef Strzygowski

Ende Juli schreiben Sie mir, Herr Redakteur, im September würde in Budapest ein internationaler Kongress der Architekten stattfinden und ich sollte dafür einen Aufsatz einsenden, der den obigen Titel tragen müsste. Ich sitze in den Karpathenwäldern, fern von allem wissenschaftlichen Rüstzeug und komme erst im September wieder zurück zu meinen Büchern. Wie soll ich da Ihrem Wunsche genügen? Inzwischen soll der Aufsatz gedruckt sein. Was also machen? Ich habe mir die Sache durch den Kopf gehen lassen und wenn Sie das Nachfolgende des Druckes wert finden sollten, bitte!

Sie hätten mir eigentlich die denkmalkundliche Unterlage für die Beantwortung Ihrer Frage gleich mitsenden sollen, für das also, was Sie die ungarische Architektur nennen. Aber was ist denn von Bauten in Ungarn erhalten, das dem Einbruch der grossen westeuropäischen Stile vorausgeht? Gibt es vielleicht Reste aus vorromanischer Zeit? Und welche sind davon auf die Ungarn zurückzuführen?

Sie wissen besser als jeder andere, dass wir solche Reste tatsächlich nachweisen und eine bestimmte Gruppe als magyarisch bezeichnen können. Nur sind das leider keine Bauten, sondern lediglich Zierate im Gebiete der Kleinkunst. Erhalten also sind jene Metallfunde der »Landnahmezeit«, unter denen als die künstlerisch wertvollsten jene silbernen Taschenbleche hervorragen, die im 10. Jahrhundert nach Christus noch ebenso ausgesprochen iranisch sind, wie der kürzlich in Trichtingen (Würtemberg) gefundene grosse Silberring im II. Jahrh. vor Christus. Knüpfen wir an diese Taschenbleche an. Die Ungarn müssten, wenn diese Spitzovalmuster mit ihren gefiederten Palmettenfüllungen und Kommaschlitzen wirklich ihr Eigentum sind, vor der Einwanderung in Fühlung gestanden haben mit Iran, was ja ohne weiteres begreiflich wäre, wenn sie etwa aus denselben Gebieten kämen wie ihre Vorgänger, die Hunnen und Avaren. Diese hochasiatischen Türkvölker müssten, sobald sie sich nach dem Westen wandten, an Iran vorüber oder durch Westasien hindurchgehen.

Wir berühren damit eine Fragengruppe, die bei der Beantwortung Ihrer Frage nach den asiatischen Voraussetzungen der ungarischen Architektur in zweiter Reihe in Betracht kommen, sobald die Grundfrage beantwortet ist: woher kommen eigentlich die Ungarn selbst? Erst dann nämlich können wir ihre Schicksale, vor allem, feststellen, durch welche Länder sie ziehen mussten, um nach Ungarn zu gelangen. Was das unter Umständen ausgeben kann, beweist der Fall der Nachfolger der Ungarn, der Mongolen. Diese gehen zuerst nach China, wo sie ein so glänzendes Kulturleben entwickeln, wie es Marco Polo beschreibt. Dann erst wenden sie sich nach Westen und setzen sich in das warme Bett einer zweiten Grosskultur, der persischen. Bevor sie also nach Europa kamen, waren sie durchtränkt mit der Ueberlieferung von Kunstkreisen, die sehr andersartig waren als die ihrer ursprünglichen Eigenart als Wanderhirten Hochasiens. Was brachten die Mongolen nach Europa davon mit? Man bemüht sich jetzt in Russland diese Frage aufzuklären und könnte ebenso gut von Indien ausgehen, wo die Mongolen ja tatsächlich noch die bekannte Blüte der Grossmogulkunst hervorgebracht haben.

Wie steht es also mit den Ungarn? Kommen sie aus den gleichen Gebieten, aus denen einst die Hunnen und Avaren, später aber die Mongolen auswanderten, also aus Hochasien, sind sie ein Türkvolk aus der Gegend zwischen Altai und Iran, eines jener Reitervölker, die immer wieder aus der Steppe aufbrachen, um wie die Germanen in Europa ihr kärgliches Ursprungsland mit ergiebigeren Gebieten zu vertauschen?

Wenn die Ungarn ganz unmittelbar aus ihren angestammten Wohnsitzen in Asien nach Europa gezogen wären, dann könnte man sich nicht wundern, dass von ihren ersten Bauten in der Theissebene nichts erhalten ist. Denn dann hätten sie eben das Zelt mitgebracht, von dem sich nicht einmal in Asien selbst greifbare Spuren des ersten Jahrtausends nach Christus erhalten haben. Ich konnte einiges in den Deckenmalereien des Turfan nachweisen (*Revue des arts asiatiques* und »Die altslavische Kunst«), neuerdings bringen uns die Funde Kozlovs in Noin Ula weiter. Immer handelt es sich um Zeltformen und den sog. orientalischen Teppich.

Die Hunnen und Avaren legten »Ringe« an, ähnlich wie sie bei den Rundstädten Asiens vorauszusetzen sind. Hatra, Bagdad, Peking u. a. sind bekannte Beispiele. Gibt es dergleichen auch noch aus der Zeit der ungarischen Landnahme? Die Beschreibung des Priskos (449) von der Stadt des Attila ist ein bekanntes älteres Beispiel, die Paläste aus Holz, die in der Mitte standen, haben ihre Steinparallelen in dem bulgarischen Pliska-Aboba. Ich erwähne bei dieser Gelegenheit das Felsrelief von Madara, das uns den Reiter in ähnlicher Art vorführt wie die sasanidischen Felsbilder. So sahen vielleicht auch die einwandernden Ungarn aus.

Ungarische Forscher haben versucht, von der ungarischen Volkskunst aus einen Weg zur Beantwortung der Frage zu finden, was heute noch vom ursprünglich ungarischen Wesen in der Kunst des Landes weiterlebe. Besonders hat Josef Huszka, wie ich in meinem Asienwerke ausführte, in dieser Richtung reichen Arbeitstoff zusammengetragen. Bestechend für die Annahme von Zusammenhängen waren die Spuren die dabei auf asiatischen Ursprung einzelner Motive wiesen. Aber man wird vorsichtig so vorgehen müssen, dass man zunächst das, was aus Lage, Boden und Blut des ungarischen Landes selbst hervorging, von dem trennt, was die einwandernden Ungarn aus Asien mitbrachten. Bei den anlässlich des Kongresses tagenden Architekten werden in erster Reihe die Arbeiten von Edmund Lechner Beachtung beanspruchen, der eine im Besonderen ungarische Architektur schaffen wollte und z. B. an der Postsparkasse nebst allem andern einen Lamberquinfries als Abschluss der Fassade verwendete: das alte Anzeichen von Nachwirkungen der Zeltkunst, wie ich in einem Aufsatze der *Revue des arts asiatiques* und dem *Asienwerke* näher ausführte.

Die zweite Frage ist dann also, dem mongolischen Beispiel entsprechend, die nach den Berührungen, die die Ungarn auf ihren Wanderzügen genommen haben können. Die wichtigste darunter ist eben die, die durch ihren Zierat auf den Taschenblechen nahegelegt wird, ob sie von den Iraniern auch Bauformen übernommen hätten. Es würde sich dann nicht mehr um Zeltkunst, sondern um den Lehmziegelbau handeln, dem wir erst jetzt einerseits vom volkstümlichen Hausbau Irans, andererseits vom Feuertempel aus beizukommen beginnen. In allen Fällen handelt es sich um die Kuppel über dem Quadrat, aneinandergereiht oder in Verbindung mit Tonnen und halbrunden Anbauten, zu einzelnen Grossbauten gestaltet (darüber mein Asien-

werk), immer die kreisförmige Kugelschale durch Ecktrichter mit dem Quadrat verbunden. Ist eine ähnliche Baugestalt im vorromanischen Ungarn nachweisbar, wie etwa in Armenien, Brandenburg oder gar Germigny des Près und in Spanien?

Zu dieser iranischen Bauweise aus Rohziegeln gehört noch ein zweites Kennzeichen: die Verkleidung der Wände und Gewölbe mit Rohstoffen, die die Haltbarkeit des Rohziegels erhöhen sollten. Dazu wurde in Iran Stuck verwendet, in den Feuertempeln für die Gewölbe Mosaik. Für Ungarn kämen als Zeugen Fliesen in Betracht, wie sie jetzt gerade aus der Zeit der letzten Wanderungen, denen die ungarischen vor den Mongolen angehören, mit ausgesprochen persischer Verzierung im bulgarischen Patleina und in Konstantinopel gefunden werden. Man lese darüber Rice: »*Bizantine glazed pottery*« oder mein *Armenienwerk* nach. Diese Fliesenwaare liesse sich am ehesten auch in Ungarn aus der Landnahmezeit verwerten, geht sie doch später noch über Südrussland nach der Bukowina. Ich habe Rice knapp vor den Ferien für die Zeitschrift *Belvedere* besprochen, deshalb habe ich den Titel des Buches im Kopfe. Soweit kann ich aus dem Stegreif auf die an mich gerichtete Frage eingehen, es sind Fragestellungen, keine Antwort. Aber ich hoffe, dass Sie in Budapest selbst bald mehr über die Sache hören werden.

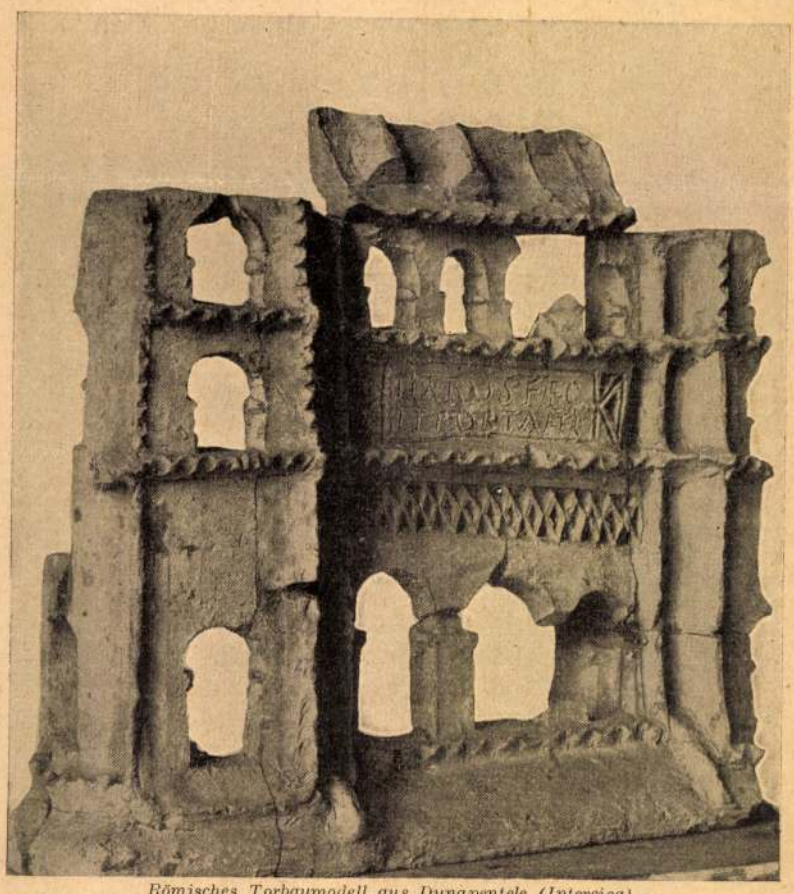

Römisches Torbaumodell aus Dunapentele (Intercisa)

Die römische Baukunst im heutigen Ungarn

Von Dr. Stefan Paulovics, Kustos am Ungarischen Nationalmuseum

Von einer ungarländischen — des näheren pannonischen — Baukunst der Römerzeit in einer kunstwissenschaftlichen Zeitschrift zu sprechen ist heute vorerst noch ein ziemlich prekäres Unterfangen. Der Realarchaeologe vermag diesfalls nur das tatsächlich Vorhandene zu erblicken; was aber auf uns überkam, ist — bei dem heutigen Stande unserer ziemlich stiefmütterlich behandelten archaeologischen Wissenschaft — zurzeit noch ganz und gar ungenügend zur Darstellung eines zusammenhängenden Bildes. Es handelt sich daher in den hierfolgenden Zeilen eher nur um die Besprechung der architektonischen Funde der letzten Jahre im Bereiche Transdanubiens, des einstigen Pannonien.

Von der zweiten Hälfte des ersten nachchristlichen Jahrhunderts bis zum Umsturz der Römerherrschaft, ja sogar in einzelnen Fällen bis ins fünfte Jahrhundert hinein lassen sich auch in diesem pannonischen Gebiete alljene Bautypen nachweisen, die die Sicherheit des römischen Imperiums, sowie die Lebens- und Kulturformen der bereits pazifizierten Völker erheischten.

In monumentaler Hinsicht stehen natürlich die militärischen Nutzbauten voran. Längs des pannonischen Donaulimes verband die Grosslager *(castrum)* der Legionsgarnisonen *Carnuntum*, *Brigetio* und *Aquincum* (bei Budapest) eine Kette von Lagerstätten *(castellum)*, Wachtposten *(mansio, burgus)* sowie von Warttürmen untereinander, die je nach Zeitläuften nach verschieden gearteten Techniken und ändernder Sorgfalt erbaut wurden. Die Bautechnik dieser Grenzfesten weist eine ganze Skale von Ausführungsmöglichkeiten vor: vom einfachen, ursprünglich nur als interimistisch gedachten Lagerschlag (in aller Eile aufgeworfene Verschanzungen, aus Rasenziegeln aufgeführte Lagerumwallungen, Pfahlplanken) an bis zu den endgültig ausgeführten, immer monumentalere Formen annehmenden, ständigen Lagerstätten aus Steinbau.

Die im Laufe der letzten drei Jahre im Gebiet des mächtigen Castrum von *Brigetio* (Szőny) durchgeführten Ausgrabungen boten auch in Bezug auf Architektonik interessante Details. Aus einer eigens zu diesem Zweck präparierten Erdschicht, aus Rasenziegeln wurde hier in frühester Zeit sogar zweimal hintereinander ein Lagerwall aufgeführt, der dann später durch ein fest unterbautes, aus Kalkstein und scharfem Mörtel bestehendes Mauerwerk ersetzt wurde. Die aus dem einstigen Wallgraben zu Tage geförderten mächtigen Quadersteine sprechen von einer überaus entwickelten Technik der Steinbehauung, der Transportmöglichkeiten, sowie der Architektonik.

Das *Castell von Intercisa* (Dunapentele), das auch sonst überreich an Denkmälern ist, dürfte in nächster Zukunft auch die Lösung eines recht interessanten Einzelproblemes der Bautechnik bieten. Hier wurde nämlich bereits vor Jahren in der Nähe eines der Tore des Lagerwalles das kleine Tonmodell eines Torbaues mit römischer Inschrift (siehe die Abbildung) gefunden, und dann im Ungarischen Nationalmuseum aufbewahrt. Obwohl es sich nun wissenschaftlich nicht leicht beweisen lässt, dass die römischen Architekten nach derlei — immerhin primitiven — Modellen gebaut hätten, dürften die bald einsetzenden Ausgrabungsarbeiten an diesem Lagertor diese Frage endgültig bereinigen. Sollte der Grundriss des nun aufzudeckenden Torbaues jenem des Tormodells entsprechen, dann allerdings wurden wir hiedurch eine gute Handhabe zur Geschichte der römisch-militärischen Architektur in Provinzialgebieten erhalten.

Eine wertvolle Bereicherung unserer Kenntnisse der militärischen Architektonik der Römerzeit bietet neuestens die im Donaubogen bei *Dunabogdány*, dicht am Ufer unternommene Ausgrabung des einstigen *Cirpi-Castells*. Vor einigen Tagen wurden hier die ersten Probeausgrabungen beendet, wobei wieder das Übereinander von Lagerbauten der verschiedensten Perioden festgestellt werden konnte.

Aber nicht nur am Römerwall, d. h. an der Donaulinie selbst, sondern auch im Innern der einstigen pannonischen Provinz wurden beachtungswerte Monumente der Militärbautechnik entdeckt. Das bezeichnendste Denkmal dieser Art ist das *Castrum von Fenék* (bei Keszthely am Plattensee), das einst der strategische Kreuzungspunkt und daher ein zentrales Lager der militärischen Kräfte der pannonischen Provinz sein mochte. Es lag fast genau halbwegs zwischen den Garnisonen Cirpi-Castell (im Waitzner Donauknie) und Poetovio (später Emona, im Drau-Mur-Winkel), sowie Carnuntum (einst Vindobona, heute Wien) und Mursa (heute Esseg). Es dürfte im Bereiche der ganzen Provinz wohl der mächtigste, viele Joch Bodens umfassende Lagerbau gewesen sein, dessen Grenzwall durch enorme, 17 Meter im Durchmesser grosse Wachttürme belebt war.

Den Kulturbedürfnissen der Garnisonen sowie der sich daran anschliessenden städtischen Bevölkerung dienten bekanntlich allwegs im Provinzialleben die mächtigen Amphitheatren; unsere Kenntnisse über diesen Bautypus wurden ebenfalls im Laufe der letzten Jahre ziemlich bereichert. Wie bereits in Carnuntum bei Wien festgestellt wurde, gab es auch im dortigen Lagerbereich zwei Amphitheatren. In *Aquincum* bei Buda war bisher nur eines ans Tageslicht gebracht worden; neuerdings gelang es nun auch die Reste eines zweiten Zirkusbaues in der Határ-Gasse in Altofen festzustellen. Auch in *Sopron* konnten — aus Anlass der zufälligen Aufdeckung eines dort einst bestandenen *Nemesis-Kultraumes* — ebenfalls die Grundmauern eines Amphitheaters des antiken *Scarbantia* (wie die Stadt zu Römerzeiten hiess) aufgetan werden. Der Zirkusbau von *Brigetio* hingegen konnte neuestens aus den jüngst bekannt gewordenen Aufzeichnungen eines englischen Reisenden des 18. Jahrhunderts festgestellt werden; hoffentlich dürften auch hier bald die Aufklärungsarbeiten einsetzen.

Die zivilisatorische Tätigkeit der römischen Militärkolonien beschränkte sich natürlich beileibe nicht auf Theaterbauten; vielmehr spielte dabei auch das *Badewesen* eine eminente Rolle. Nicht nur das dichte Vorkommen von Badehäusern deutet auf eine intensive Badekultur, sondern hauptsächlich die Einführung thermalen Wassers, mit ihren überaus komplizierten hydrotechnischen Einrichtungen. Die Römer kannten da keine Hindernisse. Bereits in Aquincum konnte dies ermittelt werden; die neuesten Ausgrabungen in Brigetio der Jahre 1927—28 bewiesen aber nun, dass hier eine Doppelleitung in einer Länge von nicht weniger denn 17 Kilometer angelegt wurde, um das Warmwasser von Tata (Totis) dahinzuführen. Ähnliche Spuren deuten auch daraufhin, dass auch das Castrum von *Dunabogdány* mit dem Quellgebiet der Piliser Gebirgsgegend ebenfalls durch solche Wasserleitungen verbunden gewesen war.

Der Ansporn dieser gewissermassen bereits als luxuriös zu erkennenden Einrichtungen mag im zunehmenden Reichtum der städtischen Bevölkerung dieser einst rein militärischen Niederlassungen zu suchen sein. Diese wirschaftliche Entwicklung wirkte sich nun natürlich auch auf dem Gebiete der kultischen Bautätigkeit aus. Nach einer überaus geglückten Feststellung des Professors Andreas *Alföldi* lassen sich im Bereiche der einstigen Römerstädte Pannoniens (Sopron-

Scarbantia, Szombathely-Savaria) auch richtige Capitolien nachweisen, woher Reste von überlebensgrossen Götterstatuen gehoben wurden. Neben den offiziellen Göttern der römischen Provinz konnte man in diesem, durch den Orient vollständig durchtränkten Gebiet natürlich auch orientalische Götterkulte (z. B. im Mithraeum von Aquincum, oder im Dolichenum von Brigetio) nachweisen. In Dunapentele hingegen dürfte man bald — nach einigen vielversprechenden Inschriftenfunden der jüngsten Ausgrabungskampagne — auf einen ganzen Tempelzirkel der verschiedensten Kulte stossen.

Mit dem Totenkulte einzelner Kollegien hängen jene *Hallenbauten* zusammen, von denen wir aus Inschriftfunden wissen. Namentlich kamen in Brigetio jüngstens zwei derlei Monumente zum Vorschein : in dem einen wird die *culina* eines Kollegiums erwähnt, die andere Steintafel verewigt das Andenken an den Bau einer den Gottheiten *Apollo* und *Hygieia* geweihten Halle *(porticus)*, die der Augustalis der Stadt Brigetio, Q. Ulpius Felix aus eigenen Mitteln für Zwecke der Zusammenkünfte und Festessen des Feuerwehrkorps aufführen liess. Laut Inschrift verband diese Säulenhalle die Tore der beiden Göttertempel mit einer Heilquelle *(fons salutis)*.

Hier sei nun auch der mit dem steigenden Reichtum der Bevölkerung stets glänzender ausgestatteten *Grabbauten* Erwähnung getan, deren Werkstücke aber bisher stets nur in sekundärer Verwendung, als Grabwandungen spätrömischer Bestattungen zum Vorschein kamen. Gemeinhin stellen diese Steinplatten Szenen der römischen Mythologie, Jagdszenen oder Tierkämpfe dar. Besonders kleinere Grabbauten dieser Art *(aedicula)* sind im Ausgrabungsmaterial oft reich vertreten und bei der hoffentlich bald einsetzenden Neuaufstellung des Lapidariums im Ungarischen Nationalmuseum dürfte auch die Rekonstruktion einiger solcher Kleinbauten durchgeführt werden können.

Die Denkmäler der eigentlichen *Profanbauten :* Villenkolonien, Canabae, Häuser, Maierhöfe, mit ihren spezifischen Bade-, Heizungs-, und Kanalisationseinrichtungen wurden offenbar nach italienischen Vorbildern eingerichtet. Dass hiebei auch den Luxusbedürfnissen der einstigen Besitzer gehuldigt wurde, beweisen die mehrfachen Funde von Mosaikfussböden, die Stuccobruchstücke, sowie solche von Wandmalereien, hauptsächlich aber die Reste einer *römischen Villa* in *Balácza* (Wesprimer Komitat).

Im Originalzustand blieben derlei Baulichkeiten natürlicherweise nicht erhalten ; die Grundkonstruktion derselben lässt sich aber in vielen Fällen recht gut erkennen, wie denn auch die erhaltenen Werkstücke (Pfeiler- und Säulenstücke, Kapitelle, Plafondstücke usf.) viel zur Klärung der Stilfragen beitragen. In ihrer Gesamtheit bieten diese Reste einen derartigen Reichtum dar, dass ihr bester Kenner, Dr. Ludwig *Nagy* bereits in der Lage war, wichtige stilistische Feststellungen und Abgrenzungen durchzuführen.

In Sachen der *Konservierung* und *Restaurierung* der provinzialrömischen Baufunde muss unter unserem Klima mit den rauhen Wintermonaten gerechnet werden, die das Erhaltungsverfahren recht kostspielig gestalten. Manchmal gelingt es aber, einzelne Teile der Ruinenstätten unter weniger teueren Umständen zu konservieren, wie dies z. B. bei dem Bau einer Bürgerschule in *Nagytétény* der Fall war, wo die Reste der römischer Heizungsanlagen *(Hypocaustum)* ohne besondere Schwierigkeiten im Unterbau des besagten Schulgebäudes konserviert werden konnten.

Ungarische Baukunst des Mittelalters

Von Kornel Divald

Nach stürmischen Jahrhunderten einer kriegerischen Epoche und nach den Verheerungen, die die neue, nach den Türkenkriegen einsetzende Kolonisierung des Landes mit sich brachte, ist uns von den mittelalterlichen Kunstdenkmälern Ungarns herzlich wenig erhalten geblieben. Sowohl unsere ältere Kunsthistorikergeneration, wie auch heute noch die Kunstgeschichtler des Auslandes beurteilen — infolge der Unkenntnis der mittelalterlichen Geschichte Ungarns und der allseits im Lande existierenden, bisher leider systematisch noch unaufgearbeiteten Ruinenstätten — die hervorragenderen Kunstdenkmäler Ungarns auch heute noch als isolierte Erscheinungen und glauben als deren Meister stets Ausländer annehmen zu müssen. Hiegegen steht es auch heute schon fest, dass die Ungarn, als sie in ihre heutige Heimat zogen, eine persisch-sasanidisch beeinflusste, bedeutsame dekorative Kunst mit sich brachten, die ausser dem Kunstgewerbe auch in der Holzarchitektur eine Rolle spielen mochte. Diese Holzarchitektur hat sich natürlich in keinem einzigen Beispiel erhalten. Ihre Traditionen aber, wenn auch nicht ihre alten Motive selbst, leben in der Dekoration der Székler Häuser auch heute noch fort. Und lediglich durch derlei Holzschnitzereien können jene in Stein gehauene Ornamente an den Ruinenstücken unseres elften Jahrhunderts erklärt werden, die offensichtlich orientalischen Ursprungs sind, wie uns solche aus der Veszprémer Kathedralkirche, aus dem Szekszárder Münster und auch sonst erhalten blieben.

Von ihren Kriegszügen brachten die heidnischen Ungarn zu Tausenden fremde Gefangene mit, zumeist Handwerker, die sie dann hier im Lande ansiedelten. Infolge der unmittelbaren Nachbarschaft zum byzantinischen Reich kamen griechische Steinmetzen und sonstige Handwerker zu uns. Und als die Ungarn sich zu Zeiten König Stefans des Heiligen zum Christentum bekehrten, gab es kein Hindernis mehr, dass unter Anleitung italienischer und süddeutscher Missionsgeistlicher eine im Grunde wohl westlich orientierte, doch den lokalen Verhältnissen, sowie dem Geschmack des Ungartums Rechnung tragende Monumentalarchitektur emporblühe.

König Stefan der Heilige liess während der Jahre 1003—1017 aus dem Schatz, den er vom Bulgarenfürsten Kean erbeutete, in Székesfehérvár (Stuhlweissenburg) zu Ehren der Heiligen Jungfrau eine Basilika erbauen, die 70 Meter lang, 35 Meter breit war, eine Balkendecke, drei Kirchenschiffe und an den vier Ecken je einen Turm hatte und sowohl hiedurch, wie auch durch ihre Innendekoration eines der hervorragendsten Kirchengebäude der Epoche sein mochte. Zur Abteilung der drei Schiffe verwendete man sechs Paar monolythische Granitsäulen pannonischen Ursprungs, während zur Stütze des Triumphbogens, sowie zum Unterbau der beiden Westtürme je zwei gemauerte Pfeiler dienten. Unterhalb der östlichen Türme fanden die Seitenschiffe eine Fortsetzung, und in der nach dem Székesfehérvárer Muster erbauten Esztergomer (Gran) Basilika schmiegten sich die ebenerdigen Hallen unterhalb der Osttürme im Halbkreis gemauert, gleich Absidiolen, dem Hauptschiff an. Die in einer Linie sich gegenseitig anschmiegende dreifache Apsis, sowie die mit dem Kircheninnern organisch verwachsenen Türme sind eigenartige Merkzeichen unserer Kirchenarchitektur manchmal selbst noch zu Zeiten der Gotik. Zwischen die Türme wurden Emporien eingemauert, die auch innerhalb der Turmbauten gegen das Kircheninnere zu ein offenes Stockwerk bildeten. Der westliche Chorbau, in dessen Mauern, wie dies bei der Jaáker Kirche noch immer ersichtlich ist, aus Stein gemeisselte Stallumnischen eingelassen wurden, machte das Querschiff ebensowohl, wie auch ein die Linie des Triumphbogens überschreitendes Sanktuarium (Lébény) überflüssig.

Die aus weissem Kalkstein gemeisselten Säulenkapitelle, Gesimsstücke und Umrahmungen der Székesfehérvárer Basilika, sowie der aus ihren Trümmern im Jahr 1804 ausgegrabene und jetzt im Ungarischen Nationalmuseum untergebrachte, reichverzierte Sarkophag deuten auf byzantinische Einflüsse hin; ebenfalls aus der Hand byzantinischer Meister mag der goldgrundierte Mosaikschmuck der Basilika herstammen, dessen unansehnliche Reste ebenfalls im Nationalmuseum aufbewahrt werden.

Die Gründer unserer grösstenteils untergangenen Monumentalkirchen des 11. Jahrhunderts waren zumeist unsere Könige aus dem Árpádengeschlecht. Ausserhalb der Herrschersitze sorgten aber die Bischöfe selbst für den Bau ihrer Kathedralkirchen und ein Teil der letzteren — wie z. B. die erste Basilika in Kalocsa, die Kathedrale in Gyulafehérvár (Karlsburg), sowie die Pécser (Fünfkirchner) Basilika, welch letztere allein aus dem 11. Jahrhundert einigermassen unversehrt erhalten blieb und vor einigen Dezennien neugebaut wurde — wurde nach norditalienischem Muster ohne Türme aufgeführt. Bei der Pécser Basilika wurden erst nach Beendigung des Kirchenbaues an den vier Ecken die sich an die Mauern der Seitenschiffe anschmiegenden und von deren Mauerfläche sich energisch abhebenden Türme erbaut.

Ausser byzantinischen, norditalienisch-lombardischen und süddeutschen Einflüssen ist für unsere romanische und Übergangsarchitektur des 12. Jahrhunderts auch ein kräftig wirkender französischer Einfluss festzustellen. Die Vermittler desselben waren vor allem die Mönche der durch König Ladislaus den Heiligen im Jahre 1091 gegründeten und bis zum Anfang des 14. Jahrhunderts direkt der französischen Erzabtei in Saint Gilles unterordneten Somogyvárer Benediktinerabtei, deren Insassen bis zur Epoche der Anjoukönige stets Franzosen waren; ausser diesen dienten ebenfalls als Vermittler die ebensowohl direkt aus Frankreich gebrachten, bei uns angesiedelten Zistersienser- und Prämonstratensermönche. Die am früheren Sitze des von Bács nach Kalocsa zurückverpflanzten Erzbistums gegründete zweite Kathedralkirche wurde im 12. Jahrhundert erbaut und war eine nach französischem Muster entworfene dreischiffige Basilika mit Querschiff, deren Sanktuarium von einem Kapellenkranz umsäumt war und über der Querung einen Turm hatte. Den Widerschein ihrer künstlerischen Wirkungssphäre erkennt man noch an den Ruinen der einstigen Abteikirche von Vértesszentkereszt, deren bis heute bestehende Reste und vielfach verschleppte Steinschnitzereien, die figurierten Pfeilerkapitelle und die Schlusssteine der Wölbungen durchwegs Musterbeispiele unserer hochstehenden Steinmetzkunst jener Epoche darstellen.

Die aus Saint Gilles über ganz Europa verstreute sogenannte Protorenaissance mit ihren säulengegliederten Torbauten und Fassaden fand im 12. Jahrhundert bis an die Ostgrenze Siebenbürgens Verbreitung. Die im 12. Jahrhundert entstandene, ursprünglich als fünfschiffiger Bau entworfene, querschiffige Kathedralkirche von Gyulafehérvár ist zwar den ebenfalls unter französischem Einfluss, aber in Norditalien und in Bayern entstandenen romanischen Kirchenbauten verwandt. Doch wirkt z. B. die Kirche von Kisdisznód (Michelsberg) mit ihrer durch Säulenarkaden gegliederten Fassade, sowie mit ihrem reich bekleideten Torbau ganz so, als ob sie eine in der neuen Heimat ins Volkstümliche abgewandelte Abart des Baustiles der südfranzösischen Baudenkmäler wäre.

Die Blütezeit unserer Baukunst der romanischen Epoche, sowie jener des Übergangsstils fällt auf die zweite Hälfte des 12., sowie auf das erste Drittel des darauf folgenden Jahrhunderts. Die vornehmsten Familien des Landes wetteifern während dieser Jahrzehnte unter einander im Erbauen von Hunderten der Klosterbauten, deren uns erhaltene besten Beispiele die Benediktinerkirche von Jaák, sowie die im Laufe des 18. Jahrhunderts verfallene Prämonstratenserkirche von Zsámbék sind. Die letztere entstand um das Jahr 1220 und ist infolge ihres traditionellen Grundrisses ihrer Struktur nach bereits gotisch veranlagt; ihrem Aufriss und ihren Dekorationen nach gehört sie aber noch durchwegs

dem romanischen Stil an. Dass aber im früheren Grossungarn zu dieser Epoche auch schon rein gotische Kirchen erbaut wurden, dafür zeugt die Kirchenruine in Topuszko (Slavonien), Reste einer Zisterzienserabtei, die König Andreas II. von Ungarn im Jahr 1206 gründete.

Ungarn unterhielt im Laufe des 12. Jahrhunderts, hauptsächlich zu Zeiten des Königs Béla III. ganz enge kulturelle Bindungen zu Frankreich; es erhielt infolge dessen lediglich Bauentwürfe und Detailzeichnungen dorther. Der erste und einzige französische Meister von einiger Bedeutung, über dessen Wirksamkeit in Ungarn Überlieferungen vorhanden sind, war Villard de Honnecourt, der höchstwahrscheinlich auf Einladung des Königs Béla IV. kurz nach dem Tatareneinbruch, um das Jahr 1245 nach Ungarn kam, wo er — laut seinen Aufzeichnungen in seinem Skizzenbuch — längere Zeiten hindurch verweilte. Realerinnerungen an die Wirksamkeit Villards in Ungarn sind uns nicht erhalten. Es ist aber nicht ausgeschlossen, dass seinem Zeichenstift die Pläne für die neuerbaute Kathedralkirche in Eger entstammten, die dann zu Zeiten der Türkenkriege zum Bastion umgebaut wurde und im Laufe der wiederholten Belagerungen vollständig unterging. Gegenwärtig wird gerade an der Ausgrabung der Grundmauern jenes Teils der aus dem 14. Jahrhundert stammenden, dreischiffigen, im Hauptschiff allein 15 Meter breiten Kathedralkirche von Eger gearbeitet, der westlich vom Querschiff liegt. Die Bürger von Kassa unterstanden der Egerer Diözese; sie übernahmen daher den vereinfachten Entwurf der Egerer Diözesankirche als Muster und erbauten zu Ende des 14., und im ersten Drittel des darauffolgenden Jahrhunderts ihre St. Elisabeth-Pfarrkirche, die erst seit dem Jahre 1804, da die Kassaer Diözese zum selbständigen Bistum erhoben wurde, zur Kathedralkirche emporstieg. Der an die Grundrissdisposition der Kirche in Braine (Frankreich) erinnernde Dombau zu Kassa war vor seinem in unseren Tagen erfolgten, überklugen Umbau eine in ihrer Konstruktion kühne, ihrer Raumwirkung nach grossartige, querschiffige Basilika mit drei gleichbreiten Langschiffen und zwischen dem Sanktuarium und dem Querschiff radial eingebauten je zwei Seitenkapellen.

Die ausserhalb der türkischen Gefahrenzone, zumeisst in den Grenzgebieten des Landes liegenden deutschen Städte haben gotische Kirchen: meistens offene Hallenkirchen, denen vom künstlerischen Standpunkt wenig Bedeutung zukommt. Die 84 Meter lange, 38 Meter breite und bis zur Höhe des Hauptgesimses 42 Meter hohe »Schwarze Kirche« in Brassó (Kronstadt) war eine der grössten, bis auf unsere Tage erhaltenen gotischen Kirchen Grossungarns. Sie erwies sich als ein Bauunternehmen, das die materiellen Kräfte der Stadt bei weitem überstieg, und wegen ihrer Disproportionen, wegen des verschiedenen Kunstwertes der einzelnen Partien, nunmehr lediglich durch ihre Massigkeit von Wirkung ist.

Von den prächtig ausgestatteten Baulichkeiten unserer Könige aus dem Anjou-Hause, über die die gleichzeitigen Aufzeichnungen verherrlichende Berichte überliefern, ist ausser diesen Aufzeichnungen eben garnichts erhalten. Auch von den fürstlichen und aristokratischen Bauschöpfungen des 15. Jahrhunderts nur hie und da ein kleineres Detail, wie z. B. der Saalpalast der Burg von Vajdahunyad mit seiner Altanenreihe und der prächtig gegliederten Fassade, sowie die im Krönungsteil unterbliebenen Zápolya-Kapellen von Szepeshely und Csütörtökhely.

Aus der gotischen Bauperiode Ofens, Pests und deren Vorstädte besitzen wir Kunde vom Bau oder Neubau von fünf Festungen, dreiundzwanzig Klostern, fünf Ordenshäusern der Johannesritter, einer Propsteikathedrale, dreissig Kirchen, sowie acht Kapellen.

Von alledem ist ausser einigen künstlerisch behauenen Werkstücken nur das aus dem 14. Jahrhundert stammende Sanktuarium der Pest-Innerstädter Pfarrkirche, sowie die im 13. Jahrhundert erbaute, nach der Heiligen Jungfrau benannte Hallenkirche am Ofner Festungsberg (jetzt Krönungs- oder Mathiaskirche) erhalten geblieben.

Die Baukunst der Barokkzeit in Ungarn

Vom Universitätsprofessor Dr. Tibor Gerevich

Venedig, den 9. August 1930.

Die Barokkzeit fällt in Ungarn zwischen zwei, national recht kräftig betonte Perioden, u. zw. zwischen das im ungarischen Rinascimento ausklingende Mittelalter und das, mit dem Reformzeitalter einsetzende neunzehnte Jahrhundert. Mit dem Barokk unterbricht die gerade Linie einer bodenständigen ungarischen Kunst, die nach den Stilarten des Mittelalters organisch in die Renaissancekunst hinüberwuchs; aber gleichzeitig erfolgt im dritten Dezennium des sechzehnten Jahrhunderts auch die politische Aufteilung des Landes, in deren Gefolge auch die nationale Einheit der heimischen Kunst in die Brüche geht. Erst das 19. Jahrhundert vermag dann diese Einheit wieder herzustellen. Das ungarische Mittelalter schuf im Rahmen der grossen europäischen Kunststile einen eigenen, autochtonen, nationalen Stil, der sich in den verschiedenen Kunstübungen auf das lebhafteste kundtat — natürlich auch in der Baukunst —, und selbst noch zu Zeiten der Renaissance seine Strahlen rayonnierend zu den uns umgebenden Völkern hinaussendete. Diese ungarische Kunst war geradezu schicksalsberufen, zwischen Ost und West zu vermitteln. Der romanisch-gotische Übergangsstil der Jaáker Abteikirche wirkte auf das benachbarte Österreich aus. Der Dombau und die Michaelerkirche in Kassa, sowie die Kronstädter (Brassó) sogenannte »Schwarze Kirche« sind originelle, insulare Stilerscheinungen in der grossen internationalen Stilströmung der Gotik. Unsere befestigten Kirchen sind eigenartige Stilschöpfungen eines kriegerischen Volkes. Auch die nordungarische Renaissancekunst ist alleinstehend in ihrer Art, ihr Bannkreis verbreitet sich bis ins benachbarte Polen.

Der ungarländische Barokk ist aber keine organische Fortsetzung der bodenständigen Kunststile; er ist in den meisten Fällen der Ausgangspunkt neuen Beginnens, wie der Hergang auch sonst in Österreich und in Deutschland ähnlich war. Von einigen Ausnahmefällen abgesehen ist er keine Weiterentwicklung der Renaissance, sondern eine fertig verpflanzte fremde Blüte. Auch die Baukunst der Renaissance war eine Importware, doch wurde sie direkt vom Stammlande, aus Italien, zu uns gebracht, u. zw. bereits recht frühzeitig. Sie schlug bei uns früher Wurzel, als sonst in welchen Landen immer. Deshalb hatte sie auch weitauswirkende Folgen für die ungarische Kunst zu verzeichnen. Auch der Barokk ist eine Schöpfung Italiens; diesen erhielten wir aber verhältnismässig spät zu uns verpflanzt, und auch dann gemeinhin nur auf indirektem Wege, besonders späterhin meistens über Wien, d. h. über den Vermittlungsweg einer dritten, artfremden Kultur.

Vom Gesichtspunkt einer gesunden Stilentwicklung bedeutete auch der Umstand ein Unglück, dass gerade zur Zeit der vollsten Reife des Barokks gerade jene Teile Ungarns, die früherhin besonders ertragsreich im Gebiete der bildenden Künste waren, nun unter türkischem Joche seufzten und infolgedessen künstlerisch steril blieben. Zu Zeiten der Türkeneroberungen drangen die Peripherien des Landes in den Vordergrund, u. zw. hauptsächlich die westlichen und nördlichen Gebiete Ungarns. Für die künstlerische und besonders für die Bautätigkeit bedeutete gegenüber dem Mittelalter und der Renaissancezeit auch jener Umstand einen argen Nachteil, dass der königliche Hof sich nunmehr ständig in Wien aufhielt. Von nun an wurde Wien nicht nur für Ungarn, sondern auch für die übrigen Länder der Habsburger Dynastie der tonangebende künstlerische Mittelpunkt. Nicht nur dieshalb ist es richtiger statt von einem »österreichischen Barokk« eher von einem »Habsburger Reichsbarokk« zu sprechen, sondern auch deswegen, da ganz bedeutende Schöpfungen dieses Kunststils nicht im eigentlichen Österreich, sondern davon abgesondert in Ländern,

wie Ungarn und Böhmen entstanden, die ihre eigenen künstlerischen und kulturellen Traditionen bewahrten. Der sogen. österreichische, aber auch der deutsche Barokkstil war keineswegs bodenständig, er war nur eine Abart des italienischen Barokk und seine ausübenden Künstler waren Anfangs, im 17. Jahrhundert, doch selbst noch zu Beginn des achtzehnten, ebensowohl in Österreich, wie auch in Ungarn aus Italien daher verschriebene, wandernde Italiener.

Wenn die ungarische Baukunst der Barokkzeit sich auch eng an Wien anlehnte, und wenn sie auch noch so viel Hemmungen niederzukämpfen hatte, so war sie trotz alledem entschieden kräftig genug, manche lokale Eigenheiten hervorzubringen. Obwohl eine grosse Anzahl italienischer und österreichischer Architekten in Ungarn wirkte, so kennen wir doch auch eine Folge von ungarischen Baumeistern, ja — was noch wichtiger — es sind manche Bauten und sogar Denkmälergruppen auf uns erhalten geblieben, an denen die eigenartige couleur locale klar erkennbar ist, die determiniert wird durch die von Italien und Österreich unabhängigen heimischen Möglichkeiten, Rohmateriale, durch Faktoren wirtschaftlicher, sozialer und aesthetischer Art, in einigen Fällen gar durch lokale Voraussetzungen kunsthistorischer Art.

Den ungarischen Barokk einfach mit dem österreichischen zu identifizieren, wäre umso weniger angebracht und umso sinnloser, als bei uns italienische Künstler und Architekten doch immerhin eine entscheidende Rolle darin innehatten, sodann auch italienische Künstler und Bauentwürfe direkt aus Italien zu uns kamen und endlich da in den Werdegang der ungarischen Baukunst der Barokkzeit auch französische Baupläne und Einflüsse mit hineinspielten (so z. B. bei dem im Jahr 1730 beendeten L'Huillierschen, heute Koburg schen Schloss in Edelény, dann bei dem 1764 begonnenen Kastell in Esterháza, usf.).

Schon der geographischen Nähe halber steht dem österreichischen und süddeutschen Barokk derjenige von Westungarn, hauptsächlich Pozsony (Pressburg) und Sopron (Ödenburg), sowie ein grosser Teil Transdanubiens am nächsten. Unweit Wiens, in Nagyszombat (Tyrnau) wird im Jahr 1629 auf Grund von Entwürfen des Wiener Architekten Peter Spaz die erste, grösser angelegte Kirche Ungarns: die einschiffige, mit zwei Türmen versehene Kirche der vom Kardinal Pázmány gegründeten Universität erbaut, deren Stirnwand durch hübsche italienische Stuckornamente verziert wurde. Wir kennen die Namen mehrerer in Ungarn arbeitenden Stuckatoren und die Stuckornamentik war hierzulande sowohl an kirchlichen, wie an Profanbauten, ebenso in Transdanubien, wie in Nordungarn oder in Buda (Ofen) recht beliebt. Der an Stuckornamenten reichlichst ausgestattete ungarische Bau war das Klobusiczky-Haus in Eperjes (17—18. Jahrh.). Das Städtebild der grösseren Ortschaften in Transdanubien — Sopron (Ödenburg), Szombathely (Steinamanger), Veszprém, Győr (Raab), Pécs (Fünfkirchen), Székesfehérvár (Stuhlweissenburg) — trägt auch heute noch barokke Züge an sich. Und ebensowohl, als wir wissen, dass in diesen Städten vielfach italienische und österreichische Architekten gewirkt haben, ist auch die Tatsache unleugbar, dass manche Ideen der österreichischen und bayerischen Barokkarchitektur weit im Lande Eingang fanden, u. zw. auch in solchen Ortschaften, wo eine direkte Mitarbeit fremder Baukünstler sonst nicht nachweisbar ist. Diese architektonischen Lösungen erlitten aber mancherorts recht einschneidende Veränderungen und wurden den lokalen Umständen und dem lokalen Geschmack angepasst. In den westlichen Gebieten Ungarns arbeiteten neben Österreichern auch italienische Meister (die Familien Carlone, Galli, Bibbiena). Fürst Paul Esterházy lässt sein Schloss im Jahr 1683 nach italienischen Entwürfen erbauen. Auch Lukas Johann Hildebrandt (1668—1745) kann nicht ohne Weiteres als Österreicher angesprochen werden, da er doch in Genua geboren, ein Schüler Domenico Fontanas war, und dann erst zu einer der führenden Persönlichkeiten des österreichischen Barokk wurde; sein erstes bekanntes Werk ist das im italienisch-französischen Mischstil erbaute Schloss des Prinzen Eugen von Savoyen in Ráckeve. Nach

den Entwürfen des aus Tirol herstammenden Karmelitenpaters Athanasius wurde die Györer Karmelitenkirche mit ihrem flachen Kuppeldach während der Jahre 1721—26 erbaut, und ein Werk des ebenfalls aus Tirol gebürtigen Meinhart Hefele ist die in Kreuzschifform, mit einer Kuppel überhöhte Kathedrale in Szombathely (1791—1797), deren Inneres an die ruhig-monumentale, prächtige Passauer Kathedrale des Carlo Antonio Carlone erinnert; auch das vom Stile Fischers von Erlach beeinflusste Pozsonyer Primatialpalais ist eine Schöpfung Hefeles.

Die bedeutendsten Bauherrn des 17. Jahrhunderts sind die Jesuiten, und wie auch anderwärts, trachten sie auch in Ungarn hauptsächlich nach gleissender Pracht ihrer Kircheninterieurs. Im 18. Jahrhundert übernimmt dann der einzige ungarische Mönchsorden, derjenige der Paulinermönche, die Führung im Bauwesen (Pápa, Komárom, Székesfehérvár, Pester Universitätskirche); gleichzeitig werden aber auch mehrere bischöfliche Residenzbauten errichtet. Von den katholischen Oberhirten sind es hauptsächlich die Fürstprimaten Esterházy und Barkóczy, sowie der Bischof von Eger (Erlau) Karl Esterházy, die sich als spendenreiche Bauherrn hervortun; der letztere soll der Tradition zufolge nicht weniger, denn hundert Kirchen gegründet haben. Seine Studien absolvierte dieser Kirchenfürst in Rom, was sich dann allenfalls auch darin kundtat, dass er in seinen Bauaufträgen den ruhigeren, klassizisierenden Stirnwandlösungen zuneigte. Er war geradezu ein Künstler-Mitarbeiter seines Architekten Jakob Fellner. Diesem sind die Baupläne für das Lyzealgebäude in Eger (1765), das bischöfliche Palais in Veszprém (1768), sowie die Pfarrkirche in Pápa (1778—86) zu verdanken. Eger ist durch diesen kunstsinnigen Bischof zu einer Perle der Barokkunst erwachsen. Ausser dem erwähnten Lyzealbau sind es die Minoritenkirche mit ihren beiden Türmen und ihrer konvexen Fassade, dann das Komitatshaus, das erzbischöfliche Palais, sowie einige herrliche, kleine Paläste der Domherrn, die der Stadt ihr spätbarokkes Gepräge verleihen. Der Barokk von Eger wird auch durch prächtige schmiedeiserne Tore und Fenster bereichert.

Buda (Ofen), die einstige und spätere königliche Residenzstadt wird nach der Verjagung der Türken (1686) ebenfalls im Barokkstil neuerbaut. Kleinere, grösstenteils einstöckige Häuser werden hier sowohl für die Aristokratie, als auch in noch grösserer Zahl für bürgerliche Elemente aufgeführt. Das Bürgerhaus, mit seinen bescheideneren Dimensionen, ist ein charakteristisches Merkzeichen des Ofner Barokk, aber auch die städtischen Paläste der Magnaten weichen kaum von diesem Typus ab. Diese Gebäudeart determiniert das Städtebild hauptsächlich des Ofner Festungsbergs, sowie der sogen. Wasserstadt (heute II. Bezirk). Schon das einfache Baumaterial ist für sie kennzeichnend: statt Bruchstein verputztes Ziegelwerk, dem sich dann auch die Lösung der Häuserfronten anpasst, die die Baumeister an Stelle von Säulen oder Pfeilern mit Hilfe von breiten Lisenen, Umrahmungen, meisst gradlinigen Flächenfüllungen, verputzten Belattungen, kurz mit einfachen und materialgerechten Motiven gliedern. Die Wandplastik an diesen Häusern ist weit von jähen Vorsprüngen, drängt auch nicht auf malerische Wirkungen. Ausser mehreren, einigermassen prätenziösen öffentlichen und Kirchenbauten wird zu Zeiten der Königin Maria Theresia auch die Ofner Königliche Burg nach den Plänen des kön. ung. Kammerarchitekten Franz Anton Hillebrandt neuerbaut. Nach italienischen Entwürfen entsteht während der Jahre 1740—46 die zweitürmige Kirche in der Wasserstadt; und nach den Plänen A. E. Martinellis wird 1716 mit dem Bau des Pester Invalidenhauses (der späteren Karlskaserne, heutigen Zentralstadthauses) begonnen.

Ein lokaler Barokkstil von persönlicher Note entsteht im nordöstlichen Oberungarn. Dieser Barokk ist zurückhaltender, in seinen Massen- und Lichtwirkungen beruhigter, in den Ornamenten abgeklärter, als derjenige Nordwestungarns oder Transdanubiens, der hingegen schon an sich wieder einfacher, ruhiger, tektonischer ist, als der Barokkstil der österreichisch-süddeutschen Gebiete, wenn er auch vielfach unter dem Einfluss der letzterer

Stilgebiete steht. Das nordöstliche Karpathengebiet, hauptsächlich die Zips und das Sároser Komitat nahmen übrigens recht wenig Kenntnis von jener machtvollen Barokkströmung, die sich ganz Mitteleuropa unterjochte. Diese Gebiete leben und entwickeln sogar ganz ruhig im 17. und 18. Jahrhundert, ja noch zu Beginn des 19., weiter ihren eigenen »nordungarischen Renaissancebaustil«, dessen Hauptmerkzeichen auch weiterhin die ruhigen Mauerflächen, die einfach-klaren Frontalgliederungen und die eigenartigen, attikenmässigen Kranzgesimse bleiben. Dieser Baustil entwickelt und formt auch während der Barokkperiode diese althergebrachten Motive mit einigen kleinen Veränderungen ruhig weiter und begnügt sich zur Betonung der zeitgemässen Mode mit der Anwendung einiger neuen, modischen Ornamentmotive. Der Werdegang des Barokkstils in Kassa und Umgebung ist ruhig, er ekklatiert nicht in plötzlichen, unerwarteten und überraschenden Formeln, wie die Barokkbauten Transdanubiens; die lokalen Traditionen werden sowohl in Kassa, wie im Sáros-Zipser und im Zempléner Gebiet viel höher in Ehren gehalten, als in Transdanubien. Die Architektur dieser früher genannten Territorien ist ein klarer Beweis dessen, was auch bei anderen Völkern und in anderen Kunstgebieten festgestellt wurde, und beim Lichte der neueren Kunstforschung nun immer klarer in Vorschein tritt, der Tatsache nämlich, dass nicht alles als barokk anzusprechen ist, was im 17. und 18. Jahrhundert entstand, dass vielmehr bei den künstlerischen Arbeiten dieser Epoche auch manch andere, ausschlaggebende Stilcharakter mitzusprechen haben. Die Übertreibungen des Barokk, d. h. jene Charakterzüge, die von allem Anfang den Begriff des »Barokkstils« ausmachen, bilden beiweitem nicht die Essenz jener verschiedenen Zeitstile, die im 17. und 18. Jahrhundert allenthalben vorherrschen.

Die im Jahr 1671 erbaute Jesuiten-, später Prämonstratenserkirche in Kassa schmiegt sich dem im nordungarischen Sinne des Renaissancestils gedachten, vom westungarischen und transdanubischen Barokk gründlich abweichenden, ruhigeren Typus an.

Was Wunder, wenn dann dieses Territorium zu Ende des 18. Jahrhunderts ohne jede Schwierigkeit den Übergang zur klassizisierenden Stilrichtung fand, deren charakteristischestes Beispiel das Stadthaus in Kassa ist. Dieser Übergang erscheint in Oberungarn und hauptsächlich in den nordöstlichen Landesteilen bereits ziemlich früh, durchsetzte sich dortselbst auch ziemlich rasch und bereicherte zu Ende der Barokkperiode an unseren öffentlichen Bauten, Rats- und Komitatshäusern die Stilschöpfungen der ungarischen Baukunst mit einer eigenartigen, persönlichen Note.

Das fürstlich Koburgsche Schloss in Edelény. (Erbauer: L'Huillier, 1730.)

Ungarische Bautätigkeit des achtzehnten Jahrhunderts

Von Dr. L. Éber

Das achtzehnte Jahrhundert, von der ungarischen Literaturgeschichte als das «unnationale« bezeichnet, ist das Zeitalter einer immens gesteigerten Bautätigkeit im ganzen Königreiche. Nach dem endgiltigen Aufhören der Türkennot und dem tragischen Abschluss der Freiheitsbewegungen findet die resignierte Ruhe ihren Ausdruck in der Erfüllung von lange verhinderten Kulturaufgaben, in der Befriedigung neuerwachter Bedürfnisse. Die siegreiche Gegenreformation betätigt sich nunmehr in einem unerhörten Masse auf dem Gebiet der kirchlichen Architektur. Es entsteht eine ungeheure Anzahl von neuen Kirchenbauten, sowohl in den Städten, als auch auf dem Lande und gerade die mehr oder weniger bescheidenen Landkirchen, die in ihren architektonischen Details und in ihren Einrichtungsgegenständen manchmal geradezu als Leistungen des »Bauernbarokks« angesprochen werden können, bezeichnen eine widerstandslose Aufnahme und Verbreitung des westlichen Weltstils bis an die Grenzen Osteuropas, ebenso wie einst die ungarische Gotik bis an die Demarkationslinien der unverdrossen byzantinisierenden orientalischen Kirchen vorgedrungen ist. In dieser Beziehung ist es charakteristisch, dass selbst die hauptstädtischen Kirchen der serbischen Gemeinden, sowohl in Buda (Ofen), als auch in Pest, im Barokkstil erbaut sind. Der patinierte Turmhelm der Ofner serbischen Kirche mit ihren schlankbewegten reizvollen Formen gehört sogar zu den Wahrzeichen der Stadt.

Es ist die österreichische Erscheinungsform des Barokks, dem sich Ungarn trotz den nievergessenen nationalen Gegensätzen hingibt. Besonders die lange Regierung der Königin Maria Theresia (1740—80) bezeichnet den überwältigenden Triumph des westeuropäischen Modestils in österreichischer Färbung. Beinahe jede barokke Landkirche wird mit dem Namen jener Herrscherin in Zusammenhang gebracht, ebenso wie es die Tradition liebt, mittelalterliche Kirchen den heiligen Königen Ungarns oder Mathias Corvinus zuzuschreiben. Manche Stadt erhält in diesem fruchtbaren Jahrhundert ihre das Stadtbild bestimmenden kirchlichen und weltlichen Bauten. So in erster Linie Pozsony (Pressburg), die alte Krönungsstadt, die in ihrem architektonischen Gepräge unverkennbar auf das nahe Wien hinweist. Ausser Wiener Künstlern, die in Pressburg gearbeitet haben und unter denen besonders der grosse Fischer von Erlach und Georg Raphael Donner, Hofbildhauer des edlen Mäzens Fürstprimas Emerich Esterházy hervorragen, ist auch die Tätigkeit heimischer Kräfte nachweisbar. Es wäre übertrieben, von einem eigenen ungarischen Barokkstil sprechen zu wollen, doch sind lokale Eigentümlichkeiten, die mit der Tradition, den Bedürfnissen und dem inviduellen Wollen der Auftraggeber zusammenhängen, unverkennbar und das barokke Pressburg unterscheidet sich nicht bloss durch den Wertgrad von dem barokken Wien oder gar vom Prager Barokk, mit dem es natürlich nichts zu tun hat.

Es ist ausserordentlich anziehend diesen lokalen Eigentümlichkeiten und der individuellen Färbung in jenen Städten nachzugehen, in denen der Barokkstil eine entscheidende Rolle gespielt hat. Die Stadt Sopron (Ödenburg), reich an Denkmälern der mittelalterlichen Architektur, wird im achtzehnten Jahrhundert

besonders durch seine überraschend mannigfaltigen bürgerlichen Bauten charakterisiert, von formvollendeten, reich dekorierten Patrizierhäusern an bis zu den bescheidenen Kleinbürger- und bereits halb ländlichen Häusern, deren Erbauer die modischen Kunstformen nicht entbehren wollen, dieselben jedoch schon in einer mehr oder weniger volkstümlichen Weise interpretieren. In Győr (Raab), wo eine bemerkenswerte Anzahl von Häusern aus dem siebzehnten Jahrhundert erhalten ist, kommt ein reicherer, bewegterer Zug in das Stadtbild. Das alte Jahrhundert wird hier durch das neue auf eine prunkvolle Weise ergänzt. Die um das Jahr 1650 von dem Italiener Giovanni Battista Rana restaurirte gotische Kathedrale wird von dem in Ungarn vielbeschäftigten Tiroler Melchior Hefele wieder umgebaut und erhält ihre höchste künstlerische Weihe durch die Fresken von Anton Maulbertsch, der bekanntlich gleichfalls sehr viel in Ungarn arbeitete. Auch die Raaber Benediktinerkirche, eine der schönsten Kirchen Ungarns, im siebzehnten Jahrhundert von den Jesuiten erbaut, erhält im Jahre 1744 ihr grossartiges Deckengemälde von Paul Troger, nachdem die für die vorangehende Stilphase charakteristische plastische Stuckdekoration nunmehr veraltet erschien. In Eger (Erlau) erfolgt unter den Bischöfen Graf Franz Barkóczy und Graf Karl Esterházy eine ziemlich unvermittelte Kunstblüte. Esterházy soll in seiner Diözese nicht weniger als hundert Kirchen erbaut haben. Unter seinen Schöpfungen in Erlau ragt das bereits klassizistisch angehauchte mächtige Lyzealgebäude hervor, ein Werk des Wiener Jakob Fellner, dem auch die Pfarrkirche zu Pápa zu verdanken ist. Bereits dem Ende des Jahrhunderts gehören die Bauten in Szombathely (Steinamanger) an, die sich gleichfalls an den Namen eines Kirchenfürsten, des Bischofs Johann Szily knüpfen. Sowohl die Kathedrale, als auch die bischöfliche Residenz wurden von Melchior Hefele erbaut und verraten entschieden klassizistisches Streben, ebenso wie deren von Anton Maulbertsch in unfertigem Zustande hinterlassene und von dessen Schüler, Winterhalder, vollendete Freskenschmuck die Wandlung des Zeitgeschmackes widerspiegelt. Überhaupt bezeichnet die lange Reihe der in Ungarn erhaltenen Werke Anton Maulbertschs, des bedeutendsten und fruchtbarsten der österreichischen Maler, die im Gefolge der Baumeister mit so virtuosem Können an der Ausführung der grossen Aufgaben der Zeit teilnahmen, in lehrreicher Weise die Entwicklung, die sich in der zweiten Hälfte des Jahrhunderts abspielt, von den, in der Pfarrkirche zu Sümeg befindlichen, 1738 datierten blühend frischen, dekorativ illusionistischen Wand- und Deckenbildern bis zu den um klassische Klärung ringenden Gemälden in Pápa und Szombathely. Auch in der Nähe der Hauptstadt ist ein umfangreiches Werk Maulbertschs erhalten: das grosse Kuppelgemälde der unter dem Bischof Graf Christoph Migazzi vollendeten Kathedrale in Vác (Waitzen), die noch die wie durch ein Wunder auf uns gekommenen und von dem Verfasser dieser Zeilen agnoszierten schönen Renaissance-Chorschranken des ehemaligen gotischen Domes in sich birgt. Von den übrigen Bauten des Städtchens wäre noch das eigenartige Triumphtor hervorzuheben, das aus Anlass des Besuches der Königin Maria Theresia im Jahre 1764 errichtet wurde. Daneben könnte nur noch das triumphtorartig ausgebildete Karlstor der Festung Gyulafehérvár (Karlsburg), im fernen Siebenbürgen, mit der Reiterstatue Kaiser Karls III. geschmückt, erwähnt werden, das sich mit seinen üppigen Barokkformen nunmehr recht eigentümlich in der Nähe der neuen rumänischen Krönungskirche ausnimmt!

Auch im Stadtbilde der Hauptstadt Budapest spielen die Denkmäler des achtzehnten Jahrhunderts, obwohl nicht sehr zahlreich erhalten, eine wichtige Rolle. Vieles musste den modernen Anforderungen weichen. In beiden Schwester-

städten nahm die Bautätigkeit im vorigen Jahrhundert einen riesigen Aufschwung und von den in ihrem Werte nicht erkannten Werken des verpönten Barokkstils fielen manche zum Opfer, die verschont werden hätten können. Auch gab es ja keine baulustigen Prälaten, denn weder Pest, noch Buda ist je ein Bischofssitz gewesen. Der Bau des königlichen Schlosses wurde erst in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts unter der Leitung des Wiener Architekten Franz Anton Hillebrandt, des Meisters des bischöflichen Palastes in Nagyvárad (Grosswardein) begonnen. Ältere Leute erinnern sich noch an den unvergleichlich schön gelegenen, nicht besonders imposanten, doch ruhigen und gut proportionierten gelbgetünchten Gebäudekomplex mit seinen grünen Jalousien, an dessen Stelle nunmehr das im prunkenden Neobarokkstil erbaute neue Schloss auf die Donau herunterblickt.

Auf der Pester Seite befindet sich das grossartigste architektonische Werk, mit dem die Habsburger die Stadt bedacht haben: der von Karl III. gegründete mächtige Invalidenpalast, vom Jahre 1716 an gebaut, nicht ganz vollendet, dann im vorigen Jahrhundert ausgebaut und als Kaserne verwendet. Es ist nunmehr das heutige Rathaus der Hauptstadt, dessen ernste, etwas düstere Hauptfassade mit der energischen Betonung der die Kapelle bezeichnenden Hauptaxe, mit der Ausbildung der Tore und dem reichen plastischen Schmuck an italienische Bauweise erinnert. Tatsächlich entstammt der Meister des Gebäudes, Anton Erhard Martinelli einer der ursprünglich italienischen Baumeister-Dynastien Österreichs. Ein Bruder Anton Erhards, Johann Baptist Martinelli baute das ehemalige Kammergebäude in Pozsony, eines der schönsten Beispiele aus der Blütezeit des österreichischen Barokkstils.

Die Werke der kirchlichen Architektur sind hauptsächlich den geistlichen Orden zu verdanken. So in erster Linie die schönste und grösste der Barokkirchen Budapests, die heutige Universitätskirche, ursprünglich von dem kunstbeflissenen Paulinerorden vom Jahre 1716 an erbaut. Ernste, ruhige Fassade mit schön komponiertem Säulenportal und mächtigem Turmpaar; das Innere überwältigend reich, mit prachtvollem Schnitzwerke und Deckengemälden Johann Baptist Bergls. Das Ordenshaus (heute Zentralseminar) ist leider ganz umgebaut, doch ist darin der Bibliotheksaal mit seinen überaus reich geschnitzten Schränken und Geländern gut erhalten. Um die Mitte des Jahrhunderts entstand — gleichfalls als Ordenskirche — die mit ihren zwei Türmen gleichfalls hoch emporragende Sankt Annakirche in Buda, eine interessante Zentralanlage mit achtteiligem Kuppelgewölbe, angeblich nach einem aus dreissig italienischen Entwürfen ausgewälten Plan erbaut. Bemerkenswert unter den übrigen Barokkirchen sind noch die Kirche der Englischen Fräulein, mit statuengeschmückter effektvoller Fassade, sowie die Franziskanerkirche in der Inneren Stadt, künstlerisch weniger wertvoll und im Inneren schlecht restauriert, jedoch als Bestandteil im Stadtbild von grossem Reiz.

An alten bürgerlichen Häusern, zumeist recht bescheidenen Umfanges, ist trotz den manchmal gewaltsamen Änderungen und sinnlosen Modernisierungen im letzten Jahrhundert, besonders in dem noch immer ziemlich stillen Ofner Stadtteil, verhältnismässig viel erhalten. Neben mehr oder weniger reinen, manchmal recht handwerkmässigen, doch immer charaktervollen Barokk- und Rokokoformen findet man eine grosse Anzahl von klassizierenden Häusern vom Jahrhundertende, das zu der bereits eine gesteigerte Bautätigkeit entfaltenden Empirezeit hinüberleitet.

Die Pester Baukunst der Empirezeit

Von Frau Dr. Marzell Benedek

Pest ist das eigentliche Kind des 19. Jahrhunderts; was sich bis dahin in der Politik und Geistesgeschichte Ungarns abspielte, darin hatte Pest nichts dreinzureden. Buda (Ofen), Pozsony (Pressburg), Székesfehérvár (Stuhlweissenburg), die nordungarischen und Siebenbürger Städte waren es, wo eigentlich die ungarische Geschichte gemacht, geschrieben wurde und wo die Wiege der ungarischen gestigen Entwicklung stand. Zu Beginn des 19. Jahrhunderts bricht aber plötzlich Pest aus den Reihen, stellt sich mit dem vollen Elan seiner Jugendlichkeit und seinen Entwicklungsmöglichkeiten an die Spitze und steht binnen einem Jahrhundert in der ersten Reihe der Weltstädte mit Millionenbevölkerung. Verzeihen wir es diesem talentierten Kinde, wenn es im Laufe seiner glänzenden Karriere recht oft rücksichtslos, unehrerbietig, destruktiv, ja manchmal sogar geschmacklos war. Es hielt keine Traditionen in Ehren, es zerstörte die eigenen Schöpfungen und wendete sich manchmal auch Geschmacklosigkeiten zu, wenn sie nur neu waren. Der Kult der Vergangenheit ist meistens eine Tugend des vorgeschritteneren Alters, und ein übersensibler Geschmack ist eine Eigenheit eher der stillstehenden, als der in Entwicklung begriffenen Kulturen. Pest ist heute über diese Pubertätsepoche bereits hinweg und betreut nunmehr bangenden Herzens jedes Stückchen seiner kurzen Vergangenheit, von deren Denkmälern, ach, wie viele durch Feuer und Wasser, sowie durch die eigene frevlerische Hand zugrunde gingen. Die Spuren dieser hundertjährigen Kulturentwicklung sind in Stein, besser gesagt, in Ziegel gemeisselt da, in die Ziegelsteine der Pester Bauten. Die Bauentwicklung der Stadt Pest bedeutet gleichzetig deren geistiges Hochkommen. Und ihre erste Periode heisst: Empire.

Empire ist ein, im Wege der Franzosen in das gesamte Europa verzapfter Klassizismus des beginnenden 19. Jahrhunderts. Von einer auf nationalen Traditionen beruhenden Architektonik in Ungarn kann wohl kaum gesprochen werden. Es gab in Pest keine Traditionen und es gab keine eigene ungarische Baukunst. Solche gab es nur in den deutschen Städten Oberungarns, Transdanubiens und Siebenbürgens. Was hätte denn überhaupt das geographische Hinterland Pests, die ungarische Tiefebene, derlei bieten können? Siebenbürgen aber lag weit entfernt. Es war daher das natürlichste, wenn Pest sich im Wege Ofens und Pressburgs den geistigen Strömungen Wiens und hiedurch denen des gemeineuropäischen geistigen Lebens anschloss, und in der besagten Epoche daher Baulichkeiten im klassizisierenden Stil aufführte.

Das Wort Empire wird gemeinhin für das erste Viertel des 19. Jahrhunderts angewendet. Die dreissiger Jahre gelten bereits unter dem Schlagwort des Biedermeier; die darauffolgenden Jahre bis zur Mitte des Jahrhunderts bedeuten eine Epoche der klassizisierenden Kunst. Es ist aber kein leichtes Ding und hat auch wenig Sinn, feste Abgrenzungen zwischen diesen dreierlei Stilarten zu ziehen, da ihr innerstes Wesen doch durchwegs klassisch gerichtet ist. Einen eigenen Baustil der Biedermeierzeit gibt es z. B. überhaupt nicht. Was dabei das eigentlich Ausschlaggebende ist: die Baukonstruktion, die Linienführung, die Dekoration, die ganze künstlerische Verfassung ist bei allen dreien dieselbe; es lassen sich nur ganz minimale Verschiedenheiten feststellen. Es sind immer dieselben Fronten, abgeteilt durch Fensterreihen, Pfeilerordnungen und Risalite. Es herrschen nur vertikale und horizontale Geraden vor; keine Spur von Wellenlinien ist zu entdecken. Der Standpunkt des Beschauers ist stets frontal gerichtet. Was besagen will, dass der Baumeister keine Sorge für die Seitenmauern des Gebäudes übrighatte; er dachte nicht im Raum, sondern in einer frontalen Fläche. Kein Streben nach malerischen Wirkungen lässt sich erkennen. Alles geht auf eine streng architektonische Wirkung aus. Und was besonders für sämtliche Baustile aller klassizistischen Epochen bezeichnend ist: jeder einzelne Teil des Gebäudes, das Fenster, das Tor, die Säulenordnung ist immer eine streng abgeschlossene Einheit, kann dem Bau wann immer abgehoben und einem anderen Bau

einverleibt werden. Die Bauelemente sind einander koordiniert. Über dem Ganzen herrscht eine analytische und analysierende Konzeption ; während z. B. ein Barokkbau die syntetische Durchführung einer Bauidee darstellt, wobei die einzelnen Teile an sich unwichtig, nur im Verhältnis zum Ganzen eine bedeutsame Rolle spielen.

Im Prinzip bleibt denn auch das Pester Empire in der ganzen ersten Hälfte des Jahrhunderts solcherart unverändert. Trotzdem lässt sich darin eine gewisse Entwicklungslinie feststellen. Das frühe Empire bleibt streng in der Fläche haften. Es ist ein Mauerkomplex, der durch seine Masse wirkt, durch Fenster und auch etwa durch Bildhauereien gegliedert wird, die aber in Kassetten oder Bänderwerk eingefasst, doch immer hinter die Wandfläche der Gebäude zurücktreten. Selbst die vorderhand noch selten verwendeten Säulen und Pfeiler erscheinen in die Mauern versenkt. Man könnte fast sagen, dass diese Bauten keine Profilierung haben.

Die Entwicklung besteht nun darin, dass die Gebäude Profile erhalten, die immer schärfer betont werden. Die Profile liefern die hervortretenden Mauerteile : die Risalite, die vorerst kaum merkbare, flache Pfeilersysteme in der Mittelpartie der Stirnwand darstellen, dann aber immer vehementer vorspringen, um endlich ganze Bauteile bildende Portikusse zu gestalten. Auch heute stehen noch fünf Gebäude dieses Stils in Pest, an denen man diesem Werdegang folgen kann. Im Prinzip vertreten alle fünf Häuser dieselbe architektonische Idee : die Mittelpartie des Baues wird durch eine an beiden Stockwerken durchlaufende vertikale Axenreihe aus der Frontfläche herausgetrieben. Nur ist diese Axenfolge an jedem der fünf Bauten verschieden. Bei dem Hause Maria Valerie-Gasse Nr. 19 schmiegen sich Halbpfeiler der Mauerfläche an, am Tänzerschen Hause (Akademiegasse 3.) heben sich Halbsäulen hervor, am Komitatshaus gibt es bereits richtige Säulen, hinter denen ein schmaler Korridor entsteht, am alten Lloyd-Gebäude (heute Triestiner Versicherungsinstitut) umschliessen die Säulen einen tiefen Raum und beim Nationalmuseum ist das Risalit mit seiner Säulenordnung bereits zwei Fensterbreiten tief.

Das Wesentliche an der Entwicklung ist also darin zu suchen, dass der Bau an Plastizität zunimmt, diese letztere aber durch die immer mehr hervorstehenden Gesimse und Fenstersimse betont wird. Auch die Halbsäulen erscheinen immer seltener und an ihre Stelle tritt die richtige griechische Säule. Die lieblichen Mauerreliefs verschwinden ebenfalls und soweit bildhauerisches Werk noch angewendet wird, ist es entweder eine freistehende Statuengruppe, oder aber ein im Dreieckfeld komponiertes Hochrelief.

Dieser Entwicklungsgang ist übrigens gemeineuropäisch. Zu Beginn des Jahrhunderts herrschte eher der durch die Römer adaptierte Klassizismus vor, dieser wird aber immer mehr durch das strenger erfasste griechische Ideal verdrängt. Diese griechische Abart bedeutet die Wandlung zur Plastizität.

Das Baugewerbe war zu jener Zeit offenbar erblich in den einzelnen Familien. Die Familien *Kasselik*, *Zitterbarth*, *Brein* hatten bereits einen guten Namen, die bedeutungsvollste unter ihnen war aber die *Hild*'sche Familie, aus deren Reihen wir die Namen von vier Baumeistern kennen.

Von den frühen Meistern sei hier der Name Ignaz *Brein* erwähnt, der das Kemnitzersche »Zwei Türken-Haus« am Deák-Platz erbaute. Ein Werk Josef *Hofrichters* ist die reformierte Kirche am Calvin-Platz, sowie die der Semmelweis-Gasse zugewendete Front des Komitatshauses.

Die ganze Empireepoche hindurch wirkte und machte deren Entwicklungsgang vollauf mit der auch nach europäischen Masstab bedeutungsvolle Baumeister Michael *Pollack* (1773—1855). Seine Stilentwicklung beginnt mit dem flachen Empire, dessen Baumaterial bekanntlich der Stein war. Dieses edle Material verträgt aber nur kümmerlich eine Verzierung. In unserer, von Freund und Feind gleichermassen zu Tode malträtierten, von Feuer und Wasser leidenden Stadt langte es aber nur spärlich für Steinbauten. Da musste also der Mörtelverputz herhalten, der sich eine eigene Stilart schafft. Es liegt etwas innig-anheimelndes an diesem Mörtelreliefwerk. Pollack hatte es bald instinktiv heraus, dass er die Langeweile der breiten Mauerflächen

durch vielfache Gliederung und reichen Bildhauerschmuck bannen müsse. Seine erhaltenen frühen Baupläne zeugen von einer kräftigen ornamentalen Anlage.

Sein frühestes Werk ist die evangelische Kirche am Deák-Platz (1808), deren Bauleitung er von Johann *Krausz* übernahm. Was an diesem Gebäude Pollack zu verdanken ist, lässt sich heute kaum mehr absondern ; doch dürfte er wenig Anteil daran haben, da wir sowohl seine ornamentierende Lust, wie auch sein vorzügliches Dimensionsgefühl, aber auch seine abgeklärte Monumentalität vermissen.

Das *Palais Szapáry* in der Szép-Gasse mit seinen klaren Dimensionen, feinen Reliefs und geraden Gesimsen ist ein Schulbeispiel des edelsten Frühempire.

Das vorzüglichste Werk dieser Periode ist aber das *Palais des Ministerpräsidiums*, einst Palais des Grafen Moritz Sándor. Hier stösst man ausser dem Namen Pollacks auch auf jenen des Erbauers des einstigen Deutschen Theaters, *Aman*. Der Reichtum der Säulenordnungen, die ansprechenden Dimensionen des Baues, sowie die vielfach verwendeten Reliefs zeugen aber eher für Pollacks Genie. Hier sind auch — entgegen den Stilgepflogenheiten der klassizisierenden Bauten — auch die Seitenwände reich mit Reliefs geschmückt.

Das gräflich *Festetics'sche Palais* (heute Hauptinstitut der Phönix-Versicherungsgesellschaft) Ecke der Zrinyi- und Nádor-Gassen ist hauptsächlich wegen seines runden, statuenverzierten Vestibüls bekannt.

Das Hauptwerk der ersten Schaffensperiode Pollacks war die im Jahre 1849 von den Mörsern des Generals Hentzi zerschossene *Redoute*. Einige Darstellungen der Interieurs dieses Baues sind uns erhalten geblieben : sie verraten auf den ersten Blick die ornamentale Fertigkeit Pollacks. Auch hier gab es ursprünglich einen Amanschen, ziemlich unklaren Bauplan, an dem Pollack festhalten musste.

Im Jahre 1836 erhält Pollack den Auftrag zur Ausführung des *Nationalmuseumsbaues;* im darauffolgenden Jahr wird mit dem Bau begonnen, der im Jahre 1847 fertig gedeiht. Seine Pläne kann man in ihrem Werdegang von Schritt zu Schritt verfolgen, wie sie sich immer mehr der klassischen Form des heutigen Baues nähern. Der Portikus steht vorerst auf der Erdfläche, dann wird er auf Arkaden gestellt, um endlich dem heutigen mächtigen Stufenbau zu weichen, so dass nunmehr das ganze Gebäude mit einem Blick zu umfassen ist. Ausser dem Giebelschmuck entfällt hier jedwedes bildhauerische Beiwerk. Es ist eines der machtvollsten Dokumente unserer klassizisierenden Baukunst.

Mathias *Zitterbarth* erbaut das im Jahr 1837 eröffnete (alte) *Nationaltheater*, einen kleinen, bescheidenen Bau, der die Formsprache des frühen Empire spricht. Es war denn auch nicht dieses Gebäude, das seinem Erbauer zu Ruhme verhalf, sondern das auch heute noch bestehende *Komitatshaus*. Es besteht eigentlich aus drei Teilen. Der erste Teil stammt aus dem Jahre 1811 ; der zweite, Hofrichtersche Teil wurde im Jahre 1832 fertig ; während der dritte Teil, der von Zitterbarth aufgeführte Frontbau in der Komitatshausgasse, aus dem Jahre 1841 stammt. Es ist ein in seiner Monumentalität hartes, in der Masse wirkendes Gebäude.

Es sind nun dreissig Jahre her, dass die damalige Städtebaupolitik das interessanteste Denkmal Pests zum Abreissen verurteilte : es ist das einstige Stadthaus. Es stand einst hinter der Hauptpfarrkirche, mit der Front gegen die heutige Kossuth Lajos-Gasse zu gerichtet. Ein früher dort bestandenes Gebäude wurde für die Zwecke des Stadthauses im Jahre 1847 adaptiert und mit einer durchwegs neuen Front versehen. Es war ein mächtiger, viereckiger Gebäudekomplex, vorn an den Stockwerken mit den gewohnten Pfeilerordnungen. In der Mitte ein hochaufragender, eckiger Uhrturm. Hauptschmuck des Baues war eine auf das Dachgesims gestellte Reihe allegorischer Statuen. Der Plan des Neubaues stammte von Franz Kasselik her, den neuen, monumentalen Gesimsschmuck entwarf aber Josef Hild.

Josef *Hild*, der grosse Hild, ist der prägnanteste Vertreter des klassischen Pester Empirestils. Den Stempel seines eigenen, persönlichen Stils drückte er der ganzen inneren Leopoldstadt, sowie der Inneren Stadt (IV. Bezirk) auf. Die Nádor-, Bálvány-, Sas-, Mérleg-Gassen sind voll von Hildschen Bauten, oder aber von solchen, die seine

Nachfolger erbauten. Sein Stil ist ein kraftvoller, schmuckloser Klassizismus. Mächtige Dimensionen, machtvolle Masse. Wohnhausbauten eines wohlhabenden Bürgertums. Säulenreihen, kräftig unterstrichene Gesimse, mächtige Risalite, breite Attika. Er hegte eine Vorliebe für Arkadenhöfe, die er oft mit Brunnen und Statuen verzierte. Manche Häuser der Inneren Stadt bewahren bis heute noch diese Höfe. Auch der ovale Säulenhof des *Kaiserbades* ist sein Werk. Ihm ist dann auch das *Tänzersche Haus*, das Gebäude der heutigen *Oberstadthauptmannschaft*, sowie das *Nationalcasino* zu verdanken. Der bedeutendste seiner Profanbauten ist aber das *Haus des Pester Handelsgremiums* am Donauufer. (Später Lloydpalais, heute Triestiner Versicherungsinstitut.)

Josef Hild erhielt auch den Auftrag zum Bau der St. Stefans-Kirche. Er reichte mehrere Pläne ein. Ein frühes Exemplar derselben kennen wir aus einem Stahlstich ; die späteren Modelle des inzwischen eingestürzten Baues ersieht man an Gypsmodellen des Hauptstädtischen Museums. Der erste Entwurf war ungemein interessant und machtvoll. Quadrat im Grundriss, an den vier Ecken je ein Turm und in der Mitte des Baues eine, durch eine Säulenhalle verdeckte Kuppel. Mächtig in der Konzeption, doch kühl und starr, der eher die Macht der Kirche, als die Kraft des Glaubens zu verkünden berufen war.

Auch dieser Entwurf ist ein beredter Zeuge dessen, dass das Empire — wie dies auch die Kirchenbauten am Calvin- und am Deákplatze beweisen — viel schwächer in den kirchlichen, als in den Profanbauten war. Unseren mystischen und extatischen Begriffen vom Glauben entspricht der himmelwärts strebende Spitzbogen und das sich windende Barokk viel eher, denn der alles klar aussprechende Klassizismus. Dieser Stil erreichte seine Blüte doch nur in den öffentlichen Profanbauten.

Nachdem wir dann die Leiden unseres Freiheitskampfes bereits verwunden hatten, in den sechziger Jahren, da die Bautätigkeit von neuem einsetzte, da war der Klassizismus bereits in ganz Europa ein veraltetes Spiel. Die Romantik drang bereits in allen Gebieten durch und brachte das Erwachen der mittelalterlichen sowie der Renaissanceformen mit sich.

Heute aber, zu Zeiten einer durchwegs vereinfachten, in rein architektonisch wirkenden Formen arbeitenden Baukunst steht uns vielleicht dieser hundertjährige Stil viel näher, denn je.

Der erste Entwurf Hilds zur Leopoldstädter St-Stepanskirche in Budapest

Die ungarische Baukunst am Ende des 19. Jahrhunderts

Vom Architekten Aladár Sós

Ungarn, der an Naturschätzen einst reichste Teil der machtvollen wirtschaftlichen Einheit der einstigen Österreichisch-Ungarischen Monarchie, konnte sich nach dem Ausgleich vom Jahre 1867 nunmehr freier entfalten und ging denn nun auch binnen kurzen Dezennien einer beispiellos raschen Entwicklung entgegen. Die bislang arg zurückgebliebene Provinz arbeitete sich nun in fieberhaftem Tempo auf allen Gebieten des wirtschaftlichen, technischen und kulturellen Lebens zu einem europäisch orientierten Staate empor, das aber trotzdem seine persönliche Note bewahrte. Und Budapest, das bisher der vernachlässigte Sitz einer Provinz war, avancierte nun rasch zur Hauptstadt eines entwicklungsfrohen Landes. Die vielleicht etwas verstaubten und vergilbten, aber immerhin auch heute noch beredten Zeugen dieser wunderlichen Blüte, die bis zum Ende des 19. Jahrhunderts anhielt, sind die architektonischen Werke Budapests aus den letzten drei Dezennien des verflossenen Säkulums.

Die westlichen Stilströmungen gelangten immer ziemlich rasch zu uns. Die letzten beiden Wellenschläge: der Klassizismus und die Romantik, die als ganze Epochen durchdringende und umfassende, allgemeingültige Kunstrichtungen erkannt werden mögen, kamen bereits vor den Jahren des Freiheitskrieges und des Ausgleichs zu uns und waren hier durch Namen vertreten, die sich mit den besten Künstlermarken der bedeutendsten europäischen Kunstgebiete wohl gerechter Weise messen durften. In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts aber gibt es — wir können das nunmehr getrost, wenn auch trostlos behaupten — auch im Westen keinen einheitlichen Zeitgeist mehr, keinen vorherrschenden Geschmack, kein allgemeingültiges Schönheitsideal, kurz: keinen Stil. Es ist also keinesfalls Wunder zu nehmen, wenn das plötzlich in günstigere Lebensbedingungen geratene, Versäumnisse von Jahrhunderten nachzuholen beflissene Ungarn der Ausgleichsperiode ebenfalls nicht in der Lage war, eine einheitliche, charakteristische Baukunst zu schaffen. Auch die westeuropäischen Lande versuchten in der zweiten Hälfte des Jahrhunderts ihre Bauschöpfungen mit der Maskerade der historischen Stile zu verkleiden. Auch bei uns suchten die Baukünstler die Ziermotive ihrer Werke aus dem Formenschatz aller Herren Länder und Epochen zusammen. Nicht nur diese Zeit war eklektisch gesinnt, auch die Architekten selbst waren Eklektiker. Nicht allein darin lag etwas Wunderliches und Auffallendes, dass eine und dieselbe Epoche die Werke der verschiedensten verflossenen Jahrhunderten nachahmte, sondern auch darin, dass ein und derselbe Architekt sogar an seinen verschiedenen Baulichkeiten die verschiedensten Baustile imitierte. Die Erklärung dieser Tatsache liegt bei weitem nicht — wie dies allgemein angenommen zu werden pflegt — lediglich im weltfremden Akademismus dieser Epoche, in den historischen Studien der Zeit, sondern viel eher im nur allzu praktisch gerichteten Zeitgeist, im unausgegorenen Geschmack der urplötzlich zu politischem und wirtschaftlichem Einfluss gelangten Bürgerschicht und in der Gleichgültigkeit der eigentlichen bildenden Künste. Es ist dies denn auch ganz verständlich. Die zweite Hälfte des neunzehnten Jahrhunderts brachte allenthalben den grösstmöglichen Elan des entwicklungsreichen Industrialismus als Morgengabe mit sich. Hiedurch wurden die Baukünstler vor machtvolle und überaus komplizierte Probleme gestellt, wie es solche noch nie gab; zur Lösung derselben bietet ihnen aber die neue Zeit zugleich ganz neue technische Möglichkeiten. Die Architekten müssen nun rasch die verschiedensten Aufgaben übernehmen: vom neuen Wohnhaustypus an bis zu den Nutzbauten, die die moderne Politik, die Verwaltung, das kulturelle und wirtschaftliche Leben, der Verkehr erheischt; und alldiese Aufgaben sollen dabei reell, zielbewusst, technisch vollkommen, aber ohne alle

Musterbeispiele oder Vorarbeiten, sozusagen extemporierend gelöst werden. Für die Aesthetik bleibt da wenig übrig, man will die Bauten sorglos, aber sicher unter Dach und Fach bringen und wendet sich daher an die altbewährten kunsthistorischen Schönheitswerte vergangener Epochen um Anleihe. Auch dieser Eklektizismus wurzelt daher — wie auch sonst jeder Eklektizismus sowohl in der Philosophie, in der Wissenschaft oder in der Kunstgeschichte — bei weitem nicht in abstrakt-akademischen, theoretischen Bedenken, sondern ist lediglich eine Nutzanwendung von eminent praktischen und utilitaristischen Arbeitsmethoden.

Das Prinzip dieser historischen Kostümparade musste aber trotz alledem doch hie und da durchbrochen werden, u. zw. hauptsächlich bei Aufgaben, die derart neu waren und bei denen der Nutzzweck die Bauform schon vornherein derart determinierte, dass ihnen selbst bei eifrigstem Willen das historische Kostüm keinesfalls mehr aufgedrängt werden konnte. In zwei Fällen, wo die Architekten den sachlichen Anforderungen und der Neuheit ihrer Aufgabe unmöglich ausweichen konnten, wendeten sie sich denn tapfer ihrem neuen Problem zu, wobei es ihnen gelang auch künstlerisch Vollendetes, Originelles und Wertvolles zu schaffen. Den Plan zum Westbahnhof in Budapest entwarf der einer französischer Familie entstammende Ingenieur *de Serres* und schuf dabei einen frühen Versuch zweier höchstmoderner, zeitgemässer Ideen. Die Bahnhofhalle dient ihrem ganzen Aufriss nach mit einer mächtigen Glaswand dem Strassenleben zu, erhebt also das im Gebäude pulsierende Bahnhofsleben zum Leitmotiv seiner Bauwirkung, ist also in seiner Grundidee ein Urahn der Citroëngarage in Paris. Die beiden Flügelbauten aber sind die ersten Versuche der Bauweise mit Eisengerüst und Füllmauern. Das Eisengerüst besteht natürlich — der Technik der Epoche entsprechend — vorerst nur aus gusseisernen Elementen. Der andere interessante Nutzbau ist der sogen. Elevator, den zu Beginn der achtziger Jahre Christian Ulrich für Zwecke der modernen Getreidespeicherung aufführte. Mit seiner imposanten Massigkeit, mit der klaren, sachlichen Gliederung, mit seinen ernsten Dimensionen erweckt dieser Bau auch heute noch den Eindruck einer zwecksicheren, wichtigen Einrichtung.

Wenn man von diesen beiden Ausnahmen absieht, so zeigen die vielen Schöpfungen dieser Periode kein aus dem Zweck, dem Material, der Konstruktion und dem Milieu der einzelnen Bauten gewonnenes Äussere und Innere, vielmehr eine, den kunstgeschichtlichen Formularen entnommene Dekorationsarchitektur. Es wäre ein schwieriges Unternehmen, ihre Schöpfer als Stilnachahmer verschiedener, scharfabgegrenzter Stilperioden zu behandeln, da sie doch frei zwischen den verschiedensten Stilen herumschweiften und zu ihren verschiedenen Problemen die verschiedensten Formschätze heranzogen.

Auch der bedeutendste Baukünstler der Epoche, Nikolaus *Ybl*, begann seine Laufbahn mit einem Wohnbau im romantischen Stil ; es folgte dann eine romanische Kirche, weiterhin die verschiedensten Baulichkeiten, Zollpalast, Badehäuser, Magnatenpaläste und ein Opernhaus im Renaissancestil, um endlich bei dem Habsburger Barokk zu landen, das er im Christinenstädter Flügel der königlichen Burg anwendete. Trotzdem müssen wir ihn als den Hauptvertreter der Renaissancerichtung heranziehen, einesteils, weil die bedeutendsten Werke seines Oeuvres hiehergehören, und anderenteils, da ihm darin eine ganze Schule von Nachfolgern entstand. Betrachtet man sein Lebenswerk ganz unvoreingenommen, so muss doch füglich anerkannt werden, dass es seit den grossen italienischen Baumeistern noch keinen Künstler gab, der die Formsprache des italienischen Rinascimento besser und überzeugender beherrscht hätte. Zur Bekräftigung dessen sei hier auf das wohl schlecht placierte, doch an sich monumentale Zollamtspalais, dann auf die Königliche Oper verwiesen, die sich ihren Dimensionen nach wohl kaum, aber ihrem Kunstwert nach umso eher mit den Opernhäusern von Wien und Paris messen darf ; auch sei die vielfarbige, poetische Gartenarchitektur des Schlossgartenbazars, sowie die heute bereits als Kunstdenkmal wirkende St. Stefans-Kirche herangezogen. Die Auswirkung Ybls auf die künstlerische Ausgestaltung Budapests war ebenso tiefgreifend, wie diejenige Schinkels auf Berlin oder Hansens auf Wien. Im Renaissancestil arbeiten dann noch *Szkalnitzky* und *Koch*,

die die Schöpfer der Universitätsbibliothek, des Hotels Hungaria und des innerstädter Hauptpostamtsgebäudes sind. Ihnen reihen sich Josef *Kauser*, Julius *Bukovits*, Wilhelm *Quittner*, Wilhelm *Freund*, Alfred *Wellisch*, Adolf *Feszty*, Emil *Unger*, Anton *Weber*, Géza *Kalina* und Rudolf *Ray* an, die in den 80-er und 90-er Jahren den Strassen unserer Hauptstadt ihren auch heute noch vorherrschenden, oft von Berlin und Wien, manchmal auch von Paris aus beeinflussten Renaissancecharakter verliehen hatten.

Sowohl nach Kunstfertigkeit, wie auch nach persönlichen Qualitäten heben sich aus dieser Reihe die Namen Gustav *Petschacher*, Heinrich *Schmahl* und Adolf *Láng* hervor, die auch in internationalen Belangen interessante Erscheinungen dieser heute als uninteressant angesprochenen Epoche sind. Über die poetischeste, phantasievollste Ader verfügt unter ihnen Gustav Petschacher. Er begeistert sich an dem leichten, spielerischen, die Baufassade lediglich als eine dekorative Komposition, aber immerhin eine einheitliche Komposition auffassenden spätitalienischen Rinascimentostil, der mit dem stadtrömischen Palazzo Spada einsetzt, dann in Norditalien seine Fortsetzung und im Mailänder Palazzo Marino seine vollste Reife findet. Petschachers bestgeglückte Schöpfungen sind das sgraffitoverzierte Zinspalais der Staatsbahnen am Rondeau der Andrássy-Strasse, dann das Harkányische und Pallavicinische Palais auf demselben Strassenzug, sowie die Zinspaläste Ecke des Theresienrings und der Aradi-Gasse, sowie des Franzensrings und der Üllöer-Strasse.

Heinrich Schmahl sticht mit seinen imponierenden Kentnissen hervor. Er arbeitet vorerst im italienischen (Palais Haggenmacher auf der Andrássy-Strasse), dann im deutschen Renaissancestil (Schossberger-Haus am Theresienring). Später berauscht er sich an den gotischen und maurischen Kunstformeln Venedigs und wendet sich gänzlich diesen zu. Seine unglaublich exakten Detailkenntnisse erretten ihn auch dabei vor allzu minutiöser Kleinlichkeit. Sein mit Vorliebe verwendetes Konstruktionsmaterial, den Eisenguss, behandelt er dabei sogar mit einer derartigen Virtuosität, dass er damit das äusserst schwierige und auch heute noch aktuelle Problem zu lösen vermag, wie die breitgeöffnete Architektur des Parterres und des Halbstockes mit der wohl im ganzen grösseren, doch durch die Fensternischen kleinlicher gestalteten Mauerfläche in Einklang zu bringen sei. Seinerzeit gelang die Lösung dieses Problems sowohl bei uns, wie auch im Ausland nur äusserst selten. Die besten Beispiele seiner Kunstart sind die von ihm erbauten Bank- und Geschäftshäuser auf der Rákóczi-Strasse, dem Elisabeth-Platz und dem Schwurplatz.

Auch Adolf Láng war ein vielseitiger, vielbewanderter Künstler. An seinen Namen knüpft sich der Bau der alten Kunsthalle, die eine derartig kongenial durchfühlte Abart ihres Vorbildes, des von Sanmicheli erbauten Veroneser Palazzo Bevilacqua darstellt, dass ihre Wirkung füglich jener der echten italienischen Paläste zur Seite gestellt werden mag. Der Bau Ecke der Andrássy-Strasse und Kaiser Wilhelm-Ring, wo die eigenartige, gesimslose, bewegte Fensterarchitektur vorwiegt, zeugt von einer beispiellosen künstlerischen Kühnheit. Auch das Gebäude des Ungarischen Theaters, wo er Motive des französischen Barokks frei einverwebte, ist recht ansprechend ; leider wurde der Bau neuerdings durch stillose Vorbauten arg verschandelt. Ein würdiger Nachbar der alten Kunsthalle Längs ist das in seinen Dimensionen monumental gehaltene und mit edlen Details sowie feinen Sgraffiten verzierte Gebäude der Hochschule für bildende Künste, ein Werk Ludwig *Rauschers*. Einen ebenfalls interessanten Versuch stellt das Zinspalais Stefan *Kiss'* dar (Ecke Rákóczi-Strasse und Josefsring), wobei der Künstler zum ersten Mal den Versuch anstellte, Kranzgesims und Einzelmotive der sogenannten oberungarischen Renaissance neuaufleben zu lassen.

Unseren im Renaissancestil arbeitenden Künstlern reiht sich auch Alfred *Schikedanz* an, der das Museum für bildende Künste, sowie die neue Kunsthalle durch vorgelagerte antike, mit Säulen und Tympanon versehene Portiken zu museumartigen Bauten erhöhte. Die meisten Baupläne schuf der Professor an der technischen Hochschule Győző *Czigler*, der seine Löwenklauen bei dem Bau des Saxlehner-Palais (am Anfang der Andrássy-Strasse) und bei dem Zinshaus am Anfang der Üllöer-Strasse vorwies, dann aber einem charakterlosen, kühlen Formalismus verfiel, wodurch die

meisten seiner Bauten in künstlerischer Hinsicht zur vollständigen Bedeutungslosigkeit hinabsanken.

Neben der überwiegenden Mehrheit unserer im Renaissancestil wirkenden Architekten gibt es dann einige, ganz hervorragende Meister hierzulande, die sich hauptsächlich den mittelalterlichen Kunstformen widmeten. Unser berühmtes Parlamentsgebäude entwarf Emerich *Steindl*, ein Schüler des Wiener Meisters Friedrich Schmidt. Wenn einzelne Partien unseres Parlamentsgebäudes wohl auch an das Wiener Rathaus, und sein Kuppelbau an die Fünfhauser Kirche erinnert, so ist doch die Gesamtkomposition des Budapester Baues viel origineller und grosszügiger, als welches immer von Schmidts Oeuvre. Seiner Wirkung kann sich niemand entziehen, der zu Schiff nach Budapest fährt oder aber von der Ofner Seite aus diese geradezu musikalrythmische Bauphantasie betrachtet. Ausser dem Parlament erbaute Steindl noch die gotische Kirche in der Elisabethstadt, dann das Rathaus in der Waiznergasse, das Gebäude der früheren Technischen Hochschule, sowie das der Veterinärhochschule, — die letzteren drei im Renaissancestil, mit Rohziegeln und farbigen Majolikaverzierungen.

Dem Geiste der mittelalterlichen Baukunst kam wohl Friedrich *Schulek* am nächsten, dessen Glanzleistung, die zum Schlossberg emporführende Fischerbastei eine wundersame Beschwörung des Phantasiereichtums, der Konstruktionsmethode und des Steinhaues der romanischen Meister darstellt und eine richtige historische Stimmung verbreitet. Bedeutungsvoll im Schulekschen Oeuvre ist auch das Restaurierungswerk der Mathiaskirche im romanisch-gotischen Übergangsstil. Ein Meisterwerk darin ist der spitzenwerkartige, feine, ungemein graziöse Turmbau, eine Nachdichtung der späten Flamboyantgotik.

Ein bedeutender Vertreter der mittelalterlichen Stilarten ist auch der Professor an der Technischen Hochschule Samuel *Pecz*, dem die Pläne zur reformierten Kirche in Ofen, — einem recht originell disponierten und günstig wirkenden Rohziegelbau — und zu der an der Vorderfront ebenfalls gotisch verzierten Markthalle zu verdanken sind. Alexander *Fellner* erbaute das Finanzministerium in einem malerischen Stil der englischen Gotik. Ein späteres Werk seiner Faktur ist das im modernisierten Empirestil erbaute Palais des Justizministeriums.

Der dritten Gruppe unserer Architekten rechnen wir jene Baukünstler zu, die im Barokkstil arbeiteten. Ihnen kommt am wenigsten ein Lokalcharakter zu. Ihre Werke wirken am internationalsten, da doch während dieser Periode die freie Anwendung und Verwertung von Motiven der späten Renaissance und des Barokk in ganz Europa nicht nur gang-und-gebe war, sondern gewissermassen auch zum »offiziellen« Baustil erwuchs. Der theatrale Schwung, die Stattlichkeit und die für die verschiedensten Zwecke adaptierbare Elastizität dieses Stils schufen ihm seine Beliebtheit in den Augen sowohl der Architekten, als auch der grösseren Öffentlichkeit. Bei uns wurzelte er sich so tief ein, dass er auch heute noch das gefährlichste Hindernis im Aufkommen der zeitgemässen Bestrebungen ist.

An erster Stelle seiner Vertreter steht Alois *Hauszmann*, der Verfasser der Baupläne für das königliche Schloss, für die Kurie, für das Zentralgerichtsgebäude und für das Stammhaus des Versicherungsinstituts »NewYork«. Ihrer Feinheiten und meisterhaften Einzelheiten halber sind auch zwei kleinere Werke seiner Faktur zu erwähnen: das Technologische Gewerbemuseum und der vormalige Architektenpavillon der einstigen Technischen Hochschule. Die Schüler Hauszmanns: *Korb* und *Giergl* vereinigten ihren Namen mit den Pendantbauten der beiden Klotildpaläste, die als vorgeschobene Pilone der Elisabethbrücke wirken. Mit ihren grossartig modellierten, interessant geformten beiden Türmen gereichen sie zu einem wahrhaft weltstädtischen Strassenbild Budapests. Ihr in das Palais NewYork hineinkomponierte Kaffeehausinterieur aber, mit seiner prächtigen Raumwirkung, mit dem kühnen Spiel der Niveauunterschiede, sowie mit dem Reichtum der malerischen Ansichten darin steht wohl am ganzen Kontinent an erster Stelle.

Ein minder freies und stilgerechteres Barokk und Rokoko ist die Eigenart des Architekten Arthur *Meinig*, dessen Wenckheim-Palast gerade jetzt zur Hauptstäd-

tischen Bibliothek umgestaltet wird. Ebenfalls ihm sind die Handels- und Gewerbekammer, der Park-Club, sowie verschiedene Magnatenpaläste zu verdanken, die in ihrer Art durchwegs erstrangige Leistungen sind. Aus der Reihe unserer neubarokken Bauten ist noch das Zentralgebäude der Universität, ein Werk *Baumgartens* und *Herzogs* zu erwähnen, obwohl es in seinen Verhältnissen nicht ganz geglückt ist. Unsere neubarokken Theaterbauten sind Werke der Wiener Architekten *Fellner* und *Helmer*.

Das Ergebnis der Kraftenfaltung Ungarns in den drei Dezennien nach dem Ausgleich mit Österreich wurde bei der Millenarausstellung des Jahres 1896 der Welt vorgeführt. Vom architektonischen Standpunkt bot diese Ausstellung ein getreues Abbild der Stiltrunkenheit der eklektischen Richtung am Jahrhundertende. Die besten Beispiele dieser Ausstellungsbauten stammen von Ignaz *Alpár*, *Láng* und *Steinhardt*, Franz *Pfaff*, Desider *Jakab*, Ludwig *Frommer*, sowie *Kármán* und *Ullmann* her. Hievon besteht heute nurmehr das Verkehrsmuseum (Franz Pfaff) und die historische Gruppe auf der Stadtwäldcheninsel (Ignaz Alpár). Unter Beihilfe seiner talentierten Mitarbeiter gelang es Ignaz Alpár die bezeichnendsten Partien der wenigen, dem Lande erhalten gebliebenen Baudenkmäler auf eine malerische und wirkungsvolle Weise zu einem Ganzen zusammenzuschweissen. Das romantische Portal der Abteikirche von Jaák, der Klosterhof mit dem Kreuzgang, das gotische Burgtor von Vajdahunyad, der Rittersaal mit dem Altan, der Burgturm ebendaher, dann der Donjon und der Apostelturm von Segesvár, die Schlosskapelle von Csütörtökhely, ein phantastisches frühgotisches Ritterschloss mit dem Turnierhof, mittelalterliche Königssäle, der Burgsteig aus Keresd, ein Renaissancepalast mit Sgraffiten aus der Zipser Gegend, dann der Kronstädter deutsche Renaissanceturm, das Rákóczische Haus in Eperjes, der Turm und ein Stadthausdetail von Lőcse, ein Pavillon im Stile Francois I., endlich eine Barokkarchitektur im Geiste Fischers von Erlach, eng aneinander gereiht, mit einander verwoben, illustriert gewissermassen die ganze ungarische Baugeschichte. Dieses grandiose kunsthistorische Kompendium mag aber gleichzeitig auch als ein Symbol das babylonischen Wirrwarrs gedeutet werden, der zu Zeiten des Eklektizismus um die Jahrhundertwende in Ungarn herrschte.

Der Schöpfer dieses architektonischen Quodlibets, Ignaz Alpár ist übrigens eine der prägnantesten Gestalten der eklektischen Baumeister. Rein auf das Praktische eingestellt, grenzenlos agil, unbändige Willenskraft: ist er der würdige Architekt der immer mächtiger ausladenden Finanzwelt. Sein Kunstgefühl grenzt an die bombastischen Dimensionen und Wirkungen an. In der Grunddisposition seiner Bauten ist er ein Neuerer, bleibt aber gleichmütig und meidet daher jedwedes Risiko, sobald es sich um die architektonische Lösung der ihm gestellten Aufgaben handelt. Er liegt nicht mehr den alten Meistern zu Füssen, da er sich leichten Herzens auch durch Zeitgenossen beeinflussen lässt, sobald diese nur seinem auf das Theatralische gerichteten Geschmack entsprechen. So wirkte denn der Brüsseler Justizpalast Poelaerts auffallenderweise auf sein Hauptwerk, das Börsengebäude ein. Das Gebäude der Nationalbank, der Kreditbank, des Anker-Versicherungsinstitutes sind durchwegs Produktionen einer architektonischen Akrobatik mit schweren Gewichten, die aber manchmal aus leerem Blech verfertigt erscheinen. In der Persönlichkeit Alpárs gelangten sämtliche Tugenden und Versündungen dieser Epoche zur vollsten Blüte. Die durch ihn gespielte Rolle, sowie seine grosszügigen, rein nur auf Sehenswürdigkeit abzielenden Bauten erbrachten den Beweis, wie berechtigt und zeitgemäss jene Bestrebungen seien, die einem erneuerten, wahrhaftigeren, persönlicheren und künstlerischen Architekturstil zudrängten. Die Verdienste der besten Vertreter dieser Eklektikergruppe sollen aber voll anerkannt werden. Es gelang ihnen, Herren der neuen Aufgaben ihrer Epoche im Gebiet der Baudisposition, des Aufbaues und der Bautechniken zu werden. Die Architektur bedeutete in jenen Jahren nur Erscheinung, lediglich Schein. Die Erscheinung ihrer besten Schöpfungen aber trägt auch heute noch den Stempel einer edlen Kunst an sich. Es wäre ein leichtes Spiel, auf das Illogische dieser Bauten zu verweisen. Doch die Erkenntnis der echten Künstlerqualitäten, erfordert immerhin ein Mehreres an künstlerischem Gefühl und Einleben.

Brein Ignác épitész

Brein Ignác (Pest? 18.sz. vége — Pest, 1834.): épitész. Főleg polgári lakóházakat épitett, melyek ma már nagyrészt nem állnak. Legjelentősebb müve a Deák téri Kemnitzer-ház, az un. "Két törökhöz" ház, amely a II. világháboruban elpusztult. A lipótvárosi plébánia templom tervét is elkészitette. A korai klasszicizmus pesti kismestereinek egyike volt.

I.M.

G.E.

Magyar Életrajzi Lexikon

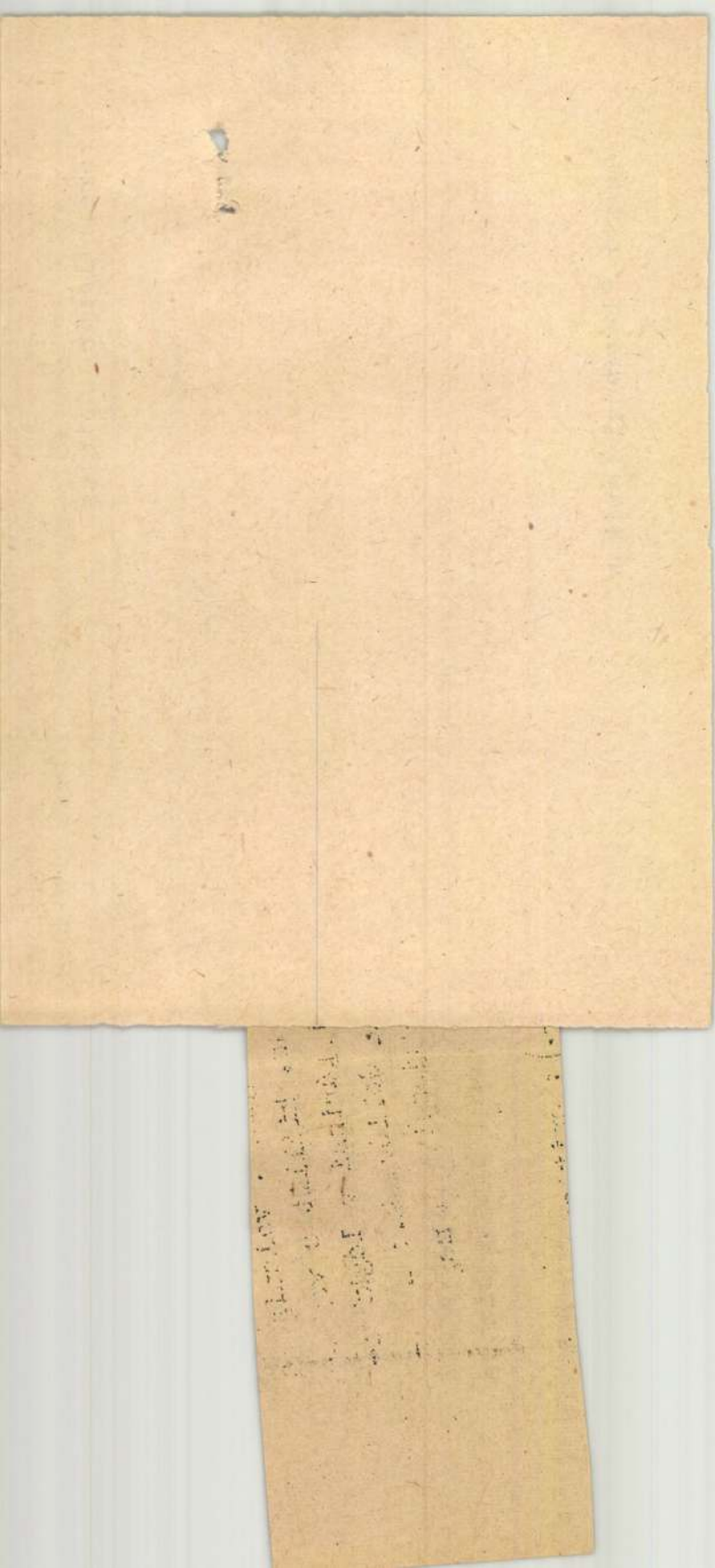

Brein Ignác

Benedek M.-né: Az empire építészet Pesten. Bp. é n.

l.

Benedek empire

25. l.

36. l.

Részt vesz a lipotvárosi Szt. István templom hályázatain. Két torony közé kupolát tervez és felkőros oszlopos főbejáratot.

Brein Ignác

épitéss

l.

Bierbejtört

231, 244. l.

? Bierbauer Virgil: A

m. épitészet tört. Bp.

1937. 231, 244. l.

Budapest székesfőváros polgármest

430 szám

1936 - XIII

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Müemlékek Országos Bizottsága

R Ajánlott	Budapest 4
Bp. 4	3171 /d

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Bp

IX Rá

Brein Ignác

lásd okv.

Tanulmányok Bpest I.

~~[illegible]~~ l. 82. l. 84. l.

Bierbauer V. Pesti
építőmesterek munkás-
sága. 1809-1847.

Brein Ignác

BREIN, építészcsalád Pesten a XIX. sz. első felében. B. *Ignác* pesti születésű építész 1815. nyert polgárjogot szülővárosában, hol számos lakóházat épített. Legjelentékenyebb alkotása a Deák-téri Két törökhöz címzett empire stílű Kemnitzer-ház, mely a régi egyemeletes épületből 1821. B. tervei szerint épült kétemeletesre, s mely ebben az állapotában ma is fennáll. B. Ignác fia volt B. *Ferenc* építész aki Pesten született s 1854. kebeleztetett be a pesti polgári építőmesteri testületbe. Az 1860-as években Székesfehérvárt működött. — B. *Fülöp* építőmester, aki alighanem Ignác bátyja volt, 1800 körül tevékenykedett Pesten.

K. G. I. 1924

675.

I

309.

675. Hyacinthe Rigaud.

Sz. Perpignanban 1659-ben. † Párisban 1743-ban.

Elisabeth Charlotte d'Orleans képe.

Térden alólig látható, ül és szembe néz. Jobb kezét keblére teszi és baljával a piros terítővel letakart asztalra tett koronát fogja, melynek liliomlevelei és homlokpántja drágakövekkel vannak kirakva. Haja rizsporos és szeme kék. Fekete fátyolt visel, melynek végét egészen magához szorította; ingvállának szegélye és ujjainak fodra csipke; brokát-ruhája kivágott; derekát gyöngyfüzér veszi körül s hermelines kék palástjára liliomok himezvék. A háttérben az oszlopok előtt félrevont függöny köti le figyelmünket, a mely mellett a mester jelzésének nyomai vehetők ki.

Vászon, méretei 149 : 112 cm. — Mündler: I. 1.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: IV. 9. *H. Rigaud:* Das Bildniss Elisabeth Charlottens, Pfalzgräfin am Rhein, Herzogin von Orleans. — 1815: II. 11. *H. Rigaud:* Das Bildniss Elisabeth Charlottens, Pfalzgräfin stb. — 1835: VI. 8. *H. Rigaud:*

Brein Ignác

épitész

Genthon I.

l. Morszag műem-
lékei. Bp. 1951.

Gentműeml

52, 55, 59. l.

Rovnai farkas
beszterczebányai püspök.

eszt, 1911. jun. 24.

lyomi várkápolnának a z
meg nem történt leltári
löségét utasítani s ide
tesíteni méltóztassék – a
lő utasításokkal ellát

Tekintettel arr
löje a szóban levő kápo
lag át nem vette: – czél
biróság irattárában hos
tár adataitól független
szereléséről ~~az~~ átadó vá
teljesen új leltárt vegye
felügyelőségénél maradn
dig a zólyomi plebániai,
le~~nne~~ megőrzendő.

[Tek. Ur.
mint

Méltóságos

Báró Jo
a Müemlékek Orsz.

Brein Ignác

vrád

Hor Bp

57. 91. l.

~~[illegible]~~ 142. t.

Horváth H. Bpest
[illegible] em lékei
Bp. 1938.

Brein Ignác

l.

Lyka M. M.
455-56. l.

LykaMagymú1800-50

~~442~~, ~~445~~, ~~452~~,

455-6, ~~468~~.

Brein Ignác

pesti lipótvárosi templom
terve, repr.

Rados Jenő dr. A neo-
klasszicizmus nagy magyar
templomai. Bpest,
1937. 38, 41. l. (Köppel)

AZ 1896—97. TANÉV

ÉRTESITŐJE.

Brein Fülöp Ignác

l.

Schoenjózsefvárosi

7. l. 9. l. 10. l.

Ignác

Schoen Arnold: A józsefvárosi rk. plébánia-templom. Bp. 1938.

~~Római gyalogság V. 250.~~

Brein Ignác

l. Schoen 1948

16 l.

Schoen A.: Főváros-
unk 1800-1873 kriott
Bp. 1948. 16 l.

Janos fhg:

látható,

Derékon alól ~~állm~~ állm, k
arcza és bajusza leberetvált. Kezei
gyapjasrend jelvényét ~~látható~~ viselli szalagon, m
A háttér hegyes vidék. Felirata

„JOHAN
Erzherzog von Oe

alól balra: „Kriehuber del."
jobbra: „L. Fischer lith."
s legalól balra: „Eigenthum de
középütt: „Wien, bei Arta
s jobbra: „Druck von J.

Könyomat, az a

Ltfa 872.

Brein Ignác

építőmester

L.

Tanulmányok Bp. emlékéből. IX. Bp. 1941. 220. l. 221. l.

Voit Pál: A M. Földhitelintézet székházának Marczibányi-palota – és díszterme.

ABLAKN

BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZ

Brein Ignác
épitéz 1821.

Wód

Tér és Forma
1930. 487. l.
(-il: Horizontális vagy vertikális? A Kemnitzer-ház képével.)

Brein (Ignác?)

MAGYAR MŰVÉSZET

~~1925. 356.~~

~~1929. 600~~

3387.

Platzer János.

Sz. Malz-ban 1704. junius 24-én.

78. *Allegoria.*

A bécsi művészeti akadémia jubilaeumára készült ~~domború~~ műtermet ábrázol középütt emelvényen elhelyezkedett férfi-modellel s e körül parókás művész-növendékekkel, kik állványaiknál dolgoznak. Az előtérben balról Pallas Athenae mutat a terem felé, jobbját Medusa-fejes pajzsán nyugtatja és hallgatja a festőt; középütt két szobrász beszélget ~~egymást átkarolva~~ és jobbról a kész szobor előtt álló művész hátrafordultan nézi társait. A modell felett lámpás lóg, a falakat négy festmény diszíti és az órán túl egy ajtó van nyitva. Minerva köelében Mária Teréziát ~~jobbra tekintve~~ feltüntető medaillon tünik szemünkbe és a lábainál heverő pajzson bagoly ül. Az épülettől balra Bécs városa látszik a háttérben, mig elől egy rajzoló telepedett a földre, hogy az előtte lévő térrajzot

Brein Ignácz, építész. A XIX. század első évtizedeiben Pesten működött. Valószí-

nű, hogy az a két I. B. jelzéssel ellátott, az 1820-as évekből való építészeti terv, mely a Székesfővárosi Múzeumban van, B. műve. Ez építészeti tervek közül egyik a lipótvárosi templom homlokzatának színezett tusrajza »Vordere Façade«, a másik ennek alaprajza »Grund-Plan« fölirattal.

A Ház. IV. 6—7. sz. (képekkel). — *Budapest Székesfővárosi Múzeum katalogusa.* Budapest, 1907. 130. l. — *Országh Sándor dr.:* Budapest középítkezései 1868—1882. Budapest, 1884. 206. l. — *Wegweiser durch Pest.* 1827. 381. l. (M. N. Múzeum könyvt. Hung. h. 1809 a. sz. a.)

Brein Ignác

Brein Ignác

épitém.

lásd Okvetlenül

Spb. 63-671.

Brein Ignác

Lechner Jenő dr.

Képek Buda és Pest
fejlődésének tör té-
netéből.
MMÉE Közl.
1918. 19. l.

1480

Angyal nikkelyekkel borítva, ezüstszínű. Faszobor, Gót-stílű, töredékes, XV. sz. Mag. 41cm.

Brein Ignác

terve a lipótvárosi
plébániatemplomra

úrod

Rados Jenő dr.:
A neoklasszicizmus
nagy magyar templomai -
MMÉE Közlönyének
Havi Füzetei 1936.
7-12. sz. 39. C. (Képpel.)

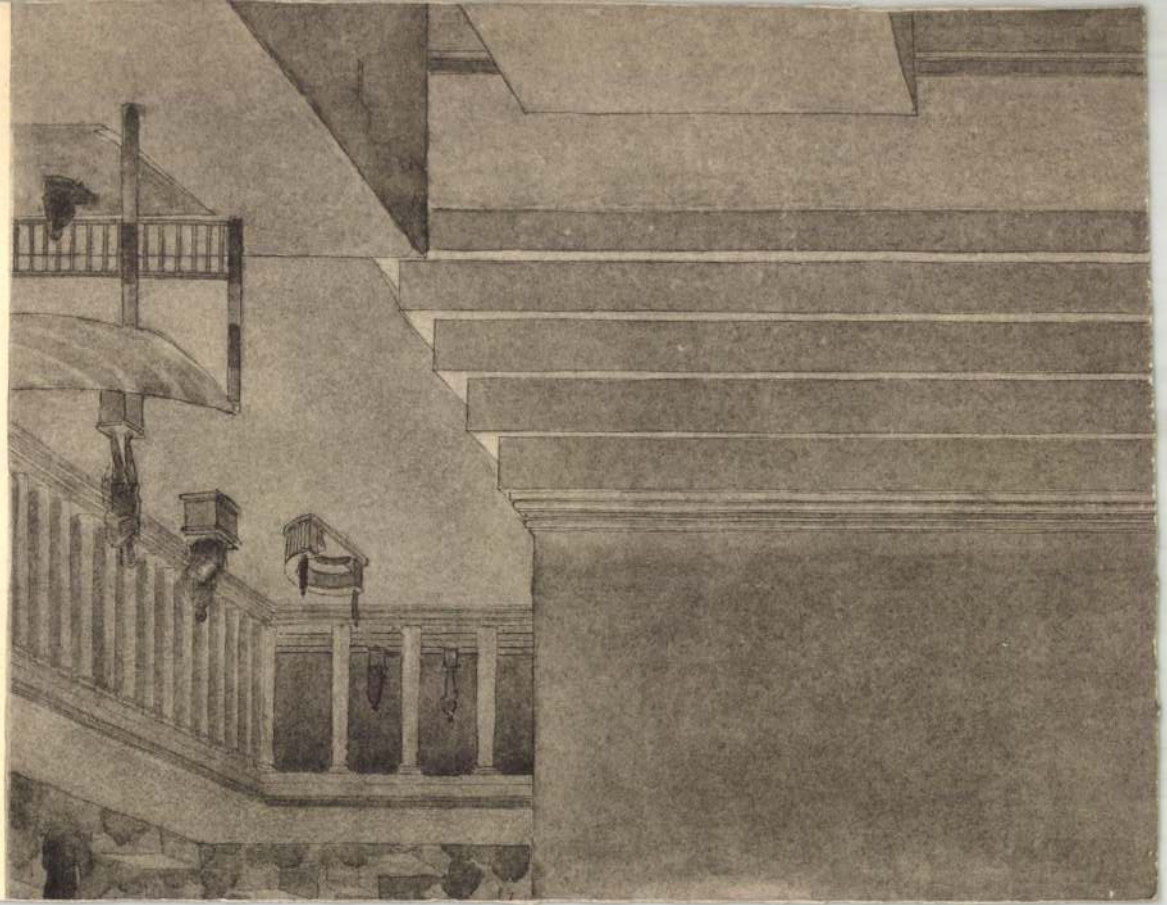

Brein Ignác

Wod

Benedek, Frau Dr. Mar-
zell: Die Pester
Bankkunst der Empire-
zeit. A Műgyűjtő
1930. 8-9. sz. 235. l.

BÉLAPÁTFALVA

DÉLI OLDALHAJÓ

Brein

nevű épitém

2 volt Pesten a XIX.

n. elején

Pásztor Mihály

A nárötven éves

Lipotváros

Bp 1940. 117. l.

lelkét vetíti műveiben, lelkiállapo-
adja vissza meglátásait. A magába
n más szemmel tekint a természetbe.
sendet dinamikus feszültség váltja
ngulattal" /tollrajz 1645./. A világ-
lemek fenyegető komorságát tisztán a
álja. Az ég felé már felvonultak a
. A kép előterében elnyúlt hosszu fe-
n foltszerűen elővilágító erős nap-
nságukban mintegy vetületét adják a
nagy színjátékának.
ás "A szent család otthonában" /01-
/1644./ Az éjszakai sötétségbe bur-
zépen égő gyertya ad erős, de kis tér-
Mária könyve fölé hajol, az előtte
árnyékát, mintegy Mária silluettjé-
nt vetíti falra a gyertya fény. Ezál-
súlyt, a kis csoport elenyészővé vál-
tágas, nagy arányával.- Ugyanaz a

Brein Ignác

Epitén

Patachich J.: Die Bürger Pesth's, in der Vorzeit und Gegenwart. Pest, 1834. 17. l.

A vall.és közokt.m.kir.mi
a.kelt és Salamon Ferencz
leiratár

Zólyom sz. kir.
legtöbb adót fizető/viri
névjegyzékében a rendes
vallás-és közokt.kincstá
községekről szóló 1886.é
alapján az 1913.évre Vár
E megbizásról
en a vármegye alispánját

A hiv.másolat

Provinciális építkezési mód volt ez is, mint pest-budai elődje, a barokk, de annak szétszórt és tervszerűtlenül meredező emlékeivel szemben behálózta az egész várost s egységes arculatot adott neki.

A kialakult városkép nem volt romantikus, sem festői. Józan szigorúság és tárgyilagosság uralkodott rajta. Az egyes mesterek formanyelve rendkívül erősen hasonlított egymáshoz. A középületekben még van némi szerkezeti eltérés, ott sem sok, az óriási tömegben épülő polgári házak azonban megdöbbentően egyformák voltak, tekintet nélkül arra, hogy Pollack Mihály, Hild, Kasselik, Zitterbarth, Hofrichter vagy Brein építette azokat.

A kor legnagyobb mestere Pollack Mihály volt. Első műve, mely még nem is egészen az övé, mert Krausz János vezetése mellett dolgozott rajta, a Deák-téri evangélikus templom (1808). Ez az épület ma kissé különösen hat, de jól jellemzi a kor gondolkodásmódját. Semmi egyéb, mint egy istentiszteleti célokra szolgáló terem, tornya nincs, hajók, pillérek, oszlopok hiányoznak belőle, belül dísztelen, kívül némi mérsékelt tagolás dekorálja, az is roppant szűkszavú. Arányai azonban finomak, hatása monumentális. Pollák építette a Szapáry-palotát is (a Szép-u. és Reáltanoda-u. sarkán), talán része volt a gróf Sándor-palotának (mai miniszterelnökség) építésében, az ő műve volt a finom Redout, melyet az osztrák bombák 1849-ben rombadöntöttek. E kettős rizalitú épület különösen remekbekészült interieurjével vált ki, ami illett is hozzá, tekintettel arra, hogy a vidámság háza volt.

Működésének delelőpontjához Pollack a Nemzeti Múzeum palotájával (1837—47) érkezett el. A „nemzet nagy magtára" hatalmas méreteivel, páratlanul szép arányaival a klasszicizmus nemzetközi em-

Ez alatt az ötven év alatt vált mai értelemben várossá. Kifejlődését nagyban elősegítette a rendszeres munka feltételeinek megteremtése. II. József alatt megkezdődik, majd II. Lipót alatt folytatódik a Lipótváros rendszeres kiépítése, oly módon, hogy üres telkeket elárvereznek azzal a kikötéssel, hogy négy év alatt a vevőnek rajta házat kell építenie. A lerombolt városfalakon kívül lassan kibontakoznak a Józsefváros és Erzsébetváros körvonalai. 1803-ban megalakul a városszépítő bizottság, a Königliche Verschönerungs Commission. Elnöke a két város nagy jótevője, József nádor volt, ki óriási tekintélyü hivatalos keretet adott a lázas munkának. A bizottság mindenféle építészeti ügyben hallatta szavát, olyasmit is követelt, mit sajnos, a későbbi kor elejtett, pl. az egymás mellett álló házak főpárkányának egyenlő magasságát. Egységes tervek alapján készült a város rendezése, a széles utcákban álló sárga házsorok itt-ott szellős tereket öleltek körül. Pest egyszerre és organikusan nőtt ki a földből, olyféleképpen, mint Szentpétervár vagy Karlsruhe. Egységes klasszicista városképével — hol van már ez az idő? — az egész világon egyedül állott.

A klasszicista építési mód, ellentétben a barokkal és rokokóval, kerülte a festőiséget. Tulajdonképpen igen szerény eszközökkel dolgozott. Figyelmét kizárólag a főhomlokzatra koncentrálta, az oldalfalakkal alig törődött, olykor a főhomlokzat közepén oszlopos rizalitot emelt. A kapuzatot nem szivesen dekorálta, legfeljebb oszlopokkal hangsúlyozta, a falakat itt-ott bemélyített domborművekkel ékesítette. Legnagyobb szeretettel a tetőpárkányt képezte ki ebben valóban változatos díszü megoldásokra akadt. Egyéni báját az olcsó, sárgára festett vakolat adta meg, mely lágyabb anyagával kissé elmosta a szigorú profilokat.

lékei között is előkelő helyet foglal el. Raffinált művészre vall a főhomlokzat elrendezésének merész ellentéte: a vízszintest erősen hangsúlyozó szárnyak közé a hatalmasan kiugró rizalit függélyes oszlopfelkiáltójeleit helyezte. Finom tagolása és formai eleganciája mellett legfőképp masszív nyugalmával hat, mely az épület rendeltetését is kifejezi.

Pollack mellett említésre méltó a Hild-család, melynek négy tagja is dolgozott Pesten. A bécsi származású Hild János mellett, ki tevékeny részt vett a szépítő-bizottság munkálataiban, egyik fia, Hild József a legnevezetesebb. Középületeit alig ismerjük. Az úgynevezett Új városházát, melyet 1842—47 között Kasselik Ferenc és Hild épített, azóta lebontották, mert a kedves hatású, karcsú tornyu épület szűknek bizonyult a hivatalok befogadására. A monumentális Szent István-bazilika pedig bedőlt, mielőtt elkészülhetett volna, később más folytatta, azt lehet mondani, csak statikailag szerencsésebben. Ezeknél az elpusztult, csak képben ismeretes vagy megváltoztatott alkotásainál többet mondanak azok, melyek napjainkban is állanak, pl. a Trieszti Biztosító Lánchíd mellett álló épülete, mely oszlopos rizalitjával hasonlít a Nemzeti Múzeumhoz, de nyomottabb méreteivel is a legszebb pesti épületek közé tartozik. Hasonlóképpen Hild műve a mai Főkapitányság, melyet két házból egyesítettek, innen sajátságos, kétszer ismétlődő rizalitja, azonkívül az Akadémia-utcai Tänzer-ház s a Lipótváros néhány előkelőbb magánháza. Ő építette a Nemzeti Casino Kossuth Lajos-utcai házát is, általában a kor egyik legtöbbet foglalkoztatott mestere volt.

A nagyobb középületek némelyike szinte veszedelmesen hasonlít egymásra. Így pl. az 1841-ben tető alá jutott Vármegyeháza ismét a Nemzeti Mú-

zeumra emlékeztet. Ez a szerencsés arányú épület Zitterbarth Mátyás műve, kinek további munkái közül említésre méltó az 1870-ben lebontott első Nemzeti Szinház, Thália első magyar hajléka. A szokványos korbeli épületek közül kiválik a Deák-téren álló egykori Kemnitzer-ház, melyet 1822-ben Brein Ignác épített. Itt kivételesen a rizalitot nem oszlopok, hanem sudár félpillérek tagolják. A klasszicista házak rengetegéből többet nem említünk. Utolsónak maradt a Kálvin-téri református templom, mely 1816—1830 között épült. Alkotója Hofrichter József volt. Ha arányaiban nem is nagyon szerencsés — főképp azért, mert a torony tömege ügyetlenül áll a lapos épülettesten — említésre méltó finom részletei és kedves kapuzata miatt, mely utóbbi mintha egy apró Nemzeti Múzeum középrizalitja lenne.

A nagy pesti fellendüléssel szemben Budán nevezetesebb középületet nem emeltek. A szépítő bizottság munkája e városra nem terjeszkedett ki, hiszen a jövendő Buda magva már kiépült s rohamos fejlődésről nem volt szó. Az a szimbolikus erejü alkotás, mely időrendben lezárja ezt a korszakot, nem Pesten emelkedett, sem Budán, hanem a kettő között. Ez a Lánchíd, Széchenyi álmának testetöltése. A zárt rajzú, egyszerüségében is monumentális művet, mely elsőnek váltotta fel a dunai hajózást akadályozó hajóhidakat, 1849-ben adták át a forgalomnak. Mestere Clarc Vilmos angol mérnök volt, mégis kevés építménye van az országnak, mely nemzeti életünkkel annyira összeforrott volna.

A klasszicizmus nemcsak az építészet terén alkotott sokat és sokfélét, hanem a képzőművészet többi ágában is. A szobrászat mint alkalmazott művészet nagy szerepet kapott a házak dekorálásában, reliefek és szobrok alakjában a homlokzaton vagy a házak

Brein Ignác

A Két törökhöz cimzett Kemnitzer, később Wodianer-ház Pesten a Deák Ferenc-tér 1822

vród.

Bierbauer Virgil.

Az építészet. Magyar Művelődéstörténet.

V. k. Bp. én. 573. l.

Keppel.

SZAKCSOPORT

ALCSOPORT

KOR

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

MÉRET

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

ÓLA?

Brein Ignác

Lrod

Hekler Budapest

89. P.

Brein Ignác

ind
2

Bier Kass Ho 64 l.

Brein Ignác

A Deák-téri Két
förökhöz emszett Kem-
nitzer (Wodianer) ház
1792 épült, akkor csak
egy emeletes volt. 1822.
Brein Ignác tervei sze-
rint épült tovább kete-
meletesre.

Lbp. 191.

Ederytöredék, római V. 194.

Brein Ignác

épitette 1822-ben
a Kemnitzer-há-
zat (Deák Ferenc-tér)
attikáján pajzsot
tartó két turbá-
nos török alakjá-
val. (Bpest
1945. évi ostroma
alkalmával tel-
jesen elpusztult)

Thirring Bpest
48. l.

Eeurópa „lapterjesztő"

vállalat

Budapest

V ker. Rothermere u.

III 2

Brem Ignác

tovább 1823-ban a Deák Ferenc
terén álló két törökneh
neverett Kemmitzer házat
uj homlokzattal kétemeletesre épitette s Dunaisky Lőrinc nebránzal zijból
kifaragtatták a homlokzatot diszitő két törököt.
Elpusztult 1945-ben.

Pásztor Mihály:

A százötven éves
Lipótváros
Bp. 1940. 56 l.

tájképében, a tájnak a lankás hegy-
nyzetnek a jellegzetességét Bolognámanista szellemre mutatok rá, amely
amelynek igen pozitiv hatása volt a
tt. Pozitivebb hatása volt mint az
német hatásnak.
, de mégsem olasz. Ez is belső fej

hatás, amely az olasz mellett fel-
ivészek stilusát nem német, hanem a
káptalani sekrestyében lévő kettős
idják, hogy Egerből kerültek oda,
kassai festészetbe.
i kép, köröskörül a sok szenttel,
festőnek a müve. De nemcsak az
több magyar müvész nevével találko-

Brein Ignác

vigyázz! Ez Brein lesz!

Elsasser király-utcai
hazának térve. 1814 ből
Főváros, Levéltárban

Cod

Kremrégi Bp 35. l

ök A. és Társa

BANKHÁZ R.T.

zlet. Központ: Budapest, IV., Szervita-tér 3.

secsigán elhelyezett rudacskát sziveskedjék
ízepén levő nyilásba helyezni és

zerencse-csigáját

orgás után az asztalt érintő szám

Ön szerencseszáma.

eg azonnal TÖRÖKNÉL!

Budapest, a postabélyeg kelte

ztelt Cim!

egyformán kedvez mindenkinek, ha azt megfelelő idő-
neg. *Ehhez igen kedvező alkalom a nemsokára kezdődő*
álysorsjáték. Számtalan példa igazolja, hogy a m. kir. osztály-
ítel által feleink komoly összegekhez jutottak.
gyfeleinek különösen kedvezett a szerencse, mert a közel-
ő nyereményen felül **a 300.000 pengős nagy jutalmat,**

Brein Ignác

U. 1704

magyar

Brein Ignácné

épitér

l.

Zádor-Rados

102, 151–153, 316,
365, l. Kép 25, 26. n.

Brein Ignácné
(Magda)

u. o. 153, 393. l.

Breit Magda

l.

Tanulmányok Brest I.

78. l. 82, l. 85. l

M.D.K.

Brein Ignác

Bp. V., Veres Pálné u. 32. sz épület végleges kiépitése 1815.

Műemlékvédelem 1967/2. 127.1.

de. D. K

BREIN Ignác

Jelentős építőmester a XIX. sz. elején

Preisich Gábor: Bp. városépítészetének története ---- Bp. 1960. 67. l.

Brein Ignác építén M.D.K.

említve:

Kampis A: Könyvismertetés. kézirat.
Ért. 1958 4 n. 301.

M. D. K

Brein Ignác építén

1822 ben a két törökhöz címzett Kemnitzer házát építette kétemeletesre a Deák téren.

Részt vett a lipótvárosi ut. István bazilika pályázatán

Benedekné Győri Sujra: A empire építészet Pesten. Bp. é.n. 25, 36.

Brein Ignác
építén

Ausztriától származott M.o.-va.
Műve az egykori Kemnitzer-ház,
mely a Deák-téren állott.

Rados: Magyar építészettörténet 257.
Műszaki kiadó 1971.

Brein Ignác

(? – 1834) fő műve a Deák Ferenc téren állott „Két torok ház."

Tóth Endréne: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1328

M.D.K.

Brein Ignác, épitész

1821-ben épitette a Deák téren "két török"-höz cimzett Kemnitzer-házat-Tagolása, párkányai átagon felülivé emelték ezt.466.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

Brein Ignác épitész MDK

Majakovszkij-u.9. XIX.sz. eleje
fepr./281.l./

Borsos László:Miemlékhelyreállitások a fővárosi közületi tarozások keretében Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.9-10.sz.280.l.

M.D.K.

Brein Ignác
építész

1822-ben épült át kétemeletre a Deák-téri
„Két törökhöz" címzett Kemnitzer (Wodianer) ház.

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei
Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei József nádor korá-
tól a Főváros egyesítéséig. 1912.

Bp. 1924.

BREIN IGNÁC

1848-ban a kecskeméti városháza uj épületének tervét készíti el, ami azonban nem épül fel.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 50. l.

Brein Ignác

M.K

építőmester
Az 1828-beli összeírás szerint

30 legényt foglalkoztat.

246.o. 106. jegyzet.

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Brein Ignác épiten M·D K

1821 a Deák téren a „Két Török" bír
címzett ház (Kemnitzer-ház)

Kampis, hagy. mův Bp. 1960 466, 469

Brein Ignác

MDK

A lipotvárosi bazilkára többek között Kasselik Ferenc, Hofrichter József, Brein Ignác és Hild József nyujtottak be terveket. Az épitkezést csak 1847-ben kezdték meg Hild elfogadott tervei szerint.

251.o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Brein Ignác MDK

alkotása az Engels téri egykori u.n. "Két ~~tőt~~/ török ház".

242.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest . Bp. 1959.

M.D.K.

Brein Ignác, építész

is készített terveket a lipót városi Szt. István templom részére, melynek szertelen kupolaelgondolásait szerző inkább az akkori kor jellemzésére mutat be.

Dr. Rados Jenő: A neoklassricizmus nagy magyar templomai.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1936. 70. köt. Havi Füzetek, IX. évf. 7-12. sz., 38. old. 36. á

MDK

Breim Ignác

Rados Jenő dr.: A neoklasszicizmus nagy magyar templomai. Bpest 1937. 38.1.

Brein Ignác

MDK

Bp. V. Magyar utca 11. /Stumm-ház/

1833-ban Brein Ignác épitette egyemeletesre
1858-ban Hild Károly kétemeletesre.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
110.1.

Építészet - világi

Kemnitzer-ház (1821) - Brein Ignác

Tér és Forma, 1930. III. sz.

487. - 488. l.

-il : Horizontális vs vertikális ?

Brein Ignác építész

Tér és Forma, 1930: III. évf.

487 - 488. l.

- il: Horizontális vagy vertikális ?

Brein Ignác

Bp.V. Semmelweis u. 23.

Épitette Unger Ferenc számára. 1820.

Tüzfalában középkori városfal rejlik.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

123.

MDK

Brein Ignác épitész

1828. Nádor u.3. sz. házat épitette

GenZak Bpest.

MDK

Brein Ignác épitész

1821-ben a későbbi Dorottya utcában épit házat magának és 1831-ben nyaralót a Király utcában.

Zádor A:A magyar klasszicizmus épitészeinek társadalmi helyzete.Bp.1953 67-68,

M. D. K.

BREIN Ignác építész

Sero a Bazilikában

Ybl Ervin: Ybl Miklós 94.,

MDK

Brein Ignác építész

Tervek a budapesti szent István templom számára

Rados J: A magyar klasszicista építészet hagyományai. Bp. 1953 41

Brein Ignás MDK

Guszev u. 3. Frőhlich-ház.

Brein Ignác tervezte kétemeletesre 1829-ben
Steinlein Eduárd részére.
Frőhlich Gusztáv részére harmadik emeletet
épitett rá és a homlokzatot átalakitotta
Kauser Lipót /talán Feszl Frigyes és Frey
Lajos Társaival/.1853-ban.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
104.l.

MDK

Brein Ignác

Nádor u. 3. Sarokház.

1820-ban épitette Brein Ignác Sellner Ferenc lakatos számára.
1843-ban ifj. Zitterbarth Mátyás második emelet tet huzott rá.
1861 és 1870-ben Pan József Deutsch Ignác és fia részére a házat és homlokzatát átalakitotta.
Ideiglenesen helyreállitva.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
115.l.

M.D.K.

BREIN Ignác építész

és ~~Brein Fülöp~~

Nevés adatunk van működéséről.

Alkotása volt a Deák tér állott egykori – a „Két törökköz" címzett – Kemnitzer-ház. XIX. sz

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 244.

MDK

Brein Ignác építész

Bierbauer cikke. MMÉEKözl 1927, 11-12.sz. 64-7o l.

Breiu Izsó

készítette 1875-ben a Veres Pálné u. 32. sz. ház kiépítésének terveit.

Lipták Irén: Budapest, V. Veres Pálné u. 232.sz. műemlék-lakóház helyreállitása.
Müemlékvédelem, 1974.1.sz. 22-27.l.

BREIN IGNÁC

az 1815. évben zajló
második épitési periódus
tervezője

Lipták Irén: Budapest V., Veres Pálné u. 32.
sz. müemlék-lakóház helyreállitása

Müemlékvédelem, 1974. 1. sz. 22-27. l.

Brein Ignác építész

1815-ben az V. Veres Pálné
sz. sz. kázhos hozzáépített

A ház helyreállításával ír
Lipták Irén
Műemlékvédelem 74/1 22-o.

Brein Ignác építőmester
(1787-1834)

1812-ben szerezte meg a
pesti mesterjogot - emlitve

Műemlékvédelem
1972/2
94. old.

Brein Ignác

Tervei szerint épült az V. Guszev u. 3. sz. lakóház (1829).

Berzo László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

394

BREIN Ignác

Pesrány-hai (1817-48)

Egri Nyári Egyetem 1994.
Bp. 1995 94.

Nominatae = A Pécsi Janus Pannonius Tudomá
Tanszékének Évkönyve (Pécs) 1986
Starinar (Beograd) 37 1986
Studii şi cercetări de istoria artei. Seria artă plasti
Südost-Forschungen (München) 45, 1986
Sveske (Beograd) No 17 1986
Szabolcs-Szatmári Szemle (Nyíregyháza) 21 1986
Századok (Budapest) 120 1986
Szécsényi Honismereti Híradó (Szécsény) 9 1986
Szegedi Könyvtári Műhely (Szeged) 1986
Székesfehérvár (Székesfehérvár) 9 1986
Széphalom. A Kazinczy Társaság évkönyve (Sáto
Színház (Budapest) 19 1986
Színháztechnikai Fórum (Budapest) 13 1986
Színháztudományi Szemle (Budapest) No 19, 20
Szociológia (Budapest) 1986
Színlék > Népművelés melléklete
Szovjet Irodalom (Budapest) 1986
Tájékoztató. Képzőművészek és Iparművészek Sza
Táncművészet (Budapest) 11 1986
Tanulmányok Csongrád Megye Történetéből (Sze
Társadalmi Szemle (Budapest) 41 1986
Társadalomtudományi Közlemények (Budapest) 1
Technikatörténeti Szemle (Budapest) 15 1985 (19
Téglaipar (Budapest) 10 1986
Téka (Szentendre) 1986
Településfejlesztés (Budapest) 1986
Településtudományi Közlemények (Budapest) 34
Teológia (Budapest) 20 1986
Theológiai Szemle (Budapest) 29 1986
Természet és Társadalom (Pozsony) 26 1986

Brein Ignác

egyetlen fennmaradt műve az V. Veres Pálné u. 32. sz. alatti épület, melyet az 1804-ben épült Szerb utcai szárny megtartásával 1815-ben épített

Műemlékvédelem
75. old. 1973/2

Brein

Dunaiszky művészi kvalitásait észreveszik "...a kor nagy épitészei: Hild, Kasselik, Brein és különösen Pollack, akiről azt kell mondanunk, hogy felfedezte Dunaiszkyt..."

Pusztai László: Dunaiszky Lőrinc.
Művtört.Ért.1972.1.sz.15-29.1.

15.1.

Brein Ignác építész

1809-28 között 74 munkája ismert
a Építési Bizottmány tervtárában fennmaradt
és ismert adatok szerint.

Budapest története III. Akadémiai Kiadó Bp. 1975
518. old.

Brein Ignác

1833-ban épitette rz V. Magyar u. 11. sz. a. házat.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

7101

Brein Ignác

nevét említi a tévesen neki tulajdonított V. Magyar u. 11. n. házzal kapcsolatban

Pereházy Károly: A városrész-rekonstrukciók...
Művtört. Ért. 1972. 3. sz. 213-223. l.

222. l.

Brein Ignác

A Bp.V.Guszev u.3.sz. házat Brein Ignác tervezte 1829-ben kétemeletesre, 1853-ban Kauser Lipót III.emeletet épitett rá. 197o-ben kezdődött felújitását Gimesy Béla tervezte.

[illegible] 221.1.

Brein Ignác

épitette az V. Münnich Ferenc u. 3. sz. a. épületet /1820/.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

8081

Brein Ignác (1787-1834)

terve szerint 1815 ben kapta végleges formáját a Bp. V. Veres Pálné u. 32. sz. ház. Az épület Brein Ignácnak, a pesti klasszicizmus egyik legharmonikusabb kismesterének egyetlen fennmaradt alkotása. /Homlokzattervénel reprója is/

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly
Műszaki Kiadó Bp. 1976.

73. old.

Brein Ignác (1787-1834)

Az V. Gurzev u. 3 sz. telekre épített
Zitemeletes Kamyicista lakóházat 1829-30-ban
Steinlein Eduard számára. 1853-ban az
épület új tulajdonosa, Fröhlich Frigyes nagykeres-
kedő átalakíttatta a Feszl-Gerster-Kauser társulással.

Régi házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly
Müszaki Kiadó Bp. 1976.

64. old

BREIN Ignác

NEMES Márta: A régi Haris-bazár. = Művészettörténeti Értesítő, 41, 1992, 1-4. 109.

SZÉKESFEHÉRVÁR

Kőfaragványok

BAKÓ Zsuzsanna Dorottya: Gerecze Péter fényképhagyatéka. Bp. : OMvH, 1993

Ø Brein József

épitómester

l.

Historia 1930 III évf

4-6 n. (Pestbudai

Emlékkapok) 92.1-

Alighanem aronos

Brein Ignáccal

HIVÓ

' MIKLÓS KORMÁNYZÓ UR
LTÓSÁGA,
GFŐBB VÉDNÖKSÉGE ALATT
UÁR HÓ 5-ÉN
S TERMEIBEN TARTANDÓ

BÁLRA

sra át nem ruházható — meghivó felmutatása
: a belépésnél kötelező.
előirásos igazolás mellett, meghivó nélkül is
k jegyet.
ubbony (ny. á. tisztek részére lehet attila is) vagy frakk.
)san este 10 órakor.
áczi-utca 62. sz. földsz. 7. (uj városháza)
18-35-77.

4701 szám.

Bréin József 23 é. munkás MDK

Tatabánya

Bányászfej, gipsz

Ifjusági Képzőm. és Iparm. kiáll. K.Szal. 1950. jun. 15.1.

Özv. Bocin Magda

Elhúnyt férje iparengedélyével szerepel a tervezők sorában.

Rados: Magyar építészettört. 274.
Műszaki Kiadó 1971.

M.D.K.

BREIN Magda, özv.

A XIX. sz.i tervezők közötte szerepel (az elhunyt férjék ipar engedélyének felhasználásával mások jótállásával)

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 262

Özv. Brein Magda építész - mesterjoggal rend. özv.

1838-47 között 71 munkája ismert
a Népítési Bizottmány terveiben fennmaradt
és ismert adatok szerint.
A terveket Pollack Ágoston Tervitette

Budapest története III.Akad.Kiadó 1975 Bp. 518. old.

Brein Pál építő
(1708-1761)

neve emlitve a
94. oldalon

Műemlékvédelem 1972/2
94. old.

Breinee
Breinfolk-Brelich

ness. Since it involves bringing plants in
this sale cannot be *transacted* withou
mission from the Department of Agri

Transcend v. to rise above; to surpass
so lovely that it *transcends* any descri

Transform v. to change in appearanc
transforms her from a little girl into a yo

Traverse v. to move along. The wag
to *traverse* Indian territory in order
fornia.

Treacherous adj. not to be trusted;
careful driving home because the
treacherous when it is icy.

Trend n. a course; a tendency. Althoug
work until they are sixty-five, the *tre*
after thirty years of service.

Tributary n. a river that flows into a l
Ohio River is a *tributary* of the Missi

Trivial adj. of little importance. In ge
was very good; you only made a few

BREINFOLK *Sándor*, festő, * Pozsony 1859. A bécsi képzőművészeti akadémián s 1884—85. Budapesten a Benczúr-mesteriskolában tanult. Történeti genreképeket festett. Fiatalon, 1890 körül halt el.

K. G. I. 142-1

674.

I
308.

674. Claude Josef Vernet.

Sz. Avignonban 1714-ben. † Párisban 1789-ben.

Várrom.

Az előtérbeli barlangból hegyes vidékre nyerünk kilátást, hol a tó partján, a balról emelkedő sziklán, várrom köti le figyelmünket, melynek négyszögletes tornya lapos fedelű. A tájat a felhők mögül előbukkanó hold világítja meg és annak sugarait a tó vize tükrözi vissza, a melyen csónak közeledik. Az előtérben jobbról egy férfi a földön ülve horgászik, egy közvetlenül mellete áll, egy pedig hason fekszik. Kissé odább halászok szálltak partra és dolgoznak. A középtérben, a szikla tövében, a hol tűz lobog, egy alak a tüzet éleszti, kettő áll s kettő a földön ül. A part mentén két csónak kötött ki. Az egyikben hárman és a másikban ketten rakosgatnak. Hátrább három ember halad.

Vászon, méretei 49 : 64 cm. — Mündler: I. 30. — 1875. átad. lajstr. 5. — 1877. átv. lajstr. 192.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: IV. 21. *J. Vernet:* Ein Nachtstück: man sieht im Mondesschein durch eine Grotte

1021

dr. Breinig Gábor várostervező

1977.I.13.Kossuth 7.oo /11/ Oné

Reggeli krónika III

- A lakásépítés és a városrendezés összhangjáról rendeznek ma klubnapot az Urbanisztikai Társaságban. Az előadó dr.Breizig Gábor várostervező, a műszaki tudományok doktora.

- Már több tervezőtől hallottam, hogy a várostervezésben 15 esztendőnél előbbre nem kell tekintenünk. Hiszen időközben a feladatok ugyis módosulnak.

- Nem értek egyet ezzel a felfogással. A város fejlődése nem áll meg. És ha nem tekintünk tovább, mint 15 évre, akkor 15 év mulva nem tudjuk, hogy mit csináljunk, esetleg akadályozzuk a további fejlődést. Nem a feladatok változnak, csak a technikai lehetőségek változnak, növekednek.

- Mindig szemelőtt tartották-e a koncepciót.

- Nézetem szerint igen sok hibát követtek el ezen a téren, olyan területeket is beépítettk, amelyeket egy távolabbi jövő számára a város egyes lakossága számára szabadon kellett volna tartani. Nemcsak uj lakásokat kell épiteni, hanem a meglévő városrészeket a meglévő lakásokat is annyira korszerűvé kell tenni, hogy megszűnjön az az ellentmondás, amely ma az elavult városrészek és az uj lakótelepek között van.

- Ennek az ellentmondásnak, melyek a legontosabb alkotó demei.

- Belső városrészek tiságos szufoltsága, a külvárosok rendezetlensége, a zöld területek hiánya, az uj lakótelepeken pedig bizonyos monotonia, bizonyos változatosság hiánya.

- Ön bizonnyára nagyon jól ismeri a jövő Budapestjének terveit. A megitélése szerint a jelenlegi sok ellentmondást mikorra sikerül fölszámolni.

- Egyik ellentmondást fölszámoljuk akkor uj ellentmondások

1097

keletkeznek. Igények állandóan változnak növekednek, utol kell érnünk meg kell oldanunk a mai és a várható igényeket, de sose számíthatunk arra, hogy valamilyen befejezett kész város fog előttünk állni, mindig fenn kell tartani a továbbfejlődés lehetőségeit.

Breit Vince

l.

Rosner plakát

24. l.

zsuiták kezében volt. Ebben az időben nyerte 4—4 oldalkápolnáját, galériáját és olasz mesterektől készített stukkó díszítéseit. Belsejének finom ívezetű gót boltozata imponáló. Főoltárképét az olasz származású Altomonte Márton, a bécsi festő és szobrász akadémia nagynevű igazgatója festette. A Mária Terézia által adományozott kanonoki stallumsor, elsőrendű mester munkája.

De hagyjuk el a Belvárost. A Hátsó kapun át, a Boldogasszony szobra mellett, kerüljünk ismét az Ikva hídjához és a híddal szemben, keressük föl a XII. század eljén késő csúcsíves ízlésben épült Szentlélek templomot, melynek szentélyét 1782-ben, főoltárát pedig 1674-ben készítették. Ez utóbbi Kollonich Lipót bíbornok, esztergomi érsek adományából került a templomba. Az egyhajós, dongaboltozatú szentegyház pompás fenntartású oltárképei és falfestményei, Dorfmeister Istvántól valók.

Most már a Bécsi külvárosban járunk. Ennek a városrésznek főnevezetessége a praehistorikus leletekben gazdag, hosszasan elnyúló Bécsi-domb. Közelében ősi földsáncok alatt, római kori épületmaradványokat találtak. A Bástya-utca a Koronázó dombra vezet. Ennek kőobeliszkjétől megragadó kilátás nyílik a város és környékére. 1625-ben erre a dombra lovagolva tette meg a királlyá koronázott III. Ferdinánd a hagyományos kardvágásokat, melyekkel jelezni kívánta, hogy az országot bármely oldalról jövő ellenséges támadással szemben karddal is megvédelmezi.

A Bécsi-útból leágazó Fövenyverem-utcában egy gótikus támaszpillérű, ónémet kapuzatú, hatalmas, kétemeletes épület állít meg. A XIII. században a János lovagok építtették. A későbbi időkben a jezsuiták kollégiuma.

katona lelki összeroppanását ábrázolja. Egyéb darabjai: *Baal*, *Eduard II.*, *Dickicht*.

Brecovec, a most Csehszlovákiához tartozó *Berezóc* régi zemplénvármegyei község mai neve.

Breda, a hollandiai Északbrabant tartományban levő város, a Mark mellett, (1924), 30.444 lak. Középkoriasan épült szép város, több érdekes emlékkel; 1696-ban épült kastélyában katonai akadémia van elhelyezve. Ipara (vasöntés, gépgyártás, betonáru-, szivar-, cukor-, konzerv-, csipke-, bőr-, cipő-, gyufa-, műselyemgyártás) nagyon fejlett. Egykor erős vára a hollandusoknak a spanyolok ellen viselt szabadságharca idejében fontos szerepet játszott és sokszor cserélt gazdát. Végleg 1648-ban került Hollandia birtokába. 1667-ben az angolok és hollandusok itt kötöttek békét. KÉZ A.

Bredeczky *Sámuel* ev. lelkész, szül. 1772 márc. 18-án Németjakubján, megh. 1812 jún. 19-én. 1796—98-ig a jenai egyetem hallgatója volt; ez idő alatt ismerkedett meg Goethével, akivel később levelezésben állott. 1805-ben krakói lelkész, 1806-ban lembergi lelkész és szuperintendens, azonban nem teológiai, hanem főként földrajzi téren fejtett ki érdemes irodalmi munkásságot. Főbb művei: *Beyträge*, — majd folytatva — *Neue Beyträge zur Topographie des Königreiches Ungarn* (1803—7.). *Beschreibung der merkwürdigen Höhle Baradla* (Wien, 1807). ROHOSKA J.

Breden *Christiane* (álnéven *Ada Christen*), osztrák-német színésznő és írónő, szül. 1844 márc. 6-án Bécsben, megh. 1901 máj. 19-én u. o. Főleg Heine hatása alatt álló dalokat, *Faustina* c. drámát, szociális regényeket és novellákat írt. Válogatott műveit 1911-ben adták ki. KOSZÓ J.

Brefeld *Oskar*, német botanikus, szül. 1839 aug. 19-én Telgtében, megh. 1925 januárban Schlachtenseeben. Würzburgban a botanika magántanára volt, majd később az eberswaldei erdészeti akadémián és Münsterben rendes tanár, 1898 óta Boroszlóban s ugyanott a növényélettani intézet igazgatója is. Felállította a gombák természetes rendszerét: róla nevezte el Rostafinski a *Brefeldia* gombafajt. Nevezetesebb munkái: *Untersuchungen aus dem Gesamtgebiete der Mykologie*, *Botanische Untersuchungen über Schimmelpilze* (Leipzig, 1872—84). RIGLER J.

Breg, a most Jugoszláviához tartozó *Béreg* régi bács-bodrogvármegyei község mai neve.

Bregenz, az Ausztriához tartozó Vorarlberg fővárosa, (1923) 13.098 lak., a Boden tó K-i végében, az Arlberg-vasút végállomása. Nagy idegenforgalma, élénk kereskedelme és szövetipara van. Az ókorban *Brigantium* néven a rómaiaknak Germania felé néző határállomása és élénk kereskedelmet űző telepe volt. Az újkorban sok vihart látott, a svájciak többször elfoglalták, 1646-ban a svédek pusztították. 1805—14 között Bajorországhoz tartozott. KÉZ A.

Bregma (gör. falpont), antropológiai mérőpont, amely a koponya tetején ott fekszik, ahol a nyilvarrat és koszorúvarrat egymással találkozik. Ez egyúttal a nagy kutacska (fonticulus major) helye is. Néha itt külön nagy varratcsont (bregma csont) látható. Régebben epilepszia ellen amulett gyanánt használták. Keletkezése külön csontosodási központ felépésével kapcsolatos. Főleg vízfejűek koponyáján fordul elő. Gyakorisága 0·5%. Egyes emlősfajoknál (sün, hód, mosómedve stb.) 50—60%-ben található. BARTUCZ L.

Bréguet (ejtsd: *brégé*) *Louis Charles*, francia mérnök, repülőgépszerkesztő, szül. 1880-ban Párisban. A legelső repülőgépszerkesztők egyike. Kétsíkú repülőgépei a világháború alatt és a világháború után a legjobb francia katonai repülőgépek közé tartoztak. Hosszú ideig kizáróan fa-vászon gépeket állított elő repülőgépgyára. 1929 óta fémgépek előállításával kísérletezik. UDVARY J.

Brehm *Alfred*, zoológus és utazó, a németek legkiválóbb népszerűsítő természettudományi írója. Szül. 1829-ben febr. 2-án Renthendorfban, megh. u. o. 1884 nov. 11-én. Már 18 éves korában beutazta Északafrika egy részét, majd később Skandináviát, Spanyolországot, Nyugatszibériát, északi Turkesztánt, a dunai országokat. 1863-ban a hamburgi állatkert, 1867-ben pedig az általa alapított berlini akvárium vezetője lett, mely utóbbit 1875-ig igazgatta. Brehm legnevezetesebb, nevét világhírűvé tevő műve a *«Tierleben»*, amely hat kiadásban jelent meg németül és a nyelvek egész sorára lefordították. Magyarul két kiadása jelent meg egy kivonatán kívül, egyik a 3., a másik eddig a 4. német kiadás alapján, *Az állatok világa* címen. Ugyancsak megjelent *Az északi sarktól az egyenlítőig* címen összegyűjtött előadásainak a sorozata is. Egyéb művei: *Reiseskizzen aus Nordostafrika* (1853), *Das Leben der Vögel* (2. kiad. 1867—68), *Die Tiere des Waldes* (2 köt., 1866—67). SOÓS L.

Brehm Alfred

Brehm *Christian Ludvig*, német ornitológus, szül. 1787 jan. 24-én Schönauban Gotha mellett, megh. 1864 jún. 23-án Rethendorfban. Mintegy 9000 drb.-ból álló nagy gyűjteménye volt európai madarakból, különösen az «eltéréses» példányokat tanulmányozta, tulajdonképpen ő volt a kezdeményező az alfajok leírása terén. Főművei: *Beiträge z. Vogelkunde* (1821—22, 3 köt.), *Lehrbuch der Naturgeschichte aller deutschen Vögel*, (1823—24, 3 köt.). Könyvet írt a szobamadarakról és a szelídítésre alkalmas madarakról is. VASVÁRI M.

Brehmer *Hermann*, német orvos, szül. 1826 aug. 14-én Kurts[illegible]ban (Strehlen mellett, Szilézia), megh. 188[illegible] dec. 22-én Görbersdorfban. Ő volt az első, [illegible]ki fölismerte a tüdővész gyógyításában a magas fekvésű, tiszta levegőjű helyek jelentőségét. Nem orvosságokkal, hanem kedvező fiziológiai állapotok megteremtésével és így a szervezet ellenállóképességének fokozásával küzdött a kór ellen. Ő alapította a híres görbersdorfi intézetet (1859), mely világhírűvé vált. Kiválóbb munkái: *Die Gesetze und die Heilbarkeit der chronischen Tuberculose der Lungen* (Berlin, 1856), *Die Aetiologie der chronischen Lungenschwindsucht vom Standpunkte der klinischen Erfahrung* (u. o. 1885), *Die Therapie der Lungenschwindsucht* (Wiesbaden, 1887). ANTAL J.

Brehy, a most Csehszlovákiához tartozó *Magasmart* régi barsvármegyei község mai neve.

Breisach *(Altbreisach)*, németországi városka Breisgauban, a Rajna jobbpartján, (1919) 3191 lak. Székesegyháza a XIII. századból való, élénk kereskedelme, ékszer- és gépipara van. Eredetileg kelta alapítás, később a rómaiaknak is fontos őrállomása (Mons Brisiacus). Erődje élénk szerepet játszott a francia-német határvillongások és háborúk folyamán, mígnem 1805-ben lerombolták. KÉZ A.

Breisgau *(Brisgau)*, Badenban, a Schwarzwald lejtőjén fekvő vidéknek a frank uralom ideje óta használatos neve. Híres gyümölcs- és bortermelése. Eredetileg három részből állott, az ú. n. Unterlandból, a tulajdonképpeni Breisgauból Freiburg székvárossal és a felső Rajnanegyedből. KÉZ A.

Breit, most **Bánlaky** *József (Doberdói)*, ny. altábornagy, katonai író, szül. 1865 febr. 16-án, Lugoson. A Ludovika Akadémia egyévi önkéntesi tanfolyamának elvégzése után tényleges szolgálatba lépett és nemsokára a bécsi hadiiskolába vezényelték, melyből kikerülve után magasabb parancsnokságoknál és a honvédelmi minisztériumban teljesített vezérkari szolgálatot. Később a honvéd felső tiszti és törzstiszti tanfolyam tanára, majd az utóbbinak parancsnoka lett. A világháború előtt a 10. honvéd gyalogezred parancsnoka volt, a háborúban pedig Szerbiában és a doberdói fensíkon mint tábornok dandárt vezetett, később mint altábornagy a kassai 39. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka a Magyaros elfoglalásainál, majd ismét az olasz harctéren működött nagy sikerrel. Az összeomlás előtt a kassai VI. hadtestet vezette. Kiválóan eredményes haditeljesítményeinek elismeréseül több nagyobb kitüntetésben részesült; I. Ferenc József király a magyar nemességet adományozta neki *doberdói* előnévvel. 1931-ben a Kormányzó engedélyével fiaival együtt *Bánlaky*-ra változtatta nevét. Nagyobb munkái: *Az 1870—71. évi német-francia háború története* (1896—99), *Magyarország 1848—49. évi függetlenségi harcának katonai története* (1897—98, újabb kiadása 1929—30), *Bonaparte 1797. évi hadjárata* (1900), *Az egyetemes hadtörténelem vázlata* (1900), *Der russisch-japanische Krieg* (1910—11), *A magyarországi 1918—19. évi forradalmi mozgalmak és a vörös háború története* (1925—29), *Az 1914. évi szerb háború története* (1926), *A magyar nemzet hadtörténelme*. E 12 kötetre tervezett műnek több kötete már megjelent. Munkatársa e lexikonnak is.

Breit *(Bánlaky) Vince (Doberdói)*, festő, szül. 1899 júl. 24-én Budapesten. Jaschik Álmos vezetése alatt kezdte meg grafikai és festészeti tanulmányait, amelyeket utóbb Münchenben a képzőművészeti akadémián folytatott. 1923-tól tanulmányozás céljából beutazta Franciaországot, Spanyolországot, Északafrikát, Olaszországot, Belgiumot és Hollandiát. 1925-ben a párisi Exposition des Arts Decoratifs angol részét rendezte. 1929-ben visszatért Magyarországba. E lexikonnak is munkatársa. ÉBER L.

Breit *(Bánlaky) Zoltán (Doberdói)*, jogi író, szül. 1896 júl. 18-án Budapesten. A jog- és államtudományi oklevél megszerzése, majd az ügyvédi vizsga letétele után Budapesten ügyvédi irodát nyitott. Az Országos Ügyvédszövetség ügyvezető titkára. Jogi folyóiratokba több szakcikket írt. E lexikonnak is munkatársa. SCHULCZ F.

Breitenbrunn, a most Ausztriához tartozó *Fertőszéleskút* régi sopronvm.-i község mai neve.

Breitenfeld, Lipcsétől 6 km-re levő község. 1631 szept. 17-én Gusztáv Adolf a szász választó szövetségében megverte itt Tilly császári tábornokot, akinek 40.000 emberéből csak 600 tudott elmenekülni. 1642 nov. 2-án

HANGVERSENYEK

BARTÓK BÉLA EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) 6-án 18 órakor Torikoshi Yasuko (szoprán), Fujimoto Mami (zongora), Both Lehel (zongora) hangversenye. Műsoron Bartók: Allegro barbaro; Gyermekeknek. III; IV. füzet (válogatás); Etűdök zongorára; Nyolc magyar népdal; Tizennégy bagatell (válogatás); Két román tánc; Húsz magyar népdal (válogatás); Két kép.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 19 órakor Járdányi Pál-emlékhangverseny a szerző születésének 75. évfordulóján. Közreműködnek a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Tanárképző Intézetének növendékei. 9-én 19 órakor a Danubius Vonósnégyes koncertje. Műsoron Haydn: A-dúr vonósnégyes, Op. 20 n. 6. Orbán György: I. vonósnégyes (bemutató). Bartók: III. Vonósnégyes. Schubert: c-moll Quartetsatz D. 703.

TÁRLATOLGATÓ

ARANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.) A patika története. Gyógyszerészet a reneszánsz és a barokk korában.

ASSMANN-IDEA-S BEMUTATÓTEREM (VI., Lázár u. 7.) Bárándy István fotóművész fotográfiái.

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) Magyarország és a világ postabélyegei. Zombory Éva bélyegtervei.

BIBLICAL WORLD GALLERY (VII., Wesselényi u. 13.) Magén István festőművész kiállítása.

BUDATÉTÉNYI GALÉRIA (XXII., Nagytétényi út 35.) Napraforgó című kiállítás.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Hármas kiállítás (1965-ből) – Koncz Csaba, Lőrinczy György és Nagy Zoltán fotóművészek kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest a középkorban. Kecskés Ágnes gobelinművész kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Dévényi Mónika Rengő Föld című kiállítása.

EL KALÁSZI GALÉRIA (III., Dereglye u. 1.) Kesztyűs Ferenc festőművész kiállítása.

ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVII., Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Epress-gyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzsemocsár dioráma. Zoltán Mária Flóra festőművész kiállítása.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Lossonczy Tamás kiállítása.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.) Evangélikusság a magyar kultúrában.

FERIHEGYI GALÉRIA (Ferihegyi repülőtér, 1-es terminál) Kondor Béla fotóiból rendezett kiállítás.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA (VI., Andrássy út 112.) Boros István festőművész, Gallusz Gyöngyi és Gáspár Gyula grafikusművész kiállítása.

FLAMENCO MINIGALÉRIA (Flamenco Szálloda, Tas vezér u. 7.) Pintér Sonja és Pintér Péter rusztikus fenyőbútorai, Osváth Judit kerámiái és virágkompozíciói.

GÁÁL IMRE GALÉRIA (XX., Kossuth L. u. 39.) Az érzelmek üzenete című kiállítás.

GOETHE INTÉZET (VI., Andrássy út 24.) Milasovszky László Idő/Tér/Idő című kiállítása.

GRAFIKAI GALÉRIA 22 (V., Károly krt. 22.) Losonczky István festőművész kiállítása.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) A kézifegyverek története. Tizenhárom nap... 1956. október 23.– november 4. Magyar Aero Múzeum, Oshawa, Ontario, Kanada. A Magyar Királyi Honvédség, 1922–1945. Katonák, várak, fegyverek (vármakett, XV. század). A hadak története Magyarországon, 896–1686. Díszudvar: a XII–XIII. századi városfal maradványai. Híretek együtt él velünk – emlékkiállítás a Magyar Királyi Honvédség létrejöttének 125. évfordulójára. ...És Magyarország hadszíntér (1944–1945). Buda vára a miénk – emlékkiállítás Budavár 1849. május 21-i visszavételére. A hazáért mindhalálig – a Magyar Királyi Honvéd Ludovika története (1808–1944). Vegyi harc, vegyi védelem. Plakátkiállítás a Hirosima és Nagaszaki elleni atomtámadás 50. évfordulóján. Szervátiusz Tibor szobrászművész kiállítása.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) Baráth Ferenc grafikusművész kiállítása.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Fővárosi nyomdák a XVIII–XIX. században. Mértékem az égbolt – Napóra-kiállítás.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Reich Károly grafikáiból, illusztrációiból, mesekönyveiből rendezett kiállítás.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) A közúti közlekedés története. 100 éves a magyar állami hajózás. Vásárhelyi Pál és a reformkori mérnökgeneráció. **Petőfi Csarnok** (XIV., Zichy M. út 14.) Repüléstörténeti és űrhajózási kiállítás. 42. nemzetközi vasútmodell-kiállítás.

KÜLVÁROSI SZALON (XV., Szűcs István u. 45.) Engel Tevan István festőművész kiállítása.

LENGYEL INTÉZET KIÁLLÍTÓTERME (VI., Nagymező u. 15.) Tadeusz M. Siara és Jan Szmatloch grafikái.

LORD-MAJOR GALÉRIA (XII., Városmajori Szabadtéri Színpad) Pribojszki Zsófia festőművész kiállítása.

LUDWIG MÚZEUM (Budavári Palota, A épület). Nemzetközi kortárs művészet.

LUTTÁR GALÉRIA (XIII., Hegedüs Gyula u. 24.) Vasarely-grafikák. Kóka Ferenc pasztellképei – aktkompozíciók.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (I., Dísz tér 17.) Középkori és reneszánsz kőtár. Középkori faszobrok és táblaképek. Késő gótikus szárnyas oltárok. Késő reneszánsz és barokk művészet. XIX. századi festészet, szobrászat. XX. századi festészet, szobrászat és éremművészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. Habsburg nádori kripta. Válogatás a Jelenkori Gyűjteményből.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) A magyar koronázási jelvények.

MARTON GALÉRIA (I., Tigris u. 55.) Marton László szobrászművész kiállítása. A tárlat előzetes telefonbejelentésre látogatható (telefon: 175-0985).

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény.

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Táncsics M. u. 7.) A zeneélet és a hangszerkultúra emlékei Magyarországon. Bartók műhelyében. Körösényi Tamás Tájhangok című kiállítása. Bartók a képzőművészetben.

MŰCSARNOK (XIV., Hősök tere) Kovács Attila festőművész kiállítása.

MŰVÉSZ GALÉRIA (VII., Dohány u. 47.) Csorba Simon kiállítása (délutánonként látogatható).

NAIV FESTŐK GALÉRIÁJA (VII., Madách I. u. 3.) Győry Eszter festőművész (Florida, Miami) és Győry Zsuzsa költő (Buda) „Ég és Föld között" Képversek – verskép ek című születésnapi kiállítása.

NEOGRÁDY ANTAL MŰTERME Látogatható előzetes telefonbejelentés alapján (telefon: 274-2923).

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. A jó kalászok dicsérete – szlovén tokmányok. Nemzetközi cigány képzőművészeti kiállítás. Magyarországi német népviseletek.

NO. 5 GALÉRIA (V., Apáczai Csere János u. 5.) Állandó kiállítás a galéria művészeinek munkáiból.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics Mihály u. 1.) Gazzola-emlékkiállítás. Tel-Aviv – Bauhaus „fehér házak" fotókiállítás. Ipari műemlékek.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM ÖNTŐDEI MÚZEUMA (II., Bem J. u. 20.) A magyarországi öntészet 1000 éves története.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (Budavári palota, E épület) Íme, társunk, az ember – Tersánszky Józsi Jenő-emlékkiállítás. Bertrand Bracaval művészkönyv- és metszetkiállítása Kulcs a fához címmel.

PATAKY MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (X., Szent László tér 7–14.) A Független Magyar Szalon Képzőművészeti Egyesület III. országos és nemzetközi kiállítása.

PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Baross u. 53.) Pesterzsébet és Soroksár történeti emlékei.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi u. 16.) Petőfi és kora. A Hetedik (József Attila). A Károlyi-palota története. Irodalmi évfordulók 1995: Nagy László-emlékkiállítás. Bárdy Margit objektjei.

PODMANICZKY-TEREM (VI., Eötvös u. 10. I. em.) Otthonunk a természet II. – természetfotó kiállítás.

POSTAMÚZEUM (VI., Andrássy út 3.) Postatörténeti állandó kiállítás.

RÁTH GYÖRGY MÚZEUM (VI., Városligeti fasor 12.) Kína művészete. Japán művészete. Koreai írószoba a XIX. század végén.

RÉT GALÉRIA (XI., Törökugrató u. 9.) Varga Zsófi és Császár Vera Makina kiállítása.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Képek a gyógyítás múltjából.

SZANTHOFFER IMRE MŰTERME (XII., Tamási Áron u. 42.) Olajfestmények, grafikák, szobrok. A műterem előzetes telefonbejelentésre látogatható [185-8297, (06-88) 381-648].

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) Egyiptomi kiállítás. Régi képtár. Barokk szoborgyűjtemény. XIX. századi gyűjtemény. XX. századi gyűjtemény. Román opalka. Reneszánsz az antik művészet bűvöletében.

SZOBORPARKMÚZEUM (XXII., Balatoni út–Szabadkai utca sarok) A többtonnás szocializmus.

TECHNIKATÖRTÉNETI MTV-GYŰJTEMÉNY (IX., Lenhossék u. 35.) A televízió négy évtizede képekben és gépekben.

TELEFÓNIAMÚZEUM (I., Úri u. 49.) Távközlés-történeti állandó kiállítás.

TM GALÉRIA (V., Fehér hajó u. 10.) Kortárs művészeti alkotások kiállítása.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUBGALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) A Matéria Csoport A tojás című kiállítása.

XI. KERÜLETI HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS (Petzval J. u. 42.) A kerület régészeti, építészeti és repüléstörténeti emlékei.

VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA (I., Várfok u. 14.) Újházi Péter festőművész kiállítása.

VÁR GALÉRIA (I., Táncsics M. u. 17.) XX. századi magyar és külföldi, valamint kortárs festmények, grafikák, szobrok.

VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) Marosvásárhelyi tárlat.

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA (I., Színház u. 1–3.) Harag György-emlékkiállítás.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Július Gyula Tájgépek című kiállítása. Szirtes János képzőművész Bombariadó című kiállítása.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Őszi Fesztivál Budapest – Székelyhidi Sándor fotókiállítása.

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2., III. e. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentkezéssel [118-3880, (06-20) 347-160].

BARANGOLÓ

Gyere velem Wekerle-telepre!

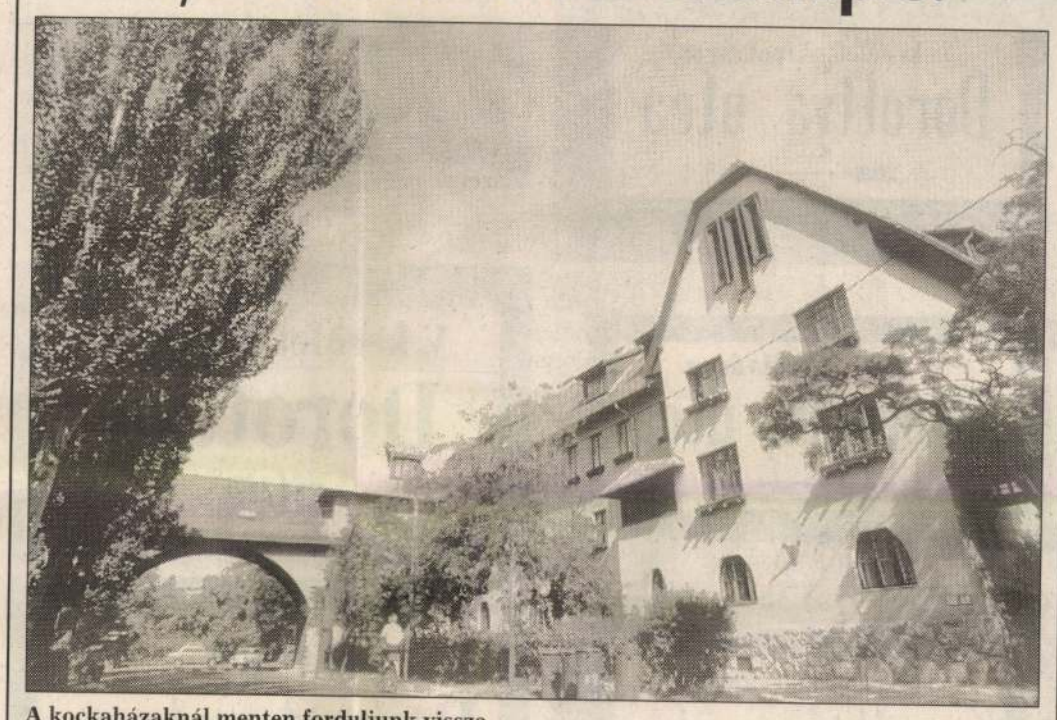

A kockaházaknál menten forduljunk vissza

BOROS JENŐ FELVÉTELE

Pironkodva bár, de bevallom, valamikor azt hittem, hogy a Wekerle-telep olyasmi, mint a Mária Valéria. Mentségemül szolgáljon, hogy 1.: több száz kilométerre Budapesttől gondoltam mindezt, 2.: a fővárosban élők között is sokan vannak, akik életükben nem jártak még e kis, pesti tájékon.

Sejthetik hát – már akik ismerik –, mekkora volt a meglepetés, amikor egyszer, eltévedőben, áthajtottam a Kós Károly stílusára emlékeztető kapu alatt. Átfuttomban is láttam, s belátam, mily nagy volt az én tévedésem.

A Wekerle-telep megér egy hosszabb sétát – jött a gondolat, s követte a tett. Felkészültem a nagy kirándulásra. Megtudtam, hogy Fleischl Róbert, Palóczi Antal, Kotál Henrik, Schodits Lajos és Éberling Béla díjnyertes tervei alapján Győri Ottmár dolgozott ki „gazdaságosan megvalósítható tervjavaslatot" a puszta beépítésére. (Két gémeskút és egy csőszház vált áldozatává a nagy építkezésnek.) Az is világossá vált, hogy a kapu nem véletlenül hajazott kedvencem stílusára, mivelhogy a Főteret a mai névadó, Kós Károly tervei alapján építették... Kiderült az is, hogy angol kertvárosok szolgáltattak mintát a hatezer lakásos munkás-tisztviselő telephez; hogy az első lakók 1909-ben költözhettek be, 1930-ra pedig elkészült az egész.

Ennyi tudomány után irány Kispest! Ha egyszer már odaért az ember, roppant egyszerű a dolga. Wekerle bármelyik utcáján indul is el, bőséggel talál bámulnivalót. Mi több, hallgatnivalót is, hiszen csattogányfélék füttyögnek az októberi tavaszban, játékos vagy haragos kutyák ugatnak meg. (Kedvencem az az ötszólamú ikertacskó kvintett, melynek tagjait csak hangjuk s nyakörvük színe különbözteti meg egymástól.) Ökorasszistáék bizonyára nem örülnének, a magamfajtát azonban gyönyörködtetik a legkülönbözőbb füvek, virágok, bokrok, fák és falfutó borostyánok. És a házak, hiszen miattuk-érettük érdemes elsősorban beiktatni egy wekerlei kirándulást dolgos napjainkba. Mindegyiken van legalább egy olyan motívum, fa- és kőfaragás, mesebeli ablak, századelőről maradt épületelem, amit érdemes megbámulni. S nemcsak az eredetire felújított mézeskalács-házikókon időzhet a szem, mert itt még az átépített házak többsége is megőrzött valamit a sajátos wekerlei hangulatból.

Attól pedig végképp nem kell tartanunk, hogy eltévedünk. Csak arra ügyeljünk, hogy amint kockaházra bukkanunk, menten forduljunk vissza. Előbb-utóbb úgyis a központi parknál, a néhol megroggyant, de így is szépséges Kós Károly térnél kötünk ki. Onnan pedig kezdhetjük elölről, bármelyik utcában. Míg csak újból meg nem kívánjuk a nagyvárost.

P. D.

Ghyczy György festő, grafikus és Czirfusz György szobrászművész kiállítása az ITC 2 aulájában (V., Váci u. 19–21.) tekinthető meg

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 8-án 10 órakor Össznépi sátorépítés és Szukkot ünnepéhez kapcsolódó workshopok a Pedagógium hallgatóinak rendezésében.

MERLIN KLUB (V., Gerlóczy u. 4.) 7-én A pincér, aki hozzászól: Fábry Sándor.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 7-én A katartikus folk szörnyeteg – Énekes István és barátai előadásában, A.A.B. (Skócia) – kortárs dzsessz és folk trió, a Makám etnozenei együttes koncertje, 8-án John Abercrombie trió koncertje, 9-én Rece-fice táncház.

BENCZÚR KLUB (VI., Benczúr u. 27.) 6-án Rockklub: M.É.Z. klub.

BUDAVÁRI LABIRINTUS (I., Úri u. 9.) 7-én Korom és Angyalszív.

E-KLUB (X., Népliget) 6-án kisterem: Földmadár koncert, nagyterem: Falanx és Wellington koncert. 7-én kis és nagyterem: diszkó & rockcirkusz.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA (VI., Andrássy út 112.) 6-án Kiss Kornél és barátai koncert, Baby snufkin (USA) koncert. 7-én Re: Creation acid house party.

JÓKAI KLUB (XII., Hollós út 5.) 6-án You and I koncert, 7-én kelta–ír fesztivál (M.É.Z., Bran, Irish Rovers).

JÓZSEFVÁROSI KLUB (VIII., Somogyi B. u. 13.) 7-én Mr. Swing rock and roll klubja, 8-án Méta magyar táncház.

KOSZTOLÁNYI KULTURÁLIS KÖZPONT (IX., Török Pál u. 3.) 6-án Tara – irish–celtic club, 7-én Total Metal club.

KŐBÁNYAI SZABADIDŐKÖZPONT (X., Előd u. 1.) 6-án Vörös István és a Prognózis Minden viharon át című lemezének bemutatója.

KÖZGÁZ JAZZ KLUB (IX., Kinizsi u. 2–6.) 6-án Dresch Mihály és együttese.

MADE INN MUSIC CLUB (VI., Andrássy út 112.) 6-án Géniusz, 7-én SNF-party.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A). 8-án gyermektáncház a Tartos együttessel, 9-én Indiai zeneklub a Calcutta trióval.

PETŐFI CSARNOK (XIV., Zichy M. út 14.) 9-én Old Boys házibuli.

RINCON LATINO – LATIN KOCSMA (VIII., Kiss József u. 12.) Mindennap latin-amerikai ízek, koktélok, zene. Szerdán, pénteken és szombaton 21 órától tánczene.

TILOS AZ Á (VIII., Mikszáth tér 2.) 6-án Secret Goldfish, 7-én ef Zámbó Happy Dead Band, 9-én Vákuum Tévé.

TOTAL CAR (IV., Váci út 40.) 9-én Sedative Bang, All for nothing.

VIGHAJÓS JOHN BULL PUB (XI., Budaörsi út 7.) 6-án Kentucky Home Boys, 7-én Rat Boys, 8-án Happy end Band.

OTP BANK GALÉRIA
Budapest V., Nádor u. 15.
Nyitva: naponta 10–18 óráig.
Balás Eszter szobrászművész kiállítása október 5-től 19-ig
101124 JP

Jó, hogy nincs pénz az utcanévtáblák cseréjére

„Az utcatáblákat októberig lecserélik" – olvasom augusztusban a Népszabadság Budapest-mellékletében. A cikk főleg az utcanév-változtatás miatt lecserélésre váró táblákkal foglalkozik. Mellékesen megemlíti, hogy a táblák külalakjával sincs minden rendben.

Hát bizony nincs minden rendben, sőt túlzás nélkül megállapítható, hogy semmi sincsen rendben.

A belső városmagban fémből öntött táblák találhatók, amelyeknek fehér felületéből a betűk kiemelkednek. A szöveget díszített keret veszi körül. A betűket és a díszt feketére festik. A tábla mintájául a régi Pest-Buda utcatáblái szolgáltak. Ha nem tévedek, a „régi" alatt a XIX. század második felének utcatáblái értendők – ilyeneket láthatunk Klösz György utcaképein például a Budapest, anno... című könyvben, vagy a budai Pethényi út itt látható fotóján.

El is csodálkozhatunk a Pethényi út míves iparosának a munkáján, mert azidőben az utcatáblát, akárcsak a cégtáblát, a sírkövet, nem grafikus vagy formatervező, hanem egyszerű kézműves tervezte. Mégpedig kitűnően, jó ízléssel és hozzáértéssel. S hogy e képességek és készségek napjainkra hová silányodtak, azt sajnos a budapesti utcatáblák illusztrálják.

Fémöntésű utcatábláink betűje bizony nyomába sem léphet az ismeretlen kézműves betűjének. Persze ez utóbbi sem hibátlan. Figyelembe véve, hogy nem a kézműipar korában élünk, a józan ész és a tapasztalat azt diktálta volna, vegyük számba a múlt századi kézművesek utcatábláinak – stílusában egymáshoz hasonló, rajzában nem teljesen egyező – betűit, őrizzük meg szépségüket, de küszöböljük ki a lényeget nem érintő apróbb hibáikat és az esetlegességeket, s ily módon szerkesszünk meg egy, a hagyomány lényegét tükröző, de a modern betűkultúra színvonalán álló, régi-új betűt. Sajnos, amint látni fogjuk, nem ez történt.

A nyolcvanas évek közepén egy másik javaslat is készült a budapesti utcatáblák felújítására. Ennek egy változatát és betűjét mutatja a Dorottya utca feliratú jobboldali zománctábla. Az illetékesek úgy döntöttek, hogy ezt a megoldást, némi módosítással, az egyéb városrészek utcatábláinak megújításához használják fel. Itt sem tudom, hogy „egyéb" alatt mit kell érteni.

Néhány a változatok közül

ORAVECZ ISTVÁN FELVÉTELE

A gyakorlat, sajnos, mindkét koncepció súlyos kudarcáról tanúskodik. A fémöntésű táblákon a régi szép betűk helyett valami ízetlen és kusza utánzat található. Valójában még utánzatnak sem mondható, az eredetitől annyira különbözik. Hogy más, attól még önmagában korrekt lehetne, de egyáltalán nem az. Erről bárki meggyőződhet, ha rátekint a Dorottya utca fémöntésű táblájának képére.

Ez még nem minden. A táblák készítői úgy vélhették: minél több tábla legyen egyforma hosszú, az utcaneveket pedig a betűk keskenyítésével hozzák majd közös nevezőre. Az Alkotmány utca keskenyebb és soványabb betűvel íródott. A Kossuth Lajos tér még ennél is keskenyebb, és így már egészen vékony vonalú betűvel, tekintet nélkül arra, hogy a keskenyítéssel a betű grafikai képe megváltozik, s az eredmény már egy más jellegű betű. Esetünkben már az eredeti betű is alkalmatlan volt, keskenyített variánsai pedig egyenesen siralmasak. Nem szólva szegény Alkotmány utcánkról, ahol a kezdő nagy A betű megfordult a tengelye körül, és így rendhagyóan baloldalt van a vastagabb szára. A Lipótváros i betűjéről hiányzó pont is az elemi betűkultúra hiányáról árulkodik.

Nem irigylésre méltó a zománctáblák sorsa sem. A betűket gyakran kezdetleges kézi eljárással viszik át a táblákra. Az eredmény gyenge színvonalú, ákombákom betű. Vessünk csak egy pillantást a Pázsit utca feliratára...

Szólni kell, szinte minden tábla vonatkozásában, a betűk ritmusának és a térelosztásnak a fogyatékosságairól.

Megkezdődött a fémöntésű, régies házszámtáblák bevezetése is. Ezek a táblák azonban nem régiesek, hanem egyszerűen elfuseráltak: nézzük csak meg a Király utca kapuit – ahány tábla, annyiféle rajzú és stílusú szám, ha ezt egyáltalán stílusnak lehet nevezni.

S ezzel még nincs vége a bajoknak. A táblák sorsa a kerületi önkormányzatokra van bízva. Ahány kerület, annyiféle felfogás, annyiféle ügybuzgalom, sokféle kivitelező. A VI. kerületben például tűrhető minőségben készítettek zománctáblákat, az ajánlott „keskeny félkövér" betűkkel. A XIV. kerületben viszont egy teljesen más, az említett betűtől teljesen idegen hagyományra utaló betűket alkalmaztak.

Eljutottunk a teljes zűrzavarhoz. Nem ismerek olyan nagyvárost, ahol, mint nálunk, ennyiféle utcatábla lenne. Ideje, hogy elgondolkodjunk a rendcsináláson. Például úgy, hogy az elmondott anomáliákat kiküszöböljük. Úgy, hogy a folyamatokat tervezéssel és szabványosítással egységes vágányra tereljük. De az is elképzelhető, hogy a rosszul gombolt mellényt kigomboljuk, és mindent elölről kezdve újragomboljuk. Megfontolva azt is, hogy ez az egész mellény nemcsak alkalmatlan, hanem rendkívül drága is. Ajánlanék egy tanulmányutat Amszterdamba is, megtekintendő, hogy a gazdag hollandok milyen egyszerű és olcsó, de csinos táblákkal szerelték fel városukat, azt is mindig csak az utcakezdet egyik oldalán. S noha hagyományőrzésben ők sem maradnak el mögöttünk, az ő tábláik modernek!

Érdemes lenne megfontolni, vajon a hagyományőrzésnek a másolás-e a helyes útja? Az építész szinte minden korban bátran vállalta a maga jelenét, új alkotását az általa tisztelt elődök művei mellé emelve. Amikor az épület kistestvérét, az utcatáblát tervezzük, nem jobb-e követnünk az építészet e bevált gyakorlatát? Hogyan is képviselhetné egy, a maga idejében is már eklektikus hagyomány új életre keltése a város hosszú és változatos múltjának egészét? Hogyan képes alkalmazkodni egy bizonyos korszakhoz való kötöttségével a városkép sokféleségéhez?

Sehogy. És erről egy tipikus épületegyüttes példáján meggyőződhetünk. Az Astoria Szálló a késői szecesszió idején épült, vele szemben egy historizáló stílusú ház áll. A Károly körút–Rákóczi út sarkán egy modernnek nevezett épület a harmincas évekből, míg a Múzeum körút sarkán a posztmodern irodaház. Még az is kétséges, hogy az egyszerűbb zománctáblák megállnák-e itt a helyüket. Az ésszerű megoldás a valamennyi épületre illő, egységes, egy irányzat mellett sem elkötelezett, korszerű és ízléses, gazdaságosan előállítható, valamennyi kivitelező által egységesen elkészítendő utcatábla lehet.

Kérdéseimre és kétségeimre nem kívánom magam megadni a választ. Az alapos és elmélyült megfontolást azonban melegen ajánlom. S ha most nincs pénz a táblák készítésére, annyival is több idő van a megfontolásra.

Haiman György

CIKKÜNK NYOMÁN

Színről színre

A Népszabadság szeptember 22-én megjelent Budapest mellékletében Színről színre az építészetben címmel szakmai szemmel is írásra késztető elemzés jelent meg.

Való igaz, hogy korunk építészeti világára – az elmúlt idők építészeti szemléletével ellentétben – a sokszínűség jellemző. Olyannyira, hogy az anyagválaszték bősége szinte nyomasztólag hat a tervezőkre, megrendelőkre. Ez a bőség rányomja bélyegét az épületek és környezetük megjelenésére is. Jóllehet – mint minden tervezési feladatnál – e témában is éppen a teljes kötetlenség adja a legtágabb tervezési lehetőséget, éppen emiatt válik a tervezési feladat megoldása nehezebbé. Mit építsünk, hova, milyen külső megjelenése legyen, milyen szerkezeteket alkalmazzunk? És ehhez kapcsolódik a színválaszték is.

A környezettervezéssel az építészetben minden történelmi korban foglalkoztak, de csak felgyorsult ritmusú világunk információ-átadási kényszerében kapott igazán hangsúlyt. A vizuális környezettervezés korunk igényét tudja kielégíteni, s ennek szerves elemei a környezeti felületekhez kapcsolódó színek. Ennek során az adatmennyiség feldolgozása – az információ bősége miatt – tudományosan meghatározott elvek és a kapcsolódó rendszerek szerint valósulhat meg. Az építészetben és a környezetben alkalmazható színvilág kezelésére és meghatározására az adott kor szintjének megfelelő tudományos összeállítást korábban többen is készítettek. A színek tervezése, ami a vizuális környezeti tervezés átfogóan összetett rendszerének része, éppen annyira tudományos alapokon nyugszik, mint az épített környezet tervezése.

A városépítészetet jelenleg az ÁRT (Általános Rendezési Terv) és az RRT (Részletes Rendezési Terv) szabályozza, de az egyes épületek egymás melletti esztétikai megjelenését az épület tervezőjének személyes szakmai és emberi adottságai határozzák meg. Azt, hogy a színek az épületen miként jelennek meg, elsősorban a választott technológia, illetve a szakszerűség befolyásolja.

Ki kell térnünk hazai építészetünk megjelenésének sajátosságára is. Hazai építészetünket – mint minden mást is – az 1989-es társadalmi változások jelentősen befolyásolták. Ezek ugyanis mind a megrendelői kört, mind pedig a tulajdonosi struktúrát alaposan megváltoztatták. A megrendelői igény sokszínűsége mellett tapasztalható annak az irányvonalnak a hiánya, amelynél kezelhetővé válik az épületek egymásmellettisége, s amely összhangban áll az ÁRT-k és RRT-k szemléletével is.

Az egyes városrészek eltérő megjelenésűek, és ezt már nem befolyásolják olyan nagyszabású tervek, mint az 1989 előtti tömbrehabilitációs tevékenység, valamint egy megbízó által megrendelt városrész-központok. Meg kell említeni, hogy az épített környezetben élő ember számára a városkép, az utcakép vizuálisan kezelhető egységként jelenik meg, a maga összes színével együtt.

Fentiek alapján megállapítható, hogy korunk igényét hatékonyan elősegítheti a tudományos alapokon nyugvó színtervezés, amely a környezeti kultúrába szervesen illeszkedik.

Breitkopf György
okl. építészmérnök
okl. színdinamikai
és építész-formatervező szakmérnök

Torzó marad a panoráma?

Szent Istvánt már megfestette a Dunapart

Ha az expót megrendeztük volna, talán lett volna egy új – mondjuk így – Feszty-körképünk is. Expo azonban nem lesz, s bizony úgy tűnik, támogatás híján torzó marad a Dunapart Művészeti Társaság stadionnyi méretűre tervezett történelmi tablója is: az a kép, amelynek első szeletét, a Szent Istvánt felidéző hatalmas festményt nemrégiben két napon át a Budai Parkszínpadon tekinthették meg az érdeklődők.

Az 1987-ben alakult Dunapart kör tagjairól, a társaságba tömörült huszonnyolc festő, szobrász és grafikus munkásságáról akkor kaphatjuk a legkerekebb képet, ha végiglapozzuk bemutatkozó könyvüket. Persze még teljesebb lenne az élmény, ha a magyarság elmúlt kétezer évét felelevenítő közös művüket is láthatnánk. A Városligetbe tervezett, műfajában a XIX. századi panorámaképeket idéző, mintegy 110 méter hosszú, ívelt, s manapság rendhagyónak számító módon szobrászati, építészeti elemekkel kiegészített festmény – vélik az alkotók – valami egészen újat hozna a mai magyar képzőművészetbe. Az alkotás ugyanis – a művészek szándéka szerint – éppen a modern történeti festészet kikísérletezését, a múlt századi, „illusztratív" műveken való túllépést tenné lehetővé. A teljes mű elkészítése azonban egyre távolabb kerül.

A kép megvalósult része, az első, mintegy tizenkét méter hosszú és négy méter magas szelet viszont most csak fényképen látható. A parkszínpadi bemutató után az alkotók – *Bod László, Bráda Tibor, Duschanek János, Kádár János Miklós, Szabó Tamás* és *Szentgyörgyi József* festőművész, *Madarassy István* ötvös-szobrász és *Paulikovics Iván* szobrászművész – összecsomagolták a festményt, s most arra várnak, hogy folytathassák a kísérletet.

– Nem az én dolgom, hogy eldöntsem, jó-e ez a kép. Az viszont vitathatatlan, hogy nagy hatása van. Méreténél és témájánál fogva is kifejezetten alkalmas lenne arra, hogy egy irodaház vagy egy közintézmény auláját, foyer-ját díszítse – mondja *Zsolnai Gábor*, a Dunapart művészeti igazgatója, aki hozzáfűzi: az október végére tervezett újabb bemutatónak nem titkolt célja, hogy vevőt találjanak a képre. A befolyt összegből ugyanis folytathatnák a művet.

N. K. J.

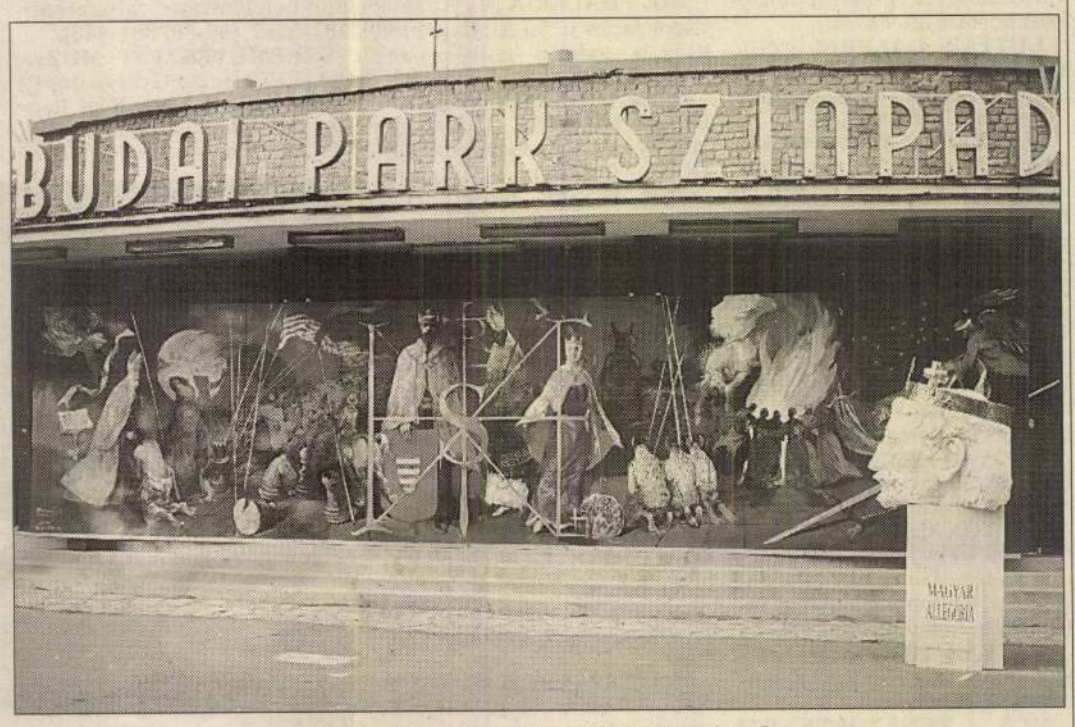

Valami egészen újat hozna a képzőművészetbe

RÁDIÓ M
100,3 MHz FM
A VÁROSI RÁDIÓ
BUDAPEST TERÜLETÉN
MINDENNAP 20–04 ÓRÁIG
100,3 MHz FM
KÍSÉRLETI ADÁS

Breitner László

ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

A GRAFIKAI OSZTÁLY

XLIX. KIÁLLÍTÁSA

1924

A XIX–XX. század magyar grafikája

második példány
itt marad.

1924 JÚNIUS HAVÁBAN

1. **Czetter Sámuel.** Rhédei Lajos arcképe. Pontozómodor.

2. **Kisfaludy Károly.** Tájkép. Rézkarc.

3. **Balassa Ferenc.** II. József arcképe. Lampi után. Kőnyomat. Szimon Gyula úr ajándéka.

4. **Szabó János.** Szász Károly arcképe. Kőnyomat.

Melegh Gábor.

5. Vécsey Ágost gróf arcképe. Kőnyomat.

6. *a*) Tanulmánylap. A baloldali férfi fejét W. Böhm rajzolta. Hidegtű.
   b) Utcaseprő fiú. Rézkarc. Delhaes István hagyatéka.

7. **Id. Markó Károly.** Fürdőző leányok. Kőnyomat. Delhaes I. hagyatéka.

8. **Jókai Mór.** Tóth Ferenc arcképe. Kőnyomat. A pápai ref. collégium ajándéka.

Melegh Gábor.

9. Schwarzenberg József herceg. Kőnyomat.

10. Esterházy Vince gróf. Kőnyomat. Delhaes István hagyatéka.

Barabás Miklós.

11. Barra Gábor. Kőnyomat.

12. Károlyi Lajos gróf. Kőnyomat.

13. *a)* Férfiarckép. Rézkarc és rézmetszet.
b) A művész nagyatyjának arcképe. Rézkarc és rézmetszet.

14. Fáy András. Kőnyomat.

15. **Marastoni József.** Jankó János. Kőnyomat.

16. **Szemlér Mihály.** Magyar vitéz. Rézkarc.

17. **Borsos József.** Teleki Sándor gróf. Kőnyomat. Dr. Takács Zoltán ajándéka.

18. **Id. Markó Károly.** Tájkép. Rézkarc.

19. **Munkácsy Mihály.** A konyhában. Rézkarc.

Mészöly Géza.

20. Esti hangulat. Rézkarc.

21. Parasztasszony kosárral. Rézkarc.

22. **Morelli Gusztáv.** A szádelei völgy. Keleti G. után. Fametszet. Morelli Gusztávné ajándéka.

23. **Zichy Mihály.** A hősi tett. A „Kaukázusi jelenetek" című sorozatból. Tónusos kőnyomat.

24. **Marastoni József.** Zivatar a pusztán. Lotz Károly festménye után. Kőnyomat. Perlaky Károly hagyatéka.

25. **Zichy Mihály.** Ima. (Kaukázusi jelenetek.) Színes kőnyomat.

26. **Keleti Gusztáv.** Erdei út. Rézkarc. Rauscher Lajos ajándéka.

27. **Kassai Nándor.** Tanulmány. Rézkarc.

28. **Sikó Miklós.** Szentpéteri Zsigmond. Kőnyomat.

29. **Szamossy Elek.** Férfiarckép. Kőnyomat.

30. **Aranyossy Ákos.** Német paraszt. Rézkarc.

31. **Pap Henrik.** Fekvő férfiakt. Rézkarc.

32. **Aranyossy Ákos.** Ülő leány. Rézkarc.

33. **Rippl-Rónai József.** Tanulmányfej. Rézkarc.

34. **Aranyossy Ákos.** A dachaui templom előtt. Rézkarc.

35. **Paczka Ferencné, Wagner Cornelia.** Adolph Wagner. Algráfia. A művésznő ajándéka.

36. **Faragó József.** Okkultista. Rézkarc.

37. Doby Jenő. Rézkarc.

38. **Chabada Béla.** Gizella. Rézkarc.

39. **Paczka Ferencné, Wagner Cornelia.** Görgei Arthur. Algráfia.

40. **Paczka Ferenc.** Dante. Színes algráfia.

41. **Doby Jenő.** Dachauer Emma. Rézmetszet.

42. Andrássy Gyula gróf. Benczúr Gyula után. Rézmetszet.

43. **Tahi Antal.** Kút. Rézkarc.

44. A barii templom oldalkapuja. Rézkarc.

45. **Hegedűs László.** Keleti Gusztáv. Rézkarc.

46. *a*) **Bálint Benedek.** A Hadak útja. Zichy Mihály után. Fametszet.

b) Meseillusztráció. Zichy Mihály után. Fametszet. Özv. Bálint Benedekné úrnő ajándéka.

47. **Gyenis János.** A bognár. Tónusos kőnyomat.

48. **Rauscher Lajos.** Erdőrészlet. Rézkarc.

49. Falusi utca. Rauscher-féle technika.

50. *a*) Margit-Sziget. Rézkarc.
b) Chioggia. Rézkarc. A művész ajándéka.

51. Az alsó Margit-sziget. Rézkarc.

52. Budapest képe a Dunáról nézve. Rézkarc.

53. Szélaknai kunyhó. Rauscher-féle technika.

54. Chioggiai halászbárka. Egyszínű és színes Rauscher-féle technika.

55. Régi kapu Rothenburgban. Rauscher-féle technika.

56. *a*) Esslingen.
b) Besztercebánya. Rauscher-féle technika.

57. Szélaknai ház. Rauscher-féle technika.

58. **Pap Henrik.** Tisza Kálmán. Benczúr Gyula után. Rézmetszet és rézkarc.

59. **Rauscher Juliska.** Rauscher Lajos. Rézkarc.

60. **Rauscher Lajos.** Gyümölcspiac. Rauscher-féle technika.

61. **Edvi-Illés Aladár.** Konyha. Rézkarc.

62. **Papp Lajos.** Zentai hajók. Rézkarc.

63. **Tipary Dezső.** Gyártelep. Rézkarc.

64. **Rauscher Lajos.** Rakodópart Chioggiában. Rauscher-féle technika.

65. **Józsa Károly.** Krisztus. Fametszet.

66. *a*) **Rauscher Lajos.** Selmecbányai Klopacska. Rézkarc.
b) Hall. Rézkarc.

67. **Székely Árpád.** Szadai részlet. Rézkarc.

68. Rézbányai részlet. Rézkarc.

69. Szadai részlet. Rézkarc.

Rauscher Lajos.

70. *a*) Zebegényi részlet.
b) Törökbálinti tölgyfa. Rauscher-féle technika.

71. **Olgyai Viktor.** Fűzfasor. Rézkarc.

72. Fenyveserdő. Rézkarc.

73. Reggel az erdőn. Kőnyomat.

74. Téli nap. Rézkarc.

75. Iván. Rézkarc.

76. Garamparti téli reggel. Színes kőnyomat.

77. A hársfa. Rézkarc. A művész ajándéka.

78. **Erdőssy Béla.** Garampart. Rézkarc, aquatinta stb.

79. **Edvi-Illés Jenő.** Felhők. Színes fametszet.

80. **Michalek Lajos.** Holdfeljötte. Színes aquatinta.

81. **Wellmann Róbert.** Koessler János. Kőnyomat.

82. **Pravotinszky Lajos.** Idill. Színes aquatinta.

83. **Rakssányi Dezső.** Utcarészlet Assisiből. Aquatinta.

Michalek Lajos.

87. Elpusztult kert Salcanoban. Rézkarc.

85. Márciusi szélben álló fa. Színes rézkarc.

86. Prof. Gomperz. Rézkarc.

87. **Rauscher Lajos.** Chioggia—Vena. Üvegkarc.

88. **Székely Árpád.** Erdőrészlet. Rézkarc.

89. **Körösfői-Kriesch Aladár.** Országút. Színes kőnyomat.

Rippl-Rónai József.

90. Illusztráció a „Revue Blanche“ számára. Színes kőnyomat. A művész ajándéka.

91. Falusi ünnep. Színes kőnyomat. A művész ajándéka.

92. Illusztráció G. Rodenbach „Les Vierges“ című művéhez. Színes kőnyomat. A művész ajándéka.

93. **Körösfői-Kriesch Aladár.** Éjjel az erdőn. Színes kőnyomat.

94. **Rippl-Rónai József.** Virágedény vázakkal. Színes kőnyomat.

95. **Nagy Sándor.** Magyar-valkói temető. Rézkarc.

96. **Rippl-Rónai József.** Az ostendei plage. Színes kőnyomat.

Kacziány Ödön.

97. *a*) Védszent. Tónusos kőnyomat.
b) A karthagói vár. Tónusos kőnyomat.

98. **Vaszary János.** Megállóhely. Színes kőnyomat.

99. **Egry József.** Arckép. Színes monotypia.

100. **Garzó Berthold.** Elhagyott utca Szent-Endrén. Színes rézkarc.

101. **Landsinger Zsigmond.** Női arckép. Monotypia.

Rippl-Rónai József.

102—103. Illusztrációk a „Les Vierges“ című műhöz. A művész ajándéka.

104. Földmívesek. Színes kőnyomat.

105—106. Illusztrációk a „Les Vierges“ című műhöz. Színes kőnyomat. A művész ajándéka.

107. Iparos család vasárnap. Kőnyomat. A művész ajándéka.

108. **Fényes Adolf.** Esős őszi nap. Színes kőnyomat.

109. **Vadász Miklós.** Kocsmában. Kőnyomat.

110. **Ferenczy Károly.** Tájkép. Színes kőnyomat.

111. **Glatz Oszkár.** Falusi fodrász. Kőnyomat.

112. **Fényes Adolf.** Tájkép. Színes kőnyomat.

113. **Vadász Miklós.** Benjamin urat orvosa a kertben fogadja. Rézkarc.

114. **Kosztolányi-Kann Gyula.** Hegyi táj. Színes kőnyomat.

115. **Vadász Miklós.** A csók. Rézkarc.

116. **Zichy István gróf.** Pitvar. Kőnyomat.

117. **Tichy Kálmán.** Rozsnyói részlet. Rézkarc.

118. **Tardos-Taussig Ármin.** Szeged. Rézkarc.

119. **Fábián Gyula.** Körmöci udvar. Rézkarc.

Zádor István.

120. A „régi udvar“ Münchenben. Rézkarc.

121. A „Hansa-kikötő“ Hamburgban. Rézkarc. A művész ajándéka.

122. Fényes Adolf. Kőnyomat. A művész ajándéka.

123. A Loreley-szikla. Rézkarc. A művész ajándéka.

124. A marktbreiti városház. Színezett rézkarc.

125. **Conrad Gyula.** Volosca. Rézkarc.

126. **Berón Gyula.** A híd. Rézkarc.

127. **Conrad Gyula.** Alkonyat a Posilipon. Rézkarc.

128. **Dobai-Székely Andor.** Szajna hídja. Rézkarc.

Lénárd Róbert.

129. A toledói székesegyház. Rézkarc.

130. Kalimegdán. Rézkarc.

131. Puenta Alcantara. Toledo. Rézkarc.

132. **Zádor István.** Rothenburg a Tauber-völgyből. Rézkarc. A művész ajándéka.

133. **Baranski E. László.** Tájkép. Rézkarc.

134. **Kövér Gyula.** Férfifejtanulmány. Rézkarc.

135. **Glück Károly.** Berlini részlet. Rézkarc.

136. **Kőváry Szilárd.** Csöndes utca. Fametszet. Elek Arthur ajándéka.

137. **Krón Jenő.** Fejtanulmány. Rézkarc.

138. **Prihoda István.** Ülő kislány. Rézkarc.

139. **Fábiánné Biczó Ilona.** Kiskunhalasi szélmalom. Aquatinta.

Ferenczy Valér.

140. Nagybányai utca. Rézkarc.

141. Kórház. Rézkarc.

142. **Kubinyi Sándor.** Ülő nő. Kubinyi-féle vernismous.

143. **Krón Jenő.** Kohómunkás. Rézkarc.

144. **Prihoda István.** Anatómia. Rézkarc.

145. **Meilinger Dezső.** Női akt. Rézkarc. A művész ajándéka.

146. **Kernstok Károly.** Lovasok. Rézkarc. A művész ajándéka.

147. **Divéky József.** A sárkány. Rézkarc.

148. **Vidor Pál.** Jézus az Olajfákhegyén. Fametszet.

149. **Révész-Ferryman Ferenc.** Felsőolaszországi falu. Rézkarc.

150. **Breitner László.** Állatkert. Rézkarc. Ernst Lajos úr adományából.

151. **Kelen Imre.** Utcarészlet. Színezett rézkarc. A művész ajándéka.

152. **Tihanyi Lajos.** Tájkép. Kőnyomat.

153. **Uitz Béla.** Szoptató anya. Rézkarc. Murányi Gyula hagyománya.

Rudnay Gyula.

154. Nagy fák. Rézkarc. Tamás Henrik úr ajándéka.

155. Juhásztánc. Rézkarc. Tamás Henrik úr ajándéka.

156. Bábonyi tájkép. Rézkarc. Tamás Henrik úr ajándéka.

157. **Beron Gyula.** Dunai hajók. Rézkarc.

158. **Istókovits Kálmán.** Bertalanéj. Rézkarc. Wertheimer Adolf úr adományából.

159. **Gy. Sándor József.** A bazilika följárója. Rézkarc.

160. **Walleshausen Zsigmond.** Havas táj. Rézkarc. Wertheimer Adolf úr adományából.

Kmetty János.

161. Illusztrációk Schiller „Turandot"-jához. Rézkarc.

162. Önarcképek. Rézkarc.

Szőnyi István.

163. Gémeskút. Rézkarc.

164. Déli pihenő. Rézkarc. Dr. Heidlberg Márton úr adományából.

165. Olvasó öreg ember. Rézkarc.

166. Elhagyott malom. Rézkarc.

167. Szakállas önarckép. Rézkarc.

168. Lóversenytér. Rézkarc. Dr. Heidlberg Márton úr adományából.

169. **Szobotka Imre.** Téli táj. Rézkarc. Wertheimer Adolf úr adományából.

170. **Patkó Károly.** Tájkép. Wertheimer Adolf úr adományából.

Aba-Novák Vilmos.

171. Önarckép. Rézmetszet és rézkarc.

172. Sírbatétel. Hidegtű. Wertheimer Adolf úr adományából.

Varga Nándor Lajos.

173. Nirvana. Hidegtű. A művész ajándéka.

174. Önarckép. Rézkarc. Dr. Heidlberg Márton úr adományából.

KÜLÖN KERETEKBEN:

175. **Morelli Gusztáv.** 1848—49. Zichy Mihály után. Fametszet.

Doby Jenő.

176. Sámson és Delila. A. v. Dyck után. Rézmetszet.

177. Laudon. S. l'Allemand után. Rézmetszet.

178. **Grimm Rezső.** Amor és Psyche. Brocky Károly után. Kőnyomat.

179. **Lieder Frigyes.** Ürményi Ferenc. Kőnyomat.

Barabás Miklós.

180. Reményi Ede. Kőnyomat.

181. Hildegarde főhercegnő. Kőnyomat.

182. Id. Lendvay Márton. Kőnyomat.

183. **Canzi Ágost.** Rottenbiller Lipót. Kőnyomat.

184. **Székely Bertalan.** Ágnes asszony. I. Tónusos kőnyomat.

185. **Rippl-Rónai József.** Liszt Ferenc. Munkácsy Mihály után. Rézkarc.

186. **Székely Bertalan.** Ágnes asszony. III. Színes kőnyomat.

187. **Faragó József.** Richard Strauss. Rézkarc.

188. **Paczka Ferencné.** Madonna. Algrafia. A művésznő ajándéka.

189. **Barta Ernő.** Bajor paraszt. Kőnyomat.

190. **Angyal Géza.** Interieur parasztleánnyal. Rézkarc.

191. **Wagner Géza.** A párisi Nôtre-Dame. Aquatinta.

192. **Tipary Dezső.** Szamospart. Rézkarc.

Olgyai Viktor.

193. Ott lenn a hűvös völgyben. Rézkarc.

194. Reggel az erdőn. Rézkarc.

195. **Raab Ervin.** Fekete fenyők. Aquatinta.

196. **Kubinyi Sándor.** Amazon. Színes linoleummetszet.

197. **Tichy Kálmán.** Virágcsokor. Színes aquatinta.

198. **Conrad Gyula.** Fahordó Erdélyben. Fametszet.

199. **Glatz Oszkár.** Reggeli. Színes kőnyomat.

200. **Kalmár Elza.** Tájkép. Színes kőnyomat.

201. **Haranghy Jenő.** Négyes fogat. Kőnyomat. A művész ajándéka.

202. **Czobel Béla.** Leány macskával. Kőnyomat. A művész ajándéka.

203. **Szőnyi István.** Krisztus sírbatétele. Rézkarc.

Hornyánszky Viktor részvénytársaság könyvnyomdája, Budapest.

ÁRA 1500 KOR.

Kiadja az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum.

Breinel Henrik József

M.D.K.

Ferje elhunyta után tovább készíti, hunyi a nyeregtartókat a keszthelyi kastély számára is.

Pécsely Piroska: A keszthelyi Festetics kastély és belső berendezése

49 l.

M.D.M.

Breinfolk Sándor

festő.

szül 1859 jún. 7-

† 1889. márc. 11.

Működéséről nem

tud -

Csák ós. 6. l

Breinfolk Sándor

iród

Benczúr kiáll

22. l.

nem szolgáltatnak, **ezért a nyereményértékek a téli kiállítás után érvényüket feltétlenül elvesztik.** Ha a nyerő a nyereményértéknél csekélyebb árú műtárgyat választott, vagy ha a téli kiállítás bezárásáig a választás jogát egyáltalán nem gyakorolta, mindkét esetben a művásárlási összegnek ki nem merített része a következő évben a 2. pont szerint előirányzandó összeg gyarapítására fordítandó, s annyival nagyobb összegű nyeremény-értékek lesznek kisorsolandók.

* * *

A múlt (1896) évi tagsági díjakból befolyt összeghez képest a folyó (1897) évre a társulat előirányzatában ... ... 7700 frt van művásárlásra felvéve, vagyis **2300 frttal kevesebb, mint a múlt évben.** — Ehhez járul a múlt évben kisorsolt, de az illető nyerő által fel nem használt nyereményérték összege ... ... 1880 «
művásárlásra e szerint rendelkezésre áll **összesen 9580 frt.**

Ez alapon a folyó évre a művásárlásra előirányzott összeg erejéig tagjaink közötti kisorsolásra szánt nyeremény-műtárgyakat kép-

Breinwolk Alexander

geb. Pressburg 20 J. alt

1879-80

Bácsi akadémia
Könyvtár

Mikolay János, ref. lelkész V. 9.

megírva

Breinfolk Sándor

1884-5-ben a Benczur mester-iskola Tagja. Genrekepéket festett. Korán elhalt.

Benczur kiáll. 22. l.

Római fibula

X. 52.

Breinfolk Sándor

1884/85 a Benczur féle festőiskola növendéke

Térképzőmfőiskévh

H. l.

vezeti az alulról való perspektivikus nézetet, a Fama (inkább béke), freskók (Róma, Villa Ludovici), továbbá oltárképe: Petronilla sírjából való kiemelése, erős naturalisztikus részletekkel (egyik főmunkája, Róma, Capitoliumi képt.), próféták, a dómkupola freskói (1626—27, Piacenza). Herakles és Anteus (mennyezetfreskó, Bologna, Pal. Sampieri, 1631). 1623—42. az említett megszakításokkal Centóban, 1642-től pedig Bolognában tartózkodik, amely helyeken számos bibliai, mitológiai, történeti és költőkből merített tárgyú képet fest: a 4 evangélista félalakja (1623, Drezda), Krisztus és a hitetlen Tamás, Két angyal siratja Krisztust (London, National Gal.), Ker. János (1641). A tékozló fiú megtérése (Bécs, az utóbbi Torinó is). Későbbi oltárképei: A Madonna és Modena védszentjei (1651, Louvre), Loth és leányai (1651, Drezda), Hágár elűzetése (1657, Brera), Krisztus töviskoronázása (félalakok, München), Krisztus megvesszőztetése (Budapest, Szépművészeti Múzeum, Pálffy-gyűjt.). Mitológiai és romantikus tárgyú képek: Mars, Venus és Ámor (1634, Modena), Kephalos Prokris holttesténél (1644), Venus Adonist siratja (1647), Dorinda, Silvio és Linco (1647, Guarini Pastor fido-ja nyomán), Semiramisnak a babyloni lázadást jelentik (1645, valamennyi Drezda), 2 neki tulajdonított kép Budapest, Szépműv. Múz. (Szent család, Szt. Péter félalakja). — Irodalom: *Calvi* J. A. (Bologna, 1808); *Cantalamessa* G. (Bologna, 1891 és Róma, 1915); *Ricci C.*, Bibliografia Guercina (Bologna, 1893); *Marangoni* M. (Firenze, 1920). *Fónagy.*

GUÉRIDON (francia), a XVIII. sz. közepén divatba jött asztalka, melynek eredeti rendeltetése, hogy karos gyertyatartó elhelyezésére szolgáljon, ezért magas lábakkal és igen kis lap-

Breinfolk Sándor

festő

Pozsonyból, 1876-ban

17 éves.

1876
17
1859

vásd Fleischer Béla 33. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Breinfolk Sándor

VK. szül. 1859.

1884/85-ben a Benczúr mesteriskola tagja

Fogyasztási Szövetkezete

Telefon	Központi iroda	József	50-47
	Raktár és szétküldési telep :	,,	50-48
	Szén- és fatelep :		24-50

Budapest, 1917. junius hóban.

Gyula úrnak,

Budapesten,

I. Átlós út 11. IV. 4.

i, hogy szövetkezetünk alapszabályai
évben szövetkezetünknél teljesitett
tán ármérséklés czimén 2%-ot azaz
edezeti biztositék számlája jávára irtuk.
ra hozni, hogy szövetkezetünk 1901·

MDK

Breinfolk Sándor

Benczur-isk. tagja 1884. lépett be

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921. 22 l.

~~O~~ Breining József

XVII. 12.

l.

Ernst Kulfmeister

Európa

hopterjesztő

r. t

V. K

Breimer János, építész MDSK

A Nemzeti Szinházat a Duna-parton helyezné el.

Pakots György: Legfontosabb a Dunapart rendezése 3.

ESTI HIRLAP Bp. 1963. júl. 2.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Breisach Miksa

Kismartonból, 1827.

lásd Fleischer Béla 33. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztalarozási, épitési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Breisach Lipót

Kismartból, 1824

lásd Fleischer Bées 33. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Ø Breisach Károly

Kismarton-ból, 1826.

básd Fleischer Béu 33. l.

Breischopf Jacob MDK

festő -restaurátor.

1829-ben restaurálta, H.G.B. -nek Szentháromság-képét./Balassagyarmat r.k. plébániatemplom 1763/.

130.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Ø Breisz Ervin

„Szobrász, festő"
Szakállas önarc-
képét, (festmény)
díszeri az alábbi
kritika. Szobrászi
kísérletei gyengébbek.

Lvód
2

Ujság. 1937. júl. 3.
(e.a.: A Műterem
csoportkiállítása)

Caprara gróf VI. 147.

Breisz Ervin festő

Kobrokat is készít.

Kezdet a „Műtekem" vegyszer-

kiállításán

„Kakálnas önarckép" (emlitve)

Nyság 1937 VII. 3.

Breisz Tamás, berendező

Két filmdíszlet.

„Hülyeség nem akadály" c., rendezte Xantus János.
Berendező: Breisz Tamás.

Magyar Építőművészet, 1986. 2., 56–57-old.

Breit (1931-től

Bánlaky) Vince

(1916-tól doberdói

festő

Szul. Bpest 1899. júl 24.

lásd

Bánlaky Vince

alatt.

megirva

Bánlaky alatt

Breit Vince

rajzolta az alábbi
füzet
védőborítékját

Biró József:

A zsiboi kastély,
Bp. 1942.

Breit Vince

bukortervező

1922

Éimisk 1930, 82 l.

Corvin

Breit (Breut, Breyt)

laid Prath

l.
Schirek Holitsch
109. l.

VASÁRNAP **6** Kat. Exaudi Prot. Norbert Ó-g. 24. Simeon	16½
HÉTFŐ **7** Kat. Róbert Prót. Róbert Ó-g. 25 Iván	
KEDD **8** Kat. Medárd Prot. Medárd Ó-g. 26. Kárpusz	6.
SZERDA **9** Kat. Primusz Prot. Félix Ó-g. 27. Hellád	
CSÜTÖRTÖK **10** Kat. Margit Prot. Margit Ó-g. 28. Nicét	31/2
PÉNTEK **11** Kat. Barnabás Prot. Barnabás Ó-g. 29. Teod.	
SZOMBAT **12** Kat. F. János Prot. Klaudiusz Ó-g. 30. Izác	

Breitenbach, mérnök M.D.K.

a Gregersen G. és fiai céggel közösen terverte a szentpétervári nemzetközi pályázaton harmadik díjat nyert terven a hid alépítményét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

febr. 15. sz. 9. old.

Ø Breitfelder Ferenc

Kőművés és építészeti rajzoló, szül 1822-ben Sopronban, 1845-46. az építészeti szakosztály hallgatója volt.

~~kisd~~ Irod
Fleischer Béla 33. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MDK.

Breiter Artúr, [építész]

6000 Ft-ért megvásárolták Breiter Artúr, Markovits László és Berta Lajos közös tervét.

—: Kihirdették a sportlíget tervpályázatának eredményét (6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. dec. 22.

Breiter Artúr

Virág Csaba: OTP lakóház, Budapest, II. Keleti Károly utca. Építészek: Breiter Artúr, Kaszás Károly. Ismertetés, képekkel.

Magyar Építőművészet, 1969. 2.sz. 28-29. l.

Breiter Artúr

Kubinszky Mihály kritikája és méltatása Kaszás Károly és Breiter Artúr építészek lakóépületéről /Bp,II. Keleti Károly u.6./

Magyar Építőművészet,1969.2.sz. 59. l.

Breiter Artúr, építén

Borsi Béla építésnel közösen kénítette a Hejőcsabai Cement- és Mészmű építészeti terveit.

Rész.

-: Új mészmű épül Hejőcsabán

11. l.

Népszabadság, Bp. 1960. szept. 28. [Violéki]

Breiter Artur épitész M.D.K.
és munkatársai

Résztvett a pályázaton / megvásárolva/

A müvelődési ház pályázat egy ik dijnyertes terve

Magy ar N emzet 1965. április 15. 3.l.

Breiter Artur épitész M.D.T.

Résztvett a pesti Duna-part beépitésre kiirt tervpályázaton.

Társtervező: Miskovits László, Berta Lajos

Rangsorolás nélkül 6000 Ft-ért megvásárolva

G.J.:Kihirdették a Duna-part tervpályázat eredményét

Magyar Nemzet 1963. julius 2. 5.l.

Breiter Artur, építész M Dk

A 2-es villamos felszín alá vitelét tervezi.

Pakots György: Legfontosabb a Dunapart rendezése 3

ESTI HIRLAP Bp. 1963. júl. 2.

BREITHUT, vésnök

Jubileumi ezredtulajdonosi arany zászlóérem.1898-ban alapitotta I.Ferenc József azon ezredek számára,melyeknek 50 éve tulajdonosa volt.-Hátlap:"DER /INHABER/ SEINE NEM /INFANTERIE/ REGIMENT No.1."illetve a megfelelő ezred száma. "1848-1898". Breithut müve. 30.old

TÁLAS GÉZA: Ferenc József ezredtulajdonos jubileumi emlékérmei 28.old

AZ ÉREM, XXVII.évf. 1971. 2.szám. Bp.

BREITHUT, vésnök

Jubileumi ezredtulajdonosi arany zászlóérem. 1898-ban al
alapitotta I. Ferenc József azon ezredek részére, melyekne
50 éve tulajdonosa volt. -Előlap: Jobbra forduló mellképe.
az ezred egyenruhájában. Balra fenn a császári cimer kor
nával, jobbra alul bevésve: FRANZ JOSEPH T." alul a sze.
gélyen "BREITHUT FEC," 30.old

TÁLAS GÉZA: Ferenc József ezredtulajdonos jubileumi emlékérmei 28.old

AZ ÉREM, XXVII.évf. 1971. 2.szám. Bp

BREITHUT, vésnök

Jubileumi ezredtulajdonosi arany zászlóérem. 1898-ban azon ezredek részére alapitotta I. ferenc József, melyeknek legalább 50 éve ezredtulajdonosa volt. Ritka zászlóérem. Tiz osztrák-magyar ezred zászlaját ékesitette. Pl. 1. közös gyalogezred, 1. közös huszárezred, 4. ulánus ezred, 1. dragonyos, 11. dragonyos, a 6. "II. József császár" ulánus ezred, stb. Ovális. Breithut müve. 29-30. old

TALAS GÉZA: Ferenc József ezredtulajdonos jubileumi emlékérmei / 28. old

AZ ÉREM, XXVII. évf. 1971. 2. szám. Bp

az Istituto d'Archeologia e Storia dell'arte-ban, a Biblioteca Hertziana-ban, a német Archaeológiai Intézetben és az École française-ban, valamint a Vittorio Emanuele-könyvtárban. Speciális kutatásokat végzett az úgynevezett „Ungarkreuz" ikonográfiájára vonatkozólag és vagyakat pította, hogy a típus Köln vidékén, Magyarországon és Csoszánban fordul elő, de stílusösszefüggés csak az első kettő közötti van. Továbbá folytatta Houdoura vonatkozó kutatásait, bemutatta „Nouveaux documents sur les raports des artistes français de l'École avec le Cour de Gotha I. Laurent Guyard" című értekezésére és elkészítést egy dolgozatot a vallásos művészetről.

Dr. Domki József (1910, Budapest, ág. ev.) bölcsészettudomány-jelölt. Féléven át volt tagja az Intézetnek, az alkalomban másszorban. A német Archaeológiai Intézetben és a Vittorio Emanuele-könyvtárban főleg a római császárság első századának történetét tanulmányozta, valamint egyidejűleg a kor emlékeit is. Különben Titus császár korával foglalkozott, kapcsolatban a Forum Romanum lévő Titus-ban dalívvel. Előkészítette továbbá egy tanulmányanyagát az Augustus bimillenáriumi alkalmából rendezendő kiállításról. Az igazgatóság megbízásából, mint az Intézet könyvtárnoka, befejezte az intézeti könyvtár revízióját és megkezdte a szakleltár előkészítését. Tanulmány

Breitkopf Fr. Kr.
Kutorkerevő
1907-12
Ennyiszer 1930.82.

ultravioletten Bestrahlungen". Befejezés előtt állanak „Stufenfotometriás módszer a dohányzással a szervezetbe vitt nikotin meghatározására" és „A nikotinmentesített dohány és cigaretta értékmeghatározása" című dolgozatai. Könyvtári kutatást végzett a bécsi nagy könyvtárakon kívül az egyetemi intézetek szakkönyvtáraiban, valamint az Österreichische Tabakregie könyvtárában „A dohány minőségének megjavítására szolgáló módszerek a szabadalmak tükrében" című nagyobb munkájához. Végül anyaggyüjtést végzett „A dohány analítikája" és „A dohány kémiája és biokémiája" címen írandó monográfiáihoz is.

Dr. Bibó István (1911, Budapest, ref.), jogtudományi és sub auspiciis Gubernatoris államtudományi doktor, ügyvédjelölt, Szegedről (Horváth Barna professzor). Egészévi ösztöndíjas. Jogbölcseleti és nemzetközi jogi kutatásokat és tanulmányokat végzett. Látogatta a bécsi egyetem jogi és bölcsészeti karának előadásait. Verdross professzor jogbölcseleti szemináriumában „Rechtsbegriff und Zwangstheorie" címen két előadást tartott. Elkészült „Kényszer, jog, szabadság" című jogelméleti tanulmányának magyarnyelvű kézirata és ugyane tanulmány németnyelvű kéziratának egy része. Szintén német nyelven írta meg „Természetjogi tételek a tiszta jogban" című jogelméleti tanul-

BREITMÜLLER József pesti építőmester

1762, ref. Zsitemplom tovary helyének
Zicpuciése és az építkezés vezetése

Szomorú Ulván: A cegléd ref. templomok
története. Cegléd, 2001. 39

BREITNER Artur épitész M.D.K.

résztvett a pályázaton / megvétel: 6000 Ft/

Társtervező: Miskovits László, berta Lajos

Mirgai László: A [illegible]p. X. Fehér uti Sportliget Tervpályázata
Magyar Épitőművészet 1962/2. 34-36.l.

Breitner Alajos, kárpitos

A Pécsett müködött legjelentősebb kisiparosok adattára. 1883-ban szül. Pécsett. 1899-ben szabadúl. 1910-ben önálló. 1 segéd. Az Ipartestület és a tanoncvizsgabizottság tagja. 165. old

B. Horváth Csilla: Mozaikok a pécsi kisipar történetéből az 1930-as években 149. old

A Jan. Pann. Múz. Évk. XIX. [illegible] 1974. Pécs

nyozta ez év folyam
St. Florian, Kremsm
marton, Lilienfeld,
katalógus formájába
publikálta: „Szavoja
nyek, 1933, III—IV.
térképe“ (Földrajzi K
és az első magyar po
tok Tokaj vára helyt
„Beiträge zum Proble
der Geographischen
és környéke katonai
különkiadásában, az
térképadat a Balaton
11—12. sz.), — „Kősze
július). Végül a Hadtö
Mátyás nagy haditérk

Dr. Buday Kálmá
les történelem-földraj
segéd a M. Kir. Feren

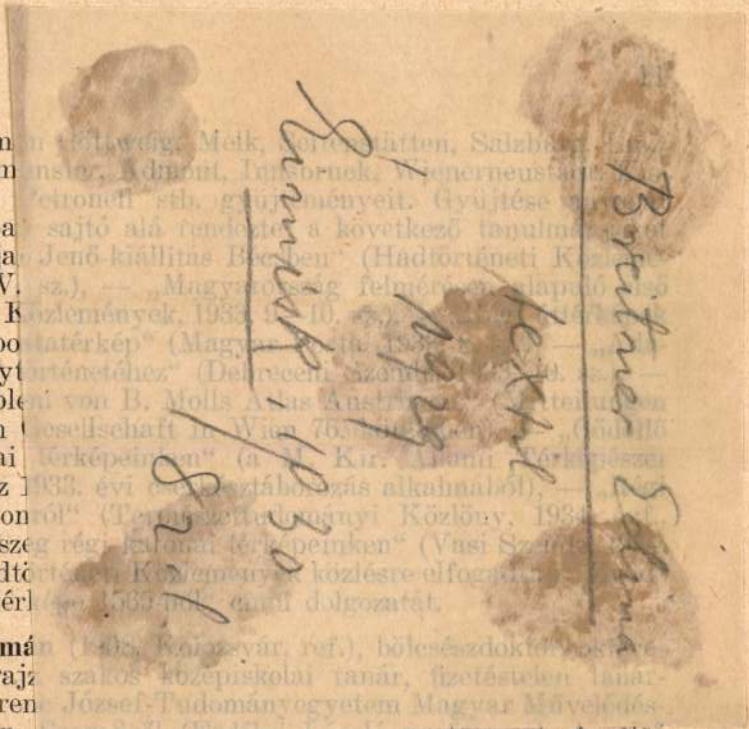

szikus latinságra vonatkozó modern kutatásokat; számos, a késői latinságra vonatkozó munkát és cikket dolgozott fel. Kísérletet tett a bibliai latinság legjellemzőbb sajátságainak saját szempontjából való rendszerezésére. Az általános jellegű munkálkodással párhuzamosan megkezdte a szorosabb értelemben vett magyar területen is a munkát. A két Szent István-legendát vette alapul, melyeknek legrégibb kéziratát a heiligenkreuzi kolostor könyvtárában tanulmányozta. Elkészítette a Legenda minor teljes szókészletét, a klasszikustól eltérő alakok bizonyos mértékben való feldolgozásával. Foglalkozott a problémáival kapcsolatos történeti háttér tanulmányozásával, valamint az általános nyelvészet kérdéseivel, különösen a modern értelemben vett stilisztikával és a latin stilisztika speciális problémakörével. Tanulmányozta a brüsszeli középlatin szótárvállalat előkészítő munkálatait, folyóiratát. A tanév folyamán könyvismertetése jelent meg a Nyelvtudományi Közleményekben „Újabb magyar nyelvészeti irodalom" címen.

Dr. Hartnagel Erzsébet (1909, Zebegény, Hont m., ág. ev.), bölcsészdoktor, magyar-német szakos okleveles középiskolai tanár, Budapestről (Gombocz Zoltán professzor). Egészévi ösztöndíjas. Már megkezdett szótörténeti kutatásait folytatta. Különösen azokkal az újabb német jövevényszavakkal foglalkozott, melyek a XVIII. század folyamán és a századfordulókor mint a Bécs közvetítette nyugati szellemi

Breitner Edina

textile,

1933. végbizonyító

Iparm. Isk Évk.
1930-34. 47. l.

Genthon AZEFK, 13—14. l. (18. kép.) — Lepold—Lippay 37. l. — Lepold Katalógus 41. sz.

KEHELY,
aranyozott ezüst, vésett dísszel. Talpán Krisztus feje, Mária feje és a négy evangélista ülő alakja. A szár felső részén: AN. 1656. Reneszánsz stílű.
Mag. 15·5 cm.
Magyar munka, 1590 körül.
Síma ezüst patenával.
Csere az újbarsi plébánia-templomtól, 1913.
Lepold Katalógus 44. sz.

GYŰRŰ,
aranyozott ezüst, nyolcszögletű fejében címer, kétoldalt két kéz.
Átm. 3 cm.
Magyar munka, 1600 körül.
A szentjobbi apáté volt.
Vétetett a műkereskedelemből, 1937. Lepold Antal ajándéka.
Lepold Katalógus 66. sz.

KEHELY,
aranyozott réz, újabb cuppája aranyozott ezüst. Talpán bevésve: Ecclesiae de Somlio Ano 1602.
Mag. 23 cm.
Magyar munka, 1602.
Lepold kanonok tulajdona.

KEHELY,

Breitner Edina

textile

1929—1933

Iparm.Is'k Évk.
193.0— 34. 45-t.

Tükőralakú csonttárgy IV. 14.

Breitner Lipót

ékszergyáros

l.

Gulyás Magyar írók

IV. k. 7. h.

Breitner (Lipot)
ifjanmúvest

Főváros Lapok 1896. okt. 24., 8. old.
(Művészetek. A kivály művásárlásai.)

Kalmi

Breitner (Lipot)

Lásd

Gohl Bujább 1587

csekely

pot kotertre

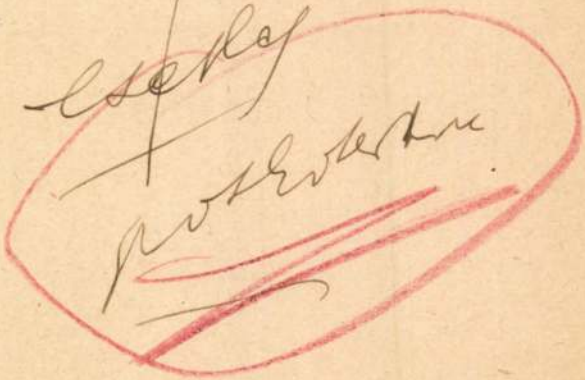

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

Breitner Lipót

× 1860 Jentán
Ekszerész és gyaros, az
ékszerész-pártestület
elnöke. Hosszabb tanul-
mányutat tett Német-
és Francia országba. 1909
ota. szf. bizotts. tag.

Gúthi 40

· Germán ház V. 242.

MDK

Breitner L.Zsigmond **épitész**

Magánép. eng. Bp. Épitő Ipar 1910. jun.26. 267 l.

Breitner László

Állatkert, rézkarc

A XIX-XX. század magyar grafikája 1924. Junius
Orsz.Magy.Szépmüv. Muzeum katalogusa 11 lap

Breitner Sándor

Breitner Sándor ezüstmüves.
VI. Landon-u. 9. 427-642

Bpest. 1940. sept.
" 1942. jan

Thököly-ü. 20. 224-388
Bruun Jenő, VI. Teréz-krt 5.

Breitner Sándor

czustmüves

Bp. VI. Landon u. 9.

Nemesfévk 1941

198-l.

a) Az Esterházy-Képtárban. [illegible] Eine Landschaft, zur Rechten eine grosse Felsenpartie. — 1844: V. 22. *Claude Lorrain:* Landschaft, zur Rechten eine grosse Felsenpartie. — 1865, 1866, 1867, 1869: I. 6. *Claude Lorrain:* Tájkép, a jobboldalon sziklákkal.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: I. 6. *Claude Gelée Lorrain:* Tájkép, a jobboldalon sziklák. — 1873: I. 6. *Nach Claude Lorrain:* Landschaft, zur Rechten eine grosse Felsenpartie. — 1876, 1878, 1879: XIV. 524. *Claude Lorrain után:* Tájkép, jobbra egy nagy sziklacsoport.

Ø Breitner testvérek

ötvösök

l.

Ráth György 1896

411. l -

b. partján Sorokság, Ülli
...ili erőivel a Duna j.
...ény vonalát érte el.
...ál-át a Duna - Tina
I. hdt az Eresi, Nagyté-
az elg főerők oldalát

...átkelési csoportjának,
...petét III 11-én 8-ba kor
...ltja Feladata III hi
...tta - Nagytétény folyam-
...eltag Szigetvent Miklós
...lni, hogy onnan III 14
Bunáagon átkelve

Breitner testvér

ötvösök

laid okv

Ráth György 1896

212. l.

Budapest, 1923 május 5

iványi Gyula urnak

Budapest

átengedtünk Önnek a budapesti áru- és

TARTOZIK

kedési Vállalatok	K 2	
á 21.250.-	" 531.850.-	
	"	

Breitner testvérek

ötvösök

l.

Ráth György 1896

207. l.

záshoz és hidveréshez való mü.anyag és erő
séglet,időszükséglet,a helyszinen találhat
eszközök,a müszaki folyóbiztositás.

Fentiek alapján az átkelést vezető ság.egyes közeg
átkelés tervezett helyeit végigjárják és a szemrevételez
végezve megteszik javaslataikat.

Az átkelés mü.előadója szemrevételezésének mü.eredr
vázlaton rögziti és ezen teszi meg egyuttal javaslatát
és mellékátkelési helyek kijelölésére valamint a hidhelyre
kozólag is.

Breitner testvérek

ékszergyárosok

mill. nagy érem

l.

Közlezrkiáll

1428. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Breitner testvérek

ékszerészek

l.

Ezredéves kiáll.

XVI. cs. 16. l.

3881. Brocky Károly.
Sz. Temesvárott 180

Saját arczképe.

Mellig, kissé bal
borult hosszu haja, szer
barna, szeme kék. Öltöz
te jobbról szőlőlevelek

Vászon, méretei 21.
Frank Dillon angol
ex 909).

Haag 1906. Frank Dillon

MDK

Breitscher József, Balassagyarmat.

1890. Haggenmüller-díj.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndíjasainak néve. Fleischer, Bécs. 105.l.

M.D.K.

Jakob Breitschopf festő

1829 ben vele restauráltatja gr. Zichy István szentháromsági c. képét mely et H.G.B. festett 1763 ban.

Balassagyarmat városképi és műemléki vizsgálata. Bp. 1953. 11.

M. D. K.

BREITTER Artúr építész

16 tantermes iskola - pályázat

(rajzzal)

Társtervező: Bakonyi Tibor

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

Brejska István épitész M.D.K.

Sport szálló, 1965,

Magyar Építőművészet 1968/4, 9-10 l.

megiron

Brelft (Braelfft, Brelfft) Pál

ötvös

Nagyszeben

XVII – XVIII. sz.

lásd okv

Archiv des Vereins f. sieb. Landesk

XVII. 446
447. l

bő életrajz

Brelf (Braelfft, Brelfft)

Pál.

ötvös

L. Kendrey-Kentirányi

256-l.

magyar

Brelich Gábor

ötvös

1828 Fiume

Kapumagyarországi ötvösök 73 l.

...rche
...ekét ábrázolja, a hol baltól egy
...pedig ablakba tett virágcsokor és
...öri le figyelmünket. [Jelzése alól

= A derült égbolt felhős

-- Lelt.sz.4517.-- Értéke 300 K.--
...nya 1912 márczius 9-én /621-913/.--
...etéte /1831-913/.-- ~~Átvétetett~~
~~...~~.-- Bejelentetett 1914 márczius

110

Brém Ferenc - Brems Varain

BRÉM Ferenc szobrász.

E.Nagy Lajos:Brém Ferenc világa.
Uj Forrás 1989. 2.sz. 92-95.p.

Brém Ferenc: Kucsmás fiú

Brém Ferenc: Óvónő

Brém Ferenc: Vízbelépő

Brém Ferenc: Bányászmadonna

kintve a munkásélethez kötődő, bányászmúltú szobrász majdhogynem törvényszerűen sodródott akkor a mindenhatónak tekintett „magasabbrendű" *szocreál* felé, ami a hivatalos művészpolitika *fajelméleteként* kánonokban fogalmazta meg, mit, hogyan, mikor, s ami imponáló természetességgel vált a napi politikai kurzus, a direkt agitáció magától értetődően alkalmazott eszközévé, a politika — egyik — szolgálólányává. Az egyszeri fuvaroslóról az ítéletet — bátor-e vagy vak — csak a falnak koppanás után mondhatta ki az események tanúja. Brém szobrai viszont — az általam ismertek legalább — igen keveset hordoznak magukon a *kötelező pátoszból*, a munkásosztály „forradalmi lendületéből". Sajátjuk viszont — a bányásztematikájú ábrázolásokról van szó — a munkás, az *egyén*, az egymásra támaszkodó csapat megingathatatlan ősereje.

Munkájáról értőkkel eszmét cserélve — a műelemzés szakfogalmai mellett — legtöbbször ezt a szót hallottam jellemzésül Brémről: *tisztességes* szobrász. A fönti példa, hogy aligha látványosan, de konokul dacolva az elvárásokkal következetesen ragaszkodott korábbról választott eszményképeihez, még inkább — hiszen a hasonlítgatás végül is önkényes — maga kiküszködte ars poeticájához, egy csak az idősorban. A Brém-szobrok a legutóbbi években is a korábban már megtalált és igaznak megismert harmóniát fogalmazzák újra, áramlatok, divatok, olykor az ezekből következő, a műelemzők által is gerjesztett presszió ellenére. Brém világa, amit fölépített életélményeiből s a belőlük leszűrt tanulságokból, konzekvens és jól körülrajzolható, külső áramlatoktól kevéssé érintett. Vállalva a meghaladottság, divatjamúltság, konzervativizmus stigmáit, s közben — haláláig — keresve a megtalált harmóniák megformálásában az előrelépést — az eredeti szándékok feladása nélkül. (A kivételt itt a rézdomborítások egy vonulata jelenti — de erről majd legutoljára.)

Éppen a fönt említett következetesség okán nem nagyon hiszem, hogy feltétlenül indokolt lenne az alkotások időrendben, keletkezésük dátuma alapján történő tárgyalása; bár az évek haladtával kétségkívül megfigyelhetőek némiképp változó formajegyek, az érettebb művész — árnyalataiban — szükségképp másféleképpen fogalmaz, mint pályájának kezdetibb szakaszaiban, a különbségek azonban *nem olyan markánsak* és meghatározók, hogy jól körülhatárolható szakaszokra, egyértelmű korszakokra osztanák a pályaképet. A pályakép, az életmű, úgy gondolom, egységesnek tekinthető. Érdemesnek látszik inkább egy-egy jellegzetes — legalábbis annak vélt —, kiforrott alkotáson végigtekintve összegezni a szobrászi erényeket.

A választás egyszerre könnyű és nehéz, éppen mert cseppben a tenger, egy-egy kompozícióban az életmű. De egyszerűsíti az a formanyelv, amely a kedvelt műfajt, a kisplasztikát olyanná gyúrja, hogy arányait, hatását, kompozíciós erényeit *köztéri alkotásként*, bronzból kőbe transzponálva, fölnagyítva is megőrzi, mi több, újakkal gazdagítja. Más kérdés, hogy ezt a lehetőséget kevéssé használták ki, bár említhető néhány ismertebb köztéri munka, ami Brémet reprezentálja. Martonvásári *Beethoven-emléktábláját*, kömlődi *reliefjét* nem tekintve is olyan művekre gondolhatunk, mint *Vízbelépő fiúja* a megyeszékhelyen a Turul Filmszínház előtt, vagy kútszobra Tatán, a *Vízbenéző leány*. A köztéri, közösségi szobroknak persze nem kedveznek az idők — mikor kedveztek? mégis minden kor szobrászata letette kőbe zárt névjegyét —, ritkán van pénz, s állítólag *igény* ilyesmire. Ez mindenképp veszteség: Brém Ferenc szobrászatában a fölállítottaknál jóval több köztéri szobor ígérete rejlett, s ezek most már teljesítetlenek maradnak.

A *Nevelőnő* — bronzban, kicsiben ez a címe — és az *Óvónő* — kőben, nagyban a tatabányai Klubkönyvtár előtt — ezt mutatja be szemléletesen: azt az átváltozást, amelynek meghatározó eleme az állandóság. Az egymással szinte teljesen azonosan megkomponált padon ülő nőalak figurális szobrászatunk legjobb hagyományait idézi. Ugyan hosszú, keskeny téglalapba foglalható, de a nőies idomok kellő hangsúllyal a súlypontot úgy helyezik el, hogy a figura *statikus*, már-már éteri nyugalmat áraszt, maga a megtestesült biztonság, a stabilitás, a megbízhatóság.

Gerince egyenes, fejét magasra, kissé előre hajtva tartja, mintegy figyel a rábízott apróságokra, nem idegesen, nem félelemmel, hanem önbizalommal telve, a tér biztos pontjaként. Kinyújtott bal kezével ölében labdát nyugtat, jobb keze behajlított újakkal vállához emelve, mint egy félbemaradt, később — a körülmények alakulásától függően — folytatni kívánt pedagógiai célú, intő gesztus.

A stabilitást azonban úgy éri el Brém, hogy egyben érzékelteti: a nevelőnő

minden mozdulatlansága ellenére állandó *készenlétben* van: bármelyik gyerek szögbe léphet, orra eshet, ketten összeverekedhetnek, s akkor a döntő szerep, az egyedüli intézkedési lehetőség és kötelesség az övé. E készenlétet a szobrász úgy érzékelteti, hogy a pad magasságát, amelyen a súlyos nőalak elhelyezkedik, kicsit megemeli, s így a vaskos combok ferdén támaszkodnak meg a pad élén, az egymáshoz közel tett lábfejek a földbe vezetik az erővonalakat. (Ami kritikaként említhető: az *arc* túlzott szenvtelensége; semmiféle különösebb érzelem nem tükröződik rajta, s a frontális nézetből kissé merevnek tűnő fejtartás.)

Jelentős különbségek a kisplasztika és a kőszobor között — a figurát tekintve — nincsenek: a ruha redőzetében, a haj kialakításában vannak az anyag megkívánta eltérések valamint a kőpad kontúrosabb, élesebb körvonalú, mint a bronz kisplasztika ülőalkalmatossága. De talán azt kiemelendő: a kőszobor egészében *mégis gömbölyűbb*, hangsúlyosabban nőies, „hatalmasabb" miniatűr párjánál, a dúsabb keblekkel, a padnak támaszkodó combok önsúlyuktól szétterülő izomkötegeivel.

Amilyen intim a kisplasztika, olyan súlyos a kőszobor, úgy, hogy lényegük mégis egy és ugyanaz: hatószférájuk, hatásmechanizmusuk különbözik.

Jellegzetesek és az életműben jelentős helyet foglalnak el a *bányászsors* megélt emlékeiből formált alkotások, amelyek zömmel — érthetően — a bányászélet drámai mozzanatait sűrítik kisplasztikába. Figyelemre méltó, hogy egyik-másikukba mennyi feszültség szorul: az *Omlásban*, még inkább a *Sújtólégben* egy olyan harcnak a drámai erejű művészi megfogalmazásai, amelyet a bányászoknak újra és újra meg kell vívniuk, s amelyben — ha beszélnek róla, ha nem — életük a tét. Ezeknél az alkotásoknál jó lehetősége nyílik a művésznek az emberi test — az erős, robosztus bányászkorpusz — és a durván megmunkált, súlyos, érdes textúrájú szénfalak, széntömbök feszült harmóniáját megteremteni. *Bányász* és *szén* egymáshoz komponálva *bronzból* — mintha eleve a teremtő azonos anyagból gyúrta volna őket.

A bányászábrázolásoknál — főként az emlékműterveknek szánt kisplasztikák esetében — észlelhető némi elmozdulás a más műfaj megkívánta magasabb fokú stilizáció felé: a megvastagított izomkötegek, a valóságos arányaiknál jóval hosszabb és erősebb égbe nyúló karok markánsan fogalmazzák meg a bányászlét hősi pillanatait.

Érdemes persze szólni a kis számú, ám annál kiérleltebb *portréról:* a *Fecó* vagy a *Kucsmás fej* mindennél árulkodóbban mutatja a művész harmóniák iránti vágyát, esztétikai ideálját, ami az emberi arc és koponya szimmetriáiban és ősi arányaiban ölt testet. Tanúskodva arról is, mi minden „belefér" egy nemcsakhogy *egyalakos* — Brém szobrai többnyire ilyenek —, de annak csak *egy részét*, fejét megformázó kompozícióba, mennyire vall egy-egy kőportré a modellen túl készítőjéről is.

Az önkifejezés — vagy csupán a mesterségbeli tudás gyakorlása? — az *érem:* munkásságának ez a színtere is gazdagnak és kiérleltnek mondható, noha itt a speciális funkció és a formai—technikai kötöttségek szükségképpen másfajta fogalmazást igényelnek. A *Tatai várrészlet* gótikus ívei tiszta vonalú emblematikus formában jelennek meg, a H_2O metaforaként mutatkozik míg a *„Családi ünnepek népszerűsítéséért"* ugyan emelkedett, de kifejezetten gyakorlati célú érem. Az éremkészítés, úgy tűnik, jó kiegészítője Brémnél a háromdimenziós alkotásoknak. Miként a rézdomborítás.

Aki bronzzal dolgozik, előbb-utóbb nyilván szívesen rákap a *reliefre* mint műfajra: a vékony lemez engedelmesen alakul a szerszám alatt és a „két és fél" dimenzió, kivált a figurákban fogalmazó alkotónak nagyszerű terepet kínál. Az idilli, szentképszerű *Birkapásztor*hoz képest formai kísérlet a *Szénjövesztő* anyagszerűséget, a bányavágatok struktúráját megidéző gyűrt lemeze. Klasszikus a műfajt tekintve a *Vértes-emléktábla:* rajta tipográfiai elemek — félirat információtartalommal —, a régész profil-portréja és világhírre szert tett ősöreg nyakszirtcsont. Barátságos, de szigorú formarendű kompozíció a *Gyermekorvosnál:* a három alak szimmetriája nyugalmat áraszt. A sokfigurás *Bányásztragédia* feszültségektől terhes tympanon lehetne bármely bányaüzemünk homlokzatán — ha persze riasztani, munkájuk veszélyeire figyelmeztetni akarnánk a nap mint nap leszálló bányászokat.

Van azonban egy vonulata e rézdomborításoknak, amely az életműbe *nem szer-*

vesül semmiképp. E néhány relief egyetlen lendülettel akarja átugrani a figurális ábrázolás és az absztrakt elvonatkoztatott kompozíciók közötti formai és gondolati szakadékot, s ez nem sikerül, *nem sikerülhet. A Vihar előtt*, a *Záporeső a Balatonnál*, a *Nap a felhők felett* és a többi ide tartozó lemezen az útkeresés mellett a *díszítés kényszere* érződik, a fokozott stilizáció — a napba szálló madarakkal — a „modern giccs" felé közelít. Nyilvánvalóan nem megtagadva a jó hagyományokat, pusztán egy — sikertelen — útkeresés (hiszen az alkotóművész saját munkásságáról dokumentumokat produkál) örökké megmaradó emlékeként.

A *tévutak* — és ez legfőljebb *ösvénynek* tekinthető — az *igazihoz* visznek közelebb. És Brém Ferenc egész életében jobbára ezen járt. Amivel az utókor adósságait — a meg nem valósult köztéri alkotásokat — törlesztheti, az a hagyaték *méltó ápolása* és mind többekkel való megismertetése. Mert a Brém-szobrok többsége még az *utókor utókorában* is sugározza azt a hol emelkedetten lágy, hol drámai harmóniát, amelyre — más-más módon megfogalmazva bár — mindannyian vágyunk.

E. NAGY LAJOS

Vers és magány

— beszélgetés Holló Andrással —

(Mocsa, 1987. december 22.)

— *Közeledik a karácsony. Mit jelent neked a karácsony?*

— Karácsony? A gyerekkorból visszamaradt rejtelmeket, amikor még nem *tudtam* annyit a világról, mint amennyit *éreztem* belőle. Azt a fényességes pillanatot, amikor ébredés után először pillantottam meg a karácsonyfát. Az elveszett paradicsomnak az évenként újra és újra fölpislákoló ígéretét. Egyébként, a karácsonyról Pilinszkyt hallottam a legszebben beszélni. Ő azt mondta, neki a karácsony az első szerelmet jelenti; azt, hogy az intézet udvarán ülnek a padon egy lánnyal, aki leveleket szokott söpörni, a keze örökké ki volt fújva a széltől, és nála 10 évvel idősebb volt; fogják egymás kezét, és csak ülnek a padon: ez az ő személyes karácsonya, ami az Örök Karácsonynak része. Ugye, Pilinszky mondta azt is, hogy az ünnep az, amikor a tények megtelnek valóságtartalommal. A magam részéről évek óta úgy ünneplem a karácsonyt, hogy a kedvenc könyveimből kikeresem a legkedvesebb részeket, mintegy megajándékozva magam.

— *Előhívódott a gyerekkorod. Milyen volt? Mesélj róla!*

— Az én gyerekkorom egy Mocsához tartozó, tóparti, magányos házban, „tanyán" telt. Ott születtem, 1953. május 28-án. Sár és elhagyatottság vett minket körül. Ez a természetközelség jelentett egyfajta szabadságot, de bezártságot is. Őriztem a kiskacsákat, rémüldözve megbámultam a tehén ellését, megcsodáltam a disznó-, kecske- és birkanyájak tarkaságát, és a libapásztorral barátkoztam. Az idős Földes bácsival úgy ültünk ott a nyárfa alatt, mintha a világ végén volnánk, és lábunkat belelógatnánk a semmibe. Az iskolából eleinte hazaszaladtam; a húgom szokott elkísérni. Emlékszem, ő, aki még iskolába se járt, egyszer azt kérdezte tőlem az úton: „Mi lenne, ha levegő se lenne?" Könyveink nem voltak. Nagyon anyás voltam mindig: ezért sem tudtam a mai napig saját családot alapítani. Nagyanyámnál kicseréltük a sáros csizmánkat cipőre, amiben meg lehetett jelenni az iskolában. Petróleumlámpa mellett tanultunk; aztán apám egyévi keresetéből kivezettük a villanyt, ami az ablakon kidobott pénz volt, mert később beköltöztünk a faluba. Nagyon féltünk a sötétségtől; ha este tejet kellett a tejcsarnokba vinni, vagy ha késő délutánig volt óránk, és a sötétben kellett hazamennünk. Három lánytestvérem van; egyetlen fiú vagyok a családban, így elkülönültem, elma-

gányosodtam. Félénk, szorongó, visszahúzódó gyerek voltam mindig. Ha a gyerekkoromból a legszebbre akarok visszaemlékezni, akkor néhány emlékem idéződik föl. Az egyik az, amikor egy téli napon hátratotyogtam az ólakhoz, és láttam, hogy az őzek, szarvasok ott ropogtatják a szénát, mert kerítésünk nem volt, és nem ijedtek meg tőlem, mintha közéjük valónak tekintettek volna. Aztán: a karácsonyfának olyan mesebeli illata volt mindig, hogy elnyomta a füstölgő, rossz kályha szegénységszagát is. Lakásunk földes volt, beázott, a bútorok megpenészesedtek, ezért is költöztünk el. Egyébként, a falak sárból és vályogból voltak; szüleim vetették a vályogot. Embert ritkán láttunk magunkon kívül; még a postás se járt ki hozzánk.

— *Különösen fontosak voltak az általános iskolás évek, ugye?*

— Mikor már megszoktam, nagyon megszerettem az iskolát; jól is tanultam. Mikor a mocsai úttörőcsapat fölvette József Attila nevét, József Etelka néni itt járt a faluban, ült a tribünön, és beszélt a költőről. Én is ott szorongtam a tömegben, és talán akkor határoztam el először, hogy költő leszek.

— *Érdekes. A verseket nyilván már akkor is szeretted. Mikor írtad az első versedet?*

— Az első versemet virtusból írtam, ahogy Tamási Áron az első elbeszélését. Alsó tagozatos voltam, amikor egy téli este testvéreimmel ültünk a kuckóban a kályha mellett, ahol morzsolni szoktunk, segítettünk anyámnak, és a nővéreim Petőfit hozták szóba. Mondtam, hogy én is tudok verset írni. Ezt be is kellett bizonyítanom, és így született meg első versem a havazásról. Ezután iskolai dolgozatokba is bele-beleszőttem egy-egy magam alkotta verssort. Aztán, amikor kamaszkoromban bebizonyosodott számomra, hogy írásban jobban ki tudom fejezni magam, mint szóban, akkor szükségletemmé vált a versírás, és számomra a kommunikáció legfőbb teréül a papír maradt.

— *Következtek a középiskolás évek. Hol végezted a középiskolát?*

— A komáromi Jókai Mór Gimnáziumban. Én azt, hogy verseket írok, úgy szégyelltem és titkoltam, mintha rühes volnék. Ennek az lehetett az oka, hogy abban a paraszti környezetben, melybe beleszülettem, az irodalmárkodás naplopásnak számított, másrészt valamiféle túlzott szemérmesség is magyarázza.

— *Ismerjük ezt. Berzsenyi esetét például, akit Kis János vonszolt a nyilvánosság elé, mert ő is csak magának írogatott.*

— Egyszer alkotói pályázatot írtak ki a gimnáziumban, és akkor úgy gondoltam: arra bárki, tehát én is adhatok be verseket. Aztán a pályázatot meg is nyertem. De a verseimmel nem sok sikerem volt. Egyszer egy lányhoz piros filctollal alkottam egy szerelmes ciklust, amit át is adtam neki fülpirulások kíséretében; gondolom, beledobta az első szemétládába, ami az útjába került. Hadd mondjam el ennek a ciklusnak egy darabját, amit 18 éves koromban írtam, 1971 februárjában. Látni fogod, hogy publikálható vers volt. Címe: *Az éjszaka könnyei.* Gondolom, így, utólag, ez a vadromantikus cím harmatcseppeket jelenthetett:

Gyere mert belém kapaszkodik a csönd
gyere mert belém rúg tavaszom
gyere mert vállamra ül a hetedik némaság
a tündérek kútjánál még most is Fekete Angyalok
furulyáznak
kezedbe adom az éjszaka kulcsát
a nappalét
a korsót amivel a kútra indultál
össze ne törd
az álom mindig vak kígyókat terel
takard le lépteid hajnalokkal
csillagot ültetek hajnalokba

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

Új feladatok a pedagógusok előtt

Tatán, a megyei művelődési központban pénteken egész napos tanácskozásra ültek össze a pedagógus szakszervezet megyei küldöttei és a meghívott vendégek. Moharos Józsefné, a megyei bizottság titkára, a korábban kiadott írásbeli jelentés mellé vitaindítót terjesztett a küldöttközgyűlés elé. A pedagógusok helye, szerepe a társadalomban ma kétségkívül változik — a társadalom elvárásai, az új feladatok egyben a szakmai és általános műveltség állandó fokozását kívánják meg nevelőinktől, hangsúlyozta az előadó. A vitathatatlanul nagy változások, az előrehaladás ellenére számos problémával kell megbirkózni, új feladatok is várnak a pedagógusokra — ezeket a szakszervezet megyei küldöttközgyűlésének, s majd a Pedagógusok Szakszervezete IX. kongresszusának kell számba vennie.

A küldöttek a megyei bizottság jelentéséről három munkabizottságban indítottak vitát. Külön foglalkoztak a köznevelési, agitációs és propaganda feladatokkal, az anyagi—érdekvédelmi kérdésekkel, s a szervezési, gazdálkodási, üdültetési problémákkal. A munkabizottságok tevékenységéről azok vitavezetői adtak számot a közgyűlésnek a kora délutáni órákban. Igy végeredményben összegezve kerültek terítékre a küldötteket a közgyűlésen is leginkább foglalkoztató problémák, az elvi kérdések mellett olyan gyakorlati gondok is, mint például a tanulók és a pedagógusok túlterhelése, a képesítés nélküliek munkába állítása, több lényeges bérkérdés, valamint a gazdálkodás tervezésének és a szervezeti életnek nem egy részproblémája.

Az általános vitában felszólalt Horváth István, a megyei pártbizottság osztályvezetője is. A pedagógusok megítélésének kérdését elemezve kiemelte, hogy a társadalom elvárásai és a társadalmi elismerés, megbecsülés nem mindig haladt együtt. A szakszervezeti munkáról szólva felhívta a figyelmet arra, hogy a gazdaságirányítás új rendszere hatásában a pedagógusok körében is az érdekeltség más, új formáit hozza magával. A fizikai dolgozók gyermekeinek megsegítésében sok más mellett az is előrelépésről, a probléma társadalmi üggyé növekedéséről tanúskodik, hogy ma már vállalatok vezetői is jelentkeznek: miben nyújthatnak segítséget, hogy dolgozóik gyermekei megfelelőbb körülmények közt végezhessék tanulmányaikat.

A vita után Brém Ferenc pedagógus szobrászművésznek átnyújtották a Székely Bertalan emlékplakettet, 16 szakszervezeti aktivistát jutalomban részesítettek. Ezt követően megválasztották az új megyei bizottságot, a számvizsgáló bizottságot, a küldötteket az SZMT-be s a Pedagógusok Szakszervezete IX. kongresszusára.

Brém Ferenc

diplomáciai k
követségi rar
nagykövetet
Albánia be
szlávia tiran
képviseletének
rangra emelés
vet-csere, a
ország együttm

Csapate

Be

Hatszáz fónyi [illegible] csapaterősítés érkezett pénteken Észak-Írországba, tisztjei között van a kenti herceg, II. Erzsébet királynő unokaöccse. Sokan attól félnek, hogy a kenti herceg célpont lesz azok számára, akik Ulster bajait, a katolikus kisebbség sérelmeit — nem is ok nélkül — az angol koronának [illegible] a kenti herceg hajón a belfasti dokkokba érkezett, fegyveres őrjárat kísérte szálláshelyére. A most érkezettekkel együtt 6800 angol katona állomásozik Észak-Írországban. A csatározások péntekre virradóra is folytatódtak Belfast utcáin. Összesen 27 embert tartóztattak le csütörtökön éjjel.

Az európai biztonság

Nemsokára két esztendeje annak, hogy szárnyrakelt a budapesti felhívás, a szocialista országok nagyhatású kezdeményezése az európai biztonság érdekében. Súlyát különösen emelte, hogy aláírói között ott volt a szocialista világrendszer legjelentősebb tényezője, a nemzetközi porond egyik szupernagyhatalma, a Szovjetunió.

Jóleső érzés számunkra, hogy az európai biztonság megszilárdításáért folytatott harc legutóbbi szakasza összecsengett hazánk fővárosának nevével. Aminthogy bizonyos értelemben a helsinki memorandum is jelkép lett — ötven nappal a budapesti felhívás után, a finn kormány ezzel a diplomáciai okmánnyal vállalkozott egy európai értekezlet házigazdájának szerepére.

Amikor nemrégen kormányelnökünk Finnországban tett hivatalos látogatást, a kétoldalú problémákon túl, kiemelkedően került szóba Európa biztonsága. Miniszterelnökünk kijelentette, hogy a finn kormány kezdeményezésének megfelelően kezdjenek többoldalú előkészítő megbeszéléseket Helsinkiben, s amint ezt szocialista testvérországaink tették, a magyar kormány is megbízatást adott erre nagykövetünknek.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. VIII. Blaha L. t. 3
Telefon 139-292

KOMÁROMMEGYEI HIRLAP

1957 MAR 19

Brém Ferenc

Látogatás Brém Ferencnél, a fiatal tatabányai szobrászművésznél

139

Fiatal, magas termetű férfi áll az állvány előtt. Kezében véső. Elmélyülten, kissé összehúzott szemmel nézi az előtte levő agyagból mintázott emléktáblát. A képről Beethoven tekint vissza ránk. *Brém Ferenc*, a fiatal tatabányai szobrászművész az utolsó simításokat végzi Beethoven emléktábláján. Az emléktábla Martonvásárra kerül majd, ahol a halhatatlan zeneszerző valamikor hosszabb időt töltött Brunswick Teréznél.

— *Ez az első megbízásom* — mondja a fiatal szobrász. — *Tavaly nyáron végeztem el a főiskolát. Októberben fogtam a munkához. Mindenekelőtt elolvastam néhány Beethovenről szóló könyvet, s igyekeztem magam elé képzelni őt, elgondoltam, mit akart, milyen célokért küzdött. Van két korabeli festményem is róla, ezeket használtam fel alapul. A homlokon és az ajkakon azonban saját elképzeléseim szerint változtattam. Olyan embernek képzelem Beethovent, aki nemcsak az egyes emberre, hanem az egész emberiségre gondolt. Ilyennek szeretném ábrázolni ezen az emléktáblán.*

★

A Beethoven-emléktábla rövidesen elkészül. Ha megkapja rá a megbízást a Képzőművészeti Alaptól, ő faragja majd ki márványból is. „*Szeretném, ha én kapnám meg a megbízást erre a munkára is* — jegyzi meg —, *mert olyankor érleli át az ember másodszor a művet.*"

Faragás közben mindent újra átgondol, és tovább is fejleszti alkotását.

Közben azonban más művein is dolgozik. Így a „*Hontalanok*" című kis terrakottaszobrán, amellyel részt akar venni az áprilisban Budapesten megnyíló tavaszi tárlaton. A szobor két fiatal lányt ábrázol. Az egyik lány társnője vállára borul, s mindketten merengve, szomorúan tekintenek a távolba. A magukra hagyatottak bánatát fejezi ki ez a kis szobor.

A műterem egyik sarkában egy féligkész leányportrét láthatunk. Ezt is márványból faragja majd ki.

A műterem falán egy kis polcon Brém Ferenc néhány régebbi műve sorakozik. Itt a „*Leányfej*" című szobor, amely szerepelt a Népházban tartott tavalyi kiállításon is. Egy tanulmányfej — még Hódmezővásárhelyen készítette — öreg nagybajuszú magyart ábrázol. Viszontlátjuk Beethovent is egy kis érmen. Több szobor még akkor készült, amikor Brém Ferenc a főiskolán tanult, készült jövendő munkásságára.

★

— *Nem is olyan régen még gondolni sem mertem arra, hogy valaha főiskolára kerülök* — mondja. — *Pedig már elemista koromban nagyon szerettem kis agyagfigurákat készíteni. Édesanyám és tanárom mindig biztattak, segítettek. A hat elemi elvégzése után azonban nem tanulhattam tovább, nem tellett abból, amit apám az újtelepi gépüzemben keresett. A gőzfürdőben dolgoztam ezután hét évig. A felszabadulás után ha-*

a kitűzelmet az ellentorrada-
felvet'e,
jaink ellene. S pártunk mezére találk,
forradalom dühöne házaikban. harcol-
tet az esemenyek fűlött: ismét ellen-
már október 24-én kimondtuk az tiéle-
részét is. Mi, őrcrek, akik sokat éltünk,

Brém Ferenc a „Hontalanok"-at mintázza.

A „*Munkanélküliség*" című táblával kezdődik a sorozat, majd folytatódik a „*Tüntetés*"-sel, amelyen lovasrendőrök támadnak a vörös zászlóval felvonuló munkásokra. Ezt a bilincsbe vert kezű bányászokat ábrázoló „*Fogház*" követi, majd a sorozat egyik legszebb része: „*Felszabadulás*". Két, erőtől duzzadó lovat látunk, amint egy ágyút húznak, az ágyúból azonban csak az első kerekek látszanak. Az ágyún harcosok, elől pedig két összeölelkező ember. A sorozatból most még csak a kicsinyített makettek vannak meg, ezek átdolgozásával és tízszeresre nagyításával készül majd el a végleges mű, amelyet Brém Ferenc a bányászszakszervezetnek akar felajánlani.

— *További tervem* — említi —, *egy „Vízgyógyászat" című dombormű-sorozat. A kezelés összes fázisát ábrázoló sorozatban mintegy hetven figura szerepel majd. Ezt egy gyógyfürdőhely számára készíteném el.*

★

Tele van tervekkel, elképzelésekkel ez a fiatal művész. Mint mondja, séta közben is benyomásokat gyűjt, elképzeléseket érlel magában, s így születik azután a mű terve. De legszívesebben a műteremben tartózkodik, néha kora reggeltől késő estig ott van. Egyik leghőbb vágya volt a főiskola elvégzése után, hogy mielőbb műteremhez jusson. A Tatabányai Városi Tanács segítségével január elején megkapta a volt Kálmán-féle garázst, s azóta ott dolgozik. Ő egyébként az első tatabányai szobrászművész, aki műteremhez jutott. Így most nyugodt körülmények között végezheti munkáját. Csupán az a problémája, hogy a Beethoven-emléktábla elkészítése után mikor kap újabb megbízatást. Reméljük, hogy az építkezési költségek képzőművészeti célokra fordítható két

Ismét gy... az Esztergomi Sportárugyárban

Több évi szünet után ismét megkezdték a vitorlázó repülőgépek gyártását az Esztergomi Sportárugyárban. A korszerű, úgynevezett *„Szuper futár"* egyszemélyes gép prototípusát készítik. Teljesítménye kiváló, óránkint 65 km-es sebességet is el lehet majd érni vele.

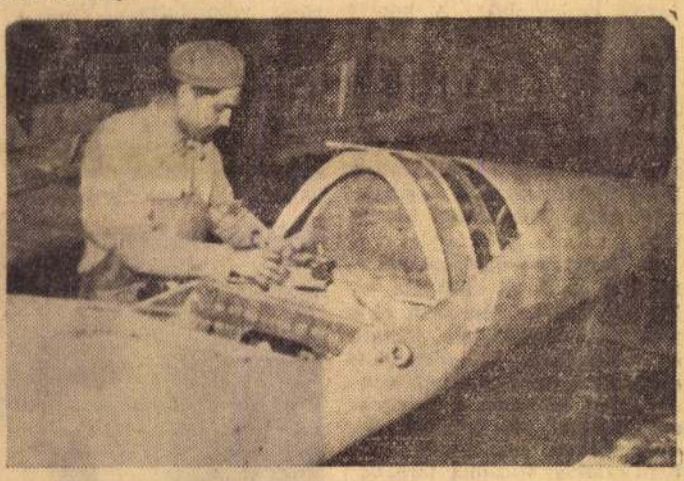

Németh Károly a gép törzsén dolgozik.

Egymillió forintos munkavédelmi beruházás a Tatabányai Alumíniumkohóban

A tatabányai alumíniumkohó II-es csarnokában már elkészült, az I-esben pedig befejezéshez közeledik a padozat magas hőálló bitumennel való burkolása. Az eddigi betonpadlónak nemcsak az volt a hibája, hogy a belőle kiáramló por szennyezte az alumíniumot, hanem szinte állandóan áramütés veszélye fenyegette a dolgozókat. A sorbakapcsolt kádak feszültsége ugyanis 500 volt feletti, s így — bár baleset még nem történt — de sokszor megrázta az áram a kohászokat. A bitumenpadló, ami egymillió forintos beruházással készül, jól szigetel, s így védettséget nyújt.

...rés

... a magyar munkás-... a magyar Tanács-...verték, de emléké-...t éveiben.

...áshatalom megteremt-

...indenki azt várja tő-...ezzem a négy és fél ... Ez lehetetlen, mert ...fél hónapnak az ese-... gyorsasággal követ-...után, s emlékeimben ...forrnak össze. 1919 ... Tatabányán is meg-...gi tanács, amely arra ...y irányítsa a bánya-...elet jelent meg a bá-...rellátásáról. S akkor ...945-ben, és most, az ...adalom leverése után ...eladatként a szénter-...ése állt a szakszerve-...ek központjában. A ...álltak, a széntermelés ...Rövid időn belül meg-...rség, amely biztosító-...rendjét. Nem is mert ...m különösebben mo-..., mert kíméletlenül — mosolyogta el ma-...árs.

...döttünk az ellenforra-... alkalommal például ...társak segítségére siet-...ottuk az ottani ellen-...ozdulást.

...n tudtuk, hogy hiába ... Tatából visszajöttünk, ...írt, hogy a románok ...nak, hogy a munkás-

...ny helyét a Peidl-kor-...t mondjak tevékeny-...m ismerték, azoknak ...y nagyon sok hason-...és a Nagy Imre-kor-...kenysége között. Ha ...n az ellenforradalom

júniusában negyedmagammal az Osztenburg-különítmény kezébe kerültem. A legválogatottabb kínzásoknak vetettek alá bennünket, s végül félholtra verve kerültünk ki kezeik közül. Nem emberek voltak azok, hanem vadállatok.

S ami ezek után következett, az ismét szép, de nagyon nehéz volt. Belevetettük magunkat a munkába, sztrájkokat szerveztünk, miközben erősítettük a bányászszakszervezet munkáját, leleplezve a jobboldali szociáldemokraták, elsősorban Peyer árulását, aki mint a bányászszakszervezet egyik vezetője, számtalanszor becsapott, elárult bennünket. Lebukások, üldöztetések, feketelista követték egymást a Horthy-korszak 25 éve alatt. Pedig felajánlották a könnyebb boldogulás lehetőségét nekem is. A bányaigazgatóság felvigyázói állást ígért, s cserében nem kisebb dolgot kért, mint elvtársaim elárulását, besúgását. Én inkább a feketelistát választottam, s ami ezzel járt, a munkanélküliséget, a család részére a nyomort.

1928-ban lettem az illegális kommunista párt tagja, addig mint szakszervezeti vezető dolgoztam. 1933-ban ismét lefogtak többedmagammal, de elveimet nem tudták megtagadtatni velem. S a sok szenvedés után eljött 1945. A szovjet csapatok felszabadították hazánkat, s én ősz fejjel ismét elsők közt léptem be a pártba, s annak egyik szervezője lettem Rózsaszentmártonban. Azóta is hű vagyok a párthoz, a munkásosztályhoz és bátran vallom, hogy fiatal éveimet nem pazaroltam el hiába.

Ezt nem dicsekvésből mondom el, inkább tanulságul hozom fel azok számára, akik most kezdik el az életet. 1919 után sem azok voltak a hazafiak, akik hazafiságról kiabáltak, s közben eladták az országot, s 1956 októberében sem azok voltak a hazafiak, akik óriási kokárdákkal a mellükön üldözték a kommunistákat és kínozták őket halálra. Ezek az ellenforradalmárok gyilkosok voltak, az 1920-as évek hírhedt Prónay-, Héjjas- és Osztenburg-különítmények utódai.

Az ellenforradalomnak hazafiságra való

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KÉPES UJSÁG

Brém Ferenc

1961 JAN 13

MŰVÉSZHÁZ

1021

Tatabánya-Felső új lakótelepén nemrég négy fiatal, helyi születésű festő és szobrász költözött be azokba a műteremlakásokba, amelyeket a városi tanács juttatott nekik. Képünkön: Brém Ferenc szobrász új műtermében, ahol már meg is kezdte az alkotást.

(MTI Fotó, Hadas János felvétele)

nyfejű
mint
m. De
ezdett
zóltam
aga...
, mo-
lek, a
szőlő
al kö-
szak-
nómus
k.
ött ki-
a vil-
ű be-
Mikor
ont?
a ke-
ritkult
ságok-
távol
tkeze-

lamit.
nyész-

lotlenséget za
gunk. Most r
gyon sok baj
zárni. Előbb
bácsi, öt éve
zárjuk magá
semmibe?« M
nap múlva
akartam vel
»Az Isten ál
zárjanak má

Kunfehértó kadt Halasból, és a tanyavilág közepén új falu épült. Most a falu alatt a szövetkezet egy jó darab földet adott házhelynek. Minden jól dolgozó termelőszövetkezeti tag ingyen házhelyet kaphat. Már építkeznek is. Főleg a fiatalabbak. A szövetkezet 11 millió forintot forgalmazott az elmúlt gazdasági évben. Jutott ebből jócskán házépítésre is.

Van hát a mostani zárszámadáskor miről számot adni. Így történt. A jövőtlenséget még a kedvezőtlen adottságú tájainkon is fel lehet számolni. S ha remény van az emberekben, könnyű új utakat keresni.

Nádasdi Péter

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1960 JAN 18

TANÁCSOK LAPJA

Brém Ferenc

1021

Művészház Tatabányán

Tatabányán, a városi tanács műtermet és lakást juttatott két festő- és két szobrászművésznek Tatabánya-Felső új lakótelepén. A művészek tatabányai születésűek, ott nőttek fel, majd a főiskola elvégzése után mindannyian visszatértek szülővárosukba, ahol témáikban az általuk jól ismert bányászéletet dolgozzák fel. A tanács régi problémájukat oldotta meg: Brém Ferenc szobrászművész is eddig szinte évenként változtatta a műtermét, most végre otthonra talált.

Török László,

a Csongrád meg

vb-elnöke

1 A tanácsi szervek kettős alárendeltségének tartalmi átalakulása megyei szinten mind a testületi, mind az egyszemélyi vezetés eredményességét növelte. A nagyobb önállósággal járó nagyobb felelősség a szakigazgatási szervek vezetőinek komoly erőfeszítését is eredményezte az ágazati politika érvényesítése érdekében. Ilyen szempontból a minisztériumok és az országos főhatóságok irányító tevékenységének átalakulása rendkívül pozitív módon befolyásolta a vezető-szervező munkát.

Negatívum azonban, hogy gyakran nem az ágazat egészét érintő, fontosabb elvi iránymutatások érkeznek közvetlenül a végrehajtó bizottsághoz, hanem minisztériumi főosztályok részfeladatokra vonatkozó rendelkezései.

Az együttműködés módszereinek kialakításához — különösen a kezdeti időben — célszerűnek tartanám, ha a tanácsi vagy végrehajtó bizottsági üléseken az ágazatot irányító szervek képviseletében gyakran jelennének meg e szervek felelős vezetői.

2 Az eddigi kötött tervezési forma kötetlenebbé vált, így a gazdálkodó szervek a tényleges szükségletnek megfelelő előirányzatokat biztosíthatják a költségvetésükben.

A normatíva alapján történő tervezés és finanszírozás nagyobb lehetőséget nyújt a gazdaságosság elemzésére és ellenőrzésére. Az eddigi kötött létszámgazdálkodás helyébe lépő bérgazdálkodás lehetővé teszi a költségvetési szervek vezetőinek, hogy megteremtsék a színvonalasabb munka feltételeit.

3 A tanácsok érdekeltebbé váltak a bevételi forrásaik kimunkálásában, s ezért igyekeznek a realitásnak megfelelően, de maximálisan feltárni a bevételeket. Az év végén jelentkező pénzmaradvány feletti rendelkezési jog is jelentősen növelte a tanácsok önállóságát. Azzal, hogy év végén nem kerülnek törlésre a felújítási előirányzatok, az áthúzódó felújítások nem okoznak többé gondot a tanácsok számára.

Harc a kettős kalászért

Mit köszönhet mezőgazdaságunk a szovjet agronómiának?

A Magyar-Szovjet Barátság Hónapjának kezdetén tettük fel ezt a kérdést, hogy számvetést adjunk mezőgazdaságunk átalakításának eddig megtett útján arról a hatalmas segítségről, amelyet a szovjet mezőgazdasági tudománytól már eddig is kaptunk. De alighogy papírra vetettük ezt a kérdést, rádöbbentünk e feladat mérhetetlen nagyságára. *Erdei* Ferencnek, a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja megnyitó ünnepségén mondott szavai jutottak újra eszünkbe: „... a Szovjetunió segítsége, példája, útmutatása lépésről-lépésre gazdagabb eredményeket hozott. *Lehetetlen felsorolni mindazt, amit eddig adott nekünk a Szovjetunió útmutatása, támogatása és barátsága*".

Úgy érezzük, nem véletlen, hogy ezeket a szavakat a Magyar-Szovjet Társaság elnöki tisztségében az az *Erdei* Ferenc mondotta, aki mint földművelésügyi miniszter — éppen dolgozó népünk vezető pártjának a minap véget ért kongresszusán megjelölt nagy mezőgazdasági feladatok tudatában — ismeri legjobban e hatalmas segítség egész mezőgazdaságunkat átformáló erejét. Egyetlen fogalommal mégis felelhetünk arra a kérdésre, hogy mit köszönhet mezőgazdaságunk a szovjet mezőgazdasági tudomány megismerésének: *köszönhetjük, hogy megindult elmaradt mezőgazdaságunk felszámolása és megkezdődött mezőgazdasági termelésünk oly régóta esedékes átalakítása.*

Egy neves közgazdász egyszer azt a mondatot írta le: *„Aki két kalászt tudna termeszteni ott, ahol azelőtt csak egy nőtt, megérdemelné az egész emberiség háláját."* És a szovjet mezőgazdasági tudomány egyik megalapítója, akinek emlékét ma Moszkvában a Mezőgazdasági Akadémia nevében is őrzi, *K. Tyimirjazev*, aki a cári önkény idejében is tudományos munkásságával a nép boldogulásáért küzdött, ezt hirdette: *„A kettős kalász termesztésének feladata talán a legégetőbb, a leglényegesebb politikai kérdés, amelyet országunknak meg kell oldania."*

A kettős kalász termesztésének feladata — *a mezőgazdasági többtermelés feladata.* Ezt a feladatot a szovjet mezőgazdasági tudomány a földműves új típusával végzi el, azzal a földművelővel, aki az elek elleni küzdelembe nagyszerű szereléssel indul és aki merész, áalakító eljárásokkal gyakorol ha a természetre: a kolhozparaszt- *napról-napra győzedelmesebben* meg. A szojet mezőgazdasági mány így lett *a világ legtelje-*

tud unk volna a fejlődésnek arra az útjára rátérni, amelyen ma haladunk mezőgazdaságunk korszerűsítésében. A Szovjetunióban járt parasztküldötteink tapasztalatai nyomán egyre erőteljesebben fordul dolgozó parasztságunk érdeklődése a szovjet mezőgazdasági tudomány eredményei felé, mert *érzik az elmélet és a gyakorlat, a tudomány és a technika, a tudományos kutatómunka és az üzemek közti kapcsolatok szoros összefüggését.* Mezőgazdasági tanfolyamok százaiban, mezőgazdasági technikumokban, a Mezőgazdasági Akadémián és az Agrár Egyetemen dolgozó népünk fiainak tízezrei ismerkedtek meg a szovjet mezőgazdasági tudománnyal és mezőgazdasági kutatóink is ma ennek a tudománynak a tapasztalataival végzik a kísérleti telepeken és a laboratóriumokban a *Micsurin—Liszenko* féle agrobiológia alapján tudományos munkájukat, hogy eredményeiket azután a gyakorlatba ültessék. A mult évben megtartott Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából hazánkban járt *Gluscsenko* professzornak nem sokkal látogatása után joggal írhatta *Somos* András egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia biológiai és mezőgazdasági osztályának vezetője: „Az eddigi tervszerűtlen, anarchisztikus tudományos kutatómunka helyett hozzáfogtunk a tervszerű tudományos munkához. A tudományos munkából lépésről-lépésre szorítjuk ki a gyakorlati élettől távol álló, vele semmi kapcsolatot nem tartó problémáknak vizsgálatát és helyettük a gyakorlati élet által megadott konkrét feladatok megoldásán dolgozunk. *Tudósaink nagyrésze ma már tisztában van azzal, hogy a tudomány és a gyakorlat között szoros kapcsolatot kell tartani, mert a gyakorlattól elmaradt tudományos munka a legtöbb esetben semmi támogatást nem nyujt a dolgozók hatalmas tömegének.*"

Egyre jobban felfegyverzi a szovjet agrártudomány népünk fiainak százezreit. *A szocialista földművelés mesterei a tudományos elmélet ismereteivel és előre kidolgozott terv szerint segítenek elérni a meghatározott magas termést.* A növénytermesztés és állattenyésztés fejlesztéséről szóló miniszertanácsi határozatokban, valamint a földművelésügyi minisztérium különböző rendeleteiben ma éppúgy megtalálhatjuk már a szovjet mezőgazdasági tudomány eredményeinek felhasználását és a hazai viszonyokra való alkalmazását, akárcsak első munkaérdemrendes mezőgazdasági sztahánovistáink eredményeiben is. S vajjon a magyar szántóföldeken mult év nyarán elsőízben megjelent magyargyártmányú aratógépelő kombájn sériagyártásához hozzálláthattunk volna-e, ha mezőgazdaságunk gépesítésében is nem a szovjet példa állna előttünk? Ennek a tudománynak lesz a fellegvára *az ötéves terv keretében Gödöllőn megépítendő agráregyetemünk*, miként ezt *Gerő* Ernő államminiszter, az MDP kongresszusán is bejelentette.

A Magyar-Szovjet Barátsági Hónap küszöbén, mezőgazdaságunk átalakításának útját járó *dolgozó parasztságunk mindinkább érzi, hogy ma már a mezőgazdasági tudomány a nép nyelvén beszél hozzá és az ő érdekét szolgálja.* És ezt is a szovjet mezőgazdasági tudomány megismerésének köszönhetjük.

(k. e.)

A Barátsági Hónap egyik legszebb ajándéka a „Szovjet nő a békéért"-kiállítás

Csupa virág, kék és fehér dekoráció az Iparművészeti Múzeum nagy üvegcsarnoka, ahol a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége és a Magyar-Szovjet Társaság rendezésében pompás fényképeken tárul elénk az a hatalmas, békét építő munka, amelyet a szovjet asszonyok a legváltozatosabb munkaterületeken kifejtenek. A *szovjet asszonyok és leányok a Nagy Honvédő Háború idején hősiességükkel a modern világtörténelem legszebb lapjaira írták be nevüket.* Sehol a világon az asszonyi munka soha oly megbecsülésben nem részesült, mint a Szovjetunióban és a világon seholsem neveltek fel asszonyi tehetségeket olyan nagy számban, mint a Szovjetunióban.

kéért vívott harcban: lehetséges-e, hogy gyermekeim hiába ontották vérüket? Lehetséges, hogy a békét, amelyet gyermekeim élete árán, az anyák és özvegyek, árvák könnyei árán értünk el, ezt a békét megszavarhassa most a maroknyi imperialisták akarata?" Ebben a világ asszonyaihoz intézett kérdésben már benne van a szovjet asszonyok elszánt békeakarata. A fényképek egész sorozata beszédes tanulság. Az érdemrendekkel kitüntetett asszonyok ezrei, a termelésben, a művészet, irodalom, tudomány területén kimagaslóak munkája eleven bizonyság, hogy a Szovjetunió asszonyai szívükbe vésték Sztálin szavait: *„A Szovjetunió továbbra is tántorithatat-*

Szomjazza a kultúrát

a Magyar-Szovjet Barátsági Hónapra készülő Hegyvidék

A Kis János altábornagy-utcában, közel a Böszörményi-út sarkához, van a XII. kerületi Magyar-Szovjet Társaság hivatalos helyisége. Szemben vele a kerületi tanács székháza, a hatalmas ablakokból pedig egy gyepes térséget látni, ahol napfényes időben gyerekek hancuroznak. A helyiség egy teremből áll, amely mellé egy kis irodahelyiség van ragasztva. A teremben előadói pódium, székek, néhány könyvszekrény és egy zongora. Ez az egész, pedig többre volna szükség a XII. kerületben, amely magában foglalja a Farkasréttől Budakeszig, Szabadsághegyig, Zugligetig terjedő roppant területet. Igen élénk az érdeklődés a Társaság munkája iránt. Minden kulturműsorra, minden klubdélutánra

zsúfolásig megtelik a kis terem,

ha pedig valami nagyobbszabású dologra készülnek, akkor kölcsön kell kérni a Testnevelési Főiskola termét, vagy a Böszörményi-út 21. szám alatti nagyobb helyiséget.

Most, a Magyar-Szovjet Barátsági Hónap első nagyobb kerületi ünnepségén is itt zajlik le a műsor; amely bemutatja: miben különbözik a szocialista kultúra az imperialisták úgynevezett kultúrájától? Az egyik oldalon vonagló, nyakatekert jazzmuzsika, „hottoló", nyávogó „énekesnő" — a másikon a kórusművészet tiszta harmóniái; az egyik oldalon csőnadrágos jampecek vonaglásai a parketten — szemben velök a népi táncok felüdítő ritmusai...

A kerületi MSZT munkája iránt megnyilvánuló nagy érdeklődésről beszélgetünk a duruzsoló kis kályha mellett.

— Nagy hiányát érezzük a kerületben egy tágas kultúrháznak, ahol egyre szaporodó közönségünket el tudnánk helyezni — mondják a vezetők. — Igen,

a taglétszámunk egyre nő,

pedig nem is vagyunk munkáskerület, hanem kifejezetten értelmiségi rétegből kerül ki a lakosság zöme. Nagyobb üzem csak az Optikai Művek van a kerületben, mégis, a mult esztendei Magyar-Szovjet Barátsági Hónap óta egyre nő a közönségünk, ami talán helyes fevilágosító munkánknak köszönhető, aztán pedig elsősorban is annak, hogy a mi közönségünk is megtanult különbséget tenni az igazi, a népből sarjadó és a népért való művészet és a minden igazi kultúrától távoleső divathóbortok között. Mostani műsorunkban is legalább 2—3 ezer főnyi közönségre számítunk s a korábbi érdeklődések és tagságunk nagy létszáma nem is hagy kétséget afelől, hogy várakozásunkban nem fogunk csalódni.

Az idei Magyar-Szovjet Barátsági Hónap bizonyára még nagyobb ösztönzést fog adni a kerület lakosságának.

— Hogyan készülnek az ünnepi napokra?

— Nagyon komolyan és nagyon lelkiismeretesen. Hiszen még rengeteg tanulnivalónk van. Tavaly óta például szorgalmasan látogattuk a kerületben lévő nagyszámú kórházat, szanatóriumot, üdülőt, ismertettük a szovjet kórházak életét, dokument- és játékfilmeket mutattunk be. Az idei Barásági Hónap ösztönzéseit még szélesebb vonalon akarjuk kamatoztatni.

— Révai József kongresszusi beszédéből is új útmutatást kaptunk.

A haladó magyar kulturális hagyományokra gondolunk. Ezek ápolása és ugyanakkor a Szovjetunió kultúrájának megmutatása és ismertetése lesz a jövőben a legfőbb feladatunk. A kerületben mindkét irányban nagy az érdeklődés, különösen a fiatalság körében. Csak látni kellene, hogy milyen tömegesen látogatják klubdélutánainkat, milyen szeretettel fogadják az előadásokat — különösen az irodalmiakat — egyáltalán:

milyen szomjúság van bennük a kultúra iránt.

— A Magyar-Szovjet Barátsági Hónap minden eseményébe belekapcsolódunk tehát — fejezték be mondanivalójukat a XII. kerületi MSZT vezetői. — Egymást követik a különböző estek, kulturális összejövetelek, de most a hangsúly vendégeinken van, akik sorában olyan világhíres együttest is üdvözölhetünk, mint a *Mojszejev*-balettet. Igen nagy az érdeklődés az alapszervezeteinkben is, állandóan ostromolnak bennünket kérdésekkel: hogyan vehetnék ki részüket legjobban és leghasznosabban az ünnepségekből.

Még egy utolsó kérdést teszünk fel.

— Hogyan állják meg a tagok helyüket a *termelő munkában?*

— Természetesen, hiszen az is feladataink közé tartozik, hogy a Szovjetunió minden nagyszerű újítását közvetítsük a mieink felé. Az MSZT-tagok a munkában is mindenütt kitűnnek. Csak egy példát említünk. *Szabó* László, az Optikai Művek üvegcsiszolója 240, százalékot teljesít, emellett ő az ottani alapszervezet titkára.

Az újjászületett Képzőművészeti Főiskola művésznövendékeinek kiállítása

A tavaly augusztusi nagy nemzeti képzőművészeti kiállításnak mintegy kiegészítő részéül fogható fel a *Képzőművészeti Főiskola művésznövendékeinek kiállítása*, amely híven tükrözi, milyen nevelő munkát végeztek a fiatalok közt a kultúrforradalom jegyében a tudós- és művész-professzorok.

Ahogy végigmegyünk a növendék-kiállítás termein, a Sztálin-út 69. szám I. emeletén, biztató feleletet kapunk. Ez a kiállítás merőben más, mint az eddig megszokott félévi növendék-kiállítások. Mindenekelőtt azért, mert nyomát se találjuk többé a multbeli kiállítások anyagában szembeötlő szokványnak és szabadosságnak. A régebbi főiskolás kiállításokon az anarchikus nevelés jeleként harcolt egymással a régi akadémikus szokvány és a mindenáron való moderneskedés.

Híre-nyoma sincs többé a Képzőművészeti Főiskolán e közelmulti kettősségnek. *A tervszerű tanulmányi rend igazi termékeny egységet hozott létre.* Az új élethez igazodó nevelés szabadsága megteremtette az igazi egység diszciplináris föltételeit. S ha az új úton még mindig vannak és lesznek is viták és vitatható tételek, a meddő viták azonban megszűntek a Főiskolán. Mindezek tudomásulvétele nélkül aligha értékelhetjük méltó módon a mostani félévi növendék-kiállítást. E sommás értékelés mellett az újjászületett Főiskola növendék-kiállítása *részleteiben is sok-sok figyelmet érdemel.* A részletes méltatásra azonban helyszűkében nem térhetünk ki. A festmény-anyagban szép munkákat állítottak ki *Bernáth* Aurél osztályáról: *Csernus* Tibor IV., *Szinte* Gábor V., *Bolgár* József, *Udvardy* Erzsébet, *Bajtai* Lászlóné III., *Cs. Nagy* Pálma, *Kristóf* János IV. évfolyamú hallgatók; a *Poór* Bertalan-osztályról: *Mazsorof* Miklós, *Varga* Dezső, *Székely* Lajosné, *Mészáros* Lajos III. évfolyamosok; a *Szőnyi*-osztályról: *Ridovich* László, *Izsák* József IV., *Shay* Ferenc V. és *Jánosi* Sándor III. éves hallgatók; a *Bortnyik*-osztályról: *Móré* Mihály és *Wurz* Ádám III. éves hallgatók; a *Konecsni*-osztályról: *Darvas* Árpád V., *Tury* Etelka, *Papp* Tamás III., *Fichter* Ilona, *Gunda* Antal, *Sándor* Margit és *Mohácsi* Lajos IV. éves hallgatók; a *Bán*-osztályról: *Kiss* János, *Bazsali* Ferenc III. éves és *Ember* Veronika IV. éves hallgatók.

A *grafikai teremben* figyelemreméltó munkákkal szerepeltek az *Ék*-osztályról: *Csokány* Kálmán, *Csergezán* Pál, *Szilvási* Nándor IV., *Görög* Julia, *Boromissza* Zsolt és *Kajári* Gyula III. éves hallgatók. A *Kmetty*-osztályról: *Ruzsicska* László I., *Fehér* Miklós, *Réti* Mátyás, *Ircsik* József II. éves hallgatók. A *Bencze*-osztályról: *Keleti* Jenő, *Berecz* András I. és *Koch* Ferenc II. évesek, a *Domanovszky*-osztályról: *Surányi* Mária és *Kántor* Lajos II., *Kiss* János, *Pinczák* József és *Zilahi* György I. évesek, a *Fónyi*-osztályról: *Soltész* Albert I., *Cselényi* József és *Óvári* László II. évesek. A *Papp*-osztályról: *Mészáros* József I., *Murai* Róbert és *Kovács* Mária II. évesek. A *Hincz*-osztályról: *Zsankó* Isiván és *Hajdu* Kata I. éves, a *Kádár*-osztályról: *Barna* József III., *Kassa* János V., *Lantos* Lajos és *Burger* Ferenc IV. éves hallgatók.

A *szobrászati anyagban* különösen kimagaslanak a *Pátzay*-osztály növendékei s ezek közül is: *Marton* László V. éves növendék. Figyelemreméltó tanulmányokkal és önálló kompozíciókkal szerepelnek a Pátzay-osztályról: *Kállay* Gyuláné V., *Kotkai* Nándor, *Kiss* István és *Somogyi* Árpád III. éves főiskolások, a *Beck*-osztályról: *Vigh* Ilona V., *Kucs* Béla, *Kovács* Ferenc, *Benke* Sándor III. éves hallgatók, a *K. Strobl Zsigmond*-osztály növendékei közül: *Szabó* István IV. és *Komor* Gyula III. éves főiskolások, a *Mikus*-osztály növendékei közül: *Tóth* Endre, *Szabó* László, *Konyecsik* János I. évesek és *Gabicza* Károlyné II. éves főiskolások. A *plakett-anyagban Szabó* Iván professzor osztálya szerepel a legfigyelemreméltóbb munkákkal névszerint: *Szántó* Béla és *Nagy* Sándor II. éves, *Brehm* Ferenc I. éves hallgató.

Amint e névsor mutatja, a mostani növendék-kiállításon feltűnően nagy számmal szerepelnek a felsőévfolyamosok mellett az első- és másodéves hallgatók is. S ez a jelenség sem elhanyagolható az újjászületett Képzőművészeti Főiskola életében.

(n. t.)

Mozi

KÜLÖNÖS HÁZASSÁG: (Mikszáth Kálmán regénye filmen) VÖRÖS CSILLAG (Lenin-körút 45) ½5, ¾7, 9, v. ½3 (prol. 4. hétre!) — MÁJUS 1 (Mátyrok útja 55) ½5, ¾7, 9, v. ½3 (prol. 4. hétre!) — SZABADSÁG (Bartók B.-út 64) 4, ½7, ½9, v. 2 (prol. 3. hétre!). — TÁNCSICS (Csepel) 5, ½8, v. ½3 (prol.!). — TÁTRA (Pesterzsébet) ½6, 8, v. 3 (prol.!). — ROYAL (Kispest) 6, ½9, v. ¾4 (prol.!). — BRIGÁD (Pestszentlőrinc) ½6, ½8, v. ½4 (prol.!).

BÁTOR EMBEREK: (magyarul beszélő színes szovjet film) DUNA (Fürst S.-u. 7) ½5, ¾7, 9, v. ½3 (prol.!). — MUNKÁS (Kápolna-u. 3/b) 5, ½8, v. ½3. — KORZÓ (Ujpest) 4, ½7, ½9. — JÓZSEF ATTILA (Rákospalota) ½4, ½8, v. ½4.

NAGY HAZAFI I—II. rész: (magyarul beszélő művészi szovjet film) SZIKRA (Lenin-körút 120) csak 6-kor, vas. ½3, 7 (prol. 3. hétre!). — UGOCSA (Ugocsa-utca 10) csak 6-kor, vas. 2, ½7. — PESTUJHELY csak 6-kor, v. ½2 is.

DICSŐSÉG UTJA: DÓZSA (Róbert K.-körút 61) ½5, ½7, 9, v. ¾3.

EGY ÉLETEN ÁT: (Egy szovjet tanítónő élete) FELSZABADULÁS (Flórián-tér 3) ¾4, ¾6, 8, vas. ½2. — BÁSTYA (Lenin-körút 8) 11, ½2, 4, ½7, 9.

HAMUPIPŐKE: (mesefilm) UTTÖRŐ (Bajcsy-Zs.-út 83) 4, 6, v. 10, 2, 4, 6.

1950 MÁJUS 1 MOSZKVÁBAN: (színes dokumentfilm) FÁKLYA (Lenin-körút 88) délután ½5-től este 11-ig és vas. d. e. ½11-től este 11-ig folytatólag.

Világos út: (vidám, zenés szovjet film) TINÓDI (Nagymező-u. 8) ½5, ½7, ½9, vas. ½3.

Felszabadult Kína: (magyarul beszélő színes dokumentfilm) KULTÚR (Kinizsi-u. 28) 4, 6, 8.

Potyomkin-páncélos: (a szovjet filmművészet halhatatlan alkotása) OLYMPIA Lenin-körút 26) ½5, ½7, ½9, v. ½3.

Titkos megbízatás: (magyarul beszél) PÁTRIA (Népszínház-u. 13) ¾4, ¾6, ¾8. — JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7) 4, ½7, ½9.

Tűz és tergeteg: (történelmi film) ELIT (Szent István-körút 16) 4, ½7, 9, v. ½2.

Őrdögszakadék: (lengyel film) ADY (Somogyi B.-út 3) ½4, ½6, 8. — ZUGLÓI (Andol-u. 26) ½5, ½7, ½9. — GLÓRIA (Thököly-út 56) 4, 6, 8, v. 2. — UJLAKI Bécsi-út 69) 4, 6, 8, v. 2.

Kis Katalin házassága: (vígjáték) BODOGRÁF (József-körút 63) ½4, ¾6, 8. — BÉKE (Szent László-út 48) 4, 6, 8. — HAZÁM (Váci-út 150) 4, 6, 8, v. 2.

A trubadur: (Verdi operája olasz filmen) FÓRUM (Kossuth L.-u. 18) 4, ½7, ½9, v. ½2 (prol.!). — KOSSUTH (Váci-út 14) ½5, ¾7, 9, v. ½3. — BETHLEN (Bethlen-tér 3) ½4, ¾6, 8, v. ½2.

Kárhozottak összeesküvése: (magyarul beszélő színes szovjet film) ÉVA (Erzsébet királyné-út 36/b) 4, 6, 8, v. 2.

Farkasvér: (Jack London regénye nyomán) IPOLY (Csáky-u. 65) 4, 6, 8, v. 2.

Marita: (partizánfilm) ROXY (Rákóczi-út 82) ½11, ½1, ½3, ½5, ½7, ½9.

HIRADÓ MOZI (Lenin-körút 13): 1. **Magyar** és szovjet híradó. 2. Tudomány és technikai híradó. 3. **GYŐZ A BÉKE** (lengyel film a varsói békekongresszusról). 4. **CSODÁLATOS HARANGOCSKA** (színes szovjet rajzfilm). Reggel 9-től este 11-ig folytatólag.

FÉNY (Ujpest): 1. Magyar és szovjet híradó. 2. **GYŐZ A BÉKE** (lengyel film a varsói békekongresszusról). 3. **HIV A VÍZ** (csehszlovák kultúrfilm). 4. **HÓDITÁSTOK MEG A LEVEGŐT** (magyar kisfilm a motoros repülésről). 5. **A LÖSZFALAK MADARAI** (színes magyar madárfilm). Délután 5-től este ½10-ig folytatólag és vas. d. e. ½11-kor és d. u. ¼4-től este ½10-ig folytatólag.

Egy életen át

(Szovjet film)

Varvara Vasziljevna nemes alakjával már találkoztunk. Most, amikor a *Nemzetközi Nőnap* ünnepe alkalmából ez a hivatásához, népéhez, hazájához sírig hű asszony ismét feltűnt az *„Egy életen át"* című filmben, a nézők közül sokan érezték azt, hogy egyik legszebb művészeti emlékük ölt testet újra, hiszen a film és hősnője, *Varvara*, a *szovjet tanítónő*, egyik legmaradandóbb élménye volt a filmvászonnak.

Mennyi mindent, jót és szépet, példásat és bátorítót fogott össze az előadás másfél órájában *Donszkoj* rendező! Megfestette egy áldozatos női lélek portréját, egy nagy művész és egy nagy lélekismerő találkozik ebben a képben; aztán megfestette a szocialista fejlődést. Színei itt is bensőségesek, ecsetkezelése pedig oly széles, hogy a cári időktől a Nagy Honvédő Háború dicsőséges győzelméig átível idő és korszakok, elnyomás, üldözés, forradalmi megtisztulás, dühödt intervenciók, gyönyörű fejlődés, újra a háború réme és újra a szocializmus diadala felett. Az életnek ebben a zúgó viharában áll Varvara, a szovjet tanítónő. Hisz, tanít, nevel. Még a cári kormányzat küldi egy kis eldugott szibériai faluba, ahol a 18 éves viruló lány egy düledező viskóban kezd tanítani, s mialatt a történelem kereke visszavonhatatlanul átfordul, a viskóból pompás iskola lesz, a 18 esztendős szép lányból hófehérhajú, kedves öregasszony.

Amikor azt kérdezzük, hogyan telt el ennek a hófehérhajú kedves öregasszonynak az élete, önkéntelenül *Révai* József miniszter kongresszusi beszámolójára kell gondolnunk. Míg a cári önkény tart, Varvara a tudás vágyát ébreszti fel az elmaradt falu népében; a forradalom győzelme után, amikor szélesre tárulnak a tudás kapui is, a maga területén veti meg *„az alapját a munkásosztály, a dolgozó nép új szocialista értelmisége kialakításának."* Révai József miniszter arra is felhívta a figyelmet, hogy *„le kell küzdenünk az iskola, az oktatási munka meglehetősen elterjedt lebecsülését . . ."*, hogy *„meg kell javítanunk az iskolai oktatás színvonalát . . ."*, hogy *„szigorú tanulmányi fegyelmet és rendet kell teremtenünk az iskolában . . ."* — ezek a célok, feladatok mind ott állnak Varvara előtt is. De küzd a felvilágosító munkát akadályozó ellenség, az életére törő, iskolagyujtogató kulák ellen is. Tanítványaiból tudósok, neves emberek, bátor harcosok, a sztálini ötéves tervek és a Honvédő Háború hősei lesznek, az eredményt a nép szeretetétől övezetten és a női lélek szeretetet, gyöngédséget, megértést és biztos ösztönzést sugárzó erejével éri el. Végső fokon: a megbecsült pedagógus erejével, a szocializmus eszméjének hitével — a nép önfeláldozó szolgálatában. Közben eliramlik egy élet, mely rendkívüli erejű áradásával Varvarában a szerelmes szívű asszonyt is megsebzi. Férje, Martinov forradalmár, az intervenciós harcokban esik el. Varvara ezt a rettentő csapást is hősies lélekkel viseli, élete, célja és nyugalma továbbra is: a munka. Ezzel a magatartással a szovjet asszony megtörhetetlen erejéről ad példát.

Az utolsó képben a győzelem napját ünnepli tanítványaival. A szívarcú nénikét érdemrendes hősök veszik körül, két munkától megfáradt szemben a büszkeség és öröm könnyei ragyognak, egy sötétszínű női ruhán pedig a legszebb kitüntetés csillog: Lenin rendjele. Varvara jelmondata az volt: *„Ha kitartóan és szívből oktatunk, a legrosszabb embert is megváltoztatjuk."*

Nemcsak mondta, hanem igazolta is ezt.

Alakját Vera Mareckája mintázza meg. A kiváló színésznőnek talán ez a legnagyobb alakítása.

—ól—

Tíz nap alatt 111.000 nézője volt a „Különös házasság"-nak a fővárosban

Február 15-én mutatták be filmszínházaink a „Különös házasság" című új színes magyar filmet. Csak a fővárosban tíz nap alatt több mint 111.000 nézője volt a magyar filmgyártás legújabb alkotásának. A vidéki jelentések is nagy érdeklődésről számolnak be. Több helyen a tervezettnél hosszabb ideig kellett műsoron tartani a filmet. Március folyamán hét vidéki városban, köztük Székesfehérvárott, Pápán, Orosházán, Szolnokon ankétokat rendeznek, melyen a dolgozók megvitatják a film tanulságait. A „Különös házasság" bemutatása után egy hónappal újabb magyar film kerül bemutatásra: a „Felszabadult föld", melyet nagy érdeklődéssel várnak országszerte. A filmet bemutató fővárosi mozikban (Szikra, Felszabadulás, budafoki Attila) már megkezdték a jegyek árusítását.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Brém Ferenc

Komárom Megyei Dolgozók
Lapja

1965 SZEP 1 9

1021

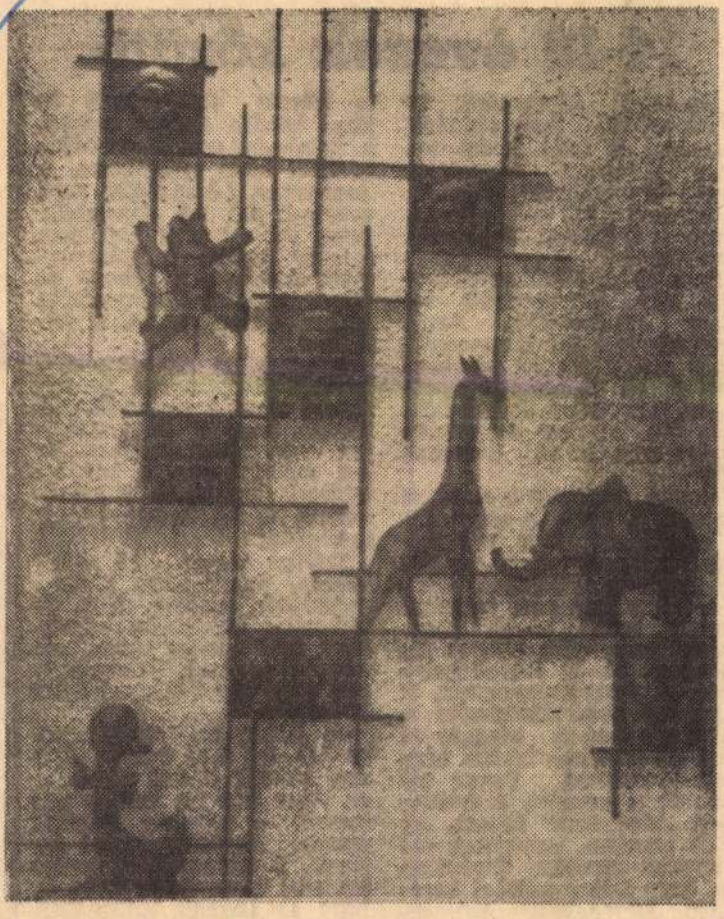

Lemezdomborítás Brém Ferenc:

14-18 évesek között

Ha nem kérdeznénk is útunk célját, nem tudnánk eltévedni a tatai járási tanács földszinti folyosóján. Tarka-friss öltözetű, csivitelő leánysereg áll az ajtónál, amelyen a felirat: Munkaerőgazdálkodás.

Szemrehányó tekintetek sorfala közt kopogtatunk be Nagy Sándornéhoz. Arról árulkodnak e lányszemek, hogy reggel óta itt várakoznak s ez az idegen ripszropsz, egyszerűen besétál előttük. No de nem magyarázkodhattunk ennyi várakozó előtt...

Őszülő, kedélyes asszony a fogadó. A gond is okozhatta a csúfolkodó fehér szálakat. Bizony mindennapos vendég az ebben a szobában.

— Most már csak hagyján. Tavaly, meg annak előtte sokkal szomorúbb volt az itt várakozó 14—18 évesek helyzete. A tatai szőnyeggyár, a háziipari ktsz. alkalmasint a cipőgyár meg a bőrgyár is vett fel általános iskolát végzett gyerekeket. Persze mi volt ez a kereslet, a felduzzadt „kínálathoz" képest. Az idén azonban enyhültek elhelyezési gondjaik. Olyannyira, hogy fiúkat például hasztalan keresnek az üzemek, nem csak Tatán, a járásban

— Három érettségizett is akad köztük. Sajnos ezekkel a fiatalokkal csak állami vállalatoknál lehet próbálkozni. A ktsz-ekben 18 éven alulit nem vehetnek fel, az alapszabály tiltja. Fél év alatt 108 lány, asszony került a Műanyagipari Ktsz-hez, s ahogy az ottani vezetők elmondták: 1968-ra 800-ra emelik a létszámot.

Persze a kor mellett a közlekedés elégtelensége is sok gondot okoz. A harmadik korlátozás, hogy 18 éven aluliakat csak két műszakban lehet foglalkoztatni, s bár általában elégedettek a gyerekekkel, a felvételkor ezt is mérlegelik.

Telefon berreg, ajtó nyílik közben. Türelmetlen kislány érdeklődik, meddig kell, és érdemes-e egyáltalán várnia, mert neki kettőre vissza kell mennie dolgozni. Kifakadásának ez a része Nagyné fülét is megüti.

— Akkor csak menj nyugodtan, ha van helyed, úgy sem tudunk jobbat biztosítani. Meg van itt jobban rászoruló — ezt már nekünk mondja. Hivatalos papírt tol elénk. A vértesszőllősi tanács hatósági bizonyítványát arról, hogy az asszony különváltan él férjétől három gyerekével,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bréhm Ferenc

1980 MÁJ 3

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

Dobi István Tatán

Szombaton megkezdődött Tatán az ország egyik legrégibb középiskolájának, az Eötvös Gimnáziumnak 200 éves jubileumi ünnepsége. Több száz egykori diák, sok tanár érkezett ebből az alkalomból az ország minden részéből a városba. Részt vett az ünnepségen *Dobi István*, az Elnöki Tanács elnöke is.

Az iskola aulájában leleplezték *Eötvös József* domborművét, *Bréhm Ferenc* szobrászművész alkotását. A jubileum alkalmából a gimnáziumot miniszteri dicsérő oklevéllel tüntették ki,

tel, ha [illegible] az egyetlen Európában, amely területi követelésekkel lép fel.

A csehszlovák—NSZK kapcsolatokról szóva a válaszjegyzék hangsúlyozza: A rendezés alapja csak az lehet, hogy a bonni kormány nyilvánítsa teljes egészében jogtalannak és törvénytelennek a müncheni egyezményt. (MTI)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom Megyei Dolgozók Lapja

1965 MÁR 24.

ALKOTÓMŰHELYBEN

1021

Szobrász és szobor

A műterem a vasúti rakodó melegedője. A keskeny ablakszemeken a tavaszi napfény dárdái fúródnak át s a fények remegő játékossággal táncolnak, siklanak végig egy kőtestű szoboralakon. S az embernyi kőtömb mintha maga is megelevenedne, a sugarak melegétől, elomló lírai mozdulatlansága különös dinamikává változik át.

Körben a földön még apró mészkőcsonkok fehérlenek — a kőszobor születésének jelzőkövei. De a szobor, egy parki vízmedence nőalakja már kecsesen, ragyogón fehérlik elő a kibontott, letisztult anyagból. Elevenné vált forma és tartalom.

A szobrásznak, *Brém Ferencnek*, különösen becses ez az alkotása. Ez az első „igazi", kőbe faragott nagy munkája. Sok kisplasztikája, lemezdomborítása készült el az utóbbi néhány esztendőben, amióta minden szabad percét kihasználva alkot. (Pedig van elég sok más tennivalója is. Pedagógus, a művészet szeretetére tanít, mint tanácstag pedig az emberek ügyes-bajos dolgaiért is sokat munkálkodik.) Mégis gyakran találkozhattunk erőteljes, új elképzeléseket sugárzó munkáival megyei kiállításokon, sőt, országos tárlaton is. Egy kőbe faragott reliefje, a Beethoven-emlékplakett pedig Martonvásárra került.

Első nagyobbszabású munkája, az életnagyságú nőalak köztérre kerül már. Tata tanácsának megbízásából készült és hamarosan a Kossuth tér parkjának apró kis vízmedencéjét díszíti ez a víz fölé hajló, lírai hangulatot ébresztő ülő figura.

Amennyire örült a szobrász a megbízatásnak és a megtiszteltetésnek, olyannyira el is ragadta a munka öröme. Nem könnyen készült el az alkotás — a születés hosszú időt jelent még egy szobor esetében is. Az első tervek felvázolása után agyagba formálta, majd gipszbe öntötte elképzeléseit. Sok alakítgatás, finomítás, csiszolgatás, zsürizés után kapta meg végső formáját a szobor. Aztán kezdődött az igazi nagy munka: kemény kőből kellett formálnia, kalapáccsal, vésővel élő emberi alakot. Sok képzőművész ezt a munkát átengedi a kőfaragónak, hogy az készítsen pontos másolatot gipszből formált alkotásáról. Ő azonban meg akart küzdeni a kővel is. Öt hónapig szinte le sem tette kezéből a vésőt és kalapácsot.

Amikor megérkezett a daruval a hatalmas két és fél tonnányi kőtömb, a nyersanyag, az alkalmi műterem „társbérlői", a KOMÉP rakodómunkásai hitetlenkedve figyelték az eseményeket.

— No, hogyan lesz ebből szobor? — mondogatták. Aztán nap mint nap meg-megálltak a szikrázva pattogó, röpködő kőszilánkok közt dolgozó szobrász körül, s amikor a durva faragás mögül előtűntek a lecsiszoltabb formák, talán ők örültek legjobban a szobor közelgő megszületésének. Képzőművészeti ismeretterjesztés is folyt hát az alkalmi műteremben, azt mondogatták az emberek: ezt a szobrot megnézzük a parkban is.

S a klasszikus hagyományok harmóniára törő stílusát követő szobor bizonyára új helyén, a park medencéjének díszeként is tetszik majd mindenkinek. Brém Ferenc ezúttal a hagyományos alkotói utat választotta — ez illik leginkább a környezet hangulatához, és a finoman komponált női alak lírai színfoltja igyekszik lenni a város parkjának.

S ha a mű meg is született, és lassan elcsendesül az alkalmi műterem — az alkotó nem pihen. Frissen készült munkáinak legtöbbje kiállításokon vándorol, s néhány új darabja szerepel a megyei képzőművészek áprilisban nyíló tárlatán is. Közben pedig már új alkotás terveit mintázgatja. Tatabánya „kapujához", az E—5-ös út újvárosi szakaszához képzel el egy nagy méretű szobrot: a várost jelképező bányász alakját szeretné megalkotni.

Gombkötő Gábor

ma már géppel végzik a mák vetését. A sortávolság 36—40 centi. Egyes gazdaságokban fehérmustárral is keverik a magot. Vetésre két kilogramm vetőmagot használjunk fel. Az egyenletes vetés érdekében a mákhoz szitált homokot, kukoricadarát vagy apróra tört salakot keverjünk. Így kevesebb vetőmag felhasználásával is biztosíthatjuk a kívánt növényszámot.

A kisüzemekben szokásos volt, hogy a mák soraiba takarmányrépa-magot is vetettek. Igaz ugyan, hogy a területet jobban ki lehet így használni, azonban ha nem pontosan a sorba vetjük a répamagot, akkor sok bosszúság ér bennünket kapáláskor. Mindig a helyi adottságok döntsék el, hogy tisztán vagy más növény magjával keverten vessük a mákot.

Ha sáros a talaj és hűvös az időjárás, akkor még várjunk a vetéssel. Általános szabály, hogy csakis jó talajszerkezet és a csírázáshoz szükséges hőmérséklet mellett számíthatunk a korai vetéssel járó magas termésre.

László László
gazd. tanár

tekű és vitami
nyokat kell etet
keveset fogyasz
érthetően —
anyaghoz jut m
minőségű ta
Arra is ügyelni
etetett takarmá
ízes, egészséges,
vagyis olyan, an
állatok száját és
Ez elsősorban azt jelenti, hogy szénát, szalmát, kukoricaszárat és a nagyon „éles" töreket száj- és körömfájós állatokkal nem szabad etetni. A gazdák jól tudják, hogy ezeket amúgysem szívesen fogyasztja el a beteg jószág — tehát csak kárba veszne ez a később nagyon jól hasznosítható takarmány. Az abrakfélék közül mellőzni kell a darálás után sok érdes héjrészt tartalmazó árpát, zabot, cirokot és egyes olajipari melléktermékeket. Viszont jótékony hatású lehet a lédús takarmányok közül a jóminőségű, egészséges kukoricaszilázs és különösen a kellően megtisztított takarmány- és cukorrépa, de kis mennyiségben a nem romlott cukorgyári répaszelet etetése is. Az abrakfélék közül a hígra, „ivósra" elkészített búzakorpával, vagy finomra őrölt kukoricadarával, esetleg e kettő keverékével lehet az állatokat kínálni.

továbbá vitaminokhoz és ásványi anyagokhoz jutnak a legyengült állatok. Gondoskodni kell a jószágok zavartalan ivóvíz ellátásáról is. Itt két dolgot lényeges szem előtt tartani: az ivóvíz semmi esetre se legyen hideg és — az etetéshez hasonlóan — naponta többször, de egyszerre csak kevés vizet adjanak a száj- és körömfájós állatoknak.

(F. K.)

...tnyi üzemanyag-megtakarítás

Két traktoros-brigád kiváló teljesítménye a Nagyigmándi Gépjavító Állomáson

18 542 normálholddal végzett többet tavaly, mint amennyit az éves terv előírt. *Lőrinc Géza* brigádja 4324 normálholddal teljesítette túl éves tervét.

Különösen értékes ez a tervtúlteljesítés, mert jelentős anyagmegtakarítással járt együtt. A Lőrinc-brigád a vállalásában 4083 forintos üzemanyag-megtakarításra kötelezte magát az 1964-es esztendőben. Ez a vállalás önmagában is tekintélyes; a teljesítés pedig még inkább az lett, tavaly ugyanis 14 678 forintos üzemanyag-megtakarítást értek el, a gépek anyagköltség-felhasználása terén pedig további 14 000 forintot.

A Szijj-brigád 15 000 forintos üzemanyag-megtakarítást vállalt. Ezzel szemben 229 762 forintot ért el. Ebben a hihetetlenül magas megtakarításban nagy része volt annak, hogy Sz 100-as gépjeik üzemeltetéséhez a norma szerinti üzemanyag-mennyiségnek csak a felét használták fel. A gépek anyagköltségének felhasználásában 8000 forintos megtakarítást vállaltak — 17 844 forintot teljesítettek.

A két brigád múlt évi jó munkájának nyilvános elismerésére április 4-én kerül sor, amikoris a Szijj-brigád átveszi majd a szocialista brigád jelvényt, a Lőrinc-brigád pedig a szocialista brigád oklevelet. Ugyancsak ez alkalommal a gépjavító állomás vezetősége pénzjutalomban részesíti a kiváló brigádok tagjait.

BRÉM FERENC

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1969 JAN 41

MA VOLT – MA LESZ

Az úttörők országos tanácskozása befejeződött. □ Uj gimnáziumot avatnak Szerencsen. □ Tatabányán megnyitják Brém Ferenc szobrászművész kiállítását.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

Brém Ferenc

1968 MÁJ 3 -

1021

Szolgálat után

Nem éppen KISZ korosztálybeli férfiak dolgoznak a tatabányai bányamentő állomáson. Bátor, kemény emberek, akik nap nap után készen állnak életveszélyes feladatok végrehajtására. Háromszoros szocialista üzem a mentőállomás. Bittman Mihállyal, a „Józerencsét" brigád tagjával, először a tatabányai állami fiúnevelő-otthonban találkoztunk. A bányamentők ugyanis szabad idejükben állami gondozott gyermekeket patronálnak. Rendszeresen járják a gyermekotthonokat a városban, s kemény, hosszú szolgálatuk után úszómedencét betonoznak, hintát készítenek. Bittman Mihály a minap újdonsággal jelentkezett; képzőművészeti előadás-sorozat indul a szocialista brigádok részére.

— Töprengtünk — mondta —, miért van az, hogy a régi korok festményei annyira különböznek a maiaktól, s amit régen festettek, azt könnyű megérteni és szépnek látni. Meghívtuk Brém Ferencet, a neves tatabányai szobrászt, beszéljen nekünk a képzőművészetről. Diaképeket is fog vetíteni.

Flórián Zsuzsa

Brém Ferenc
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1980 JUN 2 3

Komárom megyei

Ismét — park ügyben

Szépül, csinosodik Újváros, a kulturált lakáskörnyezet kialakítása érdekében évente több millió forintot fordítanak itt is parkok létesítésére.

Nemrég került átadásra a filmszínház és az új üzletsor környékén létesített park. Szombaton népes gyermeksereg és sok felnőtt kíváncsiskodása mellett apró halakat és tavirózsát telepítettek az itt készült vízmedencébe. A vízmedence mellé hamarosan egy szobor — Brém Ferenc tatabányai szobrászművész alkotása — is kerül. Az örömbe azonban néha üröm is vegyül.

A Budapest Vidéki Postaigazgatóság tatai fenntartási üzeme még a tél folyamán kábelcsatornát fektettek le, de az akkor kiásott földet a mai napig elfelejtette elszállítani. Ugyancsak elfeledkezett az átvágott utak és járdák helyreállításáról, és a járdán alacsonyan elhelyezett aknák szintbe helyezéséről. Vajon meddig kell még e mulasztások pótlására várni az újvárosiaknak.

Akad itt más is. Egyesek megfeledkezve önmagukról és a parkok védelméről, azon közlekednek. Néha gyalogosan máskor meg kocsival. Így tett június 18-án délután 6 óra tájban az YB 34—41 rendszámú tehergépkocsi vezetője is, aki a 42-es épület 3-as lépcsőházába szállított bútort. Ő feltehetően nem újvárosi lakos, de azért elvárjuk tőle is, hogy gépkocsijával ne a parkosított területen közlekedjen, hiszen arra ott van az út.

GY. S.
Megyei Tanács

káját. A módosítás óta eltelt több mint egy év már elegendő ahhoz, hogy a rendelkezések gyakorlati megvalósulásáról következtetéseket vonjunk le. Az megállapítható, hogy a dolgozók körében az új rendelkezések megértésre találtak. Helyeslik a munkahelyi hűséget jutalmazó rendelkezéseket, kiemelve a korábbi nem folyamatos munkaviszonyok összeszámításának lehetőségét. A rendelkezés eredményeként javult a munkafegyelem, kevesebb lett az igazolatlan hiányzások száma.

A munkaerő elosztásának új formája, — a dolgozó részéről történő indokolás nélküli felmondás — beváltotta a hozzá fűzött reményeket, mert a rendelkezések után ugyan a dolgozók egy kis része változtatott munkahelyet, ez a folyamat azonban később lelassult, és a felszabadult munkahelyeket olyanokkal töltötték be, akik szívesen dolgoznak az adott munkahelyen. Ezt egy hivatalból történő hatósági intézkedéssel sohasem lehetett volna megoldani. A vállalatok viszont — ha gazdálkodásuk megkívánja — élnek törvényadta jogaikkal és felmondanak azoknak, akik náluk feleslegessé váltak. Az ügyészi viszgálatok alapján általában megállapítható, hogy a vállalatok helyesen oldották meg a létszámcsökkentést, az elbocsátásra kerülő dolgozók személy szerinti kiválasztását.

A munkügyi viták a döntőbizottságok elé kerülnek, és tagjaik társadalmi munkában végezve e feladatokat, elismerésre méltó munkát fejtenek ki. Megyénkben évente több ezer munkaügyi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

Brém Ferenc

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1963 JAN 8.

Egy vidéki szobrász ajánlása

Olyan az arca, mintha szobrász faragta volna: erősen tagolt, határozott vonásokkal, melyek céltudatos, derűs akaratot sugároznak. A merészen és mégis ízlésesen modern lakás, ahol beszélgetünk, tele van vele: az egyéniségével meg az alkotásaival. Szobrokkal. Amerre csak nézünk, mosolygó gyerekarcok, izmos munkás, nyurga fiútest, robusztus vagy kecses állatfigurák tekintenek ránk.

Brém Ferenc: Szerelő munkás

Valamennyi alkotója Brém Ferenc, a tatabányai Petőfi Sándor Általános Iskola rajztanára. 1956-ban végezte el kitűnő eredménnyel a Képzőművészeti Főiskolát, és 1958 óta tanít Tatabányán. Egy jól sikerült Beethoven-domborművet látható a Tudományos Akadémia martonvásári kísérleti telepén, Szerelő munkás című alkotásával szerepelt a IX. Országos Képzőművészeti Kiállításon, ott vannak szobrai a napokban rendezett megyei tárlaton az esztergomi Felsőfokú Tanítóképzőben. A városi tanács segítségével nemrég műtermet kapott, és éppen most közölték vele, hogy a közelgő választások alkalmából tanácstagnak jelölték. Különösen helyi megbecsülésben tehát egyre inkább része van, mégis joggal érzi úgy, hogy ő is sújtja a vidéki művészek sorsa: nem figyelnek fel rá, nem kap megrendeléseket, holott — mint mondja — éppen a feladatok elé állító megbízások ösztönzik igazán, viszik előre a művészt.

Brém Ferenc valóban tehetséges szobrász, ezt a laikus is látja; jó lenne, ha érdeme szerint látnák a fővárosi illetékesek is.

(fényi)

...olgat.
... 45. Kikötőváros
A szovjet irodalom k
a, 1883. január 10-é
Köszönetet. 50. Fo
Betűszámtan. 53. Me
4. KOA. 55. Égési
ent. 56. Vissza: ba
Magánautók betűjel
émetül. 59. Világeg
elkeleti város. 64.
Belföldi pénz. 67. (
ízsz. 58. 69. Tolvaj
zóval. 70. Kolumbusz-szigetek ne-
e. 72. Szorosan illeszkedik. 74.
Magyar tenger. 75. Világmárkás
or. 76. 1823. január 21-én született
rámaírónk. 77. Régi, ódon idegen
zóval.

FÜGGŐLEGES: 1. 1783. jan. 23-án
zületett a nagy francia író. 2.
Aruba bocsát. 3. Színes fém. 4.
Kötőszó. 6. Egyházi méltóság. 7.
Bernhardt ..... (1808—1879) német
eológus. 8. Hiányos sport. 9. Ró-
nai 48. 10. LN. 11. Vác szélei. 12.
Kiagyal. 13. Shakespeare-i királyt.
4. Ragasztóanyag. 15. Kádszélek.
7. Évjáradék franciául. 18. Itt
készül« a vízsz. 75. 19. Velencei
sónak. 22. Argon vegyjele. 23.
Gyötrőt. 24. Pamlag. 26. 1878. jan.
2-én született az egyik legszebb
nagyar ifjúsági regény írója. 28.
Község Letenye közelében. 32. For-
ítva: e pillanatban. 33. Folyó Elő-
ndiában. 34. Buta. 35. Baktériu-
nok által okozott sebfertőzés. 37.

Kuti Anna, Csöglé; Nádasdi István, Budapest; Peiker Zsuzsanna, Kőkut; Szikora Pál, Miskolc; Tóth Dorottya, Sopron; Willing Margit, Dunakeszi.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

a Pedagógusok Szakszervezetének lapja

Megjelenik havonta kétszer
Felelős szerkesztő: Timár György
Szerkesztőség és kiadóhivatal
VI., Gorkij fasor 10.
Telefon: 228—922, 228—454, 228—455
Előfizetési díj évi 18.— Ft
A kiadásért felelős:
a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára

630054
Athenaeum Nyomda
Felelős vezető:
Soproni Béla igazgató
Index: 26651

gazdag választékkal *várja az iskolák és okt*
bútor-megrendeléseit.

odásszék, igazgatói kis íróasztal, tanári
anuló asztal (saválló), óvodai
ipadok

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROMMEGYEI
DOLGOZÓK LAPJA

Bréhm Ferenc

1962 JUL 25

1021

A falu – mint új művészi élmény

Bréhm Ferenc egy állatfigurát mintáz. (Felv.: Jusztin)

Az igazi művészet táplálóereje az élet megannyi élménye. Annál erőteljesebb, kifejezőbb az alkotás, minél több személyes tapasztalatot, életismeretet tükröz. Jól tudják ezt megyénk képzőművészei is, akik általában pedagógusként iskoláinkban tanítanak, tehát foglalkozásuk helyhez kötött. Ezért, hogy látókörüket tágítsák és friss élményanyagot gyűjtsenek, az utóbbi években minden nyáron művésztelepre vonulnak a megye valamelyik részén.

Új „állomás"

Az eddigi négy művésztelep — Esztergom, Tatabánya, Almásfüzítő és Oroszlány — úgyszólván egy-egy új állomást, korszakot jelentett a képzőművész-munkacsoport tevékenységében. Mintha e tájak jellegével beoltva — erősítő injekcióként — évről évre megújult volna munkásságuk.

Az idei művésztelep azonban eltért az eddigiektől, legalábbis körülményeiben. A fenti ipari gócpontok, bányatelepek azelőtt sem voltak teljesen ismeretlenek művészeink előtt, lévén többnyire városi emberek, akik jól ismerik az ipari munkásság életét, ecseteik, rajzirónjaik témáiként is. Most viszont merőben más élménytömeg kellős közepébe kerültek. Két hétig egy fejlődő, változó falu nyári munkaheve vette körül őket, megannyi sűrű és izgalmas témájával.

Mai romantika

Bajna volt ez a hely, ahol már a táj is untalan alkotásra szólítja az ecsetet. A vidék regényessége, a fellegvárszerűen magasodó falu óhatatlanul vonzza a romantikus gondolatokat. Amikor aztán már a huszadik bajnai bácsi is elmesélte a hírneves lovas, Sándor Móric megtörtént és meg nem történt eseteit, a művészek esti beszélgetéseiben ez lett az egyik vitapont: van-e romantika? És ha van, ha együtt jár e tájjal, hogyan kell mai művészi eszközökkel kifejezni? Nem ködös Sándor-legendákra gondoltak ennél, hanem arra az érzésre, melyet a merész vonalú hegyek, mezők, régi tornyok, meredek utcák keltenek az emberek szívében.

A vita eredménye: délelőtt a tájat festették, rajzolták, délután az embereket, a munkát. Nem kész anyagként, hiszen ez a két hét élménygyűjtés volt, s majd csak a műteremben ötvöződik össze a sok vázlat. Hiszen a művészet a lényeg elvonatkoztatása, sűrítése gondolatébresztő alkotásokban. Ehhez pedig előbb érzelni kell az élményeket. (Főként, amikor annyira újak, a városi művész előtt még ismeretlenek.)

Leggyakrabban mégis talán az istállókat keresték fel a művészek. Vázlatfüzeteikben gulyányi tehenet láttam: más és más egyedeket. Mint ahogy a tehenes meg tudja különböztetni egymástól mindegyik állatát, úgy törekedtek erre a művészek is. Mert ez is új és izgalmas dolog. Hírneves ménről már készült szobor, de tehénről aligha. No, nem is ezzel a céllal véste agyagba például Bréhm Ferenc, a művésztelep egyik szobrásza azt a jelenetet, amikor a növendékmarha szarvát lecsípik. De az alkotás a szakember — legyen az akár egy egyszerű paraszt — előtt csakis akkor lehet hiteles, ha a művész anatómiailag ismeri állatfigurájának. (És a szarvát nem helyezi a füle mögé, mint ahogy ez a giccseken vagy az álmodern „alkotásokon" gyakran előfordul.)

A falu bizalma

Amikor először tűntek fel festőállványaikkal Bajna utcáin, volt, aki útmérőknek nézte a művészeket. De a bizalom és barátság szálai így is hamar összekötődtek. A bajnai táj, a tej- és trágyaszagú istállók hangulata, a nagyüzemi mezőgazdaság megismert sok új titka erőteljes színekkel bizonyosan ott lesz a következő tárlat képein. A legfőbb élmény azonban — melynek mindez csak körítése lehet — az ember. A megye képzőművészei úgy viszik magukkal a falu emlékét, mint ahol kedves, közlékeny, eredményeikre büszke emberek, „jó modellek" élnek.

Havasházi László

DOLGOZÓK LAPJA

Kacsatenyésztés a halastavon

Sárga pelyhes „ennivaló" kiskacsák ezrei sipognak a Tata melletti Ferenc-majorban. Pelyhes apróságokkal megrakott, indulásra kész teherautó mellett találkoztunk Kiss András baromfitenyésztővel. A sablonos kérdésre, amit naponta ezerszer elmondunk: „mi újság?", nagyon sok érdekes dolgot mondott el.

— *Idén kezdtük meg a halastavon a kacsatenyésztést* — kezdte. — *A szakemberek nagy várakozással néznek ez elé, a külföldi eredmények nagyon jók.*

— Van jelentősége az ilyen módon történő tenyésztésnek?

— *Kettős jelentősége is van — folytatja —, egyrészt trágyázzák az altalajt, ami nagyobb halállományt eredményez, másrészt legelik a hínárt is, így azt kevesebbet kell kaszálni.*

A kacsatenyésztő telep ennek megfelelően kapta meg a tervet és az állományt: 1100 darab kései kacsát, amelyeket tavaly állítottak be. Az előírt eredmény 81 százalékos volt. A 4—5 hetes kacsák a halastóra kerülnek, majd innen felhízlalt állapotban a győri baromfifeldolgozóba. Az eddig elszállított kacsák együttes súlya 396 mázsa, amellyel a feldolgozó vállalat is meg volt elégedve.

—hági—

acsákat a tóra

figyelemmel

najnak hűvös szél még megborzongatja az embert, a beszéd is gyéren, fázósan csordogál. Kilencen vannak — kilenc nyugdíjas ipari munkás és bányász, akik most a *tatabányai Előre Tsz*-ben dolgoznak. Legtöbbjük már két éve; tsz alakulása óta, Cselédek, [illegible] ennek idején,

fog „ugrani".

Mindannyian hatvan éven felüliek. A nyugdíjazás után a pihenés helyett a munkát választották, elhozták megmaradt erejüket, oda, ahol szükség van rá.

— *Nem megerőltető ez a munka? Nem lenne-e jobb pihenni?* — kérdem. Egyszerre tiltakoznak: — *Mi már sokat átéltünk* — mondják — *megszoktuk a munkát, s megtanultuk, hogy a nehézségektől nem szabad visszariadni. Meg aztán, mi tagadás, ez a kis nyugdíjpótlék is jól jön.*

nent emberek

lést és a tiszteletet. Akivel csak beszéltem, most a tszben, mindenki dicsérte őket.

Reggel hétkor megérkezik az elnök, és kiosztja a munkát a „nyugdíjas alakulatnak". *Fekete bácsi* ma is „gyerekfelügyelő" lesz, ami magyarul azt jelenti, hogy a nyári szünidőt a tsz-ben töltő gyerekekkel megy a határba, ahol kukoricát ritkítanak. Félóra múlva már a hatalmas kukoricatáblán találkozom velük. Fekete bácsi nemcsak tanáccsal látja el a kis csapatot, hanem szorgalmasan hajladozik maga is. Nem először dolgozik velük. Előző nap borsót szedtek, s az átlag

Veszprém megyei faluban, majd Bársonyoson, aztán Móron.

— *Micsoda bor volt ott* — mondja és még a pipát is kiveszi a szájából.

A szegénység azonban őt is bekényszerítette a városba, bányásznak. De a szabad levegő, a föld nagyon hiányzott. Most is kinyitja a kis csőszkunyhó ajtaját, hadd jöjjön be a friss, napsütéses levegő.

Két éve nyugdíjas, két éve dolgozik a tsz-ben. Először mindent csinált, kaszált, trágyát hordott. De hiába, ez már nem ment. Azóta itt ügyel a tsz állatállományára, mint mondja, ez nem a leghálásabb foglalkozás. De csak az haragszik rá, aki el akart vinni valamit —, mert ilyesmi is előfordult —, a tisztességes emberek megbecsülik, szeretik.

A kis ház ajtajából szemügyre veheti majdnem az egész határt. Néhány lépésre tőle kezdődik a learatott búza keresztjeinek hosszú sora. — *Ez nekem a legkedvesebb* — mutat ki —, *azért jöttem ide dolgozni.*

És megérte, hiszen múlt évben munkaegységenként kapott 1 kiló kukoricát, 2,40 kiló búzát, 2 kiló krumplit, másfél kiló kukoricát, ezenkívül öszszesen 9 kiló cukrot és 7000 fo-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1966 DEC 23
Brém Ferenc
Komárom megyei

1021

Már kész a szobor...

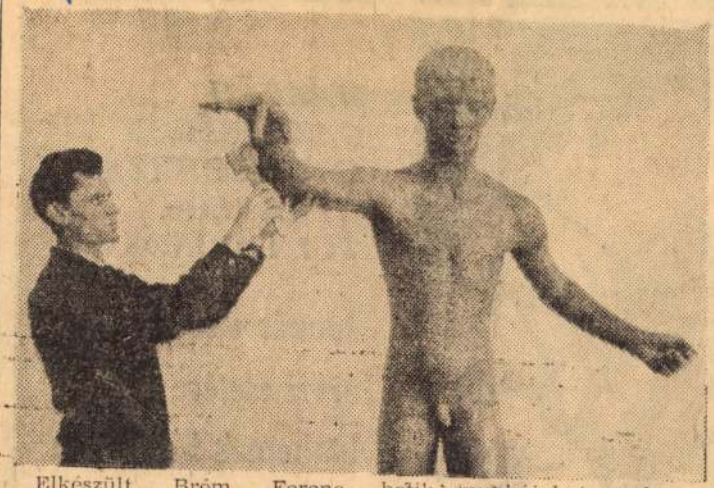

Elkészült Brém Ferenc szobrászművész Tatabánya-Újvárosban felállításra kerülő szobrának végső gipszbe öntött változata. Már csak az utolsó „simítások" vannak hátra, — s máris megkezdhetik munkájukat a bronzöntők. Mert ércbe öntve áll majd a Turul Filmszínház előtti téren a vízmedence szélén a követ dobáló fiú szoborálakja.

HÁZTÁJ
GAZDASÁGOK
CSALÁDI HÁZAK
NYARALÓK
TULAJDONOSAI!

Január elsejétől
árvíz esetére is
köthetnek biztosítást

Felvilágosítást ad
az Állami Biztosító

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Brém Ferenc

1974 SEP 14

DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

1024

ÓK LAPJA

Brém Ferenc: Szüretelő lány

ha időben a káres

Minden káreset kellemetlenül érinti az embert, hiszen alig van olyan, amelyiknél ne jelentkezne kisebb vagy nagyobb anyagi kiadás. Éppen ezért kevés olyan gépjárművezető van, akinek ne verne gyorsabban a szíve, amikor útja során összenyomott, behorpadt, sérült gépjárművet lát.

Mi van mégis valami vigasztaló, valami fájdalmat enyhítő ezekben az esetekben? Az, hogy a kötelező biztosítás alapján, az Állami Biztosító a kárt okozó helyett — ha nincs kizáró ok — kifizeti, a kár összegét a károsultnak, illetve az anyagi kárt megtéríti. A biztosítás igazi értékét ezekben a szomorú, nemegyszer tragikus helyzetekben érzi az ember.

Az Állami Biztosító Komárom megyei Igazgatósága, 1970 első kilenc hónapjában 460, ez év megfelelő hónapjaiban pedig több mint ezer esetben fizetett ki felelősségbiztosítás alapján, a kárt okozók helyett jelentős összegeket.

Brém Ferenc

DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

1971 OKT 10

Műsorkalauz

„Hej, orgányok", zenés játék a Budapesti Irodalmi Színpad előadása 12-én, kedden 19 órakor a Tatabányai Népházban. A főbb szerepekben Almási Éva, Császár Angela, Harsányi Gábor, Voith Ági.

„Randevú zenével, humorral, divattal" — szórakoztató műsor 14-én, csütörtökön 17 és 20 órakor a Népházban. Közreműködnek: Korda György, Harangozó Teri, Rátonyi Róbert és a Slágertánckar. A műsorban a Komárom megyei Szövetkezetek divatbemutatója.

Filmnapok 12-én és 15-én, Tatabánya, a Népház ifjúsági klubjában. A fiatal magyar alkotók filmjeinek vetítését nyilvános vita követi.

Bergendi-show 14-én, 17 és 20 órakor, Tata, Megyei Művelődési Központ. Közreműködik Sándor György előadóművész.

„JEL". Az új képzőművészeti csoportosulás kiállítása. Tata, Megyei Művelődési Központ okt. 16-ig, szombatig. A csoport tagjai: Brém Ferenc, Kerti Károly, Kothay Ernő, Krajcsirovics Henrik, Végvári János.

Szüreti felvonulás 16-án, szombaton 15 órakor, az esztergom—szentgyörgymezei klubkönyvtár rendezésében.

SAJTÓHIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

10. Csolnok				
11. Kisbér	4	1	3	2:7 1
12. Annavölgy	5	1	4	6:18 1
13. Környe	5	1	4	2:15 1

RÖVIDEN

A dorogi járásban megkezdődött a röplabda-bajnokság. A női csoportban a Tokodi Építők II 3:0-ra nyert a Dorogi Gimnázium ellen, a visszavágón 3:1 arányban szintén az üveggyáriak diadalmaskodtak.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROM MEGYEI

Brém Ferenc

1967 DEC. 3

1021

DOLGOZÓK LAPJA

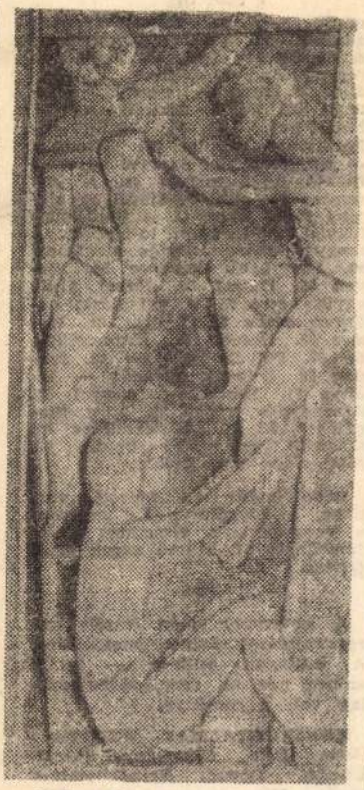

Brém Ferenc: Játszótér
(lemezdomborítás)

vörös (—') 22. Képzőművészeti alkotás 23. A mohamedánok szent könyve (—') 24. Piactér a régi görög városokban 26. Apaállat 28. Igen — oroszul 30. Létezik 33. Nagy kikötőváros az NSZK-ban (—') 34. CSORE 35. Fordítva: kábulat 36. Csapadék — névelővel 38. Szovjet város a Belaja folyó mellett 41. A vízszintes 31. első betűjével az elején: fiatal ökör 43. A Sajó mellékvize 45. Gyakori ló-név 48. A magyar opera úttörője 51. Kacat 53. Per betűi keverve 54. Eleven 55. Hajzat 56. József Attila egyik verse 57. A versidézet befejező része 58. Építest 61. Kopasz 63. Harsog 65. Elgondolkodó 66. Folyékony része 67. Ivadék 69. Szlovák tagadás — kiejtve 71. Három — olaszul 73. Asszonynév képző 75. Mint függőleges 30. 77. A vízszintes 67. második és utolsó betűje 78. Már elege van belőle.

Beküldendő: az idézett vers címe, a függőleges 1., valamint a versidézet, a vízszintes 2. és függőleges 57. számú sorok megfejtése.

★

A november 19-én közölt keresztrejtvény helyes megfejtése: A csillagok csillaga — Mióta ember néz az égre, vörös csillag volt a reménye.

KÖNYVJUTALMAT NYERTEK: Akóts Béla, Oroszlány; Pieszl László, Dorog; Schalkhammer János, Várgesztes; Szlávik Mihályné, Tatabánya; Zsideg Zsuzsa, Esztergom. A könyveket

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Dolgozók Lapja
1961 SZEP 29.

Brém Ferenc

1021

József Attila domborműve a megyei könyvtárban

30-án, szombaton délután 17 órai kezdettel kerül megrendezésre az az ünnepség, melynek keretében a megyei könyvvtár névadójának, József Attilának a domborművét leplezik le a klubhelyiségben. A domborművet, Brém Ferenc tatabányai szobrászművész alkotását Bíró Vera, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője adja át a közönségnek. Az ünnepségre a József Attila megyei könyvtár fennállásának 15. évfordulóján kerül sor. Ebből az alkalomból Nagy Lajos, a megyei tanács művelődésügyi osztályának vezetője mond ünnepi beszédet. Az est folyamán a Népház Irodalmi Színpada emlékezik irodalmi műsor keretében József Attilára, művei tükrében idézve fel a nagy költő alakját, élete hányatását.

Cím
Som
Tele

IRDETÉS

lalat keres
ásági isme-
és szerve-
gyakorlattal
ező munka-
első ellenőri
örbe, tovább-
azánfűtőket,
nyugdíja-
Cím: Komá-
stafiók 21:
1792

AKÁS

nelletti há-
2 szoba,
fort, 248
gólön, el-
m komáro-
y környéki
összkom-
kertes házra.
István, Dü-
Hunyadi
1786

JÁRMŰ

Wartburg, 900 két színű, igényesnek eladó. **Bicske,** Fővárosi Gyermekotthon.

1797

VEGYES

Pótnagymamát keresünk két gyerek mellé. Cím a kiadóban.

1478

HÍRDESSEN A DOLGOZÓK LAPJÁBAN

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 189-307
1967 DEC 28
LUDOVE

Brém Ferenc

10.21

V Tatabányi odovzdali svojmu poslaniu dom umelcov, v ktorom popri bytoch pre umelcov sú vybudované i ateliéry. — Na snímke sochár Ferene Brém a maliar Henrik Krajesovics v ateliére

Brém Ferenc
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1970 MAR 10

1021

Észak-dunántúli művészek a Műcsarnokban

Észak-Dunántúl képzőművészei első ízben jelentkeznek közösen, egy reprezentatív kiállítás keretei között a fővárosban, a Műcsarnokban. A nagyszabású — a három főtermet elfoglaló — tárlaton megyénk képzőművészetét tíz alkotó képviseli. Brém Ferenc két bronzfigurája, Dobroszláv Lajos jellegzetes akvarelljei, Sz. Győrfy Klára két képe, Kerti Károly előkelő helyen elhelyezett öt papírmetszete, Kóthay Ernőnek szintén öt műve, Krajcsirovits Henrik négy alkotása, Nyergesi János sajátos hangulatú tusrajzai, Papp Albert Ünnep című képe és Végvári I. János hét munkája mellett csatlakozik a sorhoz Révész Napsugár több metszete, karca. Az öt megye képviselői között tehát megfelelő súllyal szerepel megyénk képzőművészete.

A kiállítás szombati megnyitásán Somogyi József szobrászművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke hangsúlyozta, hogy nem csupán az észak-dunántúliak számára, de képzőművészeti életünk egészében is jelentős esemény ez a kiállítás.

ti azt, hogy
ben szigor
koroljon. F
is baj: só
már a rés
ményt is k
rosok.

ezetek gya

pontos információ
k a helyes döntések

hatjuk a lábatlani cementgyár, a viszkózagyár, a tokodi üveggyár, a dorogi bányagépgyár, a szolgáltató üzem pártszervezetét. Rajtuk kívül az eternitgyárban, a papír-

versenymozgalom bontakozott ki a párttagok példamutatása nyomán a lábatlani cementgyárban, a vasbetonelemgyárban, a viszkózagyár

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÚLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Brém Ferenc

DOLGOZÓK LAPJA

1970 DEC 6-

1021 7

Brém Ferenc: A GÁTON

magjában

Viktor Ambarcumján akadémikus, az Örmény Tudományos Akadémia elnöke, „A alaxisok magja" címmel cikket írt „A Szovjet Tudományos Akadémia Közlönye" c. havonta megjelenő tudományos folyóiratban.

A cikkben Ambarcumjan sorra veszi a különböző típusú galaxisokat (a világmindenséget alkotó tejútrendszereket), és megindokolja azt a feltevést, melyet az ő irányításával működő obszervatóriumban dolgoztak ki. E feltevés a galaxisok magjára vonatkozik. A tudósok szerint a galaxisok magjának közepét óriástömegű, aránylag tömör testek alkotják. E testek tömege több százmilliószorosa sőt több milliárdszorosa lehet a Nap tömegének. E magokból, robbanások kíséretében, hatalmas mennyiségű anyag lökődik ki.

Ambaremjan szerint magának a galaxisnak a létezése is a magban lévő óriástömegű test aktivitásával magyarázható. Nem a mag jött létre a már meglévő galaxis belsejében, hanem a galaxis alakult ki a mag aktivitása következtében. Vagyis a világmindenségben a mag előbb volt, mint a galaxis. Az a tény, hogy a spirális alakú galaxisok karjai a magból nyúlnak ki, — Ambarcumjan szerint — teljes összhangban van a csillagászok feltevésével.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

BRÉM FERENC

1021

A „JEL"-ről

„1971. július 30-án megalakult a jelenleg öt képzőművészből álló „Jel" elnevezésű képzőművészeti csoport. Tagjai: Brém Ferenc, a Képzőművészeti Alap tagja, Kerti Károly, grafikusművész. a Képzőművész Szövetség tagja, Kóthay Ernő festőművész, a Képzőművész Szövetség tagja, Krajcsírovics Henrik grafikusművész, a Képzőművész Szövetség tagja, Végvári János festőművész, a Képzőművészeti Szövetség tagja.

A „Jel" a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Észak-dunántúli Szervezete szerves részeként kíván működni, és Komárom megye művészeti életében aktívan részt venni. A „Jel" olyan önkéntességi alapon létrejött képzőművészeti csoport, melynek nincs zárt taglétszáma, vagyis fenntartja a jogot új tagok felvételére, illetve a kizárásra, ha azzal minden tag egyetért. A „Jel" szorgalmazza és támogatja tagjainak egyéni vagy csoportos szereplléseit. Alkotói problémáikat megbeszélik, segítik egymás művészi fejlődését. A „Jel" tagjai szerepléseik alkalmával mindig művészi tehetségük legjobb alkotásaival vesznek rész, figyelemmel kísérik a megyében történő valamenynyi művészi megnyilvánulást, az itt élő képzőművészek munkásságát, s a legnagyobb mértékben segítik azt. A „Jel" az évente megrendezendő kiállításán számozott példányú (250 db) katalógust ad közre népművelési szándékkal, melyben tagonként egy-két szignált sokszorosított grafikai lapot mutat be. Kiállításait az adottságoknak és igényeknek megfelelően vándoroltatja. A „Jel" lehetőség szerint szorgalmazza a külföldi kapcsolatok kiépítését (cserekiállítás, tanulmányutak stb.) A „Jel" dokumentációja érdekében gyűjti és megőrzi tagjai egyéni kiállításainak katalógusát, művészi életrajzi adatait. A „Jel" reméli' hogy képzőművészeti tevékenységével elnyeri a társadalmi szervek és magánszemélyek baráti támogatását."

Ezt a „kiáltvány" — szöveget az új képzőművészeti csoportosulástól kaptuk meg. A mottó, mely a lapon szerepel, nem kevésbé figyelmet érdemlő: „Erőm végső határáig és a művész mély meggyőződéséből hozzájárulok a legigazságosabb és a legszebb dologért folytatott harchoz. Az életért és a halál ellen szállok síkra. A békéért és a háború ellen szállok síkra." — idézik Picassot.

Ebben az ihlető környezetű, kvalifikált képzőművészekkel jól ellátott megyében nem sirránkozni, hanem cselekedni kell; nem várni az „illetékesek intézkedéseit", hanem megalkotni a műveket; sajátos profilt adni a megye művészeti életének, akár csak egy csoportosulásban is — talán ez lehet a háttere a „Jel"—csoport tavasszal megindult készülődésének, amely első, alkotásokban jelentkező vetületét október 3-tól kiállításon is láthatjuk. Örömmel szólunk erről a kezdeményezésről, mert a felgyűlt alkotó energiák valamiféle vetületét láthatjuk benne. Az Ötök néven emlegetett, fiatal képzőművészek egy csoportját összefogó társulás, valljuk meg, az utóbbi időben vajúdik, nem tudja valóra váltani hozzá fűzött reményeket. Elképzelhető persze, hogy a Jel — csoport, mely senki ellen, sőt egy kicsit mindenkiért szerveződött, a benne tömörült kiváló alkotóművészek erőteljes, lendületes, energikus munkálkodása révén másokat is (Sigillum, Ötök s nem csoportosultak) úgy mozgat meg, hogy annak hasznát, eredményét egész megyénk képzőművészeti élete és művészetszerető közönsége látja majd. Annak idején, amikor a képzőművészeti élet műhelygondjait feszegettük vitára serkentő szándékkal, többek közt az is célunk volt, hogy a képzőművészekben ezt az alkotó csoportosulási, netán „iskola — teremtő" szándékot felkeltsük, felserkentsük. Sokan mondták akkor festők, grafikusok, szobrászok: a vitába nem kapcsolódunk be, mert kifejezési formánk nem a szó, hanem kép. Ám legyen (noha a művészeti közélet formálásában nem haszontalan az értelmes szó sem), lássuk az alkotásokat!

A Jel — csoport célkitűzései között szerepel a megyei művészeti élet megpezsdítése mellett a határainkon (megye és országhatáron) túl az érdeklődés felkeltése, az elismerés megszerzése. Valóban nagy szükség van erre, mert mintha eltömődtek volna azok a „csatornák", amelyek révén a nagy egész vérkeringésébe mi is belekapcsolódhatunk.

A műhelygondok megoldásához kapcsolódik e csoportosulásnak az ma már gyakorlattá vált kezdeményezése, hogy bizonyos időközönként egymást felkeresik, körülnéznek a müteremben, vitatkoznak közös gondokról, problémákról. Oldódik tehát a korábbi egyéni bezárkózás is. A megyei művészeti élet szempontjából ez igen fontos tényezővé válhat. A megoldás ugyanis — az eddigi tapasztalat alapján nem abban van, hogy a megye minden művésze egybegyülekezve, meddő vitába kezdjen, hanem abban, hogy akik bizonyos szempontból „egyívásúnak" érzik, vélik magukat, megoldás ugyanis — az eddigi hangvétel megőrzése mellett együtt teremtsenek az egyéni hangvétel megőrzése mellett is, sajátos karakterű művészi világot. Bízunk benne, hogy a Jel — csoportot egyhamar nem fenyegeti a kifulladás veszélye, sőt, elképzelhető, hogy olyan pezsgést teremtenek a megyében, ami megújulást hozhat a képzőművészet berkeiben általában is. Ezzel a bizakodással nézünk a Jel — csoport jelentkezése, kiállítása elé

(jenkei)

AZ OPERAMŰVÉSZET CSÚCSAIN

— A moszkvai Nagy Színház magyarországi vendégjátéka —

„Előfordult már, hogy az első felvonás szünetében tudtam csak üdvözölni a partneremet, mert mielőtt a függöny felgördült volna, még csak nem is találkoztunk".

Ezeket a szavakat Galina Visnyevszkaja mondta el azon a sajtókonferencián, amit még a vendégjáték megkezdése előtt tartott a népszerű nevén világszerte Bolsojnak nevezett moszkvai Nagy Színház nagyszerű operatársulata Budapesten. A kérdés, amelyre ezt a feleletet adta, az volt: Mi a különbség a Bolsoj és a világ többi vezető operatársulata között? S azért éppen Visnyevszkaja volt a legilletékesebb a válaszadásra, mert ugyan a Nagy Színház majd minden vezető művésze vendégszerepel külföldi operaszínházakban, de az elmúlt években a legtöbbet mégis Visnyevszkaját hallgathatta a Milánói Scala, a New York-i Metropolitan és más nagy dalszínházak közönsége. A nyugati operaházak rendszeresen világsztárokat hívnak meg vendégszerepelni — ezért fordulhat elő, hogy a partnerek csak az előadás szünetében köszöntik egymást —, de saját társulatuk kicsi, s elképzelhető, hogy együttes munka ilyen körülmények között nehezen bontakozhat ki.

Amikor a Bolsoj operatársulata elsőként 1964-ben a Milánói Scala színpadán vendégszerepelt, a kritikusok már felfedezték, hogy szinte nincs a világnak még egy olyan társulata, amelynek vezető művészei egytől-egyig, de kórusának minden tagja, zenekarának minden egyes résztvevője olyan rendkívül magas színvonalon, s olyan egységes tónusban, hangnemben, stílusban szólaltatná meg az orosz, szovjet és általában az európai operairodalom klasszikusait, mint ahogy azt a moszkvai Nagy Színház művészei teszik majd. Első színészei, énekesei és táncosai árvaházi neveltek és földműves jobbágyok voltak. Gazdag mecénások gyakran adták kölcsön, vagy végleg el is adták saját jobbágyművészeiket a „szabad" színháznak. Így a Nagy Színház első együttesét 74, a kincstár által vásárolt jobbágy színész és zenész alkotta, gyermekeivel együtt.

Az első orosz operák az egyszerű orosz parasztot, városi embert vitték színpadra. Nemzeti jellegének vonásait, életét mutatták meg. Ugyanakkor a moszkvai színpadon a legjelesebb külföldi zeneszerzők: Mozart, Pergolesi, Cimarosa, Salieri, később Verdi, Bizet, Wagner és mások művei is előadásra kerültek. Igazi fénykorát azonban a Glinka teremtette nemzeti opera megszületése hozta, majd később, a múlt század második felében az „Ötök" néven számon tartott zeneszerző csoport, akik először tették világhírűvé a Bolsoj együttesét.

Az „Ötök"-höz tartozott Mogyeszt Petrovics Muszorgszkij is, aki majdnem száz évvel ezelőtt kezdett hozzá Puskin szövege alapján a Borisz Godunov komponálásához.

„A népet én egy egységes, eszméitől áthatott, hatalmas személyiségként fogom fel. Ez az én feladatom. Megkíséreltem ezt megoldani az operában" — írta Muszorgszkij művének zongorakivonatára, amikor az 1874-ben kiadásra került.

Ma már, mintegy száz év után minden operabarát, egyáltalában minden színházszerető ember megállapíthatja, hogy ezek az elképzelések milyen nagyszerűen váltak valóra. A színpadon párhuzamosan két dráma folyik. Borisz az orosz opera színpadán az éhező, a lázongó, az elégedetlen nép, amely nemcsak statiszta, hanem fő részese is Borisz bukásának.

Már az első pompás kép, amikor egy kolostor előtt korbáccsal kényszerítik az összegyülekezett szegényeket, hogy imádkozzanak: Borisz fogadja el a koronát; a színpadi megjelenítés erejével, a csodálatosan hangzó kórussal megkapta a bemutató nézőit, s azután egyre nagyobb lelkesedéssel kísérték végig a négy felvonást, közbe-közbetapsolva egy-egy különösen látványos, különösen szépen hangzó jelenetnél, egy-egy nagyszerű színészi-énekesi alakításnál. A koronázás pompás látványossága, a trónkövetelő vívódásai, a két szökött szerzetes mulatozása a kocsmában, a lengyel kerti ünnepély, ahol a trónkövetelő és szerelmének jelenete folyik le, új fényt, új hangzást, új értelmezést kapott ebben a nagyszerű előadásban.

Érdemes idézni az első megjelent kritikából, amely így írta le az ünnepi est élményét:

„Megszólalt a zenekar, az első pillanattól kezdve éreztük a mű érzelmi-hangulati alaptónusát. Azt a tónust, amit prózai darab vagy költemény hallgatása, regény vagy elbeszélés olvasása esetén csak végkicsengésként, útravalóul foghatunk fel. Elindult a hangáradat, a színek számlálhatatlan sokasága, az egyidejű és egymást követő feszültségek és feloldások csodás kompozíciója, csatlakozott a kórus, aztán az egyéni érzelmek és indulatok színei olvadtak belé, s már nem is a történelmi cselekményt szemléltük, hanem saját magunkat: a bennünk megszólaló visszhangot."

A Borisz Godunovon kívül a Nagy Színház társulata Csajkovszkij A Pikk Dáma című művét és Prokofjev Magyarországon még nem játszott Szemjon Kotko című zenedrámáját mutatja be a tíz napig tartó vendégjáték során. S hogy ne csak a budapesti zenerajongó kevesek részesülhessenek a vendégjáték élményében, a Borisz Godunov előadását teljes egészében képmagnóra rögzítette a televízió. Hamarosan műsorára is tűzi, s így az egész ország részese lehet a különleges művészi élménynek.

— bel —

Laci hat és fél éves, és mohón érdeklődik a világ jelenségei iránt. Már hároméves korában szakadatlanul kérdezősködött: miért nő a fű? Mi-

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Brém Ferenc, szobrász művész

NAPLÓ (VESZPRÉM)
1983 OKT 29

1021

Gyermekvárás – Tükörbe néző – Kagylólovas

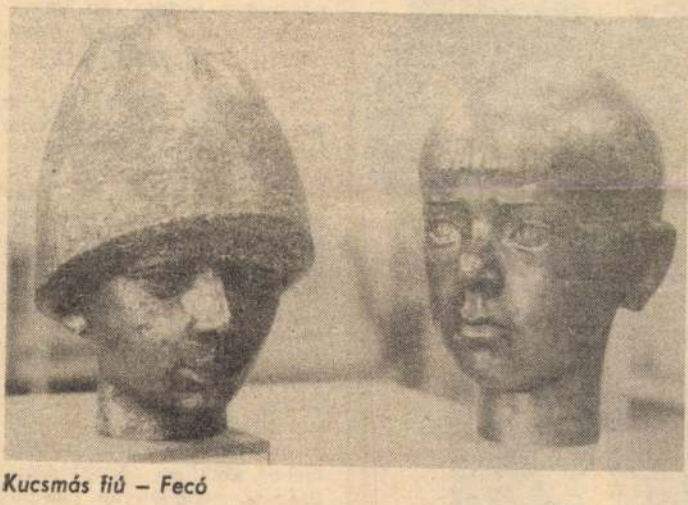

Kucsmás fiú – Fecó

A hagyományok vonzásában

Várpalotán a Jó Szerencsét Művelődési Házban a jól ismert tatabányai szobrász *Brém Ferenc* kamaratárlatát láthatják az érdeklődők.

A művész bemutatkozása azért is érdemel különös figyelmet, mert Brém Ferenc megyénk szülötte, Úrkúton született. Sikeres művészeti tevékenység áll már a háta mögött. Munkáival, alkotásaival nem csupán kiállításokon, tárlatokon találkozhattunk, hanem több kompozíciója díszíti a Dunántúl különböző településeinek közterületeit.

Brém Ferenc nem kisebb mesterek életművének követését és továbbfejlesztését tűzte ki életcéljául, mint *Ferenczy Béni, Medgyessy Ferenc, Pátzay Pál* és *Mikus Sándor.* Várpalotán a bemutatásra kerülő művei, főleg kisplasztikái emberi sorsokat, jelenéseket örökítenek meg szuggesztív erővel. Szobrain érezni az emberi humánum klasszikus hagyományaihoz való kötődést. Ugyanakkor egy-egy szobránál elrugaszkodik a finom formai és felületi megmunkálásoktól, dinamikus formajátékokra épülő munkásszobrokat produkál. Különösen a bányászszobrokra jellemző mindez a művészi megfogalmazás. Portréi igényességgel és hitelességgel adják vissza a nézőnek a megörökített modellek jellemrajzát.

Brém Ferenc nem a látványos elvonatkoztatás szobrászi eszközeivel nyeri meg nézőit, hanem a letisztult hagyományokat követő igaz művészettel. Szobrainak mondanivalója napjaink gondolati és dús érzelmi világát is magán hordozza. Brém Ferenc várpalotai kamaratárlatán a néző találkozik az állandó művészi becsű, igazán realista művekkel, és egy valóban egységes, értékes és erőteljes szobrászattal.

V. L.

Omlásban

Fotó: Csősz Sándor

mintha kevesebb nadrágot mutatnának be a divatrevükön. Pedig a nadrág még mindig kedvelt ruhadarabja a női öltözetnek: különösen ősszel, télen, amikor praktikussága vitathatatlan.

A divattervezők most megint a férfidivatból merítik ötleteiket, amikor a nők számára kreálnak nadrágos összeállításokat. A nadrághoz ugyanis férfias kiegészítők illenek — zakó, férfikalap, ingblúz, fiús kiskabát, szmoking és mellény. Máskor a férfias nadrágot nagyon is nőies, zsabós, masnis blúzzal, lebegő köpennyel, sok fényes gyönggyel, ékszerrel oldják fel.

Az már biztos, a téli utca az idén sem lesz mentes a nadrágos nők látványától. A kereskedelem is gondoskodik róla, hogy sokféle fazonú, anyagú nadrágban pompázhassanak, s a nőies és a férfias divat hívei egyaránt találjanak maguknak kedvükre való pantallót.

Sokan tartanák szívesen a gyöngytyúkot és a pulykát, mert valamikor talán fogyasztották is ízletes, a csirkéétől, tyúkétól elütő húsát. A gyöngyösé nem is a tyúkéra, inkább a szárnyas vadéra emlékeztet. Mindkét faj közös tulajdonsága, hogy sok gyommagot, férget, bogarat fogyaszt, szeret legelészni, s igazán akkor érzi jól magát, akkor kifizetődő a tartása, ha barangolhat, és nem zsákból kapja, hanem maga keresi meg az élelmét.

A gyöngytyúk csibéje, a pulyka pipéje azonban szinte beszerezhetetlen. Bármennyire is szeretné valaki tartani, tavasszal nem jut hozzá. A keltetőállomások — a hortobágyi kivételével — nem keltetik a gyöngytyúk tojását, tenyészállomány sincs a nagyüzemekben, s ez mondható el a pulykáról is: a nádudvari több tízezres, fehértollú, hibridpulykaállományt leszámítva nincs törzstenyészet. Az említett két gazdaság keltetőjéből kikerülő naposállatok tízezres tételekben kerülnek néhány nagyüzembe, vágóállattá nevelik őket, aki azonban csak tizet, huszat szeretne vásárolni, nem kap.

Semmiféle napospulyka és gyöngyös nem szerezhető hát be, ráadásul a tanyasi, faluszéli portákon nem akármilyet, hanem a kevésbé igényes, bogarászó bronzpulykát szeretnék tartani. Ez csak hathetes koráig igényel meleg nevelőhelyiséget, gondos takarmányozást, s majd ősszel ismét, amikor levágás előtt kukoricával feljavítják, hogy sárgabőrű, porhanyós húsú legyen. A gyöngytyúkból sem olyanra vágyik a háziasszony, amelyet sok tojás termelésére nemesítettek (pedig e baromfifaj termeli a legerősebb héjú, vitaminokban és tápanyagokban legtöményebb tojást, aprót, hegyesvégűt), hanem olyan gyöngytyúkra gondol, amely rikácsolásával még az egereket is elűzi, s összeszedegetett táplálékon őszre szép nagyra nő.

Gyöngytyúkból hat-nyolc, pulykából nyolc-tíz tojóhoz szükséges egy kakast, illetve bakot tartani. A pulykák tojói erősen különböznek a bakoktól: kisebbek, vékony, elnyúlt testűek, fejfüggelékük — állebenyük — kicsi, mellükről hiányzik a szőrpamacs. A gyöngytyúk és kakasa nehezebben különböztethető meg: a kakas teste kisebb, csőre, s a fején lévő sisak nagyobb, mint a tojóé.

Ha háztól vagy piacon vásárol valaki tenyészállománynak szánt gyöngyöst, pulykát, természetesen alaposan nézze meg, nehogy korcs állatot vigyen az udvarába. Az egészséges állat tolla fényes, arc- és fejfüggeléke duzzadt, piros, mozgása, tekintete élénk, megemelve súlyos, mell- és combhúsa vastag.

A pulyka és gyöngytyúk szerény elhelyezést igényel. Tiszta szalmával almozott kisebb ól, fészer megfelel neki, Az új helyre került állatokat célszerű egy-két napra bezárni, elrekeszteni, hogy szokják tartózkodási helyüket. Zöldséghulladékkal, szemeseléssel, ivóvízzel helyhez szoktathatók. Napközben persze kóborolnak, más baromfifélékkel társulva töltik a napot, s estefelé a fára, az alacsony ólfetőre is felülnek.

A tavasszal kelt gyöngytyúktól, pulykától jövő tavasszal várhatunk tenyésztojást: a bronzpulykától 30—40-et, a gyöngytyúktól 80—100-at. A gyöngytyúk ideges, rossz kotló, nemigen ül a fészkén, ezért tojásai majd tyúk, vagy pulykakotlóval keltethetők ki. A bronzpulyka kitűnő kotló és nevelő, csirkevezetgető, reá számíthat gazdasszonya.

A pulyka és a gyöngytyúk csibéi, pipéi kevés szemestakarmány fogyasztásával, sok hulladék összeszedegetésével nőnek fel. A kifejlett pulykák súlya elérheti az 5—6, a gyöngyösöké a másfél, két kilogrammot. A pulykából különleges ízű pecsenye, a gyöngytyúkból pedig olyan leves lesz, amely a fácánéra

szokotthoz. De a fal tapétázásával követhetjük saját modernebb elképzeléseinket.

Az ajtók és ablakok esetében a mesterek a fehér lakkozott festés hívei. Színes ajtókeret, ablak, ritkaság számba megy. Az újonnan épült házaknál szép a nyers fa is. A mélytónusú vagy pasztellszínűre festett ajtók régi bútorok környezetébe valók. Az élénk színezés modern bútorhoz illik.

Az ajtó szép díszе a kilincs. Őrizzük meg a szép rézkilincseket, és ápoljuk gondosan az újakat. Régihez régi, új ajtóhoz viszont modern kilincs illik.

Az ajtók lapját lehet díszíteni is. De mint minden díszítésnél itt is alapszabály: a kevesebb — több! Tapétával, textillel borítható az ajtó sík lapja, vagy éppen tükörrel. Ez utóbbi megnagyobbítja a helyiséget, s például jó szolgálatot tesz az előszobában. Az üvegajtók megnagyobbítják a helyiséget, áttetsző vagy egyszerűen csillogó felületükkel akkor is, ha egyik oldalukat

1969 JAN 12
1021

Kő, bronz, réz

Jegyzetek Brém Ferenc szobrászművész kiállításáról

Azt hiszem, nemcsak a szobrászatban és nem is csupán a képzőművészetben jelentkezik a dilemma: hogyan tovább? A fejlődés egy-egy újabb fázisa a művészetben mindig akkor jön létre, ha sikerül megvalósítani a „megőrizve-megtagadás" dialektikus szemléletét. Ennek a dialektikus szemléletnek a hiánya bizony kísért művészeti életünkben: egyesek csak megőriznek, hagyományokhoz kötődnek, úgy, hogy megújulni képtelenek, mások indokolatlanul csak a tagadás hívei, újítási törekvéseikbe nem olvasztják bele az évezredek alatt termett értékek megőrzendő — mert úgyis örök életű — vonásait. A konzervatívizmus és a modernkedő, mindenáron formai újításokra törekvő szélsőségekben az avitt ízlésű, illetve a sznob műélvező találhat örömet, „maga mentségét". A legnehezebb az arany középutat megtalálni. Viszont enélkül nehezen léphetünk előre, mert a művészetben a revolució sem jelenthet máról holnapra érvényre jutó, gyökeres változást. Annál is inkább, mert a szélsőséges irányzatok esetében a tartalom és forma nem válhat egyenértékűvé.

Mindezt azért kellett itt előrebocsátani, hogy érthetővé váljon: amikor Brém Ferenc első önálló kiállításáról írunk, hangsúlyozottabban kívánjuk kiemelni azokat a vonásokat, melyeket előremutatónak, illetve azokat, melyeket továbbfejlődését gátló tényezőknek tartunk.

Brém Ferenc embereket formál maradandó alkotásokká. Az ember arcát, gesztusát, testét — s mindebben mélységesen őszinte belső tartalmak megfogalmazására törekszik. A művész hisz az emberben, az emberiségben. Nem csupán lelki alkat dolga ez; a szemléleté is, mellyel a világot magába fogadja. Az a derű, mellyel a hétköznapok apróságait felfedezi, s azokon felülemelkedik, ott található a picinye fölé madonna-szépséggel hajló *Anya gyermekével* című lemezdomborításon éppúgy, mint a másik két hasonló című kompozíción (az egyiken — sajátos módon — épp azzal adja a többletet, ahogy az anya gyermekét talpánál fogva emeli fel magához, a másikon pedig a kisgyerek melegség után kapaszkodó mozdulatában tudja kifejezni eredeti módon szemléletének alapvető líraiságát). Ebből a témakörből még a következő műveket kell itt

ÖNARCKÉP

elismeréssel emlegetnünk: a légies *Apolónő*-t, a tárlat egyik remekét, a nemesen egyszerű *Anyaság*-ot, a derűs-mozgalmas *Játszó gyerekek*-et, az őszi tárlat alkalmával már emlegetett *Cseresznyeszedő*-t és az *Ülő lány* szoborfiguráját.

Másik alapvetően meghatározó témakörét a munkásokban, környezete dolgozó embereiben találja meg. Ebben a nemben legsikerültebb alkotásának a *Bányászokat* tartjuk. Az anyag minden lehetőségével él, hogy markáns férfiarcain valóban sűrítve érzékeltesse a proletariátus erejét, elszántságát. S itt hadd mondjuk el, hogy némelyek nézetével ellentétben a kiállításon csupán fotomásolaton látható József Attila domborműve legfőbb erényének is azt tartjuk, hogy a markáns vonások, keserű ráncok felidézése mellett sem félt a művész másképp látni a nagy költőt, mint ahogy azt számos más alkotásban megszoktuk már.

Sajnos, nem mondható el ez Brém Ferenc e témakörbe tartozó alkotásainak többségéről. A *Pihenő munkás című* kompozíció dinamizmussal telített figurája éppen a választott témával kerül ellentmondásba. Az útkeresés a kísérletező szándék itt nem hozta meg a várt eredményt. *Bányász emlékmű terve* az e nemben született alkotásokhoz képest nem sok újat mond. A *Bányamentők* és a *Zászlótartó* tiszteletre méltó művek, túlzott didaktikus szándék érvényesül azonban bennük. *A sietős munkás* aligha munkás, inkább helyzettanulmány, amely azonban korántsem erőtlen. *Szerelőmunkás*-ának erőltetett nyugalma nem tud meggyőző lenni, akár az *Öntő munkás* alapjában véve szépen sikerült kompozíciójának egyes részletei.

Szándékosan ellenpontoztunk itt egyes művek kiemelésével. Érzékeltetni kívánván azt, hogy a témaválasztásban tükröződő humanitás, emberközpontúság egyaránt magába fogja a líraibb anya-gyermek kört és a vaskeménységű munkásvilágot, de a megjelenítésben a lágyabb, költői atmoszféra megteremtése hamarabb sikerül, mint a nyers, rusztikus életszeletek felidézése, a drámaiság szoborba, domborműbe sűrítése. Remekbe sikerült *Önarckép-én* viszont e kettősséget maradéktalanul ötvözni tudta egyetlen

CSERESZNYESZEDŐ

egységbe — bizonyítva egyszersmind azt is, hogy az anyaggal való birkózása a lírai érzékenységű látásmódtól a valóság nyers-egyszerű megjelenítése felé tolódik el. Itt említjük meg *Sorozás előtt* című érdekes kisplasztikájának őszinte természetességét, *Fiú* című kútfigurájának kecses tartásában is a férfias kihívást, a *Törülköző nő* című bronz-kisplasztikája puritán egyszerűségét.

Mindenről persze nem szólhatunk. Meggyőződésünket röviden így summázhatjuk: Brém Ferenc tehetsége, megújulási képessége vitathatatlan; első önálló kiállítása lehetőséget nyújt számára is a számvetésre: reméljük, ennek eredménye feltétlenül megmutatkozik eredetiségének további kibontakozásában, bármilyen témához is nyúl, mert a művésznek nemcsak a világgal kell kiegyeznie, hanem önmaga örök nyugtalanságával is meg kell birkóznia. S itt van az a pont, ahol fordulót, állomást sejtünk Brém Ferenc pályájában. Legsikerültebb alkotásai éppen azok, amelyekben sikerült a konzervatív értelemben vett természethűséggel szembeszállnia, s a lényegre koncentrálva, az élet egy-egy mozzanatát új nézőpontból megközelítenie. S vannak ilyen művei ezen a kiállításon — a maradandóság ígéretével.

(Jenkei)

Miről

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kormányzati m. Dolgozók Lapja

Uj Szó

A csehszlovák gazdasági helyzetről

Sokan azt állítják: a csehszlovák népgazdaság helyzete katasztrofális. Igaz, nem rózsás, sok részletében feszült, mégsem ad okot borúlátásra. Népgazdaságunk teljesítette a termelési tervet, sőt több szakaszon a feltételezettnél is gyorsabb ütemű fejlődést ért el. Az ez évi állami költségvetés is kiegyensúlyozott. Ennek ellenére számos olyan jelenséggel is találkozunk, amelyek megnehezítik előrehaladásunkat.

Az 1963. évi terv a lakosság reáljövedelmének 2,5—3 százalékos növekedésével számolt, a valóság pedig 4,5—6 százalék. Mi ennek a következménye? Az, hogy a munkatermelékenység növekedésében a béremelkedések mintegy 52 százalékos hányada helyett ez a számarány elérte a 135 százalékot, vagyis mintegy 340 millió koronát fizettünk ki bérek címén anélkül, hogy ezt az elő munka magasabb fokú hatékonysága megfelelően egyensúlyozta volna.

Nem kevésbé komoly problémát jelent, hogy a piaci viszonyok nem kiegyensúlyozottak, a termelés és az értékesítés között hiányzik az egészséges együttműködés. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az ipar nemegyszer még ma is azt gyárt, ami számára kifizetődő — tekintet nélkül arra, hogy szükséges, keresett, vagy értékesítésre alkalmatlan áruról van-e szó —, a piacnak pedig azt kell átvennie, és kínálni a vásárlóközönségnek, amit a termelés „rádiktál".

Az új gazdasági mechanizmus életbe lépésekor még nem volt komplex és ezért nem mint egységes, általános érvényű rendszert vezettünk be. Nem titok, hogy új irányítási rendszerünk még ma is hézagos, számos fontos részét elméletileg sem dolgoztuk ki. A másik ezzel összefüggő, nem kevésbé fontos hátráltató az, hogy túlságosan sok a kivétel a már bevezetett szabályok alól.

Ma gyakorlatilag két gazdasági mechanizmus „együttéléséről" beszélhetünk. A régi, „de jure" már ugyan nem érvényes, „de facto" azonban sok tekintetben működik, az új pedig „de jure" ugyan érvényes, hatékonysága „de facto" azonban elégtelen. Egészségtelen kátyú ez, amelyből ebben az évben valamiképpen ki kell lábolnunk.

SMENA

Sáska-offenziva

Adeka Boerma, az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) igazgatója kijelentette, hogy az a pusztulás, amelyet a sáskák a közép-keleti, az ázsiai és afrikai területeken maguk után hagyhatnak, súlyos katasztrófát okoz, ha idejében nem nyújtanak segítséget az említett övezeteknek.

A FAO négy és fél millió dollár segítséget követel vegyszerekre és a sáskairtás megszervezésére. A sáskák fő támadása Indiától Marokkóig húsz országban várható, még a tél beállta előtt, amikor a sáskák sötét felhőként vonulnak. Néhány héttel ezelőtt Szudán a legutóbbi 26 esztendő legsúlyosabb sáskatámadását élte át. Az ország egyik részében a sáskák 60 négyzetmérföldnyi területet vastag összefüggő rétegben lepték el.

Oggi

A hippik a wagu

Közismert tény, hogy a hippi-mozgalom már régen véget ért, kiszorította a yippi-mozgalom, amelynek már szintén csaknem teljesen beálkonyult. De sokan nem hallottak még az új mozgalomról, amely rövidesen a hippik és yippik helyébe lép.

A manhattani Lower Side szürke utcácskáiban, meg a nyugati partvidéken új „ellenálló" mozgalom születik. Nyolcezer fiatal fizetett elő a bulletinre, amely két üres fehér papírlapból áll és hetenként kétszer jelenik meg. Kizárólag fehérbe öltözött fiatalok üldögélnek az utcasarkon. A lakások mélyén meztelen párok újfajta szertartást végeznek: kölcsönösen beszappanozzák egymást, majd lemossák a szappant.

A wagumpok nem elégszenek meg a dolgok látásával, hanem mindent meg akarnak érinteni. Vissza akarnak nyúlni a megismerés primitív formáihoz, és sajátos valóságukban akarják érzékelni a dolgokat, nem pedig a szavak absztrakcióján keresztül.

Spiegel

Kína és az NS

Mind a mai napig a nyugatnémet kapitalistákna Mao marxistáival kötött üzletei pótolják a bonni Kína politikát. A kereskedelem az 1963. évi kétszázmilliárd márkáról tavaly 1,1 milliárd márkás rekordösszegre növekedett. Rövid idő óta a Szovjetségi Köztársaság és vörös Kína messze legnagyobb európai kereskedelmi partnere: csak a japánok és a kanadaiak értek el nagyobb forgalmat Pekingben. A legutóbbi valutaválság óta Kína, mint egyetlen

The Times

Fájdalomcsil — gomb

New Yorkban a közelmúltban tartott egészségügyi értekezleten beszámoltak a fájdalomcsillapítás új módszeréről, amelynek segítségével a beteg egy gomb megnyomásával automatikusan injekciót kap. Erről dr. Philip Sechzer, a brooklyni Maimonides egészségügyi központ egyik vezetője számolt be.

Dr. Sechzer elmondotta: 55 megműtött beteg ágya mellé készüléket állítottak fel, amely gombnyomásra injekciót fecskendezett a beteg vénájába elhelyezett csőbe.

„E módszer révén első ízben ismerik el, hogy csak a beteg tudja, milyen mérvű

Frankfurter Rundschau

Akinek tetszik, járhat meztelenül

Los Angeles és Hollywood filmcsillagainak és többi lakóinak a jövőben nem kell félniük a törvény szigorától: ha akarnak, meztelenül

szék döntött így a napokban. Hatályon kívül helyezte a Los Angeles-i körzetben érvényben volt törvényt, amely

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp.VIII.Blaha L.t.3
Telefon 139-292

KOMÁROMMEGYEI HIRLAP

1957 MAR 19

Brém Ferenc

Látogatás Brém Ferencnél, a fiatal tatabányai szobrászművésznél

139

Fiatal, magas termetű férfi áll az állvány előtt. Kezében véső. Elmélyülten, kissé összehúzott szemmel nézi az előtte levő agyagból mintázott emléktáblát. A képről Beethoven tekint vissza ránk. *Brém Ferenc*, a fiatal tatabányai szobrászművész az utolsó simításokat végzi Beethoven emléktábláján. Az emléktábla Martonvásárra kerül, majd, ahol a halhatatlan zeneszerző valamikor hosszabb időt töltött Brunswick Terézné!.

— *Ez az első megbízásom* — mondja a fiatal szobrász. — *Tavaly nyáron végeztem el a főiskolát. Októberben fogtam a munkához. Mindenekelőtt elolvastam néhány Beethovenről szóló könyvet, s igyekeztem magam elé képzelni őt, elgondoltam, mit akart, milyen célokért küzdött. Van két korabeli festményem is róla, ezeket használtam fel alapul. a homlokon és az ajkakon azonban saját elképzeléseim szerint változtattam. Olyan embernek képzelem Beethovent, aki nemcsak az egyes emberre, hanem az egész emberiségre gondolt. Ilyennek szeretném ábrázolni ezen az emléktáblán.*

★

A Beethoven-emléktábla rövidesen elkészül. Ha megkapja rá a megbízást a Képzőművészeti Alaptól, ő faragja majd ki márványból is. „*Szeretném, ha én kapnám meg a megbízást erre a munkára is* — jegyzi meg —, *mert olyankor érleli át az ember másodszor a művet.*"

Faragás közben mindent újra átgondol, és tovább is fejleszti alkotását.

Közben azonban más művein is dolgozik. Igy a „*Hontalanok*" című kis terrakottaszobrán, amellyel részt akar venni az áprilisban Budapesten megnyíló tavaszi tárlaton. A szobor két fiatal lányt ábrázol. Az egyik lány társnője vállára borul, s mindketten merengve, szomorúan tekintenek a távolba. A magukra hagyatottak bánatát fejezi ki ez a kis szobor.

A műterem egyik sarkában egy féligkész leányportrét láthatunk. Ezt is márványból faragja majd ki.

A műterem falán egy kis polcon Brém Ferenc néhány régebbi műve sorakozik. Itt a „*Leányfej*" című szobor, amely szerepelt a Népházban tartott tavalyi kiállításon is. Egy tanulmányfej — még Hódmezővásárhelyen készítette — öreg nagybajuszú magyart ábrázol. Viszontlátjuk Beethovent is egy kis érmen. Több szobor még akkor készült, amikor Brém Ferenc a főiskolán tanult, készült jövendő munkásságára.

★

— *Nem is olyan régen még gondolni sem mertem arra, hogy valaha főiskolára kerülök* — mondja. — *Pedig már elemista koromban nagyon szerettem kis agyagfigurákat készíteni. Édesanyám és tanárom mindig biztattak, segítettek. A hat elemi elvégzése után azonban nem tanulhattam tovább, nem tellett abból, amit apám az újtelepi gépüzemben keresett. A gőzfürdőben dolgoztam ezután hét évig. A felszabadulás után hamarosan bekapcsolódtam a bányász képzőművészeti szakkör munkájába, az itteni esti iskolában tanultam. Egy izben Pestről jöttek le tehetségkutatásra és akkor javasoltak engem is főiskolára. Először haboztam. Nem bíztam benne, hogy meg tudom állni ott a helyem. Gondoltam, előbb teszek egy kísérletet — megmintázom anyámat. A kísérlet sikerült. Igy kerültem én főiskolára.*

Brém Ferenc a „Hontalanok"-at mintázza.

A „*Munkanélküliség*" című táblával kezdődik a sorozat, majd folytatódik a „*Tüntetés*"-sel, amelyen lovasrendőrök támadnak a vörös zászlóval felvonuló munkásokra. Ezt a bilincsbe vert kezű bányászokat ábrázoló „*Fogház*" követi, majd a sorozat egyik legszebb része: „*Felszabadulás*". Két, erőtől duzzadó lovat látunk, amint egy ágyút húznak, az ágyúból azonban csak az első kerekek látszanak. Az ágyún harcosok, elől pedig két összeölelkező ember. A sorozatból most még csak a kicsinyített makettek vannak meg, ezek átdolgozásával és tízszeresre nagyításával készül majd el a végleges mű, amelyet Brém Ferenc a bányászszakszervezetnek akar felajánlani.

— *További tervem* — említi —, *egy „Vízgyógyászat" című domború-sorozat. A kezelés összes fázisát ábrázoló sorozatban mintegy hetven figura szerepel majd. Ezt egy gyógyfürdőhely számára készíteném el.*

★

Tele van tervekkel, elképzelésekkel ez a fiatal művész. Mint mondja, séta közben is benyomásokat gyűjt, elképzeléseket érlel magában, s így születik azután a mű terve. De legszívesebben a műteremben tartózkodik, néha kora reggeltől késő estig ott van. Egyik leghőbb vágya volt a főiskola elvégzése után, hogy mielőbb műteremhez jusson. A Tatabányai Városi Tanács segítségével január elején megkapta a volt Kálmán-féle garázst, s azóta ott dolgozik. Ő egyébként az első tatabányai szobrászművész, aki műteremhez jutott. Igy most nyugodt körülmények között végezheti munkáját. Csupán az a problémája, hogy a Beethoven-emléktábla elkészítése után mikor kap újabb megbízatást. Reméljük, hogy az építkezési költségek képzőművészeti célokra fordítható két ezrelékéből — vagy valamilyen más forrásból — mielőbb jut majd megbizatás számára.

★

Az idő eljárt. Elbúcsúzunk a fiatal szobrászművésztől. Brém Ferenc ismét odaáll az állvány elé, vésővel kezében, és tovább mintázza a nagy zeneköltő portréját.

(—s —ó)

Ismét gyártanak vitorlázó gépeket az Esztergomi Sportárugyárban

Több évi szünet után ismét megkezdték a vitorlázó repülőgépek gyártását az Esztergomi Sportárugyárban. A korszerű, úgynevezett *„Szuper futár"* egyszemélyes gép prototípusát készítik. Teljesítménye kiváló, óránkint 65 km-es sebességet is el lehet majd érni vele.

Németh Károly a gép törzsén dolgozik.

Egymillió forintos munkavédelmi beruházás a Tatabányai Alumíniumkohóban

A tatabányai alumíniumkohó II-es csarnokában már elkészült, az I-esben pedig befejezéshez közeledik a padozat magas hőálló bitumennel való burkolása. Az eddigi betonpadlónak nemcsak az volt a hibája, hogy a belőle kiáramló por szennyezte az alumíniumot, hanem szinte állandóan áramütés veszélye fenyegette a dolgozókat. A sorbakapcsolt kádak feszültsége ugyanis 500 volt feletti, s így — bár baleset még nem történt — de sokszor megrázta az áram a kohászokat. A bitumenpadló, ami egymillió forintos beruházással készül, jól szigetel, s így védettséget nyújt.

...a magyar munkás... a magyar Tanács... erték, de emléké... éveiben.

...shatalom megterem...

...denki azt várja tő... ...zem a négy és fél ... Ez lehetetlen, mert ...él hónapnak az ese... ...gyorsasággal követ... ...tán, s emlékeimben ...rnak össze. 1919 ... Tatabányán is meg... ...i tanács, amely arra ... irányítsa a bánya... ...let jelent meg a bá... ...ellátásáról. S akkor ...45-ben, és most, az ...dalom leverése után ...ladatként a szénter... ...se állt a szakszerve... ...k központjában. A ...lltak, a széntermelés ...övid időn belül meg... ...ség, amely biztosítot... ...endjét. Nem is mert ... különösebben mo... ... mert kíméletlenül ... – mosolyogta el ma... ...s.

...ttünk az ellenforra... ...lkalommal például ...sak segítségére siet... ...tuk az ottani ellen... ...dulást.

...tudtuk, hogy hiába ...atából visszajöttünk, ..., hogy a románok ...k, hogy a munkás...

... helyét a Peidl-kor... ...mondják tevékeny... ...ismerték, azoknak ... nagyon sok hason... ...s a Nagy Imre-kor... ...ensége között. Ha ... az ellenforradalom ...roletárdiktatúrát is ...s a népre, de elsősor... ...ára az ellenforrada... ...a sújtott volna úgy, ...któberben, hála a ...égének, nem ismét-

...júniusában negyedmagammal az Osztenburg-különítmény kezébe kerültem. A legválogatottabb kínzásoknak vetettek alá bennünket, s végül félholtra verve kerültünk ki kezeik közül. Nem emberek voltak azok, hanem vadállatok.

S ami ezek után következett, az ismét szép, de nagyon nehéz volt. Belevetettük magunkat a munkába, sztrájkokat szerveztünk, miközben erősítettük a bányászszakszervezet munkáját, leleplezve a jobboldali szociáldemokraták, elsősorban Peyer árulását, aki mint a bányászszakszervezet egyik vezetője, számtalanszor becsapott, elárult bennünket. Lebukások, üldöztetések, feketelisták követték egymást a Horthy-korszak 25 éve alatt. Pedig felajánlották a könnyebb boldogulás lehetőségét nekem is. A bányaigazgatóság felvigyázói állást ígért, s cserében nem kisebb dolgot kért, mint elvtársaim elárulását, besúgását. Én inkább a feketelistát választottam, s ami ezzel járt, a munkanélküliséget, a család részére a nyomort.

1928-ban lettem az illegális kommunista párt tagja, addig mint szakszervezeti vezető dolgoztam. 1933-ban ismét lefogtak többedmagammal, de elveimet nem tudták megtagadtatni velem. S a sok szenvedés után eljött 1945. A szovjet csapatok felszabadították hazánkat, s én ősz fejjel ismét elsők közt léptem be a pártba, s annak egyik szervezője lettem Rózsaszentmártonban. Azóta is hű vagyok a párthoz, a munkásosztályhoz és bátran vallom, hogy fiatal éveimet nem pazaroltam el hiába.

Ezt nem dicsekvésből mondom el, inkább tanulságul hozom fel azok számára, akik most kezdik el az életet. 1919 után sem azok voltak a hazafiak, akik hazafiságról kiabáltak, s közben eladták az országot, s 1956 októberében sem azok voltak a hazafiak, akik óriási kokárdákkal a mellükön üldözték a kommunistákat és kínozták őket halálra. Ezek az ellenforradalmárok gyilkosok voltak, az 1920-as évek hírhedt Prónay-, Héjjas- és Osztenburg-különítmények utódai.

Az ellenforradalomnak hazafiságra való apellálása tévesztette meg a becsületes dolgozók ezreit, s a párttagjaink egy részét is. Mi, öregek, akik sokat éltünk, már október 24-én kimondtuk az ítéletet az események fölött: ismét ellenforradalom dühöng hazánkban, harcoljunk ellene. S pártunk magára talált,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1972 APR 23

Brém Ferenc

1021

1972. április 23. vasárnap

Halászfiú

Brém Ferenc lemezdomborítás

ugtalanság
rországban

nek, hogy elválasszák egymástól a protestáns és a katolikus lakónegyedeket. A bombamerényletek és a lövöldözések állandóan napirenden vannak.

1971: A terrorista-gyanúsakat bírósági eljárás nélkül internálják; azóta erősen növekszik a merényletek áldozatainak száma.

1972: A január 30-án Londonderryben megtartott polgárjogi tüntetés alkalmával 13 ember meghal. Zavargások törnek ki az Ír Köztársaságban is; Dublinban felgyújtják az angol nagykövetség épületét.

Az 1920 évi autonóm-törvény alapján megalakított észak-ír parlamentnek és a belfasti kormánynak eddig törvényhozási jogköre volt olyan területeken, mint például a biztonság, a pénzügyek, az ipar és a kereskedelem, a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás, a halászat, a lakásépítés és más helyi önkormányzati jogkörök.

Match

Meggyilkolják

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

1972 JUN 11

Brém Ferenc

Műsorkalauz

Dózsa György-emlékezünk; a Dózsa emlékest vendége Csoóri Sándor költő; Tatabánya-Újváros, klubkönyvtár, június 13-án.

Muzsay András népénekes estje; Tatabánya, Mező Imre Ifjúsági Ház ifjúsági klubja; június 13-án, 18 órakor.

Strauss: Mesél a bécsi erdő; a győri Kisfaludy Színház előadásában; Esztergom, a városi tanács udvarán (eső esetén a művelődési központban), június 12-én, 20 órakor.

A Budapesti Vándorkórus bemutatja a Spittal an der Drau-i IX. kórusversenyen elhangzó programját; Tatabánya, Népház, június 18-án, vasárnap 10.30-kor.

KIÁLLÍTÁSOK:

Esztergomi képes-levelezőlap kiállítás; Esztergom, művelődési központ, nyitva egész héten.

A JEL képzőművészeti csoport (Brém Ferenc, Kerti Károly, Kóthay Ernő, Krajcsirovics Henrik, Végvári János) kiállítása; Tata, megyei művelődési központ, nyitva: június 18-ig.

A Keresztény Múzeum állandó kiállítása; Esztergom, Vízivárosi templom.

Albrecht Dürer grafikáinak állandó kiállítása; Esztergom, Bibliotheka.

Az esztergomi múzeumok művészi kerámiái; Esztergom, Balassi Bálint Múzeum, állandó kiállítás.

Irodalomtörténeti állandó kiállítás; Esztergom, Babits Múzeum.

A BEMUTATÓ MOZIK MŰSORÁBÓL:

Tata, Tó: Jöjjön el egy kávéra hozzánk (11-én), Lövés a lángokról (12—14), Hello, Dolly! I—II. rész (15—18).

Tata, kertmozi: Jöjjön el egy kávéra hozzánk (11-én), A közvetítő (12—14), Kitörés (15—16), Modern Monte Christo (17—18).

Tatabánya, Népház: Hello, Dolly! I—II. rész (11-én), Jöjjön el egy kávéra hozzánk (12—14), Vér és liliom (16—18).

Jelentkezés ... résre küldünk.

APRÓHI

ÁLLÁS

A Budapesti Bőripari Vállalat Diszműbőrgyár Tatai Telepe — Tata II., Tópart u. 7. — **felvételre** keres **férfi** és **női segédmunkásokat.** Ötnapos munkahét, minden szombat szabad. 1534

A Bakonyvidéke Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet Bakonyszombathely a 9. sz. **bakonybánki vegyesboltjába boltvezetői állás** betöltését hirdeti meg. Felvétel céljából a bakonyszombathelyi Központi Irodát kell felkeresni. Cím: Bakonyszombathely, Széchenyi u. 12. 1548

Ipari szövetkezet felsőfokú képzettséggel rendelkező anyag- és áruforgalmi munkában jártas dolgozót keres vezetői beosztásba. Jelentkezés „Tömegcikk" jeligére a tatabányai hirdetőbe. 1543

LAKÁS

Családi ház áron alul eladó. Cím: Tatabánya III. Fenyősor 31. 1557

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Brém Ferenc szobrászművész

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1972 MÁJ 27

JEL-KIÁLLÍTÁS

1621

A JEL képzőművészeti csoport, — amelynek tagjai: Brém Ferenc szobrászművész, Kerti Károly és Krajcsirovics Henrik grafikusművész, Kóthay Ernő és Végvári János festőművész, — újabb alkotásait ismét bemutatja. A JEL-kiállítás június 4-én délelőtt 11 órakor Tatán, a megyei művelődési központban nyílik meg, dr. Végvári Lajos művészettörténész méltató szavaival.

1:0 (1:0), v.: Hidasi László. Mo
gyorósbánya—Sárisáp III. 1:0
(0:0), v.: Jámbor Géza. Bajna—
Epöl 0:0 v.: Csákvári Károly.

A serdülők fordulója az ifjúsá
gi torna miatt elmaradt.

88-8247 KMNYV, K.

Meghívó

A Kuny Domokos Múzeum

tisztelettel meghívja Önt és ismerőseit

1988. december 11-én, vasárnap 11 órára

Brém Ferenc

emlékkiállításának

megnyitójára a tatai várba.

A kiállítást megnyitja: **Dr. Fehér Zsuzsa**

művészettörténész

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

1983 JAN 06

1021

A szobor és modellje

Brém Ferenc szobrászművész Leányfej című alkotása, és a szobor modellje...

— f —

Brém Ferenc

Az engedély 1984-ig szól

Lé

A dextróz üzemben alig látni embert. A modern berendezések kezeléséhez csak a jelrendszert és a működtető gombokat kell ismerni. A fizikai munkát gépek, automaták végzik. Jönnének is ide szívesen a Győri

érő vízben kellene átgázolni, mert a cipőmentésre szánt téglák, pallók belevesznek a feltörő talajvízbe. Ki kell hívni megint a szippantókocsit — állapítja meg a gazdasági vezető. Szinte menetrendszerűen kényszerülnek erre. Az elöregedett csator-

Munkában

Évi kilencmilliós szennyvízbírság

Szeszipari Vállalat ászári keményítőgyárának többi üzemrészéből. És ha akad új felvételes, elsősorban ide kérné magát.

A kukoricafeldolgozóban viszont cseppet sincsenek elkényeztetve a munkások. A majd évszázada — burgonyafeldolgozásra — épült csarnok — nem kétséges — ma már nem felelhet meg korunk követelményeinek. Javítani lehetetlen, hisz úgy járnának vele, mint a folt hátán folt nadrággal az egyszeri ember, akit hűtlenül elhagyott nél-

nák, vezetékek már nehezen töltik be funkciójukat. Új csarnok, a teljes rekonstrukció lehet csak a megoldás.

A helyi adottságok, a szükség, az idejét múlta épület mind ludas abban, hogy 1980 óta veszteséges az ászári üzem. Az amúgy is rendkívül energiaigényes gyártási folyamatot megtöri a kényszerűség. A berendezések ugyanis — statikai, biztonsági okokból nem követik a technológia sorrendjét. A termelést üresjáratok terhelik.

Évi 2000 vagon kukorica fel-

olajat készít belőle. A kukor

Brém Ferenc

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-295, 188-307

1963 AUG 10

KOMÁROM MEGYEI
DOLGOZÓK LAPJA

— Harmincöt négyzetméteres üvegrafittót készít az új tatabánya-kertvárosi tejüzem homlokzatára Krajcsirovits Henrik SZOT-díjas festőművész. Brém Ferenc tatabányai szobrászművész alkotása pedig a tatai Béke tér parkját díszíti majd.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Brém Ferenc szobrászmüvész

DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

10 1972 SEP 21.

A lektorátus segítségével

Elég csak az újonnan épülő lakótelepeken körülnézni, s meggyőződhetünk, hogy a lassan formálódó környezetből valami, valami hiányzik. Parkosítanak, padokat, asztalokat állítanak fel, játszótereket képeznek ki, s mégis... Igaz, a fiatal fácskák, megnőve, megváltoztatják mindennapi környezetünk arculatát. Ehhez is idő kell. Amiről itt most szó van, az végeredményben szinte észrevétlenül illeszkedik a környezetbe: a köztéri képzőművészeti alkotás.

Kitűnő példa, hogy valóban sajátos hangulatot teremtenek a köztéri szobrok — a József Attila megyei Könyvtár és a vele szemben lévő szakközépiskola előtt látható két alkotás. Úgy „hozzánőttek" ehhez a miliőhöz, hogy ha most alig vesszük is észre őket, hiányuk azonnyomban szembe tűnne.

A köztéri szobroknak, díszkutaknak különleges funkciójuk van a művészeti közízlés formálásában. Mai alkotások kerülnek a közönség elé így, s lényegében minden különösebb műelemzés nélkül előbb tudomásul vesszük, hogy léteznek, megszokjuk őket, s majd pedig környezetünk természetes, szerves részévé válnak.

Elég egy körsétát tenni a megyében, hogy meggyőződjünk arról: a közterekben, középületekben meglehetősen kevés a képzőművészeti alkotás. Ezzel a Képző- és Iparművészeti lektorátus is egyetértett. Számunkra mindenképpen örvendetes, hogy a lektorátus a 19 megyéből az elsők között hozzánk látogatott el. Májusban két napot töltött megyénkben Ormos Tibor, a lektorátus igazgatója, valamint a művészeti osztály helyettes vezetője. A látogatás célja a helyszínen történő tájékozódás volt, ami alapján a megyei tanács illetékeseivel (s a városi vezetőkkel is) összehangolták az elképzeléseket és lehetőségeket. E tárgyalások alapján született meg a IV. ötéves terv képzőművészeti beruházási programja. A konzultációk és a helyszíni szemlék alapján a lektorátus képviselői hasznos szakmai tanácsokat is adtak a program véglegesítése előtt.

A jóváhagyott tervek megfogalmazása után történik a felkérés vagy a pályázat kiírása. Ezúttal ez örvendetes gyorsasággal zajlott le, s külön kellemes mozzanat számunkra az is, hogy jó néhány megyei képzőművészre is számítanak a köztéri vagy középületet díszítő alkotások létrehozásában. Egyetért a lektorátus sok olyan elképzeléssel, aminek a realizálására a későbbiekben kerülhet majd sor — alakul tehát a távlati program is.

Nézzünk néhány bizonyító példát. A tatabányai 250 férőhelyes óvoda melletti parkban kis méretű, esetleg a meglévő ivókúthoz kapcsolódó szobor megalkotására Brém Ferenc tatabányai szobrászművész kapott megbízást. Az óvoda kertjében lévő medencéhez mese- vagy állatfigura illene; a tervezésre felkértek egyike a megyéből elszármazott Lajos József szobrászművész.

A megyei pártbizottság épülete nagy méretű Lenin-portréval gazdagodik majd, ez lemezdomborítás lesz. Ugyanitt faintarzia tervezésére a lektorátus pályázatot írt ki, s a meghívott öt művész egyike, Kerti Károly tatai grafikus. A gobelin, amely a tervek szerint az első emeleten kap helyet, megtervezésére párhuzamos megbízás alapján történt kijelölés. A tervezők egyike Kóthay Ernő tatai festőművész.

A tatabányai Puskin Művelődési Ház elé kerül a nagy orosz költő, a művelődési ház névadójának 5/4-es életnagyságú portréja. A Népház melletti parkban Melocco Miklós Ady-szobrát helyezik el.

A Tatabányát érintő távlati tervek között szerepel egy nagy méretű Lenin-szobor felállítása is. A lektorátus megrendelése alapján négy ismert szobrászművész készít előzetes terveket a 3 méter magas figurához: Borsos Miklós, Vilt Tibor, Vígh Tamás és Varga Imre.

A tatai Bartók Béla úti lakótelepen felállítandó Bartók-emlékmű megtervezésére is kiírták már a pályázatot. Határozat született például arról is, hogy a KISZ-vezetőképző iskola parkjában ötletpályázat eredménye alapján térplasztikát állítanak majd fel. Sok egyébről szólhatnánk itt még tatai vonatkozásban is. Arról például, hogy az Öregtó partjára is kerül szobor — az ivókúttal egységbe hozva. Ez utóbbi példa arra is, hogy emlékeztessünk egy el nem hanyagolható mozzanatra: nevezetesen, hogy amíg az alkotás elkészíttetése a központi keretből történik, az érdekelt városok tanácsa bizony sokat tehet a megfelelő környezet megteremtéséért. S a tatai tóparti szobor kivitelezését a városi tanács költségvetési üzeme végzi — ez sem mindegy gyarapodásunk lehetőségeit illetően.

Három városban jártak a lektorátus képviselői májusban. Lehet, hogy még ebben az évben ugyancsak helyszíni szemlén tájékozódnak, milyen elképzelések realizálhatók Komáromban és Oroszlányban.

Ezeknek a képzőművészeti beruházásoknak a központi keretből biztosított összege több mint kétmillió forint. Ilyen volumenű ötéves képzőművészeti beruházási program a megyében még ez idáig nem volt. Mindezt, ahogyan említettük, a helyiek segítése csak növelheti.

A köztéri szobrokat, a középületeket díszítő képzőművészeti alkotásokat nap mint nap láthatjuk, megszokjuk őket, életünkbe észrevétlenül művészi élményként beépülnek. Talán természetes dolog, hogy nem jut eszünkbe minden újonnan felállított műről a Képző- és Iparművészeti Lektorátus tevékenysége, noha enélkül mindezek nem válnának valósággá. Egy-egy alkalommal érdemes azonban ilyenfajta számvetést csinálni, hogy értsük: nemcsak egyszerűen felállítanak egy szobrot, hanem alapos elemző munka, konzultációk után a mecénás segítségével jutunk a környezetünk esztétikai arculatát formáló szép alkotásokhoz.

Ebben az esztendőben, éppen e fent említett, valóban elismerésre méltó tervek — és a szervezés gyorsasága — alapján pedig külön is hangsúlyosan kell megemlékeznünk a lektorátus segítő szándékáról.

(J. J.)

K LAPJA

K A SZŐLŐ

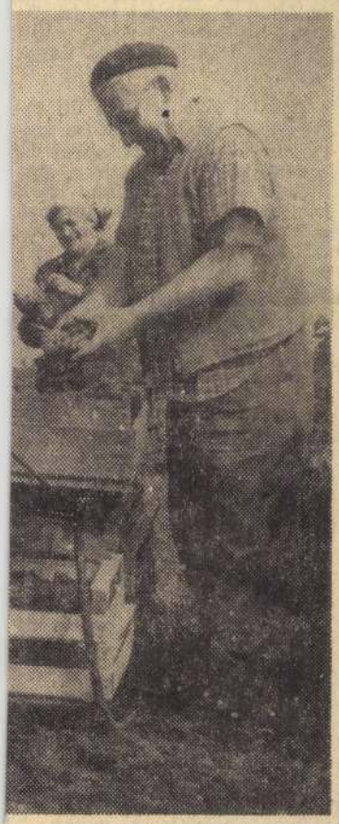

; csemegeszőlő telepén láttuk
amelynél a szőlő szánkón jut
ükség is van a munka szapo-
t 50 mázsa helyett 60 mázsás
nek holdanként

Kákán

PÁRTVEZETŐSÉGI tagokkal beszélgettünk a Pestvidéki Gépgyár esztergomi gyáregységében a szervezeti élet alakulásáról. Sok mindenről szó esett közöttünk, óvatosan kerülgettük a pártszervezet belső életének sebezhető pontjait. Végül mégiscsak rá kellett mutatni erre is, arra is. Gyengén megy a pártépítés, zökkenők vannak a pártoktatás körül, évek óta nem volt munkásőr felvétel és kevés a fizikai munkás a pártszervezetben. Különösen az utóbbi tény kifogásolható, mert a 312 munkásból mindössze 17 a párttag.

Miközben idáig értünk a problémák boncolgatásában, némi megbántódottság érződött a párttitkár hangján. Miért keresgéljük a gyenge pontokat? Miért azt hangsúlyozzuk, hogy kevés a kommunista munkás az üzemben? Nem mondta ki, de egész magatartásán érződött: amolyan kákán csomót keresőknek tart bennünket, akik könnyen beszélnek, hiszen kívülről szemlélik az üzem életét és így nem is érthetik az ottani sajátosságokat.

Az ilyenfajta megítélés persze, adott esetben, lehet megalapozott is. Most azonban ez indokolatlan volt. Az esztergomi városi pártbizottságon ugyanis hasonló értelemben beszéltek a gyár pártszervezetének tevékenységéről, azaz ők is elmarasztalták a pártvezetőséget az említett hibák miatt. A pártvégrehajtóbizottság ugyanis e.. ik ülésén alapos elemzés tárgyává tette a gyárban folyó politikai munkát és arra a következtetésre jutott, hogy számos vonatkozásban javításra szorul, s különösen az érintett területeken.

Hasonló esetek nemegyszer előfordulnak pártmunkással, gazdasági vezetővel, munkással. Egyes emberek csak a dicséretet fogadják el fenntartás nélkül, az első segítő-bíráló szóra azonban megbántódnak és úgy érzik, feleslegesen figyelmeztetik őket a hibákra. Az ilyen emberek, hamar elveszítik az őket övező megbecsülést. Mi lenne, ha csupa dicsérgetésből állna az életünk? Ki bírná azt ki? Nagyon hamar terhes lenne ez az állapot, minden jó érzésű ember számára.

Kétségtelen, hogy egyes kommunistáknál is tapasztalható némi túlérzékenység. Ez lehet lelki adottság, de lehet évek alatt beidegződött rossz magatartás is. Az újságban megjelent cikkekkel kapcsolatban ez úgy nyilvánul meg, hogy lehet írni például valakiről vagy valamiről nagyon már csak az ragad meg az érintett agyában, a többire oda se figyel. S persze, hasonló a helyzet az élet más területein is, vannak, emberek, akik valósággal allergiásak a jóindulatú bíráló észrevételekre is, nem látják be megtételük szükségszerűségét. Pedig mindenki szinte naponta követ el kisebb vagy nagyobb hibákat.

Persze, azt senki sem várja, nem is várhatja, hogy állandóan ostorozzuk magukat; tegnap ilyen hibát követtünk el ma meg olyant. Az azonban jogos elvárás, és különösen a kommunistákkal, hogy a hiba lehetőségét elismerve, ne tekintsék kákán csomót keresésnek a bajból a kivezető utat is megmutató észrevételt, vagy elemzést. Ellenkezőleg, az legyen számukra a fontos, ami az adott dolog lényege: az együttérzés, a segítőkészség, a figyelem felkeltése, a probléma iránti érzékenység fokozása, nem pedig a bírálat iránti érzékenység eltúlzása.

Egy járási pártbizottsági első titkárral beszélgettem a napokban. Megemlítette, hogy időnként elbeszélget azokkal az emberekkel, akiket a maguk területén jó vezetőknek tart, de vannak olyan hibáik, amelyekre néha figyelmeztetni kell őket. Egyszerű dolgokról van szó, az egyik

Városligetben

nyi szabadtéri területen 15 országból csaknem száz — 67 külföldi és 24 magyar — cég vonultatja fel legkorszerűbb gépkocsijavítási, autóápolási és felszerelési cikkeit. Néhány évvel ezelőtt már rendeztek autófenntartó nemzetközi kiállítást a Városligetben, de az idei bemutató jóval gazdagabb. Először jelennek meg termékeikkel angol, ausztrál, osztrák, finn, francia, holland, japán, indiai, NSZK-beli, olasz és svéd cégek.

Az AUTÓKER mintegy 200 féle javító-szerelő-vizsgáló berendezést mutat be, s lehetővé teszi, hogy a közületek, vállalatok a helyszínen kössenek szerződést a kiválasztott garázsipari berendezések szállításáról. A vállalat lehetővé teszi, hogy a bemutatott felszerelési — kényelmi- és autóápolási cikkek nagy részét a szomszédos pavilonban megvásárolhassák a gépkocsitulajdonosok. A kiállítást okté-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 NOV 28
Dolgozók Lapja Komárom

Brém Ferenc
szobrászművész

1021

Kőszobor

Jó ideje már, hogy a tatabányai művészházhoz hatalmas kőtömb érkezett. Daru emelte le a tömböt, aztán nemsoká palatetős deszkaépület fogta körül a különös szállítmányt. Azóta az arra járók gyakran megállnak Brém Ferenc szobrászművészünk „nyilvános műterme" mellett. A házikó szellős, hogy a kőport kivigye a légáram, így egy részét zsákszövettel takarta be a szobrász. Az ajtó fölött azonban emberfej-magasságban lényegében nyitott ez a műterem, belátni, s persze maga a lehetőség vonzza is a nézőket.

— Talán kissé túlzásnak tűnik, de az a tény, hogy a kíváncsi ember megáll itt kint, megjegyzéseket tesz, kérdez, amire válaszolni kell, figyeli hogyan alakul ki egy majdani köztéri szobor — ez az egész, sok-sok összetevőjével egyetemben, számomra nagyon egyértelműen kultúrpolitizálás. Sőt, kíváncsiak arra is, mit kap ezért a munkáért az alkotója. S amikor látják a valóságosan, fizikai mivoltában nehéz munkát, mintha eloszlana az a feltevésük, hogy „bezzeg a művész csak kriksz-kraksz, és nagy pénzeket keresett..."

Hallatlanul érdekes gondolatokat rögzítenek most emlékezetemben. Kultúrpolitika a mindennapi gyakorlat apró-pénzére váltva. Megjegyzem: ha az újvárosi klubkönyvtár előtti parkba kerül ez a nagyméretű nőalak, talán még jobb lett volna ott, a helyszínen, a műalkotás majdani mindennapos nézői előtt vésni, faragni, csiszolni — bizonyára teljességgel a magukénak éreznék a szobrot, mert hisz szemlélőként már részesei voltak az alkotás folyamatának. Aztán megegyezünk abban, hogy technikai okok miatt lett volna nehéz megvalósítani ezt az ötletet, akkor is, ha Brém Ferenc rábólint: van igazságod...

Balra gipszfigura, amit a zsüri elfogadott. Jobbra — forgatható alapra helyezve — a ma még csak nagyolt kőtömb. Lábunk alatt ropog és pattan a sok-sok kőszilánk. A nőalak kezében gömb, másik keze, mintha valami messzenéző töprengést kívánna ezzel jelezni, könyékben behajlítva. Vésők, kalapácsok, köszörű. Egy-két nagyobb, később is használható darabon kívül rengeteg törmeléke van ennek a készülő alkotásnak máris.

— Nem haszontalan termék még ez sem. Amikor a daruval leemelték a hatalmas kőtömböt, forduláskor a daru megbillent. Azóta töprengek, hogy ezt a zúzalékot itt majd el lehet szórni, igazi alapozás lehet a közterülethez... A házikót a városi tanács bocsátotta rendelkezésemre, míg készül a szobor. Igazán szép gesztusnak tartom ezt.

Amikor ezeket a sorokat írom, még a televízióban nem hallhattam a köztéri szobrokkal kapcsolatos vitát. Adalékoknak érzem mindenképpen ehhez a vitához az alkalmi műteremben tett látogatást, az ott folytatott röpke beszélgetést. Természetesen nem vitatom azt, hogy Brém Ferenc kalapácsütései nyomán nem a leginkább heves eszmecseréket irritáló alkotás születik, nem merész újítás ez a szobor, nem rúgja fel a hagyományokat, de a maga nemében, például monumentalitásával még is csak jelentősen beleszól majd az újvárosi klubkönyvtár előtt kialakított igen kellemes terecske hangulatába.

Újváros egy másik pontjára, a Turul mozi környékére már régóta „készül" (azaz: nem készül) Brém Ferenc alkotása; holott már jó ideje elfogadták.

— Ha igaz, 1974-ben, hogy ilyen csúnyán mondjam: sor kerül a kivitelezésére is. Végre. Kapacitáson múlott. Most bízom benne, csak-csak a közönség elé kerül... Ez a kőszobor tavaszra mindenképpen a helyén áll.

— j —

A reményhez, 2
és mások). S az
költeményeket is
méltóan szólalt
Műsorukból két

Rádió- és tv-műsor

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Hallgassuk együtt! 9.05: Indul a bakterház, Rideg Sándor regénye. V. rész. 9.25: Könnyűzene négy városból. 10.05: „Nyitnikék" 10.40: Barokk muzsika. 11.30: A Szabó-család. 12.20: Ki nyer ma? 12.35: Tánczenei koktél. 13.20: Gergely Anna és Domahidi László nótákat énekel. 13.50: Válaszolunk hallgatóinknak. 14.05: Muzsikáló nyári tábor Fertődön. 14.30: Nőkről — nőknek. 15.10: Harsan a kürtszó. 15.45: Bundschuh István stájerciterán játszik. 16.05: Pro és kontra a differenciálásról. 16.14: Kamarazene mélyhegedűre. 16.39: A francia forradalom dalai. 17.05: Külpolitikai figyelő. 17.20: Negyedszázad emlékezetes budapesti hangversenyei. III. rész. Közben: 18.00: Rekord után — rekord? 19.25: Kritikusok fóruma. 19.35: Az év legjobb tánczenei felvételeiből — II. rész. 20.20: Irodalmi folyóirataink. 21.13: Szellemi munkások — diplomások — értelmiségiek. 21.43: Dietrich Fischer Dieskau, Schumann-dalokat énekel. 22.20: Kilátó. 22.50: Meditáció — a munkahelyi demokrácia érdekeltségi feltételeiről. 23.00: Könnyűzene Kerekes János szerzeményeiből. 23.30: Hindemith: Mise. 0.10: Filmkeringők.

PETŐFI RÁDIÓ

8.30: Népdalok, néptáncok. 9.03: Kívánsiak klubja. 10.00—11.55: A zene hullámhosszán. 11.55: Néhány perc tudomány. 12.00: Zenekari muzsika. 13.03: Házunk tája. 13.26: Székely Endre dalaiból. 13.40: Orvosi tanácsok. 14.00—17.00: Klubrádió. 17.03: Ötórai tea. 18.05: Bp. Honvéd—Ruch Cherzow. UEFA-kupa II. félidő. 19.40: Jó estét, gyerekek! Kb. 21.30: Kis magyar néprajz. 21.35: Operettdalok. 21.54: Miért kellett így történnie? 22.17: A zenemester. 23.15: A Schubert rézfúvósegyüttes játszik. 23.30: Berki László népi zenekara játszik.

3. MŰSOR

18.05: Iskolarádió. 18.25: Nagykanizsai dzsessz hétvége. 19.05: Bozay Attila: Trapéz és korlát — kantáta Pilinszky János verseire. 19.19: Andor Éva és Kováts Kolos énekel. 19.55: Külföldi tudósoké a szó. 20.10: Beszélgessünk zenéről. 20.33: A Stúdió 11 játszik. 20.52: Új lemezeinkből. 21.47: Az ORT zenekarának hangversenye a Salzburgi Ünnepi Játékokon.

BUDAPESTI TV

9.15: Iskola-tv. Orosz nyelv (középisk. III—IV. oszt.) 9.35: Delta. 10.05: Tízen Túliak Társasága (Ism.) 10.30: Salto mortale. VIII. (bef.) rész: Bécs (Ism.) 11.30: Játék a betűkkel (Ism.) 15.40: Irány az egyetem! Newton törvényei. 16.20: Orosz nyelv (Ism.) 16.48: Hírek. 16.55: Labdarúgó UEFA Kupa. Bp. Honvéd—Ruch Chorzow mérkőzés. Közvetítés a kispesti pályáról. A szünetben: 18.50: A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság nemzeti ünnepén. 19.15: Esti mese. 19.30: Tv-híradó. 20.00: Teatro 10. Az Olasz Televízió zenés filmje. 20.40: Iszlám. VIII. (bef.) 21.40: Tv-híradó — 2. kiadás. 21.50: Vészi Endre: Ágyak a horizonton Tévéjáték (Ism.) (16 éven felülieknek!)

2. MŰSOR:

20.00: Goldoni: A Chioggiai csetepaté. Vígjáték két részben. A Színház és Filmművészeti Főiskola hallgatóinak előadása az Ódry Színpadról, felvételről. 21.35: Karel Vlach és zenekarának műsora.

BRATISLAVA

15.25: Juventus-Torino—Independiente Buenos Aires labdarúgó-mérk. 16.20: Hírek. 16.30: Beszélgessünk oroszul. 17.00: Középiskolások műsora. 18.00: Esti mese. 19.00: Tv-híradó. 20.00: Finom kis háború. Francia—román filmvígjáték. 21.30: Tv-híradó. 21.50: Napjaink szemszögéből.

BÉCS

10.00: Iskolatelevízió. 11.00: Éljen a szerelem! Film (Ism.) 16.30: Kicsinyek műsora. 17.15: Rajzóra kicsinyeknek. 17.40: Antenna. Nemzetközi ifjúsági magazin. 18.00: Francia nyelvlecke. 18.25: Jó éjszakát, gyerekek. 18.30: Tv-Konyha. 19.00: Osztrák képek. 19.30: Tv-híradó. 20.06: Sporthírek. 20.15: Szenzációk a cirkusz kupolája alatt (12. rész.) 21.10: Keresztmetszet. 22.10: Tv-híradó.

II. PROGRAM

18.30: Iskolatelevízió. 19.30: Tv-híradó. 20.06: Sporthírek. 20.15: Ki ölte meg Salvatore G.-t? Olasz film. 22.10: Osztrák képek. 22.30: Tv-híradó.

...OGUSOK LAPJA
Budapest

Brém Ferenc szobrász

KIÁLLÍTÁSOK

Salgótarjánban és Budapesten

A Komárom megyei „Jel" képzőművészeti csoport nagy feltűnést kelő tárlatával jelentkezett a salgótarjáni József Attila Megyei Művelődésügyi Központban. A csoport tagjai: *Brém Ferenc* szobrász, *Kerti Judit*, *Major József*, *Székely Károly*, *Kóthay Ernő*, *Krajcsirovits Henrik* és *Végvári I. János* grafikusok, illetőleg festők. Valamennyien pedagógusok. Közös tárlaton szereplő műveik mindegyiküket sajátos arculatú, érett alkotónak mutatják.

Ugyancsak csoportos kiállítással néhány *fővárosi* pedagógus-művész a Fáklya klubban. *Ábrahám Rafael*, *Bakonyi Mihály*, *Gál Dezső*, *Elekes Piroska*, *Tahi-Tóth Nándor* és *R. Tomonyák Gitta*, akiknek nevét korábbi kiállításokról már jól ismerhetik a tárlatlátogatók, újabb művekkel csak öregbítették eddigi hírnevüket.

—i—s

Kóthay Ernő: A tavasz virága

szét ke
hivatás
désének
sult díj

SZÍNV
ESTET
rosunk, Budapest az iroda-
lomban és zenében" címmel a
Rajk László általános iskola
Pest, Buda és Óbuda egyesí-
tésének századik évfordulója
alkalmából.

GAZDAG PROGRAMOT ál-
lítottak össze az ózdi járási ne-
velők napjára. Délelőtt Kiss
Gyula, a Fővárosi Pedagógiai
Intézet tudományos kutatója
tartott előadást Közösség, de-
mokrácia, közéletiség címmel,
majd szekcióülések következ-
tek, melyeken időszerű kér-
deseket tárgyaltak meg a
részvevők. Színes kulturális
műsorral és közös ebéddel zá-
rult a program.

A FŐVÁROSBAN két alka-
lommal is megrendezték a
Győr-Sopron megyei gyer-
mekrajz-kiállítást. Április vé-
gén a XX. kerületi Táncsics
Művelődési Házban, május
közepén pedig ugyancsak e
kerületben, az Építők Műve-
lődési Házában mutatkoztak
be a Győr-Sopron megyei
„gyermekművészek".

KÖNYVTÁRT AVATTAK a
szombathelyi Fürst Sándor
általános iskolában. A 2300
kötetes könyvtárszoba elké-
szítéséhez a helybeli vállala-
tok több mint harmincezer
forintos társadalmi munká-
val, valamint berendezési tár-
gyak készítésével járultak
hozzá.

JÓL SIKERÜLT ISKOLA-
HETET rendeztek a szegedi
Zrínyi Ilona általános iskolá-
ban. Ennek keretében tartot-
ták meg Petőfi-emlékünnep-
ségüket, és színvonalas kiállí-
táson mutatták be iskolájuk
munkáját.

SZÁZ ÁLTALÁNOS ISKO-
LÁS DIÁK részére épít kol-
légiumot az enyingi községi
tanács és a helybeli állami
gazdaság. A másfél millió fo-
rintos költséggel felépülő új
létesítményben a környékbe-

BIZOTTSÁG a vöröskereszte
tanárok közreműködéséve
véradónapot szervezett. A vá-
ros oktatási intézményeiből
mintegy 90 személy adot
vért.

ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE
épül Szolnokon, a járműjaví
tóban dolgozó szülők gyerme
kei részére. Az építkezésekre
a MÁV fejlesztési alapjából
12 millió forintot biztosítot
tak.

A KAPOSVÁRI CSIKY
GERGELY SZÍNHÁZ társu-
lata egy előadás teljes bevéte-
lét felajánlotta a kaposvár
óvodaépítési akcióra.

VIDÉKRŐL BEJÁRÓ IS-
KOLÁSOKNAK készített vé-
dőruhát — kísérletképpen —
az Országos Balesetelhárítási
Tanács. A feltűnő színű védő-
ruha célja — melyet a falusi
tanyai iskolákhoz juttattak el
— a távolról iskolába járó ta-
nulók védelmét szolgálja a
száguldó autók ellen.

AUDIOVIZUÁLIS SZAK-
KÖRT szervezett a bakony-
csernyei általános iskola tíz
pedagógusa. A szakkör elsősor-
ban a tanárok önképzését se-
gíti elő, de tantárgyi eszközök
készítésével a tanulóknak is
segítséget nyújt.

HASZNOS KIS KIAD-
VÁNYT jelentetett meg a Vo-
lán Trószt, mely az iskolai ki-
rándulások lebonyolításához
nyújt segítséget. A könyvecs-
ke tájékoztatást nyújt az autó
buszkirándulások megszerve-
zéséhez, és ismerteti a különfé-
le kedvezmények igénybevéte-
li lehetőségeit.

MEDGYESEGYHÁZÁN több
mint félmillió forintot fordí-
tottak az óvoda bővítésére. A
múlt évben harminc férőhe-
lyes foglalkozási termet építet-
tek, most pedig a konyhát kor-
szerűsítik.

KORSZERŰ NYELVI LA-
BORATÓRIUMOT

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-749, 340-726

1973 JUN 28

Dolgozók Lapja Komárom

Brém Ferenc szobrász

JEL-megnyitó Tatabányán

29-én, pénteken délután 17 órakor Németh Kálmán, a megyei pártbizottság munkatársa nyitja meg a JEL képzőművészeti csoport kiállítását a tatabányai Népházban, az emeleti kiállítóhelyiségben. Brém Ferenc szobrász, Kerti Károly grafikus, Kóthay Ernő festő, Krajcsirovits Henrik grafikus és Végvári János festő munkáival ismerkedhetnek majd az érdeklődők július 11-ig.

jogosan vonhatjuk le a következtetést: utasnak és vasutasnak egyaránt érdeke, hogy tiszta és ép kocsikban utazhassanak, ezért valamennyiünknek jobban kell őrködnünk vagonparkunk megóvásán.

Megismertetni a művészetet

Nagyon kellemes meglepetés volt vasárnap estefelé az ünneplős, elegáns környezeiket a község művelődési háza felé vonulni látni. Szép számmal gyűltek össze az érdeklődők, hogy részt vegyenek egy ma még rendhagyónak számító esti programon. Pedig ez csupán az első est azok sorában, amelyek révén a most következő két hétben a művészet legkülönbözőbb területeivel, ágaival közelebbről ismerkedhetnek.

Az első esemény a JEL képzőművészeti csoport grafikai kiállításának megnyitása volt. Ez egyben a „Két hét művészet" akció megyei megnyitóját is jelentette. Nagy Lajos, a megyei tanács művelődési osztályának vezetője többek közt arra hívta fel a figyelmet, hogy a szép elképzelés megvalósítása révén s ezen túlmenően is, valamennyiünk dolga a művészetet megismertetni — és megismerni. Nem véletlen, hogy a rendezvénysorozat első állomáshelye Környe, ahol szívesen fogadják a művészeket és a művészeket.

Az ünnepségen a helyi „Páva kör" színes dalcsokrot adott elő. Mindennapi munkájuk végzése mellett a kör tagjai már az énekeléssel is bizonyítják, hogy vonzódnak a szép-hez, miközben a népi dalkincs emlékeit, hagyományait őrzik, ápolják. Kellemes, hangulatos műsoruk méltán kapott nagy tapsot. A JEL csoportosulás kiállításán Wehner Tibor kalauzolta végig a nézőket. A csoport alapító tagjai — Brém Ferenc, Kerti Károly, Kóthay Ernő, Krajcsirovits Henrik és Végvári János — munkái mellett ott sorakoznak a falakon, paravánokon Bánfi József, Karkus István és Varga József művei is. Bővült tehát a kör, lendületes fejlődést mutató fiatalokkal. Brém érdekes kisplasztikái, Kerti Károly Dózsa-sorozata, Kóthay megkapó színvilágú alkotásai, Krajcsirovits dinamikus kompozíciói, Végvári sajátos hangvételű munkái egyaránt érdeklődést keltettek. Bánfi mozgalmas ábrázolásmódja mellett Karkus István művészi fegyelmet, rendet tükröző metszetei és Varga József vibráló hangulatú képei is tetszésre találtak.

A tárlat könnyen mozdítható, szállítható anyagból állt össze. Nem „könnyű" alkotásokról van szó itt, amelyek majd mintegy átmenetet jelenthetnének a „nehezebb" művek világába. Művészettel ismerkednek most a környei érdeklődők, s ebben csak egyféle alapminősítés lehetséges: a jelzőtlen kifejezés — művészet. Már az első reagálások is meggyőzhették a visszhangra kíváncsiakat: a nézők nemcsak szívesen megszemlélik a kiállított műveket, hanem magukba is fogadják, szeretettel és értéssel. Amiből máris következik a tanulság, hogy tudniillik ünneppé tud válni ez a találkozás. Ez az ünnepi hangulat jellemezte a vasárnap estét Környén, hiszen az említetteket követően a Déryné Színház társulata vonzotta a színházterembe a közönséget. S a művelődési házban osztották a további ismertetőket: 14-én szerepel Környén a Mesejáró Apró Jánossal a tatabányai Bányász Színpad, 17-én délelőtt pedig az oroszlányi József Attila, illetve III. számú Általános Iskola és a megyei művelődési központ bábcsoportja mutatkozik be műsorával a fiatal nézőknek...

A kezdeményezés első megmozdulása sikert aratott. A folytatást joggal várjuk. Jó lenne viszont a két hétre előre kidolgozott programot egy kis műsorfüzetté ötvözni, hogy áttekinthetőbbé váljon, mikor mire számíthatnak a helybeliek és a környező településekről érkezők.

Megismertetni a művészetet — ünnepi külsőségek között; ünneppé avatni a művészettel való találkozást, s értő, mind többet megértő közönséget formálni: ez a célja a rendezvénysorozatnak. Ha a jó kezdetet hasonló folytatás követi, a „Két hét művészet" akció eléri célját.

LB

saját erő[illegible]

a telepre — elsősorban az anyagárak emelkedése folytán —, mint amennyi a tervben szerepelt. Ebből a tetemes összegből 4 millió az idén vált esedékessé. Közös gazdaságunknak a megfontolt jövedelem-felhasználás következtében az elmúlt évek alatt hárommillió forint tartalékalapja gyűlt össze. Most ehhez a pénzhez nyúltunk, további egymilliót pedig a banktól vettünk fel, hogy a telepet időre befejezhessük. Ennek a hitelnek a felét már a jövő évben vissza kell fizetnünk.

A szarvasmarha-tenyésztés fejlesztését szolgáló kormányrendelet, s az ehhez kapcsolódó intézkedések megadták a lehetőséget ahhoz, hogy okszerű gazdálkodás mellett jól jövedelmező ágazattá váljék a szarvasmarha-tartás. A szendiek is joggal bíznak abban, hogy érdemes volt erre az ágazatra ilyen tekintélyes összegeket fordítani.

A termelés volumenének növelését a fejlődés elengedhetetlen feltételének tartják a Barátság Tsz-ben. Bíznak abban, hogy néhány éven belül

pítják, milye[illegible] szenvedett hi[illegible] szervezete, s ho[illegible] lyen módon leh[illegible]

A közelmúltba[illegible] lesítették kapcso[illegible] laxiával. Igy a [illegible] abraktakarmány[illegible] centrátumot — s ezzel együtt azokat a kiegészítő szereket, melyeket a gyár a takarmány és állatvizsgálatok alapján javasol — tőlük szerzik be, a Gabonaforgalmi Vállalattól csak a fehérje-takarmányokat vásárolják.

AZ ELSŐ félév eredményeinek ismeretében örömmel állapította meg a tsz vezetősége, hogy az állattenyésztés hozta a tervezett bevételeket. A második félévben, a tudományosan jóval megalapozottabb takarmányozás bevezetésétől még kedvezőbb eredményeket várnak. Ugyanígy az elkövetkező években, amikor kama-

[illegible] a cen[illegible]

A kassai *Prior* és a tatabányai *Centrum Áruház* között a testvéri, baráti együttműködés szép példája valósul meg ezen a héten.

Csütörtökön, szeptember 14-én a tatabányai Centrum Áruházban kiállítás nyílik, amelynek anyagát úgyszólván teljes egészében a kassai Prior Áruház szolgáltatja. A kiállítást *„Csehszlovák nemzeti hetek"* jelmondattal rendezik és ez is jelzi, hogy nem egyetlen eseményt terveznek, hanem elmélyültebb együttműködés alakul ki a magyar és szlovák partnerek között. Ennek a kiállításnak az „előd jét", az elsőt, *Miskolcon* rendezték meg, az ottani Centrum Áruházban, és a tervek is készen áll-

---

Újsághír: Vitalij Szevasztyjanov a Szovjetunió Hőse, a Szojuz—9 űrhajó feldézeti mérnöke, a Szovjet Újságíró Szövetség elnökségi tagja, néhány napot hazánkban töltött.

Nagyot dobbant a szívem az örömtől, amikor közölték, hogy megbíznak a vendég kísérésével. Hiába no, megértik ugye, egy űrhajóssal randevúzni, beszélgetni, utazni, programot szervezni nem köznapi dolog. Szevasztyjanovot várjuk, aki annak idején, 1970 júniusában Adrian Nyikolajevvel (Tyereskova férjével) 18 napot, azaz 424 órát töltött a világűrben.

Most saját kocsiján, a feleségével indult el Moszkvából, turista útra. Átutazott Lengyelországon, az NDK-n és Csehszlovákián. Hogy pontosan mikor érkezik, nem tudjuk. Annyit tudunk csak, hogy fehér Volgával jön. És egy szerény kérése előzi meg: ő most a szabadságát tölti, ne fáradjunk vele, majd elboldogul...

Maradhat-e azonban egy űrhajós-világhíresség a magyarok hagyományos vendégszeretete mellett inkognitóban?

Vasárnap délben megjelenik a fehér Volga a határon. Az álkelő-ponton a Magyar Újságíró Szövetség képviselője, tolmácsa várja a vendéget. Az átkelőhely parancsnoka parkírozó helyet biztosított a kocsinak, mert nagy a forgalom. Kezében nagy csokor szekfű Szevasztyjanov felesé-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Brém Ferenc szobrán

Nógrád

JEL

Komáromi képzőművészek kiállítása

1021

Vasárnap délelőtt nyílt meg Salgótarjánban, a József Attila Megyei Művelődési Központ üvegcsarnokában öt *Komárom megyei képzőművész* kiállítása, amelyet a *Pest, Nógrád, Komárom megyei* kölcsönös megállapodás alapján, a nógrádiak tavalyi kiállításának viszonzásaként rendeztek meg. Tavaly öt Nógrád megyei képzőművész képviselte testvérmegyénkben, Komáromban megyénk egyre gazdagodó képzőművészetét, az idén a komáromiakat látjuk vendégül. *Brém Ferenc* rézdomborításai és kisplasztikával, *Kerti Károly* grafikákkal, *Krajcsirovits Henrik* kréta- és tusrajzokkal, *Kóthay Ernő és Végvári I. János* akvarellel és olajfestményekkel mutatkoztak be.

A kiállítás összessége is sok mindent elárul a művészek tevékenységi területéről, egyes vonalakban és a képek hangulatában ott érezzük a dunántúli lankás táj, *a pannon ragyogás* kiegyensúlyozott hangulatát. Ahogy a vásárhelyi, szolnoki, tokaji művészek munkásságának sajátos íze, zamata, mondhatnánk tájjellege van, ugyanúgy igazán komáromi alkotásokban gyönyörködhetünk a festmények, rajzok, metszetek, szobrok láttan. Példaként hozhatnánk föl Krajcsirovits Henrik *Tavasz* című tusrajzát, a sötét tónusokkal kiegyensúlyozott, visszafogott derűjével.

A művek előtt ismerkedjünk meg a művészekkel.

Brém Ferenc szobrász 1971-ben Székely Bertalan-díjat kapott. Negyvenhat éves. Rendszeres részvevője a megyei, valamint a területi szervezet által rendezett kiállításoknak. Rész vett a Műcsarnokban a IX. és X. országos képzőművészeti kiállításon, az Ernst Múzeumban az „Építjük, védjük szép hazánkat" és a „Dolgozó emberek között" című országos kiállításon. Egyéni kiállítása volt Tatabányán és Oroszlányban. *Kóthay Ernő* festő-grafikus a Komárom megyei Jubileumi-díj tulajdonosa. Negyvenhét éves. Országos kiállításon részt vett Budapesten, Miskolcon és Pécsett. *Krajcsirovits Henrik* grafikus. Negyvennégy éves, a SZOT-díj és a Csók István-díj tulajdonosa. Több külföldi kiállításon is részt vett. Berlinben, Varsóban, Rio de Janeiróban, Prágában, Moszkvában, Pekingben é Krakkóban. E csoportos kiállításokon kívül számos haza egyéni kiállítása is volt. *Kert Károly* grafikus, 56 éves. Díjai: Munkácsy-díj, Alba Regia-díj, Csók István-díj. Tanulmányúton járt Romániában, Norvégiában, Csehszlovákiában. Külföldön Oslóban Ceske-Budejovicében állított ki. *Végvári I. János* festő-grafikus, negyvenhat éves, több kitüntetés, díj és aranyérem tulajdonosa. Járt Ausztriában, Olaszországban, Svájcban, az NSZK-ban, Franciaországban, Bulgáriában, Csehszlovákiában, az NDK-ban, Romániában. 1959 óta az esztergomi Felsőfokú Tanítóképző Intézet tanára.

Jel-nek nevezik csoportjukat, utalva arra, hogy mintegy ecsethúzásra vagy vésőverésre indultak a művészet mezejére diadalt aratni. Milyen is az a „jel". A kiállítás anyagát látva: *biztató és optimista*, ha a képek színeikben, konstrukciókban, vonalaikban nem is annyira nyíltan forradalmiak, mint általában az alföldi tájban. Végigkísérvén a kiállítás anyagát, mi magunk is optimizmussal és derűvel telítődünk, még az olyannyira tragikus tusrajzok láttán is, mint, amilyenek Kerti Károly *Dózsa-sorozatának szénrajzai*. Különösen tetszett Kerti munkáiból még a *Küzdelem* című műanyagmetszet. Brém Ferenc rézdomborításai és kisplasztikái kedvet csináltak ahhoz, hogy *egyszer már nagyobb, méretesebb műveit is lássuk*. Végvári I. János megállapodott, egyenletes, egyéni stílusával tűnt ki, jól bánik a színekkel és vonalakkal. Olajfestményeiből a *Vörös Angyal* megjelenésére emlékszünk vissza leginkább. Krajcsirovits Henrik *Tavasz* című tusrajzának sok a csodálója, értékéből az sem vesz el semmit, hogy egyesek őszies borongást, a dombokon végigfutó árnyékot is fölfedezik rajta. Kóthay Ernő *lángoló színeivel* és helyenként visszafogott, szinte komor háttereivel hívja fel magára a figyelmet.

Mindent egybevetve: a kiállítást műértők és laikusok egyaránt élvezettel látogatják és kísérik figyelemmel. Újabb képzőművészeti élményt nyújt ez megyénk székhelyén.

Lakos György

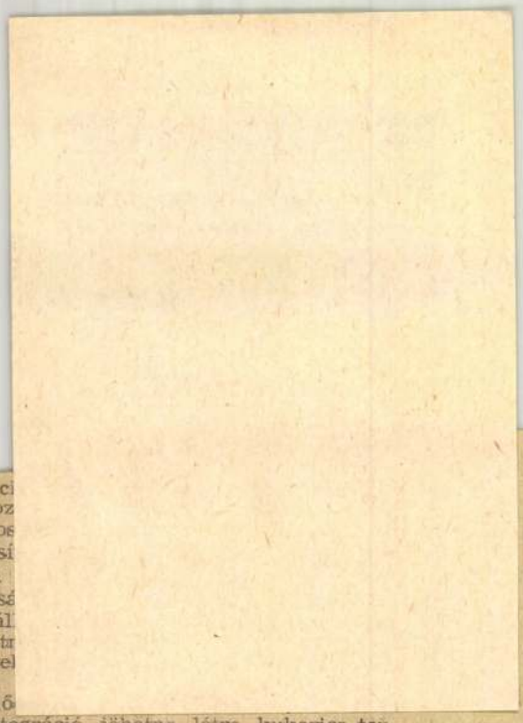

nozható
szövetkezeti
lön válik a
rító- és ta-
a sertéshiz-

az is, hogy
nyag terme-
nyag feldol-
séges élelmi-
Megtermelni,
síteni a ter-
et kikapcsol
sét idézi elő,
b és olcsóbb
megvalósítása
lapító tagok-
edésre, nem
mely nélkü-

működésének
az, hogy lét-
alapozott le-
miuk kell a
ez a szüksé-
soknál képző-
em előtt kell
telt úgy kell
társulás kö-
násba kapcso-

A kapaci
Foglalkoz
társulásos
rőt létesí
előnnyel
takarítás
táp előál
Ki lehetr
vetkezetel
mesztési
megfelelő
kális integráció jöhetne létre kukorica-termesztésre, takarmánykeverésre és hizlalásra, amely minden körülmények között csak hasznonal járhat.

A HAZAI ÉS külföldi tapasztalatok azt igazolják, hogy a kis- és középüzemi élelmiszer-feldolgozó gazdaságok a nagy gyárak mellett eredményesen működnek, ha társulással jól megszervezik a termelés feltételeit. Új választékok előállítására képesek, gyorsan tudnak alkalmazkodni a piaci igényekhez, racionálisan megoldják e foglalkoztatási gondokat, jól hasznosítják a feldolgozás melléktermékeit, szállítási költségeket takaríthatnak meg, sokat ígérő a jövőjük. A mezőgazdasági üzemek számára ez a legjárhatóbb út. Ez felel meg a saját és a népgazdasági érdekeknek. Ez biztosítja a lakosság jobb és olcsóbb élelmiszer-ellátását.

B. Gy.

8-án nyílik a vásár

elépőjegyek a BNV-re

kolások, a sorköteles katonák csoportos látogatás esetén 5 forintos belépővel tekinthetik meg mindkét vásártérületet és szintén jogosultak a külön autóbuszjárat igénybevételére. Csoportos belépésről legalább tíz személy esetén lehet szó, a középiskolásoknál és ipari tanulóknál tanári kíséret is szükséges.

A vidéki látogatók a kedvezményes vasúti utazásra is jogosító 20 forintos vásárigazolvánnyal nézhetik meg a BNV-t. A május 21-től 25-ig tartó szakmai napokon délelőtt 10 órától délután 14 óráig csak a szakközönség tekintheti meg a vásárt, a vállalatától, munkahelyétől kapott 60 forintos szakmai belépőjegyvel.

Ezeken a napokon a nagyközönség előtt csak délután 2 órakor nyitják meg a BNV kapuit. A szakmai napoknak ugyanis fontos célja, hogy a szakemberek nyugodtabban, alaposabban tanulmányozhassák a kiállítások anyagát és tárgyalhassanak kereskedelmi partnereikkel az üzletkötésekről és különféle együttműködési kérdésekről. A félreértések elkerülése érdekében közli a vásárigazgatóság, hogy a szakmai jegyek bármelyik szakmai napra, s természetesen a vásár nyitvatartása idején bármikor érvényesek.

A vidéki vásárlátogatók az IBUSZ- és a MÁV-kirendeltségeken, a megyei idegenforgalmi irodákban juthatnak hozzá a 20 forintos vásárigazolványhoz, amely 33 százalékos kedvezményes menetértí jegy megváltására, s természetesen a két vásárváros megtekintésére jogosít. A tulajdonosnak az utazás előtt rá kell írnia a nevét a vásárigazolványra, s a menetjegy megváltásakor a MÁV-állomáson, majd visszautazás előtt a vásárban is le kell bélyegeztetni a BNV be- és kijáratainál megtalálható bélyegzőhelyeken. A vásárigazolványra megváltott kedvezményes menetértí jegy a Budapestre utazáskor május 17-én 0 órától május 28-án déli 12 óráig, visszautazáskor pedig május 18-án 16 órától, május 29-én éjfélig érvényes.

Minden belépőjegyen két szelvény, a városligeti és a kőbányai belépésre jogosító szelvény található. Lehetőség nyílik tehát arra is, hogy a látogató ne ugyanazon a napon tekintse meg a városligeti és a kőbányai vásárvárost.

Mindkét vásárváros naponta délelőtt 10 órától este 20 óráig tartja nyitva kapuit, de a pavilonokat egy órával hamarabb, tehát már este 7 órakor bezárják. A szakmai napokon — mint ismeretes — a nagyközönség délután 2 órától léphet be a vásár területére.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROM MEGYEI

1021

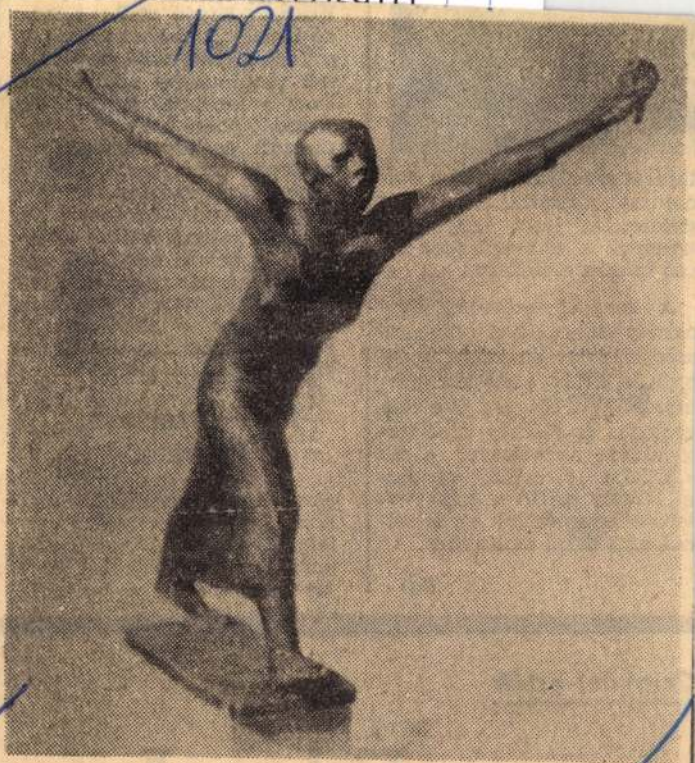

Brém Ferenc: Oszirózsás forradalom

tatúrát azonban követi a diadalmas második, a mai, a győztes, az elsőt kegyelettel ünneplő, a félévszázados dicső múltra emlékező.

A megyei művelődésügyi osztály és a megyei múzeumi szervezet rendezésében megnyílt kiállítás osztatlan elismerést kelt. Ravasz Éva muzeológus és Kóthay Ernő festőművész vezetésével olyan kiállítást sikerült rendezni, amely méltó a nagy évfordulóhoz, népünk történetének eme dicső emlékéhez.

(kl)

...ová-
...sták
...cí-
...zre.
...tás-
...ha-
... és összetartozó karakterrel rendelkeznek. Akik a proletárforradalmat vállalták, azok mindenképpen a haladás katonái voltak tetteikkel, s persze mindettől elválaszthatatlan volt az internacionalizmus is. Ma már természetes — akkor, a 133 nap folyamán vízválasztó jelentőségű fogalmak. A

Forradalmárok, katonák

című munka szerény keretek közt is jelentős feladatra vállalkozik. A huszonhat portré nem csupán egyéneket mutat be, hanem a huszadik

Színházi esték

Édes Anno

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom m. Dolgozók Lapja

1966 DEC 31

Szombaton nyílik Brém Ferenc kiállítása

Tavasszal látogattuk meg műtermében Brém Ferenc tatabányai szobrászművészt, s akkor jeleztük, hogy nemsokára megrendezik első önálló kiállítását. Műveiből a városi tanács művelődésügyi osztálya rendezésében szombaton, január 4-én délután hat órakor nyílik kiállítás a Népházban. A megnyitó ünnepségen Salamon Hugóné, a városi tanács művelődésügyi osztályának vezetője, országgyűlési képviselő mond bevezetőt. A több mint harminc szobrot, kisplasztikát, s más műfajú alkotást a közönség január 20-ig tekintheti meg.

1021

Brém Ferenc, szobrászművész

sorsjegyeket nem ü-
leti meg.

A főnyeremények a sorszám növekvő sorrendjének megfelelő helyen találhatók.

Szám	Sorozat	Nyer.
000 236	I—XXX	100
001 031	I—XXX	100
001 123	I—XXX	200
001 288	V.	5000
001 288	I—XXX	100
001 406	XVII	10 000
001 406	I—XXX	100
001 497	XII	5000
001 497	I—XXX	100
001 797	I—XXX	500
001 815	I—XXX	200
001 989	I—XXX	200
002 199	I—XXX	100
002 236	I—XXX	100

012 044	VIII
012 044	I—X
012 487	I—X
012 130	I—X
013 151	I—X
013 356	I—X
013 440	XIII
013 801	I—X
014 055	I—X
014 243	XII
014 243	I—X
014 450	I—X
014 466	XX
014 466	I—X
014 560	I—X
014 804	I—X
014 838	I—X
014 948	I—X
015 161	XV
015 161	I—X

BRÉM FERENC

1927. január 28-án Urkuton született. Művészeti tanulmányait 1951—1956. között a budapesti Képzőművészeti Főiskolán végezte, Mikus Sándor és Beck András növendékeként. Egyéni kiállítását megrendezték Tatabányán (1969, 1976), Oroszlányban (1969) és Zalaszentgróton (1974).

Lakcíme: Tatabánya, Ságvári lakótelep 7.

Sámuel színrelép (érem), 1973, bronz, 9 cm ∅

Magyar grafikai Galéria, Bp. Múcsarnok 1978. V. 5-28.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 OKT 13

MAGYAR IFJÚSÁG

Brém Ferenc

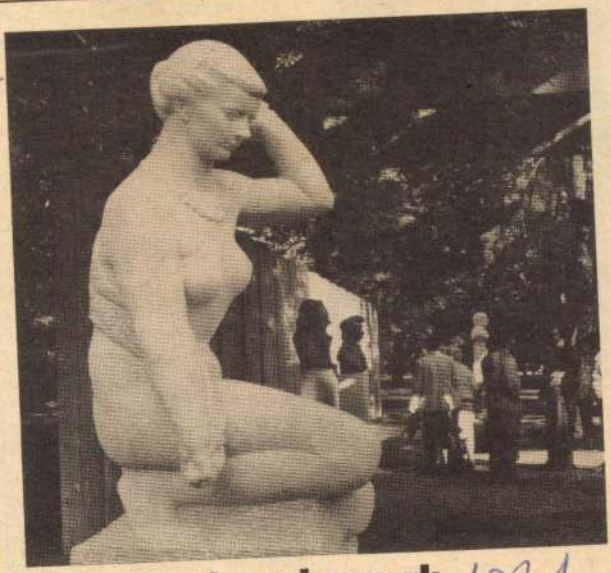

Városligeti szoborpark 1021

A budapesti Városliget fás, bokros sétányán rendszeresen több művész alkotását állítják fel. A szobrokat időszakonként cserélik és felújítják majd. Képünkön az új szoborpark egyik részlete látható: Brém Ferenc: Törülköző nő című alkotása

Mérges István

két adatot, melyeknek első látszatra semmi közük a témához. Dolgozóink száma 2900 fő. A vállalat éves termékértéke 24 milliárd forint. Ezt az értéket csak akkor tudjuk „hozni", ha dolgozóink optimális erőben, jó kedélyállapotban vannak. Tehát némi túlzással azt mondhatjuk, hogy a munkán túli tevékenység megszervezése gazdasági érdek. Komolyan is vesszük. Ahogy fejlődött a vállalat, úgy fejlődött a tömegsport is. Ma már tizenkét sportág között választhatnak a sportolni vágyók. Sajnos nincs

MÉRGES ISTVÁN: A KISZ-alapszervezet minden belépett fiatal mellé segítőtársat állít, aki igyekszik megkönnyíteni a beil-

Brém Ferenc
szobrászművész.

Fényes Tamás:
Szoborpark a
Városligetben.

Magyar Hírlap,
1978. okt. 21.

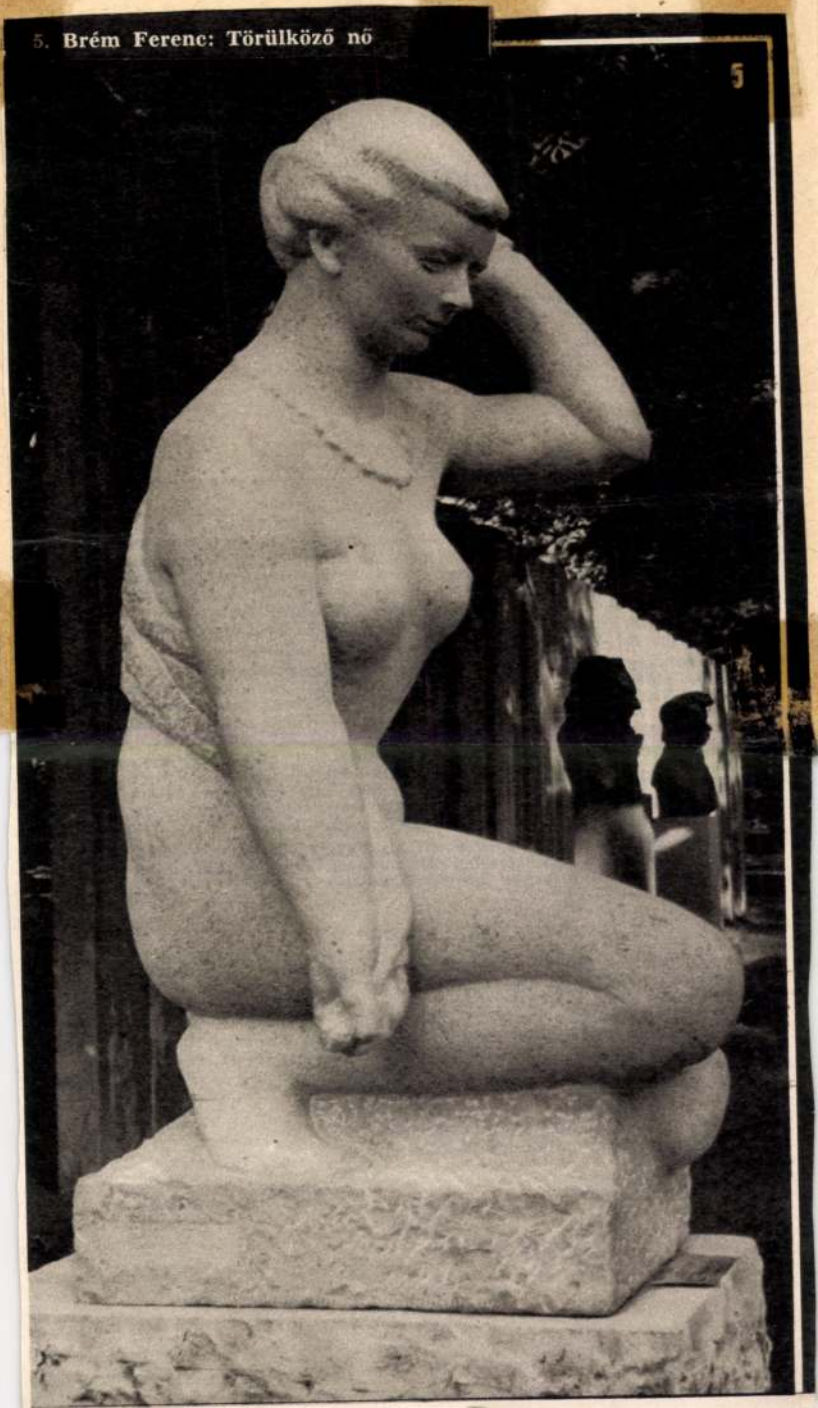

5. Brém Ferenc: Törülköző nő

5

Kedves Olvasónk, amikor az előfizetési díjat megküldi, arra kérjük, hogy — a pontos címzés érdekében — nevét és címét NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL írja meg. Ha címe megváltozásáról értesít minket, vagy a rosszul leírt címzés helyesbítését kéri, ugyancsak használjon nyomtatott nagybetűket.

A MAGYAR HÍREK szerkesztősége (Budapest 62, 292. postafiók H—1905) a jövőben is örömmel áll olvasói rendelkezésére, és bármely kérdésben szívesen ad felvilágosítást.

MAGYAR HÍREK

Hungarian News, Nouvelles Hongroises, Ungarische Nachrichten.
A Magyarok Világszövetsége lapja. P. O. B. 292. Budapest 62.
Főszerkesztő: SZÁNTÓ MIKLÓS.
Főszerkesztő-helyettes: APOSTOL ANDRÁS.
Szerkesztőség: BUDAPEST, Benczúr u. 15. H—1905 Telefon: 225-405.
Kiadja a Lapkiadó Vállalat, BUDAPEST, Lenin krt. 9—11. H—1078
Telefon: 221-285. Levélcím: Budapest, PF. 223. H—1906
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT igazgató.

Egyetemi Nyomda 78.3425, Budapest, 1978
Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató

HU ISSN 0133—090X

INDEX: 26 506

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 346-726

DOLGOZÓK LAPJA

1977 DEC 2 1

Brém Ferenc szobrászművész

Karácsonyi ajándék Tatabányának

Tatabányán, a Turul mozi előtti parkban felállították Brém Ferenc szobrászművész alkotását: *Vízbe lépő fiatal fiú.* A lakásépítés feszített tempója mellett a városi tanács — az utóbbi időben egyre inkább — arra is törekszik, hogy Tatabányát esztétikailag is formálja. Jelzik ezt az egyéni tervek alapján készülő középületek, a házak között meghúzódó, rendezett parkok és terek. Az új bronzszobor újabb kellemes színfoltja a megyeszékhely egyik legforgalmasabb terének, és szép karácsonyi ajándék.

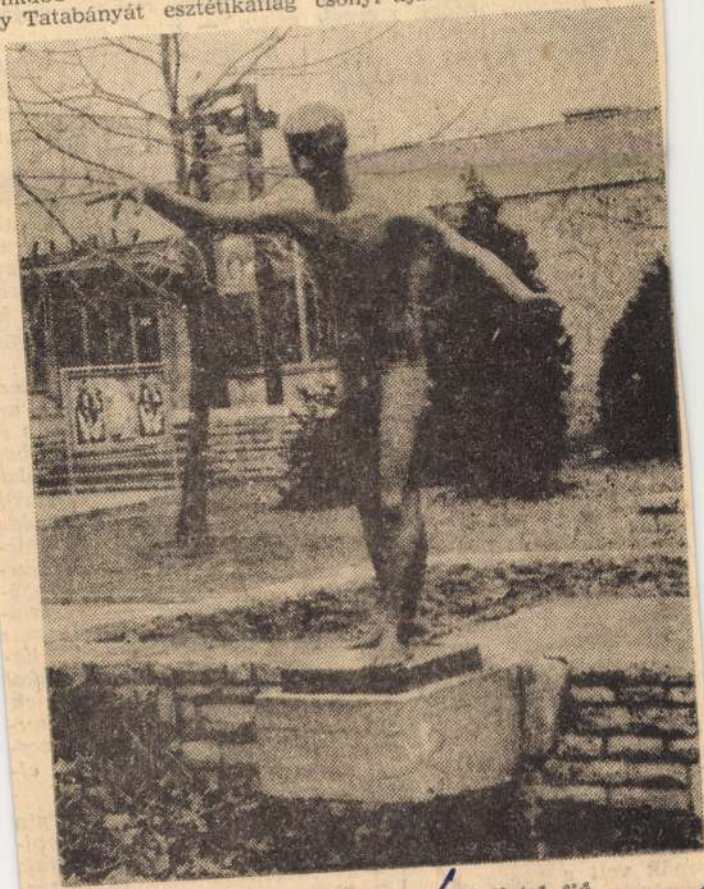

Brém Ferenc: Vízbelépő fiatal fiú

A szovjet állambiztonsági szervek jubileuma

A szovjet állambiztonsági szervek munkáját méltatja kedden a Pravda, fennállásuk hatvanadik évfordulója alkalmából. A lap hangsúlyozza: *az állambiztonsági szervek munkájukban mindig a nép érdekeiből indultak és indulnak ki, hűségesen szolgálják a kommunizmus építését.*

A cikk emlékeztet arra, hogy az összoroszországi rendkívüli bizottságot, a CSEKA-t Lenin és a bolsevik párt közvetlen irányításával hozták létre, válaszul a megdöntött kizsákmányoló osztályok és a világimperializmus nyílt és titkos aknamunkájára. A szocialista forradalom védelme volt ekkor a kommunista párt egyik fő feladata, s ezt szolgálta a CSEKA, amelynek élén a kommunista párt és a szovjet állam olyan kimagasló személyisége állt, mint Féliksz Dzserzsinszkij.

„A külföldi katonai beavatkozás éveiben alakultak ki az állambiztonsági szervek mindmáig élő hagyományai: megingathatatlan hit a kommunizmus győzelmében, határtalan odaadás a kommunista párt és a szocialista haza iránt, könyörtelenség az ellenséggel vívott harcban, figyelmesség a dolgozók iránt.

A lap méltatja az állambiztonsági szervek munkáját a második világháború előtt, a szocialista építés éveiben, hangsúlyozva, hogy nagy szerepük volt a gazdasági nehézségek megszüntetésében.

„Az elmúlt években a Szovjetunió lenini békeszerető külpolitikája eredményeként nem kis sikerek születtek a nemzetközi feszültség enyhítésében" — írja a cikk.

Az imperialista államok felderítő szolgálatai és az általuk létrehozott szovjetellenes szervezetek azonban arra akarják kihasználni a helsinki értekezlet után kialakult légkört, a Szovjetunió szélesedő politikai, gazdasági, tudományos-műszaki és kulturális kapcsolatait más országokkal, hogy aknamunkát folytassanak a szovjet állam ellen, fokozzák a kémtevékenységet és az ideológiai diverziót.

„Újabban Nyugaton provokációs kampányt kezdtek arról, hogy a Szovjetunióban és más szocialista országokban állítólag megsértik „a jogokat és a szabadságot" — folytatja a szovjet lap. — *„Állandóan támadják a szovjet állambiztonsági szerveket is. A burzsoá ideológusok, a különféle „szovjetológusok", a revizionisták és a szocializmus egyéb ellenségei durva hazugságokkal és rágalmakkal próbálják elferdíteni ezeknek a szerveknek társadalmi természetét és jelentőségét, szervezetük és tevékenységük elveit".*

A Pravda emlékeztet Lenin ezzel kapcsolatos megállapítására: *„Kapitalista urak, tudjuk, hogy önök nem szeretik ezeket az intézménye-*

Brém Ferenc, szobrászművész

A Komárom megyei képzőművészek tavaszi tárlatát Veszprémben, a Vegyipari Egyetem aulájában rendezték meg. Brém Ferenc szobrai is szerepeltek e tárlaton.

Brém Ferenc: Leányfej, fiúfej. Fotó: Borbás János

Napló /Veszprém/, 1982. jún. 5.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Brém Ferenc, szobrász-művész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1983 SEP. 4

1021

A 33. bányásznap alkalmából Padragkúton, a bányaüzem felolvasótermében a Veszprémi Szénbányák szakszervezeti bizottsága megrendezte Brém Ferenc bányász-szobrászművész kiállítását. A művész 1927-ben született Urkúton, 1956-ben végezte el a főiskolát. Mestere Mikus Sándor volt, de sok segítséget kapott Medgyesi Ferenctől és Pátzay Páltól is. Képünkön: Omlásban című alkotása.

A NAPLÓ
SPORTJA

arcikán „vizsgázik" a BVTC

ki retlen a csapat. A veszprémiek Kazincbarcikán is a szerdai csapathoz hasonló elsőprő hazai rohamra számíthatnak. A papírformát tekintve csupán az lehet kérdéses, milyen arányú vereséget szenved az újonc. Helyt tud-e állni vidéken a védelme! A BVTC kerete változatlan, csupán egy vagy két helyen lehet változás a kezdő csapatban. Tippünk: 1.

✱

Nagyszerű mérkőzést ígér Ajkán a listavezető Alu és a Győri Dózsa találkozója. A győriek korábban mindig jól szerepeltek Ajkán. Most lendületben vannak a hazaiak, esélyesek a teljes sikerre. Tipp: 1.

Zircen ugyancsak jó képességű együttes lesz a hazaiak ellenfele. Az előző bajnokság sikercsapata, a S. Postás, változatlanul folytatja jó szereplését. Még veretlen. Tipp: 1.

A PMTE a Sárvár elleni rahoz. Ha a pétiek megismétl a Sárvár elleni teljesítményi ket, Kőszegen győzhetne Tipp: 2.

A Nyitraival és Medgyess megerősített Bányász Várpal tán esélyes az újonc Kapuvá ral szemben. A Videoton e leni hétközi villanyfényes el készületi találkozón jól hely állt a csapat. 1:0-as félid után 3:1-re kaptak ki Horvá F. 2, Novath, ill Druskóczi góljaival. Tipp: 1.

Fűzfőn a bajnokjelölt Sc baria szerepel. A két együ tes korábbi találkozóin általa ban hazai győzelem született A Sabaria most erősebbne tűnik, a FAK mellett a haz pálya előnye szól. Tipp: x.

✱

A megyei bajnokságban P. Vasas esélyes a Herend, Schönherz SE a B.-almá (kezdés 10 óra), a Nemesgu lács a Nemesszalók, a Me reszjev SE a Csabrendek (kez dés 11 óra) ellen. Nyílt küz

Brém Ferenc

szobrász

BRÉM FERENC szobrászművész alkotásaiból emlékkiállítás nyílt meg vasárnap Tatán, a Kuny Domokos Múzeumban. A tárlaton az idén elhunyt művész életművét reprezentáló csaknem száz kisplasztika, dombormű, plakett látható. A kiállítás január 11-ig tekinthető meg.

Népszabadság, 1988. dec. 12.

Brém Ferenc
nobránművés

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 NOV 09
ZALAI HÍRLAP

1021

Kiállítás

Témája az ember

Brém Ferenc szobrai közt

Omlásból menekülő bányász, gyermekét váró anya. Két jellegzetes figurát idéztünk most fel Brém Ferenc szobrászművész Zalaegerszegen megrendezett kiállításáról. A két téma látszólag végletes, perel egymással, a tatabányai alkotó Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban megrendezett tárlatát mégis egységesnek érezzük. A föld alatti, embert próbáló munkát végző bányász szénfalnak veselkedő erőteljes figurájából ugyanis ugyanaz a humánum árad, mint az ernyedten ülő áldott állapotú nőalakból. Humanitás, amely segít elkerülni a pátosz veszélyét, hiszen mindkét téma, a bányászsors, s az anyaság is magába rejti a sematikus, csak közhelyeket kínáló ábrázolás buktatóit. Brém Ferenc azonban jól ismeri modelljeit. Ismeri a kamasz vájártanulót, aki talán épp egy kis ízelítőt kapott a bányászmunkából, azért ül olyan bágyadtan magában, ismeri a sújtólégrobbanás veszélyét, a szénfalak előtt álló emberek hétköznapjait, s épp ezért tudja hitelesen emberközelien bemutatni azt. De ismer mást is az életből: Ismeri egy-egy mozdulat varázsát, az emberi test minden porcikáját, egy szemöldökráncolás, egy tekintet erejét. S mindezt bronzba, kőbe fogalmazva meg is mutatja. Nőalakjairól líraiság, báj sugárzik, a megvillanó fények még oldottabbá, kecsesebbé teszik figuráit.

Vájártanuló
(ZH fotó — Kiss Ferenc felvétele

Brém Ferenc szép, emberközpontú tárlata november 20-ig várja még az érdeklődőket Zalaegerszegen.

M. H.

sp

labdarú

Magabiztos keszthelyi g
a zalai rangadó

Keszthely — N. Olajbányász SE

Halász (a kép bal szélén) megszerzi a Haladás második gólját.

(Cservenka György felvétele)

Keszthely, 4000 néző. Jv.: Ágoston (Karáth, Tar J.).

KESZTHELYI HALADÁS: Németh Gy. — Kovács L., Niklischer, Kanász, Földházi — Nagy T., Major, Cziráki — Kiss, Rácz, Halász, Edző: Kiss László.

NAGYKANIZSAI OLAJBÁNYÁSZ: Müllner — Fodor, Martinkovics, Kormos, Müller — Varga I., László, Hozbor — Lukács, Simon, Kelemen. Edző: Szőcs János.

Csere: Varga II. helyett Balogh a szünetben, Müller helyett Kiss a 75., Major helyett Németh I. a 87., Halász helyett Bócz a 87. percben.

Gólszerző: Major a 10., Halász a 28., Kanász (11-esből) a 35., Rácz a 48., László a 80. percben.

Sárga lap: Kiss a 18., Martinkovics a 48. percben.

percben is Rácz veszélyeztette az olajosok kapuját. A 10. perc hozta meg a Haladás vezető gólját. Halász száguldott el a bal oldalon, átívelt a másik oldalra, Kiss *Major elé továbbított, aki egy csel után a 11-es pont magasságából a jobb alsó sarokba lőtt, 1-0.*

Egyre nagyobb lett a hazaiak fölénye, a játék többnyire a vendégek térfelén folyt.

A 28. percben ismét Müllner hálójába került a labda. Kovács jó labdával indította Kiss-et, aki néhány lépés után

Brém Ferenc
nohrázmérés

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

1983 MAJ 1

1021

Brém Ferenc kiállítása a Kernstok-teremben

A hagyományok folytatása...

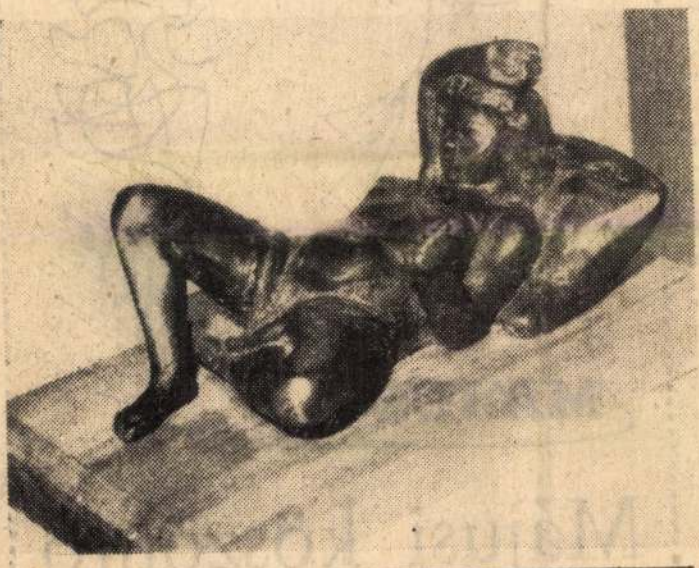

Brém Ferenc: Ébredés

Disszonanciákkal sűrített korunkban megszólalhatnak hitelesen a görög sípok? Amikor úrrakétáktól, mesterséges holdaktól és űrfegyverektől csikorog körülöttünk a levegő — kihallható-e még a szférák zenéje?

A múlt század végén és öregedő századunk elején sokan meglátták a valóságban azt, ami már egyértelmű: sokféleképpen megbomlottak a harmóniák. A művészet ugyan törekedhet — önmaga újrateremtésével is — a görög, a reneszánsz, vagy éppen a gótikus formák élesztésére, de mindenképpen tartalmaznia kell a korvalóság lényegét.

Brém Ferenc kiállításán szép szobrokat láthatunk. A szépség azonban ezúttal egy idealizált szépségeszmény, mely abban a pillanatban, ahogy megteremtődött: kioltja feszültségeit. A múltat halmozza fel önmagában. Formailag és tartalmilag egyaránt.

Írhatnám: a mindennapokhoz kötődő szobrok ezek. Hiszen láthatunk törülköző nőt, nőt labdával, egy fiút a sorozás előtt, kislányaktot, ébredést. Az első ránézésre kedves alkotások végső soron patetizálják ezeket a pillanatokat. Márpedig ma a művészetekben ellenkező folyamat zajlik: a szobrászat is az ember legbelső lényegét kutatja.

A pátosztól és az ünnepélyességtől már csak egy lépés az aktualitáshoz kötődő érme. Az egyébként műgonddal készített alkotások többnyire csak egy-egy eseményt „szolgálnak". Kivétel a H·O című, mely többet jelent önmaga anyagánál, az ötvözetnél.

A gótikus szobrokat a világ képzőművészetében a Bauhaus robbantotta szét. Megteremtődtek többek között a negatív és pozitív formák, a tércsavarások, formaelcsúsztatások. Fekete lyukak fúródtak a szobrokba — természetes folyamatként.

Ha Brém Ferenc szobrainak az érintőit meghúzzuk, azok gótikus formát öltenek. Ennek a formavilágnak is köszönhető a pátosz — de nem csak ennek. A szobrász témaválasztása, gondolkodásmódja is ilyen. Persze nem ez jellemzi több domborítását, például az Eocént. Ebben az esetben a szénrétegek, az arcok, a csigák újszerű kompozícióban láttatják magukat. Ezzel együtt a „mélyebbre ásás" szándékát is felfedezhetjük ebben az alkotásban.

Végül ki kell jelenteni: nincs tatabányai vagy Komárom megyei szobrászat. A minőségeket az országoshoz, az egyetemeshez kell igazítanunk. Persze akkor örülhetünk igazán, ha a szobrász világa már annyira öntörvényű, hogy az esendőségek is előnyére válnak...

Brém Ferenc: Gyermekvárás

Brém Ferenc: Kagylólovas

Brém Ferenc: Fecó

Vaderna József

t kollektívák

zdaság

a kor egy ilyen magas kitüntetést — a rá való jogosultságot — mérlegeljük, három dolgot kell vizsgálnunk: hogyan felel meg az illető gazdaság a népgazdaság igényeinek, mint vállalat, hogyan prosperál, s az itt dolgozó emberek miként tudnak boldogulni. A tatai gazdaság eredményei elérik a kiváló szintet, s ne gondolja senki az ünneplők közül, hogy az oklevél „csak" oklevél, mert értéke azonos a kiváló címmel. A gazdaság megfelelt a vizsgált kérdéseknek. Előrehaladást látunk itt a termelésben, mely dinamikusan fejlődik, a termelés irányai és a termésszerkezet megfelel az e területen legeredményesebben kimunkálható szerkezetnek, a népgazdaság és a piac igényeinek. Mind a pénzgazdálkodás, mind a fejlesztés dinamikája pedig megfelel az elvárásoknak. Én a költséggazdálkodást emelném ki, mert itt a nyereség és a termelési érték gyorsabban nőtt, mint a ráfordítás, s a hozamok növelése mellett ez a legelismerésre méltóbb eredmény. Köszöntője végén a miniszter átadta az oklevelet, s a miniszteri kitüntetésben részesült dolgozóknak az elismeréseket.

Ezt követően vállalati kitüntetéseket adott át Vető József.

— ádám —

Májusi köszöntő

Virizlay Gyula rádió- és tévébeszéde

A munkásosztály legnagyobb nemzetközi ünnepére készülünk. Az előestén köszöntöm Önöket pártunk, az Elnöki Tanács, a kormány és a szakszervezetek nevében.

Sajátos ünnep május elseje. A munka és az emberi méltóság szülte, s így az esztendő legszebb napjaként él bennünk. Igaz, az első budapesti nagygyűlés óta az ünnep jellege formálódott, alakult, de tartalma változatlan: ma is a békéért, a tisztességes emberi életért és a munkáért harcoló dolgozók seregszemléje.

Aligha lehet megállapítani, hogy hányan ünnepelnek ma szerte a világon. De annyi bizonyos, hogy az idei május elsején borultabb a világ égboltja, a dolgozó tömegek szándékosan megrontott világpolitikai légkör és a vele együttjáró gazdasági válság fenyegetettségében ünnepelnek. De ünnepelnek! Hiszen bármilyen is legyen a helyzet, a munka, az alkotás tartja fönn és nemesíti az emberiséget. E meggyőződéssel köszöntjük mindazokat, akik töretlenül küzdenek, dolgoznak és hisznek a köznapok munkás erejében. Hívunk mi is mindenkit május elsején ünnepelni.

Köszönet illeti az előttünk járó nemzedékeket, a nyugdíjasokat, a veteránokat, hiszen az ő munkával

BRÉM FERENC

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

1969 JAN 5

⊙ BRÉM FERENC KIÁLLÍTÁSA TATABÁNYÁN. Szombaton Tatabányán, a Népházban megnyitották Brém Ferenc helyi szobrászművész első gyűjteményes kiállítását. A tárlaton több mint 30 szobrot és kisplasztikát mutattak be.

BRÉM FERENC szobrász
Urkut, 1927

1956-ban fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán Mikus Sándor és Beck András növendékeként. 1957 óta szerepel a nyilvánosság előtt, egyéni kiállitása 1969-ben Oroszlányban és Tatabányán volt. A Székely Bertalan érem (1971) kitüntetettje. - Tematikai skálája a közvetlen munkásábrázolástól a gondolati jellegü, allegórikus megjelenitésig ivel; munkáinak fő erénye a humánum belső értékeinek érzékletes, kifinomult kifejezése. Eddig négy köztéri munkáját állitották fel.

Művészéletrajzok 1975

KÉZEK

FOTÓ: FARK

Brém István

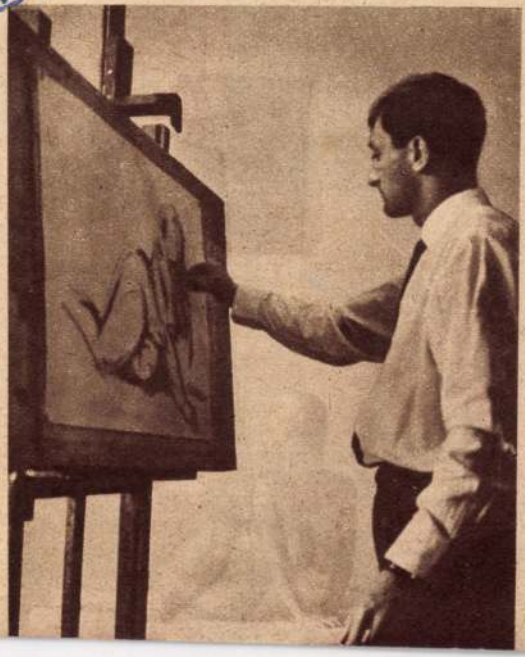

A MODELL — AHOGYAN A FESTŐ LÁTJA... (BRÉM ISTVÁN V. ÉVES)

PIHENŐ MODELLEK A DÁVID FEJ TÖVÉBEN...

Magyar Világ
1963 jul 17

épművészeti festményekkel és antik népi faragványokkal díszített verkliket, amelyek belsejéből eethoven, Bach, Mozart és más halhatatlanok néje szól. A téren, ahol a verseny zajlik, sok zer néző sereglik össze és kíséri tetszésnyilvátásával a produkciót, amely felett zeneszerzőkől és karmesterekből álló zsűri mond ítéletet. díjak odaítélésénél nemcsak a verkli hangja számít, hanem elsősorban a műsor megválogatás s a tempó, amellyel a verklis a kallantyút foratja. Az ez évi verkliversenyt Herge Bigler nester nyerte meg.

biztosítani. Márpedig eddig 62 szállító fölözte le az üzlet teljes hasznát.

Ekkor lépett az akcióba az Állami Banántröszt elnöke, Bartoli Avveduti ügyvéd. Egyszerűen közölte a pályázat szigorúan titkos irányszámait a régi szállítókkal — vagyis azt, hogy mennyit szándékozik fizetni a banántröszt a gyümölcsért. Eredmény: 62 »pályázó« — az eddigi szállítók — pontosan a titkos irányárat »találta el«, és megszerezte az összes rendeléseket! Csakhát ekkora csaláson banánhéj nélkül is el lehet csúszni. Ezúttal Avveduti ügyvéd fizetett rá a drága banánra. Az olaszok most már csak arra kíváncsiak, hogy vajon a jövőben olcsóbb lesz-e ettől a banán...

bd.

BRÉM Ferenc

E. Nagy Lajos

Bréma Ferenc nobrai
Dorogi Galéria

Új Tükör, 1984. febr. 19. XXI. évf. 8. sz. 4.

kerül újra a művészeti gondolkodásba a regionalizmus kérd
amelyet én borzasztóan fontos jelenségnek tartok. Hiszer
egységesített, absztrahált, bizonyos értelemben steril és va
ban soha nem létező nyugati művészet – Westkunst
hetvenes évek végére Nyugat-Európában is üres fogalor
válik. A regionalizmus elsősorban az olasz transzavant
följövetelével volt megfigyelhető, újra fontossá, értékké
hogy egy mű magán viselte létrejöttének szellemi körülmén
a származását. Tehát értékké vált az, hogy a berlini művé
Berlin, az olasz művészek Itália, a spanyol művészek Spar
ország szellemi közegéből származnak. A „nemzetközi m
szet", a „nemzetközi trendek", gondolatköre – és vele a ko
művészetnek ez a steril megközelítése – a szakemb
gondolkodásában megtörik. Amikor 1980 decemberében
kezdtem a kiállítások szervezését, már meggyőződéser
vált, hogy a magyar művészetet nem kell felzárkóztat
nyugati művészethez, hanem azt kell megvizsgálni, hog
nyugati művészet mitől izgalmasabb vagy vonzóbb, hog
lehetne a magyar művészet sajátos karakterét kibontakozt
megőrizve a jogát arra, hogy más legyen, mert ez
egyenértékűsítésnek az alapja. Tehát nem kell feltétlenül
törekednünk, hogy minél gyorsabban átvegyünk modell
hanem egyszerűen arról van szó, hogy ezek a mod
nemzetközileg addig léteznek, amíg tartalmi vonatkozá
valami fontosat tudnak mondani. De, hogy ezek a mod
milyen megformálásban, milyen artikulációban jelennek

társát, testvérét reggel fogták el. Ő már élőszóban vallotta be tettét, és egy korábbi, még decemberben elkövetett bűncselekményét.

Mint Beer Jánosné, az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének megyei titkára elmondta, pénteken a Nép-

1996. jan 24

Szobrász a Kölcseyben

Tatabánya. A kertvárosi Kölcsey általános iskola galériája már rangot vívott magának. Ott nincsenek másodrangú, helykitöltő tárlatok, kiállítások. Gengeliczky László faszobrász után ismét egy szobrász munkái láthatók tegnaptól. A kiállítást Bencsik János polgármester nyitotta meg. Brém Ferenc két éves kora óta élt Tatabányán. Több köztéri szobor őrzi munkásságát. Brém Ferenc egy bányászváros szobrásza volt, s a formák mestere. Nyolc éve halott.

A mai művészek, magukat nagyra tartók tanulhatnak tőle. Hitet a munkában, értékben. Ez a kiállítás csak egy kis szelet munkásságából.

Rajztanár, s közéleti ember is volt. Halálával súlyos veszteség érte a megye művészetét. Azóta alig emlegettük. Köszönet a kiállítás rendezőinek, akik újra felfedezték a szobrász értékeit.

A kiállításon FOTÓ: K. T. J.

liákoknak és tanároknak

ika I. és a Mechanika II., Hőtan. A so-
ó kötetre tervezzük. Még az idén meg-
a Tanári kézikönyv (rsz. 84194) és a
k rsz. 13291/F. 1997-ben megjelen-
harmadik kötetet, az Elektromágnes-
és a hozzá tartozó Feladatokat. Gim-
kban, szakközépiskolában egyaránt
a könyv. Klasszikus hagyományok-
l vissza a Nemzeti Kiadó új szótago-
céskönyv-családja. Ivánné Selley Er-
Szótagoló ábécéskönyve, a fonomi-
szeit építi be a hagyományos elemző-
ő módszert alkalmazó, kezdetben
va olvasó tanulási eljárásba. A Gya-
olvasókönyv bármelyik módszerrel
olvasástanításhoz választható, nincs
hoz kötve. Az Írás munkafüzettel és a
ó írásfüzettel reprezentatív kiállítású
vcsaládot alkot (rsz. NT 131,
–II, 133). A nemzeti alaptantervnek
inos iskola hat évfolyamát egységbe
koncepciója egységes szemléletű, kö-
tesen egymásra épülő segédletek al-
ását teszi szükségessé. Ehhez ajánljuk
nyelvi gondolkodó tankönyvcsaládot a
tályok számára. Elsőként 1996-ban a
lyos jelenik meg. A könyvek kiegészí-
latlap-sorozatok, gyakorlás, összefog-
értékelés céljára. A tanulói segédle-
tekhez társul útmutató tanmenetjavaslattal és módszertani ajánlásokkal évfolyamonként (rsz: 406, 406/F, 83237).

Új középiskolai irodalomkönyvekkel szeretnénk részt vállalni a középiskolai magyartanítás megújításában. Hagyományos tankönyvcsaládunkat kiváló szaktudósok (Bollók János és Rónay László egyetemi tanárok), valamint nagy gyakorlattal rendelkező tanárok (Veress Zsuzsa és Kórsós Bálint) írták. Így mind didaktikai, mind tudományos szempontból modern, időtálló kötetek születtek. Bár az eddig használt sorozatok is igényes pedagógiát képviseltek, elérkezett az ideje, hogy ezen a téren is naprakész tankönyvekre térjünk át. A zökkenőmentes váltás érdekében a sorozat anyagbeosztása megegyezik a régivel. A tankönyvekhez (rsz. 13160, 13260, 13393, 15400) új szöveggyűjtemények is tartoznak (13160/sz, 13260/sz, 15301).

Hosszú évek után a negyedik évfolyamon is új tankönyv jelenik meg. A XX. sz. magyar és világirodalmát bemutató áttekintést Valaczka András írta. Amennyiben könyveink elnyerték tetszésüket, kérjük, szerezzék be és ismerjék meg őket, s tanulóik számára a januári tankönyvrendelés keretében rendelhetik meg köteteinket.

Varga Attiláné iskolai referens (PR)

Brém Ferenc

Emlétve

Jenkei János: Ősi tárlat '70
Dalgozó Lapja, 1970. nov. 15. 5 l.

MDK

Brem Ferenc

Fenti művész 7 művésztársával együtt kiállítást rendez Tatán.

/"Kivágzés" szoborcsoport/

Esti Hirlap 172 sz. 1959. jul. 24. 2 old.
/Cs.M. cikke/

Brém Ferenc

Bölcsőde, domborított lemez,
10 x 30 cm. [(repr. is), 14 old)

Eszakdunántúli képzőművének harmadik
kiállítása Szézesfehérvár, 1966. kat. nesk.:
Kralovánszky szám. Bev.: Kovács Péter.

4 la

Brém Ferenc

66. Munkás fiu, bronz, 33 cm.
67. Oroos, réz, 22,5 x 28,5 cm.
68. Szerelmes pár, réz, 20 x 27,5 cm.

Északdunántúli képzőművének első triall.
1964, Szétesfehérvár. Kat. bev. Kovács Péter.

Brém Ferenc

Szobrán, 1927. Úrkút. 1956-ban végzi el a Képz. Főisk. Aróta pedag. Tatabányán. A Komáromi megyei kiáll. van rént, 1962 Műcsarnok, 1962, 64 Ernst Mus., 1963, 65 Csók István répt. állítókat ki. Mortonvásárona Tatán van elhelyve 1-1 nobra.

Reprod.: anya. rés. 150 x 15 cm.
Ménaros Lajos, rés. 32 x 20 cm.

Északdunántúli képzőművének második kiáll.

székesfehérvár, 1965.
kat. bev. Kovács Péter.

17 l

Brém Ferenc
/Tatabánya/

Kisplasztikai munkáival résztvett a Pedagógusok Szakszervezete VII. kongresszusa alkalmából az Egressy klubban rendezett tárlaton.

Péter Imre: Pedagógus müvészek országos kiállitása Rajztanitás 1963. II-III. 63.l.

Brém Ferenc MDK

Szerelpmunkás, bronz

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Brém Ferenc
szobrász

M.D.K

Részt vett a tárlaton.

Végvári Lajos: Az Észak-dunántuli Szaprőművészek III. kiszelt-
művészet, 1965. november – 44 kap.

MDK.

Bréhm Ferenc

Kiállitási kritika

Komárommegyei dolgozók lapja 1965 máj.1.lap -

Brém Ferenc M.D.K.

Müvei a kiállitáson

A pedgógus-művész konfliktusa

Gondolatok a IV. Orsz. Pedgógus Képzőművészeti Kiállitáson

Köznvelés 1965. febr. 26.

Brém Ferenc

Fiatal lány, fig. medencével
180 cm., haranti mérő, (Gombrólő
gábor: hobrán és hobor. Komárom
megyei dolg. lapja, 1965. III. 24.)

Komárom megye, Tata, kócsi ut
Komáromi ut Szőtti park.
Tájékoztató, 64/65, -képző- és
Iparművészeti lektorátus

43 l.

Brém Ferenc MDK

Törölköző nő, bronz

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Brehm Ferenc

Fiatal láng (1965) c. mészkőszobra (180) a tatai Kossuth téren áll (emeltve)

Jelenkor 1966 VI. n. 561 old.

MDK

Brém Ferenc segédm. /24 é./
Női fej
Munkásfej

FőV. Népműv. Közp. 33. kiáll. Tatabányai bányászművv. 1949. jun.

MDK.

Brém Ferenc

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov.lap 45.

Brém Ferenc

Szerelmespár, rézdomb.

Orvos, "

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Mus.

1964. máj.

EA.....ltsz. Gyűjtés h

Bréhm ferenc, szobrász MDh

A tatai gimnázium aulájában
leleplezték Eötvös József domborművét,
Bréhm ferenc szobrászművész alkotását.

– : Kétszáz éves a tatai gimnázium

4.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. máj. 8. [Vidéki]

Brèhm Ferenc nobtàx

Rep: Tehenes fiù, kisplasztika

Komàsom Mennei Dolgozók Lapja 1966 màj 8

Brém Ferenc M.D.K.

Részt vett a kiállításon

Plasztikák /plaketten plakettek

/gábor/: Rajzpedagógusok kiállítása

Magyar Nemzet 1963. február 27. 4.l.

Brém Ferenc

Szobrászművész. A tatabányai Bányász Művelődési Ház képzőművészeti körének tanára.

Kiváló képzőművészi körök.
Népművelés, 1964 január, XI. évf. 1. szám 36. lap

Brehm Ferenc

szobrász

MDK

szerepelt a Tatabányán rendezett kiállitáson.

Juhász Antal: A Komárom megyei rajztanárok kiállitása.
Pedagógusok Lapja, 1963. jun. 20.

Brém Ferenc
szobrász

MDK

szerepelt a tatai Kuny Domonkos Muzeumban rendezett téli kiállitáson.

Biró Endre: Képzőművészeink téli tárlata.
Komárom Megyei Dolgozók Lapja 1963. dec. 31.

Brém Ferenc MDK

szerepelt a tatabányai Népházban
rendezett kiállításon.

--: Megnyilt a megyei képzőművészek tavaszi
tárlata.
Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1964 jun. 3.

Brém Ferenc MDK

részt vett a megyei képzőművészek esztergomi kiállitásán.

kisplasztikái.

-őv-: Meglepetések nélkül.
Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1962. dec. 8.

Brém Ferenc

kisplasztikáival

MDK

résztvett a Ped. Szaksz. VII. kongresszusa tiszteletére rendezett kiállitáson.

Péter Imre: Pedagógus művészek kongresszusi seregszemléje.
Köznevelés, 1963. márc. 8.

MDK

Brém Ferenc szobrász

szerepelt a "Tatabánya a fejlődés utján" c. rendezvénysorozat keretében rendezett kiállitáson.

"Mosakodó"
"Ketten"
"Két leány"

Győrky Zoltán: Egy kiállitás vendégkönyvébe. Komárom Megyei Dolgozók Lapja 196[illegible] 1963/ szept. 7.

MDK

Brém Ferenc főiskolás szobrász

Silózás, dombormü

Artner T: Fiatal képzőm. és iparmüvészek kiáll.
Szabad Nép, 1955. jun. 29. 4 l.

Brém Ferenc; szobrász MDK.

A komárom megyei képzőművészeknek a tatai múzeumban megrendezett tárlatán sikere volt a művész dombormű-tervének s „Kissé vaskos" szobrainak.

Zay László: Federrük fel a tarak városát!

Népszabadság, Sp. 1959. aug. 13. 3. l

MDK

Brém Ferenc

Törülköző nő, br.

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

MDK.

Brém Ferenc

Kiállitási kritika

Dolgozók Lapja 1966 nov.

Brém Ferenc

Szerepelt az észak-dunántúli képzőmű-vészek első közös tárlatán.

Kom. m. Dalgozók L. 1964. dec. 25.

Brém Ferenc

Szerepelt az észak-dunántúli képzőművészek első kiállításán.

Fejér megyei Hírlap 1964. dec. 5.

Brém Ferenc Szobrász

Szöveg a tatabányai műrészi készülő alkotását emliti.

Reprodukció: Hertelen Kisfiú (bronz)

Komárom Megyei Dolgozók Lapja
1966. aug. 4.

MDK.

Brém Ferenc

Munkásságáról

Komárommegyei Dolgozók Lapja 1966 máj.24.

.

Brém Ferenc

Naming , repr.

Exhibition of Artists of Northern Transdanubia, Gracow, 1971.

BRÉM FERENC

Domborításai szerepelnek a győri Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolájában rendezett kézműveskiállításon.

M. Zs.: Témákat gyűjtöttek, vázlatokat készítettek a győri művésztelep vendégei.

Kisalföld, 1971. július 29.

Brém Ferenc MDK

szerepelt a tárlaton.

"Véradó"

Biró Andre: Megyei képzőművészek tárlata a tatabányai Népházban.

Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1964 jun. 16.

Brém Ferenc, szobrász

M.D.K.

„Vihar előtt" és „Káposztát hámozó lány" c. szobrait említi.

Nikolin Klára: Vásárhelyi Őszi Tárlat

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1955. nov. hó, 4. sz.

32. old.

BRÉM FERENC

Silózás terakotta

Fiatal képzőművészek és iparművészek
kiáll. 1955

MDK

Brém Ferenc

Bölcsőde, domb.lemez

Északdunántuli képzőművészek 3. kiáll. Szfvár
Csók I. Képtár 1966.

Brém Ferenc

Éneklők c. rézdombovítása (szepő)

szerepel az őszi tárlaton

Tatabányán.

Jenkei János: Őszi Tárlat 69.

Dolgozók Lapja 1969. nov. 30.

Brém Ferenc

Tatabánya

Szerelőcsuntás	br.	m.: 34 cm
Törülkező nő	"	m.: 19 "

V. Ezeldunántúli Képzőművészek Kiállítása. Bp.
Műcsarnok. Kiáll. Zat. Ber. Kovalovszky Márta

Grém Ferenc

Kritikus a jubi-i millitéren

(ii) A jubileumi millitérnél

Adolfo Klapp, Tartalmánya

1970. ápr. 12. 7. l

Brém Ferenc

Tatabányán él

Szerepel a győri nyári művésztelep táblatán

L. G.: Győri utcák a festők vásznain

Kisalföld 1970 I. 8

Brém Ferenc MDK

szobrász

A Komáron megyei Képzőművészek Csoportjának a TIT székházában megnyílt kiállításon szerepel.

"Leány gyonggyel" /egyetlen szobor a kiállitáson/

---: Állandó XXX Képzőművészeti Kiállitás nyílt Tatabányán.

Komárommegyei Hirlap, 1957. márc. 12.

Brém Ferenc MDK
a főiskolát nemrég végezte

A Komárom megyei müvészeknek a tatai Vármuzeumban rendezett tárlatán szerepelt.

Plasztikái közül ki kell emelnünk a

"Kivégzés"-t.

Artner Tivadar: Három kiállitás.
Élet és Irodalom, 1959. jul. 24. 8.1.

Bréma Ferenc

Már kész a (Bréma Ferenc: Követ dobáló fiú) szobor. – Komáromi Lapja, 1966. dec. 23.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./ 254. l.

MDK

Brém ferenc, szobrász

Tatalányán megszólik
Brém ferenc szobrászművész
tárlata.

– : Ma volt – ma lesz 8.

ESTI HIRLAP. Bp. 1969. jan. 4.

Brém Ferenc

Zászlótartó, Esküvő; és Csereszegeredő c. rézdombarítása (eml.) szerepel a megyei Őszi Tárlatban

Jentei János: Őszi Tárlat 1968

Komárom m. Dolgozók Lapja
1968 XII. 24 Fold.

Bréme Ferenc

Lemezdom bovításokkal szerepel az alábbi tárlatok

G. T.: Veszprémi vendégszereplés a győri műcsarnok ban

Napló 1971 I. 30

Brém Ferenc

A „YEL" elnevezésű képzőművészeti csoport tatai kiállításán alkotásai szerepeltek.

Dalgozók Lapja, 1942. jún. 6.

Brém Ferenc

Jún. 4.-én nyílt meg a „JEL" nevű képzőművészeti kiállítás, melyen művei szerepelnek: „Sújtólégben" – „István király" – „Gyűrű" – (említve).

Jenkei János: JEL és műhely.

Dalgozók Lapja, 1972. jún. 11.

Brém Ferenc

A Komárom megyei képzőművészek Őszi Tárlatán művei szerepelnek. „Sámmel szúrre lép" c. plakett (emlétve.)

Jenkei János: Őszi tárlat – 1971

Dalgozók Lapja (Komárom) 1971. nov. 4.

M.D.K.

Breit Ferenc
nobrán

Szobrait bemutatta a
kiállításon.

Székely Zoltán: A Kondaurov megyei képzőművészek
Művészet, 1961, augusztus. — 39 l.

M.D.M

Drein Ferenc
Nadrán

Szabadi kimutatta a
kiállítaron

Szabadi István: A Kanovicsi megyaképzőmüvések
kiállítás, 1961, augustus — 39 f.

Bréhm Ferenc
Silózás, terrakotta
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955. junius, 26 l.

gondos részletezéséből kiviláglik, hogy a képet oly művész festette, ki Rákóczi kíséretében résztvett.

Ipolyi Arnold: Századok, IV., 1870., 572. l. — Új Magyar Sion, II., 1871., 375. l. — Ipolyi Biharvármegye, 274. és 275. sz. — Gerevich PA, 220. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 105. és 107. szám. — Gerevich IPGY, 94. l.

MAGYAR FESTŐ 1758-ból
Mária Terézia
Vászon, olaj, 140×110 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
Ipolyi Biharvármegye, 318. szám.

MAGYAR FESTŐ 1780 körül
Életkép kártyázókkal

Életkép inni készülő nemesemberrel (58. kép)
Fa, olaj, egyenként 30×45 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.

Brém Ferenc, szobrász

VÁCI MIHÁLY nevét vette fel hétfőn a tatabányai dózsakerti 2-es számú általános iskola. A névadó ünnepségen részt vett Váci Mihályné, ott voltak a költő nevét viselő tatabányai szocialista brigádok is. Kiállítást nyitottak a költő dedikált műveiből, az iskola folyosóján felavatták a költő portréját, Brém Ferenc szobrászművész domborművét.

– : Hsl

8.

Népszabadság, Bp. 1982. szept. 30.

Brém Ferenc, szobrászművész.

A Komárom megyei képzőművészek tárlatát Győrben, a Xantus-Múzeumban mutatták be. Bondor István és Brém Ferenc reliefjei szerepelnek a tárlaton.
(említve)

Fecske András: Bemutatkoztunk Győrben.
Dolgozók Lapja, 1979. máj. 13.

Brém Ferenc

BJ: A képzőm. Főrik. évvégi kiáll.

Szodalmi Nyság 1955 u ért 27 n jul 2, 8 l

BRÉM Ferenc

A Tatabányai Képzőművészeti Szabadiskola 1947-1949. = Uj Forrás, 1987.5. 72. p.

ristischer Lebensbaum aufgefaßten Kreuzes steht auf der von zwei Cherubim bewachten Bundeslade, die als »Gnadenstuhl« bezeichnet ist, 2 Mos 25,17–21. Zu beiden Seiten Christi sind die Sakramente, rechts Taufe, links Abendmahl, und Gesetz und Evangelium veranschaulicht. Der Kelch auf dem Altar verweist auf das Abendmahl nach lutherischem Ritus. Der Prediger des Evangeliums ist durch die Taube des Heiligen Geistes ausgewiesen. Gegenüber steht ein Taufbecken zwischen dem Evangelisten Johannes, der auf Christus weist, und Mose mit den Gesetzestafeln. So ist hier die Taufgnade dem Gesetz gegenübergestellt.

Auf Grund der Einheit beider Hauptgestalten und der Inschriften auf dem Mantel Gott-Vaters könnte man fragen, ob mit dieser oberen Gestalt nicht gleichfalls Christus gemeint ist, der dann einmal als das Opfer und zum anderen als der Erhöhte dargestellt wäre. Die Inschriften »Gott« und »Mensch« würden sich dann beide auf Christus beziehen, der als Herr und Mitte der Kirche ihr die Gnadenmittel gewährt. Vgl. zu der doppelten Christusdarstellung im Gerichtsbild

BRÉM FERENC

E.Nagy Lajos: Ez van : Tatabányai képző- és iparművészek kollektv tárlata. Uj Forrás XX. évf. 1.sz. 1988. 53.p.

Brém Ferenc sajátos vörösrézdomborításai — precizitásukkal — mintha tapétamintát idéznének, s ezt az érzést csak fokozza az anyag természete és az ábrázolt formák közötti szakadék: a díszítés ősi kényszere ezúttal nem talált megfelelő anyagra. Súlyosak viszont Brém tömbös megfogalmazású kisplasztikái: a *Szénben* és a *Küzdelem* című kisbronzok a jó hagyományú munkásábrázolás vonulatát folytatják, kissé talán konzervatív, de igényes eszközökkel.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Nógrád Megyei Tanács VB művelődési osztálya és a Palócföld szerkesztősége 1988. évre is meghirdeti a

MADÁCH-PÁLYÁZATOT

A szocialista szellemű alkotó munka ösztönzését szolgáló pályázaton olyan, eddig nem publikált, máshol egyidőben be nem nyújtott művekkel lehet nevezni, amelyek elkötelezetten, elmélyült szakmai igénnyel mutatják be mai valóságunk közérdekűen időszerű kérdéseit, illetőleg, amelyek Madách Imre korára, életére, életművére, annak utóéletére vonatkozó új gondolatanyagot, adalékot tartalmaznak.

A jeligés pályamunkákat 3 gépelt példányban, 1988. november 15-ig lehet benyújtani a Palócföld szerkesztőségének címére (3100 Salgótarján, Arany János út 21.). Kérjük, hogy lezárt borítékban mellé-

BréM Ferenc

plakettjeivel MDK

szerepelt a tatai Vaszary Általános Iskola/~~[illegible]~~
egyik termében rendezett kiállitáson.

Gombkötő Gábor: Szubjektiv jegyzetek a megyei
Képzőművészek tatai kiállitásáról.
Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1963. jun. 22.

MDK

Brém Ferenc

Szerelőmunkás, br.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 26.1.

Bréhm József szobrász M.D.K.

Eötvös József dombormu a tatai Eötvös Gimnázium számára

Napi krónika

Magyar Nemzet 1966. május 8. 4.l.

B. 4.1.

Brém Ferenc

A ma míjó jubileumi kiállításon „Zászlóvivők" c. lemezdomborítása és „Őrzivózsás forradalom" c. kisplasztikája szerepel. (emlétve).

Jenkei János: Komárom megyei képzőművészek jubileumi kiállítása Tatán.

Komárom Megyei Dalgozók Lapja, 1969. márc. 21.

Bréma Ferenc

A mai képzőművészek közül
többen, közöttük a művész is
szerepelteti művein a bányász-
életet.

— : Művészet a bányászatról.
Tükör, 1977 június 26 – 43. lap.

Brehm Ferenc grafikái

Müvei szerepeltek a JEL Komárom-megyei képzőművész csoport kiállitásán a Miskolci Galériában

Napjaink 1973 október 5.old.

Bréhm Ferenc

A Komárom m.-i képzőművészek -12-en; egy hétre Zebegényben a szabadiskolában szerveztek művésztelepet, melyen részt vett a művész.

Györke Zoltán: Művészeink Zebegényben. Dolgozók Lapja, Tatabánya, 1972. aug. 15.

Brém Ferenc

1973 nov-ben részt vett a Marcihányai-téri Ültörő-házban rendezett komárom megyei képzőművészeti tárlaton.

Népszava. 1973. nov. 16. 101. évf. 268 sz. 4 p.

Brém Ferenc

1974. nov. 1-én Tatabányán Sz. György Klárával egyült kiállítása nyílt.

Vénszana, 1974. nov. 2. 102. evf. 257 sz. 10 n.

Brém Ferenc
szobrász

Az orszlányi bányászemlék-
mű pályázatán vesz részt a
művész.

—: Képzőművészeti pályázatok és megbízások.
Művészet, 1975, május. – 49 oldal.

BRÉM Ferenc, sobrán

E. NAGY Lajos: Brém Ferenc világa =
= Új Forrás 21. 1989. 2. 92-95, ill.

XX n. 45 n. / Mertenk

ez a roppant munkás üzem ne
létminimumának, de maximáli
len lehetséges megteremtő u
kultura, a legszabadabb, le
kibontakozás egyetlen bizto
művészet higgadt, kritikai
gyári részletmunkának is a
közösséget tápláló, egysége
tiváját. És ennek a perspek
tos jövőjének tudatában let
kollektiv civilizáció és a
lektiv kulturális élet, a m

Brém Ferenc

Tatán, a Kossuth-tér kis parkját díszíti „Illő vő" c. kútfigurája.
(emlétve)

Welmer Tibor: Tatai szobrok.
Dalgozók Lapja (Komárom), 1975. ápr. 13.

Brém Ferenc, szobrai

● KIÁLLÍTÁSOK. Brém Ferenc szobrait Tatabányán, a KPVDSZ művelődési házban állítják ki, mától. A Borsod megye népművészete című kiállítás az ózdi Kun Béla Művelődési Házban látható.

—:o Kiállítások 8.

Esti Hirlap, Bp. 1976. okt. 18.

Brém Ferenc szobrász

A Komárom megyei képzőművészek 1974. évi őszi tárlatán szerepelnek munkái: „Emberke" – „Gömbön ülő fiú" – „Kiáltó fiú" c. (említve) E művek már különböző kiállításokon szerepeltek.

Wehner Tibor: Kísérletek, próbálkozások, átlagszint az őszi tárlaton.
Dolgozók Lapja (Komárom), 1974. dec. 15.

Brém Ede festőművész

A kapolcsi Somogyi Képtárban rendezett I. Dunántúli Tárlaton szereplések művei.

Losonci Miklós: Gondolatok az elő dunántúli tárlatról.
Életünk, 1944. 1. 66. old.

Brém Ferenc szobrász

A Komárom m.-i képzőművészek tárlatát a Tr. Kev. Marcibányi téri Üttőrőházban rendezték, melyen szerepelnek művei, a bányászfiúkból művésszé lett szobrásznak.

Tarnádi Attila: Kiállítási kalauz,

Népszava, 1973. nov. 16.

Brém Ferenc szobrászművész

Ösztöndíjakat ítél oda a megje végrehajtó bizottsága. Négy hónapon át igénybe vehető havi kétheteś alkotói szabadságban, 1500-ft-os ösztöndíjban részesült a művész.

Dolgozók Lapja (Komárom) 1994. máj. 29.

Brém Ferenc, szobrászművész

Szoborpark nyílt a Városligetben, a Közlekedési Múzeumnal szemben — Itt látható a művész „Törülköző nő"-je, mely Balatongjörökre kerül. (emlitve)

Esti Magazin

1978. szept. 18. Kossuth 18.30

Brém Ferenc

Megbízást kapott Brém Ferenc, hogy a tatabányai Turul Film-szinház részére bronz „Kamass fén" művét kivitelezze.

— Közten munkák

Művészet, 1978. április – 45 lap.

Brém Ferenc

Megbízást kapott Brém Ferenc hogy a Balatongyöröki Tatabányai Szénbányák Üdülőjébe a „Törülköző nő" mészkő alkotását helyezze el.

— : Köztéri munkák.
Művészet, 1979. április – 47. lap.

Brém Ferenc

5. Bányány-fviz vöröszöz 180x50 cm
6. Fiatalok — " — 56 x 23 cm

Őszi táslat 1976 Tata, Vár Katalógus

Brém Ferenc

„Halászasszony"

vörösrézdomborítás 60 x 19 cm

Balatoni Nyári Tárlat 1976

Balatoni Múzeum Keszthely

Brém Ferenc

„Bányász madonna"
(repro)

— Pedagógus képzőművészek.
Új Tükör, 1977. november 27-43 lap

Brein Ferenc

A pedagógus képzőművészek
ki alkotásán Brein Ferenc rez-
domborítását a: „Bányász ma-
donná"-t mutatta be.

—: Pedagógus képzőművészek.
Új Tükör, 1977. november 27-43. lap

Brém Ferenc szobrász

ÚJ KÖZTÉRI SZOBROT állítottak fel Tatabánya egyik legforgalmasabb részén, a Turul Filmszínház előtt. Brém Ferenc szobrászművész alkotása — a Vízbe lépő fiatal fiú — már a 30. művészi alkotás Tatabánya parkjaiban, terein. A városi tanács megrendelésére 1980-ig újabb öt szobrot készítenek a művészek Tatabánya részére.

—: Hk

8.

Népszabadság Bp. 1978 jan. 7.

Brém Ferenc, szobász

Új szobor

Új köztéri szobrot állítottak fel Tatabánya egyik legforgalmasabb pontján, a Turul Filmszínház előtt. *Brém Ferenc* szobrászművész munkája, a Vízbe lépő fiatal fiú, már a harmincadik művészi alkotás Tatabánya parkjaiban, terein. 1980-ig újabb öt szobrot készítenek a művészek Tatabánya részére, s ezek a most épülő háztömbök környékére kerülnek.

-: Új szobor

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. jan. 6.

Breiner Ferenc

Megbízták Breiner Ferencet, hogy a Kömlői Általános Iskola és Nevelőotthon részére figurális kompozíciót készítsen.

— : Kortárs munkák.
Művészet, 1979. február – 47. lap.

Ferenc Brém
Daily News, 1938. szept. 20.

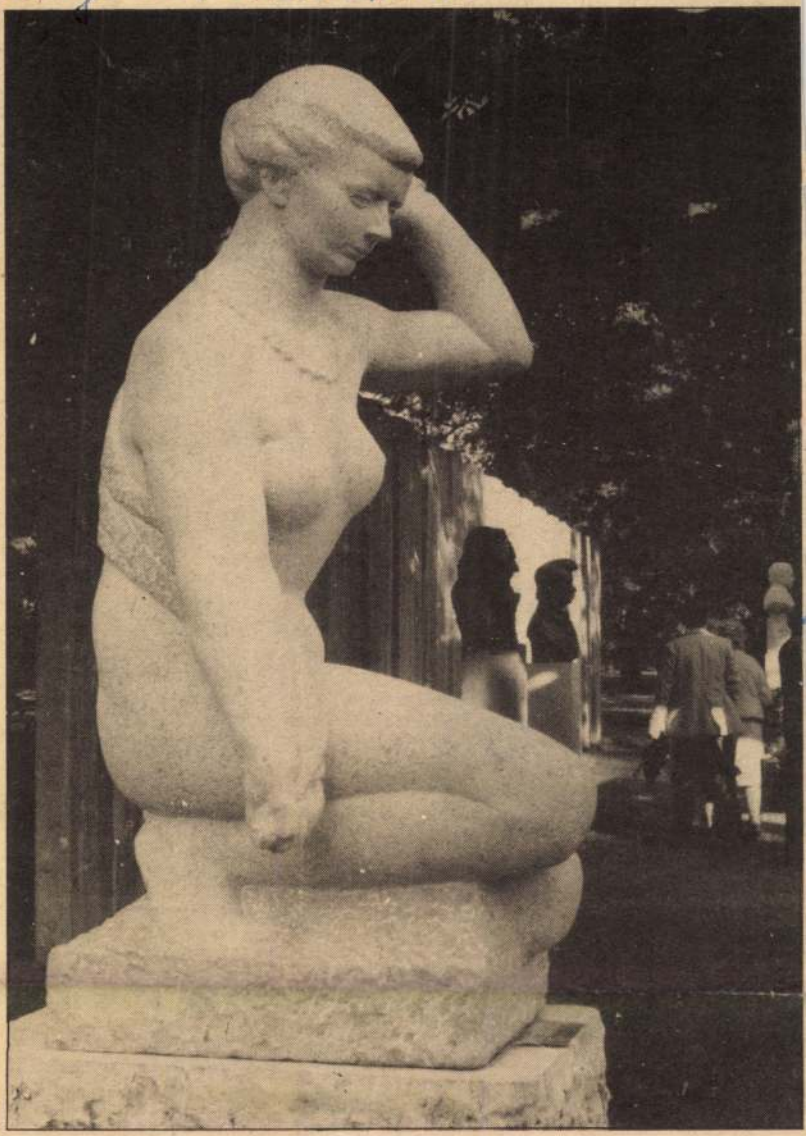

Woman Drying Herself with Towel by Ferenc Brém

UNIFIL's
for 4 mon

United Nations, Sept. 19 (AP) — The UN Security Council on Monday renewed the mandate of the UN Interim Force in Lebanon for another four months.

The council adopted a US resolution to that effect by a vote of 10-0 with the Soviet Union and Czechoslovakia abstaining and China not participating in the vote.

The council established the force last March 19 for an initial six months. Council diplomats said the four-month period was a compromise between six months, proposed informally by Kuwait, and three months, favoured by France, a Unifil troop contributor.

UN Secretary-General Kurt Waldheim told the Council that, since some governments said they would not pay, a "growing deficit" was likely for Unifil

ge

orisoners

Police immediately began re-

WE HAVE TO WIN–KOVÁCS

SOCCER: Helsinki – Hungary will line up against Finland in their European Soccer Championship qualfying round match here Wednesday night with only three or four of the side which was eliminated in the first round of the World Cup finals in Argentina.

New manager Ferenc Kovács

Brém Ferenc

A tatabányai „Bányász Képzőművészeti Szabadiskola" 30 éves jubileumi tárlatán szerepelnek a művész művei.

Wehner Tibor: A jövő.
Dolgozók Lapja, 1977. okt. 16.

Brém Ferenc, szobrászművész

A tatai várban rendezett „Távaszi tárlat '82" c. kiállításon az öt nivódíjat két festőt: Végvári J. János és Kollár György, két grafikust: Kerti Károly és Szentessy László, és egy szobrászt: Brém Ferenc emelt a többiek fölé.
Brém Ferenc becsületesen kifáragott portréit egy letűnt kor, elvonult szobrászi stílus megkésett képviselőinek éreztük.

Salamon Nándor: Vita képzőművészeti életünkről.
Dolgozók Lapja, 1982. máj. 29.

BRÉM FERENC

"Komárom megyét három szobrász képviselte. Brém Ferenc az Esztergomi Bazilika kupolájából mintázott feszesen mozgalmas alkotást. Archaizáló formai jegyek, rajzosság jellemzi Szabó Ferenc munkáit. (Esztergom, Dömös I-II.) Szunyogh László fogalmazására az átvittebb gondolkozás jellemző. A Város kockatömbjei különösen, s a lebegő akt-torzó puha formái segítségével sikerült feszültséget teremtenie."

SALAMON Nándor: Mérlegen az V. Országos Érembiennálé. = Uj Forrás, 1986.1. 57.p.

Brém Ferenc, szobrászművész

Tatabánya-Újváros főterén lakásművészeti kisgaléria nyílt egy pár hónapja, vezetője Kutasiné Kiss Mária, a tervek szerint a megyében élő képzőművészeket is tömörítő Aurea alkotóközösség műveiket is bemutatják és értekesítik. Itt olyan ismert művészek vannak, mint Brém Ferenc, Bondor István és még többen.

-wér-: Kisgaléria a főtéren.

Dolgozók Lapja, 1984. júl. 18.

MDK.

Brém Ferenc

Riport a müvésszel

Komárommegyei
Dolgozók Lapja 1955 julius 1. lap -

M.K.

Brém Herenc

Hipert a mivésszel

Kommunegyei

Dolgozók lapja 1955 július 1. lap -

Brém Ferenc

első gyűjteményes szoborkiállítása szombaton megnyílt a tatabányai Népházban. A helyi művész tárlatán több mint 30 szobor és kisplasztika szerepel.

Brém Ferenc kiállítása Tatabányán.

Magyar. Hírlap. 1969. január 5. 8. l.

Breier Ferenc

Méltatás.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 36. lap.

Brém Ferenc

Az 1971-ben Tatán megalakult
Jel képzőművészcsoport tagja
volt.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 38. lap.

Bréno Ferenc

Bréno Ferenc szobrászművész 1927-ben született a Veszprém megyei Ugkúton. Művészeti tanulmányait a tatabányai Bányász képzőművészeti szabadiskolában kezdte.

— Ha nincsen megye képzőművészet.

Művészet, 1979 május – 40 kp.

Bréno Ferenc

A képzőművészeti Főiskolán
1956-ban kapott diplomát.
Mesterei Beck András és Mikus
Sándor voltak.

—: Komáromi megye képzőművészei.
Művészet, 1979. május – 40. lap.

Breiner Ferenc

Önálló kiállításai voltak:
Tatabánya, Művelődési Ház,
1976. 1945 óta a Művész Tá-
tabányán él.

— : Komáromi megyei képzőművészek.
Művészet, 1979. május – 40. lap.

Brém Ferenc

Önálló kiállításai: Tatabánya Művelődési Ház, 1969: Oroszlány, Művelődési Ház, 1969: Zalaszeut-grót, Művelődési Központ, 1974. stb.

— Komárom megye képzőművészei. Művészet, 1979. május — 40 lap.

Breiner Ferenc

Közéleti műve: a „Beethoven-emlék-
tábla" (1956, Martonvásár), „Fiatal
lány" (Tatabánya 1964) „Bánó" (Tatabánya
1975)

— Komáromi megye képzőművészete
Művészet, 1979. május — 40 lap.

Brém Ferenc

1971-ben Debrecenben Brém Ferenc
Szekely Bertalan díjat kapott. kis-
plasztikái, lemezdomborításai, ér-
mei, plakettjei ismertek.

— Komárom megye képzőművészei.
Művészet, 1979. május — 40. lap.

Bréer Ferenc

A 60-as évektől szerepel Bréer Ferenc alkotásaival az országos és komáromi megyei kollektív tárlatokon.

— Komárom megye képző művészei. Művészet, 1979. május — 40. lap.

A tatabányai szabadiskolá-
ból került a budapesti képző-
művészeti Főiskolára a mű-
vész.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 36. lap.

Breiu Ferenc

MDK

Brems Varain
bronzmunkák

Pesti Szt. István-templom. Épitő Ipar. 1905.
nov. 20. 391-94 l. képek.

MDK

Brems Varain

bronzdiszitmények

A szt. István tpl megnyitása. Vállalkozók Közl. 1905. nov. 22. 3-5.l.

Brendanov-Brenecků

Koszorúzás Nagy Imre szülőházánál

Nagy Imrére emlékeztek tegnap szülővárosában, Kaposvárott, halálának 35. évfordulóján.

Az 1956-os forradalom mártír miniszterelnökének szülőháza előtt *Boross Péter* belügyminiszter idézte fel a politikus alakját, Nagy Imre azt választotta – mondta –, amit a történelmi parancs oly sok embernek kiszabott már, azt, hogy élete árán is hűséges lesz ehhez a földhöz, ehhez az országhoz és ennek az országnak a szabadságához. Azok közé a kiváló férfiak közé tartozik, akiknek áldozatvállalása, hősi példája segített abban, hogy a nehéz viharokat átélt, a pusztulás szélére jutott ország népe megmaradhatott magyarnak, és hogy magyarul beszélnek ezen a földön. Tette a nemzet lelkében, bennünket is újból és újból cselekvésre szólít.

Nagy Imre emléktáblájánál a család tagjai, a megjelent állami, párt- és társadalmi szervezetek képviselői helyezték el koszorúikat.

Konferencia Somogyországban

Erősíteni kell a megyéket

Az Önkormányzat 2000 címet viseli a somogyi megyegyűlés fejlesztési programja, s ezzel a címmel rendeztek konferenciát tegnap *Kaposváron. Gyenesei István*, a vendéglátó Somogyország közgyűlésének elnöke beszámolt arról, hogy az önkormányzati törvény által nagyon szűkre szabott keretek között is jelentős szerepet tölthetnek be a megyei közgyűlések. Nekik mára sikerült megszerezniük a települések bizalmát.

Boross Péter belügyminiszter elmondta: a törvény alapvetően hibás kompromisszumok után született meg, s a módosítások csak rontottak rajta. Méltatlanul kis szerep maradt a megyéknél, amit a gyakorlat meg is cáfolt. A belügyminiszter szerint a mainál jóval több funkciójú, *erősebb megyékre van szükség*, választott megyegyűléssel és több közhatalmi jogosítvánnyal, területszervező, területfejlesztő és gazdaságmenedzselő szereppel.

Készül a Belügyminisztériumban a közigazgatás reformjának tervezete, amely visszaadná a megye rangját. Törvényjavaslat lesz belőle, ám már az 1994-ben felálló új Országgyűlés elé kerül. Boross Péter azt is elmondta: nagyon hibázik mindenki, aki a *kormányzat és a megyék, illetve az önkormányzatok örökös szembeállításával* próbálkozik. Erős, jól működő államra van szükség, azon belül megfelelő középszintre, azaz megyére, s autonóm településekre. Ha ezek együtt jól funkcionálnak, akkor megfelelőképpen ellensúlyozzák egymást. A *kierőszakolt központosítás* éppúgy hiba lenne, mint a parttalan önigazgatás, amely irányíthatatlanná tenné az ország egészét.

L. P.

Kitüntetések a Független Magyarország Napja alkalmából

1956 harcosai és krónikásai

A Magyar Köztársaság elnöke – a miniszterelnök előterjesztésére – az 1956-os forradalom és szabadságharcban tanúsított kiemelkedő helytállása elismeréseként a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje kitüntetést adományozta *dr. Zimányi Tibornak*. A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje kitüntetést kapta: *Bogár Károly, Fekete József, Fisi Ernő, dr. Hősz Dezső, Keresztesy Károly, Schmidt László, Szakács Albert, Székely Sándor* és *Tóth János*.

Az '56-os forradalom és szabadságharcban tanúsított kiemelkedő helytállása elismeréseként a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje katonai tagozatát vehette át *Cserépy Gyula* nyugalmazott alezredes és *dr. Kálmán János nyugalmazott ezredes*.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje kitüntetést kapta: *Csorba István, Fehér János, Jászó Antal, Mester Endre* és *Szőke Lovas Antal*. A Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje katonai tagozatát adományozta a Magyar Köztársaság elnöke *Rausz József* nyugalmazott alezredesnek.

A független, demokratikus Magyarország megteremtése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje kitüntetést kapta *dr. Preuer Pál;* a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje katonai tagozatát *Both Béla* nyugalmazott ezredes, a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztjét *Bornemisza Zoltánné*, valamint *Suba László*.

A kitüntetéseket *Göncz Árpád* kedden, a Parlament Munkácsy termében adta át. A kitüntetések átadásán jelen volt *Für Lajos* honvédelmi miniszter.

*

A plakett kuratóriumának javaslata alapján 18 személynek adományozott *Nagy Imre*-emlékplakettet Göncz Árpád. A kitüntetettek kedden a Parlament Nándorfehérvár termében vették át az elismerést. A kuratórium tagjai közül jelen volt *Szabó Iván, Pomogáts Béla, Hegedűs D. András* és *Gyenes Judit*.

Nagy Imre-emlékplakettet kapott: *Benda Kálmán* akadémikus, történész, az 1956-os forradalom és szabadságharc hagyományainak több évtizedes ápolásáért; *Brendel János* művészettörténész a Poznan–Budapest '56 kiállítás poznani, budapesti, szentpétervári és moszkvai megrendezéséért; *Buda Ferenc* költő az 1956-os forradalommal foglalkozó verseiért; *Budai György* közgazdász a 301-es parcellában emlékmű felállításának megszervezéséért; *Csalog Zsolt* író, szociográfus folyamatos publicisztikai tevékenységéért és interjúiért; *Ember Judit* filmrendező a Nagy Imre-csoport snagovi internálásáról és a 301-es parcellában folytatott exhumálásról készített dokumentumfilmjeiért; *Engelmayer Ákos* nagykövet a lengyel–magyar '56-os hagyományok évtizedes ápolásáért és szamizdat kiadványok megalkotásáért; *Jenei Károly* történelemtanár az '56-os történelmi olvasókönyv kezdeményezéséért és az érdekében végzett szervezőmunkáért, az '56-os elesettek névsorának összeállításáért; *Jovánovics György* szobrászművész a 301-es parcellában felállított emlékmű megalkotásáért; *Molnár Adrienne* szociológus sokéves kutatómunkájáért, amelynek során feltárta az 1956-os borsodi események történetét és a munkástanácsok tevékenységét; *Nagy Gáspár* költő a Nagy Imre kivégzésének szentelt verseiért; *Nagy Jenő* a szamizdat irodalom műveléséért; *Nagy Jenő Lambert* és *Kő András* újságírók, a Tökölcímű kötetükért és a Kossuth Lajos téri sortűzről készített dokumentumsorozatukért; *Pogány Mária* történész a Budapesti Műszaki Egyetem 1956-os eseményeit rögzítő könyveiért; *Sárközi Mátyás* kritikus az 1956-os irodalom londoni emigráns terjesztéséért; *Sipos Gyula* költő az 1956-os irodalom párizsi emigráns terjesztéséért; *Szántó Konrád* a katolikus egyház 1956-os szerepét bemutató könyvéért.

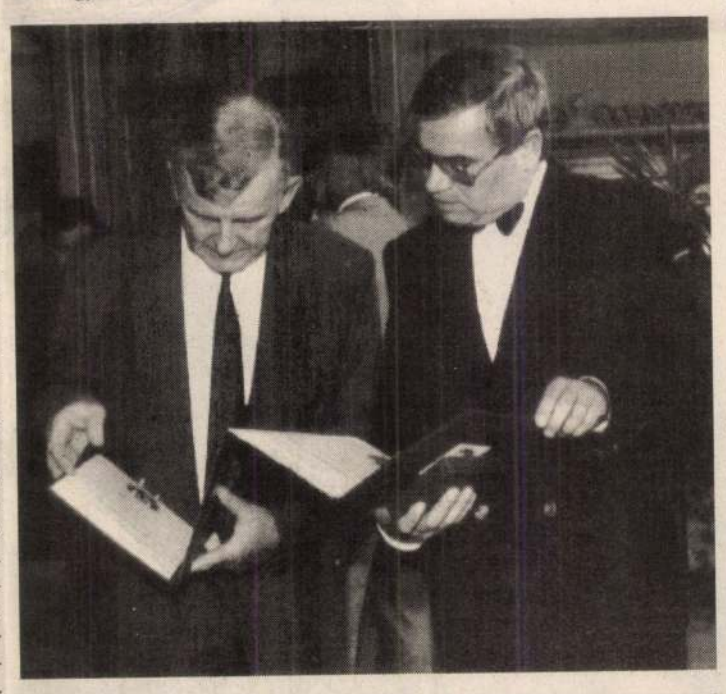

Lapunk főszerkesztő-helyettese, Kő András (jobbról) és Nagy Jenő Lambert az emlékplakettel
Cser István felvétele

Fizetett a tatabányai kórház

Mindenkit megdöbbentett a hír, hogy a tatabányai Tejipari Vállalat megszüntette a megyei kórház részére a tejtermékek szállítását, mert az intézmény tartozása több mint egymillió forintra rúgott. A tejüzem kintlevősége azonban meghaladja a 30 millió forintot, ezért döntöttek a drasztikus lépés mellett.

Imre Józsefné, a megyei kórház gazdasági igazgatóhelyettese elmondta, az állapot tarthatatlanná vált, mert nem oldható meg a betegétkeztetés tej nélkül. Mivel a Tejipari Vállalat hajthatatlannak bizonyult, a megyei kórháznak nem volt más kiútja: tegnap 1,5 millió forintos kölcsönt vett föl az OTP-től, 23 százalékos kamatra. A gazdasági igazgató helyettese elmondta, mindenkit nagyon meglepett, hogy a megszorult cég épp egy kórházzal szemben hozott ilyen határozatot, de nem volt mit tenni, fizetni kellett. A megyei önkormányzathoz is segítségért folyamodtak, mindhiába.

– Egyszerűen képtelenek vagyunk egy másfél hónapos számlát kiegyenlíteni, nincs rá keretünk. A dolgozók 13. havi bérét is csak úgy tudtuk tavaly kifizetni, hogy a társadalombiztosító hitelben megelőlegezte az összeget, ezt is törlesztenünk kell. Havonta megközelítően 9 millió forinttal kevesebb anyagi támogatást jelent ez nekünk – hangsúlyozta Imre Józsefné.

A Tejipari Vállalat tatabányai üzemigazgatója, *Jakabos László* elmondta, mától már szállítanak a kórháznak, mert az intézmény fizetett.

Hogy miért éppen egy egészségügyi intézménnyel szemben tették meg ezeket a lépéseket? A cég állítása szerint csak ezt a szigorítást tudták életbe léptetni. De mi lesz, ha a kórház nem egyenlíti ki a számláját más élelmiszeripari szállítónál? Lehet, hogy a betegeknek egyszerűen felkopik az álluk?

Efféle botrányból nem kérnek, szeretnék megelőzni. Imre Józsefné elmondta, megpróbálnak kapcsolatot teremteni olyan cégekkel, amelyek anyagilag is hajlandók támogatni őket.

P. A.

Légy a tejben

Kaptam egy levelet, kissé szürrealista helyesírással: „Ostoba buta zsidó! Csurka- és Torgyán-ellenes ostoba írásod miatt te szembeköpted a magyarságot és a lap olvasóit. Tudjuk hogy sok-sok sékelért a Lecte-Nájes izraeli újságnak vagy az ügynöke és a nemzetközi zsidó-cionista bandának vagy a tagja és beépítettek az Újmagyarországba te sötét bolsevista ügynök. Meg vagy te őrülve, ilyen aljas cikket írni, de hamar kileszel onnan ebrudalva hamarosan te hazaáruló! Kipofoz majd a magyarság bátor serege, hogy ne mérgezzd tovább az olvasókat!" Ha azt mondanám, nem vagyok zsidó, a másik két megszólító jelző még mindig állna. Így inkább zsidó is vagyok. Sajnos soha életemben nem jártam Izraelben, a nevezett lapot természetesen nem is ismerem, bolsevista ügynök tulajdonképpen lehetnék, de már elhappolták előlem a helyeket. A levélíró épületes magyarságához nyilvánvalóan nem férhet kétség. Anyanyelvét ugyan elfelejtette megtanulni, de hát fő az indulat. Aki más véleményen van, az zsidó, bolsevista, hazaáruló. Kissé több fantáziát, uraim! Ja, és még annyit, a kipofozásomra igyekvő magyarság bátor serege egyáltalán nem riaszt, hiszen jeles képviselőjük még ezt a levélkét sem merte aláírni.

faló

Afrikai gyermekek napja

Ma a világ számos országában, így nálunk is, az UNICEF, az ENSZ Gyermekalapja felhívásának nyomán napjaink legifjabb afrikai generációjára figyel a közvélemény. Az afrikai gyermekek napja nemcsak megemlékezés az 1976. évi június 16-i tragédiára – mikor is Johannesburg fekete külvárosának fellázadt diákjai közül több mint százan, zömmel gyerekek haltak meg –, egyszersmind e mementó arra is int, hogy előítéletek nélkül tekintsük át a sokszor remény és jövő nélkülinek vélt földrész eddig elért eredményeit és az előtte álló kihívásokat.

A 80-as években szinte példa nélküli válsággal szembesült e földrész. A világ félmilliárd dollár adományt és kétmilliárd dollár rendkívüli segélyt adott a kontinensnek. Ugyanakkor azonban megfeledkezett arról, hogy ezalatt csaknem háromszor annyit fizettek az afrikaiak a fejlett világnak kölcsöneik kamattal terhelt törlesztéseként. Az afrikai országok adósságállománya az utóbbi évtizedben megháromszorozódott, és az exportbevétel mintegy ötödrészét kamatfizetésre fordították. Ezért is kéri az UNICEF, hogy a hitelező nemzetek és a kereskedelmi bankok engedjék el a tartozást – ez egyébként a fejlődő világ összadósságának csupán 12 százalékát teszi ki – azzal a feltétellel, hogy az összeget kizárólag a gyermekek javára fordíthatják a kormányok. 1991-ben az ENSZ Gyermekalapja három ipari ország hat bankja segítségével létrehozott már egy olyan egészségügyi programot Szudánban, amely 125 falu mintegy 100 ezer lakosának teremtett a korábbinál kedvezőbb életkörülményeket.

Az UNICEF felmérése szerint 1990 és 1995 között született, illetve születendő gyermekek várható élettartama az 1960. évihez képest 13 évvel nőtt. Az öt esztendő alatti korcsoport halandósága ezalatt felére csökkent. Az afrikai országok kétharmada gondoskodik arról, hogy immár a kicsik 75 százaléka megkapja a legfontosabb védőoltásokat. Mindezek ellenére a jövő kihívásai igen nagyok. Jelenleg ugyanis a Fekete-Afrikában még mindig évente 4 millió gyermek hal meg, tízszer annyi, mint a fejlett országokban. A WHO becslései szerint ráadásul 750 ezer gyermek AIDS-fertőzött, s 310 millióan továbbra sem jutnak tiszta vízhez.

(cs. b. j.)

Végzetes fürdőzések

Már kétszázötven áldozat

Negyvenhat kisgyermek – közülük tizenhárman még a hatodik életévüket sem töltötték be – lelte halálát tavaly a hazai vizeinken. Ez a riasztó statisztikai adat azt igazolja, hogy a szülők részéről korábban soha nem tapasztalt nagyfokú felelőtlenség egyre gyakrabban szedi áldozatát. Az Országos Rendőr-főkapitányságon a fürdőzés veszélyeiről, a vízi balesetekről esett szó. Egyetlen év alatt 28,4 százalékkal többen, összesen 438-an veszítették életüket tavaly a vizeinken! Idén még az igazi fürdőző szezon előttünk van, az eddigi tragikus események alapján azonban úgy tűnik, ez a növekedési arány 1993-ban sem fog lassulni. Eddig június elejéig 250-en veszítették életüket, s sajnos már eddig is tíznél több kisgyermek van az áldozatok között. Ha nem sikerül ezt a folyamatot megállítani, akkor év végéig várhatóan ötszáz fölé fog emelkedni a vízbefulladt áldozatok száma!

Tavaly 126 harminc éven aluli fiatal halt meg vizeinken, közülük 25-en még a 18. életévüket sem töltötték be, s mint a bevezetőben is említettük 46-an pedig még gyermekkorban, közülük is 13-an óvodáskorban kerültek a hullámsírba.

Úgy tűnik, a rendőrség tiltása, az évről-évre egyre több példányszámban kiadott szórólapok, a vízi mentő-szolgálatok sűrűsége sem képes megállítani ezt az állandóan növekedő tragédiasorozatot. Az emberi leleményesség ezúttal is határtalan, s különösen a tiltott területek vonzzák a víz szerelmeseit. A rendőrség tapasztalatai eléggé lehangolóak, hiszen az ellenőrzéseik során meggyőződhettek arról, hogy az önkormányzatok által létesített szabad fürdőhelyek zömében a legalapvetőbb biztonsági felszerelések sem találhatók meg. Ezen kívül sokszor adnak bérleménybe fürdőhelyeket, ahol szintén nem kérik számon a biztonsági felszerelések meglétét. Pedig sokszor egy mentőöv, egy csónak elegendő volna az életmentéshez. Elgondolkodtató az az adat is, hogy míg öt évvel ezelőtt csaknem kilencszáz embert mentettek ki vizeinkből, addig tavaly ötszáznál kevesebb emberhez ért időben a segítség. Ha figyelembe vesszük azt is, hogy egy év alatt százzal több vízbefulladás történt, bizony nem lehetünk elégedettek a megelőzéssel, a vízi mentéssel, a vízi biztonsággal. S a baleset-megelőzést nem lehet csupán a rendőrség nyakába varrni. Ennél sokkal összetettebb, bonyolultabb a kép.

Akkor, amikor a rendőrség valamennyiünket arra kér, hogy segítsük, támogassuk munkájukat a vízi biztonság terén, tudnunk kell, hogy tavaly május 15-e és szeptember 15-e között történt az összes vízi baleset 84 százaléka. Idén pedig már a tavalyi baleseti adatok ötven százalékán túljutottunk, holott a szezon most indul. Jó volna hinni, hogy még megállítható e folyamat!

rozgics

Aszályhajlam és viharveszély

A szegedihez hasonló viharok gyakorisága megnőhet – tudtuk meg *Nemes Csabától*, az Országos Meteorológiai Szolgálat munkatársától, amikor az aszályról faggattuk.

Komplex tünetegyüttes ez. 1983 óta nem volt olyan év, amelyben aszályt ne regisztráltak volna, a kilencvenes évekre pedig különösen jellemző, hogy az őszi–tavaszi csapadék hiánya miatt a talajrétegek nem töltődnek föl, s mivel nincs hasznosítható vízkapacitás, a csak valamivel is szárazabb tavasz és nyár is gondot okoz. A talajvízszint csökken, akár 2 méterig is kiszáradhat, ez már veszélyezteti a gyümölcsfákat, az erdőket is. A felhőszakadások száma növekszik, a periódusra jellemző csapadékmennyiség néhány óra alatt lehull, gyorsan elfolyik, rosszul hasznosul, a száraz periódusok tartama nő. Száz éven belül nem volt ilyen hosszú aszályos időszak. Aszályhajlamról tehát beszélhetünk, a tendencia viszont még nem bizonyított, e jelenségek „elvileg belefémek a véletlen kategóriájába". Nem prognózis, csupán „alternatív forgatókönyv" az is, hogy 30-50 éven belül 60 százalékkal növekedhet az aszály gyakorisága. Ugyancsak feltételezés, miszerint *a szélsőséges meteorológiai jelenségek száma növekedni fog*, így szélviharok és nyomukban zivatarok gyakrabban támadhatnak. A felmelegedéssel ugyanis a légkör energiatartalma nő, ami labilitáshoz vezet.

K. Cs.

HIRDETÉS

MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY

Ogilvy&Mather

Sohasem volt nagyobb biztonságban

Amit a befektetőknek feltétlenül tudni kell.

● A RÉSZVÉNY...
...olyan befektetési forma, mellyel tulajdonosává válunk annak a vállalatnak, melynek részvényeit megvásároltuk. A részvény osztaléka az adott vállalat eredményeitől függ, hiszen a vállalat nyeresége kerül szétosztásra a részvényesek között.

● A KÖTVÉNY...
...különleges befektetési forma. A kötvény vásárlásakor pénzünket kölcsönadjuk annak a vállalatnak, vagy intézménynek, amely a kötvényt kibocsátotta. A kibocsátó pedig kötelezettséget vállal arra, hogy pénzünk után kamatot fizet, valamint egy előre meghatározott időtartam elteltével pénzünket visszafizeti.

● A VÁLLALATI KÖTVÉNYT...
...cégek bocsátják ki, hogy terveik megvalósításához tőkét szerezzenek. A vállalat ilyenkor bízik abban, hogy tervei sikeresek lesznek, és nyereséget tud termelni.

● AZ ÁLLAMKÖTVÉNY...
...olyan értékpapír, melyet az állam bocsát ki. Ez a forma nemcsak Magyarországon egyre népszerűbb, de a világ minden országában ismert és rangos értékpapír.

● A MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY...
... vásárlásakor a befektető kölcsönt ad az államnak, melyet az előre meghatározott kamatfeltételek szerint, a futamidő leteltével az állam visszafizet.

● AZ ÁLLAMI GARANCIA...
...az a biztosíték, mellyel az állam szavatolja, hogy a Magyar Államkötvény kamatait és a tőkét visszafizeti. Minden csődbe mehet, kivéve az államot – hangzik a mondás. Az állami garancia mindig érvényes marad. Ha tehát nemcsak megfelelő kamatot vár, de a pénzét is biztonságban szeretné tudni, akkor az Ön befektetése: a **Magyar Államkötvény.**

● A MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY GYORSAN MOBILIZÁLHATÓ...
...hiszen a futamidő nem azonos a lekötéssel. A futamidő azt jelenti, hogy lejárta után az Államkötvény nem kamatozik tovább, bármilyen jó befektetés is volt. Nem jelenti azonban azt, hogy lejárta előtt nem juthatunk hozzá a pénzünkhöz. A Magyar Államkötvénybe fektetett pénz a futamidő alatt – a tájékoztatóban megadott feltételek szerint – bármikor mobilizálható.

● A KAMAT...
...minden Államkötvény-tulajdonost megillet, a kibocsátáskor megállapított feltételek szerint. A kamatnak két fajtáját ismerjük. A mozgó kamat a mindenkori piaci kamatlábakkal együtt változik. A fix kamat kibocsátáskor kerül megállapításra és a futamidő alatt nem változik.

● AZ ÁLLAMKÖTVÉNY KAMATOZÁSA...
...mindig a befektető érdekeit tartja szem előtt. Egyes kibocsátásoknál mozgó kamatot alkalmaztunk, ami azért kedvező, mert bármi történik a gazdaságban a befektetőt nem érheti meglepetés, kötvényének kamata értékálló. Az Államkötvények többsége fix kamatozású, mely pedig azért előnyös, mert a kamat előre kiszámítható. Csökkenő kamatlábak mellett ez adja a legelőnyösebb feltételeket a befektetőknek.

FOLYTATJUK KONKRÉT AJÁNLATUNKKAL...

A Magyar Nemzeti Bank Főpénztárában és megyei igazgatóságain az MNB szervezésében kibocsátott Államkötvények bármikor megvásárolhatók és eladhatók a napilapokban meghirdetett feltételek szerint.

Amennyiben többet szeretne megtudni az államkötvényekről, töltse ki és adja fel a megadott címre ezt a kupont. Postafordultával elküldjük Önnek információs anyagunkat.

Név:

Cím:

Postacímünk: O&M 1034 Budapest III., Szőlő utca 38–40. 23

MAGA A BIZTONSÁG

szetű kőfaragónak még nevével sem találkozunk többé.

Ugyancsak 1485-ben Eperjes alsó külvárosában él egy *Imre* nevű háztulajdonos kőfaragó, aki az 1489. évi adólajstrom szerint a város tizenegyedik negyedében, (ami nem lehetett más, mint az említett alsó-külváros) lakik, viszont az 1491. évi adólajstrom tanúsága szerint ismét az alsó-külváros lakói közt fordul elő, ami azt bizonyítja, hogy az alsó-külváros és a tizenegyedik városnegyed voltaképen egy és ugyanaz, csak elnevezésbeli a fenti különbség.[1] 1491. után Imre kőfaragó neve sem fordul többet elő.

Brengiszeyn János kőfaragó.

Eperjes város 1480. évi adólajstromában, a magyarok negyedében meg van említve egy *János* nevű kőfaragó (Hans steinmetz),[2] a kiről meg lehet állapítani, hogy ez nem más, mint a város életében később nagy és előkelő szerepet vivő Brengiszeyn János mester, akinek közéleti szereplése hasonlít Péter festő vagy Goder Albert szerepléséhez.

Hogy mikor, honnan származott Eperjesre János mester, milyen nemzetiségű volt, vagy esetleg benszülött eperjesi polgár volt-e Brengiszeyn János, azt nem tudjuk. Valószínű az, hogy benszülött eperjesi volt, mert már korán a város élén látjuk őt a bírói tisztben fungálni, később pedig, mint bíróságot viselt embert, évek hosszú során látjuk őt polgártársai bizalmából az esküdt polgárok sorában szerepelni. Ezek közé pedig, meg a bírói tisztbe a város közönsége idegent alig emelt, legfeljebb akkor, ha az illető idegen valami előkelőség vagy inkább szellemi kiválóság volt.

Forrásainkból tehát csak annyit tudunk megállapítani, hogy Brengiszeyn János kőfaragó neve 1480-ban kerül először szemünk elé és ekkor a város magyar negyedében fekvő házában lakik. Azonban annak, hogy magyar származású lenne, ellentmond német hangzású neve.

Az 1485., 1486. és 1488. évi adólajstromok tanúsága szerint János mester már az előkelőbb második városnegyedben lakik, nyilvánvaló tehát, hogy magyar negyedbeli házán túladott és itt szerzett magának házat.[1]

A következő (1486-iki) esztendőben János kőfaragó, azaz «Brengzein» János nevét már az esküdt polgárok közt találjuk és ezek közt fordul elő neve 1487-ben is,[2] tehát elég korán belekerül a város vezetőinek sorába.

1492-ben a városi jegyzőkönyv Brengiszeyn Jánosra, mint bíróságot viselt férfiúra hivatkozik, sőt egy helyen János mestert egyenesen a város bírájának nevezi, tehát nyilvánvaló, hogy ebben az esztendőben ő volt Eperjes város bírája.[3]

János mester nevét 1494-ben ismét az esküdt polgárok közt látjuk és 1495-ben első ízben szerepel végrendelet tollbamondásánál végrendeleti tanuként.[4]

1503-ban Brengiszeynt ismét az esküdt tanácsbeliek sorában látjuk, amikor is egy alkalommal, mint helyettes bíró — iudex substitutus — Plawniczer Tamás bíró helyett «ipse qui tunc vicem iudicis gerebat» egy bizonyos ügyben ítéletet is hozott.[5] Az eddig felsorolt éveken kívül János mester, mint esküdt polgár, még a következő esztendőkben volt a belső tanács tagja, nevezetesen: 1497, 1498, 1499, 1500, 1501, 1503, 1504, 1505, 1506, 1509, 1510, 1511, 1513, 1514, 1515, 1517, 1518 és végül 1519-ben.[6]

[1] 1485.: Inferius: Emrich stenmetcz. — 1486. október 16. körül: XI. negyed: Emrich steynmecze. — 1491. ápr. 24. körüli adólajstrom: Alsó külváros: Eymrich steynmecze. — Eperjes v. lt: 476. és 510. számok.

[2] 1480. augusztus 10-iki adólajstrom. — Eperjes v. lt: 445. szám.

[1] 1485. ápr. 24. körüli, 1486. szeptember 24. körüli és az 1488. szept. 29. körüli adólajstromokban: «Hans steinmectz» a második városnegyedben látható. — Eperjes v. lt: 476., 489. és 505. számok.

[2] 1486. «am dynstag noch letare» esküdt János «Stenmecz». — 1487. «am dinstag noch Nativitatis Marie» esküdt: «Hans Brengzein». — Eperjes v. lt: 133. szám, 65—66. ll.

[3] 1492-ben: «tempore Johannis Brengeszeyn et suorum iuratorum . . .», — «Nos Johannes Brengeszeyn iudex». . . 1494. «tempore Johannis Brengeszeyn . . .». — Eperjes v. lt: 123. szám, — 77, 81, 88. ll.

[4] Eperjes város levéltára: 566, 569, 399. számok.

[5] 1503. február 17. «Brengseyn» János esküdt, mint iudex substitutus ítél. — Eperjes v. lt: 693. szám.

[6] Eperjes város levéltára: 508/a. szám: 93, 110, 129, 159, 179, 224, 241, 261, 280, 72, 29, 48, 8. ll. — 889. szám. — 890/a. szám: 2, 45, 67, 90. ll.

1492-ben a már mindenesetre idősebb korú Simon mestert a város külső tanácsának tagjai közt, a centumvirek sorában látjuk, ami tehát azt jelenti, hogy nemcsak kora, de a tekintélye is emelkedik.[1]

1497-ben épül, vagy épül át Eperjes város alsó (tehát Kassa felé eső) tornyos kapuja, amelynek építésén vagy átépítésén többek közt Simon mester is dolgozik. Valószínű, hogy ő itt inkább falazómunkát vállalt és végzett, nem pedig valami művészi kőfaragó- vagy szobrászmunkát, hiszen nyilvánvaló, hogy egy erődkapura vagy erődtoronyra művészi munkát már csak azért sem pazaroltak, nehogy az ellenség egy esetleges ostrom alkalmával a drága és művészi becsű faragványokat kiméletlenül tönkre tegye. E tornyos kapun teljesített munkáért Simon mestert a város összesen 3 frt és 65 dénárral (365 dénárral) jutalmazta.[2]

A következő esztendőben, 1498-ban Simon mester a Szent Lénárd-kápolnán dolgozik, ahol valami apróbb falazási munkáért két dénárt kap.

1499-ben Simon mester egy *Szervácz* nevű kőfaragóval együtt ismét bizonyos falazó munkát végzett a városi majorság valamely épületén, amelyért egy ízben 25 dénárt, majd pedig Szerváczczal együtt 92 dénárt fizetett ki a város.[3]

Ez volt Simon mester utolsó, adatok által megállapítható munkája, innen fogva neve többé elő nem fordul, csak 1502-ben fizet valaki, aki úgylátszik Simon házát megvette, ezen ház vételára egyrésze, vagy pedig adóhátraléka fejében 192 dénárt.

Ennyit tudunk Simon kőfaragó életéről és működéséről.

[1] Eperjes város levéltára: 539/a. szám.

[2] Anno 1497. Sabbato post Ambrosii infrascripta sunt exposita ad labores turris seu porte inferioris.

«Simon Steynmecz»-nek fizetnek kétszer 100, kétszer 50 és egyszer 65 dénárt. — Eperjes v. lt: 598/a. szám, 107. lap.

[3] 1498. Anno nonagesimo octavo das Ausgebyn. Item Meyster Schymon Steynmecczyn dem 11 vor 1 Werck Stock. — Eperjes v. lt. 577/a. szám. — 1499. Sabbato ipso die Mathei appostoli. — Simoni lapicide pro muratione circa allodium den. XXV. — Sabbato ante Barnabe. — Servacio et Simoni lapicidibus pro muratione circa allodium civitatis den. LXXXXII. — Eperjes v. lt: 598/a. — 148, 153. ll.

Ami a fentebb említett *Márton* kőfaragót illeti, akinek nevét legelőször az 1465. évi zsellérlajstromban olvastuk, erről megállapíthatjuk, hogy 1470-ben, a városi adólajstrom tanusága szerint, háza van a város szláv negyedében, valószinű tehát, hogy maga is szláv eredetű ember volt,[1] 1478-ban azonban már nem a szláv negyedben lakott, nem itt volt háza, hanem a város kevésbbé előkelő részében, az árok (utczai) kerületben (quartale fossatum vagy csak: fossatum) látjuk nevét előfordulni, míg ezzel szemben 1485-ben egyszerre a magyar városnegyedben látjuk feltünni nevét, tehát ekkor már minden valószinűség szerint itt volt háza, végül 1486-ban ugyancsak a magyarok negyedében találkozunk nevével, még pedig utoljára.[2]

Erről a Mártonról tehát a most elmondottak alapján kettőt állapíthatunk meg, hogy t. i. épenúgy, mint Simon mester, ő is nyughatatlan lélek volt és hogy valószinüleg ő is inkább a magánépítkezéseknél dolgozott, bár ezt apodictice megállapítani róla nem tudjuk, mert az ezen korbeli városi számadáskönyvek elvesztek.

1478-ban Eperjes város adólajstromában előfordul egy *Hartwig* nevű kőfaragó mester neve, akinek a lajstrom szerint a város harmadik negyedében háza van.[3] Ennek a neve sem fordul többet elő.

Eperjes város fürdőháza (balneum) körül, az itt elterülő városnegyedben, a város 1485. évi adólajstomában egy *Boldizsár* nevű kőfaragó mester nevét olvassuk, akinek ebben a városnegyedben van a háza 1486-ban is, amint azt az ez évi adólajstrom tanúsítja, akinek nevét azonban az 1488. évi adólajstrom már az árok-negyedben (fossatum) említi, végül az 1489. évi adólajstrom szerint Boldizsár egyszerre az előkelő első városnegyedben tűnik fel, még pedig ekkor utoljára.[4] Innen fogva ennek a nyugtalan termé-

[1] Eperjes v. ltára: 375. szám.

[2] Eperjes v. ltára: 437., 476., 489. számok.

[3] Eperjes v. ltára: 437. szám. «Hertwigen steinmetcz.»

[4] 1485. június 24. körüli adólajstrom: Balneum: Steinmetcz Baltezar. — 1486. szeptember 24. körüli adólajstrom: Balneum: Baltezar stenmetcz. — 1488. szeptember 29-iki adólajstrom: Fossatum: Baltezar steinmetcz. — 1489. október 16. körüli adólajstrom: 1. negyed: Baltazar steynmetcz. — Eperjes v. lt: 476., 489., 505., 510. számok.

1519 után többé nem találjuk János mester nevét az esküdtek közt. Mint Péter festő vagy Goder Albert, úgy kortársuk Brengiszeyn János is gyakran jár városi megbizásból mindenféle kiküldetésben, ami János mester hasznavehetőségét, jó modorát, ügyességét bizonyítja.

1495-ben például Melczer Péterrel Sárosvár hatalmas várnagyához és Sáros megye alispánjához, Máriássy Istvánhoz küldik ki, majd a város bírájával együtt kétszer egymásután Kassára megy, ugyanezen esztendő nyarán megint a városbíróval és Péter festővel egyetemben Budán jár János mester az új plébános meghívása tárgyában. Ugyanis ezen évben a régi eperjesi plébános, Máté babérkoszorús, javadalmazásáról épen Brengiszeyn János jelenlétében lemondott.

Ezen esztendő (1498.) szeptemberében ugyancsak a város bírájával Szinyéren látjuk Jánost, majd pedig a város bírájával és jegyzőjével Sároson, a megyei törvényszék tárgyalásán vesz részt, ami a jogban való jártasságát bizonyítja. Mindezen kiküldetésekért a város neki és vele együtt eljáró társainak összesen 46 forint és 10 dénárt fizetett ki, amely utai közül legtöbbe került a városnak a budai, amely egymagában 38 forintot emésztett fel.[1]

A következő 1499-ik esztendőben János mestert a város plébánosával együtt Egerbe küldik ki, majd pedig István szabóval Kassán jár, amely utaiért társaival együtt összesen 3 forint és 19 dénárt fizetett ki a város. 1500 tavaszán ismét Budán látjuk János mesterünket, a város bírájával együtt, ahol nemcsak lefizették a királyi adót, hanem minden valószinűség szerint a királynál is voltak adóelengedésért kunyorálni. Később egy bizonyos Lang János ügyében Kisszebenben jár Brengiszeyn, ugyanezen év (1500.) őszén pedig, mindenszentek napja körül, valami gyujtogató miatt, úgylátszik ennek nyomozása tárgyában, bizonyos Bernáttal együtt Kassán látjuk János mestert, végül deczember 26-án Péter festővel, esküdt társával együtt Szécsre küldi őt a város, valamely előttünk ismeretlen ügy elintézésére. Az 1500-ik esztendőben teljesített kiküldetésekért a város neki és vele volt társainak összesen 44 forint és 77 1/2 dénárt fizetett ki, amelyek közül természetesen ismét az adóügyben tett budai út volt a legdrágább, nevezetesen 38 forint és 25 dénár.[1]

1500 után még csak egyetlen egy alkalommal látjuk Brengiszeyn Jánost kiküldetésben eljárni, t. i. 1503-ban, amikor őt a város valami előttünk ismeretlen ügyben Trencsénbe küldi Zápolyaiékhoz. Ez is drága kiküldetés volt, mert 11 forint és 28 1/2 dénárjába került a városnak.[2]

[1] 1498. Sabbato in profesto Agnetis (január 20.)

Johanni Brengiszeyn cum Petro Melczer ad dominum Stephanum Mariaschi ex parte Capitolum Thamasch lc. XL den.

Sabbato in profesto Palmarum (márczius 18.)

Domino iudici et Joanni Brengiszeyn Cassoviam LXXVII den. et IIIc. den.

In vigilia resurrectionis Christi (márczius 25.)

Judici et domino Joanni Brengiszeyn pro expensis Cassoviam, similiter duobus cursoribus uni Cassoviam alteri Bartpham, summa facit in toto IIc. LVIIII den.

Sabbato post Margarethe (július 15.)

Judici, Joanni Brengiszeyn et Petro Moler pro expensis Budam post plebanum novellum XXXVIII den.

In die festo Nativitatis Marie (szeptember 8.)

Domino iudici cum Joanne Brengiszeyn pro expensis ad villam Szoyna XXVII den.

Domino iudici et Joanni Brengiszeyn cum notario ad sedem Sarosiensem VII den.

Eperjes város ltára: 598/a. szám 114—123. ll.

[1] 1499. Sabbato post Georgii martiris (április 27.)

Plebano et Johanni Brengiszeyn ut se Agriam disponerent den. lc.

Stephano sartori et Johanni Brengiszeyn expensas Cassoviam cum ceteris civitatibus den. IIc. XIX.

1500. Iudica me Deus et discerne etc. (április 5.)

Domino Judici et Johanni Brengiszeyn expensas Budam versus cum censu regio fl. XXXVIII den. XXV.

Sabbato ante Crucis (május 2.)

Domino Thome Plawniczer et Joanni Brengiszeyn Czibinium pretextu Johannis Lang den. LXXIIII.

Die saturni ante omnium Sanctorum.

Johanni Brengiszeyn et Berenhardo ad Casscham pretextu Johannis Coltor et filii sui qui civitatem accendit den. IIc. minus grosso.

In die festo Stephani protomartiris (deczember 26.)

Johanni Brengiszeyn et Petro pictori ad Secz den. III LXXVIII 1/2.

Eperjes v. lt: 598/a. szám 147, 148, 166, 168, 175, 177. ll.

[2] 1503. In festo Simonis et Jude appostolorum (október 28.)

Mindezen adatokból azt látjuk, hogy Brengiszeyn Jánost a város aránylag kevesebb kiküldetésre használta fel, mint ecsettel dolgozó társait, amelynek egyik oka az is volt, hogy — amint azt látni fogjuk — János mester a XVI. század elején Eperjesen megindúló építkezésekből bőségesen kivette a maga részét, személyét erősen lekötötte a sok munka, úgy hogy neki voltaképen fizikai ideje sem volt arra, hogy ide-oda utazgasson. Ennélfogva a város, hacsak nem akarta az épitkezéseket hátráltatni, kénytelen volt János mestert a kiküldetések alól felmenteni.

Mint festő esküdt társait, úgy János mestert is, gyakran és szívesen hívták meg végrendeletalkotásokhoz és más egyéb ügyletekhez tanúnak, így 1495. újesztendő-napján látjuk őt először mint hites embert tanúként szerepelni, ezúttal Czirner Gáspárné, Borbála asszony végrendeleténél, majd később, 1496-tól kezdve egészen 1514-ig, öt esetben lehet János mesterről megállapítani, hogy végrendeletek alkotásánál tanúként közreműködött.[1]

A végrendeleteken kívül más ügyleteknél is jelen van János mester mint tanú. Így például, amelyről már történt említés, 1498-ban Máté babérkoszorús eperjesi plébános az ő jelenlétében mond le javadalmáról, az eperjesi plébániáról. 1504-ben Brengiszeyn János, Péter festő és Goder Albert festő jelenlétében is adja ki Eperjes városa a timár czéh oklevelét. 1508-ban Brengiszeyn János és társai barátságos egyezséget hoznak létre Binder György és leánya Krisztina között.[2]

Úgy látszik, Brengiszeyn vagyonos ember volt s Eperjesen 1505 körül több házzal bírt, amelyek közül 1505-ben egyet elad Sebesi Márknak. Ez a ház, az adásvételi bevallás szerint, Rimer Jeromos és Quak Simon házai közt feküdt és vételárát Márk az eperjesi tanács előtt Brengiszeyn Jánosnak teljesen le is fizette.[1]

1506-ban János mesterünk háza (valószínűleg az, amely a város első negyedében feküdt) leégett, amelynek újraépítésére a város tanácsa Jánosnak összesen egy forint és 11 dénárnyi segélyt — subsidium-ot — adott.[2]

1509-ben Brengiszeyn János valamely előttünk ismeretlen czímen (ami nem lehetett más, mint újra-leégés) ismét 3 forintnyi (300 dénárnyi) segélyt kapott a várostól.[3] Hogy a segélyezés oka a város első negyedében fekvő házának ismételt leégése lehetett, azt bizonyítja az 1510-ben felvett adólajstrom is, amely szerint Brengiszeyn ekkor többed magával nem fizet adót és ezeknek az adómenteseknek neve mellett a lajstromban ezt a megjegyzést olvassuk: «Hii liberi pronunciati sunt, *causa exustionis domorum suorum.*» De nemcsak 1510-ben, hanem később sem fizet e czímen János mester adót. Az 1511. július 13-ika körül, az 1512. szeptember 29-ike körül és végül az 1513. április 24-ikén felvett adólajstromok tanusága szerint Brengiszeyn a város első negyedében fekvő háza után még mindig adómentes.[4]

Később, 1516-ban és 1517-ben Brengiszeyn

Johanni Brengiszeyn ad Trenczinium den XIc. XXVIII[1/2].

Eperjes v. lt: 598/a. szám, 236. l.

[1] Brengiszeyn János a következő végrendeleteknél működött tanúként közre:

1. 1495. január 1. Czirner Gáspárné Borbála asszony végrendeleténél,

2. 1496. szeptember 3. Yak Jakab végrendeleténél,

3. 1503. márczius 27. Staynen Krisztina unokája Ágnes végrendeletével,

4. 1509. július 28. Czoewff Márton végrendeleténél s itt egyúttal végrendeletvégrehajtó is volt,

5. 1513. deczember 8. Cromer Györgyné Orsolya asszony végrendeleténél és végül

6. 1514. Cimerman Krisztina végrendeleténél.

Eperjes v. lt: 569., 594., 695., 805., 871. és 889. számok.

[2] Eperjes v. lt: 626. szám; 133. szám, 106. l.; 133. szám, 111. l.

[1] 1505. *Johannes Brengiszeyn et Marcus.*

Anno 1505. feria tertia post omnium Sanctorum Joannes Brengiszeyn coram nobis fassus est, quomodo providus Marcus de Sebes, domum, quam ab eo transacto tempore comparasset in vicinitatibus domorum Jeronimi Rimer ab aquilonari et Simonis Quak a meridionali plagis habitum et situatam plenarie et effective solvisset, ratione cuius solutionis omnimode dictus Joannes Brengiszeyn annotatum Marcum coram nobis quittum atque liberum pronuncciavit. — Eperjes v. lt: 133. szám, 108. lap.

[2] 1506. Super damnificatos per ignem.

Magistro Johanni lapicide in subsidium den. LXXXXIII. — Iterum den. XVIII.

Eperjes v. lt: 598/a. szám, 295. l.

[3] 1509. Sabbato post Galli confessoris (október 20.).

Johanni Brengiszeyn in subsidium den. IIIc.

Eperjes v. lt: 598./a. szám, 85. lap.

[4] Eperjes város levéltára: 846/a. szám, 54., 62., 70., 80. ll.

vagyoni viszonyai romladozni látszanak. Úgy látszik, a leégések megzavarhatták a vagyoni egyensúlyt, továbbá megszüntek a város középítkezései is, amelyeknél pedig János mester sokat keresett s ennek elmaradását is megérezhette, mert ezen esztendőkben János mesterünk adóhátralékos és ezenfelül még tartozik is a városnak, ami tehát azt bizonyítja, hogy a várostól kölcsönt vett fel. 1516-ban összesen 6 forint és 53 dénárt, 1517-ben pedig 7 forint és 6 dénárt törleszt.[1]

1519 után Brengiszeyn János nevével többé nem találkozunk. Ekkor már előregedett, idős ember lehetett, aki sem nem dolgozott, sem a közügyekben részt nem vett. 1521-ben élete végét érezvén közeledni, végrendeletet alkot, amelynek töredéke Eperjes város levéltárában meg is maradt.[2] 1521 után meghalhatott János mester; halála idejét pontosan nem tudjuk ugyan, de az mindenesetre 1524 előtt következhetett be, mert 1524-ben a számadáskönyvek már csak feleségéről tesznek említést, aki ekkor a városnak valami adósság, tartozás fejében két forintot fizet.[3]

Amilyen kevés részt vett aránylag festőtársaihoz képest Eperjes város közéletében János mester, annyival bővebben vette ki részét a kőfaragásból és építésből. Meg lehet állapítanunk, hogy Brengiszeyn János rendkívül szorgalmas ember volt, aki, úgy látszik, szerette mesterségét és aki szivesen dolgozott. A XVI. század elején, főleg annak első és második évtizedében alig van Eperjes városának nagyobbszabású középítkezése, amelyből János mesterünk részt ne vállalna.

Daczára annak, hogy Eperjes város számadáskönyvei 1497-től fogva már összefüggően megvannak, mégis a XV. század végén János mestert még nem látjuk nyilvános építkezéseknél dolgozni, csak 1502-ben tünik fel neve középítkezéseknél, ami természetesen nem zárja ki azt, hogy esetleg magánépítkezéseknél ne vállalt volna munkát, amit azonban az adatok hiánya miatt megállapítani nem tudunk.

1502-ben a város egy új erőd tornyot építtetett a malom alatt, tehát valószinűleg a város falainak valahol az ároknegyed alatti részén, körülbelül a mai orthodox zsidó imaház és iskola környékén. Ennek a toronynak azonban János mester nem a kőfaragó-, nem a szobrász-, hanem a közönséges falazómunkáját vállalta és valószinűleg ezen építkezés ügyében (talán kövekért) járt valami Bertalan nevű emberrel Bártfán. Ennél a toronyépítkezésnél teljesített jó szolgálataiért adhatott neki a város fáradozásai jutalmául 200 dénár borravalót (bibales pro fatigis) és az itt teljesített kiadásait téríthette meg neki a város, mert nyilvánvaló, hogy ezen év nyarán János mester ezen torony építési munkálatait is vezette, négy kőművese dolgozott itt megfelelő segédszemélyzettel, akik a kövek törését, a köveknek erre a czélra készült kétkerekű kézikocsin (biga) való hordását stb. végezték.[1]

Ennél az erődtoronynál nem sok kőfaragómunka akadt, de meg ilyenre nem is volt szükség. Itt az volt a fődolog, hogy jó erős, szilárd erődtorony épüljön, minden szobrászati diszítés nélkül, ami azonban mégis kő-

[1] 1516. Registrum antiquorum debitorum necnon censuum perceptorum.

Johannes Brengiszeyn solvit ad rationem censuum et debitorum suorum fl. II.

Johannes lapicida solvit ad rationem suorum censuum fl. III den. LIII.

1517. Registrum antiquorum debitorum necnon censuum perceptorum.

Johannes lapicida pretextu certorum censuum solvit fl. VII den VI.

Eperjes v. lt: 890/a. szám, 29, 30, 49. ll.

[2] Eperjes v. ltára: 670/a. szám, amelynek 1501. évszáma hibás s az valószinűleg 1521. lesz.

[3] 1524. Registrum antiquorum debitorum, necnon censuum perceptorum.

Domina Brengiszeynen solvit ratione debitorum suorum fl. II.

Eperjes v. lt: 890/a. szám, 200. l.

[1] 1502. Benedicta sit sancta Trinitas (május 22.).

Magistro Johanni lapicide bibales pro fatigis huc factis den. IIc.

Eidem Bartholomeo Bartpham cum lapicida Johanne den. XX.

In profesto divi Bonifacii (május 13.).

Pro expensio Joanni lapicide hic factis den. L.

Die saturni post Egidii abbatis (szeptember 3.).

Ad fabricam novelle turris inferius molendinum.

Pro una biga ad ducturam lapidum den. XVIII.

Sabbato post nativitatis Marie (szeptember 10.) magistro Johanni, similiter quatuor muratoribus cum amministratoribus Mathie et Michaeli super fractura lapidum den. 1½c. Iterum den. L.

Et Michaeli *pro sectione* fenestrarum den. L. minus obolo.

Sabbato post Mathei apostoli (szeptember 24.) lapicidis vel muratoribus den. IIc. minus XXXIIII.

Eperjes város lt: 598/a. szám, 206, 210. ll.

faragó szakértelmét igényelte, az a torony néhány ablaka volt, amely ablakok kerete, béllete faragott kőből készült, amelyet azonban nem János mester, hanem más készített el.

Azt a körülményt, hogy János mester és segédszemélyzete ezen erődtorony építésénél csak közönséges falazómunkát végzett, bizonyítani tudjuk az alacsony munkabérekkel is, mert míg János mester négy kőművessel és megfelelő számú segédszemélyzettel (köztük két kőtörővel) bizonyos időre csak két forintot, vagy két forint 34 dénárt kap, addig a valószínűleg renaissance stylusban tartott toronyablakok kőből való kifaragásáért egy ember kap 50 dénárt.

De nem ez az erődtorony volt Eperjes városa 1502. esztendőbéli legfőbb nyilvános építkezése, hanem volt ennél sokkalta fontosabb és előbbi evalóbb építkezés, t. i. a *Szent-Miklós parochiális templom építése.*

1502-ben István szabó bírósága idejében, a külsőtanács, a centumvirek egyhangú hozzájárulása mellett, Eperjes város tanácsa elhatározza a Szent Miklós-főtemplom átépítését. A XIV. század második fele óta egészen a XVI. század elejéig az eperjesi Szent Miklós-főtemplomhoz, leszámítva persze apróbb javításokat, tatarozásokat, nem nyúltak hozzá. Fel kell tennünk ezt, mert hiszen ennek ellenkezőjére adataink nincsenek. Mivel pedig több mint egy századon át Eperjes városa mindenesetre nagyot fejlődött, amely fejlődést a városi adólajstromokból meg is lehet állapítani és ezek szerint a város népességének száma szaporodott, a népesség számával pedig a XIV. században épült kisszerű, szűk templom arányban nem állott és a fejlődő, szépülő városhoz, az akkori kívánalmakhoz nem is illett a régi főtemplom, ezért határozta el a polgárság annak átépítését és ezzel együtt annak kibővítését is.

1502. Judica vasárnapja (márczius 13.) előtti héten, tehát márczius elején kezdődött meg az építkezés, amely az akkori fogalmak szerint nagy arányokban folyt éveken át, amely építkezésről — szerencsénkre — a számadáskönyvekben pontos feljegyzéseink vannak, úgy, hogy az építkezés egész folyamatát figyelemmel kisérhetjük, névszerint ismerjük a főtemplom építkezésénél dolgozókat, meg tudjuk mondani, hogy kik voltak a kőművesek, ácsok, kőfaragók (akik itt már élesen meg vannak különböztetve a kőművesektől), kőtörők, lakatosok, mészégetők stb. stb., rögzíteni tudjuk az építkezés minden fázisát és megtudjuk ezen adatokból állapítani azt, hogy a középkorban a város legnagyobb szabású nyilvános építkezése, a parochiális főtemplom átépítése volt.

A munkálatok első mozzanata természetszerűleg a régi templom egy részének lebontása volt; *egy részének* azért, mert hiszen *a régi egyhajós templomból ekkor építettek háromhajós templomot.*

Miután 1501-ben Péter lőcsei kőfaragómester és András ácsmester beható szakértői szemle és tanácskozás után megállapították, hogy milyen úton módon lehetne a Szent Miklós-templomot átépíteni,[1] a város tanácsa bizonyos alkudozások és előzetes tárgyalások után 1502 január 25-én egyezséget (condictamen) kötött Brengiszeyn János mesterrel és úgy látszik a most említett szakértő ácsmesterrel, Andrással, a Szent Miklós parochiális templom átépítése tárgyában. Ezen egyezség szerint a nevezettek tartoztak a Szent Miklós-templomot bolthajtásaival és minden szükséges részeivel együtt 500 forintért felépíteni, ennyiért vállalván az építés vezetését és a vele járó munkálatokat.

Az egyezség megkötése után János mester kétszer kint járt Lengyelországban, a hova vagy segédszemélyzet felfogadása, vagy pedig anyagok beszerzése miatt indulhatott. Valószínűbb az előbbi feltevés, mert hiszen kő, mész, fa stb. Magyarországon is elég volt, talán inkább volt hiány szakmunkásokban, amely feltevést igazolja az a körülmény is, hogy 1502 május 15-én valami János nevű szűcsmestert küldenek ki Lengyelországba a templomépítéshez felfogadott egyik kőfaragó behozatalára.[2]

Az építkezés megkezdésekor, úgy látszik

[1] 1501. Sabbato ante purificationis Marie (január 30).

Petro lapicide de Lewtschowia bibales signanter quod consilium prebuit pro structura ecclesie den IIc.

Die saturni ante Omnium Sanctorum (október 30.).

Carpentario Andree, qui conspexit *per quem modum debeat edificari tectum ecclesie* bibales den. XXV.

Eperjes v. lt: 598/a. szám 184. és 194. ll.

[2] 1502. Spiritus domini replevit orbem terrarum (május 15.).

Johanni pellifici Poloniam versus pro lapicida ecclesie den.

Eperjes v. lt: 598/a. — 206. lap.

János mester csak vezette a munkálatokat, ő maga például kőfaragómunkát nem végzett. Ekkor a kőfaragómunkákat bizonyos Miklós és Mihály kőfaragók végzik (talán ezek közül az egyik volt az, akiért János szűcs Lengyelországban kint járt), míg János intézi és vezeti a már említett bontási munkákat. A most említett Miklós és Mihály kőfaragók rövid ideig tartó szereplése után a templomépítéssel kapcsolatos összes kőfaragómunkát János mester vette át és innenfogva a kőfaragást is ő vezeti, megfelelő segédszemélyzettel.[1]

Az építés vezetése mellett csak 1502 nyarán (június 11-én) veszi át János mester a Szent Miklós-templom kőfaragómunkáit, még pedig többedmagával, az említett segédszemélyzettel. Eleinte a régi templom bolthajtásának széjjelbontásán dolgoztak, ennek megtörténte után elég gyorsan, már (1502 július 9-én) annyira előrehaladtak az alapozási munkákkal is, hogy júliusban *letesznik a templom új oszlopainak (első köveit) alapköveit is*, ami nagy ünnepségek közt és a város bírájának jelenlétében történt.

A régi templom lebontási munkáinak befejezésekor János mester és emberei száz dénárnyi borravalót kaptak és ugyanennyit adott nekik a város az oszlopok alapköveinek letétele alkalmával is.

A templom oszlopainak vésése (sculptio) és építése, összeállítása (locatio) most már János mester és segédei feladata lévén, ezek e munkán 1502 október elejéig dolgoztak. Azonban ezenfelül más kőfaragómunka is várt Jánosékra, t. i. nekik kellett kifaragniok bizonyos kőgerendákat (trabes) is, azaz más szóval a bolthajtások bordaköveit.

Természetesen, János mester és emberei ennél az építkezésnél rengeteg pénzt kerestek, legalább az akkori felfogás szerint. Így például csak magukért a bontási munkálatokért összesen 18 forint és 32 dénárt kapnak, a 200 dénárnyi (2 forintnyi) borravaló leszámításával. 1502-ben a templom oszlopainak faragásáért és összeállításáért mindössze 47 forint 58½ dénárt kapnak, a kőgerendák vagy kőbordák faragásáért pedig összesen 26 forint és 62½ dénárt fizet nekik a tanács, kapnak tehát 1502-ben János mester és társai mindenestől 94 forint és 53 dénárt. Ezenfelül 1502-ben Miklós és Mihály kőfaragók külön kaptak összesen 15 forint és 75 dénárt.

Vannak azonban a kőfaragással egybefüggő egyéb kiadások is. Így például a kövek szállítására szolgáló kétkerekű kocsi, a biga karbantartása, a kőemelő gép (tractum), a kőfaragók részére berendezett műhely fenntartása, a kőfaragóeszközök élesítése, függőón, mérőeszközök beszerzése stb. mind pénzbe került, úgy, hogy 1502-ben a kőfaragómunkák költségei és a vele összefüggő egyéb kiadások messze meghaladják a száz forintot, ami abban a korban rengeteg pénzösszeg volt.

Az 1502. esztendő folyamán tehát megkezdődvén a Szent Miklós parochiális egyház átépítése, ekkor a következő kőfaragómunkák kezdettek el, illetve készültek el. Először Miklós és Mihály kőfaragók dolgoztak az új templom oszlopainak vésésén, azután az «új»-nak nevezett János kőfaragómester, lebontván a régi templom lebontandó részeit, folytatja az új oszlopok faragását, építését és összeállítását, amely munkával emberei segítségével őszre el is készül. Őszszel (1502 október havának vége felé) János mester segédeivel megkezdi a nagy kőgerendák, kőbordák vésését és faragását, ezeken dolgozik a tél folyamán is, sőt átnyúlik ez a munka az egész 1503. esztendőre, sőt 1504-re is, és ezen kőbordák faragásán dolgozik 1504 nyaráig. Ezen esztendő nyarától egészen 1505 tavaszáig szünetelt a munka bizonyos okokból s csak a mondott év tavaszán folytatja újra és az 1505. esztendő július havában (e hónap elején) János mester *befejezi a Szent Miklós-főtemplom boltozási munkálatait*. Ekkor tehát magának a Szent Miklós parochiális templomnak (a tornyot, előcsarnokot, új szentélyt stb. leszámítva) kőfaragó- és kőművesmunkái nagyegészben készen állottak, azonban a templom részleteinek elkészítése átnyúlt még a következő évtizedbe is, hiszen még csak 1514-ben kerül sor a főtemplom tornyának építésére.

1503-ban a Szent Miklós-templom építése természetesen tovább folyik, ebben az évben a kőfaragók azonban csak «pro sectione mayorum trabium» kapnak a várostól pénzt, még pedig hatalmas összeget, más kőfaragómunkáról ez évben a számadáskönyvek nem tesznek említést. 1503-ban a számadáskönyvek feljegyzései szerint a város ezen nagy kő-

[1] A Szent Miklós-templom építésére vonatkozó összes s a számadáskönyvekben összefüggő egészet képező adatokat Eperjes város építészetéről szóló részben függelékként fogjuk közölni.

gerendák faragásáért összesen 259 forintot és 95 1/2 dénárt fizetett ki János mesternek és embereinek, akik ezt a munkát 1503 január derekától a következő (1504.) esztendő január 5-éig megszakítás nélkül folytatták.

1504-ben január hava elejétől június közepéig dolgoznak a főtemplomon a kőfaragók, akiket a számadáskönyv ugyan névszerint meg nem nevez, de akik nem lehetnek mások, mint János mester és társai. Nem mondja meg a számadáskönyv azt sem, hogy vajjon micsoda kőfaragómunkán dolgoztak ekkor János mester és társai, csak annyit árul el, hogy «magistris lapicidarum ad rationem condictaminis» kifizetett a város 23 héten át összesen 84 forintot és 75 dénárt, azt tehát, hogy vajjon János mester és emberei folytatólag a nagy kőgerendákat vagy kőbordákat faragták-e, vagy pedig például a templom boltozatának közönséges falazómunkáit végezték-e, a számadáskönyv ezévi feljegyzéseiből megállapítani nem tudjuk, de a valószinűség az, hogy már ekkor a bolthajtásokon dolgoztak, amelyet — amint már említettük — 1505-ben szerencsésen be is fejeztek. Az 1505. évi számadási feljegyzésekből már egész határozottan meg tudjuk állapítani, hogy ekkor a bolthajtás megkonstruálásán is dolgoznak a kőfaragók. 1505 március 25-ikétől egészen augusztus 19-éig dolgozik János mester a Szent Miklós-főtemplomon és mivel ekkor «murator»-okkal, azaz kőművesekkel együtt dolgozik, ennélfogva nyilvánvaló, hogy a bolthajtásoknak nem csak kővázán, ezeknek faragásán dolgozott, hanem a boltozatok falazómunkáit is ekkor végezte, a már kifaragva lévő bordák összeillesztésével együtt. Ezért a vegyes természetű munkáért János mester, embereivel és a vele dolgozó kőműves segédszemélyzettel együtt, a várostól összesen 65 forintot és 92 dénárt kapott, amely összegben már bennefoglaltatik a templom bolthajtásainak befejezésekor János mesternek (áldomásképen) jutalmul és borravalóul kifizetett 200 dénár is.

Mindezen költségekhez természetesen minden évben hozzá kell számítani a kovácsnak a kőfaragószerszámok élesítéseért kifizetett pénzeket, továbbá azon bódénak vagy műhelynek fentartási költségeit, amelyben a kőfaragók dolgoztak.

Az 1505-ik esztendő végén, úgy látszik a Szent Miklós parochiális templom főrésze, nevezetesen a templom hajója nagyjában készen állott. Boltozatok alá került ekkor már a három, egymástól oszlopokkal elválasztott hajó, azonban még nem volt készen a fő- és mellék- (vagy oldal) szentély (sanctuarium collaterale), nem volt készen a templom előcsarnoka, a torony és még sok minden egyéb. 1505-től 1509-ig, úgy látszik szünet állott be a templomi építkezés kőműves- és kőfaragómunkáiban. Ekkor ugyanis a templom már készen álló részének belső munkáit, a templom belső felszerelését végezték, továbbá a templom hajójának fedését stb., amint ezt az 1506. évi számadási feljegyzésekből látjuk.[1] 1509-ben ismét tovább folyik az építkezés és ekkor János mester valami javítási munkáért, vagy valami átalakításért, amelyet a templom bolthajtásán eszközölt, egy ízben 50 dénárt kapott, másodszor pedig 3 forintot (300 dénárt), ezenfelül pedig a számadáskönyv megfelelő helyén «super porticu parochialis ecclesie» olvasunk építkezési kiadásokról szóló feljegyzéseket. Szóval ekkor készül a templom pitvara, előcsarnoka, amelynek kőfaragómunkáit szintén János mester végezte, amelyért a várostól összesen 11 1/2 forintot kapott. Ugyanezen esztendőben épül a templom (északi) oldalszentélyének boltozata is, melynek építkezésénél megint csak János mestert látjuk közreműködni, de ezuttal nem egyedül, hanem Mihály kőfaragómesterrel együtt. Ezen oldalszentély boltozatának készítéseért a város János és Mihály kőfaragónak együtt összesen 25 forint és 87 dénárt fizetett ki. 1510-ben még mindig épül az «új» szentély boltozata és ugyanekkor épül a régi szentély tetőzete is. Az új szentély boltozatán természetesen 1510-ben is János mester dolgozik, még pedig ezen esztendőben már egyedül, amikor az egyezség (condictamen) szerinti kőfaragó-munkákért a város 43 forintot fizet neki. Voltak azonban egyezségen kívüli (extra condictamen) kőfaragó-munkák is. Így például valami kápolnához János mesternek egy követ kellett faragnia, hogy micsoda követ, azt természetesen a számadáskönyv nem mondja meg. Ezért a különmunkáért a város 26 1/2 dénárt fizetett és, a munkabér után következtetve, itt valami nagyszabású kőfaragásra nem gondolhatunk. Ezenfelül az új oltárok köveibe a szent ereklyék befogadására János mester egy-egy

[1] Az 1507—1508. esztendőkből hiányzanak a városi számadási feljegyzések.

nyílást vésett, amely munkáért a város 52 1/2 dénárral jutalmazta.

1510-ben és 1511-ben még javában folynak a Szent Miklós-főtemplom építkezési munkálatai, 1512—1513-ban egy kissé lanyhulni látszik az építkezés, 1514-ben kezdik meg a templomtorony építését, amelyet azután 1515-ben be is fejeznek.

Az új szentély boltozatán kívül 1510-ben János mester magán a szentélyen *(concha*[1] parochialis ecclesie) is dolgozott, de úgylátszik, hogy ebben az esztendőben csak elkezdte ezt a munkát, mert mindössze 400 dénár (4 forint) munkabért fizet neki a város a szentélyen végzett munkálatokért s ezt is két részletben fizeti, felét 1510 december 21-én, a másik felét pedig 1511 január hava első napjaiban.

Ezt a munkát folytatja 1511 februárjában, amikor Jánosunk ismét «super concha *nova* ecclesie Sancti Nicolai» dolgozik megfelelő segédszemélyzettel. Ebben az évben a szentélyen teljesített kőfaragómunkáért János mester «ad condictaminis rationem», azaz egyezség szerint 16 forintot kap a várostól, pedig a tél végén és a tavasz elején dolgozott csak e munkán. Ekkor egyik segédmunkása, az egyik kőfaragó két napon keresztül valami rendkívüli kőfaragó munkán dolgozott «extra condictamen» egyezségen kívül, amelyért 32 dénárt fizet neki a város. Ebből a tételből meg tudjuk tehát állapítani, hogy ekkor egy kőfaragó napi munkabére aránylag igen magas: 16 dénár volt, ami mai pénzben kifejezve körülbelül két és fél korona. Ez az akkori viszonyokhoz képest nagy munkabér volt, különösen ha figyelembe vesszük az akkori pénz magas vásárlási képességét.

Ugyancsak 1511-ben dolgoznak a kőfaragók a Szent Miklós-főtemplom új bolthajtásain és oszlopain is, még pedig a szentély munkálataival egyidejűleg. Minthogy a Szent Miklós-templom hajójának boltozási munkálatai már 1505-ben[2] befejezést nyertek, valószínű, hogy itt már csak az új szentély (concha nova) boltozatairól van szó, a hozzátartozó oszlopokkal együtt. Ezeken a munkákon is a condictamen szerint János mester dolgozott, de nem egyedül, hanem vele dolgozik *Albert* kőfaragó is, aki János mester fivére volt. Ez az Albert mester a számadáskönyv feljegyzése szerint a templom oszlopain dolgozott valamit, de hogy mit, azt a számadáskönyv el nem árulja. Ebben az esztendőben János mester a Szent Miklós-főtemplom bolthajtási munkálataiért egyezség szerint összesen 32 forintot kapott a várostól, míg fivére, Albert kőfaragó, a templom oszlopain végzett munkákért 100 dénárnyi (1 forint) jutalomban részesül. Ugyancsak 1511-ben készülhetett el a Szent Miklós-templom chorusa, karzatja is, amelyen azután elhelyezték az orgonát is. Az orgona székének elhelyezése ismét a kőfaragókra és segédmunkásaikra várt, akik ezért a munkáért 3 forintot és 42 dénárt kaptak a várostól, amihez még 75 dénár járult «pro depositione stationum» czímén.[1] Hogy itt a számadáskönyv mit ért a «statió»-k alatt, nem mondja meg.

1512-ből nincsenek feljegyzéseink a Szent Miklós parochiális templom építésére vonatkozólag, azonban 1513-ból már ismét vannak és ezek szerint János mester ekkor a templom valamely oszlopán, illetve valamely oszlop elhelyezésén dolgozott, ugyanekkor dolgoznak még a templomon kőművesek is. Úgy látszik, ebben az esztendőben faragta János mester a főtemplom kőablakrámáit is. A templom valamely oszlopán végzett elhelyező munkáért 2 forint 31 dénárt, az ablakrámák faragásáért pedig három ízben összesen öt forintot fizetett ki neki a város és mivel a számadások szerint ádvent második vasárnapján az ablakfaragásért János mester a végső munkabért (finalis solutio) kapja, azt kellene feltennünk, hogy ekkor az ablakok kőfaragó-munkája teljesen el is készült. Azonban a dolog nem így volt, mert még a következő (1514.) esztendő elején János mester a templomablakok faragásáért összesen 11 forintot kapott és noha ez évben épült a Szent Miklós-főtemplom tornya, és noha az ablakfaragás ennek a terhére van elszámolva, mégis alig hihető, hogy néhány apró toronyablak faragásáért a két-

[1] A concha szó itt szentélyt jelent. Du Cange szerint a concha szó 4. jelentése: Pars aedis sacrae, in qua scilicet sacra mysteria peraguntur et *ubi stat altare*.

Glossarium 1883. évi kiadás, II. k. 477. l.

[2] 1505. Magistro Johanni cum suis complicibus bibales *pro consumatione testudinis* den. II.

Eperjes v. lt: 598/a. szám, 259. l.

[1] 1511. Lapicidis pro depositione stationum den. LXXV.

Eperjes v. lt: 598/a. szám 67. l.

szeresnél is többet kapott volna János mester, mint a főtemplom hatalmas ablakainak véséséért. Valószínű tehát, hogy a finalis solutio csak az 1513. költségvetési év végére értendő, nem pedig a munka befejezésére céloz, amelyet tehát János mester 1514-ben tényleg folytatott és ekkor be is fejezett. Mindezeken felül János mester előttünk ismeretlen kőfaragómunkákért ez évben hét forintot kapott a várostól, de még azt sem árulja el a számadáskönyv, hogy vajjon e munkákat a templomon vagy más épületen végezte-e?[1] Valószínűbb, hogy inkább a templomon.

Amint már említettük, 1514-ben megindul a Szent Miklós-főtemplom tornyának építése is. A tornyot magát vagy maga János mester, vagy valami Bálint nevű «architector», míg annak tetejét, fedelét valami Márk mester tervezte.[2]

Serényen folyt a munka az egész 1514-ik esztendőn át és maga János mester teljes segédszemélyzetével egészen késő őszig dolgozott. Ebben az évben a torony építésen sok pénzt keresett, mert neki és segédszemélyzetének összesen 91 forint és 2 dénárt fizetett ki a város munkabér fejében. Ezenfelül a toronyépítésnél felmerült kőfaragási mellékkiadások fejében, nevezetesen: a kovácsnak a kőfaragó-szerszámok élesítéséért, a kőfaragó-bódé vagy műhely karbantartásáért, a torony építésnél a kövek emelésére szolgáló emelőgéphez való csigák vételéért kifizetett még a város 5 forint és 49 dénárt, úgy, hogy a Szent Miklós-főtemplom tornyának építkezésénél csak a puszta kőfaragó-munkák költségei majdnem elérik 1514-ben a száz forintot.

Azonban 1514-ben még nem készült el a templom tornya, folyt ennek építkezése még 1515-ben is. Ezen esztendő január 13-ától egészen július elejéig dolgoznak még János mester és emberei, akik ezért a munkáért erre az időre összesen 70 forintot és 88 dénárt kaptak a várostól, azzal a borravalóval együtt, amelyet a város minden egyes kőfaragónak «pro consumatione turris» azaz a torony kőfaragó munkáinak befejezéséért jutalmul adott.

Ugyancsak 1515-ben faragnak a kőfaragók négyszögű kőlapokat is, az egyház előcsarnokának kikövezésére.

1515-ben tehát nagyban és egészben (*külsőleg*, de belső berendezése még soká készült) *készen állott* Isten dicsőségére *az eperjesi Szent-Miklós parochiális templom*, még pedig abban a külső formában, amelyben ma is ismerjük, mert hiszen 1515-től máig, tetőleégésektől és a torony legújabban történt restaurálásától eltekintve, nagyobbszerű változtatás a templom külsején nem történt. 1502-től 1515-ig, tizennégy hosszú esztendőn át tartott az építés hatalmas munkája, amelyből az oroszlánrész Brengiszeyn János kőfaragó mestert illeti, akinek ez volt élete legnagyobb műve. Alkotására méltán lehetett büszke, hiszen még mai elhanyagolt állapotában is szívesen gyönyörködünk munkájában, amelyhez nemcsak vésőjével, de úgy látszik tervező, alkotó tehetségével is hozzájárult.

Azonban nem ez volt Brengiszeyn János egyetlen alkotása. Ott látjuk őt bámulatos munkaerejével és munkabírásával a város minden középítkezésénél.

1504-ben kezdi a város az új bormérőházat (domus vini) vagy városi vendéglőt építtetni, mely szintén nagyobb szabású építkezés volt. Ezen az épületen két kőfaragó dolgozott, névszerint Lőcsei Miklós és természetesen Brengiszeyn János, megfelelő segédszemélyzettel, akikhez számítandó a két kőtörő (lapidum fractor) Mihály és Máté. 1504 június vége felé kezdik e bormérő-házat építeni és november derekáig dolgoznak rajta. A bormérő-házon, úgy látszik főleg közönséges falazómunkát végeztek, kőfaragó-munkát csak kevesebbet, úgy hogy Jánosnak és Miklósnak ennél az építkezésnél művészi képességeik érvényesítésére sokkal kevesebb tér nyilhatott, mint pl. a Szent Miklós-főtemplom építésénél.

Jánosnak és Miklósnak a bormérő-ház építése körül 1504-ben teljesített működésükért a város összesen 26 forint és 66 dénárt fizetett ki.

1505-ben természetesen tovább folyik a

[1] 1513. Sabbato ante Jacobi apostoli (július 23.) Johanni lapicide ad rationem fl. II.
Dominica tertia adventus Domini (deczember 11.) Magistro Johanni lapicide ad rationem laborum fl. II.
Dominica quarta adventus Domini (deczember 18.)
Magistro Johanni lapicide ad rationem suorum laborum fl. III.
Eperjes v. lt: 598/a. szám, 20, 22, 23. ll.

[2] 1514. Magistro Marco, quia *tectum turris proiecit* fl. II. den. LXV.
Eperjes v. lt: 598/a. szám, 25. l.

bormérő-ház építése, még pedig, úgy látszik ekkor sokkal nagyobb arányokban, mint az előző esztendőben. Most is János és Miklós vezetik az építkezést, de úgy tünik, nagyobb számú kőfaragó- és kőművessegéd személyzettel, mint tavaly.[1] Folyik a munka kora tavasztól késő őszig és János mester embereivel, t. i. a vele dolgozó kőfaragókkal, kőművesekkel és egyéb segédmunkással együtt az egész esztendőn át teljesített munkákért összesen 111 forint és 66½ dénárnyi munkabért kapott a várostól.

Nem készült el a bormérő-ház 1505-ben sem, csak 1506-ban lett az épület készen, amikor János és Miklós kőfaragók, a kőműves és kőfaragó segédszemélyzettel együtt 28 forint és 63 dénárnyi munkabért kaptak a várostól, amely összegből csak két forintot és 22 dénárt kapott Miklós mester.

Minthogy a bormérő-házzal egyidejüleg folyt a Szent Miklós-főtemplom építése is, és így ki van zárva az, hogy János mester egyszerre két helyen dolgozott légyen, ennélfogva fel kell tennünk, hogy ő csak vezette, irányította az építkezéseket, felügyelt annak rendes menetére és alig hihető, hogy ő az épületek állványain falazott volna, azonban az sokkal valószínűbb, sőt tény, hogy ő maga sajátkezűleg faragta a kényesebb, a művészi kőfaragó-munkákat, így például a Szent Miklós-templom oszlopait, valószínüleg az oszlopfőkkel stb. együtt; a bolthajtások bordázatát; a kapu, az ablak bélleteket, rámákat stb. stb.

Az 1505-ik esztendőben a javában épülő Szent Miklós-főtemplom, továbbá a bormérőház mellett még a város valamely újonnan emelt erődtornyán is dolgozott János mester, igaz azonban, hogy csak rövid ideig. A számadáskönyv feljegyzéseiből azt lehet következtetni, hogy ez a munka is valószínüleg csak egyszerű falazás volt, amelyért János mester, a vállalkozó, 6 forint 81 dénárt kapott a várostól.[2]

1506-tól 1509-ig a bormérőház építéséről nem olvasunk számadási feljegyzéseket, ekkor azonban újra felszinre kerül ennek építkezése, illetve az építkezések kiegészítése. Ugyanis ekkor a városi bormérő-házban valami kőlépcsőt építenek, amelyről azonban nem lehet megállapítani, hogy vajjon pinczelépcső, vagy emeletre vivő lépcső volt-e? Ezt a lépcsőt is János mester faragta, Miklós mesterrel együtt, amely lépcső faragásáért a város Jánosnak összesen 15 forintot fizetett ki és ezenfelül az épülő bormérőház mellett felállított kőfaragó-bódé javításáért 5 dénárt, Antal kovácsnak pedig a kőfaragó-szerszámok élesítéseért 1 forint és 41 dénárt fizettek ki.

1510-ben épülnek a város elő (külső) falai (antemurale civitatis), amelyen azonban ekkor csak kőművesek dolgoznak, itt tehát művészi faragásról szó nincsen. E külső városfalak építése még 1512-ben is folyik, amikor már ezen építkezésnél Miklós kőfaragónak is van szerepe, akiről különben még lesz szó. Brengiszeyn János ennél az építkezésnél úgy látszik, nem volt érdekelve.

1511-ben János mester a város középső kapuján dolgozott, faragott valamit, de hogy mit, azt a számadáskönyv elhallgatja. Azonban csak valami csekély jelentőségű kőfaragásról lehetett szó, mert ezért a város mindössze 10 dénárt fizetett ki János mesternek.[1]

1511-ben épül az eperjesi új városháza (curia), az az épület, amely még ma is városházául szolgál. Az új városház építési munkáinál a vezetőszerep szintén János mesterünk kezében van. 1511 június végén kezdi meg János mester az építést három kőművessel és ennél az építkezésnél látjuk dolgozni János mester fivérét, Albert kőfaragót is. Június végétől október végéig folyik az építkezés, amelyért János mester fivérével, Albert kőfaragóval és a kőművesekkel együtt összesen 31 forint és 35 dénárt kapott a várostól, ezenfelül Félix kovácsmester a kőfaragó-

[1] Exposita super structura domus vini nove . . . Az itt olvasható feljegyzések szerint: «lapicidis», «magistro Johanni cum suis», . . . «cum suis complicibus», . . . «cum omnibus coadiutoribus», . . . «lapicidis cum ceteris aliis» történnek a munkabér kifizetések. — Eperjes v. számadáskve, 598/a. szám, 276—7. ll.

[2] 1505. Sabbato post Nicomedis martiris (június 4.)

Magistro Johanni cum suis muratoribus circa *turrim novam* den. VIc. LXXXI.

Ipso die Felicis et Aucti exposita (augusztus 30.) Carpentariis pro reformatione officine lapicidarum den. XXXII.

Eperjes város lt: 598/a. szám, 269—71. l.

[1] 1511. Die solutionis post Lucie virginis. Johanni lapicide pro labore circa portam mediam den. X.

Eperjes v. lt: 598/a. szám, 42. l.

szerszámok élesítéseért egy forint 56 dénárt kapott, a kőfaragók bódéjának tisztítása pedig 65 dénárjába került a városnak.

1512-ben már csak Miklós kőfaragó mester dolgozik a városházán, mert úgy látszik, János mester már nem győzte egymaga az összes nyilvános építkezéseket ellátni, elég dolgot adott neki a Szent Miklós-főtemplom építkezése.

Ennyit tudunk Brengiszeyn János kőfaragó mester szakmabeli működéséről megállapítani.

Végigkisértük Brengiszeyn Jánost élete egész működésén, figyelemmel kisértük pályafutását és láttuk azt, hogy János mester városának szorgalmas, törekvő, munkaszerető, tevékeny, dolgos polgára volt, aki szerette hivatását és azt szívesen űzte. Részt vett ő városa közügyeiben is, de szaktudásának és művészetének sokkal nagyobb hasznát vette a város, úgy hogy festő kortársaival szemben ő többet dolgozik és sokkal kevesebbet diplomatáskodik. János mester jobban szeret tervezni, faragni, vésni, építkezéseket vezetni, mint a város ügyeiben ide-oda járkálni, bár ez utóbbira is nagyon jól tudta őt városa használni, de a sok és nagy arányú építkezés fizikai időt sem engedett Jánosnak arra, hogy sokat utazgasson.

János jómódú s ennélfogva tekintélyes polgára Eperjesnek, akinek jó tulajdonságait és személyes képességeit a város közönsége honorálja is, amennyiben Brengiszeynt fiatalabb korában a város bírájává, később pedig — amint már láttuk — évek hosszú során át tanácsbelivé, esküdtpolgárrá választották.

Szaktudásának, műizlésének tanusága és egyúttal életének legnagyobb és maradandó műve a Szent Miklós-főtemplom kőfaragómunkája. Odafent, Eperjes főterén, a parochiális egyházon még ma is élvezhetjük régesrég elporladt kezének alkotásait, megfigyelhetjük, tanulmányozhatjuk tervezőképességét, teremtő erejét, s még ma is gyönyörködhetünk forma- és szépérzékében.

A haldokló középkor utolsó éveiben mindenesetre Brengiszeyn János volt Eperjes város egyik legkimagaslóbb és legszorgalmasabb kőfaragója.

Colm Brennan, ír szobrászművész
Andrási Gábor: Megújítandó hagyomány.

7 Colm Brennan: Szelt darab III/Shear piece III feketére festett acél, 56 × 31 × 11 cm, 1986

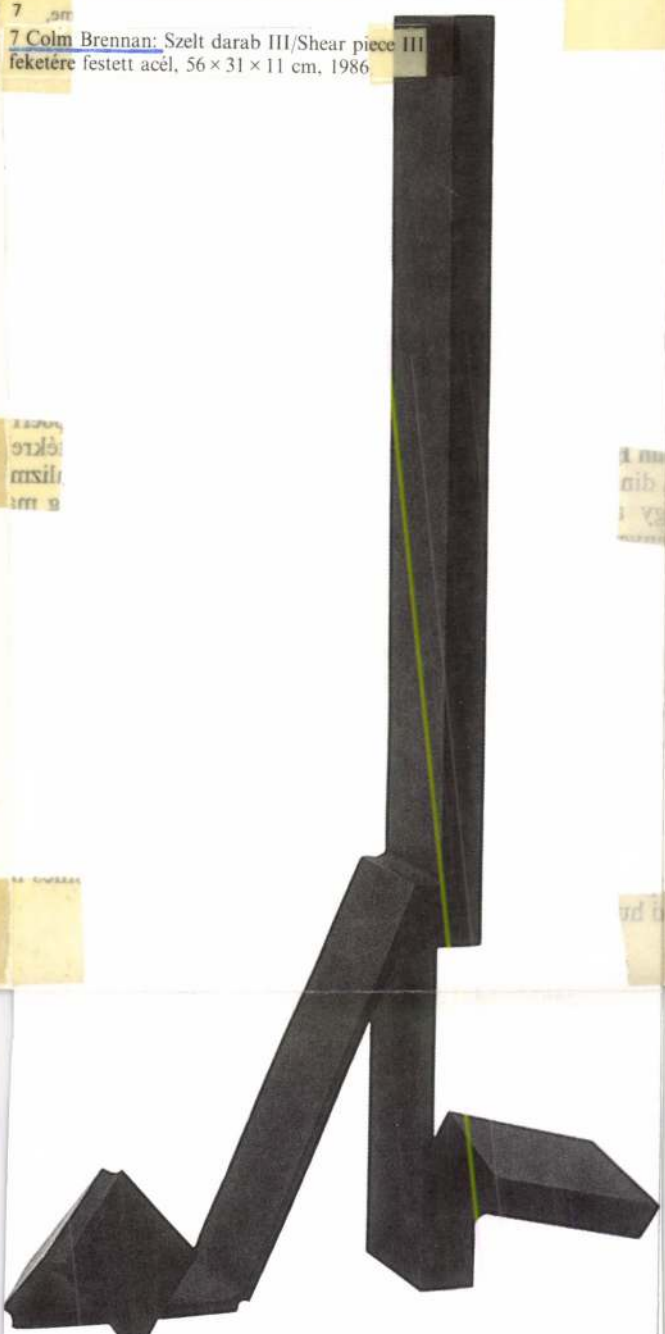

Művészet, 1988. febr., 10-old.

Ø Brenner

festö

l.

Csat Frey Öst Kunst

XXIV.K.

73.l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
189

Suomen Muinaismuisto-Yhtiön Aika-
rauskirja.
Helsingissä, 1874.

Füz.

1 db.

Brenner Adam

festő

Rákóczy József:

Egész alak, áll és kissé balra fordult. Jobb kezével az asztalon lévő piros tollas sisakot karolja át, a mely mellett, vértes keztyű és kócsaggal diszitett hermelines kalpag látható, baljában pedig felemelt kardot tart. Haja és szemöldöke szőke, szeme szürke, sem bajusza, sem szakálla nincs. Vértje felette hermelines palástot hord, ingének gallérja s kézelői fodrosak. A kocz-kás padlózatú teremben balról zöld függöny lóg. Alól jobbra: „A. Brenner" olvasható.

Olajfestés, papiroson, méretei 42:19.2 c/m.

~~9387~~
~~9105~~. 9587.

140/95. № 334

XV. 2. ***Kaposvár ostroma 1686-ban.***

Az előtérben a Kapos folyó. Túlsó partján a vár. A háttérben Badeni Lajos ostromló serege. Fent a középen mondatszalagon: «Caposwar. O. Kopazvivar | in Vngaria inferiore.» Alul olasz nyelvű magyarázat.

Egykorú rézkarc. M. 20·3—26·5 cm. Kettős példány.

— 3. ***Várpalota látképe.***

Az előtérben balra keresztyén csapat harcol a törökkel. A középtérben jobbra a várkastély. Fent a középen mondatszalagon: «Palotta».

Rézkarc. M. 17—20·8 cm. XVII. sz. Ltsz. 6109.

XVI. 1. ***Heister Sigbert gróf tábornagy, Győr parancsnoka.*** († 1718.)

Derékig ábrázolt, félig jobbra forduló és szemközt néző alak ovális keretben. (Sibertvs S. R. I. Comes ab Heister S. C. M. Act. Int. Cons. Comend. General. Campi Maresch. Præs. Javrin et Confin. Gvbernator. | Hic Vir hic est, cui Jus gladium, | Pietasq dat ignes, Excidium, | vindex imminet, | hydra time.)

Rézmetszet bársonymodorban. M. 35—24·4 cm. XVIII. sz. Jelzése lent balra: «Chr. Weigel excud. Norimb.» Kettős példány.

— 2. ***Eger látképe.***

A középtérben balra a vár, jobbra a város. Fent a középen mondatszalagon «Erla». Balra magyarázó szöveg. (Lat: Agria. | Eine berühmte u . . . Residentz des Bischoffs.)

Rézkarc. M. 12·5—23·3 cm. XVIII. sz. Jelzése lent a jobb sarokban: «Gabriel Bodenehr fec. et exc. Aug. Vind.» Ltsz. 236.

XVII. 1. ***Magyar huszártiszt.***

Balfelé léptet és jobbjában buzogányt tartva visszafordul katonái felé. (Equitis Pannonici alterius sortis Ductor. | Ein Husaren Officier einer anderen Gattung.)

Rézkarc. M. 18·7—14 cm. XVIII. sz. Jelzése fent jobbra: «5.» Kettős példány.

— 2. ***Lándzsás lovas.***

Jobbfelé vágtat. Kezében lándzsa. Mögötte balra és a háttérben még több harcos. (Lancearius seu Eques Lancæ militans. | Raisen, oder so genante Stengel-Reutter.)

Rézkarc. M. 19·6—14·2 cm. XVIII. sz. Jelzése fent jobbra: «6.» Ltsz. 2016.

Tört. Képes. graf. kiáll. 1907

XVII. 3. ***Pandúrok és horvát határőr.***

Tábori jelenet. Balra két pandúr táncoltat egy-egy nőt. Jobbra egy fegyveres horvát feleségével. A háttérben egy tárogatós és két lovas. (Pandurus cum amasiâ | choreas ducens. | Panduren mit ihrem | Frauen-Zimmer. | Croato ejus Uxor in= | serviens. | Croat mit seinem | Weib.)

Rézkarc. M. 19·9—14·5 cm. XVIII. sz. Jelzése fent jobbra: «8». Ltsz. 2019.

XVIII. ***VI. Károly király hitvese Erzsébet Krisztina királyné és a Habsburgház családfája.***

A középen III. Károly és neje. Egész alakok álló helyzetben. Körülöttük a Habsburg család férfi tagjainak mellképei, lent a középen Habsburgi Rudolffal. (Des Kaiser= | König= und Erzherzoglichen | Oesterreichischen Hauses | Stamm=Baum | Den Gott bis zum End der Zeiten, in Dieser | Majestätischen Linie fortpflanzen wolle !)

Rézkarc. M. 34·2—31·5 cm. XVIII. sz. Ltsz. 2587.

XIX. 1. ***A borsii kastély.***

II. Rákóczy Ferenc születési helye.

Fehér festékkel kiegészített tusrajz. Papir. M. 12·5—20 cm. Készítette Háry Gyula. Ltsz. 7933.

— 2. ***Zboró vára.***

Az előtérben, az erdős domb tetején, kissé balra a romokban levő vár. Írás alul balra ceruzával: «Zboró vára.»

Tusrajz. Papir. M. 20·5—20·4 cm. XIX. sz. Ltsz. 8429.

XX. 1. ***II. Rákóczy Ferenc fejedelem.*** († 1735.)

Egész alak, álló helyzetben. Félig jobbra fordul és fejét visszafordítja. Jobbját csípőjén és balját kardja markolatán nyugtatja. Barna haja és bajusza őszbevegyült. Páncélja felett zöld dolmányt és hermelines bibor palástot visel. Jobbra az asztalon sisak és hermelines kalpag. Háttér: fal barna függönnyel.

Gouache. Papir. M. 41·5—18·8 cm. XIX. sz. Jelzése alul jobbra: «A. Brenner». Ltsz. 9588.

— 2. ***Rákóczy József herceg.*** († 1738.)

Egész alak, álló helyzetben. Félig balra fordul és szemközt néz. Haja szőke. Baljával kardját fogja és jobbját az asztalon nyugvó sisakjára helyezi, melynek közelében hermelines kalpagot is látunk. Páncélja felett hermelines bibor palástot visel. Háttér: balra zöld függöny, jobbra felhős ég.

Gouache. Papir. M. 41·8—18·8. cm. XIX. sz. Jelzése alul jobbra: «A. Brenner». Ltsz. 9587.

Rákóczi József. °587.

Egész alak, áll, balra fordul. Jobbkezével piros tollas sisakját karolja át, a mely mellett az asztalon keztyü és forgós kalpag van, baljával pedig kardjára támaszkodik. Vértje felett hermelines palástot visel. A háttérben balra zöld függöny lóg. Jelzése alól jobbra: A. Brenner.

Olajfestés papiroson, mér. 42: 19.2 cm.

140-95-334.

II. Rákóczi Ferencz. 9588.

Egész alak, áll, kissé balra néz. Jobbkezét csipőjére tette, baljával kardjára támaszkodik. Vértje felett atillát és hermelinprémes palástot visel. A háttérben tollas sisak és kócsagos kalpag van az asztalon. Jelzése
alól jobbra: A. Brenner.

Olajfestés papiroson, mér. 49: 18.9 cm.

140-95-335.

II. Rákóczy Ferencz:

Egész alak, áll, kissé balra fordult. Jobb kezét csipőjére támasztja, balját az oldalán lógó kard markolatán nyugtatja. Haja és szemöldöke fekete, szeme barna, bajusza öszbevegyült, szakála leberetvált. Vértse felett kék atillát és vállaira vetve hermelines piros palástot visel. Ingének lehajtott galléria széles, kézelői láthatók. Jobbról az asztalon hermelines kalpagot kócsaggal és sisakot tollal látunk. A koczkás padlózatú teremben, melynek fala durva koczkakövekből való, félre vont függöny csüng. Alól jobbra: „A Brenner" olvasható.

Olajfestés, papirosra, méretei 41.9 : 18.9 cm.

~~9106~~. ~~9388~~ 9588.

140/95: N° 335.

KIÖNTÖTT A DUNA

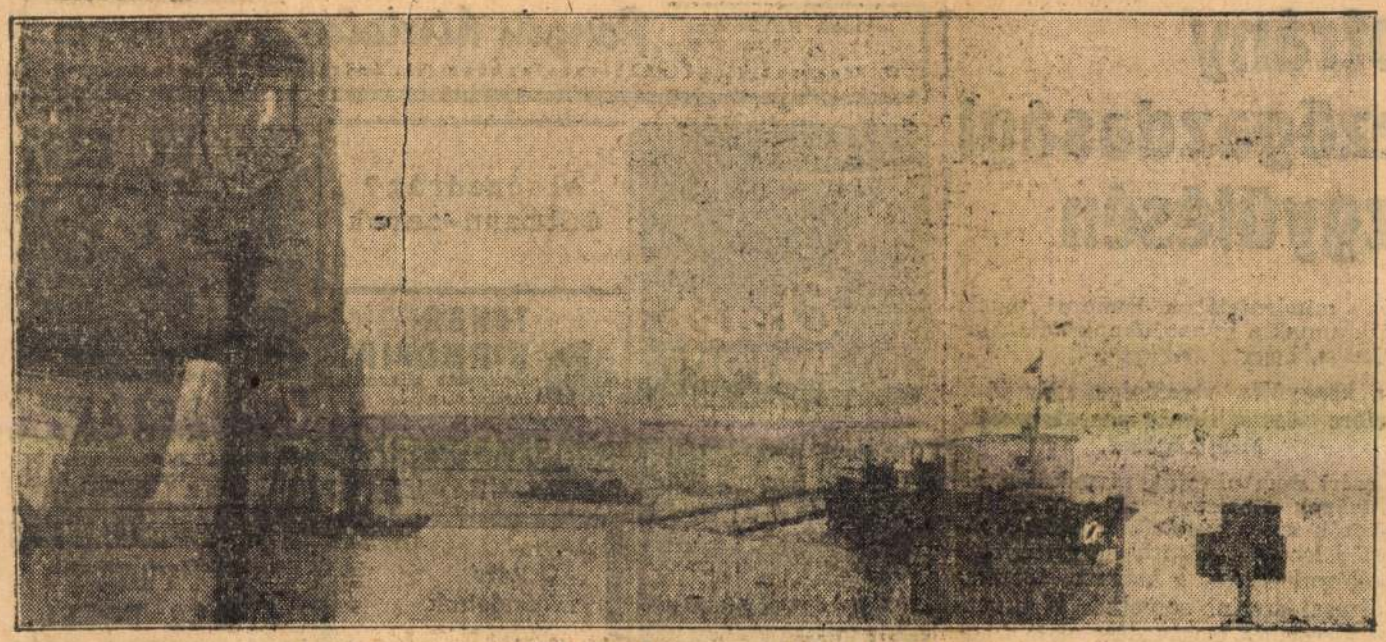

A hatalmasan megáradt Duna elöntötte az alsó rakodópartokat

„Nyilas ménkű",

a kanász testvér széklába, savanyúcukor, harmonikázó ex-képviselő és egyéb nyilas csecsebecse

egy karácsonyi kiállításon

Ha valaki nem tudná még, hát tudja meg: művészi életünknek nagy eseménye van. Az Andrássy-úti nyilasházban megnyílt *az első karácsonyi nyilas kiállítás.*

Az első emelet 7-be, a kiállítás színhelyére sötét folyosón jut el az ember, ahol jobbról-balról az ajtókon nagybetűs felírások mutatják, hogy X. Y. országgyűlési képviselő testvér ott székel és fogadóórákat tart.

A kiállítás anyaga három egymásbanyíló szobában van elhelyezve. Amikor belépünk, összesen ketten tartózkodnak a három szobában: *egy zöldinges ifjú és egy szőke Brunhilda.* Ők a kiállítás őrei. Először ezek karlendítése és harsány üdvözlése próbálja megijeszteni a jámbor szemlélőt, azután pedig — ha elkezdjük nézni a falon függő festményeket, —

„a nyilas ménkű"

hat borzongatóan az idegekre.

Mindjárt a bejáratnál jobbra ugyanis egy olajfestményt látunk, *„A magyar Prometheusnak"* aláírással, felül nagy nyilas mennykövet pingált a Brenner Aladár nevű szerző. Kétfelé is *szörnyű és hátborzongató villámok* cikkáznak belőle a földre, ahol bilincsbevert férfi tárja ki szívét a nyilaskereszt felé.

A legtöbb festményen különben büszkén hirdetik az aláírások, hogy a *nagykanizsai internálótáborban készültek.* Itt egy zöldinges portré, ott egy részlet a tábor udvarából, vagy folyosójáról, a háttérben az örök felvillanó szuronyával.

Az igazi *nyilas csecsebecsék* azonban a belső szobákban várják a látogatót. Van ott minden, ami szemszájnak ingere: *„Új magyar savanyúcukorka"*, nyilas szaloncukor, propagandafüzet, levelezőlap, nyilas kulcs, hordó, babák, dobozok, poharak, tükrök, kézimunkák — és *mindez valódi nyilas kivitelben.*

Az egyik asztalon azután megtaláljuk a kiállítás slágerét,

a valódi nyilas széklábat is.

Fafaragásos szék láb ez, rajta a Csillagbörtön lakójának a *neve* a *„Kitartás"* és *„Győzünk"*-jelszavakkal és egy *lesújtó karddal.* A magunkfajta ember nehezen érti meg az ilyen szimbólumok jelentőségét, ezért a zöldinges rendezőhöz fordultunk, aki a következő felvilágosítást adta:

— *Egy kanásztestvérünktől kaptuk ezt a széklábat, aki maga faragta ki és adta át Gruber képviselőtestvérnek, amikor vidéki körútján volt.*

— *És mi ennek a jelentése?* — kérdezzük.

— *Ez, kérem azt jelenti, hogy mi akár széklábbal is kiverjük innen azokat...*

A propagandafüzetek asztalán kilószámra állanak a nyilas levelezőlapok. Megtudjuk ezekből, hogy a régi jó civilvilág „kellemes vagy boldog karácsonyi ünnepeket" kívánása ma már *elavult.* *„Nyilas karácsonyt!"* — áll a lapokon.

Van azonban egy arcképsorozat is itt a levelezőlapok között. Messziről filmszínészeknek látszanak, pedig *a nyilasképviselők arcképcsarnoka ez, a Magyar Filmiroda sokszorosításában.* Amilyen snájdig és erőteljes külsejű fiúk ezek a legények, biztosan sok nyilas honleányzó hordja a szíve fölött ezeket a képeket, annak dacára, hogy áruk feltűnően magas: *50 fillér.*

Mit említsünk meg még a gazdag anyagból? Ott szerénykedik az asztalon a nyilas „kultura" bizonyságára a program francia nyelvű fordítása is. (Sok mindent kibír ez a francia nyelv!) Azután egy fényképalbumot is mutat a készséges rendezőtestvér, amelyet a szegedi hívek gyűjtöttek egybe. A második oldalon ismerős arc tűnik elénk, amint széles mozdulattal játszik a harmonikán.

— *Hát harmonikázni is tud Nesz testvér?* — kérdezzük illetődötten a rendezőt.

— *Mi az, hogy* — feleli büszkén *Hiszen azelőtt is sokat harmonikázott a Herceg-kocsmában.*

A gyerekek számára kisbabákat is lehet találni a legbelső szobában. Tökéletes nyilas egyenruhában, csizmában és antantszíjjal feszít ott két kitömött bábu. A jobbkarjuk úgy van preparálva, hogy hegyesen előre áll, derékszögben. Krampusz után azonban hiába érdeklődünk. *Nyilas krampusz nincs a kiállításon...*

Amikor elhagyjuk a termet, félve pislantunk vissza a falon függő Brenner-képre. Hátha mégis belénk csak az a „nyilas ménkű".

(kos)

— **Székszorulásoknál és az ezekkel járó felfúvódásnál, légzési zavaroknál, szívdobogásnál, szédülésnél és fülzúgásnál** a belek működését egy-két pohár természetes **„Ferenc József"** keserűvíz csakhamar elrendezi, a gyomoremésztést előmozdítja, a vérkeringést felfrissíti s tiszta fejet és nyugodt alvást teremt. Kérdezze meg orvosát!

Nagy a köd: szünetel a dunai hajózás

Bukarest, dec. 7.

(NST.) Brailából és Galacból érkezett hírek szerint a nagy köd miatt a dunai hajózás már két napja szünetel.

Andrássy Szinház
2 hatalmas siker!
Klotild néni
Ma csütörtök este, péntek délután és vasárnap délután
A többi estén az új szenzáció.
Finom család

Elisabeth Bergner
A szerelem tolvaja
Kizárólag CAPITOL

Csak 16 éven felülieknek
1. EGY PÁRISI HÁZ
2. ÖRÖK HÁROMSZÖG
Józsefvárosi FILMPALOTA
VIII. Kálvária-tér 7.

Akkor jön amikor akar
Akkor megy amikor akar
Oda ül ahová akar
Addig marad ameddig akar
BUDAPEST uj világvárosi szenzációja
HIRADÓ-FILMSZINHÁZ
Megnyílik holnap az Erzsébet-körút és Dohány-utca sarkán.
MŰSOR:
Ünnepi Magyar Hiradó
Beszámoló a finnországi eseményekről
Felvidéki levél
UFA világhiradó
Rajzos Hiradó
Fox hangos hiradó
Szőcske Szepi kalandjai
Előadások d. e. 10 órától éjfélig folytatólagosak.
BELÉPŐDIJAK:
10—16 óráig 50 fill.
16—24 „ 70 fill.
páholyülés felára 20 fill.

LAPZÁRTA

1939 DEC. 7, CSÜTÖRTÖK

Nagy botrány az Országos Mezőgazdasági Kamara közgyűlésén

Az *Országos Mezőgazdasági Kamara* ideiglenes vezetősége ma délelőttre hívta össze a Kamara országos alakuló és elnökválasztó közgyűlését a Vasúti és Hajózási Klub dísztermébe, ahol az ország minden részéből nagy számban jelentek meg a kerületi kamarák kiküldöttei. *Mecsér* András, a Kamara lemondott elnöke, akit tudvalevően egyetlen kamarai tagozat sem választott meg tagjának, *meg sem jelent a közgyűlésen*, amelyet *Plósz* István alelnök, országgyűlési képviselő délelőtt fél tíz órakor nyitott meg.

Már az ülés első perceiben *viharosan feszült volt a hangulat*, mert a kamara tagjainak tekintélyes száma *törvénytelennek tekintette a mai közgyűlés összehívását* s az emiatt támadt izgalom csakhamar

botrányba, tumultuózus jelenetekben robbant ki,

mikor az elnöklő Plósz István az ülés megnyitása után azonnal elrendelte a jelenlévők igazolását és az ülést ennek tartamára felfüggesztette. A résztvevők tekintélyes csoportja, élén gróf *Festetics* Domonkossal, *heves kiáltozásban tört ki*, tiltakozva az elnök önkényes és szabálytalanes intézkedése ellen.

— *Törvényellenes! Törvényt betartani! Nem igazolunk senkit! Nem megyünk ki a teremből!* — kiáltoztak mindenfelől a kamarai tagok, akik annak a gyanujuknak adtak kifejezést, hogy

a közgyűlés vezetősége már jóelőre összeállította az igazoló bizottságokat,

s ezért nem akarták magukat a bizottságok döntésének alávetni. A tiltakozók azt követelték *hangos, izgatott jelenetek között*, hogy az igazolóbizottságokat a kamarai törvény előírásai szerint sorsolják ki a rendes közgyűlés megkezdése előtt a kamarai tagozatok megjelent képviselői közül.

Ilyenformán

a közgyűlés már az első negyedórában botrányba fulladt,

s a fülsiketítő zaj nyomán támadt zürzavarban alig lehetett a kiáltozók szavait megérteni. Sokan gróf *Khuen-Héderváry* Károlyt kezdték éltetni, a kamara legkomolyabb elnökjelöltjét, majd a tiltakozó csoport küldöttséggé alakult, amely azt kívánta az elnökségtől, hogy nyissa meg újból a közgyűlést s rendelje el az igazoló bizottság kisorsolását. Az elnökség tanácskozásra vonult vissza s végül is *engedett a tiltakozók kívánságának s elrendelte a sorsolást*, amelynek eredményeképpen a negyedik kuriát jelölték ki az igazolások lebonyolítására.

ÉRTÉK: tartott

A külföldi értéktőzsdék jól tartott irányzatot követtek s ennek hatása alatt a budapesti piac alaphangulata is kedvező.

TERMÉNY: barátságos

A gabonatőzsde irányzata barátságosabb. Az árkormánybiztosság tegnapi rendelete felfüggesztette a tengeri ármaximálását és így most az augusztus 26-iki árak kerültek érvényre. Ez az árszabályozás a szeptemberi tengeri árát 19.35-ben állapította meg budapesti paritásban. A buza iránt a malmok érdeklődése változatlanul jó. A zab és a rozs irányzata teljesen változatlan.

7° Hidegebb idő jön

A Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése:

Északnyugati, északi szél, egyes helyeken ujból eső, a magasabb hegyeken helyenként havazás. A hőmérséklet csökken.

Budapesten ma délben a hőmérséklet +7 fok. A légnyomás 755 mm, mérsékelten emelkedő irányzatú.

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. HALÁSZ SÁNDOR

Alapította:
DR. NADÁNYI EMIL

Kiadja a 8 Órai Ujság Lapkiadó Rt. Szerkesztőség: Honvéd-u 10. Tel.: 115-360. Kiadó: Andrássy-út 47. Tel.: 127-230. Fiókkiadó: Andrássy út 16. Tel.: 128-981.

Legkisebb hirdetés díja: 10 mm. P 4.— **Pengős hirdetés** Állás vagy albérleti szoba hirdetés díja 10 szóig P 1.—
Hirdetések fiókkiadóhivatalunkban (VI., Andrássy-út 16.) is feladhatók

BIZALOMMAL Ébner BÚTORT VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A

Alsónadrág? Gutmann-sarok

KARACSONYI AJÁNDÉKNAK LEGJOBB A TOKAJI TOKAJI MINTAPINCE FUCHS LÁSZLÓ V. NÁDOR-U. 5.

Majestic Mirabelle, Lomnic, Kis Majestic a Svábhegyen az üdülők királya
Uszás, penzió P 9-től. — Tündéri kilátás. — Tel.: 165-316, 165-286
DIÉTÁS KONYHA

TANGÓ-HARMONIKÁK legnagyobb választékban legolcsóbban Sternberg RÁKÓCZI-ÚT 60

Csillárbérlet csak VOGEL-nál vétel esetén a bérleti díjat beszámítjuk. Károly-körút 28. Mária Terézia-tér 1.

Nagy fiúk divatszabója EDELMANN IV. ker., Kamermayer Károly-utca 3.

Olcsó Ajándékok Apróért, Bankóért ARKANZAS Váci utca 20.

10 NAP AZ ALACSONY TÁTRÁBAN a legideálisabb téli sport- és üdülőtelep SPORT HOTEL KOVALCIK-VYSNA BOCA december 23-tól január 2-ig pengő 130—150. Felvilágosítás és jelentkezés: Vilmos császár-út 7. szám. Telefon: 117-566.

Eső-bőr, balon- és lódenkabátok, sportmellények legolcsóbban Márton és Szász Bálvány-utca 3. Címre ügyelni Ezen hirdetés felmutatója 5% eng. kap

Lemez 80 FILLÉRTŐL HASZNÁLTAK, GRAMOFONOK, LEMEZCSERE, ARJEGYZÉK! Központi Gépraktár IRÁKÓCZI ÚT 80. AZ UDVARBAN

Értékes anyagokból készült az új collectió Ferda Manyinál

Már csak kevés jery kapható HARMONIKA csodamatinéjára Remek harmonika — ének — jazz szólisták, zenekarok. Rendező Reményi hangszertelep, Király-u. 58.

Brilliánst megbízóimnak keresek magas áron, aranyat, zálogjegyet veszek Schwarcz Dániel ékszerész. Károly-körút 16.

OKMÁNYAIRÓL KÓPIA KUNSTÄDTER VIII., JÓZSEF KÖRÚT 7. KÜLDÖNC SZOLGÁLAT T 134-140

SZŐNYEG jól olcsón SCHILLINGER nél TERÉZ-KÖRÚT 15.

Használt ruháért zálogjegyért mindenkinél többet fizet vagy becseréli, átalakítja, értékesíti azt készült Schmergel irószabó, Rottenbiller-u. 37. T. 422-26. Hívásra jövök.

Ajándékul: Aranyozott poudrier-k Souvenir Király-utca 2. (Váci utca sarok)

Győr legelőkelőbb üzlete a „ROYAL" kávéház és étterem eladó és azonnal átvehető. Komoly érdeklődők forduljanak közvetlenül Bognár Mihály bérlőtulajdonoshoz.

80 fillérért óránként írógépemmel lakásra megyek este is. Ince Margit, Szent István-körút 5.

SZÉKEK, ASZTALOK alpakka evőeszközök, alkalmi ajándéktárgyak, használt és uj igen olcsón. Kölcsönzés is fillérekért HEXNER, Király-utca 25.

Tudja már, hogy karácsonyra hol vesz olcsón és jól szőnyeget? Klein Ödönnél, IV., Kossuth Lajos-u. 2. (Városház u. sarok) óriási választék az általam gyártott, elsőrendű békéssentandrási magyar perzsa, szinpompás torontáli, továbbá gyári szőnyegekben.

Lipótvárosi penzió Szent István-körút 1. I. gyönyörű dunaparti szobák különös ellátás, olcsó árak.

Őrzőnek is bérbeadok kifogástalan Belvilát. T.: 491-387.

Öröklakások 25 éves adómentesség! VII., Madách Imre-út 46. (Dob-u. 46. Csányi-u. sarok) hat emeletes liftes sarokbérpalotában, déli fekvésű, 2 szobás hallos, összkomfortos és központi fűtés es lakások eladók, meleg viz! Óvóhely! Tőkebefektetésre nettó 7% rentabilitással. Minden lakás önálló telekkönyvi tulajdon. Érdeklődés helyszinen és 144-905

Taxijogot bérelnék megkeresés „Biztos fizető" jeligére a főkiadóba.

Bérpalota Szabadság-térnél, 20 m front, 40.000 hozam, 270.000, Hajós 421-164

Eladók első áron, a Lux kft. helyiségében: háló-, átlszoba-, női eseresznyeszoba-, irancia intarzias ebédlő-, biedermeyer szekrények-, burokt-garnitura-, perzsaszőnyegek-, vázák, stb. Andrássy-út 77. II. 8. Telefon 129—866.

Egyszobás komfortos lakást keresek azonnalra vagy február—márciusra. IV.-től VIII. kerületben. Eichmann, Bethlen u. 3.

Bérautó állandó futamonként vállal. „Kényelmes limousine jeligére főkiadóba.

Etage fűtésü kombinált berendezésü fürdőszobás szoba esetleg ellátással. Telefon 152-710. Városmajor-u. 42.

Párisból hazatért fiatalember szobát keres, esetleg tanításért és foglalás főkiadóba.

„OLLA" SZŐNYEGJAVITÁST házaknál is, átalakí ás. Mosás négyzetméterenként 1.— P-től. Kopott részek átfestése, vagy kivágása. Ó-u. 37. Telefon: 121-739.

Fiatal házaspár tisztaszobákra, különbejáratu szobát keres fürdőszoba, kevés konyhahasználattal. Lehetőleg berendezve. Városmegközelítéssel belterületre főkiadóba.

VESZEK Pesti Hirlap regényeket és egyéb tisztán könyveket. Levélhívásra házhoz megyek Vörös Pál ujságárus. Kálvin-tér közepén.

Elveszett fekete Spaniel kutya Szemlőhegy-utca környékén. Koki névre hallgat. Megtaláló vagy nyomravezető jutalmat kap. Szemlőhegy-utca 29/b. sz. Telefon: 152-592.

Sodrony, kötél raktáramat kiárusitom, minden méret kapható. Márton-utca 30. sz. Telefon: 128-197.

Angol órákat ad jutányosan elsőrangú tanárnő. Telefon 42—21—50. Gábor.

Anyahelyettesnek ajánlkozik főzni, varrni tudó jobb nő. Papp J.-né Wekerle Sándor-u. 13. III. 23.

Központi fűtéses melegvizes kis szobát keresek 15-re esetleg azonnalra. Telefon 18-25-09.

Nyugatinál különbejáratu elegáns komfortos utcai szoba kiadó. Zsitvay-utca 16.

Vasesztergályos gyárüzembe esztergályosnak, üzemi akatosnak ajánlkozik Budapesten: környéken. Takács Nándor, Soroksár, Grassalkovi h u. 188.

Butorozott utcai szoba 15-re kiadó. Váci-utca 78/80. I. 1.

Mávigazolványképek fotókópiák azonnal is Mészöly: Andrássy-út 55.

Szücsmunkára hárakhoz ajánlkozom. Leveleket „Olga" jeligére Andrássy-ut 16. Fiókkiadóban.

DUNAPARTI SZINPAD Ma este bemutató, 3 órai kacagás! Vasárnap délutáni előadás fél 5 órakor.

WARNER BAXTER - YOUNG LORETTA
A jó házasság titka
Az OTTHON filmszinházban, VIII., Beniczky-u. 3-5
MÓRICZ ZSIGMOND VILÁGHÍRŰ REGÉNYE FILMEN:
Légy jó mindhalálig!
Mától kizárólag ELDORÁDÓ

Vétel Pénzbeváltás Elárusítás Szinkranálás Karcsat ÓRAGYÁR Kossuth Lajos-u. 5

Nyomatott a Pallas Irodalmi és Nyomdai r.-t. körforgógépein. (Felelős: Győry Aladár igazgató.)

Ø

Bren György

német rajzoló

vagy fametsző

l.

Kilágyi Magy-

nemz. tört. IV k.

357 l.

Thieme-Becker

ilyen vezetéknév

nincs

R

lóik kifizetéséről

	100·25
	171·70
2 }	396·92
	359·32
0 }	50·-
	325·92

BRENDEL Gusztáv

dijazott

Krisztus király plébánia, piarista iskolatemplom és növendékház, Budapest : pályázat, 1989. május
= Magyar Építőművészet, 1990. 2. sz. 50. p.
ill.

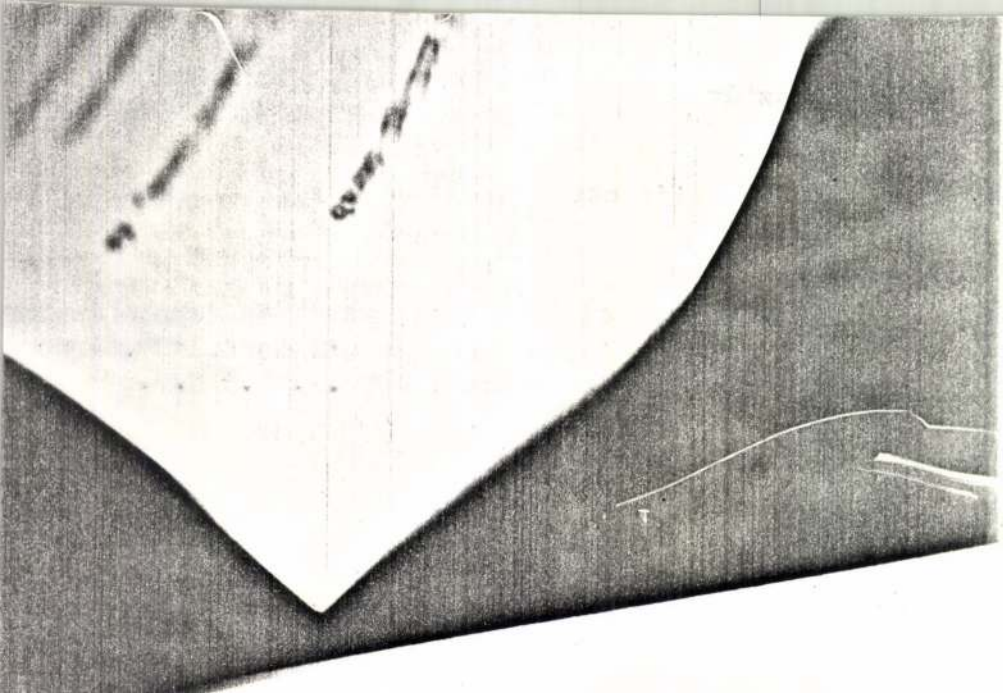

Brendamour német fametsző

Pesti Hirlap. 1880. máj. l. 4.

Blaháné archépét adta ki....

Ø Breneck Mária

1916/17–1919/20, 1921/22

Ferképzőmfőiskérk

71. l.

nuegyvá

Brengiszeyn Albert

kőfaragó

Eperjes

l 1574

Ivanjikoil

71 l

73 l.

kezés június havi költségei 454 kor.

yanoly összegü utalással fedezve

étel egyaránt 420.- kor. volt, minek

ása itt is pénztári maradvány nélkül

a mellékletekkel idecsatolva, maradok

17.

Mély tisztelettel

Möllendorf

Albert

eperjesi kőfaragó

1510.–1520

l. Mur. Kot. Ért

1917. 249. l.

251. l.

u. o 1918. 26, 27. l.

35. l.

Brengiszeyn Albert
(Albert Kőfaragó)

Brengiszeyn János
Kőfaragó fivere 1511.
az eperjesi szent Miklós
főtemplom új szentélyének
oszlopain dolgozott s a
várostól 1 frt pitalmat kapott
Még ez évben az eperjesi
városháza építési építési
munkáiban is nőrt vett

Brengiszeyn Albert
alatt közlendő

Iványi: Muz. és Ker.-Ert.
1917, 249, 257. l.

Budapest, 1945. Julius hó 23.

cák Tanácsa

Budapest

zéléseinkre, melyeket Fischer elnök
dr. Lyachovits és Vertse tanácsos
dr. Dercsényi urakkal folytattam,
jánlattal szolgálni a

kák Tanácsa
s
és a
gos Bizottsága

zösen rendelendő fényképfelvételekre

étel ára, amennyiben a rendelés meg-
nál nagyobb emelkedést nem mutat, da-

Brengiszeyn Albert

1510 – 1540.

János tesvére

~~XVI. sz.~~

Tv Eperjes. 311. l.

Brengiszeyn Albert
(Albert kőfarago)

Brengiszeyn János eperjesi kőfaragó öccse. 1511-ben az eperjesi szent Miklós templom csigalépcsőjén végzett munkájáért a várostól 1 forint jutalmat kap.

Diveperjmikltpl. 46. l.

Iványi. Muz. Kot. Ért. 1917. 249. l.

Budapest, postabélyeg kelte.

atalos Értesitő előfizetési dijszabásai:

	magánosoknak és közhivataloknak:
egy hóra:	**4 P 80 f**
negyedévre:	**14 „ 40 „**

P, mely egy összegben előre fizetendő.

---

gy előfizetése az elmult

Brengiszeyn János

köfaragó

1480 — 1519.

Iv Eperjés 310. 311. l

Brengiszeyn János

Kőfaragó

(Eperjes)

fejet ábrázoló

gyámkő (1505)

az eperjesi szent

Miklós templomban

Repr.

A Szépm. Múz.

Évkönyvei

IV. kötet. 57 l.

k

ıyvekről.

Középkék.

Korona görög ~~felületei~~ feliratai. Piros.

-hegyfoki prépostság. Lila.

:remü Templom. Kék.

ezete. Zöld.

náz. Barna.

Zöld.

ga.

própénze. Sárga.

kei Sopronban. Barna.

nk. Piros

ressburg. Lila.

ıploma. Zöld.

Brengiszeyn János

Kőfaragó

XVII. sz. Eperjes

Jakab festő

1572. Eperjes

Miklós festő

Eperjes 1529.

Péter

építész Eperjes

XVI. sz.

Divinum nemz

413. l.

tovább

Brengiszeyn János
Nőfarajó

kásd
=

Mur Kut. Ért
1918. 123. l.
124. l.
126. l.
127. l.

SANÁDPALOTA

Brengiszcyn János

eperjesi kőfaragó

1480–1519.

l.

Muz. Kiot. Ért

1917. 242 – 252. l

u.o. 1918. 24. l. 27 l.

32. l. 35. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Brengiszeyn János

Kőfaragó

itt Johannes lapicida

1502 - 3. - 1510

l. 1511. - 1514 - 1515

Ivanyi Közl

53, 54, 55,

57, 59, 60, 61.

62, 64. l. 65. l. 66.

67. 68. l. 69. l. 70.

72. l. 73. l.

1515. a torony

épitéset fejezte

be.

[illegible], Sz. M. kir.

[illegible]kolovics Szulánét Bpest. Bérkocsi
[illegible]xfalva, valamint-figyelemmel azon
[illegible]is Szule időközben lakhelyét
[illegible]mint azon körülményre, hogy
[illegible]lyomból-Szombathelyre költözött
[illegible]kulát egyidejüleg Bpestről, s. Csö-
[illegible] özv. Sakolovics Sakalinét Szom-
[illegible]rről dr. Wiener Józsefet Bpest
[illegible] jögerő után a letétnapló voze-
[illegible] zólyomi m. kir. adóhivatalt
[illegible]ülön értesítést nyernek.

19. Egry Aladár s. k. kir. jh.
A kiadmány hiteléül

[illegible]ALYI JÁRASBÍRÓSÁG
[illegible]OMBAN

Hertér József
kir. irodat.

Brenczeizen János

Eperjes XVI. 4.

1513. 414. l.

l.

Iványi Béla dr:

Eperjes sz. kir. város levéltára. II. r.

Szeged, 1932.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Brengészein János

Eperjes 1494.

lásd

Iványi Béla dr.

Eperjes sz. kir. város levéltára II. r.

Szeged. 1932. 288. l

1496. u. o. 296. l.
1498. u. o. 305. l.
1503. u. o. 329. l. 330. l.
1505. u. o. 344. l.
1506. u. o. 357. l.
1509. u. o. 383. l. 385. l.

Igen tisztelt Előfizetőink!

A nyomdaköltségek, a papír- és kliséárak rendkívüli méretű emelkedése már régen indokolttá tette volna előfizetési áraink megváltoztatását. Mivel a „Soproni Szemle" nem kereskedelmi vállalkozás, hanem önzetlen magyar kultúrszolgálat, hűséges előfizetőinket a lehetőség végső határáig meg akartuk kímélni az emeléstől. Sajnos ezt a határt már elértük, sőt túlléptük s így a Szemle fennmaradásának biztosítása céljából *1943. január hó 1-től* kezdve *az évi előfizetési díjat*

magánszemélyek részére 8·— P-ben

Brengiszeyn János

eperjesi kőfarajó mester.
1480-óta háztulajdonos Eper-
jesen, 1492-ben biró sare-
lőtt és azután is 1519-ig több
izben szenátor. 1502 jan. 25-
én vele és András ácsmester-
rel szerződést köt a város
az eperjesi szent Miklós tem-
plom kibővítését illetően. T
~~E munkára vonatkozóan~~
lásd András eperjesi ács alatt.
A ~~munkát~~ holtozási 1505-ben fejezték be.
Az eperjesi szent Miklós templom-
(fordítás)

Diveperjmikltpl. 42-43. l.
44. l. 46, 47. l.

Ivanyi: Muz. és Könyvt.
Ért. 1917. 246. l. 248. l.
249. l. 250. l.

T A regi egyhajos templomot
ekkor épitettek hozzám hajossá.

ban 1509-ben a testudo collateralis két négyágú csillagalakú boltozatát faragta ki Mihály kőfaragó-mesterrel együtt, amiért 25 frt 87 denárt kaptak. 1510-ben kerül rá a sor a templom déli előcsarnokának, de esetleg csak az utóbbi emeleti oratóriumá-nak a kiépítésére. Ennek kőfa-ragványaiért valamint a többi-nél díszesebb, fialékkal tagolt támasztópilléreinek, ablakának, boltbordáinak faragásáért János mester 43 forintot kap. 1510-ben kezdi el János mester az előcsarnok emeleti oratóriumá-ba vezető csigalépcső köveinek faragását. Ezért 1511-ben 32 forint, öccse Albert 1 forint jutalmat kap. 1514-15-ben vé-gezte a szent Miklós templom nyugati tornyának magasabbra építését, amiért 170 frtot kapott.

Brengiszeyn Albert kőfaragó

Muzeumi és Könyvtári Ért. 1918. III.évf. 1. füzet
Iványi B: Eperjes középkori kőfaragói és szobrászai.
26 l.

Brengiszeyn János kőfaragó

Iványi Béla dr: Eperjes város középkori épitkezései és épitészei. Muz. és Könyvt. Ért. 1918.

123 l.

-1-

M.D.K.

Brengyszen, Ján; építőmester

nyer szerződéses megbízást a város polgárságától 1502-ben az eperjesi Szt. Mirlós plébániatemplom felépítésére, melynek tervezésénél a régi templom északi hajójának falmaradványaihoz kellett igazódnia. Az építkezés 1515-ben fejeződött be. Megbízást kap, mint harmadik építőmester, a bártfai városháza építéséhez, nagyel Sándor és Eler mester utan 1508-ban, a második emelet ráépítésével s az erkély bebol-

./.

Karol Kahoun: Beitrag zur Geschichte der Architektur zu Beginn des 16. Jh. in der Ostslowakei

Acta Historiae Artium, Bp. 1967.
Tom. XIII. fasc. 1-3.

87. old.

Brengyszen, Ján

M.D.K.

... torásával be is fejez. 1513-ban további meghívásokat kap, többek közt a kisszebeni plébániatemplom átépítésére. Szerző neki tulajdonítja, feltételezhető alapon a rozsnyói püspöktemplom átépítését 1514-1516 között és hozzáfűzi, hogy a Bakócz kápolna 1513-beli hozzáépítése nyilván a kassai építő mesterek és az Eperjesi Ján-mester irányzataival kozható összefüggésbe - éppúgy, mint ahogyan „nem lehet közrenűrödését a löcsei városháza legrégibb részéből sem kizárni."

Acta Historiae Artium,
Bp. 1967. Tom. XIII. fasc. 1-3. 90. old.
1 alapraja és 6 fkr. az eperjesi templ.ról 88-89.

Brengiszeyn János mester

Muzeumi és Könyvtári Ért. 1918. III.évf. 1. füzet
Iványi B: Eperjes középkori kőfaragói és szobrászai.
1.

27

Ø Brennecků Mara

1920

Ki tud róla?

K ...SZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

os Bizottsága
nökségének

B u d a p e s t .

lis hó 11.-én 153/1922. szám alatt
n szerencsém Foerk Ernő bizottsági
60 K-ra érvényesitve, tisztelettel

évi április hó 27.-én.
főigazgató megbizásából:

Brenner

részt vett az alábbi ki-
állítás magyar csoport-
jában Philadelphiá-
ban.

Fourth 1931

Conrad Gyula
tud róla fel-
világosítást
adni -

Ø Brenner Ádám

bécsi festő

lásd

Horváth Árvíz

367. l.
368. l.

Horváth H. Árvíz a művészetben. Némethy K. A pest-budai árvíz 1838-ban. Bp. 1938.

Barzó Endre: Fekete macska.

Bremner Ádám
osztrák festő

2.

Lendrey – kentiványi
256 l.

DR. OREL GÉZA

C. KIR. FŐIGAZGATÓ

BUDAPEST, 1933.

Brenner Ádám, osztrák festő; szül. 1800 decz. 21-én Bécsben, megh. 1891 ápr. 22-én. II. Rákóczi Ferenczet és Rákóczi József herczeget ábrázoló eredeti festményei a Történelmi Képcsarnok birtokában vannak. B. festette a beszterczei templom Nepomuki szent Jánost ábrázoló oltárképét is.

Tört. Képcsarnok grafikai kiállításának leíró lajstroma. Budapest, 1907. 64. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1910. IV. 581. l.

BRENNER, Carl, pozsonyi pazekas

C. B., Hafner, 6 éves fia meghalt. (1849, 164 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Brenner —
BrennerFerenc

BAT
Sharpe

75° Anno

1021

N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttore: Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa-Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

RIVISTA DELLE NAZIONI
PIAZZA D'ARACOELI 12
00196 ROMA

GEN. 1975

Edith Brenner

GIU 1975

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO -

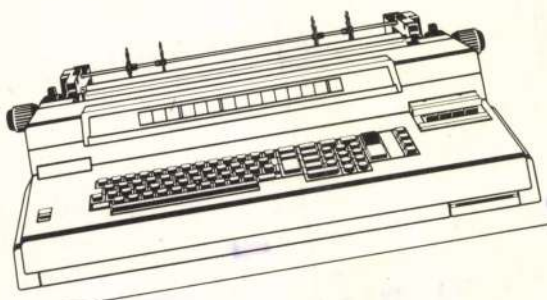

Olivetti A5
sistema modulare
di elaborazione contabile

Assicura alla piccola azienda la soluzione completa di tutti i problemi amministrativi di primo livello: dalla contabilità generale alle paghe, dalla fatturazione al magazzino. Alle aziende di maggiori dimensioni, industrie e banche, garantisce un economico servizio di raccolta dei dati nel luogo e nel momento stesso di ogni singola operazione, su ogni tipo di supporto in uso. Un'ampia gamma di periferiche consente le più varie configurazioni del sistema, secondo le applicazioni specifiche cui è destinato.

olivetti

...ces par cette revue.

« BEAUTY IN THE ART SI... SMESI 2000 » AT CONGRES... EUR AND « PAINTERS AT CI... TO « ORFEI CIRCUS »: two manifestations, organized by ... Rome.

« DIE SCHOENHEIT IN DE... « KOSMETIK 2000 » und « MA... KUS », zwei grosse Kundgebungen der Kunst von dieser, Zeitschrift veranstaltet.

LA BELLEZA DEL ARTE EN « COSMESIS 2000 » y « PINTORES EN EL CIRCO » dos manifestaciones muy importantes del arte, que tienen el apoyo de nuestra revista.

La IV Rassegna di Pittura e Scultura con il Primo Premio « La Bellezza nell'Arte » promossa da questa Rivista e svoltasi con vivo successo nel Palazzo dei Congressi all'EUR, ha fatto da cornice a « Cosmesi 2000 » — PRIMO SALONE DELL'ESTETICA, PROFUMERIA E COSMETICA. — Gli artisti partecipanti alla «Rassegna», si sono incontrati, a conclusione del « Salone », nell'aula magna dello stesso Palazzo dei Congressi per ricevere diplomi e premi. Per l'occasione sono stati consegnati diplomi anche ai partecipanti alla 3ª Rassegna svoltasi nell'ambito della « IV Mostra della Stampa e Informazione » nell'ottobre scorso, sempre nello stesso Palazzo. La Giuria che ha stabilito la graduatoria per il 1° premio « La Bellezza nell'Arte» era formata dal direttore della scuola dell'arte della medaglia, Prof. Francesco Giannone, presidente; dal Prof. Valerio Valeriani, giornalista e dai pittori Nino Talozzi e Fabio Federici. Il primo, il secondo e il terzo premio sono stati assegnati rispettivamente a Ferdinando MASCIOTTA, Michele AMMENDOLIA e Pelino AMAROSO e i premi successivi a KRIHELI Roman, BERTUCCI ATTILI Aurelia, CACACE Giorgio, MELONI Mariia, GABUCCI Wanger Nicole, MATTEI Giuliano, Zina APARU ZAPPI, ROCCA Paolo, TIRAFERRI Silvana, TRESSLER VECCHI Bettina, BANNONI Rosanna. FEDI Maria Caterina, CASERTA Giuseppina, DELITALA Tonino (Delt), e DI LUDOVICO Anna. Il Centro d'Arte « Fontana di Trevi » ha assegnato altri premi ai pittori: Gabriele JAGNOCCO, Maria FREDIANI, Franco Songini, Gloria MONTANARELLA, Adalgisio FINI, Carlo SPANO e Guido DE CAROLIS. Sono stati assegnati dalla Rivista delle Nazioni premi e diplomi di benemerenza ai seguenti pittori: Aldo ALOISI, Rino ANGELUCCI, Tony ASCHI, Anna BENINOTTI, Ma-

L'On. COMPAGNA sotto... l'Estetica, Profumeria e ... rivista, che ha suscitato...

ria Catena BOCCA... BULTER, Eros BU... ria Gabriella CAN... PALDO, Giovanni ... CATRI, Vincenzo C... zo CERVONE, Gia... TI, Mario COLA, M... TO, Wanda CESC... Kimlann DARRIEU... CAROLIS, Luigi DI... SARINI, Gianfranc... Carlo DE MARTIN... PALO, Paolo DI P... DI PUGLIA, Arnald... Paul FABIAN, Da... Iore FELZONELLI... NALI, Umberto ... FURCI, Sergio GA... tonio GAZZETTI, N... MARIA, Generoso G... melo GIUFFRIDA, ... NELLI, Stefania ... KRIHELI, Gianfra... LE, Gabriele IORIO... Giovanni LAZZARI... GIUDICE, Carlo A... RETTI, Carlo LOTT... ZO, Maurizio MALC... Paolo MANCINI, F... NI, Iris MECO, Reg... po MESSINA, Gi... Cesare MINNITI, G... Salvatore MORANA... SILLO, Antonio N... tonio PALOMBA, Pi... mela PEDRETTI, ... Franca PIA, Lina ... Franco PIRRAZZO... Mario PONTREMO... PRIVITERA, Anit... PUTZULU, Daila P... sandro REDAELLI... Massimo RIGOLI, ... Silvana RIZZUTO, ... TI, Angelo ROSIN... SELLI DEL TUR...

MANIFESTAZIONI DELLA RIVISTA DELLE N...

VISTI A ROMA

TATO, 26 DONNE, LOPES, DI LOLLO, CARUSO, BUTTIGLIA, MARANO, ZANIBELLI, LA CARRUBA, FRATTALI, ROCCASALVA, SPAZZAPAN, FERRONI, MALDONADO, AQUISTI, BRENNER, FIORDELLI

L'universale situazione di «stallo» dell'arte si rispecchia anche nelle mostre romane di questa stagione. Da una parte le vecchie glorie cui sono interessati soprattutto i collezionisti (che vedono aumentare a dismisura, e nel volgere di tempi molto ristretti i loro capitali investiti in questo nuovissimo genere di speculazione), dall'altra i giovani più o meno affermati e i giovanissimi, bravi e meno bravi, che si sottopongono a una serie di fatiche, soprattutto economiche, pur di stare sulla breccia o di carpire un qualsiasi riconoscimento della critica.

Per quel che riguarda le scelte, i campi si sono ormai nettamente divisi e mentre l'arte informale segna il passo (ma a quando una ricognizione storica degli artisti veramente validi di questa tendenza e la conseguente loro rivendicazione sul piano critico più concludente, come è accaduto per alcuni futuristi?) la, cosidetta, « nuova figurazione » (quella facente però capo alla « rive gauche » di via del Babuino, legata in un certo qual modo alle matrici neorealistiche ma, più recentemente, interessata alle esperienze astratto-concrete neocubiste) e tutto il foltissimo gruppo (neogeometrici, visualisti, oggettuali, spazialisti, strutturalisti, ecc.) degli operatori-ricercatori di linguaggi più articolati o, per lo meno, più relazionati ai problemi della scienza e della tecnologia, occupano tutto il campo dell'arte figurativa romana. A un certo momento appare anche manifesto che la situazione di stallo è solo apparente; lo è nel senso che le nuove tendenze essendo più sottili è più difficilmente fruibili da una opinione pubblica generale, non hanno ancora trovato cittadinanza nella tradizione antologica e non sembrano ancora recuperabili nelle generalizzazioni storiche. Invece siamo a un passo decisivo, a una svolta, che se pure non sarà la « morte dell'arte », porterà « naturaliter » a una mutazione radicale del modo di « realizzare le immagini », di fruirle e di interpretarle.

Tato

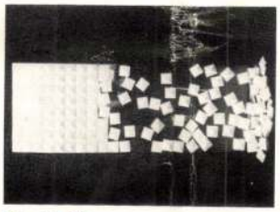

Zanibelli

In questa mia breve panoramica degli artisti espositori in Roma, ho tenuto appunto presente questa interpretazione dei fenomeni di rilievo, anche se, tra essi, ve ne sono che esulano dai presupposti ideologici e delle individuazioni schematiche ed anche se la mia carrellata si muove entro un periodo assai breve di tempo (aprile-maggio).

Prima però vorrei ricordare il pittore futurista Tato, scomparso a Roma dopo lunghissima malattia. Tato fu uno dei firmatori del manifesto futurista dell'aereopittura ma fu anche, liberamente, un autentico colorista innamorato di ogni aspetto della natura cui sapeva aggiungere l'alto tocco di una poesia tutta moderna, sintetica e dinamica.

Tato è un nome, che da morto fa ancora soggezione e la critica ha quasi paura di rindagare sulla sua complessa personalità. Ed eccoci alle mostre.

Alla « Arti visive » (una galleria che qui a Roma, conduce con la Fiamma Vigo e la SM13, un'ardita battaglia per l'informazione delle nuovissime tendenze) ventisei nomi di artisti di ogni nazionalità (dalla Alloatti alla Vicinelli, dalla Bentivoglio alla Tonic, dalla Blank alla Droi, dalla Grogerova alla Sandri...) tutti appartenenti al gentil sesso e operanti nel campo della cosidetta poesia-concreta. Il risultato è interesante proprio perchè, data la minore sollecitazione esterna delle tematiche comuni sulle donne in gran parte isolate e addirittura emarginate, gli indirizzi appaiono più personali e inconsueti. Nella medesima galleria Bertina Lopes, del Mozambico; in lei la tendenza astratta è un mezzo di liberazione da una tenebra di oscurantismo anche spirituale per sè e per la sua terra di origine, e Ruggero Di Lollo ancora più avanti nella sua ricerca cromatica di origini strutturali totalmente razionali.

La Carruba

Roccasalva

In piazza Morgana, allestita dal Comune, una mostra dello scultore Nino Caruso (presentazione di Italo Mussa). Caruso, partito ceramista « vasaio » di eccezionale bravura, ha mutato lentamente questo suo arcaismo poetico prima con la lavorazione del ferro (monumento alla resistenza a Pesaro, presentato dal sottoscritto, da Aymonino e Carandente) poi con la creazione di « ambienti » in polistirolo, arrivando successivamente a queste sue attuali composizioni monumentali dove l'antica materia ceramicale è un pretesto per composizioni totalmente oggettuali e strutturali.

Buttiglia, Marano e Zanibelli hanno dato vita, alla SM13, a mostre ancora più complesse dove l'ordine tecnico, strutturando le forme primarie, ha interessato anche problemi di pittura oltre che di scultura e architettura. Il pittore La Carruba, presentato da Marziano, ha sezionato e, oserei dire psicologizzato, gli aspetti multiformi dell'oggetto, onde al « non sense » del surreale onirico ha opposto una più lucida riflessione moralistica (la dannazione ecologica, ad esempio). Maria Roccasalva (nella medesima Galleria Ciak), ricorre addirittura ai miti della classicità per investire, con l'ambiguità di un surrealismo sposato, volutamente, all'iperrealismo, le tare ideologiche e computistiche della società di oggi. All'« Alzaia » poi abbiamo visto con piacere una mostra dedicata a un giovane artista da poco scomparso, Giuseppe Frattali. Le testimonianze sono di un critico e di un pittore suoi amici - collaboratori (Micac-

MILANO RICORDA MAZZINI

Alla presenza del Sindaco e delle più alte autorità cittadine, il 1° giugno, in Piazza della Repubblica a Milano, è stato inaugurato un monumento a Giuseppe Mazzini, il grande apostolo del nostro Risorgimento.

Il monumento è opera dello scultore Pietro Cascella. Esso costituisce un'immagine concreta della gratitudine dei milanesi, e della amministrazione civica che ne ha interpretato la volontà, verso il profeta dell'Italia repubblicana ed il precursore dell'Europa unita.

Sulla grande opera composita è stato pure stampato un opuscolo illustrativo, che potrà essere ritirato dagli interessati nella sede della Ripartizione Cultura in via F. Sforza, 23.

ANTOLOGICA DI MASTROIANNI A ROMA

piccioni della Melanesia..

Nel salone della galleria del « Diamante » dal 10 al 26 giugno è stata aperta al pubblico un'eccezionale mostra di arte primitiva Melanesiana (Nuova Guinea) composta da una ottantina di pezzi originali, raccolti in un arco di 15 anni dalla signora Ruth Mc Nicoll. I pezzi in legno provengono tutti dai villaggi della regione nord-orientale, prevalentemente agricoli. Nelle loro sculture, ricavate da un unico tronco, queste popolazioni primitive esaltano nella creazione artistica la loro cultura animistica e totemistica, per propiziarsi gli spiriti benigni nelle cerimonie di iniziazione e nei riti magici dedicati alla fertilità. Le forme totemistiche più ricorrenti sono il coccodrillo, l'aquila di mare e il bucero. Fra le varie opere esposte spiccano: un Nume tutelare del villaggio di Kamberindo, che ha lo scopo di allontanare gli spiriti maligni, inoltre un'enorme conchiglia di madreperla ed alcuni « scudi cerimoniali » dipinti con colori molto vivaci in ocra marrone e rosa su fondo bianco.

Piccione distretto Angoram

La Nuova Guinea, già sotto amministrazione australiana, ha ottenuto l'auto-governo lo scorso anno e nel dicembre del '74 diverrà completamente indipendente.

Nella Galleria Nazionale d'Arte Moderna il giorno 12 giugno è stata inaugurata una mostra di Umberto Mastroianni particolarmente dedicata ai progetti e alle opere monumentali eseguite per pubblica commissione in commemorazione della Resistenza.

Con tale mostra la Galleria Nazionale d'Arte Moderna ha inteso riproporre un esempio di arte moderna impegnata nei contenuti e intesa come intervento nell'ambito collettivo in cui tali contenuti vengono celebrati. La rassegna è variamente articolata. Le opere monumentali di maggiori dimensioni sono state collocate all'aperto di fronte alla facciata della Galleria Nazionale; altre invece figurano nel contesto urbanistico di Valle Giulia e di Villa Borghese nella zona adiacente alla galleria. Nelle sale centrali della Galleria è stata pure allestita una sezione fotografica dedicata ad altre opere monumentali, nonché una mostra antologica dell'artista comprendente sculture, rilievi, dipinti, grafica, gioielli, eseguiti dal 1937 ad oggi.

La mostra, che ha richiamato numerosi visitatori, resterà aperta fino alla fine di settembre.

..galli giapponesi..

Kengiro Azuma

Col patrocinio del Comune di Monza si è inaugurata il 12 giugno alla Galleria civica una mostra di pittura denominata « Il Gallo nell'arte contemporanea », alla quale sono stati invitati 72 artisti, tra cui: Gianni Arde, Elvio Becheroni, Simon Benetton, Remo Brindisi, Domenico Cantatore, Carmelo Cappello, Bruno Cassinari, Ines Fedrizzi, Salvatore Fiume, Ezio Gribaudo, Gino Meloni, Giuseppe Migneco, Domenico Purificato, Carlo Ramous, Aligi Sassu, Luigi Senesi, Francesco Somaini, Ernesto Tavernari, Ernesto Treccani, Mario Tudor, Nanni Valentini, Kengiro Azuma ed altri ancora.

..e pavoni del Senegal

Modou Niang, L'uccello del sogno, tappezzeria

Alla galleria nazionale del Grand Palais di Parigi dal 26 aprile al 24 giugno si è svolta una interessante rassegna dell'arte senegalese contemporanea. La manifestazione ha potuto essere organizzata grazie alla collaborazione dell'UNESCO e dell'Agenzia di Cooperazione Culturale e Tecnica e delle compagnie aeree della Air-France e della Air-Afrique.

Oltre al concorso del Commissario Nazionale Senegalese, la rassegna, la prima del genere in Francia, è stata ordinata sotto gli auspici del Segretariato di Stato presso il Ministero degli Affari Esteri francese, sotto la direzione dei Musei di Francia e dei servizi tecnici delle gallerie nazionali del Grand Palais e della città di Parigi.

Il bel catalogo è firmato dal Conservatore Capo del Museo d'Arte Moderna della città di Parigi, che sottolinea l'importanza della mostra ed il valore di originalità delle opere esposte dai vari artisti.

CESAR A TORINO

La galleria « Il Fauno Due » di Torino, ha ordinato una singolare personale di César, il più funambolesco aggiustatore di frammenti metallici, che ha esposto una serie di oggetti di metallo, di barattoli di latta, e di utensili domestici, ammaccati ed appiattiti o ridotti a poveri rottami, forse a simboleggiare la nostra civiltà alla vigilia della sua rovina ecologica.

ALDO GRECO A RAVENNA

Al Centro Dantesco di Ravenna, in Largo Firenze 9, sono state esposte in giugno una serie di sculture di Aldo Greco, illustranti i personaggi più famosi della « Divina Commedia », con vivo interesse ed affluenza di pubblico. La mostra si chiuderà il 30 settembre 1974.

74° Anno
N. .....
L'ECO DELLA STAMPA
(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)
UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394
Direttore: Ignazio Frugiuele
VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28
20129 MILANO
Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674
LEGGASI A TERGO
LEGGASI A TERGO

ARTE 2000
PIAZZA DEL LIBERTY 8
20121 MILANO
Edith Brenner
ESTATE - 1974

AMPA - MILANO

Ferroni

chi, Calabria) che pongono in evidenza il gran saltus qualitativo da lui operato in questi ultimi anni e la freschezza quasi tattile dei suoi colori, attraverso i quali l'artista, in polemica con la società, voleva esprimere un senso di fiducia e di speranza. Ai « Volsci » è stato riproposto il grande Spazzapan con alcune opere poco note (almeno al grande pubblico), un ennesimo contributo a un'artista istintivo, padre di tanta parte dell'arte attuale, soprattutto dell'Informalismo, come di un certo tipo di nuova-figurazione. Al « Fante di Spade » Gianfranco Ferroni meno.... scatenato e meno addensato ma ugualmente incisivo nel precisare i connotati emblematici del nostro tempo. Alla « Marcon IV », dopo la mostra-fiume per il Cile, Estuardo Maldonado, presentato da Montana, ha esposto in antologica encausti (1960), acrilici (1968), strutture modulari in legno e in plexiglas (1973). A me sembra che Maldonado non accetti pienamente, pur essendone stato portavoce e quindi artefice consapevole, la ricerca controllata; la sua naturalezza dà al segno, attraverso la magicità del colore e la disposizione ritmica degli ideogrammi, una possibilità di interiorizzazione dove ogni etichettatura è possibile ma dove tutto scompare di fronte al tocco possente, qualitativo, della sua ancestrale, liberissima e irrazionale ispirazione. Per finire citiamo Danilo Aquisti allo « Studio Chiabrera », vignettista e umorista di fama internazionale, pittore ancora legato a una certa tradizione vedutista ma già ricco di apporti personali; Edith Brenner, al « Babuino », una ungherese candidamente espressiva secondo i modelli ormai consueti della pittura naif e Giorgio Fiordelli allo « Studio 12 » con una personale molto impegnata, di grafica, dal titolo « elemento e spazio ». La panoramica è terminata ed è ovviamente incompleta per un così grande numero di gallerie e di artisti qui a Roma operanti.

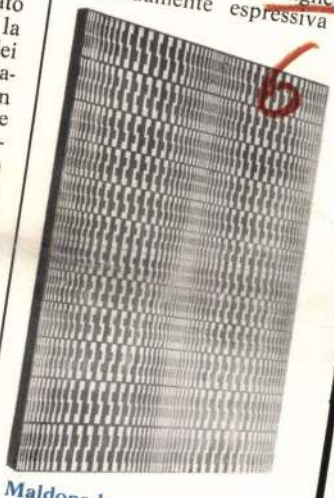

Maldonado

Vinicio Saviantoni

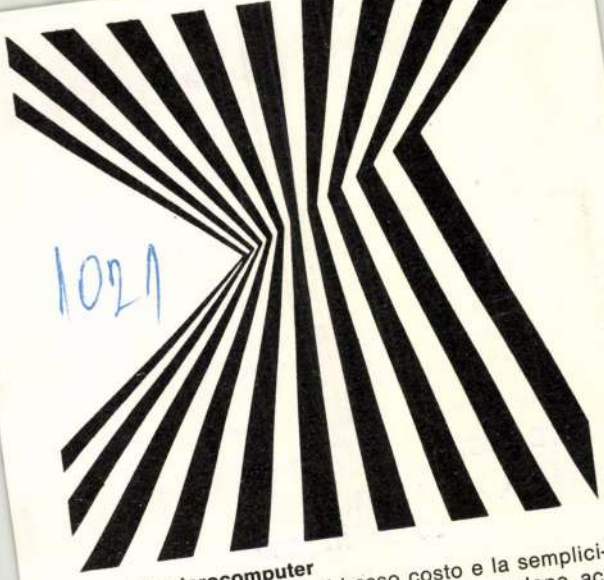
1021

Olivetti microcomputer
Per le loro dimensioni, il basso costo e la semplicità operativa, i microcomputer Olivetti rendono accessibili a tutti i vantaggi dell'elaborazione elettronica. Modelli da tavolo e da ufficio, per applicazioni scientifiche, tecniche, statistiche, amministrative. Istruzioni di programma registrabili su schede magnetiche, sempre riutilizzabili a tempo indeterminato. Collegamenti input/output modificabili secondo le esigenze di ogni utilizzatore.

olivetti

Trofeo « Ministro De Mita » ad Antonio Sole di Nola. Altri premi consistenti in medaglie d'oro, trofei, coppe e targhe sono state assegnate a: Enore Campanini, Gaetano Pallozzi, Cristie Deveraux, Emilio Bracchi, Pasquale Galano, Italo Paolizzi, Lino Brunelli, Benvenuto Greco, Laura Galassi, Mario Corbisiero, Angelo Funchini, Domenico Di Rosa, Roberto Ferrari, Sabino Cosscia, Angelo Lisanti, Pietro Cardito, Vito Amatulli, Lucia Maglio, Nicola Baratta, Franco Carrarelli, Gianni Di Nenna, Paolo Dell' Oglio, Sergio Poletti, Mario Pomelli, Jolanda Ferrari, Eugenio Hallags, Ugo Postiglione, Pierina Martelli, Enzo Ciriello, Gaetano Monsurrò, Giuseppe Cuoco, Enzo Fragassi, Diana Tommasetta, Eugenio Cimineri, Pinuccio Marinosci, Giovanni Centazzo, Giovanni Ciarmiello, Alfonso Toscano, Nicola Guarini, Vincenzo Carpine, Vittorio Laudadio, Enzo Rubini, Augusto Pellicione, Enzo Lamperini, Francesco Guacci, Giovanni Mele, e molti altri ancora. Folta la schiera dei segnalati e dei diplomati.

I Cézanne dei Musei Nazionali / luglio-ottobre
Musée du Louvre
Orangerie des Tuileries

Quadri di Fragonard e mobili di Cressent / 12/4-30/9
Musée du Louvre
Pavillon Denon

Vasi da farmacia dalle origini al sec. XIX / 22/5-2/12
Musée National de Céramique de Sèvres

Monete, sigilli, medaglie / 15/6-30/9
Musée de la Monnaie

Alla scoperta della terra / fino al 6/10
Palais de la Découverte

Hans Hartung / 11/6-12/10
Galerie de France

Hans Hartung - opere grafiche / 12/6-30/9
ABCD art bureau
Cheneau Delille

Reims

Caricatura, humour e satira nel XIX sec. / 4/6-13/10
Maison de la Culture « André Malraux »

Germania

Berlin

Il paesaggio olandese

Bielefeld

Architettura a Chicago / estate
Kunsthalle

Disegni dei bambini / 16/6-28/7
Museum für Kulturgeschichte

Bonn

Sul tema: i colori Albers/Itten / 28/6-18/8
Kunstverein/Kunstmuseum

Braunschweig

I libri con opere grafiche originali e i libri illustrati da Picasso a Lichtenstein
Kunstverein

Bremen

Arte dei giovani a Brema / 23/6-28/7
Kunsthalle

Coburg

5 artisti bolognesi / 22/6-27/7
Kunstverein

Darmstadt

Henry Moore, opere grafiche / 26/7-1/9
Hessisches Landes-

75° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttore: Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

Edith Brenner

BORSA D'ARTE
10121 TORINO
VIA PIETRO MICCA 3
DIR. RESP. GILDA CHEPES

- MAG. 1975

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO
DELLA STAMPA MILANO
L'ECO DELLA STAMPA MILANO

6 **A TORINO, alla « Marin »,** inizia una esposizione di opere di Carolrama.

— **A TORINO, alla « AIC »,** Oskar Kokoschka e Luciano Torre.

— **A MILANO, alla « Gian Galeazzo »,** vernice ad una mostra di Scaiola.

7 **AD ALESSANDRIA, alla « Arte Contemporanea »,** « Fotologica » di Emanuele Centazzo, Lauro Lessio e Claudio Zoccola, sino al 23.

— **A CATANIA, alla « Cavalletto »,** i deliziosi ricordi onirici della ungherese Edith Brenner, sino al 21.

— **A MILANO, alla « Diarcon »,** sino al 27 una stupenda mostra di Dedalo Montali.

8 **A SAINT VINCENT, al « Cenacolo Italo Mus »,** il prof. Gian Giorgio Massara commemora il pittore Italo Mus.

— **A SANTHIA', al « Parco Jacopo Duranti »,** si svolge la premiazione del Premio di Pittura Contemporanea Gaudenzio Ferrari.

10 **A BRESCIA, alla « Contemporanea »,** vernice alla mostra « Concetti sul colore »: Ballocco, Demarco, Garcia Rossi, Glattfelder e Munari.

— **AD AREZZO, alla « Galleria Comunale »,** una ricca personale di Leonardo Savioli.

— **A COMO, alla « Il Salotto »,** sino al 23, le composizioni di Carlo Crespi e Giacomo Nuzzo.

— **A CREVALCORE (Bologna), alla « L'Arca »,** apre una importante mostra di artisti tedeschi di Bamberg e Coburg, pittori, scultori e incisori. Sino al 22.

— **A FERRARA, alla « La Faretra »,** comincia una personale di G. Stangherlin. Sino al 22.

— **A FIRENZE a Lungarno Soderini,** inizia una personale del pittore Rodolfo Zito che presenta anche un quadro destinato al Papa.

Logos 50/60
una linea di calcolatrici per l'ufficio

Calcolo elettronico, calcolo scritto, ma soprattutto calcolo professionale a tutti i livelli di esigenza del lavoro d'ufficio: per questo Olivetti propone le calcolatrici elettroniche scriventi Logos in una serie di modelli rispondenti a diversi ordini di necessità operative. Con la caratteristica comune di un'estrema rapidità e sicurezza, di una stampa chiarissima e di una massima comodità d'uso.

olivetti

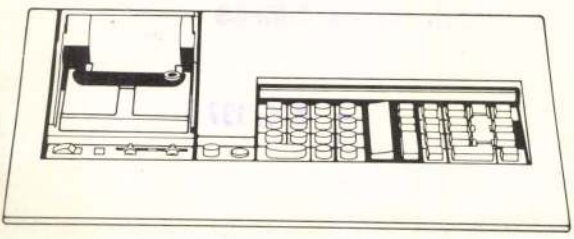

lano. La critica, parlando di lui, gli attribuì una « sensibilità moderna » che era indiscutibile tantoché il suo stile era personalissimo. Fu presente a collettive e personali nazionali e internazionali e, nel 1942, ebbe alla Biennale di Venezia una sala personale in cui presentò la sua famosa « Piftolina ». Notevolissimo anche nei ritratti e nei bassorilievi. L'ultima sua mostra, la tenne lo scorso anno alla galleria torinese « I Portici » con vivissimo successo. Fu il felice autore di « Najadi », « Nudi », « Bagnanti » e di suggestivi ritratti come quelli di Riccardo Chicco, Franco Garelli, della moglie Colette etc. Era notissimo anche all'estero poiché aveva esposto un po' in tutto il mondo dal Brasile alla Germania, Francia, Svizzera, etc.

KRSTO HEGEDUSIC

Krsto Hegedusic, uno dei più noti pittori jugoslavi, si è spento a 74 anni in una clinica di Zagabria. Era stato uno dei fondatori della « Scuola di Hlebine » dei Naif jugoslavi, la stessa da cui proviene Ivan Generalic. Hegedusic è noto soprattutto per i suoi grandi quadri che hanno per tema gli orrori della guerra. Sue opere erano state esposte a Bologna, nel 1965, in occasione della grande mostra dedicata alla « Resistenza in Europa ».

UGO TOLOMEI

A Milano, si è spento in tragiche circostanze, a 63 anni lo scultore Ugo Tolomei. Era nato a Padova ed erano notissime le sue sculture, particolarmente i cavalli in ferro tesi in uno slancio vitale.

LUCIEN FONTANAROSA

E' morto a Parigi a 62 anni il pittore Lucien Fontanarosa. Nato a Parigi, aveva vinto nel 1936 il Gran Premio di Roma e quindi, nel 1961; il Gran Premio di Belle Arti della Città di Parigi. Era anche autore di preziose litografie e illustratore di libri di autori celebri da Gide a Carco, Montherlant, Pagnol etc. Era cavaliere della Legion d'Onore ed insegnante al Politecnico.

75° Anno 1021 N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttore: Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

ESPRESSO SERA Edith Brener

q 95126 CATANIA
VIALE ODORICO DA PORDENONE 50
DIR. RESP. GIROLAMO DAMIGELLA

14 MAG 1975

L'ECO D DELLA S STAMPA MILANO L'ECO D DELLA S STAMPA MILANO

L'omonomia con il grande tenore napoletano Enrico Caruso (1873-1921) ha spinto tre artisti lirici attualmente ospiti del Teatro Massimo Bellini per il « Trittico » pucciniano ad incuriosirsi per le opere che il pittore catanese Enrico Caruso ha presentato al Central Palace. Dalla curiosità all'interesse il passo è stato brevissimo e quasi consequenziale, come sempre avviene fra « operatori del mondo artistico » che finiscono per esprimere la stima anche attraverso l'istintiva cordialità. Da sinistra, nella foto-souvenir dell'incontro, il tenore siciliano di Agrigento Salvatore Puma (detentore del record per il numero dei melodrammi che ha nel suo repertorio) ed il tenore siciliano nostro concittadino Antonio Cocuccio che in questa stagione lirica ha registrato un successo-doppietta che contribuisce a spingere notevolmente in avanti la sua carriera. Accanto a loro il pittore etneo Enrico Caruso per le cui opere i visitatori della « personale » non sono certo stati avari di (meritati) consensi ed il barbuto baritono Giuseppe Zecchillo, animatore del sindacato nazionale dei cantanti lirici, nonchè notissimo contestatore e battagliero oppositore del malcostume che ammorba il teatro in musica italiano. Zecchillo, disegnatore e creatore di spiritosissimi « collages » d'arte figurativa, è anche gallerista. Ed in questa veste ha invitato Enrico Caruso a presentare una personale a Milano. Non c'è che dire. Il poker d'assi ha funzionato!...

ARTE CRONACA

La «pittura a buon fresco» di un sessantenne -- Nove artisti etnei nella battaglia per la riabilitazione di Domenico Tempio -- Il tredici portafortuna per una collettiva benefica -- Dal Danubio all'Amenano i sogni di Edith -- Maggio artistico all'aria aperta -- Documenti per un'atmosfera che scompare

Affreschi alla New Gallery di via Toselli. Ovvero, come si diceva una volta, «pittura a buon fresco». Sono firmati da Giorgio Michetti, poco più che sessantenne ed operante a Milano (dove risiede), viareggino di nascita che ha iniziato a presentare le sue opere quando aveva appena sedici anni. Fra i suoi maestri c'è Duilio Cambellotti al quale le Feste classiche del teatro greco di Siracusa devono l'atto di nascita. E' presente, a quanto almeno ci risulta, per la prima volta nella nostra città.

● *Nove artisti catanesi hanno dedicato una serie di opere a Domenico Tempio. Si tratta di Longo e Sciavarrello, Milluzzo e Ranno, D'Inessa e Maniscalco, Frazzetto, Di Narda e Romano, i quali hanno saputo trarre ispirazione dai versi e dai temi caratteristici del poeta catanese che, a distanza di secoli, si sta ora cercando letterariamente di rivalutare.*

A quanto pare, egli non era infatti quel licenzioso versificatore vernacolo che la «vox populi» si è rimpallata per diverse generazioni di catanesi. Era invece un autentico «spirito libero», fustigatore di costumi più o meno corrotti (se fosse vissuto oggi, che dovizia di argomenti avrebbe avuto a disposizione!...), vernacolista per sentimento e per sintonia con l'anima popolare.

Le opere dei nove pittori sono state presentate nella sede della bibliotcea civica «Vincenzo Bellini» di via Manzoni per interessamento del suo direttore Nino Nicolosi.

● *Una iniziativa socialmente encomiabile è stata realizzata da tredici artisti etnei che hanno accettato di donare alcune delle loro tele per una mostra-mercato avente lo scopo di alimentare ed incrementare l'attività assistenziale della parrocchia di Santa Maria della Mercede di via Caronda. In questa «benefica collettiva» hanno fatto spicco le firme di Enzo e Carmelo Comes, di Lirio Ribaudo e Nunzio Sciavarrello, di Anna Pandolfini e Maria Lopes, di Elio Romano e Paolo Caruso, di Carmelo Muscuso e Matteo Barretta, di Giuseppe Aleo e Graziella Valenti, nonchè di Graziella Paolini Parlagreco.*

● *Sembra un linguaggio naif, ma non è naif. Anche per il fatto che i naif — stando almeno alla tradizione che va consolidandosi — non portano costosissime pellicce di visone, non frequentano i coiffeurs alla moda e non insegnano all'Accademia nazionale artistica di Budapest.*

Secondo critici e saggisti la sua è invece «pittura onirica», ovvero pittura dei sogni.

Stiamo parlando della (dicono) quasi-favolosa bionda che si chiama Edith Brener, attualmente abitante nella via Cassia di Roma.

Oltre a raccontarci sogni Edith ha raccolto anche molte «memorie». E ne ha fatto tanti olii da riuscire ad entrare nel giro della pittura import-export europea Dalle acque del Danubio a quelle del Tevere, approdando ora su quelle (un po' meno fluenti) dell'Amenano catanese.

Fino al 21 maggio le sue fatine volanti ed i suoi cavallini galoppanti sui prati, i suoi temi-folk ed i suoi maxi-fiori rimarranno esposti alla galleria Cavallotto di corso Sicilia.

● *Un gruppo di artisti catanesi ha deciso di presentare «en plein air» dal 16 al 18 maggio le loro più recenti produzioni. Sta insomma cercando di realizzare quello che qualche decennio fa si disse (e non si fece) per la scenografica via dei Crociferi. L'idea di un «maggio artistico etneo» ci pare ottima.*

● *Fino al 18 maggio prossimo la Gallery '71 di via Federico De Roberto ospiterà la personale di Fernanda Paternò Castello, ventitreenne catanese studentessa di lingue che nell'ariosa villa Raddusa di Viagrande capta e fissa immagini di un'atmosfera etnea purtroppo in via di dissolvimento.*

Fuori da ogni schematismo artistico, ci pare che la validità delle opere proposte da questa nostra giovane pittrice possa assumere anche un autentico «carattere di documento».

Giuliano Consoli

« La vita in uno stagno », olio 60x80 che Vincenzo Rizzo ha presentato alla galleria del Club della Stampa fra le sue più recenti opere. E' riuscito a rendere quasi tangibilmente la triste immobilità di una vita vegetativa nella quale la presenza umana non appare neppure ai margini. Si tratta di un tema che si ricollega alle tele di carattere quasi astrale (se non fantascientifiche) come « Dimensione, volume, colore ». Terra e cielo, mondo sensibile e mondo psicologico, Natura ed Universo, hanno evidentemente per Vincenzo Rizzo qualcosa in più di un'unica matrice...

Logos 50/60
una linea di calcolatrici per l'ufficio

Calcolo elettronico, calcolo scritto, ma soprattutto calcolo professionale a tutti i livelli di esigenza del lavoro d'ufficio: per questo Olivetti propone le calcolatrici elettroniche scriventi Logos in una serie di modelli rispondenti a diversi ordini di necessità operative. Con la caratteristica comune di un'estrema rapidità e sicurezza, di una stampa chiarissima e di una massima comodità d'uso.

olivetti

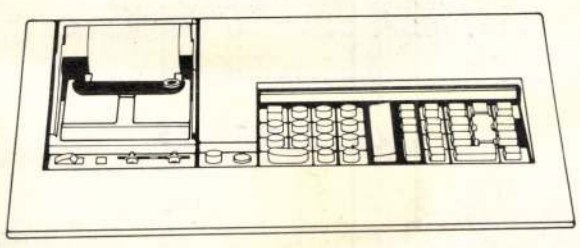

...a perso una

...cere la guerra col presiden

...na di Rivera

...rà la vita di But

..., il Milan dovrebbe vincere tutto perchè i tifosi lo dime...
...te il suo atteggiamento: «Non andrò alla Juventus, nè...
...lre Eligio, lui non c'entra in questa storia» -- Le reazio...

probabilmente chiuderà una polemica nei confronti di una persona che io stimo molto e alla quale voglio molto bene e che è padre Eligio. Ultimamente la stampa si è buttata a catapulta contro di lui. Non potendomi attaccare direttamente ha deciso di farlo nelle persone che più mi sono vicine sperando che fosse l'obiettivo giusto, che fosse cioè padre Eligio a consigliarmi tutto questo, a trovarmi i soldi e via dicendo. Qui tengo a precisare che questo non è assolutamente vero. E' vero che padre Eligio è la persona alla quale sono molto legato, ma ribadisco che tutto quello che ho fatto l'ho fatto di mia iniziativa».

Rivera ha detto poi di non essere assolutamente pentito di avere abbandonato il calcio. Alla domanda se avesse dei rimpianti, Rivera ha detto di avere «dei rimpianti soltanto per la serietà che aveva il Milan fino a qualche tempo fa. Oggi è giusto che una persona come me, che è legato a un altro Milan, se ne debba andare ».

Per quanto riguarda l'eventualità di un suo passaggio a un altro grande club italiano, la Juventus, Rivera ha confermato che giocare con una casacca diversa di quella rossonera sarebbe per lui «un tradimento nei confronti dei tifosi del Milan. Non è un facile sentimentalismo questo, ma la pura verità. Con tutto il bene che posso volere alle altre società — ha sottolineato — non me la sentirei un giorno di presentarmi a San Siro e giocare contro le maglie rossonere. Giocherei con un patema di animo troppo forte e non sarebbe onesto ».

Circa le possibilità di riprendere le trattative col Milan, Rivera è stato categorico: « Direi che finchè il Milan rimane con questa conduzione, non è possibile. Da altra parte per me non era possibile accettare una situazione di compromesso, quando mi sono reso conto che la parola per qualcuno non vale proprio niente ». Rivera ha poi escluso di aver ancora parlato con i giocatori del Milan e soprattutto con Rocco. « Ho telefonato — ha

Benetti, nuovo capitano della squadra, ha voluto mettere le mani avanti e precisare: «Non vorrei che la gente se la prendesse con me perchè porto i gradi di Rivera, è soltanto per una questione di anzianità. Spero che i tifosi non mi considerino insomma un usurpatore di un posto che compete soltanto a lui». Fra i giovani il più amareggiato sembrava Maldera: «Stando al suo fianco — ha commentato — ho imparato come si gioca a calcio. Mi dispiace veramente di questo suo abbandono, spero che cambi idea. Una bandiera come questa non può essere ammainata così facilmente ».

Infine i tifosi: come hanno accolto la decisione di Rivera di abbandonare il calcio? La risposta eccola: con un telegramma pervenuto all'agenzia giornalistica Ansa gli ispettori regionali del Milan clubs « Rivolgono a Rivera la loro stima e affetto » e affermano tra l'altro, di prendere nota «con doloroso ramamrico che il vecchio caro stile Milan è ormai morto e sepolto, gli ultimi fatti ne sono testimoni».

Per Buticchi, insomma, non si annunciano giorni tranquilli: non è facile sbarazzarsi di un personaggio come Rivera, di un giocatore che è stato per tanti anni la bandiera del Milan.

(Nella foto: Rivera con padre Eligio)

...PA DELLE COPPE

...ICVAROS ...e dall'Est

...sera alle 21,45 in TV

...in semifinale.
...e probabili formazioni:
...D KIEV: Rudakov; Troschkin, ...Matvienko, Reschko; Muntjan, ...Kolotov; Onischenko, Burjak, Sa... disposizione: Damin, Kuznetsov ...henko).
...CVAROS: Geczi; Martos, Myilasi, ...esi; Juhasz, Onhaus, Mucha; Pu..., Mayar (a disposizione: Szabo, ...akacs, Branikovits).
...ita sarà diretta dallo scozzese ...vidson, che all'ultimo momento ...to il tedesco occidentale Walter ..., inizialmente designato.
...ro sarà trasmesso dalla TV ita...a alle 21,45 sul primo canale nel... Mercoledì sport ».

...ARRIVERA' IL VERDETTO DEL GIUDICE SPORTIVO

...rinviata su Benevento-Bari?

...e la squalifica del terreno di gioco campano -- Le ... parlano di partita persa e grossa multa ad entram...
...ronterà dunque domenica i sanniti sul loro campo

...fensiva del Bari che ovviamente cerca di limitare (come possa riuscirvi non sappiamo) la responsabilità dei propri tifosi negli incidenti.

Il fatto che nemmeno stasera arrivi il verdetto escluderebbe comunque la squalifica del campo del Benevento (così come la settimana scorsa avvenne per quello del Bari), per cui domenica prossima il Catania che dovrà fare visita proprio ai sanniti non giocherà su un terreno neutro ma nello stadio beneventano. La squadra rossazzurra, insomma, non trarrà alcun vantaggio dalla situazione.

Frattanto le ipotesi più attendibili sulle decisioni del ...co assente il portiere Muraro che ha accusato una leggera indisposizione. La squadra effettuerà domattina il consueto galoppo con la palla che dovrà servire a Rubino per chiarire i dubbi sulla formazione. E' comunque probabile che il trainer decida di confermare in blocco la squadra che domenica scorsa ha battuto la Nocerina al Cibali.

Rubino, ad ogni modo, deciderà dopo l'allenamento di domani, al termine del quale diramerà anche l'elenco dei convocati che venerdì partiranno alla volta di Benevento. La preparazione verrà completata sabato mattina nello stadio sannita.

Il pilota ferito nel G. P. di Spagna

Intervento chirurgico di cinque ore per Stommelen

COLONIA, 14 mattina

Il pilota tedesco Rolf Stommelen, rimasto gravemente ferito nella sciagura del gran premio automobilistico di Spagna del 27 aprile scorso a Barcellona, è stato sottoposto ad intervento chirurgico nella clinica universitaria di Colonia. L'operazione è durata cinque ore.

Stommelen aveva subito nell'incidente fatture multiple alle gambe. Al pilota, nell'intervento di ieri, eseguito dal prof. Paul Gerhad Schneider, sono state inserite negli arti placche metalliche che potranno essere rimosse tra un anno.

Stommelen spera di partecipare al gran premio d'Inghilterra a Silverstone nel luglio prossimo.

NEL TORNEO DI CALCIO US ACLI LOTTA AV...

AMT-Garibaldi la

20. April 1982

Mostra di Edith Brenner all'International au Lac

La pittrice ungherese Edith Brenner espone all'Hotel International au Lac. La vernice si è tenuta ieri sera, la mostra si conclude il 30 aprile 1982.

Una mostra di Edith Brenner

I lavori pittorici e grafici di Edith Brenner sono esposti sino al 30 aprile nelle sale dell'Albergo International au lac in Via Nassa. Venti olii e cinque litrografie, pur costituendo una piccola parte del patrimonio artistico della Brenner, indicano esplicitamente quali siano i risultati raggiunti da questa artista ungherese, nativa di Budapest, ove si è diplomata in danza classica. Risiede a Roma dal 1963.

La sua arte è particolarmente sensibile alla natura. Anche gli alberi, nei suoi quadri, diventano figure quasi umane.

Il messaggio ecologico dell'ungherese Brenner

Pittura e grafica dell'ungherese Edith Brenner sono esposte presso l'Hotel international au Lac di via Nassa 68 fino al 30 aprile. L'artista è nata a Budapest ma dal 1956 vive a Roma. Diplomata in danza classica, ha insegnato sia in Ungheria che in Italia. Nei suoi quadri si fa portatrice di un messaggio ecologico con rappresentazioni che mettono a segno una caratterizzata trasmutazione che fa, di esenze naturali e vegetali, delle formazioni umanizzate.

Brenner Ed.th

ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 252 49 37

Gazzetta Ticinese
Lugano (CH)
No.di cop.q.5811

17.April1982 1021

No.di cop.q.30 965

ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 252 49 37

Giornale del Popolo
Lugano (CH)
No.di cop.q.20 056

22.April1982 1021

Harruckern János György. 10367

Térdig, ül, jobbra néz, tojásdad medaillon. Jobb kezével a szék karfájára támaszkodik. Nagy parókája göndör és köpenyét vállravetetten tartja. Felirata a kép alatt négy sorban:

JOHANN GEORG FREIHERR VON HARRUCKERN
kais. kön. Hofkammer-Rath, kais. kön. Feld-Proviantamts-
Obristleutenant
Obergespan des Békés-er Commitates.
1664-1742.

és a szék karfájánál: R. Brendamour.

Fm., mér. a vk. 15.4:11 cm.

Károlyi Antalné. 10387.

Térdig, áll és balra néz. Jobbkezével, melyben rózsát tart, a diszedény talapzatára támaszkodik és balját ~~ler~~ leeresztve tartja. Mellét a csillagkereszt disziti és a nyakába vetett lánczon férjének medaillon-képét hordja. Sapkájáról fátyol omlik le, kivágott ruhája csipkével diszitett, ~~ad~~ karkötői gyöngyfüzérből valók. A háttérben park látszik szökőkuttal. Felirata a kép alatt két sorban:

JOSEPHA GEB. FREIN VON HARRUCKERN,
GEMAHLIN DES ANTON GRAFEN KÁROLYI VON NAGY-KÁROLY.

alól balra: R. Brend´amour.

Fm., mér. a vk. 15.5:10.9 cm.

Károlyi Antal grófné. 10386.

Térdig, áll és balra néz. Jobbkezével, melyben rózsát tart, a diszedény talapzatára támaszkodik és balját leeresztve tartja. Mellét a csillagkereszt disziti és a nyakába vetett lánczon férjének medaillon képét hordja. Sapkájáról fátyol omlik le, kivágott ruhája csipkével diszitett és karkötői gyöngyfüzérből valók. A háttérben park látszik, szökőkutakkal. Felirata a kép alatt két sorban:

HARRUCKERN JOZEFA BÁRÓNŐ
KÁROLYI ANTAL GRÓF NEJE.

és alól balra: R. Brend'amour.

Fm., mér. a vk. 15.5: 10.9 cm.

Harruckern János Györgyné. 10385.

Derékig, szemközt, tojásdad medaillonban. Hajéke rezgő boglár. Ruhájának dereka kivágott. Vállra vetett kendőjének sarkát vkl kezével tartja. Felirata a kép alatt két sorban:

NEMES VORSTERN ANNA MÁRIA,
HARRUCKERN JÁNOS GYÖRGY BÁRÓ NEJE.

balra: R. Brend´amour.

Fm., mér. a vk. 15.5:11 cm.

Harruckern János Györgyné. 10388.

Derékig, szemközt, tojásdad medaillonban. Hajéke rezgő-boglár, ruhájának dereka kivágott, vállra vetett kendőjének sarkát balkezével tartja. Felirata a kép alatt két sorban:

ANNA MÁRIA GEB. EDLE VON VORSTERN
GEMAHLIN DES JOHANN GEORG FREIHERRN VON HARRUCKERN.

alól balra: R. Brend´amour.

Fm., mér. a vk. 15.5:11 cm.

Harruckern János György. 10389.

Térdig, ül, jobbra néz, tojásdad medaillonban. Jobb kezével a szék karfájára támaszkodik, nagy parókája göndör és köpenyét vállra vetetten tartja. Felirata a kép alatt két sorban:

BÁRÓ HARRUCKERN JÁNOS GYÖRGY.
1664-1742.

balra a szék karfájánál: R. Brend´amour.

Fm., mér. a vk. 15.4 : 11 cm.

A. v. Brendamour: 11791.

Gróf Andrássy Gyuláné.

Derékig, kissé jobbra fordultan, gyászruhában, gyöngyfűzet nyakélével és tojásdad medaillonban van ábrázolva. Felirata a kép alatt:

Katharine Gräfin Andrássy, geb. Gräfin Kendefy von Nalomviz

ez után: Zeichnung von L. Heitland

oldalt balról: A. A. v. R. BRENDAMOUR.

a laphátán pedig német nyomtatás olvasható.

Fametszet, mérete: 18·6 : 14·4 cm.

Ltn. 14321

Lakl. 249-914

570-914-189.

Ko 0·10.

MDK

Brenner
Grafikák

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 13 l.

Brenner

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban képe szerepelt.

MH. 929.X.20.

MDK

Brenner

Grafika

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.

1933. márc. 13 l.

Brenner épitész MDK

Diósgyőri kórház tervrajza repr.

Virágh Pál:A diósgyőri kórház területének rendezésére kiirt tervpályázat Magyar Epitőművészet 1954. 4-6.sz.163.l.

MDK

Brenner épitész

Hidasi Lajos:XIII.kerületi rendelőintézet tervpályázata Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.11-12.sz.363.l.

Brenner

Festőművész

Munkácsy-céh kiállítása - Ernst Múzeumban - képével szerepel.

Magyar Hirlap
1930.XI.9.

MDK

Brenner,

765. a Magyar Rézkarcnyomó Mühely két Rézkarc-
Mappájában egy eredeti szignált rézkarca van.

Dr.Szemlér Lőrinc gyüjteményének aukciója. Bp. 1936.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. melléklete. Kat.60.1.

Könyvdiszek.-Könyvillusztrációk.

MDK

Brenner, kőművesmester

Művészet 1911.192.l.

MDK

Brenner,vidai

A Képzőm.Társ.fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállítást rend.a Műcsarnokban Krisztus levétele a keresztről c. kisméretű műve.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941.márc.2. 13.l.

MDK

Brenner Boldizsár rézmüves

kassai céhmester 1715-ben.

Wick B: A kassai szt.Rozália-kápolna története.
Kosice, 1935. 89.l.

BRENNER FERENC, fazekasmester

Prenner József 1836-ban,Brenner Ferenc 1844-ben került beiktatásra.Wehoffer,Molnár,Prenner,Brenner és társaik közül nem egy részt vett a város közügyeinek intézésében is.A helyi fazekasok a keménycserépgyár mellett a reformkorban és a Bach-korszakban is folyamatosan dolgoztak. 384.old

MOLNAR LASZLÓ: Weimann Agoston kőszegi kőedénygyara 383.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966 3.szám Szombathely 1966

KÜLÖNLENYOMAT AZ ÉPÍTÉS- ÉPÍTÉSZETTUDOMÁNY IV. KÖTET 1-2. SZÁMÁBÓL

KOMÁRIK DÉNES

BREIN FERENC ÉS A PESTI BREIN-CSALÁD

BUDAPEST
1973

KOMÁRIK DÉNES

BREIN FERENC ÉS A PESTI BREIN-CSALÁD

Az utóbbi évtizedekben rohamosan megnőtt a barokkot követő, végső kicsengésben a XIX. században is túlnyúló korszak építészetének átfogó értelmezésére irányuló törekvés, s e korszak alapos, részletes megismerése iránti érdeklődés, ami az időtávlat növekedésének és a modern építészet kialakulásának egyaránt köszönhető.

Az időtávlat növekedése egyre inkább lehetővé teszi e kor elfogulatlan szemléletét, nagyobb és mélyebb összefüggések felismerését, a heterogén, sokszor kaotikus jelenségek mögött gyökereik azonosságának vagy kapcsolódásának meglátását.

Az immár félszázados modern építészet kialakulása és megszilárdulása kétféleképpen is hatott. Egyrészt felismertük, hogy mai építészetünk indulása, gyökere, mint minden korszaké, az előzőben rejlik, részben az egyidejűség, részben a leszármazás értelmében. E mozzanatok kimerítő feltárása és értelmezése viszont nem történhet meg az elmúlt korszak egészének feltárása és értelmezése nélkül. Mindez növeli az érdeklődést és jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy e korszaknak napjainkig hatékony negatív értékelését — legalábbis a maga kizárólagosságában — megingassa. Másrészt a modern építészet kialakulása nyomán világossá vált, hogy sokkal kisebb távolság választja el egymástól a klasszicizáló későbarokkot, a klasszicizmust, a gótizáló romantikát és az eklektikát, mint ezek bármelyikét a modern építőművészettől. Ez, és még sok minden más is, amellett szól, hogy a barokkot követő mintegy másfél évszázadot építészeti szempontból egy korszaknak tekintsük. Hogy romantikának, historizmusnak, pluralizmusnak vagy egyébnek fogjuk elnevezni, kisebb jelentőségű, bár nem közömbös kérdés. Nyilvánvaló azonban, hogy a helytálló, maradandó értelmezést, ill. értékelést, valamint az egész korszak megbízható és árnyalt ábrázolását még sok részletkutatásnak kell megelőznie. Egyetemes építészettörténetben csakúgy, mint a hazaiban.

E munkához szeretnénk tanulmányunkkal adalékot szolgáltatni, a magyarországi romantikus építészet egyik kevéssé ismert képviselőjének, egy pesti építőmester-dinasztia utolsó tagjának munkásságát dolgozva fel. A család egymást követő tagjai a barokk utáni nagy korszak három áramlatát képviselik: a klasszicizáló későbarokkot, a klasszicizmust és a romantikát. Ezek a részben egymást váltó, részben együttélő irányzatok itt tehát egy család építőgyakorlatának folyamatában váltak élővé, váltak valósággá. Indokolt tehát, hogy a korábbi generációk munkásságát is vázlatosan áttekintsük.

I. A PESTI BREIN-CSALÁD

Az apai foglalkozás követésére ösztönző gyermeki indítékok olyan természetes tényezőkön alapulnak, melyek bizonyos mértékben mindenkor megvannak. Minél zártabb azonban egy kultura, annál inkább találkozunk ezeknek az indítékoknak magától értetődő érvényesülésével. Így az előző századokban — azok statikusabb jellege, patriarkális életformája, védelmet, privilégiumokat, testületi szellemet biztosító szigorú céhrendszere következtében — a mesterségnek apáról-fiúra történő öröklődése meglehetősen gyakori. Különösen így volt ez az építő mesterségeknél (kőműves, kőfaragó, ács), ahol a mesterség önálló gyakorlása nagy befektetést igénylő felszerelést kívánt meg, s ezt előnyös volt örökölni, majd gyarapítani — előnyösebb és könnyebb, mint megszerezni. Ezen kívül e mesterségek igen jövedelmezőek voltak, művelői anyagi jólétre s megbecsülésre számíthattak. Ebben leli magyarázatát, hogy a XVIII—XIX. század építőmesterei közt oly sokat találunk, kinek családja két, olykor több generáción keresztül is e mesterséget űzte,[1] miként a pesti Brein család is.[2]

Brein Pál (1707—1761)

A XVIII—XIX. századi építőmester családok túlnyomó többségéhez hasonlóan a pesti Brein család is idegen eredetű. Magyarországi szereplésük Brein Pállal kezdődik, ki 1707-ben született az ausztriai *Kölb*-ben,[3] s kőműves legényként valószínűleg a harmincas években jött Magyarországra. Lehet, hogy valamelyik telepítési felhívást követte, de az is lehet, hogy kincstári fortifikációs munkálatokon dolgozó iparosként vagy vándorlegényként érkezett hazánkba. Nem ismeretes, vajon rögtön Pesten telepedett-e le, vagy előbb máshol tartóz-

[1] Ez a kép teljesebbé válik, ha figyelmünket kiterjesztjük azokra a családtagokra (apákra, fiúkra, testvérekre), akik a rokon mesterségek (ács, kőfaragó) valamelyikét választották. Ilyenekkel találkozunk pl. a Feszl (ács, kőfaragó, építőmester), Zitterbarth (építőmester, kőfaragó), Kasselik (építőmester, ács), Wieser (ács, építőmester), Kauser (kőfaragó, építőmester) családokban. — Még teljesebbé válik a család és mesterség összefonódottságának képe, ha megfigyeljük, mily gyakran házasodnak a családok gyermekei egymás között, és mily gyakran szerepelnek egymásnál keresztszülői vagy násznagyi minőségben.

[2] A Brein-család tagjai közül az építéstörténeti szakirodalom hármat ismer, Fülöpöt, Ignácot és Ferencet, főként a pesti Szépítő Bizottmányban fennmaradt terveik alapján. Ami a rokonsági kapcsolatukat illeti: Ferencről ismeretes volt, hogy Ignác fia, Ignácról viszont többnyire feltételezték, hogy Fülöp öccse. E feltételezés két mozzanaton alapult. Egyrészt Brein Fülöp működésének megszűnése, tehát nyilvánvalóan halála s Brein Ignác halála közt mindössze 10—12 év telt el. Másrészt a tovább élő Brein Ignác terveinek egy részében az előző korszakra jellemző sajátosságokat árult el, s így az idősebb építészgeneráció tagjának mutatkozott. — A nyilvánvalóan idegen eredetű család származásáról, bevándorlásának, letelepedésének időpontjáról és körülményeiről a szakirodalom ugyanúgy nem tud semmit, mint a kivétel nélkül idegen eredetű pesti építőmester családok legtöbbjének származásáról és letelepedéséről.

[3] Születésének időpontja a halotti anyakönyv (1.: 7. jegyzet) életkor-adatából, születésének helye a házassági anyakönyv (l.: 5. jegyzet) bejegyzéséből állapítható meg. Ezeket az adatokat megerősíti és továbbiakkal kiegészíti egy újabban — a kézirat lezárása után — előkerült, valószínűleg a XIX. század elején készült, Ausztriából származó táblázat Brein Pál szüleiről és testvéreiről. Ebből megállapítható, hogy Brein Pál apja — Blasius Prein — 1660 körül született, s tizenegy gyermeke közül Pál a legfiatalabb volt. (Vö. 63. jegyzet.)

kodott, miként működéséről sem tudunk semmi közelebbit, kivéve azt a negativumot, hogy a mesterjog megszerzéséig nem jutott el.[4]

1740-ben megnősült: febr. 14-én házasságot kötött a helybeli Stróbl Gáspár Valpurga nevű özvegyével, ki nála 7 évvel idősebb volt.[5] Házasságukból négy gyermek született.[6] Brein Pál 1761. okt. 29-én, 53 éves korában halt meg,[7] végrendeletet, vagyont nem hagyott maga után. Felesége évtizedekkel túlélte, s 1793. szept. 28-án hunyt el, 92 éves korában.[8] 643 forint 50 krajcár értékű hagyatékának része volt az a kis — apjától örökölt — terézvárosi ház, melyben Rebecca nevü lányával és annak családjával élt együtt, s melynek fenntartásáról — férje halála óta — fia, Brein Fülöp gondoskodott.[9]

Brein Fülöp (1742—1823)

Brein Pál legidősebb gyermeke, Fülöp 1742. ápr. 30-án született Pesten, s apja foglalkozását követve a kőműves mesterséget választotta. Iskoláztatásáról, mesterségbeli képzéséről, vándorlásáról nincsenek adataink. Ugyanígy nem tudunk semmit működéséről sem 1785-ig, mikor pallérként mesterfelvételért folyamodott.

Ezt megelőzően, 1772. febr. 27-én, 30 éves korában feleségül vette Tuschl Márton kőművespallér Anna nevü leányát,[10] Tuschl Sebestyén ismert pesti kávés[11] testvérét. A házasságkötés egyik tanúja Mayerhoffer János pesti

[4] A halotti anyakönyvben foglalkozásának megjelölése egyszerűen csak „murarius" s nem „murarius magister". A pesti kőműves és kőfaragó céh elveszett vagy lappangó mesterkönyveiben sem szerepelt (Schneider, 1912. alapján). — Itt jegyezzük meg, hogy pesti polgárjogot sem szerzett, ez azonban egyáltalán nem volt ritka jelenség. — A rövidítések feloldását l. a rövidítések jegyzékében, a 219. oldalon.

[5] Bp. Belvárosi r. k. plébánia: Matricula Copulatorum ab Anno 1718—1752, p. 334. (OL. Filmtára: *A. 82. Rolle, 8/29.* alapján).

[6] Philipp Jacobus (1742. ápr. 30), Maria Agatha (1744. febr. 5.), Maria Rebecca (1749. márc. 2.) és Andreas (1754. júl. 10.). — Bp. Belvárosi r. k. plébánia: Liber Baptisatorum 1737. nov. 1.—1752. jún. 19. pp. 165, 231, 412. és Matricula Baptisatorum ab Anno 1752—1764. p. 63. Valamennyi gyermek keresztszülői tisztjét Pfister András és felesége Mária Rebecca látta el. A legkisebb kivételével, kiről egyébként sem tudunk semmit, a gyermekek 1793-ban, anyjuk hagyatéki eljárásának idején, még életben voltak, közülük Agatha mint Tischlerné, Rebecca mint Anderst Ferenc felesége.

[7] Bp. Belvárosi r. k. plébánia: Matricula Defunctorum ab Anno 1761—1772 nov. folio 16. (OL. filmtára: *A. 88. Rolle, 8/47.* alapján).

[8] Bp. Terézvárosi r. k. plébánia: Matricula Defunctorum ab Anno 1793—1798. p. 13. (OL. filmtára: *A. 122. Rolle, 9/58.* alapján).

[9] *Pesti lvt. Testamenta et inventaria a. m. 467.*

[10] Bp. Belvárosi r. k. plébánia: Matricula Copulatorum ab Anno 1752—1787. p. 242. — Tuschl Márton 1779-ben halt meg, özvegyére és négy gyermekére 761 forint 38 krajcár értékű örökséget hagyva. A 613. telekkönyvi számot viselő (később 284., majd 282. Popular-Nummer-rel megjelölt) belvárosi házát, mely a mai Képíró utcában állott, Brein Fülöp és felesége 900 forintért megvásárolták. Ez az ügylet arra mutat, hogy Brein Fülöp az évek során anyagilag szépen gyarapodott, hiszen a házért — felesége örökrészének levonása után is — tetemes összeget kellett a társörökösök részére készpénzben kifizetnie. *(Pesti lvt. Testamenta et inventaria a. a. 1288.)* A XIX. század eleji Adressbuchok tanúsága szerint Brein Fülöp csaknem élete végéig e házban lakott. Ugyanebben az utcában volt lakása és telepe Kasselik Fidélnek és Kundt Ignácnak is, a közeli Bástya utcában pedig Zitterbarth Jánosnak és Mátyásnak.

[11] Tuschl Sebestyén 1777. dec. 3-án nyert polgárjogot, s nemcsak mint szorgalmas kávés, hanem mint élelmes és mozgékony vállalkozó is gyarapította vagyonát. A századvég és a századforduló évtizedeiben csaknem minden nagyobb vendéglátó és szórakoztató

építőmester,[12] id. Mayerhoffer András fia, volt. E házasságkötésből négy gyermek származott.[13]

Mesterfelvételi ügye 1785/86-ban zajlott, s mint a legtöbb XVIII—XIX. századi pesti építőmester felvételi ügy, nem ment simán. Tény az, hogy az 1785. dec. 11-én tartott elméleti vizsgán — mely mindenkor megelőzte a „remek"-feladat kiadását — a kérdések nagy részére nem tudott megfelelni.[14] A céh azonban már korábban úgy nyilatkozott, hogy a kérelmezőt nem tartja alkalmasnak, s kérte a tanácsot, helyette azt a két jelöltet fogadja el, kiknek a céh a mesterjogot odaigérte. A magistratus a céh két jelöltjéhez hozzájárul, de ragaszkodik Brein Fülöp személyéhez is, arra hivatkozva, hogy számos itt épített házával az építészetben való jártasságát már ténylegesen bebizonyította.[15] A tanács és a céh közti vitában a tanács mindvégig ezzel érvel,[16] s erre hivatkozva rendeli el a Helytartótanács is 1786. jun. 27-én Brein Fülöp inkorpolását,[17] ki időközben — 1786. febr. 25-én — a Pest városi polgárjogot is megszerezte.[18]

A mesterjog megszerzésétől a Szépítő Bizottmány megalakulásáig terjedő időszakban (1786—1808) kifejtett munkásságáról rendkívül keveset tudunk. Mielőtt azonban ezt a keveset számba vennénk, nézzük meg működésének körülményeit.

Pest ebben az időben szerényen gyarapodó, de érezhetően perspektivával rendelkező kisváros volt, ahol a nyolcvanas évek derekán az építőmesterek

---

vállalkozáshoz köze volt. 1806. márc. 6-án örökösök nélkül hunyt el, s vagyonát testvérének, Annának gyermekeire, köztük Brein Ignácra hagyta. *(Pesti lvt. Testamenta et inventaria a. m. 1214. és 1214/a.)*

[12] Család és mesterség összefonódottságának adalékaként érdemes megjegyeznünk, hogy Mayerhoffer János felesége, Hupf Erzsébet, Hupf József kőfaragómester nővére volt. Hupf József — saját üzleti könyvének tanúsága szerint — Brein Fülöppel is üzleti kapcsolatban állott. (Moess Alfréd: Egy 18. századi pesti kőfaragómester munkássága. ME. XVII. 3—4. Bp. 1968. 245, 246. o.)

[13] Theresia (1774. aug. 23.), Anna (1785. jan. 16.), Gabriel Ignatius (1787. júl. 31.) és Johannes Nepomuk (1789. máj. 14.). — Bp. Belvárosi r. k. plébánia: Matricula Baptisatorum ab Anno 1774—1809. 29. April. pp. 33, 254, 280, 297. A gyermekek keresztszülői tisztjét Buday Gábor szenátor és Terézia nevű leánya látta el, ill. az utolsó gyermek esetében a családnak egy másik tagja, Buday Josefa. A legkisebb gyermekről nem tudunk semmit, valószínűleg fiatalon, esetleg csecsemőkorban meghalt. Terézia később Zofall Ferencnek, Anna Pistori Mihálynak felesége lett. Megjegyezzük, hogy Zofahl Lőrinc építőmester nem Zofall Ferenc és Brein Terézia gyermeke volt, hanem Zofall András és Weiss Anna gyermekeként született 1791. szept. 6-án. (Bp. Belvárosi r. k. plébánia: Matricula Baptisatorum ab Anno 1787. 11. Dec. — 1810. 30. Aug. p. 64.) Valószínű azonban, hogy Zofall András és Zofall Ferenc rokonok voltak, mert Zofahl Lőrinc — mesterfelvételi iratainak tanúsága szerint — Brein Fülöpnél kezdte pályáját, nála inaskodott és szabadult fel legénnyé. *(Pesti lvt. Vegyes céh és iparügyek, kőműves céh iratai 2791/1817.)*

[14] *Pesti lvt. Vegyes céh és iparügyek, kőműves céh iratai, 1786. I. 3. f.*

[15] *Pesti tanácsülési jegyzőkönyvek, 1785. jan. 3—nov. 19. p. 464.* (1785. szept. 5-i ülés).

[16] *Pesti tanácsülési jegyzőkönyvek, 1785. nov. 23—1786. júl. 20. pp. 72—73.* (1785. dec. 17-i ülés). — E jegyzőkönyv alapján ismerteti Révhelyi Elemér Brein Fülöp mesterfelvételi ügyének abból kiolvasható töredékét. (Réh Elemér: A régi Buda és Pest építőmesterei Mária Terézia korában. Bp. 1932. 11. o.)

[17] *Pesti tanácsi iratok, intimata a. m. 203.*

[18] *Matricula Civium Pesthinensium I. ab anno 1687—1815. folio 473.* A polgárjogot pesti ingatlantulajdon jogcímén („ad domum") kapta, mivel mesterfelvételi ügye akkor még nem volt elintézve. Neve a Polgárkönyvben „Philipp Preün" formában szerepel.

1. kép. Az eleméri Kiss-kastély

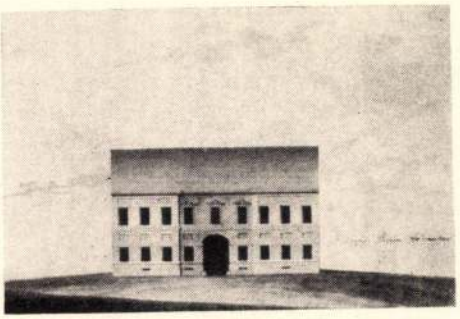

2. kép. A Knotz-ház homlokzatterve

sorában szinte teljes őrségváltás zajlott le. Egy 1788-ból származó hivatalos kimutatás[19] szerint a következő építőmesterek működtek:

Brein Fülöp	16 legénnyel
Gruber Károly	27 legénnyel
Jung József	56 legénnyel
Kundt Ignác	14 legénnyel
Wolf	10 legénnyel
Zitterbarth Mátyás	52 legénnyel

Közülük Jung József volt legrégebben, 1774 óta, mester. Őt követte Zitterbarth Mátyás 1781-ben vagy 1782-ben.[20] A többiek, mint az alkalmazott legények száma következtetni engedi, csak rövid múltra tekinthettek vissza. Gruber és Wolf alighanem azonosak azokkal, akiket a céh 1785-ben Brein Fülöppel szemben támogatott, Kundt Ignác pedig, miként Brein Fülöp, 1786-ban lett mester.[21]

A konkurrencia tehát nem volt veszélyes, s a növekvő város építési igényeinek kielégítésén kívül a pesti céh mesterei jogosultak voltak az ország egész területén való működésre. E privilégiumnak köszönhető az ez idő szerint Brein Fülöpnek tulajdonítható legjelentősebb mű, a Torontál megyei *Elemér* (később *Német-Elemér* majd *Alsóelemér) uraságí kastélya*, melynek építését 1793-ban kezdte el. A kastély Kiss Ernő 1848/49-es tábornok, aradi vértanu apjának,

[19] *Pesti tanácsi iratok, intimata a. m. 2165.* Az összeírás II. József törökök elleni háborújával kapcsolatban történt és az egész országban dolgozó kőművesek, ácsok számbavételét célozta. Gyömörei Sándor: Budapest gazdaságtörténete a manufaktúra korszakában c. kandidátusi értekezése alapján idézi Gerőné Krámer Márta: Jung József pesti építőmester c. tanulmányában (Magyar műemlékvédelem 1967—1968. Bp. 1970.) 208. o. (Jung legényeinek száma a tanulmányban 56 helyett tévesen 72-nek szerepel.)

[20] Zitterbarth mesterfelvételi kérelmét 1781-ben elutasítják (Réh E. i. m. 9. o.). Tekintettel arra, hogy a kimutatásban legényeinek száma Jungéval csaknem azonos, s messze kiemelkedik a többiek közül, vállalkozása nem lehetett újkeletű. Valószínű tehát, hogy mesterjogát — esetleg helytartótanácsi közbelépéssel — 1781-ben vagy 1782-ben megkapta.

[21] Gruber Károly 1786. júl. 31-én építőmesterként nyeri el a polgárjogot (Illyefalvi, 124. o.). — Kundt Ignác mesterfelvételére: *Pesti tanácsülési jegyzőkönyvek, 1785. nov. 23—1786. júl 20 p. 642.* (1786. jún. 12-i ülés) és *p. 706.* (1786. jún. 26-i ülés).

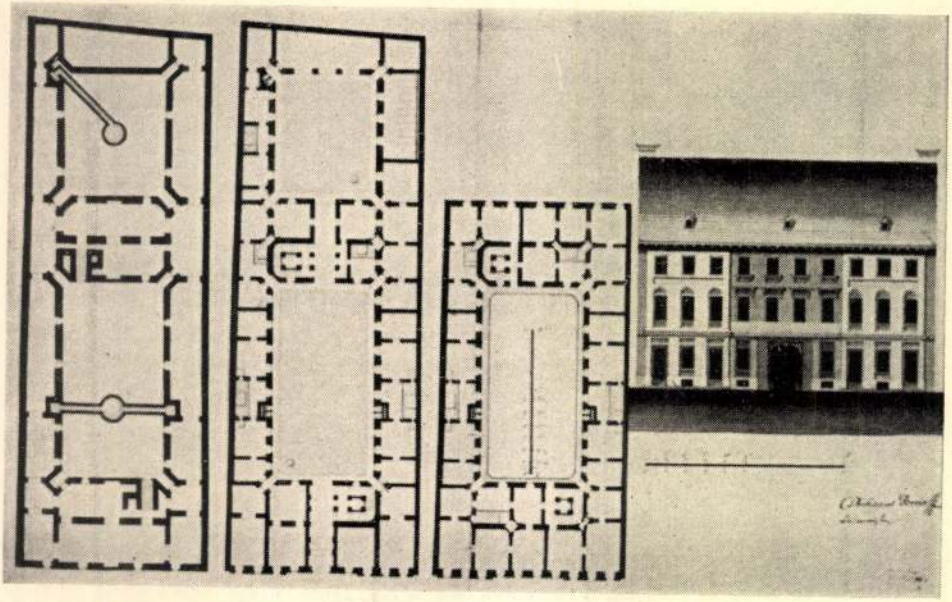

3. kép. Az Unger-ház terve

Kiss Ágostonnak készült.[22] A klasszicizáló későbarokk szellemében fogant egyemeletes kastély széleit enyhén előreugró négytengelyes rizalitok hangsúlyozzák, középrészét háromtengelyes, timpanonnal koronázott, erőteljes középrizalit uralja. A rizalitokat emeletes falisávok tagolják, az épület közepén — az emeleti nagyterem fölött — barokk szellemű sátortető emelkedik az egyszerű nyeregtető fölé.[23] E kastély építése alapján feltételezhető, hogy a telepítések nyomán élénk építési tevékenységet mutató Délvidéken Brein többször is épített: kastélyt, kuriát, esetleg templomot. Ennek kiderítése a további kutatásra hárul.

E korszakának munkásságáról az eleméri kastélyon kívül alig tudunk valamit. Az itt dolgozó Helmel Márton pallér mellett ismerjük még egy pallérjának,

[22] Az épület terve nem ismeretes. Brein Fülöp szerzősége azokból az iratokból derül ki, melyek a kastély építését vezető Helmel Márton pallér és Brein Fülöp hosszan elhúzódó vitája során keletkeztek: *Pesti tanácsi iratok, intimata a. m. 6927; missiles a. m. 3610.* Az iratok közt olyan is van, mely kifejezetten beszél Brein Fülöp tervezői szerepéről, így ki van zárva az a lehetőség, hogy Brein idegen terv alapján csak a kivitelt vállalta el. Téves tehát Berkeszi István megállapítása, aki szerint a „Kiss-család eleméri egyemeletes palotája" az 1815-ben mesterjogot szerző Schmidt Antal (1786—1863) temesvári építőmester műve. (Dr. Berkeszi István: Temesvári művészek. Temesvár, 1910. 121. o.) — A XVIII. század második felében megvagyonosodó örmény származású család birtokait 1793-ban felosztják két tagja: Kiss Ágoston és testvérének kiskorú Antal fia közt 2/3—1/3 arányban. (Hegedüs János: Kiss Ernő, az aradi vértanú hős emléke. Nagybecskerek, 1906. 5—6. o.) Nyilván ez a magyarázata az ugyanazon évben kezdődő kastélyépítésnek.

[23] Borovszky Samu dr.: Torontál vármegye (Magyarország vármegyéi és városai). Bp. 1912. 18. o. közli a kastély képét. Hegedüs János i. m. is közli a 76—77. kk. közti táblán, de a kisméretű, retussal eltorzított kép építészeti vizsgálatra teljesen alkalmatlan.

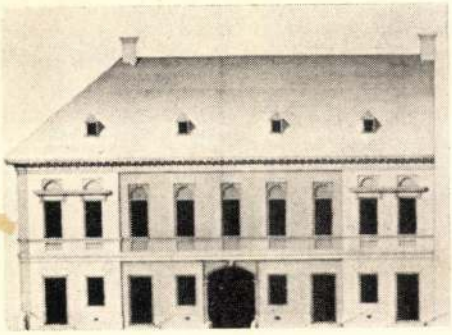

4. kép. A Jakabfy-ház homlokzatterve

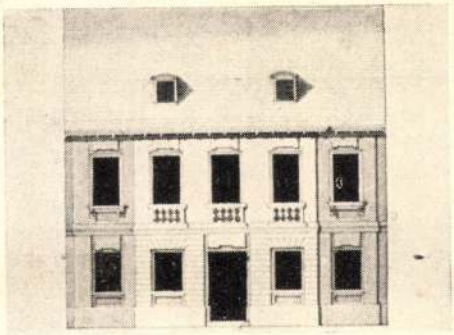

5. kép. A Sonnenschein-ház homlokzatterve

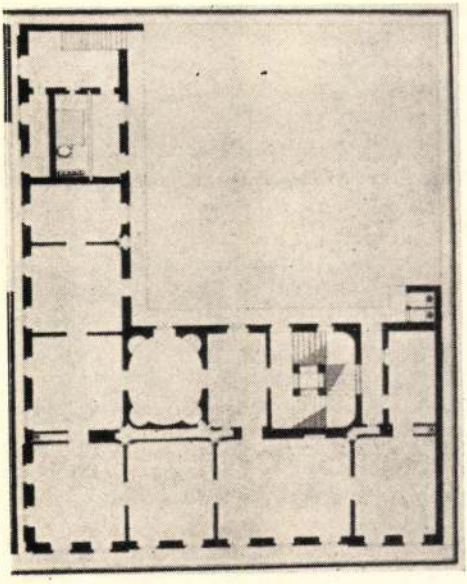

6. kép. A Jakabfy-ház emeleti alaprajza

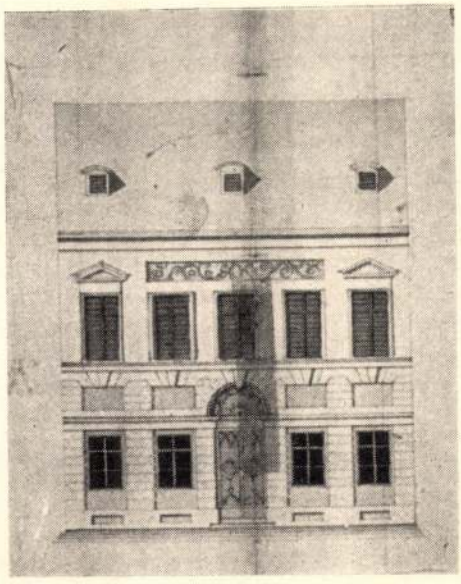

7. kép. V. Nyáry Pál u. 8. homlokzatterve

a későbbi pesti építőmester Sambelli Jánosnak nevét.[24] Tudjuk, hogy ellátott bizalmi feladatokat is, mint becslések[25], vagy a pesti józsefvárosi templom építési munkálatainak felülvizsgálata (1802-ben, Kasselik Fidéllel közösen).[26] A pesti városi tanács felhívására 1801-ben ő is készített tervet a terézvárosi

[24] *Pesti tanácsi iratok, relationes a. m. 1569; 1617*, továbbá *Pesti lvt. Vegyes' céh és iparügyek, kőműves céh iratai, 1793. IV. 15/b.*

[25] 1793. ápr. 16-án pl. egy pesti Duna-parti ház becslését végezte. (OL. *P. 274.-C/XVIII. B folio 129.)* (Bibó István szíves közlése.)

[26] Schoen Arnold: A budapest-józsefvárosi róm. kat. plébánia-templom. Bp. 1938. 7. o.

templom előtt felállítandó közkútra, de nem az ő tervét fogadták el.[27] 1812-ben Hofrichter Józseffel és Kronberger János kőfaragó mesterrel együtt jelölték a pesti kőműves és kőfaragó céh alelőljárói tisztjére, a választás eredményét azonban nem ismerjük.[28]

Pesten az építkezések már jóval a Szépítő Bizottmány megalakulása előtt engedélyezési eljáráshoz, tervek benyújtásához voltak kötve, e terveknek azonban csak elenyésző töredéke maradt fenn. Ezek között öt Brein tervet sikerült találnunk 1808-ból,[29] melyek szerves előzményét képezik a Szépítő Bizottmány anyagában 1823-ig, haláláig fellelhető 179 tervnek. Az eleméri kastélyon kívül ez az összesen 184 terv az, melynek alapján megkísérelhetjük Brein Fülöp építészi arculatát felvázolni. Tudnunk kell azonban, hogy ez csak töredékesen s nem kis mértékben csupán hipotetikusan lehetséges. Hiszen építészi képzése, korai művészi benyomásai, működésének kezdeti szakasza a Mária Terézia korabeli barokkhoz fűzik, férfikorának érett, önálló működése pedig a klasszicizáló későbarokk idejére esik. A fennmaradt tervanyag viszont csak utolsó korszakáról, a klasszicizmust követni kényszerülő öregkori működéséről ad képet, mely 64 éves korától 81 éves koráig tartott. E terveken fokozatos átalakulás figyelhető meg a kezdeti copf tervektől a korai klasszicista művekig, azzal, hogy bizonyos átmeneti jelleg szinte mindegyiken tapasztalható. Emeletes homlokzatai érdekes módon csaknem mind klasszicizáló jellegűek. Közülük elsősorban a lipótvárosi *Knotz*-házat kell kiemelnünk, mint Brein Fülöp oeuvrejében a klasszicizmus legtisztább s egyben legharmonikusabb megvalósulását.[30] Említésre méltó téralakítással csak a Király utcai *Unger*-ház szép lépcsőházánál[31] találkozunk. A *Jakabfy*-házban félköríves fülkékkel bővített barokk szellemű ovális dísztermet tervez.[32]

Az öreg mester tervei más, már feldolgozott mesterek oeuvre-jéhez viszonyítva kevesebb változatosságot árulnak el. Sőt, a 186 terv közt található 162 földszintes ház homlokzatai, kevés kivételtől eltekintve, két egyszerű, szinte tipustervként alkalmazott változathoz tartoznak: egy korábbi, copf jellegű és egy későbbi, átmeneti jellegű (ez a többség) változathoz. E korszakának munkássága mutat bizonyos egyenetlenséget, főként ott, ahol a régiben gyökerező ízlése nem tud sikeresen asszimilálódni az új irányzathoz. Feltűnő, hogy tervei annál harmonikusabbak, biztosabbak, minél közelebb állnak a klasszicizáló késő barokk világához, mint például a *Sonnenschein*-ház 1810-ben készült terve.[33]

Az elmondottak arra mutatnak, hogy Brein Fülöpben nem a korai klasszicizmus provinciális jellegű, kevés tehetségű művelőjét, hanem a klasszicizáló késő barokk egyik jó képességű, jó izlésű, képzett pesti kismesterét kell látnunk, egyikét annak a néhány építőmesternek, akik Pest klasszicizáló későbarokk arcvonásait megrajzolták. A további kutatás idővel talán jobban megvilágítja e korszakának működését, valamint pesti mestertársaiét is, kiknek működésé-

[27] A terézvárosi közkút. „Pestbudai emléklapok". Bp. 1929. 192. o. (A „Historia" II. 6. melléklete).
[28] Schneider, 1912. 11. o.
[29] *Pesti telekkönyvi iratok 1802—1810, N° 1314, 1325, 1326, 1327, 1336 A.*
[30] *Sz. B. 1539.* (1815-ben).
[31] *Sz. B. 572.* (1811-ben)
[32] *Sz. B. 221.* (1810-ben)
[33] *Sz. B. 316.*

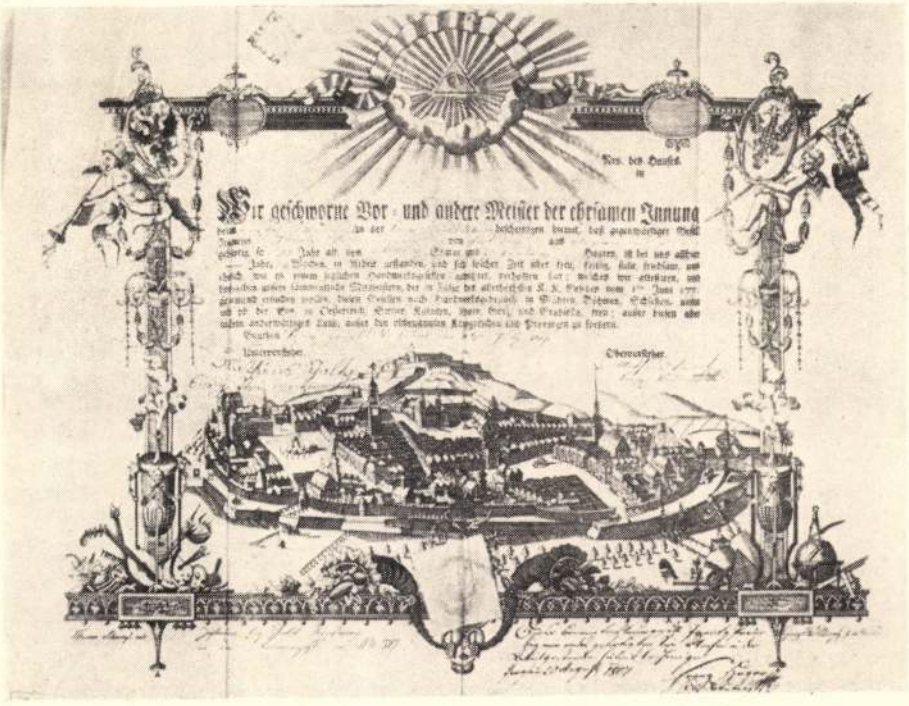

8—9. kép. Brein Ignác bécsi és brünni vándorlevele

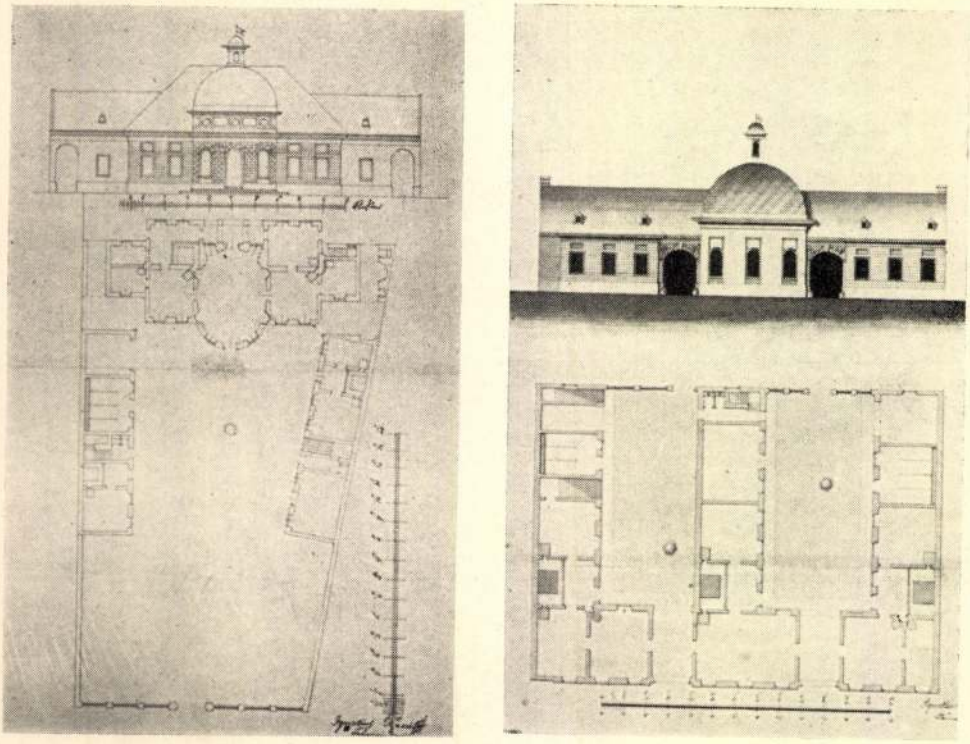

10—11. kép. A Deyaky- és a Schürtz-ház terve

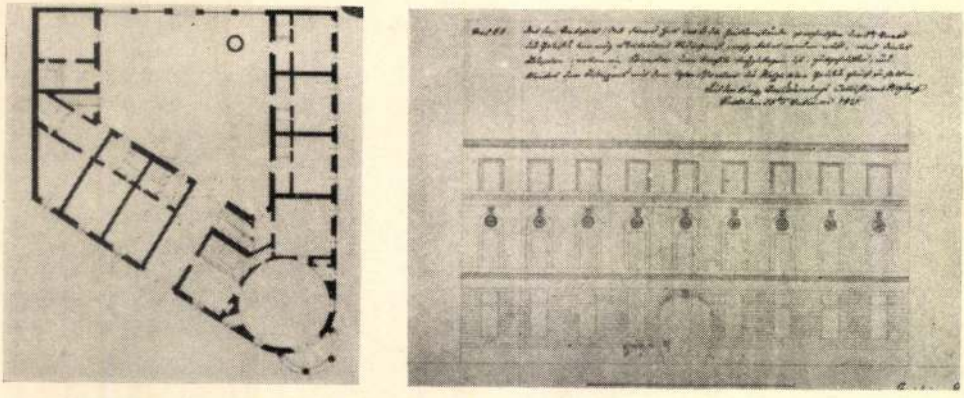

12—13. kép. A Geller-ház földszinti alaprajza és saját házának homlokzatterve

vel való összehasonlítás nélkül különben sem lehet helyét potosan meghatározni.

Pesten napjainkig két műve maradt fenn: az *V. Nyáry Pál u. 8.* sz. egyemeletes[34] és az 1971/72-ben lebontott *V. Zrínyi u. 3.* sz. kétemeletes lakóház,[35] előbbi kevésbé, utóbbi erősen átalakítva. A VII. Majakovszkij u. 9. sz. kétemeletes épület Brein-szerzősége nem bizonyított.[36]

Brein Fülöp 1823. ápr. 5-én, 81 éves korában halt meg végelgyengülésben,[37] a Salzamt Gasse Nr 145. házban,[38] ahol Anna lányával és annak családjával élt együtt. 5500 forint értékü örökséget hagyott gyermekeire.[39]

Brein Ignác (1787—1834)

Brein Ignác Brein Fülöp harmadik gyermekeként 1787. jul. 31-én született Pesten, bizonyára szüleinek Képíró utcai lakásában. Mint a két és fél évvel fiatalabb Hild József, ő is a pesti piarista gimnázium növendéke volt, s az akkor öt osztályos középiskolát 1798—1803 közt végezte el, mérsékelt eredménnyel.[40] Itt kapta az első szerény, de módszeres építészeti képzést is a piarista gimnáziumokban honos „architectura civilis"-oktatás során. Apja mesterségét követve ezután három évig inaskodott, a téli hónapokban a rajziskola kurzusát látogatta. Rajztanítója Schwartz József volt, aki 1822-ben a

[34] *Sz. B. 1416.* (1815-ben). Komárik Dénes: Egy régi pesti ház. „Műemlékvédelem" XIII. 3. Bp. 1969. 158—160. kk.

[35] *Sz. B. 755.* Seiler János részére tervezte Brein Fülöp 1812-ben. Bierbauer Virgil (Bierbauer, 1932, 84. o.) és Zádor Anna (Zádor—Rados, 1943. 153, 198. o.) is említi a tervet, de mind a jelzetet, mind az építtetőt azonos módon elírva: Sz. B. 754. és Soller. A terv helyrajzi azonosítása sem történt meg, így napjainkig nem volt ismeretes, hogy az épület fennáll. A tervet közli: Komárik Dénes: Az V. Zrínyi u. 3. sz. . . . „Műemlékvédelem" XV. 2. Bp. 1971. 98—99. kk.

[36] Ezt az épületet Horler Miklós, az épület háború utáni helyreállítója, tulajdonította stíluskritikai alapon Brein Fülöpnek. (Műemlékhelyreállítások Budapesten a lakóháztatarozások során. „Műemlékvédelem" I. 2. Bp. 1957. 119. o.) A stíluskritikai alapon történő azonosítás eleve meglevő bizonytalanságát ez esetben növeli, hogy egyidejűleg egy másik szakember, Borsos László, ugyanezen az alapon Brein Ignácnak tulajdonította. (Műemlékhelyreállítások a fővárosi közületi tatarozások keretében. „Magyar Építőművészet" IV. 9—10. Bp. 1955. 280. o.) — Brein Fülöp szerzősége természetesen nem elképzelhetetlen. Azonban az épület keletkezésének valószínű időpontjában, 1806-ban (l.: 55. jegyzet) számításba vehető idősebb építőmesterek sajátságait alig ismerjük ahhoz, hogy e ház egyébként is meglehetősen általános stílusjegyeit csak Brein Fülöppel hozzuk kapcsolatba.

[37] Bp. Belvárosi r. k. plébánia: Matricula Defunctorum ab Anno 1809. 26. apr.—1823. 30. dec. p. 277.

[38] *Pesti tanácsi iratok, intimata a. m. 8264. folio 126.* („Verstorbene Bürger im Jahre 1823, In Monath April").

[39] *Pesti lvt. Testamenta et inventaria a. n. 673.* — Az alábbiakban a további kutatás céljára megadjuk rövid összefoglalásunkban nem említett, kisebb jelentőségű iratok jelzetét: *Pesti tanácsi iratok, intimata a. n. 10286.* (két engedély nélküli építkezés a Terézvárosban, vö.: *Sz. B. 689, 768, 769); missiles a. n. 2575.* (hagyatéki vita testvéreivel); *relationes a. n. 1023* (vitás ügy); *1654; 1957* (mindkettő hagyatéki vita); *1986* (tartozási vita); *2158; 2192* (mindkettő hagyatéki vita); *2379* (vita Vestermayer Mátyással); *3142* (vita Krakalics Anasztázzal). — *Pesti lvt. Törvényszéki lajstromozatlan iratok, 1816. I. 3.* (építkezéssel kapcsolatos vita). — *Pesti tvszék. Acta judicialia 1405.* (Brein Ignác anyagi természetű vitája szüleivel).

[40] Juventus Gimnasii Pesthiensis apud scholas pias . . . címen félévenként megjelenő gimnáziumi értesítők ez időszakra vonatkozóan fellelhető füzetei alapján.

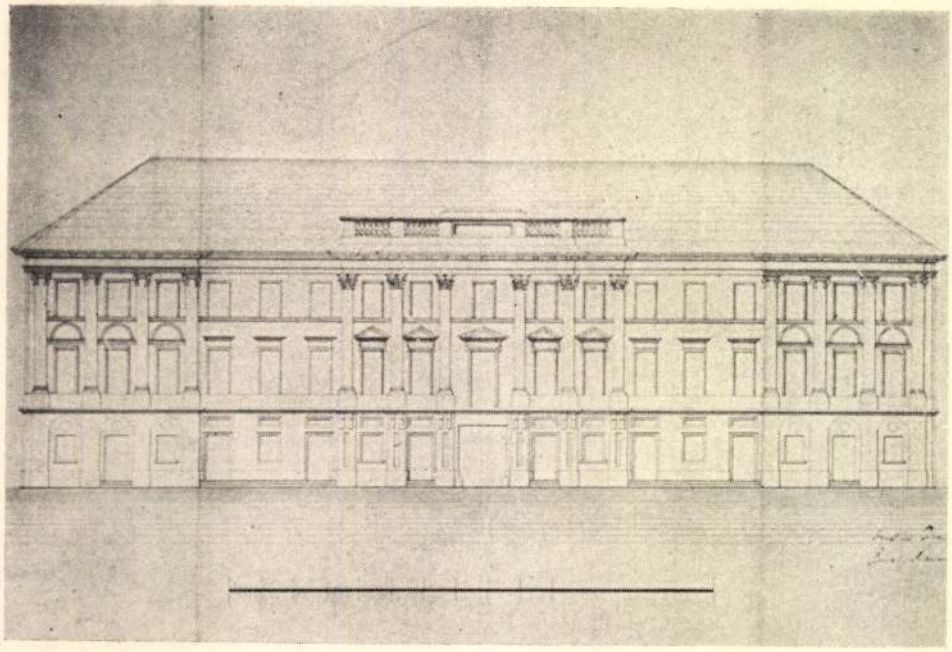

14. kép. A Kemnitzer-ház homlokzatterve

pesti magistratus felszólítására tervet készített a lipótvárosi plébániatemplomhoz, mint később Kasselik Ferenc, s maga Brein Ignác is. Valószínűleg 1806 tavaszán szabadult legénnyé, mert vándorlását megkezdve ez év júniusában már Bécsben tartózkodik. Tíz hónapos bécsi munkálkodása mellett elvégzi a „Kais. König. Akademische Bau Kunst Schule" téli kurzusát. 1807. márc. 7-én kelt bizonyítványát Vinzenz és Andreas Fischer, mindkettő mint „Professor der Bau Kunst" írja alá és Ferdinand Hohenberg igazgatóként szignálja. Bécs után Brünnben és Prágában tölt rövidebb időt. Noha a három éves vándoridőből még kettő hiányzik, 1808. szept. 17-én, arra hivatkozva, hogy idős apjának óhajt segíteni, kéri a hiányzó vándoridő elengedését és a mesterjog megadását. Kérését azonban, mivel nemcsak hogy a vándorlási idejét nem töltötte ki, de az egy éves pallérkodás feltételét sem teljesítette, sőt még nem is nagykorú, 1808. dec. 20-án a Helytartótanács is elutasítja.[41] Mesterfelvételi ügyének további alakulásáról nincsenek adataink. A hiányzó feltételeknek — vándorlás, pallérkodás — nyilván eleget tett, s valószínűleg 1812-ben nyerte el a mesterjogot. Ettől kezdve szerepelnek ugyanis tervei a Szépítő Bizottmány anyagában. 1815. júl. 29-én a polgárjogot is megszerzi, mint „murarius magister".[42]

A Brein család tagjai közül ő azegyetlen, kinek megjelenéséről némi képet alkothatunk magunknak: a bécsi és brünni vándorlevél személyleírása szerint közepes magasságú, barna hajú férfi volt.

[41] *Pesti tanácsi iratok, intimata a. m. 8925.*
[42] *Matricula Civium Pesthinensium I. ab anno 1687—1815. folio 624.*

1814. nov. 17-én megnősült, feleségül vette Maar Magdolnát,[43] néhai Maar Henrik kőfaragómester[44] leányát. A házasságkötés egyik tanuja Zitterbarth János építőmester volt. Házasságukból csupán egyetlen gyermek született.

Mivel a Brein család tagjai közül irodalmunk Brein Ignáccal foglalkozott legtöbbet és legalaposabban,[45] s a róla rajzolt kép nem tér el lényegesen attól ami kutatásaink során kialakult előttünk, nem szükséges ehelyütt munkásságával olyan részletesen foglalkoznunk, mint apjáéval.

Ami az értékelést illeti, az eddigi csak annyiban szorul mósosításra, amennyiben Brein Fülöpöt Brein Ignáccal szemben lényegesen elmarasztalja. Brein Fülöp — mint láttuk — a klasszicizáló későbarokk jó képességű pesti kismesterének mutatkozik, távolról sem fedezhető fel olyan különbség kettőjük szinvonala és jelentősége közt, mint eddigi irodalmunk megítélése szerint. Sőt kérdéses, hogy a további kutatás egyáltalán ki fog-e mutatni ilyen különbséget.

15. kép. A Kemnitzer-ház homlokzatrészlete

A másik megállapítás mely Brein Ignáccal kapcsolatban korrekcióra szorul, az idősebb generációhoz való feltételezett tartozása. Főképpen néhány korábbi korszakából származó, barokkos gondolkodást eláruló terve vezetett erre a teljesen jogos feltevésre. Az életrajzi adatok ismeretében azonban tudjuk, hogy ez nem így volt: Pollack Mihálynál 14 évvel volt fiatalabb, Hild Józsefnél csupán 2 évvel idősebb. A terveiben olykor jelentkező régies vonások tehát nem magyarázhatók életkorával. Hogy vajon alkati sajátság, apja hatása, megrendelők kívánsága magyarázza ezeket vagy egyéb — egyelőre nem állapítható meg.

Brein Ignác munkássága a pesti klasszicizmus kismesterei közül talán a legharmonikusabb, leginkább derűs, barátságos hangulatú. Korai tervei közül

[43] Bp. Belvárosi r. k. plébánia: Matricula Copulatorum ab Anno 1809. 25. ápr.—1823. dec. p. 93.

[44] Maar Magdolna két testvérével, Rosaliával és Mátyással együtt Maar Henrik (†1805. ápr. 13.) második házasságából származott. Maar Henrik első felesége Köck (vagy Keck) András kőfaragómester özvegye volt, valószínűleg e házasság által jutott Maar Henrik a mesterjoghoz. Köck András feltehetően Keck Venceslaus kőfaragómester fia volt, ki 1747-ben nyerte el a mesterjogot (Schneider, 1912. 212. o.). Maar Magdolna egyetlen fiútestvére, Mátyás (†1820. dec. 30.) szintén kőfaragó volt, aki özvegyi jogon működő anyjától vette át a mesterjogot (Schneider, 1912. 213. o.). Maar Henrikné szül. Herr Klára 1833. szept. 28-án halt meg, hagyatékából (ingatlanok) Brein Ignác és felesége is szépen gyarapodott. *(Pesti lvt. Testamenta et inventaria a. n. 576.)*

[45] Összefoglalóan főleg Zádor Anna (Zádor—Rados, 1943. 151—153. kk.).

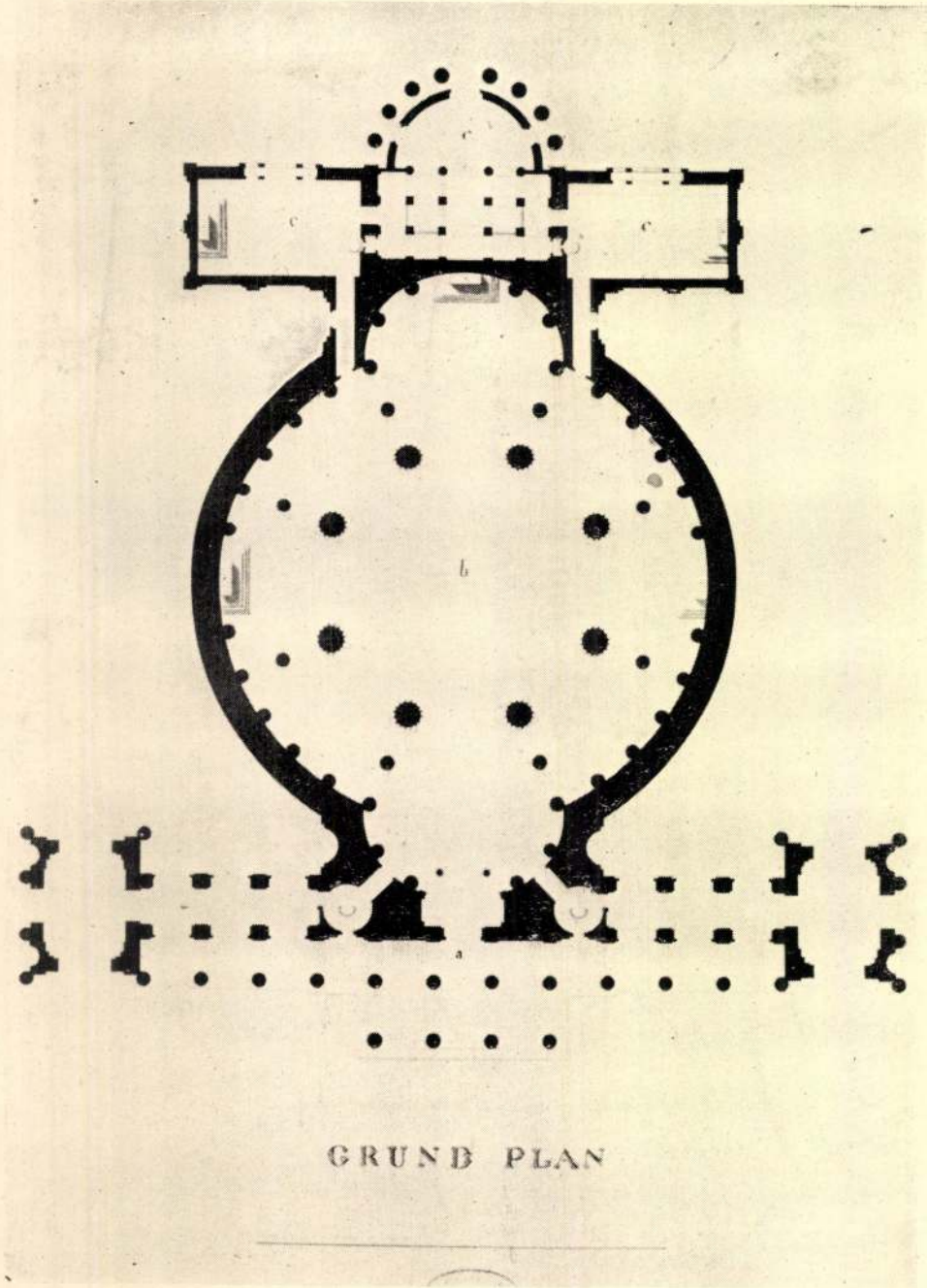

16. kép. A lipótvárosi plébániatemplom terve: alaprajz

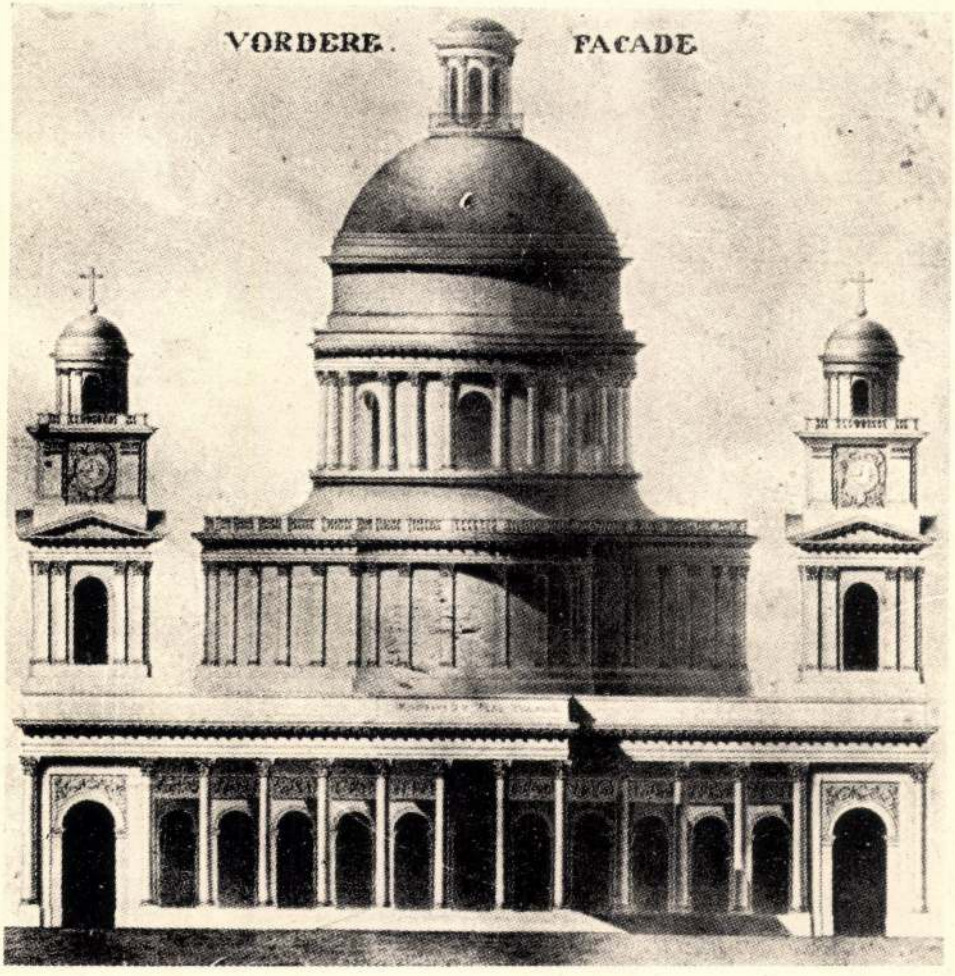

17. kép. A lipótvárosi plébániatemplom terve: homlokzat

nem egyen barokkos vagy a klasszicizáló későbarokk világához közel álló alaprajzi és homlokzati megoldásokat alkalmaz: ovális nagytermek, kupolás lezárás, tömegesebb, súlyosabb formaképzés. Ilyen pl. *Deyaky Lőrinc kerti háza*[46] és *Schürtz István józsefvárosi háza.*[47] Bár a régihez való vonzódása mindvégig megmarad — erről tanuskodik pl. az 1830-ban tervezett *Geller*-ház,[48] lekerekített sarkaiban elhelyezett díszteremmel — hamarosan beleilleszkedik a klasszicizmus higgadtabb szellemébe, síkszerübb gondolkodásába. Ilyen pl. az egykori Váci úton épült, kétemeletes *saját háza.*[49]

[46] *Sz. B. 920.* (1812-ben)
[47] *Sz. B. 764.* (1812-ben)
[48] *Sz. B. Külön tervek 142.* és *Sz. B. 5113.*
[49] *Sz. B. 2986.* (1821-ben)

18. kép. V. Veres Pálné u. 32. képe 1928-ban

19. kép. V. Veres Pálné u. 32. homlokzatterve

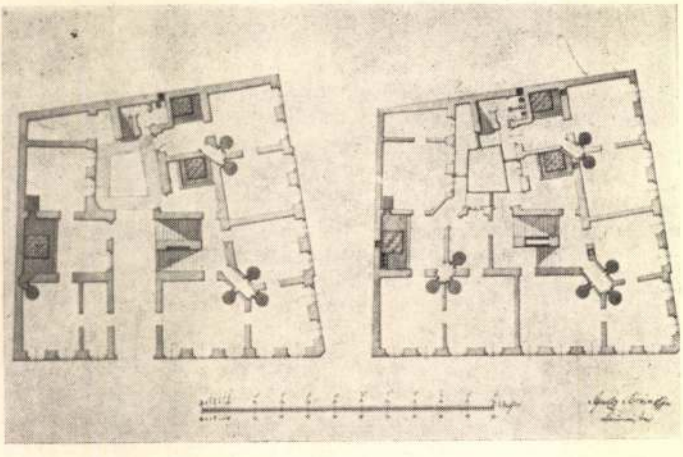

20. kép. V. Veres Pálné u. 32. alaprajzai

Legismertebb műve, mely egyben főműve is, a *„Két törökhöz" címzett egykori Kemnitzer-ház*[50] a Deák téren. A három utcára néző, igen nagy telken elhelyezkedő egyemeletes épületre Brein Ignác 1822-ben második emeletet épített, és új homlokzatokkal látta el. A kényes feladatot művészien oldotta meg: a szokatlanul hosszu főhomlokzatot különböző szélességü rizalitokkal kellemesen tagolta, s az architektúra tektonikus jellegét a gazdag szobrászati dísz ellenére is megőrizte. E szép épület Budapest 1944—45. évi ostrománál megsérült s lebontották.

Egy ízben találkozik a monumentális építészettel is: tervet készít a *lipótvárosi plébániatemplomra.*[51] A terv egyaránt bizonyítja nagyobb feladatra való törekvését, s arra való alkalmatlanságát.

Mint a pesti építőmesterek általában, nyilván dolgozott vidéken is. Ilyesmiről azonban ez ideig csak egyetlen, újabban előkerült dokumentum tanúskodik: a *tápiógyörgyei r. k. templom* 1825-ben készült, kivitelre valószinüleg nem került tervváltozata.[52]

Ellátott bizalmi feladatokat is, ő ellenőrizte például az épülő magyar színház költségvetéseit.[53] Alcéhmester is volt egy ideig, ilyen minőségben vett részt azon a vizsgálaton, melyet a Marczibányi palota építése közben történt halálos baleset ügyében tartottak.[54]

Több mint húsz éves működése során közel 160 tervet nyújtott be a pesti Szépítő Bizottmányhoz, köztük természetesen jelentéktelen átalakításokra, toldásokra is. Ennek ellenére napjainkig csupán egyetlen műve maradt fenn: az *V. Veres Pálné u. 32.* sz. egyemeletes lakóház, melyet korábbi épület felhasználásával tervezett 1815-ben.[55]

[50] *Sz. B. 3148.* — A szakirodalom Brein Ignác művei közül messzemenően ezzel foglalkozott a legtöbbet. Az összefoglaló munkákon kívül elsősorban Schoen Arnold tanulmányára utalunk: Kemnitzer háza a „Két törökhöz". Pest-budai művészeti almanach. Bp. 1919. 59—73. kk.

[51] A tervet a Budapesti Történeti Múzeum Újkori Osztálya (Kiscelli Múzeum) őrzi. — A tervvel foglalkozó irodalomból: Dr. Rados Jenő: A neoklasszicizmus nagy magyar templomai. Bp. 1937. 38, 41, 53. kk; Zádor—Rados, 1943. 151, 152—153. kk; Rados, 1958. 170, 171.kk. — Az alaprajzi elrendezést illetően feltűnő bizonyos hasonlatosság Brein Ignác klasszicizáló Bazilika-terve és Schaufler József (?—1769) egri pallérnak az egri minorita templomhoz készített barokk terve (Voit Pál: Heves megye műemlékei, I. Bp. 1969. 394. o.) közt.

[52] Váci Egyházmegyei Levéltár: költségvetés és két tervrajz 1825-ből (Baranyai Béláné gyűjtése az OMF adattárában). — Dercsényi Dezső (szerk.): Pest megye műemlékei. II. köt. 174. o. — Entz Géza, Genthon István, Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. 50. o. említi, hogy a városháza bővítésére Brein Ignác 1848-ban tervet készített. Ez nyilván tévedés vagy elírás, mert Brein Ignác 1848-ban már régen nem élt.

[53] Zádor—Rados, 1943. 151. o.

[54] *Pesti tanácsi iratok, relationes a. n. 4808.* — Ybl Ervin: Ybl Miklós. Bp. 1956. 206. o.

[55] *Sz. B. 1338.* — Komárik Dénes: Brein Ignác ismeretlen műve. „Műemlékvédelem" XIII. 1. Bp. 1969. 29—34. kk. Az épület műemléki helyreállítása 1971/72-ben Lipták Irén terve szerint készült. — Borsos László stíluskritikai alapon kapcsolatba hozta személyével a VII. Majakovszkij u. 9. sz. kétemeletes lakóház építését (l.: 36. jegyzet). Mivel ez a szép műemlék valószínűleg 1806 körül, de biztosan Brein Ignác működésének kezdete előtt keletkezett, ez az attribuálás nem fogadható el. Az 1806 körüli építési évszámot valószínűsíti, hogy ebben az évben halt meg az ingatlan korábbi tulajdonosa: Häussler Sebestyén, három leánygyermekére mintegy 90 000 forint értékű örökséget hagyva. Catharina lánya férjével, Oberhäuser János ácsmesterrel közösen még a hagyatéki eljárás alatt 18 000 forintért megvásárolta a Király utcai „sogenannten Mayerhof"-ot a hagyatéki tömegből. *(Pesti lvt. Testamenta et inventaria a. m. 1373.)* Könnyen lehet, hogy ezután rövidesen építkezni kezdtek. A Szépítő Bizottmány megalakulása után a ház nem

Brein Ignác 1834. nov. 7-én, 47 éves korában halt meg hasvízkórban (Bauchwassersucht), Király utcai lakásában.[56] Bár végrendeletet nem hagyott hátra és hagyatéki eljárásra sem került sor, egyéb forrásokból megállapítható, hogy rövidebb élete alatt apjáénál lényegesen jobb vagyoni helyzetet sikerült elérnie, mind maga és felesége öröksége, mind saját prosperáló vállalkozása révén. Hamvait eredeti nyugvóhelyükről — feltehetően a Váci úti régi temetőből — később a Kerepesi temetőbe helyezték át a mai napig meglevő családi sírboltba.[57]

II. BREIN FERENC ÉLETÉNEK ÉS PÁLYÁJÁNAK FŐBB ÁLLOMÁSAI

Tanulóévek, vándorlás

Brein Ignác egyetlen gyermeke, Ferenc, a család negyedik generációjának tagja, 1817. nov. 28.-án született Pesten, szüleinek Váci (ma Bajcsy-Zsilinszky) úti lakásában.[58] Középiskolai tanulmányait 1827—1833-ig a pesti piaristák akkor már hat osztályos gimnáziumában végezte, apjával ellentétben mindvégig kitűnő (eminens) eredménnyel.[59]

Gimnáziumi tanulmányaival párhuzamosan három évig inaskodott apja mellett, a kettő egyidejűségéből azonban sejthetjük, hogy ez az inaskodás nagyrészt formális volt. Négy és fél évig a Landau Lénárd vezetésével vasárnapi iskolaként működő városi rajziskolát is látogatta, ahol szabadkézi és építészeti rajzot tanult.[60]

A gimnázium befejezését követő esztendőben, 1834-ben apja halálával súlyos csapás érte a családot. Vagyoni helyzetük és Brein Ignácné özvegyi jogon folytatódó iparűzése azonban még így is elegendő kitartást biztosított

---

épülhetett, mert 1808—1827-ig átnézett tervmutatóinak tanúsága szerint Oberhäuser ebben az időben erre a telekre építési engedélykérelmet nem nyújtott be. Brein Ignác pedig csak 1812-ben kezdi működését.

Itt kell még megemlítenünk, hogy az ún. kistopográfia (Zakariás, 1961.) négy épület korábbi periódusát — Bierbauer 1932-ben megjelent tanulmányának kontrollálatlan adatai alapján — kapcsolatba hozza mesterünkkel. Megállapítható azonban, hogy közülük kettő tévedésen alapult, kettőnél pedig csak a főfalak töredéke származik Brein Ignác korábbi, kisebb épületeiből. (Részletesen lásd Komárik Dénes i. m.)

[56] Bp. Terézvárosi r. k. plébánia: Matricula Defunctorum 1834—1837. p. 89. — *Pesti anácsi iratok, intimata a. n. 2215.*

[57] Jobb 16. sírbolt (a főbejárattól jobbra, a kerítésfal mentén). — A sírkövön a család itt nyugvó öt tagja közül csak kettőnek neve szerepel. A többié — köztük Brein Ignácé is — a „Sírbolt főkönyv"-ből állapítható meg. — Az alábbiakban a további kutatás céljára megadjuk rövid összefoglalásunkban nem említett kisebb jelentőségű iratok jelzetét: *Pesti tanácsi iratok, intimata a. n. 4030.* (versenytárgyalás céljára tervhez költségvetést készít és ő is indul az árverésen); *relationes a. n. 1363; 1688; 3257; 3366; 3836; 3914.* (különböző vitás ügyek, közülük egy testvéreivel). — *Pesti törvényszék. Processus civiles 3470; 4072; 5034; 5666.* — *Pesti törvényszék. Acta judicialia 1405; 6916; 7458; 8430; 8451; 8708; 8823; 9016; 9587; 9628; 10369;* továbbá olyan perek, melyeket már özvegye bonyolított le, illetve fejezett be férje munkáival, ügyeivel kapcsolatban: *12367; 12740; 12929; 15509; 15470; 15478; 15480; 15481; 22301.*

[58] Bp. Lipótvárosi (most Szent István Bazilika) r. k. plébánia: Liber Baptisatorum 1817—1829. p. 13. — Keresztapja anyai nagybátyja, Maar Mátyás kőfaragómester volt.

[59] Juventus Gymnasii Pesthiensis apud scholas pias . . . címen félévenként megjelenő gimnáziumi értesítők ez időszakra vonatkozóan fellelhető füzetei alapján.

[60] *Pesti tanácsi iratok, relationes, a. n. 10297.*

21. kép. Franz Beer: az oroszvári Zichy-kastély

volna ahhoz, hogy a 18 éves fiatalember folytassa tanulmányait: esetleg akadémiára iratkozzék, de mindenképpen eleget tegyen a céhes mesterré válás feltételeinek, vagyis a hároméves vándorlás és az egyéves pallérkodás követelményeinek. Brein Ferenc azonban mindezt nem tette meg. Hogy miért, miért sem, nem tudjuk. Talán elfogadhatjuk a céh jellemzését, mely Brein Ferenc 1839-ben benyujtott első mesterfelvételi kérelmének elutasító véleményezésében szerepel. E szerint tehetős és túlságosan gyengéd szülők egyetlen gyermekeként sem atyja életében, sem azután (1839-ig) nem foglalkozott az építő mesterséggel, erre se külső kényszerűség, se belső hivatás nem hajtotta.[61] Anyja művezetője ez alatt az idő alatt — mint beadványában állítja — természetesen nem lehetett, ezt a feladatot csak egy képzett, gyakorlott pallér láthatta el.[62]

Néhány évvel később, 1838. máj. 12-én, 21 éves korában megnősült, feleségül vette a pesti (józsefvárosi) származású Molnár Máriát.[63] A házasságkötés

[61] *Pesti tanácsi iratok, intimata a. n. 6865.*

[62] A céh elutasító véleményezésében azt is állítja, hogy az özvegy csak rövid ideig űzte a mesterséget szabályosan, tehát művezetővel, de a saját vállalkozásában: hamarosan (feketén) bérbe adta a művezetőnek, a kontárkodást segítve ezzel elő. Mivel ez időben mind több a céhek részéről a kifogás, hogy az özvegyek tulajdonképpen bérbe adják mesterjogukat a művezetőknek (táblalegényeknek), és azok az ő nevük alatt, de a saját kontójukra űzik iparukat — ez a kifogás Breinnével szemben is hihető. (Vö.: Dóka, 1970. 144—145. kk.)

[63] Bp. Terézvárosi r. k. plébánia: Matricula Copulatorum 1830—1840. p. 206. — Molnár Mária 1820. jún. 28-án született. Bp. Józsefvárosi r. k. plébánia: Matricula Baptisatorum

egyik tanúja Hild József volt. Érthető, hogy Brein Ferenc az új helyzetben önálló egzisztencia teremtésére törekedett, aminek legcélszerűbb módja az atyai vállalkozás folytatása volt. Az elmúlt években azonban elmulasztotta a mesterjog megszerzéséhez szükséges feltételek biztosítását, elsősorban a hároméves vándorlás kötelezettségének teljesítését. A vándorlásra az új házas fiatalember nyilván nem szívesen vállalkozott, a mesterjogot különben is mielőbb birtokolni szerette volna, ezért 1839. máj. 8-án a vándorlás elengedéséért és a mesterjog megadásáért folyamodott a tanácshoz. Kérelmében azt is előadta, hogy anyja kész javára az özvegyi mesterjogról lemondani. A céhszabályok ugyanis indokolt esetben lehetővé tették a vándorlás elengedését. Brein Ferenc esetében azonban nem volt indokolt, ellene szólt gyenge képzettsége, fiatal kora, s nem indokolta családjának anyagi helyzete, tehát szociális szempont sem. Kérését sem a céh, sem a tanács nem támogatta, s hivatalból történő felterjesztése után 1839. okt. 22-én a Helytartótanács is elutasította.[64] Az idők változásának jele, hogy a céh külföldi tanulmányút („Kunstreise") s valamely akadémia végzésének hiányát is felrója neki, holott ezek — az érvényes rendelkezések szerint — nem voltak feltételei a mesterjog megszerzésének. Brein Ferenc ezek után nem tehetett mást, mint hogy vándorútra kélt. 1839. nov. 20-án állítják ki vándorkönyvét, s egy hét múlva, nov. 27-én már rajzolóként *Anton Hoppe* bécsi építőmester s egyben főcéhmester (Obervorsteher) irodájában dolgozik.[65] Itt működik 1840. máj. 27-ig. Ekkor átmegy *Josef Kornhäusel* ugyancsak bécsi irodájába, ahol közel egy esztendeig, 1841. febr. végéig van alkalmazásban. Kornhäusel a bécsi klasszicizmus kiemelkedő mestere volt, kinek nevéhez — jelentős bécsi működésén kívül — főleg Baden bei Wien klasszicista városképének megalkotása fűződik.[66] Környezetében Brein Ferencnek jó alkalma volt építészeti kultúráját mélyíteni, mesterségbeli tudását gyarapítani. Kornhäusel elismerő hangú bizonyítványának tanúsága szerint nemcsak a mester által készített tervek kidolgozásában, tehát szerkesztő és rajzolóként működött, hanem költségvetések készítését, számla ellenőrzést, régi épületek felmérését is végezte, és részt vett az építkezések gyakorlati menetében, az irodai munkában és a helyszínen egyaránt.[67]

1818—1828. p. 139. (OL. filmtára: *A. 224. Rolle, 17/4.* alapján.) — Brein Ferencné három portréja (két kis festmény és egy fénykép) mai napig fennmaradt Dümmerling Ödön, ill. rokonsága birtokában. Brein Ferencné nevelőanyja volt Dümmerling Ödön korán árvaságra jutott, oroszvári születésü dédanyjának, Szandház Károlyné szül. Lidy Zsuzsannának. Igy került a családba a 3. jegyzetben említett irat is, valamint egy csiszolt díszpohár Franz Brein felirattal, 1848-as évszámmal.

[64] *Pesti tanácsi iratok, intimata a. n. 6865.* — A céh véleményezésében azt is említi, hogy hír szerint az özvegy újból házasodni készül, ami az özvegyi mesterjog megszűnésével jár. Ez is sürgeti tehát, ha igaz, Brein Ferencet a mesterjog megszerzésére.

[65] A vándorlásra vonatkozó iratok, bizonyítványok: *Pesti tanácsi iratok, relationes a. n. 10297.*

[66] Josef Kornhäusel (1782 körül—1860) tervezte 1815-ben a Veszprém megyei Döbrönte r. k. templomát, melynek eredeti terve is Magyarországon van, a Pannonhalmán őrzött gróf Somogyi levéltárban. (Dr. Mihályi Ernő: A magyar falu egyházművészete. Klny. a „Pannonhalmi Szemlé"-ből. Pannonhalma, 1934. 38. o.)

[67] Bécsi tartózkodása alatt az akadémiát nem látogatta. Ezt nemcsak az a negatívum bizonyítja, hogy mesterfelvételi kérelmeiben nem hivatkozik rá, s ilyen bizonyítványokat nem mutat fel, hanem az is, hogy a céh elutasító véleményezésében az ilyen stúdiumokat hiányolja, s Brein Ferenc ezt nem cáfolja meg. Téves tehát az irodalomban felmerülő megállapítás, mely szerint a bécsi akadémián tanult (Zádor—Rados, 1943. 266. o.).

Kornhäuseltől való megválása után két hónapig nem dolgozott sehol. Ezt az időt feltehetően hosszabb hazai látogatásra használta fel.

1841. ápr. 1-én gróf Zichy-Ferraris Emmanuel építészének, *Franz Beer*nek[68] szolgálatába állott, és több mint másfél évig pallérként vezette a Pozsony közelében levő oroszvári kastély[69] építését. Míg Kornshäuselnél a tiszta klasszicizmussal érintkezett, ennél az építkezésnél a telivér romantikával került szoros kapcsolatba. Bár az építészeti romantika már hazánkban is a levegőben volt, külföldön pedig megvalósult művek, szakkönyvek és folyóiratok hirdették, ez a közvetlen érintkezés alighanem döntő impulzusokat adott ahhoz, hogy önállósulva Pest romantikus építészetének egyik úttörője legyen. Az is figyelemre méltó, hogy Brein Ferenc Magyarországnak ezen a talán legkorábbi nagyszabású romantikus építkezésén, mely Henszlmann „Párhuzam"-ának megjelenésével egyidőben kezdődött, dolgozott vándorlása során leghosszabban, ennek hatását szívta legtovább magába.

1842. nov. 30-án befejezi oroszvári működését. Mivel 1843. ápr. 6-án már mesterfelvételért folyamodik, Oroszvárról valószínűleg rögtön Pestre megy. Hiszen négy hónap nem sok idő ahhoz, hogy rendezze otthoni dolgait, tájékozódjék, s felkészüljön a számára oly fontos mesterjog megszerzésére.[70]

Harc a mesterjogért

A mesterjog megszerzése azonban nem ment könnyen és gyorsan. Több mint egy évtizedbe telt, míg elérte, hogy a pesti kőműves és kőfaragó céhbe mesterként bekebelezzék. E késlekedésnek, mint látni fogjuk, kezdetben a céh, később inkább ő maga volt az oka. Mielőtt azonban e hosszadalmas küzdelmet áttekintenénk, vessünk egy pillantást a mesterjog megszerzésének feltételeire és processzusára.[71]

[68] Franz Beer talán azonos azzal a freiburgi érseki építési felügyelővel, aki 1891-ben halt meg (születési adata nem ismeretes), s akitől — többek között — a karlsruhei nagyhercegi mauzóleum és a freiburgi Jézus Szíve templom származik. (Thieme—Becker: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler. Band II. Leipzig, 1908, 342. o. — a lexikonban szereplő több Franz Beer közül csak ez az egy volt kapcsolatba hozható Zichy gróf építészével.) — Egész biztos tőle származik a csehszlovákiai Hluboká kastélyának romantikus átépítése, helyesebben az 1839-ben kezdődő munkálatok első szakasza, mert az 1871-ig tartó építkezést Ferdinand D. Devoreckỳ fejezte be. (Burgen und Schlösser in der Tschechoslovakei. Praha, 1962. 138—139. kk.)

[69] Az angolos gótikájú oroszvári kastély építésének (illetve valószínűleg átépítésének és kiépítésének) időpontja eddig nem volt ismeretes. Az irodalom nagyobbrészt nem köti évszámhoz, kisebbrészt a legváltozatosabb tévedéseket tartalmazza. Ez alól egyedül Zádor Anna Pollack-monográfiája kivétel (Zádor, 1960. 60. o.), mely a „Honderű" 1845-ös kötetének mellékleteként megjelenő kastélyábrázolást megemlítve olyan „terminus ante quem"-et publikált, mely nyilvánvalóvá tette a mű korai keletkezését. — Az oroszvári kastély korai ábrázolásai: „Honderű" Budapest, 1845. III. év, II. fele 1. szám, Nyárhó 8. p. 2 és 3 közt dupla oldalon műmelléklet. Bertrand J. rajza nyomán Patin A. litográfiája; Hunfalvy János: Magyarország és Erdély eredeti képekben. II. kötet. Darmstadt, p. 45 után képtábla; „Az Ország Tükre" II. 23. Pest, 1863, aug. 11. p. 275. — Miként a kastély építésének időpontja, úgy mestere sem volt eddig ismeretes. Ezt az értékes adatot is Brein Ferenc mesterfelvételi anyagában levő, Franz Beer által kiállított bizonyítvány szolgáltatja.

[70] 1843. márc. 14-én hitelesítteti bizonyítványai másolatának nagy részét Menyhárt Lászlóval, a királyi tábla hites jegyzőjével.

[71] Részben Dóka, 1970. alapján.

A kőműves (vagy építő) mesteri jog megszerzésének a következő feltételei voltak:

1. A mesterség megtanulása vagyis inaskodás. Ez három évig tartott, utána az inas felszabadult legénnyé.
2. Rajztanulás (Pesten általában rajziskola látogatása).
3. Hároméves vándorlás.
4. A vándorlás során vagy utána egy nagyobb építkezésnek pallérként való, önálló vezetése, legalább egy évig.
5. Nagykorúság; honosság vagy elbocsátó levél; stb.
6. Mestervizsga letétele. Ez két részből állt: elméleti vizsgából és remek készítéséből. Az utóbbi egy nagyobb szabású épület tervének és költségvetésének elkészítéséből állott.

A mesterjog megszerzésének processzusa két részre tagolódott:

1. Felvétel ún. „tanácsi mester"-nek (Aufnahme). Ez a városi tanács hatáskörébe tartozott. Bár mindig a céh véleményének megkérdezése után, de gyakran annak ellenére történt, feltéve, hogy a kérelmező a mestervizsga kivételével minden feltételnek eleget tett. A tanácsi felvétel után a céh köteles volt az elméleti vizsgáztatást megtartani s a remeket feladni.
2. Az elméleti vizsga letétele és a remek elkészítése, ill. elfogadása után mesterként való bekebelezés (Einverleibung). Ez elsődlegesen a céh ügye volt.

A céhek elsőfokú felügyeletét a városi tanács látta el, s egy-egy céhbiztossá kinevezett tanácsnok útján gyakorolta. A másodfokú felügyelet a Helytartótanács (a szabadságharc után ennek jogutódai) hatáskörébe tartozott. Az abszolutizmus idején a legfelsőbb fórumot a monarchia Kereskedelmi, Ipari és Középítési Minisztériuma képviselte.

*

Brein Ferenc 1843. ápr. 6-án nyújtotta be bizonyítványokkal felszerelt mesterfelvételi kérelmét[72] a tanácsnak, a tanács pedig azonnal átadta a céhnek véleményezésre. Noha a céhszabályok értelmében a céhnek 30 napon belül válaszolnia kellett, gyakran nehezítette a felvételt a válaszadás halogatásával. Ez esetben is a kérelmező s a céhbiztos számtalan sürgetése, valamint két újabb tanácsi határozat ellenére is csak közel egy év múlva válaszol, a kérelmet elutasítva. A magistratus azonban a céh álláspontját nem teszi magáévá, s Brein Ferencet, ki 1844. febr. 26-án már a polgárjogot is megszerezte,[73] márc. 8-án a remek elkészítésének feltételével tanácsi mesternek felveszi. A céh viszont ezután hónapokig a remeket nem adja fel. Brein szerint arra hivatkozva, hogy a céhmesterek közül senkinek sincs alkalmas helye a remek elkészítésére,[74] a céh szerint azért, mert az elméleti vizsgát még nem tette le. Ez utóbbit Brein Ferenc nyilván elintézettnek tekintette azoknak az elméleti kérdéseknek megválaszolásával, melyeket a céh tanácsi mesterként való felvétele előtt tett fel

[72] *Pesti tanácsi iratok, relationes a. n. 10297.*
[73] *Matricula Civium Pesthinensium II. ab anno 1816—1848, folio 222.*
[74] Előírás volt, hogy a remeket valamelyik mester lakásán, ill. műhelyében kellett elkészíteni.

neki.[75] Végülis 1844. aug. 31-én a nádorhoz fordult panszával, s kérte, hogy remeklését a halogató céh helyett az Országos Építési Igazgatóság előtt végezhesse. A Helytartótanács — a városi tanács és a céh véleményének kikérése után — úgy dönt, hogy a céhnek haladéktalanul fel kell adnia a remeket.[76] Ennek alapján a magistratus 1845. febr. 19-én intézkedik, hogy a céh 30 napon belül tegyen eleget a felsőbb rendelkezésnek.

Brein Ferenc azonban a remekfeladatot nem kapta meg. Ő szerinte azért, mert a céh halogatta, a céh szerint — s ez a valószínűbb — azért, mert nem jelent meg a remekfeladat átvételéért. Ezek után Brein Ferenc 1850. febr. 18-án kérelmet nyújtott be a pest-budai kerületi miniszteri biztoshoz, hogy szemeinek orvosi bizonyítvánnyal igazolt gyengülésére való tekintettel engedjék el a minuciozus rajzmunkát kívánó remekfeladat elkészítését.[77] Kérésének támogatására előadja, hogy az elmúlt időszakban mintegy 40 nagyobb szabású épületet tervezett és épített meg, ezenkívül a városnak számos csatornaépítést és egyéb munkát kivitelezett, mindezek minden rajzi remeknél ékesebben bizonyítják képességét és tudását. A céh ellenzi,[78] a tanács pártolja, a miniszteri biztos pedig máj. 24-én kompromisszumos döntéssel zárja le az ügyet. Remekelnie kell, mivel szemeinek gyengesége nem látszik olyan mértékűnek, hogy a remek elengedését indokolná, „figyelemmel mindazonáltal a beavatott orvosi bizonylatra megengedtetik, hogy könnyebb, 's kisszerü rajzolást remek gyanánt készítsen. . .".

Most már azonban nyilvánvaló, hogy Brein semmiképpen nem akar remeket készíteni. Pedig ennek lehetősége 1851-től, az ideiglenes iparrendtartás[79] megjelenésétől kezdve a minimumra redukálódott. E szabályzat ugyanis megszünteti a remek-felmentést, legfeljebb könnyítésekre nyújt lehetőséget. Brein azonban tovább próbálkozik. 1851 végén ismét a remek elengedéséért folyamodik. Szemész professzor bizonyítványával igazolja, hogy másfél év alatt annyit romlott szemének állapota, hogy végképp nem tudja a remeket elkészíteni, sőt

[75] Az 1844. jan. 17-én feltett kérdések és a céh által ki nem elégítőnek talált válaszok az iratok közt megtalálhatók. Mivel az elméleti vizsgák követelményeit nem ismerjük, az adott válaszokat más vizsgázók teljesítményével összevetni egyelőre nem tudjuk, nem állapíthatjuk meg, hogy a céh negatív véleménye mennyire volt elfogult.

[76] Figyelemre méltó a Helytartótanács indoklása: „. . . minekutánna az illető Czéh több hasonló esetekben . . ., midőn az illető folyamodók különösen theoretikai készültségüket tüntetvén ki, a' Mesteri jogért esedeztek, a' kérés megtagadását főleg azon tekintetből, mivel e' Városban csak kőműves mesteri Czéh, nem pedig építészi Egyesület létezik, ellenzette, e' jelen esetben pedig az esedező azon felül, hogy mesternek tanácsilag már különben is elfogadtatott, gyakorlati képességét az előadottak szerint is elegendőkép bizonyítaná; a fenn említett Czéh e' folyamodás tárgyában tett alaptalan ellenvetésétől, és illetőleg kérelmétől elmozdíttatott légyen, . . ."

[77] A céhszabályok lehetővé tették, hogy (főleg egészségügyi szempontból) indokolt esetben a remeklés alól a kérelmező felmentést kapjon. Különösen „szemgyengeség" és „mellbaj" esetében. 1840—1850 közt hat kérelmezőt vettek fel szemgyengeségről hozott bizonyítvány alapján, a Helytartótanács utasítására, a kőműves céhbe mesterként: Hoffer Józsefet, Böhm Benedeket, Diescher Jánost, Cassano Józsefet, Limburszky Józsefet és Senger Andrást. (Komárik, 1971.)

[78] *Pesti tanácsi iratok, relationes a. n. 10297; Pesti tanácsi iratok 2087/1850—52.* — Érdemes a céh véleményezéséből az alábbiakat idéznünk: „Csudálatos valóban, hogy Brein F.nek szemei a' rajzoláshoz gyengék, a czélba lövésre mégis alkalmasak, s hogy Brein Ferencz féll a megerőltetett munka által okozandó fő betegségektől, mindazonáltal fogadásból lovagolni és nyulászni minden legcsekélyebb testi megerőltetés nélkül képes."

[79] „Provisorische Instruktion über Regulung der Handels- und Gewerbeverhältnisse im Kronlande Ungarn" 1851.

ha ezt megtenné, okvetlenül a szürke hályog csapásának lenne kitéve. A következő év elején kelt döntés azonban csak annyi könnyítést engedélyez, hogy remeklését segédek igénybevételével, de az ő irányításával el kell végeznie, továbbá az új rendtartásra hivatkozva, a céh mindig hangoztatott követelésére előírja az elméleti vizsga letételét. Ezt Brein megfellebbezi és megnyeri: megkapja a teljes felmentést. Ezt viszont a bécsi minisztériumnál a céh fellebbezi meg, s ő is megnyeri, most már a legfelsőbb fokon.[80]

Időközben, 1852 közepén, újabb rendelkezés látott napvilágot, mely szerint a mesterjog megadását megelőző vizsgáztatást nem a céh, hanem az Országos Építési Igazgatóság vezetésével bizottság végzi, természetesen a céh részvételével. Brein Ferenc ügye a továbbiakban e bizottság előtt zajlik, de csak rövid ideig.[81] A bizottságot ugyanis csak a következő év (1853) közepére sikerült megszervezni és először összehívni, 1853. nov. 4-én viszont Brein Ferenc anyja meghalt,[82] s ez gyökeresen új helyzet elé állította mesterjoggal nem rendelkező fiát.[83]

Brein Ferenc először engedélyt kért, és kapott a Helytartóságtól, hogy iparűzését addig folytassa, míg megkezdett munkáit befejezi, ill. a végleges felmentést s így a mesterjogot megszerzi. Az engedély kézhezvétele után, 1854. márciusában benyújtja felmentési kérelmét a bécsi Kereskedelmi, Ipari és Középítési minisztériumhoz. Ez a lépése végre eredményre vezetett, s a minisztérium 1854. szept. 1-én kelt 19568/1183. sz. rendelkezésével a mestervizsga alól felmentette. A döntést a pesti tanács 1854. szept. 23-i tanácsülésén hozott határozatával közölte az érdekeltekkel, elrendelve a haladéktalan inkorporálást.[84] Ez a mesterkönyvbe való bejegyzéssel okt. 26-án meg is történt.[85]

Megjegyzendő, hogy a mestervizsga letételének, ill. a remek elkészítésének hosszabb halogatása annak idején egyáltalán nem volt ritka jelenség. A század első felében pl. Hild József 27 évig,[86] Zofahl Lőrinc 13 évig,[87] ifj. Zitterbarth Mátyás 7 évig[88] nem készítette el a feladott remeket. Hild József esete még abban is hasonlít Breinéhez, hogy özvegy anyja művezetőjeként dolgozott, s annak halála után — tekintettel nagyszabású életművére — remeklés nélkül

[80] *Pesti tanácsi iratok, relationes a. n. 10297; Pesti tanácsi iratok 2087/1850—52; 1112/1853.* — A több mint tíz évig húzódó mesterfelvételi ügy egyes aktáit, mint előriatokat, többször csatolták különböző felterjesztésekhez, ez a magyarázata, hogy egy-egy önálló ügyrésznek iratai általában két-három jelzet alatt találhatók.

[81] *Pesti tanácsi iratok 1112/1853; 11029/1853.*

[82] Bp. Terézvárosi r. k. plébánia: Matricula Defunctorum ab Anno 1852—1854. p. 233. (OL. filmtára: *A. 125. Rolle, 9/68.* alapján.) Elhalálozásakor 64 éves volt. — Brein Ferenc és a céh közti viszonyra jellemző, hogy röviddel Breinné halála után, nov. 21-én, a céh közli a tanáccsal: a nemrég elhunyt Brein Ignácné helyére készek a közel két éve kérelmező ifj. Feszl Józsefet (Feszl Frigyes testvérét) felvenni. *(Pesti tanácsi iratok 18643/1853.* — Komárik, 1971. 398. o.)

[83] Brein Ferenc anyja művezetőjeként, annak életében, gyakorlatilag úgy folytathatta működését, mint bármely más építőmester. Ezért nem volt számára sürgős a mesterjog megszerzése, csupán a jövőre gondolva kellett ezzel foglalkoznia. Mesterjog híján ugyanis ki volt téve annak a veszélynek, hogy anyja halála után fel kell oszlatnia vállalkozását, s önállóan nem működhet tovább. Ha pedig feleségénél korábban hal meg mesterjog nélkül, feleségének nincs módja az özvegyi jogon való iparűzésre.

[84] *Pesti tanácsi iratok 17669/1853; 2838/1854.*

[85] Schneider, 1912. 215—216. kk. — A céh azonban még ezután is kellemetlenkedik, pl. nem hívja meg a negyedéves céhgyűlésre. *(Pesti tanácsi iratok 9538/1855.)*

[86] Rados, 1958. 41, 263. kk; Komárik, 1971. 401. o.

[87] Rados, 1958. 263. o; Schneider, 1912. 212, 213. kk; Komárik, 1971. 418. o.

[88] Rados, 1958. 263. o; Schneider, 1912. 213. o; Komárik, 1971. 418. o.

kapta meg a mesterjogot. Brein Ferenc kortársai közül Ybl Miklós 20 évig,[89] Diescher Antal 9 évig,[90] Kauser Lipót több mint 10 évig[91] nem remekelt, majd ez utóbbi fel is hagyott a remeklés nélküli mesterjog-szerzés kisérletével. Nincs tehát lehetőségünk arra, hogy Brein Ferenc vonakodásából építészeti képességeire vagy jellemére nézve bármily következtetést levonjunk.

Csőd, letelepedés Székesfehérváron

Brein Ferenc a nehezen megszerzett építőmesteri jog önálló gyakorlását nem sokáig élvezhette. Mesterként való bekebelezése után egy évvel feleségével közösen csődöt kellett jelentenie, s a csődöt 1855. dec. 17-én meg is nyitották ellenük.[92] Ezután csak megkezdett munkáinak befejezését engedélyezték neki, s ezek bevételeit is ellenőrzés alatt tartották. Új munkát nem vállalhatott, 1855 után nem is találkozunk terveivel a pesti Szépítő Bizottmány anyagában.

Ma már nem egykönnyü megállapítani, hogy a vagyonos[93] és gyermektelen házaspárnak valójában miért kellett csődbe jutnia. Brein maga a nagy székesfehérvári katonai építkezés[94] terheit adja okul, s ezt közvetlen magyarázatnak el is fogadhatjuk. Zitterbarth Mátyás is a rendkívüli volumenű lipótmezei tébolyda építése közben ment csődbe.[95] De csődbe jutottak ez időben mások is, így pl. Feszl 1854-ben[96] vagy — mint Brein csődirataiból megtudjuk — a Kauser—Gerster társulás és Kauser János kőfaragó mester is. Mindezek magyarázata részben a szabadságharcot követő esztendők gazdasági pangása, még inkább azonban az a radikális struktúra-változás lehetett, amit a feudális-patriarkális gazdálkodásról a kapitalisztikus gazdálkodásra való hirtelen áttérés jelentett.

A csődeljárás rendkívül sokáig, kerek 15 esztendeig elhúzódott, s csak 1870. dec. 31-én, a visszaállított Pest városi törvényszék csődeljárást megszüntető

[89] Ybl Ervin: Ybl Miklós. Bp. 1956. 12. o; Komárik, 1971. 416. o.

[90] *Pesti tanácsi iratok, eng. 363/1848; Pesti tanácsi iratok 5799/1854.* (Diescher Antal mesterfelvételi iratai) — Schneider, 1912. 215. o; Komárik, 1971. 395. o.

[91] *Pesti tanácsi iratok, relationes a. n. 12976; Pesti tanácsi iratok 7732/1850—52; 6565/1853; 13772/1853; 1133/1854.* (Kauser Lipót mesterfelvételi iratai.) — Komárik, 1971. 403—404. o.

[92] *Pesti Országos Törvényszék. 1855. V. 102.* A több ezer foliót számláló, két extra fasciculust megtöltő anyag befejező része a 352 foliónyi *Visszaállított Pest városi törvényszék. III. 614/1866.* jelzetű csomagban található. A csőd megnyitását törvényes módon napilapokban is meghirdették: „Pest-Ofner Zeitung" 1855. dec. 24, 27, 28. 2117, 2128, 2133. kk; „Budapesti Hírlap" 1855. dec. 28, 31, 1856. jan. 8. 3130, 3140, [5—6] kk; továbbá a „Wiener Zeitung"-ban. — Érdekességként megjegyezzük, hogy a csődeljárás kijelölt perügyelője Primayer János pesti ügyvéd volt, Lechner Ödön későbbi apósa.

[93] A Brein-házaspár vagyona nagyrészt ingatlanokból állott: két nagyobb emeletes ház a Lipótvárosban (Váci út) és Terézvárosban (Király utca), telkek, szőlők, kőfejtő és téglaégető Kőbányán. Ezek túlnyomó részét Brein Ferenc szüleitől örökölte, első felét még 1834-ben apjától, másodikat 1853-ban anyjától. Anyjának hagyatéki inventáriuma *(Visszaállított Pest városi törvényszék, hagyatéki iratok. II. 6399/1861—65.)* és a csődeljárás során lebonyolított árverések adatai szerint az ingó és ingatlan vagyon, az iparűzéshez szükséges felszerelés nélkül, mintegy 170 000 egyezményes értékű forintot tett ki — természetesen terhek nélkül.

[94] Brein ennek az építkezésnek kivitelező vállalkozója volt. A szerződést 1854. szept. 19-én írták alá, de a „Cautions-Urkunde" már 1854. máj. 23-án kelt. Az építkezés évekig tartott.

[95] Pest szab. kir. város törvényszékének 8744/1865. sz. a. végzésével. *(Pesti telekhivatal iratai 3007/1867. folio 1.)*

[96] *Pesti Országos Törvényszék. 1854. V. 404.*

határozatával ért véget. Ez alatt elárverezték a Brein házaspár minden ingó[97] és ingatlan[98] vagyonát, ebből s a folyamatosan lefoglalt székesfehérvári bevételeiből kielégítették a hitelezőket.[99]

Brein Ferenc a nagy katonai építkezés miatt 1856-tól kezdve egyre többet tartózkodik Székesfehérváron,[100] s az 1860-as évek elején végleg le is telepedik itt.[101] Lehet, hogy ebben szerepet játszott feleségének 1861. okt. 10-én bekövetkezett halála is.[102]

Brein Ferenc székesfehérvári körülményei és munkássága még nagyrészt feltáratlanok. A jelek azonban arra mutatnak, hogy a katonai építkezés befejezése után önálló vállalkozást nem kezdett, s valószínű, hogy inkább kiviteli munkákra szorítkozott. Ezt alátámasztja, hogy vagyon és hagyaték nélkül halt meg,[103] továbbá a ciszterci gimnázium építésével kapcsolatos körülmények. Ez utóbbiról ugyanis tudjuk, hogy „. . .a tanári kar által felülvizsgált építési tervezet és költségvetés alapján Rezutsek Antal zirci apát Stadler Katalin vállalkozóval, illetve ennek teljhatalmú megbízottjával, Brein Ferenc építésszel a szerződést 1874 máj. 13-án megkötötte."[104]

Stadler Katalin egyébként Brein Ferenc második, törvénytelen felesége volt, aki 1878. nov. 10-én halt meg 54 éves korában, Székesfehérváron.[105]

[97] A csődiratokon kívül az árverési hirdetések tájékoztatnak: „Pest-Ofner Zeitung" 1858. jún. 15, 16, 17; „Budapesti Hirlap" 1858. jún. 15, 16, 17. „. . . . szobabútorok, házi eszközök, hintó, kocsi, lovak, lószerszám, ruha és fehérneműek . . ."

[98] A csődiratokon kívül: „Pest-Ofner Zeitung" 1856. júl. 3, 4, 5; 1856. szept. 27, 28, 30; 1857. márc. 25, 27, 28; „Budapesti Hirlap" 1858. jún. 12.

[99] Nagyszámú hitelezői közt szerepelnek korábbi építtetői, mint pl. Grünzweil Norbert vagy a Tolna megyei Viczay grófné, iparostársai, pl. Walter József ácsmester. A terjedelmes csődanyag gazdag inventáriumaival, a hitelezőkről összeállított részletes kimutatásaival s egyéb iratanyagával igen értékes gazdaság- és kortörténeti adatokat tartalmaz, sőt építéstörténeti részletkutatáshoz is hasznos forrásokat rejt magában. Mindezek feldolgozása azonban túlnő e tanulmány keretén.

[100] 1855-ben mindössze két kisebb építkezésre kért engedélyt a pesti Szépítő Bizottmánytól. Ezeken, valamint az előző évből áthúzódó egy-két munkáján s a budai jótékony nőegylet Uri utcai házának Máltás által tervezett emeletráépítésének 1855/56-ban folyó kivitelezésén kívül egyéb pest-budai munkája ebben az időben valószínűleg nem volt.

[101] Brein Ferenc a pesti címjegyzékekben a csődbejutás után is változatlanul szerepel az építőmesterek közt. A „Pester Lloyd Kalender" 1865. évi kötetében nem szerepel, az 1866. évi kötettől kezdve — mint a pesti céh tagja — megtalálható ugyan, de neve mellett már nem régi pesti címe, hanem „Stuhlweissenburg" olvasható. — A magyar képzőművészeti társulat 1864. évre szóló évkönyve, mely e sorozatban először közli a „magyarországi képzőművészek" névsorát, Brein Ferenc nevét már székesfehérvári címével közli.

[102] Bp. Józsefvárosi r. k. plébánia halotti anyakönyve 1861. szept. 1.—1864. p. 16. (OL. filmtára: *A. 255. Rolle, 17/70.* alapján.) — *Belvárosi Járásbíróság iratai. Halálozási esetek 1861ik évről.* — Brein Ferencné Pesten halt meg 40 éves korában, s a Kerepesi temetőben temették el.

[103] Egy, a csődanyagban található irat szerint Brein Ferenc halála után megkeresés érkezett vidékről egy állítólagos korábbi követelésnek a hagyatéki tömegből igényelt kielégítése ügyében. A törvényszék érdemben nem is foglalkozik az üggyel, hanem a keresetet elutasítja mondván, hogy az elhunytnak sem vagyona, sem hagyatéka nem volt.

[104] Lakatos Dénes dr.: A székesfehérvári ciszterci rendi katholikus főgimnázium száz éves története. Székesfehérvár, 1914. 37—38. kk.

[105] Székesfehérvár-Belvárosi plébánia 1876. dec. 31-gyel kezdődő halotti anyakönyve. p. 65. (OL. filmtára: *A. 573. Rolle. 164/44.* alapján.) Az anyakönyv a pesti (józsefvárosi) származású asszonyról megjegyzi, hogy néhai Onhaiser N. lakatos özvegye, Brein Ferencet

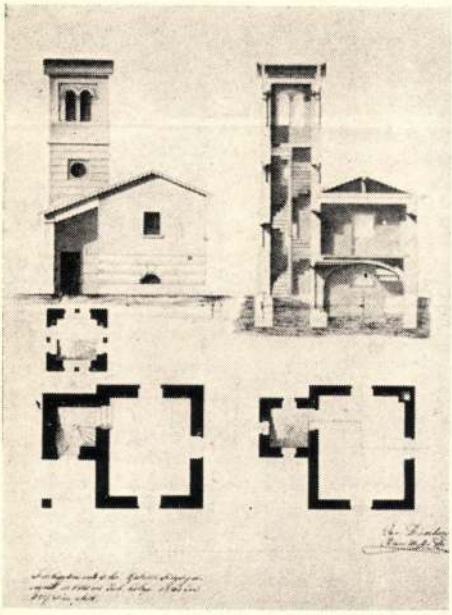

22—23. kép. A kőbányai csősztorony kamarai jóváhagyási terve és mai (helyreállítás előtti) képe

Brein Ferenc csak fél évvel élte túl, 1879. ápr. 7-én, 61 éves korában ő is elköltözött az élők sorából.[106] Hamvai szüleinek, feleségének és Stadler Katalinnak hamvaival együtt a Brein-család pesti sírboltjában nyugszanak.[107]

---

azonban nem említi. — A „Székesfejérvár" című helybeli társadalmi hetilap VIII. évf. 91. számának (1878. nov. 13, 365. o.) nekrológjában Brein Ferenc az egyetlen nem Stadler-nevű gyászoló, s mint „rokon" szerepel közöttük. — Fél évvel később, Brein Ferenc halála után, egy másik helyi orgánum többek közt ezt írja halálhírében: „Nejét pár hét előtt temették el". — Stadler Katalint a Brein-család pesti kriptájba temették. Noha a kriptában öten nyugszanak, a sírkövön csak Stadler Katalin és Brein Ferenc neve olvasható.

[106] Székesfehérvár-Belvárosi plébánia 1876. dec. 31-gyel kezdődő halotti anyakönyve. p. 81. (OL. filmtára: *A. 573. Rolle, 164/44.* alapján.) — „Székesfehérvár és Vidéke" VII. 43. Székesfehérvár, 1879. ápr. 10. [3.] o. (Többek közt ezt írja: „A boldogult egyike volt városunk legjobb étvágyú embereinek. Béke porain!") — „Székesfehérvári Kiállítási Lapok" 1879. ápr. 13. 28. o.

[107] Kerepesi temető: jobb. 16. sírbolt (a főbejárattól jobbra, a kerítésfal mentén). A Kerepesi temető irodájában őrzött „Sírbolt főkönyv" (a korábbi főkönyv másolata) szerint sírbolttulajdonos: „Brein Franz Familie Ruhestätte". A főkönyv a következő halottakat tartja nyilván: Brein Magdolna, Brein Mária, Brein Ignác, Stadler Katalin, Brein Ferenc (ebben a sorrendben!). Egy sírhely még üres. — A kripta felett egyszerű, gótizáló részleteket mutató, romantikus ízlésű sírkő emelkedik.

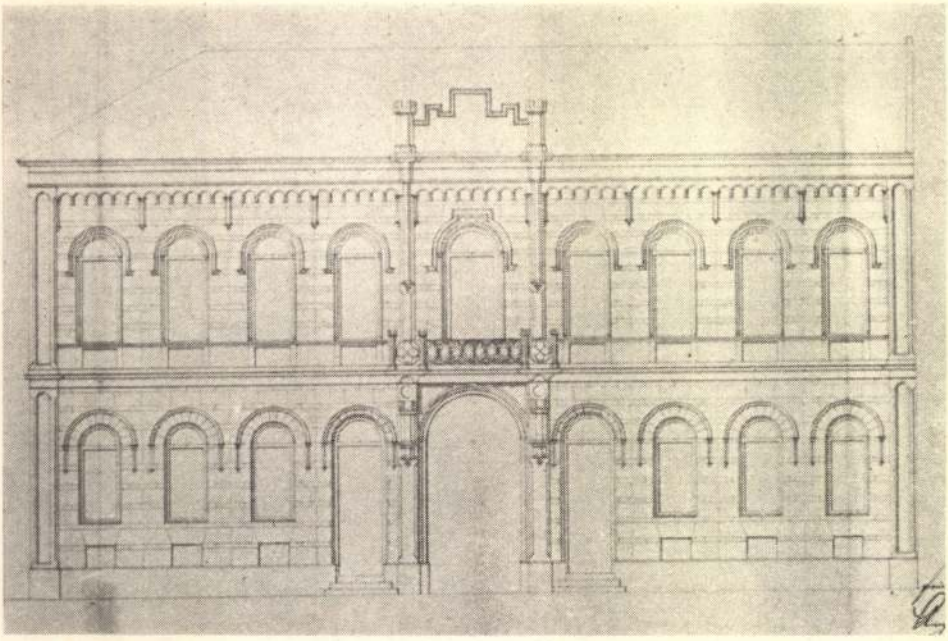

24. kép. A Schücke-ház homlokzatterve

25. kép. A Schücke-ház képe 1859-ben

III. BREIN FERENC PESTI MŰKÖDÉSE

Brein Ferenc pesti működése[108] 1843—1856-ig terjed. 1842 decemberében érkezett vissza vándorútjáról, s 1856 folyamán fejezte be csődbe jutása előtt megkezdett pesti munkáit. E tizennégy esztendő munkásságát két részre oszthatjuk. Oly épületek építésére, melyeknek tervét is ő készítette s pusztán kiviteli munkáira. Művészileg értékelhető művei architektúra szempontjából a romantikus és a klasszicizáló irányzat közt oszlanak meg. Ezeket kiegészítik nagy számban készült, műformákat nem mutató toldaléképítkezései, kis átalakításai és építményei.

Pesten és Budán eddig megállapítható 78 munkája közül — melynek csak töredéke nem valósult meg — 66 abból a tizenkét éves időszakból származik, melyben anyja művezetőjeként, tehát gyakorlatilag az ő özvegyi mesterjogán működött. E jogállás következménye, hogy a pesti Szépítő Bizottmányban fellelhető terveinek túlnyomó többségét nem ő írta alá, hanem „für die Wittwe Magdalena Brein" megjegyzéssel a céh által kijelölt s a jogi értelemben felelősséget vállaló építőmester: 1851-ig Pollack Ágoston, majd Hild Károly. Ez a körülmény eddig elég sok zavart okozott a kutatásban. A Szépítő Bizottmánynak a harmincas évektől kezdve fokozatosan ismeretessé váló anyaga alapján sokan a felelősséget vállaló építőmestert tekintették a terv szerzőjének, akkor is, ha egykorú vagy közel egykorú forrásokkal kerültek ezáltal szembe.[109] Holott az özvegyi jogon működő irodák terveit művezetőik készítették, ahogyan ez pl. Hild Józseffel kapcsolatban soha nem vált kérdésessé. Brein Ferencnél ezt mester felvételi iratai[110] s a Szépítő Bizottmány véleményezése alapján 1854 májusában kiállított tanácsi bizonyítvány[111] is igazolja. Módunk van tehát pesti működésének hiteles megrajzolására.

Romantikus művei

Romantikus művei, s egyáltalán pesti alkotásai sorában első a *kőbányai csősztorony* — korábbi nevén: főcsőszház — ma is meglévő sajátos építménye (X. Harmat utca 31.). Az egykor terjedelmes kőbányai szőlőterület legmagasabb pontján, az Óhegy tetején emelkedő épület két részből áll: kétszintes,

[108] Ide számítjuk kevés budai munkáját is.

[109] Az, hogy a tervező és az engedélyezési terv aláírója nem azonos személy, nemcsak az özvegyek művezetőinél áll fenn. Még súlyosabban és nehezebben megoldhatóan jelentkezik ez a probléma a korszak mesterjoggal nem rendelkező vagy még nem rendelkező építészeinél, pl. Yblnél, Feszlnél, Kauser Lipótnál, Gerster Károlynál, Máltás Hugónál. Az ő terveiket rendszerint a kivitelező vállalkozó, ritkábban „strómann" írta alá.

[110] Mesterfelvételi kérelmeiben Brein Ferenc saját művének mondja az anyja irodájában készült munkákat, s ezek közül az 5—6 legjelentősebbet mindig cím szerint is megnevezi. És ami fontos, ezt a céh is elismeri, bár mindig hangsúlyozza a felelősséget vállaló, aláíró építőmester ellenőrző szerepét. Véleményünk szerint ez az ellenőrző szerep, ha az illető elfoglalt és pénzkereső építőmesterek egyáltalán komolyan vették, legfeljebb a műszaki biztonság alapvető követelményeire szorítkozott. Hiszen művészeti kérdésekbe még a hatósági jogkörrel működő Szépítő Bizottmány is alig szólt bele a tervek engedélyezése során.

[111] *Pesti tanácsi iratok 2838/1854.* folio 18—21. Brein Ferenc kérelme és az annak alapján kiadott bizonyítvány impuruma fontosabb pesti munkáiról. — Itt jegyezzük meg, hogy 1847. jan. 8.—1851. ápr. 24-ig Lohr Antal későbbi pesti építőmester rajzolóként működött irodájában. *(Pesti tanácsi iratok II. 296/1860.)*

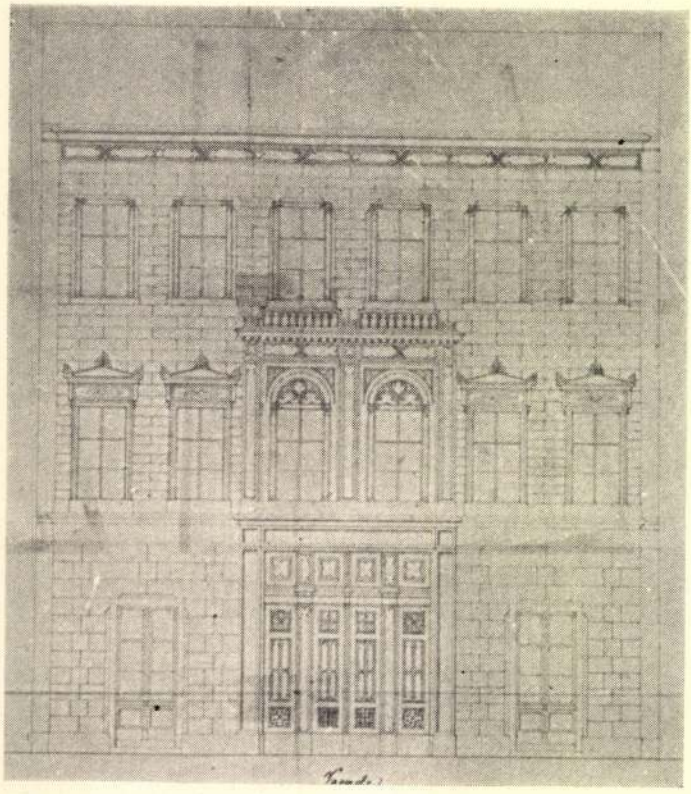

26. kép. A Rudich-ház homlokzatterve

oromzatos, nyeregtetővel fedett, téglalap alaprajzú őrházból és ahhoz keskeny összekötő tag közvetítésével aszimmetrikusan csatlakozó őrtoronyból.[112]

A szőlőbirtokosság által szorgalmazott munkára Brein Ferenc eredetileg kivitelezőként kapta megbízását Pest városától, az 1843. okt. 31-én megtartott kiviteli versenytárgyaláson.[113] Mikor azonban a szerződésnek a következő év februárjában történt megkötése után az építkezést elkezdte, már egyáltalán nem a versenytárgyalás alapjául szolgáló klasszicizáló Zofahl-tervet követte, hanem saját, romantikus terve szerint dolgozott. E terv nemcsak architektúrá-

[112] Az épület hármas funkciót látott el:
a) Az őrtorony nagy terület szemmeltartásának, felügyeletének lehetőségét biztosította.
b) Az őrház alagsori helyiségei a csősz tartózkodási helyéül szolgáltak.
c) Az emeleti helyiségben gyűlt össze minden szerdán a szőlőbirtokosok választmánya. A választmányi üléseken mindig részt vett egy városi tanácsos is, és megjelenhetett minden szőlőbirtokos, ez utóbbiaknak azonban szavazati joguk nem volt. (Dausz Gyula: Kőbánya múltja és jelene. Bp. 1913. 49. o.)
Az egykor virágzó kőbányai szőlőkultúra fokozatos pusztulásával a főcsőszház is elvesztette jelentőségét. 1971-ben történt helyreállításáig (tervező: T. Papp Melinda) az építmény őrház részét lakásnak használták.

[113] A versenytárgyaláson rajta kívül még Kasselik Ferenc és Diescher József vett részt. — A csősztorony építésére vonatkozó anyag: *Pesti tanácsi iratok, intimata a. n. 10096.*

ban, díszítményekben különbözik elődjétől, hanem a feladat — egymáshoz kapcsolódó kétszintes őrház és őrtorony — teljes megoldásában is. A tervváltotatás kezdeményezője feltehetően maga Brein Ferenc volt, ki a fiatal generáció tagjaként már az új építészeti irányzat híve volt, s nemcsak mint vállalkozó építész, hanem mint a kőbányai szőlőbirtokosság tagja is érvelhetett elgondollása mellett. Valószínűleg birtokostársainak megnyerése révén érte el,[114] hogy ezt a romantikus felfogásnak szemmel láthatóan olyannyira kedvező feladatot az új izlésnek megfelelően oldhassa meg.[115] A várszerű pártázatokkal, gótizáló részletekkel megformált kis építmény néhány hónap alatt el is készült, amint ezt 1844. okt. 4-én a felügyelő bizottság jelentette a magistratusnak.[116]

[114] Ezt támasztja alá a felügyelő bizottság 1844. okt. 4-én kelt jelentésében található kitétel: „. . . nach dem vorgelegten Plan und Wunsch der H. Weingarts Eigenthümern . . .”

[115] Az építményről Brein Ferenc által szignált terv nem maradt fenn. Szerzőségét a következőkből állapíthatjuk meg:

a) Egy 1845. aug. 25-én kelt hivatalos helyszínrajzból megállapíthatjuk, hogy az 1844-ben épült csősztorony azonos a ma fennállóval. *(Pesti tanácsi iratok, relationes a. n. 15062*, folio 1.) Az igen precíz rajzon látható alaprajzi konfiguráció nem a Zofahl-féle tervvel, hanem a mai csősztorony konfigurációjával egyezik.

b) Mesterfelvételi kérelmének alátámasztására Brein Ferenc 1850 januárjában a város számára végzett munkáiról tanácsi igazolást kért és kapott. E munkák versenytárgyaláson elnyert kiviteli munkák voltak, ezért a bizonyítvány bevezetőben külön leszögezi, hogy a csősztoronynak terveit és költségvetését is ő készítette: „. . . Vom Magistrat . . . wird hiemit . . . amtlich beurkundet: dass . . . Herr Bittsteller für Rechnung der Stadt Pest die unterhalb angeführten Arbeiten zur grössten Zufriedenheit hergestellt, und für die Oberhütte in Steinbrucher Weingebirg den Bauplan sammt Kosten Überschlag ganz allein entworfen, und den Bau selbst ausgeführt hat, . . .” *(Pesti tanácsi iratok 177/1850).*

A csősztorony épületét először Zakariás G. Sándor tulajdonította Brein Ferencnek (Genthon István: Magyarország műemlékei. Bp. 1951. 83. o.), de sem első, sem későbbi publikációiban forrást nem nevez meg. Szóbeli közlése szerint valamilyen írott levéltári forrás — valószínűleg pesti tanácsülési jegyzőkönyv — alapján. Bár Zakariás emlékezetből ennél pontosabban nem tudta forrását megjelölni, arra emlékezett, hogy tervet nem látott és hogy az illető szöveg szerint Brein „csőd”-ön nyerte a megbízást. A teljes összefüggés ismerete híján Zakariás ezt úgy értelmezte, hogy tervezési pályázatról volt szó, és Brein ezt nyerte meg: „. . . már 1844-ben felépítette mint pályanyertes a nemrég műemlékké nyilvánított csősztornyot . . .” (Zakariás G. Sándor: Pesti építőmesterek munkássága 1850—1860. Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1954. 558. o.) — Zakariás attribúcióját vitatja Vámos Ferenc a kistopográfiáról írt recenziójában. (MÉ. XI. 1. Bp. 1962. 89. o.): „A 20-as évek elején Sajó Jánosék, Feszl Györgynek, Feszl Frigyes unokájának gyámjai úgy tájékoztattak, hogy ez az érdekes . . . „csősztorony” Feszl Frigyes fiatalkori műve volt . . . Feszl szerzőségét alátámasztja az a körülmény, hogy a Feszl-családnak ezen a szőlőhegyen voltak birtokai. Feszl Frigyes maga itt lakott évtizedeken át. Háza is ezen a környéken volt.” Az egykorú írott források tanúsága alapján bizonyos, hogy ez a meglehetősen közvetett hagyomány téves, s az épületet Brein Ferenc tervezte, akinek egyébként — mint tudjuk — szintén birtokai voltak Kőbányán. Feszl Frigyes későbbi kőbányai szűkebb honossága inkább a családi legenda keletkezését magyarázza, mint az ő szerzőségét igazolja.

[116] Pest városának az építkezést a Magyar Királyi Udvari Kamarával jóvá kellett hagyatnia. A tanács ezért 1844. jan. 25-én előterjeszti kérelmét a tárgyalási iratok és tervek kíséretében. Április 13-án a Brein Ferenccel kötött szerződést terjesztik fel. Az elsőre május 22-én, a másodikra aug. 6-án kelt válasz érdemben nem foglalkozik az üggyel, mivel nincs részletes költségvetés, hiányzik a metszetrajz, s a rajzok az új rendelkezésekkel ellentétben csak ceruzával, s nem tussal vannak megrajzolva. Szeptemberben ezek is elkészülnek, s okt. 5-én — egy nappal azután, hogy az ellenőrző bizottság az épület befejezését jelentette — ismét felterjesztik az egész ügyet a Kamarának. A Kamara sem siet a válasszal: 1845. márc. 25-i keltezéssel érkezik vissza a végleges jóváhagyás. Sajátos körülmény, hogy ez a késve felterjesztett terv azonos a Zofahl-féle, ceruzával rajzolt

A jó arányú és ízléses kis épület a romantika építészetének egyik legkorábbi megjelenése Pesten (ha az ún. protoromantika néhány évtizeddel korábbi, szórványos emlékeit nem számítjuk ide), megelőzve a romantikának olyan közismerten korai példáit, mint a Borsody-, Oszvald-, Glósz- és Pekáry-ház.[117] Következő két romantikus műve, a Schücke- és a Rudich-ház, ugyancsak ennek az irányzatnak korai, de kevéssé ismert példája.

A *Schücke-házat* Brein Ferenc 1846/47-ben, az Oszwald- és Glósz-házzal egyidőben építette Schücke Henrik Gáspár Porosz-Sziléziából származó dohánykereskedő[118] számára a Király utca és a Rózsa utca sarkán[119]. Érdekes, hogy az egyemeletes kis épület homlokzata a Szépítő Bizottmányhoz benyújtott terven félköríves nyílásokat, enyhén romanizáló architekturát mutat, míg a megépült változat — a homlokzat alapkoncepciójának meghagyása mellett — gótizáló, csúcsíves nyílásokkal. Az architektúra módosulásáról két forrásból értesülünk: mesterfelvételi kérelmeiből, ahol „a' Király utczai Sükke féle... Goth modoru" házról beszél, és néhány későbbi ábrázolásból. Ez utóbbiakat annak a véletlennek köszönhetjük, hogy 1859—1872-ig itt működött Dr. Batizfalvy Samunak, az ortopédia egyik első magyar művelőjének „sebészeti és testegyenitési magán-gyógyintézete s ápoldája".[120]

Más jellegü a *Rudich-ház*, melyet Brein 1847-ben épített Rudich Dániel udvari tanácsos számára a mai Veres Pálné utca páros oldalának elején.[121] Feladata tulajdonképpen meglevő egyemeletes épület alapos átalakítása, II. emelet ráépítése és új homlokzat készítése volt. Az új homlokzat tartózkodóbb, mint a Schücke-házé, vagy különösen mint a későbbi Pekáry-házé és Frivaldszky-villáé. Ez egyaránt tulajdonítható a klasszicizmus szelleméhez való nagyobb közelségének és a romantikus elemek inkább csak dekoratív alkalmazásának. Bár romantikus motívumként jelentkezik az egyenes záródású nyílások földszinti és II. emeleti élszedéses kiképzése és a főpárkány frízének egyszerű

---

klasszicista tervvel, csupán egy öllel magasabb, és — természetesen — semmi közösséget nem mutat az akkor már elkészült romantikus csősztoronnyal. Ennek magyarázata talán az, hogy az év elején felterjesztett tervtől nem akartak eltérni, s ezzel esetleg az engedélyezési eljárást komplikálni. A kamarai engedélyezési tervet és költségvetést Diescher József szignálta, feltehetően azért, mert Brein Ferenc — nem lévén mester — ilyen joggal még nem rendelkezett.

[117] A kőbányai csősztorony 1949 óta műemlékké nyilvánítva élvez védelmet. Ennek előfutára volt az az 1926-ból származó fővárosi intézkedés, melynek alapján „A székesfőváros tulajdonában levő műemlékszerű és fokozottabb védelmet érdemlő épületek jegyzéké"-be felvették. (Illyefalvi I. Lajos: Budapest székesfőváros statisztikai és közigazgatási évkönyve. XVI. évfolyam. Bp. 1928. 387*. o.)

[118] Illyefalvi, 285. o.

[119] *Sz. B. 11459.* Az engedélyezés 1846. szeptemberében történt. — Mesterfelvételi kérelmei és az 1854 májusában kiadott tanácsi bizonyítvány is említik.

[120] Batizfalvy az épületet csupán bérelte Schücke Henriktől, majd Speckner Károlytól, ki 1860-ban az ingatlant megvásárolta. *(Pesti telekátírási jegyzőkönyvek 1859. máj.—1862. márc.* 150. o.) Az épülethez, mely a Rózsa utca felé csak hat tengelyes volt, Speckner Károly — feltehetően Batizfalvy kórházbővítő szorgalmazására — 1862-ben nyolc tengelyes szárnyat épített, a meglevő architektúrát pontosan folytatva. *(EB. 61/1862.)* — Ábrázolások: „Vasárnapi Újság" VI. 4. Pest, 1859. jún. 23. 42. o; „Az Ország Tükre" I. 17. Pest, 1862. aug. 10. 210. o. Ez utóbbi képet, mely már a 14 tengelyes Rózsa utcai homlokzatot ábrázolja, közli az „Új Építészet" III. 3. Bp. 1948. 98. o. is, Tabéry Iván: Magyar építészet 1848-tól 1948-ig c. cikkének illusztrációjaként.

[121] *Sz. B. 11726.* Az engedélyt 1847. ápr. 25-én adták meg. — Az építkezéssel kapcsolatos: *Sz. B. 11749.* (utcavonal-szabályozás).

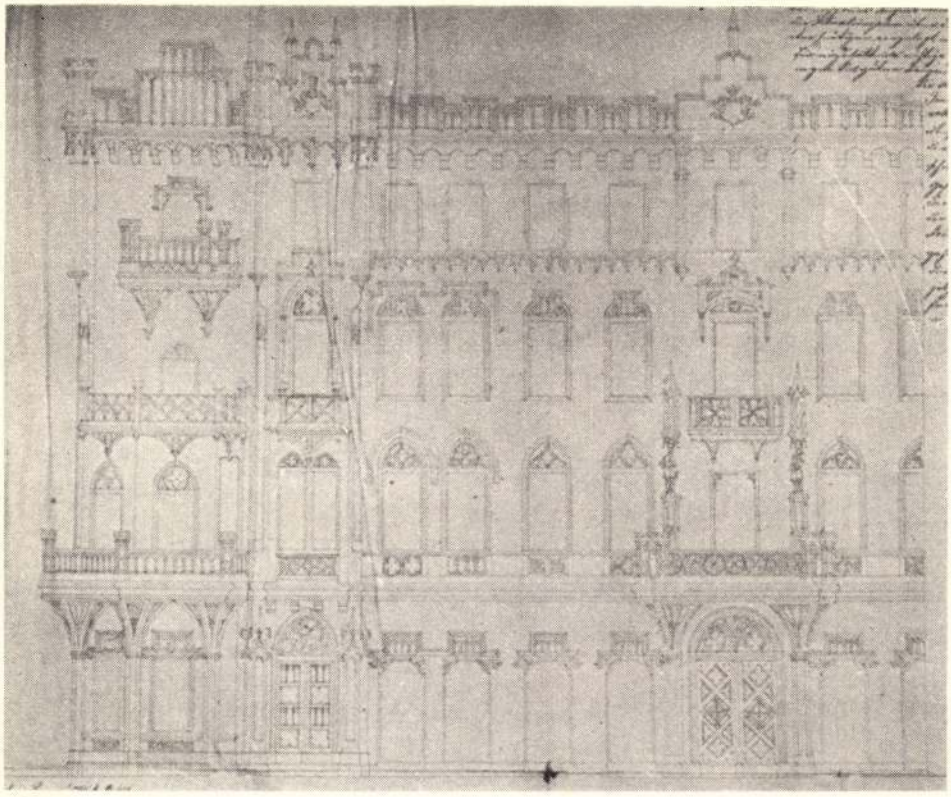

27. kép. VII. Majakovszkij u. 47. homlokzatterve

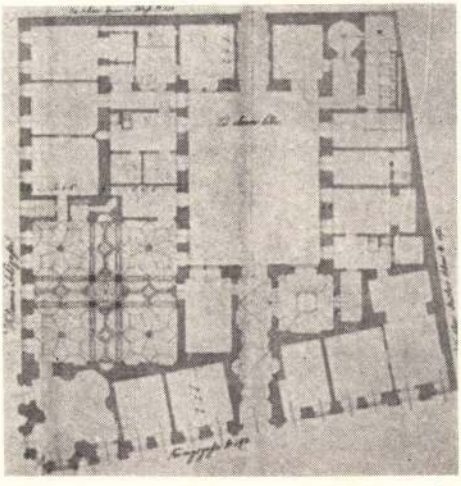

28. kép. VII. Majakovszkij u. 47. földszinti alaprajza

29. kép. VII. Majakovszkij u. 47. homlokzatrészlete

díszítése, erőteljesebb romantikus kialakítása csak a kapu és a fölötte levő két ablak összefogott, gazdag motívumának van. De ezt is, miként — még jobban — az egész homlokzatot a „klasszicizáló rendszerű romantika" megjelöléssel jellemezhetjük legjobban.

1847/48-ban építi a 30 esztendős Brein Ferenc két nagyszabású alkotását, melyeket főműveinek tekinthetünk: a Király utcai Pekáry-házat és a svábhegyi Frivaldszky-villát.

A ma is fennálló *Pekáry-házat* (VII. Majakovszkij utca 47.) mind a kortársi megnyilatkozások, mind a későbbi szakirodalom a pesti romantika egyik legkorábbi és legjellegzetesebb műveként tartja számon, s nincs még egy polgári lakóháza a korszaknak, melynek képét többet publikálták volna, mint ezét.[122] Építése 1847 tavaszán kezdődött[123] s 1848 nyarán fejeződött be.[124] Építője a nevét később Pekáryra magyarosító Pekarik Imre Pest városi alkapitány volt, kinek családja a Brein család építőmester tagjaival évtizedek óta megbízói kapcsolatban állott.[125] Noha már Haeufler 1854-ben megjelent könyvében is Breint nevezi az épület tervezőjének,[126] az utóbbi évtizedek irodalmában nem egyszer Pollack Ágoston, a tervnek jogi felelősséget vállaló aláírója („für die Wittwe Magd. Brein") szerepel ebben a minőségben. Brein Ferenc jogi helyzetéről fentebb mondottak értelmében azonban világos, hogy az épület tervezője valóban ő, s megerősítik ezt a tényt mesterfelvételi iratai is.

A beadványi terv s a megvalósult homlokzat közt itt is van némi különbség, de ez — eltérően a Schücke-ház esetétől — az architektúra jellegén nem változtat. A módosítás a gótizáló romantikus architektúrának főleg részletképzésben való érlelését, bizonyos egyszerűsítését s egyes díszítések megváltoztatását jelentette.

A háromemeletes, terjedelmes épület külsejének megformálásában Brein Ferenc nagyvonalúan élt a telek topográfiai adottságával, ahhoz invenciózusan alkalmazkodott, ill. kihasználta. A ház a Király utca és a Csányi utca sarkán, a terézvárosi templommal átlósan szemben áll. Mivel a Csányi (egykor Kismező) utca folytatásaként itt induló Nagymező utca jóval szélesebb, épületünk Király utcai homlokzatának egy része a templom előtt kialakuló tér térfalának eleme. Brein Ferenc ezért az épület templom felőli domináló nézetét tette főnézetté, gazdag oromzattal koronázott erőteljes lesarkítással, a földszinten és az I. emeleten ez elé helyezett sokszögű térbővítéssel, felfelé piramidálisan egy-

[122] Legkorábbi ábrázolása Rohbock Lajostól származik, kinek rajzát Carl Gunkel és J. M. Kolb metszette acélba, és Hunfalvy János könyvének (Budapest és környéke. Pest, 1859.) mellékleteként jelent meg. — 1864-ben „Az Ország Tükre" közölte szignálatlan litográfián (39. o.).

[123] *Sz. B. 11866.* A Csányi utca mentén hosszan elnyúló telek beépítésére két részletben kértek engedélyt, amit a Király utca felőli nagyobb részre 1847. márc. 25-én, a másikra júl. 27-én kaptak meg.

[124] Az 1848-as befejezést egy peres ügy irataiból tudjuk meg, mely részletfizetési vitából keletkezett: *Pesti törvényszék. Acta judicialia 36599.*

[125] Brein Fülöp 1815-ben id. Pekarik Imrének épít az Üllői úton *(Sz. B. 1522);* Brein Ferenc 1844-ben Pekarik Lászlónak a Király utcában *(Sz. B. 10524).*

[126] Haeufler, J. V.: Buda-Pest, historisch-topographische Skizzen von Ofen und Pest und deren Umgebungen. Topographische Skizzen und Wegweiser . . . Pest, 1854. p. 154. „Seitdem baut der Architekt Prein auch in diesem Style, so z. B. dass grosse Pekary-sche Haus in der Königgasse." Mivel keresztnevet nem ír, korábban azt is feltételezték, hogy Brein Ignácról van szó. Pl. Lyka Károly: A táblabíró-világ művészete. Bp. 1922. (A későbbi kiadásokban ez már nem szerepel.) — Az épület műemléki helyreállítása 1957/62-ben készült, Kacziba Ferenc terve szerint.

30. kép. VII. Majakovszkij u. 47. képe 1890 körül

szerűsödő erkélyekkel. Erkélyek hangsúlyozzák a Király utcai homlokzat középtengelyét az I. és II. emeleten, szélső tengelyeit a II. emeleten. Mind a fő-, mind az oldalhomlokzaton megjelennek a romantikára jellemző keskeny szélső rizalitok, melyekkel Breinnél ezen kívül csak egyszer találkozunk, az 1855-ben épülő Grünzweil-házon. Az egész épületre jellemző a gótizáló díszítmények gazdag alkalmazása: az ablakok mellvéd- és szemöldökmezőiben, az erkélyek kőrácsain, konzolain, ill. legyezőszerű alátámasztásain, párkányokon és a főpárkány felett húzódó, a sarokrészen öt fiatoronnyal hangsúlyozott várszerü pártázaton. Romantika és nemzeti gondolat összefonódottságának novellisztikus megnyilatkozása az a két, baldachinos gótizáló fülkébe helyezett, ősmagyar harcost ábrázoló szobor, melyek a kapu fölötti erkély ajtaját fogják közre. Ugyanilyen szobrokat — a hét vezérét — helyezte el Gerster Károly egy évvel korábban a Borsody-ház lépcsőházának falfülkéibe. A II. emeleti sarokerkélyre nyíló ajtó fölötti csúcsíves mezőben iratcsomó fölé hajló portrészerű szakállas férfifej feltehetően Pekáry Imrét ábrázolja vagy jelképezi.

A Pekáry-háznál harmonikusabb, minden gazdagsága ellenére egyszerűbb,

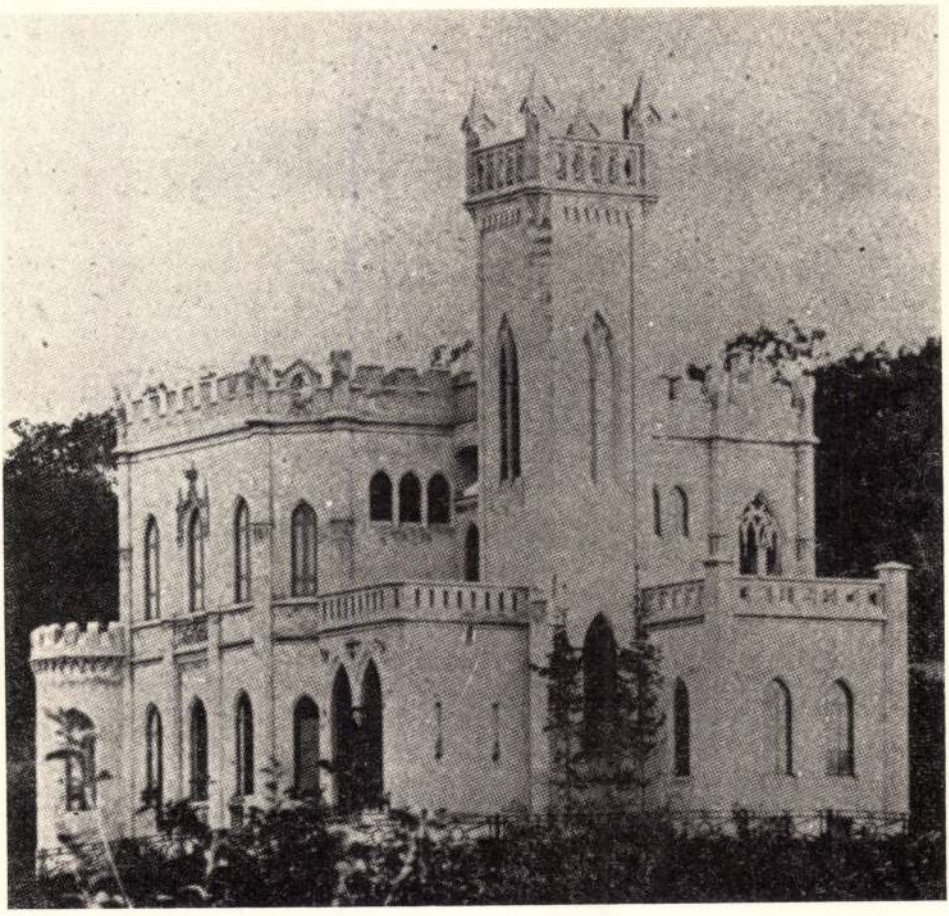

31. kép. A Frivaldszky-villa képe 1860 körül

érettebb és sikerültebb a svábhegyi *Frivaldszky-villa*, (XII. Béla király út 20.), melyet Brein Ferenc feltehetően ugyancsak 1847/48-ban épített.[127] Bár a középkori lovagkastélyra emlékeztető feltűnő épületről, tulajdonképpen a főváros

[127] Brein Ferenc 1851. novemberében benyújtott mesterfelvételi (remek-elengedési) kérelmében már külön megemlíti „Frivalszki (!) goth izlésű nagyszerű villáját a' Sváb hegyen". (1850 februárjában benyújtott első remek-elengedési kérelme hiányzik, tartalmát legrészletesebben a jelentést tevő tanácsnok iratából ismerjük, ez azonban egyes épületeket nem nevez meg.) Mivel a nagyszabású villa építése a szabadságharc alatt és közvetlenül utána teljesen valószínűtlen, fel kell tételeznünk, hogy 1848-ra már készen állt. Megerősíti ezt a tény, hogy Frivaldszky is szerepel azok közt a svábhegyi ingatlantulajdonosok közt, kik 1848. máj. 4-én egy kövezett út építésével kapcsolatban nyilatkoztak, s e célra különböző összegeket felajánlottak. (Gárdonyi Albert: A budai hegyvidék első nyaralótelepei. TBM. II. Bp. 1933. 176. o.) Az 1847-nél nem korábbi kezdést némiképp valószínűsíti, hogy Frivaldszky Imre 1846 áprilisában unokaöccsével, Frivaldszky Jánossal nagy balkáni—kisázsiai—egyiptomi gyűjtőexpedícióra indult, melyet megbetegedve meg kellett szakítania, s még abban az évben Itálián keresztül hazatért. Ezután külföldi útra többet nem is ment. (Nendtvich Károly: Frivaldszky Imre életrajza. Pest, 1872. Értekezések a természettudományok köréből. III. 3.)

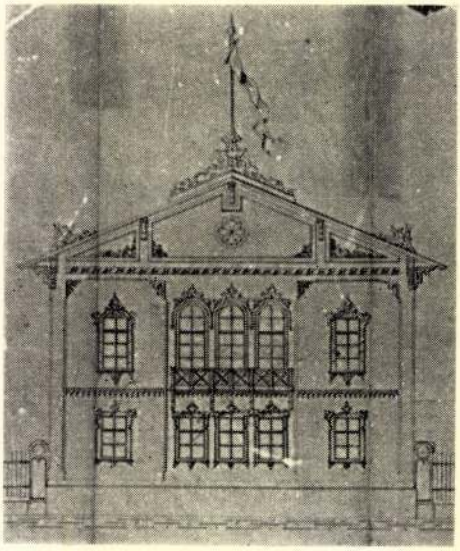

32—33. kép. XIII. Pozsonyi út 73—75. részlete az 1920-as években és homlokzatterv

34. kép. XIII. Pozsonyi út 73—75.

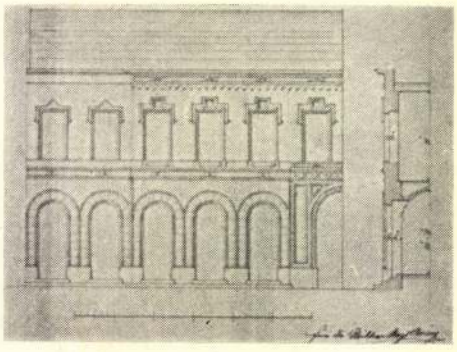

35. kép. A Mitterer-ház homlokzatterve

területén levő egyetlen gótizáló-romantikus kastélyról, már az 50-es évektől kezdve sokat beszéltek,[128] s nevezetes volt a villa építtető tulajdonosáról, valamint ott megforduló társaságáról is — tervező építészéről, építésének időpontjáról s körülményeiről soha szó nem esett. Az utóbbi időben is csak találgatások láttak napvilágot.[130] Az 1908-ban neoreneszánsz formában teljesen átalakított

[128] Haeufler, J. V.: Buda-Pest, historisch-topographische Skizzen . . . Pest, 1854. Andeutungen . . . p. 12.; „Vasárnapi Újság" II. 36. Pest, 1855. szept. 19. 282. o; Liptay Pál: A Széchenyi-hegy. „Hazánk s a külföld" V. 25. Pest, 1867. jún. 20. 390, 392. kk.

[129] Frivaldszky Imre (1799—1870) zoológus és botanikus, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

[130] Molnár József: Budapest romantikus építőművészete. Bp. é. n., 1946-ban elfogadott kéziratos doktori disszertáció. p. 40.: „Frivaldszky kastélyának tervezőjét nem

épület eredeti megjelenését néhány gyenge és vázlatos ábrázoláson[131] kívül egyedül Heidenhaus 1860 körüli fényképe őrizte meg.[132]

A kisebb és nagyobb kubusok toronnyal összefogott, sarokbástyával, teraszokkal tagolt festői csoportisítása harmonikus benyomást kelt, s jellegében feltűnően hasonlít a szombathelyi Bagolyvárra. Ez az 1851-ben épült nyugat-magyarországi kastély ugyancsak a német közvetítéssel hozzánk érkező angolos gótizáló irányzatnak szülötte, mint a Frivaldszky-villa. Ez utóbbinak inspirálóját bizonyára helyesen látjuk egy másik nyugat-magyarországi, az oroszvári angolos gótikájú Zichy-kastélyban, melynek építésén a vándorló Brein Ferenc másfél évig pallérosko dott.

A Frivaldszky-villa és a Pekáry-ház megépítése után mintegy hat évig nem tudunk nagyobb romantikus műről Brein alkotásai között. Az 1853-ban *Kolba Sámuel* épületfa kereskedő részére a felső Duna-soron (XIII. Pozsonyi út 73—75.)[133] épített szabadon álló egyemeletes ház is sokban eltér egyéb romantikus műveitől.[134] Két végén oromzatos homlokzatmegoldásával, az erősen kiugró nyeregtetőt alátámasztó, lombfűrész-mintás fakonzolaival leginkább a múlt század 50-es, 60-as éveiben épített svábhegyi—zugligeti nyaralók egy fajtájával tart kapcsolatot. Architektúráját illetően barokkos-rokokós romantika egyetlen megjelenése Brein oeuvre-jében.[135] Három sűrű axisállású, félköríves záró-

---

ismerjük, de stíluskritikailag a Feszl—Gerster szövetség korai munkái közé sorozható." — Ybl Ervin: Ybl Miklós. Bp. 1956. 120. o.: „Valószínűleg helyes nyomon jár Schoen Arnold, midőn a svábhegyi egykori romantikus Frivaldszky-villát . . . is egy tollrajz alapján . . . Ybllel hozza kapcsolatba . . ." Megjegyzendő, a tollrajzon látható lényegesen nagyobb kastély csak annyiban hozható kapcsolatba villánkkal, hogy mindkettő várszerű romantikus építmény. E tapogatódzó attribúciók mindenesetre tanúsítják, hogy a villa építészi színvonala figyelemreméltó, mind Feszl, mind Ybl oeuvre-jében elképzelhető lenne.

[131] Liptay Pál i. m. 392. o. szignálatlan rajz. — Az Osztrák—Magyar monarchia írásban és képben. Magyarország III. kötete. Bp. 1893. 129. o. Háry Gyula rajza a fogaskerekű kezdő éveinek Svábhegyéről, „A fogaskerekű vasút és svábhegyi nyaralók" címmel. Ezt közli dr. Siklóssy László: Svábhegy. Bp. 1929. 118. o.

[132] Budapesti Történeti Múzeum Újkori Osztálya. A fénykép egy sorozathoz tartozik, melynek lapjai nyomtatott keretezéssel díszített kartonra ragasztva kerültek egykor fogalomba.

[133] A rossz állapotban bár, de ma is meglevő, műemlékjellegűnek nyilvánított épület korábbi címe: XIII. Újpesti rakpart 36.

[134] *Sz. B. 17036.* Az építési engedélyt 1853. febr. 10-én adják meg. Mivel a beadványi tervet ezúttal Hild Károly írta alá „für die Wittwe Magda Brein", az ún. kistopográfia és a hivatalos műemlékjegyzékek Hild Károly műveként tartják számon.

[135] Joggal felvetődik a kérdés: valóban Brein Ferenc tervezte-e az épületet, hiszen ezt — mint kisebb jelentőségűt — a Szépítő Bizottmány véleményezése alapján kiállított tanácsi bizonyítvány nem említi, épületeket felsoroló mesterfelvételi kérelmei pedig korábbi keletűek, nem is említhetik. Kétségtelen, hogy teljes bizonyossággal csak azokat a műveket tekinthetjük alkotásának, melyeket a Szépítő Bizottmány anyagán kívül egyéb forrás is megerősít. Ő is végezhette — anyja özvegyi mesterjogán — olyan tervek kivitelezését, melyek mesterjoggal nem rendelkező személy művei voltak. Mint ahogy Zofahl Lőrinc kivitelezte az Oszvald-házat és a Glósz-házat Feszl Frigyes számára, és írta alá ezek beadványi tervét is, vagy Diescher József Máltás Hugó részére a Kovács—Sebestény-házat. Sőt magánál Breinnél is tudunk egy ilyen esetről: ő kivitelezi Máltás Hugónak a budai jótékony nőegylet vári házára készült tervét (l.: kiviteli munkáiról szóló részt). — Mindezek ellenére az a véleményünk, hogy mindaddig ne vonjuk kétségbe a Szépítő Bizottmány anyaga alapján lehetséges attribúciót, míg erre komoly ok nem kényszerít minket. Különösen a stíluskritikai alapon felmerülő kétségekkel kell óvatosan bánnunk, hiszen egyre több példa mutatja, hogy ugyanazok a mesterek közel egy időben is dolgoztak eltérő stílusáramlatoknak megfelelően.

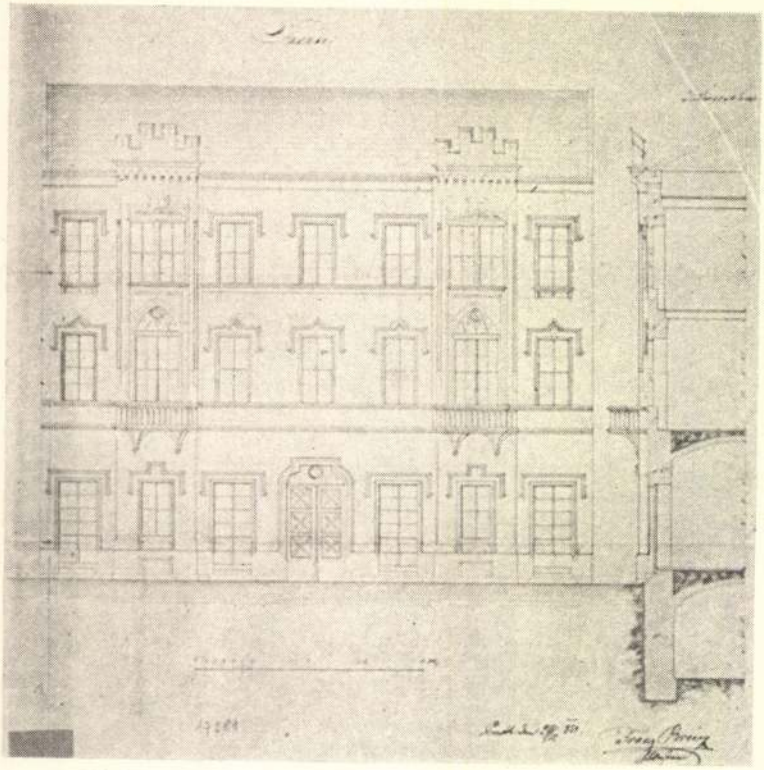

36. kép. V. Rosenberg házaspár u. 5. homlokzatterve

dású, a többinél nagyobb méretü emeleti középső nyilásával egész homlokzati rendje is közelebb áll a klasszicizmus vagy akár a barokk világához, mint a regényesnek posztuált romantikáéhoz. Dunára néző emeleti középerkélyének öntöttvas mellvédkorlátja s különösen elegáns öntöttvas konzolai a gótizáló romantika formáit mutatják, építészeti díszítményei (pl. ablakkeretezés) azonban szintén barokkos ízlésüek.

A Kolba-házzal egyidejűleg építi Brein Ferenc *Mitterer Anselm Nagymező utcai házát*, meglevő földszintes udvari szárny felhasználásával.[136] A zártsorú, körülépített udvaros, egyemeletes épület középrizalitos homlokzata nehézség nélkül sorolható Brein romantikus művei közé. Földszinti nyílásai félkörívesek, az emeletiek egyenes záródásuak, ez utóbbiak fölött középen kétféleképpen emelt szakállas szemöldökpárkányokkal, melyek — csekély módosítással — a későbbi Grünzweil-házon is megtalálhatók.

A Kolba- és a Mitterer-háznál nagyobb és jelentősebb is Brein Ferencnek mai tudásunk szerint utolsó romantikus műve, az 1855-ben épült Hold utcai *Grünzweil-ház*[137] (V. Rosenberg házaspár utca 5.). A kétemeletes lakóház

[136] *Sz. B. 17137.* Az építési engedélyt 1853. jún. 11-én adják meg.
[137] *Sz. B. 17381.* A tervet 1854. novemberében nyújtják be, engedélyezési záradék hiányzik.

37. kép. V. Rosenberg házaspár u. 5.

építtetője Grünzweil Norbert kereskedő, pesti polgár, az ausztriai származású Grünzweil Orbán nagykereskedő fia volt, ki néhány évvel korábban Rózsavölgyi Gyulával — Rózsavölgyi Márk fiával — együtt alapította a Rózsavölgyi és Társa zeneműkereskedést[138]. — A gótizáló romantika formaelemeivel megoldott héttengelyes homlokzat karakterisztikuma a második és a hatodik tengelyt hangsúlyozó, két gazdagabb kiképzésű rizalit. Ezek első emeletét öntöttvas konzolos erkély díszíti, a főpárkány fölé törpe ívezet által hordott várszerű pártázat emelkedik. Az egyenes záródású nyílások fölött egyszerű vagy emelt szakállas szemöldökpárkányok láthatók, az utóbbiakban maszkokkal. Az épületen megjelenő kevés növényi dísz gótikus kúszólevélmotívum.

Romantikus műveinek tárgyalását a teljesség kedvéért néhány ide sorolható kisebb jelentőségű munkájával fejezzük be. 1847-ben ácsszerkezetű *„halász-*

[138] Major Ervin: Az 1848/49-es magyar szabadságharc korának hangjegykiadványai. In: Fejezetek a magyar zene történetéből. Válogatott tanulmányok. Bp. 1967. 200, 212. kk. — Az építtető zenével való kapcsolatára utaltak a földszinti nyílások felett elhelyezett s a háborúban elpusztult zenész-szoborfejek, melyek közül egyedül a Haydn-fejet örökítette meg egy régi fénykép. (Pereházy Károly: Romantikus épületek restaurálása a pesti belvárosban. „Műemlékvédelem" VIII. 2. Bp. 1964. 96. o.) — Műemléki helyreállítása 1963/64-ben készült Hallai Endre terve szerint.

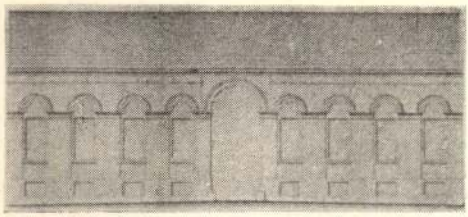

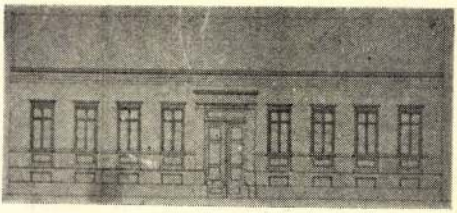

38—39. kép. A Hornitzky- és a Molnár-ház

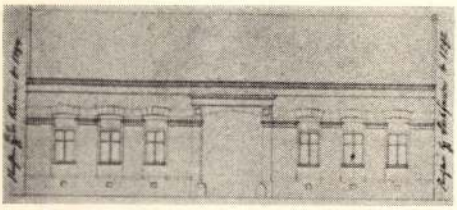

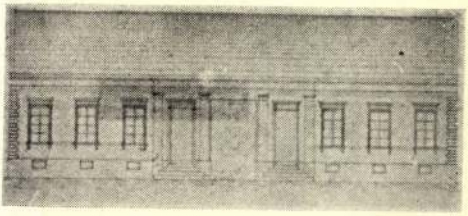

40—41. kép. Az Klözel- és a Zakár-ház

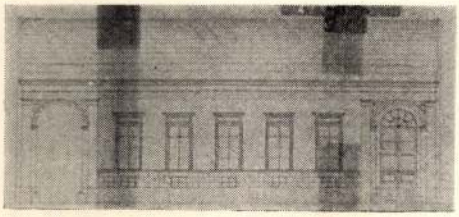

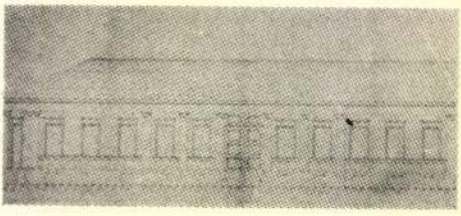

42—43. kép. A Ivanovits- és a Filtso-ház

kunyhót" tervezett a Városligetbe, mely csónakfelszerelések őrzésére s hirtelen esőben a kirándulók menedékéül szolgált volna.[139] — 1850-ben egyemeletes *Váci-úti háza mellé*, melyet még apja épített, utcavonalban háromtengelyes, földszintes toldalékot épít szobrász műterem részére, pincéjében jégvermet helyezve el.[140] Középtengelyben nyíló, ívezetes bejárata fölé a párkányon túlemelkedő, háromszögű záródású, kis oromzatot helyez el. — Laza szálakkal ide kapcsolható *Klenovits Ferenc szabómester 1852-ben épült istvánmezei nyaralója* és valószínűleg az ezzel kb. egyidejűleg épített *Schnierer-villa*.[141] — Határozottabban romantikus formákat mutat az 1855 körül *Walter Józsefnek épített*

[139] *Sz. B. 11846.* Valószínűleg nem valósult meg, mert Feszl ácsmesternek az iratok közt található ajánlata olcsóbb volt.

[140] *Sz. B. 12947.*

[141] E két épületet Brein Ferenc 1854-ben kiállított tanácsi bizonyítványa említi, mely a Szépítő Bizottmány véleményezése alapján igazolja, hogy a benne felsorolt műveket ő tervezte és kivitelezte: „. . . ausserdem in Bereich der Stadt noch mehre grossartige Sommer Palais in neuestem Zeit als Klenovits, Schnierer' sche, . . ." A tervek közül csak a Klenovits-villaét sikerült megtalálnunk *(Sz. B. 15045.)*, így a másikat csak feltételesen sorolhatjuk romantikus művei közé. — 1854-ben mindkettőjüknek épített a város belső területén (a Terézvárosban) is egy-egy nagyobb házat.

földszintes kis ház a budai Horváth-utcában.[142] — Egyik-másik klasszicizáló homlokzatán is találunk a romantikára utaló elemeket, pl. lizéna- vagy kapumegoldásokat, ezek azonban az illető homlokzatok összképét nem befolyásolják lényegesen, külön tárgyalásuk e helyütt nem indokolt.

Klasszicizáló művei

Amint látjuk, Brein Ferenc romantikus munkássága számszerűen meglehetősen csekély. Tíznél alig több romantikus tervével szemben viszont mintegy harminc klasszicizáló tervét ismerjük.[143]

Ezeknek egy része nem egyéb meglevő klasszicista architektúra folytatásánál, akár úgy, hogy utcai szárny hiányzó része épül meg, akár emeletráépítés formájában. Az előzőre példa *Stetz János* asztalosmester ferencvárosi[144], *Mandrij Dániel* terézvárosi és *Vlasits Pál* józsefvárosi[145] földszintes házának kiépítése. Régi architektúrát megtartó emeletráépítéssel találkozunk a *Pisztory-*, *Müller-*, *Krajtsovits-*, *Somogyi- és Schnierer*-háznál.[146] Közülük kettő (Pisztory és Schnierer) egyemeletes, egy (Müller) kétemeletes és kettő (Krajtsovits és Somogyi) háromemeletes. Noha mindegyiknél csak egy emelet épül újonnan, s az új emelet homlokzatának építészeti megoldása alig kívánt eredetiséget, Brein Ferenc 1854-ben, egyéb épületek mellett, a Krajtsovits-, Somogyi- és a Müller házzal kapcsoltaban is kéri — és megkapja — a tanácstól szerzőségének igazolását. A Krajtsovits házat mesterfelvételi kérelmeiben is említi.[147]

Egyéb klasszicizáló műveire, melyeknél nem kellett meglevő régire tekintettel lennie, általában a késői és a továbbélő klasszicizmus szárazabb formaképzése jellemző, ritkán egy-egy romantizáló díszítő elemmel.

[142] *BMT. 19.*

[143] Műveinek közel fele művészileg nem értékelhető: udvari toldalékok, jellegtelen kisebb építmények vagy olyan művek, melyekről terv, ábrázolás, leírás hiányában nem tudunk képet alkotni. A megoszlás számszerűen:

romantikus	12
klasszicizáló	31
jellegtelen	30
nem állapítható meg	5
	78

[144] *Sz. B. 11278.* (1846-ban). A középrizalit szélső lizénáinál és a kapu megoldásánál enyhén romantikus motivációt használ.

[145] *Sz. B. 11723.* (1847-ben); *Sz. B. 17048.* (1853-ban).

[146] *Sz. B. 10917.* (1845-ben, Pisztory Alajos részére); *Sz. B. 11207.* (1845-ben, Müller Ferenc részére); *Sz. B. 11931.* (1847-ben, Krajtsovits János kereskedő részére); *Sz. B. 12119.* (1848-ban Somogyi Károly részére); *Sz. B. 17307.* (1854-ben, Schnierer Alajos részére). Míg az előzőeknél a legegyszerűbben alkalmazkodik a meglevőhöz, ez utóbbinál némi invenciót mutat: az épület középső három tengelyét a többinél magasabb, késői klasszicista nyílásokkal és háromtengelyes középerkéllyel hangsúlyozza.

[147] A két- és főleg a háromemeletes házak emeletráépítésénél valószínűleg a műszaki teljesítményt találta említésre méltónak. A meglevő épülethez szerkezeti vonatkozásban is hozzányúlt a Krajtsovits-ház esetében: megszüntette a kapualjból nyíló félköralakú lépcsőházat és az udvarból nyíló kör alaprajzú lépcsőházat tervezett, ami ebben az időben még igen korai.

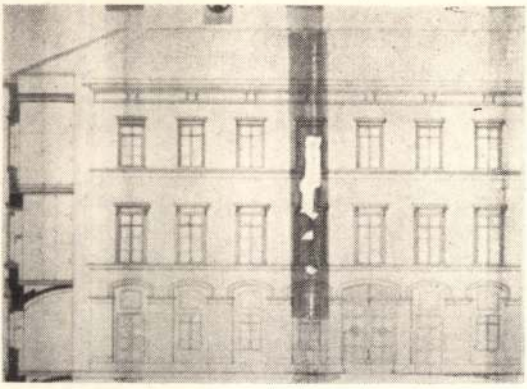

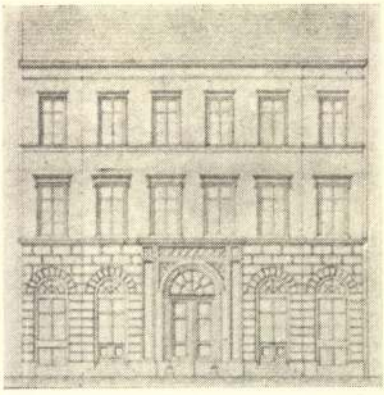

44—45. kép. A Sellner- és a Liebner-ház

Egyenes záródású nyílásokkal megoldott földszintes épületei[148] többnyire igénytelen megjelenésűek. Olyan szerény motiválással is ritkán találkozunk, mint vállpárkányra futó ívezet alkalmazása, lizénákkal való tagolás vagy a kapu aedikulás megoldása.[149]

Emeletes épületei közül a *Liebner-*, *Léphegyi-*, *Stantsits-*, *Klenovits-* és *Sellner*-ház érdemel említést.[150] A Liebner-ház kváderes földszintjével, félköríves földszinti nyílásaival már ahhoz a típushoz tartozik, mely az eklektika szelét hozza. Léphegyi Mihály Váci utcai háza erőteljes főpárkányával, háromszögű timpanonos oromzatával és szélső lizénáival erősen eltér a többi épülettől. A további három épületet vállpárkányra futó ívezetes földszinti architektúra jellemzi, a Sellner-háznál szegmensíves változatban.

Romantikus épületeihez hasonlóan klasszicizáló épületeinél sem lehet különösebb téralakításról beszélni. Mind téralakítás, mind alaprajzi elrendezés tekintetében azon a szinten mozognak, melyen a korabeli átlagos pesti polgári lakóház-, ill. bérházépítkezés, túlnyomórészt kialakult sablonokat követve.

*

Itt szólunk még két munkájáról, melyek terv, ábrázolás, leírás híján építészileg nem értékelhetők, de rendeltetésük különlegessége miatt említést érdemelnek: a pesti gyermekkórházról és a pesti szegényházról.

[148] Egyetlen kivétel Ivanovits Alajos patikus ferencvárosi háza, melynek két szélső axisát aedikulás motívumba foglalt félköríves nyílás (az egyik a kapu) hangsúlyozza *(Sz. B. 11928)*.

[149] Vállpárkányra futó ívezet: *Sz. B. 12496;* aedikulás kapu: *Sz. B. 11928, 12888, 12895;* lizénákkal való tagolás: *Sz. B. 11209, 12264, 16011.*

[150] *Sz. B. 12917.* (1850-ben, Liebner József pékmester részére); *Sz. B. 14028.* (1851-ben, Léphegyi Mihály ügyvéd részére. Az építkezést a „Pesther Localblatt" 1851. márc. 12-i száma is hírül adta); *Sz. B. 14127.* (1852-ben, Stantsits Péter szabómester részére); *Sz. B. 17286.* (1854-ben, Klenovits Ferenc szabómester részére); *Sz. B. 17489.* (1855-ben, Sellner József dohánykészítő részére).

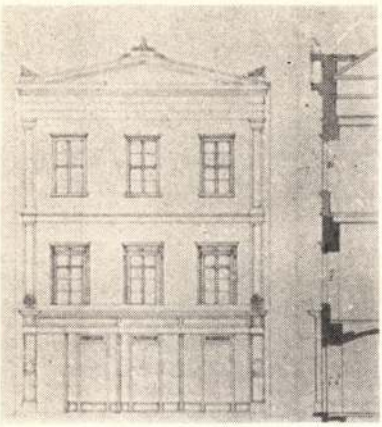

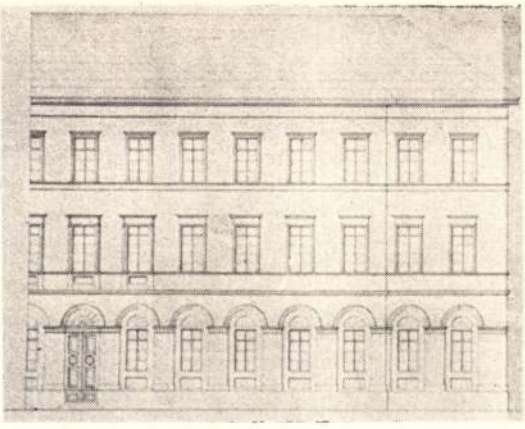

46—47. kép. A Léphegyi- és a Klenovits-ház

A *pesti gyermekkórházzal* kapcsolatos, alighanem kivitelezésre nem került terveket Brein Ferenc 1852-ben készítette a Helytartóság, illetve közvetve a bécsi belügyminisztérium megbízásából. Az ügyről azon két irat alapján van tudomásunk, melyekben egyrészt Brein Ferenc kéri honoráriumát, ill. kiadásainak megtérítését, másrészt a Helytartóság a pesti tanácson keresztül utasítja a világi alapítványi számvevőséget 25 egyezményes értékü forint kifizetésére.[151] Sajnos az iratok az építkezés helyét és jellegét közelebbről nem nevezik meg. Mivel Brein Ferenc kérvényében 3 terven, valamint költségvetésen kivül becslésről és felvételről is beszél, vagy meglevő régi épület lebontásáról és helyén újnak építéséről volt szó, vagy meglevő épület átépítése és bővítése volt a feladat.

A pesti szegénysorsú öregek elhelyezése a rohamosan növekedő város vezetőségének állandó gondot jelentett. Az 50-es évek elején már három, egymástól távol eső épület fogadta be a szegényeket, de még így sem volt elegendő a hely, nem beszélve a szétszórtan elhelyezkedő intézet irányításának körülményességéről és költségességéről. Ezért 1853-ban elhatározták, hogy új *szegényházat* építenek a józsefvárosi „Gemsen-Grund"-on a Sándor utca és Zerge utca (ma: Bródy Sándor és Makarenkó utca) sarkán. Elkészítették a 300 fősnek szánt épület tervezési programját, majd megbízták Wagner Jánost és Brein Ferencet, hogy egy-egy tervet készítsenek. A tervek még abban az évben elkészültek, közülük a községtanács Breinét fogadja el, s terjeszti fel 1854-ben a Helytartó-

[151] *Pesti tanácsi iratok 10833/1850—52.* — Az 1839-ben megnyílt gyermekkórházat a „pesti gyermekkórház egylet" tartotta fenn adományokból, magánosok támogatásából. 1848-ban oly nehéz anyagi körülmények közé került, hogy az intézetet az államnak ajánlotta fel. E felajánlásra a válasz a bécsi minisztériumból 1852-ben érkezett meg: az állam hajlandó átvenni azzal, hogy szülészettel bővítik. Ekkorra az egylet helyzete rendeződött, s az ajánlatot nem fogadta el. (Ifj. Bókai János dr.: A pesti szegénygyermek-kórház története 1839-től 1883-ig. Bp. 1884.) Nyilván ennek a minisztériumi javaslatnak elkészítéséhez kellett a Brein-féle terv. A tervezésre vonatkozó minisztériumi rendelkezés 1851. dec. 5-én, a helytartósági dec. 15-én kelt, a terv 1852 első negyedében készülhetett.

sághoz jóváhagyásra. Az engedélyt megkapják, rövidesen lebonyolítják a kiviteli versenytárgyalást is, majd 1854. szept. 21-én a vállalkozókkal megkötik a szerződést. Az építkezés azonban nem indul meg, s 1855 nyarán a város a Helytartóság engedélyét kéri hogy a tervet az Erdősoron levő telekre transzponálhassa. Az engedélyt megkapják, s valószínű, hogy a kiviteli munkákat rögtön el is kezdik, mert 1856 nyarán a szegények beköltöznek az egyemeletes új épületbe.[152]

Kivitelezői működése

A kivitelezői vállalkozás Brein Ferenc munkásságának jelentős hányadát foglalja el. Bár ezek a munkák művészi, alkotói szempontból érdektelenek, hiszen nem egyebek idegen terveket megvalósító iparosmunkánál, a teljesség kedvéért röviden foglalkoznunk kell velük.

Kiviteli munkáinak tulnyomó többsége városi megbízásból készül, s csak egyetlen esetet tudunk, amikor mesterjoggal és kivitelező vállalkozással nem rendelkező építész tervét építi meg.

A városi munkákat mindig kiviteli versenytárgyaláson nyeri el. Ezek többsége egy-egy meghatározott feladat, de adataink szerint kétszer egy-egy évre megkapja a városi épületeken felmerülő kisebb javítások, átalakítások, sürgős intézkedést igénylő építési munkák elvégzését is. Egyedi megbízásai közt leggyakoribbak a szennyvízcsatornák és vízáteresztők. Kijavította és kiépítette a megrongálódott józsefvárosi tűzoltó szertárat, átalakításokat végzett az Ősz utcai iskolában. 1849-ben s utána épületeket alakított át kaszárnyává, rendőrségi fogházzá stb.[153]

Egyetlen nem városi megbízása a budai jótékony nőegylet Uri utcai házának emeletráépítése és átalakítása volt 1855/56-ban, Máltás Hugó terve szerint.[154]

[152] *Pesti tanácsi iratok 1062/1854, 9650/1855, XI. 4./1856.* — A pesti szegényház (Elisabetinum) tervezését Schoen Arnold: Budapest székesfőváros kórházainak és emberbaráti intézményeinek kápolnái. TBM. VII. Bp. 1939. 31. o. és rá támaszkodva Rados Jenő (Rados, 1958. 129, 230, 330. kk.) Hild Józsefnek tulajdonítja, pontosabban Schoen Arnold Wagner Jánosnak Hild József által módosított vázlatáról beszél. A fent idézett terjedelmes levéltári anyagból azonban világos, hogy Brein Ferenc a tervező, ezt a tényt többször expressis verbis említik. A tévedésre az adhatott alkalmat, hogy az építkezést, mint városi középítkezést, Hild József, a községtanács tagja, Pest évi 1000 forinttal javadalmazott „városi építésze" vezette. Wagner János viszont — azon kívül, hogy Brein Ferenccel egyidejűleg készített egy el nem fogadott tervet — a szegényház építési munkájának kivitelező vállalkozója volt csupán. (Hasonló volt a szerepe Hild Józsefnek a Feszl Frigyes által tervezett pesti belvárosi plébánia 1854/55-ben való építésénél, ahol ugyancsak Wagner János volt az építési munkák kivitelező vállalkozója.)

[153] A város részére végzett munkáiról — mint a kőbányai csősztoronnyal kapcsolatban már említettük — kérésére 1850 januárjában részletes igazolást kapott *(Pesti tanácsi iratok 177/1850).* Csatornaépítkezésre vonatkozó egyéb iratok: *Pesti tanácsi iratok, intimata a. n. 11648.* (ebben két, a munka elvállalásakor általa szignált csatornaterv), *rendőriek 93/1849; Pesti törvényszék. Acta judicialia 31829, 34591.* Mind csatorna-, mind egyéb városi munkáira bőven található még anyag a *Pesti tanácsülési jegyzőkönyvek*ben, a *Pesti gazdasági bizottság* anyagában és a *Pesti mérnöki iratok*ban. — Az egy-egy éves kismunka megbízást 1849/50-ben és 1850/51-ben nyerte el. Előzőről a tanácsi bizonyítványokból, a másikról a *Pesti tanácsi iratok 2087/1850—52* anyagából értesülünk.

[154] Az emeletráépítés és átalakítás Brein Ferenc által aláírt beadványi terve is fennmaradt: *BT 19.* — Máltás szerzőségét bizonyítja: Komárik Dénes: Máltás Hugó, 1829—1922. „Építés-Építészettudomány" II. 1—2. Bp. 1970. 130—133. kk.

IV. ADALÉKOK VIDÉKI MUNKÁSSÁGÁHOZ

Mint ismeretes, a pesti kőműves és kőfaragó céh privilégiumai közé tartozott, hogy tagjai az ország egész területén dolgozhattak. Így Brein Ferenc is működhetett az ország bármely részén akár anyja jogán, akár saját jogán dolgozott. Az általános gyakorlat alapján feltételezhetjük, néhány okmányrészlet alapján azonban tudjuk is, hogy élt ezzel a lehetőséggel.

Vidéki építkezéseit két részre oszthatjuk: azokra, melyeket pesti munkásságával párhuzamosan folytatott, s azokra, melyeket 1855 után Székesfehérváron és valószínüleg annak környékén végzett.

Pesti működésével párhuzamos vidéki munkásságát minden mesterfelvételi kérelmében említi, de csak általánosságban, s mint olyat, mely pesti tevékenységéhez viszonyítva csekély. Nem is emel ki közülük tételesen egyet sem, míg pesti épületei közül a nagyobbakat külön is megnevezi. Valószínű tehát, hogy jelentősebb vidéki épület, pl. kastély vagy templom nem fűződik nevéhez. Amit egyéb forrásból tudunk, szintén kevés. Feltehetően ő volt az, aki 1848-ban egy új kecskeméti városháza építésére (meg nem valósult) tervet készített.[155] 1849-ben Viczay gróf megbízta, hogy a Tolna megyei Ürögben (ma: Iregszemcse), ahol kastélya is állt, egy elhunyt osztrák tiszt részére „mauzóleumot" építsen.[156] A csődiratok tanúsága szerint később is dolgozott a Viczay családnak.

Székesfehérvári munkásságából kettőt tudunk megnevezni, mindkettő nagyobb szabású kiviteli munka: a katonai építkezés az 1850-es évek végén s a ciszterci gimnázium megépítése 1874/75-ben.[157]

V. BREIN FERENC ÉS A MAGYARORSZÁGI ROMANTIKA ÉPÍTÉSZETE

Miként a korábbi s egyéb szellemi áramlatok, az építészeti romantika is késve érkezik hazánkba. Kibontakozásának útja azonban sok tekintetben azonos a nyugat-európaiéval. Az építészet sajátos természetének megfelelően nálunk is megelőzi a költészet és irodalom romantikus átalakulása, ugyanakkor nálunk is igen korán, jóval a romantika tulajdonképpeni kibontakozása

[155] Entz Géza—Genthon István—Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. 50. o. A könyv Brein Ignácot említi, de ő 1848-ban már nem élt. Tehát vagy a név, vagy az évszám nem helyes. Mivel az évszám a szövegösszefüggés alapján helytállónak látszik, feltehetően a név van elírva, így joggal sejtjük a terv szerzőjében Brein Ferencet. Az általunk tárgyaltakon kívül más Brein építőmestert ugyanis egyelőre nem ismerünk, sem Pesten, sem vidéken.

[156] *Pesti tanácsi iratok 350/1850—52.* Vidéki munkáinak ellátására gyakran kell utaznia, ezért 1849. dec. 30-án fegyverviselési engedélyt kér. Név szerint csak a mauzóleum-megbízást említi, mert ez nyilván alkalmas volt arra, hogy maga iránt politikai bizalmat ébresszen.

[157] Az intézet történetével foglalkozó publikációk kizárólag Brein Ferenc kivitelezői szerepéről beszélnek, tervezőként sem őt, sem mást nem neveznek meg. Így Werner Adolf dr.: A székesfehérvári kat. főgimnázium története. Klny. a Székesfehérvári Kat. Főgimnázium 1894/5. és 1895/6. évi értesítőiből. Székesfehérvár, 1896. 47. o. (a második közleményből); Dr. Lauschmann Gyula: Harminc év. Székesfehérvár, 1905. 10. o. és különösen dr. Lakatos Dénes ciszterci tanár által alapos kutatással, levéltári anyag alapján megírt műve: A székesfehérvári ciszterci rendi katholikus főgimnázium száz éves története. Székesfehérvár, 1914. 38. o. — Nem helytálló tehát, legalábbis nem bizonyított és nem is valószínű az újabb irodalomban felmerülő megállapítás, mely szerint az épületet Brein Ferenc tervezte volna.

előtt, megjelennek a képzőművészetben a romantika olyan szórványos megnyilvánulásai, mint a korai gótizálás, vagy a műrom-romantika.[158] Az ily szórványos jelenségek idővel szaporodnak, érthetően először inkább az asztalosmunka és a vasművesség területén. Így találkozhatunk klasszicizáló későbarokk épületeken csúcsívsoros rácsokkal, gótizáló díszítményü kapukkal,[159] de hangot kap ez az irányzat olyan rangos feladatoknál is, mint a pesti belvárosi templom szószéke (1808). Aztán egyre gyakrabban üti fel a fejét az architektúrában is, még a klasszicizmus háborítatlan virágzása, úgyszolván homogén uralma idején.[160] A negyvenes évek elején ez a folyamat meggyorsult,[161] s bár

[158] A korai gótizálás példája látható az egri liceum könyvtártermének freskóján: Zach Józseftől származó gótikus templombelső (1778). A műrom-romantika ismert alkotása a Charles Moreau nevéhez fűződő tatai műrom (1801).

[159] Vasművességben: Budapest, I. Országház utca 8. függőfolyosórács (1790 körül), Országház utca 10. lépcsőházi korlát (1781 után), Tárnok utca 10. ua. (1795), Uri utca 62. függőfolyosórács (1796 után), Batthyány tér 3. ua., lépcsőkorlát, stb. (1795 körül). — Asztalosmunkában: Budapest, I. Várfok utca 5. kapuja, a pesti Duna-parti gör. kel. templom elpusztult kapuja. Vidéken pl. a szentendrei Dumtsa-ház kapuja (Péter-Pál utca 6., XVIII. sz. vége) és a Csiprovacska (ma Péter-Pál)-templom főkapuja (1800 körül). A példákat mindkét területen bőven lehetne szaporítani. — Nem tartozik szorosan az építészethez, de távolról sem közömbös a bútorművesség hasonló alakulása. Ehhez l. Szabolcsi Hedvig: A magyar bútorművesség a 18.—19. sz. fordulóján — Európai kapcsolatok és stíluskérdések. Bp. 1968. Kézirat, kandidátusi disszertáció. Könyv alakban: Bp. 1972.

[160] Kasselik Fidél 1812-ben kétemeletes sarokházat tervez Kronberger János pesti kőfaragómester részére, a mai Rákóczi út 12—16. helyén. Az épület erkélyeit, az első emeleti mellvédeket és a főpárkányt csipkefinomságú csúcsíves tagozatok díszítik. (Terve: *Sz. B. 870.*, a homlokzat kivételével, ez a Budapesti Történeti Múzeum gyűjteményébe került.) — Zitterbarth János 1822-ben Fáy András részére tervez a Ferencvárosban földszintes kertes házat csúcsíves ablakokkal és ugyanilyen tetőszellőző ablakokkal *(Sz. B. 3212)*. — Budán 1820/21-ben épül a ferenchalmi Szűz Mária-kápolna Kalmárffy Ignác, Buda város bírája és felesége részére. — Szép számmal találunk vidéki példákat is. Talán a legkorábbi a pétervásári rk. templom 1813/1818-ból. Szerényebb kialakításával ide tartozik a Sréter-kúria a Nógrád megyei Jobbágyiban (1821), vagy a balatonszentgyörgyi „Csillagvár" különös építménye (1821/23). A gótizálás korai példája a tatai vár 1822-ben épült kápolnája is. Minden problematikussága ellenére ide sorolhatjuk a pécsi székesegyház hosszan húzódó (1805—1832) Pollack-féle átépítését, az oldalhomlokzatokon megjelenő csúcsíves architektúrával. Hild József nevéhez fűződik a 30-as évek második felében a bajnai vadászlak gótizáló terve, és a sokszor átépített szőkehalompusztai kúria.

[161]
1841/42 oroszvári Zichy-kastély (Franz Beer)
1841/43 pesti Josephinum (Pollack Ágoston)
1842 Hermina-kápolna terve, építése 1856-ig (Hild József)
1844 kőbányai csősztorony (Brein Ferenc)
1845 fóti templom terve, építése 1855-ig (Ybl Miklós)
Országháza pályaterve (Feszl Frigyes)
1845/46 Nyugati pu. (P. E. Sprenger)
Borsody-ház (Gerster Károly)
1846/48 Oszvald-ház (Feszl Frigyes)
1846/47 Schücke-ház (Brein Ferenc)
1847 Glósz-ház (Feszl Frigyes)
Ipartanoda terve (Feszl Frigyes)
1847 körül: Budakeszi úti Rósa-villa (Hild József?)
Frivaldszky-villa (Brein Ferenc)
1847/48 Pekáry-ház (Brein Ferenc)

Ugyanakkor:

1840 Az 1839/40-es országgyűlés határozatainak kihirdetése, korszakhatár az ipari fejlődésben (pl.: lehetővé válik minden alkalmas személy számára a gyáralapítás)

a klasszicizmust — mint látni fogjuk — teljesen soha nem szorította ki, rövidesen a romantika lett a domináló építészeti irányzat. Mivel a romantika országos elterjedése a szabadságharc leverését követő elnyomatás idejére esik, könnyen támad az a látszat, hogy a romantikához való fordulás a vesztett forradalom következménye volt, nem más, mint a reménytelen jelenből a vigasztaló és feledtető múltba való menekülés. Ha azonban a negyvenes években induló fejlődést gondosan figyelemmel kisérjük, világos lesz előttünk, hogy építészeti vonatkozásban egyenesvonalú fejlődésről van itt szó, mely a szabadságharctól, ill. annak bukásától okozati értelemben független.[162] Sőt nyugodtan mondhatjuk, hogy az építészeti romantika kialakulása a szabadságharc elvesztése nélkül gyorsabb, egyenesebb vonalú, töretlenebb lett volna, mint így. A 48-as forradalom bukása egy ideig elapasztotta a nyugati forrásokat, azok termékeny, ösztönző áramlását, a szellemi élet bénultsága, beszűkülése pedig nem kedvezett a meglevő szerves és önálló továbbfejlesztésének.[163] A vesztett háborút követő, más okokból is táplálkozó gazdasági romlás szintén fékezte a fejlődés lendületét.[164] Mikor aztán a minden téren való lassú javulás főleg a hatvanas évektől kezdve az építészet számára is kedvező szellemi és anyagi helyzetet teremtett, a romantika építészetének már egy új áramlattal, az eklektika jelentkezésével kellett szembenéznie. Jellemző e helyzetre, hogy a Magyar Tudományos Akadémia palotájának tervpályázatán 1861-ben már neoreneszánsz tervet fogadnak el, ilyen terveket készít pl. Ybl Miklós 1862-ben és 1863-ban a Festetich-, ill. Károlyi-palotára, s a romantika főművének a pesti Vigadónak elkészülését 1865-ben már egyáltalán nem fogadja osztatlan elismerés. A hetvenes éveket pedig már teljesen a korai eklektika uralma jellemzi.

1841 Pesti Hírlap alapítása, Kossuth szerkesztésében
Henszlmann Párhuzamának megjelenése
Pesti Műegylet megalakulása
1842 Iparegylet alapítása
első iparműkiállítás
1845 gyáralapító társaság alakulása

[162] Hogy itt valóban egy európai ihletésű, végeredményben nemzetközi építészeti irányzatnak a forradalom felett átívelő folyamatosságáról van szó, a mondottakon kívül más is bizonyítja. Nevezetesen az, hogy építmények, melyek formaadását a vesztett ügy miatt érzett reménytelenség nem befolyásolhatta, ugyanazon a gótizáló-romantikus formanyelven szólalnak meg, mint egyéb alkotások. Gondolunk itt a budai Hentzi-emlékre (1852, Eduard Sprenger), a Görgey által kivégeztetett gróf Zichy Ödön emlékére épített lórévi kápolnára (1849), az osztrák típustervek szerint épülő vasúti felvételi épületekre, vagy az 1857-es királylátogatási, ill. 1867-es koronázási díszépítményekre.

[163] Ezt igazolja Zádor Anna megállapítása is a 49 utáni szellemi élet tüneteiről beszélve: „Ezek közé sorolható — mint egyik feltűnő jellegzetesség és az általános fejlődésbeli megtorpanás jele — a klasszicizmus részleges továbbélése az építészet terén . . ." (Zádor Anna: Az újkori magyar művészet periodizációjának problémái. MÉ. XVI. 1. Bp. 1967. 3. o.)

[164] A gazdasági pangás jele területünkön az építés ütemének csökkenése, mire nézve Zakariás G. Sándor szolgáltatott értékes adatokat pesti vonatkozásban, egy 1858-ban készült hivatalos statisztika alapján *(Pesti mérnöki iratok 1296/1858. Hochbauten VI.)*. Az 1844—1857-ig terjedő időszak lakóházépítési adatait tartalmazó táblázat közlése után a helyzetet így foglalja össze: „A reformkorszak nagy fellendülése után, amely 1846—1847-ben Pesten már évente több, mint 1000 lakás építésében megnyilvánul, az 1849-ben bekövetkezett katasztrófa az építkezéseket majdnem a negyedére csökkentette. A következő években az ostrom rombolásait helyreállító és pótló építkezések kisebb átmeneti fellendülést hoztak ugyan, de 1857-re már 156-ra csökkent a lakásépítések száma." (Zakariás G. Sándor: Pesti építőmesterek munkássága 1850—1860. A Magyar Művészettörténeti Munkaközösség évkönyve, 1953. Bp. 1954. 555. o.)

E rövid életű romantikus építészetben többféle áramlatot figyelhetünk meg, éspedig úgyszólván egyidejűleg, aszerint, hogy melyik történelmi stílusból merítette formáit és inspirációját, s mindvégig megosztotta uralmát a klasszika különböző formáival. Tehát már ekkor bizonyos stíluspluralizmusról beszélhetünk, anélkül, hogy ez abban az időben szándékos, akár tudatos lett volna.

A romantika áramlatai közül legkorábban, legerőteljesebben, legjellegzetesebben a gótizálás, a par excellence romantikus irányzat jelentkezett. Ezt követte a romanizálás, illetve az a sajátos, Dél-Németországban kialakult irányzat, melyet „félköríves" stílusnak neveztek, s mely nálunk meglehetős visszhangra talált (Ybl, Feszl, Diescher József). A romantikának a távoli, az egzotikus iránti vonzódása kedvezett az iszlám építészeti elemek felhasználásának, elsősorban európai, azaz mór emlékek mintául vétele alapján (Feszl, zsinagógák). E keleties érdeklődés szülte a ritkább bizánci átvételeket is. A romantika utolsó áramlata a barokkos-rokokós romantika volt (Máltás, Pán, Wieser, Lohr). Jellemző sajátság, hogy ezek az irányzatok nemcsak egyidejűleg egzisztálnak, vagy egymást váltva jelentkeznek egy-egy mester oeuvrejében, hanem gyakran keverednek és ötvöződnek egy-egy műben magában is. Így például gyakori Feszlnél a félköríves-románo s és a mór stílus egyesítése vagy Máltásnál a félköríves-románo s és a barokkos-rokokós stílus ötvözése. De ha dominál is egyik formavilág, szinte általánosnak tekinthetjük, hogy kölcsönöz, — ha csak alárendelt díszítőelemként — valamelyik másikból.

Miként a romantika maga, úgy a klasszikának a romantika korában való jelenléte is sokrétű. Először is megtaláljuk magában a romantikában, midőn a romantika csak a díszítőelemek felfrissítésében, variálásában látja feladatát, s létrehozza azt a típust, amit klasszicizáló rendszerű romantikának nevezhetünk. Ez a változat különösen a városi lakóházépítésben gyakori. Sok tekintetben közel áll ehhez a barokkos-rokokós romantika, ami kézenfekvő, hiszen egy klasszikában gyökerező stílushoz nyúl vissza. Ugyanakkor önállóan is él a klasszicizmus két ágra differenciálódva. Egyik ága megmeredve, szárazzá válva megmarad klasszicizmusnak, míg meg nem szűnik. A másik ága lassan szinte észrevétlenül átfejlődik a korai eklektikába. Végül a klasszikával való szimbiózishoz tartozik a neoreneszánsz irányzat korai, szórványos jelentkezése, ahogyan azt például Hild Józsefnek a pesti német szinház újjáépítéséhez készített tervén (1847) vagy az ezzel egyidőben épített, feltehetően ugyancsak tőle származó Budakeszi úti Rósa-villa loggiás homlokzatán[165] látjuk.[166]

E változatok, áramlatok, áthatások pontos képének megrajzolását még sok részletkutatásnak kell megelőznie, még több kutatást igényel azonban annak megállapítása, hogy az inspiráló európai hatások hogyan, mi módon, kiknek révén jutottak Magyarországra, milyen változatokban érkeztek hozzánk, s e hatásokból mi, hol, hogyan vert gyökeret.

A hatások közvetítése egyaránt történhetett az építtetők s az építők révén. Bár a romantika végső soron sajátosan polgári áramlat, legkorábbi átplántálói közt mégis ott találjuk az arisztokrácia képviselőit, mint ahogy ez a helyzet az eklektika térhódításakor is. Az arisztokrácia európai műveltsége, sok utazása,

[165] Komárik Dénes: A XII. Budakeszi út 36/b sz. ... „Műemlékvédelem" XIV. 4. Bp. 1970. 252. o.

[166] Figyelemre méltóak ebből a szempontból például Pollack Ágoston tervei, melyek sajátos keverékét nyújtják olykor az eklektika felé haladó klasszicizmusnak és a neoreneszánsz motívumok vérszegény anticipálásának.

s nem utolsó sorban minden arisztokrácia relatív nemzetközi jellege ezt érthetővé teszi.[167] A polgárosodó nemesség és a tulajdonképpeni városi polgárság, illetve ezek vékony kezdeményező rétege e hatásokat gimnáziumi tanulmányai, utazásai s külföldi könyvek, folyóiratok olvasása révén kaphatta. A középiskolai tanulmányokkal kapcsolatban a piaristák már említett „architectura civilis" oktatására gondolhatunk. Utazásra külföldi egyetemek látogatása, az iparosok kötelező vándorlása s kereskedők üzleti céljai adhattak alkalmat. Könyvek, folyóiratok terén számításba vehetjük a szerényen gyarapodó hazai vállalkozások szerepét is: útleírások jelennek meg, s a folyóiratok is nyújtanak valamelyes tájékoztatást.[168] Jelentőséget tulajdoníthatunk még egy, az arisztokráciához hasonlóan bizonyos mértékig nemzetközi háttérrel rendelkező rétegnek, a szerzetességnek, különösen ami a piaristákat és a jezsuitákat illeti. E rendek tagjai gyakran nyerték külföldön képzésüket, később is nem egyszer utaznak tanulmányi céllal,[169] s a látottak hatását nemcsak az oktatásban, hanem a társadalom tagjaiként is érvényesítették.

Mindezeknél sokkal fontosabb azonban számunkra az a közvetlenebb hatásközvetítés, aminek az építészek, építőmesterek voltak médiumai. Egyszerűbb a helyzet akkor, ha külföldi építész alkalmi szerepléséről van szó, mint Oroszváron (Franz Beer, 1841/42), a budai reáliskolánál (Petschnig János, 1857/59), a Miasszonyunk nővéreinek kalocsai templománál és rendházánál (Carl Roesner, 1858/59) vagy a lipótmezei országos tébolydánál (Ludwig Zettl, 1859/67). Az ilyen esetek azonban korszakunkban ritkák, így a hazai mesterek által közvetített hatások kutatása sokkal fontosabb. E téren még sok a tennivaló. Egységesen irányított tantervével, azonos mintalapjaival elsősorban a hazai rajzoktatás kutatása jön számításba — akár mint „architectura civilis" a piaristák középiskoláiban, akár városi rajziskolák[170] formájában. A hatások magas szintű közvetítői az akadémiák és polytechnikumok. Ezek látogatása a céhes mesterré válásnak nem feltétele, de korszakunkban egyre inkább elvárják vagy jó néven veszik, ahogy ezt Brein Ferenc esetében is láttuk. Ugyanakkor — sajátos módon — az akadémiai stúdium, mint céhen kívüli építészképzés, a céhrendszertől való lassú emancipálódás egyik eszköze. Igen fontos lenne a leendő építőmesterek vándorútjának, külföldi munkahelyeinek, munkaadóinak ismerete is. Ezekre nézve alig tudunk valamit. Kétségtelen, hogy a centrálisan irányított rajziskolák homogén ízlést kialakító szerepe jelentősebb, de iskolai anyag — a dolog természete szerint — soha nem nyújthatja a legújabbat, a bizonyos mértékig kísérleti stádiumban lévőt. A legfrissebb eredményekkel tehát inkább találkozhattak vándorútjukon, és a hatásközvetítő források egy másik csoportjánál, az építészeti folyóiratokban és az új alkotásokat publikáló kiadványokban. A letelepedett, később többnyire nemigen utazó építőmeste-

[167] Ezért tartjuk valószínűnek, hogy romantikus kastélyaink közül még nem egyről ki fog derülni korai vagy viszonylag korai keletkezése, ahogyan ez Oroszvár esetében is történt.

[168] Különösen elterjedt volt az illusztrált, épületrajzokat, városképeket is közlő „Vasárnapi Újság" 1854-től.

[169] A piaristák tanulmányi utazásait és a látottaknak az építészeti, ill. rajzoktatásban való hasznosítását ismerteti és értékeli Szabolcsi Hedvig i. m., az 1800 körüli évtizedeket tárgyalva.

[170] Úttörő módon kezdeményezi ennek feldolgozását Szabolcsi Hedvig i. m. az 1800 körüli bútorművesség vonatkozásában. Lásd ehhez még Zádor Anna opponensi véleményét, MÉ. XIX. 3. Bp. 1970. 226—233. kk.

rek számára ezek lehettek a haladás legfontosabb forrásai. Mennyire használták ezeket, mi volt meg ezekből az építőmestereknek, — ma még alig tudjuk.

A korszak építőgyakorlatának és munkaszervezetének is nagy a jelentősége, de az átfogó és részletes kép megrajzolása itt is a jövő feladata. A XVIII. századi helyzethez képest fokozatosan sok minden megváltozott, s a korszakunkra jellemző helyzet részben már a klasszicizmus idején kialakult. Az iparosodás folyamata a céhrendszer fokozatos lazítását, bomlasztását jelentette, s a negyvenes évek elejétől kezdve e téren is meggyorsul a folyamat. A céhrendszer válságának kibontakozása, a céhek egyre eredménytelenebb küzdelme, létüknek egyre inkább formálissá válása pontosan egybeesik a romantikus építészet korszakával. Ez érthetően nemcsak mint szimptóma, hanem mint tény is jelentős, hiszen sok minden következik ebből az építészetre nézve, sőt — s ez sem mellékes — e kor kutatására nézve is. A céhrendszer lazulásának következménye ugyanis a városokban céhen kívüli, független — főleg tervezői — praxis félig-meddig megtűrt kialakulása. Ezáltal olyan építész réteg jelenik meg, melynek tagjai hivatalos okmányokon — főleg az engedélyezési terveken, melyek a kutatás elsőrendű forrásai — tervezőként nem tüntethették fel nevüket. Így sok mű szerzősége nem, vagy csak körülményesen, olykor a véletlen segítségével állapítható meg. — A céhrendszer lazulásával fellépő céhen kívüli praxis azonban nemcsak a kötetlenebb és függetlenebb működésre való törekvés jele, hanem a tervezési gyakorlatot a kivitelezési gyakorlattól függetlenítő emancipációs folyamat következménye is, mely nem más, mint az általános újkori specializálódás megnyilatkozása az építészetben. E processzus során általában a céhes ipar fejlődött át lassan kivitelező vállalkozássá, s többnyire a nem céhes jellegű egzisztenciák kezébe került az önálló tervezési gyakorlat. Ez természetes, ha a kivitelezés anyagi feltételeit nézzük, és különös, ha arra gondolunk, hogy a céheké volt az építés és az építési öntudat privilégiuma.

A céhes rendszerben működők azonban távolról sem teszik ki az építő tevékenységet gyakorlók teljes létszámát. Külföldről vendégszereplésre érkező építészekkel — a barokk korban megindult folyamatnak megfelelően — ritkábban találkozunk ugyan, de pontos képet még nem tudunk erről alkotni. Sokkal jelentősebb azoknak a szerepe, akik egyéb szervezetben vagy alkalmazási kategóriában tevékenykednek. Így elsősorban azoknak a rétege, akik arisztokraták, püspökségek, szerzetesrendek szolgálatában működnek uradalmi építészként. Jelentőségük értékelésénél gondolnunk kell arra, hogy feltehetően könnyebben jutottak hozzá a korszerű metszetgyűjteményekhez, mintakönyvekhez, építészeti folyóiratokhoz megbízóik könyvtárában, melyeknek ily szempontból való feldolgozása igen gyümölcsöző lehetne. Kifejezetten szerzetes építészekről, mint a barokkban, egyelőre nem tudunk, de rokon ezzel a piaristák már említett tevékenysége, az „architectura civilis" oktatása.[171] Kevés figyelemre méltatott szereplői a kornak a megyei és a városi mérnökök, kik geodéziai munkájuk mellett rendszerint építéssel is foglalkoztak. Az egész korszakra nézve jelentős az ekkor már nagy múltú Országos Építési Igazgatóság testülete, melynek létszáma, országos hálózata, központi irányítottsága indokolttá teszi iránt uk a fokozottabb érdeklődést.[172] Valószínűnek látszik, hogy a hivatalnoki névtelenségből még nem egy figyelemre méltó alkotót fog a kutatás

[171] Spindelhuber Ede pesti piarista könyvet is adott ki 1846-ban „Polgári Építészet" címmel. (Lyka Károly: Magyar művészet 1800—1850. Bp. é. n. [1944.] 452. o.)

[172] Ember Győző: A magyarországi építészeti igazgatóság történetének vázlata (1788—1867). „Levéltári Közlemények" XX—XXIII. Bp. 1942—1945. 345—375. kk.

felszínre hozni,[173] nem beszélve az átlagos művek és művészek stílust megvalósító, ízlést fejlesztő szerepének fontosságáról. Említést érdemel a mérnökkari tisztek egyelőre teljesen ismeretlen tevékenysége is. Ne felejtsük, hogy közülük került ki az előző korban Péchy Mihály jelentős alakja, s hogy korszakunkban Gyulai Gaál Miklós hadmérnök-őrnagy, később 48-as tábornok, tervet készített az 1844-ben kiírt Országháza-tervpályázatra (Zádor, 1960. 335.o.). Végül gondolnunk kell a korszakunkban kezdődő vasútépítés gárdájára is. Ha a kezdetben osztrák állami érdekeltségű vasúttársaságok szellemi irányítása s részben a feladatok megvalósítása idegen kézben volt is, vagy feltehetően bécsi tipusterveket használtak is fel, mint a Tiszavidéki Vasút felvételi épületeinél,[174] ez is a magyarországi romantikus építészet része, és bizonyára szép számmal alkalmaztak hazai építészeket ill. műszaki képzettségüeket. Ezek közül egyesek később más területen működve érvényesítették az itt szerzett tapasztalatokat.[175]

Az uradalmi építészek, megyei és városi mérnökök, az Országos Építési Igazgatóság és a vasúttársaságok mérnökeinek, építészeinek képzettségét, különösképpen pedig a különféle kvalifikációk megoszlását nem nagyon ismerjük. Bizonyára voltak sorukban nagy gyakorlatú pallérok, de tudunk külföldi akadémiát, polytechnikumot végzettekről is. Jelentős részük feltehetően a magyar műszaki képzés alma materéből, az Institutum Geometricumból került ki.

A korszak két kiemelkedő építésze Ybl Miklós és Feszl Frigyes volt, miként az előző korszaké Pollack Mihály és Hild József. Mindketten pesti mesterek, ebben is érzékelhető Pest domináló és irányadó szerepe, mely már a klasszicizmus idején kialakult. Jelentőségük megnyílvánul viszonylag korai jelentkezésükben, jelentős feladatok — tervezett vagy meg is valósult — megoldásban, másoktól eltérően szinte hézagtalan romantikus munkásságukban[176], s leg-

[173] Az Országos Építési Igazgatóság szolgálatában állott pl. Reitter Ferenc évtizedekig, Máltás Hugó három évig, s itt próbált elhelyezkedni bécsi tanulmányai után a fiatal Ybl Miklós is, de sikertelenül. A kevéssé ismert, de figyelemre érdemes igazgatósági mérnök példája lehet Hüppmann Ferenc (1779—1851), ki bécsi építészeti akadémiát végzett, s tanulmányai során ezüstérmet nyert (Fleischer Gyula: Magyarok a bécsi Képzőművészeti Akadémián. Bp. 1935. 53. o.). 1835-ben, I. Ferenc halálakor, a budavári Nagyboldogasszony-templomban elhelyezett gyászkatafalkot tervezte (Némethy Lajos: Nagyboldogasszonyról nevezett budapestvári főtemplom történelme. Esztergom, 1876. 215. o.), ugyanakkor, amikor ezt a feladatot a pesti oldalon Pollack Mihály kapta (Zádor, 1960. 296. o.). A budai királyi palotával kapcsolatban kisebb terveket készített 1820-ban és 1839-ben (Gerő László: A budai várpalota története 1541-től napjainkig. In: Horler Miklós: Budapest műemlékei I. Bp. 1955. 296. o.). 1847-ben második díjat nyert a leégett pesti német színház újjáépítésére kiírt pályázaton („Der Spiegel" XX. 50. Pest und Ofen, 1847. 799. o.). Ezekben az években gótizáló tervet készített a budavári Nagyboldogasszony-templom tornyának kiépítésére *(BMT. 104.)*. 1851 elején halt meg („Pesther Localblatt" Pest, 1851. ápr. 11. 753. o.).

[174] Kubinszky Mihály: Romantikus magyar vasúti épületek. „Műemlékvédelem" III. 3. Bp. 1959. 149—158. kk.

[175] Ifj. Feszl József, Feszl Frigyes bátyja, ki 1839-ben öccsével együtt iratkozott be a müncheni akadémiára, 1845—1850-ig a Magyar Középponti Vasút igazgatóságánál mint „mérnök segéd" dolgozott az építési osztályon a Pest—Szolnok vonal felvételi épületein. *(Pesti tanácsi iratok 18643/1853.)* — Ifj. Pan József, a Karácsonyi-palotát építő Pan József építőmester fia, szintén a vasútnál dolgozott, mielőtt mesterjogért folyamodott a pesti tanácshoz. *(Pesti tanácsi iratok II. 994/1871.)*

[176] E hézagtalanság, ill. kizárólagosság természetesen csak a romantika korszakára vonatkozik, s Yblnél hamarabb abbamaradt, mint Feszlnél. Ellentétben azzal az általános véleménnyel, hogy Feszl mindvégig kitartott a romantika mellett, az igazság az, hogy ő s tervezett eklektikus épületeket — ennek mértéke azonban még feltárásra vár.

főbbképpen alkotásaik építészeti, művészi színvonalában, eredetiségében, mely Feszlnél a magyarországi romantika európai viszonylatban is kiemelkedő alkotásához, a pesti Vigadóhoz vezetett.

Mellettük működik még az idősebb építészgeneráció, melynek tagjai alkalmilag romantikus modorban is terveznek (Hild, Kasselik, Zitterbarth), sőt a neoreneszánsz felé is tesznek lépéseket (Hild), de érthetően nem térnek át az új irányzatra oly kizárólagossággal, mint Ybl vagy Feszl, s így nem vállalnak döntő részt a romantika kialakításában. Ez a feladat inkább hárul azokra a kisebb-nagyobb mesterekre, akiket a romantika elterjesztőinek tekinthetünk, s akiket az ország minden részén megtalálunk. Táboruk két részre osztható, a kiválóbb képességű és képzettségű építészek kisebb csoportjára, melynek képviselői a két nagy mögé második sorba helyezhetők (pl. Wieser, Pán, Máltás, Gerster, Skalnitzky), és a kismesterek sokkal nagyobb létszámu csoportjára.

Brein Ferenc — úgy gondoljuk — e kettő határán áll, s működésének zömével a kivitel felé orientálódva inkább az utóbbihoz sorolható. Azok közé tartozott, akik — mint Kasselik és Zitterbarth — erősebben tolódtak a kivitelező vállalkozás irányába, s így a céhes iparból a kapitalisztikus vállalkozás felé haladó építőmester típusát képviselte. Ezt bizonyítja — egyebek mellett — a nagy székesfehérvári katonai építkezés elvállalása és az, hogy viszonylag kevés tervvel szerepel a Szépítő Bizottmány anyagában. Feltétlen méltánylást érdemel azonban úttörő szerepe, mellyel a még uralkodó közízlés ellenére az újat képviselte, s valósította meg, valamint néhány nagyobb szabású alkotása (Frivaldszky-villa, Pekáry-ház), melyekkel alkalmilag kiemelkedett a kisebb mestereknek abból a köréből, hová működése révén egyébként tartozott.

Romantikus műveiben a gótizálás hívének mutatkozik. E törekvését kisebb alkotásaiban mint pl. a Csősztorony és a Schücke-ház esetében, ízlésesen, harmonikusan valósítja meg. Nagyobb művein jobban érvényesül az északi gótika komor világa, a várkastély-romantika zaklatott regényessége. E tendenciákat a Frivaldszky-villánál még egységbe tudja fogni, erre a „lovagvár"-funkció is nagyobb lehetőséget ad, de a Pekáry-ház esetében már kevésbé. A zártsorú városi lakóház középkorias elemeinek sokféleségét, zsúfoltságát a regényesség nyilvánvaló szándéka sem teszi megnyugtatóbbá. A romantikus Brein Ferencnek mindenesetre e zordabb és szeszélyesebb gótizáló romantika iránt volt hajlandósága. Ez lemérhető, ha pl. a Glósz-ház Feszl-architektúrájának csipkeszerűen finom gótizálására gondolunk, vagy arra, hogy a derűsebb félköríves-románo s mintákhoz míly ritkán fordul. E hajlandóságának legjobban megfelelő feladat a svábhegyi Frivaldszky-villa volt, s ebben is adta tehetsége legjavát. Elképzelhető, ha ilyen feladatokon máskor is dolgozhat, ha ilyen irányban tovább fejlődhet, színvonalasabb, nagyobb szabású életművet hagy maga után. Hogy ehhez végül is az elegendő tehetség, megfelelő megbízások, becsvágy, energia vagy kitartás hiányzott-e, nehéz megállapítani.

Úgy látszik tehát, hogy mindhárom Brein a színvonalas kismesterek sorába tartozik. Különböző korokban élő különböző egyéniségek lévén, mindegyiknek mások az erényei és mások a fogyatékosságai, mindent egybevetve azonban számottevő értékkülönbséget nem lehet közöttük megállapítani. Szerényebb tehetségükkel szerényebb posztokon több mint száz éven át alkotóan szolgálták a magyarországi éptészeti kultúra ügyét.

RÖVIDÍTÉSEK

Bierbauer, 1932. = Dr. ing. Bierbauer Virgil: Pesti építőmesterek munkássága 1809—1847. Tanulmányok Budapest múltjából, I. Bp. 1932.

Dóka, 1970. = Dóka Klára: A pesti céhrendszer válságának kibontakozása az 1840-es években. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Újkori és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszékének kiadványai. I. Bp. 1970. (sokszorosítás).

Illyefalvi = Dr. Illyefalvi I. Lajos (szerk.): Pest és Buda polgárjogot nyert lakosai. I. Bp. é. n. (1940 körül). Forgalomba nem került, csonka; kéziratosan kiegészített példánya Budapest Főváros Levéltárában.

Komárik, 1971. = Komárik Dénes: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX. században. Pesti mesterek és mesterjelöltek. Építés- és Építészettudomány- III. 4. Bp. 1971.

MÉ. = Művészettörténeti Értesítő.

OL. = Országos Levéltár.

Rados, 1958. = Rados Jenő: Hild József, Pest nagy építőjének életműve. Bp. 1958.

Schneider, 1912. = Schneider Róbert: A pesti kőműves- és kőfaragó czéh tagjai. Budapesti építőmesterek kőmíves-, kőfaragó- és ács mesterek ipartestülete. VIII. évkönyv. Bp. 1912.

TBM. = Tanulmányok Budapest múltjából.

Zádor—Rados, 1943. = Zádor Anna—Rados Jenő: A klasszicizmus építészete Magyarországon. Bp. 1943.

Zádor, 1960. = Zádor Anna: Pollack Mihály, 1773—1855. Bp. 1960.

Zakariás, 1961. = Zakariás G. Sándor: Budapest. Magyarország művészeti emlékei. 3. Bp. 1961.

Ahol gyűjteményi helyet nem jelölünk meg, a jelzetek Budapest Főváros Levéltárának anyagára vonatkoznak. A levéltári jelzeteket kurzív szedéssel emeltük ki.

BREIN FERENC MŰVEINEK JEGYZÉKE

Az alábbi jegyzék Brein Ferenc minden ismert művét tartalmazza, tekintet nélkül arra, hogy megvalósult-e vagy csak terv maradt, fennáll-e vagy lebontották. A régi utcanév előtt álló betű a régi városrészt jelöli: A = Altstadt, Belváros; Fr = Franzstadt, Ferencváros; J = Josephstadt, Józsefváros; L = Leopoldstad, Lipótváros; Th = Theresienstadt, Terézváros; W = Wasserstadt, Víziváros (Budán). A régi címben szereplő számok részben telekkönyvi számok, részben Popularnummer-ek, aszerint, ahogyan az eredeti terven vagy iratban szerepelnek. — A pesti Szépítő Bizottmány anyagából származó tervek túlnyomó többségének topográfiai azonosítása a Budapest Főváros Levéltárában (dr. Bácskai Vera által) készített topográfiai táblázatok alapján készült.

Év	Sz. B.	Építtető	Régi cím	Mai cím	Em., jelleg
1843	10 078	Brein Ignácné	Th Kemnitzerg. 840	VI. Szófia u. 5.	fsz üvegház
1843	10 110	Brein Ignácné	Th Kemnitzerg. 840	VI. Szófia u. 5.	fsz üvegház
1844	—	Pest városa	—	X. Harmat u. 31.	I csősztorony
1844	10 524	Pekarik László	Th Könnigg. 592	VII. Majakovszkij u. 43—45.	fsz átalakítás
1844	10 583	Brein Ignácné	Th Könnigg. 834	VI. Majakovszkij u.68.	I átalakítás
1844	10 595	Brem Ferenc	J Kirchen Pl. 565	VIII. Horváth M. tér 1	I új
1845	10 905	Tóth István	Fr 3 Pfeifeng. 13	IX. Pipa u. 1.	fsz toldalék
1845	10 917	Pisztory Alajos	A Leopoldg. 173	V. Váci u. 83.	I ráépítés
1845	11 048	Molnár Ferenc	J Renng. 179	VIII. Futó u. 15.	fsz toldalék
1845	11 086	Geist Gáspár	Fr Üllöer Str. 781	IX. Üllői út 93/a—c	fsz toldalék
1846	11 207	Müller Ferenc	A Landstr. 645	V. Tanács krt. 20.	II ráépítés
1846	11 209	Tatzberger Mátyás	Th Felberg. 136	VII. Dohány u. 66.	fsz új
1846	11 236	Ságody Sándor	Th Altg. 1094	VI. Ó u. 25.	I toldalék
1846	11 278	Stetz János	Fr Neu eröffn. G. Nº 44	IX. Mátyás u. 2.	fsz új
1846	11 287	Weigert Mátyás	Th 3 Trommelg.— Pfeifeng. Eck	VII. Dob és Síp u. sarka	I homlokzat-átalakítás
1846	11 455	Tomó Sándor	Th Waitzner Str. 1389	VI. Bajcsy-Zs. út	fsz toldalék
1846	11 456	Schumajer Ignác	J Perlhuhng. 1426	VIII. Gyulai Pál u.8.	fsz toldalék
1846	11 459	Schücke Henrik	Th Könnigg. 745	VI. Majakovszkij u.102	I új
1847	11 723	Mandrÿ Dániel	Th Kleine Feldg. 193	VII. Klauzál u. 15.	fsz kiépítés
1847	11 726	Rudich Dániel	A Grünbaumg. 300	V. Veres Pálné u. 4—6.	II ráépítés és új homlokzat
1847	11 846	Pest városa	Stadtwäldchen	Városliget	fsz „halász-kunyhó"
1847	11 866	Pekarik Imre	Th Könnigg. 593	VII.Majakovszkij u.47.	III új
1847	—	Frivaldszky Imre	—	XII. Béla király út 20.	I új
1847	11 928	Ivanovits Alajos	Fr Üllöer Str. 807	IX. Üllői út 33—37.	fsz toldalék
1847	11 931	Krajtsovits J.	L Hochstr. 30	V. Arany János u. 33.	III ráépítés
1847	11 974	Ranczenberger P.	Th 2 Herzen und 3 Roseng. 684	VII. Nyugati pu. helyén	fsz toldalék
1847	12 046	Kaszt György	Ausser der Waitzner Linie	?	fsz új
1848	12 119	Somogyi Károly	L 3 Kroneng.— Hochstr. Eck, Nº 98	V. Arany János u. 27.	III ráépítés
1848	12 171	Wetter Károly	J Hollunderg. 1010	VIII. Somogyi B. u.31.	fsz toldalék
1848	12 217	Neviel János	J Grosse Sandg. 872	VIII. Erdélyi u. 13.	fsz új

Év	Sz. B.	Építtető	Régi cím	Mai cím	Em., jelleg
1848	12 220	Kaszt József	Th 2 Herzeng 1435	?	fsz új
1848	12 262	Hornitzky János	J Herbstg. 970	VIII. Szentkirályi u. 34	fsz toldalék
1848	12 264	Zakár János	J Stationg. 645	VII. Horváth Mihály tér 17–18.	fsz új
1848	—	Kecskemét városa	Kecskemét	Kecskemét	? új városháza
1848	12 343	Gál Károly	Th Templom u 1027	VI. Hegedű u. 1/b	fsz új udvari épület
1848	12 389	Seiler Flórián	Am Waitzner dammer Linien 645	?	fsz új
1848	12 412	Bernhardt József	Th Nagy Diófa u 304	VII. Nagydiófa u. 12.	fsz toldalék
1848	12 450	Bronzné Magdolna	J Konti u 1198	VIII. Tolnai Lajos u. 5.	fsz toldalék
1849	12 472	Koller József	Th Steinerg. 9	VI. Szondy u. 17. (?)	fsz új
1849	12 496	Hornitzky János	J Steinmetzg. 1420	VIII. Kőfaragó u. 10–12.	fsz új
1849	12 501	Köstler József	Th Ellbogeng. 1298.	VI. Népköztársaság útja helyén	I udvari szárnyak
1849	12 533	Wessely János	J Stationg. 579	VIII. Harminckettesek tere 2	fsz toldalék
1849	12 621	Rath Károly	Ausser dem Stadtwäldchen	?	fsz fészer
1849	—	Viczay gr.	Ürög (Tolna vm.)	Iregszemcse (Tolna m)	— mauzóleum
1850	12 669	Csitsmanczay Pál	Th Fabrikg. 997	VI. Liszt Ferenc tér 1.	fsz új
1850	12 715	Huberné Anna	J Frühlingsfeldg. 676	VIII. Tavaszmező u. 20.	fsz új
1850	12 719	Weller Károly	J Hollunderg. 1010	VIII.Somogyi B. u. 31.	fsz toldalék
1850	12 722	Schuster József	J Storcheng. 311	VIII. Bókay J. u. 23.	fsz toldalék
1850	12 727	Scheiling János	Fr Pfaug. 422	IX. Páva u. 23.	fsz toldalék
1850	12 731	Gruber Ferenc	L Palating. 207	V. Nádor u. 17.	fsz udvarban kamra
1850	12 765	Friegl Antal	Th Linieng. 2	VI. ?	fsz toldalék
1850	12 770	Molnár József	J Kerepeser Str. 1513	VIII. Rákóczi út 23.	fsz átalakítás
1850	12 876	Szalay István	Th Neueg. 1180	VI. Zichy Jenő u. 6.	fsz toldalék
1850	12 888	Molnárné Erzsébet	J Perlhuhng. 1426	VIII. Gyulai Pál u. 8.	fsz új
1850	12 895	Klözel Jakab	Th Lazarusg. 1293	VI. Lázár u. 6.	fsz homlokzat-átalakítás
1850	12 904	Igl Antal	Th 3 Trommelg. 405	VII. Dob u. 27.	fsz toldalék
1850	12 917	Liebner József	Th Ellbogeng. 1283	VI. Népköztársaság útja helyén	II új
1850	12 947	Brein Ignácné	L Waitznerstr. 69	V. Bajcsy-Zs. út 26.	fsz toldalék
1851	14 029	Léphegyi Mihály	A Waitznerg. 428	V. Váci u. 24.	II ráépítés
1851	14 127	Stantsits Péter	Th 3 Trommelg. 411	VII. Dob u. 39.	II új
1851	—	Pest városa	?	?	? gyermek-kórház
1851	15 045	Klenovits Ferenc	Th Stephansfeld 59, 60	VII. Dózsa György út ?	fsz új, villa
1851	—	Schnierer Alajos	?	?	? új, villa
1852	16 011	Filtso testv.	Th 2 Herzeng. 799	VI. Szív u. 14.	fsz új
1852	17 010	Neubauer Ferenc	J Praterg. 14	VIII. Práter u. 14.	fsz új
1853	17 036	Kolba Sámuel	L Obere Donau Zeile 425, 426	XIII. Pozsonyi út 73–75.	I új

Év	Sz. B.	Építtető	Régi cím	Mai cím	Em., jelleg
1853	17 048	Vlasits Pál	J Jungraug. 3	VIII. Szűz u. 3.	fsz kiépítés
1853	17 137	Mitterer Anselm	Th Grosse Feldg. 13	VI. Nagymező u. 13.	I új
1853	17 198	Merényi Henrik	Fr Kleine Pfeifen-3 Pfeifeng. Eck	IX. Nagyvásárcsarnok helyén	fsz toldalék
1853	—	Pest városa	Th Erdzeile	VII. Rózsák tere 2.	I szegényház
1854	17 286	Klenovits Ferenc	Th 3 Herzeng. 26	VI. Dessewffy u. 17.	II új
1854	17 307	Schnierer Alajos	Th Schiffmanng. 4	VI. Vasvári Pál u. 7.	I ráépítés
1854	17 342	Sailer Flórián	Ausser der Waitzner Linie 468	XIII. Váci út 38.	— kerítés
1854	17 381	Grünzweil Norbert	L Mondg. 3	V. Rosenberg házaspár u. 5.	II új
1854	17 404	Marschalko János	Th 3 Herzeng. 13	VI. Dessewffy u. 16.	I új udvari épület
1854	17 408	Brein Ferenc	Steinbruch, Altgebirg	X. Kápolna u. 2.	fsz új
1854	17 414	Liedl János	Steinbruch, Altgebirg, Steinbrucherstr. 179	X. Vaspálya u. 1.	fsz új
1854	17 426	Merényi Henrik	J Perlhuhng. 6	VIII. Gyulai Pál u. 9.	I kiépítés
1855	17 489	Sellner József	L Jägerg. 8	V. Vadász u. 16.	II ráépítés, átalakítás
1855	17 493	LéphegyiMihály	A Waitznerg. 428	V. Váci u. 24.	II átalakítás
1855	BMT. 19	Walter József	W Enteng. 307	II. Horvát u. 17.	fsz új

A KÉPEK FORRÁSAI

Dr. Rados Jenő felvétele: 16, 17
Rékai János felvétele: 37
Szilágyi Edit felvétele: 2—14, 19, 20, 22—24, 26—29, 33, 35, 36, 38—47
A Budapesti Műemlékfelügyelőség fototárából: 34
A Budapesti Történeti Múzeum Újkori Osztályának fototárából: 18, 30—32
Az Országos Műemléki Felügyelőség fotótárából: 15

73.74649 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

Brenner Giñgi

Terminate v. to bring to an end. This road; it *terminates* at the end of the ne

Testify v. to give evidence. The next *testify* for the defense.

Thicken v. to coagulate. The pudding s as it cools.

Thrifty adj. frugal. Mr. Thompson is he is able to save more than half of his

Throng n. a crowd. A *throng* of well-wi at the airport to see him off.

Thump n. the dull sound of a blow heavy object. The picture fell to the *thump*.

Tilted adj. not straight. Please straight shade; it is *tilted* a little bit to the left.

Tiptoe v. to walk stealthily, quietly. up the stairs to avoid waking her room

Tolerant adj. inclined to tolerate othe fair attitude toward those who hold di He is not *tolerant* of other people's thinks that he is always right.

Torture v. to inflict extreme pain on s guards were accused of *torturing* the order to make them confess.

Touchy adj. sensitive; irritable. That is

Brennernek könnyebb volt

Fenekovács muníciózus, Jelenszky tébolygó, Marabu talányosan gonosz, Pápai naprakész, kíméletlen és elegáns. Karikatúrapályázatunk résztvevői ők, de vajon van-e más közük egymáshoz? Hatnak-e egymásra? Hatnak-e úgy, hogy egyikük erénye, karaktere, monomániája csiszolja a másikat, s hatnak-e úgy – mint tudjuk, ez az igazi művészeti hatás, nemcsak a karikatúrában – hogy csak azért is mások, dacosan, öntudatosan, provokatívan?

Brennernek, a pályázat névadójának még könnyebb volt. Nem azért volt neki könnyebb, mert elképesztően tehetséges volt és kulturált, végtelenül szellemes és végtelenül etikus, hanem azért, mert emberi és művészi nagyságát műhelyben, közösségben teljesíthette ki, és más nagyságok között érvényesíthette. Nem úgy hírlik, hogy az egykori Ludas Matyi szerkesztősége a búgó hangú szeretettől lett volna hangos, hogy a kollegialitás meleg, puha fészke lett volna. De alkotóműhely volt, szerkesztőség, egy olyan újságnak a redakciója, amely a legszövegmániásabb főszerkesztő idejében is karikatúralap volt, már csak mennyiségi okokból, a lapfelület arányai szerint is.

Ez a lapfelület olyan alkotóközösséget teremtett, amely évtizede hiányzik. Meglehet, a karikaturistáknak is, de az olvasónak és a magyar karikatúrának bizonyosan. Ma elképzelhetetlen olyan újság, amely teljes oldalakon csak rajzos karikatúrát közölne. Szilveszter táján talán lehet olyan hazárd ötletünk, hogy kipróbáljuk.

PÁPAI GÁBOR

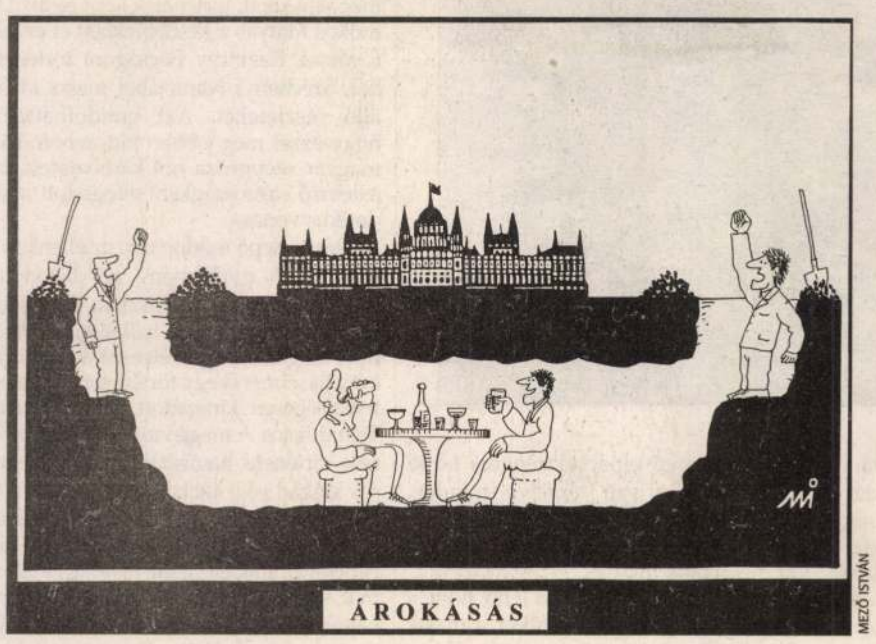

MEZŐ ISTVÁN

TAKARÉKOS ORSZÁG

YOYO/JOÓ JÓZSEF

AZ APJA VALAMI NAGY KUTYA, ÖTVEN ÈVRE TITKOSÍTATTA A MATEK JEGYEIT
JELENSZKY LÁSZLÓ

FENEKOVÁCS LÁSZLÓ

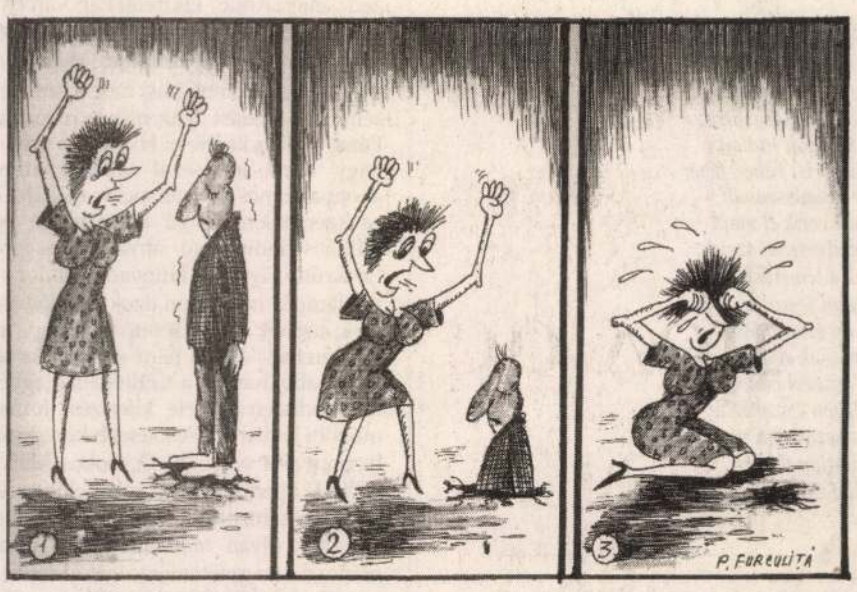

FURCULIȚĂ PETRU

Lelkészi közszerepvállalás

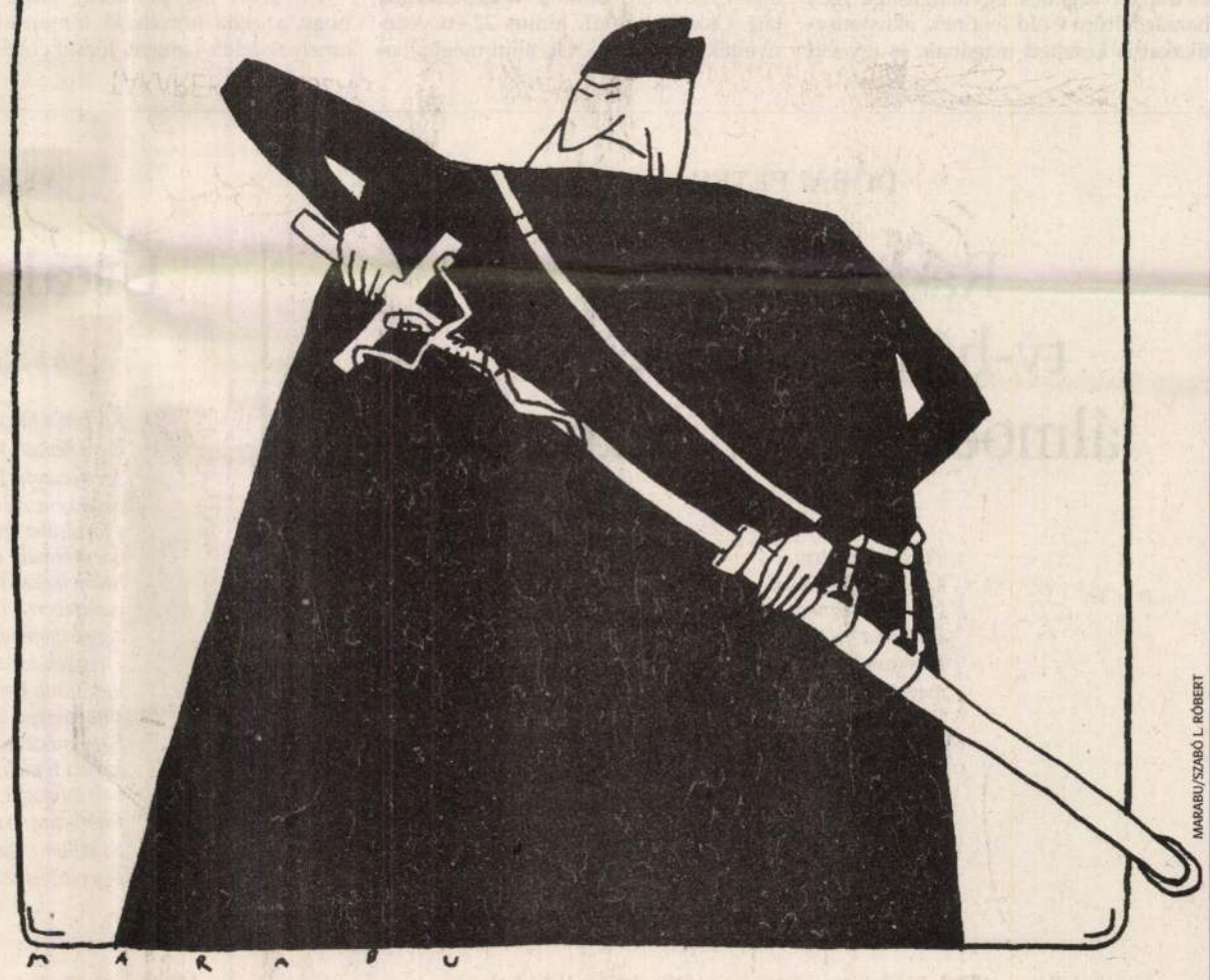
MARABU/SZABÓ L. RÓBERT

Történelemóra

BÄCHER IVÁN

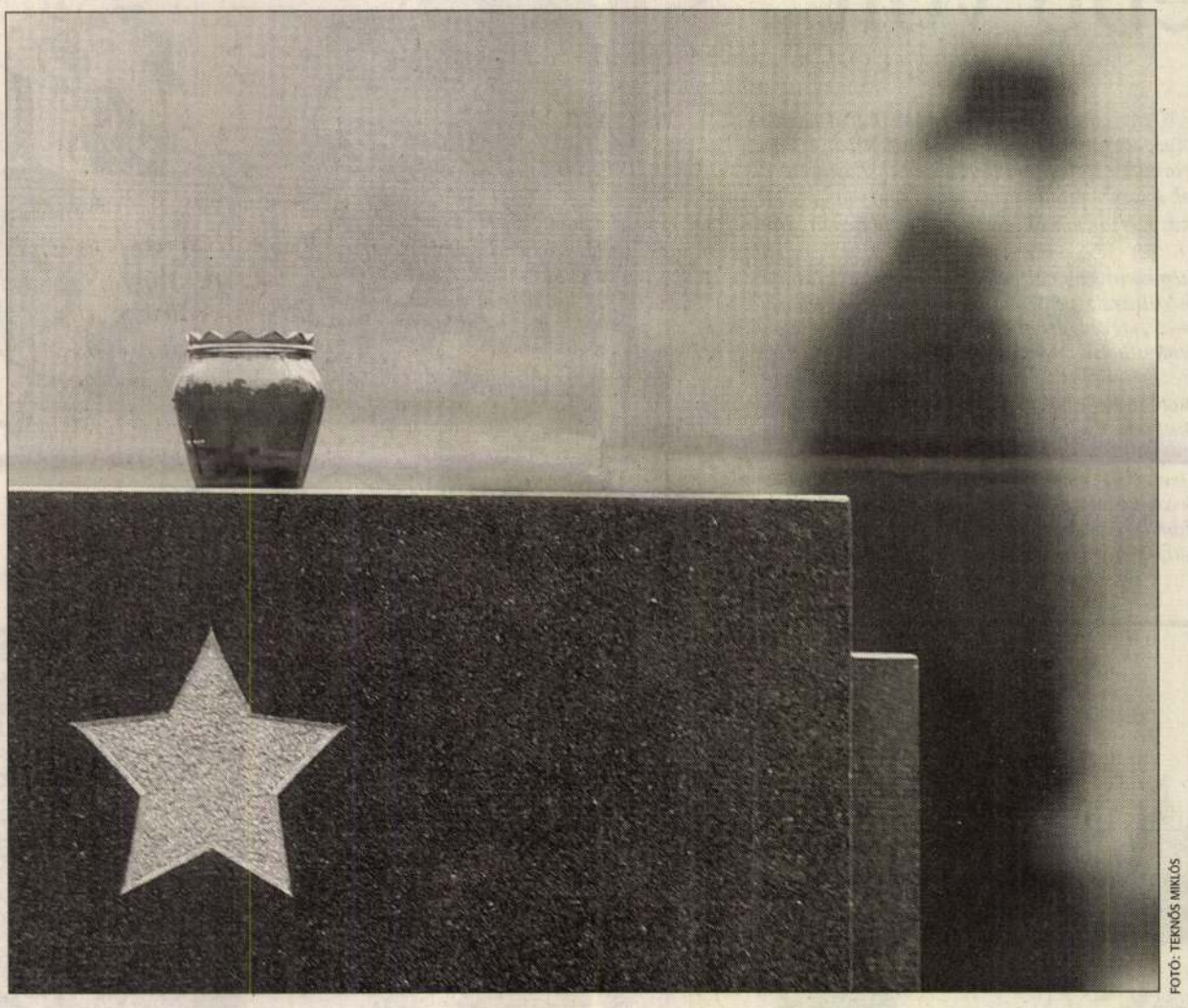

FOTÓ: TERNŐS MIKLÓS

Gold Jenő Szauder Vera szívébe végül beletanította magát.

1983. október végétől egy hónapon át szóba sem álltak egymással.

November 21-én hétfőn azonban Jenő a tanáriban odavetette Verának:

– A harmadik órában a szovjet perekről lesz szó a negyedik D-ben. Beülhetsz, ha akarsz.

Verának lyukasórája volt éppen a harmadik, beült hát a szép negyedikes lányok közé. Nem nagyon lógott ki közülük.

Nem volt a tárgy közömbös egyikőjük számára sem – de ezt nem tudhatták még egymásról akkor.

Vera csak azt tudta Jenőről, hogy – túl azon, hogy részeges, trágár és goromba – tagja egy pártnak is; az efféle szerveződésekből akkoriban meglehetősen szegényes volt a választék.

Vera és régi társaságának tagjai, nem utolsósorban volt férje szemében egy ilyes tagság a huszadik század nyolcvanas éveinek elején már csak idiotizmussal vagy elvetemültséggel volt magyarázható.

Vera kommunista családba született bele, sokkal kommunistábba, mint amilyen kommunista a Gold család volt. De Vera – szellemileg, lelkileg és fizikailag is – elszakadt szüleitől, ami már csak azért sem volt nehéz, mert ötéves volt, amikor az apja meghalt.

Jenő viszont nem szakadt le szüleiről soha – érzelmileg.

De szellemileg muszáj volt ellendülnie – már csak azért is, mert történelem szakos volt.

Az egyetem utolsó három évében csak huszadik századi történelmet hallgatott – elege is lett abból egy életre aztán. Természetes, hogy mint kommunista családban nevelkedett és szocializálódott fiatal, szenvedélyesen kutakodott a múltban, a közelben. A pesti bölcsészkar liberális intézmény volt, ahol, ha valakit nagyon érdekelt, az a – mondjuk így – létező szocializmus szomorú históriájából megtudhatott nagyjából mindent, ami azóta szélesebb körben is tudott. Jenő is olvasott Sinkó Ervint, Szolzsenyicint, Lengyel Józsefet és Sík Endrét, nem beszélve Dolmányos István a korban egészen meghökkentő jegyzetéről, amely alighanem csak azért nem lett betiltva, mert nem olvasta el soha senki.

Persze akkoriban még nem zúdították a fiatalság nyakába előfőzött, egységcsomagként a tudnivalót; kinek-kinek magának kellett a maga huszadik századi történelmét összekotyvasztania.

Jenő gondosan tanulmányozta például a Szocialista forradalomért című vaskos kötetet, amelyet a Kossuth Könyvkiadó jelentetett meg 1975-ben, s amelyben a magyar munkásmozgalom kiemelkedő személyiségeinek rövid életrajzai voltak találhatók. Ezen kis életrajzok végének egyhangúsága igen hamar feltűnt Gold Jenőnek, aki statisztikákat is készített magának, és így jött rá önerőből arra, hogy a magyar mozgalom pár kivétellel valamennyi vezetője, kádere, aki 1938 táján Moszkvában tartózkodott – kiirtatott. Ezen a dolgon nehéz volt nem gondolkodni el.

Viszont nem tudta, vagy nem rakta még össze akkor, hogy ebben a könyvben szerepel Vera nagypapája is, a pécsi péksegéd, a Tanácsköztársaság zászlóaljparancsnoka, akit elvtársai 1923-ban a biztos lebukás tudtával küldtek haza Bécsből. Szauder Károlyt le is csukták Horthyék, s végül a nevezetes fogolycsere-akció keretében került a Szovjetunióba ki. Itt, mint párttitkár, majd mind kolhozelnök ténykedett Odesszában, később Kazahsztánban, közben elvégzett egy mezőgazdasági akadémiát, és fennmaradt leveleinek tanúsága szerint ép ésszel döbbent a szovjet valóra. 1936-ban önként jelentkezett a spanyolországi nemzetközi brigádokba, hogy aztán, mint a magyar zászlóalj politikai megbízottja, Villafranca Castillónál 1937 nyarán szerencsésen eleshessen. Ha visszatért volna Moszkvába, elvtársai biztosan végeztek volna vele.

Akkor, mikor ez a történelemóra megesett, nem tudhatta mindezt még Gold Jenő. Csak a következő hónapokban és években jön tisztába Vera múltjával majd, így azzal is, hogy Vera apja kinn született tehát, apa híján a szovjet állam nevelte, katonai középiskolába járt. Osztályát 1941. június 22-én vezényelték a frontra ki. Őt, mint megbízhatatlan idegent deportálták valahová a messzi Keletre. Középiskolai osztálytársai a háború első napjaiban kivétel nélkül valamennyien elestek; ő maradt életben egyedül. Mamája, a pécsi úrilány kétségbeejtő körülmények között élt, Keletre evakuálva. A háború vége felé a moszkvai Kossuth rádiónál dolgozott, és amint lehetett, fiával hazatért. Vera apja, aki mindvégig rosszul beszélt magyarul, külügyi szolgálatba került, így Vera Pekingben született és Szófiában járt óvodába, orosz nyelvűbe. Vera apja harminchat éves korában rákos lett, és meghalt. Vera ötéves volt ekkor. Anyja a csapásba majdnem belebolondult, a két gyereket mindenféle sváb-hegyi gyermekintézetekbe csapta, majd valahogy fölnevelte mégis. A kamaszkorában természetszerűn igencsak balos Vera, az egyetemi évek alatt, és nem utolsósorban az egyébként általa végtelen szeretett Szovjetunióban szerzett tapasztalatok hatására, a kommunista eszmékkel, vagy mikkel régen szakított. Persze Oroszország továbbra is benne élt, az orosz irodalom, a nyelv, az oroszság.

A szakítás egyébként annál is könnyebben mehetett neki, mert ő anyjától elszakadt egészen, és szembe is fordult vele. Jenő viszont szüleitől nem szakadt le soha, nem is lázadt, legfeljebb csak üvöltözött otthon néhanap.

De azért azt pontosan tudta már, hogy azokba noroliszki tömegsírokba, amelyek felett Lengyel József emlékezete szerint sárga pipacsok tengere nő ki nyaranta, bele van temetve mindaz, amiben a Gold szülők sokáig hittek makacsul; és amikor már nem hihettek, akkor meghaltak inkább.

Később megtanulja majd Jenő, hogy a szerelem ott kezdődik, amikor a másik elkezdi adogatni a maga múltját. Akkor még ilyesmiről nem lehetett szó. Nem tudhatták akkor, 1983 novemberében Vera és Jenő egymásról, hogy ez a dolog mindkettőjüknek többe van, mint egy közönséges tanóra. Hogy életüket így-úgy-amúgy, de ez a kommunistaság mégiscsak megbillogozta. Nem tudhatták ezt, csak érezhettek már talán valamit.

A gyerekeknek azonban épp olyan óra volt ez is, akár a többi. Mindenekelőtt zajos. Vera végül előbbre is ült, hogy halljon valamit.

Óra után kicsit hökkenten nézett Jenőre, és javasolta, hogy mikor végeznek majd, igyanak meg egy sört a Majorban. Két hét múlva pedig Jenő megvizitálta Vera garzonlakását is.

Sokat beszélgettek még aztán, sok mindenről. De erről a kommunistaságról nemigen esett többet szó. Valahogy ez ügyben tisztába jöttek egymással végérvényesen.

Tíz évvel később Vera már nem élt. Apja mellé lett temetve. Akadt ott hely még bőven, no meg olcsóbb is volt így. A közös kövön egy szép ötágú csillag vöröslik.

Leletmentés

Domokos Mátyás (szerk.): A magyar novella antológiája I–II.

A szerkesztő, Domokos Mátyás komolyan vette saját könyvének címét és valóban a magyar elbeszélés irodalomból készített gazdag összeállítást. Vagyis elhagyta a hasonló antológiák szokásos bevezető anyagát, a népszerű, tanulságos és kegyességi történeteket, elhagyta az Aesopus-mesék egykor oly népszerű átdolgozásait is. A tizenkilencedik század előtti anyag ötven oldalt sem tesz ki a közel kétezer oldalas gyűjteményben. Csak jelzésszerűen emel válogatásába egy-két rövid történetet a tizenhatodik századi Kazinczy-kódexből, Heltai Gáspártól, Bornemissza Pétertől. De már Kónyi János talán ismertebb, az európai anekdotakincset adaptáló A mindenkor nevető Democritusa helyett az eredetibb Hermányi Dienes József Nagyenyedi Demokritusából közöl részleteket. Az eredeti magyar novellisztika kezdeteit a Bethlen Miklós Önéletírásából, Cserei Mihály Erdély históriájából vett, önmagukban is megálló, kerek történetek képviselik. Domokos Mátyás a későbbiekben él ezzel a fogással, Kazinczy Fogságom történetéből, Széchenyi Naplójából metsz ki önálló részleteket. Azt gondolhatnánk, hogy ezzel még jobban kidomborodik a magyar szépprózа hol kárhoztatott, hol jellemző sajátosságként elfogadott anekdotikus vonása.

De meglepő módon épp az ellenkezője történik. A gyűjtemény azt bizonyítja, hogy a magyar novellisztika szerkezetileg-formailag milyen hallatlanul sokszínű. Pedig mindegyik elbeszélés ugyanazt csinálja: elmond egy történetet. Hogy egy tetszőlegesen kiragadott példát hozzak: Tolnai Lajos A megjavult adófelügyelőjének története hamisítatlan tizenkilencedik század végi anekdota lehetne. Új adófelügyelő érkezik a körzetbe, megvesztegethetetlen, megközelíthetetlen. A korrupcióval, sikkasztással, hivatali hatalommal való visszaéléssel vádolt adóvégrehajtók hüledezve, felháborodva fogadják tisztogatási akcióját. A tapasztaltabbak persze kedélyesen. És nekik lesz igazuk: egy jó ebéd és egyik kollégájuk nyúlánk leánykájának kék szeme megteszik a magukét, a vizsgálatok lezárulnak, minden visszazökken a megszokott posványba. Rendes hazai történet, kéz kezet mos, az adófelügyelő megjavult. De hogy anekdotáról van szó, azt csak a csattanó mutatja. Mert az elbeszélés módja, amíg elkanyarog odáig, szétfeszíti a hagyományos kereteket. Laza, szinte véletlenszerűen elhallott beszélgetésfoszlányokból szövődik össze a kép. Nem jellemző ez Tolnai egyéb írásaira, mégis figyelemre méltó, mert annyira eltér az uralkodó Mikszáth-stílustól. A technika végső tökélyre majd, mások mellett, Mándy Ivánnál jut. Nála már halvány emléke sem marad semmiféle csattanónak, a külvárosi vagányok pofonjai is a sejtelmes párbeszédtöredékek mögött csattannak. Szépen formált lezárás nem szelídíti elfogadhatóvá a fájdalmakat, szörnyűségeket, az értelmetlen gyilkosságokat vagy az élet megbonthatatlan unalmát. Amelyről, meglepő módon, már Jókai is olyan átéléssel szól Melyiket a kilenc közül című novellájában.

Egy ilyen hatalmas gyűjtemény azért érdekes olvasmány, mert a kevésbé ismert szerzők és művek új dimenzióba helyezik az ismerteket, és viszont. Ha kitapintható valamiféle mégoly bizonytalan tendencia a történetmondás hazai történetében, úgy az talán a kedélyesség elvesztése. Tömörkény, Thury, Bródy, Cholnoky Viktor és többi remek novellista sokkal sötétebb színeket használt, mint a náluk saját korukban sokkal népszerűbb Eötvös Károly, Rákosi Viktor vagy természetesen Mikszáth. A huszadik század Gelléri Andor Endrétől Pap Károlyon át Hajnóczy Péterig mintha ennek a sötét hangnak volna az örököse. Meglepően ritka az enyhültebb írás, még a szerelem sem hoz feloldást. Igaz, már Bornemissza Péter Ördögi kísértetei között is a pedofil vágy korai leírásával találkozhatunk, ahonnan nincs is olyan messze Csáth Géza szenvtelen hangú beszámolója egy ödipális indíttatású anyagyilkosságról. De Krúdy Gyula és Hunyady Sándor vörös lámpás házai sem azok a vidám helyek, aminek a megszépítő nosztalgia látni szeretné. Vagyis nem a tematika lett komorabb, hanem a technikailag egyébként üdítően sokféle kifejezési formák mögötti látásmód. A sötétebb kontúrokat bizonnyal a válogató Domokos Mátyás ízlése is fölerősítette: ez az antológiaszerkesztő határozott kézjegye. De éppen ettől válik olyan markáns és élő olvasmánnyá ez a gyűjtemény. Igazi leletmentés. *(Osiris, 1000+836 oldal, 8500 forint)*

FERENCZ GYŐZŐ

DOBAI PÉTER

Rádióhírekkel, tv-híradók képeivel álmodom. Nemhiába…

Tűzfalak előttem.
Tűzfalak mögöttem.
Hallom a tegnapi sortüzeket.
Hallom a holnapi sortüzeket.
Kivégzés közben megszereti
magát az ember. Nemhiába…
Rémek álmodnak bennem
rémálmokat. Álmukra én ébredek,
én riadok fel, mintha ismeretlen
önmagamra… Bár riadnék fel egyszer
az „Örömóda" magashegységi,
nyílttengeri kórusára! Végre nemhiába!

Dobai Péter (1944) Babérkoszorú-díjas, új, Ma könnyebb, holnap messzebb című kötete az idén jelenik meg.

VERESS MIKLÓS

Úttalan lélekkel

(Félpogány-keresztény mexikói mondára)

Körben a fák: a tölgy, gesztenye, kőris.
Nem képzelt táj: csupán csillag a dér.
Szétfecsegné lényegünk ez az ősz is:
patakként morzsol kavics-szavakat,
s forrásába krizantémokat hullajt
Szentmihály óta Isten is. Fehér, fehér
holt lelkeket, hogy hazaússzanak
novemberig, ha esők verik el majd
a gyertyafényt, s embertelen szelek.
Öreg fák vetkeznek a temetőkben:
megannyi hajléktalan feszület.
Világ némul belé, ha arra döbben,
hogy pusztaság, ha csak egy láng világol:
az, aki térden, két kezével védve
volt önmagát, s idegen éjszakából
fehér sziromként visszaúszni vágyik
az otthoni, kiolthatatlan fénybe,
egy elkövetkezendő Szentmihályig.

Veress Miklós (1942) József Attila-díjas, legutóbbi kötete Éjszaka gyűrött atlaszon címmel, tavaly jelent meg a Kortársnál

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1989 OKT 18

Brenner György

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

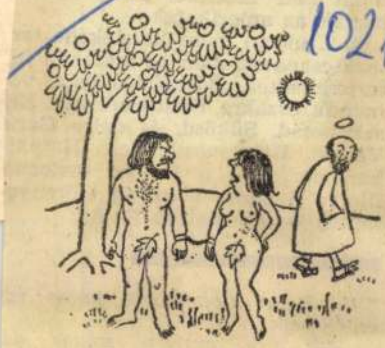

Az első emberpár
Brenner György rajza

múlva — elfoglalták Bajai

F. Béla kiscsávolyi lakos így emlékezik:

„Hat óra múlott, mikor az mondta az asszony: legalább lövöl döznének ... akkor legalább tud nánk, hogy mi van ... de ez a nag csend! A pálunk éjszaká

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Brenner György

1961 JUN 24.

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XXXIII)

Palotai Boris

Baráth Lajos

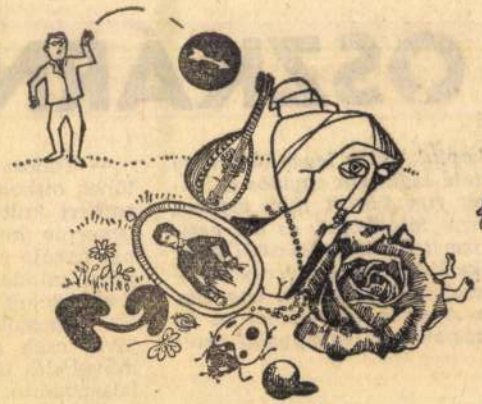

Csoóri Sándor

Hámos György

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

GELLÉRT OSZKÁRNÁL

Gellértnek legendája van. Örökül kaptuk ezt a legendát. Nagy idők tanúja és cselekvő részese. Költészete csaknem egyidős a századdal. 1903-ban írta le Osvát, hogy „két rím között több értéket, mint az övéi közt... magyar versben nem találtunk", és két évtizeddel később becsesen ritka szavaival ismét Gellértet tiszteli meg: „az utolsó huszonöt évnek ez a legelőkelőbb lírai oeuvre-je" — írja költészetéről a Nyugatban. Ugyancsak a Nyugatban írta Babits Mihály: „Gellért (aki föllépésében Adyt is megelőzte) az új nemzedéknek legtermékenyebb és egyszersmind legnagyobb értékű költői közé tartozik".

Ofélia térdein

lomásával együtt. (Itt jegyzem meg, hogy 75 magyar író közül egy

— Tudósa: mert a jó szerkesztőnek otthon kell éreznie magát az emberi kultúra minden területén; ismernie kell, számon kell tartania hazája s a külföld, a múlt s a jelen minden számottevő művelődési értékét.

— Apostola: mert egész munkájával csak akkor szolgálhatja a művelődés ügyét, ha erkölcsi ereje felszabadító hatású. Felszabadító hatású: íróra, olvasóra egyaránt.

— A jó szerkesztő munkája irányító és buzdító; arra sarkallja

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 JUL

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XXXIV)

Thury Zsuzsa

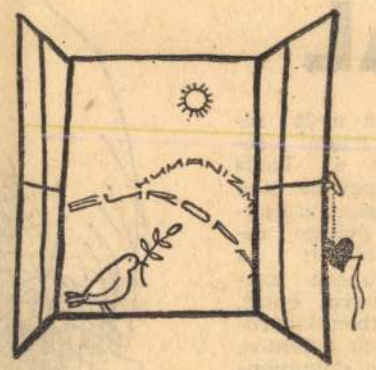

Somlyó György

Tatay Sándor

Végh Antal

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

GYÁRFÁS MIKLÓSNÁL

Ez a mozgékony szellemű író vígjátékaiban a társadalmi ellentmondások ádáz harcosa — színházon kivül csendes és halk szavú; a színpadon fölényesen irónikus, a személyes érintkezésben megértő és az aggályosságig figyelmes.

Rezervált polgárembert gyanítanánk, holott a valóságban agilis társadalmi lény: dramaturg, szerkesztő, tanár, a fiatal művészgeneráció nevelője, drámai problémák előharcosa. Csak éppen olyan művész, aki a világot nem annyira megélni, mint inkább megírni szereti. Azt azonban folytonosan: számtalan formában és változatban.

Vagy másfél tucat színdarabot írt, javarészt vígjátékot és komédiát, ezenfelül hat sikeres hangjátékot. Népszerű szerző, műveit határon belül és kivül sok helyütt játsszák. Forgatókönyveiből számos film készült. Három verskötete is van a harmincas évekből, mostanában nem ir költeményeket; rokonszenves lirájával vigjátékaiban találkozunk.

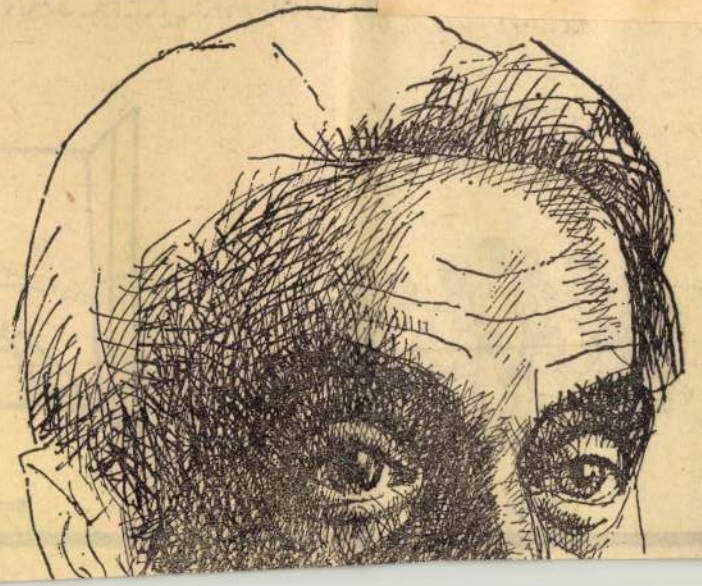

ra. Megpróbálkoztam a nyílt receptírással magam is. Irtam receptvígjátékot *Hatszáz új lakás* címmel, azt ajánlva, hogy ne csak gyárakat, hanem lakásokat is építsünk, de még erről a gyönge recept színdarabról is kiderült az akkori társadalmi álláspont szerint, hogy ál-konfliktusra épült, mivel azokban az időkben kizárólag a gyárak építése volt a fontos, a lakásoké nem. Irtam dokumentum-drámát is — szintén receptadó szándékkal — híven feldolgozva a Rosenberg-házaspár életének utolsó két óráját a siralomházban. Társadalmilag teljesen visszhang-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Brenner György
ÉLET ÉS IRODALOM

1987 AUG 12

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XL)

Féja Géza

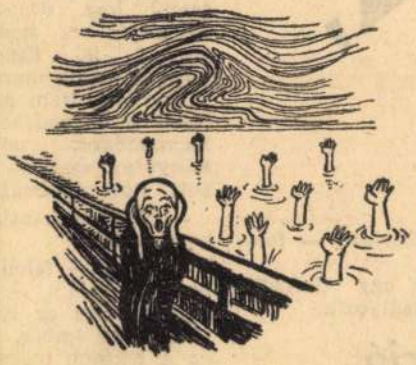

Orbán Ottó

Gergely Mihály

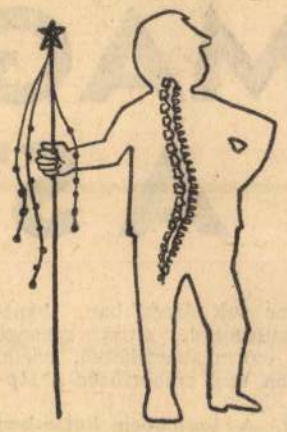

Győre Imre

VÉLEMÉNYÜNK SZERINT

CSÖRSZ ISTVÁN RIPORTJA:

MAGÁNYOSAN, A STRANDON

Harminc fok árnyékban, beatzene a stúdióból, plusz recsegő tánczene egy táskarádióból, tiszta, hűvös, kék víz, emberfüzér a lépcsőn.

Sétálok. A legtöbben kettesben járnak; az a fiú, aki lelocsolt az előbb, derékon kap egy lastex fürdőruhás lányt és magával rántja a vízbe. A kőpadon fiúk kártyáznak, a korlátnál egy nagymami magyarázza az unokájának, hogy mit csináljon a kezével mellúszás közben.

És a magányosok.

Gyűrű

vállán szürke, halványzöld csíkos flanell pizsamakabát, melyen itt-ott vízfoltok sötétlenek. A medence szélén ül egy csoport fiú és lány közé ékelődve. Lefröcsköli, vitatkoznak és kiabálnak körülötte, ő pedig két kézzel fogja a lépcső szélét és időnként megtörli szemüvegét a pizsamakabátjában.

— Látott már ilyet? Ehhez mit szól? Egy pillanatra se hagyják nyugodtan az embert!

Ismét letörli a szemüvegét és mogorván visszanéz a fiatalokra.

— Igen kérem! — mondja aztán katonásan. — Ötvenkilenc óta nyugdíjas vagyok, teljesen egyedülálló, kérdezzen csak nyugod-

— Nézze azt a kölyköt! — fordul hirtelen hátra.

Szemben a vason egy tizenkét év körüli fiú egyensúlyozik.

Ambíció

Huszonnyolc éves, jóképű fiú, pettyes zöld szeme derüsen csillog. Az árnyékban ül egy padon és a felhúzott lábszárát simogatja. Kérdésemre bólint, tökéletesen egyedül van, úgyis mondhatná, hogy abszolút szabad, méghozzá tizennyolc éves kora óta. Mechanikus műszerész a MOM-ban, de a Kandóba jár estire, most éppen a harmadik év utolsó vizsgájára készül. Tanulmányi szabadságon

gyok, meddig áll ott? Öt perc, tíz perc, negyedóra... Arra számítok, hogy nagyon szűkszavú lesz, de meglepetés ér: készséges és kedves, még mosolyog is. Szépek a fogai, csak a szeme mozdulatlan. Szúr a pillantása. Nem árulja el, melyik főiskola növendéke, csak azt, hogy harmadéves, népművelési és könyvtár szakon. Tegnap vizsgázott, két utóvizsgával.

— Nagyon bántja a dolog? — kérdezem.

— Nem — feleli könnyedén és hosszút pislant. — Egyedül akarok lenni, ennyi az egész. Sajnos, itt is sok az ember, de még mindig ez a legjobb megoldás. Opportunistának kell lenni. Menjek a Duna-partra? Tegnap ott voltam és ketten leszólítottak, harmadiknak egy rendőr, aki igazoltatott. Szükségem van saját magamra.

Rámnéz egy pillanatra, hogy hiszek-e neki?

— Az ember tűr egy ideig, aztán még tűr egy keveset, aztán még, de végül betellik a pohár. És mi történik akkor? Olvasta azt a cikket a macskakról az Élet és Tudományban? Ha huzamosabb ideig

— Úgysem értjük meg egymást mindenben, véletlenül is adódnak ilyen kis szigetek. De ha az egyéniségünk leglényegesebb részéből zárjuk ki egymást, idegenek leszünk, nem gondolja?

— Kárpótlást talál az ember magában. Aki értékes, persze.

— Akkor mit keres itt?

— Pontosan azt. Nyugalmat. Szépséget. Észak felé szebb a kilátás, de nekem ez is elég. Magának mi a véleménye a magányról?

— Az, hogyha nem tisztázzuk magunkban a lényeges kérdéseket, egyedül maradunk.

Mosolyog. Szünet. Testsúlyomat a bal lábamra helyezem. Kényelmetlenül állok, az is zavar, hogy fel kell néznem rá, mert fél méterrel magasabban áll. Ő viszont láthatóan élvezi mindezt.

— Meddig lesz szabadságon? —

— Még öt napig.

Tovább mosolyog, de mintha megkeményedne közben az ajka.

— Gyakorlatra megy?

— Nem, hanem pénzt keresni. Kellemes nyári adminisztráció. Nincs pénzem.

— Ösztöndíj, egyéb támogatás?

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Brenner György
ÉLET ÉS IRODALOM
Barczi Ferenc
1957 JÚN 9.

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XXX)

Baranyi Ferenc

Gellért Oszkár

Nemes György

Hollós Korvin Lajos

DEVECSERI GÁBOR.

SZINDBÁD APRÓDJA

Bóka Lászlóról

Krúdyt soha nem láttam. S ezt sajnaltam nagyon. Mert láthattam, ismerhettem volnak az „írók írója", akinek személyéről először Tersánszky megilletődött hangú, Athenaeum-almanachbeli felköszöntője értesített. Hogy tudniillik milyen varázsos, az írásaival vetekedő varázsú személyiség ő. De mintha vele vándoroltam volna vendéglőről vendéglőre, fröccsöket vagy, ahogyan ő írta ábrándosan, „aranyruhás fehérgalléros sört" inni — olyan sokat mesélt róla egyhelybenülő nagy ivásairól az, aki őt apródként kísérte sokszor, Bóka László.

— Legényke, már csak te hiányzol — jámbor ember lehet. Mert olyankor mindig megjegyzi ízes, öblös hangon: „Ez azért van, mert elhagytátok az Istent!"

Búcsúzáskor megkérdeztem, mikor van idejük hozzánklátogatni.

— Bármikor hívhattok, jövünk — felelte —; csak hetedikén és tizennegyedikén ne hívjatok soha. Olyankor nem mozdulunk ki, mert *hónapfordulót* tartunk. Hetedikén az eljegyzését, tizennegyedikén az esküvőét.

●

A Szép Szó szerkesztőségének bőrfoteljaiban ülve, a Krisztben, a Sörkatakombában, könyvtárakban és baráti lakásokban nálunk

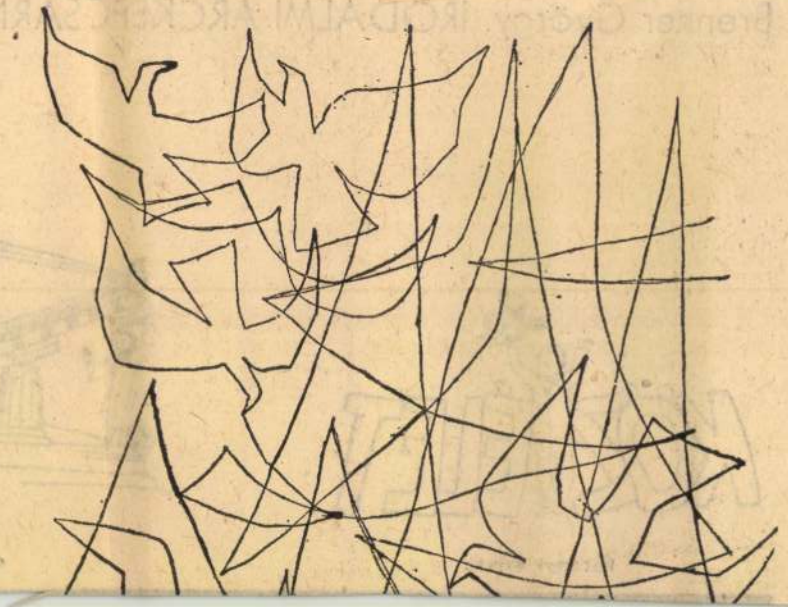

1021 Brenner György

GÖRBE TÜKÖR

— Miért éppen bolhát rajzoltak a meghívó első oldalára?

— Mert csíp.

— Mert olyan kicsi, és mégis folyton ugrál.

— Mert olyan rusnya kis állat.

— Mert szőrös.

A válaszokból már kitalálhatja az olvasó, hogy ezúttal szatirikus hajlamú riportalanyokkal akadtunk össze. A találkozás nem véletlenül jött létre. „Szeretettel meghívjuk Brenner György, Dallos Jenő és Kőszegi Judit karikatúra-kiállítására" — olvasom a meghívón, elején a bolhával, amely csíp, ugrál stb.

Indulás

Mitől lesz valakiből karikaturista? A rajzolni tudás nyilvánvalóan nem elég, kell hozzá egyfajta lelki görbe tükör, amelyben az emberi, társadalmi fonákságokat felnagyítva, eltúlozva, kiemelve látja. Az élet maga telve fonákságokkal, és ezek a humoristákban, karikaturistákban hatványozottan tudatosodnak. És a gyakorlatban hogyan lesz valaki karikaturista?

Kőszegi: — Nem karikaturistának készültem. Az Iparművészeti Főiskolába szerettem volna bekerülni divattervezői szakra. Nem vettek fel. Bánatomban kezdtem el karikatúrákat rajzolni. Kezdetben írogattam is. A „KISZ-élet"-nél egyszer megnézték a rajzaimat, elolvasták az írásaimat, és azt tanácsolták, inkább írjak. Azóta csak rajzolok. Állomásaim: Füles — napilapok — Ludas. Egyébként egy divatszalonban dolgozom.

Dallos: — Nem karikaturistának készültem. Voltam bányász, műszaki ügyintéző, grafikus. Katonakoromban kezdtem el karikatúrát rajzolni — a faliújság számára. Állomásaim: katonai lapok — Füles — napilapok — Ludas. Szabadúszó grafikus vagyok.

Brenner: — Nem karikaturistának készültem. Belsőépítész szerettem volna lenni. Engem sem vettek fel. Tizennyolc éves koromig kimondottan ügyetlenül rajzoltam. Később rájöttem az ízére, és éjjelnappal ezt csináltam. Ruffy Péter egy fiatalokról szóló cikke nyomán jelentkeztem a Magyar Nemzetnél mint félreismert zseni. Itt jelent meg első karikatúrám. Tehát: Magyar Nemzet, Füles, És, Ludas. Különben retusőr vagyok az Állami Nyomdában.

Egyszóval, a latin mondást megfordítva, a karikaturista nem születik, hanem lesz. Mégpedig meglehetősen azonos módon lesz. Pályájuk is azonos módon alakult — a Ludas a végállomás, a Ludas a siker.

Siker?

Első nagy sikerüknek mindhárman az 1967-ben, a Műcsarnokban rendezett nagy seregszemlét tekintik. Oda bekerülni, a „nagyokkal" egy kiállításon szerepelni, mindenképpen rangot jelentett. Azóta mindegyikük többször vett részt hazai és külföldi kiállításokon. A legnagyobb sikert a múlt év hozta meg számukra: Dallos Jenő egy második, Brenner György pedig egy harmadik díjat hozott el Moszkvából.

Ily módon a három fiatal karikaturista befutottnak tekinthető. Mégis, van egy közös bánatuk: kevés a publikálási lehetőség, a lapok alig közölnek karikatúrát, „szaklap" csak egy van — a Ludas Matyi. Ha lenne több, például a Ludas mellett egy ifjúsági vicclap is, ahol a tehetséges, fiatal karikaturisták gyakrabban juthatnának szóhoz... Aki ma ebből akar megélni, vagy más állást is vállal, vagy reklámgrafikára adja a fejét.

— Mit jelent egy, a jelenlegihez hasonló kiállítás?

— Erkölcsileg sokat. Itt egyszerre mutathatjuk be természünk legjavát. A közönség nem veheti meg ugyan a rajzainkat, de azért kimutatja ragaszkodását: időnként el-elcsennek egy-két darabot.

(horváth)

Brenner György

Kőszegi Judit

Dallos Jenő Ifj. Schiller Alfréd felv.

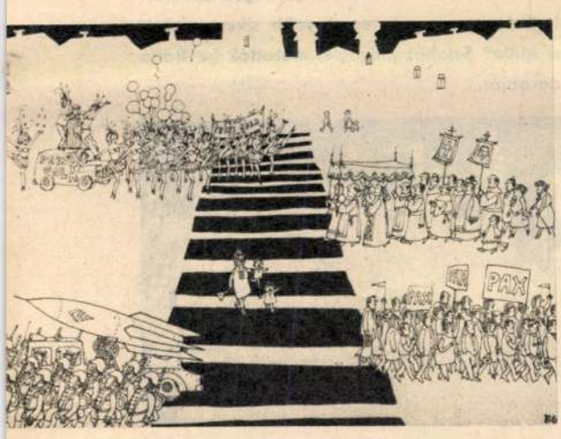

Koszorúzás Rózsa Ferenc emléktáblájánál

Január 16-án ünnepelte a VII. kerület felszabadulásának 25-ik évfordulóját. A negyedszázados évforduló alkalmából az MSZMP VII. kerületi bizottsága ünnepséget rendezett és a társadalmi szervekkel együtt koszorút helyezett el a kerület mártírjainak emléktábláinál. Képünkön: Dévényi Gyula titkár, Balogh József és Igaz Sándor, a pártbizottság tagjai, a Rózsa Ferenc emléktáblájánál tartott koszorúzáson.

(Bojár Sándor felv.)

FÁBÓL FARAGOTT HÁZIKÓ

Szergej Kolpéjev, egy brjanszki üzem munkása, a faragás mestere. Szinte egész szabad idejében szenvedélyének hódol – s ennek, ahogy a ház díszítéseit elnézzük, meg is van az eredménye...

WELCOME!

„Az USA büszke rád" – hangzatos felirat fogadja a vietnami harctérről hazatérő fáradt hadfit egy kaliforniai eligazító állomás folyosóján. A fotóriporter különben ezt a címet adta – cím nélkül is sokatmondó – képének: „Mi vár rá 1970-ben?"

FESZTIVÁL BUKARESTBEN

Huszonhat színház mutatkozott be a román fővárosban, az Országos Színházi Fesztivál eseménysorozata alkalmával. A fotó az egyik legnagyobb sikert aratott előadásról készült: a temesvári „Matei Millo" Színház művészei mutatták be Radu Stanca „Megmentett Oedipus" című darabját.

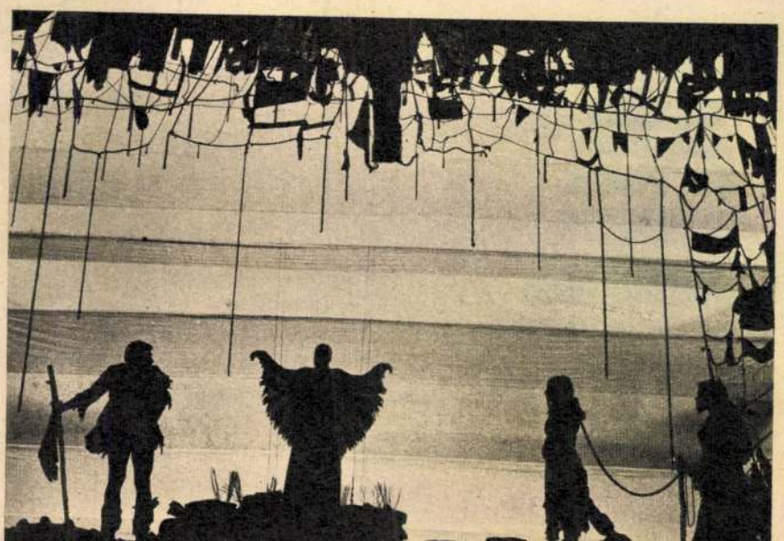

Budapest
1970 JAN 2 8

„A Meteorológiai Szolgálat jelenti...”

LÁTOGATÁS A METEOROLÓGIAI VILÁGSZOLGÁLAT MOSZKVAI KÖZPONTJÁBAN

Jevgenyij Fjodorov akadémikus, a szovjet meteorológusok munkáját irányító kormányhivatal vezetője

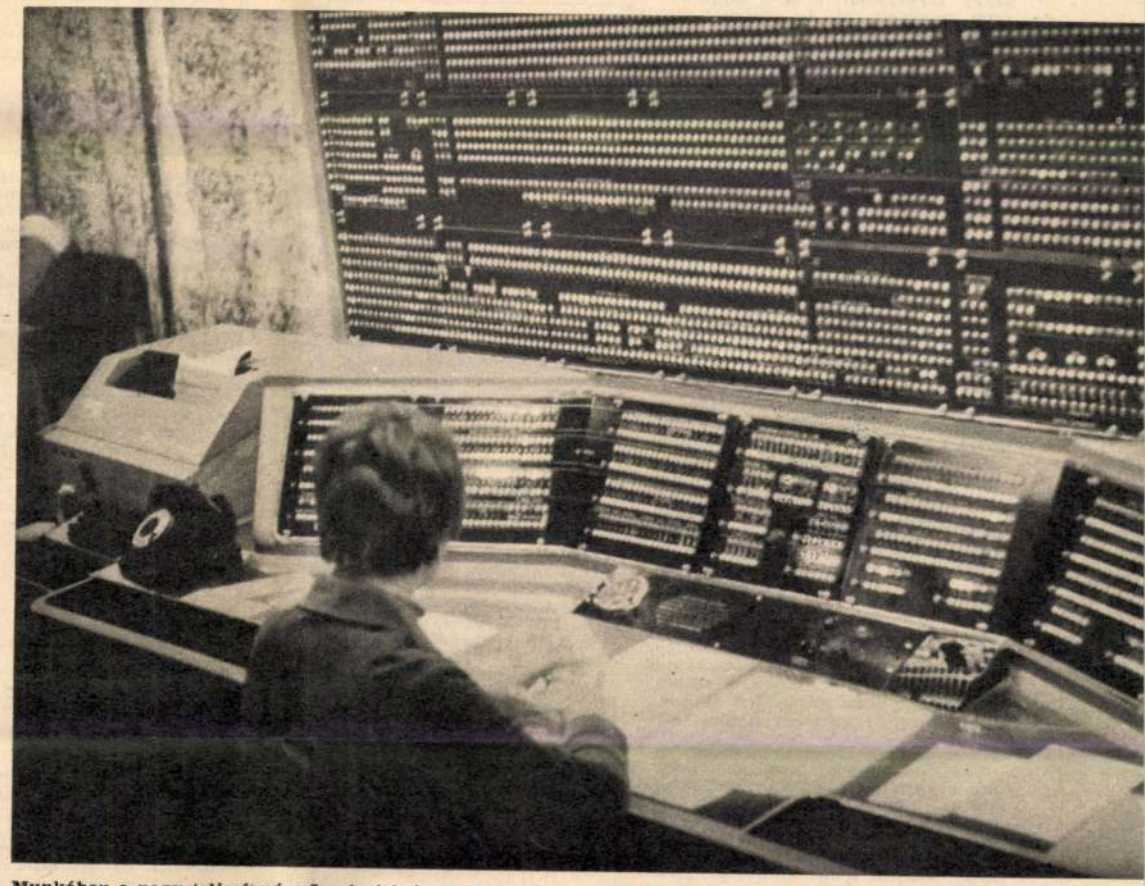

Munkában a nagy teljesítményű számítógép, a Meteorológiai Világszolgálat moszkvai központjának „elektronikus agya”

A szerző felvételei

A Meteorológiai Világszolgálat (WMO) székházában, Genfben, a tájékoztatási osztály vezetője hívta fel figyelmemet arra, hogy a világszolgálatnak három nagy központja van: Moszkvában, Washingtonban és Melbourne-ben. — A világ legnagyobb meteorológiai szolgálata — hangsúlyozta az osztályvezető — a Szovjetunióban működik. Ha Moszkvában jár, okvetlenül látogassa meg a Hidrometeorológiai Központot.

Így is történt. Moszkvában *Jevgenyij Fjodorov* akadémikustól, a szovjet meteorológiai szolgálat vezetőjétől kértem információt munkájukról.

— Az időjárástól és az éghajlattól való függőségünk — magyarázta Fjodorov professzor —, hála a tudomány és technika fejlődésének, állandóan csökken. Közben azonban az igények is növekednek. Egy modern utasszállító gép repülésének biztosításához ma sokkal több adatra van szükség, mint néhány évtizeddel ezelőtt. Az űrhajósokat a felső légrétegek állapotára vonatkozó információk érdeklik. De fokozott érdeklődést tanúsít a népgazdaság is — különösen a mezőgazdaság — meteorológiai jelentéseink iránt. E megnövekedett igények kielégítésére nemrégiben átszerveztük a Szovjetunió Hidrometeorológiai Szolgálatát. Ma már — a moszkvai központon kívül — húsz önálló helyi meteorológiai központ, a meteorológiai szputnyikok és állandó őrjáratot teljesítő speciális repülőgépek rendszere, csaknem félezer, rádiószondázást és lokátoros megfigyelést végző obszervatórium, négyezer félautomatikus állomás, csaknem tizenötezer automata állomás, továbbá meteorológiai kutatóintézetek és expedíciók segítik munkánkat.

Meteorológiai szputnyikok

— A legnagyobb szolgálatot *a meteorológiai szputnyikok teszik*, amelyek segítségével a többi között lehetővé válik bolygónk felhőtakarójának lefényképezése, alakváltozásainak megfigyelése, és a fényképek továbbítása a Földre. A rádiólokátorok több száz kilométeres körzetben figyelemmel kísérik a csapadékzónákat, a zivatarfészkek helyzetváltozásait. A beérkezett információkat elektronikus számítógépek dolgozzák fel, s az eredményeket nemcsak meteorológiai és hidrológiai előrejelzések készítésére hasznosítjuk, hanem tudományosan megalapozott tanácsokkal is szolgálunk a mezőgazdaság fejlesztése, vagy nagyobb szabású építkezések tervezéséhez.

— Hallhatnánk erre vonatkozóan konkrét példát is? — kértük.

— Nos, évtizedes tapasztalatunk, hogy népgazdaságunkban a különböző természeti csapások (szárazság, áradás, viharok stb.) évente átlagosan mintegy öt milliárd rubel kárt okoznak. Ma már ott tartunk, hogy a Hidrometeorológiai Szolgálat időben adott előrejelzései évente *mintegy 800 millió rubelnyi kártól mentesítik a népgazdaságot*. Ha figyelembe vesszük, hogy az egész hidrometeorológiai apparátus *évente mintegy 250 millió rubelbe kerül*, világossá válik szolgáltatásunk gazdaságossága. Sőt, ha még jobban kihasználnák az általunk nyújtott információkat, még többet is meg lehetne takarítani. Hadd említsek egy példát arra, hogy milyen lehetőségek rejlenek munkánkban.

Az áradás elmarad...

— Tavaly télen a közép-ázsiai hegyekben rengeteg hó gyűlt össze. Szolgálatunk — felmérve e lehullott hó tömegét, s a levezető folyók befogadóképességét — előre jelezte, hogy a megadott területen tavaszra milyen maximális vízállás várható. Szakembereink kiszámították, ha a védőgátakat nem emelik fel és nem erősítik meg idejében, a jelzett területen *az utóbbi hatvan év legnagyobb áradása fenyeget*. Számításaink figyelembevételével az illetékes kormányszervek óriási erőfeszítéseket tettek a levezető csatornák és védőgátak megerősítésére. Felmérve a fenyegető kár nagyságát, az érintett köztársasági kormányok anyagi tartalékaik nagy részét erre a munkára összpontosították. Ennek eredményeképpen, amikor tavasszal a folyók vízszintje valóban a jelzett magasságig emelkedett, *a gátak már helyükön voltak s a katasztrófát sikerült elkerülni*.

Megtekintettük a Hidrometeorológiai Központ munkáját is. A Meteorológiai Világszolgálat keretében működő intézmény rádió- és telex-készülékek segítségével tizenegy ország meteorológiai szolgálatával áll kapcsolatban. Innen juttatják el a szükséges adatokat a hatalmas szovjetország legtávolabbi részébe is, s ide futnak be a több mint tízezer helyi megfigyelőállomásról érkező jelzések.

Az intézmény „szíve” a tudományos-fantasztikus filmekre emlékeztet. Hatalmas, világos teremben dolgozik az adatok feldolgozásához használt *Vjeszna*-típusú elektronikus számítógép. Csak halk zümmögést hallani, apró lámpácskák villognak szélsebesen: a szolgálat „elektronikus agya” egyetlen másodperc alatt 450 ezer matematikai műveletet végez. Operatív „emlékező” egysége 65 ezer, 48 jegyű szám formájában tárolja az információkat. De szerte az épületben mindenütt a legmodernebb felszerelés segíti az itt dolgozó, mintegy 1000 szakember munkáját.

Az egyik teremben éppen a budapesti Meteorológiai Intézettől érkezett információkat vették, miközben egy másik készüléken a szovjet szolgálat megfigyeléseinek eredményeit továbbították Magyarországra. Ennek a sokoldalú együttműködésnek köszönhető, hogy — szerényebb anyagi lehetőségeink ellenére — mi is „teljes jogú” haszonélvezői lehetünk a nemrégiben Lenin-renddel kitüntetett szovjet meteorológiai szolgálat sokoldalú, gyümölcsöző tevékenységének.

Lukács Tibor

ORSZÁG VILÁG
SZAKSZERVEZETEK MAGYAR HÍRNÖKE
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 136-068, 337-148, 340-726

Élet az összkomforton túl

„Engedjék meg, hogy elmondjam, mi bánt. Arról van szó, hogy beleláradtam valamibe. Úgy érzem, hogy légüres térben lógok. Húsz éves vagyok. 14 éves koromban D. városba mentem tanulni, s mint építésztechnikus végeztem. A műszaki tárgyakból nem a legfényesebb eredménnyel, de oroszból, magyarból lepipáltam a többieket. Jelentkeztem a Tanárképző Főiskolára. A felvételin maximális pontot szedtem össze. Felvettek és az előfelvételivel behívtak katonának. Szabadságom alatt meglátogattam pedagógus házaspár rokonomat. Lehűlyéztek, amikor megtudták, hogy a főiskolára megyek. Példákkal ecsetelték a pedagógus pálya erkölcsi és anyagi hátrányait. „Jó szakmád van — mondták — helyezkedj el az építőiparban!" Sikerült rábeszélniük, és állást is szereztek. Munkahelyemen 2300 forint kezdő fizetéssel és azzal az ígérettel indultam, hogy lakást is kapok. Majdnem megbolondultam az örömtől.

Kezdetben azt hittem, én leszek a Megváltó. Rájöttem arra, hogy szervezetlenség, lazaság nehezíti a munkát s a lógást is természetes jelenségként kezelik. Rendet akartam teremteni. De fúrni kezdtek és belém martak a vén rókák. Mit tehettem volna? Tán „szúrjam" le azt, aki az apám lehetne? Káromkodjak, kutyateremtézzek, mint a többiek? Elhatároztam, hogy otthagyom őket. Rájöttem, hogy beleláradtam abba, aminek két éven át értelmét láttam, s annyi időt és energiát áldoztam rá. Bár az is lehet, hogy túlságosan egyoldalúan ítélem meg a helyzetet, s nem nekem, hanem azoknak van igazuk, akik legyintenek, ha nem megy a munka. De hogyan lépjek tovább? Menjek haza és tanuljak? Otthon külön szoba, összkomfortos élet vár rám. Itt albérlet. Nincs tévé, de még egy rendes kályha sem. Próbálom magam lefoglalni. Nyelveket tanulok, olvasok, fotózok, tervrajzokat készítek. Levelezek külföldiekkel. A barátaim pedig azt mondják: ne cikizz, öregem, hanem nősülj be egy jó családba, és megoldódik minden problémád. Nem erről van szó, hanem arról, hogy valamit tenni akartam, elgáncsoltak s rájöttem, hogy légüres térben mozgok. Ennyi az egész. Nem történt más, beáll a helyembe valaki és csinálja, ahogy eddig is jó volt." — K. Miklós.

Az utóbbi mondat nagyon szomorúan hangzik. Nem lehet ennyi az „egész". Azt mondják, nálunk könnyű a fiataloknak. Könnyű is, jó is, hiszen tárt karokkal várják őket mindenütt. És a valóság? Szeretnénk, ha fiatal olvasóink elmondanák, hogyan járják az élet útját? Tudnak-e érvényesülni a megkezdett pályán? És egyáltalán, hogyan vélekednek K. Miklós esetéről? Mit tanácsolnak neki: maradjon-e a vállalatnál és szálljon szembe a lógósokkal, a nemtörődömökkel, vagy válassza a „komfortos" életet? Ezekre a kérdésekre várjuk válaszukat. Abban bízunk, hogy ifjú levélírók nem titkolják el az érvényesülésről, a boldogulásról és az érett korosztályról alkotott véleményüket sem.

Ki-ki maga mesterségét folytassa!

Egy televíziós riportműsorból értesültünk a különös vetélkedőről, amelynek során a lajosmizsei tsz kiütötte a nyeregből a csökkent munkaképességűeket foglalkoztató fővárosi ktsz-t. Az előzmény: az Állami Pincegazdaság tíz esztendeje az idős, rokkant és vak bedolgozókkal működő ktsz-szel készíttette el az üvegekre a műanyag kupakot: évente 40 millió darabot. A lajosmizsei tsz olcsóbb árajánlatára a pincegazdaság felmondta a ktsz-szel kötött szerződést s ezzel sok elesett ember szájából kivette a kenyeret. Az úgy egyébként a lovagiasság szabályai szerint elrendeződött: a kupakelőállítási üzetet megfelezték a lajosmizseiek és a budapestiek között. Mégis érdemes elgondolkozni azon, amely még ma is búsítja azokat a budapesti csökkent munkaképességűeket, akiknek megcsappant a kupakkészítésből származott jövedelme: és joggal arra gondolnak, hogy egy falusi tsz nemesebb ügyet szolgálna, ha a munkaerőenergiáját nem kupakkészítésre, hanem a mezőgazdasággal kapcsolatos teendőkre és a vele rokon melléküzemág fejlesztésére fordítaná." — írja egy érdekelt tag.

Ilyen is van!

„Az Ország-Világban gyakran olvasok a munkájukat hanyagul végző, a megrendelők érdekét semmibe vevő szervizekről. Vannak még kivételek! Tíz esztendővel ezelőtt vásároltam egy Unipress kávéfőzőt. Szorgalmasan és hibátlanul adagolta a belétáplált kávét, míg pár hónapja eltörött a szűrője. Kerestem az üzletekben, de sehol sem találtam ilyen szűrőt, mert a kávéfőző gyártását beszüntették s vele együtt az alkatrészekét is. Egy szűrő miatt új főzőt vásároljak? — gondoltam. Támadt egy ötletem. Írtam a gyártó vállalatnak és kértem segítségüket, mivel rokkantnyugdíjamból nem telik új főzőre. Hamarosan választ kaptam a szerviztől. Kérték, hogy küldjem el a szűrőt, mert hajlandók lemásolni. Január 9-én befutott a csomag. Benne az ingyenes ajándék: a szűrőtartó 6 személyes szűrővel. Ismétlem: ilyen is van. A neve: Unipress Szerviz, Budapest, VII., Damjanich u. 45. Sokszorosításra erősen ajánlom!" — Szép Sándor, Rózsaszentmárton.

Végül: kérdést intéztünk a szervizhez, hogy meddig tudják vállalni a kávéfőzőgépek javítását. Megnyugtattak: kávéfőzőgép-alkatrészszel bőségesen el vannak látva. Legalább tíz esztendőre való alkatrészszel rendelkeznek. Az új 6 személyes Unipress kávéfőzőgép pedig rövidesen megjelenik az üzletekben.

Intézkedtek

Még szeptember 10-én bevezették hozzánk a villanyt, de áramot a mai napig sem kapunk. Nem derítenének fényt erre a „sötét" ügyre? — kérte Kolozsvári Gyuláné Süköstől. A süköstől vb-titkár: Albert István közbenjárásunkra intézkedett: „A panaszt a helyszínen megvizsgáltam és megállapítottam, hogy a levélírónak igaza van. Megrendeltük a bajai üzletigazgatóságnál a villanyoszlopot, amely nélkül a villanyt nem lehet bekötni. A vállalat megígérte, hogy a munkát soron kívül elvégzi. A magunk részéről mindent megteszünk, hogy a villanyáram megindulásának útjából az akadály elháruljon."

*

„Nebehaj Ferenc kesztölci olvasójuk Kékes televíziókészülékét — bár nem sejtettem, hogy a szerkesztőség közbenjárását is kéri a fél — szilveszter napján megjavítva a lakásra szállítottam." — GELKA, Esztergom, Szálka Endre szervizvezető.

Jogtanács a telekbeépítési kötelezettségről

„Hallottam arról, hogy kötelezni fogják a telektulajdonosokat az üres telek beépítésére. Szíveskedjék tájékoztatni a rendelkezés részleteiről, mivel e kérdés engem is érint." — írja Kormos Sándor Szentendréről.

A tervszerű telekgazdálkodás, a városkép előnyösebb kialakítása érdekében a magántulajdonban levő telkekre beépítési kötelezettség rendelhető el. A beépítés határidejét és módját a községi, illetve kerületi tanács vb előzetes hozzájárulása alapján az illetékes első fokú építésügyi hatóság szabja m… írásos határozatban értesíti… dekelt tulajdonosokat. A … kötelezettség két évnél rövidebb határidőre nem állapítható meg. (Társasház esetében három év.) Nyomós indokokkal a telektulajdonos kérheti a megszabott határidő meghosszabbítását, de legfeljebb két esztendő haladékot kaphat. Ha a telek öröklés során másnak a birtokába megy át, akkor a beépítési kötelezettség változatlan feltételekkel az új tulajdonosra száll át. A rendelkezést 1970. január 1-től alkalmazzák.

Levelek Uljanovszkba

Megírtuk, hogy Uljanovszkban szeretettel várják a magyar üzemek, gyárak, intézmények centenáriumi készülődéséről szóló sorait. A beérkező leveleket — mielőtt Uljanovszkba továbbítanánk — lapunkban is nyilvánosságra adjuk.

„Kedves Elvtársak! A Lenin-centenárium keretében múlt év decemberében Lenin életműve címmel rendezvényt tartott a Budapest—Nyugati pályaudvar KISZ-szervezői munkaközössége. A csomópont KISZ fiataljai ezzel egyidejűleg Lenin élete címmel kiállítást rendeztek. Az ünnepség keretében Nagy Jenő elvtárs, a kommunista mozgalom legrégibb veteránjainak egyike, az MSZBT VI. kerületi elnökségének elnöke nagy sikerű előadást tartott, amelynek során ismertette Lenin munkásságát, Lenin elvtárssal való személyes találkozásait, beszélgetéseit. Az előadás után a KISZ-esek levelezőklubja rovatot olvasom el, ugyanis én is társtalan vagyok. Húszéves elvált asszony másfél éves kisfiával keresi azt a férfit, aki feloldaná a magányt. Jelige: Jó szó is kell az embernek!"

„Vidéki körzeti doktornő pályaés sorstársakkal levelezne. Magamról: édesanyámmal lakom s bár rendkívül elfoglalt vagyok és életem kitölti a munka, mégis gyakran súlyosan nyomaszt a magány. Jeligém: Mi fáj?"

31 éves, 165 magas, elvált, vidéki, Budapesten dolgozó fiatalember levelezne hasonló korú magányos nővel. Jelige: „Egy fiú a házból."

„Kevés beszédű, befelé forduló 22 éves lány vagyok. Nem tudtam soha kapcsolatot találni a hozzám hasonló korúakkal, sem a középiskolában, sem a főiskolán, pedig szeretem az embereket. Érdeklődési köröm: a természet- és nyelvtudomány, a zene, ezen belül az orgonaművészet és a tánczene. Jeligém: Verba movent."

38 éves, 162 magas iskolaigazgató vagyok. Jó állásom, fizetésem van, mégsem vagyok boldog. Elváltam. Gondolatban, tettekben a határozottságot szeretem, szavakban pedig az őszinteséget. Női ideálom: legyen független, házias, jó alakú és komoly gondolkodású. Jeligém: „Szeretetért cserébe szeretet."

Tisztelt Szerkesztőség!

Olvastuk az Ország-Világban, hogy Lenin születésének 100. évfordulója alkalmából gyönyörű album jelent meg Uljanovszkról, mely szebbnél szebb képekben mutatja be Lenin egykori szülőházát és környezetét. Szeretnénk, ha e szép albumból mi is kaphatnánk, hogy Lenin elvtárs életéről, egykori környezetéről még sokkal többet lássunk, tapasztaljunk. Mi, a Posta Értékcikkhivatal számadáskészítő csoportja részt veszünk a hivatal brigád-versenyében. A csoport Lenin születésének 100. és hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére 1970. január 1-től a Lenin brigád nevet vette fel. Kérjük, hogy juttassák el sorainkat Uljanovszk város valamelyik postahivatalához is. Szeretnénk testvéri kapcsolatot létesíteni, kulturális és szakmai tapasztalatainkat szovjet kollégáinkkal kicserélni.

Posta Értékcikkhivatal
Lenin-brigádja
Munka Tamásné brigádvezető

LEVELEZŐK KLUBJA

Jó ez a klub, hiszen sokan vannak, akik egyedül maradtak, bár nem értéktelenebbek, mint azok, akik párra leltek. 29 éves, főiskolai végzettségű, barna hajú, középmagas termetű nő olyan férfi levelét várja, aki mindenekfölött őszinte, jellemes és széles látókörű. Jelige: „Modern Éva."

„25 éves, 195 magas technikus levelezne olyan lánnyal, akit nem riaszt el a magas termet. Remélem, a klubban rátalálok arra, aki hajlandó megosztani magányomat, s akkor nagyobb örömmel fogom kezembe venni az Ország-Világot, amit egyébként nagyra értékelek. Jeligém: Visz a vonat, megyek utánad . . ."

23 éves, külföldön élő tanárnő, aki foglalkozásánál fogva természetrajongó, olyan korban hozzáillő klubtag ismeretségét keresi, aki hajlandó lenne őt az ország szépségeivel megismertetni. Jelige: „Majd a nyáron."

Külföldi üzemmérnök, aki a munkáján kívül a klasszikus zene, szépirodalom és a képzőművészet iránt érdeklődik, keresi azt a lányt, aki szintén művészetkedvelő. Jelige: „Szereti Csontvárit?"

19 éves, barna hajú, víg kedélyű lány keresi azt a fiút, aki mellett megtalálná a boldogságot. Jelige: „Nehéz szerelem."

„Másfél évvel ezelőtt még nem gondoltam, hogy belépek a klubba. Feleségemmel boldogan éltem. Aztán kiderült, hogy minden csak látszat. Elváltunk. Most keresem azt a megértő, 46—50 év közötti társat, aki családásomra gyógyírt adna. Jelige: Híd az élethez."

Brenner György

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 DEC 2[illegible]

ESTI HÍRLAP

Budapest

1071

Karikatúra-kiállítás

Az új év új karikatúra-kiállítással kezdődik. A Budapesti Művészeti KISZ-szervezetek Népköztársaság útjai klubjában január 3-án este nyitják meg a *Brenner György, Dallos Jenő* és *Kőszegi Judit* karikatúráiból rendezett kiállítást. Megnyitó beszédet *Mikes György* mond.

Titokzato
a Gibraltári

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (III.)

Galgóczi Erzsébet

Szentkuthy Miklós

Thurzó Gábor

Moldova György

Mindez a Győr-Sopron megyei Szany község eszpresszójában jut eszembe, ahol többedmagammal azon töprenkedünk, hogy kit lehet a kereken három és fél ezer lélekszámú nagyközség értelmiségének sorába számítani *ma?* A háború előtti időre emlékezve ez a rangsorolás senkinek nem jelent problémát:

— Volt egy püspöki jószágkormányzó, egy intéző, az orvos, a gyógyszerész, az állatorvos, az iskolaigazgató, az öt tanító és a plébános, két káplánjával. De ma?

— Csak a termelőszövetkezetben, gépállomáson, földművesszövetkezetnél, kátéesznél legalább egy tucat érettségizett adminisztrátorlány dolgozik.

Gyorsan megegyezünk abban,

3.

Gyanús egy kevéssé az a városi ember, aki feltűnően lelkesedik a faluért, dicséri idilli szépségét, nyugalmát, lakóinak jómódját, majd utána sürgősen visszatér távfűtéses otthonába. Nagyjából ugyanő az, aki el sem tudja képzelni, hogy itt (értelmiséginek, lateinernek, nadrágosnak, vagy ahogy tetszik) a betokosodás, elparlagiasodás veszélye nélkül *élni* is lehet. Egy kevéssé igaza van. Nemcsak naturalista regényírók örökítették meg a duhajberciskedő falusi „intelligenciát", hanem kínált és kínál jónéhány példát a mindennapi élet is. Disznótor-centrikusság, végtelenbe nyúló kártyapartik, borforrtától borfogytáig tartó pinceszerek ma sem ismeretlenek. Maga mentségé-

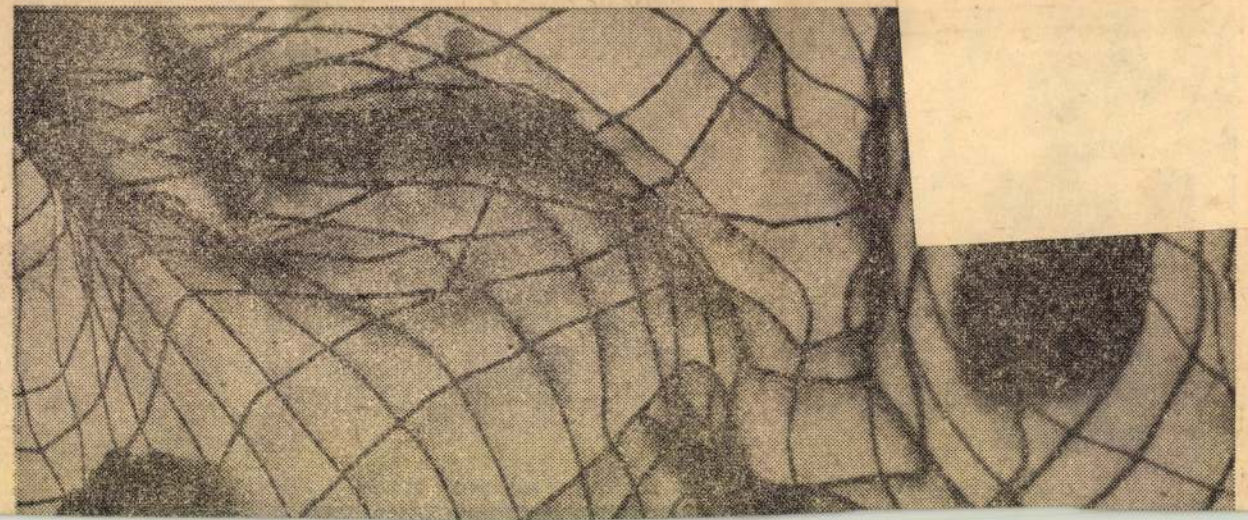

...akkorát, mint amilyet némely ki-

Huszegynéhány évvel ... gyerekkorom emlékeit tovább idéz-

zó...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Brenner György
ÉLET ÉS IRODALOM
1967 OKT 14.

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XLIX)

Ottlik Géza

Kahána Mózes

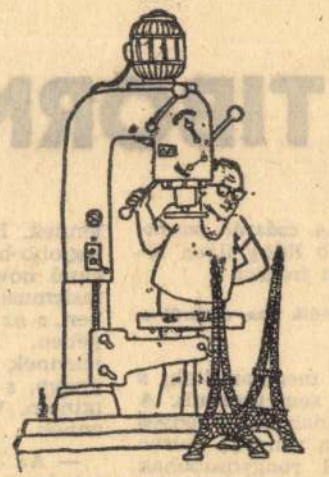

Molnár Géza

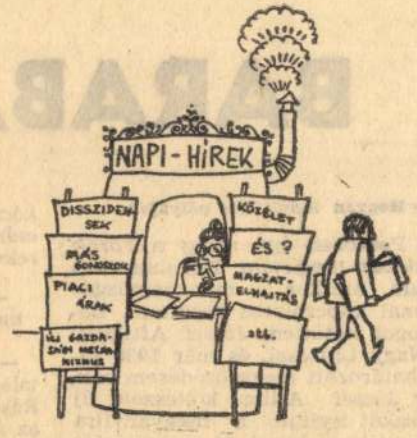

Bor Ambrus

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

BARABÁS TIBORNÁL

— Hogyan indult írói pályája?

— Pontosan úgy, ahogy a *Török darálóban* megírtam. Tizenhat éves voltam, amikor a munkásmozgalommal kapcsolatba kerültem. Barátságot kötöttem József Attilával és Nagy Lajossal, és már 1930 táján határozott meggyőződésem volt, hogy József Attila költészete új korszakot nyitott a magyar líra történetében: képei új asszociációs világot tártak fel, s olyan indulati erő jelentkezett verseiben, amely méltó válasz volt az egyre erősödő fasizmusra.

— Mi volt legelső, nyomtatásban megjelent írása?

kóczi hadnagya, A császár parancsára, vagy a *Rab Ráby* ilyen törekvések jegyében íródott.

— Hogyan vélekedik ma ezekről a filmjeiről?

— Azt hiszem, megmaradtak, s talán az értékük sem csorbult. A Rákóczi hadnagyának kicsit fényes az ábrázolata — a rongyos kuruc népnek valamivel rongyosabbnak kellett volna lennie —, de a cselekmény szilárdan áll a lábán. Mindez egyébként a rendező és színész dolga is. A *Rab Ráby* már jóval realisztikusabb;

lennek. Hogy én mit tettem, arra legjobb bizonyság Szerelmem, Eszti című novelláskötetem. Megírtam a fasizmust a maga könyörtelenségében, s az embert a maga esendőségében. Mostanában újra megjelennek regényeim és tanulmányaim, s egyiken sem kell változtatnom. Valami oka biztosan van ennek...

— Az Írószövetség főtitkáraként sok heves vitában vettem részt. Egyetlen példát idézek: mi legyen azokkal az írókkal, akik megtévedtek a fasizmus idején. Nekem az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Brenner György

1907 OKT 7.

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XLVIII)

Nyerges András

Mocsár Gábor

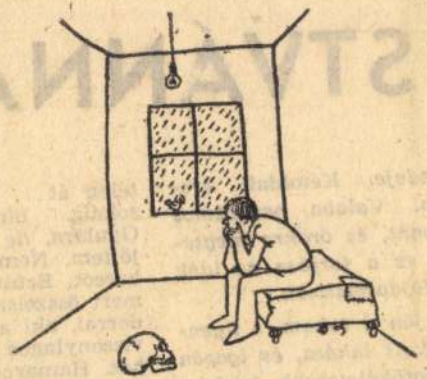

Horgas Béla

Salamon Pál

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

SINKA ISTVÁNNÁL

Hetven éves. Fekvőbeteg ötödik esztendeje. Kétoldali arc-ideg-gyulladás és ülőideg-gyulladás kínozza. Valaha, napszámos korában rosszul emelt egy zsákot, megroppant, és örökre megsérült a gerinccsontja. Kezelőorvosa szerint ez a forrása az idők folyamán elhatalmasodott, gyötrelmes idegfájdalmaknak.

Naponta többször ismétlődő hullámban jön a roham, s ilyenkor csak az injekcióstű segít. Kórházzá alakult lakása, és igazán szerencse a szerencsétlenségben, hogy a legtökéletesebb kórházi ápolással vetekedő az élettárs áldozatkész gondoskodása.

A test hát megrokkant. Leginkább félkönyékre támaszkodva fekszik s feje időnként fáradtan a mellére hull. Megadás van a mozdulatban, de ez csak a test kapitulációja. Amikor újra felemeli szigorú homlokát, ugyanaz a Sinka szól, akit ő maga úgy

télen át... Na, hagyjuk ezt. Nem sokáig bírtam. Visszamentem Gyulára, de tavasszal újra Pestre jöttem. Nem akartam feladni a harcot. Ezúttal jobban is jártam, mert összeismerkedtem Püski Sándorral, aki aztán hozzásegített egy viszonylagos emberi s költői léthez. Hamarosan megjelent második kötetem, a Vád. Hát így indultam.

NEM MEGALKUDNI

— Igen... Visszatekintve egész életútjára: mit tart legfontosabb köl-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Brenner György

1970 NOV 7 B

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Brenner György karikatúrája: Cölibátus

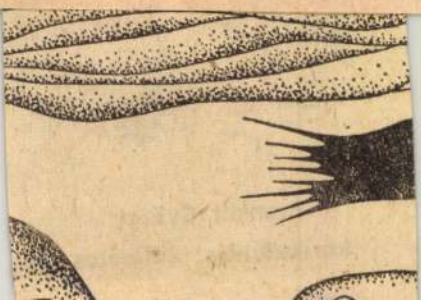

1021

Brenner György karikatúrái

1979. VII. 3. Televizió 20,50 Kel

Müvészeti Magazin

- Kedves nézőink a Müvészeti Magazin juliusi számában szeretnénk minél több nyári kiállitásról, képzőművészeti eseményről tudósitani Önöket. Ezek közül néhányat be is fogunk mutatni.
Ilyenkor nyáron sokan keresik fel az ország szebbnél szebb vidékeit. Utmutatónkban a budapesti tárlatokon kivül több vidéki kiállitásra szeretnénk meginvitálni Önöket.
A Siófoki Müvelődési Központban juliustól látható Brenner György, Lehoczky István és Fülöp György karikaturái.
Szántódpusztán a XVII-XVIII. században készült Balatont ábrázoló grafikákat mutat be a Magyar Nemzeti Galéria.
A tihanyi muzeumban julius 15-től az országos kisgrafikai biennálé nyilik meg.
A fővárosban gazdag program várja a látogatókat. Az állandó kiállitások mellett Mednyánszky László festőművész emlékkiállitása látható, a Magyar Nemzeti Galériában.
A Szépmüvészeti Muzeumban a kortárs kubai festő kiállitása mellett julius 15-én nyilik meg a Szépmüvészeti Muzeum és a Magyar Nemzeti Galéria közös kiállitása, amelynek anyagát a magyar muzeumok legszebb kincseit nemrégiben Japánban is bemutatták.
Szemben a Mücsarnokban pedig még megtekinthető a hódmezővásárhelyi müvészek jubileumi tárlata is.
A budapesti kiállitások közül utoljára emlitjük Matz Károly fotómüvész tárlatát, az Óbudai Klubház rendezésében.
A hónap folyamán Pécs városa uj kiállitási helyiséggel gyarapodik, a Széchenyi tér sarkán nyitja meg kapuit az a geléria, amely a jövőben az időszaki kiállitásoknak ad majd helyet és ezzel fontos szerepet fog betölteni a város képzőművészeti és kiállitási életében. Kapuit a VI. országos kisplasztikai biennálé rendezvényével nyitja meg.
Kecskeméten a Naivmüvészek Muzeumában Süli András emlékkiállitása egész nyári programot kinál. Akárcsak Szentendrén az állandó kiállitások a Czóbel Muzeumban, a Kerényi Muzeumban, a Kovács Margit Házban, és a Barcsay gyüjteményben. Pajzs Göbl Jenő emlékkiállitása a müvésztelepi galériában julius 15-ig tekinthető meg.
A székesfehérvári István király Muzeumban Szilviczky Margit testiltervező kiállitását, Tihanyban Szelényi Károly Táj változó fényben cimü fotókiállitását, és a sárvári várban látható régi középázsiai szönyegeket nézőink már most megtekinthetik kedvcsinálóként nyári kiállitási, muzeumi programjukhoz.

Brenner György

„A realizmus"

Baruz Jenő: Egy karikatúrista életképei.

Művészet, 1976. október – 16. oldal.

csak el, hanem esz- 1971/6 és 1972/1 számában jelent meg.

Brenner György

„Színek és ének"

Barer Jenő: Egy karikatúrista életképei.
Művészet, 1976. október – 16. oldal

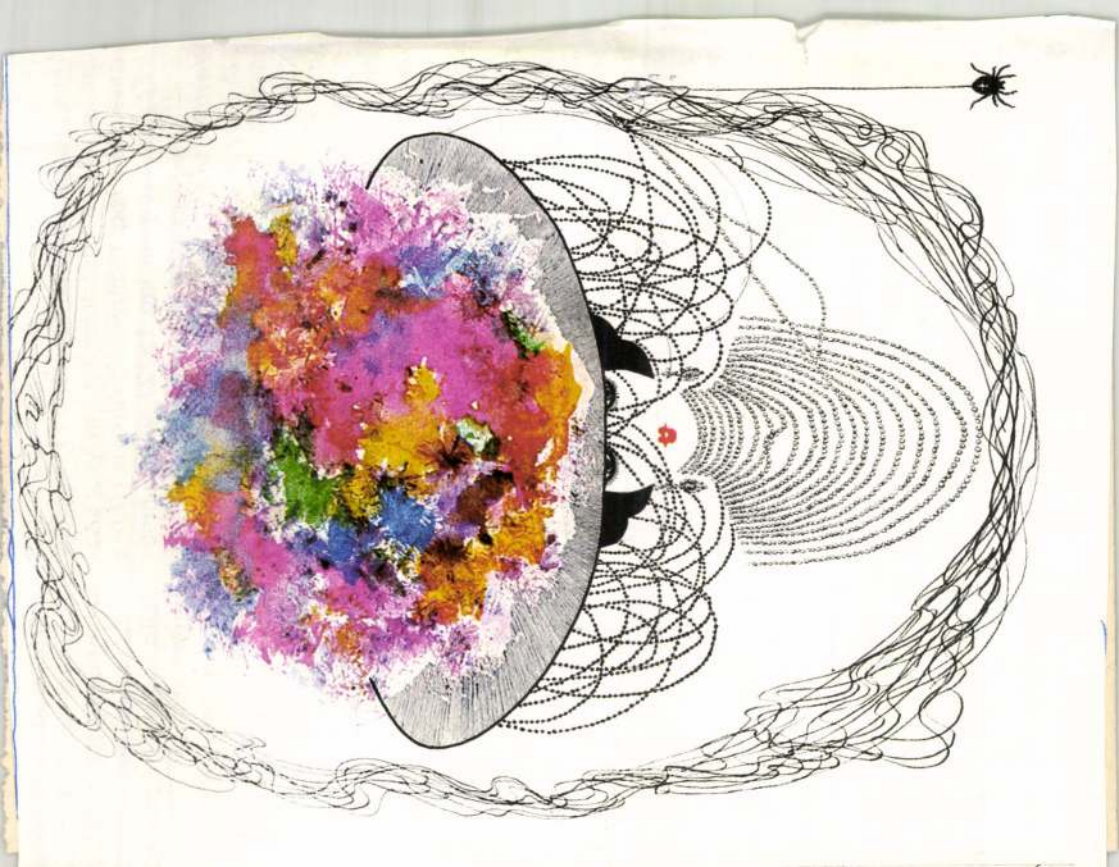

parafian

ÁRUCIKK?

Kitűnő útmutatót adott ki a Gondolat kiadó *Iskolás lesz a gyermekünk* címmel. A következő tanévben iskolába kerülő nebulóknak és — elsősorban — szüleiknek szerkesztették. Kilencvennégy oldalnyi szöveg után 140 feladatlap segítené az apákat, anyákat abban, hogy felkészítsék a gyermeket a tanulásra.

Segítené — ismétlem, mert félő, hogy éppen azokhoz nem jut el, akiknek leginkább szükségük volna rá, akik hátrányos anyagi és szellemi háttérből lépik át majd az iskola küszöbét.

A kiadvány ára ugyanis 64 forint!

Huszonkétezer példányban jelent meg (majd tízszer ennyi elsős lesz az ősszel), tehát eleve számot vetettek vele, hogy ezen az áron jó esetben minden tizedik szülő veszi majd meg.

A kultúra a szocializmusban nem áru, valljuk.

Csak nem nézték kriminek vagy divatlapnak ezt a rossz papíron, cseppet sem luxuskivitelben készült, okos kiadványt?

- átányi -

MEDDIG APRÓ A PÉNZ?

A trafikosnő megmondta magyarul, hogy kivel szórakozzak, amikor hat forintnyi vásárlásomat fél marék aprópénzzel akartam kiegyenlíteni... A metró pénzváltó kislánya kedvesebben ugyan, de ugyanilyen határozottan visszaadta őket — egy forintnyit beváltott (!) —, mert szerinte egy

Brenner György

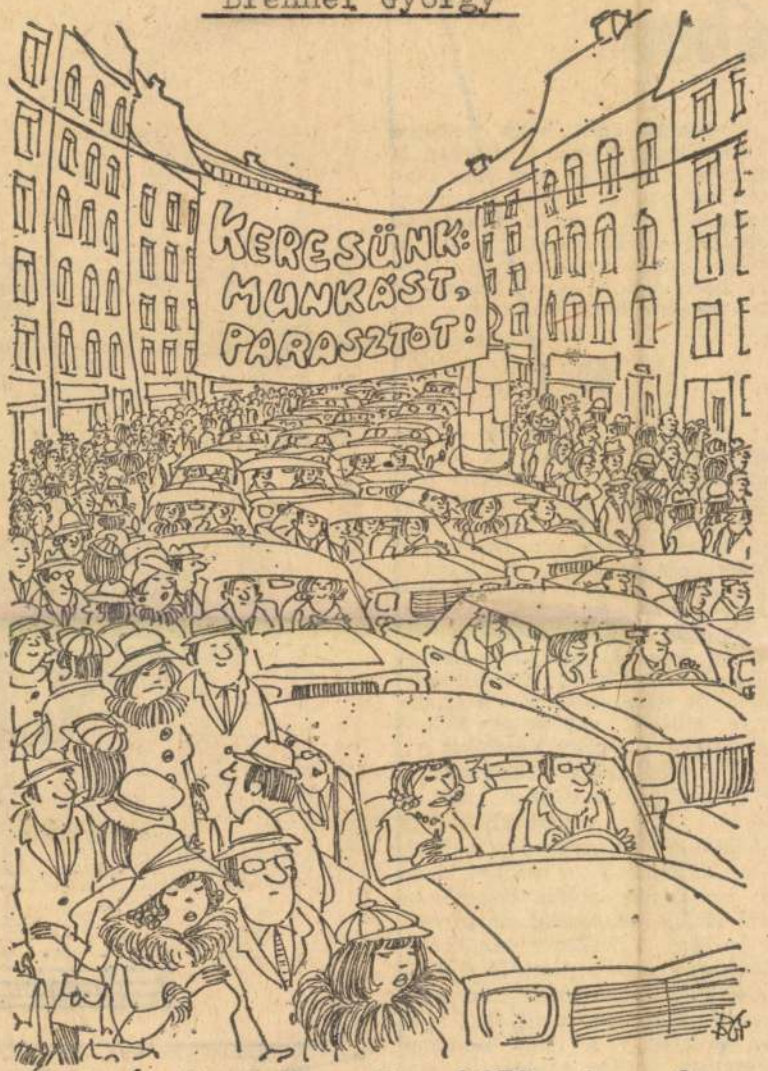

Élet és Irodalom, Bp. 1977. jan. 8.
XXI. évf. **Brenner György rajza** 2.sz. 9.lap
A tuloldalon lásd: Gyulai Liviusz: "A bajnok" c. képét.

tak, gondolták, istenem, szereti a kandalábereket, mért is ne szerez-

ÚJ ÍZ, ÚJ ÖRÖM

yében

a benyomást kelti, hogy érettsége nagyon átszűrt. Néha túlságosan is fölényes. A magyar esszé nagy képviselőivel szemben például teljesen indokolatlanul, hiszen szakmánk becsületének és magas igényének folytonosságát mégiscsak ők őrizték. Igaz, hálója olyan átfogó és sűrű szövésű, hogy egymagában elboldogul.

●

S ha mégis úgy érezzük, valami azért belőle is hiányzik, akkor szakszerűségének természetére kell gondolnunk. Arra, hogy a kor magyar értelmiségének helyzet-tudatát, vezető íróinak élményanyagát, emberképét, életformáját, társadalmi szerepét nem a nemzet egészének összefüggéseiben s nem a pozitivizmussal való találkozás gyújtópontjain ragadja meg. Hogy Baudelaire és Arany költészetük túlhangsúlyozott rokonjegyei ellenére annyira elütnek egymástól (Arany hátrányára), a nagy oroszokat viszont a világirodalom élére segítette a pozitivizmus (éppen mert — Németh László szavaival — egy rendkívüli nép ismeretlen mélységeire alkalmazták a modern elemzés módszerét), aligha érthető, ha nem látjuk valamiként az anyagot is, mellyel a módszer találkozott. Másképpen szólva: Németh G. Béla a pozitivizmus kudarcait csak a fórumok tükrében vizsgálja, noha tud arról, hogy a nagy irodalom feltételeit jelentő többlet a magyarság nemzet alatti világában rejlett. Tud erről, de ez a tudása nem tágítja ki szakszerűsége kereteit. Ha igen, hát elsősorban a filozófia irányába, annak síkján, jobbára etikai és ontológiai vetületükben érzékeli a történelmi politikai

Gyulai Liviusz

Gyulai Líviusz: A bajnok

Élet és Irodalom, Bp. 1977. jan. 8.
XXI. évf. 2. sz. 10. lap.

A domesztikált ördög

Szabályzatok (Európa, 229 old.)

Kedvetlenül jutottam túl a mai svájci német elbeszélőket bemutató kötet felén, kétharmadán. *Kurucz Gyula* lelkiismeretes válogatása, értékelő-eligazító utószava (a novellák közötti olvastam el, kicsit türelmetlenül, meg hogy ki-

lentős, emlékezetes írásra nem bukkantam addig, de izgalmas kísérletre sem — még az egyéni ötlet, hang is hiányzott. Iskolásan, feladatszerűen megírt novellák sorakoznak egymás után. Az erényekkel együtt a kiugró hibák, írástechnikai fogyatékosságok, az ügyetlenségek is elmaradnak — jóízűen még bosz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5[illegible]
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

19[illegible] DEC 21

MAGYAR NEMZET

Brenner György

1021

Karácsonyi vásár

(Brenner György rajza)

-bajnoki

A magyar spo
érmesei:

VILÁGBAJ

Jónyer István (
asztalitenisz, egyé
—Gergely Gábor
Csapó Géza (SZE
Árva Gábor (MT
Péter (KSI) C—2 1
ván (MTK-VM)—I
Honvéd) K—2 10 0
zsef (SZEOL), Vá
Dózsa), Herczeg I
nity Zoltán (Bp
4×500 m; Kancsal
véd), Maracskó
Sasics; Szvetiszláv (Bp. Honvéd)
öttusa csapat; Hargitay András
(KSI) 200 m vegyes és 400 m ve-
gyes; Verrasztó Zoltán (KSI) 200 m
hát.

EURÓPA-BAJNOKOK:

Rovnyai János (MTK-VM) kötött-
fogás, birkózás, plusz 100 kg; Abo-
nyi Imre (Kiskunfélegyházai ME-
DOSZ) hajtó; Abonyi Imre (Kis-
kunfélegyházai MEDOSZ), Bárdos

dör János, a sportkör társadalmi
elnöke lemondott, helyére Szóger
Zoltánt, a Rába Magyar Vagon- és
Gépgyár személyzeti főosztályvezető-
jét, a labdarúgó-szakosztály eddi-
gi vezetőjét nevezték ki.

A Bp. Honvéd férfi kézilabda-
csapata december 23. és január 5.
között Hollandiában és az NSZK-
ban vendégszerepel. Férfi röplab-
daegyüttesük a hagyományos új-
évi tornán vesz részt a hollandiai

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

LUDAS MATYI

1976 AUG 12

Brenner György
Munkácsy-díjas grafikus

/1021

NAGYDÍJ

BRENNER GYÖRGY, lapunk Munkácsy-díjas rajzolóművésze, részt vett a törökországi Aksehiben rendezett karikatúra-kiállításon és az alábbi – a Ludas Matyiban megjelent – rajzáért megkapta a Grand Prix-t.

vele . . .

mából ünnepi beszédet
tt:

VÁR

ONGANGUNGAS SZERELME ÉS HŐSI FUTÁSA. Pódiumjáték a tömicgulácsi romkertben. Előadások a csillagászati nyár tartama alatt sötétedéskor. Esős idő esetén Köprüli Mehemed kriptájában.

Rövid tartalom: Amikor idősebb Ongangungas Dzsingisz-Khán, alias Temudzsin seregeivel a bereckei határátkelőhelyen harmincnyolc vámmentes nyílvesszővel bejött az országba, két fia született. Az egyik, Micsipasz Ongangungas a mai Himalája területén hunyt el, s így a mai magyar várjátékokhoz semmi köze. A másik, Dzsumbuj Ongangungas egy Árpád-házi öltöztetőnőbe lett szerelmes, amiből Tantus Ongangungas született, akinek anyja kedvéért az Irtó Ferkó nevet adták. A darab a mai társadalmi visszásságokat híven tükrözve ábrázolja Tantus Ongangungas, avagy Irtó Ferkó hősi szerelmét és baljós futását az őshazába, amit egy Anjou delnő frigid hajlama okozott.

A második felvonásban szimbolikus értelmet nyer a tárnokmesterségtől megfosztott főurak bordala, amit estéről estére a helyi MGTSZ finanszíroz.

TÖRÖKMÉZ ÉS GATYA. Háromrészes dráma a gyulaszederi kuruckori ispotályban és jósdában. Megközelíthető a Békéscsaba—Kötegyán vasúttal, átszállással. Előadások egész nyáron, ispotály- és jósdahasználat csak minden páratlan szerdán.

Rövid tartalom: Az egerszóláti borkombinát ellen vonuló török vártörténeti küldöttség vezetője, a félszemű Mehed Kender aga rövid látogatást tesz a gyulaszederi hőforrásoknál, ahol a nagyszebeni korrupt jószágfel-

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 AUG 20

DAILY NEWS

György Brenner

Hungarian success at Montreal cartoon show

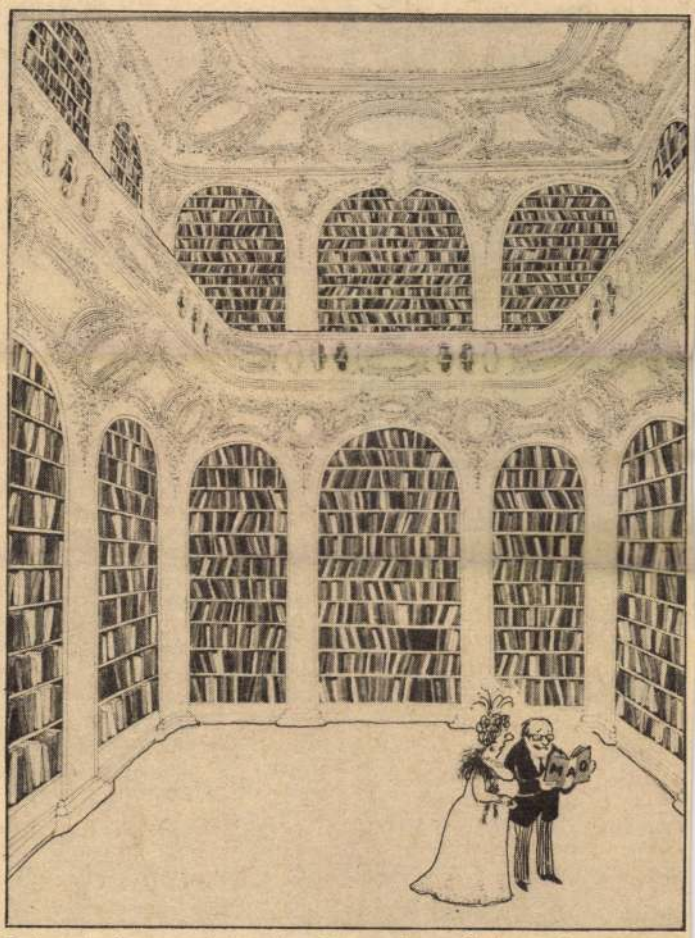

Prizewinning cartoon by Hungarian György Brenner, a member of the editorial staff of the "Ludas Matyi", a satirical weekly published in Budapest

Montreal (AP) — US Secretary of State Henry Kissinger bore the brunt of the attack, satire and ridicule aimed at politicians from around the world at the 13th International Salon of Cartoons at the Man and His World exhibition.

Poul Holck of Denmark capitalized on the Lockheed payoff scandal to claim the $5,000 top prize among 659 entrants from 57 nations in competition last week. The winning cartoon depicted an unidentified general at the "udder" of a Lockheed plane —symbolizing the multimillion-dollar milking of the corporation by politicians.

Other winners were Jordan Georgiev of Bulgaria, Marc Vanoverbeke of Belgium, András Mészáros and György Brenner of Hungary, Amalendu Chakrabarti of India, "Gus" of France, Bac Lutz Backes of West Germany and Scott Long, Bill Sanders and Ray Osrin of the United States.

Gáspár's Moscow visit

(MTI) — Led by Sándor Gáspár, member of the Political Committee of the Hungarian Socialist Workers Party, general secretary of the national TUC, a delegation of the Hungarian Trades Union Council visited Moscow on August 17 at the invitation of the Central Council of the Soviet Trade Union Council. The delegation held talks with V. I. Prohorov and P. T. Pimenov, secretaries of the Soviet TUC. They briefed each other about the timely questions of trade union activities, and exchanged views about issues of mutual interest, relating to the trade union movement in Europe and the world.

The Hungarian delegation has returned home.

S Africa police violence

Port Elizabeth South Africa (AP) — Police announced Thursday that at least 10 persons were killed and 23 others wounded during the rioting in black townships Wednesday outside Port Elizabeth and nearby Uitenhage.

The deaths bring to at least 229—all but three of them blacks—the number of persons who have died in township violence since the first riots in Soweto outside Johannesburg in June.

Over 1,500 persons are estimated to have been injured in the scattered violence in townships across the nation.

The police here said 31 Africans were arrested in Wednesday's disturbances.

Five African medical students at the University of Natal here were arrested by security police at a student residence early Thursday, a student spokesman said. The university has been the scene of protest marches and demonstrations in recent weeks.

Police refused comment on the reported arrests, which are believed to have been made under the recently promulgated 'internal security act' providing for indefinite detention without trial.

Recruitment of mercenaries

London (TASS) — Agents of the racist regime of Rhodesia set up a secret network of stations in Britain's territory to recruit mercenaries for the defence of the illegal regime in Rhodesia, the Communist Party reported.

SPORTS

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Brenner György

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 APR 29

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XXV)

György Dezső

Lázár Ervin

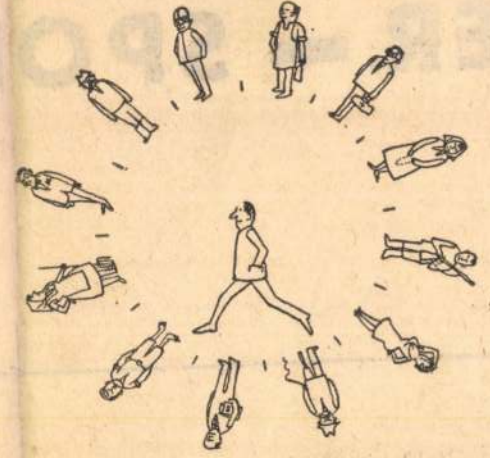

Sánta Ferenc

Szabó István

SZAKEMBER — SPORTEMBER

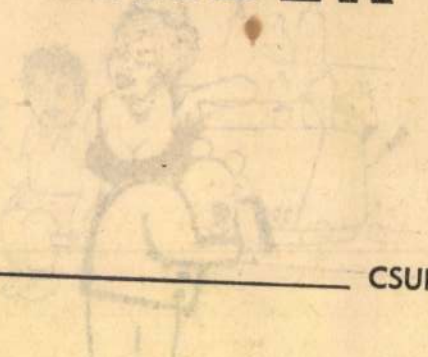

CSURKA ISTVÁN RIPORTJA

Emberek vagyunk? Pontatlan a kifejezés. Szakemberek vagyunk. Egyik ilyen szakemberfajta manapság a sportember. Nézzük csak.

civilért. És egyáltalán: karrier?

Ahány ember, annyi karrier. Esetleg ici-pici karrier. Mondjuk csak annyi, hogy nem hal éhen. Az

tudnék állni ezzel a soha komolyan ki nem próbált tudásommal egy múzeumban.

— Gömbérzék, robbanékonyság, ravaszság.

— Hány éves kora óta sportol?

FTC első csapatában játsszam, ahhoz feltétlenül szükséges a napi két edzés. Nincs mese. Irtózatosa-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM
1981 MÁJ

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XXVIII)

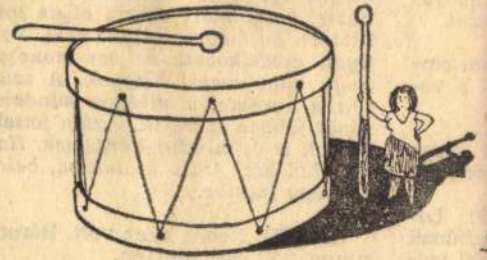

Gergely Márta

Zelk Zoltán

Farkas Imre

Kovai Lőrinc

EREDJ JÁTSZANI!

BRÁDY ZOLTÁN ÍRÁSA

. — *Aztán elindultam a villamos mellett végig és minden gyógyszertárban vettem egy dobozzal.*

II. GYÓGYSZERÉSZ: Nem emlékszem ilyen gyerekre. Sok a vevőnk.

— *Aztán már az Üllői úton mentem. Ott sok gyógyszertár volt.*

III. GYÓGYSZERÉSZNŐ: Lehet, hogy adtam ilyen kisfiúnak Szevenalettát. Miért ne adtam volna?

IV. GYÓGYSZERÉSZ: Nem emlékszem.

V. GYÓGYSZERÉSZNŐ: Igen, *de nem ő volt. Egy doktorbácsi megveregette az arcomat és kérdezte, hogy miért ettem olyan sok altatót. En megmondtam neki. Nagyon csodálkozott és azt mondta, hogy nagy csacsi vagyok. A szülők a gyereket a világon mindenkinél jobban szeretik. Aztán jöttek mások is és mindig kérdeztek. Hol ezt, hol azt. Amit mondtam, beírták egy füzetbe.*

ORVOS: Nehéz eset volt. Három napig volt eszméletlen.

PSZICHIÁTER: Az érzelmi nyomokat követve, érthető a gyermek öngyilkossága. A gyermek — mint sok testvérnélküli és apa nélkül nevelkedő gyermek — magányos,

Brenner György: rúnek és évek,
tus, akvarell 43×30, 1974

Művészet, 1976. 10.
16. old.

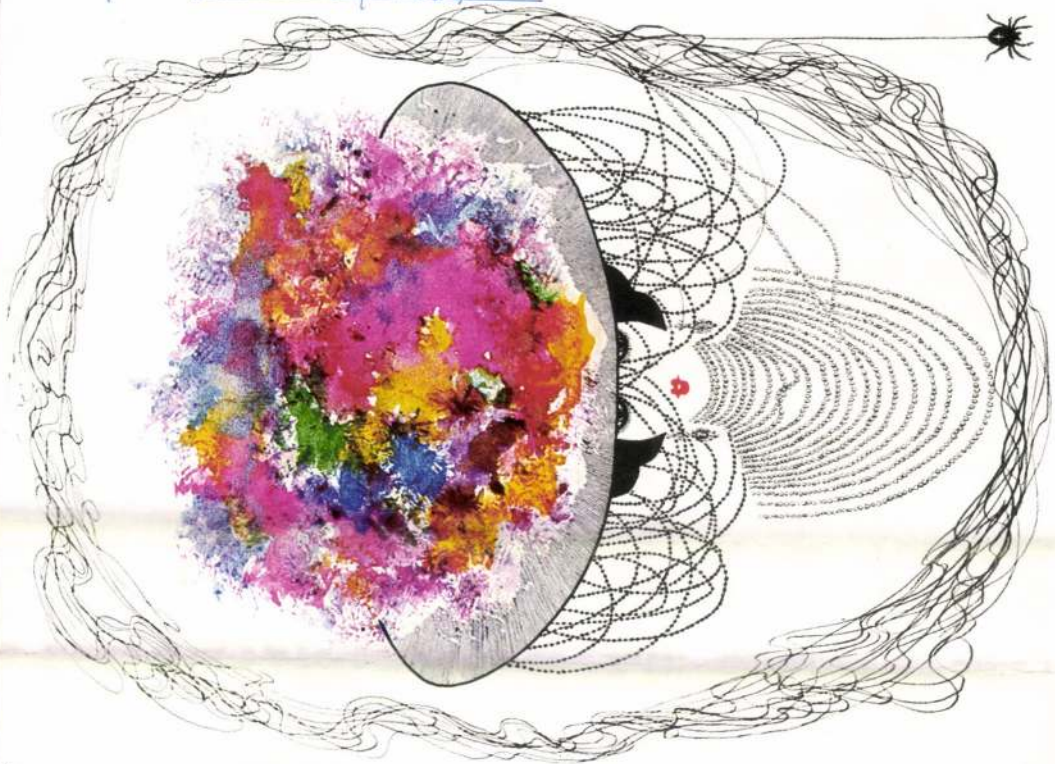

gére *(Anziksz,* lité, 1968, *Utca,* lité, 1969, *Iroda,* lité, 1970, *Vetélkedő I–II–III,* lité, 1969, *Vadászlakoma,* lité, 1971*)*, egy-egy tanulságul nyert gondolatot némelykor visszavetítve a régi történelmi múltra is (*Dózsa I: Egy paraszt álma,* lité, 1972*)*, vagy a problémát (megtévesztés és megtéveszthetőség, rászedettség, manipuláció, divatmajmolás stb.) úgy fogalmazva meg, hogy az egyetemlegesebb jelleggel hat, egy mélyebb, általánosítottabb igazság kifejezője (*Csodaszarvas,* lité, 1971, *Illusztráció Nyerges Andráshoz 3.*). Néhány darabtól eltekintve nem hibátlan, kifogástalan lapok ezek sem, de ezekben adja magát a legszenvedélyesebben, a mondanivaló legmélyebb átélésével, a legnagyobb átütő erővel. Nem mindig akar ütni, bár némelykor keményen, sőt, gorombán üt is, hanem a groteszk helyzetek feltárásával fel akar rázni, s ebben némelykor egészen hasonló hangot ,üt meg, mint Váci Mihály egyik-másik, például a győztes proletárt emberibb szintre emelni akaró versében (Méltó hatalmat), vagy a proletárhatatalomhoz dörgölődző polgár és kispolgár gúnyolásában (Mai dialektika). Általánosító igyekezete azonban már a gondolatiság síkján nem egyszer mellé csúszik az igazságnak. Mert például nem minden iroda olyan, amilyennek ő rajzolja (nagyon sokban nagyon kemény munka folyik), a farmernadrág és a táskarádió térhódítása nem a romboló nyugati ízlés és mentalitás behatolása szocialista életünkbe, hanem egyszerűen célszerűség és egyszerűség érvényesülése, a zsüri összetétele sem feltétlenül olyan, mint amilyennek a *Vetélkedő II* lapja mutatja. Bonyolultabb minden, elvileg is, gyakorla-

tilag is. Annyi, hogy bontsunk (mert külö zíció mögött jó gondo tudnunk kell kellően az igazságnak annak hogy az érintett hibák felismerte, s a *Csoda* latilag teljesen hiba minden felé jól vág hozott létre. Az illúzi sen és rászedettsége sig sok mindent ma allegorikus ábrázolás rajzi felfogás nem is felfogható és meghö lémát, mint például más tárgy- és témakö milag mégis idekívá karc, 1975), mely mint lefele, ugyanúgy kásra, mint alkalmazo tárgyakról van szó, e a képen, s az előadn nagyon kis helyen je munka között öt év k hoz, ahová Sáros An jában eljutott, mind volt Bálványos Hul bírálatra, szatírára, ir pére, bátorító magata

Azóta persze az ő változott. Általában mondja el mondaniv keresztül, ám újabba egyre jobban tömörít vonja művészetének tázs lehetőségével, a zettársítás módszerév nítés ötletével, sőt, n

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 5
Világ Ifjúság
Brenner György

VICC NÉLKÜL MONDJUK:

1029

nem volt könnyű dolgunk, amig a május 16-án az Ernst Múzeumban nyíló jubileumi karikatúrakiállítás gazdag anyagából összeállítottuk e derűs csokrot. Hiszen a kiállításon a Magyar Képzőművészek Szövetségének meghívására e nagyon is komoly műfaj legjobbjai vesznek részt – mindazok, akik a nemzetközi tekintélyű magyar karikatúraművészet legmarkánsabb, egyéni látásmódú képviselői. Helyszűke miatt „csak" olyanok maradtak ki válogatásunkból, mint Mészáros András, aki 14 méter hosszú Feszty-körkép paródiával szerepel, vagy Sajdik Ferenc sorozata. De reméljük, kedvcsinálónak szánt összeállításunk nyomán sokan megnézik az egy hónapig tartó kiállítást – és meglátják: „Hogyan látják ők?" . . .

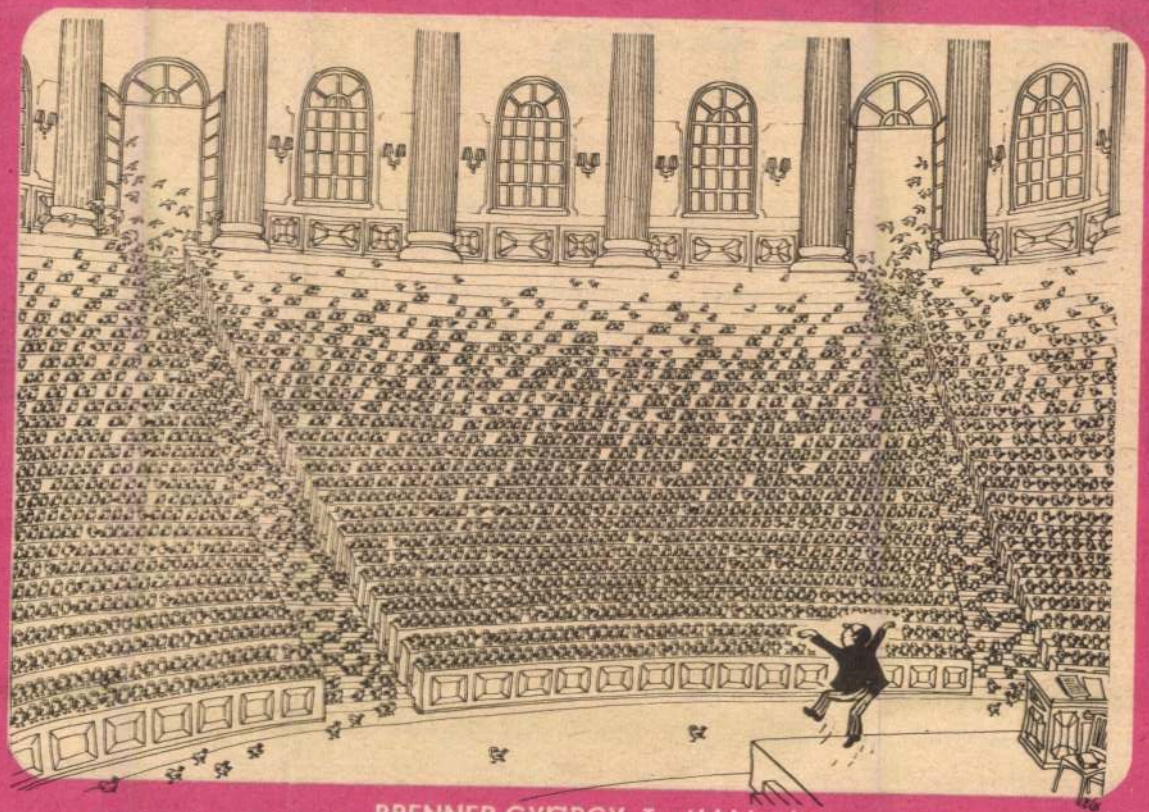

BRENNER GYÖRGY: Továbbképzés

lapzárta

Budapest, 1975. április 23.

Az Indokinából érkező hirek naponta elavulnak - de történelemmé válnak. Tegnap Kambodzsa felszabadulásának örvendtünk, ma Thieu saigoni diktátor bukásáról kapunk hirt, holnap a huszadik dél-vietnami tartomány felszabadulásáról, s holnapután? A világ nem mozdulatlan, s előnyére változik, Vietnamban is, amelyért oly sokat aggódtunk, és tettünk. Az elmult esztendők során megtanultuk a vietnami városok nevét, először a bombázások miatt, azután a partizánakciókból, most pedig napról-napra nézzük a térképen a felkelők és a felszabaditók által szabaddá tett városok - Hué, Da Nang, An Loc, Xuan Loc- fekvését. Milliók üzik Saigon felé a bukott rendszer maradék seregét.

Aligha lehet kérdéses az Egyesült Államok által több, mint egy évtizeden át támogatott - és mintegy 15o milliárd dollárt felemésztett - rezsim sorsa. Washingtonban mégis megpróbálkoztak menteni a saigoni diktaturát, s amikor már erre sem kinálkozott lehetőség, legalább a kommunistaellenes hisztériát igyekeztek felkorbácsolni, rémképeket festettek a falra, megpróbálták kamatoztatni saját tragédiájukat más célok érdekében. Ezért agyalták ki Washingtonban a "Baby-Lift" akciót, amely kettős üzletet kinált: az Egyesült Államokból Saigonba fegyvert, visszafelé pedig árva gyerekeket szállitanak az amerikai kormány bérelte repülőgépek! Maga Ford elnök is ölébe vett egy kis vietnami árvát, s lehozta egy óriásgép fedélzetéről. San Franciscóban valóságos elosztótábort rendeztek be a csecsemők részére. Itt válogathatnak az örökbefogadók - s egy vietnami kisgyerek-

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség
NEMZETKÖZI IFJÚSÁGI MAGAZINJA
Megjelenik havonta
29. évfolyam 5. szám

Főszerkesztő:
SEBES TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:
1975 Budapest,
Dohány utca 40.
TELEFON: 421-392

KIADJA az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Brenner György
ÉLET ÉS IRODALOM

JUN - 1

1021

Brenner György:
IDEGEN SZAVAK
KÉPES SZÓTÁRA

H

Hipokrizis

Hobby

Harmónia

Hektika

FÖLDESI JÓZSEF—PUSKÁS L. TAMÁS RIPORTJA:

JAJTELEP

A Kisdunasort a televízió képernyőjén pillantottuk meg először. Evezősversenyt közvetítettek. Két szám közötti műsortöltőnek az operatőr a partot pásztázta végig; a Kvassai hídtól a Gubacsi híd[illegible] *Három kilométeres* [illegible]

— Mennyi lakbért fizetnek?

— Semmit. Hatvankettőig azért, mert a honvédség előre kifizette,

„Ők nem jönnek hozzánk, mi meg nem jutunk be. Kitől tudnák meg, kik vagyunk, hogy élünk? 13

panaszkodom. Az egyetlen a villany, ami nagyon kellene.

Hevenyészett polcon Lenin-kö-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Brenner György

1963 JUL 6.

1021

Brenner György:
IDEGEN SZAVAK
KÉPES SZÓTÁRA

J

Janus

Jovialitás

Jeremiáda

Jonathán

VÉLEMÉNYÜNK SZERINT

PERNECZKY GÉZA RIPORTJA:

Képaukció és környéke

Hol tartják az árveréseket? Egy egész nemzedék nőtt fel a közelmúltban, mely erre a kérdésre csak irodalomtörténeti választ szolgálhat: valahol Dickens regényei és a Bródy Sándor használta lóvasút sejthető kanyarulatai mögött. A napi sajtó azonban pontosabb adatokkal szolgál: — kiállítás a „Dési—Huber István" művelődési otthonban, árverés a Műszaki Egyetem Kinizsi utcai nagytermében. Könnyítésül: a kiállítás megközelíthető a 39-es autóbusszal, tessék a végállomáson leszállni.

A KIÁLLÍTÁS

Soha még nem utaztam a 39-esen a végállomásig. Most meglepetéssel látom, hogy az Üllői úti új lakótelep parkosított útjai közé kanyarodik a busz. A művelődési otthon nagytermének ajtaja felett a következő felirat: *„E mostani lakótelep helyén az I. világháború alatt barakk tábori kórház létesült, melyet Mária Valéria főhercegnőről neveztek el. A barakktábor a háború második felében hadifogoly kórházzá alakult, s majd a Tanácsköztársaság után Magyarország legsötétebb nyomor-*

— Molnárlegény volt, az festette — magyarázzák a szemközti lakás folyosóján. Nézem az olajképet, kissé merev, valószínűleg reprodukció után készült csendélet, de nem giccses —, talán holland kép inspirálhatta. — „Leesett a létráról, meghalt, így aztán nem festhetett tovább" — teszi hozzá a bácsi. — És az ön foglalkozása? MÁV nyugdíjas művezető. A szobában is vannak képek? Igen. Szinyei Majálisának színes reprodukciója, egy Markó-reprodukció és egy impresszionista stílusban dolgozó német mester munkájának műnyomata. A Tanács körüli reprodukciós boltban vásárolták őket.

tem a lakásokba, de sehol nem derült ki, hogy ezt a szomszédban rendezett kiállítást már látták volna. És a festmények a falakon? Mintha a polgári hagyatékra épülő háztartások helyzeti előnyét, vagyis az eredeti festmények nagyobb számát az új háztartasok — ott, ahol a fiatal generáció is porondra lépett — jobb ízléssel, a jobb minőség megérzésével ellensúlyoznák. A fiatalok túladnak a festett cigányasszonyon, és jó minőségű, igazi művészi értékű reprodukciót vásárolnak helyette

A kép *műkincs-funkcióját* itt mintha kezdené felváltani a *művezés* funkciója. Ezt a művezetet szolgálja a művészi reprodukció, amely természetesen csak az elsőrendű műveket propagálja, és ezzel mintegy fölöslegessé is teszi a régi polgári gyakorlatot: — a második-harmadvonalban levő „eredeti" festmények beszerzését. Ezek a lakók még nem gondolhattak arra, hogy az elsőrendű művekből is

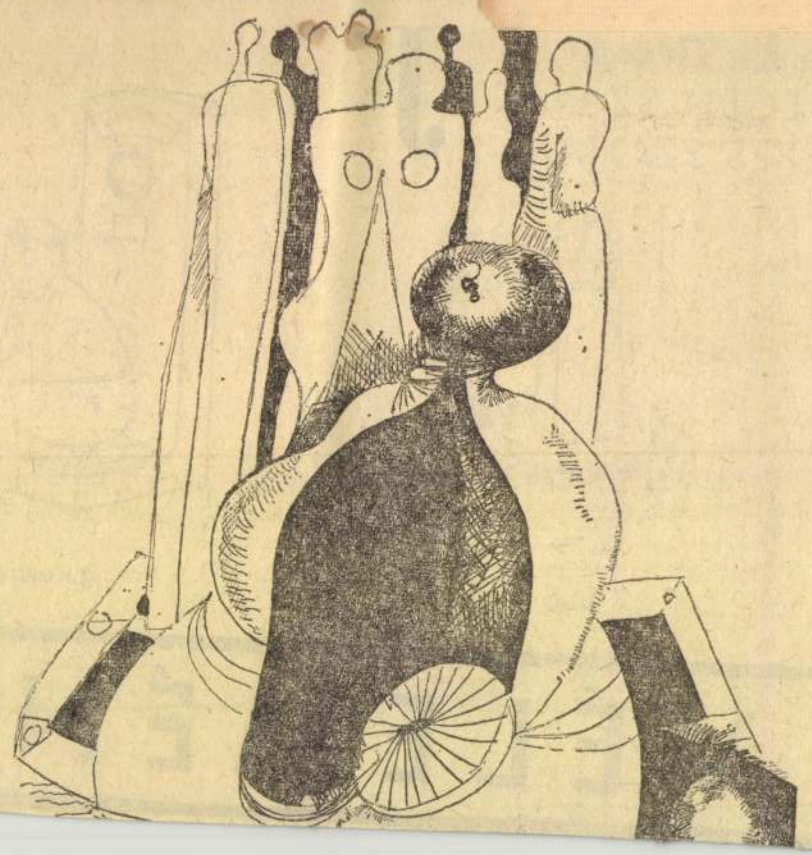

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Brenner György
1968 MÁJ 4.

1021

Brenner György: IDEGEN SZAVAK KÉPES SZÓTÁRA

F

Filmsztár

Familia

Fregoli

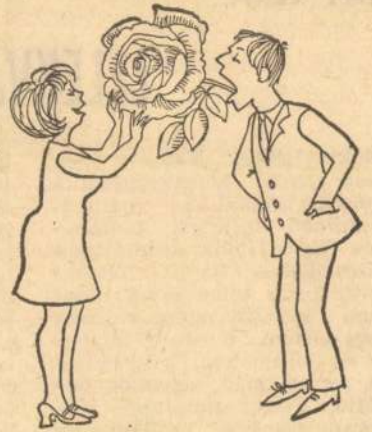

Frázis

LÉTAY VERA:

LÉLEKVÁNDORLÁS

SZÍNHÁZ

Teleki László *Kegyenc*-ének lángoló eszméi kiszabadultak a szertelenül romantikus múltszázadi színmű testének börtönéből és *Illyés Gyula* drámájában reinkarnálódtak. Ez az irodalmi lélekvándorlás talán kissé misztikusan hangzik, pedig valóban ilyesmi történt Kossuth elvbarátja és küzdőtársa, a tragikus sorsú forradalmár egyetlen darabjával. Teleki fiatalkori próbálkozása zseniális szellem, de dilettáns kéz munkája, helye évszázados vitatéma. Hol elvetették, mint Bajza, hol túlértékelték, mint Hevesi, aki jelentő-

kében saját érzésén, ízlésén is képes erőszakot tenni. A zsarnok Valentianus császár személyét illetően nincsenek illúziói, „cinikusan" és „moráltalanul" hisz Róma fennmaradásának mindenek feletti fontosságában. Magatartása azokéra emlékeztet, akik még saját halálos ítéletükbe is beletörődtek a magasabb cél érdekében. „Elismered az abszolút uralom jogosságát?" „Akkor ismerd el... az abszolút engedelmességet is!" Maximust becsapják, megalázzák, elveszti önbecsülését — a felbillent erkölcsi mérleget csak saját halá-

Gábor Miklós szerepelemzése most is hibátlan. Valentinianus császára a létező legveszedelmesebb jellemképlet: kisebbrendűség érzésétől, önbizalomhiánytól szenvedő, korlátlan hatalmú zsarnok. Ugy rimánkodik a hűség újabb és újabb bizonyítékáért, mint valami féltékeny, szerelmes asszony. Gyáva és alattomos. Szadista lélektani kísérleteit a nyílt sebeket hordozó lelkekkel, a legelemibb tapintat nélkül végzi. Gábor [illegible] kifitása azonb[illegible]

KERESZTURY DEZSŐ:

Jelek

Milyen vidám volt a dal
Párizs tetői alatt!
— sous les tois de Paris —
játszottak a hajdani
élet vidám galambjai,
a béke-madarak; —
jó volt a világ: fiatal!

Milyen vérszomjas lett az ének
a müncheni sörcsarnokban
— in der Münchener Hoffbräuhalle —
ahol az új Walhalla
a világnak átokul adta
a bestiát emberarccal; —
s farkascsordák lettek a népek.

Milyen dal, milyen ének támad
[illegible]terein?

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 SZEP. 21.

1021

Brenner György:
IDEGEN SZAVAK
KÉPES SZÓTÁRA

N

N on plus ultra

N aivitás

N acionálé

N eszesszer

FÖLDESI JÓZSEF — PUSKÁS L. TAMÁS RIPORTJA:

Beszélgetések a munkáshatalomról

A Szerszámgépgyár — Csepel „legszellemibb" üzeme. Majd minden harmadik munkására jut egy műszaki, s az sem különösebben meglepő, ha egy hatelemis esztergályos fejben végez trigonometriai és koordináta számításokat, hogy a bonyolult rajzok alapján munkadarabot készítsen. Célgépei, nagypontosságú menet- és fogkoszorúi a legjelentősebb világcégek hasonló gyártmányaival

előtérbe. Most a hármat együtt állítjuk fel mércének.

— Erre mondanék egy példát — élénkült fel a kreolos arcú. Sötétbarna, szálkás haját gyors mozdulattal hátrasimította. — A mi szerkesztési részlegünket egy kiváló, Kossuth-díjas mérnök vezette. Alapelve volt, hogy nem politizál. Előfordult, hogy a fiatalok elhívták egy beszélgetésre, és nem viccelek, megkérdezte tőlük

„A mi hatalmunk azt jelenti, hogy ami itt történik, azért felelősek vagyunk. Nemcsak a feletteseink, de az egész munkásosztály előtt."

„De nem azt, hogyha a munkás mond valamit, az szentírás... Különben is, a munkás fogalmát nem lehet beskatulyázni. Nemcsak az a munkás, aki zajt csinál, mert kalapál. Én miért nem va-

nek kirukkolni velünk. Mert például... ott a tévé. Van tudósklub, kerekasztal beszélgetés újságírókkal, vita orvosokkal, tanárokkal, diákokkal. Csak mi nem vagyunk olyanok, hogy olajos ruha nélkül is odaférjünk? Hogy ne csak a gép mellett tartsák oda egy-egy percre elénk a mikrofont? Itt mi nagyobb dolgokat is megvitatunk magunk között...

A SIP-teremben.

sából is. Ott van, csak be kene szerelni...

— Ha lenne, aki vállalja a felelősséget...

Az öreg mérgesen lökött arrébb egy szerszámot:

— De amikor nekünk kell valamit megcsinálni! Ide sokszor hozzák le úgy a munkát, hogy rettentő sürgős, hogy ezen múlik a program! A nyakunkra jarnak, veszekednek, gyerünk, hajrá, legyen meg időre... Régi módszer, mi mégis mindent beleadunk, lelkiismereti dolog. Aztán egy nap látjuk, hogy a sürgős munkát ott eszi a sarokban por. Így nem lehet a munkás bizalmával visszaélni...

— Mindent bele, de akkor fent is...

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1974 MÁR 26.
PESTMEGYEI HÍRLAP

Ifjú karikaturisták Esztergomban

A Műcsarnokban megrendezett karikaturakiállítás nagy közönségsikert hozott. A kiállításon részt vevő idősebb karikaturistageneráció mellett azonban igen szerény helyet kaptak a fiatalok. Néhány kritika szóvá is tette, hogy a karikaturistaművészet jövője Magyarországon — úgy látszik — nem biztosított.

Ennek az aggálynak *eloszlatására* — és egy kissé önmaguk számára is — rendezték meg a fiatal karikaturisták esztergomi kiállításukat.

A kiállított anyag erőteljesen filozófikus alapállásával, kicsit fanyar, időnként morbid ihletésével valóban elüt a műcsarnoki kiállítás légkörétől, anyagától. Erénye néhány olyan egészen meglepően karakteres és kifinomult alkotó publikálása, mint például: *Fábry*, az ismertebbek közül *Brenner, Kálmánchey, Tóth József, Dallos, Balogh, Zsoldos* és *Hadnagy Gábor*. Jól szerepel az esztergomi illetőségű, tehát féligmeddig házigazdának számító *Földes Vilmos* is.

A kiállítás *március 31-től* tekinthető meg a művelődési házban. Az egy hónapig tartó kiállítás Esztergom után az ország más városaiba is eljut.

(kertész)

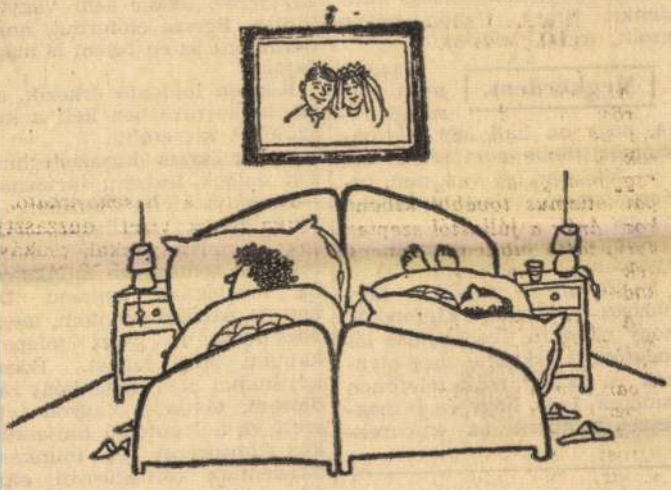

Brenner: HARAGBAN

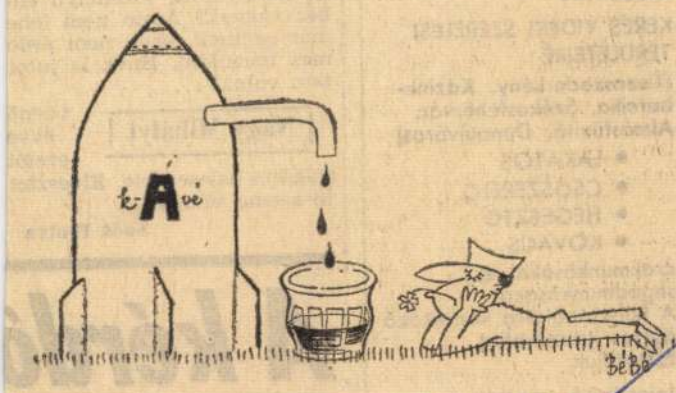

Balogh: BÉKÉS CÉLOKRA

Fél éve

jött ide. Eleinte nem
hinni, hogy mennyi az

Jó

Cser

Szerénykedik, ne írjak róla. Igazán nincs mit, megteszi a kötelességét, mint mindenki más. Nincsen abban semmi különös, hogy Nagy Mihály, az MGM diósdi gyára telefonosa szereti a munkáját.

— 1954 óta dolgozom Diósdon, tulajdonképpen együtt nőttünk a gyárral. Úgy ismerek itt mindent, mint a tenyeremet. A telefonközpont sem ebben az épületben volt akkor még, hanem lent, egy kis sarokban.

Mialatt beszélgetünk, a készülék szüntelenül cseng. Mindenkit ismer, rögtön nevén szólít, tréfál, kedves.

Megkérdem, igaz-e, amit mesélnek róla, hogy ha hall egy telefonszámot, többé nem felejti el?

— Valóban így van, nem tudom miért, talán gyakorlat dolga.

Nagy Mihályt szeretik a gyárban.

— Tavaly — meséli — kórházban voltam. Előfordult, hogy naponta tizenöt-húsz látogatóm is érkezett, még olyanok is, akiket csak telefonon ismerek. Igaz, hogy én is megteszek mindent az emberekért. A szállodafoglalástól a repülőjegyig, a vonatindulásoktól a lottószámokig — mindent megtudok, amivel hozzám fordulnak.

Úgy érzi, máris sokat mondott önmagáról, szabadkozik:

— Kérdezze meg a főnökömet, meg másokat is, azok véleményét írja meg.

Megígérem, hogy megteszem. A kis szobában, ahol ülünk, a telefonok szüntelenül csengenek. Nagy Mihály szerint mégis ez egy csendes nap.

— Ha négy-öt csörög is egyszerre, akkor sem vagyok ideges. Persze előfordul, hogy délutánra az én fejem is megfájdul.

Közben látogató érkezik, az egyik üzemrészben kell a készüléket kicserélni.

— Az összes híradástechnikai dolgok hozzám tartoznak — mondja kicsit büszkén. — Én intézem a javíttatást, eljárok a műszerészekkel. Nem félek én semmilyen munkától, ha megbíznak bennem. Dolgom nem is panaszkodhatom, megbecsülnek. A gyári telepen kaptam szép lakást. Édesanyámmal élek. Esténként rádiózom, tévézek. Nagyon tetszett ez a legutolsó fantasztikus filmsorozat. A munkás akadémián csillagászati előadásokat hallgattam és nem is olyan elképzelhetetlen dolgok ezek. Azt mondja, hogy kiegyensúlyozott, jókedélyű ember vagyok? Amin nem lehet már segíteni, azon nem érdemes bánkódni. Hova is jutottam volna?...

Nagy Mihályt tizenöt évvel ezelőtt tragikus baleset érte. Elvesztette szeme világát...

Soós Ibolya

A GYÁR- ÉS GÉPSZERELŐ VÁLLALAT

KERES VIDÉKI SZERELÉSI TERÜLETEIRE

(Tiszaszederkény, Kazincbarcika, Székesfehérvár, Almásfüzitő, Dunaújváros)

- LAKATOS
- CSŐSZERELŐ
- HEGESZTŐ
- KOVÁCS

szakmunkásokat és segédmunkásokat

A külszolgálatra vonatkozó összes juttatásokat biztosítjuk.

Jelentkezés személyesen vagy írásban: Bpest VI., Paulay Ede utca 52.

A kérdő

TAGADHATATLAN A NYUGTALANSÁG AZ IPARI ÜZEMEKBEN. Nem nevezhe

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XXXIII)

Palotai Boris

Baráth Lajos

Csoóri Sándor

Hámos György

HERCEG JÁNOS ELBESZÉLÉSE:

A KÖCSÖDI FÁK

Mintha nem is az evezők csapása vitte volna előre a csónakot, hanem az énekhangok, amelyek erőteljesen szálltak mind a négy torokból, s csak a parti füzesben szakadoztak széjjel. Ez volt a búcsú, ez az ének, ezzel múlt el a vasárnap délután. Mert későre járt az idő, a Köcsöd felől fütyülő esti vonattal settenkedve jött a homály. Az ég alja vörös volt, tüzével kicsit még meglocsolta az erdőt, de a víz színén már megadóan simultak szét a hullámok, s a felcsapódó potyka elvesztette ezüstös fényét.

— Anyu majd nagyot néz, hogy nélkülük érkeztünk — hagyta abba az énekszót Csicsa és egy pillanatra a levegőben tartotta az evezőket.

— Na és! Boruljak le sírni? Semmi jogcímem hozzá! A ti dolgotok.

Zizinek voltak ilyen finom célzásai a családra, amelyen egyelőre kívül állt, s ezt a tényt nem mindig tudta megbocsátani. Mereven ült a csónak orrában, citromsárga fürdőköpenye kinyílt, hogy valamit mégis mutasson magából, ne csak szúnyogcsípte, hosszú lábaival és a nyaláb vízi liliommal parádézzon.

— Szép vagy és szeretlek — mondta Csicsa azzal az ő kásás hangjával, mintha nem hallotta volna az előbbi szemrehányást, vagy csak így akarta levenni a napirendről. Azzal máris visszaejtette az evezőket, egész testével hátralendült, mellén megfeszült a kék csíkos trikó, és a csónak oly simán siklott a vizen, hogy vékony kis szellőket kavart fel mellettük.

A másik kettő kis ideig hallgatott, mintha semmi közük se lett volna a fölöttük folyó párbeszédhez. A lány kinyújtózva feküdt a csónak mélyén, szemét lehúnyta és hagyta, hogy a fiú elábrándozva bámulja, s időnként egy fűszállal megcsiklandozza a nyakát. Már ők sem énekeltek, talán ők is az eltűntekre gondoltak, akik után hiába kiáltották tele az erdőt, aztán a lány mégis illendőnek vélte megszólalni:

— Talán csak találnak valamilyen csónakot.

— Bízzátok csak rájuk — mondta Zizi —, egész biztosan jól érzik magukat. Semmi esetre sem olyan hülyék, mint mi.

Erre a szőke fiú, ott a csónak alján, aki kék szemű volt, s kicsit még tejfeles szájú, ennélfogva csak sóhajtozni tudott és fűszálakkal játszani, felütötte a fejét, mint egy sértésre.

— Miért, mit tehettünk volna?

— Kitanítsalak? — nézett rá Zizi, s a liliom mintha kigyulladt volna az ölében, ahogy a lebukó nap utolsó erejével rásütött. De Csicsa nem hagyta veszekedni őket.

— Azt hiszem — mondta és messzire nézett —, ha Kokó magyar volna, anyunak semmi kifogása se lenne, hogy elvegye Katit.

— Na és, ha most csakugyan elmenne vele Kati? — tűnődött Zizi.

— Ugyan! — kiáltott fel Buckó a csónak mélyén és ellökte a fiú kezét a fűszállal. — Talán már otthon is vannak.

Csicsa bömbölve új nótába kezdett: Hej, Tisza, hej, sirathatsz már engem.

Akkor bukkantak fel a házak a parton, s ahogy ők a vízről felnéztek rájuk, mintha hegyek hajoltak volna föléjük, míg a csordával hazatérő foltos tehenek masztodon tömegükkel felkavarták a könnyű nyári port. A tér akácfái között már égett a nemrég felállított ostorlámpa, pedig még világos volt, piros blúzban és zöld táskával egy lány jött a köcsödi vonatról, s megállt sasszézva, ahogy illik, hogy pár szót váltson özvegy Zsupánszky Ödönnével, aki slingelt szélű kispárnára könyökölve nézett ki az ablakon, a csónakra várva. Még a csipkés zsabója is tisztán kivehető volt a fekete selyemruhán, melyet mintegy uniformisként húzott fel minden vasárnap délután, miután elmosogattta az edényt és szundított egy keveset, s így kiöltözve helyezte el a nagymama herendi tányérjait a fekete ebédlő asztalára, s az ezüsttel futtatott kiskanalakat a vaníliától illatos madártejhez.

Most is a megszokott vaníliaszag várta őket és Pubi bácsi boldog rikoltozása özvegy Zsupánszkyné mögött a tolószékben:

— Á, á, á! Juventus, ventus! Kisztihand a hölgyeknek, és szervusztok, gyerekek. Csakhogy megjöttetek!

— Nono, nem kell úgy vigadni — mondta Csicsa apáskodva, s a tolószék fölé hajolt. — Mert majd jön a gutmann és meglegyint megint. Megmérted a vérnyomásodat? Nagyon virgonc vagy nekem máma.

— Százkilencven per százharminc — kiáltotta Pubi bácsi, és oly elragadtatással ütögette a tolószék karfáját kékeres kezével, mintha ez a hazatérés egyenesen az ő tiszteletére történt volna. Nyilván erre az alkalomra kötötte fel frissen vasalt fehér piké nyakkendőjét, s húzta ujjára a zöld köves pecsétgyűrűt, sőt mintha hosszú arca is ettől az örömtől pirult volna ki a kék szemével, mint egy megelevenedett ikoné.

— Kazikám, rázd le a homokot magadról az udvaron, s öltözz fel te is, mint a többiek — paskolta meg Csicsa húsos hátát özvegy Zsupánszkyné, mire Pubi bácsit egyszerre elöntötte a pulykaméreg és ordítani kezdett:

— Uriember nem ül gatyában az asztalhoz, jegyezd meg magadnak!

— Jó, jó, csak ne izgasd magad. A fiammal még én is elbánok — intette le szélütött bátyját özvegy Zsupánszkyné, s gyengéd terelő mozdulatokkal tuszkolta ki a fiút a szobából.

Most már asztalra tehette a tálat a madártejjel, hozzá a porhanyós babapiskótát, csak közben még gyorsan be kellett zárni a kacsákat, mert azok is jöttek haza a Tiszáról, s már jöhetett is vissza, hogy leüljön, mint minden vasárnap, a gyerekek közé

— Kati? — állt meg az ajtóban, mert az asztalnál csak négyen ültek.

— Hát, nézd, anyu, leváltak tőlünk még délután — fogott hozzá Csicsa erőltetetten könnyed hangon a meséhez. — Jelentkezett egy ürge még ebéd után, hogy menjenek át vele, majd megmutatja nekik a szalámigyárat.

— Vasárnap? — húzta össze riadt szemét az özvegy.

— Igen. Tudniillik, akkor nem zavarnak senkit, s az a pacák ott igazgató vagy micsoda. Meg aztán nagy is az a gyár, kérlek, óriási. Elől bemegy a disznó, hátul kijön a szalámi. Ilyen mesebeli látványt nem lehet csak úgy kutyafuttában áttekinteni.

De ez a mese csak Pubi bácsinak tetszett, ő folytatta:

— Volt nekem egy önkéntestársam, szegedi fiú, jó család, nagyon egy szoanyirt gyerek, az is szalámival foglalkozott. Várj csak, hogy is hívták! Azon röhögtünk mindig, hogy kóser volt, szegény...

Rá se hederített senki Pubi bácsira. Buckó lehajtott fejjel ült néma lovagja mellett, éppen csak a térdüket dörgölték szorgalmasan össze az asztal alatt. Zizi az abroszt gyűrögette sötét arccal, s Csicsa meg belefeledkezett a madártejbe.

— Adjak neked is? — fordult az özvegy Pubi bácsi felé, izgalmát kislányosan kedveskedő hangjának erőltetett csilingelésébe rejtve, miközben a piros zománcos tál reszketett a kezében.

— Nekem? Hát elment az eszed? — hüledezett a szélütött, s az arca rákpiros lett a felháborodástól. — Hát mikor ettem én még madártejet? Hallatlan! So eine impertinente Frage! Das ist für Kindern und alte Huren, aber nicht für mich! — Hörgött a dühtől, s csapkodott a kerekes székben.

— Kitoljalak? — nézett fel Csicsa sűrű szemöldöke alól. — Kiteszem a szűrödet, ha itt nekem randalírozni kezdesz. Aztán hallgathatod az udvaron a vénasszonyok fohászát.

— Pubi bácsi nem szereti a pubiknak való dolgokat — nevetett felszabadultan Zizi, miközben a tér túlsó oldaláról, a templomból csakugyan behallatszott a vecsernye kegyetlenül harsogó, monoton imája: Az Úr angyala köszönte Máriát... s az állomás felől füttyszó sikoltott, mert megfordították a köcsödi vonat mozdonyát, menetett vissza.

— Különben nincsen vele soha semmi baj — mondta könnyed, vidám hangon, mintegy a társalgás hangulatát megőrző igyekezettel Zsupánszkyné, Buckó fiújához fordulva, mintha csak neki kellene megmagyarázni az egyébként napirenden levő családi jelenetet. — És micsoda férfi volt, istenem! Mikor elvették tőle a kerencsi téglagyárat meg a köcsödi mészégetőt, a szeme se rebbent. És én még láttam őt, igaz, kislány voltam, megjelenni Szegeden, a Tiszában...

Itt azonban elakadt a hangja, mert megcsikordult a kerti kiskapu, Csicsa felállt, cigarettára gyújtott, hátát megtámasztotta az ajtófélfánál, és hiába hízelgett neki most Zizi, olyan szorosan odasimulva hozzá, hogy hajának minden szálával az arcát cirógatta, s amit mondott, azt is olyan cicásan dorombolva mondta: „Ne állj így fölém, mint valami utálatos zsarnok, inkább hajtsd a vállamra a fejedet, mint a búsuló juhász". Csicsa mozdulatlan maradt, akár a szikla. Mert semmi sem idegesítette úgy, mint anyjának kínos iparkodása, hogy mellébeszéléssel, a hangsúlyok kiéneklésével elterelje a figyelmet arról a feszültségről, amit tulajdonképpen maga teremtett. Ilyenkor volt benne valami furcsán démoni, mintha kettéhasították volna, s egy ócska vidéki színtársulat bohókás naívája szállt volna benne szembe egy szenttel. Ilyenkor egyszerre fürge lett, mintha aggodalmának, gondjainak, szenvedésének nyomasztó súlyát éppen ezekkel a könnyed, szinte szeles mozdulatokkal akarta volna elrejteni, s csak a válla árulta el minduntalan, ahogy fáradtan előreesett, hogy legszívesebben elbújna a konyhában, s jól kisírná magát.

De a sírás még messze volt. „Most búcsúznak a kiskapuban", gondolta, s azt mondta: — Egy kis bort, gyerekek! — De nem nyúlt a kredencbe az üvegért, már nem is tudta, mit beszél.

— Hát akkor én most elmegyek — állt fel Buckó mellett a szőke fiú ügyetlenül, s bizonyára ezért engedték el a fülük mellett Pubi bácsi óhaját: „Talán adnál nekem egy szalonfröccsöt." Mert máskor kórusban torkollták volna le, s Csicsa a szalonfröccs helyett sokkal vaskosabb dolgot ajánlott volna neki.

— Kolom! — toppant be akkor Kati jókedvűen, s az özvegy éppen a kredenc előtt guggolt, mert közben mégiscsak eszébe jutott a bor. — Anyu hol van?

— Nem is akarlak látni — felelte az özvegy, és nem találta az üveget a tálak és tányérok között.

— Pedig azt rosszul teszed — felelte tettetett egykedvűséggel Kati —, mert nem sokáig látsz már.

Erre felállt özvegy Zsupánszkyné, de nem tudott kérdezni semmit.

— Ugyanis most beszéltük meg, hogy holnap én is beadom a kérvényt útlevélért. Együtt megyünk ki Kokóval. Neki már szerződése van, s valahogy majd csak elhelyezkedem én is.

— Megáll az eszem! — jajdult fel az özvegy, és a kelim terítővel letakart sezlonhoz támolygott, de ott csak állt, háttal a gyerekeknek, kezét arcába temetve. — Igy közlöd velem, hogy férjhez mégy és itthagysz? Éreztem, hogy ma valami történik, de ez sok volt.

— In medias res! — szólt közbe váratlanul Pubi bácsi, Kati pedig elkiáltotta magát:

— Mi az, nekem nem hagytatok madártejet? Telhetetlen népség!

S ezt olyan pimasz jókedvvel mondta, hogy erre már Buckó is felállt, karba fonta a kezét, s mint egy színpadi jelenetben, az ablak felé fordult, Kati meg magabiztosan folytatta:

— Elegem van a germanisztikából, a vacakolásból, a vasárnap délutánokból idehaza, elegem van a madártejből, amiből különben nem is hagytatok, szerelmes vagyok, dolgozni és élni akarok. Értitek? Világos?

Hosszú léptekkel járt fel és alá a szobában, s a csendben tisztán lehetett hallani vászonnadrágja hersegését, amint egymáshoz súrlódott a két szára. A tükörhöz lépett, kibontotta, majd újra feltűzte a haját.

— Én megértem Katit — szólalt meg halkan Buckó, anélkül, hogy az ablaktól elfordult volna. — Csak a mód ellen van kifogásom. Rendben van, nem vagyunk gyerekek, s ezt egyszer anyunak is tudomásul kell vennie. De legalább előkészítetted volna. Különben menj, igazad van. Irígyellek!

— Miket beszélsz, jaj, miket! — sikoltott az özvegy. — Hát igazán nem törődtök velem? Nem érzitek, hogy minden szavatokkal két forgattok meg a szívemben? Nem is az ellen volt kifogásom, hogy a fiú nem magyar. Nem vagyok én olyan maradi és elfogult, amilyennek ti néztek. Mikor másoktól kellett hallanom, s nem az egyetlen fiamtól, hogy belépett a pártba, csak azt tudtam mondani, istenem, mit csináljunk, ha most ezt várják el a fiataloktól. S ha ez előbbre viszi, hát menjen.

Csicsa úgy gyújtott újabb cigarettára, mintha nem is róla lett volna szó, és keresztbe tette a lábát ott, az ajtófélfánál, az özvegy pedig mégis leült a sezlon szélére, s ott folytatta sírva és jajgatva a monológját:

— Inkább arra voltam elkészülve, hogy Kazi szól majd egy napon, elkészült a lakás, egybekelnek Zizivel. Számítottam rá, s arra is, hogy te férjhez mész. De nem így, hogy egyszerre hagytok itt ebben az idegen világban. Hiszen tulajdonképpen örülnöm kellene, mert ez az élet rendje. Elgondoztalak benneteket, megtettem a magamét. Ha itt lesz az idő, megtérek szépen apátokhoz a köcsödi temetőbe, az öreg fák alá.

— Jaj, így könyörgök, édes, jó anyu, hagyd már azokat a köcsödi fákat! — térdelt le eléje váratlanul Kati, s még a kezét is összetette: — És hidd el nekem, Kokó rendes fiú. Azt is kijelentette, ha ez téged megnyugtat, hogy a gyerektől, ha lesz, nem lehet elvenni az anyanyelvét. És mit mondhatnék még? Értsd meg, és ne is haragudj, nem szeretem a hamis hangokat.

— Köszönöm, hogy olyan jószívvel tetszett lenni hozzám is — szólalt meg Zizi, mintha a sorsára várt volna. — Én sose sürgettem a dolgot, pedig már négy éve úgy, élünk, mint a házasok, most bevallhatom. És hány álmatlan éjszakán rettegtem, hogy ez egyszer mégiscsak itthagy engem.

— Ne bőgj itt nekem! — lépett hozzá Csicsa és durván megrázta a vállát, mert most megint szentnek látta az anyját és belepirult Zizi vallomásába.

— Mindent megértek — sóhajtott az özvegy, és ruhája ujjába dugta a zsebkendőjét, mert nem sírt már, csaknem mosolyogva nézte Katit, ahogy piros nyelvét hosszan kinyújtva a tálat nyalja. — Csak ma kicsit sok volt az eseményekből. Nem vagyok már az az elnyűhetetlen asszony, aki valamikor voltam.

— No, alovante! Mész ki a levegőre! — mondta Csicsa, és kitolta Pubi bácsit a konyhán át az udvarra.

— Miért? Hát szóltam én egy szót? — tiltakozott az öreg, de Csicsa nem törődött vele, jókedvűen jött vissza.

— Hát most aztán elő avval a borocskával, ha már ilyen simán ment minden! — kiáltotta vidáman, mint egy pasa, ha szétnéz a nők között.

— Jaj, várjatok — rebegte özvegy Zsupánszkyné, s már ugrott is fel. — Itt a kredencben nincs egy csepp sem. Majd behozom a demizsont.

A színpadi kép csak annyiban változott, hogy a szereplők egymás felé fordultak. Zizi letörölte krokodilkönnyeit, Kati azt mondta:

— Hála istennek, csak hogy ezen is túlestem! — s nevetve keresztet vetett. Csicsa meg hasonló hangon toldotta meg:

— Az ősi temető! A köcsödi fák! Oda vagyok és vissza!

— Ne bántsátok szegény anyut, jó? — sziszegte ellenségesen Buckó, miközben odakintről behallatszott özvegy Zsupánszkyné cipőjének kopogása a pókhálós pince lépcsőin, meg Pubi bácsi toporzékolása:

— Nem akarok kint maradni! Toljatok be!

És vége volt a vasárnap délutánnak.

Az elbeszélés szerzője, jugoszláviai magyar író.

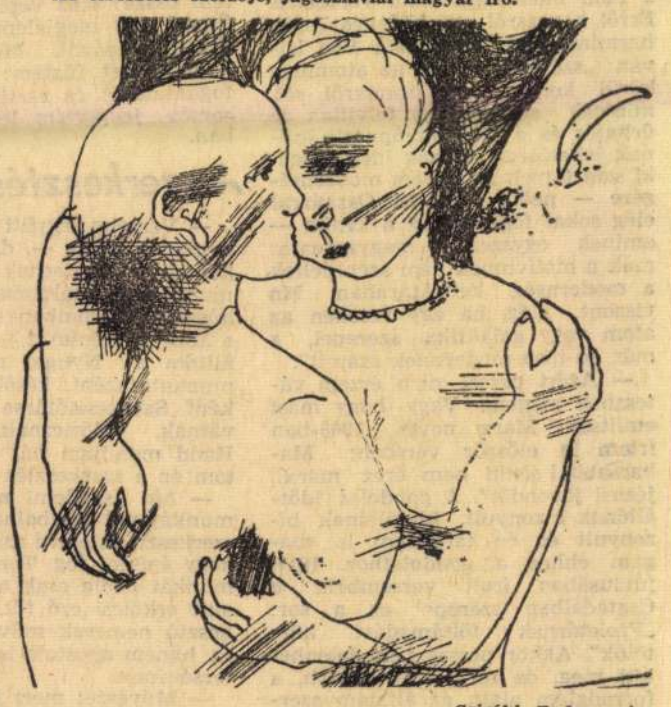

Sziráki Endre rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓTÖRTÉNELEM
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM
1967. JÚN 2

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

GELLÉRT OSZKÁRNÁL

Gellértnek legendája van. Örökül kaptuk ezt a legendát. Nagy idők tanúja és cselekvő részese. Költészete csaknem egyidős a századdal. 1903-ban írta le Osvát, hogy „két rím között több értéket, mint az övéi közt... magyar versben nem találtunk", és két évtizeddel később becsesen ritka szavaival ismét Gellértet tiszteli meg: „az utolsó huszonöt évnek ez a legelőkelőbb lírai oeuvre-je" — írja költészetéről a Nyugatban. Ugyancsak a Nyugatban írta Babits Mihály: „Gellért (aki föllépésében Adyt is megelőzte) az új nemzedéknek legtermékenyebb és egyszersmind legnagyobb értékű költői közé tartozik".

Czinder Antal rajza

Ofélia térdein

— Bizony, nem panaszkodhatom a kritikusaimra. Osvát és Babits szavai mellé felsorolhatnám Fülep Lajos, Füst Milán, József Attila, Kassák, Kosztolányi, Móricz, Németh László, Tersánszky Józsi Jenő szavait és az újabb publikációk közül Bóka Lászlóét, Illés Endréét, Kárpátiét, vagy Fodor Józsefét. Nem teszem, mert hivalkodásnak látszhatnék, pedig mindez irodalomtörténeti tény. Így aztán nem bosszant túlságoan az se, ha manapság némely fiatal kritikus tiszteletlenül, vállveregetően ír rólam. Részben, mert fülembe csengnek az imént fölsorolt drága barátok szavai, részben, mert hozzászoktam én azért hosszú életem folyamán a kritikusi értetlenséghez is. Már a múlt században támadott engem a klérus lapja, az Akotmány, később meg Tisza István Figyelője, amit Herczeg Ferenc szerkesztett. Meg ahogy Karinthy emlegette az Így írtok tiben (Család című versemre írta A puceráj-t): „Verseiről Szaoolcska Mihály elítélőleg nyilatkozott, mert némely sora arra enged következtetni, hogy nejével viszonya van. A Magyar Figyelő ezért mint erotikus és degenerált modernet, indexre helyezte."

— Hát ami az erotikát illeti, ami annyi botrányt kavart egykor, az nemhogy Weöres Sándor Antik eclogájához nem hasonlítható, de még a szemérmes Veres Péter is több erotikát enged meg magának a Három nemzedékben, amikor leírja, amint az újdonsült menyecskét vissza akarja húzni a mohó férj az ágyba, hiába ugyan, mert kenyérsütés lesz és az új asszonynak a napa előtt kell vizsgáznia. Az összes ero kusnak bélyegzett versemben együtt nincs ennyi „naturalizmus" — mégis ezzel haragítottam magamra a századeleji kritikusokat. Igaz, ugyanaz a kritikus, aki az Ofélia térdein című versemet ízléstelennek minősítette, hazaárulással vádolta Móriczot a Barbárok miatt. Sok piszkolódó, becsületbevágó sajtótámadást éltünk mi meg. 1931-ben a Törekytanács elé kerültem versben elkövetett vallásgyalázásért. Ismertem Törekyt, mert ott ültem a tárgyaláson, amikor a szemérem ellen elkövetett vétség címén A céda és a szűz miatt Tersánszky állt előtte. Vörösmarty „vallásgyalázó" versével védekeztem, az ő istenével, aki bánatában ősz lett és öreg.

— Ami pedig a modernséget illeti, hát bizony, az is viszonylagos fogalom. 1932-ben sokat olvasgattam Heisenbergről, a Nobel-díjas fizikusról. A Heisenberg-féle bizonytlansági reláció, engem, mint költőt is nagyon érdekelt. Szeszély című versemben például a merőben szubjektívet kapcsoltam össze a világegyetemben is vélt véletlenekkel, tehát a Rend káprázatával és a Törvény mulandóságával. Ugyancsak a heisenbergi elv hatott a Föld monológja című versemre. Erről a versről megjelenése után harminchárom évvel írta Vas István: „szó esik benne az atommag körül keringő elektronokról, sőt, mintegy sejtelemben felvillan az űrhajós és a föld atompusztulásának lehetősége. Annak idején senki sem figyelt fel a vers modernségére — pedig Gellért Oszkárral elég sokat foglalkozott a kritka — aminek egyszerű a magyarázata: ezek a motívumok nem szerepeltek a modernség kelléktárában. Ma viszont elég, ha egy versben az atom vagy galaktika szerepel, s már eo ipso modernnek számít".

— Azért persze nem érzem vátesznek magam. Vagy hogy mást említsek: Marx nevét 1908-ban írtam le először versben: .Makacsabbul senki nem érez marxi, jézusi jövendőt". A gondolat időtállónak bizonyult. Időtáliónak bizonyult és én tartottam is magam ehhez a gondolathoz. 1917. júniusában írott versemben, a Csatadalban szerepel ez a sor: „Proletárnak föltámadást kürtölök". Akkor persze nem jelenhetett meg, de megjelent később, a forradalom alatt, az általam szerkesztett Diadalmas forradalom könyvében — 75 magyar író önvallomásával együtt. (Itt jegyzem meg, hogy 75 magyar író közül egy vallotta magát akkor szocialistának: Nagy Lajos.)

— A Tanácsköztársaság alatt tovább vállaltam a sajtófőnöki tisztet és amit 1919-ben vallottam, és tettem, azt nem tagadtam meg soha. Ilyen dokumentumot a legszorgalmasabb filosz sem lelhet. De megtalálhatja a Nyugat 1923. január 1-i számában közölt versemet a Petőfi centenáriumra a forradalom költőjéről: „Halványul a gyász szavadra, dalod / Ellihegem akkor is, ha belehalok". És 1933-ban ezt írtam: „Ember, üvölthetsz, mint a farkas, / Ember víjjoghatsz mint a vércse... / Vérzivatarodra fekete éj ül / S forradalmad: a homokba hal. / — Hitler hatalomra jutása után fogadalmat tettem: egyetlen sort sem írok addig, amíg Hitler alatt él Európa. Ezt a fogadalmat kétszer szegtem meg: egyszer Kosztolányi és egyszer Babits halálakor. A fogadalom persze csak a publikációra vonatkozott. Hallgatásom valójában nem volt hallgatás. Írtam verseket ez alatt a tíz év alatt is, csak azok nem jelenhettek meg. Körülbelül 150 versemet temettek maguk alá budai lakásom romjai. Így tíz év kimaradt költői életrajzomból.

Másodvirágzás

— A felszabadulás óta aztán 14 új verseskötetem látott napvilágot. Költészetem másodvirágzásnak indult, túl a hatvanon, és manapság úgy érzem, talán harmadvirágzás is létezik, túl a nyolcvanon. Endre fiam halála szakította fel bennem újra a költőt: gyötrelmeimet írtam ki magamból. A költő végül is szemérmetlen, s néma kegyelet helyett ordító kegyetlenséggel írja meg fájdalmát, hogy kitárulkozással segítsen magán. Évtizedek távlatából zakatol bennem egy régi-régi versem: „A teremtés rendje nem az, hogy a vének / Temessék fiaikat." Ezeknek a soroknak az apropóján írta Babits verseimről: „A költők legfontosabb monanivalói, Homérosztól kezdve, mindig ilyen közhelyek voltak. Aki a közhelyeket meri és tudja fölfedezni, bátrabb és nehezebb cselekedetet művel, mint a paradoxonokat hajhászó, ifjú, vagy a tagadó cinikus vén".

— Ezernél is több verset írtam. De vajon mi marad meg az ezerből? Ha az utókor (amiről mindig Kosztolányi kedves zsenialitása jut eszembe: utókor-futópor) állapítja meg, hogy mi a maradandó a költői életműből, talán 50-nél, 40-nél, 30-nál, esetleg 20-nál, sőt 10-nél több versre aligha taksálhatja. De ha a költőre magára bízzák, hogy válassza ki a legkülönbeket, alig képes lekúzdeni keserves zavarát. Ha ezerből százat választ, esetleg másik száz tekint vissza rá szemrehányóan. Ez éppen aktuális gondom volt az elmúlt évben: tíz év előtti antológiám után most egy még szigorúbb válogatást állítottam össze: száz verset az ezerből. Ősszel fog megjelenni a Szépirodalmi Kiadónál. Minden vershez kommentárt fűztem: egy-egy vers fogantatását és esetleges további sorsát jegyeztem le néhány sorban.

A szerkesztés etikája

— Verseim együtt lírai önéletrajzomat adják —, de nem tartom kevésbé fontosnak szerkesztői munkámat, múltamat sem. Alig húszéves koromban szerkesztettem a Magyar Géniuszt — aztán 34 évig álltam a Nyugat mellett: előbb munkatársként, később szerkesztőként. Szerkesztőtársa lehettem Osvátnak, Móricznak, Babitsnak. Hadd mondjam hát el, miben látom én a szerkesztés etikáját:

— Aki szellemi munkát végez, munkájával rombolhat is. De aki szerkeszt, az eleve arra vállalkozik, hogy építeni fog. Teremtő szellemi munkát pedig csak attól várhatok, akit erkölcsi erő fűt. A jó szerkesztő nemcsak művésze és tudósa, hanem apostola is a maga mesterségének.

— Művésze; mert inspirálja, sugallja az írót — legalább annyira, mint a jó rendező a színészt.

— Tudósa: mert a jó szerkesztőnek otthon kell éreznie magát az emberi kultúra minden területén; ismernie kell, számon kell tartania hazája s a külföld, a múlt s a jelen minden számottevő művelődési értékét.

— Apostola: mert egész munkájával csak akkor szolgálhatja a művelődés ügyét, ha erkölcsi ereje felszabadító hatású. Felszabadító hatású: íróra, olvasóra egyaránt.

— A jó szerkesztő munkája irányító és buzdító; arra sarkallja munkatársát, hogy mind nagyobb igényeket támasszon önmagával, a saját tehetségével szemben. A szerkesztő, amikor felismeri a jó írót, egyben felfedezi benne azt is, hogy melyik műfajban alkothat egészen elsőrendűt, Vagyis rávezeti igazi képességeire. Csak így érheti el, hogy első olvasóját tisztelje benne mindig a munkatárs. A jó szerkesztőnek egyre többet kell kívánnia munkatársától. De ugyanakkor igényességre kell nevelnie az olvasót is, hogy az mind többet és többet kívánjon írójától. Szerkesztő és munkatárs, szerkesztő és olvasó közt csak így alakulhat ki harmonikus együttműködés. S ha a harmadik is kopogtatna az ajtón: az, aki munkatárs szeretne lenni, de nincs meg hozzá a tehetsége, akkor a szerkesztő magatartása csak elutasító lehet. Ez az elutasítás történhetik tapintatos formában is; fontos, hogy a tehetségteleneknek mindig megközelíthetetlen maradjon a szerkesztő. A tehetségtelenek távoltartása, ha kell, eltiprása, épp oly fontos szerkesztői munka, mint a tehetségesek érvényesülési útjának egyengetése. De ez az út sohasem lehet az olcsó közönségsiker útja.

— A jó szerkesztő célja, hogy felismervén a tehetséges írót, lapja munkatársául megnyerje. Magától értetődik, hogy ebben származás, életkor nem befolyásolhatja. Nem alakíthat ki maga körül klikket. Mindig, minden tehetség előtt szabaddá kell tennie a pályát; soha, senki előtt nem zárhatja le a sorompót.

— Nagyon sok függ természetesen a szerkesztő szervező és kritikai képességétől. Mert munkája nem szorítkozhatik arra, hogy a hozzáérkezett kéziratokat, ahogy kapta, nyomdába adja. Célja, hogy jó lapot, csináljon, a lehető legjobbat. Tehát utána kell járnia a kéziratoknak, tanáccsal, témával kell ellátnia az írót s mint kritikusnak, bábáskodnia a már megszületett mű körül. Ő az első olvasó, ő még beleszólhat — s az egyetlen olvasó, akinek a sokszorosítás előtt még módjában van beleszólnia abba, hogy a kézirat milyen végső formában kerüljön nyilvánosságra. S azzal a kritikussal szemben, aki a már kinyomtatott művet bírálja, a szerkesztőkritikus az író számára mindenesetre értékesebb munkát végez. Mert bírálatával még javíthat is a művön, annak megjelenése előtt.

— A kézirat ugyanis nem szentség, amelyhez a szerkesztő hozzá nem nyúlhat. Nem költői remekművekről van szó, ezeknek talán minden betűje sérthetetlen. De igenis szó lehet arról, hogy az író művének akár gondolatmenetébe, akár formájába hiba csúszott. S ilyenkor a szerkesztő joga a figyelmeztetés, s a korrektúra, természetesen nem az író nélkül, de az író meggyőzésével s vele együtt. Mikor a szerkesztő úgy látja, hogy az író vét a logika, vagy vét a nyelv ellen, egyenesen kötelessége, hogy ezen közös erővel segítsenek, nehogy egyszerű bűntárssá váljék. Ez a felelősség még a kodifikált felelősségnél is súlyosabb.

— A szerkesztés etikájához tartozik a kritikus illetékességének maximális elismerése, de a szerkesztés demokratizmusa azon áll, vagy bukik, hogy lehetséges-e a vita, még a kritikai értékítéletet illetően is. Két jellegzetes példát hozhatnék erre: egyet a régmúltból és egyet a közelmúltból.

— Az induló Nyugatban Kemény Simon írt kritikát az azóta irodalomtörténeti nevezetességű Holnap antológiájáról. Az antológia Ady, Babits, Balázs Béla, Dutka Ákos, Emőd Tamás, Juhász Gyula és Miklós Jutka verseit tartalmazta. Kemény Simon bírálatát így summázta: mindegyiknek apjuk, anyjuk, nagyapjuk; mindenük Ady Endre. Még Babits Mihálynak legkevésbé, de neki is! Ezt a kritikát Osvát leadta, de megjegyzést fűzött hozzá. „A hét költő könyvéről e szigorú ítéleteiben sok igazságán túl is figyelemre méltó cikk nem utolsó szavunk. A Babits Mihály nagy tehetsége csodálatos jeleinek felmutatása oly érdeme A Holnapnak, mely említetlenül nem hagyható.".

— A közelmúlt példája: 1957 májusában Bölöni György, az ÉS akkori főszerkesztője keményen elmarasztaló kritikát írt Németh László Széchenyi című drámájáról. Én ezzel a kritikával nem értettem egyet, és Bölöni, a szerkesztő, módot adott arra, hogy vele szembeni ellenvéleményemet az ő lapjában fejtsem ki. Ennyit a kritikusi illetékességről és a szerkesztői felelősségről.

— Úgy látom, manapság kevéssé megbecsült a szerkesztői munka. Vannak írói díjak és kritikusi díjak, meg újságírói díjak is — de szerkesztőket nem tüntetnek ki szerkesztőként. Újabban erősen foglalkoztat egy alapítvány gondolata, amely a szerkesztői munkát lenne hivatva serkenteni.

— Nem akarom magam nagy szerkesztőtársaimhoz, Osváthoz vagy Babitshoz mérni, de saját szerkesztői gyakorlatomból is sok példát említhetnék arra, milyen kivételes eredménnyel járhat egy-egy szerkesztői ötlet vagy gesztus. Minthogy éppen ebben az évben van az ötvenedik évfordulója a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak, hadd emlékeztessem az olvasót: Gorkij Artamonovokja tudtommal hamarább jelent meg magyarul, mint oroszul. 1926 januárjában kezdte meg közlését a Nyugat, és 1926 novemberben könyvben is kiadattam. S milyen véletleneken múlott minden! Kosztolányi Dezső 1924 augusztusban Sorrentóban járván, felkereste Gorkijt. A találkozásról cikket írt a Pesti Hírlapban. Talán ez adta számomra az ötletet, hogy kéziratot kérjek Gorkijtól, lehetőleg olyant, ami még nem jelent meg nyomtatásban. Hugó testvéröcsém — matematika-fizika tanár — részt vett az első világháborúban, de már 1914 őszén orosz hadifogságba esett. Megtanult oroszul és orosz feleséget hozott haza. Az asszony Szolovjov Csendháborítóját Illyéssel együtt fordította magyarra 1943-ban, ő az, akiről Kosztolányi Jekatyerina címmel rajzolt portrét Bölcsőtől a koporsóig című könyvében. Nos, megfogalmaztam magyarul egy levelet, ezt öcsém lefordította oroszra és Gorkij válaszolt 1925 októberében. Leveléből egy részlet: „Közlöm, hogy egy regényt fejeztem be, melyet Romain Rollandnak dedikáltam, s amelyet korrektúrában rendelkezésére bocsáthatok az Ön kiadójának."

— Ezt követően táviratot intéztem Gorkijhoz, megkértem, hogy mielőtt e regény közlését bejelentjük a Nyugat olvasóinak, tájékoztasson annak tartalmáról. Ugyancsak táviratban felelt, franciául, így: *„l'affaire de toute la vie. Gorki"* (vagyis: Maga az egész élet).

Az újságíró nagy pillanata

— S ha már beszéltem költészetemről és szerkesztői múltamról, hadd beszéljek publicisztikámról is.

— 1904-ben, amikor a Magyar Géniusz megszűnt, én az egyetem helyett (jogász voltam) állandóan az Egyetemi Könyvtárba jártam és egész délelőttökön át a régi Országgyűlési Naplókat olvasgattam. November 18-án, jól emlékszem, tajtékoztam a dühtől, mert Tisza István intésére az elnöklő Perczel hirtelen úgy vágta el az obstrukciós vitát, hogy a zsebkendőjét meglobogtatva szavaztatott. Az eset után egy névtelen cikket küldtem be a Pesti Hírlapnak 1791:13. paragrafus címmel, amikor pedig december 13-án az ellenzék összetörte a képviselőház elnöki emelvényét, egy másikat is, Jus primae noctis címmel. Egy hét múlva szembe ötlött a Pesti Hírlap szerkesztőségi üzenetei közt, hogy a két vezércikk írója keresse fel Légrády Imrét. Így lett belőlem publicista. Huszonkét éves múltam akkor, még nem voltam nagykorú, de vezércikkíró igen. 1912 után a Pesti Hírlap politikai rovatát vezettem, 1914-től 1918-ig a katonai rovatot is. 1908-ban alkotmányjogi tanulmányom jelent meg a Szent Korona tan hazugságai címmel. Már a cím is jelzi a mű szellemét — amely miatt a szerzőt a budapesti egyetem némely katedrája és a konzervatív sajtó részéről sok gúnyos lekicsinylés és a hazaárulás vádja érte. A proletárdiktatúra bukása után, mint a kommün volt sajtóosztály-vezetőjét még az a vád is ért, hogy én vittem ki Bécsbe a szent koronát, hogy ott értékesítsem. A korona persze itthon volt Budán, és így a vallató főügyész sem vehette komolyan a Neue Freie Presse ezirányú vádjait. Ebben az időben írta Szabó Dezső a Virradatban: A Gellért Oszkárokat pedig ki kell irtani!

— Mi volt a legnagyobb pillanatom újságírói munkásságom során? Gondolkodás nélkül mondhatom: amikor nyomdába küldtem Károlyi Mihály nyilatkozatát, amelyben szó szerint ez állt: „A hatalmat átadom a proletáriátusnak". Éveken, évtizedeken át vitatták és vitatják még ma is a történészek és politikusok: valóban lemondott-e, és ha igen, kinek adta át a hatalmat. Azt hiszem, koronatanú lehetek ebben a vitában.

— Publicisztikai munkásságom 1957-ben virágzott fel ismét, amikor rendszeresen cikkeztem a Népszabadságban. Azok közé tartozom, akik, ha elítélték is a dogmatikus módszereket, tovább szolgálták az eszmét. Ez az elhatározásom érzelmileg döntőbb volt, mint megbánásom és nem kis szégyenérzetem amiatt, hogy gondolkodásomban és költészetemben is uralkodóvá vált egy ideig a szkéma. 1957. január 31-én nyílt levelet intéztem a hallgató magyar írókhoz.

— Talán túl sokat beszéltem régi dolgokról. Nyolcvanötödik évemben járok s a Nyugat nagy nemzedékéhez tartozó kortársaim közül, sajnos, nagyon kevesen érték el ezt a meglehetősen magas életkort. És az idősebbekről az a vélemény alakult ki, hogy jobban emlékeznek a tegnapelőtti eseményekre, mint a tegnapiakra.

Erki Edit

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1968 FEB 23

Brenner György

MAGYAR NEMZET

1021

Andaxinpad néven új amatőr kabaréegyüttes alakult a KPVDSZ védnöksége alatt. Az első bemutatót február 25-én tartják a KPVDSZ Jókai utcai színháztermében. Műsoruk címe: Hogy mik vagyunk... Műfaja a szerzők szerint: történelmi minirevü tíz évszázadban. Az előadást Mezei Éva rendezi. A bemutató idején a színház előcsarnokában Brenner György karikatúra kiállítását mutatják be.

sítendő többcsatornás telefon-
összeköttetés megvalósítását.

álysértésekről szóló
rszággyűlés elé terjeszti

1968 FEB 2 3

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Brenner György

ESTI HÍRLAP

ANDAXINPAD

Szellemes nevet választott a KPVDSZ új kabaréegyüttese: *Andaxinpad*. Első bemutatójukat 25-én, vasárnap este tartják Jókai utca 6. szám alatti székházukban. A történelmi kabaré címe: *Hogy mik vogmuc...* A történelmi minirevü írói: *Deli Mária, Nádas Péter, Ősz Ferenc, Salamon Pál* és *Vágó Péter*, rendezője: *Mezei Éva*. Az előcsarnokban *Kis ország — nagy történelem* címmel *Brenner György* karikaturista rendezi meg kiállítását.

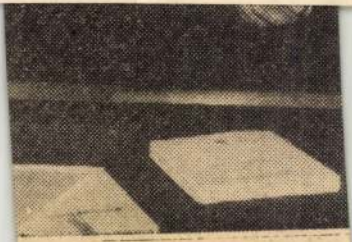

Inöke a Műszaki Egyetem kön

1966 JAN 7.

MAGYAR NEMZET

VESZETT RÓKÁK

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-[illegible]06, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Brenner Gy.
1961. MÁJ - 6.

1021

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XXVI)

Békés István

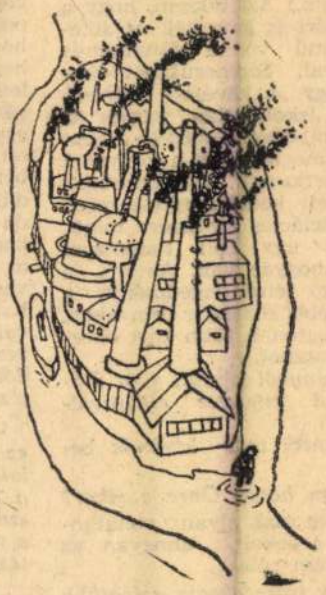

Csepeli Szabó Béla

Garai Gábor

zad legaljasabb bűnei nem ezeknek az embereknek a számláját terhelik, és semmilyen század semmilyen ocsmányságát nem az ő számlájukra kell írnunk. Nem ők voltak a könyvben a legkülönbek. A legkülönb az az ember volt, akinek haldoklásához odavezették őket. De ők képesek voltak halálukkal adózni tiszteletet ennek az embernek. Akit egyébként, ha a történet úgy kívánta volna, hogy hosszabban szóljak róla, a Húsz óra Jóskájához tettem volna hasonlóvá. (A fanatizmus magasiskolája a nyilasok és a fényképész produkciója.) Az utolsó fejezet eseményei ismét arról beszélnek, hogy nincs recept a bennünk levő, magunkban hordott törvényeken kívül, arra nézve, hogyan is kell cselekednünk, ha jó és rossz, becstelen és tisztességes dilemmájában vagyunk. Ki-ki figyeljen a lelkiismeretére, mely utólérhetetlen gyorsasággal képes számotventi a helyzettel, rögtön, azonnal disztingvál, mér fel mindent és félreérthetetlenül meghatározza egyedül helyes magatartásunkat. Ott van bennünk minden válasz. Ezért nem igaz, hogy azzal telik el az életünk, hogy szüntelen spekulálnunk kell a választás fölött, ha-

juk csak el! — ha csak Kiskovácsok és csak Vargák élnének benne, vagy akadálytalanul csak ők intézhetnék a dolgainkat. A fanatikus egyébként így is tartja: fehér vagy fekete és el van intézve a világtörténelem.) Azt hiszem, hogy a könyvet ezért is szerették és sikere egyértelmű volt a fanatizmus elutasításával. Szomorúságot okoz viszont, hogy a kevésbé művelt, olvasásban iskolázatlan, vagyis az egyszerű emberek többsége nem volt képes megbirkózni a könyvvel formai, szerkezeti tulajdonságai, eléggé rejtett kontrapunktos módszere, asszociációs rendszere miatt. Ezt viszont úgy kell tudomásul vennünk, ahogyan van. Az író, a művész nem tehet engedményt a műveletlenebb közönség irányában, mert ha megtenné, több kárt okozna, mint hasznot.

— A regényből készült film maradéktalanul kifejezte elképzeléseit?

— A filmről nem kívánok beszélni.

— Hogyan hatott Önre a siker?

— A siker csak olyan vonatkozásában érdekelt, ahogyan az előbb szóltam róla.

— Melyik írása okozta a legtöbb gondot?

mi
ly
ér
ne
szi
fa
ké
po
ho
ho
[illegible] éber figyelemmel, érzékeny résenállással részt vegyünk tettel és bírálattal egyaránt, s hogy tanuljunk is tőle ott és abban, ahol és amiben többet és jobbat nem tudunk. Egyedül üdvözítő eszmében nem hiszek, de bizonyos vagyok benne, hogy e kor küzdelmeiben és kísérleteiben az igazság egyik része, a *több*, itt van, és végső kifejletében, végső hatásában ez az eszme olyanná válik, melyről tiszteletttel emlékeznek meg az eljövendő századok. Vagyis a kor igényelte szintézisek alapmatériája.

— Egy nem szocialista hitvallása ez a szocializmusról. Sartre gondolatát juttatja eszembe, aki szerint a XX. század nagy írói témája „a szocializmus kalandja". Önnek mi a véleménye az irodalom mai hivatásáról?

— Az irodalom hivatása minden korban egy és ugyanaz. Ezért nem

szerencsésebb,
dás, a fejl
sadalmi eg
tezés, kri
eredménye,
zelkeleti n
irakiak csa
ték megte
kat. Versül
araboknak
telemben
utóbbi idő
Bizonyos,
gyaroknak
mire szük
nem egyé
felemelni
kánk mag
— Mind
nálja a fo
herbírását
(Az árvaló
egy kritiki
te, és kéro
darccal fe
életképes
hordozza-é

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1966 NOV 26.

ÉLET ÉS IRODALOM

Brenner György

IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (IV)

1021

Kassák Lajos

Hegedüs Géza

Tímár Máté

BAN OLVASTUK

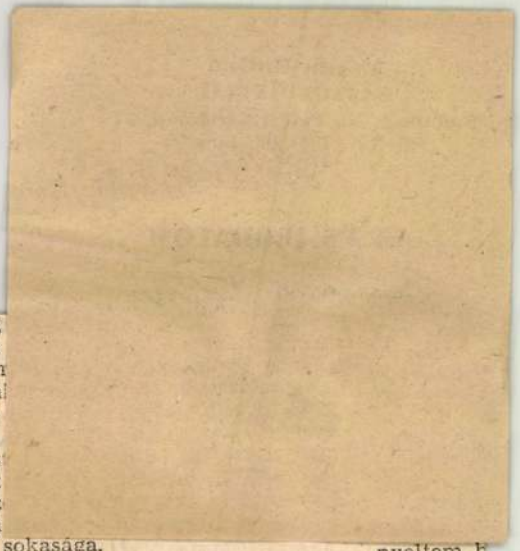

venni a lámpát meg mindent.

Egészen céklaszínű az idegességtől.

Aztán átvergődvén a minaretig, késlekedés nélkül nyújtom elnyűtt személyimet a fölíráshoz. Közben hallom a zord rendőrintelmet arról, hogy ilyesmiből lesz a halálos baleset, hát ne is csodálkozzam a pénzbüntetésen...

Kinyitja a könyvecskét, nézi, majd csodálni való hangváltással megkérdi, hogy csakugyan én vagyok az a... és mondja a nevemet.

Lám, a hírlapírót is érheti szerencse, gondolom. Mit olvashatott tőlem ez az ember, hogy ilyen mézszavú lett hirtelen?

— Szóval maga az? — és olvadó derűtől kedves a hangja.

— Én — egyenesedik ki bennem az önérzet. Mert mégiscsak más, ha olvasója intézi az ember ügyeit.

— Emlékszik? — nyújtja vissza igazolványomat anélkül, hogy fölírt volna. — Jó kis öngólt rúgott az SZRTC-pályán, Lőrincen. Negyvenben volt, ha nem tévedek.

Magamban megáldom hajdanvolt két ballábas diákfocista múltamat és már szállok is föl a Népstadion felé igyekvő villamosra. Az Erkel Színháznál muzsikus barátom ugrik föl negyedmagával. Orkánkabát-[illegible] elővillan a frakk.

[illegible] lőbb lement a [illegible]

ábrándozott egyik hátvéd és átjátszották...) *„Kemény valutában fizetik, apukám?"* (A játékvezető döntését minősíti ily módon valaki.) *„Etesd, etesd őket!"* (A Kékek középcsatárát biztatja egy torokhang, majd amikor a közismerten apró termetű fedezet ráfut a csatárra:) *„Kajáljon a törpe is, ha már ilyen falánk."*

A sebtiben összeállt szavalókórusok olykor ősmagyar csatakiáltásokat harsognak: *„Rá, rá, hajrá!"*. Ez viszont egyéni rögtönzés egy sántikáló szélsőre: *„Kripli, kripli, kripli, kripli — Nem megy neked már a dribli..."* És ki ne tudná folytani a néhány esztendeje született háromsoros versikét, melynek névtelen szerzője bámulatos tömörítő erőről és politikai érzékről tett vizsgát:

Mámoros az egész város,
Bajnok lett a Ferencváros

— — — — — — — — —

A magányos

17. perc: Tizenegyes a Kékek javára.

Tombol az aréna. Ki afölötti dühében, hogy a Fehérek hátvédje a kapu torkában durván elkaszálta a Kékek emberét, ki azért, hogy ítélete megváltoztatására bírja a játékvezetőt.

[illegible] dítheteltenül

Bécs. [illegible] néha [illegible] egy n[illegible] holmi[illegible] ő is [illegible] kiló [illegible] (mos[illegible] mint [illegible] a tiz[illegible] az a[illegible] nek sokasága.

— Mindkét szélsőjét aranyat érő labdákkal tömi — mondja róla a rádiószpíker.

„Aranylábú gyerek". Hát... gépészmérnöki diploma csakugyan nem kell ehhez. De heti hat-nyolctíz edzés. Ha fúj, ha fagy. A mecscsen otthagyni a lábat, ha recseg is a csont. Egyszer fejbe rúgták, hogy majd belevakult, máskor tíz hétig gipszben volt a törött keze, de két hét után már játszott... Este tízkor már ágyban lenni. Hetekig, hónapokig távol lenni az otthontól. Evről évre, évről évre. Ugyanezzel az energiával és önfegyelemmel más megtanul németül, oroszul, angolul, vagy szerez egy orvosi oklevelet.

Hogy miféle amatőrség az élvonalbeli labdarúgóé, amikor többnyire csak szétnézni mennek be a munkahelyükre?

— Tessék mondani egy szakmát és egy munkabeosztást, amit becsülettel elláthatok ennyi edzés, ennyi edzőtábor, ennyi utazás mellett — nézett a szemembe egyszer valamelyikük.

nyeltem h[illegible] na nevű [illegible]

Fo[illegible]

62. pe[illegible] madá[illegible] rek.

Premier[illegible] ször lát [illegible] mérkőzést [illegible] aki néhán[illegible] re való ba[illegible] lálatos to[illegible] demesült [illegible] kalauzolja [illegible] fiút, aki [illegible] okosítását [illegible] plusz 1 t[illegible]

Az okta[illegible] megy, m[illegible] eleinte a [illegible] nak véli. [illegible] egyszerűe[illegible] szen úgy [illegible] középre [illegible] vart Kék [illegible]

Brenner György

M.D.K.

Optimizmus

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. augusztus 17. 6.1.

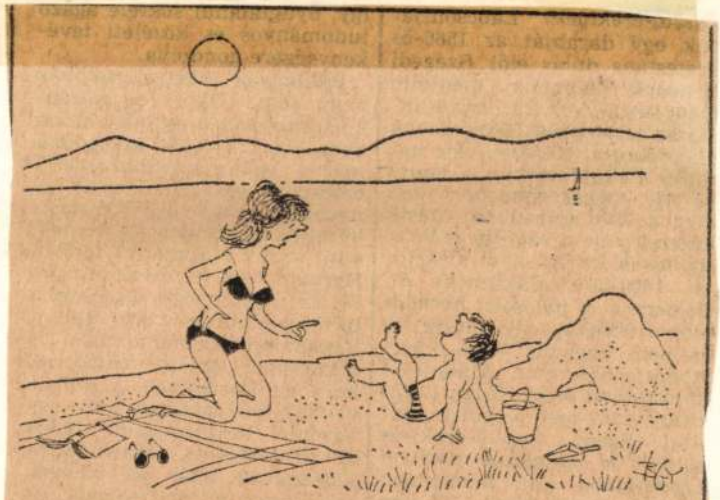

— Értsd meg, hogy ilyenkor legfeljebb egy maszek zöldséges tud a gyerekének hóembert építtetni!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VI. 28.

Magyar Nemzet
1985. VI. 27.

AZ UTOLSÓ VACSORA

— Elfogyott a pénzünk, szívem, már csak napolajban tudtam sütni a rántottát.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985.01.26.

AUKCIÓ ELŐTT

— *Most venni jöttünk, vagy eladni?*

(Brenner György rajza)

NEMZETISÉGI KÖZSÉG

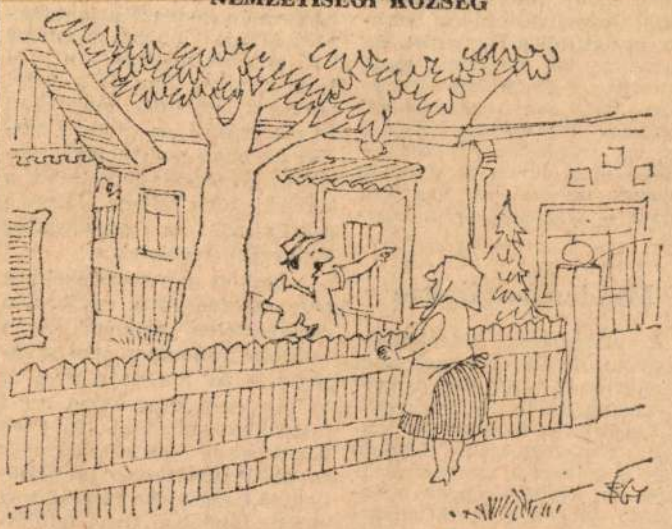

— *Muszáj Schneiderre németesíttetni a nevem, mert az utcánkban még öt Szabó család van.*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. VI. 25.

SZÜNIDŐ

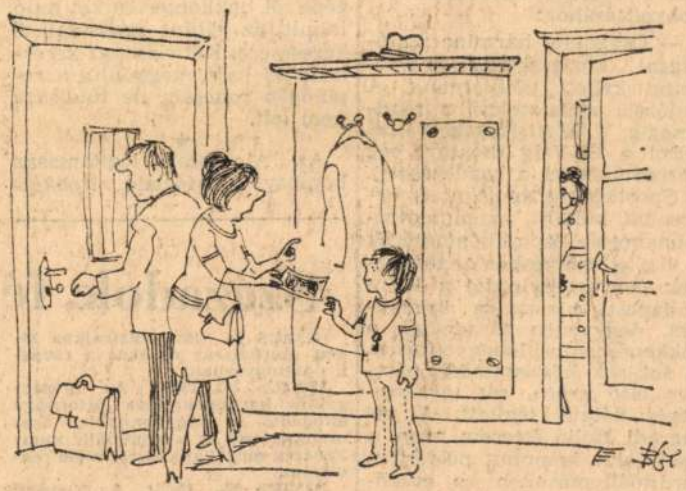

— Vigyázz a nyakadban a kulcsra, ne dohányozz, ne igyál, ne bántsd a nagymamát!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1988. VI. 24.

Magyar Nemzet
1985. VI. 22.

DEMOGRÁFIAI PROBLÉMÁK

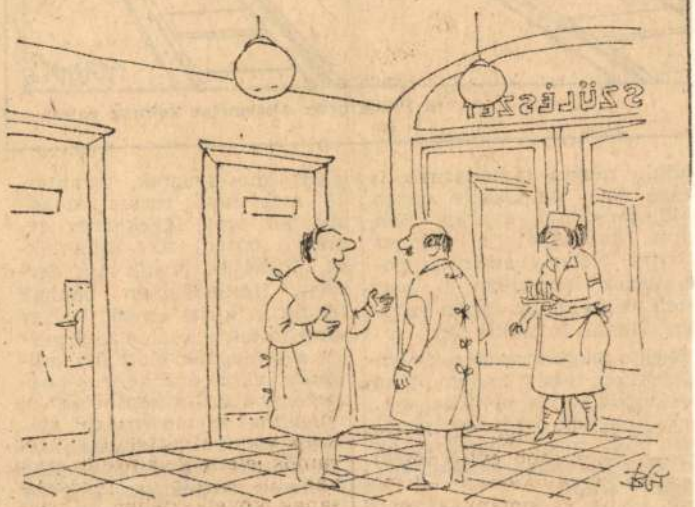

— *Áthidaló megoldásnak nem rossz ez a sok ikerszülés!*

(Brenner György rajza)

SZEKATÚRA

— *Ja, angyalka, a csúszópénzért már muszáj megdolgozni!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VI. 18.

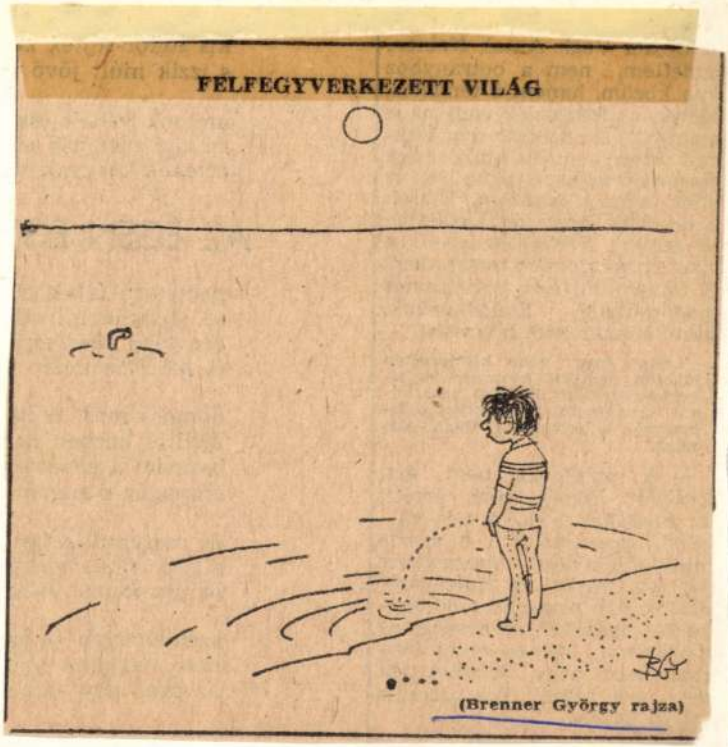

Magyar Nemzet
1985. VI. 15.

Brenner György

Karikatúra

Magyar Nemzet 1985. VI. 11.

— Csak nem képzeled, hogy eláztatom a szabadtéri színpadon a rendes ruhám?

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. VI. 10.

SZOCIOLÓGIAI ALAPISMERET

— Könnyű észrevenni, hogy melyik a szerepkör nélküli község, mert ott nem tartanak ünnepi heteket.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. VI. 7.

PULI

— *Késő van, Bogáncs, a folytatást holnap fogom felolvasni.*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. VI. 6.

ÉVADZÁRÁS

— Biztos lakást építenek, vagy pihenés helyett átmennek egy szabadtéri bohózatba!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VI. 4.

KIRÁNDULÁS

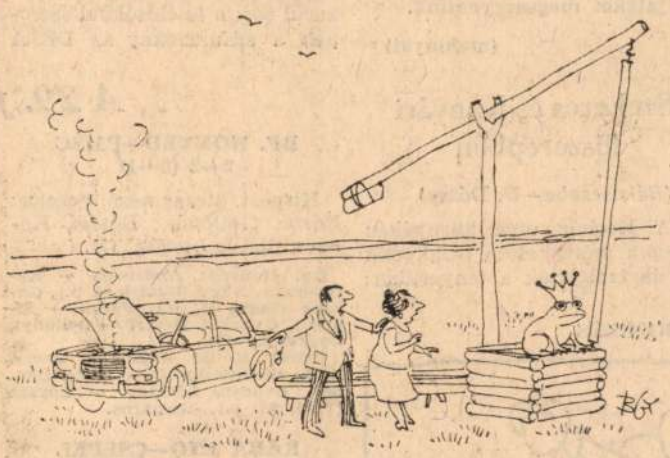

— Ne kényeskedj, szívem, muszáj vizet szereznünk!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VI. 3.

FIZETÉSNAP

— *Gyere inkább a kocsmába, az olcsóbb!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VI. 1.

— Országos felháborodást váltana ki, ha egyszer a krimiben nem győzne az igazság!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. V. 28.

VÉGE A GYÖNGYÉLETNEK

— *Hazaengedjük, mamikám, ezentúl újra magának kell megszereznie a gyógyszereit!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet

1985. V. 22.

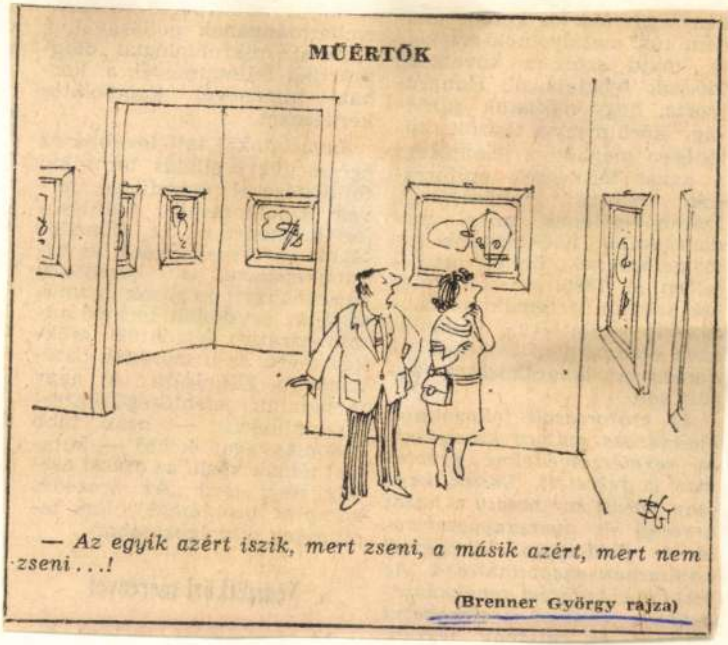

Magyar Nemzet 1985. V. 9.

NÉVTELEN HŐSÖK

— Vajon egy mai felkapott kis táncdalénekesnő is kibírna napi három-négy haknit?

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. V. 4.

— Ne gyötörd a gyereket az Ember tragédiájával, ha ő arra kíváncsi, hogy nyitott butikot az egér a Marson!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. V. 13.

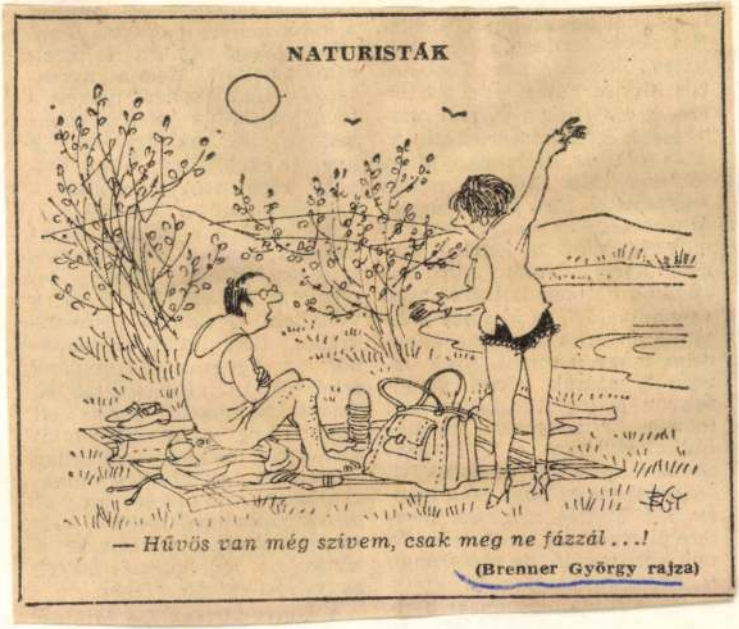

Magyar Nemzet 1985. VI. 2.

— *Végre egy év, mikor nem kell az aszályra várni, már a jégesőre foghatjuk az árakat!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. V. 18.

DIVAT

— Tennünk kell valamit, apátok meg akarja írni őszintén az emlékiratait!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. 11. 20.

SPENÓT

— *És ha még elmondanám, hogy mivel primőr, mennyibe került!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. IV. 27.

GYÓGYSZERHIÁNY

— Leleményesség kérdése az egész, hisz ideiglenesen virágüzletté alakulhatnának!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IV. 29.

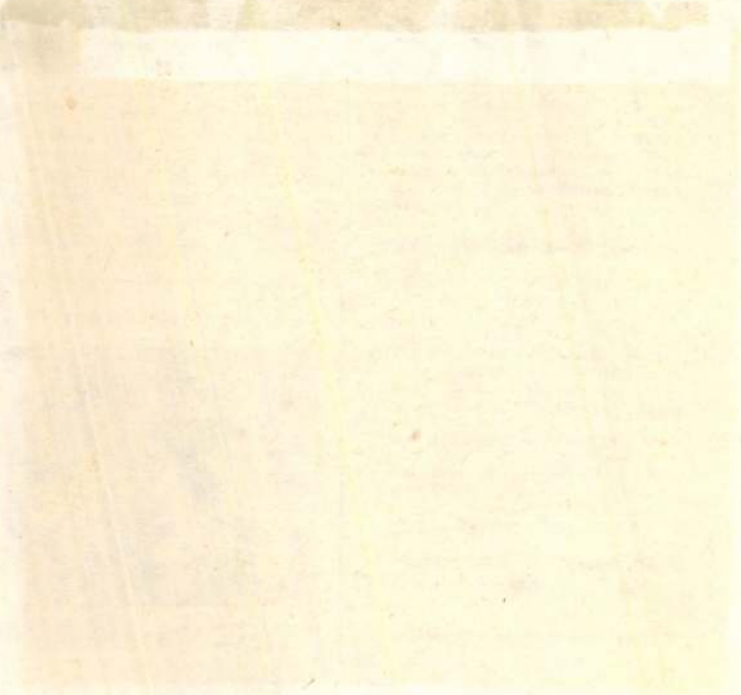

KÚRA

— *Én a férjemet küldöm bevásárolni, nekem magas a vérnyomásom...*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. 10. 25.

Magyar Nemzet
1985. II. 20.

ÖLTÖZTETŐNŐ

— Mostanáig Oféliáknál meg Melindáknál dolgoztam, a művésznő az első igazi Gertrudisom.

(Brenner György rajza)

FARSANGI JELMEZBÁL

— *Kíváncsi lennék, odabent hány álruhás adóellenőr táncol?*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. II. 14.

Magyar Nemzet
1985. 11. 12.

ÖSSZETARTÓ BRIGÁD

— Végül a mi differenciált bérünkből kell ezt a lusta Kovácsot segítenünk, hogy eltartsa a családját!

(Brenner György rajza)

Boemer Gyula

Magyar Nemzet
1985. 11. 9.

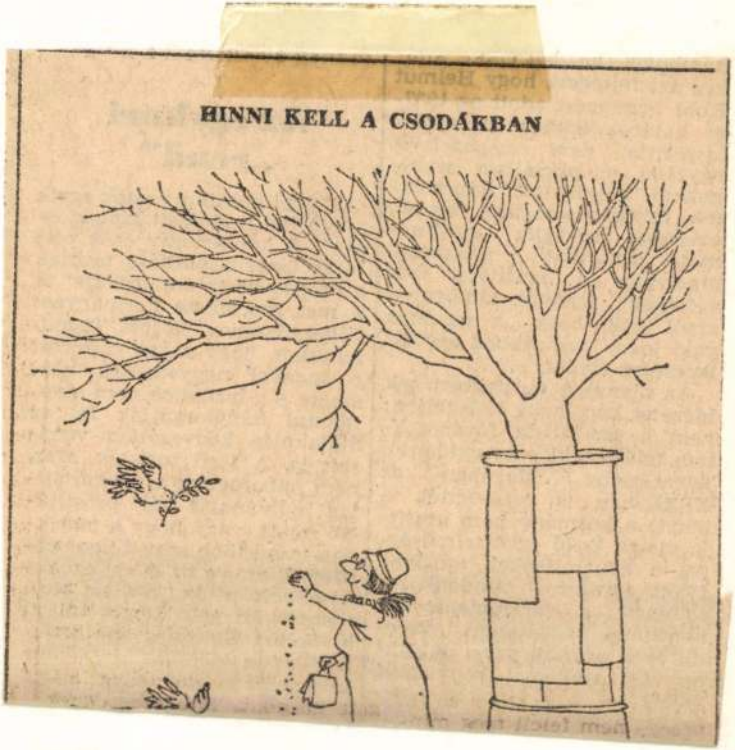

ÉJSZAKAI ÉLET

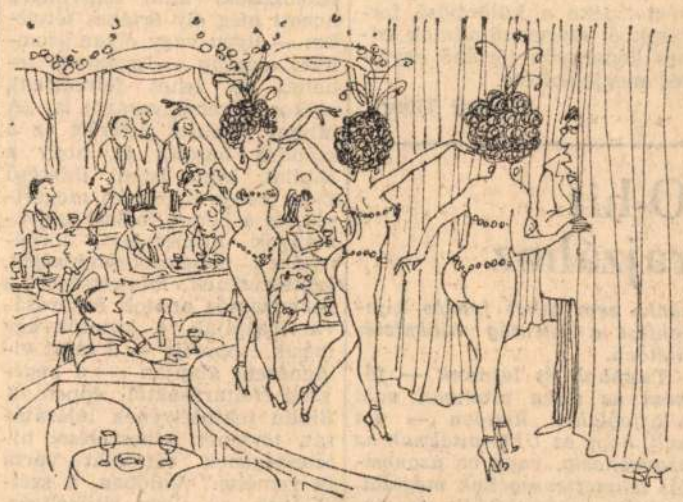

— *Lányok, azért nektek nem úgy kell táncolnotok, mint ahogy táncol a Törő!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet

1985. II. 5.

KORAI MŰSORZÁRÁS

— *Most gyere aludni, majd megnézed szombat reggel a gyerekműsort.*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. 11. 7.

Magyar Nemzet
1985. III. 25.

MEMENTÓ

— Nem is baj, ha látja a mai fiatalság, hogy nézett ki a város az ostrom után!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. III. 23.

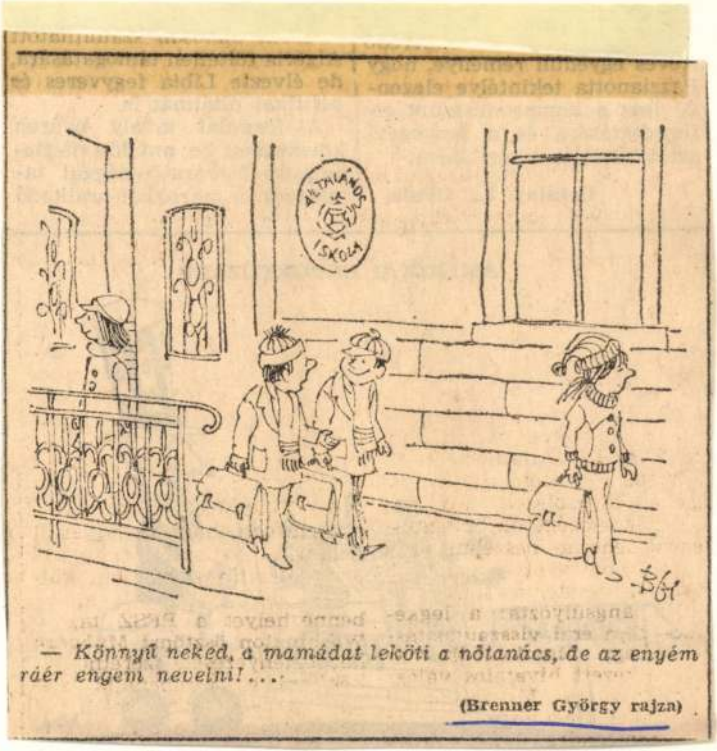

— *Könnyű neked, a mamádat leköti a nőtanács, de az enyém ráér engem nevelni!...*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. III. 22.

TELEFON NÉLKÜLI KÖRNYÉK

— *A tűzoltókat úgysem tudjuk hívni, legalább hadd melegedjünk . . . !*

(Brenner György rajza)

Brenner György
Karlsruhe

Magyar Nemzet 1985. III. 20.

OPERA

— *Azért van olyan ritkán előadás, hogy röpke 100 év alatt ne kopjon el a színpadi gépezet.*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. III. 19.

OLVADÁS UTÁN

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. III. 16.

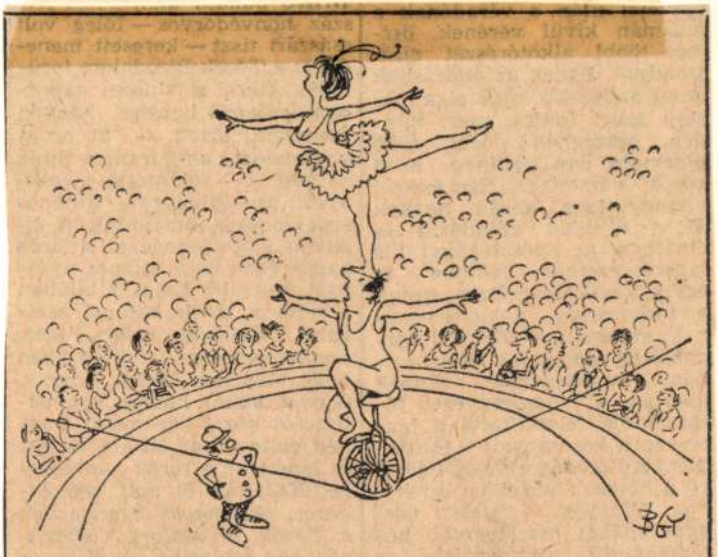

— Ha továbbra is így szédülök, Rózsi, akkor más fontos beosztást kérek magamnak!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. III. 15.

Magyar Nemzet
1985. III. 9.

FALUSI TURIZMUS

— A gyerekek követelik, hogy mindig visszajöjjünk, itt nem muszáj naponta fürdeniök...!

(Brenner György rajza)

FUTBALLISTAFELESÉGEK

— Az én uram dollárért kelt el, mi nem szeretjük a drachmát!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. III. 8.

Magyar Nemzet
1985. III. 6.

REGGEL A RUDASBAN

— Szeretném, ha jól viselkednétek, és csak a másik iskola pajtásai rugdosnák a néniket, meg a bácsikat!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. III. 5.

(Butak András rajza)

Magyar Nemzet
1985. III. 4.

ELLENŐRIZHETETLEN JÖVEDELMEK

— Ne dörmögj folyton, örülj, hogy te meg a vezető osztályhoz tartozol!

(Brenner György rajza)

CSELSZÖVÉNYES DARAB

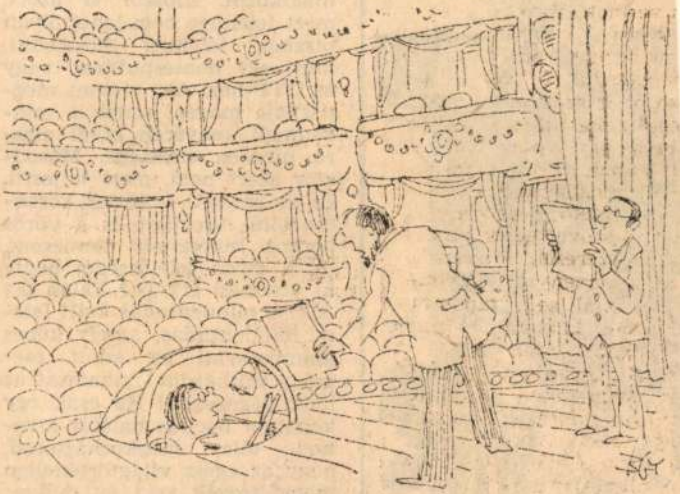

— Annuska, édes, nem kell konspirálni, csak súgni!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. III. 3.

NAGYPÉNTEK

— *Igyekeznünk kell majd az evéssel, hogy április 4-ről ne maradjon a másnapi böjtre hús.*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IV. 4.

Brenner György
Karlsruhe

Magyar Nemzet 1985. 10. 9.

KÖLCSÖNÖS RÉSZVÉT

— *Te is csak vegetálsz?*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IV. 16.

VÁLASZTÓI NÉVJEGYZÉK

— *Végre kifüggesztették, hogy a telepen melyik negyvenéves nő hány éves!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. 11. 15.

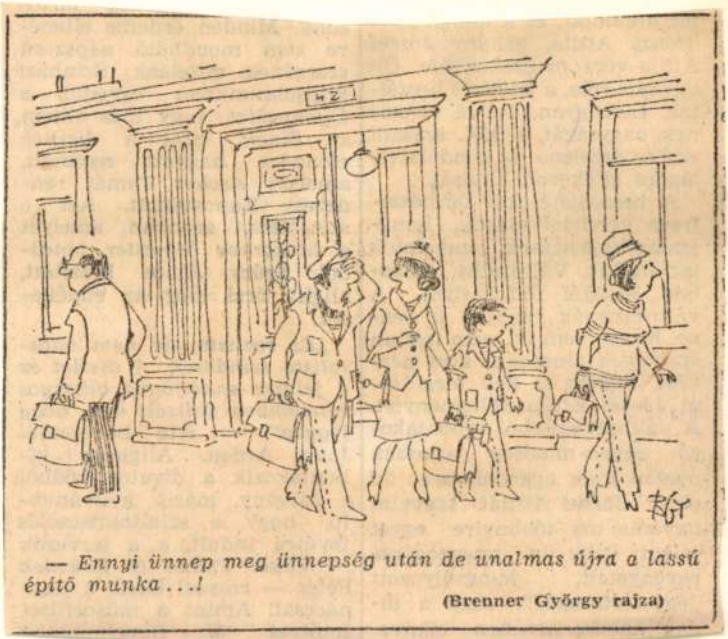

— Ennyi ünnep meg ünnepség után de unalmas újra a lassú építő munka . . .!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IV. 17.

ORVOSI ÜZENETEK

— Túl magabiztosak voltunk annak idején, Rózsi, azt hittük, mi már mindent tudunk a szexről!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. 1. 28.

Brenner György

Karlsruhe

Magyar Nemzet 1985. 1. 30.

KEDVES KÖZÉRTES KÉRDÉS

— *Lakomára készülődünk?*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IV. 13.

Magyar Nemzet
1985. 1. 19.

ISMERD MEG HAZÁDAT!

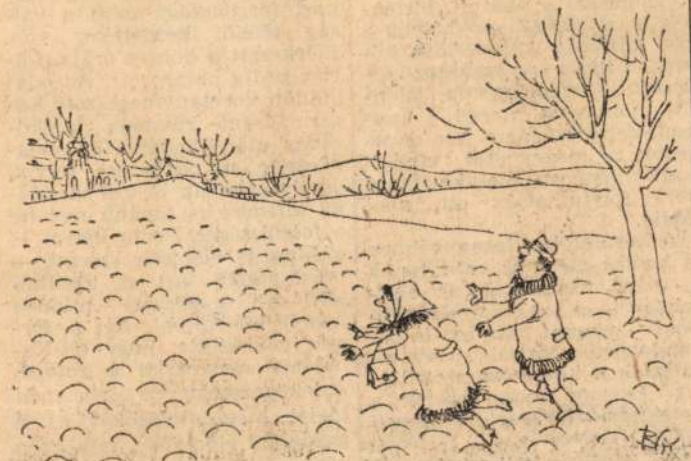

— *Nem azt mondták, hogy toronyiránt menjünk?*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. 1. 17.

— *Márpedig, aki többet dolgozik, annak sem muszáj többet ennie!*

(Brenner György rajza)

GYÁSZHÍR

— *Az uram nem győzte kivárni az igért telefont, örökre elnémult...*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. 1. 16

Magyar Nemzet
1985. 1. 12.

TUDOMÁNYOS ÉLETVITEL

— Szeretném beállíttatni, hogy csak a biológiai óráim szerint kakukkoljon . . .!

(Brenner György rajza)

Brenner Gjörgy
Konstruktive

Magyar Nemzet 1985. 1. 9.

Brenner György

— Jó szimatom volt, hogy itt talállak, te büdös kölök!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 24.

Brenner fy

FELNŐTTCENTRIKUS VILÁG

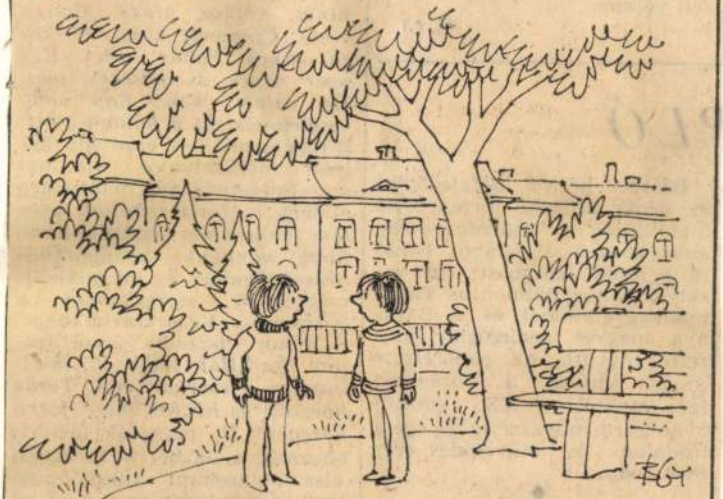

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 22.

Brenner Gy. rajz

NAGYMAMA

— *Neked, a népfrontaktivistának magyarázzam, mi az a társadalmi munka?*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 19.

ÉLELMES EMBEREK

— *Mióta házikenyeret sütünk, nincsenek kenyérgondjaink!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 17.

Brenner György

Karikatúra

Magyar Nemzet 1984. V. 16.

EGYÜTTLAKÁS

— Hiába vesztek nekünk mozijegyet, mi a „Családi kört" akarjuk nézni!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 15.

— *Szívem, mégis álljunk vissza a régi rendszerre, újra egy összegben adnám a kosztpénzt!...*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VII. 21.

Brenner György

Karikatúra

Magyar Nemzet 1984. VII. 24.

Magyar Nemzet
1984. VII. 25.

TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓS KUTATÓ

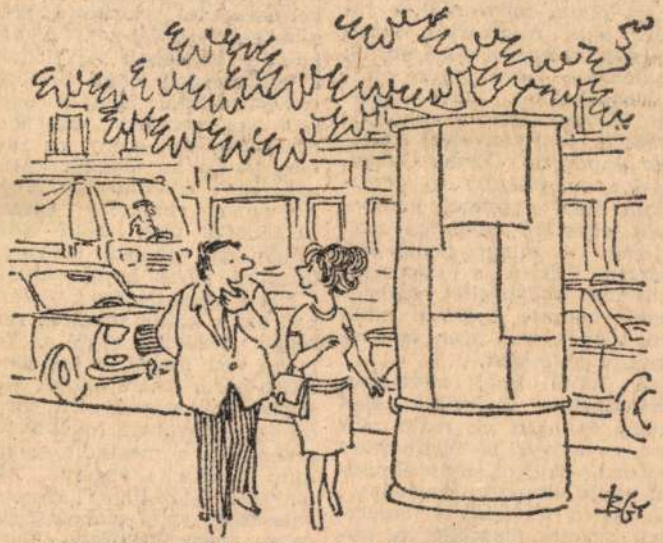

— Már csak egy picit kell rontani a tévé műsorán és végre jön az új demográfiai hullám!

(Brenner György rajza)

Nagy Nemzet
1984. III. 26.

ÚJDONSÜLT ISMERŐS

— *Tudja, én nem bízom az emberekben, inkább mindig magammal hurcolom a spórolt pénzem!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. VII. 27

TERMÉSZETVÉDŐ

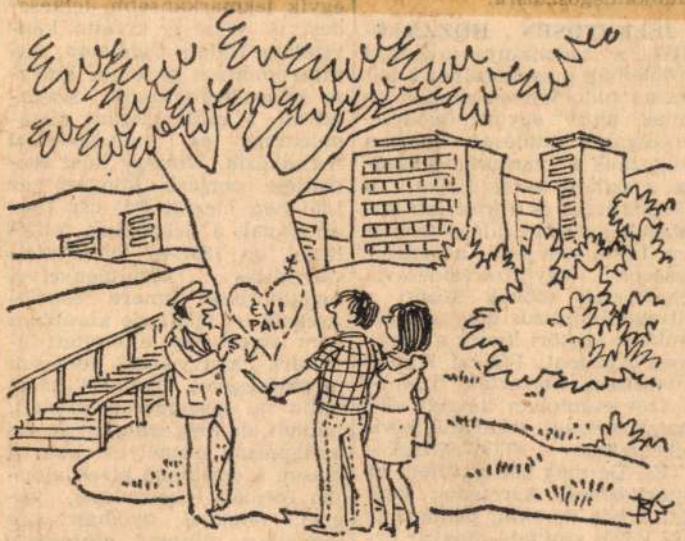

— Nekem már csak a vezetéknevüket kell elárulniuk!

(Brenner György rajza)

JÓ HÍR

— Igaz, hogy ~~nem~~ ~~készakarva~~, de a nejem az idén már ivott a Balatonból.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VII. 28.

Magyar Nemzet
1984. VII. 29.

A MAGYAR TENGER PARTJÁN

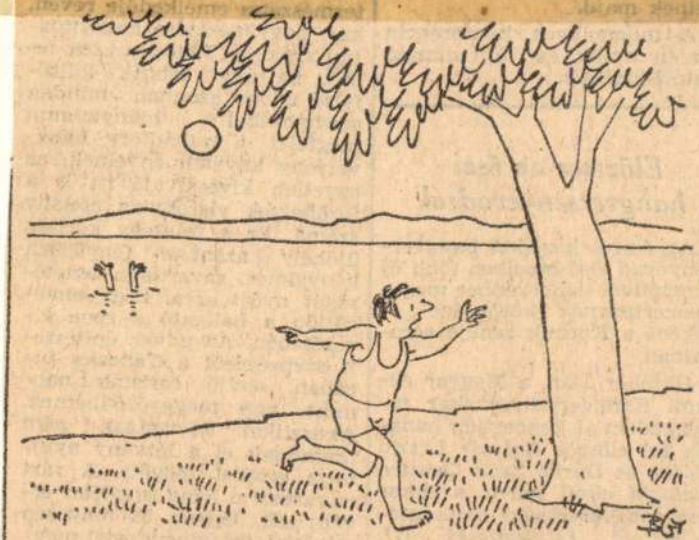

— *Tolmács! Tolmács! Mi az, hogy: „Hilfe, Hilfe!"?*

(Brenner György rajza)

— Az unokám súlyemelő, én meg rövidlátó, véletlenül bekaptam a tablettáját...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. X. 5.

STATISZTIKUS

— Ha már az öngyilkosságokat nem tudom csökkenteni, növelem legalább a fogkefe-vásárlások számát!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. X. 13.

— Én sem tudom, kemám, mit eszik az asszony azon a cingár Onedinen!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. X. 14.

NEHÉZ IDŐK

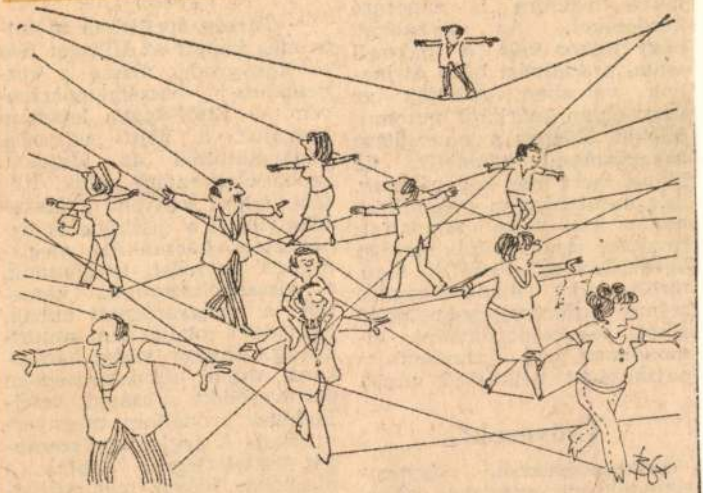

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. X 16.

Magyar Nemzet
1984. X. 19.

CSALÁNKIÜTÉS ÚJGAZDAGÉKNÁL

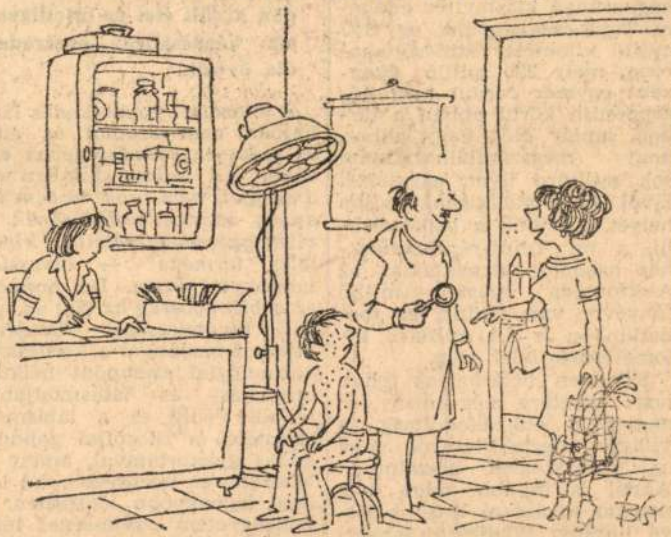

— Remélem, nem közönséges gyümölcstől kapja a gyerek...!

(Brenner György rajza)

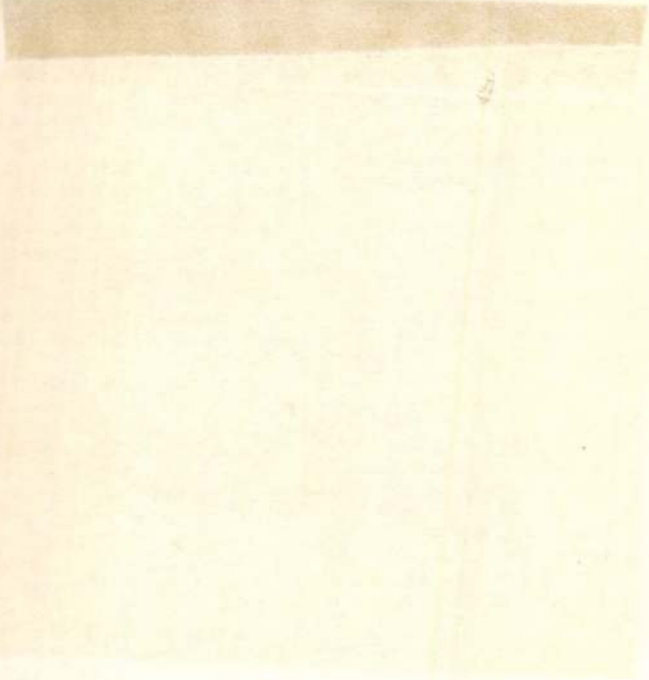

A SZÓ ELREPÜL, A PÉLDA VONZ

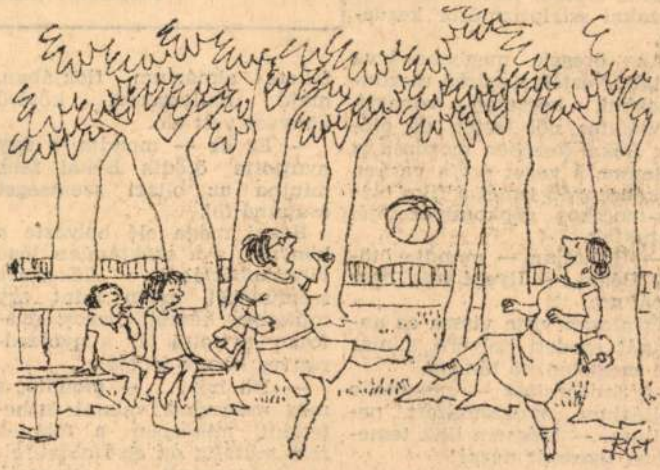

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. X. 20.

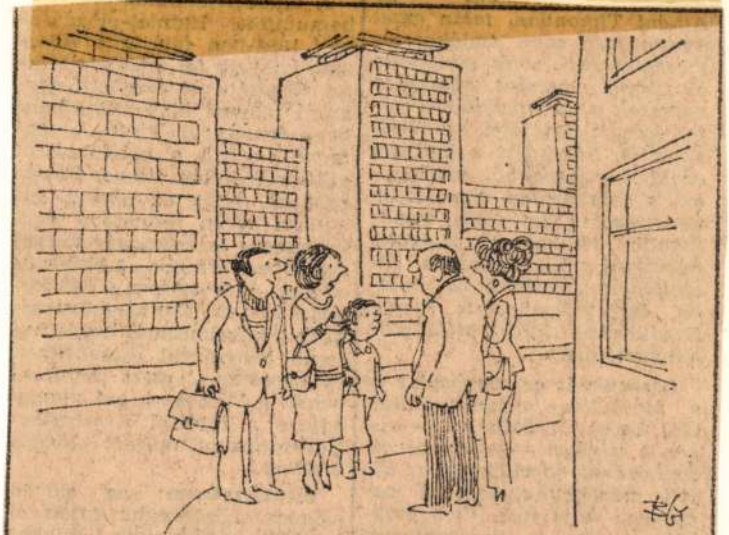

— Mi az idei szezonban lemondunk a színházba járásról az új Nemzeti Színház javára...!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 23.

Magyar Nemzet
1984. X. 24.

EGÉSZSÉGÜGYI HELYZETKÉP

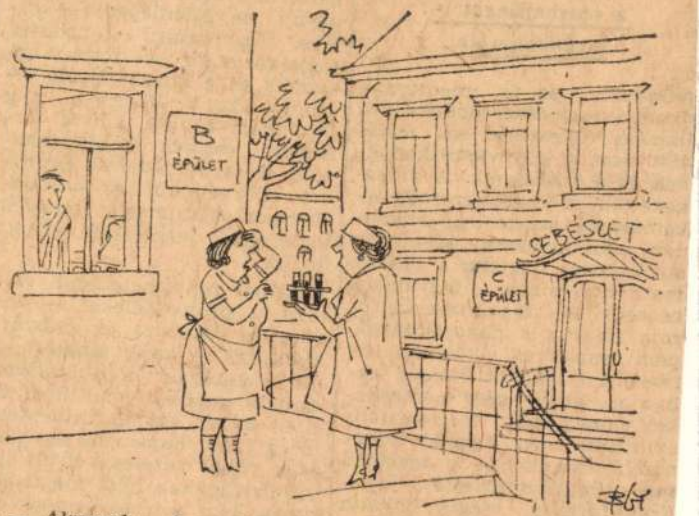

— Almomban beteg lettem és bekerültem a saját intézményünkbe...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. X. 25.

MILLIOMOSOK

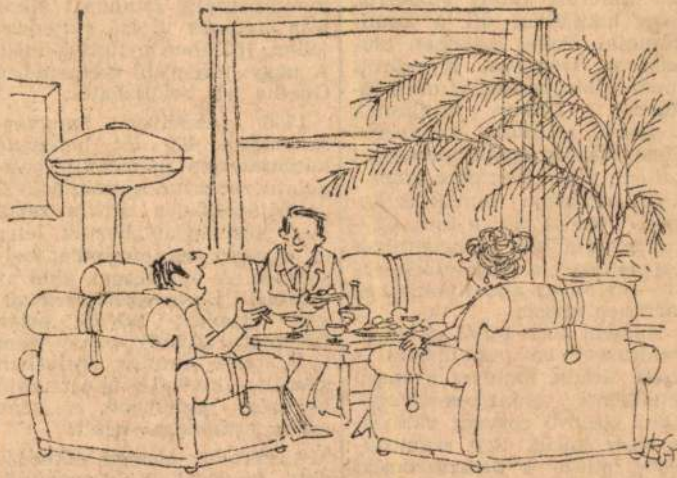

— Mi is munkások voltunk, aztán spekuláltunk, és rájöttünk, hogy nem muszáj mindig a vezető osztályhoz tartozni.

(Brenner György rajza)

VERSENYFUTÁS

— *Tudd meg nekem a Kriszta anyjától, hány ezerből hozta ki azt a vacak kis zsúrt...?!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. X. 28.

HÍRADÓZÁS

— *Az nem lehet, hogy Trautmann Rezső a Parlamentben ma nem nyújtott át senkinek semmit!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 1.

KÍMÉLŐ ÉLETMÓD

— *Jobb, ha ezt az adatot sose tudják meg odafenn, nehogy infarktust kapjanak!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 2.

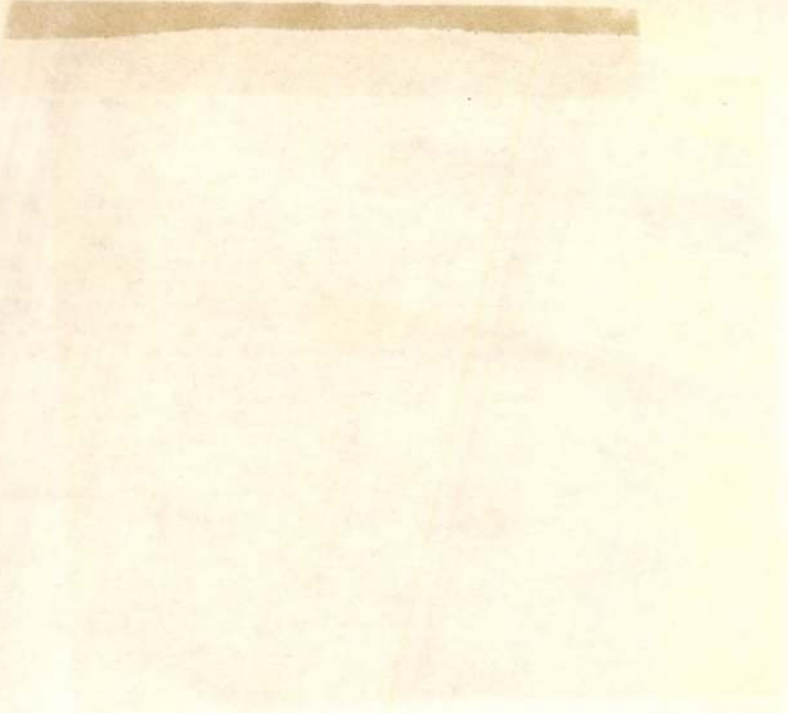

HONLEÁNY

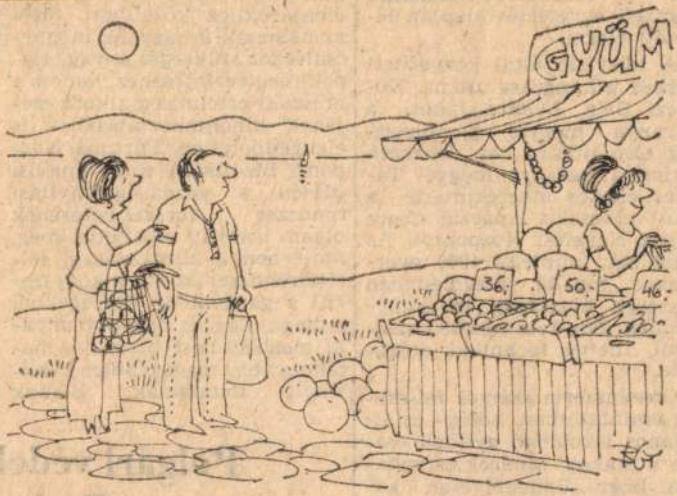

— És még büszke a Rózsika, hogy megvágja a kapitalista országokból itt-nyaralókat.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1989. IX. 2.

ÜDVÖZLŐ TÁVIRATOK

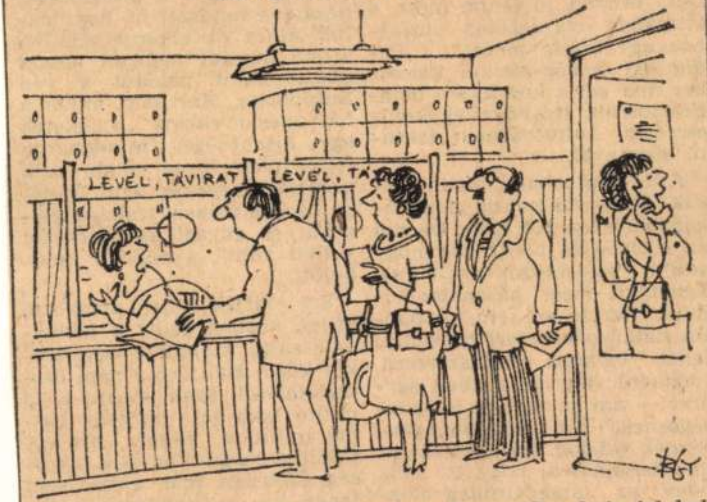

— Elvtársam, kancellároknak meg királynőknek is fel kell tüntetni az irányítószámát!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 4.

— Az öt földrészen „csak" minket csodálnak — csupán te morogsz?

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 6.

Magyar Nemzet
1984. IX. 7.

SZÁZAS HELYETT

— *Mondja meg neki, kérem, hogy nem vagyok süket!*

(Brenner György rajza)

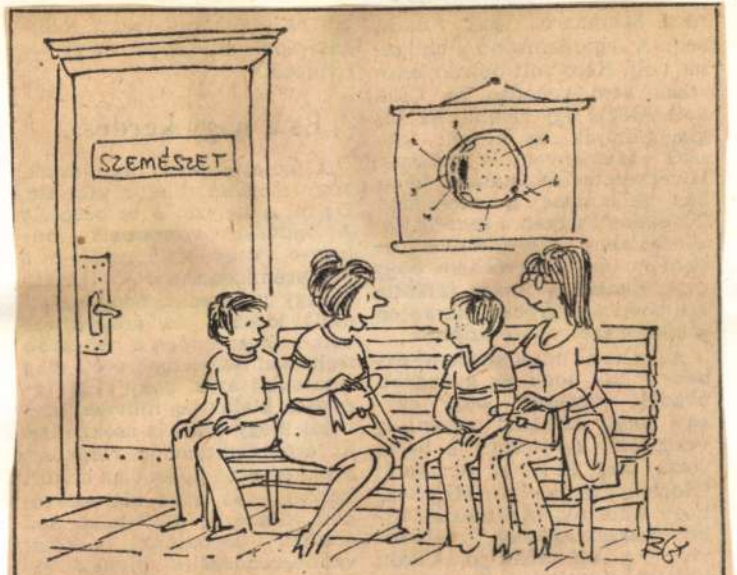

— Szinten olvasotaborba megy a gyerek?

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 7.

SZÍNHÁZI ESTE

— Mi csak azért tapsolunk, mert végre nem maradt el az előadás!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 9

IDEGENFORGALMI ÖTLET

— Ha feltöltik vízzel a Kis-Balatont, jöhetnek a nyugati pákászok!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 14.

VETERÁN VASASOK

— *Ki volt az a lelketlen, aki elárulta nekik, hogy maholnap mezőgazdasági ország leszünk?...*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 15.

Brenner Gyöngyi

Karlsruhe

Magyar Nemzet 1984. XII. 1.

LÁTHATÁSI NAP

— *Na, ma meglátod, milyen nagy mellénye lett az okos fradidrukker apádnak!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. XII. 7.

SZÍNHÁZI ESTE

— *Mi csak azért tapsolunk, mert végre nem maradt el az előadás!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 9

Magyar Nemzet
1984. XII. 8.

ÉLVEZETEK

— Figyeld meg, a tudósok maholnap kimutatják, hogy még a kártyázás is rákkeltő!

(Brenner György rajza)

OPTIMIZMUS

— *Nem várjuk meg a fegyverkezési verseny eredményét, máris gyűjtünk a gyereknek lakásra!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. XII. 12.

Magyar Nemzet
1984. XII. 15.

„FEMINISTA" CSALÁD

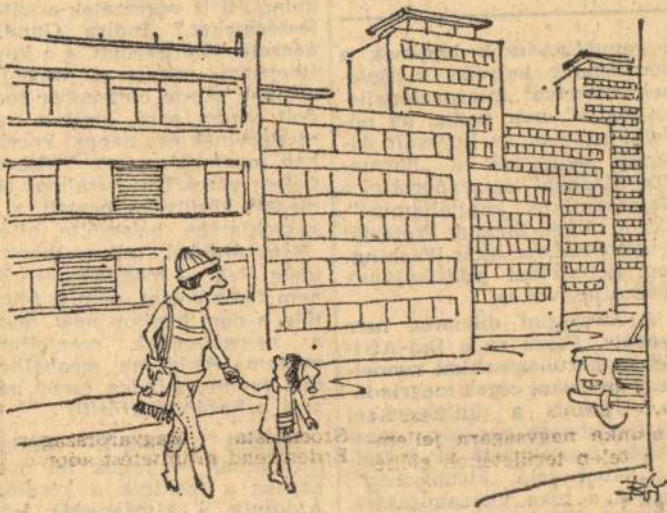

— Mondd, anya, egy férfinak meg egy nőnek is lehet gyereke?

(Brenner György rajza)

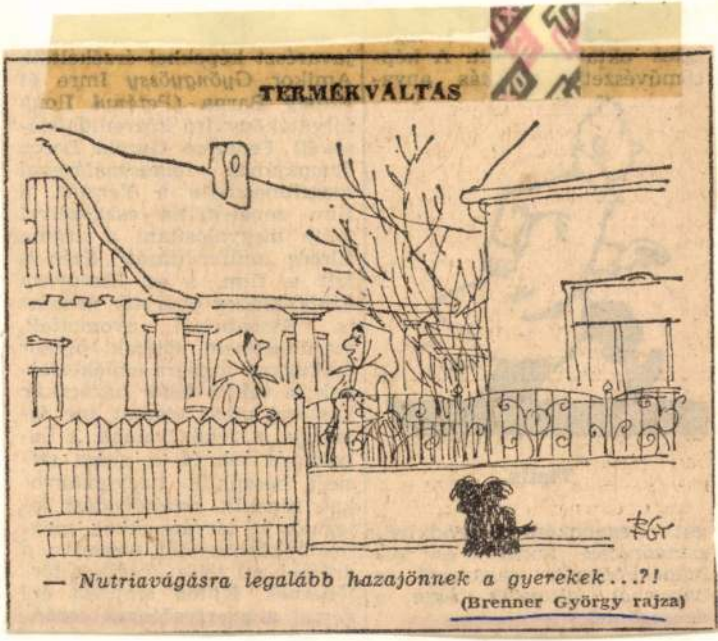

Magyar Nemzet 1984. XII. 20.

— Idén karácsony előtt el kéne árulni az egész országnak, hogy nincs is Jézuska!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. XII. 21.

JÓLINFORMÁLTSÁG

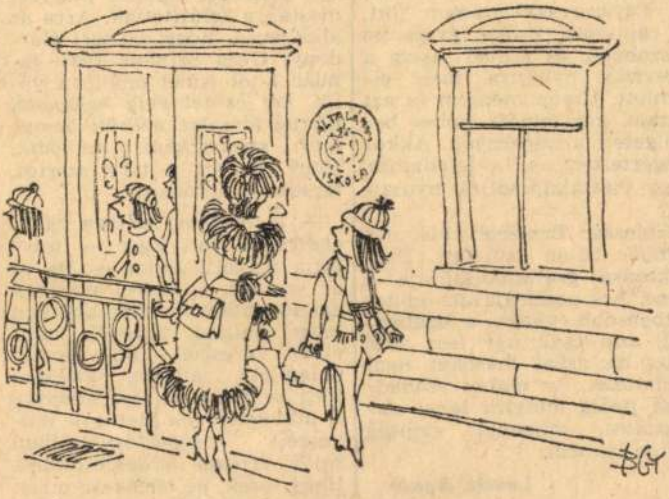

— Miféle tanító nénitek van nektek, hallom, hogy erkölcsi bizonyítvány kell neki...?!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. XII. 23.

MORGOLÓDÁS

— Mi még úgy tanultuk, hogy egyszer majd a pénz szűnik meg, nem csak a szaga!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. XII. 29.

ROKONLÁTOGATÓBAN

— Pedig hogy örülnének, csak ne volnának itt az előkelő főnökeik!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 1.

Magyar Nemzet
1984. XI. 6.

— Én gondoltam az inséges időkre, csak látnád a speizban a gyógyszergyűjteményemet!

(Brenner György rajza)

TÁRS

— *Fiacskám, megkereshetnéd nekem a szemüvegeimet kereső szemüvegemet!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 7.

Magyar Nemzet
1984. XI. 9.

JELSZAVAK A GYAKORLATBAN

— Gyere inkább oda, a kultúra nem áru!

(Brenner György rajza)

Brenner György

Karácsonyi

Magyar Nemzet 1984. XI. 11.

ETIMOLÓGIA

— *Aztán az állandó magyarázkodás miatt rajtunk ragadt, hogy „magyar".*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. XI. 13.

MEGLEPETÉS

— *Azért figyelmeztethettek volna, doktor úr, hogy ez lesz a gyógyszer mellékhatása!*

(Brenner György rajza)

Ujpesti Napló 1984. XI. 15.

FUTAPEST

— Előkarácsonyi bevásárláson vagyok, futok, szevasztok ...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1989. XI. 17.

Magyar Nemzet
1984. XI. 18.

A JÖVŐ ÚTJA

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. XI. 20.

LEBUKÁS

— *Szökünk az állami boltba, tanár úr?!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. XI. 21.

EZ IS STATISZTIKAI TÉNY

— Persze, a magyar ember örömében vagy bánatában nem statisztikai évkönyvet vesz!

(Brenner György rajza)

— Amióta egyesült a két község, már nem ő a faluvégi özvegy!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VIII. 11.

Brenner György
Karácsonyné

Magyar Nemzet 1984. VIII. 12.

— *Vigyázzunk, mert az a brigád nyeri a munkaversenyt, amelyik megkaparintja a nyersanyagot . . .!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VIII. 25.

Brenner György

Karikatúra

Magyar Nemzet 1984. VIII. 29.

VÁLTOZÓ KÖZMONDÁS

— Hiába no, tisztaság: fél fizetésünk ...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VIII. 30.

PESSZIMISTA HANGULATBAN

— Ilyen az élet... Rákócziból túrós lett, Bajor Giziből bérlet, Adyból csúszópénz...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VII. 3

Magyar Nemzet
1984. VII. 5.

— Ha tényleg csak a kultúrára vagy hajlandó pénzt kiadni, szívem, megrendeltem neked karácsonyra a Jordánszky-kódexet, háromezerötért!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. VII. 7.

FELVÉTELI AZ ORVOSIRA

— A rátermettséget pedig úgy vizsgálom, hogy mutattatok a jelöltnek egy darab oldalast ...

(Brenner György rajza)

VERSENYTÁRGYALÁS UTÁN

— *Mivel ráfizetéses a dolog, természetesen mi magyarok nyertük meg!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VII. 8.

TUDATHASADÁS

— Istenem, felfaltam egy szeletet a háromszázforintos görögdinnyémből...!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. VII. 11.

FOKOZATOSSÁG

— Az ötvenforintos gyümölcsöt lassan megszokom, csak a tizennyolc forintos órabéremet nem...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VII. 14.

LÁMPALÁZ

— Szégyellnék egy egész országgyűlés előtt valami ellenjavaslatot tenni!...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VII. 15.

CSŐDBE JUTOTT KISVÁLLALKOZÁS

— *Most legalább látjuk, hogy a kapitalizmus sem lehet fenékig tejfel!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VII. 17.

Mogga Wanzet
1984. I. 14.

E. T.

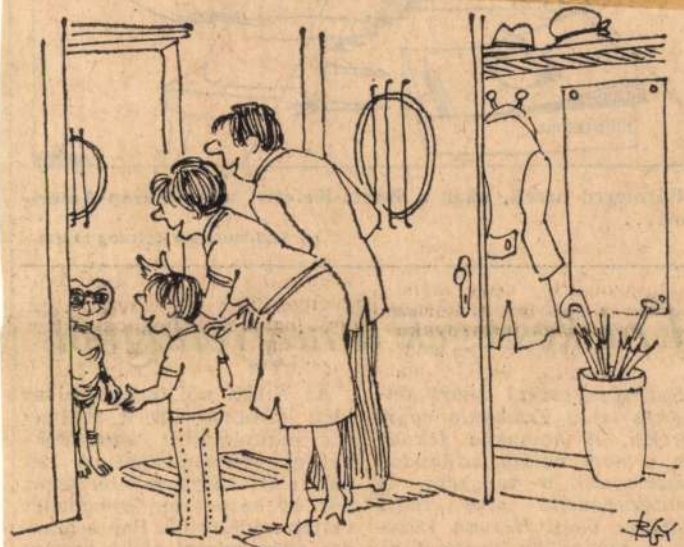

— *Isten hozott! Nem akadékoskodtak a kultúrpolitikusok?*
(Brenner György rajza)

SZÜNIDŐ

— Elmegyek egy hónapra dolgozni, megnézem, jogosan jajgatnak-e a szüleink!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 30.

KOCKAKŐ

— Nem adjuk el, mert műemlék. Ez volt a proletárok fegyvere!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 7.

Brenner Gjorgy

Karlsruhe

Magyar Nemzet 1984. V. 9.

— „Kiváló apa" kitüntetést érdemelne a Kovács, hisz 3 házasságból 9 gyereke van...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 6.

— De ha mindegyik virág védett, akkor szedjünk inkább kullancsot?!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 5.

halal morajjavat az embert. a

— Se a kutyát nem vihették az üdülőbe a lányomék, se a gyereket.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VIII. 3.

SZABADTÉRI ELŐADÁS
(Brenner György rajza)

Mozga Nemzet 1984. VIII. 4.

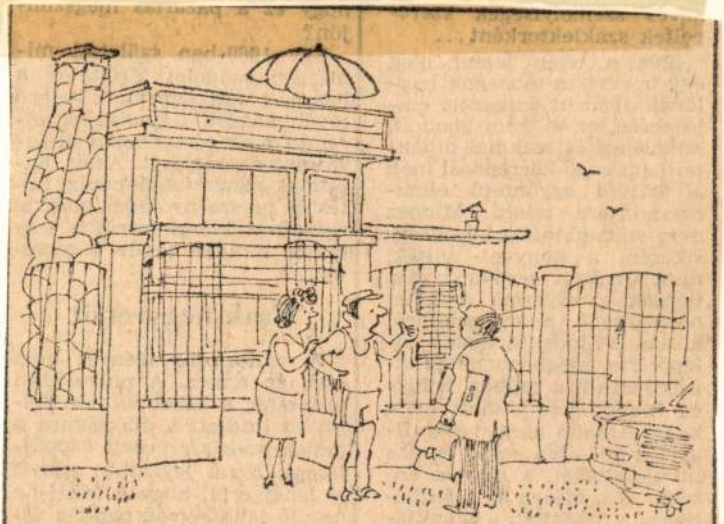

— Végül kétpetéjű ikerház lett belőle, mert az öcsémék pénze elfogyott.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VIII. 8.

— A zöldségesek meg a butikosok már Kenyába is mehetnek szafárira, talán csillapul a vérszomjuk...!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VIII. 10.

POLGÁRI VÉDELMI GYAKORLAT BUDAPESTEN

— Dugd az ékszereket a cserépkályhába, és kormozd be az arcod!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. IX. 22.

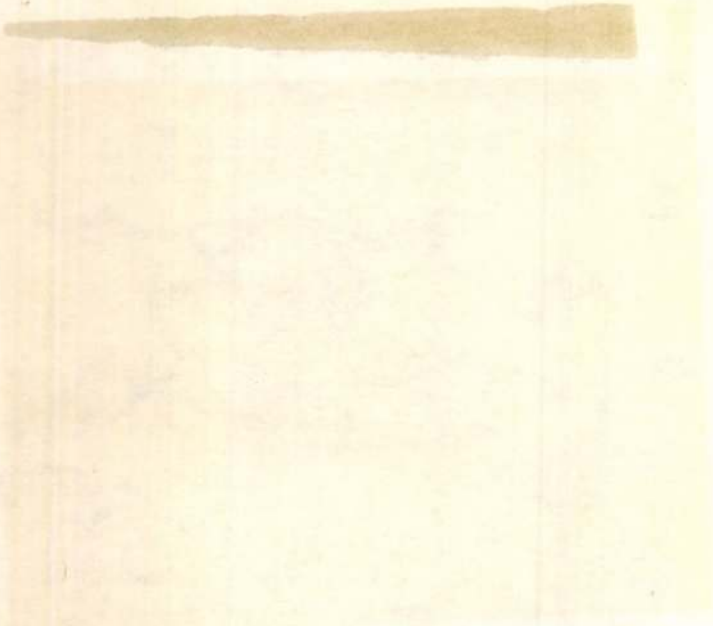

KERINGŐ

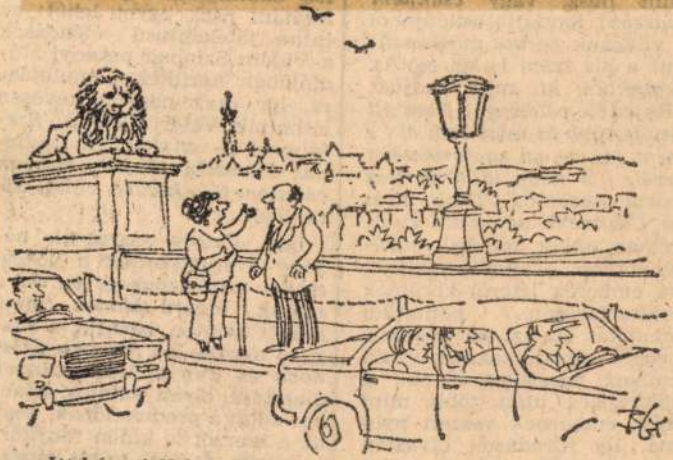

— Itt kéne felkérned táncolni, mint az osztrák—magyar tévéműsorokban!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 25.

ŐSZI BETAKARÍTÁS

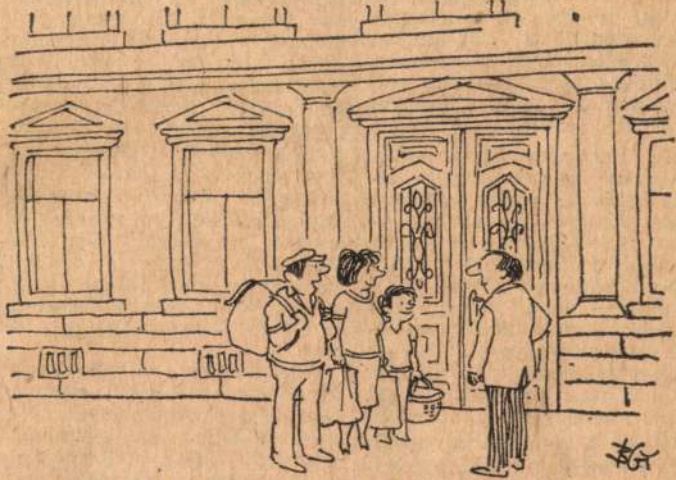

— Elmegyünk kirándulni, leszedjük, ami nagyon kilóg a kertekből az útra . . .!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 27.

NYUGDÍJAS

— Látom, mamikám, lesz mit a tejbe aprítani!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 16.

— *Szenilis lehet a bátyád, ha hazaröpül halászlét enni New Yorkból!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 26.

— Csípte a papád a mamámat az évzárón, lehet, hogy őszre már testvérek leszünk!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 28.

SZEMÉLYI SZÁMÍTÓGÉP

— A mama miatt vettük, így könnyen kiszámíthatja, hogy lehet beosztani a nyugdíját.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 29.

ÉRETTSÉGI ELŐTT

— *Szeretném, ha megbuknál, hogy az az okos apád tovább is fizethesse a tartásdíjat!*

(Brenner György rajza)

Magyar Ifjúság 1984. V.31

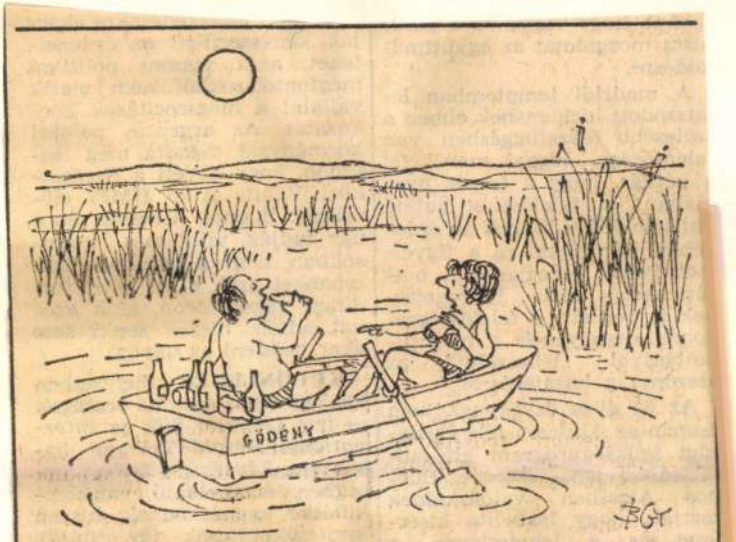

— Elég az ivásból, ha tényleg látod a Szent Márk teret.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. V. 6.

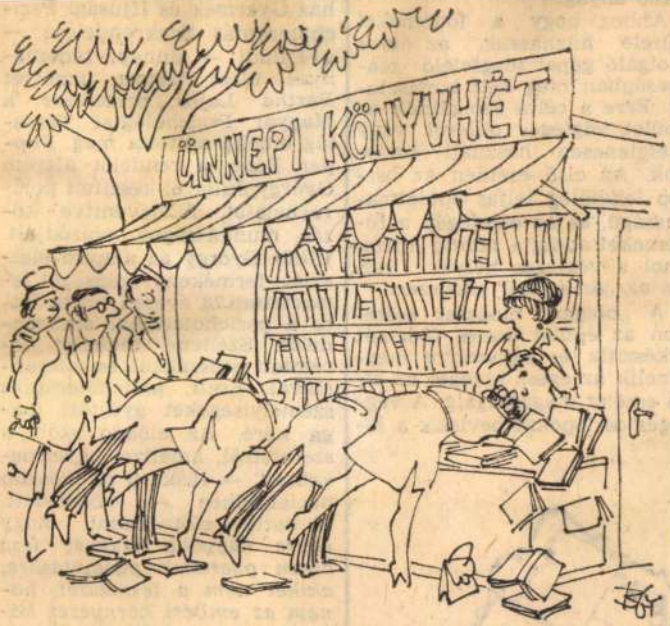

— Higgyék el végre, hogy idén még a pult alatt sincs semmi szenzáció!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1984. V. 25

Brenner György

Konstatine

Magyar Nemzet 1984. III. 7.

SZTK-BAN

— *Privát orvosként is ezt tetszene ajánlani?*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. III. 31.

Bremer György
Karlsruhe

Magyar Nancet 1984. III. 29.

Magyar Nemzet 1984. III. 24.

HATÁRSZEMLE

— A vetés-aratás a mi dolgunk, a jó időjárásért viszont tehetne valamit a népfront...!

(Brenner György rajza)

nép barátságának elmélyítésén munkálkodjunk? A kultúra természetesen központi

— *Az NDK az idén ünnepli megalakulásának 35. évfordu-*

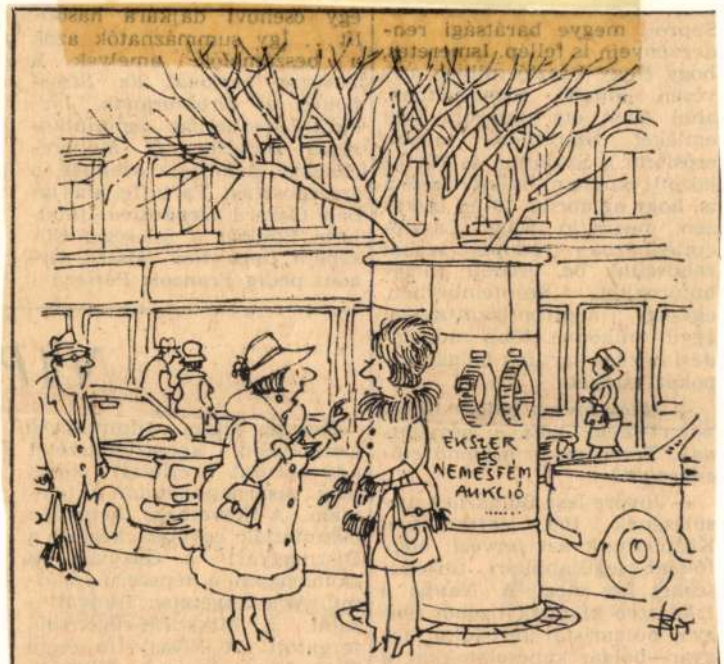

— Biztos ez is a tavaszi fesztivál eseménye, azért lesz a Vigadóban!

(Brenner György rajza)

tanulmánygyűjteményben való közreműködésre. Újszerű kezdeményezés, hogy a Képzőmű-

kerrel játszott Állami áruház, az 1954-es Én és a nagyapámat, az 1958-ban rendezett

EMIGRÁCIÓ

— Megbocsátja az Úr, ha egyszer a Róbert László nélkül kezdjük el a misét...!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. III. 17.

KÖZGAZDÁSZ CSALÁD

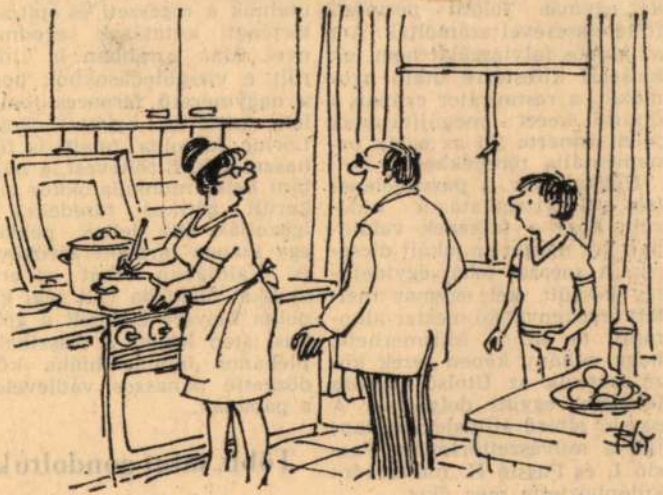

— Nyugodj meg, szívem, mi nem tudunk többet fogyasztani, csak amennyit főzök!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. III. 14.

Brenner György

Karlsruhe

Hagyar Nemzet 1984. III. 8.

Brenner György

Kanzlatinca

Magyar Nemzet 1984. III. 6.

NYUGDÍJBAN

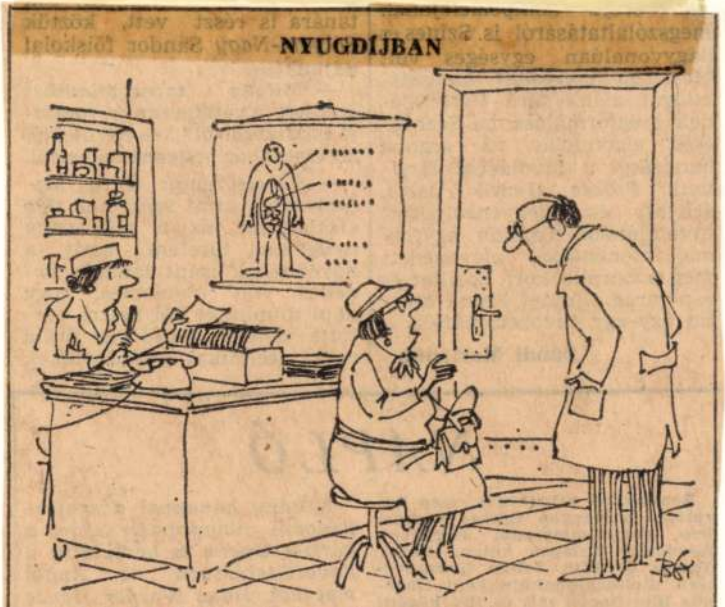

— *Csak egy kis táppénzt tessék nekem felírni . . .!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. III. 4.

ÚJDONSÁG

— Hazahoztuk a dédi urnáját, így nem kell szegényhez kimászkálnunk Rákoskeresztúrra.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. III. 3.

— Sejtettem, hogy az áremelések után legalizálni kell majd a hazai nudizmust . . .!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 11. 29.

HÚSEVŐK

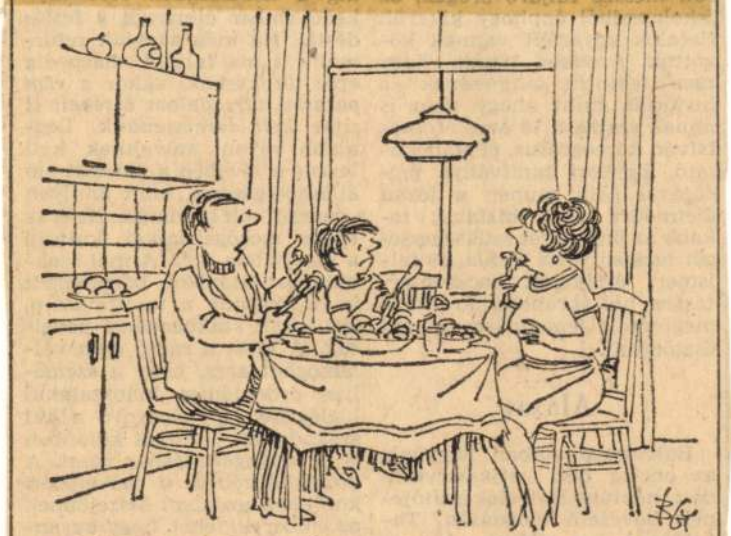

— Folyton csak tészta, tészta... Talán mégis ki kéne próbálni a nutriát!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 11. 28.

SZERZŐDÉSES VENDÉGLŐ

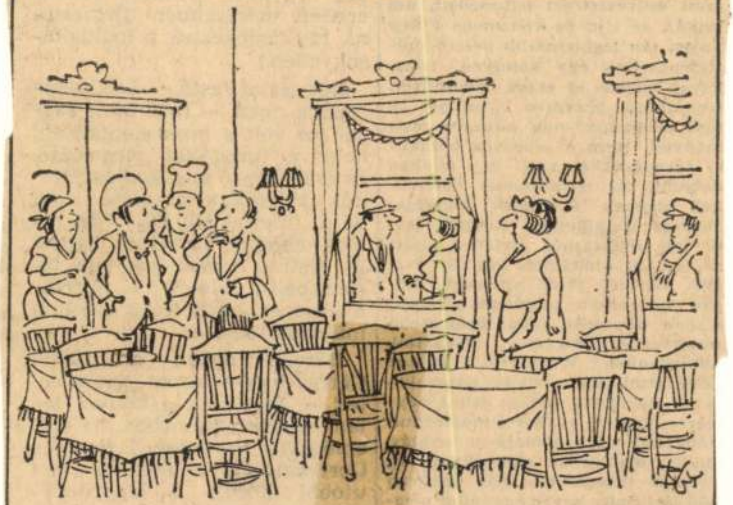

— Amíg nem jönnek a külföldi turisták, csak köménymaglevest főzünk magunknak.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 11. 26.

ELADÓ LÁNY

— Most, hogy a maszek fröccsöntőd meg az operai magánénekesed egyformán adózik, reméljük, a csendesebbiket választod!

(Brenner György rajza)

IDEGENBE SZAKADT HONFITÁRSAK

— Muszáj hazalátogatnotok Budapestre, a tévé veletek is azonnal csinál egy riportot . . .!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 11. 10.

Bremner György

Kariolatúra

Magyar Nemzet 1984. 11.5.

PÁLYAVÁLASZTÁS

— Légy okosabb, mint mi, akik felküzdöttük magunkat kisfizetésű értelmiségivé!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 1. 2.

— Ne szégyellősködj Lady, itt is kötelezi a doktorokat a titoktartás!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 1. 31.

Brenner György
Karlatúra

Magyar Nemzet 1984. 1. 25.

— Mit mondtak a taggyűlésen? De ne a nemzeti jövedelemnél kezdd!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 1. 24.

— Könnyű a fiataloknak, öltözködés helyett vetkőznek, evés helyett egymást falják...

(Brenner György rajza)

GAZDASÁGI VÁLSÁG

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 1. 17.

KÜZDELEM A LAKÁSÉRT

— *Na, már csak egy gyerekszülés, aztán beadjuk mind a hármat állami gondozásba!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 1. 15.

HÉTKÖZNAPOK HŐSEI

— Feri nagy természetvédő volt, fogadás nélkül ivott a Feneketlen-tóból.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984 1/13

BIKOLOR

— De azért odakint is magyar maradt a fiam, ha zöld-fehér szint lát, azonnal zokog ...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 1. 4.

KÜLFÖLDI VENDÉG

— Irigyellek titeket, darling, nálunk a kapitalizmusban minden kis boltos tönkremegy!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 1. 6.

FILHARMÓNIA

— *Sosem tudom, hogy még csak hangolnak, vagy már a művet játsszák?*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IV. 27.

Brenner György

Konzatina

Magyar Nemzet 1984. IV. 26.

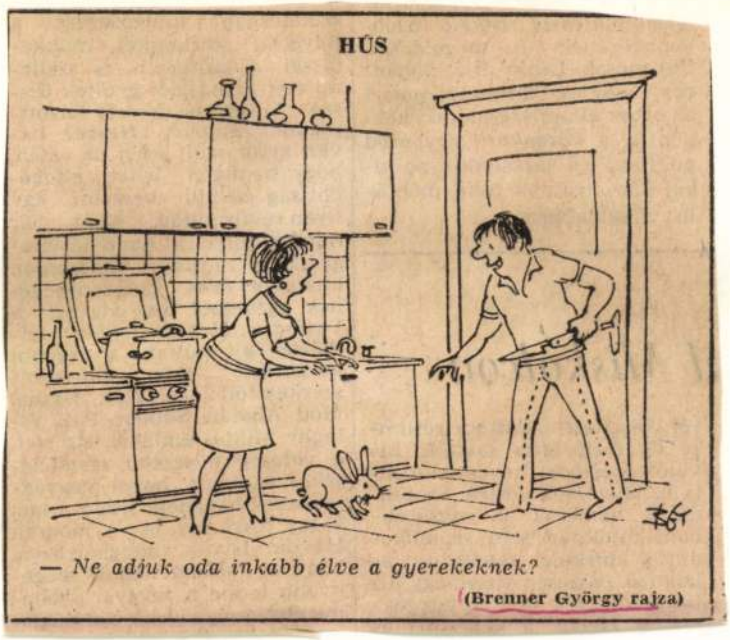

Magyar Nemzet 1984. IV. 25.

Brenner György

Karlatina

1984. IV. 15. Magyar Nemzet

DEMOGRÁFIAI HULLÁMVÖLGY

— Úgy látszik, idén már csak az apukák pocakja domborul . . .

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. 10. 14.

SZÜLŐI MUNKAKÖZÖSSÉG

— *És végül ismerkedjenek meg az iskolánk előtt ácsorgó „mutogatós bácsival"!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IV. 13.

TRÖSZT

— *Revizor van a házban, dugjátok el a 80 éven felüli tanácsadókat!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1984. IV. 10.

Brenner [illegible]

MUNKAERŐ-MOZGÁS

— *A Cseber-gyárban rossz volt a légkör, átmentem az Egyesült Vederbe.*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 10

Brenner
György

Magyar Nemzet
1985. X. 2.

SZÜLŐI AGGODALOM

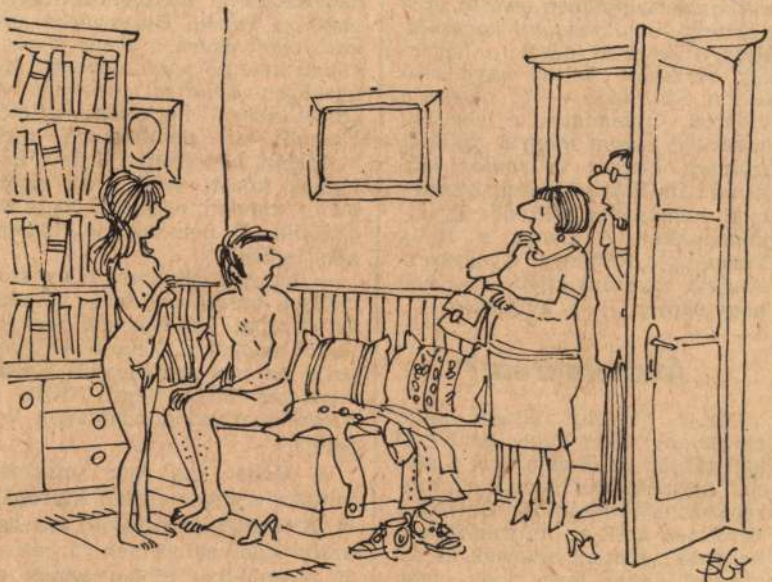

— Csak nem lettetek a kis osztálytársaddal naturisták?

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar Nemzet 1986. X. 3.

AZ ELTŰNT VALUTA NYOMÁBAN...

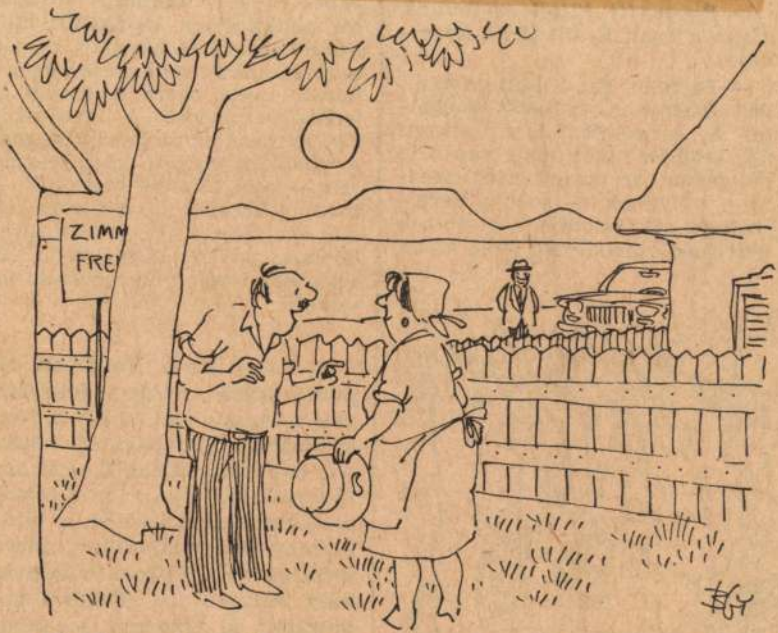

— Vedd ki a vánkosból a pénzt, szívem, a Rózsika fia átviszi Bécsbe!

(Brenner György rajza)

Brenner György

— Ha megjön a nyugdíjam, mindig rendezek egy-két gasztronómiai napot!

(Brenner György rajza)

Magya

Csere: Páli helyett Farkas (10. p.), Takács helyett Csoboth (60. p.), Czérna helyett Réfi (73. p.), Soós helyett Nagy T. (73. p.).

Gólok: Kónya (6. p.), Megyeri (40. p.), Soós (48. p.), Nagy I. (61. és 88. p.), Farkas (70. p.)

pat — főként *Nagy* I. volt ele mében —, így aztán a végén a egyenlítésért kellett harcolnia mostani bajnokság meglepetés csapatának. Ezúttal nem járta

Brenner György

Magyar

SZOLGÁLTATÓIPAR

— Muszáj bekötnöm a szemét, angyalom, mert ellesték a vendégek a szakmát, és most egymást fodrászolják . . .!

(Brenner György rajza)

Gyönge szellő rettentő kép"

Brenner György

Magyar Nemzet
1985. VII. 1.

ÖREG KOCSI

— *Gyere, így hamarabb odaérünk!...*

(Brenner György rajza)

Brenner György

FIZETÉSNAP

— *Nem gyanakszom, angyalka, de már háromszáznegyven forintnál tartunk!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 5

Brenner György

Brenner György rajza Ágai Ágnes: Kamaszságok című könyvéhez (Móra)

Magyar Nemzet 1985. VII. 5.

Brenner György

SZÁZADIK SZÜLETÉSNAP

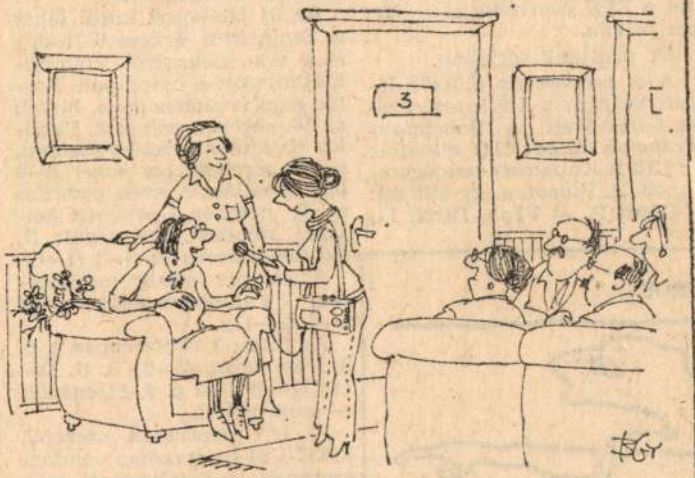

— Még magam fűzök be a tűbe, mikor tréfából bevarrom a többiek kabátujját!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet

1985. VIII. 3.

Brenner György

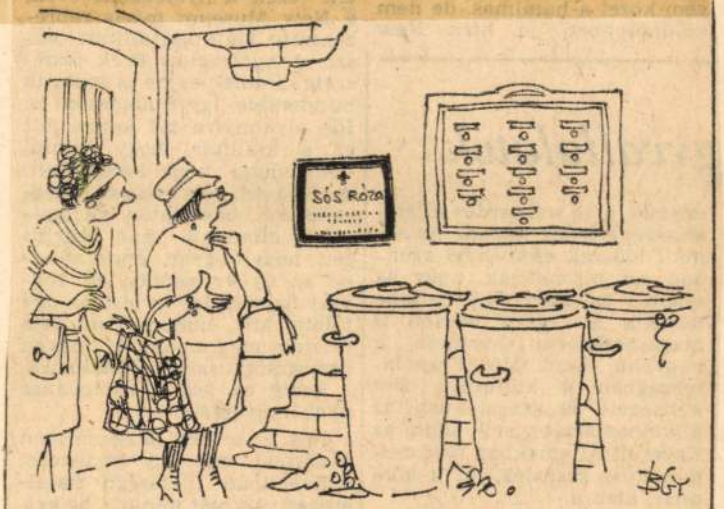

— Az ő nyugdíjából nem lett volna szabad vegetáriánuskodni...!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 10

Brenner György

— Csacsikám, tényleg elállt a fejfájásod a fogamzásgátlómtól...?

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII 11.

Brenner György

TEHETSÉGES ORSZÁG

— Mivel az itt élő művészek mindig odakint vannak, kénytelenek a kint élők folyton idehaza vendégszerepelni . . .

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 12.

Brenner György

TAPINTAT

— Kéne nekem egy csipet só, szomszédasszony, csak nem akartam megzavarni az urát azzal a kis pipivel!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 17.

Brenner György

FELFORDULT VILÁG

— *Nem lesz ebből bajuk a maszekoknak, hogy szebb az árujuk és olcsóbb?*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 17.

Brenner György

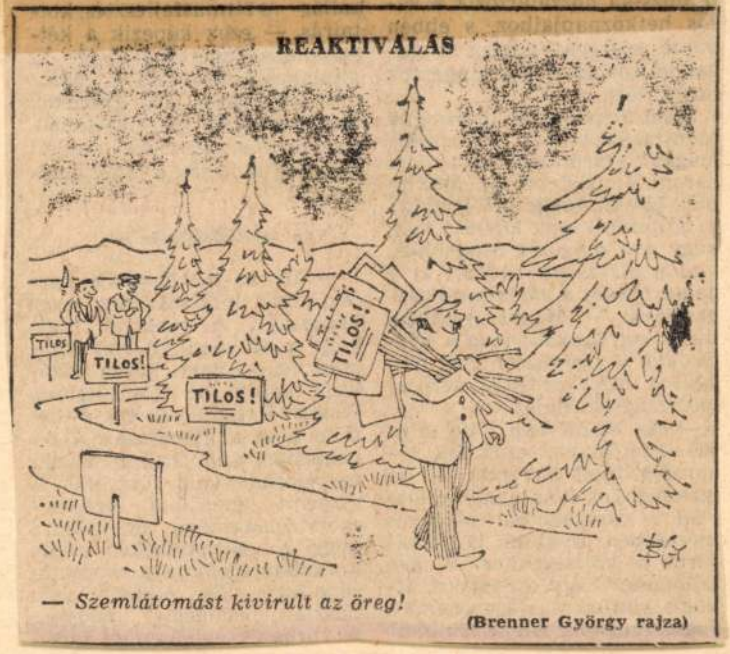

— *Szemlátomást kivirult az öreg!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 18.

Brenner György

Magyar Nemzet
1985. VII. 20.

TALÁLKOZÁS

— Puszillak, várj, meg ne mondd, hogy ki vagy!
(Brenner György rajza)

Brenner György

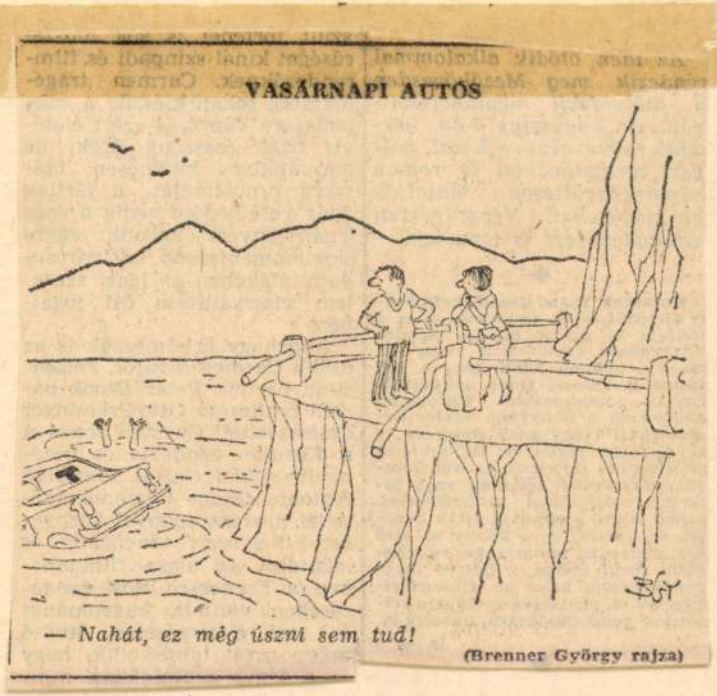

Magyar Nemzet
1985. VII. 25.

Brenner György

GMK

— Itt az adresszünk, mein Herr, ha akar este egy jó kis megbeszélést!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 27.

Brenner György

VÁLÁS

— A lakást még a kocsit megbeszéltük, de mi legyen a gyerekekkel, a kutyával, a tengerimalacokkal, a hatvan guppival meg a két nagymamával?

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 30.

Brenner György

SZOMSZÉDOK

— Angyalkám, még a múltkorról is tartozik egy pletykával!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VIII. 1.

Brenner György

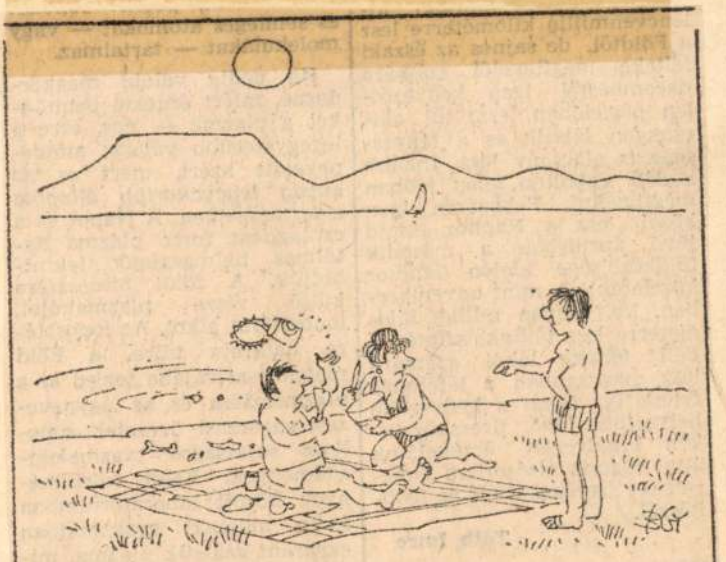

— Odahaza legyen „zöld", mein Herr, itt a miénk a Balaton!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet

1985. VIII. 2.

Brenner György

FALUSI TURIZMUS

— Hát bizony, nálunk sem csikós, sem gulyás, de este a kultúrházban lesz Csárdáskirálynő . . . !

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VIII. 5.

Brenner György

NAPSZŰRÁS

— *Miszter, forintot veszek dollárért...*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VIII. 13.

Brenner György

POLITIKAI ÉLESLÁTÁS

— Egyszer biztos nyáron valósul majd meg a világbéke, mert mindenki elutazik szabadságra . . .!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. VIII. 22.

Brenner György

ÜRES OTP-LAKÁSOK

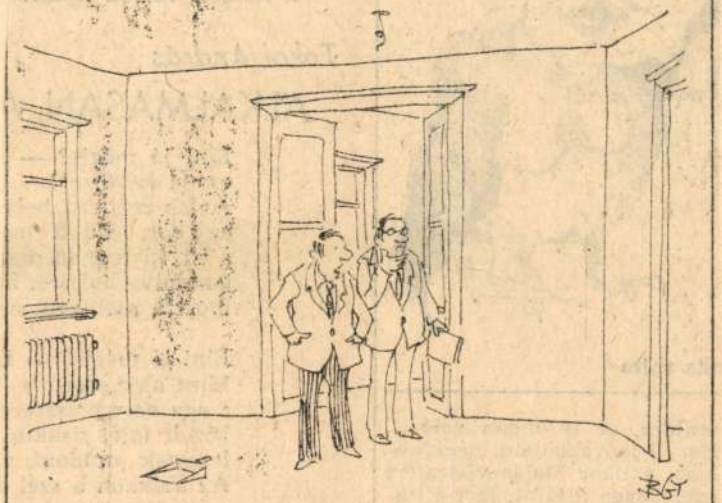

— És a statisztikai évkönyv sem tudja, miért szeretnek az emberek inkább albérletben lakni . . .?

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. VIII. 24.

Brenner György

NYÁRI TÁBOROZÁSOK UTÁN

— Most már kipróbált úttörő a gyerek, túl van a vérhason, meg a szalmonellán is...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet

1985. VIII. 26.

Brenner György

Karlsruhe

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Brenner György

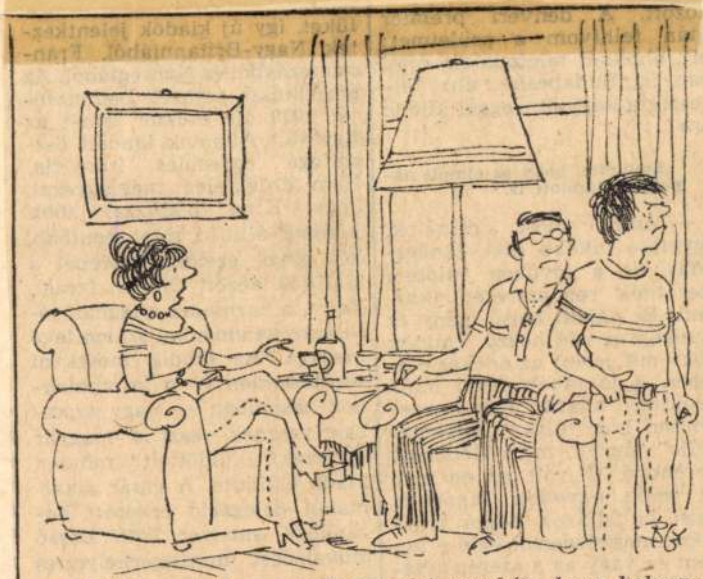

— *Mit láthatott a gyerek a nyári munkán, hogy holnapra megforgatná az egész világot?...*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet

1985. IX. 10.

Brenner György

ISKOLAÉV

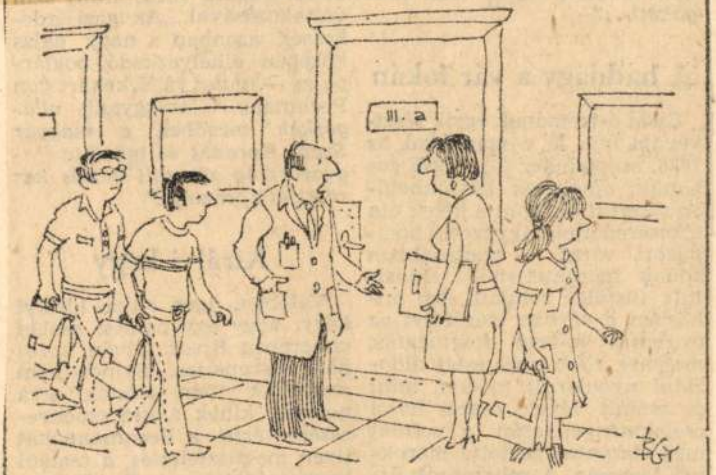

— Idén is reformok vannak, vagy már nyugodt tanítás?

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IX. 11.

Brenner Jon

SOVINIZMUS

— Ja, ha maga magyar, lelkem, akkor nem huszonöt nyolcvan, hanem csak tizenkilenc forint.

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IX. 9.

Brenner György

ŐSZI BETAKARÍTÁS

— *Mariskám, maga vasárnap a mise után kezdi a műszakot.*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IX. 12.

Brenner György

Magyar Nemzet
1985. IX. 13.

SOKÉVI HÁZASSÁG

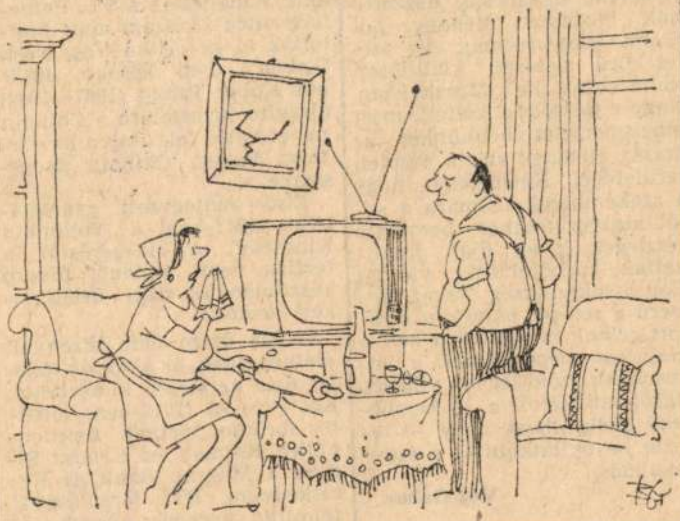

— Már ez sem stimmel, hisz máskor én vagyok a melegfrontra érzékeny, te pedig a hidegfrontra.

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar Nemzet
1985. IX. 14

A HATÁRON

— *Az epémmel lehet valami, hogy nem bírok több szalámit látni.*

(Brenner György rajza)

Brenner György

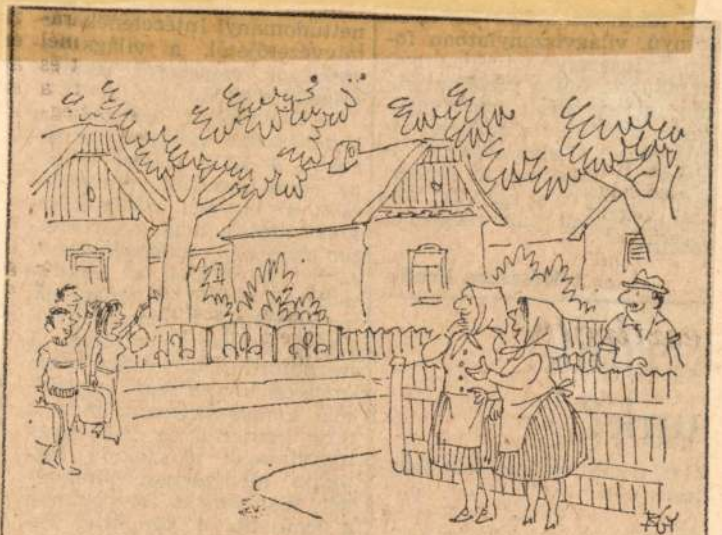

— Szép nap ez az életünkben, hazahozta a gyerekeinket az egyetem gyümölcsszedésre!

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1986. IX. 20.

Brenner György

VÖRÖSKERESZT

— *Róza néni, meghoztuk azt a csúnya bigámista urát Doberdóból!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IX. 19.

Brenner György

Magyar Nemzet
1985. IX. 21.

ÜGYFÉLFOGADÁS

— *Fogadjunk, hogy a beadványához valamilyen papír hiányzik!*

(Brenner György rajza)

Brenner György

Udvözlettel

Magyar Nemzet 1985. IX. 26

Brenner György

MUNKATERÁPIA

— *Napok óta ki sem mozdulsz itthonról, fiam, kapóra is jön ez a „szedd magad a gyümölcsöt" akció!*

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 1985. IX. 28

Brenner György

Magyar Nemzet

1985. IX. 27

VASÁRNAP: ÓRAÁLLÍTÁS

— Neked jól jön ez a visszakapott idő, eggyel több nyelvórát tudsz adni!

(Brenner György rajza)

Brenner
György

Magyar Nemzet
1985. IX. 30.

TELEFON NÉLKÜL, VASÁRNAP

— Leélem az életemet, úgy, hogy sosem beszélgethetek a Rózsával...

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar

ÉRTÉKMEGÓVÁS

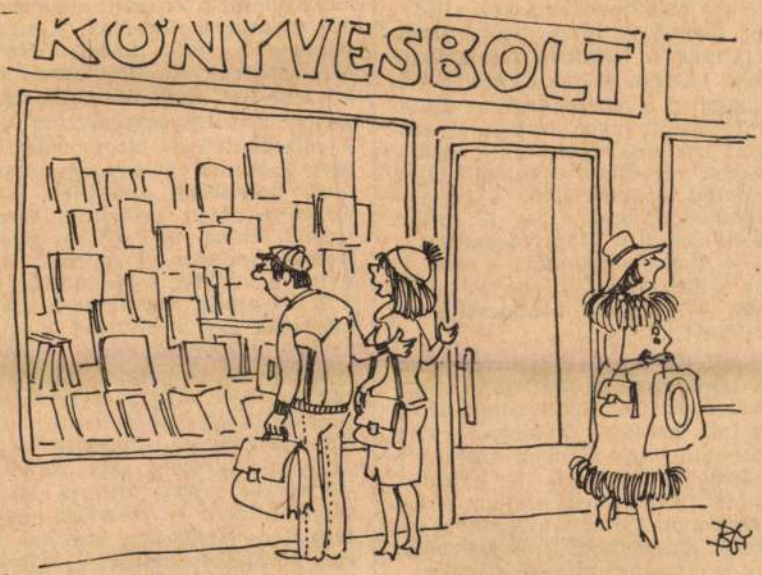

— Azért olyan drága a krimi, hogy legalább a fiatal értelmiségiek ne tudják megvenni . . .

(Brenner György rajza)

kező szakember megjelenését eképp kommentálja egy hölgy:

— Szerencse, hogy csak most hozza, egyébként ezt is ellopták volna ...

Epés megjegyzésére élénk he-

zetlenére számítása szerint 16 ezer forintjába került — 71 ezer forint visszatérítést kapott.

Szomszédja, ifj. *Lajner* László arcáról, ha megfeszülök se tudok örömöt leolvasni. Panaszolja,

Brenner György

Magyar Nemzet
1985. X. 31.

A TANÁCS MEGBÍZOTTAI

Vajon ma, a takarékossági világnapon hány lakost tudunk rábeszélni a településfejlesztési adóra...?

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar

HALOTTAK NAPJA

— Nem tudok gyászos arcot vágni, szívem, mikor ma egy vagyont keresünk a virágon...!

(Brenner György rajza)

magyar békemozgalom a nemzetközi békeév keretében nemzeti és nemzetközi érdekeinknek megfelelően a legszélesebb közmegegyezés alapján felsorakozik a Magyar Népköztársaság követ-

esztendőkben oly bőviben vagyunk értékes centenáriumoknak, hogy néha bizony fél, egyik a másikat feledteti, s az emlékezés nem tud emlékezetessé kibontakozni. Másfelől meg nagy-

Parizán Mihály

— **Parizán Mihály köztéri szobraiból nyílt meg kiállítás** csütörtökön a Magyar Urbanisztikai Társaság budapesti székházában.

Magyar Nemzet 1985. XI. 1.

Brenner György

Magyar

KÖZÖS LAKÁS

— A vejemnek persze tetszik a településfejlesztési adó, azt reméli, hogy nekem építenek belőle öregek otthonát!...

(Brenner György rajza)

nagy esküvő volt, afféle alföldi parasztlakodalom, a dunántúli bányászváros legjobb éttermének különtermében tartottuk. Még menyasszonytánc is volt. Összekiabáltam vagy harmincezer forintot — ez a násznagy dolga.

A kislányuk születéséről értesítő

volt a válasz rá: a Pista halálhíréről érkezett távirat. Akkor aztán mindenképpen menni akartam, legalább a temetésen legyek ott... Azt is kiszámoltam, hogy mennyibe kerülne, ha taxival jönnék-mennék. Tízezer forint? Na, ezt még kibírtam volna, de a

Brenner György

Magyar

TÁRSASUTAZÁS

— Megvan, honnan ismerjük egymást, együtt szoktunk a közértben az árak miatt siránkozni!

(Brenner György rajza)

lója is mutatja —, egész hosszú életén át az első világháború előtti (és alatti) *Nyugat* munkatársa maradt.

kig a tévé filmfőosztályán dolgozott, mint helyettes vezető, majd, mint főosztályvezető és főszerkesztő, nem kellett, nem is lehe-

Brenner György

Magyar

MESÉS ISKOLA

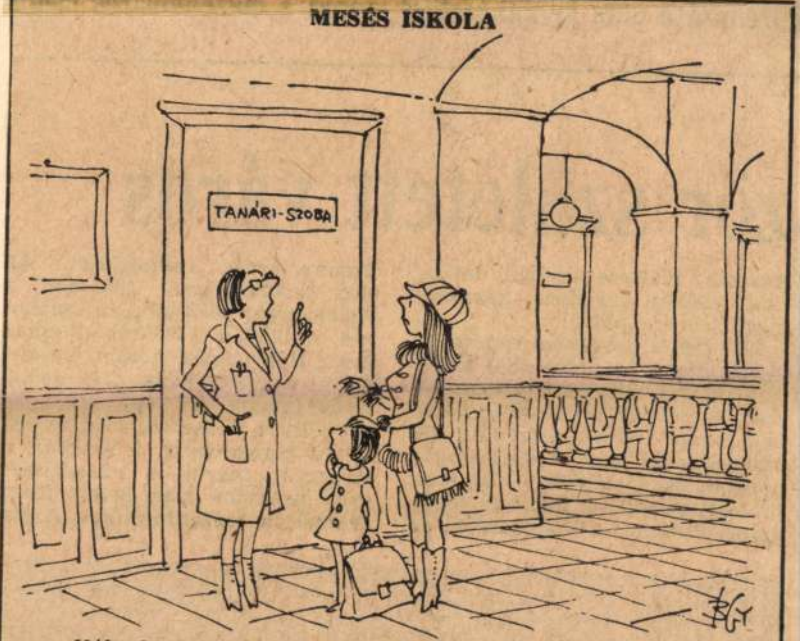

— Nálunk nincs zseniképzés, anyuka, itt minden gyereknek bele kell férnie Hamupipőke cipőjébe!

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar

EMANCIPÁCIÓ

— Szövőüzem, csupa nődolgozó, várható volt, hogy a nőtlen elvtársra fognak szavazni . . .!

(Brenner György rajza)

dicsőségesen vesztett.

Mondták, ismételhetetlen csodák is kellettek ehhez a sikerhez, a fehérvári csapat ugyanis nem tartozik Európa krémjéhez. Nos, az új kiírás első fordulójában minden ott folytatódott, ahol az

Jobbal lőtt, de szokatlan módon nem csavarta, hanem erővel, de egyszersmind nagy ívben, s a labda a lehető legeszményibb pályán érkezett a hosszú felső sarokba, 1—0-ra vezetett a Videoton, vagyis kiegyenlített.

Pál Gyula

Pál Gyula: Gyümöcsfametszők

Magyar Nemzet 1985. XI. 7.

Brenner G.

ITALOZÁS

— Át kéne helyeztetni az egész hivatalt Nagyfára ...
(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet
1985. XI. 4.

Brenner

György

Magyar Nemzet 1985. X. 22.

Brenner György

Magyar Nemzet 1985. X. 23.

ZEBRÁN

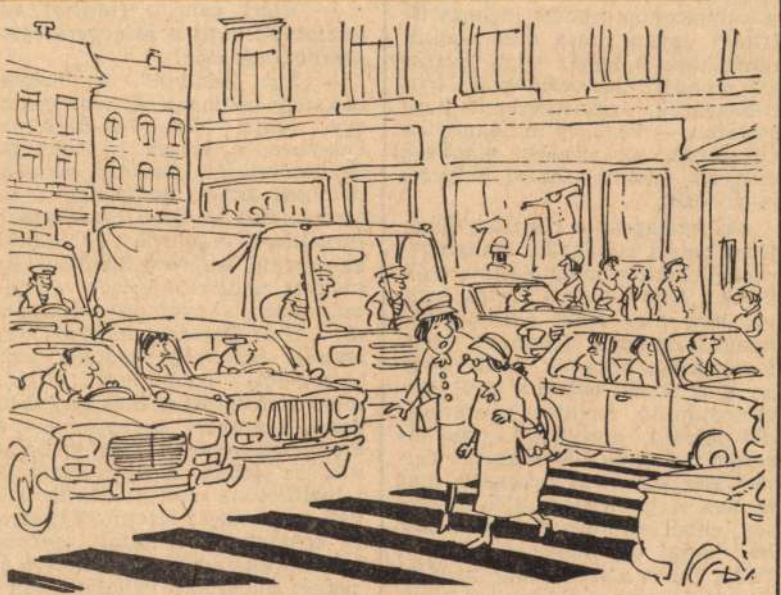

— Ne idegeskedj, egy sima, egy verkehrt ...

(Brenner György rajza)

Brenner

György

Magyar

BUTIK

— A külföldi turisták csak az utolsó napon mernek vásárolni, így az első nap már odahaza szakad szét rajtuk a ruha.

(Brenner György rajza)

20.24 Innováció
Kurucz Gyula
hangjátéka
21.05 Népszerű dallamok,
esti hangverseny SZ
kb. 22.05 Count Basie
bigbandje játszik

irodalmi műsora

VASÁRNAP

KOSSUTH

orgonamuzsi
8.05 Ücsi,
és a repülő t
Astrid Lindg
regényének
rádióváltozat

Brenner György

Magyar

ÚJ ÁLLATORVOS

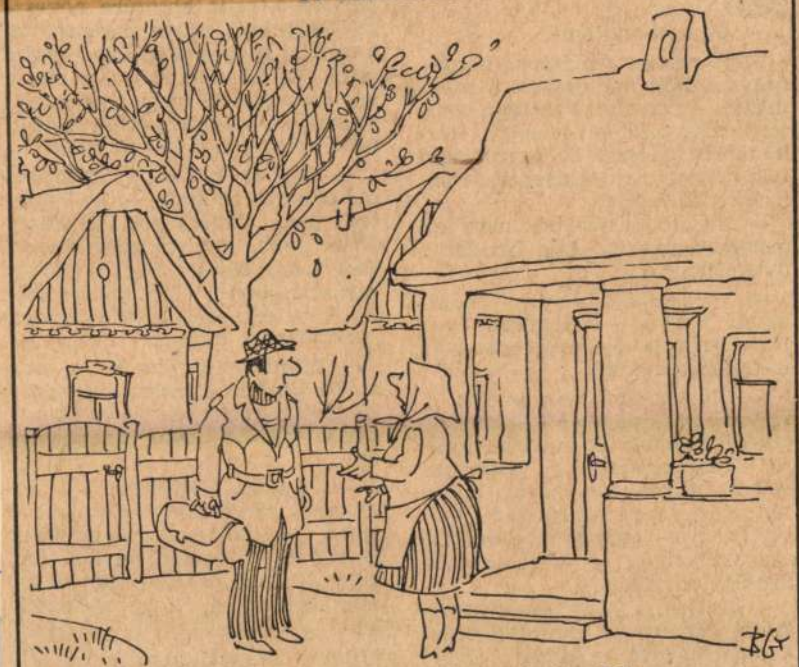

— Ne fáradozzon, doktor úr, nem betegség tizedelte meg a faluban a sertésállományt, hanem a felvásárlási árak . . .!

(Brenner György rajza)

ketek sincsen, hát minek panaszkodnátok, mi?

— Maga beszél gyermekről — futotta el Barkót a méreg —, maga, aki harminc évig azt sem

tem?

Barkó hagyta, hogy előre billenjen a feje és nem válaszolt.

— Két oka lehet — folytatta az öreg nyilvánvaló élvezettel —,

Brenner György

A BIZTOSÍTÓBAN

— És az lenne a végeemkánk reklámja, hogy feltételezzük, hátha igazat mond az ügyfél...!

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar Nemzet
1985. X 15.

ÉTKEZTETÉS

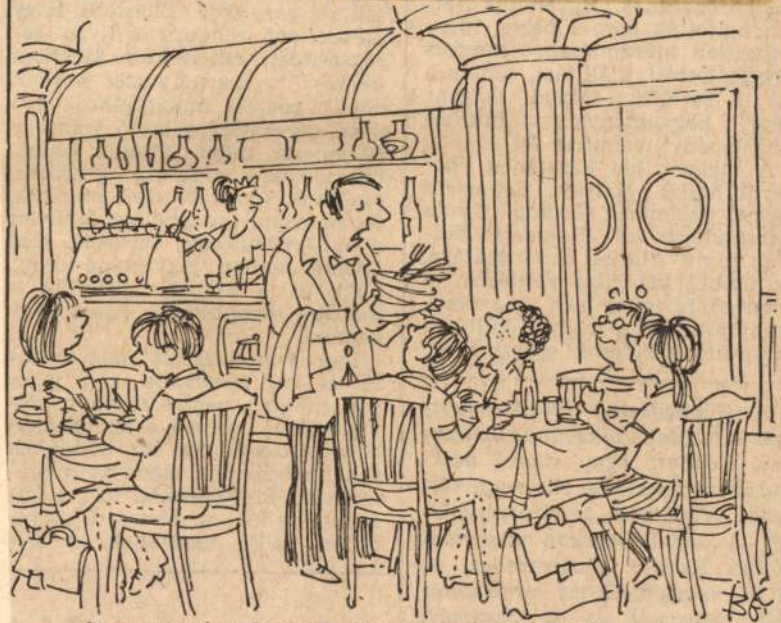

— Az a gyanúm, hogy ti elfagylaltozzátok a pénzt, amit anyátok nekünk küld borravalóra!

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar Nemzet
1985. X. 18.

SZÜLŐK

— Sosincs még itthon a gyerek, mikor mi lefekszünk, honnét is tudnánk, hogy mit csinál!?

(Brenner György rajza)

Brenner György

Magyar Nemzet 1985. X. 19.

Brenner György

Magyar

MŰSORZÁRÁS

— Mondom, hogy ez a film tizennyolcon aluliaknak és hetvenötön felülieknek nem ajánlott!

(Brenner György rajza)

alyvári, Vágó, Pásztor, Csanálosi — Kanyári, Szekeres.

SIÓFOK: Kovács L. — Brettner, Paravi, Virágh — Nagy, Kiss, Szajcz, Takács L., Jankovics — Boda, Horváth I.

Csere: Vágó helyett Takács I. (46.), Nagy helyett Zsadányi (68. p.), Horváth I. helyett Belényesi (80. p.), Kanyári helyett Takács II. (86. p.).

Siófok, ráadásul úgy, hogy a szünetben még győzelemre állt. A *Békéscsaba* a döntetlen reményével érkezett Siófokra, aztán két pont lett az övé a végén, köszönhetően annak, hogy mindvégig elszántan futballozott.

Brenner
György

Magyar Nemzet
1985. XI. 19.

SOROZATOS INTÉZKEDÉSEK...

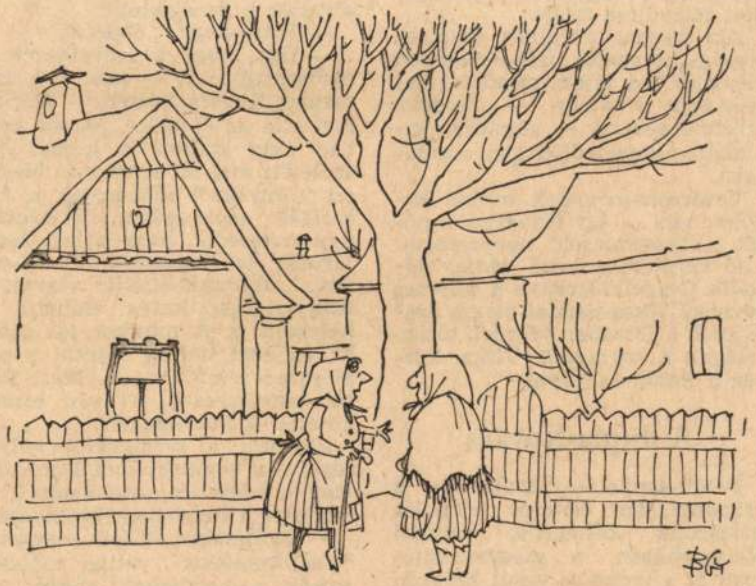

– A fiamék odafenn a minisztériumban nagyon várják, hogy megnőjön a termelési kedvünk...!

(Brenner György rajza)

helyi pályaudvaran. Azután meg vagy tucatnyi kilométer autózás

segi helynek azért Petőfi-ta-

Brenner György

Magyar

VÁLTOZATOSSÁG A HÁZASSÁGBAN

— Addig add ide a kosztpénzt, szívem, amíg szép hercegnek szólítanak . . .!

(Brenner György rajza)

zett állapotban egyetlen baráti | (n. n. p.)

Szombattól: sakkcsapat vb

Van esély a dobogóra

Brenner György

Magyar

FŐZŐCSKE

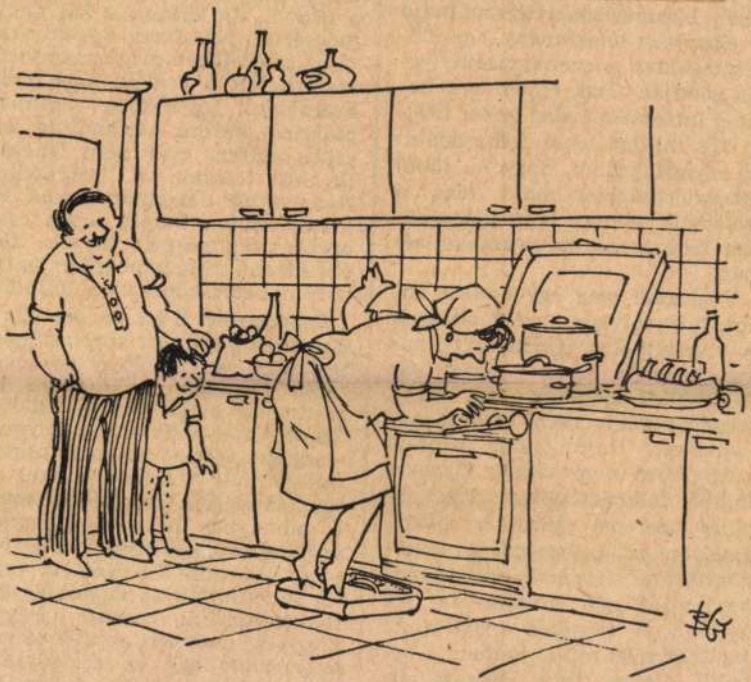

(Brenner György rajza)

pontból tökéletesnek nem mondható vizet adó kutakat tartják nyilván. A minőség megbízható javítására 90 millió kellene a hetedik ötéves terv időszakában, ám a megyei tanács saját forrásai csupán 43 millióra ígérnek fedezetet. A többit a lakosság

végzést azonnal megtiltotta. Néhány nap múlva a Gamesz vezetői felmutatták az augusztus 30-i munkavédelmi szemle jegyzőkönyvét, melyben az állt: a műhely zsúfoltság és szabálytalan anyagtárolás miatt fokozottan balesetveszélyes.

Brenner György

Magyar

CSALÁDI KÖR

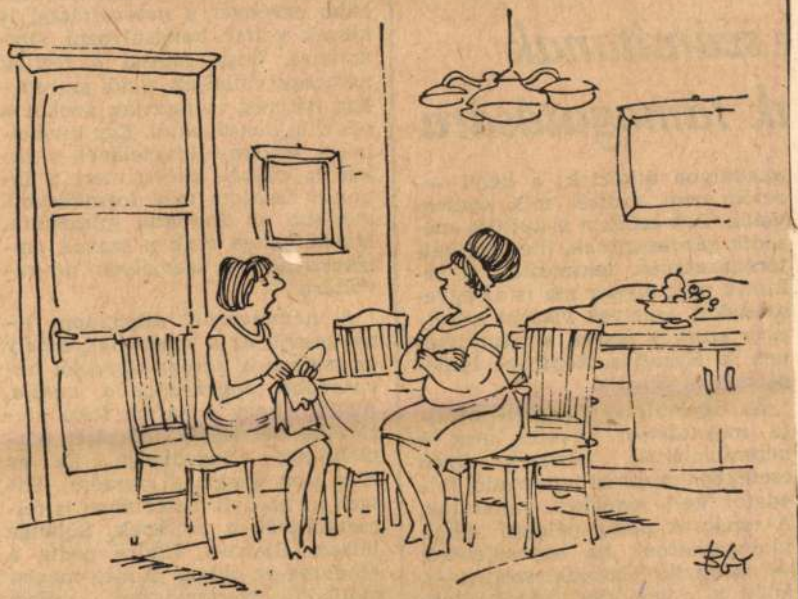

— És a férjem hogy van?

(Brenner György rajza)

— az egyik felszólaló szerint —, hogy a művelődési házak élére hozzáértő, a baráti és művelődési köröket partnernek tekintő vezetőket neveznek ki.

Madame-ot abban a meg-megismétlődő szertartásban, amely egyikük halálába torkollik. Annak viszont, aki a kettőből három cselédet akar faragni, a leg-

Brenner György

Magyar

LÁTOGATÓBAN A NAGYMAMÁNÁL

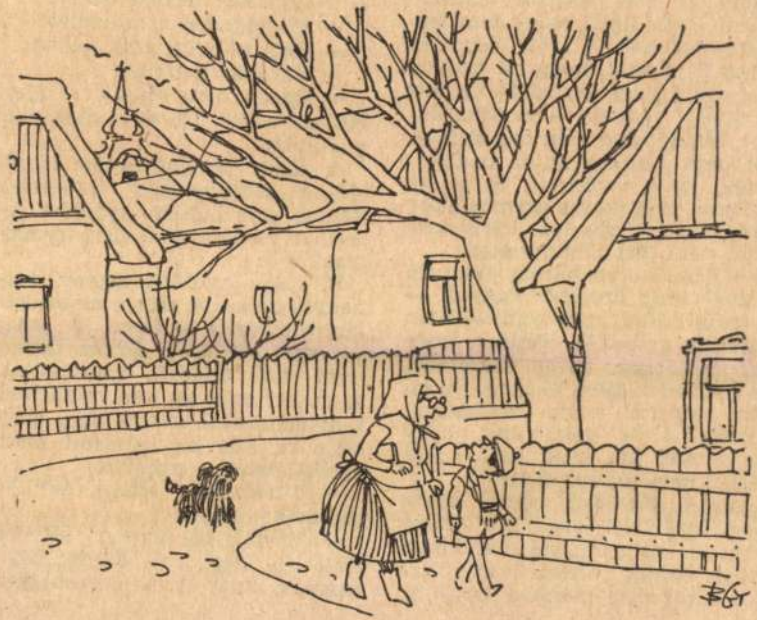

— Bizony, sokat imádkoztam, hogy megválasszák apádat népfronttitkárnak . . .!

(Brenner György rajza)

busa fejű fiú. Igazi kis öklelő bika. A szeme barna, öklömnyi. Olyan tisztán, olyan bátran nézett a mérnök szemébe, hogy az

mozdult kifelé.

— Várjál! Ne siess... Ülj le. Oda ni. Úgy... — Szedte össze magát a tanár úr. Az orvos ugyan

Brenner György

Magyar

AUTÓALKATRÉSZ-ÁRVÁLTOZÁS

— Másképp sosem sikerül elvenni a kedvünket a kétütemű motoroktól!

(Brenner György rajza)

valójában igaza van Ronald Reagannek, aki a legfontosabbnak azt tartja, hogy Genfben szót értsen Mihail Gorbacsovval, és így *új irányba* tereljék a szovjet—amerikai viszonyt. Miként a bécsi példa tanúsítja, nem annyira az egyezmények száma, de még a súlya sem a mérvadó, hanem az együttműködési szándék

fegyverek fái közt *a megegyezés erdejét* kell meglátnia és meglelnie. Az alkudozás (mert annak reméljük), még e percben is folyik, s csak a svájci tóparton derül ki, hogy Moszkva és Washington számai közös nevezőre hozhatók-e? Ha az egyenlőség és az egyensúly valóban kölcsönös

Brenner György

NYELVTUDÁS NÉLKÜL

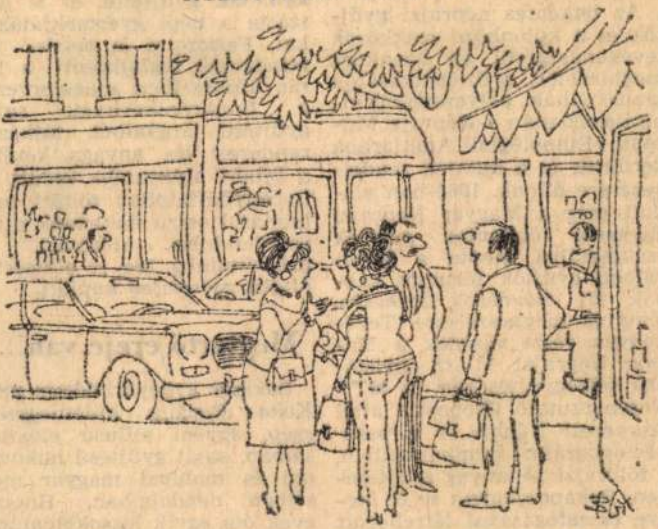

— Itthon derült ki, hogy Londonban egy hónapig kutyáknak készült konzerveket ettünk...

(Brenner György rajza)

Magy. Nemzet 83. VII 2 16.

Brenner György

SUMMA CUM LAUDE

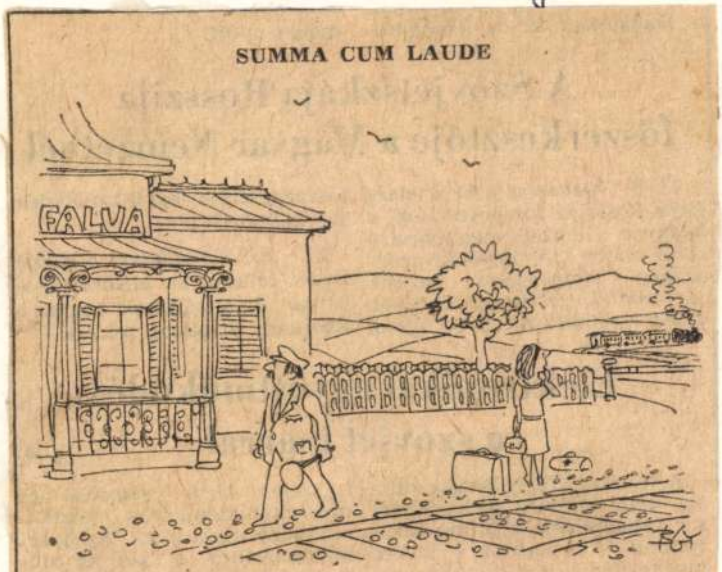

— Viszont itt talán felfedezem az unalom kórokozóját ...

(Brenner György rajza)

Magy. Nemzet 83. VII. 16. 21.

Brenner György

— Csak dicsérni tudom a politikusokat, hisz félév alatt egész jól megbarátkoztam a lakbéremelés rémével...!

(Brenner György rajza)

Magy. Nemzet 83 VII. 3. 8k.

Brenner György

ITT AZ EZERFORINTOS

— Most már két „Béla" a nyugdíjam...

(Brenner György rajza)

Magy. Nemzet 83. VII. 5.

Brenner György

— Örül a tánti, ha a szexről beszélünk, azt hiszi, hogy németül számolunk...

(Brenner György rajza)

Magyar Nemzet 83. VII. 10.

Brenner György

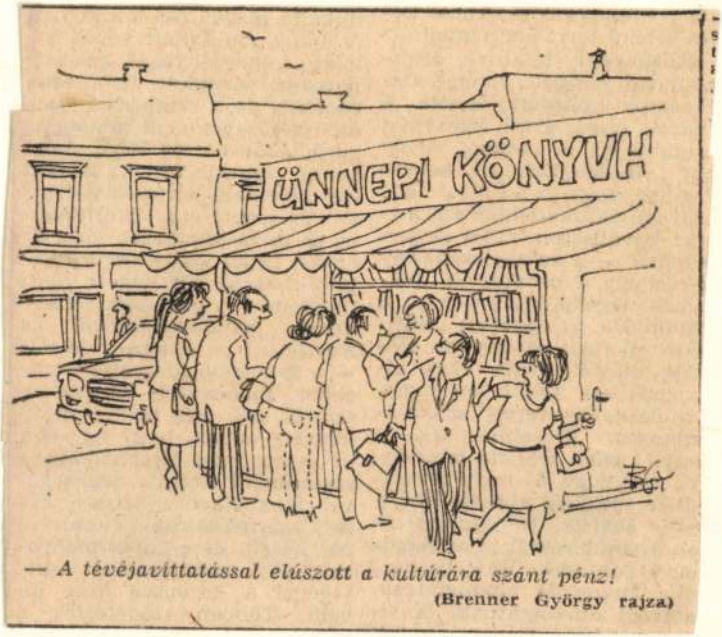

— A tévéjavíttatással elúszott a kultúrára szánt pénz!

(Brenner György rajza)

Magy. Nemzet 83. VI. 8. 82.

Brenner György

VÁLÁS

— *És most elosztom az ikreket.*

(Brenner György rajza)

Magy. Nemzet 83 VI. 9. Sz.

Brenner György

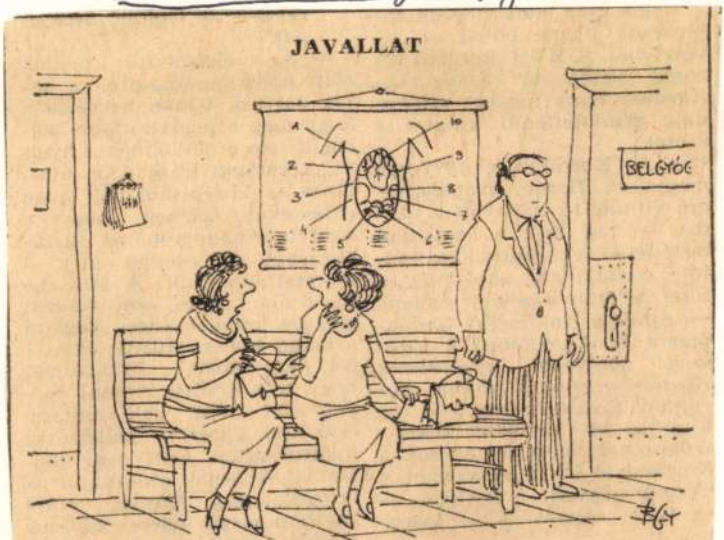

Magy. Nemzet 83. VII. 20 k.

Brenner György

FOGLALKOZÁSI ÁRTALOM

— Nekem meg az a kényszerképzetem, hogy a fóliasátorban uborka helyett az adó növekszik . . .

(Brenner György rajza)

Magy. Közl. 83. VI. 21. Sz.

Brenner György

Magy. Nemzet 83. VI. 19.

Brenner György

BADACSONYI KIRÁNDULÁS

— Tíz éve kísérletezem, de Béla sosem jut el a Kisfaludy-házig!

(Brenner György rajza)

Magy. Nemzet 83. VI. 11.

FILMJEGYZET

Nincs titok

A láthatatlan Chevy Chase most elkapta üldözőjét, s a pribékek kényszerű segédlete mellett kifelé kíséri hivatalából...

Nem biztos, hogy jó, ha nem marad semmi titok, mire végignézünk egy-egy filmet. A tehetség titka, például, ha oly könnyen megfejthető volna, meg is fejtenék tüstént, s tömegestül beküldenék az eredményt (levél, kritika, forgatókönyv etc. formájában) mindenhová, ahonnan csak elismerést remélhetnének a tanulékony utánzók.

Márpedig efféle két filmet taglalok most. Az egyiknek az volt az eredeti címe: *No Secrets* vagyis *Nincs titok*, magyarán viszont úgy hangzik, hogy *Tinikrimi – A szexis, az okos, a lázadó*. Higgyék el, nem jobb cím ez esetben az eredeti sem, éspedig azért nem, mert a film sem jobb az átlagnál.

Sőt rosszabb. Ezt fájó szívvel és ráncolt homlokkal írom is, mert rendezője: *Magyar Dezső*. Egy legenda, a magyar film közelmúltjából. Ma egy filmintézet igazgatója Amerikában. A Balázs Béla Stúdió történetében viszont két olyan alkotással jegyzik föl a nevét, mint az éveken át tiltott gyümölcsnek számító *Agitátorok* (1969) és a *Büntetőexpedíció (1970)*. A Sinkó Ervin – valamint a valóság – alapján készített tanácsköztársaságos munkájában lendületes verbalitás

A *Tinikrimi* majdhogynem értékelhetetlen művészi tekintetben. Didaktikus pontossággal kiagyalt és megrendezett, valamint eljátszott történet három tizenéves lányról, akik a tavaszi vakációban együtt töltik egy nyaralóban pár napjukat egy katonaszökevénnyel, akiről utóbb kiderül, hogy még gyilkosság is terheli, mert agyonverte embertelen kiképző őrmesterét. A végén jön a rendőrség. Nincs titok ebben a filmben, sajnos. *(Mokép.)*

A jó *John Carpenter* viszont nem késztet bennünket fejcsóválásra: nem okoz csalódást, hiszen tőle – *A rémület éjszakája* vagy *A csillagember* rendezőjétől – tudjuk, mit várhatunk, s azt meg is kapjuk. Itt sincs titok. A profi irgalom és vígság mestere most abba az áramba dugta be csatlakozóját, amelyiknek a generátorát egyebek közt H. G. Wells működteti. A láthatatlan ember sci-fi – vagy mind közönségesen mesei – témája meg-megmozgatja időnként a filmesek képzeletét is. *Semmit a szemnek* – hangzik a magyar címe Carpenter új filmjének (alcíme őrzi az eredeti fordítását! *Egy láthatatlan ember feljegyzései – Memoirs of an Invisible Man).* Chevy Chase

Andrea

Judit tapasztalatlan, fiatal lány. Juditot a végzet egy idősebb, sokat tapasztalt, érett férfival hozza össze, s az első szerelem ártatlansága végzetesen gabalyodik bele az utolsó fellángolás lehetőségének tragédiájába.

Ha valaki esetleg nem ismerne rá, a fenti drámát játsszák az operaházak A Kékszakállú herceg vára címmel.

Legalábbis a legeslegújabb, s talán az egyik legvarázslatosabb Judit, Ulbrich Andrea – így éli meg szerepét.

– Mennyiben hasonlít egymásra Judit és Andrea?

– Kár lenne tagadni: nagyon.

– Nyilván nem (csak) ezért aratott olyan hatalmas sikert a magyar kultúra napján rendezett díszhangversenyen Juditként... Vagy ha igen – akkor mi lehet a magyarázat a korábbi, szintén hatalmas sikerekre? Ugyanis gyanúsan született hasonmása volt már Rozinának, Sextusnak, Olgának, a fél operairodalomnak...

– Valóban énekeltem már ezeket a szerepeket, és azt hiszem ez nagy szerencse, mert sikerült többféle karakterben bemutatkoznom Csajkovszkij, Mozart, Bartók zenéje által.

– A nevét már a legtöbb operarajongó ismeri, de...

– ...tudom, sőt tapasztalom, hogy a nevemet még nem azonosítják az arcommal. Másként fogalmazva: nem kell az utcán a rajongók és az autogramkérők elől sötét szemüveg mögé rejtőznöm. Nem vagyok sztár, leginkább gimnazistának néznek civilben. De addig jó...

Meghalt Brenner György

Nincs szavunk egyelőre: Brenner György Munkácsy-, SZOT- és Opuszdíjas grafikusművész, a Népszabadság főmunkatársa életének 53. évében csütörtök délután meghalt. Csak gyászjelentés-szavaink vannak egyelőre, tegnap délben még benn járt a szerkesztőségben, hozta ezt a rajzot – Az Utolsó Nap Rajzát immár –, sokunkkal, talán a megszokottnál is többünkkel beszélgetett. Aztán hazament és meghalt. A szíve nem bírta tovább.

Emberi és művészi nagyságáról, szakmai és állampolgári éthoszáról, humora zsenialitásáról most még nem tudunk beszélni. Majd. A saját halottunk. Most beszéljen Brennerről Brenner: az Iratrendező a Mécs László Kiadónál hamarosan megjelenő kötetének ideje előtt közölt előszava.

Iratrendező

1 db szül. anyakönyvi kivonat
(1939-ben nyitottam ki a szememet, hogy lássam, milyen rút a háború. Akkoriban nem mondták, hogy nicht vor dem Kind, így a legfontosabb emberi tulajdonságokkal is megismerkedtem.)
5 db oltási igazolás
(őrzöm őket, hátha egyszer újra oltani akarnak)
1 db ált. isk. bizonyítvány
(már 6 éves koromban billiókig számoltam, doremifáztam, ismertem személyesen az „egy igaz embert".)
1 db díszoklevél
(vasgyűjtéssel harcoltam a békéért, sikerrel!)
1 db isk. ellenőrzőkönyv
(„megdicsérem, még a tanórák alatt is zakatol!")
3 db tagsági könyv
(úttörő – Micsurin őrs, DISZ – Zója Koszmogyemjanszkaja csapat, KISZ – Táncsics alapszervezet)
1 db közgazd. tech. oklevél
(„– ha már tisztviselő a gyerek, még választhat, hogy munkás akar lenni, paraszt, vagy értelmiségi?")
1 db szakmunkás oklevél
(mélynyomó fényképész-retusőr; és ami a nyomdász szakmával jár: bor-sör-pálinka szakértő; okl. nélk.)
1 db munkakönyv
(4 bejegyzéssel: Állami Nyomda, Ludas Matyi szerk. Új Ludas szerk., Népszabadság szerk.)
1 db díszoklevél
(Kiváló Dolgozó – ezt az akkori demokrácia alapján mindenki megkapta)
1 db katonakönyv
(érvényes!)
6 db útlevélkérelem – 6 éven át – elutasító válasz
1 db polg. véd. igazolvány
(ma is tudom, mi ellen védekezzünk: a trinitrorezorcinát ellen!!!)
1 db útlevél
(világ!)
1 db Munkácsy-díj (az átkosból) 1976
1 db SZOT-díj (az átkosból) 1989
19 db hazai és külföldi díj (az átkosból)
1 db OPUS-díj (a rendszerváltás utáni időkből – ezt viszont átkozzák...) 1990
4711 db hiv. levél (telefonkérelmét iktattuk, társasházép. kölcs. lejárta, elutasítjuk, folyamatosítjuk, felszólítjuk stb.)
17 db garancialevél
(a körülöttem lévő tárgyakról)
4 db kórházi zárójelentés
(garancialevelek rólam, aki mindig gyógyultan távozik)
73 db önéletrajz-másolat
(hangulati és kortörténeti eltérésekkel)
1 db személyi igazolvány
(adatok nélkül, hogy védjék a személyiségemet)
1 db végrendelet
(kié legyen az iratrendező?)

A NAP RAJZA: Brenner György

ÚJ ELIT

– Raccsolj szépen, mert megpofozlak.

Brenner György

Vámcsomagzűr Csengersimán

(Tudósítónktól)

Vámosok lepték meg nemrég azokat a vállalkozókat, akik a csengersimai autóparkolóban csomagmegőrző szolgálatot létesítettek.

Ezek az éjjel-nappal nyitva tartó faházak a Romániából érkezők menedékei voltak, hiszen a gyalogos átkelők egy-egy nap többször is fordultak, hogy vámmentesen áthozhassák, többnyire a piacokra szánt holmijukat.

Állítólag egy ásványcsempész lebukása hozta az ötletet, hogy egy kamionnal szálljanak ki a vámosok, s négy vállalkozótól több mint kétezer csomagot elkobozzanak. A vámosok szerint devizabűntettet követtek el az egyébként engedéllyel rendelkező vállalkozók, mert külfölditől fogadtak el naponta és csomagonként tíz forintot. Igaz, már másfél éve teszik ezt a határállomás szomszédságában úgy, hogy semmilyen figyelmeztetést nem kaptak.

A vállalkozók a megyei főügyészségen tettek panaszt. Szorította őket az is, hogy a felháborodott csomagtulajdonosok veréssel fenyegetőztek. Azóta megszületett az ügyészségi határozat, amely nem állapított meg bűncselekményt, s elrendelte a csomagok visszaadását. Csakhogy e hirtelen éjszakai akcióban az egymás hegyére-hátára hányt csomagok közül soknak leesett az azonosító címkéje. A vámosok pedig attól félhetnek, hogy külön-külön kártérítési pert indítanak ellenük.

L. B.

Csapda a halálkereskedőnek

(Bonni tudósítónktól)

Klasszikus krimibe illő csapdát állított a hamburgi rendőrség a magát a Humánus Halálért Küzdő Német Társaságnak nevező szervezet vezetőjének, akiről évek óta gyanították, hogy gátlástalanul kihasználja a szenvedéseiktől szabadulni akaró halálos beteg embereket és hozzátartozóikat.

Hans-Henning Atrott és szervezete papíron csupán az euthanáziával kapcsolatos tanácsadással foglalkoztak, valójában azonban pitiáner módon kihasználták ügyfeleik kilátástalanságát, tudatlanságát és hiszékenységét és nagy pénzekért gyorsan, de közismerten borzalmas kínok között gyilkoló ciánkáli tablettákat adtak el nekik.

Egy újságírónő, aki belépett a szervezetbe, a minap szintén „segítséget" kért egy menthetetlen közeli hozzátartozója számára. Atrott hajlott a közreműködésre és egy hamburgi szállodában kerek 3000 márkáért átadott neki egy ciánkapszulát. A halállal kereskedő üzletember pár perccel később már a rendőrség vendégszeretetét élvezte, az újságírónő ugyanis előre megbeszélte velük a tervet.

L. P.

Kocsit is részletre az IBUSZ-tól

Az idegenforgalom nem hozott tavaly nyereséget az IBUSZ-nak, így ha nem fogott volna új vállalkozásokba a 90 éves cég, könnyen lehet, hogy még a 20 milliós nyereség is füstbe ment volna.

Szemenkár Erika, az IBUSZ vezérigazgatója a minapi sajtó-részvények árfolyama esett, s a vásárlási szándék sem élénk.

Az utakról annyit, hogy a programajánlat összeállításánál a cég a Magyar Gallup Intézet piackutatásából indult ki, mely szerint a húszezer forint alatti utak fogadtatása lehet a legkedvezőbb. (A mintegy száz-

Elúszik az MCS Hungary betéteseinek pénze?

Böröndökben csempészte ki befektetői pénzét az MCS Hungary Kft. salzburgi összekötője, a cég anyavállalatának, a MCS Verwaltung and Service GmbH központjába. Onnan átutalták a Magyarországról érkezett dollárokat és márkákat egy bajor bankon keresztül Chicagóba.

A múlt év októberében kezdett betétgyűjtésnek a napokban vetett véget a BRFK gazdaságvédelmi osztálya, amikor a devizagazdálkodás szabályai megsértésének alapos gyanúja miatt büntetőeljárást indított az MCS Hungary Kft. ellen. Rövid időre őrizetbe vették a cég két vezetőjét is. A Dózsa György úti irodában lefoglalták a cég iratait, köztük a befektetők név- és címjegyzékét is.

Az MCS Hungary Kft. munkatársai szigorú titoktartás mellett keresték és szervezték be a tehetősnek látszó befektetőket. Ügynökeik alapos ellenőrzés után is csak a legmegbízhatóbbaknak ajánlották fel a lehetőséget, nevezetesen, hogy minimum egyéves futamidőre, legalább ötszáz márkát, vagy annak megfelelő valutát befektethetnek 18-19 százalékos hozadék reményében. A rendőrség ismeretei szerint a múlt év októberében kezdték meg a betétgyűjtést. Azóta több mint kétmillió 420 ezer német márkát és 55 ezer amerikai dollárt csempésztek ki Salzburgba. Az MCS Hungary Kft.-nél tartott házkutatás során a rendőrség további kétmillió márkának megfelelő összeget foglalt le. Az irodában talált dokumentumok szerint közel félezer ügyfele volt a kft.-nek, köztük vállalkozások és önkormányzatok is.

A rendőrségen senki nem tudott választ adni arra, hogyan kaphatják majd vissza valutájukat a befektetők. Valószínűleg sehogyan. Az MCS Hungary ugyanis nem rendelkezett a betétgyűjtéshez és külföldi befektetéshez szükséges devizahatósági engedéllyel. S mivel, a nyomozó hatóság jelenlegi álláspontja szerint, az ügyletet övező nagy titkolódzásból és a piacon példátlanul magas kamatból a befektetőknek sejteniük kellett volna, hogy jogilag kétes ügyletbe fognak, ők is elkövették a devizabűntettet.

Azt nem lehet tudni, hogy a Magyarországon szerzett betéteket Chicagóban mibe fektették, szakértők szerint az ígért 18-19 százalékos hozamot törvényes üzletből aligha termelhetik ki. Hozzáértők szerint könnyen megeshet, hogy kábítószer-kereskedők, fegyvercsempészek forgatták a magyar kisbefektetők pénzét.

Fekete Gy. Attila

A kenguru is beugrik a fazékba...

Címerállat ide vagy oda, az emu és a kenguru húsa immár fogyasztható az ausztrálok számára. Az ilyen értelmű döntést a két állatfaj túlzott elszaporodása váltotta ki.

Új-Dél-Wales államban engedélyezték a kenguruhús fogyasztását. A parlament elfogadta azt a módosított törvényjavaslatot, amely szerint a Nemzeti Parkok és a Vadvédelmi Szolgálat előzetes engedélyével, az általuk kijelölt körzetben és meghatározott mennyiségben szabad a kenguruk kilövése.

Az új-dél-walesi módosított élelmezésügyi szabályzat szerint az emu baromfinak minősül, tenyészthető, de csak akkor, ha tojásból keltetik. A szabadon felnőtt állatokat befogni nem szabad, mivel túlzott stresszérzékenységük miatt a rabságba 48 óra alatt belepusztulnak.

Az emu húsa rendkívül jó ízű, hasonló a marhahúséhoz, fehérjében gazdag, nem zsíros, koleszterintartalma igen alacsony. A bőre kiválóan felhasználható bőrruházati termékek készítésére. Olaja fontos kozmetikai és gyógyászati alapanyag, így az itt hagyományos híg kenőcs egyik alkotóeleme. Ez a krém elmulasztja az ízületi fájdalmakat.

Nyugat-Ausztráliában már elterjedt ez az iparág, a gagganawili őshonos közösség 37 farmon, mintegy 25 ezer emu tenyésztésével foglalkozik. Ezeket a tapasztalatokat szeretnék felhasználni Új-Dél-Walesben is. Száz tenyészpárhoz legalább 50 hektáros karám szükséges. Több százezer dolláros befektetést kíván ez a vállalkozás. Az árveréseken száz darab emucsirke 40 ezer dollárba kerül, és ehhez jön még a felnevelési költség. Éppen ezért az indulásnál nélkülözhetetlen az állam segítsége. Amúgy kifizetődő vállalkozás ez, ha valaki sikeresen túljut a kezdeti nehézségeken. Erre néhány számadat: az előbb említett közösség ebben az évben tizenkétezer emut dolgozott fel és egy madárból 300-350 dollárnyi haszonra tettek szert.

Pár éve még sok technikai nehézséggel kellett megküzdeniük, hogy megfeleljenek a minőségi kívánalmaknak. Rájuk várt a vágás részletes kidolgozása és leírása, az export megoldása, az olaj felhasználására szolgáló üzemek létrehozása.

Antal Éva

Etikus

A Fővárosi Főügyészség vezetője, dr. Bócz Endre közleményt adott ki.

„A Döbrentei téri garázdasági ügyben a Fővárosi Főügyészség illetékes osztályának eljárását megvizsgáltam. Megállapítottam, hogy munkatársaim a hatályos törvénynek, egyéb előírásoknak és az ügyészi hivatás etikai szabályainak mindenben megfelelő módon jártak el. A sajtóban az MTI által kibocsátott és a BRFK illetékese részéről adott állítólagos szóbeli közlésre utaló hír lényegesen eltér mind a BRFK hivatalos közleményétől, mind a való tényektől. A BRFK nem nyolc, hanem három személy letartóztatását kezdeményezte, s azt is olyan későn, hogy az ügyésznek egyszerűen nem volt fizikai lehetősége arra, hogy az iratokból a tények és a bizonyítékaik felől az önálló döntéshez szükséges ismereteket megszerezze az indítvány benyújtására nyitva álló idő alatt. Ezt – eltérően az MTI-közlemény tartalmától – közölte is a nyomozó hatósággal. Nem felel meg tehát a valóságnak az, hogy az ügyészség nem adott választ.

Az ügyészség a törvény szerint a letartóztatás indítványozása felől főként a rendőrség által végzett nyomozás iratai alapján dönt ugyan, de nem anélkül, hogy az iratok tartalmával megismerkedne; az indítványért ugyanis az ügyész önállóan felelős. Az eset rendőrségi vonatkozásainak vizsgálatára az ORFK bűnügyi főigazgatóját kértem fel." (MTI)

Interjú a gyilkossal

(Londoni tudósítónktól)

A brit közvéleményt alaposan megosztotta egy kedden késő éjszaka vetített dokumentumfilm, amelyben megszólaltattak egy tömeggyilkost, *Dennis Nilsent*.

A történet előzménye, hogy a belügyminisztérium több kísérletet is tett arra, hogy levetesse

Brenner György

Újra Pillér-jegyek kárpótlási jegyért

Tavaszi után őszi kínálat

A *Pillér Első Ingatlanbefektetési Alap* szeptember 20. és december 3. között újra jegyzésre kínálja fel befektetési jegyeit. A feltételek és a jegyzési helyek a tavaszi kibocsátás során alkalmazottakkal megegyezőek lesznek – tájékoztatta az MTI-t Dani Csaba, a Prudent-Invest Befektetési Alapkezelő Kft. ügyvezető igazgatója.

A Pillér-alap budapesti belvárosi irodaházakat értékesít, illetve ad bérbe, és az ebből származó hasznot osztja ki félévente hozamként a befektetőknek. A hozam az alapkezelők reményei szerint a tíz éves futamidő alatt évi 5 százalékról 23 százalékra fut majd fel.

A kibocsátás során a befektetési jegyek kárpótlási jegyért szerezhetők meg: a forgalmazók három 1000 forintos címletértékű kárpótlási jegyért négy 1000 forintos névértékű befektetési jegyet kínálnak. Az alap 3,2 milliárd forintos vagyonnal indult, melyet az Állami Vagyonügynökség biztosított számára. A tavaszi kibocsátás során a felkínált 2 milliárd forint névértékű befektetési jegyből 1,845 milliárd forint értékben jegyeztek. A most piacra kerülő befektetési jegyek névértéke 1,355 milliárd forint lesz.

Az alap aktuális nettó eszközértékét – ez a vagyon pillanatnyi értéke – legutóbb augusztus 15-ei dátummal közölték, akkor meghaladta a 3,317 milliárd forintot. Az egy befektetési jegyre jutó érték ekkor 1037 forint volt. Az első kibocsátásból származó befektetési jegyek a tőzsdén is kaphatók. Az utóbbi két hétben az árfolyam a névérték 50 százaléka körül mozgott, tőzsdenaponként néhány száz befektetési jegy cserélt gazdát.

Ne hagyjuk el magunkat!

Szemétdombkeringő

Sétálni, sétálni, egy kis (szemét)dombra lecsücsülni, jut eszembe a gyerekkori mondóka, miközben kollégámmal bizony majdnem lecsücsülünk a döbbenettől.

Kérem, ez a város mocskos!

Autóból nem látni, nem bizony, de attól még az, s annyira az, hogy a költségvetés szűkössége sem mentség rá. Mert olyan ez, mintha azt mondanám, drágább lett a szappan, naponta csak egyszer mosok kezet! Ennyire azért ne hagyjuk el magunkat.

Mert az rendben van valahol, hogy az orosz katonák által elhagyott épületekkel egyelőre nem tudunk mit kezdeni (dehogy van rendben!) viszont az épületeket övező utcákhoz, gyalogjárókhoz igazán semmi köze az orosz hadseregnek. Aztán ahogy elhagyjuk a győri *Fészek Áruházat*, mert *Győrött készültek a fényképek*, szeméthalom kísér bennünket végig az úton, az ugyancsak elhagyott épület kőkerítése mellett. Hogy ez külterülete a városnak? Nem mondanám. De van példa a belvárosból is. Mert a vidéki autóbusz-pályaudvar, a volt Zálogház környéke ugye a belváros a javából. A Videoton-doboztól kezdve több hónapja sokasodó tejfölöspoharakig minden itt egy halomban, a város szívében, a vasúti aluljáró tövében, ahol éppen egy falatozó is üzemel. De nem semmi a *Vági István út* mellett veszteglő új konténer környéke azzal a WC-kagylóval. S jó kis szemétdomb árulkodik igényes polgárairól a színház közelében, néhány méterre a postától. Még a gyerekkocsi is belefért a konténerbe, de más már nem, a környéken lakók szerint több hónapja bűzlik itt a szemét. Csak nem a színházi évadkezdést várva...?

Menjünk még tovább?

Nem minekünk kell, hanem azoknak, akiknek feladatuk elhitetni velünk és az ide tévedő vendéggel, hogy ez egy kulturált város, ez európai mércével mérhető így is, úgy is. Persze mi sem vagyunk angyalok, ahogy szokták volt mondani, mi győri polgárok. Mert például jó érzésű ember azokat a WC-kagylókat sem rakja ki a család piszkával, hanem ráüt a nagy kalapáccsal és bedobja a kukákba. Erről ennyit. A rendet meg kellene követelni, akár büntetés árán is. Persze ahhoz előbb rendet kell rakni. Mert valahol itt kezdődik, hogy ne adjunk fel mindent..., azaz *ne hagyjuk el magunkat.*

G. Szabó M.
Fotó: Szük Ö.

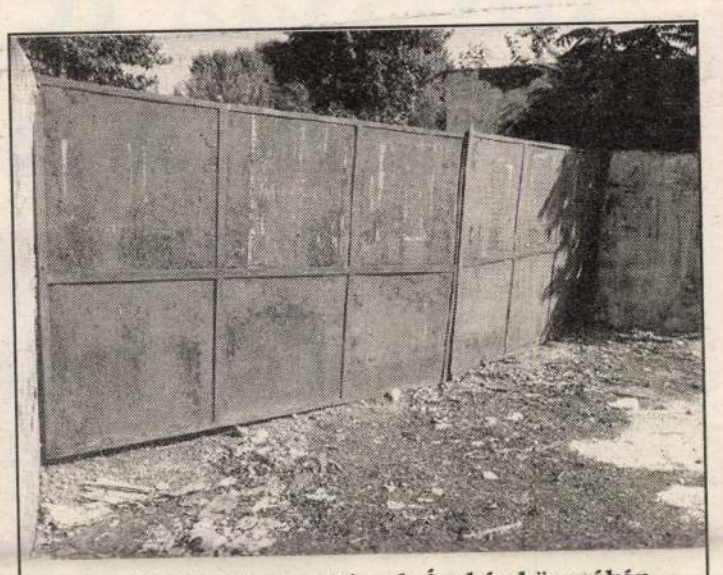

Gyalogjáró Győrben, a Fészek Áruház környékén.

Belvárosi csendélet a vasútállomásnál.

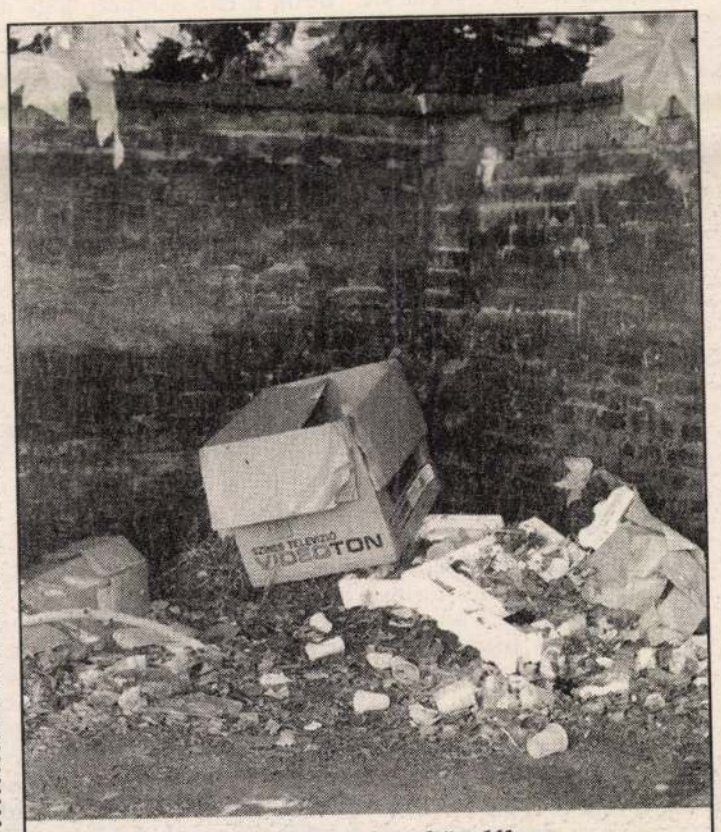

A vidéki autóbusz-pályaudvar közelében.

Ki mondta, hogy egy befektetés nem mobilizálható?

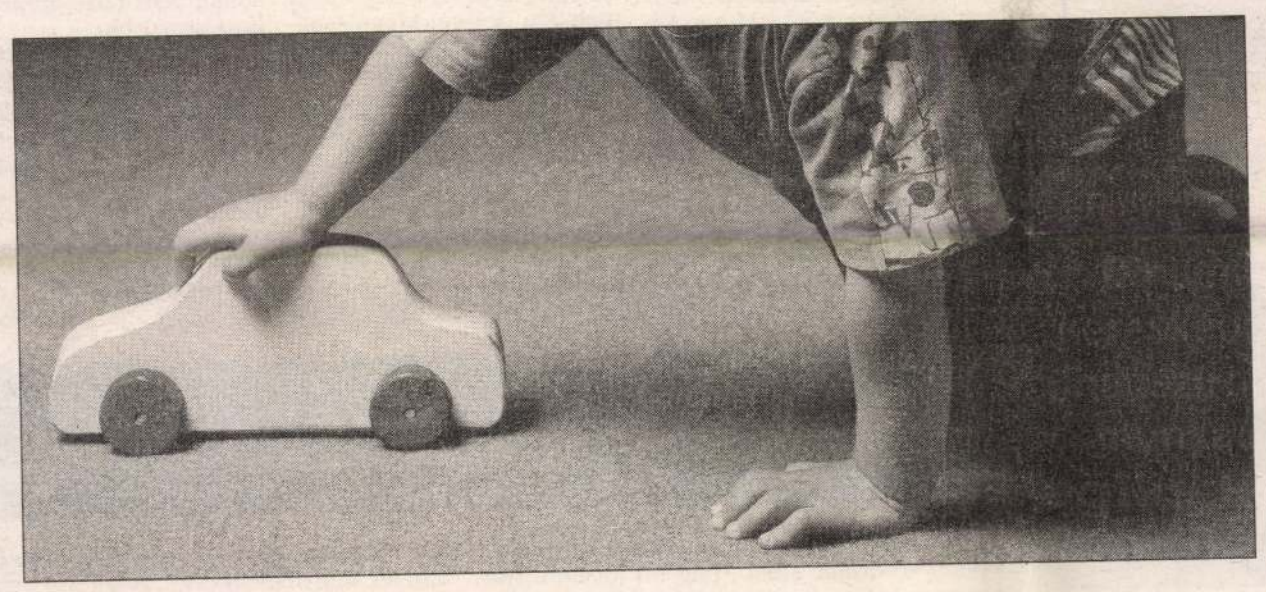

A Lakossági Kincstárjegy az 1 éves lekötés előtt, már akár 2 hónap után is visszaváltható, és akkor is kamatozik.

Jó tudni, hogy amikor Ön Lakossági Kincstárjegyet vásárol, és így egy évre megválik pénzétől, befektetése mégis könnyen mobilizálható.

A Lakossági Kincstárjegy az 1 éves futamidő lejártának napján az egyik legkedvezőbb, 19%-os kamatot fizeti! Ha Önnek azonban hamarabb van szüksége pénzére, akkor a Lakossági Kincstárjegyet már 2 hónap elteltével is visszaválthatja. És ami a legfontosabb: akkor is kamatozik!

A Kincstárjegy állami értékpapír, így visszafizetését az állam garantálja. Az Ön követelése nem évül el, ezért bármely értékesítő fiók köteles visszaváltani az Ön Kincstárjegyét.

A Lakossági Kincstárjegy augusztus 23-tól folyamatosan kapható a Budapest Bank és az OTP fiókjaiban, valamint az értékpapír forgalmazóknál. Ha tehát szeretné pénzét egyszerűen, rövid távra és jó hozamra befektetni, válassza a kézenfekvő megoldást!

Forgalmazóhelyek: ***Budapest Értékpapír és Befektetési Rt.*** *1052 Budapest, Deák F. u. 5.* • ***Budapest Bank Rt.*** *valamennyi fiókja* ***OTP Bank Rt.*** *kijelölt fiókjai* • ***Budapest Bank Rt. Győr,*** *Bajcsy-Zs. u. 18.* • ***Budapest Bank Rt. Sopron,*** *Színház u. 5.* • ***OTP Bank Rt. Győr,*** *Árpád u. 36.* • ***Qaestor Értékpapír Kft. Győr,*** *Aradi vértanúk u. 13.* • ***Co-Nexus Értékház Rt. Győr,*** *Batthyány út 23.*

KINCSTÁRJEGY
ÁLLAMPAPÍR

A KÉZENFEKVŐ BEFEKTETÉS

Ogilvy&Mather

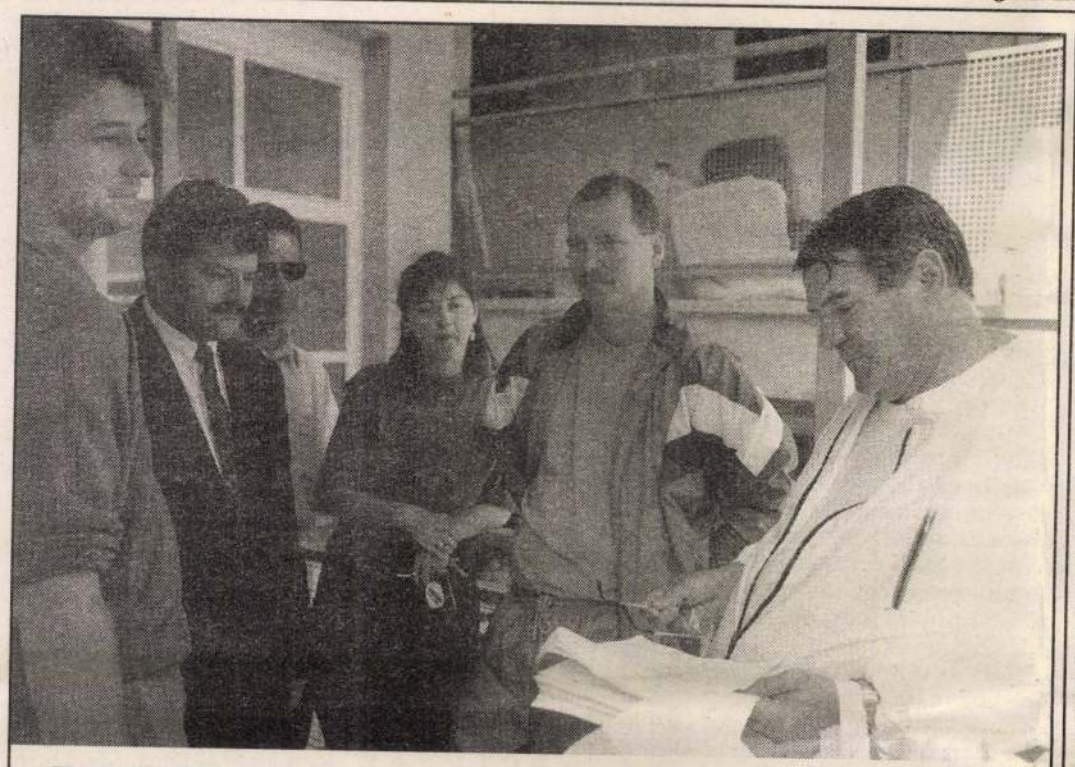

Hangos a folyosó.

Rendkívüli lakógyűlés

Adósság fejében elviszik a házat?

Rendkívüli lakógyűlésre kaptunk minap meghívót szóban, s még valamiféle tüntetést is ígértek a *győri Bajcsy-Zsilinszky út 72. szám* alatt. Ott voltunk. A huszonnégy lakásos társasház lépcsőházát bokáig érő homokban, kőtörmelékben gyalogolva közelítettük meg, az emeleten már állt a bál, a folyosó végén néhány kényszerköltözött család gyerekei élvezték a helyzetet hangos rivalgással. Mert ez nekik csak egy jó buli.

A történet annyi, mondja el *Tímár Béla, Mosolánszky Ferencné, Tóth László* és még sok más, hogy az APSZIS Építő és Szolgáltató Bt. megvette ezt a telket, amin jelenleg a félig kész ház áll, terveztetett rá egy huszonnégy lakásos társasházat és tavaly folyamatosan eladta a lakásokat négyzetméterenként 43.000 forintért. A vásárló választhatott, kulcsra kész állapotban vagy szerkezetkészen veszi át a lakást. A lényeg, hogy a szerkezetkész állapotot, tehát víz-, villany-, gázbevezetéssel, már nyár elejére ígérte a bt., a kulcsra kész állapotot pedig július 7-re. A szerződésnek van egy olyan kitétele is, ha a vásárló nem teljesíti a vállaltakat, akkor 28 százalékos kamat terheli, ha a bt. késik, akkor június 7-től a napi késedelmi kötbér, amit lakásonként tartozik kifizetni, ötezer forint.

Egyszer csak a kivitelezők, az építők innen szépen elvonultak, otthagyva az üres falakat, ugyanis a bt. nem fizeti tovább a munkájukat. Kérdezem Tímár Bélát, hogy akik már beköltöztek, azok hogyan laknak? Ugyanis se gáz, se víz, se villany az épületben.

– Kénytelen volt már néhány család gyerekekkel ideköltözni, mert úgy vásárolták meg ezeket a lakásokat, hogy adósságot csináltak és átmeneti megoldásokkal oldották meg a lakhatásukat. Másrészt azért is költöztünk be többen, mert arra gondoltunk, ha lakjuk a lakást, akkor a bt. adóssága fejében nem veszik el...képzelje, egy vagyont fizettünk a házért, ami nem a mienk.

– *Hogyan lehetséges ez?*

– A szerződésben írva van, hogy az APSZIS kötelezettséget vállal az alapító okirat elkészítéséért, és az épületet társasházzá alakítja, gondoskodik a vevő tulajdonjogi bejegyzéséről. Ez a mai napig nem történt meg.

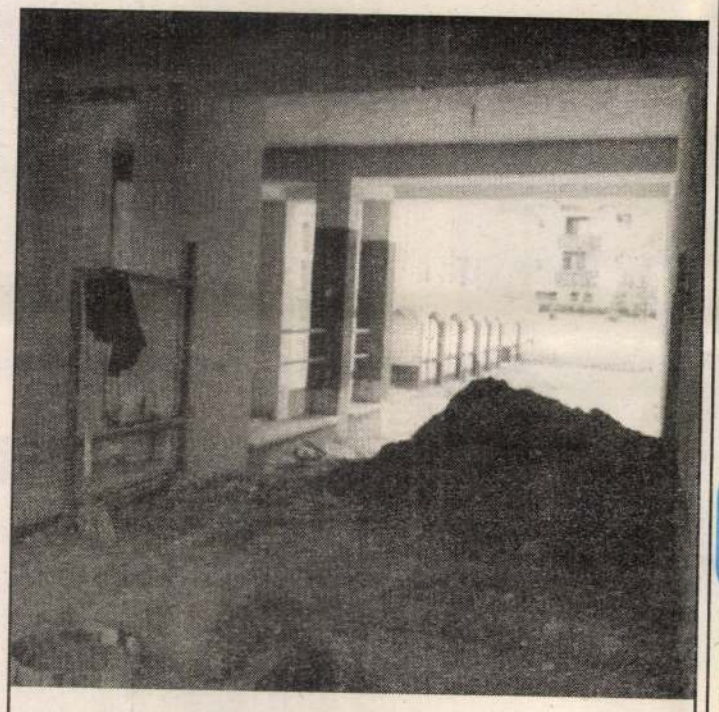

Elvonultak a kivitelezők.

– *Van, ahol már ég a villany?*

– Igen, néhányan elkezdtük a saját költségünkre újabb kölcsönökkel beköttetni a villanyt, a vizet, most rimánkodunk a gázosoknak, hogy a legelemibb körülményeket megteremtsük a bentlakáshoz, mert már nincs hol laknunk, lejár az átmeneti bérlemények határideje. De gondolja csak el, hogy a WC leöntéséhez is az udvarról hordjuk a vizet...

– *Nem látom ezen a lakógyűlésen a bt. képviselőit, hiszen nem akármi, forintban sem, az a szerződés, amit vele kötöttek.*

– Korábban nem álltak szóba velünk, most meg képtelenek vagyunk őket megtalálni.

(Ezzel mi is így voltunk. A szerk.)

Hát ennyi. A ház áll, a szél fúj, a por pedig kavarog... Ha kártyás lennék, azt mondanám, a pakliban sok minden benne van.

– GSZM –
Fotó: SZ. Ö.

A rajzoló publicista

Vélemény rajzban

Azt csinálta, amit szeretett és azt szerették benne, amit csinált. A *karikaturista Brenner Györgyről* van szó, aki sokkal többet tett, mint hogy karikatúrákat rajzolt volna. *Igazi publicista volt*, publicisztikáit rajzaiban fogalmazta meg.

Mindezt már, sajnos, *múlt időben*. Brenner Györgyöt az év elején e két rajzsorozat készítése közben *elvitte a sokadik szívroham*. Rajzait tartalmazó kötetéhez még maga válogatta a több száz karikatúrát. A könyv *Tizenötmillió* címmel meg is jelent a Scriptor-füzetek sorozatban, de a szerző már nem vehette kezébe azt.

A válogatott rajzokból tovább válogatva rendezték meg most a *Legújabbkori Történeti Múzeumban* az *In memoriam* Brenner György című kiállítást. Az október 3-ig látogatható tárlat ismerős és máig ható munkákat sorakoztat fel. Fura is volt látni, hogy a verniszázs közönsége némi kezdeti elfogultság után mennyire élvezi Brenner iróniáját, szellemességét. Pedig így van ez jól. Bizonyítékul szolgál, hogy nem holmi tiszteletkör ez a kiállítás, hanem igen tanulságos, elgondolkodtató és derűt fakasztó alkalom.

A Népszabadságból, a Magyar Nemzetből, a Mozgó Világból, a Hócipőből, a Ludasból, az Új Ludasból, az Úritökből ismerősek Brenner rajzpublicisztikái. Brenner a nagy, a messzeható publicisták egyike – írja a kiállítást kísérő kötet utószavában a műtörténész, Rózsa Gyula. – A kevesek, akik rendkívül mély ideákat képesek előadni rendkívül könnyeden, akik létkérdéseket tárgyalnak élvezetesen... Oly közvetlen hétköznapisággal szólít meg, beszél, mesél, látszólag anekdotázik, hogy minden műveltségréteggel és minden szociológiai szegmenssel azonnal szót ért. Közben pedig a história nagyon súlyos dolgokról, demokráciáról, nemzeti létről, gazdasági rendről és gondolkodói szabadságról szól. Brenner a mélyben drámai komolysággal, tragikus pátosszal éli meg ezeket a konfliktusokat.

Brenner végigrajzolta a rendszerváltozást. Anélkül, hogy egyetlen vezetőt is lerajzolt volna. Nem az elit érdekelte, ő a polgár, a nép, (a tizenötmillió?) magyar nevében, megbízásából és nekik szólt. Szókimondó, lényegbelátó gondolatokkal állt elő. És ezek a mondandók állják az idő próbáját. Nem csak politikai, gazdasági aktualitásuk révén.

Jellegzetes alakjai, az esendő kisember, a városi polgár, az elszegényedett nyugdíjas, a lét peremére került értelmiségi, az otthon elnyomott férj a legkülönbözőbb szituációkban tűnnek fel. Nagyméretű és a sokaságot egyéni vonásokkal felruházó ábrázolásai lírai bravúrok.

Brenner halkszavú, elegáns karikatúrái egyaránt hordoznak lírai és epikus elemeket, humoros és tragikus színeket, bohózati és groteszk vonásokat. Ennyi rajzát egymás mellé téve tűnik fel művészetének igazi mélysége. S nincs benne semmi ismétlés, semmi megunható.

(kádár)

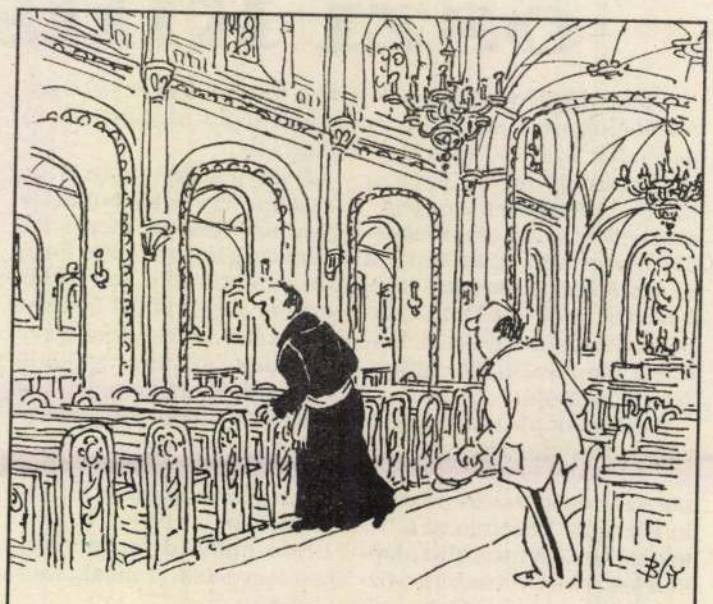

Gyónás.

– Nem. Nem akarok megtudni a HM-ről semmit!

Hímzéssel díszített házasság

A ház előtti verandán egy bácsika eszi éppen vacsoráját Téten, nagyon jóízűen. Kolbász, kenyér, paprika. Marokra fogja a kést.

– *Jó napot! Jenei Györgyöt keressük.*

– Én volnék. Tessék!

– *Úgy hallottuk, hogy a kedves felesége és ön is gobelineznek.*

– Én hímzek, a feleségem már nem, mert ízületesek a kezei. De kerüljenek beljebb.

A szobában a falon szebbnél szebb gobelinek, az asztalon gyöngyösen hímzett terítők díszelegnek. Ügyes kezű emberek otthona, mondhatni.

– *Ugye nem sértem meg azzal, ha azt mondom, furcsa ez egy férfikéztől. Hogyan jött az ötlet, hogy hímezzen?*

– A lányom, meg a feleségem varrtak, hímeztek. Én meg általában meg szoktam mondani a véleményem, így tettem akkor is. Persze ők azt felelték, mondani könnyű, próbáljam meg én. Eleinte gömböt nem tudtam varrni, mert az mind ovális lett, de addig nem adtam fel, míg nem sikerült. A kolhozban vezető beosztásban voltam, ott is ha valaki azt mondta nem lehet, akkor én megmutattam, hogy igenis lehet.

Igazából az egész ott kezdődött, hogy beteg lettem, hetekig a kórházban voltam. Reggel ötkor felkeltem és kiültem a tolószékbe és varrtam. Azt hitték, nem vagyok normális. De bizony, hogy az voltam.

– *Úgy látom, ön soha nem szégyellte és nem tartotta férfiatlan dolognak, hogy hímez.*

– De nem ám! Azt tartom gyengeségnek, aki azt mondja, hogy nem tudja megcsinálni se ezt, se azt. Olyan nincs. Én legalábbis ilyet nem ismerek.

– *Miért pont hímez és nem gobelinez?*

– Azt meghagytam a feleségemnek.

– *Ön mit dolgozott a nyugdíj előtt?* – kérdezem most már a feleséget.

– Pedagógusként dolgoztam. Negyvenkettőtől negyvennyolcig 240 gyerek járt az osztályomba, falusi összevont iskolába. Természetesnek vettem, hogy reggeltől este nyolcig az iskolában kell lennem, fél óra ebédszünettel. Arra esküdtem fel, hogy tanítsak. Meg is emlegetem azokat az időket, amikor hallom a harminc gyereket, tanítókat panaszkodni.

– *Most mivel foglalkoznak?*

– Ötszáz négyzetméter fóliánk van, abban paprika, paradicsom, de nem is akármilyen. Előtte virágokkal is próbálkoztunk. Ezerötszázféle, háromezer tő tulipán díszelgett itt a portánkon. A szépségük sok örömet szerzett, ám a magokat megvenni ma már szinte lehetetlen. Ma van 4500 tő paprika, majd két hold kukorica, meg két anyakoca és mindig sok kismalac. Ezt mind megkapáltam háromszor és megekéztem ötször a kistraktorral. Amíg dolgozni tudunk, addig élünk.

– A hímzéshez, a virágokhoz azt mondják nőies lélek kell.

– Szeretem a szépet és megpróbálom, amit csak lehet, megvalósítani. Egyszerűen ennyi. Úgy érdemes élni, ha szép az élet és ezek a dolgok teszik szebbé.

Hegyi Erika
Fotó : *Gui Angéla*

Később halasztják a Hoventát

A tervezettnél később, nem az őszi BNV-vel egyidejűleg, hanem október 12-én nyílik meg a *Hoventa Nemzetközi Kereskedelmi és Vendéglátó-technikai Szakkiállítás.*

Ismeretes, hogy a Hungexpo Rt. Budapesti Vásárközpont területén lévő B-pavilonja július 30-án kigyulladt és leégett. Személyi sérülés nem történt, az anyagi kár azonban jelentős: a tűz tönkretette a pavilonban lévő irodák berendezését, felszerelését. A kiállítási helyek átcsoportosításával sikerült elérnie a Hungexpónak, hogy mindössze a Hoventát kell egy hónappal később megrendezni, az őszi BNV a tervezett időpontban megnyílik.

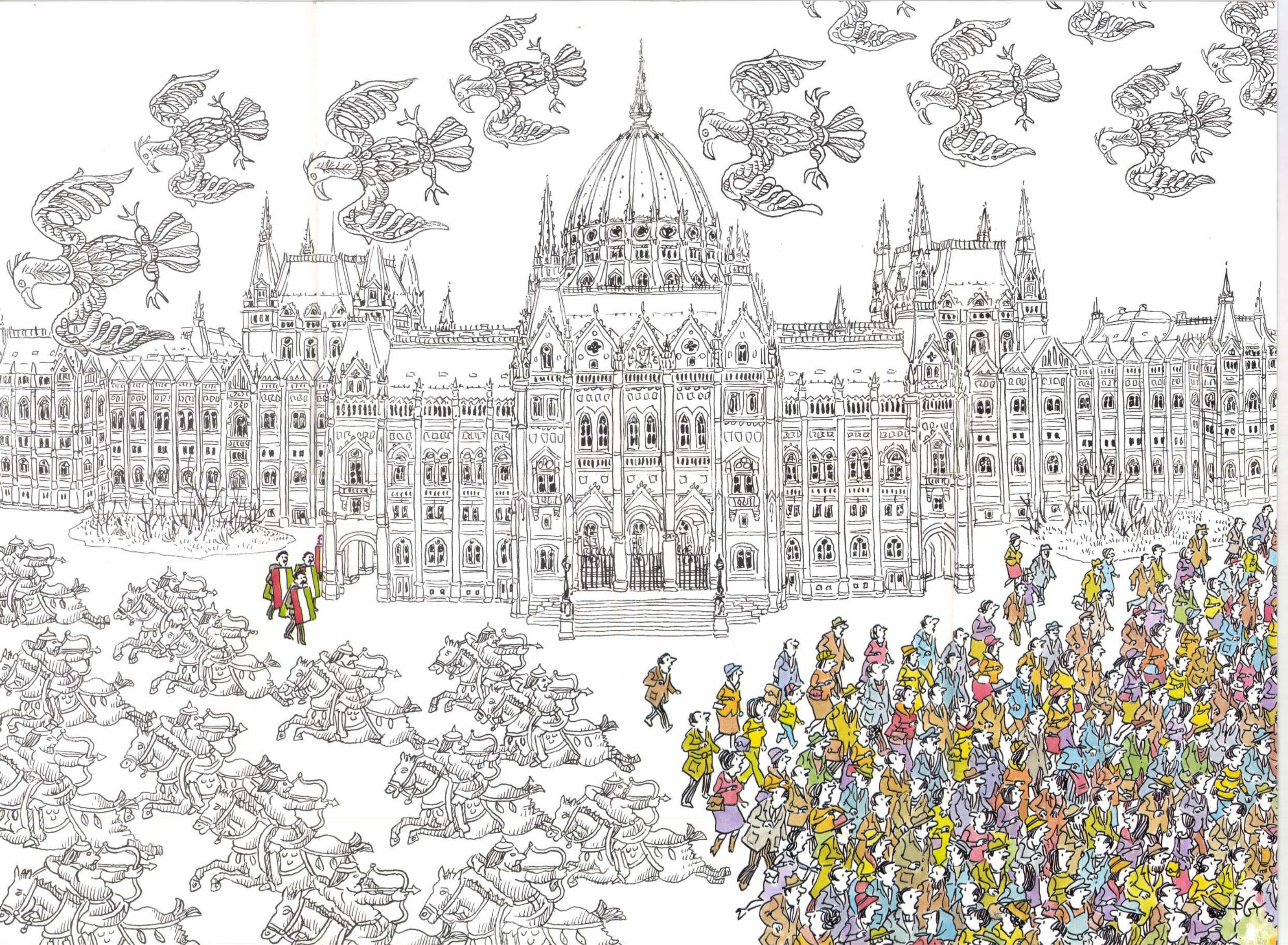

Brenner György

MOZGÓ VILÁG POSZTER

Brenner György: A turul háza

BRENNER GYÖRGY

Magyar Világ 1993/3

Ez itt a nekrológ helye. Ahol beszélnünk illene a karikaturista pálya szakmai minőségéről, rajztudásának pontosságáról, humorának polgári demokratikus karakteréről, a rajzait hordozó orgánumok politikai irányáról, és ezen belül jelenlétéről a Mozgó Világban 1988 januárjától 1993 januárjáig.

A rituális nekrológnak ezúttal nincs értelme. Mert Brenner ugyan az egyik, talán a legnagyobb magyar újsággrafikus volt, parádés technikájú mikrorealista, a típusalkotás bajnoka, a környezetismeret virtuóza, kinek ráadásul egy fikarcnyit se kellett világnézetén változtatnia rendszerváltás előtt, alatt és után, mert humora, mondanivalója, jóslata úgy volt érvényes, ahogy rajzba fektette, de ha erről írunk, nem a lényegről írunk.

Nem ezért, nemcsak ezért szerettük. Zsenik, bölcsek, morális atléták előbbutóbb megfordulnak egy szerkesztőségben. Egy szerkesztőség arra való, hogy gyűjtsön belőlük néhányat.

Gyuri, mint egy „elsőrajzoló", oly félszegen tette elénk a sokórás munkával alkotott poszterterveket, a zsenialitás, a bölcsesség, nem utolsósorban pedig az erkölcsi kiállás e szabálytalan dokumentumait. Csöndben, diákos drukkban ülte végig okoskodásainkat, aztán másnap az újságból tudtuk meg pirulva, többet tudott az igazságról, csak nem akart terhelni minket vele. Nem gőgből. Inkább szelídségből.

Néha megadatott, hogy közeget alkothattunk köré. Hálás volt minden pro-
128 dukcióért, udvariasan és erősen figyelt minket, ahogy általában a világot. Talán innen van, hogy rajzolt világában nincsenek gonosz emberek, csak gyarlók, nincsenek aljasok, csak butuskák, nincsenek randák, csak előnytelen külsejűek. Izgatta az irracionalitás: hűvös – nem jó szó –, meleg racionalitással védekezett ellene.

És részletekkel, részletekkel, részletekkel. Mintha az élet- és kultúratények hálóba mintázott rendjével remélné csapdába ejteni a megszámlálhatatlan és megközelíthetetlen lényeget. A csábító filozófiája szerint igaz, hogy nem lehet minden nőt elcsábítani, de törekedni kell rá. Brenner a részletek elcsábítását tűzte maga elé feladatul. Sokezernyi cédélemeze és könyve, rajzaiban a sokezernyi gótikus mérmű és tollal egyenként húzott fűszál a nem korrektül működő világ mennyiségi, vagy ha úgy tetszik, erkölcsi ellenpontját hivatott bizonyítani. Lett hát súlya, tétje, ha egy focilabda a rajzon betörte a katedrális ablakát, ha egy turulcsapat elröpült a Parlament fölött, és hát ha az életben megettünk nála néhány szendvicset.

Kenyérkéin szisztematikus rendben egy szelet uborka, egy szelet keménytojás da capo al fine hímződött ornamentikává. A másikon olajbogyó és marhanyelv strukturálódott arabeszkké. Egy címlapra elegendő műgond hevert a tálakon. Miért csinálta ilyenre, ha tudta, úgyis mindent megeszünk, és miért mertük összedúlni, ha ilyen szép a tál?

Utókorra váró, esztetizáló kérdés.

Most úgy érezzük: csöndes elégtétellel figyelte, hogy munkája többet ért, mint amire készültünk, hogy egy bűntudatos, megilletődött pillanat után az egész kínálatát éppúgy felfaltuk, mint váratlan ajándékát, az immár lezárt életművét.

P. Sz. J.

egymást töri, tolja, / S a kanász jóltevő kezeit csókolja: // Nem másképp tevének a lelkes cigányok:"

Az emberi nem alsóbbrendű és felsőbbrendű lényekre való felosztásának csak az egyik alesete az, amikor ezek a rendek népnevesítve vannak. A klasszikus operettséma optimista, kellemdús és nemzetsemleges formában rögzíti az emberi világ „természetes" megosztottságát a nagyszerű emberek és a kisszerű emberek között. A művek tömegével beidegzett konvenció hordozza az üzenetet a világ rendjéről. Mintha az Úr két pár Ádám-Évát teremtett volna, egy primadonna-bonvivánt és egy táncoskomikus-szubrettet. Ezek ugyanis keresztben nem szaporodnak, a nagyszerű is és a kisszerű is annak születik, ami. A két emberfaj közül csak az egyikben férnek el a nagy érzelmek, a nagy ambíciók és a nagyáriák, igazából ezek *az* emberek, a szuverének, de azért a másik, az animális igényekkel kitöltött faj is igen rokonszenves, sőt alkalmasint rokonszenvesebb lényekből áll. E fajok képében nem a Jó és a Rossz áll szemben egymással, mi több, ezek nem is állnak szemben egymással, nem zavarják egymás életterét, mivel azok nem egymás mellett, hanem egymás fölött helyezkednek el. Ezek együttműködnek és együttesküsznek.

Nincs ebben a fajelméletben semmi, ami a befogadó veszélyérzetét mozgósítaná, az ellenanyag termelődését megindítaná, a szalonképességgel kapcsolatos kételyeket előhívná. Ez egy ártatlan, implicit fajelmélet, amely természetessé teszi számunkra az alsóbbrendű és a felsőbbrendű ember, az úrfajta és a szolgafajta megkülönböztetését, és ezzel megnyitja szívünket és elménket mindenféle fajelmélet előtt.

Ez a kétszintes séma és a legkülönbözőbb műfajokban honos előzményei azt az üzenetet hordozzák, hogy az úrság és a szolgaság genetikai kategória. Akinek a szerelme úri mélységű és úri tartású partnerhez kötődik, arról ki fog derülni, hogy úrnak született akkor is, ha csecsszopó korától koldustanyán nevelkedett. Ez így van már Shakespeare-nél, Molière-nél és Goldoninál is.

A modern fajelmélet az úrság és a szolgaság genetikai kategóriáit népnevesíti a megállapodott rendi társadalom és a megállapodott polgári társadalom közötti átokföldjén.

Az alsóbbrendű faj delegátusai a felvilágosodás legtudatosabb operáiba is belemásztak. A korszak számtalan elfelejtett „varázs-operájából" (melyek közül minden valamirevaló hangszerre jutott néhány) belemásztak a Varázsfuvolába, és a korszak számtalan elfelejtett szabadító operájából (hiszen csak Florestan és Leonóra történetét megírták már Beethoven előtt hárman) belemásztak a Fidelióba. Úgy lehet, másképp klasszifikálja Papagenót és Papagenát, Jaquinót és Marcellinát a partitúra, mint a szövegkönyv, de a mi szempontunkból nem az esztétikai minőségnek van jelentősége, hanem annak a ténynek, hogy a séma beidegződésének a folyamatába Mozart és Beethoven is belesodródik.

A rendi kereteket szétrúgó, felszabadító nagy művek egész sora szolgál a faji megosztottság sémáinak történelmi lerakataként. Ezek a művek nemcsak azt tudják adni, mi lényegük, hanem annak ellenkezőjét is. A fajelmélet tápanyaga feloldódik a szabadság tápanyagában, mint a cukor a teában.

Persze minden emberi táplálék mérgező – a vesénktől elvonatkoztatva. Ez a szellemi takarmányunkkal is így van. Ha tehát a szellemi mérgezésveszélyt (értsen ezen bárki bármit) az input oldaláról kívánjuk elhárítani, akkor csak szellemi éhínséget teremthetünk, és legfeljebb a mongoloid idióták körében érhetünk el kielégítő eredményt. Érdemesebbnek látszik azzal foglalkozni, hogy miként működik a társadalom szellemi veséje. A jobb meg a bal.

Brenner György

A NAP KÉRDÉSE

Miért szüneteltetik az Új Reflektor Magazin adását?

Válaszol: Ilkei Csaba

Nahlik Gábor, a Magyar Televízió elnöki jogkörrel felruházott alelnöke tegnap levélben közölte Ilkei Csabával, hogy országgyűlési képviselő, illetve -jelölt a tv-ben nem vezethet műsort, ezért a választásokig szüneteltetni az Új Reflektor Magazin című, Ilkei által szerkesztett és vezetett érdekvédelmi adást. Ilkei Csabát már nem először érte ilyen „meglepetés".

— Most hogyan fogadta ezt a döntést, mert korábban minden fórumot bejárt igazáért.

— A legmeglepőbb az, hogy néhány hete értesített írásban *Kocsis L. Mihály* műsorigazgató: tekintettel a nézői igényekre, szeptembertől ismét délután sugározza a tv az Új Reflektor Magazint, s a jelenlegi harminc perc helyett negyven percre nő a műsoridő. Ezt szóban néhány napja *Murányi Mihály* belpolitikai főszerkesztő is megerősítette. Kész a jövő heti műsor, de nem tudom mi lesz vele, mert az alelnök levelében nem közölte, mikortól akarja szüneteltetni a műsort. A döntést politikainak, önkényesnek és megalapozatlannak tartom.

— Nahlik Gábor a szerkesztőbizottságra hivatkozik. Van-e törvényes alapja annak, hogy országgyűlési képviselő nem vezethet műsort, illetve most már nem is lehet műsora az MTV-ben?

— Nincs olyan jogszabály, amely kimondaná az összeférhetetlenséget a képviselőség és a műsorvezetés között. Ez már 1991-ben kiderült, amikor *Hankiss Elemér*, a tv elnöke arra kért, hogy csak szerkesszem, de ne vezessem a műsort. Hankiss akkor megnézte az érvényes jogszabályokat, konzultált *Szabad György* házelnökkel és visszakozott. A mostani döntést egyértelműen politikai döntésnek tartom, nem félek levonni a következtetést: kritikus érdekvédelmi műsorunkat nem szereti az önkritikátlan kormány, s minden retorziós intézkedés kitelik tőle. Ezt a megállapodásomat arra alapozom, hogy sem a MÚOSZ etikai szabályzatában, sem az MTV új etikai kódexében nem szerepel: országgyűlési képviselő nem vezethet műsort. További pikantériája a dolognak, hogy független képviselő vagyok, nem tartozom politikai párthoz és még magam sem döntöttem el, indulok-e a következő választáson, tehát erre hivatkozni „nem életszerű". Egyébként azt is érthetetlennek tartom, hogy az alelnök nem a Magyar Televízió dolgozójának írta a levelet, hanem az országgyűlési képviselőnek. Ez utóbbi minőségemben soha nem volt műsorom a tv-ben.

Sámán Ildikó

Marad pénz a rászorultak segélyezésére is

Kandallókampány Zuglóban

Máris sanda szemek merednek a polgármesterekre, pedig hol vannak még a választások! Dehát minél előbb, annál jobb. Mármint a gyanakvás. A piac-ügy miatt reflektorfénybe került kispesti polgármesterről tudni vélték, hogy lakást épít magának közpénzen. Nem így történt. Budafokon álcázott polgármesteri rezidencia épül egy árnyas domboldalon, jött a következő súgás. Dombot találtunk, rezidenciát nem. Legutóbb Zugló polgármesterasszonyára dobtak követ: luxusirodát építtet magának, kandallóval, miközben máris elfogyott a szociális segélykeret.

Valóban folyik valamilyen építkezés a jó öreg Pétervárad utcai épület felső fertályán. A dolog meglepő, mert a lakóházból 1936-ban hivatallá előlépett épületnek ezidáig nemigen volt része felújításban. A bejelentő annyiban nem tévedett, hogy csakugyan szétdobták a polgármesternő szobáját. Meg a titkárnőét. Meg a tárgyalót.

— Jól látja, itt felújítás folyik — mondja *Kardos Zsuzsanna*, polgármester. — Elkerülhetetlen volt, mert a fal beázott, a vezetékek kilógtak, a parkett elkorhadt, a közelmúltban tűz is volt. De nem ezzel kezdtük. Érdekes, hogy a bejelentő arról már nem szólt, hogy tavaly tizenkét és fél millió forintos költséggel ügyfélszolgálati irodát hoztunk létre, ötmillióért kialakítottuk a képviselői irodát és tanácstermet, megfelelő munkafeltételeket teremtettünk a vállalkozási és a településfejlesztési ügyosztály számára. Megnövekedtek a feladataink, az idén tovább akarunk terjeszkedni. Várjuk, hogy kiköltözzenek az itt tartózkodó díjbeszedők, s megürüljön a polgármesteri hivatalban levő lakás. Nem hiszem, hogy a polgármester irodájának ki kellene maradnia a felújításból, s foltos szőnyegen, málló falak között kellene fogadnunk ügyfeleinket és vendégeinket.

— Hol lesz a kandalló?

— Kandalló . . .? — csóválja meg a fejét Kardos Zsuzsanna. — A kandalló egy cseresznyefából készült díszlet lesz az íróasztalom mögött, ahol eddig egy ócska furnérlemez húzódott.

— Mibe kerül az átalakítás?

— A titkárnő szobájával és a tárgyalóval együtt ötmillióba.

— És azért jut segélyre is?

A polgármesternő kimutatásokat vesz elő.

— Hazugság, hogy itt tavasz óta nincs segélyfizetés — mondja. — A dokumentumok szerint június 30-ig 70 millió forint segélyt fizetett az önkormányzat a rászorulóknak, ez az évi segélykeret 46—48 százalékát teszi ki. — Ráadásul nemcsak szociális, nevelési és átmentési segélyt nyújtunk, hanem lakásfelújítás címén is adunk pénzt, sőt a legrászorultabbak díjhátralékainak egy részét is kifizetjük. A második félévben a szokásos segélyeken kívül tankönyv- és tanszersegélyt is folyósítunk, s év végén gyerekenként több mint háromezer forintot adunk a nagycsaládosoknak.

— Ki haragszik önre?

— Ismert fogás a választási kampány kezdete előtt támadást indítani az aránylag jól működő önkormányzatok ellen.

— A polgármesterasszony milyen pártállású?

— SZDSZ-es vagyok.

Nem nevezi meg, kit, kiket vél felfedezni támadói között. Az is lehet, hogy már megbánta azt a nyomorult cseresznyefa műkandallót. Mert forrongó, vagy inkább fortyogó politikai életünkben a dolgok gyakran visszájára fordulnak. S választások előtt nem mindig szerencsés polgármesteri irodát glancolni.

Horváth Ildikó

Jótékonyság betegekért

Elkülönített pénzalapot létesít a Magyar Vöröskereszt a délszláv háborúban megsebesült gyerekek magyarországi gyógykezelésére — mondta az MTI-nek *Légrády Eszter*, a szervezet szóvivője.

Mint rámutatott: a Magyar Vöröskereszt saját erejéből képtelen lett volna egy ilyen vállalkozást finanszírozni, ám egy televízióban elhangzott felhívás nyomán sorra érkeztek a felajánlások a szervezethez e jótékony célra. A Magyar Kórházszövetség elnöke is nemrégiben együttműködési szándékáról biztosította a Magyar Vöröskeresztet.

Ezek után pedig már csak az a legfontosabb, hogy megfelelő pénzadomány érkezzen az MKB 203-29725-7007-es csekkszámlára. *(MTI)*

Új ösztöndíjrendszer

Kálmán Attila a felsőoktatás mérföldkövének nevezte július 13-át, amikor az Országgyűlés elfogadta Magyarország első önálló felsőoktatási törvényét. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium politikai államtitkára erről kedden Debrecenben beszélt a Református Kollégiumban.

A közoktatási minisztérium államtitkára a konferencián bejelentette azt is, hogy újjászervezik a magyar ösztöndíjrendszert, s várhatóan 1994 szeptemberétől vezetik be a tandíjakat. Utóbbit csak abban az esetben, ha kidolgozzák a kompenzálás módját, vagyis, hogy a tandíj levonható legyen az adóalapból, hitelből is finanszírozható legyen, a rászorulók pedig kapjanak mentességet. *(MTI)*

Felemelik a tévé előfizetési díjat is?

Üres a kassza huszadika előtt

(Munkatársunktól)

Az MTV hónapok óta nem utalja át azokat az összegeket, amelyeket az elvégzett munkáért nem készpénzben vesznek fel az érdekeltek. *Szilárd Tibor* gazdasági főigazgatót kérdeztük ennek okáról. Arról nincs szó, hogy több hónapon át „szervezetten „pihentetnék" a kifizetéseket, mondta. Az előfizetési díjak beérkezése, azaz minden hónap 20-a előtt erősen lecsökken a cég számlaegyenlege, ezért valóban előfordul késedelmes kifizetés.

A Magyar Televízió gazdasági helyzetéről a főigazgató elmondta, az évet áfa- és tb-tartozással kezdték, az ezek kifizetésére egy összegben kapott 500 milliós támogatást most folyamatosan kell törleszteniük, a havonta mintegy 100 milliós költségvetési támogatásból. Az MTV-nek juttatott 1 milliárd másik felét a halaszthatatlan beruházásokra költötték. Gondot okoz, hogy az IP-vel ugyan előnyösebb reklámszerződést kötött az MTV, ám ennek nyereségét elviszi az áfa-emeléssel jelentkező többletköltség. Többet kell fizetniük a sugárzásért is.

A főigazgató megerősítette, hogy az 1994-es költségvetés előzetes számításai szerint az MTV nem kap költségvetési támogatást, a működéséhez szükséges költségek fedezésére az előfizetési díjak emelését tervezik. Szilárd Tibor szerint ehhez egyelőre hiányzik a díjak törvényi biztosítása, a televízió működését ilyen bizonytalan forrásra nem lehet alapozni. Úgy látja, a lakosság körében nagy ellenállást váltana ki a díjemelés, a televízió ugyanakkor szigorúbb díjbeszedési rendszer bevezetése nélkül csak bizonytalanul jutna az összeghez. A főigazgató példaként említette Angliát és Olaszországot, ahol adószerűen szedik az előfizetési díjakat, a „kalóznézést", a befizetések elmulasztását pedig szigorú pénzbüntetéssel sújtják.

Meggyőződésem, mondta Szilárd Tibor főigazgató, hogy a költségvetés nem vonulhat ki egyértelműen a televízió finanszírozásából. Bizonyos műsorok — például a regionális, a nemzetiségi, az oktatási — fenntartását nem lehet fedezni az előfizetési díjakból. A főigazgató az olasz közszolgálati RAI példáját említette, amely célelőirányzattal, azaz meghatározott feladatokra (és nem utólagos elszámolásra, „számolatlanul") kapja a központi támogatást, bizonyos feladatokra bizonyos összeget, így jut pénz például az olaszon kívül a négy nyelven sugárzott nemzetiségi műsorra.

Magyarországon is a célelőirányzott finanszírozás rendszerét lenne ajánlatos bevezetni; tisztázni, miből kell fedezni a közszolgálati műsorokat, mire fordítható az előfizetési díj, és így tovább. Ehhez át kell gondolni, hogy a televízió mennyi műsort készít saját erőből, menynyit megrendelésre, menynyit érdemes vásárolnia. És mindenek előtt tisztázni kell, milyen összeg áll az MTV rendelkezésére, és az mire elég. Ehhez például azt is végig kell gondolni, szükséges-e a jelenlegi hosszúságú sugárzási idő, illetve érdemes-e, szabad-e minden műsort saját erőből előállítani.

Olcsó kőolaj, drága benzin

Júliusban 16 dollár alá csökkent az OPEC referenciaára, és még olcsóbb lehet az olaj, ha az OPEC-tagállamok nem hagynak fel a túltermeléssel – adta hírül a minap a távirati iroda. Az optimizmusunkra tehát minden okunk megvolna – feltéve, ha a nálunk működő olajtársaságoknak sikerül a benzinárban is érvényesíteni ezt a kedvező világpiaci trendet.

— Mire számítsunk? — tettük fel a kérdést *Mosonyi Györgynek*, a második legnagyobb magyarországi üzemanyagforgalmazó cég, a Shell vezérigazgatójának.

— Sajnos ez egy régebbi jelentés, hiszen augusztus első két hetében éppen ellenkező a világpiaci ármozgás, s jelenleg 17,10 dollár körül alakul egy barrel yersolaj ára. Ebből is látszik, milyen gyorsan képes követni az olajár a világpolitika eseményeit. Márpedig az amerikai készletek radikális csökkentése, a boszniai válság rendezésének elhúzódása mind-mind befolyással volt az árakra. Kedvezőnek tekinthető azonban, hogy az amerikai áremelkedés még nem érezhető az európai termékárakban.

— Nálunk mindenesetre augusztus elsejétől drágább 1 forinttal a benzin. Mit tapasztaltak, érezhető-e forgalomcsökkenés?

— Nem jellemző. Már amiatt sem érezhető visszaesés a forgalomban, mivel az idén nem is volt igazi nyári szezon. Úgy is mondhatnám, az idei csúcs laposra sikerült.

— Talán nem véletlenül. Tőlünk délre és északra még mindig sokkal olcsóbban lehet tankolni.

— Mi is megfigyeltük, hogy a magyar turisták főként Szlovéniába, Horvátországba, de még Szlovákiába is üres tankkal indulnak nyaralni.

— Lehet, hogy jobb lett volna, ha mégsem emelnek?

— Az az 1 forintos áremelés már tényleg nem nyom sokat a latban a 15-20 forintos árkülönbözethez képest, ami ma például a magyar és a horvát árakra jellemző.

— És mi lesz az ősszel? Őszre azt ígérték — igaz, ez a MOL illetékese volt —, hogy nyáron mindenütt árat emelni szokás, ebből következően, ugye, szeptembertől ennek fordítottjára kellene számítanunk . . .

— Erre azt mondhatom, amibe az előbb már belekezdtem: a nyáron hozzánk hasonlóan Nyugaton sem mutatkoztak nagy áremelések. Pontosabban nem is igen következett be a már megszokott szezonális áremelkedés, s emiatt kérdésessé vált, hogy egyáltalán fognak-e csökkenni a termékárak. Miután Magyarországon a nyugati termékárak a mérvadók az árkalkulációban, ezért várhatóan kora ősszel, szeptemberben talán nem valószínű árcsökkentés. Hogy aztán később mi lesz, most még nehéz lenne megjósolni, hiszen mint mondtam, szinte napról napra mozognak az árak a világpiacon. Egy azonban biztos, s ezt fontos lenne leszögezni: a magyarországi olajtársaságok az idén májustól saját hatáskörben mindössze 3 forintot emeltek a benzinárban, s ennek oka is csupán a forint-dollár árfolyamváltozása volt.

Varjú Frigyes

Aerosztrájk?

Egyre reménytelenebb, hogy megállapodás születik a béremelésről a repülőgépek karbantartását végző Aeroplex cég vezetése és a szakszervezet között, miután a keddi egyeztetés is sikertelenül zárult — nyilatkozta *Hegedűs Tibor*, az érdekképviselet ügyvezető elnöke az MTI-nek kedden.

A közel egy hete tartó tárgyalásokon a cég vezetése érdemi ajánlatot még nem ismertetett, sőt a Malév vezetése mereven elzárkózott minden kompromisszumos megoldástól. Ezért egyre valószínűbb, hogy csütörtöktől sztrájkkal támogatják bérkövetelésüket a repülőtéri karbantartók.

4
ARCOK ÉS ÁL-ARCOK
POLITIKUS PORTRÉ
Szervezője vagy elszenvedője volt Grósz Károly a nagy átmenetnek?
Ha kíváncsi a politikus igazi arcára, és arra, hogy hogyan látja a történteket 3 év távlatából legyen a TV4 vendége a képernyők előtt csütörtök este 21.30-kor
(Ismétlés vasárnap 10.30-kor.)

Edward és Gizella

A budapesti színházak többsége szeptember közepétől fogadja a közönséget. A legtöbb teátrumban máris beindult a „nagyüzem", a felújító próbákkal és az új bemutatók előkészületeivel.

A Radnóti Színház repertoárdarabbal, *Tábori György* Jubileum című munkájával indítja szeptember 24-én a szezonját. Október közepén viszont *Ibsen* Rosmersholmját mutatják be, *Valló Péter* rendezésében, a főszerepben *Kováts Adéllal* és *Bálint Andrással*.

A Rock Színház társulata a jövőben is több helyszínen játszik, így az Operettben és az Arany János Színházban is. Az évad első premierje a Bethlen téri Csikszínházban szeptember 28-án lesz, mégpedig John Weindman—Stephein Sondheim: Orgyilkosok című musicalje, amelyet *Xantus János* állít színpadra.

A Madách Kamarában megállás nélkül játsszák a Neil Simon az Ölelj át! című komédiáját. A Teréz körúti Madách szeptember 28-án a Macskákkal nyit.

A József Attila Színház szeptember 26-án a Pál utcai fiúkkal kezdi szezonját, de közben már próbálják a Gypsy című musicalt, *Szegvári Menyhért* vezetésével, a főszereplő *Galambos Erzsi* lesz.

A Józsefvárosi Színház premierrel kezdi évadját, igaz csak októberben, akkor *Marlowe* II. Edwardja kerül színre, *Ruszt József* rendezésében, a címszerepben *Gállfi Lászlóval*. Ezt követi még abban a hónapban újabb premier, Móricz Zsigmond Nem élhetek muzsikaszó nélkülje, amelyet a színház ismert színésze, *Derzsi János* állít színpadra.

A Szegedi Nemzeti Színház is csak október 1-jén fogadja a közönséget. A Trubadúrral kezdik az évadot, majd október 6-án, *Angyal Mária* rendezésében az Anyegint mutatják be.

Galambos Erzsi a Gypsyre készül

Tapolcsányi Éva felvétele

A veszprémiek augusztus 20-án Kovács Attila—Asztalos István rockoperáját, a Gizellát játsszák először. Szereplők: *Oravecz Edit, Szeles József, Szakács Eszter*. A darab rendezője: *Vándorfi László*.

Még egy történet Elbertről?

Film Herman Tibor rejtélyes haláláról

Érdekes prózai szépirodalmi munkák, erőteljes publicisztikai írások, csípősen szellemes glosszák ismert szerzője Odze György. Egy évtizednél is régebben írta Lordok háza című színdarabját. Jó tíz évig kellett várnia, amíg a Komédium — elsőrangú előadásban — tavaly műsorára tűzte.

Hasonló sorsa lesz-e vajon egy frissebb munkájának? Műfaja: filmforgatókönyv, a címe: *Herman Tibor rejtélyes halála*.

Egy éve tudok a létezéséről, arról is, hogy a tv meg- és átvette, megrendezését *Várkonyi Gáborra* kiosztotta. Ám azóta: sehol semmi. Ezzel szemben a közelmúltban olvasható volt valahol a *Gyöngyössy—Kabay* rendezőpáros nyilatkozata, miszerint már el is készültek új filmjükkel, amely, ha áttételesen, ha elvonatkoztatva, ha különböző más hasonló fogantatású történetet egybeszőve is, lényegében *Elbert János* titokzatos haláláról szól.

— A Herman Tibor rejtélyes halálát tehát megelőzte, ha úgy tetszik: leköröz te Gyöngyössyék hasonló témájú filmje. Akkor mi lesz az Odze-film sorsa?

— Nem tudom. Gyöngyössyék nyilatkozatát én is olvastam és abból azt látom: sok a különbség az ő felfogásuk és az én elképzeléseim között. Én, azt hiszem, kevésbé intellektuálisan, elvontan és általánosan kezelem a dolgot, ha más névvel is (Herman Tibor), de minden mozzanatban jól felismerhetően Elbert Jánosról van szó, egy politikai gyilkosságról, mert meggyőződésem, hogy ez az ügy az volt és ezt megpróbáltam forgatókönyvemben bizonyítani is — mondja Odze György.

— És a tv most már nem vállalja a könyvet?

— Nem tudom. Nem szólnak egy szót sem, én meg túl büszke vagyok ahhoz, hogy érdeklődjem, hiszen a könyvemet kifizették. A múltkor egy fogadáson, véletlenül találkoztam az egyik vezető tévéssel, ha már összefutottunk, tőle megkérdeztem, nem tud-e valamit a munkámról. Ó, öregem, annyi forgatókönyv lett itt a múltban rendelve és kifizetve, halomban állnak, körülbelül ezt felelte.

— Egyébként Elbert halálának (meggyilkolásának?) pontos körülményeit eddig senki nem tárta fel, még a róla szóló könyv sem. Odze György forgatókönyve megteszi?

— Megpróbálom. Nálam Elbert, illetve Herman utolsó napja ámokfutás. Azért megy le a Balatonra, mert lecsalják azok, akik el akarják tenni őt láb alól és (nálam) azzal zsarolják, aki a legkedvesebb a számára: a fiával. Hogy elrabolták. És a siófoki bányászüdülőben nem romlott el a kávéfőzőgép, ahogy akkor mondták, hanem, az én teóriám és könyvem szerint: ott itattak meg egy olyan kávét Herman professzorral, amely preparálva volt és olyan hatást gyakorolt rá, hogy utána belefulladt a móló melletti nyolccentis vízbe.

— Szóval: politikai krimi?

— Igen, de szól a rendszer társadalmi légköréről is, a mindenütt jelenvolt bizalmatlanságról.

Barabás Tamás

A „Brenner-szigetcsoport"

Csak szubjektív sorokat tudok írni róla, mert nem csupán csodálója voltam elbűvölő művészetének, de a barátom is volt *Brenner György*, néhány évig ugyanabban a szerkesztőségben dolgoztunk. Így aztán nemcsak a műélvező örömével, de cseppnyi meghatódottsággal és szomorúsággal is nézem az *In memoriam B. Gy.* címmel a Várpalotában megnyílt kiállítását. Azzal egyidejűleg jelent meg *Tizenötmillió* címmel egy remek válogatás rajzaiból a Mécs László Kiadó Scriptor füzetek kiadásában.

Tavaly nyáron interjút készítettem vele és a többi között megkérdeztem: *„Ugye nem kellemetlen, ha megkérdem, nem gondolod, hogy rajzaid, bár eredetiek és bűbájosak, de meglehetősen egyformák?"* Ezt válaszolta: *„Nem gondolom, hanem tudom! Az én humorom verbális, nálam a szöveg az igazán fontos, a rajz azt csak illusztrálja!"*

Aszály: Átkozott ellenzék

Az „elsősorban verbális humora" mögött egyéni filozófia állt, éles megfigyelőkészség, naprakész kommentálása az eseményeknek, bátor szókimondás, határozott állásfoglalás, éles- és tisztánlátás. Elsősorban a kisember költője (rajztollal) volt, olykor keserűen vidám publicistája karikatúrával. *Farkasházy Tivadar* (akinek *Hócipőjében* állandó oldala volt) egyszer így jellemezte: *„Brenner népszerűsége akkora, hogy egy hágót is elneveztek róla!"*

B. T.

Jelszínház Budapesten

A Hallássérültek Országos Szövetsége szeptember 20. és 26. között nemzetközi találkozót szervez Budapesten és Szentendrén. Mégpedig azzal a céllal, hogy felhívja a halló társadalom figyelmét a szervezet problémáira, illetve a tagok „kommunikációs gátoltságukból" adódó gondjaira.

Az egyhetes program egyébként érdekes kulturális eseményeket is tartogat. Lesz képzőművészeti kiállítás, kirakodóvásár és filmvetítés. Megismerkedhetünk az írországi Jelszínház különleges produkcióival, és *Király Pál* siket amatőrszínésszel, aki gálaműsort ad az eseménysorozat végén. A fővárosi siket szervezet rendezésében nemzetközi autós ügyességi versenyt is tartanak a Felvonulási téren.

Ozirisz, segíts!

Nem véletlenül választotta *Oziriszt* névadóként az egyik, képzőművészeti alapítványunk. Ugyanis Ozirisz az öröklét isteni szimbólumát jelképezi az egyiptomi mitológiában. Tehát: az Ozirisz Alapítvány mindenekelőtt a XX. századi magyar képzőművészet jeles alkotóinak életművét szeretné megőrizni, illetve új életre kelteni. Kivált azokét, akiket az elmúlt évtizedekben különböző „tiltásokkal" háttérbe szorítottak, vagy egyszerűen csak „agyonhallgattak".

A „feltámasztás", a „felfedezés" izgalmát, örömét kínálja az a tárlat is, amely mától látható az Árkád Galériában, azaz a volt Fényes Adolf teremben. (Bp. VII., Rákóczi út 30.) Mint hírlik, a tárlat valamennyi darabja ruhásszekrényekből, a padlások, fészerek poros, pókhálós sarkaiból, elhagyott műtermekből került elő.

Ez a kiállítás — állítják a szervezők — segélykiáltás akar lenni. Mert manapság a kultúrát épp, hogy megtűrik. Illetve eltűrik azt is, ha nincs.

Kornis Mihály

NAPKÖNYV

(részletek)

Lekuporodtam a sírjukra. Kövük nekik sincs. A fűdombra.

Eredetileg szegények voltunk. Legszegényebb zsidók ebben a városban. Dávidka a legenda szerint Érsekújvár felől érkezett, másfél méteres ember, ki héberül olvasott, jiddisül tudott, tótul gagyogott. Földöntúlian vallásos volt, főpapnak tekintette magát, Dávidá házából valónak, de nem volt mit ennie gyakran. Cipőket foltozott. A Tórán kívül nem értett semmihez. Nem ismerte ki magát Pesten, nem is akarta. Nem járt ki az utcára. Nem érdekelte a pénz. Lassacskán azután megsüketült. Dédanyám pedig megvakult. A karjuk lett a csúnya lányuk. Ő lett a szemük, a fülük . . . Mindenük.

Erzsi, az *Erzsi*.

Áh, mindegy. Nem is ezt akarom. „Nem is ezt akarja."

Atyai ágon is hóttszegény ő. *Szerecseny utcaiak*. Azt ma nem is tudják. A bebarnult zsibvásár. Hogy másztam ki onnan? Óbégató héberfészek, krejzlerájok utcája az Andrássy út mögött. Szűk, sötét, állottmeleg helyiségek, hajlongó szegény boltosok, cúgoscipők, barchentbugyik a kirakatban. Dolgoztam arra egykor. Kopott kasszák, kifényesült küszöbök. Ordítozás, óbégatás. Ahol a Nagypapa a Mamát agyonkínozta . . .

De nem is ez.

Először gondolt rá, hogy belátható időn belül itt fog feküdni az ő holtteste is. Ugyanúgy, mint a többieké. S hogy az jó lesz. Nem tragédia. Miért hitte?

Meghalni nem rossz annak, aki élt már.

Eddig úgy hitte, ilyesmit nem szabad kívánnia. Miért ne? Őfelsége élt már, túl van rajta hál' isten. Látta a fenevadat, áldozata is volt, szolgálta is. Perfekt. Az életmű nem sikerült, hát istenem. Azért voltak sikereim. Voltak a Balaton tetején fények. Meg iskolakerülés a Barlang moziban, egyedül, mackóban, ropogós perecekkel. Jégcsúszdák a Rózsadombon, kutya hidegben. Nők, izgatott premierek, kacsapecsenye. Twist az Országház fenyőfaünnepén! *Rendszerváltozás. Demokratikus ellenzék. Lófasz.* Meg kell halni . . .

*

. . . kifelé gyalogolva azonban körülvett a temető zsúfolt csendje. Lépésről lépésre mindjobban elborított a sírok hallgatása. Mélyzöld sereg. Mindenfelől tanácsok. Tekintélyes rend, rangrejtve. Halálzúgás. Mind tömöttebb, tömöttebb . . . Hallottam! Nem tehettem úgy, mintha nem hallanám! Csak mondták, mondták: pöröltek, vígasztaltak, csókolgattak, fenyegettek, ígérgettek, lamentáltak és hazudoztak nekem, amint ballagtam a kijárat felé, dicsekedtek, sopánkodtak, és jajgatva sírtak a valaha élők a csendjükkel, meg aztán ajnároztak is, tanácsokkal láttak el, kérleltek, gyötörtek és nyaggattak, sértegettek meg bizalmatlanul hízelegtek, egészen a kijáratig basztattak

de amikor kiértem végre a kovácsoltvas kapu elé, odarontottam a rituális vizesvödörhöz, amiben az aggályos zsidó, szóval a törvénytisztelő lény kezet mos, mielőtt elhagyja a sírkertet; *háromszor löttyinteni mindkét kezünkre, mielőtt távozunk*, ujjnyi víz árválkodott az alján, a gonosz irodára pillantottam rézsút, fogtam és gyorsan kiittam, egy hajtásra lehúztam, ami a rocskában volt, állott, szinte forró víz, a déli hőségben már belemosta a kezét minden temetőbe járó, ájtatos öregember, gondoltam, „megérdemlem", de ezt már előtte is gondoltam persze, anélkül, hogy konkrétan megcéloztam volna, csak így hátul, áchremből, ahogyan most is, szégyenlős öngyűlölettel, hogy ha már ettem, szomjam is oltom, hisz úgyis be fogom kebelezni az egészet, tudniillik az enyém, itt minden az enyém, az én átkom, oh, lélek, ez a hazám, tehát megittam, megittam . . .

4

ismét

Tizenkét nap múlva ismét elmentem a Kozma utcába. Apa felé indultam, de megpillantva a Mártírok Falát — illetve nem tudom, istenem, hát hogy hívják ezt, Mártírjaink Emlékműve? —, meggondoltam magam, hirtelen egészen közel akartam hozzá menni, még egyszer meg akartam nézni a halálfalat. *Nicht fordem kind*, éppen akkor másztam bele az írásba, és „nem ártana megfigyelni" *vagymicsinálni*, „felmérni", illetve „látni akarom, na", „egészen közelről is", gondoltam, vagyis gondoltam akkor

tehát odaténferegtem

leültem a bal vége alá

ennek a *minek*

egészen más volt, mint amire emlékeztem

sokkal kisebb és alacsonyabb is

borzasztó

borzalmas

ízléstelen

vagy hogy mondjam, szóval szégyelltem magam.

(folytatjuk)

BRENNER György

Talent Kft., Falutévé, Kakas Lap, Népszava, Magyar Rádió

10 szer 20 ból 30!

ORSZÁGOS MENEDZSERPÁLYÁZAT

Pályázzon a 10 kategória közül bármelyikben,
s megnyerheti a kategóriánkénti 3db,
100.000 Ft értékű díj valamelyikét!

Bővebb felvilágosítás:
Talent Kft., Szeged, Fürj u. 92/b
Tel.:62/430-430 Fax: 62/431-216

PINGVIN STUDIO

A pályázatok beérkezésének határideje: 1993. augusztus 20.

A Magyar Posta Vállalat Vezérigazgatósága pályázatot hirdet

a budapesti telephelyű

Nemzeti Hírlap-kereskedelmi Társaság Kft.

ügyvezető igazgatói munkakörére

A kinevezés meghatározott időtartamra – **1994. december 31-ig szól,** amely kölcsönös érdekeltség esetén **meghosszabbítható.**

A munkakör betöltésének időpontja: 1993. szeptember 15.–október 1. között.

A kft. 100%-os postai tulajdon és 1993. október 1-jével kezdi meg működését. A későbbiekben a kft. üzletrésze privatizálásra kerülhet.

A kft. főbb feladatai:

- a nagykereskedők megbízása alapján szerződést köt belföldi és külföldi lapok magyarországi árusítására
- vidéki viszonylatban biztosítja a leszállított lapok központi feldolgoztatását, átadását a nagykereskedőknek és megszervezi a telephelyükre való szállítást
- az ország területén koordinálja az üzletkörébe tartozó terjesztést
- elszámol a nagykereskedőkkel és a kiadókkal, biztosítja, illetve közvetíti a remittenda visszavételét és a kiadóknak való átadását
- piackutatást és marketingtevékenységet folytat, a nagykereskedőktől az információkat begyűjti és azokat folyamatosan a kiadók rendelkezésére bocsátja.

Alkalmazási feltételek:

- felsőfokú állami iskolai végzettség
- legalább egy idegen nyelv tárgyalási szintű ismerete (angol, német, francia)
- büntetlen előéletet igazoló erkölcsi bizonyítvány.

Elérhető jövedelem: éves szinten 2,5 millió Ft.

A pályázat tartalmazza a pályázó:

- jelenlegi munkakörét és jövedelmét
- részletes szakmai önéletrajzát
- a betöltendő munkakörrel kapcsolatos programját, vezetői elképzeléseit
- szakképzettségét és idegennyelv-tudását tanúsító okiratok másolatát, erkölcsi bizonyítványát, egészségi állapotára vonatkozó igazolást.

A pályázatot legkésőbb **1993. augusztus 31-ig** a Magyar Posta Vállalat Vezérigazgatósága munkagazdasági főosztályának személyzeti vezetőjéhez kell benyújtani. (Budapest 1540 XII. ker. Krisztina krt. 6-8.)

Amennyiben az írásos pályázat megfelelő, személyes meghallgatásra is sor kerül.

A munkakör betöltésével kapcsolatos egyéb kérdésekről dr. Mészáros Ferenc személyzeti vezető ad felvilágosítást a 156-5584-es telefonon, vagy személyes érdeklődés esetén a fenti címen.

Posta-vezérigazgatóság

50824 JP

A REORG Gazdasági és Pénzügyi Rt., mint a Business Club Kft., 7400 Kaposvár felszámolója nyilvános értékesítésen eladja a kft. tulajdonát képező

Budapest II. kerület, Endrődi Sándor utca 24/A. alatti ingatlanát (tulajdoni lap száma 2676., hrsz. 12369/2.)

Az ingatlan összterülete 1375 m², melyből lakóház,udvar 400 m², kert 975 m². A lakóingatlan háromszintes, beépített telefonnal

- Alsó szint: nappali, 1,5 szoba, konyha, étkező, WC, fürdőszoba, mosókonyha.
- Középső szint: előtér, főzőfülke, étkező, nappali, 2,5 szoba, WC, két erkély.
- Harmadik szint: kettő szoba, konyha, étkező, padlástér.

Az ingatlanhoz 2 db garázs is tartozik.
Az épület megtekinthető a hirdetés megjelenését követő 15 napon belül délelőtt 10–12 óra között. A megtekintés előtt a 115-0423 telefonon kell érdeklődni.
Az ingatlan irányára: 55 millió Ft+áfa.
Az írásos ajánlatokat – amely tartalmazza a vételárat, fizetési határidőt és fizetési garanciákat – 1993. augusztus 31-ig. kérjük eljuttatni a **REORG Rt.** dunántúli képviseletéhez, 7400 Kaposvár, 48-as ifjúság u. 5., „Business Club" jeligére, zárt borítékban.
Az eredményhirdetésre a beadási határidőtől számított 15 napon belül kerül sor, amelyről minden pályázót írásban értesítünk.
További felvilágosítást ad: **REORG Rt.** Dunántúli Képviselete,
tel./fax: (82) 317-849, dr. Vass Magdolna

50654 LJ

Magyar Honvédség Személyügyi Főnökség

Pályázati felhívás tiszthelyettesképzésre

A Magyar Honvédség rendkívül előnyös továbbtanulási és pályaválasztási lehetőséget ajánl a katonai főiskolákon folyó tiszthelyettesképzésre – középfokú iskolai végzettséggel (gimnázium, szakközépiskola, szakmunkásképző iskola) rendelkező, 25 évnél fiatalabb, magyar állampolgárságú, büntetlen előéletű, civil férfiak, valamint a meghatározott katonai előképzettségű (báziskiképzésben részesült) tényleges-, tartalékos-, vagy továbbszolgáló, sorkatonák részére.

A kiképzési idő: általában 2 év,
repülőműszaki szakon 1 év.

Jelentkezni lehet:

- **parancsnoki szakokra –**
  a szentendrei Kossuth Lajos Katonai Főiskolára
  kommendáns, tüzér, műszaki;
- **technikai szakokra –**
  a budapesti Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolára vegyivédelmi, híradó, rádióelektronikai, felderítő, elektronikai harc;
- **repülő szakokra –**
  Szolnoki Repülőtiszti Főiskolára földi repülésirányító;
  repülőműszaki szakon a
  - **helikopter sárkány-hajtómű**
  - **fedélzeti műszertechnikai**
  - **fedélzeti rádiótechnikai ágazatokra.**

A jelentkezés helye:

- **katonáknak – az alakulat személyügyi szervénél**
- **civileknek – a lakóhelyük szerint illetékes megyei hadkiegészítő parancsnokságon.**

Jelentkezési nyomtatványokat és további információkat is ugyanott lehet beszerezni.
Az alkalmasságvizsgálatokra és a felvételi bizottsági beszélgetésekre – augusztus hónapban – személyre szóló intézkedés történik.
A felvételt nyert hallgatók teljes és ingyenes ellátásban, hallgatói illetményben és egyéb kedvezményekben részesülnek.

Tanévkezdés: 1993. október 1.

A sikeres kibocsátó vizsgát tett hallgatók őrmesteri (a kiválók törzsőrmesteri) rendfokozatban kezdik meg hivatásos tiszthelyettesi szolgálatukat a Magyar Honvédség csapatainál.

Jelentkezési határidő: 1993. augusztus 25.

Magyar Honvédség Személyügyi Főnökség

50520 LJ

ARANYLÁZ - ARANYLÁZ - ARANYLÁZ

SZELVÉNY

KERESSE AZ ARANYAT!

Nyári ARANYLÁZ az Orexnél!
Augusztus 2-31

Ha a lapunkban minden nap megjelenő Orex ARANYLÁZ hirdetéseiből kivág és összegyűjt 5 darab szelvényt, majd az akció időtartama alatt beviszi az Orex bármelyik szaküzletébe, 10% árengedményt kap, amennnyiben 15.000 Ft feletti egyedi értékű aranyékszert vásárol. Ezzel lehetősége nyílik arra, hogy részt vegyen az ARANYLÁZ-akciót záró sorsoláson, ahol a következő nyereményeket sorsoljuk ki:

- **1. díj: a Contrex által forgalmazott sötétkék metál Mitsubishi Colt 1,3 GLi személygépkocsi.**
- **2. díj: kéthetes tunéziai luxusnyaralás két személy részére, ahol a Pasha Tours jóvoltából akár egy pasa üdülhet a Földközi-tenger partján.**
- **3. díj: nagyértékű, Orex aranyékszerekkel teli kincsesláda.**
- **4-14 díj: tíz darab értékes óra, vagy aranyékszer.**

ÓRA-ÉKSZER 1950 OREX KERESKEDŐHÁZ Rt.

OREX - Úgy látszik, nem mindennapi...

Sorsolás:
1993 szeptember 20-án közjegyző jelenlétében.

MITSUBISHI MOTORS ConTrex PASHA TOURS

(Ön az Orex augusztusi gesztusát olvasta)

Brenner és a tizenötmillió

Csak a zsemle ára nem érvényes. Brenner György karikatúráit most múzeumi emlékkiállításon mutatják be és önálló kötetben is megjelentetik. Az első ráadásélménye albumnak, válogatásnak, hogy a rajzok egyelőre nem évülnek. Frissen maradt, mondhatni, harmatos az élhetetlenek szükössége és az újgazdag nerc, a diplomások tipródása és a politikusi nagy mellény; mai, szinte ropogós a polgár kisléptékű próbálkozása és a sok győztestudatú egzisztencia is. Érvényesek a tanerők, a hírlapírók, a nyugdíjasok és a vásott kölykök, úgy is, mint a jövő letéteményesei, érvényesek a tisztelendők, az újhívők, a régi sosemalkuvók és az uborkafára most fölesztettek. Mind a tizenötmillióan.

Csak a zsemle ára avult a duplájára. Pedig ez a legkockázatosabb: tegnapi, sőt tegnap délutáni karikatúrákat újra közrebocsátani. Nem azért, mintha Brenner György olyan messze került volna tőlünk – fél évvel ezelőtti halála még elevenen sajog a barátainak és az eszmetársainak a szerkesztőségben –, hanem azért látszott többesélyesnek ez, mert Brenner napra dolgozott. Nemcsak napról napra, napilapnak, ahogyan kitartó és sok mondandójú publicistához méltó, hanem mindig a napi eseményeket kommentálva. Napi árulásokat, napi karriereket, napi szédelgéseket és – ritkán, finom, elhitető gyöngédséggel előadva – napi szépségeket és örömöket.

Az persze, hogy csak a zsemle ára változott fél éve vagy négy éve – ameddig ez a két válogatás visszatekint –, lehetne Brenner dicsérete helyett csak az állapotaink lesújtó jellemzője. Egyébként az is. Ám az ilyen válogatásokból sosem hiányzó, mára kifakulni kezdő néhány szereplő és helyzet mutatja éppen, hogy az igazi karikaturistának legrosszabb esetben is csak a figurái évülhetnek el. A gerincessége, a bátorsága, a humánuma, az intellektuális meg az erkölcsi fölénye nem. S velük, miattuk az iróniája, a humora sem.

Egyébként nem is Brenner György halhatatlanságát, hanem közönségének lelki örömét kívánják szolgálni a mostani alkalmak. Az In memoriam Brenner György című kiállítást pénteken nyitotta meg Kaján Tibor a Legújabbkori Történeti Múzeumban; Brenner György Tizenötmillió című kötete a napokban jelent meg a Mécs Kiadó Scriptor füzetek sorozatában.

R. Gy.

PÁRTÜDÜLŐBŐL – SZÁLLODA

– Gott in Himmel...!

A PUSZTÁBAN

– Nem erről volt szó! NEM-ER-RŐL-VOLT-SZÓ-Ó-Ó!

SZEMÉRMES KOLDUS

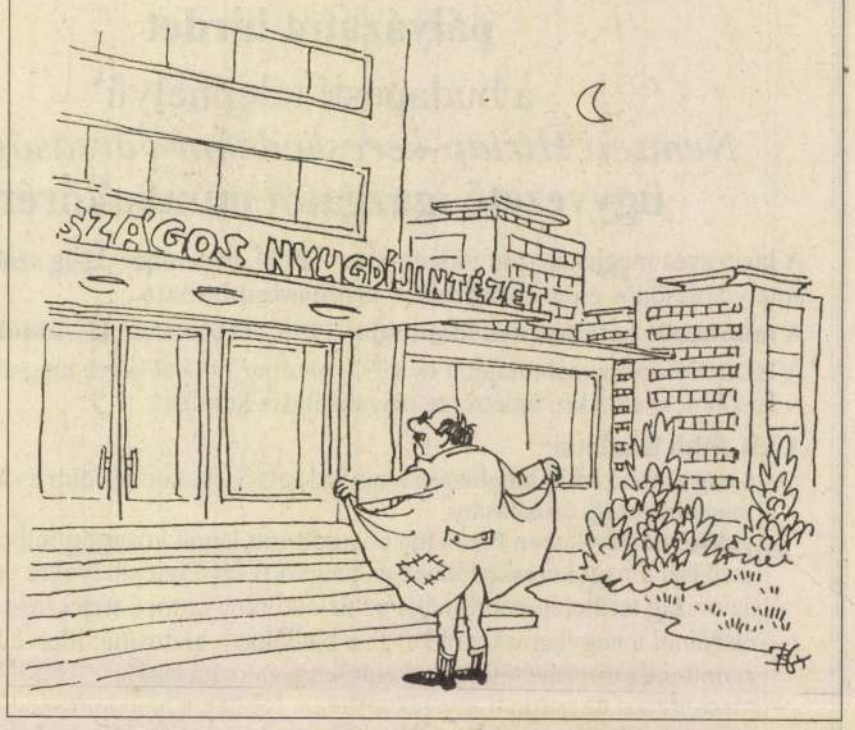

MODERN ANYÓKA

RIADALOM

– Mit akarhat manapság egy munkás a szakszervezettől!?

ZABOLÁZHATATLAN ORSZÁG

– Nézz csak körül: most mindenki próféta a saját hazájában...

BRENNER György

Vasárnapi Hírek
1993. aug. 15.

A brenneri pillanat

A házaspár, gyerekkel, Éljen május 1. feliratú léggömbökkel fut, s a kép hátterében jól láthatók a pártvezetők-szerű üldözők. Aláírás: Fussunk, mert még a lufinkat is kipukkasztják. A futók, brenneri figurák, a kicsit kopaszodó, pocakosodó férfi, a tíz év körüli kisfiú, s az alig lazuló húsú, fülre simuló hajú hitves. Ezt az újságkivágást tűztem az íróasztalom fölé, biztasson, hisz igyekezni kell, futni, mert különben még a lufit is...

A karikatúra, különösen a politikai karikatúra a pillanat műfaja. A nosztalgia felidézheti távoli események rég eltűnt figuráit, de már csak az ifjúság szép emlékeképpen.

Brenner rajzai mások. Többek. Természetesen, a kifejezőeszköz műfaja a „gúnyrajz", és mégis... Témájához ő sohasem kívülről, sohasem fölülről és különösen nem fölénnyel (ez egy átlag-karikatúra legfőbb vonzereje) közelít, hanem belülről és őszinte szeretettel. Ebben a lélekmélyről jövő szeretetben kereshetjük e művek varázsát. Ahogy Chaplin is, ő is a „kisemberrel" alkotott egyetemest. A Történelem, a nagypolitika különféle céljaihoz oly szívesen használná (sokszor teszi is) eszközéül ezt a tőle idegen szituációban csetlő-botló alakot, aki mégis mindig különb, mindig nemesebb, igazabb, mint azok a körülmények, amelyekbe élni kényszerítik őt.

Brenner nemcsak tudott, szeretett is rajzolni, hihetetlen erővel és ötletgazdagsággal. S bírta szelídséggel is. Sohasem volt személyes és sohasem acsarkodó. Az általa képviselt humor abból az életerőből fakadt (kevesek birtoka), amelynek köszönhető, hogy az emberiség ki- és elbírta idáig.

A régi, az Árkus-féle Ludas Matyi, aztán a karikatúrakötetek sora, különböző lapok, s az utóbbi években a Népszabadságban naponta egy-egy rajz, összességében sok ezer. Mindegyik darabja életerőt adó, nem engedik, hogy a „lufinkat is kipukkasszák".

Brenner György kiállítása a Budavári Palota A. épületében látható. Létrejöttét a Népszabadság Rt. is támogatta.

Józsa Ágnes

BRENNER György

M. Nemet
1993.
feb. 11

Búcsú Brenner Györgytől

Nehéz írnom ezt a halotti beszédet, nehéz búcsúztatni azt, akit személyesen és művészként is nagyon szerettünk.

Nem a halál, hanem az ifjúság jut eszembe, ha rágondolok, nem tudom elképzelni némaságát.

Több mint harminc esztendeje isegyedülálló, brenneri kifejezőerejüket, így lett ő tiszta, szép mulatságunk forrása.

Mennyit nevettünk halottain, sírgondozó, magas szárú cipős özvegyein. Furcsa arra gondolni most, hogy mennyit nevettünk érző szívén.

NYUGDÍJASOK

– Nem visszük el a gombaszakértőhöz, hátha elszedné tőlünk ezt a kis pörköltnekvalót…!

Brenner György rajza

mertem meg, több mint harminc évvel ezelőtt láttam először Brenner-karikatúrát a Magyar Nemzetben. Itt legelőször. S később huszonnyolc éven át.

A Magyar Nemzetben kezdte pályafutását, s – erről talán kevesen tudnak – nemcsak rajzokkal: lapunk novelláit is közölte. Valójában több volt, mint rajzoló s több, mint író; mondandója kifejtésében szinte egyenrangú szerepet töltöttek be a képi és verbális eszközök, humora a szó legnemesebb értelmében irodalmi volt, karikatúrái így, csakis így – képben és szövegben – nyerték el Érző ember volt, mélyre tekintő. Karikaturistaként is csak úgy volt kegyetlen, hogy senkit nem sebzett meg soha. Iróniája Thomas Mann-i, tele humorral és szeretettel.

Büszkék vagyunk rá, hogy életművének jelentős része a Magyar Nemzetben vált közkinccsé, itt bontakozott ki tehetsége, itt formálódott világa.

Nehéz lesz megszoknunk hallgatását.

Kristóf Attila

(Brenner György Munkácsy-díjas grafikus hamvait február 10-én a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.)

A csinált természetesség

Ökofalu Gyűrűfűn

Fotók: Déri Miklós

Kevés átélhetőbb mítosz van a kivonulásénál. A séma örök, mi újra és újra megpróbáljuk élettel megtölteni, vagy legalább elugrunk egy moziba.

A sokak számára mind kínzóbb civilizációs adottságok (vagy hiányuk) miatt sokan vallási-metafizikai kivonulásban rendeződnek össze újra, mások bevonulnak a parlamentbe, gombába, mákba, de terjednek a humán problémákat az ökológia figyelembevételével megoldani kívánó életforma-kísérletek is. **Borsos Béla** és az általa létrehozott Gyűrűfű Alapítvány többi tagja is az ökoszociális gondolkodás értékei alapján próbál közösséget létrehozni. A Dél-Baranyában, a mára gyeppé nyilvánított Gyűrűfű területén felépítendő ökofalu a szocialista városok után az első mesterségesen létrehozott település lenne. (A Végh Antal kalandos szellemi fejlődését fejcsóválva figyelők emlékezhetnek egy nagy hatású, a 60-as években a Valóságban megjelent szociográfiájára, amelyben Végh éppen az elnéptelenedő Gyűrűfű példájával érzékeltette a szocialista társadalomtervezés embertelen racionalitását.) Az alapítvány által 3,5 millió forintért megvásárolt 176 hektár egy körülbelül 1000 hektáros, ökológiailag valamennyire lehatárolt és már természetvédelmi területté nyilvánított, nagyrészt erdővel borított vidéken fekszik. Itt építi fel majd mindenki a házát; a közösségi épület, egy szép, fűtetős ház félig kész már.

Az ökológiai indíttatású „projektek" mértékegysége a kicsi. (Sok kicsi fecske egyenlő egy nagy kihívással.) Kicsi, hogy emberi viszonyrendszerei mindenki számára befoghatók legyenek és egyáltalán legyenek, kicsi, hogy hatalmi-uralmi viszonyai ne képezzék le a kintit, kicsi, hogy a személyes részvétel, felelősség és akarat ne csak manipulálható, rejtetten-nyíltan irányított, legitimált erőszakkal átitatott csatornákon nyilvánulhasson meg. Kicsi, hogy létével be tudjon illeszkedni környezetébe, ne fossza ki azt, és ne is telítse hulladékával, kicsi, mert Schumacher is olyan gyönyörűen megírta a *Small is beautiful*ban, és nagy, mert számítógépek és telefonvonalak kötik össze a külvilággal.

Ilyen elvek alapján formálódnak a gyűrűfűiek tevékenységei, életterei. Ahol lehetséges, ott úgynevezett alternatív mezőgazdasági, energiatermelő, házépítő stb. technológiákat alkalmaznak, napkályhát, bioenergiát, permakultúrás mezőgazdaságot. Nagyon érdekes és környezetbarát eljárások ezek, szívesen ismertetném is őket, de helyhiány miatt a mind gazdagabb szakirodalomra utalok csak inkább. (A legfeljebb snidlinget és Cannabist nevelgető városlakó is gazdagodhat a mulcsozás vagy a szálalóvágásos erdőgazdálkodás megismerésével.) Az ökofalu mezőgazdasági önellátása a speciális eljárások segítségével jórészt megoldható lesz, s mint B. B. mondta, még szántani se nagyon fognak, csak kaszálni. (Más forrásokból úgy értesültem, hogy a kaszálás is van annyira nehéz, amennyire méltóságteljes.) Nincs teljes elzárkózás, lesz minden időben használható földút, motoros fűrész, földmunkagépek, „kinti" áram. Ugyanakkor a területen a terepjáró lesz az egyetlen robbanómotoros jármű (ez is csak szállításra), autóikat a területen kívül hagyják majd. Mondjuk ha én lennék a legközelebbi falu polgármestere, biztosan magas parkolási díjat szednék környezethasználat címén. Azt is tudom vizionálni, ahogy a fellelkesült turisták jófajta hamburgerek (X hektár esőerdő megfelelője) és dobozos kólák mellett beszélik meg a látottakat a terület bejáratánál lévő snackbárokban. A környékbeli falvak lakói pedig, meggazdagodva a minőségi turizmuson, végre Renault-ra cserélhetik öreg Trabantjukat.

A Gyűrűfű Alapítvány befizetői csak akkor lehetnek tagok, ha bejelentkeznek majdan a településre és ha dolgoznak (ami a pénzszerzéstől a favágásig terjedhet). Ki-ki végezheti a saját munkáját, de közös, a falut támogató vállalkozások is lesznek. A gyerekek iskoláztatása is helyben történhet majd, a mostani harminc tagból is kitelne már egy tanári kar. Egy másik kísérletben, a visnyaszéplakiban a gyerekek csak vizsgázni járnak be az állami iskolákba, egyébként csak összesúgnak a fenyőkkel.

Belső, forgalomba nem kerülő, de számítógépes nyilvántartásaikban használt pénzt is terveznek (ibafabatka néven), együtt a többi ökokísérlettel. Kis, egymást személyesen ismerő közösségekben (a gyűrűfűiit 300 fősre tervezik) szerte a világban alkalmaznak már ilyen alternatív egyenértékest. (A 3. Part című teljességügyi értesítő utolsó számában ezt tanulmány ismerteti.)

Az így létrejövő, részben spontán kibomló, részben megtervezett közösségek egyensúlya meglehetősen érzékeny lehet. Ha túlzottan nyitott a külvilágra, akkor fizikailag megmérgezhető, gazdaságilag pedig kiszolgáltatott és sebezhető. Ha túlzottan zárt, akkor csak mindenre elszánt szerzetesek viselik el, személyes ellentétek szakítják szét, s végül furcsa hétvégi házakkal teli üdülőfaluvá válik. Bár speciális pénzügyi, jogi, gazdálkodási, döntéshozatali rendszerek, fékek, biztosítékok óvják majd ezt az érzékeny chipet, finom kis egysejtűt, kérdés, hogy mennyire lesz képes szociálisan regenerálódni, az előre nem látható problémákat megoldani, kérdés, hogy a még szokatlan technikákban megnyilvánuló emberi dimenzió (ami a „gyár belénél" biztosan jobb) valóban tartalmasabb, gazdagabb-e a közösségbe bekerülő (részben) felszámolt előző életénél. Mindenesetre tisztelet a küzdőknek, és jaj, ezerszer jaj nekünk, ittmaradóknak.

Kerényi György

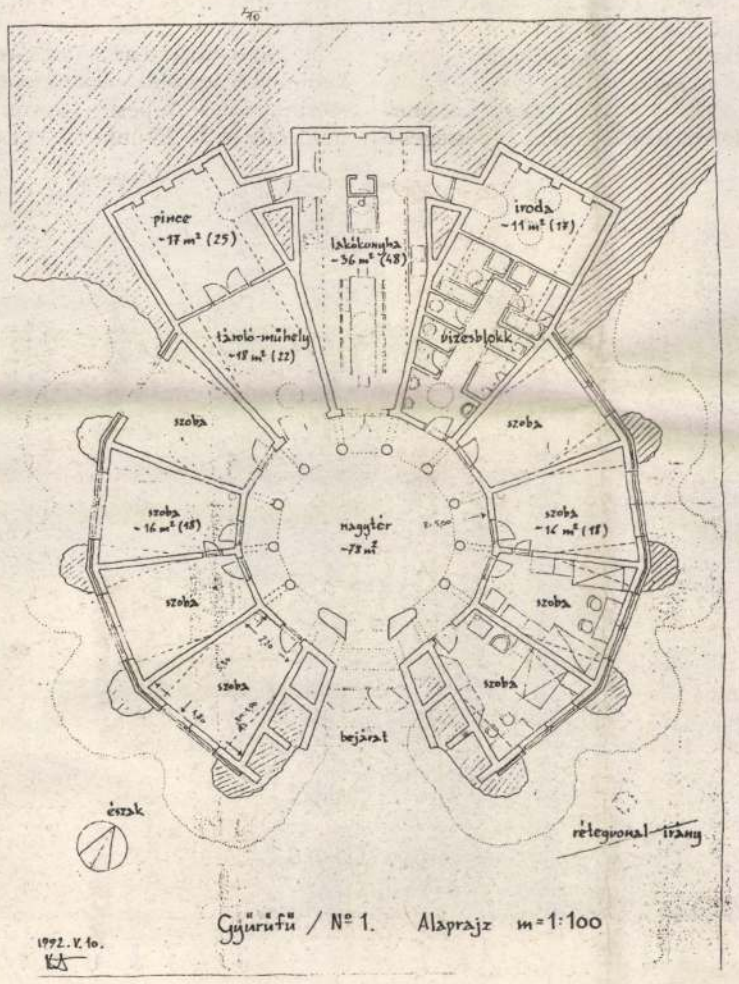

„Elvesztettük az emberi léptéket"

Ha azt akarjuk, hogy ötven-száz év múlva, amikor nagyjából egyszerre merülnek ki a kőolajkészletek és kétszereződik meg az emberiség létszáma, ne történjen valami jóvátehetetlen, egy pozitív, építeni szándékozó jövőképből kiindulva, haladék nélkül el kell kezdeni alternatív társadalmi modellek kidolgozását. Nem tudhatjuk előre, mi lesz a megoldás, melyik az, amelyik működni fog. Csak azt tudjuk, hogy a mostani nem működik. És azt is, hogy valamilyen módon és formában az új modellnek le kell mondania az anyagi felhalmozás és a jelenlegi technológia fetisizálásáról. Ha rá is kényszerülünk továbbra is, ésszerű, a rendelkezésre álló erőforrásokhoz alkalmazkodó önkorlátozást kell előtérbe helyezni. Ha úgy tetszik, paradigmaváltásra van szükség. Alapvető szabályozó elveink átalakítását három, egymástól sok tekintetben különböző szinten lehet megkezdeni:

– globális, az egész bolygó társadalmára kiterjedő makroszinten, ezen belül nemzetközi, nemzeti, országos vagy regionális szinten

– közösségi szinten

– egyéni szinten.

Az első és a harmadik nagyon nehezen valósítható meg a második nélkül. A társadalom bonyolult struktúrája megakadályoz minket abban, hogy hatékonyan avatkozzunk bele az általános folyamatokba. Ezen túlmenően valószínűtlen, hogy a világ hatalmasságai egyszer csak ráébrednek az önpusztító folyamatban játszott szerepükre, és ezentúl nem a zöld retorika legkedveltebb jelszavaként hangoztatják majd a fenntartható fejlődést, további gazdasági növekedést értve ez alatt, hanem átélik a lényegét és ennek megfelelően cselekszenek. Ez annál is inkább valószínűtlen, mert akkor saját maguk feloszlatásával kellene kezdeniük, hiszen ők maguk a felhalmozás legtipikusabb termékei: a nemzeti kormányok, a nagy államszövetségek, ipari lobbyk, multinacionális trösztök, vállalatok és társaságok. Vezetésük, mozgásuk független a bennük szerepet játszó emberek személyiségétől: öntörvényűen működnek, gyakorlatilag a technoszféra és az adminisztráció saját, embertelen és lelketlen szabályszerűségei szerint. Éppen ezért saját, belső fejlődésünk lehetőségeinek gátat szab a a közösség, felette a társadalom, amelyben élünk, és nem utolsósorban az objektív, külső tényezők, amelyeket egyénileg nem tudunk megváltoztatni. Hiába, nem vagyunk nagy cégek menedzserei, politikai pártok vezérei, részvényesek vagy tőkések, lehetőségeink behatároltak, közösségi életünket – ha van – más, nagyobb erők szabályozzák – elvesztettük az emberi léptéket, az egyén által átlátható méreteket.

Az sem várható, hogy lesz egy olyan ország vagy régió, amely felismeri a paradigmaváltás szükségességét és egyúttal rendelkezik a megfelelő eszközökkel is, hogy végrehajtsa azt. A jelen társadalmi viszonyai közepette az olyan politikusnak, aki ilyesmire hajlandó, rettenetesen nagy ellenállással kellene szembeszegülnie. Még a legfejlettebb, a környezetszennyezés és a társadalmi ellehetetlenülés által sújtott legkétségbeesettebb országokban sem fog az átlagember hamarosan belenyugodni abba, ami az átállással jár. Az átlagember továbbra is Mercedesen kíván járni és ragaszkodik a televízióhoz.

A valósághoz leginkább közel állónak egy kisebb társadalmi egység ökológiai elvek alapján történő megszervezése látszik. Miután éppen az új paradigma alapján a környezeti feltételek hangsúlyozottan fontos szerepet kapnak, ez a társadalmi egység célszerűen vidéken, lehetőség szerint természeti környezetben képzelhető el, és ezért (is) sok tekintetben analóg a hagyományos értelemben vett faluval. Ezért a neve ökofalu.

(A Gyűrűfű Alapítvány nyilatkozatából)

Brenner György

1939–1993

Rajzainak többségén az ideáltipikus átlagember jelenik meg. A kisember, aki a túlélésre játszik, aki az ehhez minimálisan szükséges mértékben politizál, aki másodkézből értesül a politikai eseményekről, aki saját nyelvére és logikájára lefordítva kommentálja a történteket, aki gyakran keveri össze a szezont a fazonnal, aki a maga idétlen, bumfordi módján próbál alkalmazkodni a hatalom vélt vagy valóságos elvárásaihoz, és akinek igyekezete mindig mosolyt fakaszt.

B. Gy. karikatúráin a gazdagok és hatalmasok éppolyan szeretetre méltóan ostobák, mint a szegények és megalázottak; stupid gőgjük, gyermekded cezaromániájuk a megnevettetéssel elnyeri méltó büntetését.

Mindannyian balekok voltunk és leszünk, de egyszersmind mindannyian emberből vagyunk. B. Gy. ez utóbbiba most belehalt. Nem ismertük, azt sem tudjuk, hogy nézett ki. Marad hát az a mindnyájunknak elfogadható megoldás, hogy úgy nézett ki, mint rajzainak alapfigurája: kicsit puha, kicsit kopasz, többnyire szemüveges, örök negyvenes. Mondanivalótól függően szakállal, kefe- vagy szittyabajusszal kiegészítve. Nagyon szerettük. Rajzai részét képezték nemzedékünk politikai szocializációjának. Szelíd humora lakhatóvá tette ezt a tyúkszaros országot.

- csj–sgy -

B E F O G O T T H O N A N Y A

– SZEGÉNY BELLUS NEM ÉLVEZHETI NYUGODTAN A FELJELENTÉSEKET, MOST MÉG A DÖBRENTEI TÉRI LEGÉNYEKET KELL A RENDŐRSÉGEN TISZTÁRA MOSDATNIA...

T ú l é l é s i t e c h n i k á k

A Spion-hegy alatt

„Esetleg átkelek hozzájuk. Lézengeni az elcsatolt részeken. A nevem Termann, rozzant piazzákon vágok át. K. kihűlt és nagyon sáros ezen a szombaton, a Continentalban ülünk a főtéren, és a whisky még mindig képtelenül olcsó. A helyi ellenzék képviselőit bujtogatom, útitársaim fegyelmezni próbálnak. Istenem, hiszen átjutnunk sem volt könnyű, a határon kisült, hogy a schilling e tartomány aktuális urainak szemében nem valuta, hárman dobtunk össze egy ezrest, lekenyerezendő az arcátlan, hízott pribéket, aki végül átengedett minket, de egyre inkább úgy tűnik, hibát követtünk el akkor, Káldor várandós hitvese nem hiába volt morcos.

Nem baj, itt vagyunk tehát a végeken, lakoma lakomát követ, a mieink között vagyunk, ártalmatlan szaggatások déltől hajnalig. Péntek este a diaszpóra színházát látogattuk meg. Lovardaszerű külseje ellenére ez egy attraktív terem, felajzva süppedtünk a zsöllyékbe, és pontban hétkor kialudtak a fények. Fél óra múlva már biztos volt, hogy áramszünettel büntet minket a szemtelen magisztrátus, szentivánéji áramszünet, véletlenről szó sem lehetett. A tartalékvilágítás fényénél rapszöveget csiszoltunk, nagyon ráálltunk mostanában erre, talán jobb volt így, úgysem bírtam volna három órát végigülni itt. Utána V.-hez troliztunk, akit a várost körül béklyózó lakótelepgyűrű egyik bérlakása rejt, Káldor szkandercsatába bonyolódott néhány fiatal lírikussal és tarolt.

Vasárnap hajnalban hárman előőrssé szerveződtünk és továbbbutaztunk nyugatra, N. irányába. A püspöki palotába betelepített múzeum míves hamisítványaival bosszantottuk magunkat; a Pavlov vodkát már az egykor A. E. által favorizált cukrászda előtt bontjuk ki. Az első cseppek mellszobra talapzatát érik.

Az EMKE-ben indítunk, egy gyűrött pincérnő tudomást szerez róla, honnan érkezünk, és pult alatti készleteiből kínál. Provokáló matricákat helyeztek el a város fekventált pontjain, Káldor a nyomomban halad és elővigyázatosan tünteti el őket. Jár a szám és felelőtlen vagyok, milyen igaz, de csupán annyit szeretnék, hogy az enyéim sejtsék, számon tartom és följegyzem őket, egyébként pedig nagyjából tudom, milyen ügyefogyott, fölösleges és kockázatos misszió ez, amelyet most feladatul róttam ki magamnak. Az itteniek meg fognak követni, mivelhogy itt nekem jó, kijövök a pénzemből, ésatöbbi, idétlen játékaimnak pedig csak ők ihatják meg a levét, mi hamarosan odébbállunk. Nem művelhetem a progresszív irredentizmust, nincs mese.

A zsidó negyedben belecsöppenünk egy hittanórába, amely a helytartók nyelvén folyik. A hajdani Tiszti Kaszinóban bélszínt falunk, elutazás előtt újabb café vár ránk, persze ez is koszlott étteremmé deformálva, fekvése kísértetiesen emlékeztet a Sperlre Bécsben.

A kanonoksornál már tisztulok. Az állomáson egyesülünk a többiekkel, este fílinges bulik, üvölti a vonatból körszakállas barátunk."

Térey János

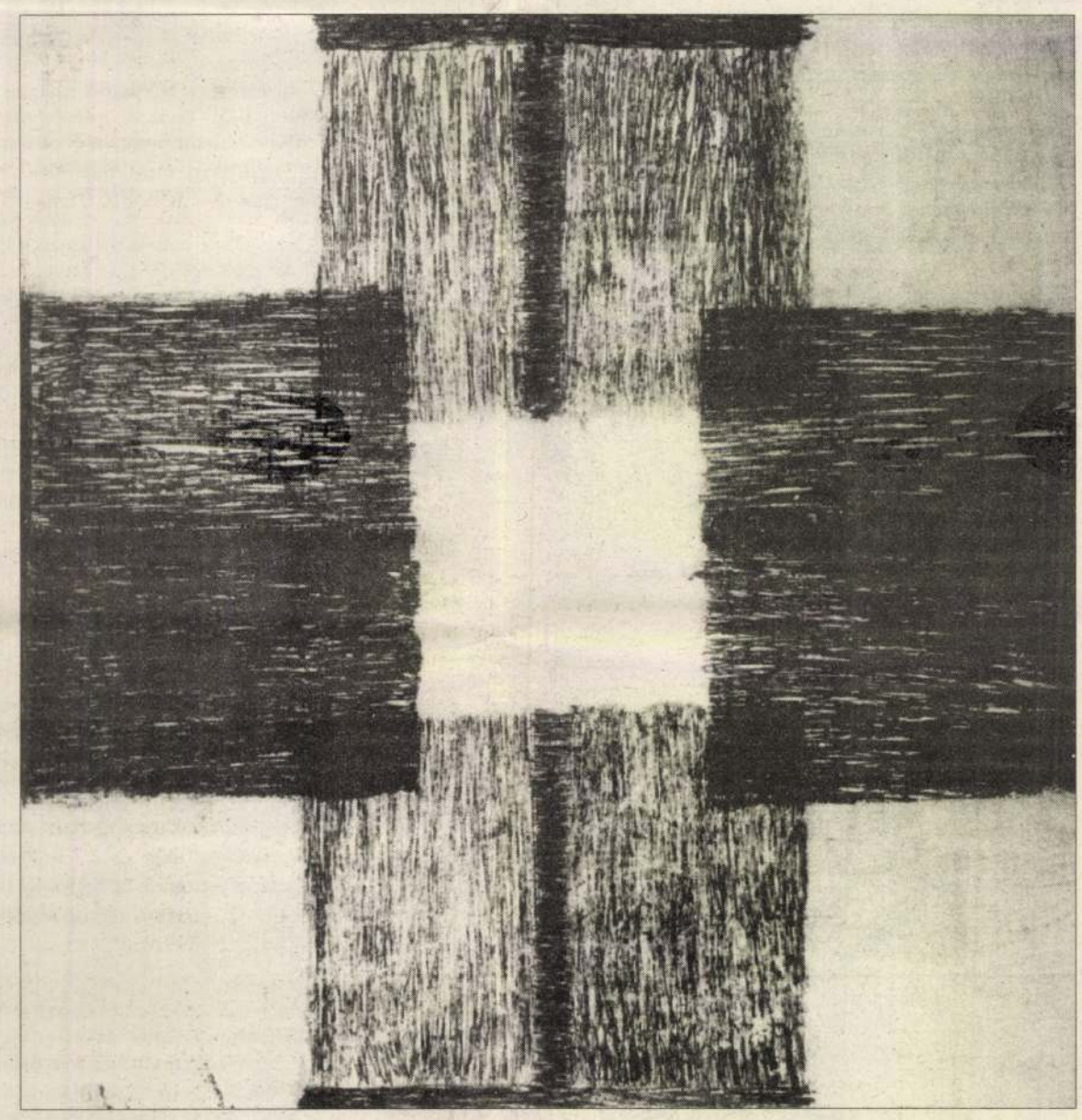

NARANCSGALÉRIA: KORONCZI ENDRE

Bizenz György

Acél: tervgazdálkodás?

Tavalyelőtt véletlenül Magyarországhoz „csatolta" Horvátországot az Európai Gazdasági Közösség. A kelet-európai acéltermékek, köztük magyar acélcsövek exportját korlátozó dömpingellenes eljárás elindításakor, Magyarország árképzési viszonyainak leírására a horvátországi árképzési viszonyokat alkalmazta. Az állampárti romokon kibontakozó hazai helyzetet az EK szakemberei nem látták át. Így mindkét ország acéltermékeire 27,1 százalékos vámot vetettek ki, amit a horvátoknak a polgárháborúra való tekintettel elengedtek.

Vagyis a jelenlegi magyar acélvámok tulajdonképpen egy békebeli Horvátország nem piacgazdasági árképzését tükrözik. A horvát vámmentesség pedig – leszámítva a háborút – a gazdasági váltás utáni magyar helyzet megfelelője. Szubvenció nélküli acéláraink nem indokolják a dömpingvámot. Erre – természetesen más megfogalmazásban – Gresiczky Péter, az IKM főosztályvezetője hívta fel a figyelmet a magyar–EK úgynevezett kontakt munkacsoport múlt heti, budapesti értekezletén. A munkacsoport fél éve alakult meg a magyar–EK vegyes bizottság első brüsszeli ülésén. Feladata az Európai Szén- és Acélközösség területén felmerülő iparági problémák figyelemmel kísérése, megvitatása. Múlt héten a kétnapos budapesti magyar–EK vegyes bizottsági ülés előtt egy nappal hívták össze előzetes konzultációra.

Az EK szakértői ígéretet tettek a csepeli csőgyár termékeit jelenleg sújtó vám felülvizsgálatára. Ugyanakkor azt is jelezték: más magyar acéltermékek exportja, a közösség belső rendtartásában foglaltak szerint, túl gyorsan nő. Javasolták, hogy a hazai termelők közvetlenül az EK acélgyártóival vegyék fel a kapcsolatot. Hozamterveiket prognosztizálják, illetve összehangolják az EK acélipari cégeinek terveivel. Amelyek egyébként, mint az IKM főosztályvezetője emlékeztetett rá, ötéves ciklusokat ölelnek fel.

Szabó Antal

A deficitet inflációs adóval fedezik?

Még egy adósság: a fogalom tisztázása

A Népszabadság február 3-i száma egész oldalas összeállítást szentelt az államadósság kérdésének, amely a dolgok valódi állásáról legalábbis félreérthető képet ad. Az egymás mellett lévő két cikk azt sugallja: a külső adósággal – hála bankáraink bölcsességének és ügyességének – nincsen semmi gond; ezzel szemben a belföldi államadósság emelkedése, de legfőként annak több mint 2,1 billió forintnyi értéke szörnyű teher.

Nem gondolom, hogy akár az oldal összeállítója, akár a cikkek szerzői szándékosan próbálták volna az előbb vázolt képet festeni, továbbá magam is úgy vélem, hogy a Magyar Nemzeti Bank szakemberei az elmúlt néhány évben helyes stratégiát választottak, és jól menedzselték az ország külső adósságát. A félreérthetőségnek szerintem az a fő oka, hogy nálunk, ki tudja miért, az államadóssággal kapcsolatban olyan fogalomhasználat honosodott meg, amely közgazdaságilag megalapozatlan és ellentétes a nemzetközi gyakorlattal. Amikor 1990-ben, a Német-kormány idejében, először hozták nyilvánosságra a „belföldi államadósság" (akkor 1300 milliárd forintra taksált) nagyságát, már gyanítható volt, hogy ebből még sok félreértés származhat. S valóban, azóta e kérdéskört olyan fogalmi köd üli meg, ami csaknem lehetetlenné teszi a róla való szakszerű gondolkodást és eszmecserét. A belföldi államadósság közgazdasági jelentése: az államnak a saját polgáraival (háztartásaival), illetve gazdálkodó szervezeteivel szembeni tartozása. Nálunk ezt szokatlan módon értelmezik: jelentését az állam által a központi banktól (MNB-től) felvett hitelek állományára is kiterjesztik. Holott a központi bank sem nem háztartás, sem nem közönséges gazdálkodó szervezet; nyereségét (ha van) befizeti a költségvetésbe, vagy, amint az tavaly történt, veszteségét a költségvetés állja. Persze a költségvetés sem a szokásos értelemben vett jövedelemtulajdonos, hiszen kiadásait adókból fedezi, ha pedig túlköltekezik, akkor adóssága az egész gazdaságot terheli. Pontosan ez a valódi kérdés: tényleges terhet jelent-e a költségvetés által a központi banktól felvett hitelek állománya?

Részben igen, részben nem. Amilyen mértékben a központi bank külföldi adóssággal fedezte a költségvetésnek nyújtott hiteleket, az állam valóságos adósságszolgálati terhekkel járó, tényleges adósságot halmozott fel. De jó lenne végre megérteni: ez a külső, nem pedig belföldi államadósság, amelynek 1,3 milliárd dollár körüli nettó kamata (megközelítően 110 milliárd forint) a magyar államot, vagyis mindannyiunkat terheli, teljesen függetlenül attól, hogy ezt az összeget hol és milyen formában – a költségvetés adósságszolgálati tételei között vagy az MNB részére teljesített (annak veszteségét megelőzni hivatott) költségvetési transzferként – könyvelik el. A lényeg: a külső adósságszolgálat kamatfizetési részének teljesítése (a külföldi törlesztéseket új külföldi hitelekből fedezzük) valóságos és igen súlyos belföldi terhekkel jár, amelyek ilyen vagy olyan formában, de végül is számottevően hozzájárulnak a költségvetési hiányhoz. Mindeddig szó sem volt belföldi adósságról, de a költségvetést, illetve az államháztartást terhelő mintegy 110 milliárd forintnyi adósságszolgálati terhet már sikerült azonosítani.

Elemezzük a költségvetésnek a Magyar Nemzeti Bankkal szembeni adóssága ama részét, amely mögött nem áll külföldi adósság. Emögött pénzteremtés áll, amely az állam kamatmentes és lejárat nélküli tartozását jelenti; ennek költségeit a gazdaság szereplői egyszer már megfizették azzal, hogy az ilyen módon forgalomba került – az infláció folytán csökkenő értékű – pénzt felhalmozták és ma is tartják. Ebből az állami tartozásból semmiféle jövőbeni teher nem következik. A költségvetési hiány pénzteremtéssel való finanszírozásának éppen az a lényege, hogy – mintegy a pénzkészletekre kivetett vagyonadóként – jövőbeni kötelezettségek nélkül gyarapíthatja a kincstár bevételeit. Ezért is nevezik e megoldást a deficit „inflációs adóval" történő fedezésének.

A jegybankkal szembeni költségvetési adósság közgazdasági értelemben nagyobb részben külföldi államadósság (illetve annak belföldi tükörképe), kisebb részben valóságos terhekkel nem járó könyvelési tétel. Érdemes hangsúlyozni: e megállapításból nem következik olyan – néha elhangzó – javaslat, hogy le kellene írni, vagy törölni kellene a költségvetésnek a jegybankkal szembeni adósságát. Szó sincs erről. Viszont ideje lenne áttérni egy pontosabb, a tényleges összefüggések megértését segítő, nem pedig akadályozó szóhasználatra. A költségvetésnek (az államháztartásnak) a jegybankkal szembeni adósságát nem kellene belföldi államadósságnak nevezni, mert nem az; a jegybank is a szélesen értelmezett államháztartás része. Ezt az adósságot helyesebb és hasznosabb lenne egyszerűen annak nevezni, ami: a költségvetés (államháztartás) jegybankkal szembeni hitelállományának. Ez a pontosítás azért sem ártana, mert ekkor a „belföldi államadósság" fogalma eredeti jelentését fejezhetné ki: az államnak a belföldi gazdaság szereplőivel szemben (különböző állami értékpapírok formájában) felhalmozott tartozását. Eképpen lennének szavaink arra, hogy a valóságos veszélyeket megnevezzük.

Jelenleg a jegybank tárcáján kívül tartott állami értékpapírok állománya még viszonylag csekély, nem sokkal több 300 milliárd forintnál (a költségvetés közvetlen külföldi hitelfelvételeivel együtt is kevesebb mint 400 milliárd forint), de rendkívül gyorsan növekszik. További expanziója valóban nagyon komoly veszélyeket jelent, de ezek természetének megértését nem könnyíti, inkább nehezíti billiós összegek bedobása. Mit jelent még 100 millió, ha már amúgy is van 2,1 billió – gondolhatnánk, teljes joggal. Egészen más irányzatokat jelez viszont, ha egyetlen év alatt csaknem a kétszeresére emelkedett az állami értékpapírokban megtestesülő államadósság. Itt nem az ükunokáinkról, hanem rólunk és a gazdaság mai helyzetéről, kilátásairól van szó.

Hangsúlyozom: a külső egyensúly javulása, valamint a belföldi adósságprobléma megjelenése egyazon jelenségnek kétféle oldala. A gazdasági recesszió jelentősen hozzájárult a folyó fizetési mérleg erőteljes javulásához, ezáltal pedig az ország külföldi fizetőképességének mind kedvezőbb megítéléséhez; ez utóbbi előmozdította a külföldi tőke beáramlását is. A külföldi adósságkezeléssel kapcsolatos, korábbi akut gondok elmúltak. A recesszió azonban egyszersmind zsugorította az adóalapot és növelte a kiadási igényeket is; ebben a helyzetben a külső adósságszolgálat – bárhová is könyvelt, de a költségvetést illető – folyó terhe, nem csak a leértékelésekből adódó forint összegét tekintve, hanem relatív értelemben is, megemelkedett; számottevően hozzájárult a költségvetési deficithez. Eképpen az immár tényleges belső adósságállomány emelkedésének egyik lényeges tényezője a külföldi adósság szolgálata. A valódi belföldi államadósság expanziója az állampolgárok számára azért nem megnyugtató, mert ezt az adósságot – ellentétben a külföldivel – az állam akár el is inflálhatja.

Oblath Gábor
közgazdász
KOPINT – DATORG

A költségvetés a belföldi adósságszolgálatra és kamattérítésre 190,5 milliárd forintot fizetett ki tavaly, míg az adóssággal kapcsolatos bevételei 53,3 milliárd forintot tettek ki – olvasható a pénzügyi tárcának a tavalyi költségvetésről szóló jelentésében.

A törlesztési és államkötvény-visszavásárlási kötelezettségek 20,5 milliárd forintra rúgtak, a kamat- és a kamat jellegű kiadások pedig 170,1 milliárdra, amiből 81,7 milliárd forint volt a jegybanki hitelek kamata. A kamat- és a kamat jellegű kiadások 19,1 milliárddal múlták felül az előirányzatot, részben amiatt, hogy az MNB 8,5 milliárdot kapott a költségvetéstől úgymond „a monetáris politika vitele miatt keletkezett" veszteségeinek fedezésére. A kincstárjegyek kamata és forgalmi jutaléka 27,3 milliárd forint volt. Ez 12,5 milliárddal haladta meg az előirányzatot, mert a deficitfinanszírozásban a tervezettnél jóval nagyobb súllyal szerepeltek a rövid lejáratú értékpapírok. (A pótköltségvetés a kincstárjegyállomány alsó korlátját 12,8 milliárd forintra emelte, ez azonban végül is 97,2 milliárdot tett ki.)

Az 1993-as költségvetés az államadóssággal kapcsolatos bevételeknél 80,75 milliárd forinttal számol, míg a kiadásokat 203,6 milliárdra teszi. Ezen belül a törlesztés (beleértve az MNB-hiteleket, a kötvény- és államkötvény-törlesztéseket) 23,825 milliárd forint. A kamatkiadásokon belül az államkötvények kamata és jutalékai 55 milliárd forintot, a kincstárjegyeké pedig 30 milliárdot tesz ki.

M. B.

Hídleltár: felújítás hitelből

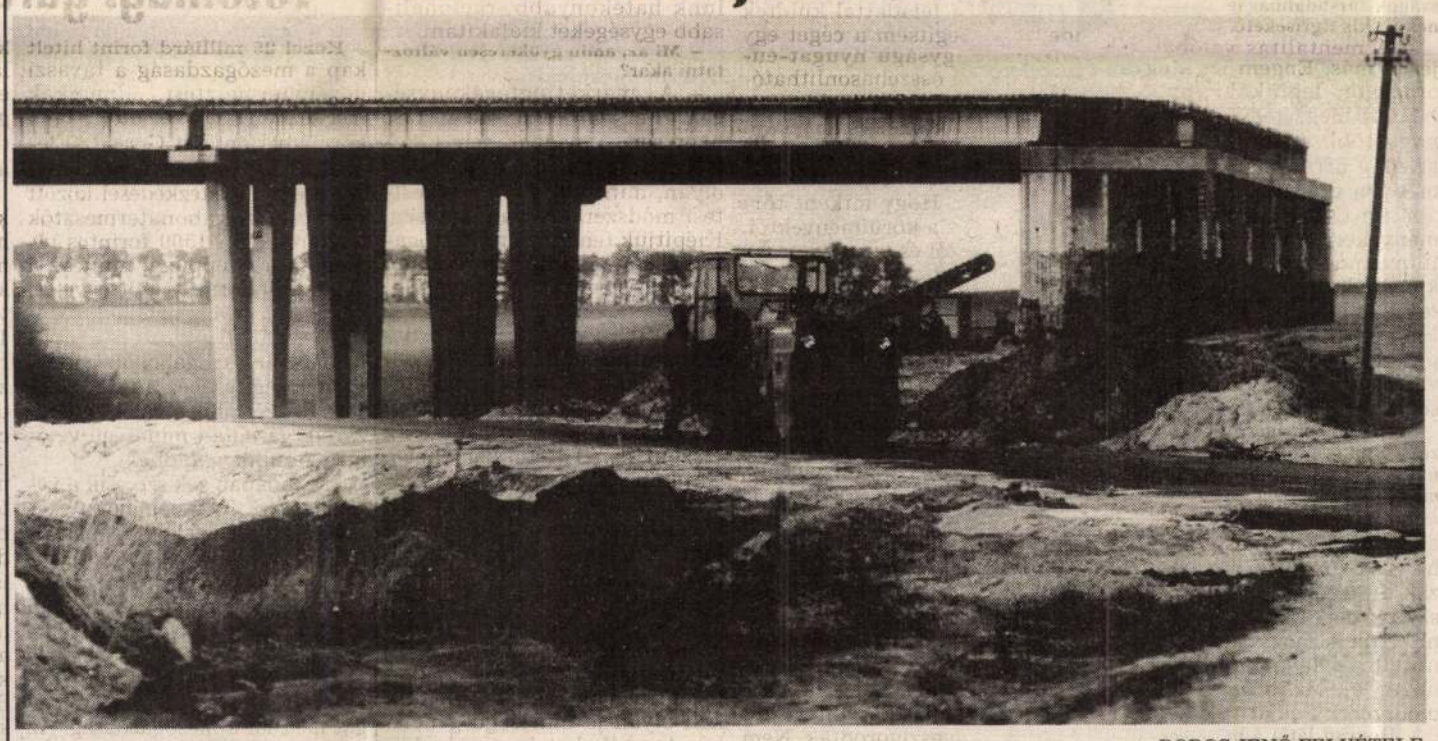

BOROS JENŐ FELVÉTELE

Nem kedveztek az elmúlt évtizedek a hazai hidak műszaki állapotának. A 30 ezer kilométeres közúthálózat mintegy 5800 – nem önkormányzati tulajdonban lévő – hídjának átlagéletkora 38 év. A négyezernél is több vasúti híd 90 százaléka pedig még az első világháború előtt épült. Az illetékes szerveknek azonban egészen napjainkig nem volt lehetőségük a megfelelő ütemű karbantartási és korszerűsítési munkák elvégzésére.

Kálnoki Kis Sándor, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium helyettes államtitkára szerint az idén a korábbiaknál lényegesen több közúti híd rekonstrukcióját végezhetik el. Mint elmondta, a tárca rendelkezésére álló finanszírozási források nem azonosak a közúti és a vasúti beruházások esetében. A főváros nagy hídjai nem a KHVM hatáskörébe tartoznak. A többi, gépkocsi által használt felüljáró összértéke viszont így is 66 milliárd forint. Harmaduk nem felel meg a szélességi, illetve teherbírási előírásoknak. Emellett mintegy hatszáz igényel sürgős javítást, felújítást. Az ehhez szükséges pénzalapok megteremtéséhez viszont hosszabb időre van szükség.

A közúti hidak fenntartásához az utóbbi években az útalap ha nem is elegendő, de viszonylag kiegyensúlyozott forrást biztosított. A finanszírozási lehetőségek csökkenése azonban ezen a területen is éreztette a hatását. Míg 1990-ben hídépítésre és korszerűsítésre 730 millió forintot fordított a kormányzat, addig 1991-ben csupán 590 milliót különíthetett el erre a célra. A tavalyi esztendő érezhető javulást hozott. Ekkor mintegy 840 millió forintot költöttek közúti hidak építésére, fenntartására. Többek között ennek köszönhető, hogy jelenleg is komoly beruházást igénylő hidak épülnek. A KHVM lehetőségei azonban önmagukban továbbra sem elegendőek az indokolt munkálatok elvégzéséhez. Az EBRD-vel és a Világbankkal kötött megállapodások szerint viszont a közúti hidakra fordítható összeg megközelíti majd az egymilliárd forintot. Ennek a felét a pénzintézetektől kapott hitelek fedezik, a többit az útalapból kell előteremteni. Így az eddigi évi három-négy rekonstrukció helyett az idén tíztizenöt híd felújítását is elvégezhetik.

Az elmúlt években helyreállított vagy megépített objektumok után már folyamatban van az M0-ás újabb szakaszaihoz kapcsolódó csomóponti felüljárók, valamint egy völgyhíd építése. Az M1-es autópálya kapcsán egy új Rába-híd, három vasúti felüljáró és négy csomópont készül majd el. Emellett megépül a Cigánd és Dombrád közötti új Tisza-híd is. A szekszárdi Duna-híd koncesszióban készül majd el. Folyamatban van a vásárosnaményi híd korszerűsítése, a ráckevei Duna-híd és a putnoki Sajó-híd rehabilitációja.

Lényegesen rosszabb a helyzet a vasúti hidak fenntartásánál. Itt még konkrét felújítási program sincs. Az üzemelő, több mint négyezer híd fele nyolcvanévesnél is idősebb. Rossz műszaki állapotuk sok esetben indokolja a vonatok áthaladási sebességének, illetve rakományuk súlyának korlátozását. Az eddigi munkálatokkal megegyező ütemben történő felújításuk mintegy harminc évet venne igénybe. Az utóbbi évtizedben ugyanis csak 150 híd felújítására volt lehetőség. Új hidak pedig egyáltalán nem épültek. Jelenleg is csupán két komoly beruházás – a sárvári Rába-híd, és a zebegényi völgyhíd – épül. Átépítésre vár a simontornyai Sió-híd, a gyulafirátóti völgyhíd. Szintén szükség van Gyulán a Fehér- és a Fekete-Körös hídjának felújítására, a szeghalmi Berettyó-híd, valamint a rajkai híd átépítésére. A rekonstrukciós és építési munkálatok felgyorsítására mindenképpen szükség lesz. A vasútfejlesztés két fő irányában – a kelebiai és a hegyeshalmi vonalon –, ugyanis 160 kilométer/órás sebesség elérésére alkalmas pályát kell kiépíteni. Ehhez azonban megfelelő hidakra is szükség van. A fővárost délről elkerülő, még csak tervekben létező új vasútvonal számára is hidakat kell majd építeni. Ezt indokolja a déli összekötő vasúti híd rossz állapota is. Ennek felújítása egy harmadik pálya megépítése nélkül elképzelhetetlen. A meglévő két sínpárra ugyanis a forgalmi igények kielégítéséhez mindenképpen szükség van. Így itt még a forgalom részleges leállítása sem lehetséges.

Kapitány Attila

Brenner György karikaturistát, a Népszabadság elhunyt munkatársát ma délután három órakor búcsúztatják a Farkasréti temető központi ravatalozójában.

In memoriam Brenner György

Humoristától, karikaturistától búcsúzni? Ráadásul örökre? Gyuri, lásd be, ez lehetetlen. Ilyen nincs. Hogy süt a nap, hull a hó, az eső, az emberek pedig izzadtan, vagy éppen fázósan összekucorodva bandukolnak, sietnek a dolgukra, vagy éppen traccsolnak az utcasarkon? De hát Gyuri, nem hagyhatnak cserben a Te embereid, a Te figuráid, akikkel körül vagyunk véve itt, a Te szürke házfalaid között, a Te szűk vagy éppenséggel proccos utcáidon. Azokkal a félszavakkal, félmondatokkal, amelyeket a Te pesti polgáraid suttognak egymás fülébe, a Mi fülünkbe, s amelyekből Mi, itt mindannyian olyan jól értjük és félreértjük egymást és önmagunkat.

Hogy vége?

Gyuri, hogyan lehet nélkülözni egy zsenit? Mert zseni voltál. Rajzra persze más is született, ha nem is mindig olyan briliáns tudással, mint amit Te tudhattál magadénak. Hiszen „poénokat" más is kitalált már, ha nem is mindig olyan jókat, mint amilyeneket Te. De egy dologban utolérhetetlen voltál. Életművet tudtál rajzolni – napilapban, amelynél, tudjuk, nincs múlandóbb. Hogy ennek mi a titka? Az a mérhetetlen szerénység, amellyel éltél? Vagy az az érzékenység, amellyel mindazt papírra vetetted, amit *meglátt*ál? Ahogy Te nézted a messze magasságból ezt a magyar tájat, lakóival együtt. Nem a fennkölt, hideg magasság volt ez, hanem a megértő okosság, ami soha nem hiányzott egyetlen munkádból sem. A titok titok marad most már örökre. S csonka. Itt maradtunk mi, pesti polgárok az emberi melegséged nélkül. S csak lessük, lessük megszeppent magányunkban önmagunkat megmaradt rajzaidon. Gyuri, ezután ki fog szólni helyettünk, s ki szeret majd bennünket?

HARMADIK CSENGETÉS

– Ma este nem tudjuk megkezdeni az előadást, nincs szponzor.

NYUGDÍJKORHATÁR-EMELÉS

– Még jó, hogy nő a munkanélküliség, talán mégsem kell majd néni korukig dolgozni...

MDF

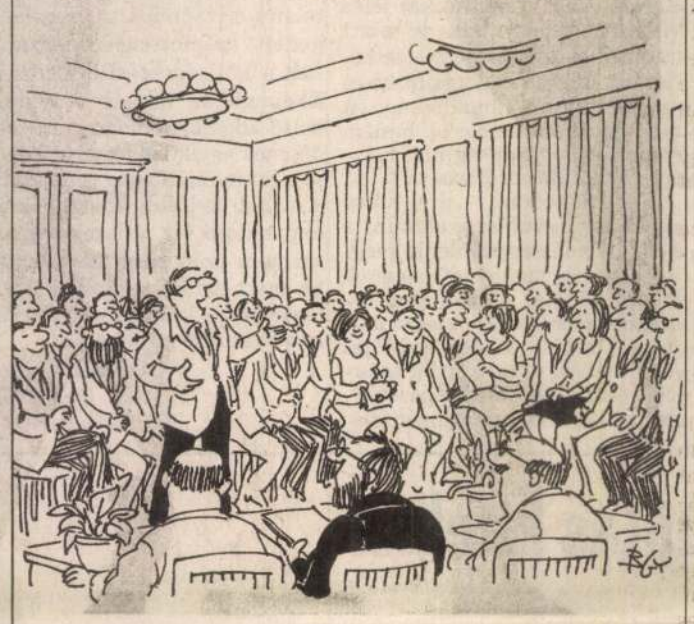

– Az angol királyi család is egységes!

BEFOGOTT HONANYA

– Szegény Bellus nem élvezheti nyugodtan a feljelentéseket, most meg a Döbrentei téri legényeket kell a rendőrségen tisztára mosdatnia...

DÖCÖGŐ PRIVATIZÁCIÓ

– Talán huzavona nélkül visszakapnánk a patikát, ha megígérnénk, hogy virágüzletté alakítjuk...

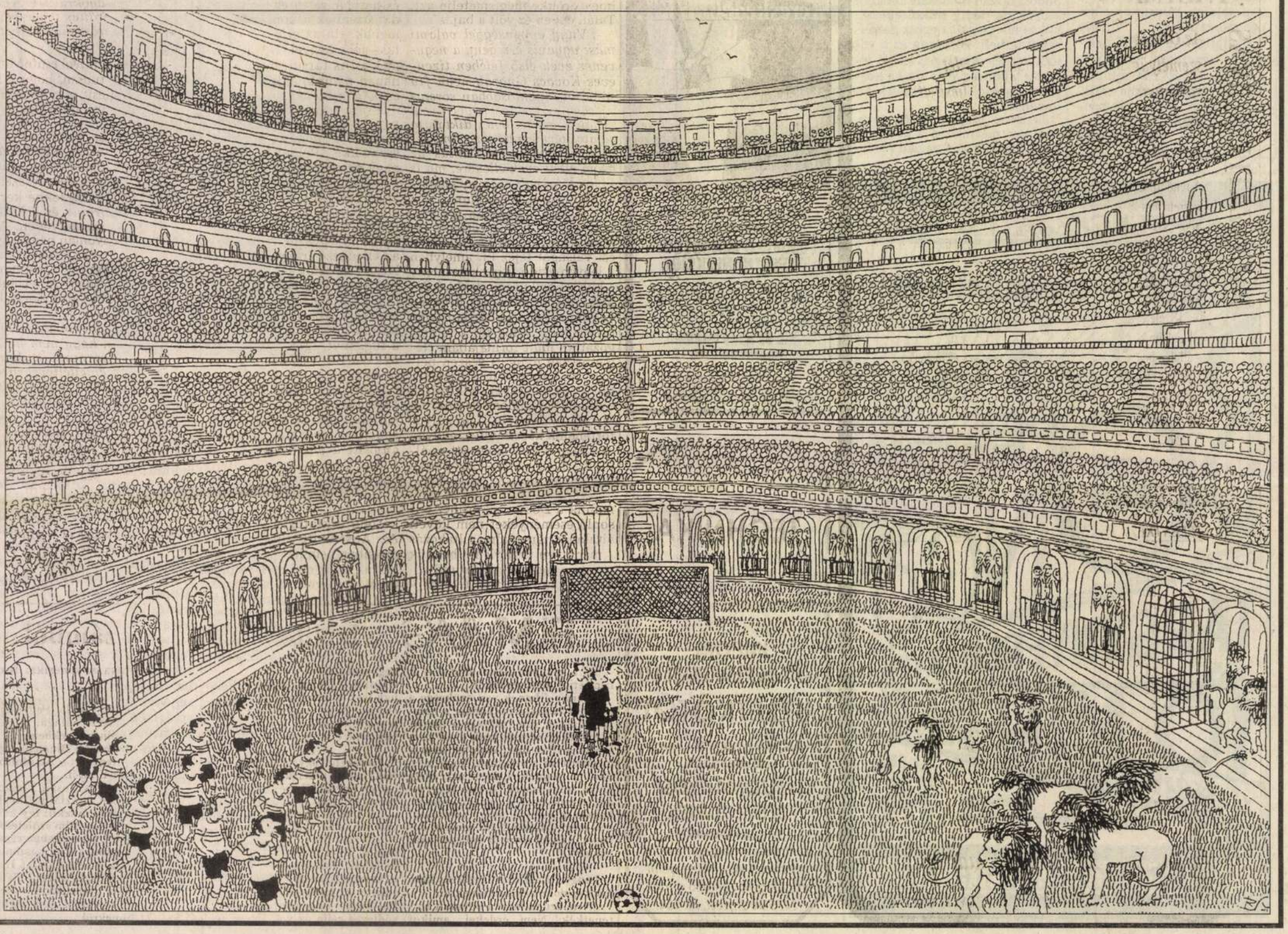

Ausztria, Svédország és Finnország EK-tagságáról

...rnek regionális támogatást

...a brüsszeli ...gal és a 4,5 ...vesznek ...az eljárás ...nak. ...lön folytatja ... tudakoltuk ...ől, hogy mit ...émákban ...állalják-e ... a majdan ...k arra is, ...és mennyiben ...szavazáson ...lést.

...kerüljön sor az el-...ségi intézmények ...gy egyszerre több ...Brüsszelben s nem ...ző befogadásakor

...zzel szemben

...gadását részben ...k. Tagadhatatlan, ...k nem mondanak ...rcsak a németek a ...szélni — vélte az ...yelőre csak Dánia ...azoknak a szigorú ...naastrichti szerző-...séhez előír. Majd ... meg, hány tagor- ... alapján „felsőbb ...kemény mag" ak-

...dik referendumon ...ződést, jogi patt-...sessé válhat Dánia ...onyosan nem len- ...folytatott felvételi

...osztrák semlegess-...tlakozása a közös-...gat-európai Unió- ... Ernst Sucharipa ...minisztérium poli- ... alapító okiratának ...lta —, de tekintet- ...ezet átalakulóban ...a humanitárius, a ...lépjen-e vagy sem ...d akkor kell mér- ...rt a közösségbe. ...s egységes állás- ...a, hogy Ausztriá-

nak el kell ismernie a maastrichti szerződésben a WEU-nak kölcsönzött integrációs szerepet, és közelednie kell a szervezethez. Három éve még mindenképpen van arra, hogy a közeledés mértékéről döntsön, vagyis hogy Írország és Dánia példáját követve csak megfigyelői státusra törekedjen a WEU-ban, illetve teljes jogú tagságot kérjen. Az elképzelhetetlen, hogy csak bizonyos fenntartásokkal csatlakozzon a szervezethez. A nagykövet által említett haladéknak némileg ellentmond, hogy politikai berkekben hevesen vitáznak, érdemes-e Ausztriának már most jeleznie közreműködési szándékát a WEU-ban. Busek alkancellár szerint a WEU az európai biztonsági rendszer alapja, és Ausztria saját helyzetét könnyítené meg, ha minél gyorsabban a WEU keretében tevékenykedne. Vranitzky kancellár ezzel szemben hangsúlyozza, hogy minden más csak a brüsszeli bebocsátás után jöhet.

Anders Ulander svéd külügyi államtitkár-helyettes ugyancsak arra mutatott rá, hogy az európai gazdasági térségről kötött megállapodás — mégha egyelőre nem is lépett életbe a svájci állampolgárok ellenállása miatt — nagy terhet vesz le az EK és az új belépők válláról. Mostani megbeszéléseiken a mezőgazdaságra és a regionális politikára koncentrálhatnak. Svédország északi területei eddig a kormányzattól külön fejlesztési pénzt kaptak, ezt a politikát a stockholmi kabinet közösségi tagként is folytatni akarja. De szeretné, ha e területek az EK strukturális alapjából is részesednének. Az adó- és költségvetési politika, a vámdíjszabás összehangolásában a külügyi tisztviselő nem lát különösebb nehézséget. Kereskedelmi kapcsolatai alakításában Svédország a lehető legliberálisabb eljárásra törekszik. 1991-ben a fejlődő országokból behozott textíliákra eltörölte az adót, ezt az Európai Közösség még nem tette meg. Mivel azonban a társulásnak is a szabadkereskedelem kiterjesztése a célja, a két gyakorlat összehangolását Ulander nem tartja megoldhatatlannak. Némi „technikai gondot" okozhat, hogy Svédország a balti államokkal szabadkereskedelmi megállapodást kötött, vagyis ebben is megelőzte Brüsszelt. „Természetesen" a pénzügyi unióhoz is csatlakozni akarnak. Ragaszkodnak szigorú környezetvédelmi normáikhoz. Várhatóan nem lesz sima ügy a svédországi állami alkoholmonopólium megőrzése, vagyis a szeszes italok behozatalának, forgalmazásának állami kézben tartása, bár az államtitkár-helyettes szerint ez nem sérti a közösség alapító okiratát, a Római szerződést, nem jelenti külföldi cégek diszkriminálását.

Újraértelmezett svéd semlegesség

A kedvező európai változások, a nagyhatalmak közötti szembenállás megszűnése nyomán Svédország újraértelmezte hagyományos semlegességi politikáját. Megtartotta ugyan leglényegesebb elemét, vagyis hogy nem csatlakozik katonai szövetséghez, de aktívan részt kíván vállalni a közös európai biztonsági rendszer kidolgozásában és kötelezettségei teljesítésében. Stockholmi megítélés szerint a maastrichti szerződés a közös külpolitika vonatkozásában sem okozhat gondot, de a közös védelem részleteit még tisztázni kell. A WEU-tagság nincs napirenden, erről majd az európai fejlemények, a Nyugat-európai Unió kialakuló profiljának, gyakorlati politikájának tükrében döntenek. Ami az EK-csatlakozás dátumát illeti, Svédország 1995. január 1-jétől szeretné elfoglalni helyét a közösségben. Az edinburghi csúcs állásfoglalása alapján ez a cél reálisnak tűnik — mondta Ulander. Egy év alatt befejeződhetnek a tárgyalások, jövőre megtarthatnák a referendumot, amelyen az EK-tagsághoz kérnék a szavazók jóváhagyását, s ha igent mondanak, semmi sem állhatja el a Brüsszelbe vezető utat. A dániai elutasítás ugyan felboríthatja ezt a menetrendet, de a külügyi szakember a közvélemény-kutatási eredményekre hivatkozva derűlátónak mutatkozott: a dániai polgárok második nekifutásra feltehetően jóváhagyják országuk tagságát az Európai Unióban.

Ki árusíthat szeszes italt?

— Elfogadjuk a közösségi szabályokat, de szeretnénk, ha az EK figyelembe venné Finnország adottságait, sajátos érdekeit. Ezért is van szükség a csatlakozásról folytatott tárgyalásokra — mondotta Antti Satuli, a helsinki külügyminisztérium külgazdasági kapcsolatokkal foglalkozó igazgatója. — Brüsszelnek el kell ismernie, hogy a finn mezőgazdasági termelés feltételei hátrányosabbak, mint az Európai Közösség országaiban. Hatalmas terület, alacsony népsűrűség, kedvezőtlenebb adottságok — ezért nélkülözhetetlen a mezőgazdasági támogatás, s Finnország igényt tart a regionális támogatásra is. A bécsi véleménnyel összhangban Satuli megítélése szerint is a mezőgazdasági témákban várható a legkeményebb alkudozás. A szeszes italok forgalmazása ebben az országban is állami monopólium; a megbeszéléseken tisztázni kell, Finnország mennyire hajlandóa közösségi szabályokat alkalmazni az alkohol árusításában. A dániai szavazás eredményét Helsinkiben is aggodalommal várják, mivel „bonyolíthatja" az EK bővítését. A közös védelmi politika kérdése még teljesen nyitottnak számít. Gondolkodunk Finnország részvételének módozatairól. A lehetőségek mérlegelése még jó ideig eltarthat — vélte Antti Satuli.

• Karcagi Katalin

Kevesebb rablótámadás — brutálisabb módszerek

— Az elmúlt esztendő a közrend megszilárdulásának éve volt — jelentette ki az ORFK tegnapi sajtótájékoztatóján az országos főkapitány. Pintér Sándor elmondta, hogy a bűncselekmények számának jó ideje tapasztalt rohamos növekedése tavaly megállt: 1992-ben 447 ezer bűneset vált ismertté, ami a korábbi é hez képest mindössze 1,6 százalékos emelkedést jelent. 1990-ben egyébként csaknem ötven, 1991-ben pedig 29 százalékos emelkedést regisztráltak. A viszonylag kedvező fordulat okairól szólva Pintér vezérőrnagy hangsúlyozta: ez nem kizárólag a rendőrség hatékonyabb munkájának eredménye, hiszen a polgárok önvédelmi készségének fokozódásával a bűnözők esélyei is romlottak. A tábornok különösen jelentős sikerként értékelte, hogy a fővárosban tavaly már némileg kevesebb bűncselekmény történt.

Az egyes bűncselekmény-kategóriákról szólva Pintér Sándor kiemelte, hogy a polgárokat leginkább nyugtalanító rablások száma látványosan csökkent: ennek mértéke országosan 18, míg Budapesten csaknem 25 százalék. Ugyanakkor a módszerek mind durvábbak, s meglehetősen gyakori, hogy az áldozatot brutálisan bántalmazzák. A bűnözők egyre gyakrabban használnak fegyvert vagy annak látszó tárgyat, például riasztópisztolyt, illetve gázsprét, ezért a tábornok szükségesnek véli, hogy a jogszabályok változtatásával is korlátozzák efféle eszközök birtoklását.

Az emberölések száma ugyan nem emelkedett, ám a tavaly regisztrált háromszáz eset is jelentősen meghaladja a korábbi esztendők átlagát. A tettesek felderítése pedig egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, mert változtak az indítékok. Korábban a gyilkost többnyire valamilyen érzelmi ok motiválta, így az áldozat és a tettes közötti kapcsolat rendszerint nyomra vezetett, ám a hazai kriminalisztika történetében hosszú ideig ismeretlen leszámolás vagy bérgyilkosság esetén — különösen ha külföldiekről van szó — ilyen összefüggés nincs.

Tavaly jelentősen nőtt a csalások — különösen a hirdetések útján elkövetett csalások — száma, s ma már minden tizedik bűncselekmény e kategóriába tartozik. Egyébként 1988-ban csupán öt és fél ezer, tavaly már csaknem ötvenezer ilyen esetet regisztráltak. Pintér vezérőrnagy úgy véli, ennek egyik oka, hogy korábban a sajtóban megjelent hirdetéseket cenzúrázták, ma viszont csaknem minden megjelenhet. Ráadásul a csalók a legkiszolgáltatottabb rétegeket — így a munkanélkülieket — célozzák meg, jó kereseti lehetőséget, külföldi munkaalkalmat, olcsó árut vagy szolgáltatást ígérve. Az egyéb vagyon elleni bűncselekmények száma viszont csökkent, a betöréses lopásoké például közel húsz százalékkal. Ez is a polgárok önvédelmi készségének fokozódását bizonyítja. Az okozott kár viszont mintegy negyven százalékkal magasabb volt, megközelítette a harmincmilliárd forintot.

A rendőrség tavaly tízezerrel több elkövetőt derített fel, s így összesen 132 ezer fővel szemben indítottak büntetőeljárást. Pintér ezzel összefüggésben megjegyezte: ez is azt bizonyítja, hogy a bűnügyi statisztika hamisításáról korábban megjelent hírek nem felelnek meg a valóságnak. A bűnüldöző hatóság egyébként minden második nyomozást eredményesen zárta le, s az ismeretlen elkövető ellen indított eljárások negyven százalékában is rendőrkézre került a tettes, miközben 1991-ben ez az arány 27 százalék volt.

Kacziba Antal bűnügyi főigazgató elmondta, hogy korábban csaknem ismeretlen bűncselekmények jelentek meg, így a hitelezési csalás és más gazdasági jellegű jogsértések. Új jelenség az önbíráskodás: gyakorta zsarolással kapcsolódva próbálják meg magánszemélyek adósságaikat behajtani. De meglepően sokan foglalkoznak tiltott szerencsejáték szervezésével is. A kábítószer-bűnözés kapcsán Kacziba hangsúlyozta: tavaly minden korábbinál több drogot foglaltak le. A tábornok egyébként úgy véli, a bűnözés átrendeződőben van, s vélhetően a súlyos bűncselekmények aránya fog emelkedni. Így várható, hogy szaporodnak a pénzintézetek, a pénzszállító járművek elleni támadások, s a tettesek adott esetben a túszszedéstől sem riadnak majd vissza. Pintér vezérőrnagy viszont azt hangsúlyozta: ha ez valóban így lesz, s ártatlan emberek élete kerül veszélybe, a rendőrség az elkövetőt likvidálni fogja.

• L. K.

...Rt az ALAGI ÁLLAMI TANGAZDASÁG felszámolója

...ÁNOS • PÁLYÁZAT

útján értékesíti a felszámolás alatt lévő Alagi Állami Tangazdaság
(2120 Dunakeszi, Verseny u. 8-10.)
jelen pályázatban meghatározott vagyonkörét.

A Tangazdaság meghatározóan tej- és húshasznú szarvasmarha tenyésztési, áru- és takarmánynövény termesztési, szőlő- és gyümölcstermesztési tevékenységet folytat,, melyet kisebb velumenű tevékenység egészít ki.

...gazdasági és egyéb egységeire az ... A pályázat érvényességének feltétele, hogy a pályázó az ajánlati vételár 5 %-ának megfelelő

„A HÍR SZENT, A VÉLEMÉNY SZABAD"

A kormány független rádiót és televíziót ígért!

A MÚOSZ elnöksége

(A közlésnek ezt a módját a Magyar Újságírók Szövetségének elnöksége kérte)

Vajon nem torzít a tükör?

A közbiztonság a kormány sikerágazata — hallhattuk már többször is a kabinet második emberétől. Bár vélhetően nem mindenki értett egyet Boross Péter nem kevés optimizmusról árulkodó kijelentésével. Tegnap óta azonban tényként szögezhetjük le: a miniszternek igaza volt. Legalábbis a statisztika tükrében. Ami persze a számok bűvöletében élő rendőri vezetők számára meggyőző is lehet. Ám sajátos ellentmondás: a polgárok jó része mindjobban fél. Ami tulajdonképpen nem is meglepő, hiszen a siker ezúttal nem jelent egyebet, mint azt, hogy — alig szaporodott újabban a bűncselekmények száma. A csaknem félmillió bűneset pedig meglehetősen rémisztő, így a tendencia a polgárt talán kevéssé érdekli. Különösen akkor, ha már maga is betörőnek vagy rablónak az áldozatává vált.

A közbiztonság objektív helyzete és a lakosság biztonságérzete egészen mást mutat — utalt a napokban egy rendőrségi szakértő a sajátos ellentmondásra. Ami persze nem is szorul különösebb magyarázatra, ha tekintetbe vesszük: jó nevű kriminalisták is a bűnözés átstruktúrálódására figyelmeztetnek. Vagyis azt prognosztizálják, hogy miközben a jogsértések száma várhatóan csökkenni fog — egyfajta telítettségi szint áll be —, megjelennek a kőkemény bűnözők s az eddig legfeljebb nyugati krimikben látott módszerek. Gondoljunk csak arra, hogy Pásztó környékén robogó autóból nyitottak géppisztollyal tüzet egy mikrobusz utasaira. A tetteseket máig hiába keresik.

De talán még ennél is ijesztőbb, ha a nyugdíjast fényes nappal a nyílt utcán fújják szembe könnygázspévei, pedig a rablók sejthetik: zsákmányuk legfeljebb a cekkerben megbúvó vekni kenyér, felvágott, meg némi készpénz lehet. S vélhetően attól is eláll a polgár lélegzete, ha motoros suhancok — amúgy olasz módra — a kezéből tépik ki a táskát. Alkalmasint a város forgalmas főutcáján. Az egyébként valóban kedvező fordulatot sejtető statisztika ezeket az embereket bizonyára nem győzi meg.

Am az is kérdéses, mennyire tükrözhetik a számsorok a valóságot, mert a rendőrség csupán az ismertté vált eseteket regisztrálhatja. Ha azonban elmarad a feljelentés, mert a polgár fél, vagy csupán a hatósági procedúra értelmét nem látja, máris torzít a tükör. És nyilvánvaló, hogy egyre több károsult nem fordul a bűnüldöző hatósághoz, mert a feljelentést korábban sem az áldozat kézre kerítésébe vetett hit motiválta, inkább egyfajta kényszer: a biztosító csak rendőrségi határozat birtokában fizetett. De ha már a biztosítási díjra sem telik? Lehetséges, hogy ez is meghúzódik a betöréses lopások számának húszszázalékos csökkenése mögött?

LENCSÉS KÁROLY

In memoriam Brenner György

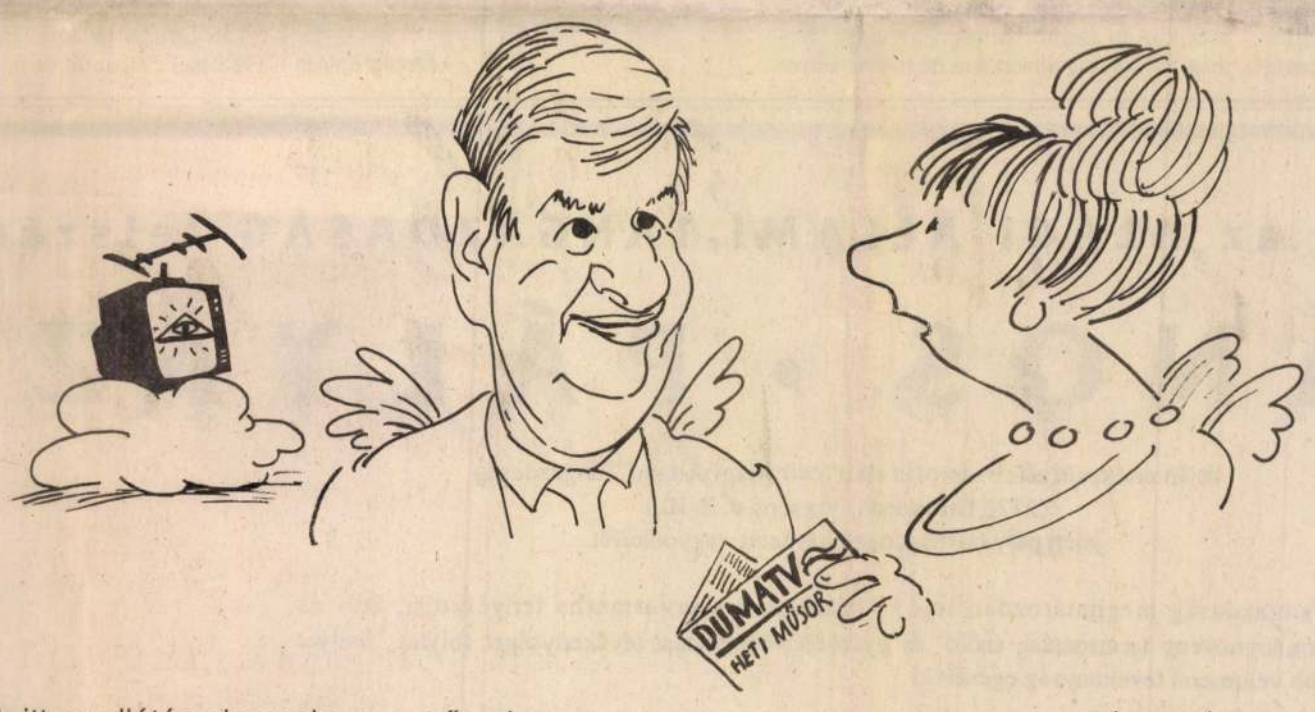

Jobb itt az ellátás, de unalmas a műsor!...

PÁPAI GÁBOR RAJZA

BRENNER György

Népnadzdság

1992. november 7., szombat

HÍRE

● VASS LAJOS Erkel Ferencdíjas zeneszerző, karnagy életének 66. évében, rövid szenvedés után pénteken elhunyt – tudatja a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége. Temetéséről később intézkednek.

● KDNP ÉS MSZDP. A két párt elnökei, dr. Surján László és dr. Borbély Endre vezette eszmecserén egyetértettek abban, hogy a szociális problémák megoldása érdekében a kormánynak és a szakszervezeteknek jobban össze kell fogniuk.

● BRENNER GYÖRGY belpolitikai karikatúra-kiállítását a Hócipő munkatársai, valamint Nagy Bandó András és Koltay Róbert nyitja meg ma délután öt órakor a Marczibányi téri művelődési központban.

M. Nemzet

PÉNTEK, 1993. január 29.

Elhunyt Brenner György

Brenner György Munkácsy-, SZOT- és Opus-díjas grafikusművész, a *Népszabadság* főmunkatársa, életének 53. esztendejében, csütörtökön tragikus hirtelenséggel, szívelégtelenség következtében elhunyt. Erről a Népszabadság szerkesztősége értesítette az *MTI*-t.

Brenner György évtizedeken át volt a *Ludas Matyi* belső munkatársa, majd az *Új Ludas* tudhatta munkatársai sorában. Könyvillusztrációi révén is népszerű volt mind a felnőttek, mind a gyermekek körében. Haláláig állandó rovata jelent meg a *Hócipő* című lapban, rendszeresen dolgozott a *Mozgó Világ* számára is. A *Magyar Nemzetben* egy évtizeden át jelentek meg karikatúrái. Brenner Györgyöt a Népszabadság szerkesztősége saját halottjának tekinti.

BRENNER György

† 1993 jan. 28

MUzeumi kincsek : Válogatás a Savaria m.

Kalapis Zoltán: Festők nyomában.Újvidék,

DÉRY Attila: Budapest eklektikus épületsz

A barokk kor műemlékei. Egri Ny.E. 1990.

BENKŐ Elek: A középkori Keresztúr-Szék re

Szent Márton egyházmegyéje.Szombathely,

RUSINA, I: Marianka. B? '1992

35

LAZISTAN,Euen: Btaislava. B, 1990

Corona Fratrum : Szennay András emlékkön
Tanulmányok Pásztó tzürtánetéből.Pásztó,

Péter László: A segedi ferencesek.Szeged

DIURNUS

Brenner György és társai

Igazából csak az parodizálható és utánozható, aki utánozhatatlan; akinek fölismerhető egyéni stílusa van.

A legnehezebben azonban a parodista parodizálható.

A legnehezebben a karikaturista karikírozható.

Főként, ha erős egyéniség.

Némely politikus — akárcsak némely sportriporter — könnyűszerrel „reprodukálható": gesztusban, hanghordozásban, szövegben.

Egy olyan zseniális karikaturista azonban, mint Kaján, aligha karikírozható. S a látszat ellenére: utánozhatatlan a rajzbéli szatirikus publicisztika olyan művésze, mint Brenner György. Évek óta figyelem szűkszavú, egysoros, grafikával egybekomponált politikai esszéit — ezekből állítható össze legbájosabb és legkeserűbb, legigazabb és legtömörebb történelemkönyve ezeknek az évtizedeknek: a gondolkodásmódunk históriája. Könyörtelen és jóindulatú az iróniája; nem gonosz gúny, hanem kesernyésen is biztató félmosoly.

Miért írok most a tények parodistáiról, a rajz publicistáiról, politikai karakterünk karikírozóiról?

Mert ugyan viccszünetben élünk, holtszezon van humorban — ámde ismét óriási szükség van arra a különös iróniára, amelyben egyszerre jelentkezik a dolgok belső átélése és a kívülállás.

Ha tesztelni kellene politikusainkat, parlamenti képviselőinket — tesztlapok helyett karikatúrákat adnék a kezükbe: hadd lám, min mosolyogják el magukat, mitől szisszennek föl, s miből okulnak. Kik a kedvenc szatíraíróik, karikaturistáik, gúnyos meggondolkodtatóik. Kiktől tanulnak lényeglátást, tömörséget, távolságtartást és meghitt igazságközelséget, emberközelséget.

Brenner György és legjobb társai valamicskével mindig többet tudnak és mondanak a szavakba foglalható igazságnál. Mögéje látnak annak is, ami mögött nincsen semmi. Kifordítják, ami üres, és figyelmeztetnek: a legjelentéktelenebbnek tetsző események is történelemmé állnak össze.

BRENNER György
Népszabadság 1991. május 23. 5. p.

nal épült ki. 1983-ban a palermói fellebbviteli bíróság előtt, egy nyilvánosság kizárásával folytatott tárgyalás keretében, azzal vádolta az államügyész más olasz állampolgárokkal együtt Iliaro Martellát és Ferdinando Imposimatót, hogy a bolgár titkosszolgálat segítségével fegyvereken kívül kábítószert is csempésztek Bulgáriából Olaszországba. 1982 februárjában Henry Arsan szíriai kábítószer- és fegyverkereskedő „Mami" nevű teherhajóján 800 kilogramm nyers ópiumot csempészett be Olaszországba. Az ügy hátterében a török „keresztapaként" emlegetett Bekir Celenk állt, egyike azoknak, akik a bolgár hírszerző szolgálat végzetes kihatású kábítószer-kereskedelmét mozgásban tartották. Az olasz igazságügyi szervek szerint ő bízta meg Mehmet Ali Agcát a II. János Pál pápa elleni merénylet elkövetésével. A bolgár titkosszolgálat két évig fedezte Bekir Celenket, megakadályozva, hogy kiadják az olasz igazságügynek. Miután Törökországban letartóztatták, vallott a maffia és a bolgár titkosszolgálat szoros együttműködéséről. A börtönben azonban eltették láb alól, így vele a maffia és a bolgárok közötti kapcsolat koronatanúja távozott az élők soráből.

Az olasz ügyészeknek nem volt nehéz bebizonyítaniuk, hogy a bolgár titkosszolgálat palermói közvetítőkön keresztül heroint juttatott a „Vörös Brigádok" nevű terrorszerve-

Ezen a napon a rotterdami kikötőben a holland rendőrség egy szovjet hajón lefoglalt 200 kilogramm heroint, melynek feketepiaci ára 20 millió dollár. A 4600 bruttóregisztertonnás (BRT) „Merchantman Captain Tomson" nevű hajó — s ezt a holland rendőrség egészen augusztus 18-ig érthető okokból nem hozta nyilvánosságra — Rigából érkezett, s ott vették fel a fehér kábítószer-szállítmányt is. A kábítószerrel foglalkozó holland nyomozók hamar kiderítették, hogy a holland és német piacra szánt heroin a szovjetek által megszállt Afganisztánból származik. Ezt az útvonalat nagyon kedvelték a kábítószerkereskedők, ezért Afganisztánból a Szovjetunión keresztül szállították Európába a heroin és a hasis jelentős részét. A nyugati nyomozóknak nem volt módjuk arra, hogy diplomáciai bonyodalmak nélkül beavatkozhassanak.

Miután a holland igazságügy megfelelő utasítást kapott a külügyi hivataltól, azt nyilatkozta: „lehetséges, hogy a kapitány nem is tudott a heroinszállítmányról". Ezt követően a kapitányt szabadon engedték. Azután soha többé nem említették ezt az ügyet. A lefoglalt kábítószer-mennyiségek 1986-os hivatalos holland statisztikájában nem is szerepel ez a heroin.

Következik:

A PFSZ BONYODALMAI

BRENNER György

BODOR Pál: Brenner György és társai. = Népszabadság, XLIX.évf. 119.sz. 1991. május 23. 5.p.

Brenner György karikatúrapályázat

A Hócipő szerkesztősége és a Népszabadság szerkesztősége az idén is meghirdeti karikatúrapályázatát a Brenner György-díjra.

Pályázni legfeljebb tízdarabos reprodukált (fénymásolt) fekete-fehér kollekcióval, ugyanennyi színes eredeti grafikával, illetve lapközlésre és kiállításra egyaránt alkalmas nyomattal (fénymásolattal) lehet. Pályázati anyagot egyének és szerkesztőségek egyaránt beküldhetnek. A díj alapítói vállalják, hogy a pályázat válogatott anyagát a zsűri döntése után Budapesten kamarakiállításon bemutatják, ezért a grafikákat kiállításra alkalmas formában (kasírozás, paszpartu, stb.), de keret nélkül kérik. A Hócipő és a Népszabadság szerkesztősége igényt tart arra, hogy a pályázatra beküldött művekből – illő honorárium ellenében – közlésre válogasson.

A pályázat eredményéről a sajtó- és a művészeti élet kiemelkedő személyiségeiből álló héttagú zsűri dönt. A pályázat nyertesét az 1995. évi Brenner György-díj bronzplakettjével és 100 ezer forintos pályadíjjal honorálják. A zsűri tagjai: Bacsó Péter filmrendező, Kaján Tibor karikaturista, Spiró György író, Szemethy Imre grafikusművész, Eötvös Pál, a Népszabadság, és Farkasházy Tivadar, a Hócipő főszerkesztője. A zsűri elnöke a mindenkori kormány médiumokkal foglalkozó főtisztviselője, az idén Fodor Gábor művelődési és közoktatási miniszter. Pályázati határidő: 1995. december 1.; a pályamunkákat a kiállítás majdani színhelyére, a Marczibányi téri Művelődési Központ címére várják (Budapest II., Marczibányi tér 5/A. 1022). Eredményhirdetés 1995. december 18-án.

Közös játékunk

NÉPSZABADSÁG

Káplár

- vele kapcsolatban hallották ezt a kérdést a tegnap esti Mindent vagy semmit! játékban: E régies kifejezés mai megfelelőjében szerepel egy szám. Melyik? Ha van kedvük velünk játszani, a héten feltett kérdésekre adott válaszok számait adják össze, az eredményt a lenti üres mezőbe írják be, és azt egy levelezőlapra felragasztva még ma küldjék be címünkre: Népszabadság, Mindent vagy semmit! - 1960 Budapest

A helyes számot beküldők közül közjegyző előtt sorsolunk, s tíz szerencsés olvasónk a Szegedi Paprika 5000 Ft értékű ajándékcsomagját nyeri. A megfejtést jövő kedden, a nyertesek névsorát jövő szerdán tesszük közzé.

Az e heti válaszok számösszege:

Szívesen vennék részt nézőként a Mindent vagy semmit! forgatásán:

igen ☐ **nem** ☐

Név: .....

Lakcím: .....

.....

Telefonszám: .....

MITSUBISHI MOTORS

MITSUBISHI
L300 Transporter D

200 000 Ft
kedvezménnyel, 1995. december 24-ig,
csak a DUNA INTERSERVICE-nél.

Központi telephely: 1037 Budapest, Zay u. 24. Tel.: 250-4065, Tel./fax: 188-9175
Gépjármű- bemutatóterem: 1134 Budapest, Róbert Károly krt. 47. Tel.: 270-2121, 270-2122

Népszabadság
1995 nov. 30

rözés után visszatért Tokióba, majd a csapatnak újabb százhúsz percet kellett várakoznia a fedélzeten addig, amíg a gép megkapta az engedélyt az ismételt felszállásra. A KLM képviselője szerint a problémát az okozta, hogy más járatszámot adtak meg az oroszoknak, akik ezért nem tudhattak a különgép érkezéséről.

A repülő másodszor ázsiai idő szerint este háromnegyed tízkor szállt fel, így – mivel a menetidő Amszterdamig tizenkét óra – *Louis van Gaal* és csapata a százhúsz perces mérkőzést és a büntetőrúgásokat követően csaknem egy teljes napot töltött a gép fedélzetén.

Weah Afrika csillaga

A Milan és a libériai válogatott csatárát, *George Weaht* választotta a földrész idei legjobb futballistájának az Afrikai Labdarúgó Szövetség. Az esztendőt még a Paris SG színeiben kezdő, huszonkilenc éves játékos jelentős fölénnyel végzett az élen, megelőzve a második helyen végző csádi *Japhet N'Doramot*.

N'Doram csak mifelénk számít ismeretlen labdarúgónak, hiszen a bajnok Nantes csatáraként Franciaország egyik kedvence. Középpályást, illetve – ha a szükség úgy hozza – csatárt játszik, nem is eredménytelenül: az idei bajnokságban tizenegy góljával a második helyen áll a góllistán.

Némi meglepetésre az Ajax nigériai sztárja, *Finidi George* csak harmadik lett a választáson, pedig állandó tagja a világ legjobb csapatának. Az ismertebb futballisták közül *Anthony Yeboah* (Leeds United) a negyedik, a szintén Ajax-játékos *Nwankwo Kanu* ötödik lett, megelőzve a tavalyi győztes *Emmanuel Amunikét*.

Másfél év az exszponzornak

GYŐRI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Fogházba kerül *Nagy Béla*, az egykori ETO FC Kft. ügyvezető igazgatója. A sportszponzorként feltűnt győri vállalkozót az idén tavasszal félmilliárdos adócsalás miatt tíz hónap, végrehajtandó börtönre ítélte a Győri Városi Bíróság. A megyei bíróság dr. *Laczó Gáborné* büntetőtanácsa súlyosbította az ítéletet: a szponzorra másfél év fogházat szabott ki.

Mint annak idején már beszámoltunk róla, Nagy Béla a Sztár Co. Ker. Kft. ügyvezetőjeként importbizományi szerződést kötött a Videoton Külkereskedelmi Részvénytársasággal szeszes italok Szlovákiából Magyarországra történő beszállítására. 1991 februárjától hét hónap alatt a Sztár Co. 2 644 000 liter égetett szeszt és több mint egymillió liter sört vásárolt. Az italokat itthon jórészt az áfa bevallása nélkül, olcsón forgalmazták. Önadózóként Nagy Béla 2 769 000 forintot befizetett, ám félmilliárdnyit eltitkolt.

A megyei bíróság jogerős ítéletének indoklásában dr. Laczó Gáborné hangsúlyozta: a különösen nagy érték miatt súlyosbították az elsőfokú ítéletet. Ugyanakkor azonban azt is figyelembe vették, hogy Nagy Béla az orvos szakértő által is bizonyítottan súlyos beteg.

NÉPSZABADSÁG

EÖTVÖS PÁL elnök, főszerkesztő

KARCAGI LÁSZLÓ, TAMÁS ERVIN, ZALAI ISTVÁN főszerkesztő-helyettesek
DANISS GYÖZŐ, FRISS RÓBERT, SOÓS KÁLMÁN, TRIPOLSZKY LÁSZLÓ lapszerkesztők
GYENES LÁSZLÓ, KELEN KÁROLY, VERES MÁRIA segédszerkesztők
MIKÓ F. LÁSZLÓ művészeti vezető, FEJÉR GÁBOR képszerkesztő
ROVATVEZETŐK: Budapest: BERKÓ PÁL, hazai tudósítások: FALUS GÁBOR, olvasószolgálat: FÁBIÁN PÉTER, gazdaság: FERENCZ GÁBOR, sport: JAKAB JÓZSEF, külföld: LÉDERER PÁL, érvek, vélemények: MIKLÓS GÁBOR, fotó: RÉDEI FERENC hír és információ: VAJDA PÉTER, társadalompolitika és kultúra: VÖRÖS T. KÁROLY.

Kiadja a Népszabadság Részvénytársaság
Felelős kiadó: LENGYEL L. LÁSZLÓ ügyvezető igazgató
Igazgató: GÜNTER GIFFELS
Lapigazgató: RÓZSA GYULA
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest III., Bécsi út 122–124. Telefon: 250-1680
Telefax: 168-9098 Hirdetési ügyekben telefax: 188-9567, 168-9857
A Népszabadság Rt. levélcíme: 1960 Budapest
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok
és a Kiadói Lapterjesztő Kereskedelmi Kft.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága. Előfizethető a postahivataloknál, a hírlapkézbesítőknél és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1990 Budapest XIII., Lehel utca 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Helir 219-98636 pénzforgalmi jelzőszámra, és a kiadónál (T: 168-8844).
Előfizetési díj egy hóra 599, negyedévre 1797, fél évre 3594, egy évre 7188 Ft.
Szedés: Népszabadság Fényszedő Kft.
Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: DR. CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató
INDEX: 25 001 ISSN 0133-1752 BP. – ISSN 0237-3777 VIDÉK

A Népszabadság Rt. a MATESZ tagja.

A mai lapszám külpolitikai szerkesztője: PÓCS BALÁZS,
belpolitikai szerkesztője: MATYUC PÉTER,
grafikai szerkesztője: ifj. RÓKÁS SÁNDOR

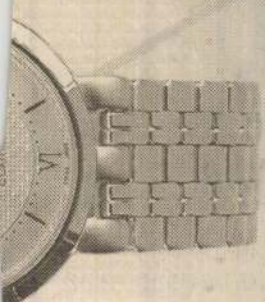

ÓRA-ÉKSZER 1950 OREX® KERESKEDŐHÁZ Rt.

Már kaphatók a Roamer karórák legjobb modelljei az OREX Rt. üzleteiben.

Budapest V. Váci u. 2., V. Petőfi S. u. 6., VII. Rákóczi u. 8/a. Miskolc, Szentpáli u. 1., Szeged, Kárász u. 13., Debrecen, Piac u. 28/c.

Az utolsó csillagszóró

BÄCHER IVÁN

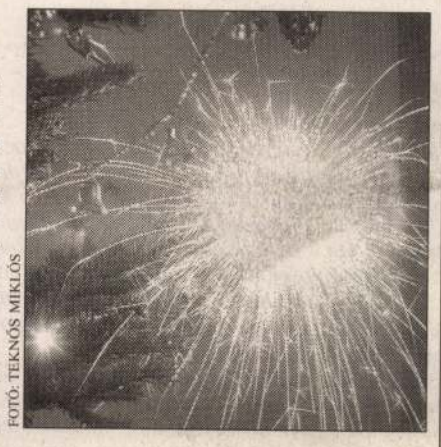

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Van úgy, hogy az ember egészen elengedi magát, kinyújtózik, s felsóhajt elégedetten: csak lementek az ünnepek nagyobb baj nélkül az idén. Na jó, a káposzta odakozmált egy kicsit egyszer, de még meg lehetett menteni, egy tál kocsonyába beleevett a macska, de szerencsére volt még nyolc másik a kamrapolcon. De különben, istennek hála, nem történt semmi baj.

Ilyenkor aztán biztosan beüt.

Hiába, ebben az életben soha nem szabad elengedni magunkat egészen, mert az megbosszulja magát hamar.

Itt van például szegény Bandi bácsi esete.

Bandi bácsi a Stáhly utcában lakott, egykor tán egész emeletet foglaló főúri lakásból leválasztott, térre néző két hatalmas, tükrös, kandallós szobában, tágas hallban, kicsi konyhában feleségével és fölcseperedő szép lányával. Kedves ember volt Bandi bácsi, jóságos, sőt jó, ugyanakkor életrevaló is, anélkül nem is maradt volna meg, csaknem tíz évet volt katona és hadifogolyként távol az otthontól, dolgozott szibériai bányában, a Krímben pakolt kifele hadizsákmánnyal, vagyis hát zabrált javakkal színültig rakott uszályokat, sleppeket, amelyek érkeztek százával, ezrével folyamatosan hosszú-hosszú hónapokon át. Aztán hadtáphoz került Bandi bácsi, így valahogy életben maradt, s betegen, csont soványan, de hazakeveredett, hogy még éppen elcsípje a Rákosi-világ hajnalát, nehogy kimaradjon valamiből.

De nem panaszkodott soha, mindig nevetve mesélte szörnyű élményeit is, szerette az életet, családját, amíg tehette.

A karácsonyokra pedig külön ügyelt, tudta, hogy milyen, amikor nincsen, vagy bajos az. Örült annak, ha nem volt baj éppen, mégbecsülte a viszonylag bajtalan éveket nagyon.

S tudta, hogy a bajoknak is megvan a maguk rangsora, vannak kisebb, vannak nagyobb bajok, és vannak az igazi bajok, amelyekről most szó se essék.

Így aztán nagyon nem volt sem meglepve, sem megijedve azon a január eleji napon sem, amikor e szavakkal veselkedett neki a kiszolgált, kopaszodó, sárguló karácsonyfa leszedésének:

– Na, megvolt ez az ünnep is, hál' istennek, nagyobb baj nélkül.

Aztán kezdte a szaloncukrokat, pontosabban a szaloncukorpapírba ügyesen visszacsomagolt és visszaaggatott kockacukrot vagy papírgalacsint leszedegetni, mert Bandi bácsi édesszájú is volt, amellett pedig bolondozós is.

– Ni csak, itt még van egy csillagszóró – kiáltott fel aztán.

– Jó lesz az jövőre – mondta az asszony, de Bandi bácsi akkorra már meggyújtotta a csillagszórót.

Aztán üdvözült mosollyal nézte, ahogy leég. Akkor se mozdult, mikor látta, hogy a csillagszóró feletti ágacska is átizzik kicsit. Nem nagyon, épp csak egy kicsit. Sőt, kicsit lángra is kapott az az ágacska. Éppen csak hogy, de lángra. Kedvesen, játékosan táncolt a kis láng. Éppen csak hogy. Éppen csak annyira, hogy elérje a felette lévő ágacskát, amely szintén átizzott, sőt meg is gyulladt kicsit. Sőt a mellette lévő ágacska is begyulladt hirtelen. És a mellette lévő is, és arról hirtelen elkezdett terjedni a lángocská, mit lángocska, egész helyre kis láng, sőt már-már tűz, szét az egész fán.

Akkor már kinn volt a konyhában Bandi bácsi, és tartotta a vedret a csap alá. És forgatta, tekergette a csapot, de mindhiába. Nem folyt a csapból, nemhogy víz, de semmi se.

Később derült ki, hogy a házban, valami hibaelhárításból kifolyólag, épp akkor zárták el pár percre a csapokat. De az a pár perc elég volt ahhoz, hogy lángot kapjon a függöny is, ami az akkori divat szerint – nehezen szerezték be, itthon még alig lehetett kapni – jó kis műszálas anyagból való, ami shhhvvvuuungg, úgy lobbant be azonnal, hogy pillanatok alatt lángolt már a karnis is. S ami a nagyobb baj volt, hogy a függönyről átterjedt a láng a tapétára, onnan a konnektorra, a konnektorban lévő dugaszolóaljzatra, majd az onnan induló villanyzsinóron át a televízióba, ami irdatlan hangot hallatva felrobbant. A robbanástól bedőlt a mögötte lévő fal, a szomszédba egészen, ledőlt mindkét márványkandalló, betörtek a tükrök, és leesett a kristálycsillár a plafonról.

Na, akkor már nem kellett semmit se csinálni. A Stáhly utca valamennyi lakója tárcsázta már akkor a rendőrséget, tűzoltóságot, többen azzal, hogy Bandi bácsiéknál ágyúznak, ahhoz vannak szokva azon a tájon, hiába. A tűzoltók jöttek is három kocsival, és pillanatok alatt elárasztották vízzel a lakást és az egész házat is.

Bandi bácsi csak állt a lépcsőházban, nézte, ahogy a lépcsőkön, teljes szélességben szépen, folyamatosan zubog a víz lefelé, és csak ennyit mondott:

– Vízkereszt van, gyerekek.

Másnap megérkezett a biztosító embere, aki döbbenten botladozott a romok közt. Bandi bácsi félrehúzta az épen maradt konyha sarkába, s tárgyalni kezdett a sokat, de ilyet még nemigen látott emberrel. Pár hét múlva nagyon szép összegről jött a becslés.

A következő karácsony teljesen felújított lakásban köszöntött. Ehhez méltón, hatalmas fát vett Bandi bácsi a Rókus előtt, meg is kínlódott a fölállításával, és ki is kellett kötnie, persze. Létrára állt tehát, egy százas kampósszeget illesztett a frissen tapétázott falhoz, éppen ott, ahol a vízvezeték csöve húzódott alattomosan a vakolat mögött.

Jó erőben volt még Bandi bácsi, odacsapott a szegre pontosan és irgalmatlanul.

A százéves Marlene Dietrich

Otthonos felhőkarcolók közötti Marlene Dietrich téren található a Café Marlene az átszabott Berlinben, a Postdammer platz környékén. Mintha Pesten Zsazsa Kávéház nyílt volna Fedák Sári emlékét hordozva homlokzatán. Emlékhely. Politikai rehabilitáció a vendéglátóiparban. Provóelnevezés.

Marlene Dietrich slágerdalos mozidíva. Lokállányokat, utcanőket, Nagy Kokottokat alakít szerepszakmányban. Nemi idol. Elhagyta hazáját. Előbb a Paramount gyárért. Utóbb Adolf Hitlerért. Előbb az Amerika Hangja tengerentúlra szánt adásaiban erősítette meg egy jobb Németország reménységét. Majd részt vett az észak-afrikai hadjáratban, a szülőhazája ellen hadat viselő hadsereg tisztjeként amerikai és szövetséges frontkatonákat lelkesített harcra tábori színházi primadonnaként. Tüntettek ellene Berlinben a háború után, amikor hazalátogatott. Tüntetett ellene a rosszabb Németország, amikor halottként hazahozták eltemetni. A filmen eljátszott megannyi közönséges utcanő után holtában köztér viseli a nevét.

Nagy művészek nagy árnyékot vetnek. Minél jelentősebb valaki, annál több ráfogás árnyékolja körül fekete glóriaként. Szükségszerűen rémhírek, hamis vélekedések, félreértések, álnok pletykák szegélyezik. Marlene Dietrichnek, a nagy német színésznőnek számos félrevezető életrajza ismert. A sajtót és életrajzíróit legtöbb álnok információval ő maga látta el. Elégedetlenkedvén a félretájékoztatásokkal: megírta könyv alakban saját élethamisításait. Első számú misztifikációja: mikor született. Ahány szakkönyv, életrajz, lexikon: mindben hamis a születési éve. 1964-ben egy makacsul indiszkrét riporter Berlinben előbúvárlotta 1901. december 27-i keltezésű születési bizonyítványát. Addig 1904-et használta születési évszámként. Eredeti nevét Maria Magdalena von Losch-ként hirdette. (Losch anyja második férjének neve. Elesett Oroszországban az első világháború idején.) Igazi apja Louis Erich Otto Dietrich, porosz rendőrtiszt.

Dietrich saját gyártmányú életrajza a Heinrich Mann regény alapján – Kosztolányi fordította címén: Ronda tanár úr – megfilmesített A kék angyallal kezdődött (1930). Meglátta Josef von Sternberg, az önmagát nemesi von-nal megajándékozó bécsi ortodox családból Amerikának eredt filmrendező. Meglátta. Felfedezte. Főszereplővé tette. Egyből világhíressé vált. Regényes történet a pályakezdésről. Erős sminkkel.

Marlene muzsikusnak készült, nem színésznek. A századelő nemzetközi hírű hegedűvirtuóza, Flesch Károly tanítja koncerthegedűsnek. Az iskolai koncertek hegedűszólistája. Majd mégsem a hangversenydobogót, hanem a színpadot választja. Jelentkezik Reinhardt színiiskolájába. Vizsgajelenete Hofmannsthal A balga és a halál drámájából a Lány szerepe. A kötelező felvételi szám azonban Margit imája a Faustból. S bár a híres rendező utóbb büszkélkedik tanítványával: személyesen nem oktatta színészetre Marlenét. Csekélyebb hírű színészpedagógusok – Carl Heine és Berthold Held – növendéke.

A szállóigével ellentétben: minden kezdet nehéz. Marlene Dietrich pályakezdése is nehézkesen indult. Elszerződik hegedűsnek egy német filmeket kísérő zenekarba. Színházi statiszta. Berlini kabarérevük kartáncosnője. Eric Charell charleston-kóristalánya. Irodalmi kabarék szereplője. Démonparodista. Margo Lion énekesnő partnere lesz egy foxtrott szám erejéig egy leszbikus hírbe keveredett paródiaszámban. A Kurfürstendammon lévő Komödie Színházban – amit Eugen Robert (eredetileg: Kovács Jenő) rendelésére a magyar színházépítész Kaufmann Oszkár tervezett (1922) egyre mutatósabb revüszerepekhez jut.

FORRÁS: MAGYAR FILMLEXIKON

(Végigkísérték pályáján a magyarok. A A kék angyal című UFA-film egyik jelmeztervezőjét Várady Tihamérnak hívták.)

Joe May filmjéhez (A szerelem tragédiája) statisztálni viszi Rudolf Sieber segédrendező. Egy félvilági nőt kell játszania. Hogy még züllöttebbnek hasson, azt javasolja a férfi, hordjon monoklit. Dietrich meghalt katonatiszt nevelőapja monokliját használja erre a célra. Összeházasodik Sieberrel. Gyermekük születik: Maria (1925). Mellékszerepeket játszik némafilmekben. Szekundál Putti Liának, Greta Garbónak és másoknak.

A Marlene-mítoszt valóban Sternberg teremtette meg. Karöltve Travis Banton jelmeztervezővel, aki a Paramount filmgyár számára létrehozta a Metro gyárral vetélkedő ellen-Greta Garbót. Garbo közkeletű képét a MM jelmeztervezője, Gilbert Adrian hozta létre. (Ha már divat: megemlítendő, hogy a gallér és kivágás nélküli felsőtrikót máig garbónak hívják a filmcsillag emlékműveként. Marlene Dietrich pedig a női hosszúnadrág-divat elterjesztője. Elsőnek ő hordott kihívó módon férfinadrágot nappali viseletként.) Tollak, prémek, csipkék, strucctollboák, őrjítő kalapok, extravagáns ruhakivágások hozták létre a valóságfeletti nemi eszménykép mozikarácsonyfáját. A gyári teremtmény valóságfölöttinek látszott. Elérhetetlennek. Álomképnek. A díszektől fuldokló, felékített, nyers nősténynek azonban Dietrich adta meg emberi tartalmát. Pygmalion szobrász legendájából kifelejtik mindig, hogy csak abból lehet Galatheát előhozni, akiben benne rejlik a lehetőség. Sokan dicsekedtek Marlene Dietrich felfedezésével. Sokan munkálkodtak nemzetközi sikerének kidolgozásán. A színészi lényeget azonban ő tette hozzá. A női önállóságot. A szabad akarat diadalát. A giccsszerepeket igazi szenvedéllyel vérátömlesztve, szellemes fölénnyel gúnyolva. Marlene színészi moziéletműve a perdita-romantika alkonya. Utolsó ironikus csillagként ragyogott a tisztességét és szabad választását kocsmatündérként is megőrző testre szabott szerepekben.

Kivénülvén a végzet asszonya moziszerepköréből: új karrierbe kezdett. 1953-ban fehér frakkban énekelt és táncolt a Las Vegas-i Sahara Hotelben. Ezután körbeénekelte hangversenyein a világot. Jóval túl azon időn, amikor elnevezték „a világ legszebb nagymamájának", öltözőjében bevarratta magát testhez álló nagyestélyijébe, fázósan beburkolózva fölébe kanyarított hatalmas hermelinköpenyben énekelte végig önálló estjeit. Leszámítolta legendáját. Zárószáma és megannyi ráadása után lekezelt az elöl ülőkkel (egy ilyen pukedliző alkalommal lehajláskor nyílt színen eltört világhíres combjának csontja). David Hemmings Gigolo című filmjében egy párizsi bárónőt játszott utolsó filmszerepeként. (Mellette belamiként asszisztált Ernyei Béla az elnyúló színészeti búcsúhoz.) Maximilian Schell beszélgetős filmet rendezett Frau/Mrs/Mme Dietrich párizsi lakásán (1984). A penzionált díva kikötötte: nem mutatja meg romjait a kamerának: az utókor kénytelen volt beérni Marlene szalonjának tejüveg ajtajára vetülő, lopva fölvett árnyékával.

Marlene Dietrich árnyéka megnyúlt. 100. születésnapján is fényt áraszt árnyéka.

M. G. P.

Midőn ezt írtam

VÁMOS MIKLÓS

Midőn ezt írtam, tiszta volt az ég, ült az ember a kávéház dermedt üvegablakánál, s bámult kifelé a körútra. Nyakunkon az év végi ünnepek, gondolta az ember, az utcát már belepték a bóvliárusok, a kivágott fenyőfák azonban még nem támasztják a falat átellenben, mint megannyi sánta zöld madár. Idén késnek a fenyőfák... vagy nem?

Midőn ezt írtam, tiszta volt a lég, s az ember immár hosszú évek óta nem vásárolt fenyőt – karácsonyi fát, ahogyan az édesanyja mondogatta volt, amíg élt –, mert a gyereke felnőtt, s az ember önmagának nem állít karácsonyi fát. Pedig milyen nyers, északi illatot árasztanak... ezúttal haza kéne vinni egyet! (Emlék: cígöli az – a valamivel fiatalabb – ember a körbespárgázott fenyőt, a tülevelek apró dárdái a húsába vájnak, s a gyanta érdességétől ragacsosan tisztátalanná lesz a tenyere.) Mindez nem hiányzik, s az sem, hogy őmiatta baltázzák ki a fákat.

Midőn ezt írtam, tiszta volt a szék, az ember a pesti kávéházban arra emlékezett, mikoron messzemesse innét, az Óperenciás-tengeren is túl éldegélt, Connecticut államnak Új Kikötő nevű városkájában, melyet az odavalósiak New Havennek nevezének. Emez emberi hajlékcsoportozat központi tere négyszögletes park volt, legalább száz éve nyírott angol gyöp által borítva, ezért hát lakói mindközönségesen csak Zöldnek hívták. December elején hagyományosan fölállítottak a Zöldnek közepében egy oly irgalmatlanul nagy karácsonyi fát, melyhez hasonlatosat ő csupán gyermekkorában látott, a magyar Parlament kupolatermében, pontosabban, a Kékes televízió szürkén (s nem kékesen) vibráló képmezején. Az embert – vagyis a gyerekembert, aki volt – soha nem invitálták az országnak házába, hiába iparkodott kitűnni az úttörőmozgalomban példás magaviselettel s alkalmatos ügybuzgalommal a próbákban, úgymint kislabdahajintás, nyomolvasás, külpolitikai tájékozottság, et cetera. Nem tudta, kik azok a kortársai, akik az állam irdatlan karácsonyi fáját körülálmélkodhatják személyesen a templomi boltozatra hasonlító helyszínen. Mindenesetre Új Kikötő városában akárki bámészkodhatott az óriásfenyő tövében, a ledőlését gátló drótköteleket ugyanolyan villanykörtesor ékítette, mint a fa ágait, ritmusra villogván. Harmadnapon tovább építkeztek az Új Kikötő városi tanácsának szürke egyenruháját viselő munkásemberek, hatalmas kandeláber nőtt ki a talajból, szintén drótkötelekkel megerősítve, míg végül kialakult az óriási Hanuka (Chanukah) gyertyatartó, a karácsonyi fával szakasztott azonos méretben és színekben – aranyozott talapzat, zöld lángok, míg a tűleveles ágakon a gömbdíszek tetszettek aranyból valónak.

Midőn ezt írtam, tiszta volt a jég, az ember rosszkedvűn szemlélte a kávéház fagyvirágos üvegablakából, amint a bejárattól keresetlen szavakkal tanácsolja el a főúrnak látszó férfiú a kéregető emberpárt, anyának s lányának tűnnek, a küldés iránya pedig – melegebb égtáj – ésszerűnek, hiszen ruházatuk az évszaknak nem megfelelő. Anyának s lányának bőrszíne olyas árnyalatú, akár az idebenn növekvő népszerűségnek örvendő kakaóital, habbal vagy anélkül egyként rendelhető. Leírható-e egy karácsonyi merengésben a Tzigány szó? – ez a bökkenő. Az ember képzeletben már megint Új Kikötő városának központi Zöldjét tapodja, melynek egységes színét december közepére már hófoltok világosítják, komolyabb teleken buckákba rendezve hasznos célgépek által. Azokat a traktorkákat szinte kizárólag színes bőrűek kormányozták, amiként Új Kikötő városi tanácsának szürke egyenruháját is ők viselték, mi több, a bámészkodók zöme ugyancsak setét bőrt hordott, jól festettek a kifehéredett Zöldön. Nem csoda, Új Kikötő lakosságának csupán harminc százaléka fehér ember, a többi főleg fekete, ha nem számítjuk a sárga árnyalatú minoritásokat. A dolog akként állt tehát, hogy a feketék építettek behemót Hanuka gyertyatartót azon polgártársaik számára, kik vallásuk szerint ezt állítják a főhelyre otthonukban, nem pedig a karácsonyi fát.

Midőn ezt írtam, tiszta volt a kép, az ember ráeszmélt: arra vágyik, hogy valamennyi vallás és nemzet év végi szimbóluma együtt fényeskedjék nekünk, mert amíg bármelyik kimarad, aligha beszélhetünk szeretet ünnepéről, és amíg bárkit lenézünk, kinézünk, leszólunk, leafgánozunk, lecigányozunk, lerománozunk, lezsidózunk, lemagyarozunk (satöbbsatöbb), addig a mennyből az angyal nem jön le hozzátok, pásztorok-pásztorok, emberek-emberek. Addig az embernek eszébe jut, hogy Új Kikötő városában jelen volt egy vitaesten, ahol kivándorolt magyarok – javakorabeliek – vesztek össze az óhaza politikai fejleményein, míg egyikük a szópárbaj hevében lezsidóellenesezte a másikat. Amire a sértett méregtől vörös nyakkal ordította: – Én nem lehetek antjszemita, *you know*, mivel én csak egy antik semita vagyok! – Pontos mondat. Mindenki reménytelenül antik, aki mást bárminő alapon *leigéz*, igaz?

Midőn ezt írtam, tiszta volt a vég, elfacsarult az embernek szíve, elvégre mit keres egy karácsonyi írásban ennyi ünnepromboló szó? De mit keres idei életünkben ennyi ünnepromboló szó s gondolat? Odakinn szemerkél a hó, és lám, a karácsonyi fák első szállítmánya csak befutott, rozzant, füstokádó teherautón, zátonyra futva a délutáni csúcsforgalomban. Piszkos már az alkony, szúrós az illat, érdes a zajgomoly. Ürítsük szívünk az ünnepekre.

Brenner-hívők, Brenner-vonalak

NEMES ZOLTÁN, A PÁLYÁZAT GYŐZTESE

Nem kell a karikaturisták helyett humorizálni.

Tompa téli este volt évtizede a Marczibányi téren, talán köd, hó bizonyosan nem, nedvesség. Lehet, hogy még nem is este, még csak délután, de a Brenner-kiállításra gyülekezőknek tompa, december esti volt a hangulata. Úgy fedeztük fel egymást humoristák, újságírók, karikaturisták, írók, kritikusok és hivatásos Brenner-hívők a világos teremben, mint a háború utáni túlélők, mint akik inváziók óta nem látták egymást; a délelőtt egymással veszekedők is. Brenner most is kisfiúsan mosolygott, de a ceremónia előtti félszeg ődöngést ez nem oldotta. Kiállításmegnyitón mindig félszegen ődöng az ember ceremónia előtt, nem tudja, mit mondjon az örömszülőnek és a többieknek, heherészik; de ezt az ődöngést és ezt a heherészést most kívülről hoztuk magunkkal. Túl a nagy kijózanodásokon és túl már az első újabb illúzióvesztéseken, túl az intézményes régi humortalanságon és innen az intézményesülő újhumortalanságon a nagyérdemű publikum feszengett.

Aztán a hócipősök, rádiókabarések rázendítettek, már nem tudhatni, hogy mire, de jókor és jól csinálták, mert baráti szolgáltatásuk közönséget teremtett. Felmentett a kötelező heherészés alól és nevetségessé tette a gondterhelt újrakezdések lelki pózait. A hivatásos Brenner-hívők normális kiállítási lelkiállapotba kerültek. Most már nemcsak nézték, látták is a karikatúrákat. Nem kellett boronganiuk a nagy másnaposság fázisain, mert Brenner kicsi, mindig vasalatlan figurái számoltak le helyettük a múlttal, és nem kellett feszengeniük az illúziók gyors elvesztésén, mert a mindig kissé elhízott Brenner-férfiak és a telt Brenner-asszonyok kimondták helyettük az igazságot. Szellemesen, frappánsan, gyönyörködtetően: a kiállítótérben már óvatos kuncogások és tolakodó röhögések hallatszottak. Ártatlan tekintettel előadott Brenner-zsánerek kajánkodtak a minapi intézményesített humortalanságon, és lomposnak álcázott halálpontos Brenner-vonalak szállították le értékükre az intézményesülni készülő újhumortalanságot. Ellenállhatatlanul. A gratulációk és a szellemességek felszabadultak és őszinték lettek, a hangulat emelkedett. A még mindig kisfiúsan mosolygó Brenner csodát tett: a nagyérdemű publikum évtizede jókedvű, demokrata és értelmiségi közösségnek érezte magát.

Nem lehet a karikaturisták helyett humorizálni. Van, volna dolguk. Brenner aztán hamarosan meghalt az utolsó infarktusában, és az emlékére megrendezett pályázat felhívását az idén először nem közölte a kormánypárti laptárs, és az emlékpályázat eredményét először nem adta közre a közszolgálati hírügynökség.

RÓZSA GYULA

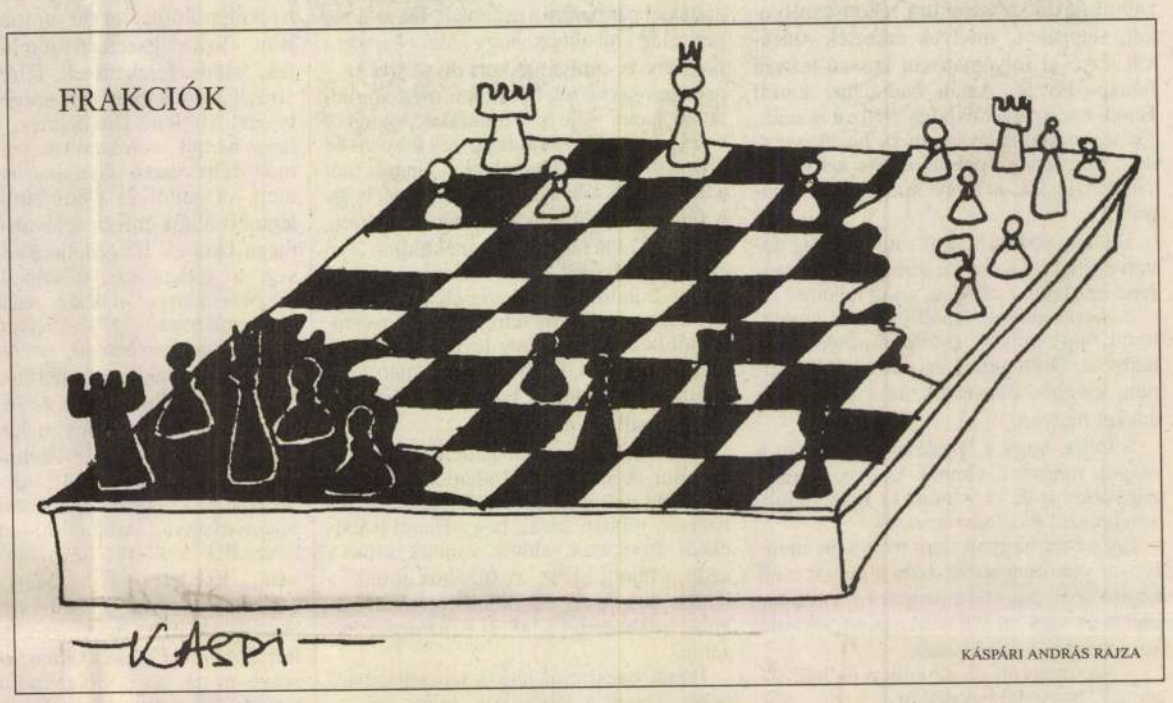

KÁSPÁRI ANDRÁS RAJZA

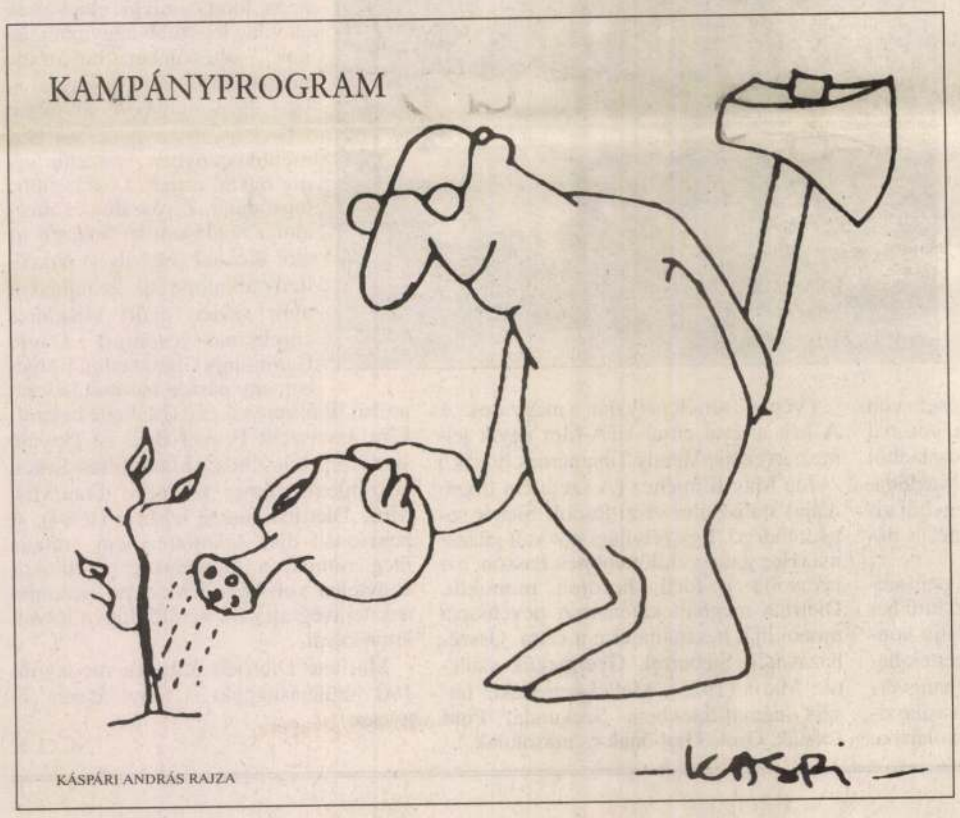

KÁSPÁRI ANDRÁS RAJZA

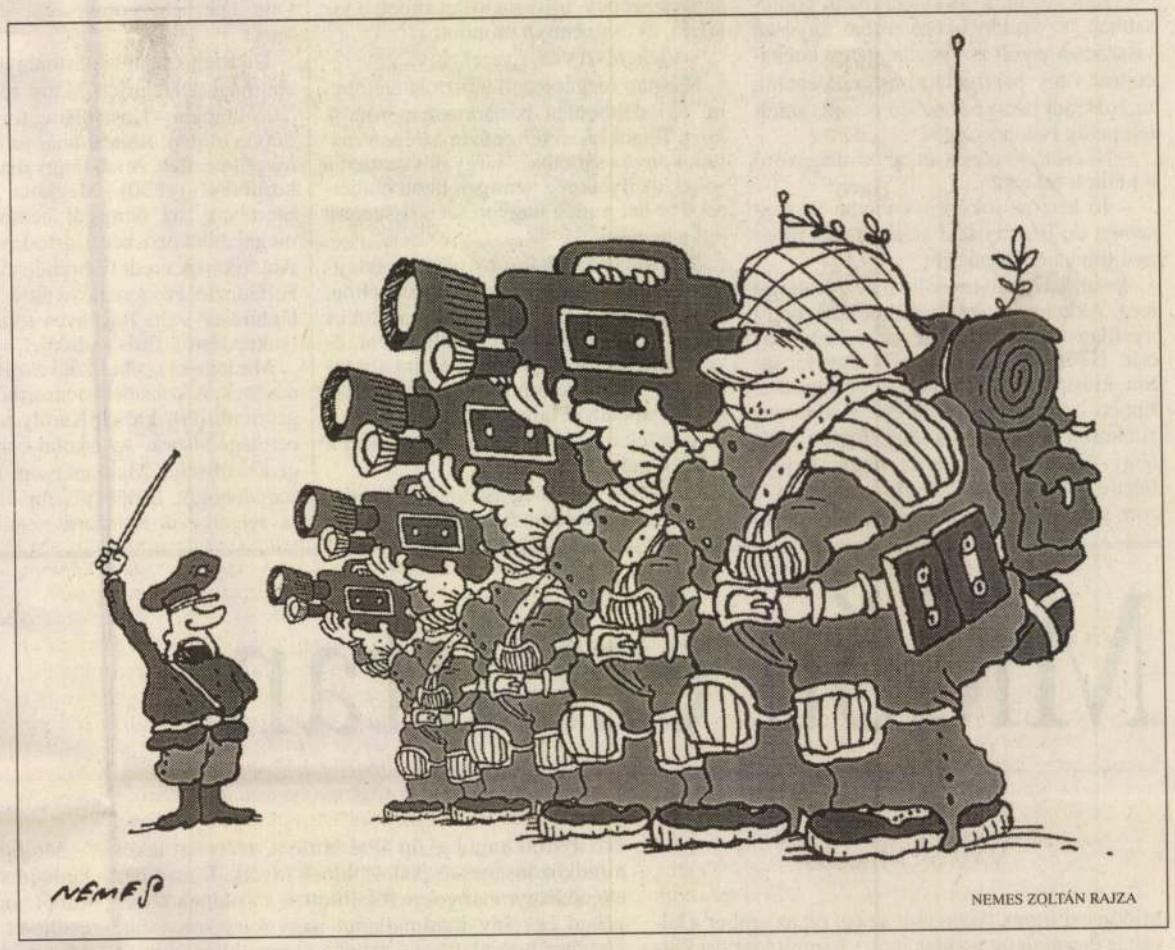

NEMES ZOLTÁN RAJZA

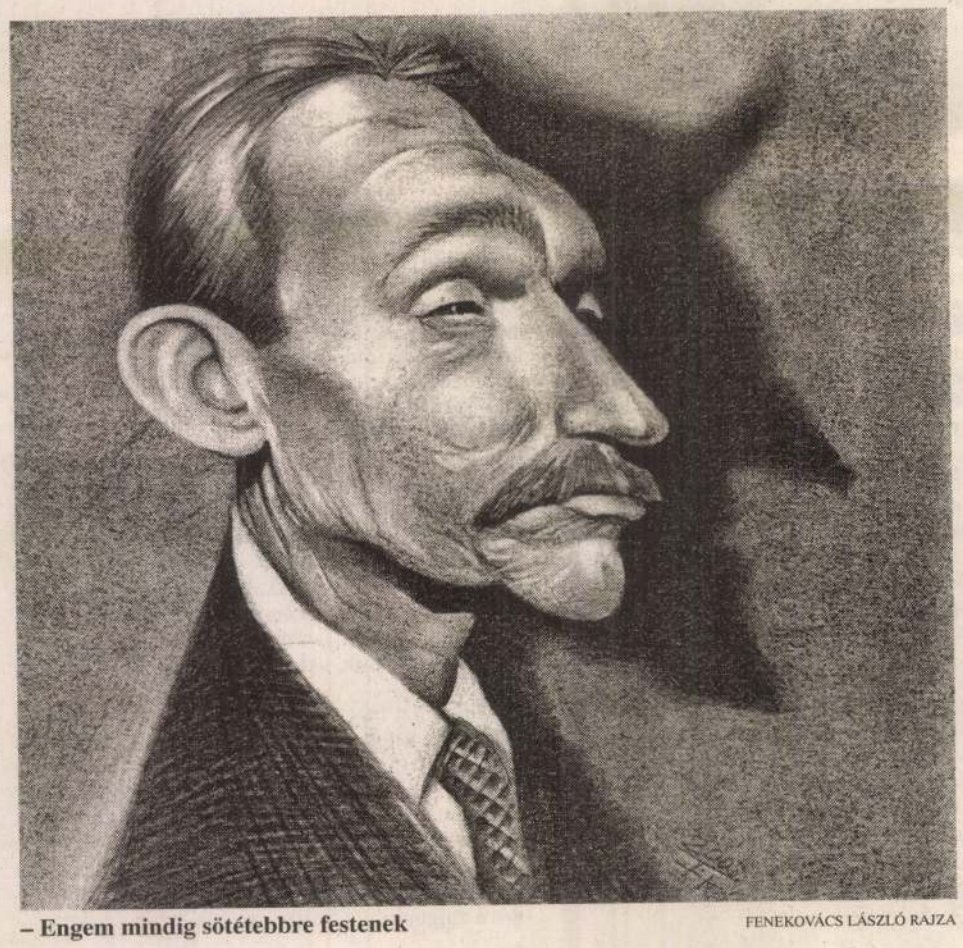

– Engem mindig sötétebbre festenek

FENEKOVÁCS LÁSZLÓ RAJZA

– Úgy van, Tibikém! Pontosan tudom, hogy most kikről nem beszélsz, és teljesen egyetértek azzal, amit most nem mondasz ki róluk.

MARABU RAJZA

Döntött a Brenner-pályázat zsűrije

Ötven pályázó beküldött művei közül választotta ki a Brenner György karikatúrapályázat zsűrije a díj idei nyertesét. A Hócipő és a Népszabadság szerkesztősége által a legjobb közéleti karikatúra elismerésére alapított százezer forintos díjat évente ítéli oda az írókból és művészekből álló testület, amelynek elnöke hagyományosan a kormány sajtóügyekben illetékes főtisztviselője; az idén Fodor Gábor művelődési és közoktatási miniszter. Képünkön: Szemethy Imre grafikusművész, Kaján Tibor karikaturista, Spiró György író, Fodor Gábor, Bacsó Péter filmrendező és Eötvös Pál, a Népszabadság főszerkesztője a szerdai zsűrizésen. A pályázat eredményhirdetése, a pályaművekből rendezett kiállítás megnyitása december 18-án, hétfő este lesz a budapesti Marczibányi téri Művelődési Központban

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Lelassult a fővárosban a forgalom

HÍRÖSSZEFOGLALÓNK

Tegnap kora délután ismét havazni kezdett a fővárosban, ezért a Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat (FKFV) 90 munkában lévő hókotróját, amelyek már a mellékutak tisztítását végezték, vissza kellett rendelni a fő- és tömegközlekedési útvonalakra – tájékoztatta lapunkat Szegedi Ferenc, az FKFV szóvivője.

A gépekkel nem megközelíthető, de a vállalat kezelésébe tartozó területek megtisztítására négyszáz rendkívüli hómunkást vettek fel, akiknek a délutáni műszakra 850, az éjszakaira 900 forintot fizetnek.

Országszerte havazott keddről szerdára virradóra. Az Útinformtól szerda reggel kapott tájékoztatás szerint Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kivételével mindenütt esett és reggel is folytatódott a havazás, 5–10 centiméteres hótakaró fedi az ország útjait. Szerda délután és este a havazás miatt a dunántúli vonatok 10–20 percet késtek, a Tiszántúlon azonban a hóesés nem akadályozta a vasúti forgalmat – tájékoztatta az MTI-t a MÁV főmenetirányítója.

A főváros tömegközlekedése viszont akadozott, főleg az Istenhegyi, a Szépvölgyi, a Hűvösvölgyi, a Budakeszi, a Pusztaszeri úton félóránként, óránként követték egymást az autóbuszok.

Lezuhant három orosz vadászgép

MOSZKVAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

A malajziai fegyverkiállításról hazatérőben egy vietnami repülőtér mellett lezuhant három orosz Szu–27-es vadászgép, pilótáik életüket vesztették. A katasztrófát alighanem az okozta, hogy a gépek a rossz időjárási viszonyok közepette nekirepültek egy hegyoldalnak.

❑

Lehet, hogy sosem találják meg a Habarovszknál egy hete eltűnt Tu–154-es roncsait – vélekedett a helyi légiközlekedési vállalat egyik vezetője. A műholdas felvételeken látszott valami, ami repülőgépnek tűnt, de a szerdán helyszínre küldött helikopter semmit sem talált, valószínűleg árnyékot véltek a gép törzsének. A szakértők attól tartanak, hogy a repülő nagy magasságban felrobbant vagy a légnyomáskülönbség szakította apró darabokra.

A Tu–154-es rakománya igen értékes volt: a 88 utason és a nyolcfőnyi személyzeten kívül öt tonna vörös kaviár volt a fedélzeten. Megfigyelők szerint ez már önmagában is elég ok lehet arra, hogy a maffiaháborúk a légtérre is kiterjedjenek, bizonyíték azonban nincsen, csak egyre több elmélet.

Az elmúlt hetek katasztrófasorozata, amelynek során két azerbajdzsáni és egy orosz polgári gép szenvedett halálos áldozatokat követelő balesetet, alaposan lerontotta az idei év eddigi tizenegy hónapjának javuló tendenciát mutató statisztikáit. Az Aeroflot külső járatain még viszonylag kedvező a helyzet, a belső vonalakon azonban nagyon gyakoriak a rendkívüli események. Különösen hírhedt a távol-keleti, a csuvas és a Volga menti körzet.

realbank

1 évre nettó

33%

6 hónapra évi

30 %

*

VÁSÁROLJON REALBANK RÉSZVÉNYT!

Aki egy 200.000 forintos részvényt 1996 végéig megtart, úgy évente

Melegfront, hideg idővel

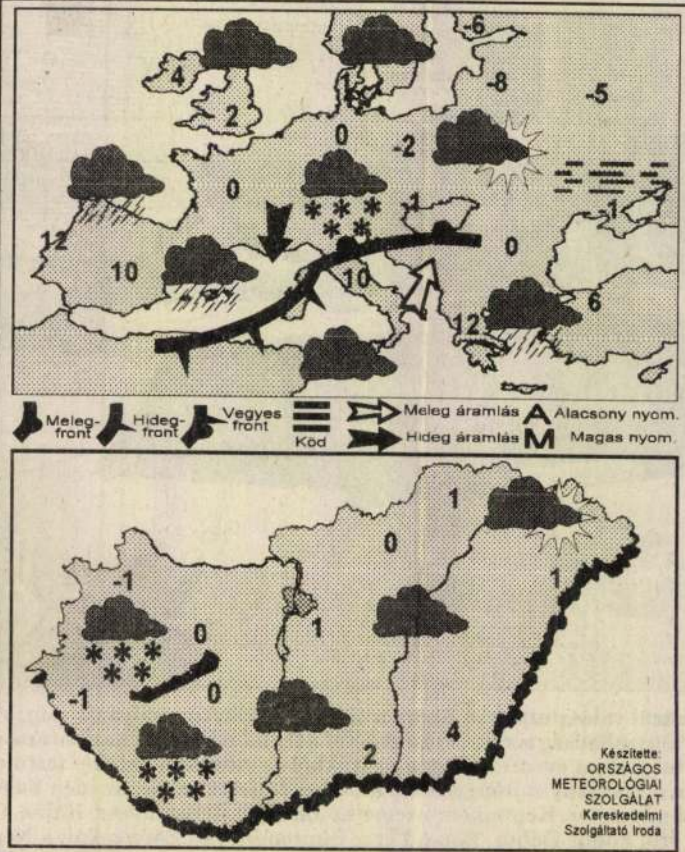

MA VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS

Bár már tegnap óta melegfronti hatások irányítják időjárásunkat, és a mai nap meghatározó tényezője is a melegfront lesz, de melegedésre legfeljebb a délkeleti megyékben számíthatunk. Az ország nagy részén ma is marad a hideg téli idő. Elsősorban a Dunántúlon várható további havazás, havas eső vagy ónos szitálás. Az északkeleti megyékben néha elvékonyodik a zárt felhőzet és azon a vidéken napközben már alig valószínű újabb csapadék. A hőmérséklet kora délután -1, +4 fok között lesz.

Orvosmeteorológia: ma melegfronti hatásra kell számítani.

	°C		°C
Békéscsaba:	4	Pécs:	1
Budapest:	1	Siófok:	0
Debrecen:	1	Sopron:	-1
Győr:	0	Szeged:	2
Kecskemét:	1	Veszprém:	0
Miskolc:	1	Zalaegerszeg:	-1

Napkelte	7.24	Napnyugta	15.53

Hójelentés

Kasprowy-csúcs	(1991 m)	85 cm
Sniezka	(1613 m)	72 cm
Lomnici-csúcs	(2633 m)	48 cm
Chopok	(2008 m)	28 cm
Sonnblick	(3107 m)	150 cm
Villacheralpe	(2160 m)	12 cm
Kredarica	(2519 m)	65 cm
Omu-csúcs	(2509 m)	55 cm
Predeal	(1093 m)	37 cm

Országos előrejelzés (5 napos): 06-90-304-631
Előrejelzés Kelet-Európára (24 órás): 06-90-304-644
Budapesti előrejelzés: 06-90-304-621
Orvosmeteorológia: 06-90-304-612
A szolgáltatás díja: 77 Ft/perc

LEVÉL

egyetlen napról

Mindben van valami csoda, apróbb vagy nagyobb, csak észre kell venni. Ez a múlt péntek is hajnalban kezdődött, még sötét volt odakinn, amikor sikerült felébredni: lassan fél éve már, hogy utunk ilyenkor a kórházba vezet, el kell érnünk váltáskor a nővért. Mosolyog, szereti a pontosságot. Hozza is rögtön az infúziós üveget, mely fekete lepelbe van bújtatva, hiszen a folyadékot, melynek kódolt neve néhány – angolul ejtett – betű, nem érheti fény. Feleségem kézfejére köti a csövet, ott még lehet találni vénát. Ha minden jól megy, fél óra alatt túl vagyunk rajta, kap egy fehér tapaszt, amit a kijáratnál tüstént letép.

Még csak kezdődik a csúcsforgalom, de mi már vettük az első akadályt.

Ezek után jön a munkahely. Ott is békességet találok, asztalom a sarokban áll, elmerülhetek a betűk birodalmában. Gépelt vagy komputerrel kinyomtatott szövegeket kapok, melyeknél az értelemre meg a helyesírásra kell ügyelnem, elbibelődök délig. Akkor át lehet ballagni a kollégiumba, veszek egy tálcát, mérlegelem a kínálatot. Megadatik a szabad választás lehetősége. Ezúttal sikerül kedvencemet, a sárgaborsót kifogni, utána meg tejberizs. Gyógyszerem a cigarettásdoboz celofánjába van rejtve, az egyik vérnyomáscsökkentő, a másik meg arra szolgál, hogy alábbhagyjon jobb lábamban az ér gyulladása. Egyetemista koromból őrzöm ezt az emléket, napi harmincnegyven kilométert kellett gyalogolni Farkas Mihály rézágyúja után, csoda az is, hogy idáig nem volt vele baj. Negyvenhárom év után viszont elkerülhetetlen a műtét, némi szorongással nézek elébe, hiszen altatnak. De csak három vágás az egész, mondta a professzor.

Ebéd után megengedek magamnak egy kávét a büfében. Isten csodája, de csak húsz forint. És ilyenkor, félrehúzódva, a derűs ifjúságot nézem, ahogy bolondul a csokoládészeletekért, inge kilóg, a farmernadrágon – főleg térdnél – véletlennek álcázott szakadás.

Időm leteltével hazamehetek. Átnézem az újságokat, s elalszom. Legfeljebb órácska ez, míg ideér a postás. Jobbára meghívók jönnek, mert még mindig szellemi embernek tartanak. De a felajánlott lehetőségek közül kevéssel élek. Ma ugyan még egyszer borotválkozom, mert színházba megyünk; sőt, régi szokás szerint nyakkendőt kötök. A *Godspellt* mutatják be a Várban, s noha minden premier kétesélyes, a tiszteletet meg kell adni.

Jegyünk, hogy babonás lelkemet próbára tegye, a tizenharmadik sorba szól. Hét óra tízkor elsötétedik a terem, alig felserdült színészek jönnek be, az egyik „Szokratész" feliratú táblát tart, a másik meg (leányzó), hogy „Marx Károly". Szerencsére filozófiai összegzésükből nem sokat érteni, mert – szerintem – rosszul tanítják a beszédtechnikát a főiskolán. De aztán szellemesen nekilendül a dolog, nyolc férfi és nyolc nő remek ritmusban dolgozik, végtére is ez egy rockjáték, mégpedig Máté és Lukács evangéliuma alapján. A vámos, a farizeus, a tékozló fiú és megannyi más újszövetségi (soha nem évülő) figura története elevenedik meg, jó zenével. Az árulás pillanata is, persze, amikor a kakas szól; háromszor kiáltja el valaki, hogy *kukorikú*. A végén, mivel a befejezést illetően nem lehetett kétség, kereszt emelkedik a magasba, s ellenfényben ott a fehérbe öltöztetett férfitest, derengő körvonalakkal.

Szabó György

Ünnepek

A reformáció és a halottak napjára egyazon estén emlékeztek a rádió Vásáry Tamás vezényelte nagyegyüttesei. Bach *80. kantátája*, amely Luther Márton versének és a nagy múltú népének dallamának ötvözetére készült, az evangélikus egyház piros betűs napját idézte fel hangzó valójában. Vásáry kezén nagyra nőnek a formák, átlelkesül minden dallam. Az intenzitás karmesteri igénye kissé tán vastagabbra húzta a melodikus vonalakat – Bach idején ezüstös fiúhangok kántálták a zsoltárt –, az előadás mindazonáltal hitelesen idézte fel a remekmű viharzó emócióit.

Mozart élettől búcsúzó *Requiemje* megrendítő tisztasággal szólt. Hajlékonyan és áttetszően, elszánt erőt sugározva a nyitótétel mozgalmas világában, sűrű drámai atmoszférát teremtve az utolsó ítélet iszonyatának felidézésekor. Tudatosan vállalt hatáseleme Vásárynak az eleven ritmikus lüktetés roppant következetes végigvitele. A Mozart által befejezett utolsó rész, a Lacrymosa megszólalásakor valósággal átszakadtak az érzelmi zsilipek, a legtisztább költészet szólított meg a Kongresszusi Központ dobogójáról.

Szerencsés kézzel választotta meg énekes szólistáit a karmester; a stílusismeretéről ismert Verebics Ibolya és Mukk József mellett velük egyenrangú teljesítményt nyújtott a mély hangok képviseletében Németh Judit, és a Bach-kantáta nehéz basszusáriáját is példásan újrafogalmazó Bátor Tamás. A rádió énekkara Strausz Kálmán igényes betanításában kivált a *Requiemben* nyújtott emlékezetes produkciót. A zenekar engedelmesen követte igazgató-karmesterét. A Bach-mű ujjongó trombitakórusát és a Mozart-opus karcsú harsonaszólóját hallva eszembe ötlik, hogy három-négy évtizede rézfúvósaink nem voltak képesek technikailag-zeneileg egyaránt hibátlan szólófeladatok megoldására.

Breuer János

TELEVÍZIÓ

Bingó, avagy az idiotizmus apoteózisa

A folyamat, mely a különféle pénzdíjas vetélkedőkkel kezdődött, immár új fejezetéhez ért. A Bingó szombat esti ötven perce több szempontból is „történelmi" fordulat, melynek vannak vicces és kevéssé vicces összefüggései.

Megvallom őszintén, múlt hét végén bingóztam először – és ami engem illet, bizton állíthatom, hogy utoljára. Mármost az én bingózásom több szempontból is katasztrofálisnak bizonyult. Egyrészt egy szót sem értettem az egészből, pedig nem a termodinamika valahanyadik tételét próbálták a fejembe verni. Mindössze arról volt szó, hogy a roppant elfoglalt és a jó szándéktól csöpögő Dombóvári Gábor egyszerűen nem ért rá arra, hogy azon nézőkre is tekintettel legyen, akiknek először volt szerencséjük bingózhatni. Mondhatom, kifejezetten sértő és kínos volt látni, hogy serdületlen gyerekek magabiztosan bingóztak, én meg csak ültem a képernyő előtt, és bámultam a háttérnek szánt és esztétikusnak gondolt hóesés képeit, amíg a bingószámok peregtek. S halvány lila bingóm sem volt az egészről.

Mármost ha eltekintünk is attól, hogy az egész Bingó semmi egyéb, mint egy folytonos és tébolyult reklámműsor – a pénzről még alább –, azért az mégsem bölcs eljárás, hogy egy új néphülyítés kezdetén a be nem avatott milliók mehetnek az egyes csatornát nézni, vagy egyenesen a Duna TV-ig menekülhetnek. S nem várom el ugyan, hogy például a futball szabályait minden áldott közvetítéskor elmagyarázzák nékem, de azért mégiscsak különös, hogy egy *közszolgálati* televízióban műsornak nevezzék azon ötven percet, melyben Dombóvári úr eszeveszett tempóban különböző cégek és igen drága termékek nevét hadarja el, közben időnként egyesek telefonálnak, faxolnak, írnak, sírnak, majd mindezek kapnak valamely javadalmat, hol ötvenezret, hol milliócskát. Ilyen azért még nem volt – még a mainál rosszabb időkben sem. Soha eddig nem nevezték műsornak, hogy valaki lihegve és göcögve sorolja, hogy épp abban a pillanatban ki mit nyert és milyen nagyszerű mindez. A Bingót egyszerre tarthatja meghökkentőnek kereszténydemokrata és igaz marxista, feminista és macho, alkoholista és absztinens. Minden jóérzésű ember, aki a pénzen kívül még ismer és becsül valamit az életben. Ráadásul szegény Dombóvári úr annyira rohant – gondolom, bonyolult ez a Bingó –, hogy alkalmanként még az elemi udvariassági formákat sem tartotta be, telefonált és dobozokba nyúlkált, szórta a pénzt, szegény teljesen elfáradt a végére, szinte megesett rajta a szívem. Még a telefonok sem működtek rendesen, mit mondjak, a Matáv nincs benne a buliban.

A helyzet az, hogy a tévében eddig is meglehetősen komoly szerepe volt a pénznek és a vetélkedőknek. A Szerencsekerékben – ha jól láttam – jó néhány szerencsés forgat egy kereket, és némi szellemire emlékeztető erőfeszítést tesz, hogy eltalálja a D M SZ K SZ közel-keleti várost, és előbb-utóbb eljő a pillanat, amikor felvillan Damaszkusz szép neve. Amúgy ott van a Mindent vagy semmit, ahol egy nyomorult autóért hetekig kell melózni. Némely játékosok országos ismertségre tettek szert. Itt viszont más világ járja.

Dombóvári úr például a szó szoros értelmében elnézést kért egy vidéki albérletéből főbérlőjével együtt felérkező hölgytől, hogy az sajnálatosan csak egyetlen milliót nyert, holott ugyanazzal a kerékkel, melyet ezen összegért megforgatott, akár hétmilliót is nyerhetett volna. Dombóvári, aki egyébként rühelli a nyakkendőt és nagyon lazára veszi a figurát, ezen a ponton mindenkori kedvencemre, Rózsa Györgyre is rávert. Azt mondta ugyanis, hogy aki a kicsit nem becsüli, az a nagyot nem érdemli, úgyhogy csak örüljön az illető az egymilliónak, aztán menne haza az isten háta mögé.

Körülbelül ekkortájt gondoltam azt, hogy a mókásnak szánt ironikus kritika kedélyes elmélkedése talán mégsem a legalkalmasabb módszer ellenvéleményem kifejtésére. Így tehát jelen műsor kitalálóinak és kiváltképp engedélyezőinek a figyelmét felhívnám arra, hogy hol élünk. Csendesen, ám némi fedéssel írnám le, hogy ebben az országban tíz munkaképes egyénre jut egy munkanélküli. Talán van, aki tudja azok közül, akik a pénzkeresés és reklámmocsok ezen szörnyszülöttjét kieszelték, hogy hazánkban többmilliónyi ember él a létminimum körül, akik vélhetően elpirulnak, ha egymillió forint kapcsán azt mondja valaki, hogy a kicsit is becsülni illik.

A bingózás közszolgálati televízióban való megjelenése immár nem a rosszkedvű kritikus iróniájának kérdése. Ez utóbbi egyszerűen elintézhető lenne – amennyiben nékem műsorokról kellett volna írnom. A Bingó, azaz a főműsoridőben sugárzott erkölcstelen reklámőrület egyszerre veti fel a reklámszabályozás és a médiatörvény égető szükségletét.

A tévékritikus e ponton könyörgőre fogja a dolgot: tessék már végre médiatörvényt csinálni, reklámszabályozást alkotni, hogy aztán majd a közszolgálati televízióból az ilyesfajta műsorok eltűnjenek!

György Péter

Csomagja érkezett!

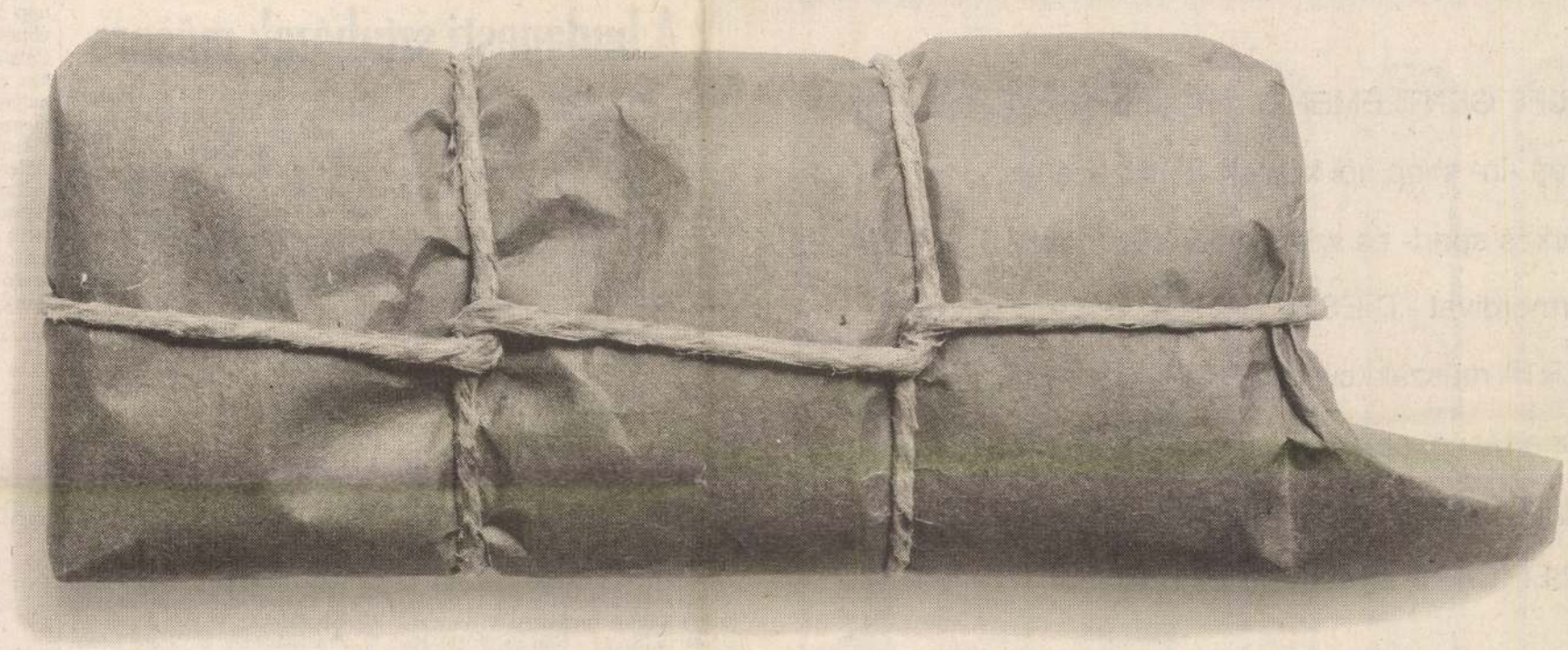

A csomagban 12.500 Ft engedmény a belépés árából és 1.500 Ft a havi előfizetésből.

Ha Ön november 4. és 18. között vásárol Pannon GSM előfizetést, akkor a 27.500 Ft helyett mindössze 15.000 forintot kell érte fizetnie! Sőt! 1996. január 31-ig a havi előfizetési díj is a felére, azaz 1.500 forintra csökken! Tehát ne késlekedjen, keresse fel budapesti bemutatótermünket (XIII., Váci út 37.), vidéki területi képviseleteinket (Veszprém, Cserhát u. 5.; Győr, Kazinczy u. 5.), vagy az Önhöz legközelebbi viszonteladónkat! Az árak ÁFA nélkül értendők!

PANNON GSM
Az élvonal.

Ez a csoda nem három napig tart!

0%-os lízing – kamatmentes hitel, 50% saját rész

Születésnapi árak!

CITROËN Nagy
1097 Budapest IX., Könyves Kálmán krt. 26.
Tel.: 216-7100, 216-7101
Fax: 216-7110

Megsérült a Barátság

Ellentmondóak a hírek a Barátság kőolajvezeték sérülésekor keletkezett vízszennyezésről. Miskolci tudósítónk jelentése szerint tegnap már a Latorca szlovák–ukrán határhoz közeli szakaszán is észlelték a szennyeződést. A kiömlött kőolajmennyiséget 23 tonnára becsülik. A hazai vízügyi szakemberek a Bodrogon Alsóbereckinél készülnek a védekezésre.

Csibi Károly, a Borsod Megyei Polgári Védelmi Parancsnokság vezetője tudósítónknak elmondta: csütörtökön az esti órákban értesültek arról, hogy ukrán területen – Szojvánál – feltehetően hajnalban megsérült a Barátság kőolajvezeték. A becslések szerint 23 tonnányi kőolaj ömlött a Latorca partjára.

A Latorca szennyeződése a Bodrogot, és ezen keresztül a Tiszát is érintheti – hangsúlyozta *Pados Imre*, az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság vezetője, aki elmondta: a Bodrogon a határ közelében Alsóbereckinél és a tiszai torkolatnál közvetlenül Tokaj fölött készültek fel a védekezésre. A mentesítés azért is lényeges – folytatta –, mert a Tisza esetleges szennyeződése Szolnok vízellátását veszélyeztetné.

A kassai polgári védelemtől kapott legfrissebb jelentés szerint viszont az olajszennyeződés szlovákiai területre sem terjedt át, mert az ukrán vízügyi szerveknek sikerült az elhárítás. Az ÉVIZIG mindenesetre elrendelte a Bodrogon az első fokú vízminőségvédelmi és kárelhárítási készültséget. Lapunk zártakor a magyar szakemberek a helyszínen értékelik a helyzetet szlovák kollégáikkal, s ha szükséges, azonnal értesítést küldenek egy esetleges veszélyhelyzetről.

Kigyulladt egy vegyi raktár

MTI-JELENTÉS

A főváros X. kerületében kigyulladt a Gém utca egyik raktára, amelyben vegyi anyagokat tároltak. A tűzoltók eloltották a tüzet, a HM Vegyi és Sugárfigyelő Szakszolgálata kizárta a életveszély lehetőségét.

Felújítják az Ecseri lakodalmast

Az Állami Népi Együttes a millecentenáriumra egyebek között felújítja Rábai Ecseri lakodalmas című tánckompozícióját – hangzott el az együttes tegnapi sajtótájékoztatóján.

Serfőző Sándor igazgató elmondta, hogy a tavaszi bemutatósorozat keretében az együttes első huszonöt évében és az utóbbi másfél évtizedben keletkezett értékes műsorokból egyaránt merítenek. Ezenkívül nyílt pályázatot hirdettek új, hiteles néptáncalkotások bemutatására, a határidő november végén jár le. Jövő áprilistól hetente három folklórműsort és zenekari koncertet tartanak.

V. Gy.

Brenner György karikatúrapályázat

A Hócipő szerkesztősége és a Népszabadság szerkesztősége az idén is meghirdeti karikatúrapályázatát a Brenner György-díjra.

A díj nyertese az év legjobb közéleti karikatúrájának vagy karikatúrasorozatának bizonyuló mű, amely Brenner György nevezetes rovatának szellemében az „Itt és most" aktualitásával reagál társadalmi életünkre.

Pályázni legfeljebb tízdarabos reprodukált (fénymásolt) fekete-fehér kollekcióval, ugyanennyi színes eredeti grafikával, illetve lapközlésre és kiállításra egyaránt alkalmas nyomattal (fénymásolattal) lehet. Pályázati anyagot egyének és szerkesztőségek egyaránt küldhetnek. A díj alapítói vállalják, hogy a pályázat válogatott anyagát a zsűri döntése után Budapesten kamarakiállításon bemutatják, ezért a grafikákat kiállításra alkalmas formában (kasírozás, paszpartu stb.), de keret nélkül kérik. A Hócipő és a Népszabadság szerkesztősége igényt tart arra, hogy a pályázatok közül – honorárium ellenében – közlésre válogasson. A pályázat eredményéről a sajtó- és a művészeti élet kiemelkedő személyiségeiből álló zsűri dönt. A pályázat nyertesét az 1995. évi Brenner György-díj bronzplakettjével és 100 000 forintos pályadíjjal honorálják. A zsűri tagjai: *Bacsó Péter* filmrendező, *Kaján Tibor* karikaturista, *Spiró György* író, *Szemethy Imre* grafikusművész, *Eötvös Pál*, a Népszabadság és *Farkasházy Tivadar*, a Hócipő főszerkesztője. A zsűri elnöke az idén *Fodor Gábor* művelődési és közoktatási miniszter.

Pályázati határidő: 1995. december 1-je; a pályamunkákat a kiállítás majdani színhelyére, a Marczibányi téri művelődési központ címére várják (1022 Budapest, Marczibányi tér 5/A.) Eredményhirdetés 1995. december 18-án.

TÍZ KIEMELKEDŐ FIATAL

Az OTP BANK MAGYAR HÍRLAP

támogatásával a Junior Chamber International, (JCI) **TOYP** (The Outstanding Young People) Programja keretében, a **JUNIOR CHAMBER HUNGARY** (Magyar Ifjúsági Kamara) országos pályázatot ír ki **"Tíz Kiemelkedő Fiatal"** megválasztására.

Miért érdemes pályáznod vagy jelöltet állítanod?
- Mert ezáltal az eddig ismeretlen "csendes" sikerek ismertté tehetők.
- Mert különböző díjak és egy koreai utazás lehetősége várja a győzteseket.

Hogyan lehet valaki a Tíz Kiemelkedő Fiatal egyike?
- Ha 18-40 év közötti magyar állampolgár és kiemelkedő eredményeket ért el a következő kategóriák egyikében:
  1. Üzleti élet, vállalkozás
  2. Tudományos eredmények
  3. Kultúra, sport
  4. Környezetvédelem
  5. Társadalmi, karitatív tevékenység

Hogyan jelentkezhetsz illetve állíthatsz jelöltet?
Töltsd ki a jelentkezési lapot, és küldd be 1995. november 24-ig címünkre:
JUNIOR CHAMBER HUNGARY, European Serviced Offices, (ESO)
1065 Budapest, Révay u. 10. Tel.: 269-1100

Hol találsz jelentkezési lapot?
Keresd az ESO-ban, illetve a nagyobb városok OTP Bank megyei és kerületi vezető fiókjaiban vagy írj a Junior Chamber Hungary fenti címére.

Mikor történik a díjak kiosztása?
Főszponzor:
PANNON GSM
A PROFIK (Progresszív Fiatalok) BÁLJÁN, egy különleges gálaműsor keretében.
1995. december 29-én a Budapesti Kongresszusi Központban.
PROFIK BÁLJA
Kiemelt támogató: Támogatók:
AT&T, European Serviced Offices Budapest, CASH-FLOW, NÉPSZABADSÁG, Invest in Hungary, hvg

TOYP

Fesztivál az előítéletek ellen

MUNKATÁRSUNKTÓL

Mintegy húsz vallási, nemzeti és etnikai kisebbség képviselői, valamint a fogyatékkal élők szervezetei mutatkoznak be a Mindannyian mások vagyunk című, tegnap kezdődött fesztiválon az Almássy téri Szabadidőközpontban.

A háromnapos, ingyenes fővárosi rendezvény szervezője az Előítéletektől Mentes Világért Mozgalom (ELME), fővédnöke *Demszky Gábor* főpolgármester.

Sielhetünk Bánkúton

MISKOLCI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Tegnap megkezdődött az idei síszezon Bánkúton. A hét végi havazás nyomán 30 centiméteres hó maradt a bükki síterepen, és az elmúlt napokban a pályákat is előkészítették.

Tavassy Viktor, a sítelep vezetője tudósítónknak elmondta: a hó sportolásra alkalmas. Tegnap délelőtt, amikor az első felvonót beindították, mínusz négy Celsius-fok volt a hőmérséklet. Ma még egy felvonót üzembe helyeznek, s a szánkópályát is megnyitják a közönség előtt.

Ezen a napon egyébként esti sielésre is lesz mód: igény esetén bekapcsolják a fényszórókat. A Borsod Volán forgalmi ügyeletéről kapott információk szerint ma és holnap a miskolci Búza térről indulnak autóbuszok Bánkútra.

A budapesti színházak műsora

Sz: Szombat V: Vasárnap

Budapest Bábszínház: Sz: Kelekótya Jonathán (fél 11). Csúcsforma (7). V: Gulliver Liliputban (fél 11). Rengeteg parittya (1/4 7, 9). **Játszó-tér:** Sz–V: Meseláda (fél 3). **Budapesti Kamaraszínház a Józsefvárosban:** Sz: Egész évben (7 – bem. ea). V: Mesenincs királyfi (fél 11, 3). **Károly körúton:** Sz: Állhatatos (8). **Fővárosi Művelődési Ház:** Sz: Csipkerózsika (11, 3). V: Budapest Hobby Klub (8). Fantasy Szerepjáték Klub (3). **Fővárosi Nagycirkusz:** Sz–V: Csipkerózsika (11, 3). **Fővárosi Operett Színház:** Sz–V: A vig özvegy (Sz: 7, V: 19.15). **Játékszín:** Sz: Hotel Plaza (7). V: Furcsa pár (fél 3). **József Attila Színház:** Sz: A kölyök (3, – Herczeg Ferenc-bérl. 1. ea, 7-kor Szemes Mari-bérl. 1. ea). V: Pinokkió (11, 3). Nézőtéri Dohányzó: V: Egy este Hegyi Barbarával (8). **Karinthy Színház:** V: A hét pofon (7). **Katona József Színház:** Sz: Ma este improvizálunk (7). V: A fösvény (7). **Kamra:** Sz: Levél nővéremnek 2. (8). V: Piroska (8). **Kolibri Színház:** Sz–V: A rút kiskacsa (Sz: 11 – bem. ea, V: 10). **Kolibri Fészek:** V: Tenyérbe zárt mese (fél 11). **Kolibri Pince:** V: Vérszipoly (7). **Komédium Színház:** Sz: Sapkamanó (11). Shakespeare Összes Rövidítve (7). V: Sapkamanó (11, 3). Küzdőtér (7). **Lézerszínház:** Sz: Vangelis (6). Messiás (fél 8). **Madách Színház:** Sz: A vörös malom (7). V: Feri világgá megy (fél 3). A vörös malom (7). **Madách Kamara:** Sz–V: Becket (7). **Merlin Színház:** Sz–V: Sanyi pilóta (7). **Mikroszkóp Színpad:** Sz: Zsarukabaré (fél 4). Körmendikabaré (fél 8). V: Zsarukabaré (fél 8). **Nemzeti Színház:** Sz–V: Szókimondó asszonyság (7). **Várszínház:** Sz–V: Szentivánéji álom (7). **Operaház:** Sz–V: Hamupipőke (3). Hattyúk tava (7 – premier). **Erkel Színház:** Sz: Szerelmi bájital (11 – Ifj. bérl. 2. ea). Nabucco (7 – 11. bérl. 2. ea). V: Szerelmi bájital (11 – Vasutas-bérl. 2. ea). **Radnóti Színház:** Sz: A király mulat (7). V: A szarvaskirály (3, 7). **Rock-Színsátor:** Sz–V: Sakk (7). **R. S. 9. Stúdiószínház:** Sz: Búgócsiga (8). **Thália Színház:** Sz–V: Rozsdatemető (Sz: 7, V: 3). **Szkéné Színház:** Sz–V: A Mester és Margarita (7). **Új Színház:** Sz–V: Don Juan (7). **Újpest Színház:** Sz: Hálószoba komédia (fél 3). **Vidám Színpad:** Sz: Hulla hopp (7). V: Család ellen nincs orvosság (7). **Kis Színház:** V: Furcsa pár (fél 8). **Zeneakadémia:** V: Szent István Király Szimfonikus Zenekar hangversenye (fél 8). **Vigszínház:** Sz: Cyrano (7). V: Óz, a csodák csodája (fél 3). Játszd újra, Sam! (fél 8). **Pesti Színház:** Sz: Dühöngő ifjúság (7). V: Ahogy tetszik (7).

GRIFF ÁRUHÁZ

MINDEN BENNE VAN!

- GRIFF GENTLEMEN'S férfi konfekció, exkluzív divat
- Shop -in- shop női konfekció, illatszerek
- Márkás sport- és szabadidőruházat - NIKE, ARÉNA, FILA
- Farmerdivat - DIESEL
- HERTA műszaki cikkek, híradástechnika, háztartási gépek
- CHICCO bébi- és gyermekruházat, Játékbox
- GRIFF CAFÉ szendvics- és salátabár

AMI A CSALÁDNAK KELL...

GRIFF ÁRUHÁZ

...MINDEN BENNE VAN!

Vasárnap is nyitva!
Budapest, Nyugati tér 7.

Nyitva: 1995. november 9-től!

A MICHELFEIT
LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZ
bútorosztályára férfi asszisztenst keres.
Németnyelv-tudás, kereskedelmi ismeret előny.
Közös megelégedettség esetén a karrierlehetőség biztosított.
Jelentkezni: telefonon lehet Wölfinger Imre igazgatónál.
Telefonszám: 270-3211
31238 JP

Egy lépéssel az idő előtt Optiform® NAPTÁRRAL

Címünk:
Optiform® Kiadó
Budapest IX.,
Közraktár utca 12/b.
Telefon és Fax: 217-98-95
Postacím:
1462 Budapest, Pf. 453.

Naptáraink megrendelhetők és megvásárolhatók a REÁLSZISZTÉMA MENEDZSER SHOPOKBAN is.

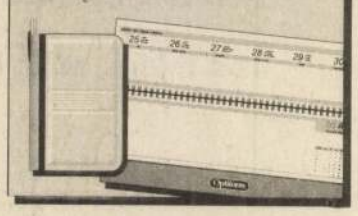

Brenner György

Élet és Ir. 1997 I. 10.

FRANK JÁNOS:

Tárlat

Schickedanz

A Hősök tere a Műcsarnokkal, Szépművészeti Múzeummal és az őket összekötő kolonnáddal, középen a harminchat méteres oszloppal — rajta Gábriel arkangyal szobra — Budapestnek, Magyarországnak emblémája, akár a Parlament vagy a Lánchíd. Schickedanz Albert (1846-1915) a tér-együttes építészének neve a köztudatban úgy él, hogy korában a legnagyobb menő lehetett, s nyilván megbízásainak koronájaként nyerte el ezt a remek feladatot: A Szépművészeti Múzeum Schickedanz-tárlata és az azt előkészítő Gábor Eszter szerényen katalógusnak jelölt, párját ritkító, négyszáz oldalas (A/4-es formátumú) nagymonográfiája váratlan dolgokat tár föl. Schickedanz — Molnár Ferenccel mondva — nem volt tutista, hanem inkább nimolista. Mondogatták annak idején, hogy ez az építész minden pályázaton nyer valamilyen díjat, de a kivitelezési megbízást soha. Mígnem a millenniumi Műcsarnok tervezését mégiscsak ő kapta meg, nyeretlen ötvenéveskent pályázat nélkül ugyan. Aztán a Szépművészeti kivitelezését II. díjasként, befejezésül a tér többi emlékművét.

Életrajzában tolulnak a paradoxonok. Mégsem volt nimolista, hiszen a pályázatokon I., II., vagy részvételi díjakért fizettek is, megélhetése miatt állást vállalt, előbb a régi iparművészeti múzeum titkára, 1883-ban pedig az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat titkára lett. Nem volt végzett építész, a karlsruhei po- [illegible] mindössze egy vagy épí-

Schickedanz — mai kategóriával — belsőépítész is volt, nehéz sötétre pácolt, dúsan faragott, többféle nemesfából készített neoreneszánsz bútorokat is tervezett, ebédlőszékeit a legjobb, valódi bőrökkel vonatta be. Akkor nem volt kuriózum, hogy az architektus vagy festőművész bútort tervez, Rippl-Rónainak is maradt fenn számos lakásberendezési munkája, többek között.

*

A Sugárút (ma Andrássy út) torkolatába épült együttes legelső darabja a Műcsarnok volt, 1896-ban nyílt meg. Háromhajós, bazilikális elrendezésű épület (vagyis a középső, a főhajó magasabb, mint a két szomszédja), hosszát két kereszthajó tompítja. Mindhárom hajó alatt különválasztott kiállítótermek, szám szerint tizenkettő, közülük az utolsó a félköríves záródású szoborcsarnok. Schickedanz ragaszkodott hozzá, hogy a külső vakolt fal helyett vöröstégla legyen, meg színes Zsolnay-pirogránit burkolat. A quattrocento stílusú épület elé görög ihletésű hat oszlopos timpanonos portikuszt tervezett művésze; de hát eklektikában mindent szabad. Nem szaporítom a szót, akkor sose lenne vége: negyven évig dolgoztam a Műcsarnok termeiben. Gábor Eszter könyve világosított fel viszont, hogy az előcsarnok két, hatalmas ívét, melyben a pénztár illetve a ruhatár van, Schickedanz a jól ismert csodaszép, esztergomi Bakócz-kápolna belső architektúrájáról vett negatívok nyomán öntötte gipszbe. Az aula teknőboltozatának Schickedanz gondos tervei [illegible]strás díszítőfestéte, hogy a XX. század második felének irányzatai, a pop art, absztrakt expresszionizmus, posztmodern stb. éppenséggel már újra az óriási festményeket preferálja. Bizony, most nagyon jól jönnek nekünk a hatalmas műcsarnoki termek.

Az 1935-ben kiadott Éber-lexikon — nem szignált — Schickedanz szócikke ezt írja: (művei) „...formailag kifogástalan alkotások, de az antik architektúra dogmáinak alaprajzi és ennek kapcsán célszerűségi áldozatokat kellett hozni és ez a Műzeum és a Műcsarnok használhatóságát kedvezőtlenül befolyásolja." Legyen szabad nekem is megszólalnom: nem befolyásolja. Hosszú pályám alatt Budapesten és vidéken kívül tizenhárom országban rendeztem kiállítást, de egyikben sem találtam olyan „célszerű" épületet, mint a Műcsarnok. (Kivétel az 1960-ban lebontott Nemzeti Szalon; ott a terek szinte megrendezték helyettem a tárlatot; de hát ez nem ide tartozik.) Az építészek — tapasztalatom szerint — a világon mindenütt emlékművet óhajtanak saját maguknak emelni, érzéketlenek a múzeum, kiállítóterem rendeltetése iránt.

Schickedanz viszont belülről jött. Az iparművészeti múzeumnak, majd a Képzőművészeti Társulatnak volt titkára, s mint ilyen gyakorlott tárlatrendező is volt egyúttal. (Érdekes, hogy még az ötvenes években is egy öreg kőfaragó, engem mint műcsarnoki embert „titkár úrnak" szólított).

Most már, mint advocatus Dei dicsérem Schickedanz arányérzékét is. A Műcsarnok, ez a dőhe nagy fej pályaudvar, az ő kezétől kecses lett, a Szépművészeti kívülről jött „szempontjai" előtt meg jó kulissza a fő rizalit portikusza. És nem is művészi, hanem bűvészmutatvány, hogy a tér két jócskán eltérő volumenű épülete közti különbséget úgy áthidalni, hogy a Szépművészeti mégis a Műcsarnok tíz évvel korábbi pandanjának, párdarabjának lássék. És amikor a reneszánsz csarnok emeletéről lenéztem, keresve sem találtam volna hibát a proporciókban.

Gondoljuk azt, hogy elfelejtjük a Hősök tere épületkomplexumának születési évszámait. Álmodjuk azt, hogy ötven évvel idősebb a valóságos koránál. Akkor, manapság, egy évszázad után egyre érdektelenebb Schickedanz vaskos maradisága. Száz, kétszáz év múlva aztán már elhanyagolható lesz az árulkodó dátum.

*

A Schickedanz-kiállítás együtt érvényes Gábor Eszter fent említett kötetével. A szerző szereti Schickedanzot — hiszen vállalta a témát, senki sem irigyelte érte —, de nem lett alanyába szerelmes, nem is cikizi. Mint írja: „... Schickedanz nem volt korszakos zseni, hanem szakmájában művelt, művészetileg jól képzett, elmélyült mester (...)". Ernst Fuchs különc bécsi festő azt mondta, hogy a kritikusnak annyi ideig kellene a képet nézni, ameddig festője dolgozott rajtā. Hát GáborEszter annyi szorgalommal, olyan részletesen dolgozta föl témáját, amiképpen Schickedanz alkotott. A kötet olvastán a bőség zavarát érzem. A szerző köz-és magánlevéltárakat, fényképtárat, tervtárakat, műtárgy-gyűjteményeket nézett át, elolvasta a korabeli sajtót, alighanem kimerítette a Schickedanz-témát. Szőrözö precíz feldolgozását, de még a jegyzetapparátust is a krimi feszültségével adja elő. És mindig el tudja kerülni azt a veszélyt — más kortörténésszel szemben — hogy fölvegyen egy XIX. századi, századfordulós hanghordozást, mint ma mondják, retorikát. Gábor Eszternek van saját hangja: így beszél, sőt még — jóllehet nehezére esik — az iróniájára is hangfogót tesz.

*

Amint a kolofonban olvassuk, a katalógus — ismétlem, szerintem monográfia — anyagát összeállította Gábor Eszter, a kiállítást rendezte Jerger Krisztina. Ő már az első teremben meglepte a látogatót, hogy Schickedanz bútorait nem a fal mellé állította, ahogyan a lakásban, palotában szokás. Jerger a bútorokat ta őket (nem baj, ha látszik a hátlapjuk), gondosan megfogalmazott alaprajz szerint. Az ebédlőszékeket sem asztal köré tette, hanem katonásan egy vonalba sorakoztatta őket, Bauhaus módra. A reneszánsz csarnokban pedig szokatlan, indirekt kiállítási tárgyakat találunk: acélsúllyal beállítható ferde műszaki rajzasztalokat, mindegyiken torzításmentes tükör. Ezeket az asztalokat aztán úgy állította be a rendező, hogy az első emeleti baluszteres körfolyosó tetejének hamis bolthajlataiból a legfrappánsabb — festett vagy festetlen — részleteit lássuk a tükörben; érthetőbben mondva, a földszinten lefelé nézve tanulmányozhatjuk az emeleti mennyezetet. Van még egy szóló tükör is a csarnok bejáratával szemben a fenékfal előtt. Ez úgy foglalja össze a kétszintes termet, amire a legjobb reprodukció sem képes; úgy látjuk a reneszánsz csarnok belsejét, amint a legfinomabb kamera keresőjében. Vagy mint Schickedanz 1905-ös gouache festményén.

Ne hallgassuk el a súlyos Schickedanz-kötet tervező tipográfusának a nevét sem, a Lengyel Jánosét. Aki ugyan a konzervativizmussal szakítva, de minden jampeckodástól irtózva terelte egy akolba a szerző ezerágú közlendőjét, illetve adathalmazát.

*

Nem mondok újat vele, hogy a millennium kvintesszenciája a Hősök terének hármas együttese. A Szépművészeti Múzeum Schickedanz emlékkiállítása pedig — Jókaival szólva, így határozatlan névelővel — „Egy nemzeti ünnep". Olyan bemutató ez, ahol a kiállítási tárgyak maguk, egy-az-egyhez léptékben ott állnak a téren, elevenen, jobbra-balra, az orrunk előtt, hátunk mögött. Sőt benn is a Műcsarnok és a Szépművészeti belső-architektúrájában. A kiállítás zárása után a tervrajzokat, képeket, tükröket hazaviszik a helyükre, de aki egy kicsit is nyújtogatja a nyakát, mindent megtalál, megláthat továbbra is, a voltaképpen örök Schickedanz-kiállításon, a Hő-

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Senki sem alszik

Fontos szabály, hogy ne a saját ízlésedre hagyatkozz. Nem én mondom, a *Colombe* című darabban mondják Juliennek, aki megpróbál rájönni, ki lehet a felesége szeretője, és következetesen számításon kívül hagyja azokat, akik neki nem tetszenek. A világért sem szeretnék Julien hibájába esni, ajkbiggyesztve rossz ízlést emlegetni, fölszarvazott, értetlen harmadikként egyedül maradni ott, ahol forró vágyban egyesül a *Pesti Színház* előadása és a közönség. Tartom magam a szabályhoz — az ízlés egyébként sem esztétikai kategória —, legföljebb elmerengek a szerelmi szokások változásán.

Jean Anouilh darabja, a Colombe banális történetecske a virágáruslányról, aki a nyárspolgári Julien feleségeként, minthogy anyósa híres színésznő, bekerül a színházba, és ott szelíd, szürke kis galambból — ezt jelenti a címszereplő beszélő neve — színes tollú, csábító, léha énekesmadárka lesz belőle. A galamb kirepül a kalitkából, ahol a savanyújóska Julien, az unalmas és eminens állampolgári elvek embere tartotta, mert jobban érzi magát a ripacs illúziók, mórikálások, affektált érzelmek könnyed és könnyelmű világában. Ne kösd koloncként mások nyakába erkölcsi elveidet, hagyd, hogy mindenki élje a maga életét, még ha elvész is az ártatlanság hímpora, amit a romantikus kezdeteken szeretted lepkeszárnyára képzeltél. Erről a semmiségről szól az irodalmi kommersz idejétmúlt francia akadémistájának darabja, mégpedig azon a fátyolos hangon, amelyben a nevetést könnyes elcsuklások akadályozzák, s az egészet belengi az ápolt, lélektannal átitatott, disztingváltan irodalmias stílus.

Mindenekelőtt ez az, amit *Alföldi Róbert* a szemétre hajít. A helyette választott édes új stílus, mint már előző vígszínházi rendezésében, a Trisztán és Izoldában is: a hatás érdekében kifejtett eklektika. Bohózat, persziflázs, buffonáda és bábszínház. A teatralitás mint vezérlő elv annál inkább érvényesülhet, mert a darab jórészt a teátrumban játszódik, ahol minden valódi hamis, és nem kell föltétlenül eldönteni, hogy a manifeszt ripacséria a dolgok színe-e vagy fonákja. Más szóval az olcsó közhely, amely eredendően a darabból származik, részint önmagát, részint önmaga ellentétét — vastagon hangsúlyozott s ezáltal elmélyített paródiáját — jelenti. Vagyis Alföldi rájátszik Anouilh-ra. A szépelgő szentenciákba foglalt „igazságokat" spotlámpával és a kiemelt szereplő körül elsötétített színpaddal húzza alá. Alexandrát, az ünnepelt „művésznődrágát" trapézon, valószínűtlenül hosszú abroncsszoknyában lépteti színre. A felső színpadról közvetlen lejárást kínáló színházi lépcsőt aranyozott gipszangyal tolja a díva lába alá. A színházi öltöző fala elhúzható, a nyíltszíni változás alatt stroboszkóp szaggatott fénye világítja meg a szereplők mozgását. *Kentaur* díszlete és *Bartha Andrea* jelmezei fölfedik a színház illuzionista hamisságát. Én nem vagyok olyan színésznő, aki a mellét mutogatja, mondja Colombe, s a Colombe-ot játszó *Murányi Tünde* megmutatja a mellét. Igazság és hamisság, művészies ripőkség és alpári olcsóság keveredik, a színház lemezteleníti önmagát, egyszerre vállalja és leleplezi önmaga elbűvölő álságosságát, ócskaságát és bohém affektáltságát.

A játékstílusban is. *Szegedi Erika* Alexandrája ordenáré színházi nagyasszony, vérbő, életerős humorral, eltúlzott gesztusokkal, karikatúra-ripacsériával — s a végén egy lesminkelt, fáradt, privát öregasszony megrendítő (megrendítően hatásos!) realizmusával. *Harkányi Endre* tapasztalt színházi róka, az „élni muszáj" elesett kisemberre, aki kérdőjellé görnyedve szempillantás alatt képes illusztrálni a kezemfeje-színjátszást is. *Tanai Bella* bohócmaszkos vén színházi manó, a főiskolás *Csőre Gábor* nyafka pederaszta fodrász. Némileg kilóg a maszkulin civilt képviselő *Selmeczi Roland*, valamint *Oberfrank Pál*, aki a stréber állampolgár és besavanyodott férj, Julien szerepében inkább csak hangos, nyers és dühös, holott fantáziátlanságában több esendő humor is lehetne.

A Colombe-ot játszó Murányi Tünde nem az édes ártatlanságot adja, akiben romlottság fészkel, nem bájolog, nem kellemkedik, nem kokettál; számára olyan egyszerű barhent ruhás virágáruslányból művésznővé, divatnővé, szeretővé válni, mint leugrani a boltba egy vekni kenyérért. A körülötte kakaskodó pipifaxos színházi himpellérek kirívó karikatúrák, ha színészi eszköztárukat más-más helyről hozzák is. *Rajhona Ádám* a kaposvári realizmusból, *Lukács Sándor* technikai készletből, *Tahi Tóth László* a kabaréból. Udvarlási jelenetüket Alföldi bohózati szélsőségig, a klasszikus bohóctréfáig viszi, Orff Carmina Buranajával festi alá. Kontrasztként az Anouilh-nál szereplő betétdarab helyett a prózai Carmen-finálét adatja elő; a színpad a színpadon hol elölről, hol hátulról, a kulisszák felől látszik, a csiki-csuki valóság megint fordul egyet, most már végképp nem tudni, melyik a színe és melyik a visszája, mert a ripacs-színészek hiteles-őszintén játsszák el Don José és Carmen szerelmi tragédiáját, amely a Colombe-beli háromszög tükre. (A szándék némileg megbicsaklik Tahi Tóth László, aki bárhogy igyekszik, a közönség nem hiszi el neki, hogy ezúttal tragikus hőst alakít, és reflexszerűen kineveti. A selejt bosszúja.)

Alföldi egy új hullám jelese, a szabad színházé. Fölmentő üzenete egyszerre szól a színésznek és a nézőnek. Előbbit helyzetbe hozza, megszabadítja az egész részeként funkcionáló függőségétől, garantálja személyes sikerét; utóbbinak fölkínálja a tétlen élvezet kényelmét. „Ebben a színházban senki sem alszik?", kérdezik tendenciózusan *kifelé*, az előadás egy pontján. A kérdésben az önhitt válasz. Itt nem lehet unatkozni, itt nincs elővezetve művészet, gondolat, intellektuális nyavalygás, formafegyelem, minőségvédelmi meó, aranymetszés-szabály. Alföldi azzal kecsegteti az erre áhítozókat, hogy fölszabadít a „rendezői színház" gátlásai alól. Sikere lesz.

(Jean Anouilh: Colombe — Pesti Színház)

Pápai, a most

Aggasszunk jelzőket. Legyen Kaján az intellektuális nagy öreg, Sajdik a realista fantaszta, káoszteoretikus. Brenneré a Kádár-korszak, az emberarcú szar, a rendezett hétvégi kistelekkel, műanyagtörpével: a nyugalom paródiája.

Pápai a most. Milyen ez a most? Mit mond erről egy közíró, aki rajzol? Olyan nagyon ő sem tudja. Ez-az hiányzik, ennyi biztos. Túl kevés és túl sok az új. Brennernél a környezet beszélt (a buhera!), ez itt hiányzik, majdnem kizárólag arcok vannak csak, kóválygás egy bizonytalan térben. Az új formátlanság rajzai.

Brenner arcai mindennaposak, fáradtak, fáradtan ravaszkásak. A Pápaiéi főleg gusztustalanok. Nála az emberek, istenek pártfüggetlenül randák. Nem tudom, igaza van-e (én másképp gondolom), de igazat mond. Kellemetlen alak. Azt remélni pedig, hogy az arcok mindig máséi, politikai szakszóval szólva: csacskaság.

Mindez lehetne egy kicsit viccesebb.

Úgy vagyunk mi most, ahogy az egyik rajzon olvashatjuk, hogy bizony összeszorul a szívünk, ha ezt a szegény Dajánát látjuk. Ekkor és csak ekkor.

Brennek György

Rapgel (kari-kaluka, rendő)

Magyar Nemzet 1970 VII. 28. 6 old.

Brenner György

Fogfájás / karikatúra, repró /

magyar Nemzet 1940 VII. 2. 6 old.

Brennek György:

Modernizált mese (karikatúra, szepró)

Magyar Nemzet 1970 VII. 7 old.

Brenner György

Népek barnára sülve / karikatúra, rajzó /

Magyar Nemzet 1970 VII. 25 6 old.

Brenner György

„Az eltűnt mozinéző" c.

rejtza a 6. old-on.

Magyar Nemzet 1968 dec. 4.

Brenner György

rajza a 4. old.-on

Mappai Nemzet 1968 dec. 31

Brenner György

Zapba a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1968 dec. 22

Birenner György

Sz TK-ban (karikatura szerzó)

Magyar Nemzet 1970 X. 3.

Gold.

Brauner György

„Karácsonyi angyal" c.
rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1968 dec 19.

Brenner György

„Pusztí előtt" c. rajza

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1968

dec. 12.

Brenner György

rajza a 4. old-on.

Magyar Nemzet 1968 dec. 15

Brenner György

„Társbérlet" c. rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1968 dec 14

Brenner György

„Mai problémák" c. cikke
a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 febr. 18

Brenner György

a „Modern tendenciák" c. rejtve
a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 febr. 22

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 ápr. 29

Brenner György

rejtő „Vitték" a G. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 ápr. 22

Brenner György

„Szabad szombat" c.

rajza a. 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 ápr. 26

Brenner György

„Sociológus" c. cikke
a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 ápr. 15

Brenner György

Rajta a 8. oldalon.

Magyar Nemzet
1968 ápr. 18

Brenner György

Lejta (Antialkoholizmus)

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 ápr. 12

Brenner György

rejtve (Gólya nélküli mese)

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 febr. 12.

Brenner György

„A TV hatása" c. rejta

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet

1969 febr. 7.

Brenner György

karikatura-/szepró/

Magyar Hemlet 1970 X. 28 6 old.

Brenner György

Szerelem (karikatura, repró)

Magyar Nemzet 1970 X. 24 6 old.

Brenner György

Karikatura (szepró)

Magyar Nemzet 1970 X. 25

4 old.

Brennek György

Hálás utókor (karikatúra, rajzó)

Magyar Nemzet 1970 XI. 24

12 ld.

Brenner György

Főnökné (karikatúra, rajz)

Magyar Nemzet 1970 XI. 26 Sold.

Bremnek György

Cyfajta zebra (Kazikaluka, rapko)

Napjak Nemzet 1970 XI 22 4 old.

Brenner György

A Tévé sabjai (karikatura, szepró)

Magyar Nemzet 1970 X. 18

Hold

Brennek György

Cíj Zabát (Ladrikovics, rejtő)

Magyar Nemzet 1970 XI. 3 Gold.

Brenner György

Illemtódex (karikatúrajegyzés)

Magyar Nemzet 1970 XI. 29 1000 Ld

Brenner György

Karikatúra (rajzó)

Magyar Nemzet 1970 IX. 5 6 old.

Brennek György

Szerintem bevált a mechanizmus

/karikatura, szepkó/

Magyar Nemzet 1970 VIII. 27 bred.

Brenner György

Az örökösök (Karikatura, rajzó)

Magyar Nemzet 1970 X. 14

Gold.

Brennek György

Kooperáció (karikatúra, sepkó)

Magyar Nemzet 1970 IX. 4 Gold.

Biennek György

Hidrogeobus a Liánitáson (karikatúra, repró)

Magyar Nemzet 1970 VIII: 30

4 old.

Brennel György

Útravaló (karikatúra, rajzó)

Magyar Nemzet 1970 IX. 1 6 old.

Brennek György

Lőrinc nap (karikatura, repró)

Magyar Nemzet 1940 IX. 2 6 old.

Brennek György

A magyar kolnépák (tanikatulkos rejtő)

Magyar Nemzet 1970 IX. 12 6 old.

Brennek György

Nem győzte kivásni /karikatura, repró/

Napjak Nemzet 1970 IX. 10 Gold.

Brenner György

„Mézeshetek" c. rajza a
6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 május 20

Brenner György

„Érettségi vsünet" c. rajza

a 6. oldalom

Magyar Nemzet

1969 május 22

Brenner György

„Tannhäuser" c. zenéje a
6. oldalon.

Meyer Manfred
1969 márc. 20

Brenner György

„Nyelvrizs" c. rajza a
6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 febr. 6.

Brenner György

Lásd a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 jan. 31

Brennek György

A lakóirok beszélása (kalika tuka, repkó)

Magyar Nemzet 1970 XI. 6 6 old.

Brenner György

hai problémák (karikatúra, szpró)

Hajnal Henriet 1970 X. 9 Gold.

Brenner György

Ötvi munkát idején (tanikatura, repró)

4 rd.

Brenner György

szeptemberi vendég (karikatúra repró)

Magyar Nemzet 1970 IX. 27

4 old.

Brenner György

Lakásfelmérés (karikatúra, sepkő)

Magyar Hennek 1970 X. 22 Gold.

Brennek György

Törzskávéházban (karikatura, repró)

Magyar Nemzet 1970 X. 2 Gold

Brenner György

„Távfűtéses" új lakás (karikatura, szpró)

magyar Nemzet 1970 X. 3

Gold.

Brenner György

Szubjektív elszér (Lazikaluka, sepró)

Magyar Nemzet 1970 X. 1. Gold.

Brennek György

Borra-valóság (karikatúra, repró)

Magyar Hemlet 1970 X. 8 6 old.

Brenner György

hese (karikatura, repró)

Magyar Nemzet 1970 IX. 30 Gold.

Brennek György

Utószezon (karikatura, sepró)

Magyar Nemzet 1970 IX 25

bold.

Brenner György

Barvidék /Lakikatuka, sepró/

Magyar Nemzet 1970 X. 10 6 old.

Brennan György

Rendszeretet (karikatura, napló)

Magyar Hanzat 1970 X. 4

4 old.

Brenner György

„Az öregek titka" a rajza

a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 jan. 28

Brenner György

rajta a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 jan. 18.

Brenner György

„Hideg idő" c. rajza
a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 jan. 21

Brenner György

rajza – „Korlátok nélkül"

a 6. old.-on

Magyar Nemzet

1969 jan. 28.

Brenner György

„Farsangi Lérszülődés" c.

Lajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet

1969 jan. 15

Brenner György

„A szerelem bukott" c. rajza

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet

1969 márc. 18

Brennek Górzy

Flórt /karikatura, repro/

Kappel Neukirch 1970 IX.9 6 old

Brenner György

rejtve a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 márc. 14.

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 május 14

Brenner György

„Ovi" c. rajza a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 márc. 13

Brenner György

„Nemzeti könyv" c. cikke

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 máj. 8

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 március 11.

Brenner György

Zajta „Unola" a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 febr. 25

Brenner György

„Közértben" c. rajza a

6. oldalon.

Magyar Nemzet

1969 márc 1.

Brenner György

„Bejáróné" c. rajza a

6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 ápr. 9

Brenner György

„Nyugat" c. regta a 4. oldalon

Magyar Nemzet
1969 ápr. 6.

Brenner György

rejza a 6. oldalon

Olgyn Nemzet
1969 ápr. 1

Brenner György

rejta a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 máj. 3

Brennek György

Krimi (karikatúra, repkó)

Magyar Nemzet 1970 VIII. 25 Gold.

Brennek György

Magyar Lukista nyugaton (karikatúra repkó)

Magyar Nemzet 1970 VIII. 26 Gold.

Brenner György

sajtó a 4. oldalon

Magyar Nemzet
1969 máj. 4

Brenner György

„Szünidő végi gondolatok" c.
rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 jan. 11

Brenner György

„Téli bentalás" c. rajza

a 4. oldalon

Magyar Nemzet
1969 febr. 2.

Brenner György

Rajza „Értekezlet" a

6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 márc. 25

Brenner György

rejta a 6. oldalon

Magyar Hanszet
1969 márc. 29.

Brenner György

„Mexikói levelek ideje"

cikke a 6. old-on

Magyar Nemzet 1968 okt 24.

Brenner György

„Világtalanerőssége nap" c. rajza a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1968 okt 31

M.D.K.

Brenner György

Tréfás rajzsorozat "Magyar társalgási szótár" cimmel. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. aug. 30.
XIII. évf. 35. sz. 11. lap

Brenner György
grafikus

„Hipokrisis"
(repro)

Baur Jenő: Fiatal karikaturisták Kalletusa
Műveszet, 1970. április - 47 lap

Bremner György
Grafikus

Korábban a Fiatok Klubban
rendezett tárlatot és most a
Budapesti Művészeti Kiss merve-
zetek. Népkoztársaságúti Klubjá-
ban csoporthiálli tarson szerepelt.

Bauer Jenő: Fiatal karikaturisták . . .
Művészet, 1970. április – 47 lap.

Brenner György
Grafikus

Humoros jelenetet bizonyos necessitás
triangulatokra emlékeztető gyengéd-
ség és tónuskontrast jellemzi. Abrá-
zolásai kedvelt motivuma a gyermek.

Bauer Jenő: Fiatal karikaturisták . . .
Művészet, 1970. április – 47 lap.

Brenner György

Cogito ergo sum /karikatura, repró/

Magyar Nemzet 1970 VIII. 20. Sold.

Brenner György

OTP (tarikatura, repró)

Magyar Nemzet 1970 VIII. 18 6 old.

Brenner György

Következeti ... (karikatura, sepia)

Magyar Nemzet 1970 VIII-13 Gold.

Brennek György

Már megint valami „olvó" kis recept (karikatúra, rejtő)

Magyar Nemzet 1970 VIII. 16 hold.

Brennek György

hiből? hiből?!? (karikatúra, repülő)

Magyar Nemzet 1970 VIII. 14 bold

Brenner György

Nyugdíjasok / karikatura, rajzó /

Magyar Nemzet 1970 VIII. 11. Gold.

Brennek György

Épy nyelven beszélünk / Lakikatura-repró /

Magyar Hemlet 1970 VIII. 22 bold.

Brennek György

Kiállítása nyílt a Fiatal művészek Klubjában

Karikatúra (szepkő)

Jenő Bauer: Jahresbeginn im Zeichen des Humors

Daily News 1970 I. 17

Brennek György

Kilátástalan divat /karikatura, repró/

Magyar Nemzet 1970 VIII. 6 6 old.

Brenner György

III. díjat kapott

a „Szatíra fegyverével a békéért"

c. nemzetközi karikatúra

kiállításon

N. N: Kiosztották a moszkvai

nemzetközi karikatúra kiállítás

díjait

Népszabadság 1969 XI. 19

Brennel György karikaturista

III. díjat kapott

a „Szatira fegyezével a békéért"

c. nemzetközi karikatura

kiállításan Moszkvában

N.N: Szany bekedíjat kapott

Mészáros András karikaturista

Magyar Hirlap 1909 XI. 19

Breuer György

cikke:

Néhány nő a nekeret stilusformáló szerepéről és társadalmi kapcsolatáról. - Magyar Építőművészet, 1967. 16. évf. 2. sz. 56. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 68-107. l./ 72. l.

M.D.K.

Brenner György

"Az első emberpár" c. tréfás rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. okt. 18.
XIII. évf. 42. sz. 11. lap

Brenner György

„Szépérzék" c. rajza a
lap 6. old-án.

Magyar Nemzet 1968 okt. 12.

Brenner György

„Az öregek hatán" c. rajzát

Közli a lap a 6. old-on

Magyar Nemzet 1968 okt. 10

Brenner György

„Rádiótorna" c. versciklusát

közli a lap

Magyar Nemzet 1968 szept 10

Brenner György

rajza a lap 4. old-án

Magyar Nemzet 1968 okt. 6.

Brenner György karikaturista

Szerepel a Fiatal művészek Klubja

Kiállításán

Romantika; Humanizmus; Kisember;

Sport; Sex; Rezervátum; Kisvárosi

smog; Nagy részvét; Gyógyfürdő;

Interieur; Szinek és évek /eml.

Bojár Iván: Három karikaturista

Magyar Hirlap 1970 I. 7

Brenner György

„Szigorú szülők" c. rajza
a 6. old-on

Magyar Nemzet 1968 okt. 29

Brenner György

„Futó..." c rajza a 4. old-on

Magyar Ifjúság 1968 okt. 20

Brenner György

rajza: „Szó szerint" a lap
6. oldalán

Magyar Nemzet 1968 okt 16.

Brenner György

Magyar piac Zutatás c. zajza a 4.

old-on

Magyar Nemzet 1968 nov 17

Brenner György

rejza a 6. old-on

„Hippi"

Magyar Nemzet 1968 nov 15

Brenner György

„Olcsóbb így" c. rajza
a lap 4. old-án

Magyar Nemzet 1969 jan. 4

Brennek György

Elsaktási szerződések (karikatura repró)

Magyar Nemzet 1970 XI. 20. Gold.

Brenner György

Öröztánc (kodikatúra, rajzó)

Magyar Nemzet 1970 XI. 19 bold.

Brennek György

Kiszifusz (karikatura, kapkó)

apyak Mankó 1970 XI. 17. Gold.

Brennek György

Az utolsó csalódás (karikatúra, rajzó)

Magyar Nemzet 1970 XI. 12 Gold.

Brennek György

Pesti Lutyasors (Lakiko-tuka, kepró)

Magyar Hemlet 1970 XI. 15

5 old.

Brenner György

A. B. C. áruház kompozícióval szerepel a kiállításon.

Bauer Jenő: V. Országos karikatúra kiállítás a Műcsarnokban. „Művészet", folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. sz.

331.

Brenner György

Nosztalgia c. verse a

6. oldalon.

Nyugat Nemzedék

1969 március 21.

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 június 13

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Wanset
1969 junius 17

Brenner György

rajza a 6. oldalon
„Hérasság"

Magyar Nemzet
1969 máj 10

Brenner György

Rejta a 6. oldalon

Nyugat Nemzet
1969 január 21

Brenner György

„Nosztalgia" c. rajza a

6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 máj. 31

Brenner György

Konserv árak c. rajza

a 6. oldalon

Magyar Hanszet
1969 máj. 18

Breiner György

lejta a 6. oldalon

Nyíregyháza
1969 június 7

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 június 5

Brenner György

„Vendéjség" c. rajza a 6. oldalon

Szepes Mariet
1969 május 24

Brenner György

zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet
1969 május 25

Brenner György

„Antónyczemény" c. rajza

a lap 6. oldalán.

Magyar Nemzet 1968 nov. 20

— Napló —

Brenner György

Zajta „Számüzött Szabyne" a

lap 6. old-án.

Magyar Nemzet 1968 nov. 26

Brenner György

„Parti utcán" c. rajza a

lap 6. oldalán

Magyar Nemzet 1968 nov 28.

Brenner...

grafikus

„Az öröklakás utolsó részlete" Repr.

Eszakmagyarország 1970 jan. 1. 9.

Brenner Gyöngy

Rajza a 6. old.-on

Magyar Nemzet 1968 nov 9

Brenner György

Kiszáhásan /karikatura, szepő/

Magyar Nemzet 1970 VII. 22 6 old.

Brenner György

Közért házhozszállítás /tarikatura, vegyes/

hagyok Nemzet 1970 VIII. 21 6 ó.

Brenner György

Szubővép a Balatonon

Magyar Nemzet 1970 VII. 9 bold.

Brenner György

Virágos csók (karikatúra, rajzó)

Magyar Nemzet 1970 VII. 19 12 kk

Brenner György

nápra

Magyar Nemzet 1968. júl. 4. 8. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Bremer György

hajza

Magyar Nemzet 1968. jún. 29. 6. o.

Brenner György
grafikus

M.D.V.
1

Illusztráció

— Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. aug. 26-11 lap

M.D.Y

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi archépcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. jul. 29-11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K

Illusztráció

—: Irodalmi archípcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. aug. 19. - 11 kap

M.D.K

Brenner György
Grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi arcképcsarnok

Élet és Irodalom, 1967. aug. 5. 11 lap

M. D.

Brenner György
grafikus

Illusztrációi

—: Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. aug. 12 - 11 szep.

M.D.K.

Brenner György

Külföldi vadász

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 30. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

A muzsa látogatása

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 28. 6.l.

Brenner György M.D..K.

Kirándulás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 25. 6.1.

M.D..K.

Brenner György

- Na hálisten...!

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember

- Ja Hallelujah...!

Karikatur, repr.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. febr. 4 - 11 lap

Brenner György
Grafikus

M.D.L

Illusztráció

— : Irodalmi archépcsarnok (XIV.)
Élet és Irodalom, 1967. febr. 4 – 11 lap

M.D .K.

Brenner György

Szerető gyerekek,
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 2. 6.1.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Irodalmi arcképcsarnok.

Élet és Irodalom, 1967. okt. 20. - 11. cap

M.D.V.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— Irodalmi vizsgálódok (XLIX)

Élet és Irodalom, 1967. okt. 14. 11 kap.

Brenner György
grafikus

M.D.Y.

Jelenstrácio

—: Irodalmi archépcsarnok

Élet és Irodalom, 1967. szept. 30 - 11 lap.

M.D.K.

Brenner György
Grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. okt. 7. - 1 lap.

Bremer György
graphus

M.D.K.

Illusztráció

—: Szodalmi archépcsarnok (XLVI.)
Élet és Szodalom, 1967. szept 23—11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K

Illusztráció

—: Irodalmi archipcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. szept. 9 - 11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

— : Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom 1967. szept. 16 - 11 lap.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi archépcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. szept. 2 - 11 lap.

M.D.K.

Brenner György

Család
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 6. 6.1.

Brenner György

M.D .K.

- Persze köztünk maradjon!-

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 8. 6.l.

M.D.K.

Brenner György

Irigység

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 5. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Kettős nevelés...

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 12. 6.1.

M.D K.

Brenner György

SZTK-ban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 10. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Primaballerina

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 4. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Boldogság

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. dec. 17. 6.1.

M.D.Y.

Brenner György

Kalauz képzés

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. dec. 20. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Karácson elött

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. dec. 15. 6.1.

Brenner György M.D.K.

- Azt irják: Happy Christmas.

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. dec. 7. 6.l.

M.D.K.

Brenner György

Esküvő után

karikatura, repr .

Magyar Nemzet 1966. dec. 1. 8.1.

M.D.K.

Brenner György

Hazafelé az NDK-ból

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. dec. 10. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Házbeli néni

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. dec. 3. 6.1.

B renner György M.D.K.

A költő felesége

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 22. 6.1.

К.Ч.А.

В гешвер Сувгёу

А Кбльё Телеграф

Кристиания, Телеф.

Мандат Немзет 1906. окт. 22. б.т.

B renner György

M.D.K.

Őszi barkácsolás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 25. 6.1.

Brenner György

M.D.K.

Hajnalban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 27. 6.1.

Brenner György M.D K.

Világ-takarékossági nap

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 30. 4.1.

M.N.K.

Brenner György

Kora ősz
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 19. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Albérlet

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 14. 6.1.

Brenner György

Zsoltár a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 20

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

„Tanulmányi Ösztöndíjas"

Magyar Nemzet 1971 augusztus 25.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Ifjúság 1971. szeptember 7.

Brenner György, grafikus

6+ karikatúra:

Repr.

— : csak idősebbeknek

7.

Népszabadság | Bp. 1971. szept. 5.

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 september 3

Brenner György

Zapa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 szeptember 4

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 31.

Brenner György

„Nonstop" c. rajza a

6. oldalon

Hajnal Nemzet 1971 augusztus 26.

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 szeptember 12

Brenner György

Zajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 szeptember 10

Brenner György

rajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 szeptember 19

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 október 5.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 szeptember 28.

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Abonett 1971 szeptember 25

Brenner György

Cikk a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 szeptember 21

Brenner György

zárja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 szeptember 22

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 október 6.

Brenner György

Rajza a Kioldalon

Magyar Nemzet 1971 oktober 10

Brenner György

zajta a 6. oldalon

Magyar Mamsat 1971 október 9.

Brenner György

Zapa a 6. oldalon

Magyar Manuel 1971 október 14.

Brenner Gyöngy

„Operabarát" c. rajza a
6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 oktober 28.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 október 27

Brenner György

Zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 oktober 24

Brenner György

Zajta a Goldalan

Magyar Nemzet 1971 a Hiber 22

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 októba 24.

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 október 20

Brenner György

Zapa a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 október 17

Bremer György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 október 13

Brenner György

zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 október 31

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 november 3

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Mayer Nemzet 1971 november 9

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 november 13

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

Brenner György

1971 OKT 13

ARANY DATOLYA

Bordigherában, Olaszország egyik kisvárosában minden esztendőben megrendezik a karikaturisták nemzetközi vetélkedőjét. Az idei kiállításon – amelynek a rendezők az „Éljen a természet!" címet adták – Brenner György első díjat, „Arany datolyá"-t, Dallos Jenő pedig a város különdíját, egy ezüstplakettet nyert.

Képünkön Dallos Jenő díjnyertes: URBANIZÁCIÓ című rajza.

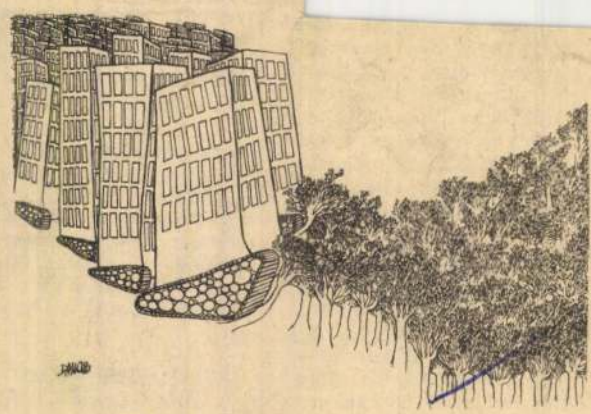

BREZSNYEV

tonsági értekezlet összehívását... A szovjet munkatársak kiutasitására azért került sor éppen ebben az időpontban, mert a Nyugat–Kelet kapcsolatainak eseményei túl gyorsan fejlődtek és nem fértek be Heath grafikonjába.

Természetesen ez a provokáció nem ingathatja meg a bizalmat a Szovjetunió békeszerető politikájában, nem fosztja meg vonzóerejétől a haladó emberek szemében, akik egyszerű összehasonlitás révén is meggyőződhetnek róla, hogy ez a politika felel meg az ő vágyainak és milyen veszedelmes az úgynevezett blokk-koncepció. És a szovjet kormány ezután sem csökkenti az össz-európai biztonsági rendszer megteremtésére irányuló erőfeszitéseit, igyekszik eltávolitani az enyhülés útjából az aknákat!

SZVJATOSZLAV KOZLOV,
az APN kommentátora

világosan arra célozz, hogy még élesebben szembeállitsa a Nyugatot a Kelettel. Brit konzervativ körökben rossz szemmel nézik a pozitiv változásokat Európában és mindenáron folytatni kivánják a megosztottság politikáját.

A fő cél az európai feszültség enyhitésében elért sikerek veszélybe sodrása. A londoni Guardian szerint nem kétséges, hogy Anglia intézkedéseivel esetleg 1973-ig is elhalaszthatja az európai biz-

Brenner György

[redacted]

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 17.

Brenner György

Zapza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 15

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 julius 13

Brenner György

Sajtó a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 9

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Hírlap 1971 július 20.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 30.

Brenner György

rajta „Só öreg bicikli"
a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 28.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 27

Breiner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 22.

Brenner György

Zapza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 29.

Brenner György

Tagja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 1

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 július 31.

Brenner Gyöngy

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 3.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1971 augusztus 4

Brenner György

Rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augustus 8.

Brauner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 6.

Brenner György

„Kicsi ország, nagy történelem" c. rajza az év legjobb karikatúrája pályázat sorozat kategóriájában az egyik második díjat nyerte. (A másikat Mészáros András kapta). Eredményhirdetés szombaton volt a Magyar Sajtó Házában

Az év legjobb karikatúrája

Magyar Hírlap, 1969. január 19. 9. l.

Brenner György

Papa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 12.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 10.

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 14.

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 23

Brenner György, karikaturista

-volt bányász Komlón, műiszaki úgy-
intéző Pécsett, grafikus Bp-en az
Orvostudományi Filmintézetben.
Kiállítása a Budapesti Művészeti
KISZ-szervezet József Attila klubjában.

Somos Ágnes: Mesterségük: a fintor
Magyar Ifjúság, 1970. jan. 16. 12. l.

Brenner György, karikaturista

Kép – szöveg nélkül
repr.

Somos Ágnes. Mesterségük: a fintor
Magyar Ujúság, 1970. jan. 16. 12:e.

Brenner György, karikaturista

- a Tonkori Nemzetközi Karikatúra Kiállításon harmadik díjat nyert.

Lovas Ágnes: Nevetségük: a fintor
Magyar Ifjúság, 1970. jan. 16. 12. l.

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 31

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 29

Brennen Gyöngy

zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 23.

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Hajnal Wanset 1971 január 24

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 19
6. old.

Brenner György

Zajta a Kioldalon

Magyar Nemzet 1971 január 17

Brenner György

Lapja a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1971 január 16

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 13

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 8

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 10

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 6

Brenner György

Zapa a 6. oldalon

Nappon Mamset 1971 február 2.

Brenner György

Zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 1

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1971 február 2.

Brenner György

Zafra a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 március 6.

Brenner György

zajta a Goldalon

Magyar Nemzet 1971 március 2

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyarkanizsa 1971 február 27

Brenner György

rajza „A hűség jutalma"

Magyar Nemzet 1971 február 23
6. old.

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 február 17

Brenner György

Vajta a 6-oldalon

Magyar Nemzet 1971 augusztus 19.

Brenner György

Zafra a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 február 14.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 február 11

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 február 7

Brenner György

Tapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 február 5.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 február 4

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 február 3.

Bremer György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 március 10

Brenner György

„Vajúdnak" c. cikke a

4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 március 14

4. old.

Brenner György

„Estike után"

zajt a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 március 13

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 március 12

Brenner György

rajza a Goldalon

Magyar Nemzet 1971 március 14

Brenner György

Zajza a 6. oldalon

Hegyas Nemset 1974 március 20

Brenner György

lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 március 28

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 március 27

Brenner György

lapja „Nosztalgia" a

6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 31

Brenner György

Terta a Csoldalon

Magyar Nemzet 1971 április 30

Brassaï

rue entière

Magyar Nemzet 1971 április 30
4. old.

Brenner György

Vajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 29
6. old.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 29

Brenner Gyöngy

Lapza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 27

Brenner György

Zefta a 6 oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 24

Breiner György

Tapta a 6. oldalon

Magyar Művelet 1971. április 22

Brenner György

Papa a Caldelan

Magyar Nemzet 1971 április 17

Brenner György

Lapta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 18

Brenner György

Napja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 15

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 11.

Brenner György

Rejte a G. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 6

Brenner György

Zajta a Goldelan

Magyar Nemzet 1971 április 7

Brenner György

Zapta a 10. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 3.

Brenner György

Zapfa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 4

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 2

Brenner György

Vajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 április 1

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzeti 1971 március 30

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 8.

Brenner György

Nagyon a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 9.

Brenner György

[illegible] a [illegible]

[illegible] 1971 [illegible]

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 6.

Bremer György

Zeta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 4

Brenner György

rajza a B. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 3.

Brenner Gyöngy

rajza a 6. oldalon

Magyar Mamset 1971 junius 2.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 1

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 március 24

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 30.

Brenner György

Tajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 28

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 26

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzeti 1971 május 21

Brenner György

rajza a 6 oldalon

Magyar Nemzet 1971. május 18

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 13.

Brenner György

Cikke a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 11

Brenner György

Zapfa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 május 17.

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 június 5

Brenner György

rajza a 4 oldalon

Magyar Nemzet 1971 június 6.

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 június 9

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Alemset 1971 június 11

Brenner György

Zeyda a Goldeben

Magyar Nemzet 1971 június 15.

Brenner György

Zapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 január 12

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 junius 30

Brenner György

Tapa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 június 23

Brenner György

Zajta a S. oldalon

Magyar Nemzet 1971 június 27

Breuer György

Repta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 június 20

Brenner Gyöngy

Zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 junius 20.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 június 18

Brenner György

repta a 6. oldalon

Magyar Ifjúság 1971 június 17

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 június 16

Brenner György

Vaya a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 18.

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 16

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 2

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 31

Breuer György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Narancs 1972 június 2

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 6.

Bremer György

Verta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 10

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 19

Brenner György

Zeta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 17

Brenner György

rajza a 6. oldalon

„Önkínzolgáló lángvesbolt"

Magyar Nemzet 1971 december 15

Breiner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 1

Brenner György

Kapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 28

Brenner György

Kapta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 30

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 4

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 7

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 24

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 20

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 19

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 13

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 14

Brenner György

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 16.

Brenner György

Nyíra a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 22.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 17

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 5.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 26

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 29

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Hírlap 1972 március 3

Brenner György

vaja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 8.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 14

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 11

Bremer György

Lyra a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 15

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 17

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 23

Brenner György

Vajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 22

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 24

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 26.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 23

Brenner György

repta a C. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 24

Brenner György

Tapa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 február 22

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 31

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Narancs 1972 április 6

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 március 29

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 április 2

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 április 8

Brenner György

Lapja a 8. oldalon.

Magyar Nemzet 1972 április 27

Brenner György

Zeyta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 április 21

Brenner György

Lapja a 10. oldalon

Magyar Nemzet 1972 április 20

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 április 25

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 április 16

Brenner György

Kapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 április 14

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 9.

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 április 12

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 25

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 26.

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 6

Brenner György

Zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 14

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 május 19

Brenner György, grafikus

Rajzokat kénített a lapba.

— : 2 számunk munkatársai 34.

Gyermekünk, Bp. 1972. február XXIII/2.

Brenner György, grafikus

Rajzokat kénített a lapba.

— : Ez számunk munkatársai 34.

Gyermekünk, Bp. 1972. március XXIII/3

Brenner György, grafikus

Rajzokat kénített a lapba.

— : E számunk munkatársai 34.

Gyermekünk, Bp. 1972. április XXIII/4

Brenner György, grafikus

Rajzokat kérített a lapba.

— : E számunk munkatársai 34.

Gyermekünk, Bp. 1972. június XXIII/6.

Brenner György, grafikus

Öt karikatúra:

Repr.

— : Városiasodás 7.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 27.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 30

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 28.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 január 27

Brenner György

saját kezű aláírása

Magyar Nemzet 1972 július 18

Brenner György

lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 11

Brenner György

Zapa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 10

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 18

Brenner György

Vajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 17

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 16.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 14.

Brenner György

Zepta a Holdalon

Magyar Nemzet 1972 június 25.

Brenner György

Tapa a S. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 23

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 21

- Brenner György

rejta a 6. oldalon

Magyar Narancs 1972 július 7

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 július 13

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 július 23

Brenner György

Vejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 július 20

Brenner György

Rejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 24

Brenner György

Rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 27

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 31

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 szeptember 2

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 szeptember 5

Brenner György

Tapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 szeptember 7

Brenner György karikaturista

Művei kiállításon szerepelnek

a szegedi Móra Ferenc Múzeum Horváth

Mihály utcai képtárában

Magyar Nemzet 1972 szeptember 23

4. old.

Brenner György

Zeyta a 4. old

Magyar Nemzet 1972 augusztus 20.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 24

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 22

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 július 27

Brenner György

Zeyta a Goldeler

Magyar Nemzet 1972 September 17

Brenner György

Zajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 szeptember 16

Brenner György

Zeyta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 17

Brenner György karikaturista

67 példányban:

Rep.

— : Békés új év 4.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 9.

Brenner György, grafikus

Karikatúra-sorozat:

Rep.

—: Egyszerű kis hétköznap 7.

Népszabadság, Bp. 1972. március 26.

Brenner György

Rajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 20

Brenner György

Tapa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 4

Brenner György

rejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augustus 8

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 augusztus 10

Brenner György

Tapta a 4. oldalon

Magyar Narancs 1992 augusztus 13

Brenner György, karikaturista

Szerepel képeden.

k.p.: Karikatúra kiállítás 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. szept. 23.

Brenner György karikaturista

szerepel a II. szegedi Karikatúrakiállításon.

— : Hír

g.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 26.

Bremer György

Lapja a 6. oldalon

-Napló- Magyar Nemzet 1971 november 24

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 szeptember 25.

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 2

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 november 17

Brenner György

Zsoltár a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 november 30

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 november 19

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 november 20

Bremer György

Zapfa a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 5.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 7

Brenner György

rejza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 10

Bremer György

Rapta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 12
4. old.

Brenner György

repta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 31.

Brenner György

repa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 30

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 25.

Brenner György

zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 24

Brenner György

rajza a f. oldalon

Magyar Nemzet 1971 december 21

Brenner György karikaturista

L: Kaján Tibor

-: Hér

8 [illegible]

Nirszabadság Bajtza [illegible] 15.

Brenner György

Részt vett a Balatonföldvár-i karikatura-kiállitáson.

Magyar Hirlap 1981/7/14/8

Brenner György

Kondor Béla monotipiái kiállitás a szegedi Bartók Béla Művelődési Központban julius 29.-ig,
Rappai Vilmos emlékkiállitása a Pszichiátriai Klinika Nappali Szanatóriumában julius 29.-ig,
Bán Béla emlékkiállitása a szombathelyi Forradalmi Muzeumban julius 20.-tól,
Czeizing Lajos fotókiállitása a Miskolci Galériában julius 29.-ig,
Brenner György, Fülöp György és Lehoczky István karikatura kiállitása a Siófoki Művelődési Központban,
Bán Mariann kerámikus kiállitása a balatonfüredi Iparművészeti centrumban megtekinthető,- közli a lap a kulturális eseményeket tudósitó rovatában.
Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 14. XXIII. évf. 28. sz. 8. lap.

MDK

Brenner György
Grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1964. jul. 22. 11. lap

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi arckipcsarnok.
Élet és Irodalom, 1967. jul. 15 - 11 kép

BRENNER György M.Đ.K.

Az anyagbeszerző /karikatura/ repr.

Magyar Nemzet 1962. október 2. 6.l.

BRENNER György

„Lakáskiválasztás" karikatúra

Rajz.

Magyar Nemzet 1961. november 4. 6. o.

Brenner György M.D.K.

Mai kékszakállu

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 15. 6.1.

Premier Cycle K.D.K.

Mai Kékszakáll

Karikatura, repr.

15. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Karácsony

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 23. 6.1.

Mr. Edward Gyorgy M.D.

Arlington

Fairfax, Virg.

March 23, 1965, Tues. 6 P.M.

Brenner György M.D.K.

- Persze , megint a Kovácsék ... !

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 18. 6.1.

Brenner György M.D.K.

- Már megint krirmi lesz a tévében ...

karikatu

repr.

Magyar Nemzet 1966. jan. 27. 6.1.

M.J.A.

B. Gy. [Brenner György], karikaturista MDK

Két karikatúra:

Rep

– : Karikaturisták a népművelésről

h. 2.

Népszabadság, Bp. 1970. jan. 11.

M.D.K.

Brenner György

"Idegen szavak képes szótára" cimmel az egyes példányokban szerepelnek aktuális rajzsorozatai, egy-egy rajzának tréfás cimeket adva, mint például a jelen sotozatnál: Reflektor, Rokokó, Randevu és Reklám.

Élet és Irodalom, Bp. 1968. dec. 7.
XII. évf. 49. sz.11. lap

Brenner György

Díjat kapott a moszkvai nemzet-
közi karikatúra kiállítása

Díjnyertes karikatúrák
Ludas Matyi, Bp. 1469. dec 18.

M.D.K.

Brenner György

"A könyv utcájában" címmel tréfás rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. május 31.
XIII. évf. 22. sz. 11. lap

M.D.K.

Brenner György

"Mostoha" c. tréfás rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni.14.
XIII. évf. 24. sz. 11. lap

M.D.K.

Brenner György

"Giccs - Vénusz születése" c. rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni. 21.
XIII. évf. 25. sz. 11. lap

M.D.K.

Brenner György

"Lakás" c.-öt képből álló- tréfás rajzsorozatának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juli. 26.
XIII. évf. 3o. sz. 11. lap.

M.D.K.

Brenner György

"Ünnepi könyvhét" cimmel tréfás rajzát hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. május 24.
XIII. évf. 21. sz. 11. lap

Brenner György, karikaturista

MDK

Szerepel a Népköztársaság úti kiállításon.

— : Karikatúra-kiállítás

2

ESTI HIRLAP Bp. 1969. dec. 28.

Brennek György

Karikatukáit kiállította a
Fiatal művészek kiubjában
A moszkvai Nemzetközi karikatúra
kiállításon III díjat nyert
Somos Ágnes: hesterségük a fintor

Nagyar Ifjúság 1970 I. 16

Brenner György M.D.K.

- Persze megint a Kovácsék

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 18. 6.1.

Bernáth György M.D.K.

– Perzse a Zint a Kovácsék

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 18. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Civilizásió

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 10. 6.1.

Brenner Dyörgy M.D.K.

Civilizáció

Kartikatura, repr.

10. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Meglepetés

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 12. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Megjegyzés

Karikatura, repr.

12. 6.I.

M.D.K.

Brenner György

Ankét

karikatura, repr.

Msgyar Nemzet 1965. dec. 4. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Anként

Karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 4. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Kezdő

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 8. 6.1.

Брешнер Дьёрдь M.D.K.

Кезеб

Kartikatura, Tepr.

B. 6.J.

Brenner György M.D.K.

Szecesszio a divat

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. szeptember 16. 6. 1.

Brenner György M.D.K.

A gyermeknapon

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. május 30. 4.l.

Bre nner György M.D.K.

Tavaszi séta

karikatura, repr.

„agy ar "emzet 1965. május 15. 6. 1.

Brenner György M.D.K.

Moziban

kariktura, repr.

Magyar Nemzet 1965. május 13. 6.1.

B renner György M.D.K.

Szépségverseny

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. május 9. 4.1.

Brenner György M.D.K.

Feledékeny tanu

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. julius 3. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Az első nehéz kérdés

karikatura, recr.

Magyar Nemzet 1965. augusztus 23. 6. 1.

Brenner Gy örgy M.D.K.

Tábor ozás

karikatura, repr.

Magyar N emzet 1965. augusztus 18. 6. 1.

Brenner György M.D.K.

Egy kis válóper után

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. augusztus 10. 9. l.

Brenner György M.D.K.

N ásziton

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. augusztus 7. 6.l.

Brenner György M.D.K.

N ya ralás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. augusztus 5. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Nászuton

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. jan. 25. 6.1.

Kenneth György

M. M. F.

Nassau

Kartikatura, repr.

25. 6. J.

Brenner György M.D.K.

Vizsgák idején

karikaturam repr.

Magyar Nemzet 1966. jan. 22. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Vizsgák idején

karikaturam repr.

Magyar Nemzet 1966. jan. 22. 6.1.

Brenner György M.D.K.

- Átrágom magy a m rajta...

karikatura, repr.

magy ar Nemzet 1965. szeptember 29. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Selő

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. junius 29. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Ny ár

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. június 24. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Leányszöktetés

karikatúra, repr.

Magyar Nemzet 1965. június 22. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Rovarok

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. junius 3. 6.1.

Brenner György M.D.K.

13 + 1.

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. junius 6. 4.1.

Brenner György M.D.K.

Játszótér
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. julius ~~18.~~ 10. 4. 1.

Brenner György M.D.K.

Az őrangyal kudarca

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. julius 15. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Utolsó szerelem

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. julius 11. 4.1.

Brenner György M.D.K.

Befőzések idején

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. szptember 21. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Elődök

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. szeptember 18. 6. l.

Brenner György M.D.K.

Lassa bban , mert igy nem tudom megjegyezni

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966 március 18. 6.1.

Bremmer György M.D.K.

Irói igénytelenség

karikatura, repr.

gyar Nemzet 1966 március 20 4.1.

Brenner György M.D.K.

Szökőkut

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. április 14. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Ismerkedés

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. április 9. 6.l.

B renner György M.Ü.K.

Tanulmányi kirándulás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. április 7. 6.l.

B renner György M.D.K.

Protokoll

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. április 28. 6. 1.

Brenner György M.D.K.

a nagy kaland

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. április 21. 6.1.

B renner György M.D.K.

A szabó esküvője

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. április 23. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Mulatozás

karikatura, repr .

Magyar Nemzet 1965. április 16. 611.

Brenner Gy örgy M.D.K.

Százéves néni

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. április 2. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Első szerelem

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. május 4. 6. 1.

Brenner György M.N.K.

Tavasz a Páterneszterban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966 március 22. 6.

B renner György M.N.K.

Emlékezés

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. március 11. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Varrónőnél...

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. március 1. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Családi kör
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. nov. 28. 6.1.

Brenner György M.D.A.

Szolgálatban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. nov. 21. 4.l.

Brenner György M.D.K.

Karikatura, / Németország

repr.

Magyar Nemzet 1965. nov. 18. 6.1.

B renner György M.D.K.

Gépesitett háztartás

ka ikastura, repr.

Magyar Nemzet 1965. nov. 14. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Utolsó autóbusz

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. nov. 12 6.1.

Brenner György M.D.K.

" Író"

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. október 26. 6.1.

Brenner György M.D.K.

"Krimi"

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. október 29. 6.1.

Brenner György M.D.K.

A Imaszüret a Tűz-ben

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. október 22. 6.l.

B renner György M.D.

Királyi történet

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. október 12. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Tüzelőhordás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. október 9. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Karikatura / Egy szerelem második éjszakája

repr.

Magyar Nemzet 1965. nov. 10. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Példázat az ébe rségre

karikatura, repr.

Magyar N emzet 1965. március 31. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Vér...

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. március 28. 4.l.

Brenner György M.D.K.

A b üvészinas

karikatúra, repr.

Magyar Nemzet 1965. március 26. 6. l.

Brenner Gy örgy M.D.K.

A tél utolsó napján ...

karikatura, repr.

Magyar N emzet 1965. március 20. 6. 1.

Brenner György M.D.K.

A kirakat rendezés alatt,

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. március 24. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Protekciós a tánckarban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 196[illegible]. okt. 7. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Fekete a divat

karikatura , repr.

Magyar Nemzet 1965. okt. 5. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Az első kuncsaft

karikatura, repr.

2. 6.1.

Magyar Nemzet 1965. okt.

Brenner György M.D.K.

- Beirok valamelyik ujságba , és eltávolitják.

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. szeptember 11. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Szürrealista erkélyjelenet

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. szeptember 3. 6. l.

M.DÓK.

Brenner György

" Turistaszezon" / karikatura/

repr.

Magyar Nemzet 1961. október /. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

" Futballmeccs-közvetités" /karikatura/

repr.

Magyar Nemzet 1961. október 15. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Szénanátha

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 6. 4.l.

M.D.K.

Brenner György

Nászajándékok
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 3. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Pletykálkodás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 1. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Étlen-szomjan...

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. augusztus 30. 6.l.

. . .

M.D.K.

Brenner György

- És a koszt id jó, mama édes...!

karikatura, repr .

Magyar Nemzet 1966. augusztus 27. 6.1.

M. N. K.

Kremmer György

– És a kosár is jó, mama édes...!

Karikatúra, repr.

Magyar Nemzet 1966. augusztus 27. 6. l.

M.D.K.

Brenner György

Decentralizálás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. augusztus 25. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Állatkertben

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. augusztus 23. 6.1.

Brennet György

Állatkertben

Karikatura, repr.

23. 6.J.

M.D.K.

Brenner György

A szinésznő vakációja

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 31. 4.1.

M.I.K.

M.D.Y

Brenner György
grafikus

Illusztrációi

— : Irodalmi archépcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. jan. 7 - 10 lap

M.D.K

Brenner György
Grafikus

Illusztráció

— : Irodalmi archípcsarnok

Élet és Irodalom, 1967. jan. 21-11 lap.

Bremer György
grafikus

M.D.V.

Illusztráció

—: Kassza! A mohedlivel beállunk

Élet és Irodalom, 1967. dec. 16 - 10 lap

Bremner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Irodalmi archipcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. nov. 18 - 11 lap

Brenner György
grafikus

Jelentkezés

— Irodalmi archívcsarnok.
Élet és Irodalom, 1967. nov. 25 - 11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

– : Szodalmi archépcsarnok

Élet és Szodalmi 1967. nov. 11 – 10 lap.

Bremner György

grafikus

M.D.Y

Illusztráció

— : Szodalmi archépcsarnok

Élet és Szodalom, 1967. nov. 4 - 11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K

Illusztráció.

— Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. okt. 28 - 11 lap.

Brenner György M.D.K.

Hosszu télesete

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 196[illegible]. dec. 28. 6.1.

Brenner György

Zajtak „Örangyal" a 6.

oldalon.

Magyar Nemzet 1970 június 17

Brenner György

repta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 június 16

Brenner György

Tapa a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 június 7

Brenner Gyöngy

Zajta a 4. oldalon

Magyar Munsch 1970 december 6.

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 december 3.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 december 2

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Ulmanszt 1970 június 30

Brenner György

Repa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 június 27

Bremer György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Ifjúság 1970 június 25

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 december 25

Brenner György

Lapja a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1970 december 22.

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 december 20

Brenner György

Rajza a G. oldalon

Magyar Hanvet 1970 december 18

Brenner György

Papa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 december 17

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Meyer Wernsel 1970 december 12

Brenner György

Lapja a Kis oldalon

Magyar Nemzet 1970 december 13.

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 december 10

Brenner György

rajza „Nérőpont" a

6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 május 14
6. old.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 augusztus 23

Brenner György

rajta: „Szemedely"
a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 május 28

Brenner György

Zeffa a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 május 24
4. old.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Hírlap 1970 május 22

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 augusztus 20.

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 június 2

Brenner György

Papa a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 május 31

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 április 8.

Brenner György

Lapja a 8. oldalon

Magyar Nemzet 1970 április 4.

Brenner György

cikke a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 április 18

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 május 12

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 május 10.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

„Kutya Ziállítás"

Magyar Menzet 1970 május 9.

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 május 1.

Brenner György

Tagja a 6. osztálynak

Magyar Nemzet 1970 április 29

Brenner György

zajza a Goldalon

Magyar Nemzet 1970 április 25

Brenner György

Vajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 április 23

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 június 5
6. old.

Brenner György

Zapfe a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 június 3

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1970 április 10

Bremer György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Honvéd 1970 április 15
6. old.

Brenner György

„Kollégák" a rajza a 6.

oldalon.

Magyar Nemzet 1970 március 18.

Bremer György

„Az ifjúság bajnoka" c. cikk

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1970 március 20.

Brenner György

„Tavarsodik" c. rajza a

6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 március 24

Bremner György

„A nyereségrészesedés" c. rajza

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1970 március 26.

Brenner György

Tagja a „SZTK" a

6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 március 28.

Brenner György

Rajta „Házassági évfordulé"

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1969 junius 25

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 június 25.
6. old.

Brenner György

Zajta „Szerencsés ember"

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1969 junius 28.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 július 7.

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1969 julius 6.

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 július 8
6. old.

Bramer György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1969 julius 13.

Brenner György

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 julius 12

Brenner György

„Vakáció" c. rajza a

6. oldalon.

Magyar Nemzet 1969 július 15

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 július 18.

Brenner György

„Házi áldás" c. rajza

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1969 galáns 16

Brenner György

lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 július 17

Brenner György

„Noé bárkája" c. rajta
harmadik díjat nyert a moszkvai
nemzetközi karikatúra kiállításon

Magyar Ifjúság 1969 november 28
3. old.

M. D. K

Brenner György

Hó vége

karikatura, repr.

Ma gyar Nemzet 1966. dec. 31. 6.1.

Brenner György

M.D.K.

Fusi

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan. 19. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Kettős nevelés

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan . 21. 6.1.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Irodalmi archépcsarnok (XVIII)
Élet és Irodalom, 1967. márc 11 – 11 lap

Brenner György
grafikus

M.D.Y.

Illusztráció

— : Irodalmi archép csarnok (XVII)
Élet és Irodalom, 1967. márc. 4-11 hep

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Irodalmi archépcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. márc 25 - 11 lap.

Brenner György
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Irodalmi archépcsarnok.
Élet és Irodalom, 1967. március 19 - 11 lap

Bremer György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Hodalmi archépcsarnok
Élet és Hodalom, 1967. febr. 25 - 11 lap

B renner György M.D.K.

Gondolkodó

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan. 27. 6.1.

M.D.K

Brenner György
grafikus

Jelusztráció

—: Irodalmi archépcsarnok XII.

Élet és Irodalom, 1967. jan. 28 - 11 lap

Brenner György
grafikus

M.D.K

Illusztráció

— : Irodalmi archívumok (X)
Élet és Irodalom 1967. jan. 14-11 lap.

M.D K.

Bremner György

Alkoholisták

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 14. 6.1.

M.D.K.

Bremner György

Alkoholisták

Karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 14. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Tanévzárás ~~dicsj~~ idején

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 7. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Tanévzárás ~~xixj~~ idején

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 7. 6.1.

M.D .K.

Brenner György

Utazási igazolványkép

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 11. 6.1.

Brenner György

Utazási igazolványkép

Karikatura. Tepr.

Egyar Nemzet 1966. június 11. 6.J.

Brenner György M.D.K.

Balatoni hétvége

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 19. 4.l.

Brenner Gyögy

Balaton bétvége

Karikatura, 1928.

Jo. A.J.

Brenner György M.D.K.

Tervbeszámoló

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 22.6.1.

Brenner György

Terbessémolé

Karikatura, repr.

27.6.J.

M.D .K.

Brenner György

- Modd fiam, könyv-hét van, vagy könyv-hónap

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 1. 6.1.

. . .

Brenner György

Divatbemutató

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. június 24. 6.l.

Brenner György

Divatbemutató

Kerinatura, repr.

24. 6.J.

M.D.K.

Brenner György

Az ügetőn

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 3. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Az ügetőn

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 3. 6.1.

Brenner György

M.D.K.

Op-art

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 5. 4.1.

Brenner György

Op-art

Karikatura, tepr.

S. A.J.

Brenner György M.D.K.

Modernizálás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. június 26. 6.l.

Brenner Dyörgy

Kodernisäläs

Kerikatura, repr.

26. 8.J.

Brenner György

M.D.K.

Pazar születésnap

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 29. 6.l.

Brenner Cybrey

Paser ezöletéenep

kartkeltura, Tepr.

29. 6.J.

Brenner György M.D.K.

Taxi-történet

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. július 2. 6.1.

Fremmer Gyöngy

Taxi-történet

Karrikatura, repr.

2. 6.J.

M.D.K.

Brenner György

Rómeo és Julis

karikatura, r epr.

Magyar Nemzet 1966. julius 22. 6.l.

M.D.E.

Brenner György

Rómeo és Julis

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 22. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Pestiek
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 7. 6.l.

M.N.K.

Brenner György

Pestiek

Karikatura, rep.

magyar Nemzet 1966. július 7. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

- Észre sem veszik !

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 17. 6.l.

Brenner György

- Észre sem veszik !

Karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 17. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Ügyes eladás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. junius 5. 6.1.

Karikatura, repr.

Brenner György M.D.K.

Felfedezések kora

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 16. 6.1.

Brenner György

Egy fogalom átalakulása

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. július 27. 6.1.

Brenner György

Egy fogalom átalakulása

Kerinkötés, repr.

Brenner G györgy M.D.K.

Szomjuság
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 20. 6.1.

Brenner & YÖTEY

Szomjuság

Karikatura, repr.

20. 8.J.

M.N.K.

Brenner György

- És a zöldpaprika kilója ?

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. július 12. 6.1.

12. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Nagy szerelem

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 23. 6.1.

Brenner György M.D.K.

A szép Duna-kanyarban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 24. 6.l.

Premier Cycle

A suivre Deux-Cavaliers

Kartikeya, repr.

24. E.J.

Brenner György M.N.K.

Két generáció karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. július 8. 4.l.

Brenner Györe

Két generáció

Karikatura. repr.

B. 4.J.

Brenner György M.D.K.

Ki megy le a lakógyülésre

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május 24. 6.1.

Kamerik-ture, Pepr.

24. 6.J.

Brenner György M.D.K.

Ny ugdijban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 29. 6.l.

Premier Guyere

Ny ogdijban

Kerikatura. Tepr.

29. 6.J.

Brenner György

A szinésznő vakációja

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. julius 31. 4.l.

Kartakatura, repr.

Brenner György M .D.K.

Könyvnap

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május 29. 4.1.

Brenner György

Könyvnap

Karikatura, répr.

M.D.K.

Brenner György

Önkiszolgáló KÖZÉRT-ben

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május 27. 6.l.

Brenner György

Diakonoffalva Körút-ben

Kartúra, rajz.

27. b.3.

M.D.K.

Brenner György

A lélektani pillanat

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május 20. 6.1.

Brenner György

A lélektani pillanat

karikatura, repr.

Magyar Hanzet 196 . május 20. 6.1.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi archipcsarnok.
Élet és Irodalom, 1967. jul. 8 – 11 kép

Brenner György
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Irodalmi archépcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. julius 1-ki lap

Brenner

korikatúrája

Pest megyei Hírlap 1968. márc. 26. 4. o.

Brenner

karikatúrista, rénz ven az esztergomi művelődési hosban márc. 31-én nyitó karikatúra kiállításon.

(kertén): Ifjú karikatúristák Esztergomban
Pest megyei Hírlap 1968. márc. 26. 4. o.

Brenner György

Idegen navat képes sátára (karikatúra, rajzó)

Élet és Irodalom 1968 XII. 14, 11 old.

Brenner György

rajza

Drager Wenzel 1968 aug. 24.6.0

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968 aug. 17. 6.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Brenner György

rajza

Drezda Wernzel 1968 aug. 29.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1989 JUN 21

Brenner György

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

Giccs — Vénusz születése
Brenner György rajza

utános parti tagjait, mindig elégedetlen azzal, ahogyan neki a gépet, anyagot hátrahagyták, sőt gyakran kiborul és ordít. De ez csak este 10

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968 ~~jul~~ aug. 1.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Brenner György

ÉLET ÉS IRODALOM

1987 JAN 14

1021

Brenner György:

IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (X)

Illés Endre

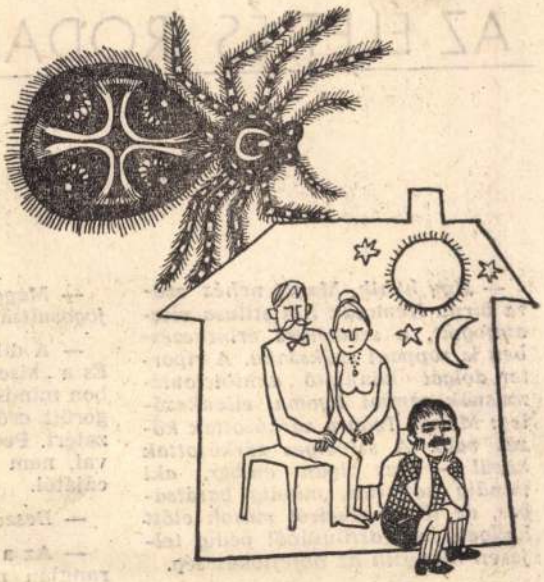

Juhász Ferenc

Hamvas H. Sándor

Weöres Sándor

AZ ÉLET ÉS IRODALOM [illegible]

MÁNDY IVÁ

— Úgy hírlik, Magát nehéz szóra bírni. Nemcsak írói stílusa visszafogott, a személyes érintkezésben is roppant szűkszavú. A riporter dolgát könnyítő exhibicionizmusnak semmi nyoma, ellenkezőleg: Mándy Iván a zárkózottak közül való. A szívélyes zárkózottak közül — azaz olyan ember, aki mindig udvarias, mindig barátságos, de töprengéseiről mások előtt hallgat, beszédstílusából pedig teljesen hiányzik az okfejtőkészség.

— Közlékeny csakugyan nem vagyok, de csak tapintatból. Amit az ember nem tud röviden és pontosan megfogalmazni, az nem érett meg sem az írásbeli, sem a szóbeli közlésre. Azon még gondolkodni illik. Kímélni kell a mások idejét, türelmét és idegeit!

Az alaptéma

— Akkor hát bemelegítőnek az obligát kérdés: hogyan lett író?

— Diákkoromban futballistakarrierről álmodtam. Korán kiderült: a bombához semmi tehetségem. Elkezdtem írni. Tizenhat-tizenhét éves lehettem, mikor egy fejelő mérkőzésen valamit észrevettem. Öreg csavargó ment át a téren, leült a padra és elaludt. Ez lett az első novellám. Ezzel rábukkantam az alaptémára, vagy még inkább [illegible]

— Maga már-már a kritika létjogosultságát is kétségbe vonja.

— A dilettantizmusról beszéltem. És a „kiscserkész"-attitüdről, melyben mindig felismerni a fiúcska ingerült erőlködését az ötös osztályzatért. Pedig a tanító bácsi... szóval, nem érdemes félni a nádpálcájától.

— Beszéljünk az értő kritikáról.

— Az a kritika, amit a művészet rangján művelnek — akárcsak a művészet maga —, nem javító vagy romboló célzatú, köznapi értelemben. Az értő kritika elgondolkoztat. Schöpflin, Rónay György, Lengyel Balázs, Vitányi Iván, Nemeskürty István, Vargha Kálmán vagy Bori Imre kritikai tanulmányaiban a bíráló észrevételeket sem éreztem soha igaztalannak, vagy bántónak. De azért az író saját igényessége több, mint a kritikusoké. Ezért, hogy a nagy művészet élménye mindig összetör. Tolsztojnak nem is a nagy regényei, de például az *Iván Iljics*-e, vagy Dosztojevszkijnek *A kicsiké*-je.

A látásmód

— Megfogalmazná önmaga igényét olvasóinknak? És talán írói látásmódját is, azoknak, akik kevéssé ismerik.

derült, fél percre sem voltak jók. Az irodalom hosszú távra szól, csak alázattal és hűséggel lehet szolgálni.

Hűség

— A megszokotthoz való ragaszkodás is tűnhet hűségnek.

— A hűség nem szolgaság. A felfokozott igényesség önmagában hordja a kritikát. Az irónia is ítélet.

— A partikuláris szemléletmód is tűnhet hűségnek.

— A világirodalom csak az egyetemessé absztrahált mondanivalót fogadja be. Esetemben: annak a bódénak, amit én Budapesten, az árusok terén felállítok, a világ minden pontján meg kell állnia. Ha bárhol összedől, be kell ismernem, hogy rosszul építkeztem.

— Hűségnek mondják sokszor a túlzott hagyomány-tiszteletet is.

— A művészi tehetség — fogékonyság. Képesség az élmény sajátos átélésére és sajátos, mindenki másétól különböző transzponálására. Ilyen eredeti tehetség volt Móricz Zsigmond. Móriczot szeretem, az utánzóitól fejfájást kapok. Ami Móriczban modern volt, az az epigonjainál mucsaiság. Amit megírnak, az nem a kor, hanem igyekezet az egykori olvasmányélmények korszerűsítésére.

A mai írók közül kiket be-

Brenner György

rajze

Igaz. Nem zet 1968. jul. 27.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968 júl. 25 6.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. júl. 23.6.0

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Brenner György

rajza

Kagyar Nemzet 1968. júl. 19. 6. o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968 aug. 10.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Bellmer György grafikus

Harmadik díjat kapott.

-: Kiosztották a munkás nemzetközi karikatúra kiállítás díjait 8.

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 19.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. jan. 13. 6. o.

Brenner György

vajza

Magyar Nemzet 1968. jan. 28. 4'0.

Brenner György

repia

Magyar Nemzet 1968. febr. 4. 4.o.

Brenner György

sajtó

Magyar Nemzet 1968. febr. 1. 6. o.

Brenner György

korikatmája

Magyar Nemzet, 1968. jan. 4.6.o.

Brenner György

rajza

Magyar Weinzet 1968. febr. 18. 4.o.

Brenner György

kapca

Magyar Nemzet 1968. feb. 15. 6.o.

Brenner György

nejza

Magyar Nemzet 1968. febr. 13. 6.o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzeti 1968. febr. 10. 6.o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968 aug 6

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Brenner György

rajza

Drezda Nemzeti 1968 aug. 11.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Brenner György

rajza

Drazgar Wernzel 1968. jul. 13-6-o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Brenner György

kéziratai

Magyar Nemzet 1968. jún. 23. 4.o.

Brenner György

rapa

Magyar Nemzet 1968. febr. 23. 6. o.

Brenner György

Karikatúra kiállítása a KPVDSz fókai utcai szinházterméknek előcsarnokában lesz.

Magyar Nemzet 1968. febr. 23. 4. o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. febr. 22. 6. o.

Brenner György

vojsa

Magyar Nemzet 1968. febr. 25. 4.o.

Brenner György

rejtve

Irodalmi Szemle, 1968. febr. 28. 6.o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. márc. 8. 6.o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. máj. 13. 6. o.

Brenner György

rajza

Irodalmi Újság 1968. márc. 14. 6. o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. márc. 16. 6. o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. márc. 20. 6. o.

Brenner György

rajza

Irgalmas Nemzet 1968. márc. 28. 6.o.

Breuer György

rajza

Iparművészeti Múzeum 1968. márc. 22. 6.0.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968 ~~máj~~. ápr. 2. 6. o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. ápr. 4. 4. o.

Brenner György

karikatúra-kiállítása van a Magyar Sajtó Házában.

Magyar Nemzet 1968. ápr. 9. 4. o.

Brenner György

[illegible]

Magyar Nemzet 1968. márc. 1. 6. o

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. jan. 7. 4.o.

Brenner György

karikaturista lett ven a Műcsarnokban
a karikatúra kiállításon

Kristóf Attila: Karikatúra kiállítás
Magyar Nemzet 1968. jan. 10. 4. o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. jan. 10. 6. o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. jan. 26. 6. o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. jan. 23. 6.o.

Brenner György

rópa

Magyar Nemzet 1968. jan. 18. 6.o.

Brenner György

rajza

Vörös Vemzet 1968. febr. 7. 6.o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. ápr. 11. 6. o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Brenner György

hejzai

Vagyar Wemzet 1968. máj. 24. 6.o.

Brenner György

tajna

Magyar Nemzet 1968. ápr. 19. 5 o.

Brenner György

vápa

Magyar Nemzet 1968. ápr. 23. 6. o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. máj. 19. 4.o.

Brenner György

nejza

Magyar Nemzet 1968. máj. 14. 6. o.

Brenner György

Major

Magyar Nemzet 1968. máj. 9. 6. o.

Brenner György

nejze

Magyar Nemzet 1968. máj. 7. 6.o.

Brenner György

vajra

Magyar Nemzet 1968. máj. 1. 4.o.

Brenner György

lejze

Magyar Nemzet 1968. jún. 21. 6.o.

Brenner György

Hajra

Magyar Nemzet 1968. jún. 14. 6.o.

Brenner György

nejze

Dragan Wenzel 1968 jún. 9. 4.o.

klasszikus irodalom

Bre

Brenner György

vojta

jún. 7. 6.o.

~~jún. 2. 4.o.~~

Magyar Nemzet 1968. ~~[illegible] 18. 4.o.~~

ny része / S / !/

Brenner György

Hajra

Magyar Nemzet 1968. dec. 26. 6.o.

Bonnes Cyprès

Merci

Georges Clemenceau 1841 - 1929 Ce

Brenner György

nejza

Magyar Nemzet 1968. ápr. 23. 6.o

Bremer Depot

Reise

Frachtbrief 1912 Nr. 23. 5.0

Brenner György

hejza

Magyar Nemzet 1968. máj. 28. 6-o.

Brenner György

Hajsza

Magyar Nemzet 1968. máj. 29. 6.o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. jún. 2. 4.o.

Brennes Gyula

rajza

Magyar Nemzet 1968. ápr. 14. 4.o.

Brenner György

rajza

Magyar Nemzet 1968. júl. 11. 6. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Brenner György

rajza

Prága Vencel 1968. júl. 7 5-n.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Brenner

szombathelyi építész család.
4 Brenner János nevű építész van, az első már 150 évvel ezelőtt a városban élt.
Vas m. nyugati végeiről, Kőszeg, Rohonc és Felsőőr vidékéről betelgyült akkor németajkú, majd teljesen elmagyarosodott nabiparosok voltak, kapon alapos képzettséggel.

Szende László: Szubjektiv észrevételek egy szuvjektiv városmonográfiához. /Károlyi Antal+Szentléleky Tihamér: Szombathely .Bp.1967.

Magyar Építőművészet 1968. 5. n. 62. l.

Brenner György

rajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet
1969 augustus 17.

Brenner György

„Milliomosok a szocializmusban"

c. rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet

1969 augusztus 14.

Brenner György

rajza „Ivói vénu" a

4. oldalon

Meggyes Nemzet

1969 augusztus 3.

Brenner György

„Szünidei fejtorna" c. rejza

a 6. oldalon

Magyar Nemzet

1969 augusztus 7.

Brenner György

„Turistár Aquincumban" c.

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet

1969 augusztus 10

Leb

Brenner György

„Galéd tavasz" c. rajza

a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 július 31

Brenner György

„Költséges hobby" c. cikke

a Nap 6. oldalán

Magyar Nemzet

1969 július 23

Brenner György

„Kzimi volt" a zajza a 6.

oldalon

Magyar Nemzet
1969 július 25

Brenner György

Rejza a 4. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 július 27.

Brenner György

„A Tutyaríállítóon" c. rajza

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1969. szeptember 13

Brenner György

„Vezető lör." c. rajza

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet

1969 september 16.

Brenner György

„Rablópecsenye" c. rajza

a 6. oldalon

Magyar Nemzet

1969 szeptember 18.

Brenner György

rajta a 4. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 szeptember 21

Brenner György

„Kamier elött”c.

Lejza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 september 24.

Brenner György

"Beat-koncert" c. cikke

a 6. oldalon

Magyar Nemzet

1969 szeptember 2.

Brenner György

„Szombat" c. rajza a
6. oldalon

Meggyes Nemzet
1969 september 6

Brenner György

„A vevő gondolatai" c. rajza

a 6. oldalon

Magyar Nemzet

1969 September 4.

Brenner György

„Társtereses körben" c.

rajza a 6. oldalon

Olegyár Nemzet

1969 szeptember 3.

Brenner György

„Csomegolt Zemyén" c. rajza
a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 szeptember 9

Brenner György

Zeyta a C. oldalon

Magyar Nemzet

1969 szeptember 11

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 szeptember 12.

Brenner György

Skanzen c. rajza
a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 augusztus 29.

Brenner György

sajtó alá rendezte

Magyar Nemzet
1969 augusztus 31.

Brenner György

„Lassú társaskoz épitkezés" c.

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet

1969 augusztus 28.

Brenner György

rejtve a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 szeptember 26.

Brenner György

„Esőben" c. rajza a 6. oldalon.

Magyar Nemzet
1969 augusztus 22.

Brenner György

„Közvetítő lénc" a rajza

a 6. oldalon

Magyar Nemzet

1969 augusztus 26.

Brenner György

rájza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1969 szeptember 28.

Brenner György

rejza a 4. oldalon

Magyar Ifjúság 1969 november 2

Brenner György

„Utópia" a rejza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 11.

Brenner György

Humanitás c. cikke a

4. oldalon.

Magyar Nemzet 1969 október 11.

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 9.

Brenner György

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 8

Brauner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 7

Brenner György

zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet

1969 október 5.

Brenner György

„Könyvvásárlás" c. rajza
a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 október 4.

Brenner György

sajtó a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 október 1

Brenner György

Rejta a 6. oldalon
„Takarékossági világnap"

Magyar Nemzet 1969 október 31

Brenner György

Végrendelet c. rejza

a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 október 30

Brenner György

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 16.

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 17

6. old.

Brenner György

rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 október 18.
4. old.

Brenner György

Lejtés a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 21.

Brenner György

"Cölibátus" c. karikaturáját hozza a lap a "Véleményünk szerint" c. rovatban.
Repr.

Élet és irodalom, Bp. 1970. nov. 28.
XIV. évf. 48. sz. 9. lap

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 23.

Brenner György

Cikke a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 október 25
6. oldal

Brenner György

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 október 28

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 15.

Brenner György

Humanitás s. rajza

a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1969 október 12

Brennei György

rajta a 6. oldalon.

Megyar Nemzet 1969 november 25

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 november 26.
6. old.

–Napló–

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 november 22

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 november 20

Brenner György

rejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 november 19.

Bronnen György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 november 18

Brenner György

Vajta a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1969 november 12.

Brenner György

Vajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet
1969 november 10.
6. old.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

„Öszörössy".

Magyar Nemzet 1969 november 14.

Bremer György

„Vadépati idény" c. zajta

a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1969 november 6.

Brenner György

„Hazalátogatók" a rajza
a lap 6. oldalán.

Magyar Nemzet 1969 december 13.

Bránna György

„Ünnepet előtt" a rajza

a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 14

Brenner György

rajza a S. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 11.

S. old.

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 10.

Brenner György

zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1969 november 30

Brenner György

zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 november 28

Brenner György

repta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 november 27
4. old

Brenner György

Lapja a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1969 december 18.

Brenner György

Napja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 17.

Brenner György

Rejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 8.

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 10.

Brenner György Zarándoklatunista

Viállítása szerepel a Budapesti Művészeti Kiss Szerszetek klubjában.

Magyar Nemzet 1970 január 10.
4 cold.

Brenner György

repta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 7.

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 3

Brenner György

rajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 4.

Bremer György

Tagja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 29

Brenner György

Vajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 25

Brenner György

rejtve a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 23
J. old.

Bremer György

„A szeretet ünnepe" c. rajza

a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 24.

Brenner György

a Ujév' c. rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970. január 1.

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1969 december 19.

Brenner György

repta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 23

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 25

Brenner György

lapja a hátoldalon

Magyar Nemzet 1970 január 18.

Brenner György

Zajta a lap 6. oldalán

Magyar Nemzet 1970 január 14

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Hanszet 1970 január 13.

Brenner György

repta a C. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 29

Brenner György

Rajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 február 4.

Brenner György

Zeyta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 február 6.

Brenner György

Rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 február 8

Breuer György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 február 18.

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 február 15

Brenner György

Zeyta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 február 20.

Brenner György

Rajza a tu oldalon

Magyar Nemzet 1970 március 8.

Brenner György

sajtó a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 március 10.

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 március 15

Brenner György

„Budapest, napyvásos" c.

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 március 6.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1970 március 3

Brenner György

rajza a 6. oldalon
„Körösy"

Magyar Nemzet 1970 február 27.

Brenner György

Irodalomtörténész (karikatúra, rajz)

Magyar Nemzet 1970 VIII. 8 6old.

Brennek György

„Eltevés" (Lakikatuka, kapkó)

Magyar Nemzet 1970 VII. 12

Gold.

Brennes György

Nyári munkán (karikatúra, repró)

Magyar Nemzet 1970 VII. 14. 6 old.

Brennek György

A telefonszámla /karikatura, repró/

Magyar Nemzet 1970 VII. 17 Gold.

Brennek György

Zápor próba /karikatura, szepró/

Magyar Nemzet 1970 VII. 5 hold.

Brennek György

Kettőtől hatig (karikatúra, rajzó)

Magyar Nemzet 1970 VIII. 2 hold.

Brenner György

Lugoszi / karikatura, repró /

Magyar Nemzet 1970 VII. 29 old.

Brenner György

Testes, de mégis lágy vonalak-
kal szemlélteti Brenner György
mondanivalóját, miközben int-
mikus forma is mélésekben leli
hedvét gyakran.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

Az elvontságtól és a mindennapi
életből mérti témáit Brenner György.
Nők, gyerekek, öreg nénélik, bohókás
embersszabású állatok Brenner figu-
ratív hellektárának bevált elemei.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

1968 óta rendszeresen részt vesz csoportos reprezentatív kiállításokon Brenner György, úgy a Műcsarnokban az Országos karikatúra kiállításon is.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Müvészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

1969-ben Esztergomban állít ki Brenner György, 1970-ben pedig Budapesten, a Fiatal Művészek Klubjában Dallos Jenő és Kőszegi Judit társaságában.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Müvészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

Budapeszten 1939-ben született Brenner György. 1957-ben elvesztette édes apját és így édesanyja nevelte sok nélkülözés között a művészt.

Baner Jenő: Egy karikatúrista élethépei.
Művészet, 1976. október - 16. oldal.

Bauer György

Az általános iskola elvégzése után a Kossuth Lajos Közgazdasági Technikumban könyvelő, statisztikus és tervező oklevelet szerzett Bauer György.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

1957-ben az Állami Nyomda bélyeg gyártási osztályára került Brenner György 1959-ben mélynyomó fényképén és retusőr szakmunkás vizsgát tett.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

1956-ban kezdett karikatúrákat rajzolni Brenner György lapoknak, a Magyar Nemzetnek, az Élet és Irodalomnak stb. 1971 óta a Ludas Matyi külső, 1975 óta pedig belső munkatársa.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

Brenner György díszletterverő is szeretett volna lenni. Újabb keletű, nagyméretű vízárokompozícióiban, vedutáiban megfigyelhető a térabbrató hajlama.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

Brenner György 1975-ben szere-
pel az Ernst Múzeumban a Ju-
bileumi Karikatúra Kiállítá-
son.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

Brenner György 1975-ös ki állítás ám szerepker jut tér érzéke és részletett szerkesztő készsége, ritmikus, olykor új szecessziós formavilágú vonalj ätéke.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

Tartalom is humoros es attacio-
tekintetében is jóreszt kontraszt-
hatásokra épülnek fel Brenner
György munkái.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Müvészet, 1976. október - 16.oldal.

Bauer György

1968-ban „Az év legjobb karikatúrája" című harai pályázat I. díját nyerte el. 1969-ben Moszkvában a „Karikatúrával a békéért" nemzetközi versenyen III. díjat.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

1970-ben Skopjeban rendezett nemzetközi karikatúra kiállítás II. díjat és még abban az évben Szegeden országi karikatúra világkiállítás „Megadott Téma" kategóriájának I. díjat.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Bremer György

1975-ben Berlinben (NSZK) Nívó-
díjjal jutalmazták Bremer Györ-
gyöt. Az idén a Munkácsy-díj
III. fokozatával tüntették ki.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

Méltatás.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Bremner György

1972-ben Szegeden Vámai György-gyel és Szűr Szabó József-fel a Móra Ferenc Múzeumban mutatja be munkáit.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Müvészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

1975-ben volt a művének kiállítása a Zalaegerszegi Göcseji Múzeumban, majd Békésen.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brewer György

A művész termékeny alkotómunkáját 1968 óta siker és elismerés kísérik, hazai és külföldi kiállításokon egyaránt.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

A Magyar Sajtó Házában 1968-ban Brenner György első önálló kiállításán, tartalmas és ötletes rajzaiban a régmult idők dekoro izálására vállalkozott.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Müvészet, 1976. október - 16.oldal.

Bremer György

Bremer is sokonszemez a bieder-
meier hangulatokkal. Típologi ailag
rapai szereplőit nem egyéniti, inkább
helyzetek, bonyodalmak hordozóiként,
szellekeiként kezeli őket.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Müvészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

Családi vonatkozások szélesskálája mellett igen sok gyöngéd momentum figyelhető meg karikatúráin.

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október - 16.oldal.

Brenner György

„Cím nélkül"

Bauer Jenő: Egy hazikatúrista élet képei.
Művészet, 1976. október - 16. oldal.

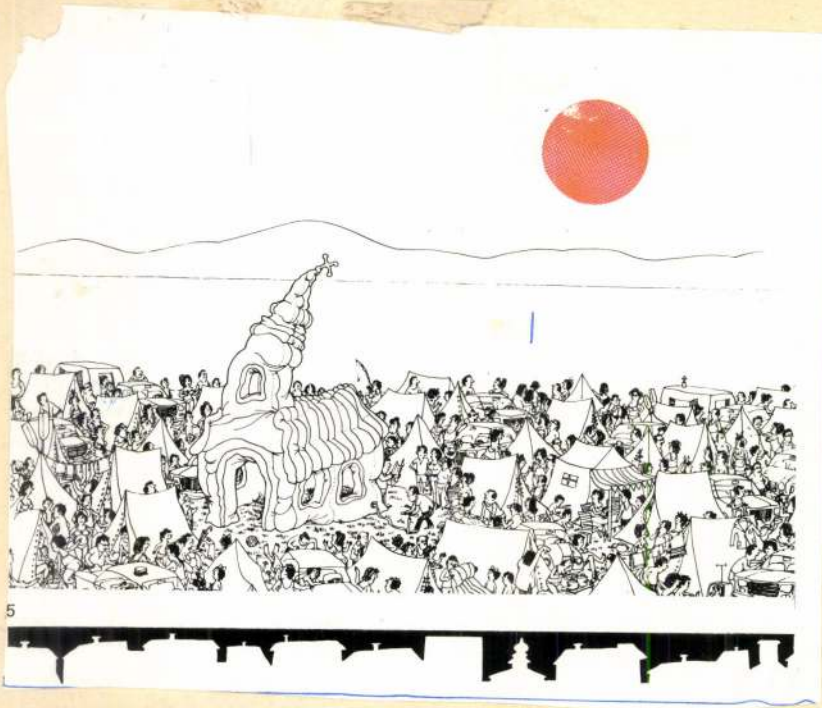

5

Brewer György

„Vernissage"

Bauer Jenő: Egy karikaturista életképei.
Művészet, 1976. október – 16. oldal.

Brenner György

„Továbbképzés"

Bauer Jenő: Egy kazikatúrista élethéjsei.
Művészet, 1976. október – 16. oldal.

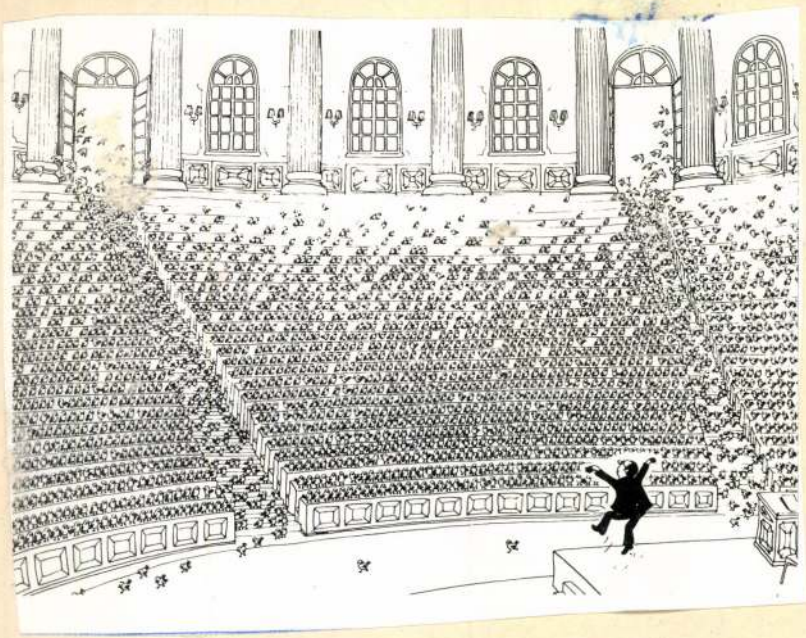

Brenner György

„Cím nélkül"

Bauer Jenő: Egy kazihatúrista élethépei.
Művészet, 1976. október - 16. oldal.

BRENNER György M.N.K.

Fodrásznál /karikatura/ repr.

Magyar Nemzet 1962. szeptember 7. 6.l.

M. D. K.

BRENNER György

„Elsősök"

Magyar Nemzet 1961. szept. 10. 6. o.

M. D. K.

BRENNER György

„Tündéri a frizurád!"

Karikatúra (Repr.)

Magyar Nemzet 1961. szept. 15. 6. l.

M. D. K

BRENNER György

„Sok a műsorismétlés a rádiában"

karikatúra (Repr.)

Magyar Nemzet 1961 szept. 19. 6. l.

cs. D. K.

BRENNER György

„Fizikus-találkozó Balaton-
felvidéken" karikatúra
(Rajz.)

Magyar Nemzet 1961. szept. 24. 6. l.

M. D. K

BRENNER György

„Zárnak a zertvendiglőz"

karikatúra (Repr.)

Magyar Nemzet 1961. szept. 28. 6. l.

BRENNER György M.D.K.

Megesik néhol /karikatura/ repr.

Magyar Nemzet 1962. szeptember 14. 6.l.

BRENNER György M.N.K.

Belső tartozás /karikatura/ repr.

Magyar Nemzet 1962. szeptember 19. 6.l.

BRENNER György M.D.K.

Modern kislány / karikatura/ repr.

Magyar N emzet 1962. október 16. 6.1.

BRENNER György M.D K.

Hibrid kukorica /karikatura/ repr.

Magyar Nemzet 1962. szeptember 28. 6 .l.

BRENNER György M.D.K.

Leggyorsabb még az önkiszolgáló rendszer /karikatura/

répró

Magyar Nemzet 1962. szeptember 22. 6.1.

BRENNER György M.D.K.

Esti technikumban / karikatura/ repr.

Magyar Nemzet 1962. október 23. 6.1.

B renner György M.D.K.

Rontópálné, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. május 4..6.1.

Brenner György M.~.K.

Sakk, matt, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. március 22. 4.l.

Brenner György M.D.K.

Modern opera, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. április 4. 8.1.

Brenner György M.D.K.

"Tavaszi esküvő, N. 4693"

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. április 8. 6.l.

Brenner György M.N.K.

Kisvárosi tavasz, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. április 12. 4.l.

B remnerr György M.D.K.

Remtópálk kirándulásen, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. április 17 . 6.1.

Brenner György

Lepra a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 május 31

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 június 3

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 június 10

Brenner György

Zajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 június 17

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 június 26

Brenner György

Napja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 január 22

Brenner György

Vajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 június 28

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 június 30

Brocky Károly

„Elisabeth Barrett Browning"a

Zajáczel zaprosa

MNG. évlány 1970/I

Brenner György karikaturista.

Szegeden a Horváth Mihály u.-i képtárban nyílt meg kiállítása Vámai György és Szűcs-Szabó József-el közösen, alkotásaiból, karikatúráiból.

Csongrád Megyei Hírlap, Szeged, 1972. szept. 26.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 december 12

Brenner György

Tanya a 6. oldalon

Magyar Narancs 1992 december 9

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 december 7

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 december 1

Brenner György

Zajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 november 19

Brenner György

rajza a Goldalon

Magyar Nemzet 1972 november 18

Brenner Gyöngy

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 december 15

Brenner György

Tapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 december 23

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 december 11

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 AUG 26

Magyar Nemzet

Brenner György

1021 O

VASÁRNAP ESTE

— Szedd össze magad, fiam, és álljunk vissza a sorba!

(Brenner György rajza)

Mindkét magya
tőbe került a Ch
zetközi tornán,
az NDK-beli Ga
pontozással és a
mán Stefanovici
kisváltósúlyban
Nesev ellen nyer
sen, s ő a szov
idei belgrádi EB
lép szorítóba.

Nemzetközi ök
került sor szomb
csarnokban: a Dinamo Novoszi-
birszk és az Ú. Dózsa csapatának
küzdelme 12:12 arányú döntetlen-
nel végződött.

A ragyogó formában levő ameri-
kai úszók bajnokságuk harmadik
versenynapján is állítottak fel új
világcsúcsot: a 19 éves olimpiai
bajnok Hencken 2:20,52 perccel
nyerte a 200 m-es mellúszást. A
világ idei legjobb eredményével.
2:04,11 perccel győzött Gregg a 200
m-es pillangóúszásban.

Hivatalos értesítést küldött a
magyar szövetségnek Max Euwe,
a Nemzetközi Sakk Szövetség el-
nöke, amelyben közölte: végleges,
hogy a Geller, Polugajevszkij,
Portisch sakk-világbajnokjelölti
verseny színhelye Portorozs lesz.

világcsúcs született atlétiká-
sárlabdatornán.

A kajak-kenu bajnokság szom-
bati napján nyolc döntőt rendez-
tek. A bajnokok női kajak egyes-
ben: Tőzsér; kettesben: Tőzsér
Zakariás (mindkettő Dózsa). Fér
fiak. Kajak 1000 m: Csapó (SZE
OL). Kettes: Bakó, Rátkai (Hon
véd). Négyes: Honvéd. Kenu 100
m: Budai (Honvéd). Kettes: Kár
pi, Kosdi (Honvéd). Hetes: BSE

Három város jelentette be igé
nyét az 1975. évi Universiade leb
nyolítására: Belgrád, Waterlo
(Kanada), Mexikóváros. A döntés
a FISU végrehajtó bizottsága no
vemberi ülésén hozza meg.

'A Nemzetközi Labdarúgó Szövet
ség fegyelmi bizottsága két vál
gatott izraeli játékost, Primo Davi
dot és Talbi Rachamint 1974. má

Brenner György, grafikus.

Rajzok: Repr.

Peter di Pál: tornázzunk együtt

26-27.

Gyermekünk, bp. 1972. september

XXIII/9

Brenner György, grafikus

Rajzok: Rep.

Peterdi Pál: tornázzunk együtt 24-25.

Gyermekünk, bp. 1973. február XXIV/2.

Brenner György, karikaturista

Rajzok: Repr.

– : Apák, anyák, gyerekek 36.
[illegible]

Gyermekünk, Bp. 1973. február XXIV
2.

Brenner György grafikus

Rajzok: Repr.

Peterdi Pál: tornázzunk együtt

28-29.

Gyermekünk, Gy. 1973. március

XXIV
3.

Brenner György, grafikus

Rajzok:

Repr.

Peterdi Pál: tornázzunk együtt 24.

Gyermekünk, Bp.-1973. április XXIV/4

Brenner György, grafikus

Rajzok: Repa

Peterdi Pál: tornázzunk együtt

Gyermekünk, Bp. 1973. január

12–13

XXIV

1.

Brenner György, Karikaturista

Karikatúra – sorozat:

Repr.

– : Egyre modernebb idők

7.

Népszabadság,

Bp 1973. okt. 28.

Brenner György

A Bpesti Művészeti KISz Szeroczetek Klubjában csoport-kiállításon vett részt. Az intellektuális, nagyvárosi fanyar humor képviselője (Romantika, Kisember, Humanizmus, Sex, Rezervátum, Kisvárosi smog, Nagy részvét mellett, Gyógyforrás, Intérieur, Szinek és évek).

Bojár Iván: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap 1970. II. 7. 6. l.

Brenner [György], grafikus

Szerepel a Közlekedési Múzeum
karikatúra kiállításán.

Lékely András - Mindenki Közlekedik? 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 27.

Brenner György

Zajza a Goldalon

Magyar Nemzet 1974 január 24

Brenner György

Varga a 6. oldalon

Mezőkövesd 1974 január 22

Brenner György

Nyár a Kaldalon

Magyar Nemzet 1974 január 27

Bremer György

Terra a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 január 29

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 január 30

Brenner György

Lapja az 5. oldalon

Magyar Nemzet 1974 január 6

Brenner György

Terta a Boldalon

Magyar Nemzet 1973 november 10

Brenner György

Vajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 november 13

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 november 17

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 november 22

Brenner György

lapja az 5. oldalon

Magyar Nemzet 1974 január 6.

Brenner György

Terza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 január 10

Brenner György

Vajda a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 január 17

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 január 19.

Brenner György

Zajta az 5. oldalon

Magyar Nemzet 1974 jannár 20

Brenner György

Lyra a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972. okt. 22.

Brenner György

zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 november 2

Brenner György

lapja a Kaldalon

Magyar Nemzet 1972 november 6

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 november 11

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 november 14.

Brenner György

Tagja a 6. Oldalon

Magyar Nemzet 1972 október 11

Brenner György

zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 Oktober 8.

Brenner György

Munkái szerepelnek a szegedi
Móra Ferenc Múzeumban rendezett
Zarizatúra Kiállításon

Magyar Nemzet 1972 október 6
4. old.

Brenner György

rajza a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1972 september 29

Brenner György

Kaza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 szeptember 27

Bremer György

Rejta a fi oldalon

Magyar Nemzet 1972 szeptember 24

Brenner György

Zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1972 október 22

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 október 20

Brenner György

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 o Hiba 19

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972 o Höber 17

Brenner György

rajza a Goldalon

Magyar Nemzet 1972 oktober 31

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1972. október 27

Brenner György

Rapsa a Goldelon

Magyar Nemzet 1972 oktober 13

Brenner karikaturista

Sárvárra egy hónap múlva megér-
keznek a Brenner-karikatúrák.

Budai Rózsa: Kiállítási körkép a megjelő
Vas Népe, 1977. okt. 2.

Brenner György

Dallos Jenőnek közös kiállítása volt Brenner györggyel és Hő-negi Judittal a Fiatal Művészek Klubjában.

—:—

Művészet, 1978. március – 23. lap.

Brenner György

karikaturista kiállitása nyilt meg a sárvá
ri müvelődési központban, ahol 5o rajza látható

Magyar Hirlap 1977/25o/8

Bremner György, karikaturista
Sárváron szept. 15.-én nyílik meg
a művész kiállítása.

(b-i): Képzőművészeti Világlíet szept 17-25.
Vas Népe, 1977. szept. 15.

Brenner György

Illusztráció

Brenner György: Grotex
Tükör, 1976. március 2. – 30 oldal

Brenner György grafikusművész

A művészt a Munkácsy Mihály-díj
III. fokozatával tüntették ki.

Átadták az idei művészeti díjakat.
Népszabadság, 1946. ápr. 3.

Brenner György

Az idei, 1976. évi művészeti díjak közül a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatával tüntették ki:
Bárczi Pál grafikusművészt,
Benkő Ilona keramikusművészt,
Brenner György grafikusművészt,
Szabados Árpád "
Vörös Irén ruhatervező művészt, -közli a lap "Díjak, kitüntetések- 1976" címmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 3.
XX. évf. 14. sz. 8. lap.

Brenner György

grafikusmüvész

A Munkácsy Mihály dij III fokozaát kapta

Magyar Hirlap 1976/8o/4

Brenner György, grafikus

L.: fóth Ernő

— : Kitüntetések 2.

EST I HIRLAP, Bp. 1976 ápr. 2.

Brenner György, grafikus

l.: Tóth Imre

— , — és művészeti díjasok 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 3.

B renner György

M.D .K

Ronggyüjtő napok

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 12. 6.1.

M

Brenner György

grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi archípusanda (XV)

Élet és Irodalom, 1967 - febr. 18-10 kap

M.D.K

Brezmay
festő

Bennetatta az „Övék volt az
ország" ainnü művet

O. Gy: Lépki alletás a siklósi várban
Dunántúli Napló, 1955. nov 24 - 1 lap

M.D.K.

Brenner György

Titkárnő

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 15. 6.1.

Brenner György M.D K.

B arátnők

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 17. 6.1.

M.D..K.

Brenner György

Várakozó

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 21. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Szinházi estén

karikatura, [illegible].

Magyar Nemzet 1966. szeptember 22. 6.1.

Brenner György M.N.K.

Erzsébet-napon

karikatura, repr .

Magyar Nemzet 1966. nov. 19. 6.1.

M.D.Y

Bremer György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. július 27 - 11 lap.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. július 20. 10 lap

Breuner György

Karikatúrája: „Vetélkedőn nyert üdülés."

Magyar Nemzet, 1967. X. 5. 6. o.

Brenner György

karikatúrája: „Végső elkeseredés".

(Magyar Nemzet, 1967. X. 6. 4. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Rádiómúsor"

(Magyar Nemzet, 1967. X. 8. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Halálos tavasz."

Magyar Nemzet, 1967. III. 19.

Brenner György

Karikatúrája: „Ünnepi vacsora"

Magyar Nemzet, 1967. III. 4.

Brenner György

karikatúrája: „A továbbtanulás problémája".

Magyar Nemzet, 1967. IV. 16.

Brenner György

karikatúrája: „Harmadik félidő."

Magyar Hírlap, 1967. III. 26.

Brenner György

karikatúrája: „Premorvánál".

Magyar Nemzet, 1967 III. 24.

M.N.K.

Brenner György

Trafikban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. aug. 4. 6.l.

Bremer Syrup

Trafikbar

Korrakturs, repr.

A. J.

Brenner György

N.D.K.

Várból - szálló

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan. 15. 4.1.

M.D.K.

B renner György

A Belvárosi Kávéházban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan. 12. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

"atárvillongás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan. 7. 6.1.

Bremer György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára.
Élet és Irodalom, 1968. febr. 3 - 11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára.
Élet és Irodalom, 1968. febr. 10-11 kép.

Brenner György
grafikus

M.D.Y.

Illusztráció

– : Szegen szavak képes szótána.
Élet és Irodalom, 1968. febr. 17 – 11 lap.

Brenner György

Bizonyiványpsztás után

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan. 10. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Kincsünk a gyermek

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan. 3. 6.1.

Brenner György M.D.K.

- Szebb a páxx pulyka, mint a páva.

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1967. jan. 1. 4.1.

M.D.K.

B renner György

" Ha igy megy tovább"...! " / karikatura/

repr.

Magyar Nemzet 1961. október 12 .6.1.

M.D.K.

B renner G yörgy

" Albérlet" / karikatura/

repf.

Magyar Nemzet 1961. október 10. 6.1.

Brenner György, karikaturista

Kiállít az Ernst Múzeum ban.

(harangozó): A Múzsák neveletlen kölyke

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 19.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1975

Jancsó S

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1975 január 10

Bremer György

Lapja a 6. oldalon

január 11

Magyar Nemzet 1975

Brenner György, karikaturista

Szerepel a Ernst Múzeumban.

↓

— = Megjelent a Csúcsi 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 17.

Brenner György

uj grafikai eszköztárral gyarapitja készletét.

Magyar Hirlap 1975 16o/6

Brenner György, karikaturista

6t karikatúra:

Repr

— : Napirenden 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 12.

Bremer György, karikaturista

Karikatúra-sorozat: Repr.

—: Emberek vagyunk 4.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 szept. 22.

Bremner György

Nem említve

Akácz tóstló: Karikaturisták és tovzképrajzolók.

Kritika 74/7 28.o.

Brenner György

Tapa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 november 19.

Brenner György

Cikk a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 november 26

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 november 9.

Brenner György

cikke a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 november 16

Bremer György

cikke a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 november 5

Brenner György

cikke a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 november 2

Brenner György

zajta a 6. oldalon

december 14

Magyar Nemzet 1974

1

16

Bremer Gegend:
"a realismus", tus, aber drell, 13 x 30 cm, 1946

Aufbruch,
1946. 10.

…ben minden kompo-
…ati mag húzódik meg),
…isztingválni. Tartozunk
… azonnali rögzítésével,
…t a művész elég korán
*…zarvas*ban már gondo-
…entes és ötletes, mert
… jól leleplező munkát
…kergetéstől a rászedé-
… át a megszégyenülé-
…ába sűrít e lap, ha az
… mód és a kissé régies
…ágja elénk oly azonnal
…kentő módon a prob-
Sáros András Miklós
…rben mozgó, de tartal-
…kozó *Reggeli*je (rézgyanúgy szúr felfele, kemény bírálat a munjára nézve, pedig csak mber meg sem jelenik való nagyon tömören, enik meg. Igaz, a két lönbség áll fenn, s ahdrás Miklós e munkán bizonnyal szükség a előljáró, példaadó, niára ösztönző szeretására.

előadói módja is megszélesen részletezőit, néha több lapon egyre gyakrabban s a tárgyi világot is beelléktárába, él a montófotóval, a szabad képl, a szimultán megjelemcsak él, hanem esztud művésztársaira, így például a fotóarckép felhasználásával, melyet 1972-ben kezdett el, s ma már divatot csinált vele. A *Családfa* /- és //-nek (litó, 1971, 1972) rajzolón, festőn, grafikuson nagyon jól lemérhető a hatása. Mintegy négy-öt év óta egyre jobban foglalkoztatja a forma kérdése, a megjelenítés problémája, a korszerű nyelvezet kialakítása. Ma már egészen korszerű nyelven is tud szólni, mint *Szárnyaim* című litója bizonyítja (1975), s öniróniával is képes szemlélni saját helyzetét, magatartását, múltját, s a tanulságokat mind határozottabban vonja le korábbi tévedéseiből, mind határozottabban töri szét azokat a korlátokat, amelyeket maga emelt maga körül szükségtelenül annakidején. Néhány illúzióval szegényebb lett, de annál gazdagabb a Csodaszarvas történetéből nyert tanulságokkal.

HORVÁTH BÉLA

Bálványos Huba 1938 június 7-én született Budapesten. 1952-től 1956-ig a budapesti Képzőművészeti Gimnázium tanulója volt. 1956-tól 1962-ig a Képzőművészeti Főiskola növendéke, ahol Pap Gyula, Szőnyi István, Ék Sándor a mesterei. A sokszorosító szakon szerzett diplomát. 1963-tól 1972-ig ugyanott tanársegédként ábrázológeometriát tanított. 1969-től 1971-ig Derkovits-ösztöndíjban részesült.

Egyéni kiállításai: 1968-ban a Csepel Vasműben, 1970-ben Nagykanizsán, Kecskeméten, 1971-ben a Fővárosi Művelődési Házban 1973-ban Miskolcon, Kazincbarcikán, Nagybátonyban, Kecskeméten, Vaján, Tiszavasvárin, Kisvárdán, Budapesten az Eötvös Kollégiumban, 1974-ben Zalaszentmihályon, Pacsán, 1975-ben Budapesten a Kassák Klubban, 1976-ban a Helikon Galériában, Győrben a Petőfi Művelődési Központban, Pesterzsébeten a Csiliben.

Számos hazai és külföldi csoportos, országos és nemzetközi bemutatón vett részt. Külföldön Berlinben, Kielben, Hamburgban, Bolognában, Firenzében, Nápolyban, Moszkvában, Leningrádban, Bukarestben, Szófiában, Norwichban, Oslóban, Párizsban, Addis-Abebában, Hanoiban, Havannában, 1968-ban Firenzében a Monte dei Paschi di Siena aranyérmét nyerte.

Munkái megtalálhatók számos hazai köz- és magángyűjteményben és több külföldi múzeumban, a többi közt Firenzében és Nürnbergben.

Figyelemre méltó elméleti számvetése művészetének eszmei alapjairól és a szocialista művészet kérdéseiről a Világosság 1971/6 és 1972/1 számában jelent meg.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 december 17

Brenner György

Cikke a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1974 december 25

Brenner György

Tanya a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974

december 24

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 december 4

Brenner György

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974

October 29

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974

Október 16

Brenner György

zapa a Goldalen

Magyar Nemzet 1974

oktober 22

Brenner György

Vajza a Goldalen

Magyar Nemzet. 1974

Oktober 18.

Brenner György

repa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 October 24

Brenner György

Zapa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974

Ötöbe 26

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1974 november 29

Brenner György

rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1974

december 1

Brenner György

rapa a 6. oldalon

december 10

Magyar Nemzet 1974

Brenner György, karikaturista

öt gúnyrajz:

Repr.

— : Aktuális 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975 ápr. 13.

Brenner György, grafikus

— BRENNER GYÖRGY karikaturista kiállítása szombaton Zalaegerszegen megnyílt. A tárlat július közepéig tart nyitva.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. jún. 22.

Brenner György, karikaturista

Lárd: Mészáros András

P. Szücs Julianna: Csúzli.... 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. jún. 3

Brenner karikaturista az Ernst-Múzeumban rendezett karikatúra-kiállításon szerepelnek művei.

Láttuk, hallottuk

1975. jún. 1. | Petőfi | 8.40 Ka.

Brennet György

Vadas József: "Szöveg, kép nélkül" cimmel ir az Ernst Muzeumban rendezett Országos Karikatura Kiállitás-ról, s felsorolja az ott szereplő művészeket:
Kassovitz Félix, Kaján Tibor, Dallos Jenő, Várnai Ferenc, Sajdik Ferenc, Fülöp György, Szür-Szabó József, Tóth Gyula, Mészáros András, Vasvári Anna, Balázs-Piri Balázs, Brenner György, Hegedüs István, Lehoczky István.
A művészről és müveikről szóló bővebb ismertetést lásd: Kassovitz Félix nevénél, cédulájához mellékelve, Vadas J. fenti cimü kritikájában.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. junius 7.
XIX. évf. 23. sz. 13. lap.

Brenner György

A Balatonboglári Temetődombon junius 29.-én Kemény György grafikusmüvész,
A Toldi Moziban julius 2.-án Orvos András festőmüvész,
Az Ernst Muzeumban julius 4.-én Pekáry István festőmüvész kiállitását nyitják meg.

A Ferencvárosi Pincetárlate helyiségeiben julius 3.-ig Szántó Melánia grafikusmüvész

A Göcseji Muzeumban julius 14.-ig Brenner György karikaturista kiállitása tekinthető meg,-közli a Kulturális események c. rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. junius 28.
XIX. évf. 26. sz. 8. lap.

Brenner György (karikaturista)

1975. jún. 21-én a zalaegerszegi Városi Képtárban kiállítása nyílt karikatúráiból.

Napsugár, 1975. jún. 22. 103. évf. 145 sz. 12 p.

Brenner György (karikatúrista)

Az 1975. jún-ban az Ernst Múzeumban megnyílt karikatúra kiállításon rezít vett. (Részleteselben Ld. Balázs-Piri Balázsnál)

Népszava, 1975. jún. 20. 103. evf. 143 sz. 6 p.

Boenner György, grafikus

Karikatúra-sorozat:

Repr.

—: Ünnepek, hétköznapok 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 14.

Brenner György, grafikus

Karikatúra-sorozat:

Repr.

-: Koranyár

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 9.

Brenner György

Tapta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 4

18

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 12

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 8

Brenner György

Cikke a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 május 6

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 15

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973. március 17

Brenner György

Lapja a 4. oldalon.

Magyar Nemzet 1973 március 25

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 23

Brenner György

Tajza a Goldalon

Magyar Nem Zet 1973 március 31

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 28

Brenner György

Papa a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 február 16

Brennei György

Zajza a Goldalan

Magyar Nemzet 1973 február 13

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

május 3

Brenner György: grafikus

Karikatúra-sorozat:

Rejt

– :A Balaton partján 4.

Népszabadság, 1973. máj. 13

Brenner György

"Nevessünk komolyan" címmel
Zsür-Szabó József és Várnai György szegedi kiállitásáról ir Vadas József.
A Móra Ferenc Muzeum Képtárának tárlatán Brenner György munkái közül A szeretet álszent lovagja c. müvét ismerteti. A lovag, miközben dédelgeti barátait és ismerőseit, nem veszi észre, hogy valaki eltaposta a béke ártatlan galambját. Legsikerültebb müvének hőse egy asszony, aki két gyermekét kézenfogva igen nag nagy nehézségek árán vergődik át "a történelem országutján.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. okt. 7.
XVI. évf. 41. sz. 12. lap.

Brenner György, grafikus

Rajzok:

Rep

Peterdi Pál: Tornázzunk együtt

24-25.

Gyermekünk, Bp. 1972. december

XXIII.
12.

Brenner György

Vajza at S. oldalon

május 5.

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Május 11

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

május 7

Brenner György

Lapja az 5. oldalon

május 26.

Brenner György

Vajta az S. oldalon

május 19

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

május 17

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Madras 30

Brenner György

lapja a 6. oldalon

január 4

Brenner György

lapja a 6. oldalon

május 31

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

június 7

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

június 9

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

június 14

Brenner György

Rapza a 6. oldalon

junius 21

Brenner György

Lapja az 5. oldalon

január 23

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

július 26

Arenner György

Zapza a 6. oldalon

junius 29

Brenner György

lepja a 6. oldalon

július 9.

Brenner György

rajta a 6. oldalon

július 4

BRENNER JÁNOS, építész

Szombathelyen 1890-ben a városrendezési terv kapcsán a terv szakértői munkáinak elvégzése vált szükségessé Ezt egy küldöttség javaslata alapján kellett elvégezni melynek tagja volt Brenner János építész is. 596.old

HORVÁTH FERENC: Szombathely harmadik városrendezési terve 590.old

VASI SZEMLE. XXII[illegible].évf. 1969. 4.szám, Szombathely

BRENNER JANOS, épitész

Szombathely varos harmadik rendezési tervnek megvaló sitasakor 1864-ben bizottmany alakult. Ennek tagjai között volt Brenner János épitész is. 591.old

HORVATH FERENC: Szombathely harmadik varosrendezési terve 590.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

BRENNER JÁNOS, építész

Szombathelyen a város rendezés rendkivüli feladatai miatt 1870-ben újjáalakult a szépitő választmany, melynek egyik tagja lett Brenner János épitész is. 594.old

HORVÁTH FERENC: Szombathely harmadik városrendezési terve
590.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

BRENNER JÁNOS, épitész

Szombathelyen, a Wälder Gyula és Wargha László egyetemi tanárok pályadijnyertes tervét alapúl véve 1923-ban Niesner Aladár elkészitette a város szabályozási tervét. Ezt többen vitatták. Legfontosabb ezek között Brenner János, Ybl-dijas épitész, a Drezdai Müszaki Egyetem városépitési tanszékének vezető professzora volt. 47.old. 17.jegyz.

HECKENAST JÁNOS: Előtanulmányok az új szombathelyi városháza tervezéséhez 43.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 1.szám, Szombathely

BRENNER JÁNOS, építész, +1908.

Szombathelyen 1891-ben épitette Brenner János az Emberbaráti Egyesület Kórházát.-Ekkor már megindúlt azon közintézmény-épitkezések sora, amelyeket parkszerü zöld területekek vettek körül. 324.old

HECKENAST JÁNOS: Szombathely város zöldterületei és zöldövezeti terve 321.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

Brenner János

a XVIII. Pestlőrinci, Lakatos úti lakótelep beépítési terv készítője (1962-67)

Berzo László, Bernát György, Erdei Ferencstb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

13350

6371

Brenner János

és Fülep Sándor a Kerepesi úti lakó-
negyed beépítési tervezői.

Berza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973. 13351

5451

Brenner Jánosné

négyemeletes lakóházak tervezője

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

6381

Brodszky Sándor

alapító tagja a Képzőművészeti Társulatnak.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

5411

Brenner karikatúrista

Márc. 30.-án nyitották meg a „Közlekedésünk 10 éve a Ludas Matyi görbe tükrében" c. karikatúrakiállítást, melyen műve szerepel.

(Szász): Karikatúrakiállítás a Közlekedési Múzeumban.

Magyar Vasutas, 1974. ápr. 18.

Breuer György
A Szegedi Múzeum Horváth Mihály utcai
képtárában karikatúrakiállítás nyílt.
amelyen Breuer György is részt vett.

Vasárnap vasárnapi kulturális program.

Magyar Hírlap 1972/266 6old

Brocky Károly

műveit állandó jelleggel a M. Nemzeti Galéria mutatja be.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc szkb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13350

6821

BREITWIESER BÉLA, nyomdász

Szombathelyen, a Vasmegyei Nyomdavállalatnál sztrájk 190
1909. júl. Breitweiser, Grünhut Aladár és Rozgonyi szedők
amint éjjel két órakor a nyomdából távozni akartak, az
utcán, a kapuk alatt lesbenálló, mintegy 15 főből álló csa
pat megtámadta őket. 101. old

KUSTÁR LAJOS: Nyomdaszmozgalmak Szombathelyen
/ 1892-1914 / 89. old

VASI SZEMLE, XXIII. évf. 1969. 1. szám, Szombathely

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 február 10

Brenner György

Terpe a Boldalon

Magyar Nemzet 1973 február 6

Brenner György
grafikus

A moszkvai nemzetközi karikatúra kiállításon részt vett.

—: Nemzetközi karikatúra kiállítás, Művészet, 1973. augusztus - 43 oldal

Brenner György, karikaturista

Szimpiajz – sorozat:

Rep.

– : Vendégek, pincérek 7.

Népszabadság, Bp 1973. júl. 8.

Brenner György

Lapra a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 február 7

Brenner György

Lejta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 február 27

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 21

Brenner György

Rajza a Csolalalan

Meppar Neuset 1973 március 1

Brenner György

Zepta a Boldalon

Magyar Nemzet 1973 március 2

Bremer György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 február 2

Bremer György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 február 24

Brenner György

Vejza a Goldalon

Magyar Nemzet 1973 január 25

Brenner György

zajta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 január 21

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 január 18

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 január 16

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 február 20

Brenner György

lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 január 30.

Brenner György

Zeyda a Goldelen

Magyar Nemzet 1973 január 5

Brenner György

Zapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 október 23.

Brenner György, karikaturista

Gúnyrajz-sorozat:

Repr.

—. Mai történetek 7.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 24.

Brenner György Karikaturista

Hat rajz : Rep.

— : A szeretet ünnepén

Gyermekünk, Gy. 1933. december

36.

XXIV
12

Brenner György

Zapa a Kaldalon

Magyar Nemzet 1973 október 5

Brenner György

rejta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 október 7.

Brenner György

zajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 oktober 12

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 október 20

Brenner György

Zapza a Goldelen

Magyar Nemzet 1973 Oktober 26

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Narancs 1993 október 31

Brenner György

rejza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 november 2

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 október 3

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 30

Brenner György

Zapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 28

Brenner György

Zajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 13

Brenner György

rep 7a a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 19

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 14

Brenner György

Lapja a 6-oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 22

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 1

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 7

Brenner György

Vers a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 16

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 11

Brenner György

Zagreb a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 10

Brenner György

Zajza a. Goldalan

Magyar Nemzet 1973 augusztus 17

Brenner György

Lejta az 5. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 26

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 18

Brenner György

Zapta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 23

Brenner György

Zajza a Goldelon

Magyar Nemzet 1973 augusztus 28

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 6

Brenner György

Zapza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 9.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 7

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 4

Brenner György

zajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 1

Brenner György

Vera a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 november 6

Brenner György

Vége az 5. oldalon

Magyar Nemzet 1973 november 4

Brenner György, karikaturista

Karikatúra-sorozat.

Repr.

— : Mizújs?

7.

Népszabadság, Bp. 1972. nov. 12.

Brenner György karikaturista

öt karikatúra: Repr.

— : Mai történetek 4.

Népszabadság, Bp. 1973. febr. 4.

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 július 3

Brenner György

Vepta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 július 13

Brenner György

Vajda a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 május 6

Abrenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Manuel 1973 május 12

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 10.

Brenner György

Zajta a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 május 19

Brenner György

rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 május 17

Brenner György

zajza a 6. oldalon.

Magyar Nemzet 1973 május 15

Brenner György

Rajza a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 április 30

Brenner Gyöngyi

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 április 21

Brenner György

sajtó a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 április 27

Bremer György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Ifjúság 1973 április 18

Brenner György

Rajza a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 április 10

Brenner György

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 április 6.

Brenner György

Lejta a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 április 1

Brenner György

Vajda a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 május 26

Brenner György

Lapja a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 május 27

Brenner György

Vezető a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 május 22

Bremner György M.N.K.

Tavasz, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. április 2. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Madárvédelem, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. április 26. 4.1.

Brenner György M.D.K.

Uj játék, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. április 22. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Alkonyatkor

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. augusztus 5. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Költő

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. augusztus 8. 6.1.

B renner György M.D.K.

Zápor

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. augusztus 11. 6 1.

M.D.Z.

Brennek György

Kicsi ország, nagy történelem
i rajza (emli) II. díjat kapott
az év legjobb karikatúrája
pályázaton

N.N.: Az év legjobb karikatúrája

Magyar Hírlap 1969 I. 19

MDK

Brenner György, karikaturista

Kicsi ornág, nagy történelem c. pályamúve II. díjat kapott.

–: Az év legjobb karikatúrái 12.

Népszabadság. Bp. 1969. jan. 19.

Brenner György M.D.K.

Magány

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. augusztus 15. 6. 6.1.

Медаг Немет 19[illegible]. анемометр 15. x_{xx} б.1.

B renner György M.D.K.

Fodrászverseny

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. augusztus 20. 6.l.

B renner György M.D.K.

Válás magyar módra

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. augusztus 28. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Nagymosás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. augusztus 1. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Számolóverseny, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. július 4. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Tudásszomj, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. július 7. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Váltás , karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. július

Brenner György M.D.K.

- Persze , megint az ajtóban van a kulcs!

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. julius 15. 6.1.

B renner György M.D.K.

Falun, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. julius 17. 6.1.

Brenner György M.D.K.

A IBUSZ figyelmébe, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. julius 22. 6.1.

Brenner György M.N.K.

Ismerkedés

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. július 26. 4.l.

B renner György M.D.K.

Kánikula

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. julius 30. 6.1.

B renner György M.D.K.

Tápsó,

karikatura, rerp.

magyar Nemzet 1964. október 27. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Ifju házasok

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. október 22. 4.1.

Kedves Györe!

Itt a határok

a rikatura, repr.

Budapest 1964. október 22. A.J.

M.D.K.

Brenner György M.D.K.

Bujocska

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. október 9. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Albérlet

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. október 6. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Rezervátum

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1984. október 3. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Reformkor

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. október 1. 6.1.

.

Brenner György M.D.K.

Camping, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. június 3. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Esti mse, karikatura, repr.

n Magyar Nemzet 1964. május 13, 6.1.

Brenner Gyöegy M.D.K.

Oázis, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. junius 30. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Szerelmespár, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. junius 25. 6.1.

Brenner György M.D.K.

_si fiatalság, karikatura, rppr.

Magyar Nemzet 1964. június 21. 4.l.

Brenner György M.D.M.

Férfiak,,, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. junius 17. 6.1.

B renner György M.D.K.

Vélóper, karikatura, repr.

„egyar Nemzet 1964. junius 12. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Idegenvezetés, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. junius 7. 4.1.

Brenner György M.Dk.

Modern emberek, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. május 28. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Őrangyal, karikatura, repr.

Magyar Ifjúság 1964. május 22. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Ter-fere, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. május 17. 4.l.

Brenner György M.D.N.

Esti mese, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. május 13. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Családi ügy, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. május 8. 6.l.

Brenne r György MM.D.K.

Hó végi hajrá

ka rikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. december 29. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Ádám - Éva

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. december 24. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Mennyből az angyal

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. december 23. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Szél

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. december 20. 4.l.

Brenner György M.D.K.

Trafika a meséből

karikatura, repr.

magyar Nemzet 1964. december 17. 6.l.

.K.-K

Brenner György
graphics

M.D.Y

Karikatúrák.

— : Irodalmi archipcsamok (VIII.)
Élet és Irodalom, 1966. dec 31 - 11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Karikatúrái.

— : Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1966. dec. 24 - 11 kép

Brenner György

Revizió

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. febr. 24. 6.1.

Brenner Győrgy

Revizió

Kartónusz, tepr.

24. 6.1.

Brenner György

M.N.K.

Kulturember tfagédiája, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. febr. 18. 6.1.

Brenner Cybre3y

Kulturember tragédia3a. Kartikatura. Tepr.

M.D K.

Brenne r György

Krimi

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. febr. 20. 4.1.

M.D.K.

Dr. Ernst Gyárfás

Krimi

Kerikeltes, tépr.

Magyar Nemzet 1966. Febr. 20. 4.T.

Brenner József

grafikus

MDK

Karikatúrái.

—: Irodalmi arcképcsarnok.

Élet és Irodalom, 1966. okt. 5. – 10 kép

Brenner György
grafikus

M.DK

Illusztráció

—: Irodalmi archípcsarnok
Élet és Irodalmi 1966. ~~mér~~ nov. 12 - 11 lap

M.D.Y.

Bremer György

grafikus

Karikatúrák

— Irodalmi anhépcsarnok.

Élet és Irodalom, 1966. november 19 – 11 lap

M.D.K.

Brenner G yörgy

SZTK -rendelőben

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. jan. 29. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Háztartási szon

karikatura, repr.

Egy ar Nemzet 1966. febr. 1. 6. 1.

Brenner Gyögy

Részletes szon

Karikatura. repr.

I. 6. 1.

M.D.K.

Brenner György

Önkiszolgáló Közértben

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. febr. 3. 6. 1.

M.A.K.

Te mer György

Önkiszolgáló Közértben

Kertkultura, repr.

Magyar Nemzet 1965. febr. 3. 6. l.

Brenner György

M.D K.

- Még a sugárhajtásu repülőgépnél is gyorsabb?

karikatura, repr

Magyar Nemzet 1966. febr. 8. 6.1.

MDK

Brenner György, Karikaturista

Beváltja a hozzáfűzött reményeket.

Rózsa Gyula: A karikatúrakiállításról, Komolyan 9

Népszabadság, Bp., 1968, jan. 6.

Brenner György

karikatúrája: „Gratuláció"

Magyar Nemzet, 1967. III. 12

Brenner György

Karikatúrája: Mai fiatalok.

Magyar Nemzet, 1967. III. 16.

Brenner György

Karikatúrája: „Megrülelett..."

Magyar Hírek, 1967. III. 18.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. okt. 5- 10 kap.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. julius 29 - 8 lap

Brenner György
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Elit és Szodalom, 1968. jun. 1 – 11 lap.

Brenner György

karikatúrája: „Hétvége"

Magyar Nemzet, 1967. X.22.4.0.

Brenner György

Karikatúrája: „Válaszúton"

Magyar Nemzet, 1967. IX. 26. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Mikor kéred meg a kezemet?"

Magyar Nemzet, 1967.IX.28.6.0.

Brenner György

Karikatúrája: „A gyöngyszem".

Magyar Nemzet, 1967. VII. 11. 6. o.

Brenner György

karikatúrája: „Tisztaság, fegyelem"

Magyar Nemzet, 1967. VIII. 1. 6. o.

Breuer György?

karikatúrája: „A szocás halálma"

Magyar Hírlap, 1967. VIII. 6. 4.o.

Brenner György

Karikatúrája: „Tejesüveg"

Magyar Hírlap, 1967. VIII. 3. 6. o.

Breuer György

Karikatúrája: „Opera után."

Magyar Nemzet, 1967. IX. 16. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Jó reklám"

Magyar Nemzet, 1967. IX. 20. 6. o.

Brenner György

karikatúrája: „Tanulólányka"

Magyar Nemzet, 1967. X. 11. 6. o.

Brenner György

karikatúrája: „Kész".

Magyar Nemzet, 1967. IX. 23. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: Társasházi Kényelem

Magyar Nemzet, 1967. VIII. 9. 6. o.

Breuner György

Karikatúrája: „Odüsszeusz".

Magyar Nemzet, 1967. VII. 19. 6. o.

Brauner György
grafikus

M.D.K.

Szemszerűtő

—: Szolgen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. okt. 16-10 kp.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

„Illusztráció"

—: Idegen nevek képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. nov. 2 - 11 lap

M.D.Y.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak kiejtése szótára
Élet és Irodalom, 1968. nov. 9-10 lap.

MDK

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. márc. 2 – 11 kap

MDK

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. márc. 16 - 11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. okt. 26-10 lap.

MDK

Bremer György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. október 19. 11 kép.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. okt. 12. 11 kép.

Brenner György

karikatúrája: „Piacon".

(Magyar Nemzet, 1967. VII. 27. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Búcsúzkodás"

Magyar Hírek, 1967. VII. 21. 6. o.

Brenner György

Karikaturája: „Absurdum".

Magyar Hírek, 1967. VII. 29. 6. o.

Breuner György

karikatúrája: „A következő az alulíró."

(Magyar Nemzet, 1967. X. 3. 6. o.

Brenner György

karikatúrája: „Ellenben"

Magyar Nemzet, 1967. V. 13.

Brenner György

Karikatúrája: „Kimerültség".

Magyar Nemzet, 1967. V. 16.

Brenner György

Karikatúrája: „Kerdő"

Magyar Nemzet, 1967. V. 7.

Brenner György

karikaturája: „Hétnap"

Magyar Hírek, 1967. V. 10.

Brenner György

Karikatúrája: „Kínos levélgelés".

(Magyar Hírek, 1967. V. 12.

Brenner György

Karikatúrája: „Kis testvér, születik"

Magyar Nemzet, 1967. V. 7.

Brenner György

karikatúrája: „Kanalas orvosság"

(Magyar Hírek, 1967. III. 30.

Brenner György

karikatúrája: „Cé"

Magyar Hírlap, 1967. VI. 2.

Brenner György

karikatúrája: „A VB. előtt"

(Magyar Nemzet, 1967. 11. 17.

Brenner György

Karikatúrája: „Igényes művész"

Magyar Nemzet, 1967. 11. 23.

Breiner György

Karikatúrája: „Milyen színű telefonon beszélsz?"

Magyar Nemzet, 1967. II. 26.

Brenner György

karikatúrája: Bevásárlás

Magyar Hírek, 1968. II. 1. 6.

Brenner György

Karikatúrája: „Optimizmus"

Magyar Hírlap, 1967. V. 2.

Brenner György

Karikatúrája: „A Kultúra diadala".

Magyar Nemzet, 1967. V. 27.

Brenner György

Karikatúrája: „Valójában"

(Magyar Hírek, 1967. V.25.

Brenner György

karikatúrája: „Vallás"

II. 3. 6.

Brenner György

Karikatúrája: Verelek

Magyar Nemzet, 1967 II. r. 4.

Breuer György

Karikatúrája: „Új verebek".

Magyar Hírlap, 1967. II. 10. 6.

Brenner György

Karikatúrája: „Fortuna nálunk"

Magyar Nemzet, 1967. II. 8. 6.

Brenner György

Karikatúrája: „Demokratikus névadó ünnepség"

Magyar Nemzet, 1967. 11. 12.

Brenner György

Karikatúrája: „Hénesedik a város"

Magyar Hemzet, 1967. 11. 15. 6.

Bremner György

Karikatúrája: „Ház két kapúval"

Magyar Nemzet, 1967. V. 24.

Brenner György

Karikatúrája: „Díszpáholy".

Magyar Nemzet, 1967. IV. 21.

Brenner György

Karikatúrája: „Most: Kanrev!"

Magyar Hírek, 1967. IV. 23.

Brenner György

Karikatúrája: „Kisbányok"

Magyar Hírek, 1967. IV. 5.

Brenner György

Karikatura: Szobrász-műteremben.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 11.

Brenner György

Karikatúrája: „Új lakás"

(Magyar Nemzet, 1967. IV. 14.

Breuer György

Karikatúrája: „Elégtétel"

Magyar Nemzet, 1967 III. 22.

Brenner György

Karikatúrája: Tavasz.

III. 7

Brenner György

Karikatúrája: „Kilépésük után".

Magyar Nemzet, 1967. III. 11.

Brenner György
grafikus

M.D.K

Illusztráció

—: Idegen szavak kipesszókára

Élet és Irodalom, 1968. aug. 10-18 kap.

Bremner György
grafikus

M.D.4.

„Illusztráció".

— : Sárgen szavak. szótára
Élet és Irodalom, 1968. aug. 17 - 11 lap.

MDK

Brenner György karikaturista

Szerepel Gelsenkirchenben.

Barabás Tamás: Magyar karikaturisták sikerek 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. okt. 1.

Brenner György

Karikatúrája: „Nyári egyetem".

Magyar Nemzet, 1967. VII. 1. 6. o.

Brenner György

karikaturája: „Nyugdíjban."

Magyar Nemzet, 1967 VI. 30. 6.o.

Breuer György

Karikatúrája: „Sorok és körlevelek".

Magyar Nemzet, 1967. VI. 27. 6. o.

Bremner György

Karikatúrája: „Hajnali Kemping"

Magyar Nemzet, 1967. VI. 24. 4. O.

Brenner György

Karikatúrája: „Mindenki"

Magyar Nemzet, 1967. VI. 8. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Mechanizmus-cárás"

Magyar Nemzet, 1967. VI. 13. 6. o.

Brenner György

Karikatura: „Munkamegosztás"

Magyar Hírek, 1967. VI. 15. 6. o.

M.D.K.

Bremner György
grafikus

Illusztráció.

—: Idegen szavak képes szótára.
Élet és Irodalom, 1968. július 13 - 11 lap.

Brenner György

Karikatúrája: „Kezdjük a spórolást..."

Magyar Nemzet, 1967. VI. 17. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Diskurzus".

Magyar Nemzet, 1967. VI. 20.

Breuner György

Karikatúrája: „Ballag már a vén diák"

Magyar Nemzet, 1967. VI. 22. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Kimerültség".

Magyar Nemzet, 1967. jul. 4, 6. o.

Brenner György

karikatúrája: „Tárgyverseny".

Magyar Nemzet, 1967, VIII. 27. 4. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Azelső nap".

Magyar Nemzet, 1967.IX.2. 6.o.

Brenner György

Karikatúrája: „Paradicsomlépőrés".

Magyar Nemzet, 1967. VIII. 11. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Kánrítos".

Magyar Nemzet, 1967. IX. 8. 6. o.

Breuer György

Karikatúrája: „A kutyakiállításon"

Magyar hentes, 1967. IX. 9. 6. o.

Breuner György

Karikatúrája: „Örök"

Magyar Nemzet, 1967. IX. 5 6.o.

MDK

Brenner György

Kiállitási kritika

Napló/Veszprém/ 1968 juli.12.

Breuer György

Karikatúrája: „Az elveszett forradalmak.

Magyar Nemzet, 1967. VIII. 18. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Augustus".

Magyar Nemzet, 1967. VIII. 20. 4. o.

Brenner György

karikatúrája: „Vége a testnevelés órán."

(Magyar Nemzet, 1967 24.6.0.

Brenner György

Karikatúrája: „Csendes öregkor"

Magyar Nemzet, 1967. VI. 6. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Télen szoktuk kiárusítani"

Magyar Nemzet, 1967. VIII.15. 6.o.

Brenner György

Karikatúrája: „Reggeli torna"

Magyar Nemzet, 1967. VI. 1.

Brenner György

Karikatúrája: „Pletyka"

Magyar Nemzet, 1967. V.18.

Bremner György

karikatúrája: „Újságíró lesz a gyerekből"

Magyar Nemzet, 1967. V. 20.

Brenner György

karikatúrája: „Karácsonyi várás".

Magyar Nemzet, 1967. XII. 12. 6. o.

Braunner György

Karikatúrája: „Üveg visszaváltás"

(Magyar Hírek, 1967. IV. 29.

Breuer György

Karikatúrája: „SZTK-ban"

Magyar Nemzet, 1967. IV. 19.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Jelusztrácio.

—: Idegen szavak hipes szótára

Eld és Hodalom, 1968. szept. 21 – 11 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. szept 14 - 11 lap.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— Idegen szavak lépes szótára
Élet és Irodalom, 1968. szept. 7 - 11 lap

H. Dl

Brenner György
Grafikus

Illusztráció

– : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom 1968. aug. 31 - 10 lap.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak kicsi szótára
Élet és Irodalom, 1968. június 6 - 11 kap

MDK

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3 - M lap

M.N.K.

Brenner György

Az első napok

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 13. 6.1.

Brenner György

M.D.K.

Nehéz kenyér

karik tura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május 10. 6.1.

.

Brenner György M.N.M.

- Hát , az idealizmusnak befellegzett...

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 8. 6.1 .

M.D.K.

Brenner György

Bejáróné

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. július 14. 6. l.

Brenner György

Karikatúrája: „Boci-boci tarka"

Magyar Hírlap, 1967. XI. 12. 4. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Ösz"

Magyar Nemzet, 1967, X.26.6.o.

Brenner György

karikatúrája: „Baleset előtt".

(Magyar Nemzet, 1967.XI.16. 6.o.

Breuner György

Karikatúrája: „Eltartási szerződés"

Magyar Nemzet, 1967, XI. 1. 6. o

Brenner György

Karikatúrája: „Társlérlet".

Magyar Hemzet, 1967, XI.3. 6.o.

Brenner György

Karikatúrája: „Társbérlet"

Magyar Nemzet, 1p 1967. XI. 3. 6. o.

Breuer György

karikatúrája: „Erzsébet napi"

Magyar Hírek, 1967. XI. 19. 4. o.

Brenner György

karikatúrája: „Bélyeggyűjtemény"

(Magyar Hírek, 1967. XI. 23. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Dilemma".

Magyar Nemzet, 1967. XI. 21. 4. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Erőstrasárnap"

Magyar Nemzet, 1967. XII. 17. 4. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Karácsonyfa" díszítés"

Magyar Hírek, 1967. XII. 24. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Jellegzetes építkezés."

Magyar Nemzet, 1967. XII. 29. 6. o.

Brenner György

Karikatúrája: „Ár-rés".

Magyar Nemzet, 1967. XII. 30. 6. o.

Bremer György
grafikus

M.Df

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. aug. 30 - 11 lap

Brenner György

Karikatúrája: „Aranylakodalom".

Magyar Hírlap, 1967. XI. 5. 6. o.

Breuer György

Karikatúrája: „Eladhatatlan elédlőbútor".

Magyar Nemzet, 1967. XI. 10. 6. o.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. nov. 23–10 lap

Brenner György

Karikatúrája: „Lakótelep"

Magyar Nemzet, 1967, XII. 1. 6. o.

Brenner György

Karikaturája: „Kerdő"

Magyar Hírlap, 1967. XII. 5. 6. o.

Brenner György

karikatúrája: „Táncsiskolában"

Magyar Nemzet, 1967. XII. 8. 6. o.

Brenner György M. D.K.

Kisvárosi verseny

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 22. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Figyelmeztető szolgálat

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. nov. 24. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Idősebb hölgyek nyara
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. okt. 4. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Utószezon

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 18. 4.1.

M.D.K.

Brenner György

Ujbuszkon

Kertkalúra, tepr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 18. 4.J.

Brennek György

Szerepel a karikatúra kiállításon a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1968 I. 10.

M.D.V.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. május 18 - 11 kep

Brenner György
grafikus

M.D.

Illusztráció

— Idegen szavak képes nótája
Élet és Irodalom, 1968. május 11 - 10 lap.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. május 4-10 kap.

Brenner György
grafikus

MDK

Jellemzhálló

—: Idegen szavak kipes nótára

Élet és Irodalom 1968. ápr. 27 - 12 kep.

M.D.Y

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— : Idegen szavak képes mótára

Élet és Irodalom, 1968. junius 22 – 12 kep.

M.D.K.

Bremner György
grafikus

Illusztráció

—: Idegen szavak szótára
Élet és Irodalom, 1968. jun. 8 - 10 lap.

M.D.4

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom 1968. jún. 15. 11 lap.

Bremner György

grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Idegen szavak szótára

Élet és Irodalom, 1968. május 25-91 kap.

M.D.K.

Brenner György

Orvostanhallgatók

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. szeptember 16. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Varrónőnél...

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. márc. 1. 6.l.

. . .

M.D.K.

Brenner György

Födémcsere,
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. márc. 9. 6.1.

. . .

Brenner György M.D.K.

Divat

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1 66. márc. 30. 6.1.

Dr. Emmer Göttä

Divat

Kartikatura, Tehr.

. 30. 6.J.

M.D.K.

Brenner György

Szenzáció

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. máj. 5. 6.l.

M.D.K.

Magyar Nemzet 1966. máj.

M.D.K.

Brenner György

Hazafelé
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május 11. 6.1.

Brenner György

Beszélő

Kerítésture. repr.

11. 8.1.

M.D.K.

Brenner György

Tavaszi leltározás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május 14. 6.l.

M.D.K.

Brenner György

A megbizatás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. ápr. 14. 6.1.

Brenner & Jörg

A megbízottja

karikatura, repr.

Ja. 6.j.

M.D.Y

Brenner György
grafikus

Karikatúrák

—: Szodalmi archipesarnok
Élet és Szodalom, 1966. dec. 10-11 lap

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Karikaturák.

— : —

Nők Lapja, 1966. dec. 4 - 24 lap

Brenner György M.D.K.

Ta vasz

karikatura, repr.

Magyar Nemzt 1966. ápr. 16. 6.1.

Bremner Oyster

To Vasa

Katikatira, Tobr.

16. C.J.

Brenner György M.D.K.

Ahol minden kapható

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. ápr. 20. 6.1.

Brenner Öyörey

Abot ainden Kapharb

Karlsbura, Tepr.

20. 6.J.

M.D.K.

Brenner György

Müemlékcsempészek

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. ápr. 28. 6.1.

Brenner György

M.D..K.

Utban a fogorvoshoz

karikatura, repr.

"egyar Nemzet 1966. ápr. 8. 6.1.

Вечный бубец

Цвет а говогочавок

карикатура. геор.

В. б.1.

Brenner György M.D.K.

Az akvarista házassága

karika tura, repr.

Magyar Nemzet 1966. ápr. 24. 4.l.

M.D.K

Bremer György
grafikus

Jelusztráció

— Szodalmi archépcsarnok IV.

Élet és Szodalom, 1966. november 26 - 11 kop.

Brenner György
grafikus

M.D.K.

Illusztrációk.

——: Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1966. dec. 3 - 11 lap

Brenner György M.D.K.

Vacsora előtt

karikatúra, repr.

Magyar Nemzet 1964. december 13. 4.l.

Brenner György M.D.K.

- Legy en az enyém is rövidujju ....

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. december 11. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Készülődés a karácsonyra

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. december 10. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Pohárköszöntő,

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. december 9. 6.l.

Brenner György M.D.K.

Persely,

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. november 19. 6.1.

Brenner György M.D.K.

B oszorkányszomb t

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. november 14. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Óskor

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. november 12. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Szecesszi.

karkatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. novembre 1. 4.1.

B renner György M.D.K.

Eltartési szerződés

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1963. szeptember 27. 4..l.

Brenner György M.D.K.

Zarándoklás a gesztenyefához

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. szeptember 23. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Szüreti mulatság

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. szeptember 19. 6.1.

B renner György M.D.K.

Pletyka,
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. szeptember 15. 6.1.

.К.К.

B renner György M.D.K.

Óvoda, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. szeptember 8. 6.1.

B renner György M.D.K.

Üzletrontás, karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. szeptember 5. 6.1.

M.K.K.

В ГОЛОС ГУБЕРУ

Електронтёв, вертикатура, гер.

S. 6.1.

B renner György M.D.K.

A szinésznő tá ékozódik, karikatura, repr.

agyar Nemzet 1964. szeptember 2. 6.1.

Brenner György M.N.K.

Békéltető tárgyalás

krikatura, repr.

magyar Nemzet 1964. novebr ber 22. 4.1.

Brenner Gy örgy MÓD...

-Hidd el, szivem jóformán nem is ittam!

karikatura, repr.

Magyar Nemzeti 1965. február 19. 6.1.

...

Brenner Gy örgy M.D.K.

Sze llemi vetélkedő

karikatura, repr.

Magyar Nemzet k965, február 14. 4.1.

.N.Y.

Brenner György M.D.K.

Ta karitás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. március 4. 6.1.

Brenner György M.N.K.

H árom királyok

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. január 7. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Egy forint...

karikatúra , repr.

Magyar Nemzet 1965. január 15. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Irodalmi kávéház

karikatura, repr.

Magyar nemzet 1965. január 20. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Versenyben
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. január 23. 6.1.

Brenner György M.[illegible].K.

Albérlet

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. január 26. 6.1.

Brenner György M.[illegible].

Zenész ha hazamegy....

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. március 11. 6.1.

Brenner György M.D.k.

Halászcsardában

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. március 16. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Kisvárosi esküvő

karikatura, repr.

Brenner György
Magyar Nemzet 1965. február 26. 6.1.

B renne r György M.D.K.

N ugdijban

karikatura, repr.

Magyar N emzet 1965. február 24. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Nagysánc

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. március 2. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Pletykálkodás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. február 5. 6.1.

Brenner György M.D.K.

A tél utolsó napján

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. március 20. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Emlékiratok

ka rikatura, repr.

Magyar Nemzet 1964. november 27. 6.l.

Benner György
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

— Idegen szavak képes szótára

Élet és Irodalom, 1965. jan. 27 – 11 kap.

MDK

Brenner György, karikaturista

A Jókai utca 5. sz. alatt, az
új szinpad előcsarnokában
rendezte meg kiállítását.

— Andaxinpad 2

ESTI HIRLAP Bpt. 1968. febr. 23.

Brenner György
Grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Y degen navak nótára

Élet és Irodalom, 1968. márc. 23 - 11 lap.

MDK

Brenner György

Kiállitási kritika

Népszabadság 1968 jan.6.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. ápr. 13 - 11 lap

Brenner György
grafikus

M.D.V.

Illusztráció

—: Idegen szavak szótára

Élet és Irodalom, 1968. márc. 30 - 10 kap.

MDK

Brenner György

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 febr.p.33.

M.D.K

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára.
Élet és Irodalom, 1968. márc. 9. – 11 lap.

M.Dk

Brenner György

grafikus

Illusztrációi

— : Idegen nevek képes szótára

Élet és Irodalom, 1965. febr. 27. 10 kép.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illeszkedés

—: Idegen szavak képes szótára
Élet és Irodalom, 1968. okt. 6–15 kép.

M.D.4

Brenner György
Grafikus

Illusztráció

—: Idegen szavak képes szótára: A
Élet és Irodalom, 1968. január 20-11 lap

MDK

Brenner György, grafikus

Öt karikatúra.

Kép.

Brenner György: A operek körül 36

CSALÁD és ISKOLA, bn. 1967. okt. XVIII/10

Brenner György M.D.K.

Farsangi este

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. febr. 10. 6.1.

Bremer Cyclery

Personal card

Karkoture, repr.

Brenner György M.D K.

Haragban

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. febr. 13. 4.1.

Вечный будет

Наградам

Картинка, серг.

13. 4.1.

M.D.K.

Brenner György

- Mondom , hogy félreértettél !

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. dec. 28, 6.1.

M.D.K.

Brunner György
grafikus

Illusztráció

— : Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. jun. 3 - 11 kep

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi archépcsarnok

~~Nők Lapja~~, 1967. majus 27 - 12 lap
Élet és Irodalom

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

—: Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. június 17 - 11 lap.

Brenner György
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

— Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. jún. 24-11 Cap

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztráció

— : Irodalmi ankép csarnok

Élet és Irodalom, 1967. ápr. 29 – 11 lap

Brenner György
Grafikus

- M.D.K

Illusztráció

— : Irodalmi szerkéjcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. május 13 – 11 kep

Brenner György
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

—: Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. május 6–11 lap.

Bremner György
grafikus

MDK.

Illusztráció

—: Grodalmi arckép csarnok

Élet és Grodalom, 1967. május 20-11 kap

Brenner György
grafikus

M.D.K

Illusztráció

— : Szodalmi archépcsarnok.

Élet és Szodalom, 1967. ápr. 15 - 11 lap

Brenner György
grafikus

M.T.K.

Illustráció

—: Irodalmi arcképcsarnok
Élet és Irodalom 1967. ápr. 21 – 11 lap.

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztrációk

—: Irodalmi archívcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. ~~március~~ április 1 - 11 kép

M.D.K.

Brenner György
grafikus

Illusztrációk

—: Irodalmi archépcsarnok
Élet és Irodalom, 1967. ápr. 8 – 15 lap

M.D.K.

Brenner György

Frontávonulás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május 19. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Krimi
karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. május xxxxxxxx. 17. 6.l.

xxxxxxxxx, IV. 6.1.

Brenner György M.D.K.

Objektivitás

kariktura, repr.

Magyar Nemzet 1966. aug. 12. 6.1.

Objektivität

Kantikture, repr.

12. C.J.

Brenner György

M.D.K.

Közös müterem

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1965. aug. 10. 6.1.

M.D.K.

Brenner György

Esti szórakozás

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. aug. 7. 4.l.

M.D.K.

Brenner György

Nevelés

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. aug. 6.6.1.

. . .

Ptenber György

Novelés

Kartenburg, Capt.

.I.S.D

Bortnyik Sándor M.D.K.

Képét megvásárolták

Ritmus /grafika/

Perneczky Géza: Az állami képzőművészeti vásárlások bemutatása a Mücsarnokban
Magyar Nemzet 1966. aug. 12. 4.l.

M.D.K.

Brenner György M.D.K.

Évek...

karikatura, repr.

•

Magyar Nemzet 1966. augusztus 14. 4.1.

. . .

M.D.K.

Brenner György

Csalóka tábla

karikatura, repr.

Magyar Nemzet 1966. augusztus 19. 6.1.

Teichner Systems

Gaslöka table

Kartikatura, repr.

Io. C.I.

Brenner György, karikaturista

L. Kajón Tibor

P. Szücs J. Erről jobb (nem) lenélni 7

Nincsabadság, Bp. 1981 aug 7

BRENNER György karikaturista

Hírek: Karikatúrakiállítást nyitottak meg kedden a Gödöllői Galériában. A tárlaton Balázs-Piri Balázs, Brenner György, Dallos Jenő, Lehoczki István és Sajdik Ferenc több alkotását mutatják be.

Népszabadság 1983. VI. 22.

A Legújabbkori Történeti Múzeum meghívja Önt az

IN MEMORIAM BRENNER GYÖRGY

című kiállítás megnyitására
a Budavári Palota A épületébe,
1993. augusztus 13-án, pénteken 14 órára.

A kiállítást rendezte: BALAJTHY KATALIN
Megnyitja: KAJÁN TIBOR

A művész családja által rendelkezésünkre bocsátott anyag
kiállításához a Népszabadság Rt nyújtott támogatást.

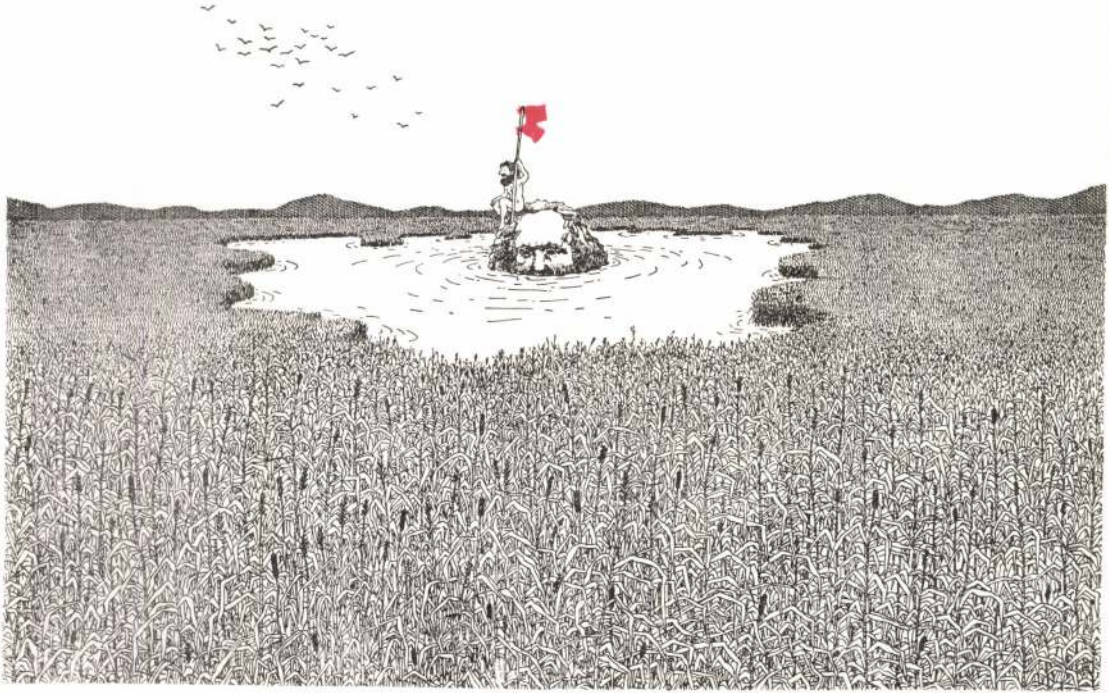

BRENNER GYÖRGY: HAJÓTÖRÉS

Brenner György

1992

Brenner György belpolitikai karikatúrái

Marczibányi téri Művelődési Központ, II., Marczibányi tér 5/A.

Az újságokból jól ismert karikaturista munkái minden bizonnyal a kiállítóteremben is maradandó élménnyel ajándékoznak meg bennünket.

Brenner
Brenner, karikatúrista

- művei a karikatúra-kiállításon.
Mostoha mennyiségi szereplés.

Nagy S. József: Kiállítás nagydíj nélkül
Magyar Ifjúság, 1968. 1.12. 18. l.

BRENNER György

(sümegi)[SÜMEGI Noémi]: „Karikaturáim publicisztikák" [interju]. = Magyar Nemzet, 1992. augusztus 22. 6.

művészeti tanulmányok a nagyközönség részér
legyenek, mint az irodalmiak. Egry művészetén
nem egészen sikerült Ártinger munkája. A mes
sével adott magyarázata azonban meggyőző. Eg
fog rácáfolni. Emellett festészettechnikai magy
ahhoz, hogy Egryről, a festészet e társtalan és elő
tetlen képet adjanak. A képanalízisekből kevese

A harmadik kötet *Fenyő* Iván tanulmánya *Szo*
neti szempontból kívánta megrajzolni Szőnyi mu
reven alkalmazott történeti szempontnak hozzá
és bizonyára ez az oka annak, hogy Fenyő Iván
István jellegzetes és a fiatalabb generációban tal
A történeti szempont körülírásra vezet, az élő va
ván. Amit e körülírással érzékeltetni lehet, azt te
szempontú, de korlátain belül komoly, okos és t
nagybányai gyökereit, fejlődésének külső ismér
tészetének lényege idegen marad előtte. Mélyeb

BRENNER György

csj-sgy-: Brenner György 1939-1983. =
Magyar Narancs, 1993, febr. 4. 28.ill.

118., ill.

1140. BAKÓ Ferenc: Párhuzamok és eltérések az Eger környéki magyarság és a nemzetiségek településében, építkezésében. In: Interetnikus kapcsolatok Északkelet-Magyarországon. Szerk. Kunt Ernő et al. Miskolc : Herman Ottó Múzeum, 1984 103-119., ill.

1141. BAKÓ Ferenc: Település és népi építkezés. In: Répáshuta : Egy szlovák falu a Bükkben. Szerk. Szabadfalvi József, Viga Gyula. Miskolc : Herman Ottó Múzeum, 1984 97-123. p., ill.

1142. BARABÁS Jenő: Mit képvisel Hollókő a magyar népi építészetben? = Honismeret, 12, 1984, 2. 10-11.,

1143. BÁRDOSI János: A festett díszítésű házormokról és a hegyhátszentimrei tájházról. = Savaria, 11/12 1977/1978 (1984) 283-295., ill. G

1144. BIBÓ István: Az egykori Károlyi-palota (Bp.V. Károlyi Mihály u. 16.) építésének története. = Építés- Építészettudomány, 16, 1984, 1/2. 195-248., ill.

1145. BIBÓ, István: Die protestantische Kirchenbau in Ungarn um 1800. = Mitteilungen der Gesellschaft für vergleichende Kunstforschung in Wien, 36, 1984, 3. 1-4.

1146. Bock, Manfred: Anfänge einer neuen Architektur. Wiesbaden : Franz Steiber, 1983 rec. M.Á. [MORAVÁNSZKY Ákos] = Magyar Építőművészet, 1984, 2. II.

1147. BORSA Miklós - TOLNAY Pál: Az ismeretlen Operaház. Bpg. : Műszaki, 1984 143 p., ill rec. VARGA Mihály =Színháztechnikai Fórum, 11, 1984, 2. 36.

1148. Chan-Magomedow, Selim O.: Pioniere der sowjetischen Architektur. Dresden : Verlag der Kunst, 1983 rec. SZINAI János = Magyar Építőművészet, 1984, 5. I.

1149. E.CSORBA Csilla: A mauzóleum : Egy rövid életű kultusz [Deák Mauzóleum]. = História, 6, 1984, 3. 12-13., ill

BRENNER György

P.Sz.J.: Brenner György. = Mozgó Világ, 19, 1993, 3. 128.

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Müemléki séta. Esztergom : Gran Tours, 1993

BRENNER György

KRISTÓF Attila: Búcsú Brenner györgytől. =
Magyar Nemzet, 1993. febr.11. 16.ill.

BRENNER György

In memoriam Brenner György. = Népszabaság, 1993. febr.10. 16.ill.

BRENNER György

kiáll. Bp.,Ujkori Történeti Muz.,1993

ism. JÓZSA Ágnes: A brenneri pillanat. = Vasárnapi Hirek, 1993. aug. 15. 9.

R.Gy.[RÓZSA György]: Brenner és a tizenötmillió. = Népszabadság, 1993. aug. 14. 32.,ill.

B.T.: A "Brenner-szigetcsoport". = Népszava, 1993. aug.18. 6. ill.

BRENNER György

Meghalt Brenner György. = Népszabadság, 1993. január 29. 1ö. ill.

BRENNER JÁNOS

Brenner János épitéin (1927–1997)

Heckenast János: Véhányadalok B. J. ... és Gorombatlan kompozitorról

Vasi Szemle 1997 (LI.) 4. G. 505–508

Tóth Géza: Ikaros
1996/9
Építész
Csanády Csaba: A múzeum
Hajnal Péter: Az organikus tervezés
Kismarty-Lechner Kinga: Szempontok a Nagytét tervezett közkönyvtárhoz
Klement Tamás: Az iskolaépítés normativáinak ki
Kocsis Barnabás: Vác szociális lakásépítési tapasz
Simon Zsolt: Művészet és történetiség
Szilágyi Balázs: Időbeliség és emlékezés
Szlabey Balázs: Gondolatok a könyvtárról - az ég könyvespolc
Formatervezés
Balogh Zsolt: A szék, mint jelkép
Csányi Szabolcs: A tűz és a tűzhely
Dudás Péter: A divat
Hajnal Piroska: Tervezéspszichológia
Illés Gabriella: Tárolni, védeni, azonosítani, elad
Király Fanny: Hálóhelyek, hálóhelyi szokások a századi Magyarországon